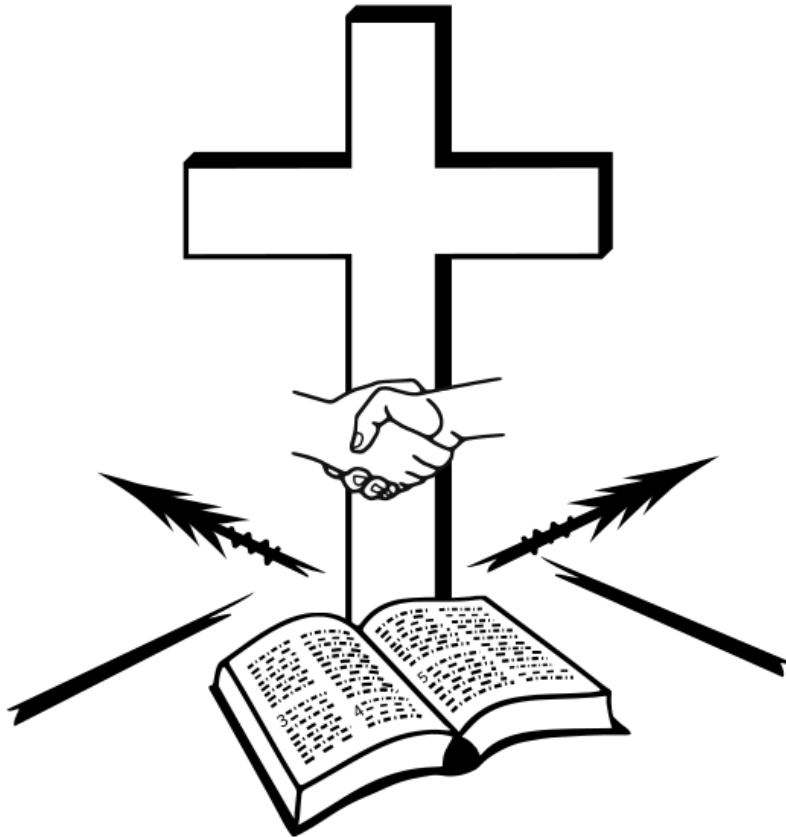

**Mbumbukiam-qa Manqat
Mbomambaqape**

**Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni dialect of the Kuni-Boazi language of Papua
New Guinea**

Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples Kuni-Boazi long Niugini

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-12-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Dec 2023 from source files dated 30 Dec 2023

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f

Contents

INT	1
Lut	2
Ziona	9
Metiu	12
Mak	76
Luk	114
Zion	182
Keliso-gi u-anim	228
Lom	287
1 Kolin	316
2 Kolin	342
Galesia	359
Efesus	369
Filipai	379
Kolosi	385
1 Tesalonika	391
2 Tesalonika	397
1 Timoti	400
2 Timoti	408
Taitus	414
Filemon	418
Iblu	420
Zems	443
1 Pita	450
2 Pita	458
1 Zion	463
2 Zion	470
3 Zion	471
Zud	473
Manqat Qandoveveam	476
Ovøyam manqat	508
Baebol manqat vinivinimba	545

Megeat manqat-qase, nqanek Niu Testamen-qa yaq-te

Nqanek Niu Testamen, Kuni manqat-te, Mbumbukiam-qa Manqát. Ni khanakhanakh kandambá, Mbumbukiam ginitøke, nqanek mbuk ndakin qeikhouim. Iz eqawat matev ate ndægo, taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa begó.

Ibugukhokhof Keliso-gi u-anim neka ezoqa nøme, Niu Testamen, Glik manqat-té ginø-peaomé. Geté vaev-te, ezoqa āv giniqeivím nqægo: Ezoqa kopoáv, ndigu Glik manqat zøtezteáv. Yaq ndigu nqanek mbuk, manqat vinivinimba-té ginø-qambugimém. Ibugukhokhof, manqat kopokopo-te mbá, giqambugimem. Até Inglis manqat-té-a, nupøkhán mbá, Baebol mbaín. Vaev-te mbá ginø-qambugimém, manqat vinivinimba nøme namba. Geté ndakin Baebol manqat, manqat kopoav-qape-té, giqambugimem. Manqat nøme mbaín, ezoqa manqat kopoav-qape-te giqambugimem, av Baebol manqat ndægo. Zapa ndøgo, nqanek Mbumbukiam-qa Manqát. Yaq ndøgo gigiap-qapé. Ezoqa mokho, ùni bembøe-ndapém. Soqaín ndøgo, manqat vini-te tigeve:mat o ti-ewagat, yaq mokho vini tindapat.

Manqat ndøgo, Mozes ibugukhokhof Izlael ezoqam gezø-ein, ate ni-té-a, gigiap-qapé. Ta manqat ndøgo, āv qanengáz nqægo: “Gèndoyogé, Izlael ezoqam!” Geté ta manqat-te ndøgo, Kuni iz tizi-sokhofem, yaq ta manqat-qa wag, av nqægo:

Gèndoyogé, zo Kuni ezoqam! Evezøza, nigi Mbumbukiam, Evezøza sa ndégo. Mbumbukiam nøme mbaín.

Kuku yà betaqagó, Evezøza-te, ndego qoge Mbumbukiam, uni qoqa mbøni-te neka uni qoge nqova-te neka uni qoqa bazaføgakh-te.

Nqanek guguna manqat, no nqægo nqazø-etoumit, zo oskia mbomataváp. Zogi nakheis zøté-zømesimát. Khoev-te tozo-qonumat o nakhoa-te tozo-okhoat o venanqei nonqo-te tozo-sømbimat o tozosuzat, manqa oskia zølvuát.

Deut 6:4-7

Niqa viam manqat, Mbumbukiam-te, nqánek: Ndego zo Kuni ezoqam, bèzøtøkeé, yaq zo teqa Manqat neka tege Nqova Mbomambaqape mokho-te, Klisten matev-te vøefisam, neka ezoqa kopoav-qape bēqeivi, av nqægo, teqa manqat unimanqatín neka mokho kandambā nqambogo.

Mbumbukiam ndøgoát, zo namba, ate ndøzøte:go.

Lut-qa emanqat

Elimelek Moab manqei-te geyag

¹ Qàgoám. Ta khøuwa-te ndøgo, manqa ovøyam megetapak Izlael manqei gimbo-kewagam, vikia sekeqape ndømát. Yaq Betliem vemiav-te ndøgo, Zuda manqei-te, ezoqa kopo møndøyagám. Yaq ngenek ezoqam Moab manqei-té genøyág, zas neka nakhei angana menas namba. Zapa ndøgo, Zuda manqei-te ndøgo, lou mbaín. Vikia sekeqape ndømát. ² Ngenek ezoqam, teqa iz Elimelek. Neka zas-qa iz Naomí. Neka nakhei angana-qa iziz nqáneq, Malon neka Kilion. Elimelek, ndego Eflat khagua bawan-ák. Betliem vemiav-té geyagám, ndøgo Zuda manqei-te. Yaq geyag, ndøgo temøqóm, Moab manqei-te.

³ Yaq Moab manqei-te giyagam, Elimelek gènaním. Yaq Naomi neka nakhei angana menas sègezuváz. ⁴ Nginik nakhei angana menas Moab sakheis ndøzøkím. Sakhei gizøkím, tiqa iziz nqazøgo, Opa neka Lut. ⁵ Naomi nakheis namba, Moab manqei-te guyagam, viav ande āv tén ndægó. Yaq vaev até ndigú-a, nakhei menas, Malon neka Kilion, vøpakhaez. Yaq Naomi yakhapús segeyagám. Zivis mbaín-a, nakheis mbain.

Naomi Lut namba ekeza manqei-te guiqavan

⁶ Yaq Naomi Moab manqei-te guqotam, manqat āv guni-ewág nqægo, *Yawe ekeza ezoqam nqawa møndøzø-tøké, lou-qa yaq-te. Yaq ndugu matavap āv gunivé nqægo. Ekeza manqei-té gunøqaván. Yaq ziupim-pakha-za namba gigiap vøkhakheinam, ⁷ manqei ndøgo sasa ndø-ivøvem, ma gi:yagam. Yaq ndigu tinø-qavanát ndøgo, Zuda manqei-te, ziupim-pakha-za namba.

⁸ Geté ate av-té gi-apat, yaq Naomi nginik ziupim-pakha-za guzø-ein,

“Zøkeza zøvøndipakha-té qazonø-qavøním. Zo matev mbomømbomá qazogoam no-te neka zogi zøivis-pakha-te, ndigu gipakhaez. ⁹ Yaq Yawe matev mbomambaqape ndømatanám zo-te, neka yage eqeieqei vøzø-etoām, angana ndakinak namba.”

Yaq Naomi ziupim-pakha-za menas sègegavém, sasa ndø-eivam. Eiv gèzømbø-eqavát.

¹⁰ Yaq ziupim-pakha-za gindu-einim,

“Tiá. Ní qo namba, qogí ezoqam-té qazinø-niáv.”

¹¹ Geté Naomi guzø-ein,

“Nogí sæ-pakha-za. Zøvøndipakha-té qazonø-qavøním. Gekha zapá, no namba tiziniav? Ge zô ndozo-matavap? No nakhei angana nøme ndønøfakhaz, zo vøezøkím? Mbaín. ¹² Yaq nakémbá. Zo vøqavøním, zøkeza zøvøndipakha-te. No khåpe nøte-ngæpuka-én, anganeam nøme vøténdāf. Até ndøgó-a, no nqægo lova anganeam ndakinak tændaf, yaq nakheis tinøfakhaz, ¹³ yaq ge zô, viav kopoav ndozotó-kewagat atema nginik nakheis vumúfis? Ge zô, ngængæm até ndozóyagat, atema nogi nakheis zo vøzøkím? Nogí sæ-pakha-za. Av taoká. Noqa yage møndøsoqá. Yawe gènøngiú. Geté zo kopømbaqapé, yage ndakinak nqawa tozomø-ndapem. Yaq nakémbá, zøkeza ezoqam-te vøqavøním.”

¹⁴ Naomi nqanek manqat gu-ein, yaq ndigu nangó ginø-eivám. Yaq Opa até gundigu, zakhapuka-pakha sège-møvøiú, ouo manqat vømbø-ein, sasa ndøwav. Geté Lut sègeqóm, Naomi namba.

¹⁵ Yaq Naomi gundu-ein,

“Nqáe! Qoge qakhapikia-pakha-gu zas, ekeza ezoqam-té neka mbumbuk-té gunøqaván. Até qó-a, qakeza ezoqam-te vøqaváq.”

¹⁶ Geté Lut gundu-ein,

“No qavønim-qa yaq-te nøpøuwét. No qó namba nøténáv. Qo ande āv khoqotéqāv, no ndøgo tøtónáv. Qo ande āv khoqoté-yagāt, no ndøgo tæyagát. Qogi ezoqam, ndigu

nogí ezoqam ndógoát. Neka qoge Mbumbukiam, ndego nogé Mbumbukiam ndógoát.
 17 Qo ande āv khoqomé-naqanim, até nó-a, no ndógo tæmónanim. Neka no ndógo tæ-otambát. Ni løvøte mbá mé:qatanó. No manqat av nqate-manqate, matanapøteav tøgoat, yaq Yawe kopømbaqapé. Bèngiænó.”

18 Yaq Naomi guqeiv av nqægo, Lut matavap møndøgō, tu namba tu-iwav, yaq ndugu manqat nøme einiáv. 19 Yaq nginik sakhei menas sègezáv, atema Betliem vemiaiv-te vømøfakhaz.

Yaq Betliem vemiaiv-te gimøfakhaz, ezoqa ate gi:goam nqova zøndáf. Ti-mbá tiwabám. Yaq sakheis vemiaiv-te gigoam ndógo, āv gini-akhaém nqægo,

“Gê, ngunuk unimanqatín, Naomi?”

20 Geté Naomi guzø-qavøiu,

“No Naomi nø-akhàyám. Taqa manqa mokho, ‘Yage qanimāv’. Geté Mala zonø-akhaemat. Taqa manqa mokho, ‘Yage soqain’. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam Bazaføgakh-Qape noqa yage gèngiú. 21 No bugukhokhof nqanek manqei ande qate-ivav, no anganeam-ús neka nakhei angana-ús. Geté Yawe ndakin no nqawa gendo-itumb, nqanek manqei-te, no anganeam mbaín, neka nakheis mbain. Gê, gekha zapá no Naomi tozonø-akhaemat? Yawe noqa yage møndønø-ngiú.”

22 Naomi tugu ziwap-pakha Lut, ndugu Moab ezoqam, tu namba Moab manqei gindi-ivøvem, atema Betliem vemiaiv-te vømøfakhaz, ta khøwa-te ndógo, bali vingisam viav ndø-ogitát. (Bali ndigu loge gigiáp. Tiqa bugug andé eketóp.)

2

Lut Boaz-gi sasae ezoqam namba gi:sasaetat

1 Naomi ekesu møndømbo-goám. Teqa iz Boáz. Ngenek tugi zivis-pakha Elimelek, tegé ekeza ezoqám. Ngenek ezoqam gigiap kopoav ezoqám, neka ndego iz-akhaé.

2 Yaq khøwa nøme, Lut, ndugu Moab sævam, Naomi gumbo-ein,

“No ambá khæ-té qatønávín. Yaq bali khakhayakh ndigu, ezoqa tizuvatet, tæmøpisám. Ezoqa nøme tanakh ndønøgó, vønø-eín.”

Yaq Naomi gundu-ein,

“Sæ-pakha. Qanimáv. Vøqáv.”

3 Yaq Lut tunøwáv ndógo, khæ-te, bali khakhayakh vømøpisam, ndigu sasae ezoqam gi:qogavat, gi:zuvatet. Geté ndugu mè-otevák av nqægo, nqanek khæ Boaz-qā, ndego Elimelek-ge ekeza ezoqam.

4 Ndugu ate av-té bali khakhayakh guipsisumat, yaq Boaz tendowáv ndógo, Betliem vemiaiv-te, tegi sasae ezoqam khanakhanakh manqat vøzø-ein,

“Yawe ndógoát zo namba.”

Yaq ndigu sasae ezoqam gindu-einim, “Yawe zenda ndò:vé qo-te.”

5 Yaq Boaz Lut gu-omet, yaq ndego ezoqam, sasae ezoqa gezø-kewagat, āv gembøbeváp nqægo,

“Ndugu gekha mbasønakâm ndunduya?”

6 Yaq ndego gendo-ein,

“Ndugu Moab manqei-ak mbasønakám. Naomí namba me:geavún. 7 Ngunuk no āv gunømbe-eín nqægo, ‘No ambá bali khakhayakh nopisamín, qogi sasae ezoqam ndi:zuvatet.’ Ngunuk qanaqanus-qape sasae gungaz atema ndakin, pusa-qase agé tæveáv. Khoev-qase-te ndógo, khapémbá gumøqomin, nango é-vøsasaein.”

8 Yaq Boaz nqanek manqat ge-ewag, ndego Lut āv gembø-eín nqægo,

“Sæ-pakha. Qotøndé-ewāg. Noqa manqat nqáneq. Qo ezoqa nøme-qa khæ-te ndøqáv, bali khakhayakh voqomø-pisám. Geté sa nqáneq, qoqógót, nogi sasae mbasønakheis namba. 9 Gèzømeté, nogi sasae ezoqam. Bali av kini-qogavet, mbasønakheis até vøzøpáev, ndigu ndiløvønøvemet. No angana manqa mðezø-løvúá. Qo

matev-qase geqá-gonemák. Yaq qo ibøkha naq taqapap, ibøkha vømø-íz ndøgo, angana giziøvemem.”

¹⁰ Yaq Lut Boaz-qa manqat mbomambaqape gu-ewag, ndugu até gundigu, katuk gumòkuĩ, teqa megemege-te, sasa ndøkhafutav, kawa até manqei vømbō-khanaz. Yaq gumbo-ein,

“No manqei vini-ák. Geté qo tanakh kandambá qoqonøgo.”

¹¹ Yaq Boaz gendo-ein,

“No manqat ate ndægo mðe-ewág, ndøgo qogu qakhapuka-pakha-te matev mbomømboma ndoqombogo, yaq qævis vøndenanim-a, atema ndakin. Qavøndipakha neka qakeza ezoqam-qa manqei mòqotøndo-iváv. Yaq qo ndakin nqáneq qoqoyagé. Geté bugukhokhof niqa bawan qateqateáv. ¹² Qo Yawe yaq-fia ndøqagó, av qo matev egeieqei qoqotego. Yaq-fia kandambá teqago, ndego Izlael ezoqam-ge Mbumbukiam, qo tøke-qa qoqotøndoqav te-te.”

¹³ Yaq Lut gundu-ein,

“Khanánqa. No ezoqam khapúmbá. Qogi sasae mbasønakheis møndømø-løvumbumím. Geté qo tøke kandambá nqoqonøgot. No khanakhanakh kandambá, qo nqanek manqat qoqonø-ein.”

¹⁴ Yaq khøuwa muin, lou loge khøuwa qandap ndøgo, Boaz Lut tumbøe-akhá,

“Qotøndéqāv. Lou qólóg, neka lou yaf-te voqotú-afanām.”

Yaq Lut Boaz-gi sasae ezoqam namba gi:qonav, Boaz bali lonqotøvap mbo-etoám. Gulouz, qambo-ewez, nøme sègeziváz. ¹⁵ Yaq Lut lou gumulog, gu-itan neka sasae manqei-te nqawa guwav, Boaz ekeza sasae ezoqam manqa āv gezømbe-løvuaá nqægo,

“Ndugu mbasønakam mbøe-khafèném. Até ndøgó-a, bali løvøtap ndi-abap, ndugu kopømbaqapé bali khakhayakh tupisumit. ¹⁶ Geté bali løvøtap ndi-abap ndigu, nøme zó-ovobém, neka manqei-té qazonø-abømém. Yaq ndugu kopømbaqapé tupisam. Manqat mbo-einím ta zapaya.”

¹⁷ Yaq Lut bali khakhayakh gupisumat, até vømøkhagus. Yaq bali nanga tag gukoqogimat ndøgo, andé kandambá gunqeitaz, ava-te. Ande āv 10 kilogrém ndægó. ¹⁸ Yaq bali nanga gumokhopez, vemiaiv-te guqavan, zakhapuka-pakha gëmbozømét, gimbogoam. Yaq Lut bali lonqotøvap ndigu, khøuwa muin guizivaz, qambo-ewez, zakhapuka-pakha vømbō-etoam.

¹⁹ Yaq Naomi gëmbøe-ogofám, bali nanga khape gimbøekhouwez, gumbobevap,

“Nginik bali nanga gekha ezoqam-qâ khæ-tē qoqó-pisumam? Yawe zenda ndò:vé, te-te ndego qo geqatøke.”

Yaq Lut zakhapuka-pakha gumbo-ein,

“No bali nanga qæpisumam, khæ eve iz nqambógo, Boáz.”

²⁰ Yaq Naomi gundu-ein,

“Yáiyé! Qanimav tantáv. Yawe zenda ndò:vé, Boaz-te. Manqa mbusa ndøgo, Yawe khandi ezoqam-te neka løvøte ezoqam-te geve, ni tini-kewagat, ndego oskia mbomataváp. Nande Boaz, nigi angana, ndigu gipakhaez, tigí ekeza ezoqám. Ezoqam av nde:go, Mozes-qa guguna manqat āv qane-eín nqægo: Sævam ndugu anganeam tembonanim, yaq anganeam-gi ekeza ezoqam yà bembo-tøké.”

²¹ Yaq Lut gundu-ein,

“No ndego manqat nøme mba nømbo-eín av nqægo, ‘Até vøgó, nqanek nogi sasae ezoqam namba, atema bali nanga viav bemø-navøem.’ ”

²² Yaq Naomi ziwap-pakha gumbo-ein,

“Nanda mbomá, qo tegi sasae mbasønakheis toqozø-pavat. Tiqa zita-te bali khakhayakh toqotøndó-pisumát. Geté qo khæ vini-te toqomø-pisam, ezoqam andé matev vinivinimba vøqambé-matønømēm.”

²³ Yaq Lut ndógo tusasaetám, Boaz-gi sasae mbasónakheis-qa avønin-te, atema bali nanga neka wit nanga viav vømø-navøem. Yaq ndugu zakhapuka-pakhá namba me:yagám.

3

Lut Boaz-te tøke-qa yaq-te guwav

¹ Khøuwa nøme, Naomi Lut gumbo-ein,

“Sæ-pakha. No anganeam é-bataqa-omét. Yaq qo mbomambá tøneyagé. ² Qo mðqote-qatéq. Boaz, tegi sasae mbasónakheis namba qoqote-sasaetat, ndego nigí angana-gé ezoqám. Nqáe! Nqægo lova ndego bali nanga ndø-evemét, bali nanga tøkuzá manqei-te. ³ Ndakin āv qoqotégó nqægo: Vøkhæ-khakuám. Tae et sisip mbomambaqape qógé, neka ndabua eqeieqei voqó-uzām. Yaq teqa bali nanga tøkuzá manqei-té qonóqáv. Geté Boaz beqàmékh. Ndego lou loge ùni bembøe-navøém. ⁴ Yaq ndego temøbuv, qo ùnime:-omét, ma te:buv ndøgo. Yaq venanqei tebuvit ndøgo, qo toqonóqáv ndøgo, teqa ndabua khafuvam nonqo voqombó-onqā, teqa zenda tokhotapak-te, sasa qóbūv. Yaq manqat ndøgo, tenøqá-eín, qo ande gekha matev me qógō.”

⁵ Yaq Lut nqanek manqat gu-ewag, gundu-ein,

“Qanimáv. No matev ndæmatanám, av qonømbe-manqatat ndægo.”

⁶ Yaq ta lova ndøgo, ndugu tunøwáv ndógo, bali nanga tøkuzá manqei-te, yaq manqat ate ndægo vømbøpaev, av zakhapuka-pakha gumøndæ-ein.

⁷ Yaq Boaz lou gumulog ndøgo, khanakhanakh gendap, yaq bali nanga møvøza avønin-té segebúv. Yaq venanqei gebuvat ndøgo, Lut até gundigu, aiyav-tē gunøwāv, Boaz-qa ndabua khafuvam nonqo vø-onqa, sa zenda tokhotapak-te ndøgo, sasa ndøbuv, teqa zenda tokhotapak qame-vavøem.

⁸ Ande āv lova u mbá ndægó, Boaz tènesuzám. Yaq ma ge:qambun, nqova mbondáf. Ae, teqa zenda tokhotapak vavap-te sævam gubuvam.

⁹ Yaq gumbobevap,

“Qo gekha ezoqám?”

Yaq gundu-ein,

“No Lút. No ezoqam khapúmbá. No andé qogú sasae mbasónakám. Qoqa ndabua khafuvam nonqo, ov-qase nandav, no qonøkhafulí. Yaq no tåbate-nøtén, av nqægo, qonøkewagát. Zapa ndógo, qo nogé anganeam-pakha-gé ekeza ezoqám. No ambá qonøkeín.”

¹⁰ Yaq Boaz gumbo-ein,

“Sæ-pakha. Yawe ndøgoát qo namba. Qo qakhapuka-pakha matev qaniquanimáv qoqombo-goam. Geté matev ndakin ndoqo-matønnumit, qo no-te tøke-qa qoqotøndoqav, ndøgo møndølvú qoqa matev mbomømboma ate ndægo, qoqo-matønnumam. Angana ndakinak kopoáv ngiyage. Nøme gigiap kopoav ezoqám neka nøme gigiap-av ezoqám. Geté qo matavapøteáv av nqægo, ‘No anganeam ndakinak sændáf.’ ¹¹ Sæ-pakha. Qo møe ndøgō. Gekha manqāt ndøgo, qo toqonø-ein, sæmatanám. Ezoqa ate ngi:gu, nqanek vemiaiv-te ngiyage, møndæzøté, qo sævam matev mbomambaqapú.

¹² Unimanqatín. No qogé anganeam-pakha-gé ekeza ezoqám. No yà bataqa-keogé. Geté ezoqa nøme ndégó, ndego uni qoge qøivis-pakha-ge ekeza ezoqam. Ndego bāmbokho-beváp. ¹³ Até vøkhægót nqanek, nqægo lova. Yaq qanaqanus sizíqeivím, andé gekha matev me petéfakhān, penømakhaya. Ndego tømboepoe teqakí, ság, beqakí. Geté ndego tømboeqasi, kopømbá. No Yawe-qá bugug-té qataqambø-manqaté, no ndæqakí, ndego poeveav tøgoat. Até vøkhæbuvít nqanek, atema qanaqanus.”

¹⁴ Yaq Lut Boaz-qa zenda tokhotapak-te gubuvát, atema vøndonqoe. Geté agé paveateáv. Até gupøistám. Yaq é-møndosuzám. Ezoqa bøi vizu møe ndøgó. Zapa ndøgo, Boaz áv gumbøe-eín nqægo,

“Ezoqa nøme betezøtéz av nqægo, sævam møndøgoām, no namba, nqanek bali nanga tøkuzá manqei-te.”

¹⁵ Yaq Boaz Lut manqat nøme gumbo-ein,

“Qakeza ndabua nøme nandav, nqanqa-te nandaqambovi, vøkhofá. Qóvøndáz.”

Yaq Lut ndabua vøvøndaz. Yaq Boaz até gendego, bali nanga vømbøe-qoutaz. Kopoáv gumbøeqoutaz, ndabua até vømømbō-qoqovøem. Taqa viniv andé áv 20 kilogrém ndægó. Yaq Boaz Lut bali nanga kawa-té gumbøezáv, Lut vøwav, yaq ndego ekeza vemia-v-te sasa ndøqavan.

¹⁶ Yaq Lut zakhapuka-pakha-te guqavan, zakhapuka-pakha áv gumbøebeváp nqægo,

“Sæ-pakha. Matev áv khaqambé-fakhan?”

Yaq Lut emanqat ate ndægo vømbøe-votot, av Boaz matev qaniqanimav gumbøe-matanam. ¹⁷ Yaq manqat nøme gundu-ein,

“Nginik bali nanga-qape Boaz nø-etoám. Ndego áv genømbe-eín nqægo, ‘Qo qakhapuka-pakha-te zenda-zenda mba ndøqáváq.’”

¹⁸ Yaq Naomi gundu-ein,

“Sæ-pakha. Sizió-kewagét, andé gekha matev me ndøfakhān. Ndego Boaz pusa naqanøká gétayák. Matev unimé:gó, nqægo khøuwa.”

4

Boaz Lut gu-oki

¹ Yaq Boaz até gendego, vemia-v mboqog tambav-té genøwáv, angana ma manqat gi:vøovumam, vømøqom. Yaq Elimelek-ge ekeza ezoqam ge-omet ndøgo, teqa yaq-te Boaz Lut manqat gembøe-ein, yaq sègembo-akhá,

“Khanánqa. Qotøndéqā. Qànøqóm nqanek.”

Yaq ndego ezoqam gendowav, vøqom. ² Yaq Boaz vemia-v megetapak ten sasa zø-akha, gezø-ein,

“Qànøqonáv nqanek,”

yaq ndigu vøqonav.

³ Yaq Boaz ndego ezoqam gembo-ein,

“Qo mðqote-qatéq. Naomi, ndugu sævam, Moab manqei-te gunduqavan, tugi anganeam-pakha Elimelek, ndego nigé ezoqám. Yaq ndakin ndugu Naomi, teqa manqei wi-qa ndøgó, tege ekeza ezoqa nøme-te. ⁴ No áv qate-matøvév nqægo, qo bàtaqa-eín, taqa yaq-te. Qo nqanek manqei taqa-pøovat, kopømbá. Nginik vemia-v megetapak neka ezoqa ewaqape-qa bøi-te, ngiqonøve, soqó-eín. Geté qo wii poeveav tøgoat, taqambo-qasi, sègenø-eín. Zapa ndøgo, qoqa zita-te ezoqa nøme mbaín, nqanek manqei tewi. No mba nogó.”

Yaq ndego Elimelek-ge ekeza ezoqam gendo-ein,

“Qanimáv. Manqei ndæwí.”

⁵ Yaq Boaz manqat nøme gembo-ein,

“Geté nqanek manqei Naomi-te toqondap, até Lut voqó-okī, ndugu Moab sævam, Elimelek-ge yo-pakha-gu zas. Yaq av ndægo, ta manqei ndøgo løvøte ezoqam-qa iz-te sekembá segégoát.”

⁶ Yaq ndego ezoqam gendo-ein,

“Av tægoat ndægo, yaq no kopømba mbaín manqei tæwi. Soqáin ndøgo, nogi nakheis sa timølvuz, noqa løvøte khøuwa-te manqei tiqqaem. Qo taqa-pøovat, qakeza ndøndáp. No kopømba mbaín tændap.”

⁷Ta khøuwa-te ndøgo, Izlael manqei-te, matev āv qazømbe-goám nqægo. Ezoqa manqei o gigiap ezoqa nømme-qa zenda-te ge-ivavin, ndego tamak kopo ndøk Hofaín, ndego ezoqa nømme vømbø-etoamin. Yaq ezoqa ewaqape tiabiti-zøté, av nqægo, ta gigiap ndøgo, ndakin ezoqa vini-qá. Nqanek Izlael ezoqam-qá matév.

⁸Yaq ndego Elimelek-ge ekeza ezoqam Boaz gembo-ein,

“Qo qakeza ndøwí.”

Yaq ndego até gendego, tamak kopo gèkhofá, Boaz sasa mbo-etoam.

⁹Ndego nqanek matev gego, yaq Boaz vemiav megetapak neka ezoqa ewaqape giqonavam, āv gezømbe-eín nqægo,

“Nqægo khøuwa, zo ezoqa ewaqape ate nqazøte-qonøve, zo mðzoqeivím. Manqei ndøgo, Elimelek neka tegi nakheis, Kilion neka Malon, tiqa manqei qagoam, no nowí, Naomi-te. ¹⁰Yaq ngunuk ngæmam, Lut, Moab sævam, Malon gu-okiam, ndugu ndakin nogú sævám. Neka yaq nakhasam anganeam tumumbu-fakhan, ngenek løvøte ezoqam-qá iz neka manqei teabete-ndapét. Yaq av nqægo, Malon-qa iz sa gemø-navøemák teqa bawan-te neka nqanek vemiav-te. Nqægo khøuwa zo ezoqa ewaqape ate nqazøte-qonøve, matev mðzoqeivím.”

¹¹Yaq ndigu megetapak neka ezoqa nømme, mboqog-te ndøgo giqonavam, gindu-einim,

“Qanimáv. Ni møiqeivím. Yawe zenda ndø:vé, ngunuk sævam-te, qo toqo-oki, qoqa khoev-te tunduwav. Yaq ngunuk sævam nakheis kopoav tiabembøe-fakház, av nginik sakhei menas ngi:gu, Laisol neka Lea nakheis gizømbe-fakhaz, ni Izlael bawan ate nqazi:gu qazindu-manazømem. Yaq Eflat khagua bawan mokho-te neka Betliem vemiav-te nqanek, qoqa iz kandambaqape tåbetaqambegó neka gigiap kopoav ezoqam voqógoát. ¹²Yaq nakheis ndigu Yawe teqa-etoam, ngunuk sævam-te, tigi zi kopoav-qape tiabitigú, av Pelez-gi zi ndi:gu, ndego Tama neka Zuda, tige yo.”

Lut patu qamboqata

¹³Yaq Boaz até gendego, Lut vø-oki, venanqei nonqo vøtøkuanem. Yaq Yawe gèmbotøké, kha viniv vøndap. Yaq nakhasam anganeám gundaf, gui-ova. ¹⁴Yaq Lut gui-ova, sakheis vemiav-te ndøgo, Naomi āv gimboe-einím nqægo,

“Khanakhanákh Yawe-te, ndego qo qazeo geqa-etoam. Ngenek ezoqam iz akhae ndøgoát, Izlael manqei-te. ¹⁵Ngenek qazeo, qo khanakhanakh ndøqa-etoám, qoqa yage-te. Yaq qo toqotumu-ngæpuka-eq, ndego qo qákewagát. Neka qo khanakhanákh. Qogu qæwap-pakha, ngenek nakhasam gui-ova, ndugu poev kandambá qo-te. Qo amba nakhei angana seven tiqagonin, ndigu ambá kopømba mbaín tiqa-tøkeemin, av Lut nguigu, matev guimatanam qo-te.”

¹⁶Yaq Naomi nakhasam sègendáf, vøngenøtam. Yaq ndugu Lut noundape mbotøkeám.

¹⁷Yaq ndigu sakheis, ta vemiav-te ndøgo giyagam, gi-einim,

“Yáiyé! Ndakin Lut nakhasam anganeam møndømboqán. Ndego andé Naomi-gé nakhasám.”

Yaq ndigu iz Obed mbo-akhaém.

Yaq ndego Obed gumu-khouwev, nakhasam gembo-fakhan, Zesí. Neka ndego Zesi gumu-khouwev, nakhasam gembo-fakhan, Deivíd, ndego iz akhae kandambaqape gegoam, Izlael manqei-te ndøgo.

Deivid-gi atanakha-zapazapa-za

¹⁸Deivid-qa zapa av nqægo qande-itán:

Tege atanakha-zapa Peléz. Pelez gemanaz, Ezlon ndøqán.

¹⁹Yaq Ezlon gemanaz, Lam vøqan.

Yaq Lam gemanaz, Aminadab vøqan.

²⁰Yaq Aminadab gemanaz, Nason vøqan.

Yaq Nason gemanaz, Salmon vøqan.

²¹ Yaq Salmon gemanaz, Boaz vøqan.
Yaq Boaz gemanaz, Obed vøqan.
²² Yaq Obed gemanaz, Zesi vøqan.
Yaq Zesi gemanaz, Deivid vøqan.

Ziona-qa emanqat

Ziona Mbumbukiam-qa sasae mœ gekhokhon

¹ Qàgoám. Khøuwa nøme, Evezøza, ndego Mbumbukiam, até gendego, Ziona, Amitai-ge yo, vømbø-ein, ² “Niniva taon kandambaqape-té qonóqáv. Qomézomás, av nqægo, Mbumbukiam géngiæzó. Zapa ndógo, no mðezømét, nandiv. Ndigu soqa matev khåpe zømbe-khouwév.”

³ Geté Ziona, Evezøza-qa manqat gè-ogí. Yaq viní genøwáv. Tasis taon-te okho-qa ndøgoám. Yaq gevis ndøgo, Ziopa taon-te gemøfakhan, palai khagua ndøqeív, qabøetam. Ndøgo Tasis taon-te teiti-qa ndøgoám. Yaq Ziona até gendego, fia vøgo, vøuketao, sasa ndøteit. Evezøza-qá mœ ndøkhokhonát.

⁴ Yaq ndigu anana-mba mønðu:bøen, Evezøza khamøe-qape tēandø-khøfõtāv, palai khagua ambá vøtøkuiamin. ⁵ Yaq ndigu ezoqam, khagua-te gu:sasaetam, qambuat mœ ndøgoném. Yaq ezoqa ewaqape, ekeza mbumbuk-te tøke-qa ndø-akhayám. Yaq gigiap ndøgo qøugeipam, gèngagemém. Palai khagua takh-qa mbogoám.

Geté Ziona otevatéáv. Ndego gù:buvát, ndøgo palai khagua mokho-te. Nqova mokho-té gembøi-teitát. ⁶ Yaq ndego palai khagua gembo-kewagam, até gendego, Ziona vømøtiu. Gembo-ein, “Gekha zapá, venanqei mba ndoqobuvit? Mðqosuzám. Qakeza Mbumbukiam-té qonó-akhá. Eisa, ndego ni tanakh ndønigú. Yaq ni zípakhaenák.”

⁷ Yaq ndigu ezoqam, palai khagua-te gu:sasaetam, āv gini-einim nqægo, “Iziz zípeawám, pepa-qasis-te. Yaq ava-té qazinø-nqeitøvém. Yaq zíqeivím. Ezoqam teqá manqa-zapa ndégo tógoát, teqa iz tizilivim.” Yaq av gi:gonem ndægo, Ziona-qá iz ndølivím. ⁸ Yaq gèmbø-bevøpém, “Qonimbí-ein. Nqanek matev qafakhan, gekha ezoqam-qá manqa-zapá? Qo gekhā sasae qógo? Neka qo gekha manqei-åk? Neka gekha bawan-åk?”

⁹ Yaq Ziona gezø-qavøiu, “No Iblu ezoqám. No Evezøza nombovizáp, ndego Mbumbukiam, yan-te ngo:yage neka ndego ndaola neka manqei-qape gekhakheinam. ¹⁰ Yaq no Evezøza-qa manqat, nõ-ogí. Nøkhokhonét.”

Yaq ndigu ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu mœ kandambá gigonem. Yaq Ziona gimbo-einim, “Manqa-zapá nandav. Gekha zapá, matev av qoqotego nqægo?”

¹¹ Yaq khamøe, sà tønø-fitumát. Yaq Ziona āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Gê, gekhā nitaqá-gonēm, nqanek khamøe vønimbí-vøitáv?”

¹² Yaq Ziona gezø-qavøiu, “No ibøkha-té qazonø-ogenønám. Yaq nqanek khamøe segévøitáv. No møtenøtén, nqanek khamøe-qape qandowav, ndøgo noqá manqa-zapá.”

¹³ Geté ndigu ezoqam, palai khagua-te gu:sasaetam, ndigu bazaføgakh-us amba me:tiæemém, manqei khanøzu-qa. Geté kopømba mbain. Khamøe-qape sà tønø-fitumát. ¹⁴ Yaq ndigu Evezøza-té ginø-akhaém, gi-einim, “Evézøza, ni ngenek ezoqam, teqa yage teingi:nam, ni løvøte ni-etðám neka manqa ovøyam-te ndø-åmb, av qo pepen ezoqam qoqote-abumatun, ndigu manqa-zapa mbain ezoqam gizitagatun. Zapa ndógo, Evezøza, nqanek khamøe-qape qandowav, ndøgo qoqá poév.”

¹⁵ Yaq até gindigonem, Ziona gèndafém, ibøkha-te sasa ndø-oginam. Yaq ndaføyambá, khamøe sègevøitáv. ¹⁶ Yaq ndigu sasae ezoqam, palai khagua-te gu:guvam, nqanek Evezøza-qa bazaføgakh giqeivim, ndigu mœ kandambá gigonem. Yaq até gindigonem, søvakha gigiap ndølaém, Evezøza-te sasa ndøtaem, neka manqa mbusa vøveem, av nqægo, Evezøza zimbøpavāt.

¹⁷ Yaq Evezøza zongøyam-qape ndokhofotáv, Ziona vø-khoutav. Yaq Ziona zongøyam-qá emu mokho-té gunu:goám. Khøuwa misiká neka lova misika.

2

Ziona Mbumbukiam-te geguligulim

¹ Yaq Ziona ate av-té zongoyam-qa emu mokho-te gu:goam, ndego Evezøza-té genø-akhá, tege Mbumbukiam. ² Geguligulim,

“Evezøza, no soqaqape-te qægoam, qo-té qatøndo-akhá. Yaq qo mòqonø-tøké.

No løvøte avønin-te qæmø-itan, qo-té qatøndo-akhá, tøke-qa. Yaq qo noqa akhayam mòqo-ewág.

³ Qo no ibøkha-té qonø-ogenó, anana-mba-qape ndøugu, igian-te. Ibøkha ùnime:-gutambát. Yaq qoqa khamøe makhamakha, noqá mumát qanø-okhoát.

⁴ No qæmatavupam, qo gèqambo-qasí, no qoqa bøi-te totogoat. Geté no qoqa khoev mbomambaqape, nango ndømøqeív.

⁵ Khamøe-qape qandowav, no vøkhølutan, ibøkha-qape ùnime:-gutambát, neka kik noqa kawa vølvønám.

⁶ Yaq no até nogeonát, atema manqei popotap-qa zapazapa-te, ibøkha mokho-te ndøugu. Yaq no ùnime:-tokán.

Geté qo, Evezøza, noge Mbumbukiam, qo no mòqoliván, neka khandi voqonø-etoam.

⁷ Noqa khandi qænavøemtat, yaq noqa matavap qo-té qandoveséz, Evezøza. Yaq no nøtaqa-viám. Yaq qo noqa viam manqat toqomø-ewág ndógo, qakeza khoev-te.

⁸ Ezoqa ndigu khokho mbumbuk ndizøvizap, ndigu qo zita gi:wuaqabem, ndigu qoqa kuku matev géqeivimák.

⁹ Geté no khanakhanakh ouv nøtaqá-qaqayám, neka etoam matev vøtaqágō, av bugukhokhof manqa mbusa qateve.

Zapa ndógo, khandi etoam matev, qo-té qando-okhó, Evezøza.”

¹⁰ Yaq zongoyam-qape ndego, Ziona gekhoutav, Evezøza ndøgeg-té genø-khofotáv, Ziona vømø-qozaø.

3

Ziona Niniva taon-te gewav

¹ Yaq Evezøza Ziona manqat nqawá genømbo-eín, ² “Niniva taon kandambaqape-té qonøqáv. Yaq manqat qomézømás, av tøtaqambe-ein ndægo.”

³ Yaq Ziona Evezøza-qa manqat, o-mba mo:ndáp, Niniva taon-te sasa ndøwav. Niniva taon ndøgo, kandambá tantáv. Taon toqokepaz, khøuwa misiká toqotuma, atema yaq voqomø-fakhāq. ⁴ Ziona Niniva taon-te gemøfakhan, yaq sègemát. Khøuwa kopó. Yaq manqa manqate ndøngáz. Gezø-ein, “Khøuwa foti mbá ngu:yoza. Nqanek Niniva taon, Mbumbukiam géngiú.” ⁵ Yaq ndigu Niniva taon-ak, nqanek Mbumbukiam-qa manqat giyogem, gè-unimanqatiním. Yaq ndigu manqa ndøvøovømém, gi-einim, “Ndakin ni ate nqazi:gu, lou logemav matev zígoném.” Yaq ezoqa ewaqape, av tinigoném ndægo, ezoqa kandakanda neka: ezoqa khasøkhasis, yaq ndigu ndabua soqøsoqa vø-uzam-a, mutøkhop vøwanim, tiqa manqa-zapazapa zapaya.

⁶ Yaq ndego Niniva taon-ak-ge kawa, nqanek manqat ge-ewag, ndego até gen-dego, ekeza qonam nonqo-te geqonumam, gèvis. Ndabua mbomømboma ge-uzupam, gekhøfoē, yaq ndabua soqøsoqa vø-uzam, pakhakh-te sasa ndøqom. ⁷ Yaq ndego manqa ndøkhofotám, Niniva taon-qape ate qægoam. Manqat gekhoføtam nqáneq, “Nqanek niqá manqát, no Niniva kawa neka nogi vesøtapak. Zo ezoqa ewaqape, nqanek Niniva taon-te nqazoyage, lou neka ibøkha ndølvøgé. Até zogí søvakha gigiáp-a, lou neka ibøkha beløgé.

⁸ Yaq zo ezoqa ewaqape ndabua soqøsoqa zó-uzám. Até zogí søvakha gigiáp-a, ndabua soqøsoqa vozozømbó-khafuzām. Neka viam bazaføgakh-us zógoném Mbumbukiam-te. Zóqambúz te-te, neka matev soqøsoqa neka gekha manqa-zapazapa nøme ndøgot, vø-ivøvé. ⁹ Eisa, Mbumbukiam teqa matavap peté-enēnd penømakhaya, neka ndego qaqa pømbøé-navøēm penømakhaya. Yaq ni zípakhaenāk.”

¹⁰ Yaq Mbumbukiam geqeiv av nqægo, matev gi-enend neka manqa-zapazapa vø-ivøvem, yaq ndego tanakh zøgó ti-te. Yaq ndego Niniva taon ngi:wateáv, av bugukhokhof manqat ge:-ein.

4

Ziona qaqa gego, Mbumbukiam-qa tanakh matev-qa yaq-te

¹ Geté Ziona geqeiv av nqægo, Evezøza Niniva taon ngi:wateav qagoam, yaq ndego khanakhanakh mbaín, neka mbøni mbonqosøgím. ² Yaq áv gene-guligulím nqægo, “Evezøza. No nøkeza manqei-te qægoam, no møe-eín, matev av nqægo, ndøfakhán. Yaq nakémbá, no amba Tasis manqei-te tækhokhonin. No é-møtenøtén, qo kuku matevus Mbumbukiám. Neka qo ezoqam tanakh qozøgoatún. Qo qaqa nakha-nakhamaste gonemáv. Geté qo poev kandambá, ezoqam-te. No møtenøtén, qo matavap sòqo-enendín, yaq ezoqam-qa yage ngi:watáv. ³ Yaq nakémbá, Evezøza, qo noqa khandi vøndáp. E-batenaním. No poeveáv sekemba tæyagat.”

⁴ Yaq Evezøza gendo-ein, “Ziona. Ge qô ndoqo-matavap. Nandav matev eqeieqeí, qo qaqa ndoqogot?”

⁵ Yaq Ziona Niniva taon gè-iváv. Khøuwa fakhanám genøwáv. Agé okhoeáv, khoev-qase tēmøwēv, taqa guzuguzu-te sasa ndøqom. Yaq taon-qape, bøi mba mbøevé, ande gekha matev me mbøéfakhán. ⁶ Yaq Evezøza, ndego Mbumbukiam, gumbag ndøkhofotáv, Ziona-te. Yaq tønøqavíg ndøgo, Ziona-qa khoev-qase qawevam, guzuguzu nøme vømbō-etoam, teqa mbøni nqosøgeap navap nonqo. Yaq Ziona khanakhanakh kandambá gendap, nqanek gumbag guzuguzu qambo-etoam.

⁷ Geté khøuwa nøme qandopave, qanaqanus loalova-us, Mbumbukiam oiyam ndokhofotáv, gumbag ngum vølouz, gumbag vøpakha. ⁸ Yaq khøuwa gendo-eqan, muin ge-itan, Mbumbukiam khamøe tatas-qape tēnde-khofotáv. Yaq Ziona khøuwa tatas-te ge:qotat ndøgo, kha møndømømbø-khatá, ambá bøi vømbō-guain. Yaq ekeza manqat ge-ein, “Ság. Bànønaním. No poeveáv sekemba tæyagat.”

⁹ Geté Mbumbukiam Ziona gembo-ein, “Ge qô ndoqo-matavap, Nandav eqeieqeí, qo qaqa ndoqogot, gumbag-qa yaq-te?”

Yaq Ziona gendo-ein, “No kopømbá qaqa nqægot, gumbag-qa yaq-te. No é-batenaním.”

¹⁰ Yaq Evezøza gendo-ein, “Gekha zapá, gumbag-qa yaq-te mbøni ndøqa-nqosøgeapet? Qo ambá av nqægo, qakeza qo-ogeākh. Neka qo sasae-qase goneáv, taqa yaq-te. Lova qoqobuvat, ekeza mbá segefakhán. Yaq ekeza mbá segepakhá, nqægo lova. ¹¹ Ge qô ndoqo-matavap, qo gumbag tanakh ndoqombogot, yaq gē, no tanakh mbaín, Niniva ezoqam-te? Tiqa bawan-qape, kandambá tantáv. Ndigu wan andled tuenti taosen ezoqam møndømø-løvú, ndigu zøtezateav ndigu, gekha nakhōa eqeieqeí neka gekha nakhōa soqain. Neka søvakha gigiap nanak kopoáv ndiyage.”

Manqat Mbomambaqape Metiu gepeawam

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat Yesu-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, Metiu ndøpeawám. Yesu-gi paev ezoqam tuelv, nøme ndégo tegoám. Iz nøme qambogoam, Livaí. Yesu gembo-akha, tembopavat, ndego teks moni upøgim ezoqam ndøgoám. Lom gaman mbosasaetám.

Nakhoa mbaín, uni tizi:nøten, Metiu nqanek manqat gekha manqei-tē gēpeawam. Eisa, ndego Izlael manqei-tē o Antiok taon-tē, Silia manqei-te ndøgo, gepøtē-peawam-a?

Metiu nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, Zu ezoqam nonqo ndøpeawám. Ndigu bètezøtéz neka bè-unimanqatiním, av nqægo, Yesu ndégo, Mbumbukiam nupøkhan mba geveatav. Ndego Mesayá. Ndégo, Zu ezoqam oskia gimboe-kewagam. Yaq nakémbá, Metiu manqat andé kandambá, taqa yaq-te nqáneq gene-peawám, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ibugukhokhof Mesaya-qa yaq-te gipeaumam, yaq ndakin Yesu mokho-te vø-unimanqatin.

Yesu Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka matev kandakanda nøme-qa yaq-te, manqat kopoáv gemanqatam. Yaq Metiu gēpeawám.

Yesu-gi atanakha-zapazapa-za (Luk 3:23-38)

¹ Yesu Keliso-gi atanakha-zapazapa-za gindu-manazømem, tiqa iziz nqáneq. Ngenek Yesu, Deivid-gé zeó neka Eibleem-gé zeó.

² Eibleem gendomanaz, Aezek vøqan.

Aezek gendomanaz, Zekop vøqan.

Zekop gendomanaz, Zuda, tegi zaim neka emekheis namba, vøqaz.

³ Zuda gendomanaz, Pelez neka Zela vøqaz. Tigu evo, Tamá.

Pelez gendomanaz, Ezlon vøqan.

Ezlon gendomanaz, Lam vøqan.

⁴ Lam gendomanaz, Aminadab vøqan.

Aminadab gendomanaz, Nason vøqan.

Nason gendomanaz, Salmon vøqan.

⁵ Salmon gendomanaz, Boaz vøqan. Tegu evo, Leiáb.

Boaz gendomanaz, Obed vøqan. Tegu evo, Lút.

Obed gendomanaz, Zesi vøqan.

⁶ Zesi gendomanaz, Deivid vøqan. Ngenek Deivid, Izlael ezoqam kawa zøgoám.

Deivid gendomanaz, Solomon vøqan. Tegu evo, ibugukhokhof Ulia-gú zas ndøgoám.

⁷ Solomon gendomanaz, Leoboam vøqan.

Leoboam gendomanaz, Abaeza vøqan.

Abaeza gendomanaz, Asa vøqan.

⁸ Asa gendomanaz, Zeosafat vøqan.

Zeosafat gendomanaz, Zeolam vøqan.

Zeolam gendomanaz, Uzia vøqan.

⁹ Uzia gendomanaz, Zotam vøqan.

Zotam gendomanaz, Eiaz vøqan.

Eiaz gendomanaz, Ezekaya vøqan.

¹⁰ Ezekaya gendomanaz, Manase vøqan.

Manase gendomanaz, Amon vøqan.

Amon gendomanaz, Zosaya vøqan.

¹¹ Zosaya gendomanaz, Zeoyakin, * emekheis namba, vøqaz.

Ta khøuwa-te ndøgo, Bebilon manqei-ak, Izlael ezoqam, Bebilon manqei-té ginø-upøzó. Pingim-ák.

¹² Izlael ezoqam Bebilon manqei-te gi-upøzo, nakhag-te gizøgeagim, taqa zita-te, ezoqa nøme gifakhaz, ngínik:

Zeoyakin gendomanaz, Sealtiel vøqan.

Sealtiel gendomanaz, Zelubabel vøqan.

¹³ Zelubabel gendomanaz, Abiud vøqan.

Abiud gendomanaz, Eliakim vøqan.

Eliakim gendomanaz, Azo vøqan.

¹⁴ Azo gendomanaz, Zadok vøqan.

Zadok gendomanaz, Akim vøqan.

Akim gendomanaz, Eliud vøqan.

¹⁵ Eliud gendomanaz, Eleaza vøqan.

Eleaza gendomanaz, Matan vøqan.

Matan gendomanaz, Zekop vøqan.

¹⁶ Zekop gendomanaz, Zosef vøqan. Ngenek Zosef, Meli-gé zivís. Neka Meli ngunuk, Yesu-gú evó. Yesu, ngének, Keliso nqazimbo-akhayam.

¹⁷ Eibleem gendo-manazam, atema Deivid vømøfakhan, atanakha-zapazapa-za ate gi:goam 14. Yaq Deivid gendo-manazam, atema Bebilon manqei-ak, Izlael ezoqam Bebilon manqei-te gi-upøzo, nakhag-te gizøgeagim, até ndøgó-a, atanakha-zapazapa-za ate gi:goam 14. Neka ta khøuwa-te ndøgo, Izlael ezoqam Bebilon manqei-te gi-upøzo, nakhag-te gizøgeagim, atema Keliso vømøfakhan, até ndøgó-a, atanakha-zapazapa-za ate gi:goam 14.

Yesu ge:qan, taqa emanqat

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Keliso āv geneqán nqægo: Tegu evo, Meli, søvøta mba mbogoám, Zosef-te. Geté ndigu uni nøkepøteáv neka venanqei nonqo tøkuateáv. Geté Meli emu é-møndæ-itán. Nqanek matev qambo-fakhan, Nqova Mbomambaqape mbøisasæe. ¹⁹ Meli-ge zivis, Zosef, teqa matev mbomambaqapé, yaq ndego poeveáv, ndugu ezoqam-qa bøi-te to:ivav, mivi vømbó-etoām. Yaq ndego khonoam-te ivøve-qa ndøgoám. ²⁰ Zosef ate av-té gembøe-matavupat, yaq Evezøza-gé enzol ezoqam mbofakhán. Venanqei-tam-té genømbo-fakhán, gembo-ein, “Zósef, Deivid-ge zeo, qo ndøfofðgeāp, Meli toqo-oki, qogu sævam tugoat. Zapa ndøgo, ndugu emu nduiyæt, ndøgo Nqova Mbomambaqape ndømatanám. ²¹ Nanduv tui-ova, nakhasam anganeam mbóqán. Yaq iz Yesu† qombó-akhá. Zapa ndøgo, ngenek ekeza ezoqam, gékhandí:z, ndigu manqa-zapazapa-us ndiyage.”

²² Nqanek matev ate nqægo, tønè-fakhanám ndøgo: Manqat ndøgo, Mbumbukiam ekeza manqa vevezam ezoqam mokho-te ge-ein, ta manqat ndøgo, tàbete-unimanqatín, qa-ein av nqægo, ²³ “Mbasønakam zivis namba venanqei nonqo, naqanøká gétøkuanemák. Geté ndugu emu é-ndæ-itán. Yaq ndugu nakhasam anganeam mbóqán. Neka teqa iz

1:11 1:11 2 King 22-24; 2 Chr 36:10; Jer 27:20 * **1:11** 1:11 Iz nøme qambogoam, Zekoniá **1:12** 1:12 Ezra 3:2
1:18 1:18 Luk 1:27, 35 **1:21** 1:21 Luk 1:31; 2:21 † **1:21** 1:21 Yesu, taqa manqa mokho nqánek: Evezøza ezoqa ndøkhandí:z. **1:23** 1:23 Isa 7:14

'Emanuel' mbó-akhá." Emanuel, taqa manqa mokho nqáne, "Mbumbukiam ngêgó, ni namba."

²⁴ Zosef gendosuzam, yaq ndego matev āv tenegó, av enzol ezoqam gembøe-ein, neka Meli vø-okí. ²⁵ Geté ndigu venanqei nonqo tøkuateáv, atema Meli vøe-ova, nakhasam anganeam vøndaf. Yaq nakhasam geqan, Zosef, iz Yesu mbo-akhá.

2

Nduku gevezoat ezoqam, Yesu-te okha gi-apat

¹ Yesu Betliem vemiav-té geqán. Ta khøuwa-te ndøgo, Zudia plovins-te, kawa, Elod ndøgoám. Yaq Yesu geqan, nqáe! Zelusalem taon-te ndøgo, nduku gevezoat ezoqam ndøfakház. Sa khøuwa fakhanám ginduzáv. ² Yaq āv gini-bevupát nqægo, "Ngenek nakhasam, ndaki geqan, ndego Zu ezoqam kawa tezøgoat, kenáqape? Ni tegú ndukuam ni-ometám, khøuwa fakhanam ndøgo. Yaq vizam-qa nimøndæ-niáv."

³ Elod ndego, Zudia ezoqam-ge kawa, nqanek manqat ge-ewag, ndego gò:khouwá. Até ezoqa ewaqapé-a, ndigu Zelusalem taon-te giyagam, vø:khouwønem. ⁴ Yaq Elod até gendego, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam vømøvab, sasa zøbevap, gezø-ein, "Ngenek Mesaya, Mbumbukiam ge-ein, av nqægo, manqei-qape-te tendo-khofotav, gekha vemiav-té gemóqān?"

⁵ Yaq gimbo-einim, "Betliem vemiav-té gemóqān, Zudia plovins-te ndøgo. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, āv gene-peawám nqægo,

⁶ 'Qo Betliem vemiav, Zuda manqei mokho-te ndoqotu:gu, qo ambá av nqægo, iz mbaïn, Zuda khagua bawan mokho-te. Av taoká. Zapa ndøgo, qo mokho-te, megeat ezoqam kopo ndóqān.

Ndego nogi bawan ezoqam zøkewagát, Izlael ezoqam.' "

⁷ Elod nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego nduku gevezoat ezoqam ndømøváb. Khonoam-té genømváb, neka ndukuam-qa yaq-te vøzømbē-bevap, gekha khøuwa-té, ande gi-ometam. ⁸ Yaq gi-ometem ndøgo, ndego Betliem vemiav-té genø-khofotáz, vøzø-ein, "Nakhasam nandev, ùni mbøevawém. Yaq tozo-ometam, vøndozáv, no vøe-nømondem. Yaq até nó-a, tàbatenáv, bamømbō-vizam."

⁹ Nginik nduku gevezoat ezoqam, kawa ezoqam-qa manqat gumuyogem, tñizáv. Yaq gi-apat ndøgo, nqáe! Ndukuam ndugu, khøuwa fakhanam gi-ometam, gèzøbomegetát. Yaq ndøgo, tumø-itán, ma nakhasam ge:goam. ¹⁰ Ndukuam gi-ometam, yaq ndigu khanakhanakh kandambá gindapem.

¹¹ Khoev-te gimøfakhaz, nakhasam gi-ometam, evo namba, Meli, yaq até gindigonem, katuk ndømøkuí, sasa mbovizumem. Yaq moqos ndømboqogím, gol neka gigiap sisip mbomømboma, mboqotam nonqo, neka mel tae et, vømbō-etømem. Ta gigiap-qa fia kandakandá.

¹² Yaq ekeza manqei-te giqavaz, nakhoa vini ndøgeveém. Zapa ndøgo, Mbumbukiam venanqei-tam-te, āv genezømás nqægo, "Elod-te nqawa ndøqáváz."

Zosef neka Meli, Yesu Izip manqei-te gi:khokhoz

¹³ Nduku gevezoat ezoqam gi-ivøvem, yaq nqáe! Zosef, Evezøza-gé enzol ezoqam mbofakhán, venanqei-tam-té, vømbō-ein, "Mòqosuzám. Nakhasam neka evo, Izip manqei-té qoté-khokhóq. Zapa ndøgo, Elod ngenek nakhasam gemøndæ-váo. Løvøwe-qa mbogó. Yaq Izip manqei-te ndøgo, até vøndoyagé, atema nqawa vøtaqandó-akhā."

¹⁴ Yaq Zosef até gendego, gè-itán, lová, nakhasam neka evo vø-upøzo, Izip manqei-te sasa ndøkhokhoz. ¹⁵ Yaq ndøgo tiyagám, atema Elod vønanim. Nqanek matev tønèfakhán ndøgo, Evezøza-qa manqat gè-unimanqatín, ndøgo ibugukhokhof tege manqa vevezam

ezoqam mokho-te ge-ein, av nqægo, “Noge Yo, Izip manqei-té gegoám. Yaq nòmbo-akhá, vòndōwaw.”

Elod nakhei angana nqonqon gezitagat

¹⁶ Elod ge:-otev, av nqægo, nduku gevezoat ezoqam gĩmbøe-khavozømēm, yaq qaqa kandambá gego. Yaq até gendego, nakhei zitøge manqat ndøkhofotám. Betliem vemiaav-te neka vemiaav avøavun vøgoat, gekha nakhei anganā ndigu, ndakinak qaniap, atema viav menas qazøndap, bèpakhaéz. Yaq tegi nakhag ezoqam ndigu nakheis vøzitag. Nduku gevezoat ezoqam Elod gi:-ometem, gekha khøuwa-te ndukuam ande guifakhan, yaq ndego sège-matøvém, nakhasam-qa viav, ndego løvøwe-qa gegoam, áv atægó.

¹⁷ Nqanek matev qafakhan, yaq Mbumbukiam-qa Manqat, tege manqa vevezam ezoqam Zelemaya mokho-te ge-ein, gè-unimanqatín, ge-ein av nqægo,

¹⁸ “Eiv ndøyogém, Lama manqei-te.

Einu neka osombo kandambaqapé ndiwani.

Ndigu sakheis, Laisol-gi zi, ekeza nakheis-qa ndø-eivumít,

neka ezoqa kopømba mbain, tiqa mokho-te tizø-khakheinam.

Zapa ndøgo, tigi nakheis gèpakhaéz. Mbain.”

Zosef neka Meli, Yesu Izip manqei-te gindi:qavaz

¹⁹ Elod ge:nanim, yaq nqáe! Izip manqei-te ndøgo, Zosef, Evezøza-ge enzol ezoqam mbofakhán, venanqei-tam-té, ²⁰ gembo-ein, “Mòqosuzám. Nakhasam neka evo, Izlael manqei-te nqawá qotéveséz. Zapa ndøgo, ezoqam ndigu nandev nakhasam ambā tilaemín, ndigu møndø-pakhaéz.” ²¹ Yaq Zosef gesuzam, nakhasam neka evo vø-upøzo, Izlael manqei-te sasa ndøqavaz.

²² Geté Izlael manqei-te gimøfakhaz ndøgo, Zosef āv gene-ewág nqægo: Kawa, Elod-gé yo Akileus ndø-itán, Zudia plovins-te ndøgo. Yaq ndego møe ndøgó, vøewāv. Yaq venanqei-tam-te, Mbumbukiam manqat nøme mbo-eín. Yaq ndego até gegegevát, Gelili plovins-te vømøfakhaz. ²³ Yaq Nazalet vemiaav-té gimøqóm.

Mbumbukiam tege manqa vevezam ezoqam mokho-te, Yesu-qa yaq-te, é-møndæ-eín, av nqægo, “Ndego Nazalet-ak mbó-akhaemát.” Yaq ndakin nqanek manqat gè-unimanqatín.

3

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, Yesu-qa nakhoa gekhakheinumat

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Zion 1:19-28)

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Zion ndøfakhán, ndego ibøkha iz etoam ezoqam. Yaq ndego ezoqa zømesim ndøngáz. Leg-av manqei-té gene-zømesimám, Zudia plovins-te ndøgo.

² Av gezømbe-manqatám nqægo, “Mòzoqambúz. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev avønín.”

³ Mbumbukiam tege manqa vevezam ezoqam Aezaya mokho-te, é-møndæ-eín, Zion-qa yaq-te. Av gene-eín nqægo,

“Leg-av manqei-te ndøgo, ezoqam-qa manqa wag ndø-akhayam.

Av qane-akhayám nqægo,

‘Evezøza-qa nakhoa é-mozoto-khakheinømém.

Nakhoa ndaføyamba-qape zombøé-viæém, ndego te:geav.’ ”

⁴ Zion, ndabua ge-uzupam, kemol-qá su gini-geveaném, neka ndabua segim nonqo, søvakha gigiap-gí ngusúm gini-khakheinøvemém. Neka lou gelogam, bamøkhokeakh neká ndokhos, ti-mba ndígu telouzám. ⁵ Ezoqa kopoáv gindupindam te-te. Nøme Zelusalem taon-té gindu-okhoám, neka até ndøgó-a, Zudia manqei-te ate qægoam, neka ta manqei

ate qægoam ndøgo, Zoden kea avøavun qagoat, vøndō-okhoam. ⁶ Yaq manqa-zapazapa ndøgo, gimatumam, gènvøndæmám, neka Zoden kea-te ndøgo, ibøkha iz vø-upøgimam.

⁷ Ezoqa ndigu, ibøkha iz upøgim-qa ginduzav, nøme Felisi ezoqám neka nøme Sadusi ezoqám. Andé kandambá ginduzav. Yaq Zion gezømet, āv gezømbe-eín nqægo, “Zo waza soqøsoqa. Ge zô, ndozo-matavap? Zo é-ndozó-khokhoz, Mbumbukiam-qa qaqa tøfakhan? ⁸ Matev eqeieqei vøkhæ-matønømém. Yaq mokho tøfakhan ndøgo, tø-unimanqatín ndøgo, zo unimanqatin zoqambúz, Mbumbukiam-te. ⁹ Neka zøkeza mokho-mba ndømanqáté, av nqægo, ni Mbumbukiam gēngiænoāk, zapa ndøgo, ni Eibleem-gí zí. No nqazø-manqate: Mbumbukiam kopømbaqapé, nginik nandi manqat mba zø-eín. Yaq segé-Eibleem-gí-zi-íz. ¹⁰ Ila khakheinøváp. Tae ndøbóu. Zapa-té qanømú-løvuvøemét. Gekha tæe ndøgo, nanga eqeieqei vi:mav ndøgo, gébouím, gøinam-te vønqagimēm.

¹¹ No zo ibøkha iz, ibøkhá qazømbe-etoumít, gekha ezoqám ndigu, manqa-zapazapa-te gigoam, ginduzambuz. Geté ndego ezoqam, noqa zita-te ngegeav, ndego no ùnime-løvumbám. No ezoqa khæpe nøte-khapelavøqase-én. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbaín. Ndego zo ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé neka gøina wageáp gezømbé-etoumát. ¹² Ndego andé wit nanga evem ezoqam me mé:geáv. Wit evem nonqo ndø-ndapaváv. Yaq wit nanga ndø-evém, neka louzi nonqo ndigu, lou nqeitam nonqo khoev-té genø-nqeisám. Geté tag ndøgo, gøinam-té genølvutám. Ta gøinam ndøgo, miavmiav ndøwageáp. Khouvøemáv.”

Yesu Zion-te ibøkha iz gendap
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu Gelili manqei-té gegoám. Yaq até ndegó-a, Zion-te vømat, Zoden kea-te ndøgo. Ibøkha iz ndape-qa ndømát, te-te. ¹⁴ Geté Zion Yesu-qa matavap ambá ge-enendín, gembo-ein, “Ambá qo qonø-etoamín, ibøkha iz. Nō begó. Taoká ndøgo, qo no-te qoqotøndoqav, ibøkha iz tøtaqa-etoam.”

¹⁵ Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, “Ság. Ibøkha iz sègenø-etoám. Matev eqeieqei ate ndægo, sà bizimu-matanám, av Mbumbukiam ndømbøe-pøev.” Yaq Zion sègembopóe, ibøkha iz vømbō-etoam.

¹⁶ Yesu ibøkha-te gende-fakhan, yaq nqáe! Yan tønē-mboqóe. Yaq āv geneqéiv nqægo: Yan-te ndo:go, Mbumbukiam-gé Nqova ndovís. Andé kuvøkuvuam me me:løvuvavún, te-te vō:qom. ¹⁷ Yaq yan-te ndo:go, manqa wag ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Ngenek nogé yó. No pøev kandambá te-te, neka no nømbøe-khafuát.”

4

Saitan Yesu ge:khamasimat
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Yaq Nqova Mbomambaqape, Yesu leg-av manqei-té genø-itú. Yaq nqova soqaqape tæabeme-khamás. ² Leg-av manqei-te ndøgo, Yesu khøuwa kopoáv, ate gi:goam, khøuwa fotí, lovølova neká pappave, lou logemav matev ndøgoám. Yaq ifin mbovín. ³ Yaq nqova soqaqape, ndego ezoqa khamasim matev-te nde-abam, tendowáv ndøgo, vømbō-ein, “Qo Mbumbukiam-ge Yo toqogoat, yaq nginik nandi, manqat mba qozø-eín. Yaq segé-lou-éz.”

⁴ Geté yaq Yesu manqat gembo-qavøiu, “Av taoká. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qanepeawáp nqægo, ‘Ezoqa kopømba mbaín lou mba ti:yagat. Geté Mbumbukiam-qa manqat ate ndægo, teqa tou-te ndøndo-fakhate, ndøgo tiníyagát.’ ”

3:7 3:7 Met 12:34; 23:33 **3:9** 3:9 Zion 8:33, 39; Lom 4:12 **3:10** 3:10 Met 7:19; Luk 13:6-9 **3:11** 3:11 Zion 1:26-27, 33; Kel 1:5; 2:1-13 **3:16** 3:16 Zion 1:32 **3:17** 3:17 Psa 2:7; Isa 42:1; Met 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1** 4:1 Iblu 2:18; 4:15 **4:2** 4:2 Exo 34:28 **4:4** 4:4 Deut 8:3

⁵ Yaq nqova soqaqape, Zelusalem taon-té genø-itú, Mbumbukiam-qa khoev uni ova-in ndo:go vømøve, sasa mbo-ein, ⁶ “Qo Mbumbukiam-ge Yo toqogoat, soqóvuáq nqáneq, atema manqei-te. Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘Mbumbukiam ekeza enzol ezoqam, manqat ndòzø-eín, qo zapaya. Yaq ndigu sogó-ndøpøqém. Yaq qoqa zenda tokhotapak, nandi-te kha geqá-khanøyák.’ ”

⁷ Geté Yesu gembo-qavøiu, “Mbumbukiam-qa Manqat nøme, āv qane-peawáp nqægo, ‘Qo Evezøza, qoge Mbumbukiam, khamasim-te ndø-àwám.’ ”

⁸ Yaq vaev-te, ndego nqova soqaqape, Yesu olol ová genø-itú, taqa eqæv kandambá tantáv, neka manqei-manqei ate ndægo, manqei-qape-te nqago, neka gigiap mbomømboma ate ndægo, ta manqei-manqei-te ndøugu, vøe-omat, ⁹ sasa mbo-ein, “Noqa megemege-te nqanek, qakeza kha, manqei toqote-lavao, neka voqonø-vizām, yaq nqanek gigiap ate nqægo, nøtaqá-etoám.”

¹⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Mòqoqáv qo, Saitan. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘Evezøza-qá iz qó-eqatát, ndego qoge Mbumbukiam. Neka te-mba ndégo, toqombó-vizupát.’ ”

¹¹ Yaq nqova soqaqape, Yesu sège-iváv, vøwav. Yaq enzol ezoqam ndozáv, vømømbō-tøkeem.

Yesu sasae ande ge:ngaz

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Yesu ge-ewag av nqægo, Zion ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ndimbula-tē ginø-utøvēm, yaq ndego Gelili plovin-s-té genøveséz. ¹³ Geté ndego ambá av nqægo, ekeza vemlav-tē gemøqōm, Nazalet, geté Kapenaum taon-té genøyág. Ta taon ndøgo, Gelili kewan avønin-té qagó. Zebulon neka Naftali, tiqá khagua bawan-qá manqei. ¹⁴ Yesu av ge:matanam ndægo, yaq manqat ndøgo, Mbumbukiam tege manqa vevezam ezoqam Aezaya mokho-te ge-ein, gè-unimanqatín, av qæ-ein nqægo,

¹⁵ “Ndigu ezoqam, Zebulon neka Naftali manqei-te ndiyage, ta nakhoa-te ndøgo, ndaola-te ndø-ovøev,

ndøgo Zoden kea yaq-keoqa,

ndøgo Gelili manqei ndimbo-akhayam, bawan vini-ak-qa manqei,

¹⁶ ndigu ezoqam, bøivun-te ndiyage, ndigu waev ndøqeivím. Waev kandambaqapé.

Tiqa manqei andé løvøte manqei. Bøivunín.

Geté ti mokho-te, waev ndøfakhán.”

¹⁷ Yesu, sasae, ta khøuwa-té ndøgo tenøngáz. Ezoqa āv gene-zømesimám nqægo, “Mòzoqambúz. Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev avønin.”

Yesu tegi paev ezoqam ande gezømbe-akha

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu Gelili kewan ndøgeg-te ge-ewat, yaq evenap menas tezømét ndógo. Nøme Saemón. Iz nøme gimbo-akhaemam, Pitá. Neka nøme, Endlú. Voe ndø-ogiát. Zapa ndøgo, nginik ezoqa menas, voe nqagim ezoqám. Ndøgo tiqá sasáe. ¹⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Vøndozáv. No zonøndó-paevém. Yaq zo ezoqa takhaset matev nøté-zømesím.” ²⁰ Yaq até gindigonem, voe sège-ivøvé, sasa mbopaevem.

²¹ Yaq até ge-ewát, ndøgeg-te ndøgo, evenap menas nøme vøzømet, Zēms neka Zion. Ndigu Zebedi-gí nakheís. Khagua-té gunuguvám, eve namba. Voe ndøkhakheinumát. Yaq Yesu gèzø-akhá. ²² Yaq ndigu evenap menas, ndaføyambá, sègeqá. Eve sège-ivøvé, khagua-te, Yesu vømbo-paevem.

Yesu Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat neka enqoni-us ezoqam vøkhakheinvemat
(Luk 6:17-19)

²³ Yesu Gelili plovins ate ndægo sugumu-vatát, ezoqa tiqa guliguli khoev-te vøezømesimat. Manqat Mbombambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-té zømbemanqatát, neka ezoqa enqoni bugug vinivinimba vøkhakheinøvemát. ²⁴ Teqa manqat, sège-panqavøém. Qámbá. Ambá ta-mba ndøgo, Gelili plovins-te mbā, geté até Silia plovins-té-a, ate ndægo, sège-panqavøém. Yaq ezoqa ate gi:goam, enqoni qazøgoam, te-te ndégo tinø-upøgimám. Enqoni bugug vinivinimbá. Nøme nqosøgeap kandakanda zøgoám neka nøme nqova soqøsoqa vøzømbū-goam. Nøme ndigu gèzø-qanøvøemám, neka nøme kha vøzø-wauwauwam. Yaq Yesu gèkhakheinøvemám. ²⁵ Ezoqa kandambá gimbopavam. Nøme, Gelili plovins-ák, neka nøme vemiav-ten-manqei-ák neka nøme Zelusalem taon-ák, neka nøme Zudia plovins-ák. Neka nøme Zoden kea yaq-keoqá gindu-okhoám.

Yesu ezoqa manqei poyat-te ge:zømesimat

5

5:1-7:29

¹ Yesu ezoqa kopoav-qape gezømet, te-te gindupindam, yaq manqei poyat-té genøqavíg, vømøqom, neka tegi paev ezoqam vømbø-qonav.

*Gekha ezoqám ndigu, khanakhanakh ndøzøgo
(Luk 6:20-23)*

² Yaq Yesu nømendim manqat ndøngáz, gezø-ein,

³ “Ezoqa ndigu, Mbombukiam-qa megemege-te, ande khakha-mba ndigu, khanakhanakh mbá giabitigú.*

Zapa ndøgo, Mbombukiam-qa Megeat Matev, tiqa ndígu.

⁴ Ezoqa mutøkhøp ndiwaniap, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, Mbombukiam tiqa mokho-te ndøkhakheinám.†

⁵ Ezoqa ekeza iz eqawatav ndigu, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, manqei-qape tiqa ndígu tógoát.

⁶ Ezoqa matev eqeieqei-te, ande ifin me ndøzømbe-viti neka ande ibøkha naq me ndøzømbe-papat, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, Mbombukiam ndøzø-etoám, ate vøzø-ewēz.

⁷ Ezoqa tanakh matev ndøzøgo, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, Mbombukiam tanakh matev ndømbogoát ti-te.

⁸ Ezoqa tiqa mbøni mokho-te, eqeieqei ndigu, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, ndigu Mbombukiam ndø-ometám.

⁹ Ezoqa sambu matev ndikhakheinam, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, Mbombukiam ndigu ekeza nakhei mé:zæb.

¹⁰ Ezoqa ndigu matev eqeieqei zapaya, ngiæzoat matev-te ndiyage, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.

Zapa ndøgo, Mbombukiam-qa Megeat Matev, tiqa ndígu.

¹¹ Unimanqatín. Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo ezoqa no zapaya tingenøzotat neka yage tizøngi:tat neka khavozam manqat vinivinimba timanqatat, zoqa yaq-te.

¹² Até Mbombukiam-gí manqa vevezam ezoqám-a, ibugukhokhof giyageapam, āv tini-ngiæzotám. Yaq nakémbá, zo gèkhóum neka khanakhanakh mba bezø-asøtøvé. Zapa ndøgo, yan-te nqo:go, zo yaq-fia kandambaqape ndøzømbó-keoge.”

4:23 4:23 Met 9:35; Mak 1:39; Kel 10:38 **4:24** 4:24 Mak 6:55 **4:25** 4:25 Mak 3:7-8 **5:3** 5:3 Isa 57:15 * **5:3** 5:3 Ndígu tini-manqaté, ndi:zøtezat av nqægo, ekeza mokho-mba, kopømba mbañ eqeieqei tiyagat, geté Mbombukiam-qa tøke bezøgó. **5:4** 5:4 Isa 61:2-3; Veve 7:17 † **5:4** 5:4 Ndígu tini-manqaté, ndigu ekeza manqa-zapa zapaya ndi-eivumit neka Mbombukiam-te tiqambuz. Yaq Mbombukiam gezøtøké. **5:5** 5:5 Psa 37:11 **5:6** 5:6 Isa 55:1-2 **5:10** 5:10 1 Pita 3:14 **5:11** 5:11 1 Pita 4:14 **5:12** 5:12 2 Chr 36:16; Kel 7:52

Ngalam neka waev, taqa yaya etæ manqat
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo manqei-qape ezoqam-qa mokho-te, andé ngalám. Geté ngalam mokhov tømømbo-navøem, yaq nqawa áv kiní-ngalam-mokho-mba-ēz? Nakhoa mbain. Soqóqousám. Yaq ezoqa segé-tokhonøvemát.

¹⁴ Neka zo nqanek manqei-qape-te, andé wáev. Gèmbo-mataváp. Taon manqei poyat-te to:goat, kopømba mbain tøkhnawat. ¹⁵ Neka ezoqa lampa gimagemín, yaq ndigu ambá av nqægo, ndis mo:khafuzimín. Geté lampa asøzam nonqo-té ginø-wuøemín. Yaq ezoqa ewaqape, khoev mokho-te tu:goat, waev sugumú-ndapét. ¹⁶ Yaq zo até kopó. Zoqa matev andé waev me betekhæev, ezoqam-qa megemege-te. Yaq ndigu zoqa matev eqeieqei tiqeviat, ndigu Mbumbukiam-qa iz ndø-eqatát, ndego zoge Zøve, yan-te ngo:yage.”

Mozes-qa guguna manqat-qa yaq-te

¹⁷ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo ndømatáváp av nqægo, no Mozes-qa guguna manqat neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat nqagim-qa nøgeavün. Av taoká. No ambá av nqægo, tiqa manqat nqagim-qa nøgeavün. Geté no nqáneq qategeavún: Tiqa manqat tåbete-unimanqatín. ¹⁸ No unimanqatín nqazø-manqate. Yan neka manqei-qape bugukhokhof mó:navøém. Geté Mbumbukiam-qa guguna manqat mokho-te, peawap-qase o iz-zapa-qase naqanøká gemø-navøemák. Ndøgo até gégoát, atema matev ate ndægo vømú-fakhanām, av bugukhokhof ge:-ein. ¹⁹ Yaq nakémbá. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa guguna manqat-qase tenqawa, até ndøgó-a, manqat khapelavøqase mba tøgoat, neka ezoqa nøme matev av nqægo vøe-zømesimāt, ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, iz mbain ezoqam mé:vewát. Geté gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa guguna manqat tembopavat, neka ezoqa nøme matev av nqægo vøe-zømesimāt, ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, iz kandambaqape mbógoát. ²⁰ No nqazø-manqate: Zoqa matev eqeieqei, ndigu Felisi neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam-qa matev eqeieqei løvupøteav tøgoat, yaq zo Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te zomø-ozák.”

Qaqa-qa yaq-te
(Luk 12:57-59)

²¹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo mðzøte-zøté, Mozes-qa guguna manqat, nigí atanakha-zapazapa-za qazøfakhan, áv qane-ein nqægo, ‘Ezoqa pakhapakha zøkhanéám. Gekha ezoqām ndego, ezoqa pakhapakha tekhana, ndego manqa ovøyam-té geabenø-itán.’ ²² Geté no nqazø-manqate: Ti-mbá tiuká ndigu, manqa ovøyam-te timøwanim, ndigu pakhapakha sa ndikhanæ. Geté até ndegó-a, gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-te qaqa ndømbogo, manqa ovøyam-té gemø-itán. Neka gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-te naqei telouzat, ndego manqa ovøyam kandambaqape-té gemø-itán. Neka gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme bianav nde:vewe, ndego yà beto-feaiwát. Soqain ndøgo, Mbumbukiam gøinam-te temø-ogiu. ²³ Yaq nakémbá. Qo Mbumbukiam-te, etoam matev gone nonqo lou-qase-te, etoam matev-qa toqogoat, yaq qo qombō-matøvēm, av nqægo, ezoqa nøme qaqa ndømbôgō qo-te, ²⁴ yaq qo gigiap sègekhe-iváv ndøgo. Yaq soqotøkhæ-qaváq, ndego ezoqam namba manqat vozomø-khakheinømem. Yaq tozotumu-khakheinømem, Mbumbukiam-qa khoev-te, até khæ qóveséz, etoam matev voqomøgō.

²⁵ Gèmbo-mataváp. Qo ezoqa nøme-te moni ndiqambo-løfoke, yaq ndego qo manqa ovøyam-te ndapaqat-qa tegoat, qo manqat vøkho-khakheinám, te namba, ate av-té

nakhoa-te tɔzɔte-apet. Soqain ndɔgo, ngenek ezoqam qo manqa ovɔyam megeat-qa zenda-te teve, yaq ndego qo polis ezoqam-qa zenda-te vɔvɛ, ndimbula-te sasa ndɔ-utɔqɛm. ²⁶ No unimanqatin nqataqa-manqate. Qo ndɔgo naqanɔká qotɔndɔkhæ-fakhaqák, atema fia ate ndægo voqotumúgū.”

Mambe okho matev-qa yaq-te

²⁷ Yaq Yesu manqat nɔme ge:zɔmas, gezɔ-ein, “Zo mɔzɔte-zɔtéz, Mozes-qa guguna manqat, áv qane-eín nqægo, ‘Qo nɔkenɔkem matev ndɔngi:wát.’ ²⁸ Geté no nqazɔ-manqate: Ta-mbá taoká ndɔgo. Geté gekha ezoqám ndego, sævam sa tewawam, neka poev vɔmbówāv, ndego nqova-te, mambe mɔndɔmbogó, nɔkenɔkem matev vɔngiu.

²⁹ Yaq nakémbá, qoqa nakeamo bɔi, manqa-zapa-te tɔ-ituq, gèkhofá. Yaq qó-ogí. Kha kopo sa tɔqa-navɔem, ndɔgo kopɔmbá. Geté soqain ndɔgo, Mbumbukiam qoqa kha ate ndægo gɔinam-te sa tumu-ogi.

³⁰ Yaq qoqa nakeamo zenda, manqa-zapa-te tɔ-ituq, gèkepáz. Yaq qó-ogí. Kha kopo sa tɔqa-navɔem, ndɔgo kopɔmbá. Geté soqain ndɔgo, qoqa kha ate ndægo gɔinam-te sa tɔmuwav.”

Sakhei zɔuvis-qa yaq-te

(Met 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Yaq Yesu manqat nɔme ge:zɔmas, gezɔ-ein, “Mozes-qa guguna manqat mokho-te, manqat nɔme áv qane-eín nqægo, ‘Gekha ezoqám ndego, zas ivɔve-qa tegoat, ndego sakhei zɔuvis pepa bepeawám, bembɔ-etoam.’ ³² Geté no nqazɔ-manqate: Gekha ezoqám ndego, sævam te-ivav, geté ndugu mambe okhoeáv, ndego nɔkenɔkem ngi:wát matev neka mambe matev-té gunɔvé, ndugu. Neka gekha ezoqám ndego, sævam av nguigu tu-oki, ndego mambe mé:wáv, tu namba, neka nɔkenɔkem matev vɔngiu.”

Unimanqatin manqat manqate-qa yaq-te

³³ Yaq Yesu manqat nɔme ge:zɔmas, gezɔ-ein, “Até nqanék-a, zo mɔzɔte-zɔtéz. Mozes-qa guguna manqat, nigí atanakha-zapazapa-za qazɔfakhan, áv qane-eín nqægo, ‘Manqa mbusa ndɔgo, Mbumbukiam-qa bɔi-te qoqove, betaqambèpá. Geté vɔmatanám, av Evezɔza qoqombɔe-ein.’ ³⁴ Geté no nqazɔ-manqate: Ta-mbá taoká ndɔgo. Geté zoqa manqat, unimanqatin mba begó. Zo Mbumbukiam-te zenda ndɔ-eqágim neka yan-qa iz ndɔvèwám, zoqa manqat bazafɔgakh etoam nonqo. Zapa ndɔgo, yan Mbumbukiam-qá qonam nonqó. Ndego ndɔgo teno:qomát, manqei-qape ndo:kawaevat. ³⁵ Neka zo manqei-qape-qa iz ndɔvèwám, zoqa manqat bazafɔgakh etoam nonqo. Zapa ndɔgo, manqei-qape, Mbumbukiam-qá zenda tokhotapak awam nonqó. Neka zo Zelusalem taon-qa iz ndɔvèwám, zoqa manqat bazafɔgakh etoam nonqo. Zapa ndɔgo, Zelusalem, Mbumbukiam-qá taón, ndego Kawa Ezoqam Kandambaqape. ³⁶ Neka ndɔmanqaté, av nqægo, noqa kawa yà besoqá, noqa manqat unimanqatinteav tɔgoat. Zapa ndɔgo, até nqanek matev-qasé-a, qo kopɔmba mbain toqogo, qoqa kawa-te izum kopo toqo-enend, tiqapaqez o vɔqákiséz. ³⁷ ‘Ya’ tozo-manqatat, yaq ‘ya’ begó. ‘Mbain’ tozo-manqatat, yaq ‘mbain’ begó. Matev nɔme tozogoat, zɔkeza manqat bazafɔgakh etoam nonqo, ndɔgo nqova soqaqape-té qando-okhó.”

Yaq-fia tawat-qa yaq-te

(Luk 6:29-30)

³⁸ Yaq Yesu manqat nɔme ge:zɔmas, gezɔ-ein, “Zo mɔzɔte-zɔtéz, Mozes-qa guguna manqat, áv qane-eín nqægo, ‘Gekha ezoqám ndego, ezoqa nɔme-qa bɔi tepusua, até ndegó-a, yaq teqa bɔi bèmbo-pusuaném. Neka gekha ezoqám ndego, ezoqam-gi

khayam tekhaozo, até ndegó-a, yaq khayam bèmbo-khaozonám.’ ³⁹ Geté no nqazó-manqate: Ezoqa manqa-zapa tego qo-te, qo yaq-fia ndõtá. Gekha ezoqám ndego, nakeamo tømøi teqatøkub, yaq até yogea tømøi-a betaqā-tøkub. ⁴⁰ Neka ezoqa nøme, qo manqa ovøyam-te teve, neka qoqa ndabua-qase ndape-qa vøgoāt, yaq qo ndego até qoqá ndabua sekeqapé-a, soqombó-etoám. ⁴¹ Neka ezoqa tetøpøtaq, teqa gigiap ande av 1 kilomita ndægo toqombo-eqa, yaq qo 2 kilomita qombó-eqá. ⁴² Ezoqa gigiap-qa teqaviam, o av teqambe-ein nqægo, ‘Gigiap sætøkhændäp. Nango ndøtaqa-etoám.’ Yaq qo sègembo-etoám.”

Ni kuku binigú, nigí qaqa ezoqam-te
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo mðzøte-zøté, ezoqa āv gini-manqaté nqægo, ‘Qogi ezoqam-te, kuku betaqagó. Neka qogi qaqa ezoqam, qozó-sanqawupát.’ ⁴⁴ Geté no nqazó-manqate: Zo kuku bezøgó, zogi qaqa ezoqam-te. Neka gèzø-guligulím, ndigu zo yage føgakh-qape ndizø-etoam. ⁴⁵ Av tøzøtegoat ndægo, yaq zo unimanqatin Mbumbukiam-gí nakheís. Zapa ndøgo, até zogé Zøvé-a, ndego yan-te ngo:yage, teqa matev kopó. Ndego khøuwa waev, ezoqa eqeieqei neka soqøsoqa, sùguzumbu-etoám, neka ndego qæ ndēzø-ētōám, ndigu matev eqeieqei ndigu neka ndigu matev soqøsoqa ndigu. ⁴⁶ Zo kuku ti-te mba tøzøgoat, ndigu zo-te kuku ndøzøgo, yaq zo Mbumbukiam-te gekha yaq-fia zomøqeivím? Yaq-fia zomø-qeivimák. Gëmbo-mataváp. Até teks moni upøgim ezoqám-a, ndigu Mbumbukiam-qa manqat paeveav ndigu, ndigu kuku ndøzøgó, gekha ezoqa nøme-te, ti-te kuku ndøzøgo. ⁴⁷ Neka gē, zogi zøfuap mba ndozozø-khanakhanakhat, yaq zo matev vini tozógo? Av taoká. Até bavokho-ák-a, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu, ndigu matev kopo ndøgó. ⁴⁸ Geté zoge Zøve, ndego yan-te ngo:yage, ndaføyamba-qapé. Yaq até zó-a, ndaføyamba-qape āv tønēgó.”

6

Ezoqam tøkeam-qa yaq-te

¹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Aiyá qagó. Matev eqeieqei tozo-matønumat, kopømba mbaín, ezoqa ewaqape-qa bøi-te tozogoat, yaq ndigu zoqa matev tiniqeivāt. Av tøzøtegoat ndægo, yaq zo yaq-fia zomø-ndapemák, zoge Zøve-te, ndego yan-te ngo:yage. ² Zo gigiap-av ezoqam tozozø-tøkeat, yaq zo ezoqa ewaqape-te me:khambùváp, taqa yaq-te, av khavozam ezoqam guliguli khoev-te o nakhoa-te gi-goatun, yaq ezoqa tiqa iz vøzømbé-eqatāt. No unimanqatin nqazø-manqate: Ndigu yaq-fia møndømu-ndapém. Nøme gemø-ndapemák. ³ Geté gigiap-av ezoqam toqombo-tøkeat, yaq qoqa yogea zenda bete-otévāt, matev ndøgo, qoqa nakeamo zenda ndoqotematanam. ⁴ Gigiap khonoam-té qanø-etoám. Yaq qoge Qave, ndego ezoqam-qa matev ndeqeivi, khonoam-te ndimatanam, ndego yaq-fia ndøqa-etoám.”

Mbumbukiam-te toqo-guligulimat, taqa yaq-te
(Luk 11:2-4)

⁵ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Tozo-guligulimat, zo matev ndøgó, av khavozam ezoqam ndi:matanam. Ndigu tøzømbē-khaneát ndøgo: Guliguli khoev-tē neka nakhoa-té ginø-wanimát, neka ezoqa ewaqape-qa bøi-te sasa ndøguligulimāt, yaq ezoqa tiqa matev vøe-qeivāt. No unimanqatin nqazø-manqate: Ndigu yaq-fia møndømu-ndapém. Nøme gemø-ndapemák. ⁶ Geté qo Mbumbukiam-te toqo-guligulimat, qo khoev mokho-té qanø-oqát, mboqog voqotó-tokazāt, Tat-te sasa qóguligulimāt, ndego ezoqam ometupav. Yaq qoge Qave, ndego ezoqam-qa matev ndeqeivi, khonoam-te ndimatanam, ndego yaq-fia ndøqa-etoám.

⁷ Zo tozo-guligulimat, yaq khokho manqat khapé bezømbe-khouwèvát, av bavokho ezoqam ndi:matanam, ndigu Mbumbukiam zøteateav ndigu. Ndigu ndimatavap, manqat seke-mba ndimanqate, yaq tigi mbumbuk tiabezømbe-ewág. ⁸ Geté zo tiqa ndigu me:qéiví. Zapa ndógo, zoge Zøve é-møndæ-otevín, av zo-te mbain ndægo. Zo okhokho-té qazonømbo-viømemín, taqa yaq-te.

⁹ Yaq nakémbá, zo āv qane-guligulím, av nqægo:
‘Nigi Tat, qo yan-te nqoqoto:go.

Qoqa iz, yà beto-eqawát.

¹⁰ Qoqa Megeat Matev bètøndowáv ni-te.

Qoqá poev matev mba bambupáev, nqanek manqei-qape-te, ate av-té, yan-te ndimbøe-paev.

¹¹ Qo nqægo khaiya lou vøni-etoám, av ni lou mbain nqati:gu.

¹² Niqa manqa-zapazapa, sà betaqambo-naváp, ate av-té, ni ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa sa qanimbo-navupatun, ni-te gimatønumatun.

¹³ Qo ni khamasim-te ndø-àmbám. Geté gñitøkeé, ezoqa soqaqape andé vøe-ngiænō.’ ”*

¹⁴ Yesu nqanek guliguli manqat gumu-zømesim, yaq nøme āv gezømbe-eín nqægo, “Unimanqatín. Zo ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa sa tøzømbo-navupat, yaq zoge Zøve, ndego yan-te ngo:yage, até zó-a, zoqa manqa-zapazapa segembøé-navøemát. ¹⁵ Geté zo ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa sa navøepøteav tøgoat, yaq zoge Zøve, matev até kopó, zoqa manqa-zapazapa, sa gembøé-navøemák.”

Lou logemav matev-qa yaq-te

¹⁶ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo lou logemav matev tozo-gonemat, yaq zo khavozam ezoqam-qa me:qéiví. Ndigu tiqa bugug, khanakhanakh mbain segekewagatún, ezoqa nøme vøezøtezín, ndigu lou logemav matev ndøgót. No unimanqatín nqazø-manqate. Ndigu yaq-fia møndømu-ndapém. Nøme gemø-ndapemák. ¹⁷ Geté qo lou logemav matev toqogoat, bugug qósunguzát neka eqeieqei voqó-kewagāt, av qo oskia ndoqote-keoge. ¹⁸ Yaq ezoqa gézøtezák, av nqægo, qo lou logemav matev qøgót. Qave mba mé-otév, ndego ezoqam ometupav. Yaq qoge Qave, ndego ezoqam-qa matev ndeqeivi, khonoam-te ndimatanam, ndego yaq-fia ndøqa-etoám.”

Gigiap møvøyam-qa yaq-te

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo gigiap qaniqanim khapé bezømbe-møvøyám, nqanek manqei-qape-te, khotet mba ngiloge, neka nagí mba nqavøtøyam, neka aqonam ezoqam ngí-āqōnām. ²⁰ Geté zo gigiap qaniqanim, yan manqei-té qanø-møvøemét. Yan manqei-te ndo:go, khotet gemø-logemák neka nagí gemø-vøtøeamák neka aqonam ezoqam gemø-aqonamák. ²¹ Matev āv tøzøté-goném. Zapa ndógo, ma qoqa gigiap qaniqanim ndægo, até qoqa mataváp-a, sa ndógo tógoát.”

Bøi, kha-qá waév

(Luk 11:34-36)

²² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Qoqa kha, waev bøi mbo-etoám. Bøi eqeieqei tøgoat, yaq kha ate ndægo, waev-té qágoát. ²³ Geté qoqa bøi soqain tøgoat, yaq qoqa kha ate ndægo bøivun-té qanú:goát. Yaq ta waev ndøgo, qoqa mokho-te ndøugu, ande bøivun me tægoat, yaq bøivun ndøgo, kandambá tantáv.”

6:7 6:7 1 King 18:26-29 **6:8** 6:8 Met 6:32 **6:10** 6:10 Met 26:39; Luk 22:42 **6:12** 6:12 Met 6:14-15; 18:21-35
6:13 6:13 Luk 22:40; Zems 1:13; Zion 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18 * **6:13** 6:13 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndógó. Ta manqat nqánek: Zapa ndógo, megeat matev neka bazaføgakh neka vizap matev, qoqá. Miavmiáv. **6:14** 6:14 Mak 11:25-26 **6:16** 6:16 Isa 58:5-9 **6:19** 6:19 Zems 5:1-3 **6:20** 6:20 Met 19:21; Luk 18:22

Mbumbukiam neka Moni-qa yaq-te
(Luk 16:13)

²⁴ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Ezoqa kopømba mbaín, kawa ezoqa menas timbogoat, tezø-sasaetat. Kawa ezoqa menas timbogoat, yaq nøme ndego, gembó-pøovát. Geté nøme ndego, gembøé-qasi:vát. Nøme ndego, teqa manqat o-mba mbøéndapát. Geté nøme ndego, teqa manqat gembó-sanqawát. Yaq até zó-a. Zo kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa mokho-te neka moni-qa mokho-te sa tozotumu-goat.”

Fofogeap-qa yaq-te
(Luk 12:22-31)

²⁵ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Yaq nakémbá, no nqazó-manqate: Zo yage-qa yaq-te ndøfofògeáþ, av nqægo, gekha lou o gekha ibøkha zólogāt. Neka kha-qa yaq-te ndøfofògeáþ, av nqægo, gekha ndabua zó-uzumāt. Yage-qa mokho, taoká ndøgo, lou mba toqologat. Neka kha-qa mokho, taoká ndøgo, ndabua mba toqo-uzumat.

²⁶ Pipisi zøtézmēt. Ndigu avøe gigiap ogekhamáv, neka gendó-peanemák, lou khoev-te vønqeitøvēm. Geté zogé Zøve ndøzøkefé, ndego yan-te ngo:yage. Gømbo-mataváp. Zo teqa bøi-te, pipisi ùni zøte-løvubám. ²⁷ Ge zó ndozo-matavap, ezoqa kopo zo mokho-te tefofogeapat, ndego yage elavøqase ndømbó-seketet? Mbaín!

²⁸ Neka gekha zapá, ndabua-qa ndozo-fofogeap? Flawas zøtézmēt, gagayag-te ndi-umizan. Ndigu sasae gonemáv neka ndabua potofumáv. ²⁹ Geté no nqazó-manqate: Até Solomón-a, ndego kawa ezoqam kandambaqape, gigiap mbomømboma kopoav-qape qambogoam, teqa ndabua bugug keoge mbaín, av flawas ndi:gu, tiqa bugug ndækeoge. ³⁰ Nginik flawas, ndakin gagayag-te ndi-umianet, nakhamas-te ambá giní-pakhaéz. Yaq gøinam-té ginø-nqagivemém. Geté Mbumbukiam ndabua bugug keoge eqeieqei zø-etoám. Yaq ge zó ndozo-matavap, Mbumbukiam zo ndabua gezø-uzamāk? Av taoká. Zoqa unimanqatin khapémhá, Mbumbukiam-te.

³¹ Yaq nakémbá, zo ndøfofògeáþ, av nqægo, ‘Gekha lou zílogāt?’ neka ‘Gekha ibøkha zí-izumāt?’ o ‘Gekha ndabua zí-uzumāt?’ ³² Gigiap av nqægo upøgim-qa yaq-te, miavmiav bavokho-ak mba ndømataváp, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. Geté zoge Zøve, ndego yan-te ngo:yage, ndego møndæ-otév, zo gigiap av nqægo bèzøgó. ³³ Zo bugukhokhof Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka teqa matev eqeieqei zombó-vawemát. Yaq ndego zo nqanek gigiap nøme ate ndægo ndøzø-etoám.

³⁴ Yaq nakémbá, zo ndøfofògeáþ, qasun-qa yaq-te, andé gekha matev me ndøfakhān. Qasun-qa viniv qasun mba qó-eqatét. Ság, nqægo khaiya, nqægo khaiya-qa viniv mba toqo-eqatet.”

7

Ezoqam-qa matev gevewat-qa yaq-te
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo ezoqa nøme ndøvøozðát. Soqaín ndøgo, Mbumbukiam zo tevøozo. ² Av zo ezoqa nøme-qa matev ndøzøte-gevewat, Mbumbukiam zoqa matev āv tené-geveá. Neka av zo gigiap o matev ndøzøte-geveam, Mbumbukiam zo āv tezømbé-geveám.

³ Gekha zapá, qafu-qa bøi-te kupuk-qase ndoqoqeivi, getē tae-qape ndøgo, qakeza bøi-te nandaqa-genøe, qo qeivupāv? ⁴ Gekha zapá, qafu av ndoqombøe-manqate, ‘No kupuk-qase, bøi-te nandaqa-genøe, nøtaqāliv,’ getē qakeza bøi-te, tae-qape nandaqa-genøe? ⁵ Qo

6:25 6:25 Filip 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7 **6:26** 6:26 Met 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29** 6:29 1 King 10:4-7; 2 Chr 9:3-6 **6:32** 6:32 Met 6:8 **6:33** 6:33-34 1 King 3:11-14; Psa 37:4, 25; Lom 14:17 **7:1** 7:1 Lom 2:1; 1 Ko 4:5; Zems 4:11-12 **7:2** 7:2 Mak 4:24

khavozam ezoqám. Bugukhokhof nándav, toqólív, tae-qape, qakeza bœi-te nandaqa-genœe, eqeieqei voqókewāg. Yaq váev, qafu-qa bœi-te, kupuk-qase ndøugu, toqolív.”

Ezoqa ndigu Mbumbukiam-qa Manqat sa ndi:vøngi:wat

⁶ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Mbumbukiam-qa gigiap mbomømboma gaqo zø-ètoám. Ndigu segendó-qambúz, zo vøfoqobām. Neka gigiap fia kandakanda bøsik-te ndønqāgīm. Ndigu segé-tokhonumát.”

Mbumbukiam-te viam-qa yaq-te

(Luk 11:9-13)

⁷ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gèviám. Yaq Mbumbukiam ndøzø-etoám. Gèváo. Yaq zo ndòzo-qeivím. Gèkhaneám. Yaq Mbumbukiam zo mboqog ndøzø-mboqozó. ⁸ Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, ndeviam, ndego ndøndáp. Neka gekha ezoqām ndego, ndevao, ndego ndøqeív. Neka gekha ezoqām ndego, mboqog-te ndekhaneam, ndego mboqog ndømbo-mboqóz.*

⁹ Gê, zo mokho-te, ezoqa nøme, ekeza nakhasam lou-qa temboviam, ndego nandi mbó-etoám? ¹⁰ O gê, ndego wazeam mbó-etoám, zongøyam-qa temboviam? Av taoká. ¹¹ Zo manqa-zapazapa-us ambá qazøtegó. Geté zo zøkeza nakheis, gigiap eqeieqei etoam møzøte-zøté. Yaq av tægoat ndægo, zoge Zøve, yan-te ngo:yage, gigiap eqeieqei nøme mba zømbó-etoám, gekha ezoqām ndigu, timbo-viømemat.”

Ezoqa nøme-te matev eqeieqei gone-qa yaq-te

(Luk 6:31)

¹² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha matēv ndøgo, zo ndøzøpoev, ezoqa tizø-matønumat, zo matev āv tozozømbé-matønumát. Manqat ndøgo, Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, taqa mokho nqáne.”

Nakhoa menás, nøme khandi-té, neka nøme soqaqape-té

(Luk 13:24)

¹³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Mboqog khapelavøqasi-té qanø-óz. Zapa ndøgo, mboqog kandambaqapi neka nakhoa vøndæv, soqaqape-té qanómá. Ta nakhoa vøndæv-te ndøgo, ezoqa kopoáv ndi-okho. ¹⁴ Geté mboqog ndigu, khandi-te ndimboqozoat, khapímbá, neka nakhoa ndøgo ndøløwe, føgákh. Neka ezoqa khapímbá, ta nakhoa ndøgo ndiqeivi.”

Khavozam ezoqam-te, yà bizio-feanoát

(Luk 6:43-44)

¹⁵ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Khavozam ezoqam-te, ndigu ekeza kha Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ndivewe, zo gø:feazoát. Ndigu andé sip nanak me nde-okhó, zo-te. Geté tiqa mokho-te ndøugu, ndigu andé gaqo khobokhobós.

¹⁶ Zo matev mba zozøqeivát. Yaq søzøté-zøtezát, ndigu unimanqatin Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam tipøtigú-a. Gê, bøning fakiafakia-us-te, kopømbâ, nanga mbomømboma, kopømba ande av gleips ndi:gu, toqo-løvus? O kopømbâ, khouwe-khouwe-te ndøgo, fig nanga toqo-vingisam? Kopømba mbaín. ¹⁷ Tae eqeieqei, nanga eqeieqei ndøviám. Geté tae soqain, nanga soqøsoqa ndøviám. ¹⁸ Tae eqeieqei, kopømba mbaín, nanga soqøsoqa tøviam. Neka tae soqain, kopømba mbaín, nanga eqeieqei tøviam. ¹⁹ Gekha tæe ndøgo, nanga eqeieqei vi:pøteav ndøgo, gébouím. Yaq gøinam-té ginø-nqagimém. ²⁰ Yaq matev até kopó. Zo ndigu ezoqam-qa mokho tozo-qeivimat,

7:7 7:7 Mak 11:24; Zion 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8** 7:8 1 Zion 3:22; 5:14-15 * **7:8** 7:8 Taqa manqa mokho av nqægo: Qo Mbumbukiam-te toqoqambuq, neka ande teqa mboqog-te me toqote-khanæmat, yaq ndego segékhatóq. Kopømbaqapé teqa bawan-te toqomø-oq. **7:11** 7:11 Zems 1:17 **7:12** 7:12 Met 22:39-40; Lom 13:8-10 **7:15** 7:15 Met 24:24; Kel 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16** 7:16 Gal 5:19-22; Zems 3:12 **7:19** 7:19 Met 3:10; Luk 3:9; Zion 15:6 **7:20** 7:20 Met 12:33

yaq zo sòzòté-zòté, ndigu unimanqatin Mbumbukiam-gĩ manqa vevezam ezoqām, ó, khavozam ezoqām.”

Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, ti-mba ndigu timò-óz, ndigu Tat-qa poev ndimbopaev

(Luk 13:25-27)

²¹ Yaq Yesu manqat nòme ge:zomas, gezø-ein, “Zo ndømatáváp, av nqægo, ezoqa ewaqape ndigu no Evezøza Evezøza-qa ndinø-akhayam, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te sugumū-ōz. Av taoká. Ti-mba ndigu timò-óz, ndigu noge Tat-qa poev ndimbopaev, ndego yan-te ngo:yage. ²² Manqa ovøyam khøuwa kandambaqape timø-khantaz, ezoqa kopoáv, áv ginømbé-manqatát nqægo, ‘Evézøza. Evézøza. Qoqa iz-te, ni Mbumbukiam-qá Manqat nivevezumám, neka nqova soqøsoqa vøi-ngeasumam, neka umingiap matev kopoáv qeimatønumam.’ ²³ Geté yaq no ndigu áv qazømbé-qavøitát nqægo, ‘No zo nøtenøtenák. Mòzozáv, zo manqa-zapazapa-us ezoqam.’ ”

Khoev puanam matev menas-qa yaya etæ manqat

(Luk 6:47-49)

²⁴ Yaq Yesu manqat nòme ge:zomas, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, noqa manqat te-ewag neka vømbópavát, ndego matavap loloakh ezoqām. Ndego andé khoev manqei føgakh-té genøwév. ²⁵ Yaq qæ neka khamøe-qape qandowav, neka vøndø-khouwa, sògoqatá. Geté ta khoev ndøgo nqøeveáv. Zapa ndøgo, manqei føgakh-té qawevám.

²⁶ Geté gekha ezoqām ndego, noqa manqat te-ewag, yaq paeveáv, ndego matavap loloakh mbaín. Ndego andé khoev ndivind-té genøwév. ²⁷ Yaq qæ neka khamøe-qape qandowav, neka vøndø-khouwa, sògoqatá. Yaq ta khoev ndøgo gèkhawá, vø-evøvøem.”

Ezoqa Yesu-qa manqat-qa yaq-te nqova qazøndaf

²⁸ Yesu nqanek nømendim manqat ate ndægo qamømbøe-navøem, yaq ezoqa ewaqape nqova ndafe kandambá. Mbøni zólév. ²⁹ Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-qá iz-té neka bazaføgakh-té gene-zømesimám. Ambá av nqægo, av tigi guguna manqat nømendim ezoqam gi:zømesimam.

8

Yesu kha sisi-us ezoqam gekhakheinøvem

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Yesu manqei pøyat-te gendovis, yaq ezoqa gèmbopavát. Ezoqa kandambá. ² Yaq nqáe! Kha sisi-us ezoqam tendowáv ndøgo, ekeza kha, Yesu-qa megemege-te, manqei vøelavao, sasa mbo-ein, “Evézøza. Ambá qokhakheinømbemín. Poev taqagoat, qo kopømbaqapé, toqo-khakheinømbem.”

³ Yaq Yesu zenda mbøevé, vømbø-ein, “Nqanøpoév. Qo vø-eqeieqei-éq.” Yaq nqova mbaín, ndego ezoqam, kha sisi sègembo-navøém.

⁴ Yaq Yesu áv gembøe-eín nqægo, “Nqáe! Qotøndé-ewāg. Ezoqa nòme zø-eín, av matev qaqambe-fakhan. Geté Mbumbukiam-gé iziz ezoqam-té qonóqáv, bemøqamekh, neka Mbumbukiam-te etoam matev vøgo, av Mozes gezømbe-ein. Yaq ezoqa tñabiti-zòté, av nqægo, qo mòqo-eqeieqei-éq.”

Yesu Lom nakhag kawa ezoqam-ge sasae ezoqam gekhakhæv

(Luk 7:1-10)

⁵ Yesu Kapenaum taon-te geme-on, yaq Lom nakhag kawa ezoqam ndowáv, vømbøviam, ⁶ “Evézøza, noge sasae ezoqam enqoní. Khoev-té gegó. Sègebuvít. Ndego kha khokhokemáv, neka nqosøgeap khàpe mbøe-khouwév.”

⁷ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Notøndónáv, ndego vøe-khakhæv.”

⁸ Geté ndego nakhag kawa ezoqam gendo-ein, “Evézøza. Av taoká. No ezoqa eqeieqeí mbá, noqa khoev-te toqotøndo-oq. Geté manqat mba qó-eín, yaq noge sasae ezoqam segé-khakhæv. ⁹ Até nó-a, no ezoqam-qá mokho-té qatu:gú. Neka no mokho-te, nakhag ezoqam mu:gú. Ndigu ezoqa kopo tæmbo-ein, ‘Vøqāv’, yaq ndego segéwáv. Neka ezoqa nøme tæmbo-ein, ‘Mòqotøndoqāv’, yaq ndego segendówáv. Neka noge sasae ezoqam tæmbo-ein, ‘Mòqo-matanām, nqanek’, yaq ndego segé-matanám.”*

¹⁰ Yesu nqanek manqat ge-ewag, ndego nqova ndafe kandambá, neka ezoqam ndigu gimbo-pavam, gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. No nqanek Izlael bawan mokho-te, unimanqatin matev qeiviáv, av ngenek bawan vini-ak nge-unimanqatinat. ¹¹ No nqazø-manqate: Vaev khøuwa-te, ezoqa khøuwa fakhanam neka khøuwa sininím gindúzáv. Ezoqa kopoáv. Ndigu Eibleem neka Aezek neka Zekop namba mé:qonáv, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, lou loge kandambaqape vøgonēm. ¹² Geté ndigu ezoqam, Mbumbukiam ibugukhokhof gevevesam, ambā teqa Megeat Matev mokho-te tí-ozin, ndigu bavokhó ginø-nqagevém. Bøivun-té. Yaq tí-eivumát ndógo, neka khaya vøvivisumāt.”

¹³ Yaq Yesu ndego nakhag kawa ezoqam gembo-ein, “Soqóqaváq. Matev āv tønéfakhán, av qo qoqote-unimanqatin.” Yaq até ta khøuwa iz-te ndøgo, tege sasae ezoqam enqoni tømboe-navøém.

*Yesu ezoqa kopoav gekhakhæz
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Yesu Pita-qá khoev-té genøwáv. Yaq ge-on, tu-omét ndógo, Pita-gu zimpuka, ngusu tatas enqoni mbovitát. Venanqei nonqo-té gubuvám. ¹⁵ Yaq Yesu pingim mbogeá. Yaq enqoni sègembo-navøém. Yaq ndugu até gundigu, gè-itán, lou vømbōta.

¹⁶ Yaq qakhagus ndøgo, nqova soqøsoqa-us ezoqam kopoáv, Yesu-té gindu-upøgím. Yaq nqova soqøsoqa gèngeasám, ezoqam-qa mokho-te gu:goam. Manqat mba ndømanqatám, gengeasam. Neka ezoqa ate gi:goam, enqoni qazøgoam, vøkhakheinøvem. ¹⁷ Yesu av ge:matanam ndægo, yaq manqat ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya ibugukhokhof ge-ein, møndø-unimanqatín. Av gene-eín nqægo, “Ndego niqa nqosøgeap møndøndáp neka enqoni vønī-evøzam.”

*Yesu toqombo-paev, taqa yaq-te
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Khøuwa nøme, Yesu ezoqa kopoav gezømet, gimbo-waniapam, ndego ekeza paev ezoqam āv gezømbe-eín nqægo, “Kewan yaq-keoqá qazinø-qantáv.” ¹⁹ Yaq Mozes-qá guguna manqat nømendim ezoqam ndowáv, vømbø-ein, “Nømendim ezoqam. Qo ande āv khoqoté-okhoāt, no até nøtaqá-pavát.”

²⁰ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qanimáv. Geté gèmbø-mataváp. Gaqo lozokhak, sømbiam nonqo, manqei nqa ndøzøgó neka pipisi viviap ndøzøgō. Geté Ezoqam-ge Yo khoev mbaín, te:sømbimat, pusa vøe-tayāt.”

²¹ Neka ezoqa nøme, Yesu gimbo-pavam, gendo-ein, “Evézøza. Até vøkhæ-keogé. Tat bàtøkhæ-otáv.”†

²² Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, “Av taoká. Ekeza pakhaezet-ak tiabe-osám ndigu, gipakhaez.‡ Geté qo, no qonøndó-pæv.”

* **8:9** 8:9 Ndego nakhag kawa ezoqam nqanek manqat ge-ein, zapa ndógo: Ndego møndø-unimanqatín, av nqægo, Yesu ta enqoni ndøgo, ivøve manqat tembo-ein, yaq ndøgo segé-iváv. **8:11** 8:11 Luk 13:29 **8:12** 8:12 Met 22:13; 25:30; Luk 13:28 **8:17** 8:17 Isa 53:4 **8:20** 8:20 2 Ko 8:9 **8:21** 8:21 1 King 19:20 † **8:21** 8:21 Ta khøuwa-te ndøgo, ngenek ezoqam-ge eve nanimatáv, as ndógoát. Geté ndego bugukhokhof tege eve namba yage-qa ndøgoám. Yaq Yesu paev-qa sa ndógo tenegoám, eve tembøe-nanim. ‡ **8:22** 8:22 Ezoqa ndigu gipakhaez, ndigu tønē-manqaté, ndigu Yesu paeveav ndigu.

*Yesu manqat mba ge-ein, khamøe sa qavøitav
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Yesu khagua-té genøketáo. Yaq tegi paev ezoqam gèmbopaevém, vøguv, kewan yaq-keoqa sasa ndøqantav. ²⁴ Giqantavat, anana-mba møndu:bøen, mbe-qape tåndøfea. Kandamba tantáv, khagua sasa ndøngetøyam, ambá vø-qambuanemin. Geté Yesu até gebuvám. ²⁵ Yaq tegi paev ezoqam, gèti:nám, vøszam. Yaq gimbo-einim, “Evézøza. Qonítøké. Ni avønín zígeón.”

²⁶ Geté Yesu gezø-qavøiu, “Gekha zapá, zo møe ndozogo? Zoqa unimanqatin Mbumbukiam-te khapémbá.” Yaq Yesu gè-itán. Yaq até gendego, khamøe ndøgo, vøfegimam-a, vøvumøyat, manqat sasanqa-us mbo-eín. Yaq ndøgo sègevøitáv. Manqei sege:veát.

²⁷ Yesu av ge:matanam ndægo, yaq tegi paev ezoqam nqova ndafe kandambá, neka ekeza mokho-mba gibond, “Ngenek gekha ezoqâm? E, até khamøe fegim neka khamøe vumøe, manqat o-mba mbøendapé.”

*Yesu ezoqa menas, nqova soqøsoqa gezø-ngeasam
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Yesu paev ezoqam namba, kewan yaq-keoqa gimøqa, yaq Gadala manqei-te ndøgo, ezoqa nqova soqøsoqa-us ndozáv. Menás. Nandi nqa-té gindu-fakház. Ta nandi nqa-te ndøgo, løvøte ezoqam ndø-osupám. Nginik ezoqa menas, bazaføgakh kandambá neka møe-ús. Ezoqa nøme ta nakhoa-te ndøgo okhomáv. ²⁹ Yaq Yesu gi-ometam, áv gini-akhaemám nqægo, “Mbúmbukiam-ge Yo! Qo ni gekha gone-qa qonígu? Qo ndakin ni nqosøgeap etoam-qa qotøndóqav? Ta khøuwa ndøgo khantøzateáv. Zuá!”

³⁰ Ta manqei avønín-te ndøgo, bøsi nen møndø-vagimám. Kopoav-qapé. ³¹ Yaq nqova soqøsoqa, Yesu gimbo-viømem, “Ni ngeandam-qa toqogoat, yaq bøsik-qá mokho-té qanø-khofotán.”

³² Yesu gezø-ein, “Mòzozáv.” Yaq nqova soqøsoqa, sègefakház, ezoqa menas-qa mokho-te gu-goam, bøsik-te vømø-oz. Yaq bøsik manqei khavoe-té ginøbøín, ibøkha-te vømø-geonim.

³³ Yaq ezoqam ndigu, bøsik gizø-kewagam, møe ndøbøín. Vemiav-té ginøbøín. Yaq ezoqa emanqat zømbe-votót, matev ate ndægo, qafakhan. Até ndøgó-a, vøzømbē-votot, matev av ezoqa menas qazømbe-fakhan, ndigu nqova soqøsoqa gizømbu-goam. ³⁴ Yaq ezoqa ewaqape, vemiav-te gigoam, Yesu omete-qa ndøgoám, vøndøzav. Matev gigeivim, qafakhan, yaq áv gimbøe-viømém nqægo, “Niqa manqei ambá qo-ivavín.”

9

*Yesu kagi ezoqam gekhakheinøvem neka manqa-zapazapa vømbø-evøzam
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Yaq Yesu khagua-té genøketáo, vøszøkuzim, Gelili kewan yaq-keoqa sasa ndøqantav, ekeza vemiav-te vømøqa. ² Ezoqa Yesu gi-ometam, yaq kagi ezoqam ndondafém. Kumøkuma-té gindu-ndafém. Yesu tiqa unimanqatin geqeiv, yaq ngenek kagi ezoqam, áv gembøe-eín nqægo, “Ati. Ndøfòfògeáp. Qoqa manqa-zapazapa møndøqa-navøém.”

³ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, teqa manqat giyogem, ekeza mokho-mba áv ginibondát nqægo, “Ngenek ezoqam, Mbumbukiam-qá iz ndøngi:tít. Ezoqam-qa manqa-zapazapa, Mbumbukiam yakhapús, ndezø-evøzam.”

⁴ Geté Yesu é-møndæ-otév, av ndigu gi:matavupat. Yaq gezø-ein, “Gekha zapá, zoqa mbøni-te matavap soqøsoqa nandozombo-matavupit? ⁵ Gè, gekha manqát ndøgo, føgakh mbain? Ndøgò, no ngenek ezoqam tømbo-ein, ‘Qoqa manqa-zapazapa møndøqa-navøém,’ o ndøgò, tømbo-ein, ‘Mòqo-itán, neka okho vøngaz?’ ⁶ Geté no ndakin

nøtézomás, Ezoqam-ge Yo, bazaføgakh nqambôgó, ezoqam-qa manqa-zapazapa tezø-evøzam, nqanek manqei-qape-te.”

Yaq Yesu até gendego, ngenek kagi ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, “Mòqo-itán, neka kita vøkhazo, khoev-te sasa ndøqav.”

⁷ Yaq ngenek ezoqam, gè-itán, kita vøkhazo, khoev-te sasa ndøwav. ⁸ Yaq ezoqa nqanek matev gigeivim, ndigu møe ndøgoném neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqanem. Ndigu møndø-matøvemém, ezoqa bazaføgakh Mbumbukiam zø-etoám, matev av nqægo timatønumat.

*Yesu Metiu gembo-akha
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yesu ta manqei ndøgo ge-ivav, nakhoa gegeveat, teks moni upøgim ezoqam ndø-omét. Teqa iz Metiú. Teks upøgim khoev-qase mokho-té gunu:qotám. Yaq Yesu āv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.” Yaq Metiu até gendego, gè-itán, neka vømbøpaev.

¹⁰ Taqa zita-te, Yesu Metiu-qa khoev-te, lou mølóg. Ta lou loge-te ndøgo, teks moni upøgim ezoqa nøme neka ezoqa nøme, ndigu manqa-zapazapa-us ndizæza, møndøgoám. Kopoáv. Yaq ndigu Yesu neka paev ezoqam, namba me:qonavát. ¹¹ Felisi ezoqam nqanek matev gigeivim, yaq ndigu Yesu-gi paev ezoqam, āv gizømbe-beváp nqægo, “Gekha zapá, zoge nømendim ezoqam, teks moni upøgim neka manqa-zapazapa-us ezoqam namba, lou ngiloget?”

¹² Yaq Yesu nqanek manqat ge-ewag, gezø-ein, “Ezoqam ndigu enqoni mbain ndigu, ndigu mulømula etoam ezoqam mbain tøgoat, kopømbá. Geté enqoni-us ezoqam bezøgó, mulømula etoam ezoqam. ¹³ Zo manqat nøme-qa mokho vømezøtéz, Mbumbukiam-qa Manqat-te ndøpeawap. Manqat nqánek, ‘Mbumbukiam ge-ein: Noqa poev kandambaqape nqánek, tanakh matev. Ambá ndøgo, ezoqa søvakha gigiap tindu-løvusumat no-te.’”

Yaq Yesu sasa zø-ein, “No ambá av nqægo, ezoqa eqeieqei akhayam-qa nøgeavün. Geté no manqa-zapazapa-us ezoqam akhayam-qa nøgeavün.”

*Yesu lou logemav matev-qa yaq-te gimbøe-bevøpem
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Khøuwa nøme, Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, tegi paev ezoqam, Yesu-té ginduzáv, vømbø-einim, “Gekha zapá, ni neka Felisi ezoqam lou logemav matev qeigoatun, getē qogi paev ezoqam gonemāv?”

¹⁵ Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein, “Ge zô ndozo-matavap, ezoqa sæva te-oki, yaq zifuap lou loge-te tekhatob, ndigu zifuap kopømbâ, mutøkhop ndøwanim, ndego ti namba te:goat? Av taoká. Kopømba mbaín. Ndigu khanakhanakh zø-asøtáv. Geté khøuwa ndøfakház. Yaq ndego ezoqam, sævam ge-oki, ndøndafém, ti namba nde:go. Yaq tegi zifuap lou logemav matev, ndøgo tinígoát.

¹⁶ Ezoqa kopømba mbaín, ndabua mbewat ndakinak, awenege ndabua-te to:tøke. Matev av nqægo, mokho mbaín. Zapa ndøgo, ndabua toqosunguz, yaq ndabua ndakinak segé-khapelavøqasé. Yaq ndabua keqæv sa tømó-khouwév.

¹⁷ Neka ezoqa kopømba mbaín, waen ndakinak, awenege søvakha ngusum-te te-ewa. Zapa ndøgo, awenege søvakha ngusum-te toqo-ewa, yaq waen tøpopon, ndigu gékeqáz. Yaq waen vøqouvøëm, neka søvakha ngusum vøsoqoēz. Geté waen ndakinak ndøgo, søvakha ngusum ndakinak-té qotúqóuz. Yaq waen neká ngusum, qanimáv, segégoát.”

*Yesu sævam gukhakheinøvem, ndugu kouk qambowavam, neka mbasønakam vøkhandi:v
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Yesu Zion-gi paev ezoqam namba, ate av-té manqat gi:manqatam. Yaq Zu kawa ezoqam tendowáv ndøgo, teqa megemege-te katuk vømøkui, gembo-ein, “Nogu yu

ndakin ndønaním. Geté vøndoqáv, zenda vømbøeve. Yaq kopømbá tukhandi:v.” ¹⁹ Yaq Yesu gè-ítán, ekeza paev ezoqam namba, vømbø-paevem.

²⁰ Yaq ate av-té nakhoa gi:geveat, sævam tunduwáv ndøgo. Ndugu kouk mbowavám. Nupøkhán mbá. Viav ate qægoam tuélv, kouk qambowavam. Yaq Yesu-qá zita-té gunduwáv, neka ndabua ov-qase vømbø-khanaz. ²¹ Ndugu ekeza mokho-mba āv guni-matøvév nqægo, “No ngenek ndabua mba tæmbokhanaz, yaq no sæ-eqeieqei-én.”

²² Yesu gendoqambun, ndugu vø-omet, gumbo-ein, “Ngólam. Qo ndøfoføgeāp. Qoqa unimanqatin nandav, tøkhaheinøqavém.” Yaq ndaføyambá, ngunuk sævam, sège-eqeieqei-év.

²³ Yaq Yesu Zu kawa ezoqam-qa khoev-te gemøfakhan, vømø-on, pøinda khambøyam* ezoqam ndøzømét. Neka ezoqa kandambá giwambupam. Tiqa manqa feazu gèzømbø-eqavát. ²⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo mòzofakház. Ngunuk mbasønakam nanimateáv. Gèbuvít.” Geté ndigu gèvøngi:nám. ²⁵ Yaq ezoqa ate gi:goam gumu-nataz, Yesu tène-ón, ma mbasønakam gui-veam ndøgo, zenda vømbøgea. Yaq mbasønakam, sègendo-suzám, vø-itan.

²⁶ Yaq manqat ndøgo, Yesu av matev ge:matanam ndægo, sège-panqavøemát, ta manqei-te ate qægoam.

Yesu bøi waev mbain ezoqa menas gekhakheinøvem

²⁷ Yesu ta manqei nqanek ge-ivav, yaq nakhoa ge:geveat, bøi waev mbain ezoqa menas, sègembo-pavát, gimbo-akhaem, “Déivid-ge Zeo. Ni tanakh gínigú.”

²⁸ Yaq Yesu khoev-te gemøfakhan, gemø-on, ndigu ezoqa menas até gembopavát. Yaq gezø-ein, “Zo mozó-unimanqatinim, av nqægo, no bazaføgakh nqanøgø, zoqa bøi tækhaheinam?”

Yaq gindu-qavøinam, “Evézøza. Ni møi-unimanqatiním.”

²⁹ Yaq Yesu até gendego, bøi vøzø-khanøzam, gezø-ein, “Matev sà bezøfakhán, av zo qazøte-unimanqatinim.” ³⁰ Yaq bøi sègezø-eqeieqei-ám. Geté Yesu ndigu gègugúb, gezø-ein, “Zo ezoqa nøme me:zømás!”

³¹ Geté ndigu ezoqa menas Yesu gi-ivøvem, teqa emanqat sège-vøndazát, ta manqei-te ndøgo, ate qægoam.

Yesu manqa-khou ezoqam gekhakheinøvem

³² Ndigu ezoqa menas gi:qavaz, yaq ezoqa nøme, manqa-khou ezoqam ndondafém, Yesu-te. Ndego manqa-khou gegoam, zapa ndøgo: Ndego nqova soqa mbøigoám. ³³ Geté Yesu ndego nqova soqa é-vøngeatám-ae, ndego ezoqam, manqa manqate é-vøngaz. Yaq ezoqa ewaqape, matev ndøgo giqeivim, ndigu nqova ndafe kandambá. Gi-einim, “Ni matev av nqægo ibugukhokhof qeiviáv, nqanek Izlael manqei-te.”

³⁴ Geté Felisi ezoqam āv gini-einím nqægo, “Ngenek nqova soqøsoqa ngengeasam, nqova soqøsoqa-gé kawa-qá bazaføgákh gene-ngeasumatún.”

Mbumbukiam yá bizimbo-viám, sasae ezoqam betøndē-khofotaz

³⁵ Yesu taon neka vemlav ate ndægo sùgumu-vatát, tiqa guliguli khoev-te, Manqat Mbomambaqape vømē-zømesim. Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qá yaq-té gene-zømesimát. Neka ezoqa ewaqape, gekha enqoni bugug vinivinimba qazøgoat, vøkhaheinøvemát. ³⁶ Yesu ndigu ezoqa kopoav gezømetat, yaq ndego tanakh zøgoát. Zapa ndøgo, ndigu foføgeap-ús neka ezoqa tøke nonqo mbain. Ndigu andé síp, keoge ezoqam mbain ndigu.

9:21 9:21 Met 14:36 * **9:23** 9:23 Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa genanimin, ezoqa pøinda ndøkhamboememín. Ndøgo tiqá matév. **9:27** 9:27 Met 20:29-34 **9:30** 9:30 Met 8:4 **9:33** 9:33 Mak 2:12 **9:34** 9:34 Met 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35** 9:35 Met 4:23; Mak 1:39 **9:36** 9:36 Zech 10:2; Num 27:17; 1 King 22:17; Met 14:14; Mak 6:34

³⁷ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “Khae-te avøe gigiap kandambá qakhatøkhatoam. Geté sasae ezoqam khapímbá, vøndé-peanēm. ³⁸ Yaq nakémbá. Khae eve, zombó-vi:mát, Mbumbukiam. Yaq sasae ezoqam tèabetønde-khofotáz, teqa avøe gigiap qakhatøkhatoam ndøgo, betøndō-peanem.”

10

Yesu-gi u-anim tuelv-qa iziz (Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Yesu ekeza paev ezoqam tuelv gèmváb, neka bazaføgakh vøzø-etoam. Bazaføgakh tezømbe-etoám ndøgo, ezoqa nqova soqøsoqa zøngeasumát, neka enqoni soqøsoqa-us vinivinimba vøe-khakheinøvemát.

² Nginik Yesu-gi u-anim tuelv, tiqa iziz nqáne: Bugukhokhof, Saemón. Iz nøme gimbo-akhaem, Pitá. Neka nøme Endlú. Pita neka Endlu, ndigu evenáp. Neka nøme Zéms, neka nøme Zión. Até ndigu ezoqa menás-a, evenáp. Zebedi-gí nakheís. ³ Nøme Filíp. Nøme Batolomeú. Nøme Tomás. Neka nøme Metiú. Metiu, ndego teks moni upøgim ezoqam ndøgoám. Neka nøme Zéms. Zems, ndego Alfius-gé yó. Neka nøme Tadiés.

⁴ Neka nøme Saemón nømé. Ngenek Saemon, Zelot ezoqam ndøgoám. Neka nøme Zudas Iskaliót, ndego vaev-te Yesu sa gemboqambun, tegi qaqa ezoqam-qa zenda-te geve.

Yesu ekeza u-anim tuelv, manqa gezø-løvua, gekhofosam (Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Yaq Yesu nginik ezoqa tuelv gèkhofosám. Manqa møndøzømbøkhae-løvua, gezø-ein, “Zo manqei vini ezoqam-te o Samalia bawan-ak-qa vemivemiav-te ndøzáv. ⁶ Geté Izlael manqei-ak-té qazonø-okhoát, ndigu kopømba ande av sip ndi:gu ndiyoniapet. ⁷ Ti-te ndigu tozo-okhoat, manqat nqáneq qazozø-manqatát, ‘Mbumbukiam-qa Megeat Matev avønín.’ ⁸ Zo enqoni-us ezoqam vøkhakhætét, neka løvøte ezoqam vøkhandi:tet. Kha sisi-us ezoqam gèkhakheinøvemét, neka nqova soqøsoqa-us ezoqam, nqova soqøsoqa vøzø-ngeasumit. No nqanek bazaføgakh yaq-mbá sæzø-etoám. Yaq até zó-a, zo ezoqa yaq-mbá sozozø-tøkeét.

⁹ Zo tozo-okhoat, moni ndø-upøgim. Gol moni mbaïn, neka silva moni mbaïn, neka kopa moni mbaïn. ¹⁰ Neka zo moqos namba me:-òkhõ. Neka ndabua nøme o tamak nøme o tatuag ndø-upøgim. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, ndesasaeat, ndego teqa yage nonqo gigiap, yà bembo-etoám. ¹¹ Zo taon-te o vemiaav-te tozomø-fakhazat, matev eqeieqei ezoqam-qa vømøkho-vawemát, ndego zo khoev tezø-einat. Yaq nambá tøzøté-sokhoát ndégo, atema ta manqei nqawa vozó-ivøvemát. ¹² Khoev-te tozomø-ozat, ezoqa manqat nqáneq qazozø-einát, ‘Sambí, zo-te.’ ¹³ Yaq ndigu zo tikhatobat, zoqa sambi manqat até begó ti-te. Geté mbain tøgoat, zoqa sambi manqat nqawa zo-té qabenø-vesezát. ¹⁴ Ezoqa zo khatobeav tøgoat neka zoqa manqat yogeav vøgoāt, yaq ta khoev o vemiaav ndøgo sège-ivøvemát. Yaq pakhakh ndøgo, zoqa zenda tokhotapak-te tøgoat, sozó-pomoememát. ¹⁵ No unimanqatín nqazø-manqate. Manqa ovøyam khøuwa kandambaqape timø-khantaz, ndigu vemiaav-ak-te unimé:-soqá. Yaq-fia nqosøgeap ndøgo, ndigu tindapem, ndømø-løvuaám, av Sodom neka Gomola taon-ak timindapem.”

Yesu zapaya matev føgøføgakh tøfakhanam (Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Nqáe! Zo andé síp. Geté zo gaqo khobokhobos-té qatø-khofosumít. Yaq nakémbá. Zo andé waza me me:gó. Matavap loloakh-ús. Neka zo andé kuvøkuvu me me:gó. Manqa-zapazapa mbaïn. ¹⁷ Geté

gò:feazoát. Ezoqa zo manqa ovøyam-té ginó-abumát neka Zu ezoqam-qa guliguli khoev mokho-te vófebumát. ¹⁸ Neka no zapaya, zo megetapak neka kawakawa-záqá megemege-té ginó-abumát. Yaq zo kopømbaqapé, até ndigú-a neka bawan viniak, Manqat Mbommbaqape vøzøté-zømesimát. ¹⁹ Zo manqa ovøyam-te ti-upøgimat, zo ndøfofògeáp, av nqægo, andē gekha manqat me zomø-einimát, o ande āv khazøté-einimát. Zapa ndøgo, matev tøfakhanumat, yaq matavap Mbumbukiam zø-etoumát, zo andé gekha manqat me zøté-manqatát. ²⁰ Yaq manqat ndøgo, zo tozo-manqatat, ndøgo ambā zoqa manqat, geté zogé Zøve-gé Nqova Mbommbaqape ndømanqatát, zoqa mokho-te.

²¹ Ezoqa nøme, ekeza namba-qaniap løvøte-té ginó-abumát neka evøndipakha nøme, ekeza nakheis løvøte-te vø-abumát. Neka nakheis nøme, ekeza evøndipakha segezø-qambuzát, løvøte-te vø-abumát. ²² Ezoqa ewaqape zo gésanqabát neka qaqa vøzøgoát, no zapaya. Geté gekha ezoqām ndego, bazaføgakh-us teyat, atema vaev-te, ndego ndømø-khandí:v. ²³ Zo vemiyav nøme-te tingiæzotat, yaq vemiāv nøme-té qazonø-khokhozát. No unimanqatín nqazø-manqate. Zo nqanek Izlael manqei-te, vemivemiyav nqagot, sasae zókhouimák, atema Ezoqam-ge Yo vøndóqavān.

²⁴ Paev ezoqam kopømba mbaín, tege nømendim ezoqam teløvuam, neka sasae ezoqam kopømba mbaín, tege megeat ezoqam teløvuam. ²⁵ Paev ezoqam tege nømendim ezoqam namba ti:viit, ság. Neka sasae ezoqam tege megeat ezoqam namba ti:viit, ság. Ndigu no Saitan-qa iz Belzebul ginø-akhaemam, no ande khoev eve me nqate:go, yaq ndigu nogi ezoqam, iziz soqøsoqa nøme mba zømbó-akhayám.”

Møe Mbumbukiam-te mbá qazinøgoát, ambá ndøgo, ezoqam-te
(Luk 12:2-7)

²⁶ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo ezoqam-qa møe ndøgø. Zapa ndøgo, gekha matēv ndøgo, ndøgutøve, bavokhó qandó-fakhanám. Neka gekha manqát ndøgo, ndøkhonøwe, ndøndo-veveám. ²⁷ Manqat ndøgo, no lova nqazø-manqate, paveat zómanqatát. Neka manqat ndøgo, no gea-te nqazø-manqate, zo khoev ová qazøtøndó-manqatát, ezoqa ewaqape betēyogem. ²⁸ Zo ndigu møe zøgø, ndigu ezoqa pakhapakha sa ndikhanæ. Zapa ndøgo, ndigu kha mba zøngiú. Geté zoqa khandi kopømba mbaín, tizøngiu. Geté zo møe ndégo tozombó-goát, Mbumbukiam. Zapa ndøgo, ndego kopømbaqapé, khā neka khandi, gøinam-te sugumú-ngiú.

²⁹ Zo møzøte-zøté. Pipisi nakheis-qa fia khapekhapémbá. Moni mokho kopo, menas soqotéwí. Pipisi, fia khasøkhasis ambá ginigú. Geté zoge Zøve ndezø-keôgé, ndigu. Pipisiam kopo, kopømba mbaín, manqei-te sa tubøiyav, ndego poeveav tøgoat. ³⁰ Geté gèmbø-mataváp. Zo-te até zogí izúm-a, zoqa kawa-te ate nandigu, Mbumbukiam møndø-gevebám. ³¹ Yaq nakémbá. Zo møe ndøgø. Zo Mbumbukiam-qa bøi-te, pipisi kopoav-qape ùni zøte-løvubám.”

Ni mivi bizigú, Yesu-qa yaq-te
(Luk 12:8-9)

³² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa bøi-te te-unimanqatintat, av nqægo, ‘No Yesu-gē ezoqām,’ teqa yaq-te, até nó-a, Tat-qa megemege-te, ndego yan-te ngo:yage, āv qaté-unimanqatín nqægo, ‘Ngenek nogē ezoqām.’ ³³ Geté gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa bøi-te noqa yaq-te to:nawam, teqa yaq-te, até nó-a, ndætonawám, Tat-qa bøi-te, ndego yan-te ngo:yage.”

Niqa kuku matev Yesu-te, yà bemølvú, av kuku matev ezoqa nøme-te nqanimbi:gu
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo ndømatáváp, av nqægo, no nqanek manqei-qape-te, ezoqa sambí etoam nonqo nøgeavún. Av taoká. No ambá av nqægo, sambí etoam-qa nøgeavún. Geté no nakhag kaiya nøndøpavavún. ³⁵ No ezoqa qaqaqa-qa nøgeavún. Yo eve namba segé-qatøném, neka yu evo namba vø-qatøném, neka ziwap zakhapuka namba sasa ndøqatøném. ³⁶ Ezoqam-gi qaqa ezoqam ndígu timbógoát, te namba khoev kopo-te ndiyage.

³⁷ Gekha ezoqām ndego, teqa kuku matev evøndipakha-te, kandambaqape ndømbogo, getē no-te andē khapēmbā, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat. Neka gekha ezoqām ndego, teqa kuku matev nakhei angana-te o nakhei sakheis-te, kandambaqape ndømbogo, getē no-te andē khapēmbā, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat. ³⁸ Neka gekha ezoqām ndego, ekeza tae mutui eqawateav tegoat neka no paeveav vøgoát, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat. ³⁹ Gekha ezoqām ndego, yage ekeza mokho-mba tendapet, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, ekeza yage te:khambua, no zapaya, ndego ndømøqeív.”

*Yesu-ge paev ezoqam toqombo-tøke, taqa yaq-te
(Mak 9:41)*

⁴⁰ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, zo tekhatob, ndego até nó-a, ndøkhatómb. Neka gekha ezoqām ndego, no tekhatomb, ndego até Mbumbukiám-a, vøkhatō, ndego no gendo-khofotan. ⁴¹ Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam tekhatō, zapa ndøgō, ndego Mbumbukiam-gē manqa vevezam ezoqām, ngenek ezoqam yaq-fia āv teméndáp, av ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam ekezan temendap. Neka gekha ezoqām ndego, matev eqeieqei ezoqam tekhatō, zapa ndøgō, ndego matev eqeieqei ezoqām, ngenek ezoqam yaq-fia āv teméndáp, av ndego matev eqeieqei ezoqam ekezan temendap. ⁴² No unimanqatín nqazø-manqate: Gekha ezoqām ndego, noge paev ezoqa nøme tembotøke, oskiá ndøgo, ndego iz mbain ndego, neka gigiap-qase kopømba ande av ibøkha vatap ndægo tembo-etoam, ngenek ezoqam yaq-fia eqeieqei ndømøndáp.”

11

*Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, tegi paev ezoqam, Yesu-te gekhofotaz
(Luk 7:18-35)*

¹ Yesu tegi paev ezoqam tuelv manqa løvuat qamømbøe-navøem, yaq ta vemíav ndøgo gè-iváv. Yaq vemivemíav nøme-té genøwáv, Gelili manqei-te ndøgo, ezoqa vømē-zømesim.

² Ta khøuwa-te ndøgo, Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ndimbula-té ge-utavám. Yaq manqat ge-ewag, av Keliso matev ge:matønumam, ndego ekeza paev ezoqa nøme ndokhofotáz, te-te. ³ Yaq Yesu āv gimboe-bevøpém nqægo, “Qonimbí-eín. Ezoqam qó, Mbumbukiam ge:manqatam, tendo-khofotav? O, ezoqa vini-qa nitó-kewagāt?”

⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zion-te nqawa tozovesez, yaq āv qazømømbøé-einím, av zo manqat nqazøte-yoge neka matev nqazøte-qeivi. ⁵ Ezoqam ndigu bøi waev mbain qagoam, ndakin gèkeogé. Neka ezoqam ndigu kagi gigoam, ndakin gè-okhó. Neka ezoqa ndigu kha sisi-us gigoam, kha sisi møndøzø-navøém. Neka ezoqa ndigu gea kandøgeap gigoam, ndakin gèyogé. Neka ezoqa ndigu gipakhaetat, nango møndøkhandí:z. Neka gigiap-av ezoqam, Mbumbukiam-qá Manqat Mbomambaqape ndøyogé. ⁶ Neka gekha ezoqām ndigu, no-te nakeapav ndigu, ndigu khanakhanakh mbá giabit-igú.”

⁷ Zion-gi paev ezoqam gi:qavaz, yaq Yesu Zion-qa yaq-te manqa manqate ndøngáz, ezoqa ewaqape-te, gezø-ein, “Gè, zo Zion-te qazo-apat, leg-av manqei-te ndøgo, zo gekha

qeivi-qa zó-apat? Gê, zo ezoqa omete-qa zó-apat, ndego kopømba ande av gagayag ndægo, sa tøpovøemet, yaq vøepovēt, yaq vøepovēt, khamøe sa tøqambuvøemet? ⁸ O gê, qazo-apat, zo ezoqa ndabua egeiegei uzap omete-qa zó-apat? Nqáe! Ezoqa ndabua egeiegei ndi-uzap, ndigu kawa ezoqam-qá khoev-té giyageáp. ⁹ Geté zonømbé-einim. Zo gekha qeivi-qa zó-apat? Mbumbukiam-gê manqa vevezam ezoqam omete-qa zó-apat? Unimanqatín. Ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám. Geté no nqazø-manqate. Ndego Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate ndi:gu, møndø-løvubám. ¹⁰ Zapa ndógo, ezoqam ngének, teqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat av nqæpeawap nqægo,

‘Nqáe! Noge u-anem notó-khofotáv, qoqa megemege-te.

Ndego nakhoa møqá-khakheinám.’

¹¹ No unimanqatín nqazø-manqate. Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ndego kandambaqapé. Ndego ezoqa ewaqape, nqanek manqei-qape-te gifakhatat, møndø-løvubám. Geté até ezoqa khasøkhasís-a, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, ndigu Zion møndø-løvu:mém.

¹² Ta khøuwa-te ndøgo, Zion manqa manqate ge:ngaz, atema ndakin, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, bazaføgakh-us ndøkhouwevtét. Geté ezoqa keføkefak ngi:wat-qa mbógo.

¹³ Qageavun, atema: Zion vøfakhan, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam neka Mozes-qa guguna manqat, ndógo tini-manqatám, matev zo ndakin nqazo-qeivi. ¹⁴ Oskíá ndøgo, zo tozo-unimanqatinim o unimanqatinteav tøgoat: Ndigu manqat gi-einim, av nqægo, Mbumbukiam Ilaiza ndøkhofotáv, ndigu Zion me:manqatám.

¹⁵ Gekha ezoqám ndego, gea tømbo goat, yà beyogé.

¹⁶ Nginik ezoqam, ndakin ngiyage, andé gekha me nøtékhámás? No nakheis nøtékhámás, maket manqei-te ndi-otam. Ndigu yaqyaq-a, āv gini-akhayám nqægo,

¹⁷ ‘Ni zo pøinda nizø-khambøemám. Khanakhanakh-ús. Geté zo ogipøteáv. Neka ni osombo ouv nizø-qaqaemám. Geté zo eivøpøteáv.’ ¹⁸ Zó-a, até kopó. Gekha matēv ndøgo, zo ndozoqeivi, zo khanakhanakh mbaín. Zion gefakhan, lou logemav matev gegoam,

neka waen izumav vøgoam, yaq ezoqa ewaqape āv gimbøe-manqatám nqægo, ‘Ngenek nqova soqa mbøigú!’ ¹⁹ Geté ndakin Ezoqam-ge Yo gefakhan, ngenek lou møndø-logatún, neka waen vø-izumatun. Yaq ezoqam āv gimbøe-manqaté nqægo, ‘Ngenek ezoqam zøté-ometám. Lou loge møqæ, neka waen izam møqæ. Neka ngenek teks moni upøgim ezoqam neka manqa-zapazapa-us ezoqam-gí zifú.’ Ezoqa av nqægo ambá gini-manqaté. Geté Mbumbukiam-qa matev, ni āv qaninømánd nqægo, teqa matavap loloakh, unimanqatín.”

Møndø-soqóéz, ndigu Keliso gisanqawem

(Luk 10:13-15)

²⁰ Vemivemiav nøme-te, Yesu umingiap matev kopoáv gematønumam. Geté ndigu vemiyav-ak, Mbumbukiam-te qambuzaneáv. Yaq Yesu gèzøponqóm, vøzø-ein, ²¹ “Zo Kolazin-ak neka Betsaida-yak, zo mōzo-soqóéz. Zapa ndógo, no umingiap matev, zo mokho-te qæmatønumam, ambā Taya neka Saedon taon mokho-te tæmatanamín, ndigu ambá nupøkhán mbá, Mbumbukiam-te é-ndo:qambuzín, neka tiqa manqa-zapazapa zapaya, ndabua soqøsoqa vø-uzamín neka pakhakh vøgein. ²² No nqazø-manqate: Manqa ovøyam khøuwa kandambaqape timø-khantaz, zo-te unimé:-soqá. Yaq-fia nqosøgeap ndøgo, zo tozomø-ndapem, ndømø-løvuám, av Taya neka Saedon taon-ak timindapem.

²³ Neka ge zó, Kapenaum taon-ak? Zo, yan-té ginø-egazō, av zo ndøzøte-matavap? Av taoká. Zo gøinam-té ginø-nqagevém. No umingiap matev, zo mokho-te qæmatønumam, ambā Sodom taon-te tæmatanamín, yaq ndigu ambá Mbumbukiam-té ginø-qambuzín.

11:10 11:10 Mal 3:1; Luk 1:76 **11:12** 11:12-13 Luk 16:16 **11:14** 11:14 Mal 4:5; Met 17:10-13; Mak 9:11-13
11:19 11:19 Met 9:14 **11:21** 11:21-22 Isa 23; Ezek 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zech 9:2-4 **11:23** 11:23 Isa 14:13-15; Gen 19:24-28

Yaq ta taon ndøgo, gøinam-te ambá gélonqotamák. Geté ambá oskia ndøgonín. ²⁴ No nqazø-manqate: Manqa ovøyam khøuwa kandambaqape-te, yaq-fia ndøgo, zo tozomø-ndapem, ndømø-løvuám, yaq-fia, av Sodom taon-ak timindapem.”

Qàndozáv nqanek, Yesu-te, pusa vøta
(Luk 10:21-22)

²⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu āv gene-guligulím nqægo, “Tat, qo yan neka manqei-qape-ge Evezøza ndoqogo. No ike kandambá qo-te. Zapa ndøgo, qoqa matavap qòkhonáo, ti-te ndigu, ekeza kha zøtezat neka matavap loloakh-us ezoqam ndizæza. Geté qo ti-te ndigu toqonø-vevezám, ezoqam ndigu ande av nakhei nqonqon ndi:gu. ²⁶ Unimanqatín. Tat. Qoqā poev, āv tønegoám.”

²⁷ Yaq Yesu manqat nøme ge-ein, “Gigiap neka matev ate ndægo, Tat noqá zenda-té genøvé. Ndego yakhapús, Yo ge:-otev. Ezoqa nøme, ndigu Yo mè:zøtezák. Neka ezoqa Eve mè:zøtezák. Yo mba me:-otév, neka ndigu vøezøtēz, Yo Eve-qa yaq-te vevezam-qa ndezøgo.”

²⁸ “No-té qandozáv, zo ezoqa ewaqape, qazø-ewez neka viniv-qape ndozo-eqatet. No pusup nøzø-etoám. ²⁹ Kopømba ande av kao nduigu, tae monqo-te toqombøe-ve, yaq gigiap gēlív, zo noqá viniv zóndapém, neka zøtezat vozóndapēm, no-te. Yaq zoqa yage-te, zo pusa zótá. Zapa ndøgo, no matev aiyav-té qatø-matanám. Neka no nøkeza iz eqawatáv. ³⁰ Viniv ndøgo, no ezoqam-te totove, tákh. Taqa viniv khapémbá.”

12

Yesu ndego kawá, Sabat khøuwa
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Khøuwa nøme, Sabat khøuwá, Yesu ekeza paev ezoqam namba, wit khae livin-mbá gunu-apát. Yaq tegi paev ezoqam, ifi zøvín. Yaq wit nanga ndøvingisømém, sasa ndølouz.

² Yaq Felisi ezoqam tiqa matev gigeivim, Yesu āv gimboe-einím nqægo, “Nqáe! Khafeáp nandav, qogi paev ezoqam Sabat khøuwa-te wit nanga nandi-vingisumit. Kopømba mbaín, Sabat khøuwa-te, sasae toqogo.”

³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ge zó, emanqat mozó-geveømem, av Deivid ge:matanam, tegi ezoqam namba ifi qazøvin? ⁴ Mbumbukiam-qá khoev-té genø-ón, flawa vømøndō-upøzo, ndigu lou-qase-te go:-abam, Mbumbukiam-gi, yaq tegi ezoqam namba sasa ndølouz. Matev av nqægo khafeáp ti-te. Mbumbukiam-gí iziz ezoqam mba zø-mboqoatám, nginik flawa tilouzat.*

⁵ Neka ge zó, Mozes-qa guguna manqat mozó-geveømem? Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, Sabat khøuwa-te, sasae ndøgoatún, Mbumbukiam-qa khoev-te. Yaq av nqægo ndigu khafeap ndømøkuimatún. Geté ndigu manqa-zapazapa gonemáv. ⁶ No nqazø-manqate: Ezoqa ngêgó nqanek. Ngenek Mbumbukiam-qa khoev ùnime:løvuám.

⁷ Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-eín nqægo, ‘Noqa poev kandambaqape nqáneq: Zo tanakh matev zógoát, ezoqa nøme-te. Ambá ndøgo, zo søvakha gigiap tozotøndø-løvusumat no-te.’ Zo nqanek manqat ambā mokho tozombo-ndapemín, yaq zo nginik manqa-zapazapa-yav ezoqam, soqøsoqa ambá zøtézæbák.

⁸ Ezoqam-ge Yo, ndego kawá. Sabat khøuwa, ndégo teno-kawaevát.”

Yesu ezoqam pingim qambowau, gekhakheinøvem
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

11:24 11:24 Met 10:15; Luk 10:12 **11:25** 11:25 1 Ko 1:26-29 **11:27** 11:27 Met 28:18; Zion 3:35; 17:2; 1:18; 10:15
11:28 11:28 Jer 31:25 **11:30** 11:30 1 Zion 5:3 **12:1** 12:1 Deut 23:25 **12:2** 12:2 Exo 20:10 **12:3** 12:3-4 1 Sam 21:1-6 **12:4** 12:4 Lev 24:5-9 * **12:4** 12:4 Deivid av ge:matanam ndægo, yaq ezoqa teqa matev, soqain veweáv. Yaq nakémbá, Yesu teqa yaq-te, nqanek manqat ge-ein. **12:5** 12:5 Num 28:9-10 **12:6** 12:6 Met 12:41-42 **12:7** 12:7 Hos 6:6; Met 9:13

⁹ Yesu ta manqei ndøgo ge-ivav, yaq Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té genøwáv. ¹⁰ Ta guliguli khoev-te ndøgo, ezoqam møndøgoám. Ndego pingim gèmbowau. Yaq ezoqa Yesu gimbo-bevøpem, “Gê, ezoqa kopømbâ, Sabat khøuwa-te, ezoqa nøme tekhekheinøvem, ó, khafeâp?” Av gimbøe-bevøpem nqægo, zapa ndøgo: Ndigu Yesu manqa ovøyam-te vee-qa mbogoám.

¹¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zonømbé-einim. Ezoqa sip timbowanat, yaq Sabat khøuwa-te, kopo ndugu manqei ozu-té gunübøiäv, yaq ndego ngunuk sip segé-iväv? Av taoká. Ndøliváv. ¹² Geté ezoqam sip unime:-løvuám. Yaq nakémbá, khafeap mbain, ezoqam toqombo-tøke, Sabat khøuwa-te.”

¹³ Yaq até gendego, ndego ezoqam äv gembøe-ein nqægo, “Pingim qoté-ovøyäm.” Yaq ndego ezoqam, pingim sège-ovøyäm, vømbø-eqeieqei, kopømba ande av pingim nøme qambøegoam. ¹⁴ Yaq Felisi ezoqam Yesu-qa matev giqeivim, ndigu sège-ivøvé. Yaq äv gini-pøoném nqægo: Pakhapakha zimbó-khanøém.

Yesu mokho-te, Mbumbukiam-qa Manqat møndø-unimanqatín, ndøgo ibugukhokhof ge-ein

¹⁵ Yaq Yesu ge:-otev, av nqægo, Felisi ezoqam gèmbø-voqoëm, yaq ndego manqei nøme-té genøwáv. Ezoqa kopoáv gimbo-pavat, yaq ndego enqoni-us ezoqam ate gi-goam, vøkhakheinøvem. ¹⁶ Geté Yesu äv gene-gugubát nqægo: Ndigu teqa yaq-te, ezoqa nøme bete-zømèsím. ¹⁷ Yesu av ge:matanam nqægo, yaq manqat ndøgo, Mbumbukiam tege manqa vevezam ezoqam Aezaya mokho-te ge-ein, gè-unimanqatín. Manqat nqáne, ¹⁸ “Nqáe! Ngenek nogé sasae ezoqám. Nø nøveatáv.

No poev kandambá te-te, neka no nømbøe-khafuát. Nøkeza Nqova nombó-etoám.

Ndego manqei-manqei ate ndægo, ezoqa matev eqeieqei-qá yaq-té mé:zømesimát.

¹⁹ Ndego qaqa manqat gémanqateák. Neka ndego manqa sas gémanqateák.

Ezoqa teqa manqat gé-ewagák, nakhoa-te.

²⁰ Pefa køfi:v, ndego ma géngawayák.

Neka lampa ndøgo, tøkhouvøemat, ma gékhoutavák.†

Ndego sasae gé-ivavák. Sasae até gégót, atema matev soqøsoqa ate ndægo vumú-nqagim, yaq matev eqeieqei vøndó-oë.

²¹ Manqei-qape ate nqægo, ezoqa te-te ndégo tinøtabát.”

*Yesu av gimbøe-einim nqægo, Saitan-qā bazaføgakh-tē genø-sasaeāt
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)*

²² Khøuwa nøme, manqa-khou neka bøi waev mbain ezoqam ndondafém, Yesu-te. Ndego manqa-khou neka bøi waev mbain gegoam, zapa ndøgo: Ndego nqova soqa mbøigoám. Yaq Yesu gèkhakheinøvé. Yaq ndego ezoqam kopømbá, manqat vø-ein-a, bøi vømbø-eqeieqei. ²³ Yesu nqanek matev gematanam, yaq ezoqa ewaqape nqova ndafe kandambá. Yaq ekeza mokho-mba gibond, “Gê, ngenek Deivid-gê Zeø penømakhaya, Mbumbukiam ge:manqatam, tendo-khofotav?”

²⁴ Geté Felisi ezoqam nqanek manqat giyogem, ndigu äv gini-einim nqægo, “Av taoká. Ngenek nqova soqøsoqa, Belzebul-qá bazaføgákh gene-ngeasám, ndego nqova soqøsoqa-ge kawa.”

²⁵ Yesu tiqa matavap é-møndæ-otév, yaq gezø-ein, “Zoqa manqat mokho mbain. Zapa ndøgo, gekha bawän ndigu, giqatønem, yaq ndigu izuizu ndønøfeapät, nginik gékhoumbám, até vømú-nasinim. Neka vemia v o evenap tiqatønem, yaq ndigu izuizu ndønøfeapät, ta vemia v ndøgo o ndigu evenap, kopømba mbain, oskia tiyatat.

12:10 12:10 Luk 14:3 **12:11** 12:11-12 Luk 14:5 **12:14** 12:14 Zion 5:16 **12:16** 12:16 Met 8:4; Mak 3:12 **12:18** 12:18 Met 3:17 **12:18** 12:18-21 Isa 42:1-4 † **12:20** 12:20 Ta yaya etæ-qa manqa mokho nqáne: Ezoqam ndigu bazaføgakh mbain ndigu, Yesu ma géngiæzoák, geté gèzøtøkeé. **12:24** 12:24 Met 9:34; 10:25

²⁶ Saitan-qa bawan-qa yaq-te, matev até kopó. Ndego amba ekeza ezoqa tengeasamin, yaq teqa bawan géqatá. Yaq segé-navøém. ²⁷ No nqova soqøsoqa amba Belzebul-qa bazaføgakh-te tøte-ngeasamin, av zo ndøzøte-manqate, yaq gé, zogí ezoqam, nqova soqøsoqa gekha ezoqam-qa bazaføgakh-tē ginó-ngeasumatun? Gê, Saitan-qa bazaføgakh-tē ginó-ngeasumatun? Av taoká. Yaq nakémbá. Tiqa matev møndø-unimanqatín, av nqægo, zoqa manqat mokho mbaín. ²⁸ No nqova soqøsoqa, Mbumbukiam-gé Nqová qate-ngeasumatún. Ndøgo zo av qanezømás nqægo: Mbumbukiam-qa Megeat Matev, møndø-fakhán zo-te.

²⁹ Neka nøme nqáneq: Gê, ezoqa bazaføgakh-qape, kopømba ande av Saitan nde:go, teqa gigiap aqonam-qa toqogoat, yaq qo khoev-tē soqombó-øq, gigiap voqombó-aqonām? Av taoká. Geté vøkho-løvønøvé. Váev, gigiap toqombo-aqonam, teqa khoev-te.

³⁰ Gekha ezoqām ndigu, no-te nøzøzaneav ndigu, ndigu nogí qaqa ezoqám. Neka gekha ezoqām ndigu, no ezoqa møvøbam-qa yaq-te tøkemav ndigu, ndigu ezoqa gèpanqasumít.

³¹ Yaq nakémbá, no nqazø-manqate: Gekha manqa-zapazapā ndøgo, ezoqa ndi-matanam, até ndøgó-a, Mbumbukiam-qa iz ndingi:wat, ta manqa-zapazapa ndøgo, Mbumbukiam kopømbá, segembøé-navøém. Geté ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa iz tengiu, Mbumbukiam ta manqa-zapa ndøgo gembøé-navøemák. ³² Ezoqam ndego, Ezoqam-ge Yo-qa yaq-te, manqa soqøsoqa ndemanqate, Mbumbukiam teqa manqa-zapa ndømbøe-navøém. Geté ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te, manqa soqa te-ein, Mbumbukiam teqa manqa-zapa gembøé-navøemák, ndaki yage-te neka yage nøme, megemege-te ndo:go.”

Tae nanga eqeieqei o soqain toqoqei, yaq soqoté-qatéq, av nqægo, tae ndøgo eqeieqei o soqain

(Luk 6:43-45)

³³ Yaq Yesu manqat nøme gezømas, gezø-ein, “Tae eqeieqei tøgoat, yaq até nangá-ya, eqeieqei. Geté tae soqain tøgoat, yaq até nangá-ya, soqain. Tae nanga eqeieqei o soqain toqoqei, yaq soqoté-qateqát, av nqægo, tae ndøgo eqeieqei o soqain.

³⁴ Zo waza soqøsoqa. Gê, manqat eqeieqei av khazøté-manqatāt, zo manqa-zapazapa-us ndozogo? Nakhóa mbaín. Ezoqa ndøgo témanqatát, gekha matavāp ndøgo, teqa mokho-te qamømbo-tøva. ³⁵ Ezoqa eqeieqei, matev eqeieqei ndøgoatún. Zapa ndøgo, teqa mokho-te, matavap eqeieqei mbøigú. Geté ezoqa soqaqape, matev soqøsoqa ndøgoatún. Zapa ndøgo, teqa mokho-te, matavap soqøsoqa mbøigú.

³⁶ No nqazø-manqate: Gekha manqāt ndøgo, ezoqa khokho sa ndimanqate, Manqa ovøyam khøuwa kandambaqape-te, Mbumbukiam-te manqa ndø-ovøemém. ³⁷ Gekha manqāt ndøgo, qo ndoqo-manqate, Mbumbukiam qo eqeieqei o soqain ndøgo tenéqæq.”

Felisi ezoqam Yesu-qa umingiap matev qeivi-qa gigoam

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqa nøme, Yesu gimbo-einim, “Nømendim ezoqam. Umingiap matev qómatanám. Yaq ni tåbati-nøtén, qo Mbumbukiam ndokhofotāq.”

³⁹ Geté Yesu gezø-qavøiu, “Zo ezoqa ndakin nqazoyage, zo ezoqa soqøsoqá neka zo Mbumbukiam-te tøkebeáv. Yaq ndakin, zo umingiap matev qeivi-qa mba zøgó. Geté zo matev nøme zóqeivimák. Sa ndøgo tozóqeivím, av Ziona qambøe-fakhan, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam. ⁴⁰ Kopømba ande av Ziona khøuwa misika neka lova misika zongøyam-qa mokho-te gu:goam, yaq até Ezoqam-gé Yó-a, manqei

mokho-te āv tenégoát, khøuwa misikā neka lova misika. ⁴¹ Mbumbukiam-qa Manqa Ovøyam Khøuwa Kandambaqape-te, ndigu Niniva vemiyav-ak, segéwán. Yaq ndigu zo ezoqa soqøsoqa mé:zæb, zo ndakin nqazoyage. Zapa ndøgo, ndigu manqa-zapazapate gigoam, mândo-qambúz, Ziona-qa manqat gi:yogem. Geté, nqáe! Ngenek ezoqam zo namba nge:go, ngenek Ziona ùnime:løvuám. Geté zo qambuzaneáv, teqa manqat qazoyogem. ⁴² Neka Mbumbukiam-qa Manqa Ovøyam Khøuwa Kandambaqape-te, até ndugú-a, Siba manqei kawa sævam kandambaqapu, segé-itán. Yaq ndugu zo ezoqa soqøsoqa mé:zæb, zo ndakin nqazoyage. Zapa ndøgo, ndugu qámbá gunduwav, Solomon-qa matavap loloakh manqat vømømbō-ewag, ndego kawa ezoqam kandambaqape. Geté, nqáe! Ngenek ezoqam zo namba nge:go, ngenek Solomon ùnime:løvuám. Geté zo teqa nømendim manqat ndapeáv.”

*Matev soqaqape tøfakhan, ezoqa manqa-zapa-te nqawa tevesez
(Luk 11:24-26)*

⁴³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Nqova soqa ezoqam-te tefakhan, yaq ndego mbenga qaqaniap manqei-té gé-okhoát. Manqei eqeieqei-qa ndøvawét, te:yagat. Geté qeiviav tøgoat, ⁴⁴ ekeza manqat āv gené-eín nqægo, ‘Ság. Nøkeza khoev-té qatøveséz, ma qatønde-fakhan ndøgo.’ Yaq ndego nango tevesez, ta khoev-te ndøgo, ezoqam mbaín, tembøe-khaz, viayáp neka gapuk mbaín. ⁴⁵ Yaq nangó genøwáv, nqova soqøsoqa seven nøme vømøndó-khatōb, ndigu uni gi:soqøsoqozam. Av teoká, av ndego ekezan nde:go. Yaq ndigu tindúzáv ndøgo, namba vøméqōm. Yaq vaev-te ndøgo, ndego ezoqam, teqa yage unimé:-soqá. Av taoká, av bugukhokhof ge:yagam. Matev āv tøzømbé-fakhán, nginik manqa-zapazapa-us ezoqam, ndakin khøuwa-te ngiyage.”

*Yesu-gu evo neka emekheis, gekha ezoqām?
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu ezoqa ewaqape namba, manqa mo:manqatám, yaq nqáe! Evo neka tegi emekheis tìnøfákház. Bavokhó sogowán. Te namba manqa manqate-qa ndøgoám. ⁴⁷ Yaq ezoqa nøme āv gimbøe-einím nqægo, “Nqáe! Qavo neka qamekheis, ngówani, bavokho. Ndigu manqa manqate-qa ndøgó, qo namba.”

⁴⁸ Geté yaq Yesu āv gende-qavøiú nqægo, “Nogu evo neka nogi nqamekheis kinøgoam?” ⁴⁹ Yaq Yesu zenda ekeza paev ezoqam-té genøqantáv, ge-ein, “Nqáe! Nogu evo neka nogi nqamekheis, ngínik, ngiwaniap. ⁵⁰ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndigu, noge Tat-qa poev ndimbopaev, ndego yan-te ngo:yage, nogu evo neka nogi nqamekheis ndígu.”

13

*Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ manqat
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Ta khøuwa kopo-te ndøgo, Yesu khoev gè-iváv. Yaq ndøgeg-té genø-ová, vømøqom. ² Geté ezoqa khápumu-khouwéz, gindupindam te-te. Yaq Yesu khagua-té genøketáo, vøuqom. Ezoqa ndøgeg-té giwaniapám. ³ Yaq ndego yaya etæ manqat me:zømás. Kopoáv. Av genengáz nqægo,

“Nqáe! Ezoqam møndøgoám. Khae-té genøwáv, wit nanga vømø-zøgeakh. ⁴ Yaq wit nanga ge:panqabumat, nøme nakhoa-té ginø-o:atát. Yaq pipisi tindu-løvuvám ndøgo, vølouz.

⁵ Geté nøme ndigu, nandi-té ginø-o:atát. Nandi-te ndøgo, manqei khapekhapémbá qatøke:pat. Yaq mbusa nakhamas-té ginø-fakhanøvém. Zapa ndøgo, manqei andé mbaín.

⁶ Geté yaq, khøuwa gendosasev, mbusa ndigu gifakhatat, khøuwa tatas ndølowáz. Yaq gèkusíz. Zapa ndøgo, ndigu ngum uni mbunipøteáv.

⁷ Wit nanga nøme, gapuk-té ginø-o:atát. Yaq gapuk ndøgo qa-eqa, ndigu gènvøtøgeám.

⁸ Geté wit nanga nøme, manqei egeieqei-té ginø-o:atát. Yaq kopømbá gi-eqanat, nanga vøqataz. Wit nanga nøme ndigu, 100, louzi nonqo gitøkebupat. Nøme ndigu 60, neka nøme ndigu 30.”

⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, gea tømboogat, yà beyogé.”

*Yesu gekha zapā, ezoqa yaya mba gezø-etæam
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Yaq Yesu-gi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbō-bevøpem, “Qo gekha zapā, yaya mba ndoqo-etæ, ezoqa ndoqote-zømesim?”

¹¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbumbukiam zo mba zøtáke, zo nogi paev ezoqam, mokho manqat tøzøte-zøtez, teqa Megeat Matev-qa yaq-te. Geté ezoqa nøme-te, ndego takeáv.

¹² Gekha ezoqām ndego, mokho gendap, Mbumbukiam otevat nøme mba mbøé-etoám.

Yaq ndego otevat kandambá tømboogat. Geté gekha ezoqām ndego, mokho ndapeav ndøgo, yaq Mbumbukiam até otevat-qasé-a, ndømbogo, segéviwám. ¹³ No ndigu yaya mba tæzømbē-etæ ndøgo: Ndigu ndikeógé. Geté géqeivimák. Neka ndigu ndiyógé.

Geté mokho géndapemák. ¹⁴ Yaq av nqægo, manqat ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya gepeawam, gè-unimanqatín, ndøgo qa-ein,

‘Zo ndòzo-ewagát.

Geté manqa mokho zombó-ndapemák.

Zo ndòzo-kewagát.

Geté zóqeivimák.

¹⁵ Nginik ezoqam,

mbøni gèzø-føgføgakhám.

Neka gea gèzø-tokeáp,

neka bøi ndikøpøitáp.

Zapa ndøgo, ndigu poeveáv,

bøi ti:qeivat neka gea ti:-ewagat,

neka mokho tindapem,

yaq no-te vøndé-qambūz,

no vøté-khakheinøvēm.’

¹⁶ Geté zo khanakhanakh mbá qanegó. Zapa ndøgo, zo bøi ndøzøte-qêiví neka gea ndøzøtē-yōgē. ¹⁷ No unimanqatín nqazø-manqate. Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka matev egeieqei ezoqa kopoáv, matev qeivi-qa ndøgoám, zo ndakin nqazo-qeivi. Geté ndigu qeiviáv. Neka ndigu manqat yoge-qa vøgoam, zo ndakin nqazoyoge.

Geté ndigu yogeáv.”

*Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ-qa manqa mokho
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

¹⁸ Yaq Yesu tegi paev ezoqam gezø-ein, “Gèndoyogé, yaya manqat ndøgo, wit nanga zøgekham-qa yaq-te qazø-eta, taqa manqa mokho.

¹⁹ Wit nanga ndigu, nakhoa-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqáneq: Ezoqa nøme, ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te, manqat giyogemín, mokho upøgimáv.

Yaq nqova soqaqape, até gendewavín, manqat vøe-vibamín, tiqa mbøni mokho-te tøu-geakhat.

²⁰ Neka wit nanga ndigu, nandi-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqáneq: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat nakhamas-té ginø-ndapemín. Khanakhanakh-ús. ²¹ Geté ta manqat ndøgo, uni mbuvøemáv, tiqa mokho-te. Yaq ndigu føgføgakh wanimáv.

Mbumbukiam-qa Manqat zapaya, yage føgakh-qape o ngenøgim matev qazø-fakhanín, ndigu nakhamas-té ginø-o:azín.

²² Neka wit nanga nøme ndigu, gapuk-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqáneek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat ambá giniyogé. Geté ndigu fofogeap khàpe zømbe-khouwevín, tiqa yage zapaya, neka tiqa poev matev, gigiap kopoav-qa yaq-te, vøtubamín. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat, tiqa mokho-te ndøugu, gèvøtagín. Yaq kopømba mbáin, mokho tømbo-fakhan.

²³ Neka wit nanga ndigu, manqei egeiegei-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqáneek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat gèyogemín neka mokho vømbø-ndapemín. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat, mokho mbófakhán. Kandambá. Ezoqa nøme-te 100, neka ezoqa nøme-te 60, neka ezoqa nøme-te 30.”

Wit neka avøeavøe sa qamu-umiavat, taqa yaya etæ manqat

²⁴ Yaya etæ manqat nøme, Yesu ge:zømas, nqáneek. Gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Ezoqa møndøgoám. Khae-té genøwáv, wit nanga mbomømboma vømø-zøgeakh. ²⁵ Geté ezoqa ewaqape ate av-té gi:sømbiapat, tege qaqa ezoqam tendowáv ndøgo, avøeavøe nanga vøpomogim, ndøgo wit ma gi:zøgeakh, sasa ndøwav. ²⁶ Yaq wit nanga mbusa gifakhaz, gi-umianat, mokho vøtøkebam, yaq até avøeavøé-a, namba me:-umiavát.

²⁷ Yaq khae eve-gi sasae ezoqam, nqanek matev giqeivim, tinøzáv ndøgo, vømømbø-einim, ‘Khanánqa. Qo wit nanga egeiegeí aboqo-zøgeákh. Geté ndakin avøeavøe áv khané-fakhanam?’

²⁸ Yaq gendo-ein, ‘Qaqa ezoqám abe-matanám.’

Yaq sasae ezoqam gimbo-einim, ‘Gê, batíniav? Avøeavøe ambá nimø-khofoemín.’

²⁹ Geté ndego áv gezømbe-qavøiú nqægo, ‘Mbaín. Avøeavøe naqanøkā ndøkhoføém. Soqáin ndøgo, wit namba tøzøte-khofobem. ³⁰ Wit avøeavøé namba sa bete-umianét, atema vingisam khøuwa vizimø-khantøzēm. Yaq no sasae ezoqam áv qazømbé-eín nqægo, “Avøeavøe vøkhæ-khofoém, vø-møvøemem, yaq sasa zósønqotøvēm. Yaq wit zóvingisumém, noqa lou møvøyam khoev-te vozó-nqeitøzēm.” ’ ”

Masted tae nanga-qa yaya etæ manqat

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Yaya etæ manqat nøme, Yesu ge:zømas, nqáneek. Gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ndøgo andé masted tae nangá, ezoqa khae-te gezøgeakhin. ³² Nginik tae nanga khapímbá. Geté mbusa qafakhanín, qakhouwevín, tae kandambá. Avøe gigiap nøme møndø-løvumámín. Yaq tae ndøgo tøyat, pipisi até gindi-løvuvamín, taqa tang-te vø:viviamín.”

Flawa poponøvem nonqo, taqa yaya etæ manqat

(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yaya nøme gezø-eta, nqáneek, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, andé flawa poponøvem nonqó. Sakheis khasøkhasis ndø-upøgimatún, khapémbá, flawa-te vøu-pomogimimin. Flawa poponøvem nonqo, khapelavøqase ambá qanegó, neka flawa kandambā. Geté flawa ate ndi:gu, sègemø-popoezín.”

Manqat nøme, yaya etæ-qa yaq-te

(Mak 4:33-34)

³⁴ Yesu nqanek manqat ate ndægo, ezoqa ewaqape gezø-manqatam, ndego yaya mba zø-etæám. Ndego manqat bavokho manqatemáv. Geté yaya mba zø-etæám. ³⁵ Yesu av ge:matønumam ndægo, yaq manqat ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam ge:-ein, gè-unimanqatín. Ta manqat nqáneek, “No ezoqa manqat tæzø-manqatat, yaya mba nøzø-etæát. Manqat ndøgo, no ezoqa tøte-zømesimat, khonoam-té qagoám. Nupøkhán mbá, Mbumbukiam manqei-qape gekhakheinam, atema ndakin.”

Wit neka avøeavøe, taqa yaya etæ-qa manqa mokho

³⁶ Yesu ezoqa ewaqape gezivaz, khoev mokho-te vòmō-on, yaq tegi paev ezoqam tindúzáv ndógo, vombō-einim, “Yaya etæ ndógo, ezoqa avøeavøe nanga khæ-te gepomogim, taqa manqa mokho gekhâm? Kopømbâ toqoti-nømand?”

³⁷ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ezoqam ndego wit nanga eqeieqei gezøgeakh, khæ-te, ndego Ezoqam-gé Yó. ³⁸ Khæ ndógo, manqei-qapé, neka wit eqeieqei ndigu, Mbumbukiam-gí ezoqám, teqa Megeat Matev-te ndu:gu. Geté avøeavøe ndógo, ndigu nqova soqaqape-gí ezoqám. ³⁹ Qaqa ezoqam, ndego avøeavøe nanga soqøsoqa gepomogim, ndego nqova soqaqapé. Neka wit vingisam khøuwa ndógo, manqei-qape-qá vaév. Neka sasae ezoqam ndigu, enzol ezoqám. ⁴⁰ Kopømba ande av ezoqam avøeavøe gikhoføem neka vøsonqotøvem, yaq manqei-qape-qa vaev-te, matev äv tønéfakhán. ⁴¹ Ezoqam-ge Yo, ekeza enzol ezoqam ndókhofotáz, yaq gekha ezoqám ndigu, teqa Megeat Matev mokho-te, manqa-zapazapa ndigu neka ezoqa nøme manqa-zapa-te ndi-ituza, vòmøváb. ⁴² Yaq ndigu gøinam wageap-té ginø-nqagivém. Yaq tí-eivumát ndógo, neka khaya vøvivisumât.

⁴³ Geté ezoqa eqeieqei ndigu, andé khøuwa me mé:sanqatavát, Tat-qa Megeat Matev-te. Gekha ezoqám ndego, gea tømbo goat, yà beyogé.”

Yakhaseke moni-us, khæ-te qakhonawam, taqa yaya etæ manqat

⁴⁴ Yaq Yesu yaya nøme zø-etá, gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Ezoqa khæ nøme-te, yakhaseke ndøqeív. Moni-ús. Manqei mokho-té qakhonawám. Ta yakhaseke mokho-te ndøugu, moni kandambá gu:nqeitavam. Yaq ndego ezoqam, nqanek yakhaseke nqawá genø-khonáo, sasa ndøqavan. Khanakhanakh khæpe mbøe-khouwév. Yaq até gendego, ekeza gigiap ate qambøegoam, gèwí. Yaq moni geqas ndigu, khæ ndógo tewí, ma moni yakhaseke-us ge:qeiv.”

Ezoqa agiwa qanimav-qapi gezømet, taqa yaya etæ manqat

⁴⁵ Yesu yaya etæ manqat nøme ge:zømas, nqánek. Gezø-ein, “Neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Stoa eve møndøgoám. Ndego agiwa-qasis qaniqanimav-qa ndøvawám. ⁴⁶ Yaq khøuwa nøme, agiwa qanimav-qapi ndøzømét. Tiqa fia kandambá. Yaq ndego até gendego, gigiap ate qambøegoam, gèwí. Yaq moni geqas ndigu, agiwa-qasi me:wí.”

Zonga voe gi:ndapin, taqa yaya etæ manqat

⁴⁷ Yesu yaya etæ manqat nøme ge:zømas, nqánek. Gezø-ein, “Neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Ezoqa voe gi-ogimin, zonga bugug vinivinimbá gindapin. ⁴⁸ Zonga voe gumu-khazemin, yaq ndøgeg-té ginø-itimín, vøqonavin, zonga sasa ndøgevezonamin. Zonga eqeieqei ndigu, lagu-té ginø-qonøzemín. Geté zonga soqøsoqa, gènqagevemín.

⁴⁹ Manqei-qape-qa vaev-te, matev kopo äv tønéfakhán. Enzol ezoqam tindúzáv ndógo, ezoqa vø-qatøzō, eqeieqei vini neka manqa-zapazapa-us vini. ⁵⁰ Yaq manqa-zapazapa-us ezoqam, gøinam wageap-té ginø-nqagivém. Yaq tí-eivumát ndógo, neka khaya vøvivisumât.”

Awenege nømendim matev neka ndakinak nømendim matev

⁵¹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezøbevap, “Ge zō, nqanek manqat ate nqægo, taqa manqa mokho mozøndapem?”

Yaq gimbo-qavøinam, “Ni møindapém.”

⁵² Yaq Yesu gezø-ein, “Gekha ezoqám ndego, Mozes-qa guguna manqat ge:otev, yaq ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, ge-noge-paev-ezoqam-ev, ndego andé khoev evé. Ndego teqa khoev kouwat mokho-te, gigiap ndemøvøyam, gigiap

qaniqanim vinivinimbá ndømbogo, nøme ndakinák neka nøme awenegé, yaq ta gigiap ndøgo, nøme vøndō-ovøe.”

*Yesu ekeza vemiyav-ak gisanqawem
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Yesu nqanek yaya etæ manqat zømesim qamømbøe-navøem, yaq ta manqei ndøgo ge-ivav, ⁵⁴ ekeza vemiyav-té genøwáv, Nazalet, neka Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, ezoqa vøme-zømesim. Yaq ndigu manqat gimboyogem, nqova ndafe kandambá neka ekeza mokho-mba gibond, “Ngenek ezoqam, matavap loloakh neka bazaføgakh, umingiap matev gone nonqo, gekham-té gendap? ⁵⁵ Gê, ngenek khoev puanam ezoqam-gê yò? Neka tegu evo, Melí? Neka tegi emekheis Zêms, neka Zosêf, neka Saemôn, neka Zudás? ⁵⁶ Neka até tegi sænakheis ate ndi:gú-a, ni namba zí:yage? Gê, ngenek ezoqam, teqa matev ate ndægo gekham-té gendap?” ⁵⁷ Yaq ndigu vemiyav-ak, Yesu gèsanqawém.

Geté yaq Yesu gezø-ein, “Manqei nøme-te, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, gèmbovizáp. Geté ekeza manqei-te neka ekeza khoev-te, ezoqa vizupáv.”

⁵⁸ Ta vemiyav-te ndøgo, Yesu umingiap matev, agé matanapøteáv. Zapa ndøgo, ndigu unimanqatinteáv.

14

*Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, gilaem
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Elod ndego, Gelili plovins-ge kawa ezoqam gegoam, Yesu-qa yaq-te, manqat ndø-ewág. ² Yaq ekeza sasae ezoqam gezø-ein, “Ngenek Zión ategó, ndego ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam. Løvøte-te nangó abetøndo-khandí:v. Yaq nakémbá, bazaføgakh teqa mokho-te ndøu-sasaeat, umingiap matev ndematanam.”

³ Elod nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo. Ibugukhokhof Elod Zion gèmvøiú, ndimbula-te vø-utav. Elodias zapayá gene-matanám. Ndugu Elodias, ibugukhokhof tege namba qawan Filip-gú zas ndøgoám. Geté Elod sègeviwám. ⁴ Yaq Zion Elod āv gembøe-manqatám nqægo, “Khaféáp nandav, namba qawan-gu sævam qoqo-oki.” ⁵ Yaq Elod Zion ambá gelavawín, ta zapaya. Geté ndego ezoqam-qá møe ndøgoám. Zapa ndøgo, ndigu Zion Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam me:vewám.

⁶ Yaq Elod ge:qan, ta khøuwa iz gemø-khantaz, zifuap namba lou gilog, Elodias-gu yu tiqa megemege-te, gè-ogiám. Yaq Elod poev kandambá qambowav, tuqa ogiam-te. ⁷ Yaq Elod até gendego, vømbō-ein, “No unimanqatín nqataqa-manqate. Nøtaqambé-khavoazák. Gekha gigiāp ndøgo, qo poev taqagoat, soqonø-eín, yaq søtaqá-etoám.” ⁸ Yaq ndugu evo mbobeváp, taqa yaq-te. Yaq ndugu Elod manqat āv tumbøe-qavøiú, av evo-qa poev qægoam, gumbo-ein, “Noqa poev nqánek. Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, teqa kawa melek-té qazøtøndó-qonøvé, no-te sasa zotøndó-ndapēm.”

⁹ Yaq Elod nqanek manqat ge-ewag, ndego khanakhanakh mbaín. Mbøni mbová. Geté ndego nakhag ezoqam āv tezømbe-eín, av tuqa poev qægoam. Zapa ndøgo, ndego manqat ezoqa ewaqape-qá bøi-té genø-eín. ¹⁰ Yaq ndigu até gindigonem, ndimbula khoev-té ginøzáv, Zion monqo vømømbō-kepøzem. ¹¹ Yaq Zion-qa kawa, melek-té ginø-qonøvé, mbasønakam vømømbó-etømem. Yaq ndugu evo-té gunøndáp, vømømbó-etoam. ¹² Yaq Zion-gi paev ezoqam manqat giyogem, tinduzáv ndøgo, Zion-qa kha vøndapem, sasa mø-ozem. Yaq Yesu-té ginøzáv, vømømbō-einim.

*Yesu ezoqa bawan-qape ge:zøkef
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Zion 6:1-14)*

¹³ Yesu Zion-qa yaq-te manqat ge-ewag, gilaem, ndego khagua-té genøketáo, yaq-keoqa sasa ndøqantav. Ndego ambá ezoqam-av manqei-té genøtinín, neka vømē-yakhapusivin. Geté ezoqam giyogem, av nqægo, møndø-qantáv, ndigu tiqa vemivemiav sège-yovitát, Yesu gimbo-pavat. Zapá ginøzáv. ¹⁴ Yesu gemø-asa, ezoqa bawan-qape mba mo:qeív. Yaq ndego tanakh zøgó, neka enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvem.

¹⁵ Yaq qakhagus ndøgo, ekeza paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbø-einim, “Gèkhagustét, neka vemivemiav mbaín, nqanek. Ezoqa bawan-qape é-moqo-khofosám. Yaq vemivemiav-té giabenøzáv, ekeza lou bemøwi.”

¹⁶ Geté Yesu gezø-ein, “Mbaín. Ndigu qavønipøteav tøgoat, kopømbá. Lou zo zozø-etoám, tilog.”

¹⁷ Yaq gimbo-einim, “Gê, áv khatígonēm? Ni flawa faev neka zonga menas mba nigú.”

¹⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zøtøndé-upøzonām.” ¹⁹ Yaq ndego ezoqa bawan-qape, gagayag-te qonam manqat zø-eín. Yaq até gendego, nginik flawa faev neka zonga menas, gè-upøzó, yan-te sasa ndøqan, Mbumbukiam ike manqat vømbø-ein. Yaq flawa gèmbegím, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, yaq ndigu ezoqa ewaqape sasa zø-etoam. ²⁰ Yaq ezoqa ewaqape lou tilóg ndøgo, até vøzø-ewez. Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, gèpizumém. Yakhav tuélv ginqeitømem, qamøvea.

²¹ Ezoqa kopoav-qapé, nqanek lou gilog. Angana ate gi:goam, ande áv faev taosén ndi:gú. Geté sakheis neka nakheis, lou gilog, ndigu gevebøpøteáv.

*Yesu ibøkha mumat go:geavun
(Mak 6:45-52; Zion 6:15-21)*

²² Yesu nginik ezoqa kopoav-qape, lou guzumbu-etoam, yaq até gendego, tegi paev ezoqam vøzø-ein, “Zo khagua-té qanøketáb, yaq-keoqa vø-qantáv. No nginik ezoqa ndøtokho-khofosám.” Yaq ndigu vøšøkuzim, sasa ndøtinim. ²³ Yesu ezoqa gumu-khofosam, yaq manqei poyat-té genøqavíg, yakhapus-mba vømø-guligulim. Yaq qapøistat, yakhapus mbá segegoát. ²⁴ Ndakin tegi paev ezoqam-qa khagua, anana-mbá qanuteitát. Qámbá. Khamøe sògo-qaqavøemám neka vøšintavam.

²⁵ Yaq lova ande av 3 o 4 oklok ndægo, Yesu ekeza paev ezoqam-té genøwáv. Ibøkha mumát gono:mát. ²⁶ Geté ibøkha mumat go:geavun, gi-ometam, ndigu møe kandambá gigonem. Até vøe-einim, ndego gevøgé. Yaq gèzøgeá.

²⁷ Geté Yesu até gendego, gèzøndo-akhá, “Zo møe ndøgònēm. Nó!”

²⁸ Yaq Pita gembo-ein, “Evézøza. Unimanqatin qo toqogoat, qonø-eín. Yaq ibøkha mumát qatøndónáv qo-te.”

²⁹ Yaq gembo-qavøiu, “Qanimáv. Møqotøndoqáv.”

Yaq Pita até gendego, khagua gè-iváv, ibøkha-te vøvuao, Yesu-te sasa ndøwav, ibøkha mumat. ³⁰ Geté khamøe-qape geqeiv, ndego møe ndøgó. Yaq gègeonát. Gendo-akha, “Evézøza. Gènøtøké.”

³¹ Yaq Yesu nakhamas-té genøvisí, vømbøgea. Gembo-ein, “Qoqa unimanqatin khapémhá, Mbumbukiam-te. Gekha zapá ndoqoto-nake?”

³² Yaq ndigu ezoqa menas khagua-te gi:ketab, khamøe-qape sègevøitáv. ³³ Yaq ezoqam ndigu, khagua-te gu:guvam, Yesu gèmbø-vizumém. Gimbo-einim, “Unimanqatín. Qo uni Mbumbukiam-gé-Yo-ín.”

*Yesu Genesalet manqei-te, enqoni-us ezoqam gekhakheinøvem
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Yesu tegi paev ezoqam namba giqantavat, yaq Genesalet manqei-té gimøqá. ³⁵ Ta manqei-te ndøgo, ezoqa Yesu gimatøvemem, yaq vemivemiav ndøgo, avøavun qagoat, manqa ndøkhofotømém, yaq ndigu enqoni-us ezoqa ate gi:goam, te-te sasa ndo-upøgim.

³⁶ Yaq ezoqa āv gimbo-e-viømém nqægo, “Kopømbâ, nginik enqoni-us ezoqam, ndabua ov-qase mba tiqa-khanøzumat. Yaq enqoni segezø-navøemat.” Yaq gekha ezoqām ndigu, teqa ndabua gimbo-khanazumat, enqoni sègezø-navøemtát.

15

Mbumbukiam-qa nømendim matev, atanakha-zapazapa-za-qa nømendim matev, gèløvuám

(Mak 7:1-13)

¹ Khøuwa nøme, Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam ndozáv, Yesu-te. Zelusalem taon-té ginduzáv. Gimbo-einim, ² “Gekha zapâ, qogi paev ezoqam, nigi atanakha-zapazapa-za-qa nømendim matev ndimøkuiam? Ndigu bugukhokhof zenda uni sunguzumáv, lou gilogin.”

³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Geté ge zô, gekha zapâ, zøkeza nømendim matev zapaya, Mbumbukiam-qa guguna manqat ndozo-møkuiam? ⁴ Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, ‘Qave neká qavo, gèzøvizáp. Gekha ezoqām ndego, eve o evo soqa manqat tembo-ein, ndego ezoqa yâ belaém.’ ⁵ Geté zo ndozo-manqate, ezoqa kopømbaqapé, eve o evo sa tembo-ein, av nqægo, gekha gigiāp ndøgo, no amba qo tøtaqa-etoamin, ndøgo Mbumbukiam-qā. ⁶ Geté gekha ezoqām ndego, manqat av nqægo nde:manqate, ndego vizap mbaín, eve-te neka evo-te. Yaq av nqægo, zo zøkeza nømendim matev mokhote, Mbumbukiam-qá Manqat zomøkuiám. ⁷ Zo khavozam ezoqám. Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya, zo me:-eín, av ge:-ein nqægo,

⁸ ‘Nginik no tou mbá ginømbe-vizáp.

Geté tiqa mbøni qámbá no-te.

⁹ Ndigu noqa iz, khokhó sege-eqawát.

Zapa ndøgo, ndigu ezoqam-qá nømendim matev mba me:zømesimít.

Ambá ndøgo, noqā nømendim matev.’ ”

Ezoqam ande áv kené-manqa-zapa-us-ev-in?

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Yaq Yesu ezoqa ewaqape ndømøváb, gezø-ein, “Unime:-yogé, neka mokho vømbō-ndapem! ¹¹ Ezoqam ambá ndøgo, tené-manqa-zapa-us-ēv, Mbumbukiam-qa bøi-te, lou ndøgo, teqa manqa-nqa-te ndø-oev. Geté tene-manqa-zapa-us-evín ndøgo, manqat ndøgo, teqa manqa-nqa-te ndøndo-fakhate.”

¹² Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq taqa zita-te, tegi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, gimbo-einim, “Ge qô, moqoté-qateq? Felisi ezoqam mbøni nqosøgeap mboyogém, qo nqanek manqat qoqo-ein.”

¹³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gekha gigiāp ndøgo, noge Tat, ndego yan-te ngo:yage, ogekhaev ndøgo, ndøkhofóé. ¹⁴ Sáq! Sègezø-iváv. Ndigu bøi waev mbain ezoqam ituzaqa ndøgó. Geté até ndigú-a, bøi waev mbaín. Bøi waev mbain ezoqam, bøi waev mbain ezoqa nøme te-itu, yaq ndigu ezoqa menas, manqei ozu-te, até sugumú-o:áz.”

¹⁵ Yaq Pita gendo-ein, “Kopømbâ, yaya ndøgo, ezoqa qoqozø-eta, mokho toqoti-nømand?”

¹⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gé, até zó-a, manqa mokho upøgimáv? ¹⁷ Ge zô, møzøté-zøtez? Gekha lōu ndøgo, manqa-nqa-te ndø-oev, gus-té qanø-okhó. Yaq vaev-te nqawa møndø-fakhanín. ¹⁸ Geté manqat soqøsoqa ndøgo, manqa-nqa-te ndøndo-fakhate, ndøgo mbøni-té qando-fakhanín. Matev nqáneq, ezoqam Mbumbukiam-qa bøi-te ge:manqa-zapa-us-evín. ¹⁹ Zapa ndøgo, matavap soqøsoqa, kopømba ande av ezoqam pakhapakha kxaneam matev neka nøkenøkem ngi:wat matev neka mambe matev neka aqonam matev neka

meakha manqat manqate matev neka manqat ponqom matev, ndøgo mbøni-té qando-fakhaté. ²⁰ Ezoqam nqáneq gene-manqa-zapa-us-ev-ín, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté ezoqam bugukhokhof zenda uni sunguziav tegoat, lou telog, ndøgo gé:-manqa-zapa-us-ev-ák.”

Bawan vini-ak sævam, Yesu gu-unimanqatin

(Mak 7:24-30)

²¹ Yesu nqanek manqei ge-ivav, yaq Taya neka Saedon taon avønin-té genøwáv.

²² Yaq nqáe! Keinan bawan sævam ndøwáv, ta manqei-te ndøgo guyagam, gundu-akha, “Evézøza. Deivid-ge Zeo. No tanakh gènogó. Nogu yu, nqova soqa mbøigú. Gèngiitét.”

²³ Geté Yesu yaq manqat-qase qavøiwateáv, tu-te. Yaq tegi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbø-einim, “Vøkhofotáv, ngunuk, niqa zita-te ngundu-akhayam.”

²⁴ Yaq Yesu gendo-ein, “No Mbumbukiam Izlael ezoqam-te mbá gendo-khofotán, ndigu kopømba ande av sip ndi:gu, gi-ewaz.”

²⁵ Geté ndugu tunduwáv ndøgo, katuk vømkøkui, gundu-ein, “Evézøza. Vønøtøké.”

²⁶ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Matev eqeieqei mbá, nakheis-qa lou toqondap, yaq gaqo sasa qozønqagím.”

²⁷ Yaq ndugu gundu-qavøiu, “Evézøza. Nandav unimanqatin. Geté gaqo, lou khakhayakh ndølogatún, ndøgo eve-qa lou-qase-te qando-pomovatun.”

²⁸ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Ngólam. Qoqa unimanqatin kandambá tantáv. Matev āv tønéfakhán, av qo ndaqambe-poev.” Yaq ndaføyambá, tugu yu sège-eqeieqei-év.

Yesu ezoqa kopoav gekhakheinøvem

²⁹ Yesu ta manqei ndøgo ge-ivav, yaq Gelili kewan ndøgeg-té genø-ewát. Yaq manqei poyat-té gemøqavíg, vømøqom. ³⁰ Yaq ezoqa bawan kandambá gindupindam te-te, ezoqa nøme vøndó-upøgim, kagi ezoqam neka bøi waev mbain ezoqam neka bov o pingim kumbøgeap ezoqam neka manqa-khou ezoqam neka ezoqa nøme, gekha enqoni nøme ndøgo, qazøgoat. Yesu-qá megemege-té ginø-abám, vøkhakheinøvem. ³¹ Ezoqa ewaqape nqova ndafe kandambá, matev ndøgo, bøi gi:qeivim, manqa-khou ezoqam manqat gimanqatam, neka bov o pingim kumbøgeap ezoqam vø-eqeieqei-ez, neka kagi ezoqam okho vøngazem, neka bøi waev mbain ezoqam, bøi vøkewag. Yaq ndigu Mbumbukiam-qá iz ndø-eqánem, ndego Izlael ezoqam-ge Mbumbukiam.

Yesu ezoqa bawan-qape nøme ge:zøkef

(Mak 8:1-10)

³² Yesu ekeza paev ezoqam tenø-møváb ndøgo, gezø-ein, “No nginik ezoqam tanakh nøzøgó. Zapa ndøgo, nginik no namba ngigu, khøuwa misiká. Yaq ndakin ndigu lou mbaín. No poeveáv, ndigu ififin-us sa tækhofosam. Soqáin ndøgo, nakhoa-te bøi tømøzø-gugim, ti:qavoniapet.”

³³ Yaq paev ezoqam gimbo-einim, “Gê, lou gekham-tê qazíqeivím, nqanek ezoqam-av manqei-te, nginik ezoqa bawan-qape vizí:zøkēf.”

³⁴ Yaq Yesu gendo-ein, “Flawa gekhâm nandizøgo?”

Yaq gindu-qavøinam, “Flawa ate gi:goam sevén neka zonga khasøkhasis khapímbá.”

³⁵ Yaq Yesu ndigu ezoqa bawan-qape, manqei-te qonam manqat zø-eín. ³⁶ Yaq até gendego, nginik flawa seven neka zonga, gè-upøzó, Mbumbukiam ike manqat vømbø-ein, sasa ndømbegim, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, yaq ndigu ezoqa ewaqape sasa zø-etoam.

³⁷ Yaq ezoqa ewaqape lou tilóg ndøgo, até vøzø-ewez. Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, gèpizumém. Yakhav kandakanda sevén, ginqeitømem, qamøvea. ³⁸ Ezoqa kopoav-qapé, nqanek lou gilog. Angana ate gi:goam, fo taosén. Geté sakheis neka nakheis, lou gilog, gevebøpøteáv.

³⁹ Yesu ezoqa ewaqape gumu-khofosam, yaq ekeza paev ezoqam namba, khagua-té ginøketáb, Magadan manqei-te sasa ndøqantav.

16

*Ezoqa Yesu-qa umingiap matev qeivi-qa gigoam
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Yaq Felisi ezoqam neka Sadusi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Matemateam-qa mbogoám. Gimbo-einim, “Umingiap matev qómatanám. Yaq tábati-nøtén av nqægo, qo Mbumbukiam ndokhofotāq.”

² Geté Yesu gezø-qavøiu, “Khaiya køkouk tøgoat, khøuwa gemøsinanin, yaq zo møzøte-zøtezín, khaiya eqeieqeí segení-goát. ³ Yaq khaiya kikis neka bøivun tøgoat, qanaqanus qando-pavein, zo møzøte-zøtezín, qæ ndølanqá. Zo khaiya qazo-qeivimin, zo møzøte-zøtezín, khaiya ande āv khanégoát. Geté zo matev nqazo-qeivi, av ndakin nqæfakhanumit, yaq zo taqa mokho upøgimáv. ⁴ Zo ezoqa ndakin nqazoyage, zo ezoqa soqøsoqá neka zo Mbumbukiam-te tøkebeáv. Yaq ndakin, zo umingiap matev qeivi-qa mba zøgó. Geté zo matev nøme zóqeivimák. Sa ndøgo tozóqeivím, av Ziona qambøefakhan.”

Yaq Yesu sègeziváz, vøwav.

*Yesu Felisi neka Sadusi ezoqam-qa nømendim matev, flawa poponøvem nonqo ge:khamas
(Mak 8:14-21)*

⁵ Yesu-gi paev ezoqam, kewan yaq-keoqa gimøqa, flawa upøzoateáv. Manqa mate zømbo-navøém.

⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Aiyá qagó. Felisi neka Sadusi ezoqam, tiqa flawa poponøvem nonqo, gèmbøe-feazoát.”

⁷ Yaq ndigu paev ezoqam, ekeza mokho-mba gibond, “Yesu nqanek manqat ekeqa ndøgo tene-eín, ni flawa upøzoateav qazigoam.”

⁸ Yesu é-møndæ-otév, ndigu gekha manqat mē:bondat. Yaq gezø-ein, “Zo gekha zapá, flawa-qa yaq-te nqazøte-fofogeap? Zoqa unimanqatin Mbumbukiam-te khapémbá. ⁹ Gê, zo mokho ndapeáv? Zo tozombó-matavap, no flawa faev, ndigu faev taosen ezoqam qatezøkef? Yaq yakhav andē gekhâm qazo-nqeitømem, lou ndøgo qamøvea? ¹⁰ Neka gê, zo tozombó-matavap, no flawa seven, fo taosen ezoqam qatezøkef? Neka yakhav andē gekhâm qazo-nqeitømem, lou ndøgo qamøvea? ¹¹ Zo gekha zapá, noqa manqa mokho qeiviav ndozogo? No ambá av nqægo, lou-qā yaq-tē qazømbe-eín. Geté no Felisi neka Sadusi ezoqam-qa flawa poponøvem nonqo nøte-eín. Zo ndøgo tozombøé-feazotát.”

¹² Yaq ndakin, Yesu-gi paev ezoqam, manqa mokho tinømbo-ndapém ndøgo, ndego ambá flawa poponøvem nonqo me:-eín, ndøgo flawa-te toqotu-nqagim. Geté ndego Felisi neka Sadusi ezoqam, tiqa nømendim matev-qa yaq-té gene-eín.

*Pita gematøvem, Yesu, ndego Mesayā
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Yaq Yesu, Sæzalia-Filipai taon avønin-té genøwáv. Yaq ekeza paev ezoqam gezøbevap, “Gê, Ezoqam-ge Yo, ezoqam gekha mé:vewe?”

¹⁴ Yaq gimbo-qavøinam, “Ezoqa nøme ndimanqate, qo Zión, ndego ibøkha iz etoam ezoqam. Neka nøme ndimanqate, qo Ilaizá. Neka nøme ndimanqate, qo Zelemayá, o Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqá nømé, ndigu ibugukhokhof giyageapam.”

¹⁵ Yaq Yesu gezøbevap, “Gemá zo? No gekha ezoqām zøténæna?”

¹⁶ Yaq Saemon Pita gembo-qavøiu, “Qo Mesayá. Khandi Mbumbukiam-gé Yó.”

¹⁷Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Saemon, Ziona-ge yo, qo khanakhanakh mbá qanegó. Zapa ndøgo, nqanek matavap, qo ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam qaveáz. Geté nogé Tat qaveáz, ndego yan-te ngo:yage. ¹⁸Neka no nqataqá-manqate. Qo Pitá. Taqa manqa mokho, ‘Nandí.’ Yaq ta nandi-qape-te nginik, no ndigu ezoqam, no ndi-unimanqatinat, tiqa bawan andé khoev me notó:wév. Nqova soqaqape-qa bazaføgakh kopømba mbáin, nqanek bawan tötømbua. ¹⁹No Mbumbukiam-qa Megeat Matev mboqogim nonqo nøtaqá-etoám. Gekha matēv ndøgo, qo nqanek manqei-qape-te toqotø-tokimat, até yan-té-a, āv tønétokát. Neka gekha matēv ndøgo, nqanek manqei-qape-te toqo-mboqogimat, até yan-té-a, āv tøné-mboqovát.”

²⁰Yaq Yesu ekeza paev ezoqam manqa āv gezømbe-løvuá nqægo, “Zo ezoqa nøme zø-ein, av nqægo, no Mesayā.”

*Yesu ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te, ande ge:zømas
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)*

²¹Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ekeza paev ezoqam, teqa løvøte-qa yaq-te zømesim ndøngáz. Gezø-ein, “No Zelusalem taon-té qabatønáv, nqosøgeap kandambaqape bamøndap, ti-te ndigu, megetapak neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, neka bemølbem. Geté khøuwa timønø-misika-ez ndøgo, Mbumbukiam no nqawa ndøkhandí:n.”

²²Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq Pita até gendego, sègekható, vøgugu, gembo-ein, “Evézøza. Av taoká! Matev av nqægo, betaqa-fákhn.”

²³Geté Yesu, gendoqambún, Pita vømbø-ein, “Mòqoqáv qo, Saitan! Qo qònømbø-khazét. Qoqa matavap nandav, ambá av nqægo, Mbumbukiam-tē qandowāv. Geté manqei-qape ezoqam-té qandowāv.”

*Yesu-te paev-qa toqogoat
(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)*

²⁴Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, no-te paev-qa ndego, ndego ekeza poev matev zítá geabetewuá, neka ekeza tae mutui bē-eqa, neka no sasa benøndopaev. ²⁵Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, ekeza yage tendapet, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, no zapaya ekeza yage te:khambu, ndego ndømøqeív. ²⁶Gèmbo-mataváp. Ezoqa manqei-qape gigiap ate nqægo tøm bogawam, yaq ekeza yage gèkhambuā, ta gigiap ate ndægo áv khambøé-tøkē? Neka gē, ngenek ezoqam, gekha fia ndøgō, yage nango temendap?”

²⁷Ezoqam-ge Yo tendoqavan, enzol ezoqām namba mé:geáv. Eve-qa waev neka bazaføgakh namba mé:geáv, neka ezoqa ewaqape yaq-fia vøzø-etoám, av ndigu matev ndi:matanam. ²⁸No unimanqatín nqazø-manqate. Zo ezoqa nøme nqazo-waniap, naqanøká zópakhaezák. Geté Ezoqam-ge Yo ndòzotøkhæ-ometám, teqa Megeat Matev namba te:geav.”

17

*Yesu bugug qambo-enend
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹Yaq khøuwa siks-qa zita-te, Yesu, Pita neka Zems neka tege namba qawan Zion, manqei poyat-qape-té genø-itúb, vømø-yakhapus-mokho-mba-ez. ²Yaq Yesu-te gi:kewagam, ndego bugug sògo-enendtát, tiqa bøi-te. Teqa bugug andé khøuwa waev me me:sanqatavavún, neka teqa ndabua ùnime:papaqá. Andé wáev. ³Yaq nqáe! Mozes neká Ilaiza, sègezø-fakház. Yesu namba, manqat ndømanqatám.

⁴ Yaq Pita Yesu gembo-ein, “Evézøza. Qanimáv, ni nqeigu. Qo taqa-pøovat, no khoev-qasis misika nõzópuán, qoqa kopó neka Mozes-qa kopó neka Ilaiza-qa kopó.”

⁵ Pita ate av-té manqat ge:manqatam, yaq ozoz ndøgutáz. Waev-ús. Yaq nqáe! Ozoz-te ndøgo, manqat ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Ngenek nogé Yó. No poev kandambá te-te, neka no nõmbøe-khafuát. Zo teqa manqat gèyogé.”

⁶ Yaq ndigu paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, møe kandambá gigonem. Yaq sège-o:áz. Bugug até manqei-té. ⁷ Geté Yesu tendowáv ndøgo, kha vøzø-khanøzam. Gezø-ein, “Mòzowán. Møe ndøgòném!”

⁸ Yaq kawa gi-eqagim, gikewag, Yesu mba ndø-ometám. Ezoqa nõme mbaín.

⁹ Manqei poyat-te nango gi:visat, Yesu manqa zøløvuá. Gezø-ein, “Matev nqanek, zo qazoqeivim, ezoqa nõme naqanøká me:zømás. Geté Ezoqam-ge Yo, løvøte-te bètøndokhæ-khandí:v.”

¹⁰ Yaq tegi paev ezoqam gimbo-bevøpem, “Gekha zapá Mozes-qa guguna manqat nõmendim ezoqam ndimanqate, av nqægo, ‘Ilaiza betøkhæ-fakhán.’?”

¹¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Unimanqatín, Ilaiza bugukhokhof ndøkhæ-fakhán, gigiap ate ndægo vøkhakheinám. ¹² Geté no nqazø-manqate: Ilaiza mõndø-fakhán. Geté ezoqa ndego matavapøteáv. Yaq matev áv timbi-matønømém, av ekezan qazømbø-pøovat. Yaq até Ezoqam-gé Yó-a, nqosøgeap ndøndáp, tiqa zenda-te.”

¹³ Yaq paev ezoqam, manqa mokho tinømbø-ndapém ndøgo, Yesu Ilaiza ge:manqatam, ndego Zìon me:manqatám, ndego ibøkha iz etoam ezoqam.

*Yesu opønakam gekhakheinøvem, ndego nqova soqa gembøigoam
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Yesu paev ezoqa misika namba, manqei pøyat-te ginduvis, ezoqa bawan-qape mõndøgoám. Yaq ezoqam tendowáv ndøgo, teqa megemege-te katuk vømøkui.

¹⁵ Gembo-ein, “Evézøza. Noge yo tanakh gèmbogó! Gèmbø-qanavøém. Unime:soqoevín. Nøme gøinam-té genø-bøiavín neka nõme ibøkha-te vøbafin. ¹⁶ No qogi paev ezoqam-te qændafat, ndigu amba me:khamasém. Geté ndego egeieqevateáv.”

¹⁷ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Zo matev køfigiap neka unimanqatin mbain ezoqam, zo ndakin nqazoyage, gè, no khøuwa andé gekhám, zo namba tizi:yagat neka zoqa viniv vøe-eqatát? Geté ság! Opønakam vøndo-ndafém.”

¹⁸ Yaq gindu-ndafem, Yesu nqova soqa gèmbøe-khafén, ndego opønakam-qa mokho-te gu:goam, yaq ndego vømbø-fakhan. Yaq opønakam, sège-egeieqei-év.

¹⁹ Taqa zita-te, tegi paev ezoqam, Yesu namba gimi-yakhapus-mokho-mba-ez, gèmbø-bevøpém, “Ni gekha zapá, nqova soqa amba qambøi-ngeatømem?”

²⁰ Yaq gezø-ein, “Zapa ndøgo, zoqa unimanqatin khapémbá. No unimanqatín nqazø-manqate: Zoqa unimanqatin Mbumbukiam-te, kopømba ande av masted tae nanga-qasis ndægo tøgonin, yaq zo ambá kopømbá, manqei poyat nqanek ambá áv qazømbø-einimín nqægo, ‘Manqei nõme-té qonóqáv.’ Yaq ndøgo ambá segewavín. Matev ate ndægo, zo ambá kopømbá tozo-matønømemin.”*

*Yesu qambo-menas, ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te ge:zømas
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

²² Khøuwa nõme, Yesu tegi paev ezoqam namba, Gelili plovins-te gipindam, Yesu áv gezømbø-eín nqægo, “Ezoqam-ge Yo, avønín, ezoqam-qá zenda-té ginøveém,

²³ neka vølaēm. Geté khøuwa timømbø-misika-ez ndøgo, ndego Mbumbukiam nango

17:5 17:5 Psa 2:7; Isa 42:1; Met 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22; Deut 18:15 **17:10** 17:10 Mal 4:5 **17:12** 17:12 Met 11:14
17:13 17:13 Luk 1:17 **17:19** 17:19 Met 10:1 **17:20** 17:20 Met 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Ko 13:2 * **17:20**
17:20 Baebol kopokopo nõme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nõme ndøgó. Ta manqat nqáneq: 21Geté nqova soqøsoqa av ngi-gu, kopømba mbaín sa toqo-ngeasam. Geté sa ndøgo toqoté-ngeasám, Mbumbukiam-te toqovi:mat neka lou logemav matev voqógoāt. **17:22** 17:22 Met 16:21

ndòkhandí:v.” Ndigu paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq mbøni zøvá. Mbøni vaev kandambá.

Teks moni abam-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa khoev nonqo

²⁴ Yesu tegi paev ezoqam namba, Kapenaum taon-te gimøfakhaz, yaq teks moni upøgim ezoqam ndozáv, ndigu Mbumbukiam-qa khoev teks moni gi-upøgimatun. Pita-té ginduzáv, gimbo-einim, “Gê, zoge nømendim ezoqam, teks moni møndø-abumatun, Mbumbukiam-qa khoev nonqo?”

²⁵ Yaq Pita gendo-qavøiu, “Møndø-abumatún.”

Yaq Pita khoev-te gendoqavan, ambá Yesu mbo-einín, taqa yaq-te. Geté Yesu ekezan, é-mando-eín, “Sáemon. Qoqa matavap áv khané:go? Manqei-qape-gi kawakawa-za, teks moni gekha ezoqam-tē gindú-upøgimatun? Ekeza ezoqam-tē, ó, ezoqa vini-tè?”

²⁶ Yaq Pita gendo-ein, “Ezoqa vini-té gindu-upøgimatún.”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Unimanqatín. Kawakawa-za-gi ezoqam, teks moni gé-abamák ti-te. ²⁷ Geté, ság, soqain ndøgo, nginik teks moni upøgim ezoqam, qaqa tizizø-løwaz. Yaq nakémbá. Kewan-té qanø-ová, vømø-faleam. Yaq zongøyam ndego, bugukhokhof toqo-tøkhatav, manqa-nqa qombó-mboqoá. Yaq moni mokho toqózømét ndøgo. Yaq ndigu moni mokho, teks moni upøgim ezoqam-té qonø-ndapáz. Yaq qo neka no, nigí teks moni nándiv.”

18

Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, iz akhae gekha ezoqām ndøgoāt?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbø-bevøpem, “Gê, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, iz akhae kandambaqape, gekha ezoqām ndøgoāt?”

² Yaq Yesu nakhasam mbo-akhá, tiqa mokho-te livin-mba ndøugu, vøve. ³ Gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo enendateav tøgoat, neka kopømba ande av nakhei nqonqon ndi:gu vozomøgō, yaq zo Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, zomø-ozák. ⁴ Gekha ezoqām ndego, ekeza kha tevoa, kopømba ande av nakhasam nge-go, kandambaqape ndégo tégoát, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te.

⁵ Neka gekha ezoqām ndego, noqa iz-te, nakhasam av nge-go tekható, ndego no ndøkhatómb.”

Matev ndøgo, ezoqa manqa-zapa-te ndø-ituza

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, nakhei nqonqon av ngi-gu, ndigu no ndi-unimanqatinat, manqa-zapa-te te-itub, teqa manqa-zapa kandamba tantáv. Ndego amba nandi-qape monqo-te timbo-møpøtøzemín, yaq anana-mba sasa mø-oginamin, vømø-geonín, yaq ta yaq-fia te-te ndego, ambá andé khapémbá. Geté yaq-fia kandambaqape ndøgo, Mbumbukiam-te temøndap.

⁷ Manqei-qape ezoqam møndø-soqoéz, ndigu ezoqa nøme, manqa-zapa-te ndi-ituza. Unimanqatín. Khamasim matev, ndøfakhanám, ndøgo ezoqa manqa-zapa-te tø-itubat. Geté ndigu ezoqam ndøsoqoéz, ndigu ezoqa nøme manqa-zapa-te ti-itubat.

⁸ Qoqa pingim o bov manqa-zapa-te tø-ituqabat, gèkepáz, vø-ogi. Pingim o bov kopo mba taqagoat, khandi miavmiav-te toqomø-oq, ndøgo kopømbá. Geté soqain ndøgo, qoqa bov menas neka pingim menas namba, gøinam-te timø-ogeqænam, ndøgo miavmiav ndøwageap. ⁹ Neka qoqa bøi manqa-zapa-te tø-ituqabat, gèkhofá, vø-ogi. Bøi kopo mba

taqagoat, qo khandi miavmiav-te toqomø-oq, ndøgo kopømbá. Geté soqain ndøgo, qo bøi menas taqagoat, yaq gøinam-tē gimø-ogeqænām.”

Sip kopo gu-ewan, yaq nqawa gufakhan, taqa yaya etæ manqat
(Luk 15:3-7)

¹⁰ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo aiyá qagó. Zo ezoqa khasøkhasis, av nginik nakheis ngi:gu, khokho ezoqam me:zæzã. No nqazø-manqate: Enzol ezoqam ndigu, nginik ezoqam ndizø-keoge, noge Tat-qá bugug-té giwaniáp, ndego yan-te ngo:yage.*

¹² Ge zó ndozo-matavap? Ezoqa sip wan andled timbogoat, yaq kopo gembø-ewān, yaq gē, ndego gekhā ndøgō? Ndego ndigu nainti-nain nøme, segéziváz, ta manqei poyat-te ndøgo, gagayag gilogatun, nøme-qa vømóvaō, ndugu gumbo-ewan. ¹³ No unimanqatín nqazø-manqate. Ndugu sip kopo tu-omet, ndego khanakhanakh kandambá tendap. Teqa khanakhanakh tu-ti ndugu, ndømø-løvuám, av khanakhanakh, sip nainti-nain-te ndømbøego, ndigu yozaneav ndigu. ¹⁴ Yaq matev até kopó. Zoge Tat yan-te ngo:yage, ndego poeveáv, nginik ezoqa khasøkhasis, kopo te-ewan.”

Klisten qafu manqa-zapa tego qo-te

¹⁵ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Klisten qafu manqa-zapa tego qo-te, yaq vømboqáv, teqa manqa-zapa vøe-omat, zo ezoqa menas zøkhapus-mba vøkhakheinømem. Ndego qoqa manqat te-ewag, yaq nango møndøqa-Klisten-qafu-év.

¹⁶ Geté ndego qoqa manqat yogeav tøgoat, yaq qo ezoqa kopo o menas namba zøtézáv, te-te. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-manqaté nqægo, ‘Manqa ovøyam tøgoat, yaq bøi vizu ezoqam menas o misika begó.’ ¹⁷ Geté ndego tiqa manqat te-ogi, yaq Klisten bawan ezoqam-té qanø-ndafém. Yaq ndego até tiqá manqát-a te-ogi, qo ndego bavokho-ak o teks moni upøgim ezoqam qotéveó.

¹⁸ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha matēv ndøgo, zo nqanek manqei-qape-te tozoto-tokimat, até yan-té-a, āv tønétokát. Neka gekha matēv ndøgo, nqanek manqei-qape-te tozo-mboqogimat, até yan-té-a, āv tøné-mboqovát.

¹⁹ Neka nøme nqazø-manqate: Nqanek manqei-qape-te, zo mokho-te, ezoqa menas manqat tikoponemat, yaq Mbumbukiam sasa mbóviømemāt, noge Tat, yan-te ngo:yage, matev ndømatanám ti-te. ²⁰ Zapa ndøgo, ezoqa menas o misika noqa iz-te timøvab, no ndægoát, ti namba.”

Yaya etæ manqat, qo ezoqam-qa manqa-zapazapa sa navøepøteav tøgoat

²¹ Yaq Pita tendowáv ndøgo, Yesu vømbø-ein, “Evézøza. Noge Klisten nøfu, no-te manqa-zapazapa sekemba tegoat, yaq gē, no andé gekhām tæmbo-geveam, sa tønømbo-navøem? Até tægoat sevên?”

²² Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Ambá av nqægo, seven mbā. Ndøgo khapémbá. Geté sà betaqambo-navøemát. Seven até tægoat seventí, sa tøqambo-navøemat. ²³ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Kawa ezoqam møndøgoám. Ndego moni upøgim-qa ndøgoám, tegi sasae ezoqam te-te qazømbo-løfokam. ²⁴ Yaq ndego moni tonqogim gengaz, sasae ezoqa nøme tindu-ndafém ndøgo. Ndego moni milión, qambøe-løfokam. ²⁵ Geté ndego moni mbaín, tege kawa ezoqam vømbøé-etoām. Yaq kawa ezoqam, manqat āv gembøe-ein nqægo, ‘Av tægoat ndægo. Gigiap ate ndaqambe:go, qówí. Até qogu sævam neka nakheis-a, voqówí. Yaq fia qotégó, no-te.’ ²⁶ Yaq ndego sasae ezoqam, kawa ezoqam-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, vømbø-ein, ‘Káwa ezoqam. Tanakh gènøgó. Até vøkhæ-keogé. Fia ate ndægo,

18:10 18:10 Iblu 1:14 * **18:10** 18:10 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: 11Ezoqam-ge Yo, ezoqa khandi:zat nonqo ndøgeavún, ndigu gi-ewaz. **18:10** 18:11 Luk 19:10
18:15 18:15 Luk 17:3; Gal 6:1 **18:16** 18:16 Deut 19:15; Zion 8:17 **18:18** 18:18 Met 16:19; Zion 20:23 **18:19**
18:19 Mak 11:24; Zion 15:7 **18:22** 18:22 Luk 17:4

nqanømbø-løfoke, ndòtaqa-etoám.’ ²⁷ Yaq ndego kawa ezoqam, tanakh mbogó, gembo-ein, ‘Ság! Fia nø-ètoám.’ Yaq sègemboták, vōwāv.

²⁸ Geté ndego sasae ezoqam gendo-fakhan, sasae kopømba ezoqam mba mo:qát. Ndego moni mbøe-løfokám, te-te. Khapímbá. Geté yaq até gendego, sège-khoteiú. Monqo mba mbøegeá, gembo-ein, ‘Fia qonø-etoám, no-te ndaqambo-løfoke.’

²⁹ Yaq ndego sasae ezoqa nøme, katuk ndømøkuí, teqa megemege-te, gembo-ein, ‘Tanakh gènøgó. Até vøkhæ-keogé. Yaq fia ndægó.’ ³⁰ Geté ndego gèmbøeqasí. Yaq até gendego, ndimbula-te vō-utav. Yaq ndego até gú:goát ndøgo, atema yaq-fia vøgō.

³¹ Yaq sasae ezoqa nøme, nqanek matev gigeivim, ndigu mbøni zønqosøgím. Yaq kawa ezoqam-té ginøzáv, emanqat ate ndægo vømømbō-vototem.

³² Yaq ndego kawa ezoqam, ngenek sasae ezoqam, gèmbø-akhá. Gembo-ein, ‘Qo ezoqa soqaqapé. Moni kandambaqapi ate ndi:gu, no-te qaqaambo-løfokam, no sòtaqaták, qo qoqonø-viam. ³³ Geté gekha zapá, qo sasae kopømba ezoqam-te tanakh goneav qagoam, av no tanakh qataqambego?’ ³⁴ Yaq ndego kawa ezoqam, qaqa kandambá gego. Yaq até gendego, ngenek sasae ezoqam ndimbula-te vō-utav. Yaq ndego até gú:goát ndøgo. Neka yaq-fia nqosøgeap ndø-upøgimát, atema fia ate ndægo vømúgū.”

³⁵ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, nøme āv gene-eín nqægo, “Noge Tat, ndego yan-te ngo:yage, zo-te matev até kopó, āv tenégó, zo ezoqa nøme-te, tiqa manqa-zapazapa, sa navøepøteav tøgoat.”

19

Sakhei zøvis-qa yaq-te

(Mak 10:1-12)

¹ Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, Gelili plovins tène-iváv. Yaq Zudia plovins-té genøwáv, ndøgo Zoden kea yaq-keoqa. ² Ezoqa møndømbø-pavát, bawan-qape kandambá, neka ndego enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvem.

³ Yaq Felisi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Ambá gembo-matemateømemín, gimbo-einim, “Gé, Mozes-qa guguna manqat, áv khané-ein? Ezoqa kopømbá, sævam sa te-ivav, ndego poev tømboqat, ó, kopømba mbain?”

⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ge zó, Mbumbukiam-qa Manqat mozó-geveømem, av qæ-ein nqægo? ‘Mbumbukiam ezoqa ande ge:khakheinøvem, anganeam neká sævam, tèkhakheinøvém.’ ⁵ Yaq Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, ‘Yaq nakémbá, anganeam eve neka evo géziváz. Yaq zās namba mé:tøkuaném, yaq ndigu ezoqa menas, vømø-kha-kopo-éz.’ ⁶ Yaq ndakin ndigu ambá av nqægo, kha menās, av bugukhokhof gi:goam. Geté kha kopó. Ndigu Mbumbukiam ndøtøkuzú. Yaq ezoqa beqatøzō.”

⁷ Yaq Felisi ezoqam gimbo-einim, “Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, Mozes-qa guguna manqat av qæ-ein av nqægo? Anganeam sævam ivøve-qa tegoat, ndego sakhei zøvis pepa bepeawám, bembō-etoam, sasa bekhofotav.”

⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mozes sakhei zøvis matev sa gezøtak, zapa ndógo: Zo khæpe zøtesapí:z. Geté Mbumbukiam ezoqa ande ge:khakheinøvem, av me:matøvemák, av ndægo. ⁹ No nqazø-manqate: Gekha ezoqām ndego, sævam te-ivav, getē ndugu mambe okhoeāv, yaq sævam vini vø-okī, ndego nøkenøkem matev ndøngiú neka mambe mé:wáv.”

¹⁰ Yaq Yesu-gi paev ezoqam gimbo-einim, “Av tægoat ndægo, anganeam kopømba mbain tøgoat, sævam sa te-ivav, yaq qanimav ndøgo, nøkenøkem tiá, sà biziyaagé.”

¹¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Nandav manqat, nøkenøkem mbain-qa yaq-te, ezoqa ewaqape-qá mbá. Geté tiqa mba ndigu, Mbumbukiam matev tezø-etoam. ¹² Ezoqa sakhei zøkemav ndigu, zapazapa vinivinimbá. Nøme ndigu āv tiniqáz. Neka ezoqa

nøme, zapa ndógo: Ezoqa āv tizømbe-matanám. Geté ezoqa nøme, sakhei zøkemav ndigu, Mbumbukiam-qá Megeat Matev zapayá.

Gekha ezoqām ndego, kopømba tegoat, nqanek nømendim matev tendap, sà bendáp.”

Yesu nakhei nqonqon zenda gezømbø-awam

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Yaq ezoqa nøme, Yesu-te, nakheis ndo-upøgím. Ndigu møndøzøpoé, Yesu ambá zenda zømbø-awamín neka vøzø-guligulimin. Geté tegi paev ezoqam gèzømbe-khafén, ndigu ezoqam.

¹⁴ Geté Yesu gendo-ein, “Nakheis bègeáv, no-te. Zømbo-khakházám. Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, tiqa ndigu, av nakheis ngi:gu.”

¹⁵ Yaq Yesu até gendego, nakheis zenda vøzømbø-awam neka vøzø-guligulim. Yaq qamømbøe-navøem, tènewáv.

Gigiap kopoav ezoqa ndakinak, Yesu-te gendowav

(Mak 10:17-27; Luk 18:18-27)

¹⁶ Khøuwa nøme, ezoqa tendowáv ndógo, Yesu-te, vømbø-ein, “Nøméndim ezoqam. Gekha matev eqeieqei nómatønnumāt, khandi miavmiav vøténdáp?”

¹⁷ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha zapá, no matev eqeieqei-qa yaq-te, ndoqonømbe-bevap? Eqeieqei Mbumbukiam mba me:gó. Geté qo khandi miavmiav ndape-qa ndoqombogo, qo Mbumbukiam-qá guguna manqat qombópavát.”

¹⁸ Yaq ndego gendo-ein, “Gekha guguna manqat nombópavāt?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Guguna manqat nqáneq qoqombó-pavát: Qo ezoqa pakha-pakha zøkhanèám. Neka nøkenøkem matev ndøngi:wát. Neka ndø-aqònám. Neka meakha manqat ndømanqàté. ¹⁹ Qave neká qavo, gèzøvizáp. Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.”

²⁰ Yaq ngenek ezoqa ndakinak gendo-ein, “Nqanek guguna manqat ate ndægo nqæmbôpáev. Yaq gekha matev nøme ndógò, no matønnumav ndøgo?”

²¹ Yaq Yesu gembo-ein, “Qo ndaføyamba-qape gone-qa toqogoat, vøkhæqáv, qoqa gigiap ate ndægo, vømøwi. Yaq moni ndigu toqoqas, gigiap-av ezoqam qozø-etoám. Av toqotego ndægo, yaq qo gigiap qaniqanim yan manqei-té qoqonø-møvøemét. Yaq vøndoqáv. No qonøndó-páev.”

²² Yaq ndego ezoqa ndakinak, nqanek manqat ge-ewag, sègewáv. Avus-mba mbovoé. Zapa ndógo, ndego gigiap kopoáv qambogoam.

²³ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Ezoqam ndego gigiap kopoav tømboqoat, te-te ndego unimé:føgákh, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te te-on. ²⁴ Unimanqatín. Kemol ndugu, søvakha gigiap kandambaqapu, mil nqa-te one-qa tugoat, tu-te ndugu, føgakh andé mbaín, av gigiap kopoav ezoqam-te føgakh ndægo, ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te one-qa tegoat.”

²⁵ Yaq paev ezoqam nqanek manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá, yaq gimbo-bevøpem, “Av tægoat ndægo, yaq gekha ezoqām ndókhandi:v?”

²⁶ Yaq Yesu ti-te gekewag, gezø-ein, “Matev av nqægo, ezoqa kopømba mbaín. Geté Mbumbukiam kopømbaqapé. Gekha matēv ndógo, ndego gone-qa ndembogo, kopømbá, segégó.”

Yesu toqombo-pavet, taqa yaq-fia

(Mak 10:28-31; Luk 18:28-30)

²⁷ Yaq Pita gembo-qavøiu, “Nqáe! Ni gigiap ate qanimbi-goam, zitá qati-wuøém, qo nqeitaqambe-paev.”

²⁸ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gigiap neka matev ate ndægo

tøndakinak, yaq Ezoqam-ge Yo iz kandambaqape tendap, neka kawa ezoqam-qa qonam nonqo qanimav-qape-te vó:qotāt, yaq até zó-a, zo ezoqa tuelv, no nqazonōndo-paev, zøkeza kawa ezoqam-qa qonam nonqo-té qazotó-qonavát, neka Izlael khagua bawan tuelv vozozømbó-kawaeztāt. ²⁹ Gekha ezoqām ndego, khoev te-ivav, o namba-qaniap o eve o evo o nakheis tezivaz, o khæe te-ivav, no zapaya; ndego Mbumbukiam nøme mba mbøé-etoám, kopoav-qapé, wan andléd ate tægoat, yaq ndego khandi miavmiav vømøndāp. ³⁰ Geté ezoqa kopoáv, ndigu ndakin nduo-megetap, gendópavát. Neka ezoqa kopoav, ndigu ndakin ndindopaev, gó:megetát.”

20

Yaya etæ manqat, ezoqam-qa yaq-te, khæe-te gisasaetat

¹ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo:

Ezoqam møndøgoám. Waen khæe evé. Yaq qanaqanus lovølova-ús. Ndego tenøwáv ndøgo, teqa khæe-te sasae gone nonqo ezoqam vømø-upøzo. ² Tiqa yaq-fia, manqat āv gini-kopo:ném, av sasae ezoqam khøuwa kopo-te, oskia gi-upøgimatun. Yaq khæe-té genø-khofotáz.

³ Yaq ande av 9 oklok ndægo, ndego maket manqei-te gewav, ezoqá nøme ndøzømét. Ndigu khokhó sege-waniapám. ⁴ Yaq gezø-ein, ‘Até zó-a, noqá khæe-té qazonózáv, vozomø-sasaē. No yaq-fia eqeieqei nøzø-etoám.’ ⁵ Yaq ndigu sègezáv, sasae vømømbø-gonem.

Yaq khøuwa muin neka 3 oklok qandap, ndego matev até kopó, āv tenegó, av bugukhokhof ge:go. ⁶ Yaq até 5 oklók-a, ndego maket manqei-te, nangó genøwáv, ezoqa nøme vøzømet, ndigu khokho giwaniapam. Yaq gezø-ein, ‘Gekha zapá, zo khokho nqazo-waniapet, khøuwa mba nqazotø-ngiaomit?’

⁷ Yaq gindu-qavøinam, ‘Zapa ndøgo, ezoqa ni upøngipøteáv, sasae teizøgo.’

Yaq ndego gezø-ein, ‘Ság! Até zó-a. Noqá khæe-té qazomø-sasaeném.’

⁸ Yaq khøuwa gemøsinan, ndego khæe eve, tege sasae keoge ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, ‘Sasae ezoqam mðqozø-akhayám, fia vøzø-etoam. Fia etoam toqotøndó-ngáz ndøgo, ezoqam ndakin gindu-oz, sasae-te. Yaq ndigu, no bugukhokhof qato-upøzo, fia vaev-té qonøzø-etoám.’

⁹ Yaq ezoqam ndigu 5 oklok sasae gingazem, khøuwa ate ndægo-qa fia ndøndapém.

¹⁰ Yaq ezoqam ndigu bugukhokhof sasae go:ngazem, fia ndape-qa ginduzav, ndigu āv gini-matavupám nqægo: Fia andé kandambá tizindapem. Geté fia ndøgo gindapem, até kopó, av ezoqa nøme gi:ndapem. Khøuwa kopo-qa fiá. ¹¹ Ndigu moni gumu-tonqogim, yaq khæe eve, manqat mboponqomém, ¹² gi-einim, ‘Ezoqam nginik, sasae vaev-te gingazem, khapémbá gisasaenem. Yaq gé, áv khanégo, ndigu yaq-fia kopo gindapem, av ni qazi:ndapem, ni khøuwa ate ndægo, khøuwa tatas-te qazi-sasaetat?’

¹³ Yaq ndego khæe eve, ezoqa nøme-te, ma manqat geponqomat, āv gembøe-qavøiú nqægo, ‘Nøfu! Qoté-ewāg. No ambá av nqægo, nøtaqambe-khavōz, av qo ndoqote-matavap. Av taoká. Fia ndøgo, qo qoqondap, eqeieqei. Fia ndøgo, av ni manqat qazi:kopo:nem. ¹⁴ Ndakin vøqáv, qoqa fia namba. No āv qanømbe-pøovám nqægo: No ndego ezoqam, vaev-te tendowav, fia até kopó, āv tæmbøé-etoám, av qo tøtaqambe-etoam. ¹⁵ Ge qó ndoqo-matavap? Ndøgo eqeieqei mbà, nøkeza moni matev tøtego, av no nqanømbe-pøev? O ge qó, qónønguvim, no ndigu matev eqeieqei qazø-matanam, ndigu sasae-te vaev gindu-oz?’ ”

¹⁶ Yesu nqanek yaya gumu-eta, yaq manqat nøme āv gene-eín nqægo, “Matev até kopó, āv tønégóát. Ezoqam ndigu, ndakin ndindopaev, ndigu gó:megetát. Neka ndigu ndakin nduo-megetap, ndigu gendópavát.”

Yesu qambo-misika, ekeza lɔvɔte neka nango khandi:vat-qa yaq-te ge:zɔmas
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Yesu ekeza paev ezoqam tuelv namba, Zelusalem taon-te gi:qavigat, yaq sɛgekhatɔb, vɔmɔ-yakhapus-mokho-mba-ez, gezɔ-ein, ¹⁸ “Nqáe! Ni Zelusalem taon-té qazinɔ-qavigít. Yaq Zelusalem taon-te ndɔgo, Ezoqam-ge Yo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nɔmendim ezoqam-qá zenda-té ginóveém. Yaq ndigu manqa ovɔyam-te sasa ndóveém, manqat vókopo:nēm, av nqægo, yá benanīm, ¹⁹ neka manqei vini-ak-qa zenda-te vóveém, ndigu Mbumbukiam zɔtezateav ndigu. Yaq ndigu otɔotam mé:vewém, vózuīm, tae mutui-te sasa ndótɔkewēm, vónanīm. Geté khɔuwa timɔmbo-misika-ez ndɔgo, ndego Mbumbukiam nango ndɔkhandí:v.”

Zems neka Zion, iz akhae ndape-qa gigoam
(Mak 10:35-45)

²⁰ Zebedi-gi nakheis-gu evo, Yesu-té gunduwáv. Até nakhei menás-a, Zems neka Zion, vɔndɔzav. Yaq ndugu katuk ndɔmɔkuí, teqa megemege-te, vɔmbɔ-ein, “Nɔtaqa-viám. Kopɔmbâ, noqa poev matev toqogo?”

²¹ Yaq Yesu gumbo-ein, “Gekhâ qápoev?”

Yaq gundu-qavɔiu, “Noqa poev nqáne. Qo kawa iz toqomɔndap, nginik nogi nakhei menas, nɔme ngenek, qoqa nakeamo zenda-té gemóqóm, neka nɔme ngenek, qoqa yogea zenda-te vɔmóqóm.”

²² Geté Yesu gendo-qavɔiu, “Zo zɔtezɔtezák, gekha matev-qa zonɔ-einim. Gê, zo ezoqa menas, kopɔmbâ, ibɔkha khaqain-qape tozo-izam, av no tɔte-iz?”*

Yaq gimbo-einim, “Ni kopɔmbaqapé.”

²³ Yaq Yesu gezɔ-ein, “Unimanqatin. Zo ibɔkha khaqain-qape ndɔzomɔ-izám, av no tɔte-iz. Geté gekha ezoqám, noqa nakeamo zenda neka yogea zenda-te timɔqonav, ambá av nqægo, no nɔvevesám. Geté ta qonam nonqo tiqa ndígu tógoát, noge Tat gevevesam.”

²⁴ Yesu-gi paev ezoqa ten nɔme, nqanek manqat giyogem, yaq qaqá ndɔgoném, ndigu ezoqa menas-te. ²⁵ Yaq Yesu tegi paev ezoqam ate gi:goam, tenɔ-mɔváb ndɔgo, gezɔ-ein, “Zo mɔzɔte-zɔté. Bawabawan-gi kawakawa-za, ezoqa gɛtokhonɔzát. Neka tigi megetapak gò:kawaezát, av ekeza poev ndɔzɔmbe:go. ²⁶ Geté zo mokho-te, matev av nqægo bègɔ. Gekha ezoqám ndego, zo mokho-te iz kandambaqape ndape-qa tegoat, ndego yá be-zoge-tɔke-ezoqam-év. ²⁷ Neka gekha ezoqám ndego, zo mokho-te megeat-qa tegoat, ndego andé zogé yaq-fia mbain sasae ezoqam bezɔmbegó.

²⁸ Até Ezoqam-gé Yó-a, ndego matev até kopó. Ndego ambá ndɔgo tenegeavún, ezoqa sasae timbogoat neka vɔmbó-tɔkeát. Geté ndego ezoqa tɔke-qa neka teqa kha lɔvɔte-te vee-qa ndɔgeavún. Yaq ezoqa kopoav, tɛabete-nqovotáz.”

Yesu bɔi waev mbain ezoqa menas gekhakheinɔvem
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Yesu tegi paev ezoqam namba, Zeliko taon gi-ivɔvem, ezoqa bawan-qape kandambá gimboavat. ³⁰ Yaq nakhoa keoqa-te ndɔgo, bɔi waev mbain ezoqa menas mɔndɔ-qonavám. Giyogem, Yesu gelɔvubat, yaq até gindigonem, vɔmbɔ-akhaem, “Evézɔza! Déivid-ge Zeo! Ni tanakh ġinigú!”

³¹ Yaq ezoqa ewaqape, gègugúb, “Zo manqat tiá.” Geté ndigu kandakanda nɔme mba mo:-akhaemém, “Evézɔza. Déivid-ge Zeo. Ni tanakh ġinigú.”

³² Yaq Yesu sɛge-itán, vɔzɔ-akha, “Zo gekhâ zɔpoev, no tæzɔ-matanam?”

³³ Yaq ndigu gindu-qavɔinam, “Evézɔza. Ni ambá bɔi waev qoni-etoamín.”

20:18 20:18 Met 16:21; 17:22-23 **20:21** 20:21 Met 19:28; Luk 22:30 **20:22** 20:22 Met 26:39; Zion 18:11 * **20:22** 20:22 Ibɔkha khaqain-qape, Yesu-qa nqosɔgeap me:manqaté, ndego tendap. **20:25** 20:25 Luk 22:25-26 **20:26** 20:26 Met 23:11; Mak 9:35 **20:28** 20:28 Luk 22:27; Filip 2:7

³⁴Yaq Yesu tanakh zǝgǝ. Yaq até gendego, bǝi vǝzǝ-khanǝzam. Yaq ndigu ndafǝyambá, bǝi sǝgezǝ-eqieqei-ám, neka Yesu vǝmbǝ-paevem.

21

Yesu Zelusalem taon-te, ande kawa ezoqam me ge-on

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Zion 12:12-19)

¹Yesu ekeza paev ezoqam namba, Zelusalem taon gi:khatoot, yaq Betfage vemiav avǝnin-te, Oliv manqei pǝyat-te ndǝgo, ndego paev ezoqa menas tǝne-khofotáz, ²gezǝ-ein, “Tozonǝzáv ndǝgo, vemiav zoqa megemege-te ndo:go. Yaq zo ndafǝyambá, donki evo zomǝ-ometám, nakhasam namba. Gémpoposupát. Yaq zǝnqovosám, no-te sasa zotǝndǝ-itǝb. ³Ezoqa manqat tezǝ-ein, yaq zo áv qazǝmbǝé-einím nqǝgo, ‘Evezǝza mbopǝe, nginik.’ Yaq ndego zo segezǝták.”

⁴Nqanek matev qafakhan, zapa ndǝgo. Manqat ndǝgo, Mbumbukiam tege manqa vevezam ezoqam mokho-te ge-ein, tǝbete-unimanqatín. Manqat nqáneq,

⁵Zayon ezoqam, ndigu Zelusalem taon-ak, gǝzǝ-eín,

“Nqáe! Zoge kawa ngégeav.

Ndego khambuvap matev mbáin.

Donki-qá zita-té gonoqotáv, donki ndugu ndakinak-qapu.”

⁶Yaq ndigu paev ezoqa menas gizav, matev áv tini-matǝnǝmém, av Yesu gezǝmbe-ein.

⁷Yaq donki nakhasam, evo namba, Yesu-té ginǝ-itǝb, ndabua vǝzǝmbǝ-khafuzam, yaq Yesu sasa mo:qom. ⁸Yaq ezoqa kopoav-qapé, Yesu-qa megemege-te, ekeza ndabua mo:mǝtagát, nakhoa-te, neka ezoqa nǝme vuv vǝndǝqogaz, sasa mo:mǝtag. ⁹Yaq ezoqa bawan-qape, Yesu-qa megemege-te vǝ:megetam-a, nǝme vǝndǝpavam, ndigu áv gini-akhaemát nqǝgo, “Hosána! Iké: te-te, Deivid-ge Zeo! Mbumbukiam ngenek ezoqam bǝkhakheinǝvém, Evezǝza-qa iz-te ngegeav! Hosána! Iké: te-te, ndego uni ova-in ngo:yage!”

¹⁰Yaq Yesu Zelusalem taon-te gemǝ-on, ezoqa ewaqape nqova zǝndáf, gibevo pem, “Gekha ezoqám, ngenek?”

¹¹Yaq ndigu ezoqa kopoav-qape, Yesu namba gi:geavun, gindu-qavǝinam, “Ngenek Yesú. Nazalet vemiav-ák. Gelili plovin-s-té gendowáv. Ngenek Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám.”

Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te gegoam

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Zion 2:13-22)

¹²Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta-te ge-on, yaq até gendego, ezoqam ndigu gigiap gu:wiat, gǝngeasám, neka lou-qasis vǝzǝ-nqagim, ndigu mǝni gi:-enendtat neka ndigu kuvǝkuvu, Mbumbukiam-te lǝvusam nonqo, vǝwiat. ¹³Yaq gezǝ-ein, “Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqǝgo, ‘Noqa khoev, guliguli khoev ndǝgoát.’ Geté zo Mbumbukiam-qa khoev zǝ-enendtét, vǝmǝ-aqonam-ezoqam-qa-pebam-khǝev.”

¹⁴Yaq bǝi waev mbain neka kagi ezoqam ndozáv, Yesu-te, ndǝgo Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te. Yaq gǝkhakheinǝvém. ¹⁵Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nǝmendim ezoqam, umingiap matev giqueivim, Yesu gematǝnumat neka vǝyogem, av nakheis Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te gi-akhaemam, av nqǝgo, “Hosána! Iké: te-te, Deivid-ge Zeo,” yaq ndigu qaqa ndǝgoném.

¹⁶Yaq Yesu gimbo-einim, “Ge qǝ, toqǝyoge, av nginik nakhei ndindi-akhayam?”

Yaq Yesu gendo-ein, “No nqazǝyǝgé. Gǝ, zo Mbumbukiam-qa Manqat mozǝ-geveǝmem, av qǝ-ein nqǝgo? ‘Qoqa iz, nakheis neka nakhei nqonqon ndǝ-eqatét.’ ”

¹⁷Yaq Yesu sǝgeziváv, neka Zelusalem taon vǝ-ivav. Yaq Betani vemiav-té genǝwáv, ta lova ndǝgo, vǝmǝbuv.

*Yesu fig tae manqat mba gembo-ein, sa qakusi
(Mak 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Khøuwa nøme qandopave, lovølova-ús, Yesu Zelusalem taon-te nqawa ge:vesezat, ndego ifi mbovin. ¹⁹ Yaq nakhoa keoqa-te ndøgo, ndego fig tae ndøqeív. Geté avønin-te gewav, nanga-qa gemøkewag, esokho mba ndøqeív. Tae nanga mbain. Yaq Yesu até gendego, fig tae manqat vømbō-ein, “Qo tae nanga nqawa qóviamák.” Yaq ndaføyambá, ndøgo fig tae sègekusi.

²⁰ Yaq tegi paev ezoqam, nqanek matev giqeivim, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq gimbo-bevøpem, “Av khanégo, nqanek fig tae nakhamas-te qakusi?”

²¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo tozo-unimanqatintat neka nakeap mbain vozógoāt, zo kopømbaqapé, matev āv tözøté-matønumát, av no fig tae qambøe-matanam. Geté ta-mbá taoká. Zo nqanek manqei pøyat tozombo-einim, av nqægo, ‘Mòqo-itān. Yaq ibøkha-tē qanøbāf,’ yaq matev segéfakhán. ²² Gekha matēv ndøgo, Mbumbukiam tozombo-viømemat, zo tozo-unimanqatintat, tozo-guligulimemat, yaq zo ndòzo-upøgimemat.”

*Yesu gimbo-bevøpem, gekha ezoqam-qá iz-tè, ndego matev gematønumat
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te nqawa ge-on, ezoqa vømē-zømesim, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak ndozáv, te-te, gimbo-einim, “Qo gekha ezoqam-qá iz-tē qonøgot, nandav matev nandoqo-matønumit? Iz gekha ezoqām qá-etoam?”

²⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Até nó-a, bevap kopo nqanøgó, zo-te. Zo yaq tozonø-qavøinam, yaq até nó-a, ndæzø-eín, av nqægo, no matev gekha ezoqam-qá iz-tē qatø-matønumit.

²⁵ Noqa bevap manqat nqáneq: Gê, Zion, ndego ezoqam ibøkha iz gezø-etoumam, ndego iz gekha ezoqam-tē géndap? Mbumbukiam-tē, ó, manqei-qape ezoqam-tē?”

Yaq ndigu ekeza mokho-mba gibond, “Av khazí-einim? Tizimbo-einim av nqægo, ‘Ndego iz Mbumbukiam-tē gendāp,’ yaq ndego ni āv ginimbí-eín nqægo, ‘Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, zo Zion unimanqatinteav qazogoam?’ ²⁶ Geté tizimbo-einim av nqægo, ‘Zion, iz, manqei-qape ezoqam-tē gendāp,’ yaq nginik ezoqa bawan-qape, qaqa nígu. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape āv gini-unimanqatinát nqægo: Zion, ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqām.”

²⁷ Yaq Yesu āv gimboe-qavøinám nqægo, “Ni nītinøtenák.”

Yaq Yesu gezø-ein, “Av tægoat ndægo, yaq até nó-a, nøzø-einák, no gekha ezoqam-qá iz-tē qatøgot, nqanek matev.”

Yaya etæ manqat, nakhei angana menas-qa yaq-te

²⁸ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Ge zô, nqanek emanqat-qa yaq-te, no ndakin tæzømbe-votot, áv khazømbøé-matøvemēm?”

Qàgoám. Ezoqam møndøgoám. Nakhei angana menás gimboqam. Khøuwa nøme, eve, yo-khøuwa, āv gembøe-eín nqægo, ‘Ndáe. Nqægo khøuwa, khæ-té qomøsasáe.’ ²⁹ Yaq gembo-qavøiu, ‘Tía. No gènømbo-qasí.’ Geté vaev-te, ndego matavap gè-enénd, sasa ndøwav, vømøsasae. ³⁰ Yaq eve, até eveqase-té-a, vøwav, manqat kopo vømømbō-ein. Yaq ndego gendo-qavøiu. ‘Tát! Qanimáv. Ndænáv.’ Geté ndego okhoeáv.”

³¹ Yesu nqanek emanqat gumuvotot, yaq āv gezømbe-beváp nqægo, “Ge zô, ndozo-matavap? Nakhei menas ndigu, eve-qa manqat gekha ezoqām ndøndap?”

Gindu-qavøinam, “Ndégo, yo-khøuwa.”

Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Matev soqøsoqa-us ezoqam, av teks moni upøgim ezoqam neka sakheis, ekeza kha giwiatun, ndigu zo ndøløvubám, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te vømó:-øz. ³² Zapa ndøgo, Zion gegeavun, neka

zo ge:zomas, eqeieqei ande āv khazoté-yagāt, zo ndego unimanqatinteáv. Geté teks moni upogim ezoqam neka sakheis ekeza kha giwiatun, ndigu mōndø-unimanqatiním. Zo tiqa matev ambá qazøte-qeivím. Geté até ndøgó-a, zo qambuzaneáv neka Zion unimanqatinteáv.”

*Yaya etæ manqat, waen khae keoge ezoqam-qa yaq-te
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zomas, gezø-ein, “Nqanek yaya etæ manqat nøme, zøtéyogēm:

Qàgoám. Ezoqam mōndøgoám. Khae evé. Ndego waen khae ndøkhá, uta vø-ogi, neka waen nanga pesegim nonqo, manqei vø-oz, neka khae qeivi nonqo, khoev eqawat-qape vøwev. Yaq khae ndøgo, ezoqā nøme-qá zenda-té genóvé, timbøe-kewagat, ekezan manqei nøme-te vøwav. ³⁴ Yaq waen nanga khata viav qamøkhanaz, ndego khae eve, sasae ezoqam ndøkhofotáz, ti-te ndigu, ma khae gimbøe-kewagam. Ekeza waen nanga upogim-qa ndøgoám. ³⁵ Geté ndigu khae keoge ezoqam, gègavém. Ezoqa nøme gèzuím, neka nøme vølaem; neka nøme nandí gini-pouwím, vønanim. ³⁶ Yaq ndego khae eve, sasae ezoqa nøme mba mo:khofotáz. Geté ndigu khae keoge ezoqam, matev āv tizømbe-matanám, av ezoqa nøme gizømbe-matanam.

³⁷ Yaq vaev-te, ndego khae eve, ekeza yo ndøkhofotáv, ge-ein, ‘Ngenek nogé yó. Ndego ndømbo-vizumém.’

³⁸ Geté ndigu khae keoge ezoqam, khae eve-ge yo gi-ometam, ekeza mokho-mba, āv gini-einím nqægo, ‘Ngenek khae eve-gé yó. Waen khae ngéneq genó-kawa-év. Zílaém. Yaq khae nqanek, ni zíndapém.’ ³⁹ Yaq até gindigonem, gèmvøinám, khae bavokho sasa ndø-ituim, pakhapakha vømømbō-khanøem.”

⁴⁰ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq gezø-ein, “Ge zó, ndozo-matavap? Ndego khae eve tendowav, gekha matev zómatanám, ndigu khae gimbo-kewagam?”

⁴¹ Yaq gindu-qavøinam, “Ndego, ndigu ezoqa soqøsoqa ndøzitág, vøpakhaez. Yaq khae ndøgo, keoge ezoqa vini-qá zenda-té genóvé. Tiqá zenda-té tenóvé ndígu, khata viav-te, tegi waen nanga timbo-etoumat.”

⁴² Yaq Yesu gezø-ein, “Ge zó, Mbumbukiam-qa Manqat mozó-geveømem, av qæ-ein nqægo?

‘Nandi-qapi ndigu, khoev puanam ezoqam gisanqabem,
ndigu mōndømø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.

Nqanek matev, Evezøza ndømatanám.

Ndøgo qanimav tantáv, niqa bøi-te.’

⁴³ Yaq nakémbá, no nqazó-manqate: Mbumbukiam teqa Megeat Matev, zo-te nandøgo, gévibám. Yaq ezoqa ta bawan ndígu tezø-etoám, ti-te mokho eqeieqei ndøfakhate.”*

⁴⁵ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam, nqanek yaya etæ manqat giyogem, ndigu sògo-matøvemém, ngenek ni me:manqatē. ⁴⁶ Yaq ndigu ambá gimøvøinamín, ndimbula-te vø-utøvemín. Geté ndigu ezoqa bawan-qape-qá møe ndøgoném. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape, Yesu Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam me:vewám.

21:33 21:33 Isa 5:1-2 **21:38** 21:38 Met 27:18 **21:39** 21:39 Iblu 13:12 **21:42** 21:42 Psa 118:22-23; Lom 9:33; 1 Pita 2:6-8 * **21:43** 21:43 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqanek: 44Gekha ezoqam ndego, nginik nandi-te to:bøiav, ndego keqaniáp. Neka nandi ndigu, teqa kha-te to:bøiaz, ndego peseinøváp.

22

Yaya etæ manqat, nøkenøkem lou loge-qa yaq-te (Luk 14:15-24)

¹ Yesu yaya gezø-etæam, nøme kopo nqáne. Gezø-ein, ² “Mbumbukiam-qa Megeat Matev kopømba ande av nqægo:

Kawa ezoqam møndøgoám. Tege yo, sæva oki-qa ndøgoám. Yaq ndego kawa, lou kandambaqape ndøkhakheinám, ³ neka tegi sasae ezoqam vøkhofosam, ti-te ndigu, ibugukhokhof manqa gezø-khofotam, taqa yaq-te. Geté ndakin sasae ezoqam gizø-ein, av nqægo, yà betøndozāv, ndigu gèzømbo-qasí, tinduzav. ⁴ Yaq ndego kawa ezoqam, sasae ezoqā nøme ndøkhofosám, ti-te ndigu, ibugukhokhof manqa gezø-khofotam, gezø-ein, ‘Nandiv ezoqam gèmøzø-eín. Lou khakheitáp. No kao angana mbomømboma neka søvakha gigiap enaq-us møezitág, lou loge nonqo. Gigiap ate ndægo khakheitáp. Sà betøndozáv, nøkenøkem lou loge-te.’ ⁵ Geté ndigu ezoqam, ma gezømbe-akha, kawa ezoqam-qa manqat, gèsanqawém. Yaq ekeza poev matev møgoném. Ezoqa nøme, ekeza khæ-té gemøsasæ, neka ezoqa nøme stoa-te vømøsasæ. ⁶ Neka ezoqa nøme até gindigonem, ndigu kawa-gi sasae ezoqam sègegavém, vøzitag, pakhapakha sasa zøkhaneam.

⁷ Yaq ndego kawa ezoqam, qaqa kandambá gego. Yaq até gendego, nakhag ezoqam ndøkhofotáz, ndigu ezoqam vømøzitag, pakhapakhá, ndigu tegi sasae ezoqam gizitag, neka tiqa vemia vøsonqotøvem.

⁸ Yaq ndego kawa ezoqam, ekeza sasae ezoqam gezø-ein, ‘Noqa nøkenøkem lou khakheitáp. Geté ndigu, no qazø-akha, lou namba tizilog, ndigu ezoqa soqøsoqá. ⁹ Geté ndakin nakhoa-té søzøtú-okhoát. Yaq gekha ezoqām ndigu, tozo-zømetet, sègendo-khatobát, ndigu noqa nøkenøkem lou loge-te betøndøzav.’ ¹⁰ Yaq ndigu sasae ezoqam sège-panqaním. Yaq gekha ezoqām ndigu, nakhoa-te gizømetin, sègendo-khatobín. Ezoqa nøme ndigu, eqeieqei, neka nøme ndigu, soqøsoqá. Yaq nøkenøkem khoev ndøgo, ùnime:-khazém.

¹¹ Geté kawa ezoqam khoev-te ge-on, ezoqa gegevezo, ezoqa kopo møndu:goám ndøgu. Ndego nøkenøkem ndabua eqeieqei uzøpøteáv. ¹² Yaq kawa ezoqam gembo-ein, ‘Nøfu. Qo áv khoqotøndé-oq nqanek, nøkenøkem ndabua mbomømboma uzøpøteav ndoqogo.’ Geté ndego otevatéáv, gekha manqat mbøe-eín.

¹³ Yaq ndego kawa ezoqam até gendego, ekeza sasae ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, ‘Bov neka pingim zombó-løvønømém, neka bavokhó qazomø-oginám. Bøivun-té. Yaq té-eivumát ndøgo, neka khaya vøvivisumāt.’ ”

¹⁴ Yaq Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, gezø-ein, “Mbumbukiam ezoqa kopoáv gezø-akhayam. Geté ezoqa khapímbá gevevesam.”

Yesu amba teks moni abam-qa yaq-te timbøe-matemateømemin (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Yaq Felisi ezoqam gèpindám, matavap vømøgonem, av nqægo, Yesu beváp qaz-imbøe-matemateømém. ¹⁶ Yaq Felisi ezoqam, ekeza paev ezoqam ndøkhofotáz, Yesu-te, ezoqa nøme namba, ndigu Elod-te ginøzaz. Yaq ndigu gimbo-einim, “Nøméndim ezoqam. Ni møtinøtén, qo unimanqatin ezoqám. Qo ezoqam Mbumbukiam-qa poev-qa yaq-te ndoqote-zømesim, unimanqatin manqat mba qomanqaté. Qo møe mbáin, ezoqam-te. Geté qo manqat sòqo-manqaté, oskiá ndøgo, ezoqa kandakanda o ezoqa khasøkhasis. ¹⁷ Qonimbí-eín. Qoqa matavap, áv khanégo? Kopømbâ, Siza-te teks moni tizi-abumat, ndego Lom kawa kandambaqape, ó, khafêâp?”

¹⁸ Geté Yesu tiqa matavap soqøsoqa é-møndøqeív, gezø-ein, “Zo khavozam ezoqam, gekha zapâ, no matemateam-qa ndozogo? ¹⁹ Moni mokho zøté-nømmøndēm, ezoqam teks-te ndi-abam.” Yaq ndigu moni mokho gindu-ndøpøzem, vøe-ometem.

²⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Gê, gekha ezoqam-qâ bugug neka iz mó:go, nginik moni mokho-te?”

²¹ Yaq gindu-qavøinam, “Siza-qâ bugúg, neka teqá iz mo:gó.”

Yaq gezø-ein, “Av tægoat ndægo, Siza-qa gigiap, Siza zombó-etoumemát. Geté gigiap ndøgo, Mbumbukiam-qa, Mbumbukiam zombó-etoumemát.”

²² Ndigu teqa manqa qavøiwat giyogem, yaq ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq sège-ivøvé, vøzav.

Sadusi ezoqam, Yesu løvøte-te nango khandi:nat-qa yaq-te gimboe-bevøpem

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Ta khøuwa kopo-te ndøgo, Sadusi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Nginik Sadusi ezoqam, äv gini-unimanqatinát nqægo: Ezoqa tipakhaetat, ndigu nango gemø-khandi:zák, løvøte-te. Yaq ndigu Yesu bevap mbogoném, ²⁴ gimbo-einim, “Nøméndim ezoqam. Mozes äv gene-eín nqægo: Ezoqa tenanimat, yaq ndego nakheis mbaín, yaq ngæmam ndugu te-ivavat, namba qawan ndø-okíát, neka tege namba qawan, ndego genanim, patu bembøē-qatayat. ²⁵ Qotøndé-ewäg, nqanek emanqat. Ni mokho-te, angana møndøgoám. Evenáp. Ate gi:goam sevén. Yaq khøuwa ndego, sævam ndø-okí. Yaq gènaním. Zas sège-iváv. Nakheis mbaín. Yaq eveqase ndø-okí, ngunuk ngæmam. ²⁶ Yaq matev até kopó. Até ndegó-a, vønanim. Nakheis mbaín. Yaq vaev até ndigú-a, emekheis, ndugu ngæmam kopo sège-kawawát, atema evenap seven ate gi:goam vømū-pakhaez. ²⁷ Yaq vaev até sævám-a, vønanim.

²⁸ Gê, ezoqa unimanqatin løvøte-te tikhandi:z, yaq ta khøuwa-te ndøgo, timø-khandi:z, ngunuk sævam, gekha ezoqam-gú zas ndøgoát? Zapa ndøgo, ndigu evenap ate gi:goam, ngunuk sævam kopo ndøkawawát.”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zoqa matavap soqáin, zo ndozo-matavap av nqægo, ezoqa tipakhaetat, ndigu løvøte-te nango gemø-khandi:zák. Zo Mbumbukiam-qa Manqat neká teqa bazaføgakh, zøtezateáv. ³⁰ Ezoqa løvøte-te nango timø-khandi:z, ndigu andé enzol ezoqam me mé:goát, ndigu yan-te ngo:yage. Nøkenøkem matev mbaín.

³¹ Geté løvøte-te toqo-khandi:q, taqa yaq-te, gê, zo mozó-geveømem, manqat ndøgo Mbumbukiam ge-ein? ³² Ndego äv gene-eín nqægo, ‘No Eibleem-gé Mbumbukiám, neka Aezek-gé Mbumbukiám, neka Zekop-gé Mbumbukiám.’ Nqanek manqat ni äv qaninømánd nqægo: Ndigu ezoqam zua ndøkhandi:zát, Mbumbukiam namba. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ndego ambá av nqægo, løvøte ezoqam-gê Mbumbukiám, geté ndego khandi ezoqam-gé Mbumbukiám.”

³³ Yaq ezoqa ewaqape nqanek manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá, Yesu-qa nømendim matev-qa yaq-te.

Matev kandakanda menas ndøgo, matev ate ndægo qaløvuam

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Felisi ezoqam giyogem av nqægo, Yesu ndigu Sadusi ezoqam ùnime:-tokāz, yaq ndigu gèpindám, manqat vø-einim. ³⁵ Yaq tigi ezoqa kopo, ndego Mozes-qa guguna manqat otevat ezoqam gegoam, Yesu matemateam-qa mbogoám, gembobevap, ³⁶ “Nøméndim ezoqam. Mozes-qa guguna manqat mokho-te, matev uni kandambaqape-in ākhanégo?”

³⁷ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Matev kandambaqape nqáne: ‘Kuku yà betaqagó, Evezøza-te, ndego qoge Mbumbukiam, uni qoqa mbøni-te neka uni qoge nqova-te neka uni qoqa matavap-te.’ ³⁸ Matev uni kandambaqape-in nqáne. Nqanek gò:megeát.

³⁹ Geté até nqanéka, kandambaqapé. ‘Ezoqa nõme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.’ ⁴⁰ Mozes-qa guguna manqat ate ndægo neka nõmendim manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, nqanek matev menas-té qanø-vøgií.”

*Yesu ambá av nqægo, Deivid-ge zeo mbā, geté ndego até tege Evezøzá
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Ndigu Felisi ezoqam, ate av-té giwaniapam, yaq Yesu tenøzø-beváp ndøgo, gezø-ein, ⁴² “Gê, zo ndozo-matavap? Mesaya ndego, Mbumbukiam tendo-khofotav, ndego gekha ezoqam-gê zeð?”

Yaq gimbo-qavøinam, “Ndego Deivid-gé Zeó.”

⁴³ Yaq Yesu gezø-ein, “Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, Deivid ndego Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, Evezøza gembo-akha? Manqat ndøgo, Deivid ge-ein, nqanéka:

⁴⁴ Evezøza Mbumbukiam, noge Evezøza, āv gembøe-eín nqægo,
‘Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.

Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam,
qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-āb.’

⁴⁵ Gê, Deivid ndego Mesaya, Evezøza ndembo-akhayam, yaq ngenek Mesaya, av kené-Deivid-ge-zeo-ev?”

⁴⁶ Yesu nqanek bevap manqat gezø-ein, ndigu Felisi ezoqam kopømba mbaín, gembó-qavøinām. Yaq ta khøuwa-qa zita-te, ezoqa møe ndøgoném, Yesu bevap nõme vømbøé-gonēm.

23

Yesu ezoqa Mozes-qa guguna manqat nõmendim ezoqam neka Felisi ezoqam-qa yaq-te gegugub

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Yesu ekeza paev ezoqam neka ezoqa ewaqape gezø-ein, ² “Mozes-qa guguna manqat nõmendim ezoqam neka Felisi ezoqam, Mozes-qá iziz ndøndapém, zo ndi:zømesim. ³ Yaq nakémbá, zo tiqa manqat, o-mba zømbø-ndapé, neka matev ate ndægo vøgó, av ndizøembe-manqate! Geté tiqa matev mbøpæev. Zapa ndøgo, matev ndøgo, ezoqa nõme ndi:zømesim, ndigu ekezan matønumáv. ⁴ Ndigu ezoqam-qa nqanqa-te, viniv-qape mo:-aumatún. Yaq ezoqa amba-amba me:-eqagimatún. Geté ndigu zenda-qase aumáv, ezoqa vøzømbé-tøkeát, ndigu nqanek viniv ndi-eqawat. ⁵ Ndigu matev ate ndægo, ezoqa qeivi nonqo mba ndøgoatún. Mboges-qase ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat-qase ndøu-peawap, tiqa kawa-pap-te neka pingim-te giløvønumatun, kandakandá sege-khakheinumátún, neka ndabua gi-uzamin, gi loloákh segezø-følæpát. Yaq ezoqa iz tiabezøembe-eqawát.* ⁶ Ndigu tøzøembe-khaneát ndøgo, lou loge kandakanda-te neka guliguli khoev-te, iz akhayapak-qá qonam nonqo-té gíqonumát, ⁷ neka ezoqa ewaqape, maket manqei-te, ndigu khaiya mboma manqat vizap-us bezø-manqate, neka ‘nõmendim ezoqam’ sasa bezø-akhayam. ⁸ Geté zo, ‘nõmendim ezoqam’ bezø-akhayám. Zapa ndøgo, zo nõmendim ezoqa kopo zømbegó. Geté zo evenáp. Vinivinimba mbaín.

22:39 22:39 Lev 19:18; Met 7:12 **22:40** 22:40 Lom 13:10; Gal 5:14 **22:42** 22:42 Zion 7:42 **22:44** 22:44 Psa 110:1; Met 26:64 **23:3** 23:3 Mal 2:7-8 **23:5** 23:5 Met 6:1; Exo 13:9; Deut 6:8; Num 15:38-39 * **23:5** 23:5 Nginik Felisi ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat-qase, pepa-té gini-peaomemín, mboges-qasis-te vønqeitumemin, neka kawa-pap-te neka pingim-te vøløvønumemin, giguligulimam. Ndigu āv gini-matavupám nqægo: Ndøgo Mbumbukiam-qá poév, matev av nqægo gimátønumam. Taqa yaq-te qoté-geveām, Exo 13:9, 16, neka Deut 6:4-9 neka Deut 11:13-21. Neka tiqa ndabua-te, gi loloákh segezø-følæpám. Yaq ezoqa tini-zøtezín ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qá sasae ndøgoatún. Taqa yaq-te qoté-geveām, Num 15:37-41. Geté ndigu Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nõmendim ezoqam, nqanek matev ate ndægo, ekeza iz eqawat nonqo mba me:matønumám.

⁹ Neka zo ezoqa ‘Tat’ mbo-akhàyám, nqanek manqei-qape-te. Zapa ndógo, zo tat kopo zømbegó. Ndégo, yan-te ngo:yage. ¹⁰ Neka zo ‘megeat ezoqam’ bezø-akhàyám. Zapa ndógo, zo megeat ezoqam kopo zømbegó. Kelisó. ¹¹ Gekha ezoqám kandambaqape ndego, zo mokho-te, ndego zogé sasae ezoqam begó. ¹² Zapa ndógo, gekha ezoqám ndego, ekeza iz te-eqatat, teqa iz gévoatát. Neka gekha ezoqám ndego, ekeza iz tevoatat, teqa iz gó:-eqatát.”

Yesu Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqam, tiqa manqa-zapazapa gezø-vøndøyam

(Mak 12:40; Luk 11:39-52; 20:47)

¹³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo mòzo-soqoéz, zo Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka zo Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo mboqog, zòto-tokøvém, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te, ezoqa vøe-øz. Zo zøkezan onimáv. Neka ezoqam ndigu, onim-qa ndigu, zo zòzømbe-khafeáp.†

¹⁵ Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, neka zo Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo qamba-qambá ndozo-okho neka ndozo-ane, ezoqa kopo-qa ndozovawe, zo tezøpaev. Yaq ndego zo tezøpaev, zo manqa-zapa-te nøme mba zotóveém, āv taoká, av zo zøkezan ndøzøte:go. Yaq até ndegó-a, gøinam-té gemøwáv, zo namba.

¹⁶ Zo mòzo-soqoéz. Zo bøi waev mbain ezoqam, ituza-qa zogó. Geté até zó-a, bøi waev mbain. Zo āv qazøte-manqaté nqægo, ‘Ezoqa Mbumbukiam-qa khoev-qa iz-te, manqa mbusa teve, gete manqa mbusa geawateav tøgoat, ndøgo kopømbá. Mbumbukiam te-te ndego yaq-fia gétayák. Geté ezoqa gol-qa iz-te, ndøgo Mbumbukiam-qa khoev-te ndøuve, manqa mbusa teve, yaq ndego manqa mbusa até begeawát.’ ¹⁷ Ge zó, matavap neka bøi waev mbain ezoqam, gigiap kandambaqape ākhanégo? Gól, ó, Mbumbukiam-qá khòev? Gol, ndøgo khokhó. Geté Mbumbukiam-qa khoev-te qamø-oein, ndøgo tømegigiap-qape-ín, vømø-Mbumbukiam-qa-gigiap-in.

¹⁸ Neka zo nøme, āv qazøte-manqaté nqægo, ‘Ezoqa lou-qase-qa iz-te, manqa mbusa teve, ndøgo Mbumbukiam-te søvakha gigiap ndiløvutam, gete manqa mbusa geawateav tøgoat, ndøgo kopømbá. Mbumbukiam te-te ndego yaq-fia gétayák. Geté ezoqa søvakha gigiap-qa iz-te, manqa mbusa teve, ndøgo lou-qase-te to:ve, yaq ndego manqa mbusa até begeawát.’ ¹⁹ Zo bøi waev mbain ezoqam, gè, gigiap kandambaqape ākhanégo? Ndógò, søvakha gigiáp, o ndógò, søvakha løvutam nonqo, Mbumbukiam-qa khoev-te ndøugu? Søvakha gigiap ndøgo, khokhó. Geté sa ndøgo, tømegigiap-qape-ín, søvakha løvutam nonqo toqomo:ve, vømø-Mbumbukiam-qa-gigiap-in. ²⁰ Yaq nakémbá. Gekha ezoqám ndego, søvakha gigiap løvutam nonqo-qa iz-te, manqa mbusa teve, ndego manqa mbusa, gigiap menas-qá iz-té genóvé, søvakha løvutam nonqo neka gigiap ate ndægo, ndøgo ndo:ve. ²¹ Neka gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam-qa khoev-qa iz-te, manqa mbusa teve, ndego até Mbumbukiam-qá iz-té-a, vøvé. Zapa ndógo, Mbumbukiam ndógo teyagé. ²² Neka gekha ezoqám ndego, yan-qa iz-te, manqa mbusa teve, ndego Mbumbukiam-qá qonam nonqo-qá iz-té genóvé. Zapa ndógo, yan ndøgo, Mbumbukiam-qá qonam nonqó. Neka ndego, manqa mbusa, até Mbumbukiam-qá iz-té-a, vøvé.

23:11 23:11 Met 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12** 23:12 Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 † **23:13** 23:13 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndógó. Ta manqat nqáne: 14Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, neka zo Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo ngængæm zozømbe-khavozumatún, tiqa khoev neka gigiap vozozø-aqonumatun. Neka zo ezoqa ewaqape-qa bøi-te, guliguli loloakh sozogoatún. Yaq nakémbá zoqa yaq-fia, viniv kandambá tozomø-ndapem. **23:16** 23:16 Met 15:14
23:22 23:22 Isa 66:1; Met 5:34

²³ Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nòmendim ezoqam neka Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo até avøe gigiap uni khasøkhasis-ín-a, qazøtøndope:tatun, zòqagaemín, qaqageap vømø-ten-in, yaq qatoat kopo, Mbumbukiam vozombø-etømemin. Matev khasøkhasis av nqægo, zo mòzogoatún. Geté matev kandakanda, Mbumbukiam-qa guguna manqat-te nqapeawap, zòsanqawatún, kopømba ande av ezoqa nøme-te, matev eqeieqei matanam matev, neka tanakh matev, neka unimanqatin matev. Matev eqeieqei khasøkhasis tozogoat, ndøgo kopømbá. Geté gigiap-qape ndøgo, matev eqeieqei kandakanda tozogoat. ²⁴ Zo bøi waev mbain ezoqam, ituza-qa zøgó. Geté até zó-a, bøi waev mbaín. Zo yaf-te, piopam zoqombinamín. Geté kemol-qapu ndu:vøete, zo sòzo-khoutøve:mín.

²⁵ Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nòmendim ezoqam neka Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo kap neka melek, mumat mba zoto-sunguzumatún. Geté mokho-te ndøugu, khavim-ús. Ta kap neka melek ndøgo, zó. Zoqa mokho-te, gigiap qovet møqæ neka zøkeza kha mba qeivi matev zømbu:gú. ²⁶ Zo Felisi ezoqam, zo bøi waev mbaín. Bugukhokhof, mokho-té qazonø-sunguzám. Yaq até bavokhó-a, segébæbæs.

²⁷ Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nòmendim ezoqam neka Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo andé manqei-pakha ozáp. Bavokho ndo:go, khakheitáp neka busøgeáp neka voqoát. Geté mokho-te ndøugu, bazag neka peakha vøvanq mba mu:gú.

²⁸ Zo até kopó. Bavokho nandozo-keoge, bugug eqeieqei. Geté zoqa mokho-te nandøugu, khavozam neka manqa-zapazapá qazømbe-tøtøvøyám.

²⁹ Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nòmendim ezoqam neka Felisi ezoqam. Zo khavozam ezoqám. Zo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka gekha ezoqa eqeieqei nøme, ibugukhokhof giyageapam, khoev qaniquanimav zozø-puanumatún, tiqa manqei-pakha-te, neka vozozø-fegatun. ³⁰ Neka zo áv qazøte-manqatatún nqægo, ‘Ni amba nigi atanakha-zapazapa-za-qa khøuwa-te tizi-yagein, ni ndigu ambá nizø-tøkeák, ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gizitagat.’ ³¹ Zo av ndøzøte-manqate, yaq zo áv qazøte-vøndæmét nqægo, zo tigi zí, ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gizitagat. ³² Sáq. Vø-apét. Nandav matev, ùnime:-khouím, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:matønumam.

³³ Zo waza soqøsoqa. Ge zó ndozo-matavap, gøina wageap-qa møe, áv khazømbøé-khokhöz? ³⁴ Nqáe! No Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka matavap loloakh ezoqam neka nòmendim ezoqam notøndó-khofosumát, zo-te. Geté zo ndigu ezoqa nøme, pakhapakha zozø-khanæmát, neka nøme tae mutui-te vozó-tøkebumát, neka nøme Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te vozó-febumát, neka vemlav nøme-te atema vemlav nøme-te vozó-ngeasumát. ³⁵ Yaq nakémbá, ezoqa eqeieqei ate ndi:gu, pakhapakha gizø-khanæmam, Eibol gilaem, qamat, atema zo Zekalaya, Belekia-ge yo, pakhapakha qazombo-khanøem, yaq Mbumbukiam-qa khoev-a, yaq søvakha gigiap løvusam nonqo lou-qase-te, taqa yaq-fia nqosøgeap zo-té qanø-nqeivøém. ³⁶ No unimanqatin nqazø-manqate: Nqanek yaq-fia nqosøgeap ate nqægo, zo-té qanø-nqeivøém, zo ndakin nqazoy-age.”

Yesu Zelusalem-ak-qa mbøni qambova

(Luk 13:34-35)

³⁷ Yaq Yesu manqat nøme ge-ein, “Zelusalem, Zelusalem, zo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, pakhapakha ndozozø-khanæam, neka nandí ndøzøte-zitøgø, ndigu Mbumbukiam zo-te ndendo-khofosam, no khøuwa kopoáv, baqa amba nøte-eqagimám zo-te, kopømba ande av kokolok evo nduigu, nakheis gukhatobin, ekeza taf mokho-te vø-ozin. Geté zo gèzømbo-qasi:vám. ³⁸ Nqáe! Zoqa khoev nqanek, gésoqá. Ezoqam mbaín,

segégoát. ³⁹No nqazø-manqate: Zo no nango naqanøká zónømendamá. Geté ta khøuwa-te ndøgo, sa tøzøté-nømendám, zo tozo-einim, av nqægo, 'Mbumbukiam ngenek ezoqam bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav!' ”

24

Mbumbukiam-qa khoev tøsoqa
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹Yesu Mbumbukiam-qa khoev ge-ivav, nakhoa gegeveat, yaq ekeza paev ezoqam tin-duzáv ndøgo, gimbo-einim, “Qotéqeiv. Khoev mbomømbomá ndøpuate, Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te.”

²Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Khoev ate ndægo, ndozoqeivi, manqei-té qamø-khakhandám. Nandi kopø nøme, nandi nøme-te, gó:zaveák.”

Viniv vinivinimba tøfakhanam
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³Taqa zita-te, Yesu Oliv manqei poyat-té genøwáv, vømøqom. Tegi paev ezoqam mba ndøgoám, te namba. Yaq äv gimbøe-bevøpém nqægo, “Qonimbí-ein. Matev nandav qoqote-manqatam, gekha khøuwā qanéfakhān? Neka andé gekha matev me nitíqeivim, ni tötinøten, av nqægo, qo qotøndø-qavāq neka nqanek manqei-qape gemø-navøém?”

⁴Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Aiyá qagó. Zo ezoqa betübám. ⁵Ezoqa kopoáv, noqá iz-té gindú-okhoát. Ndigu ezoqa äv gizømbé-manqatát nqægo, ‘No Kelisó’, neka ezoqa kandambá titubumat. ⁶Zo nakhag-qa yaq-te tozo-ewagat neka nakhag u vozó-ewagát, zo møe ndøgð. Matev av nqægo, ndøkhæ-fakhanám. Geté manqei-qape-qa vaev zuá.

⁷Manqei nøme, manqei nøme namba, nakhag ndøgoát, neka kawa ezoqa nøme-qa bawan, kawa ezoqa nøme-qa bawan namba, vønøfeapát. Manqei nøme-te, lou mbaimbai zøwagát, neka manqei nøme-te, manqei vøkukuvøemāt. Manqei vinivinimbá. Kopoáv. ⁸Geté nqanek matev ate ndægo, ngazu mbá. Ndøgo kopømba ande av-té, sævam tui-ova, nqosøgeap ande tuikhantav.

⁹Zo ndøgavemát neka vøngiæzotāt, løvøte-te sasa ndø-abumāt. Manqei-manqei ate ndægo, zo gezø-sanqawupát, no zapaya. ¹⁰Ta khøuwa-te ndøgo ezoqa kopoáv, tiqa unimanqatin no-te segemø-ivøvemát. Ndigu yaqyaq-a gésanqambupát neka qaqa ezoqam-qa zenda-te izuizu vø-ambumāt. ¹¹Yaq khavozam manqa vevezam ezoqam ndøfakhanám, kopoáv, ezoqa kopoav vøtubām. ¹²Yaq matev soqøsoqa sa tønø-khouwevtét. Yaq ta zapaya ndøgo, ezoqa kopoáv, tiqa kuku matev segezø-navøém. ¹³Geté gekha ezoqām ndego, bazaføgakh-us teyat, atema vaev-te, ndego ndømø-khandí:v. ¹⁴Manqat Mbomambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te, ezoqa sugumú-zømesimít, manqei-qape ate nqægo. Bawan vinivinimba ate ndægo, sugumú-ewagét. Manqei-qape-qa vaev, khæ ndøfakhán.”

Gigiap soqaqape tøfakhan Mbumbukiam-qa khoev-te, Zelusalem taon-te
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo gigiap soqaqape zóqeivim, ndøgo Deniel, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, ge:manqatam. Mbumbukiam-qa khoev-té qanú-wuøyát. Geté khæfeap kandambá, gigiap av nqægo tøu-wuøyat ndøugu. (Gekha ezoqām ndego, nqanek manqat tegeveam, mokho bèmboqeiv.) ¹⁶Zo nqanek gigiap tozoqeivim, yaq gekha ezoqām ndigu, Zudia plovins-te tiyagat, manqei popotap-té giabenø-khokhóz. ¹⁷Gekha ezoqām ndego, khoev ova to:yat, ndego khoev mokho-te bè-øn, gigiap vømøndó-upøgim. ¹⁸Neka gekha ezoqām ndigu, khæ-te tisaætet,

ndigu ndabua upøgim-qa bevèséz. ¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, ti-te ndigu unimé:-soqá, sakheis emu-us ndigu neka nakhei tete ndizøloge. ²⁰ Mbumbukiam zombó-vi:mát. Nqanek matev, qozaq viav-te o Sabat khøuwa-te, befakhán. ²¹ Viniv ndøgo, ta khøuwa-te tøfakhan, føgakh-mbá tantáv. Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, atema ndakin, matev føgakh-qape fakhaneáv, av ta khøuwa-te ndøgo tæfakhan. Yaq até taqa zita-té-a, matev føgakh-qape av nqægo, nango gemø-fakhanák. ²² Geté Mbumbukiam matavap é-møndo:vé, av nqægo, khøuwa ndø-tokhopogeaqasí:z. Mbain tøgønín, yaq ezoqa kopo ambá gemø-khandi:vák. Mbumbukiam, khøuwa, ti zapaya ndigu tené-tokhopogeaqasí:z, ndigu ekezan gevevesam.

²³ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa tezø-ein, av nqægo, 'Ngé! Keliso ngének,' ó, 'Ndé. Keliso ndégo,' yaq zo ndø-unimanqatíním. ²⁴ Zapa ndøgo, khokho Keliso neka khokho Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ndøfakhanám. Ndigu matev kandakanda neka umingiap matev ndømatønnumát. Yaq kopømba tøgønín, até ndigú-a, Mbumbukiam ekezan gevevesam, ambá ndætubám. ²⁵ Ndakin zo møzøte-zøté. Møezø-eín, matev av nqægo, ndømø-fakhanám.

²⁶ Yaq nakémbá, ezoqa zo tizø-manqatat, av nqægo, 'Ndæ! Ndego ndendóya, leg-av manqei-te,' yaq zo ndøgo ndøzáv. O tizø-manqatat, av nqægo, 'Ndæ! Ndego ndendópewe,' zo ndøgo ndø-unimanqatíním. ²⁷ Zapa ndøgo, Ezoqam-ge Yo tegeav, nakhamas-té gendó-fakhán. Andé ndand mé:vøiyám, ndøgo khaiya ate ndægo sa tumukhazet, khøuwa vøndē-fakhanín-a, vømē-sinanín.

²⁸ Søvakha pikia ande āv kenéveāt, koe ndøgo tinø-piaín."

Yesu nango tendoqavan

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, "Matev føgøføgakh khøuwa timi-nasinim, yaq nqova mbain, khøuwa waev segembó-navøém, neka løvøyak beawap mbain, neka nduku yan-te ngo:go vøndó-o:āz, neka gigiap føgøføgakh, yan-te nqo:go, vøkukuvøēm. ³⁰ Yaq yan-te nqo:go, Ezoqam-gé Yo-qá khakhatap ndó:fakhán. Yaq bawabawan ate nqægo, manqei-qape-te nqago, mbøni zombóvá neka vø-eivām. Yaq Ezoqam-gé Yo ndø-ometám. Khaiya ozoz-té genøgeáv. Bazaføgakh-ús neka waev-qape-ús. ³¹ Yaq kipi ndøwáv. Wag gembøé-eqavét. Yaq ndego ekeza enzol ezoqam ndókhofosám, manqei-qape ate nqægo, khøuwa vøndē-fakhanín-a, vømē-sinanín, neka sanqa-sanqa vømbō-anam. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gevevesam, manqei-qape ande āv khandēvavet, enzol ezoqam gémøváb."

Yesu ge:zømas, ande āv kinizøté, av nqægo, teqa qavøne khøuwa avønín

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, "Zo fig tae-té qazøté-zøté. Tang-te mbusa tøfakhanam, esokho vøqabām, yaq zo møzøte-zøtezín, wavam khøuwa avønín. ³³ Yaq matev até kopó. Zo nqanek matev ate ndægo tozo-qeivimat, no qate-manqatavun, yaq zo søzøté-zøté, Ezoqam-ge Yo, avønín gendóqaván.

³⁴ No unimanqatín nqazø-manqate. Ezoqa nøme, ndakin ngiyage naqanøká gépakhaezák. Até géyagát, atema ta khøuwa-te ndøgo, nqanek matev ate ndægo vømú-fakhanām.* ³⁵ Yan neka manqei-qape ndømø-navøém. Geté noqa manqat gemø-navøemák."

24:21 24:21 Dan 12:1 **24:23** 24:23 Met 24:5 **24:24** 24:24 Deut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Veve 13:13-14 **24:26** 24:26 Luk 17:23-24 **24:27** 24:27 Met 24:37-39 **24:28** 24:28 Luk 17:37 **24:29** 24:29 Isa 13:10; 34:4; Ezek 32:7; Joel 2:10, 31; 2 Pita 3:10; Veve 6:12-13 **24:30** 24:30 Zech 12:10; Veve 1:7; Dan 7:13 **24:31** 24:31 1 Ko 15:52; 1 Tes 4:16
24:34 24:34 Met 16:28 * **24:34** 24:34 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndego Mbumbukiam-qá khoev ngi:wat-qa yaq-té abete-manqatám, neka gekha matev vinivinimba nøme ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo tøfakhanam. **24:35** 24:35 Met 5:18

*Ezoqa mè:zøtezák, Yesu gekha khøuwa-tē gendé-qavān
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

³⁶Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Ezoqa mè:zøtezák, nqanek matev gekha khøuwa-tē neka khøuwa iz-tē qanéfakhān. Até enzol ezoqām-a, yan-te ngo:yage, neka até Yó-a, zøtezteáv. Geté Eve yakhapús sege:-otév. ³⁷Ezoqam-ge Yo-qa qavøne khøuwa āv tønégóát, av Noa-qa khøuwa-te qægoam. ³⁸Ta khøuwa-te ndøgo, khouwat-qape fakhaneav qagoam, ezoqa lou loge zøgoupám, neka izam vøzø-goupam, neka sakhei vøzøkimam-a, vø-etoumām, até gemát, atema Noa khagua-qape-te vøu-on. ³⁹Ndigu mè:zøtezák, ande gekha matev me ndøfakhān ti-te, atema vøndō-khouwa, vøngiæzo. Yaq Ezoqam-ge Yo tendoqavan, matev até kopó, āv tønéfakhān. ⁴⁰Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa menas khæ-te tisaætet, nøme ndego, Mbumbukiam ndøndáf. Geté nøme ndego, segé-iváv. ⁴¹Neka sakhei menas, flawa timivisumit, nømu ndugu, Mbumbukiam ndøndáf. Geté nømu ndugu, segé-iváv. ⁴²Yaq nakémbá. Gø:feazoát. Zapa ndøgo, zo khøuwa neka khøuwa iz zøtezøtezák, zoge Evezøza te:fakhan. ⁴³Gembo-mataváp: Khoev eve amba te:-otevin, av nqægo, ande gekha khøuwa iz-te, aqonam ezoqam tendowav, yaq ndego ambá gé:buvák. Geté ambá sege-tiawatín. Yaq ndego aqonam ezoqam ambá gembótakák, khoev sa tembo-nqawain. ⁴⁴Yaq nakémbá. Até zó-a, zo vò:khakheinám. Zapa ndøgo, Ezoqam-ge Yo, ta khøuwa-te ndøgo tendéqaván, zo matavapøteav tøgoat, ndego tendoqavan.”

*Yaya etæ manqat, sasae ezoqam eqeieqei neka sasae ezoqam soqaqape-qa yaq-te
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha sasae ezoqām, ndego eqeieqei neka matavap loloakh-us? Sasae ezoqam eqeieqei neka matavap loloakh-us av ngé:go. Tege kawa ezoqam, manqei nøme-te tewav, yaq ndego sasae ezoqam, keoge ezoqam teve, teqa khoev teqevat neka tegi sasae ezoqa nøme, khøuwa eqeieqei-te lou vøzø-etoumāt, ⁴⁶yaq vaev-te nqawa tendoqavan, teqev av nqægo, ndego sasae eqeieqei ndøgøt, ndego sasae ezoqam kopømbá, khanakhanákh. ⁴⁷No unimanqatín nqazø-manqate. Ndego kawa ezoqam gigiap ate ndømbøgo, keoge ezoqam ndégo tévé, ngenek sasae ezoqam.

⁴⁸Geté ndego sasae ezoqam, soqaqape tegoat neka av te:matavupat nqægo, noge kawa ezoqam nakhamas-te gendō-qavanāk, ⁴⁹yaq ndego tegi sasae kopømba ezoqam kha zøkhanæmāt, neka lou vølogāt neka ibøkha soqa vø-izumāt, ezoqa nøme namba, ndigu oskia gi-izumatun, ⁵⁰yaq tege kawa ezoqam ta khøuwa-te ndøgo tendéqaván, ndego sasae ezoqam khakheinøpøteav tøgoat neka otevatav vøgoāt, ndego tefakhan. ⁵¹Yaq kawa ezoqam, ndego sasae ezoqam, yaq-fia nqosøgeap mbó-etoám. Yaq-fia kandambá teta, te-te ndego. Yaq ndøgo tenø-khofotáv, ma khavozam ezoqa nøme ndi:gu. Yaq té-eivumát ndøgo, neka khaya vøvivisumāt.”

25

Yaya etæ manqat, mbasønakheis ten-qa yaq-te

¹Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ande āv qanégoát nqægo:

Mbasønakheis møndøgoám. Tén ate gi:goam. Ezoqam, sævam te-okí, qatøzu-qa ndøgoám. Lampá namba me:záv. ²Faev nøme ndigu, matavap loloakh-ús. Geté faev nøme ndigu, matavap loloakh mbaín. ³Ndigu matavap loloakh mbain mbasønakheis, oil nøme upøgipøteáv, lampa-te qouzam nonqo.* ⁴Geté ndigu matavap loloakh-us, oil

24:36 24:36 Kel 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37** 24:37 Gen 6:5-8 **24:39** 24:39 Gen 7:21-23 **24:42** 24:42 Met 25:13

24:43 24:43 Luk 12:39-40; Veve 16:15 **24:47** 24:47 Met 25:21, 23 **25:1** 25:1 Veve 19:7; Luk 12:35 * **25:3** 25:3

Ta khøuwa-te ndøgo, kelesen mbaín. Geté ezoqa oliv oil ndøqouzumám, tiqa lampa-te. Ta oil ndøgo, oliv tae nanga-qá ét. Nandí gini-pesegimám, oil sasa ndøwain.

nøme møndø-upøgím. ⁵ Yaq ndego ezoqam, sævam te-okí, yakha møndævá. Yaq ndigu mbasønakheis, venanqei zøvín, vøføyam, venanqei sasa ndøsømbiam.

⁶ Yaq qamø-umba ndøgo, ezoqa tindi-akhaém, ‘Ezoqam sævam te-okí, ngégev! Mòzotøndozáv. Zimbøé-qatøzém.’ ⁷ Yaq ndigu mbasønakheis ten ate gi:goam, sùgumusúz, tiqa lampa waev vø-khouwe-khouwevam. ⁸ Yaq ndigu matavap loloakh mbain mbasønakheis, matavap loloakh mbasønakheis gizø-ein, ‘Ni oil zoní-etoám, zoqa nanda. Niqa lampa avønín gékhouvøém.’ ⁹ Yaq matavap loloakh mbasønakheis gindu-qavøinam, ‘Nakhoa mbain. Oil nqanek nqanigu, kopømba mbaín, zo vøizø-etoám neka ni nikeza nonqo. Geté oil wi ezoqam-té qanøzáv, nøme vømøwi.’ ¹⁰ Yaq ndigu vøzav. Geté gi-ivøvem, ndego ezoqam sævam te-okí, tenefakhán. Yaq mbasønakheis faev ndigu, go:khakheinam, namba me:záv ndego, neka nøkenøkem lou loge-te vømø-oz. Yaq mboqog keoge ezoqam, até gindigonem, mboqog vøtokøzem. ¹¹ Yaq vaev até ndigú-a, matavap loloakh mbain mbasønakheis, vøfakhaz. Gi-akhaem, ‘Khanánqa. Khanánqa. Mboqog qoní-mboqozó!’ ¹² Geté yaq ndego sævam te-okí, gezø-qavøiu, ‘Av taoká. No nøtenøtenák zo.’ ”

¹³ Yaq Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, gezø-ein, “Yaq nakémbá. Gø:feazoát. Zapa ndøgo, zo khøwa neka khøwa iz zøtezøtezák, Ezoqam-ge Yo te:fakhan.”

Yaya etæ manqat, sasae ezoqam-qa yaq-te, kawa ezoqam moni gezø-etoam, ti:sasaetat (Luk 19:11-27)

¹⁴ Yaq Yesu yaya etæ manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ande äv qanéhoát nqægo:

Ezoqam møndøgoám. Manqei nøme-te okho-qa ndøgoám. Yaq ndego ekeza gigiap, sasae ezoqam-qá zenda-té genø-awám, timbøe-qeivat. ¹⁵ Sasae ezoqa nøme, moni pus fáev gembo-etoam. Nøme ndego, menás. Neka nøme ndego, kopó. Moni ndego gezø-etoumat, ndøgo tø-einín, tiqa matev eqeieqei neka zøtezat, ande äv khazømbøgo. Yaq ndego até gendego, vøwav. ¹⁶ Yaq ndego ezoqam, moni pus faev ge-upøzo, gème-sasáe, moni pus faev nøme vøqas. ¹⁷ Yaq até ndegó-a, moni pus menas ge-upøzo, nøme menas vøqas. ¹⁸ Geté ndego ezoqa nøme, moni pus kopo gendapaz, manqei mba ndø-óz, tege kawa ezoqam-gi moni vøkhonab.

¹⁹ Yaq møi-mbá sege-awám, tige kawa ezoqam nqawa tēändō-qāvān. Yaq gezøbevap, ‘Nginik nogi moni, äv khazømbøé-matønnumam?’

²⁰ Yaq ndego sasae ezoqam, moni pus faev ge-upøzo, faev nømé namba sùgumu-upøzotavún, neka moni ate gi:goam, kawa ezoqam vømbō-etoam, gembo-ein, ‘Káwa ezoqam. Qotézømet. Moni pus faev ndigu, noqa zenda-te qoqo-ab, no moni pus faev nøme nøteqás. Moni ate ndi:gu, ngínik.’

²¹ Yaq ndego kawa ezoqam gendo-ein, ‘Mbomambaqapé. No khanakhanákh. Qo sasae ezoqam qanimáv. Gigiap-qase ndøgo, qoqa zenda-te qæve, qo eqeieqei qombo-kewagám. No gigiap nøme mba nøtaqambó-etoám, toqombo-kewagat. Vøndo-óq. Khanakhanakh zígoném, no namba.’

²² Yaq até kopó, ndegó-a, sasae ezoqam, moni pus menas ge-upøzo. Kawa ezoqam-te gewav, äv gembøe-eín nqægo, ‘Káwa ezoqam. Qotézømet. Moni pus menas ndigu, noqa zenda-te qoqo-ab, no moni pus menas nøme nøteqás. Moni ate ndi:gu, ngínik.’

²³ Yaq ndego kawa ezoqam gembo-ein, ‘Mbomambaqapé. No khanakhanákh. Qo sasae ezoqam qanimáv. Gigiap-qase ndøgo, qoqa zenda-te qæve, qo eqeieqei qombo-kewagám. No gigiap nøme mba nøtaqambó-etoám, toqombo-kewagat. Vøndo-óq. Khanakhanakh zígoném, no namba.’

²⁴ Yaq até ndegó-a, ndego moni pus kopo gendapaz, vøndō-on. Yaq ndego kawa ezoqam āv gembøe-eín nqægo, ‘Káwa ezoqam. No mōtenōtén, qo matev fōgakh-qape ezoqám. Qo gigiap sòqo-peaín. Geté khæe sasæe kandakanda, ezoqá nōme qagoatún. Qo toqopewát ndōgo, qo qakezan ogekħæmav ndoqogo. ²⁵ Yaq nakémbá. No mōe nogoám. Yaq no qogi moni nōkhonáb. Manqei-té qæmø-otáz. Yaq ndakin qogi moni ngínik.’

²⁶ Yaq ndego kawa ezoqam gendo-ein, ‘Qo sasæe ezoqam soqáin neka wau-qapé. Qo ndoqo-matavap, no ezoqa matev fōgakh-qape, no avøe gigiap qæpe:tatun, no nōkeza ogekħæmav ndōgo, ²⁷ yaq qo moni, ambá moni nqeisam nonqo-té qomø-utazín. Yaq no ndakin qatōndo-qavan, ndigu moni elavøqase, bēkhøwezín, tæ-upøzoin.’

²⁸ Yaq ndego kawa ezoqam ge-ein, ‘Moni pus kopo, vøe-viomém. Yaq ndégo tozombó-etōmém, ndego moni pus ten ndimbogo. ²⁹ Zapa ndōgo, gekha ezoqām ndego, gigiap ndōmbogo neka eqeieqei vōmbó-kewagāt, no nōme mba nōmbóé-etoám. Geté ndego, gigiap eqeieqei keogeav tōgoat, até ndōgó-a, gigiap-qase ndōmbogo, nōtéviwám. ³⁰ Ngenek wau ezoqam, bavokhó qazonø-oginám. Bøivun-té. Yaq té-eivumát ndōgo, neka khaya vōvivisumāt.’ ”

Manqa ovøyam kandambaqape tōfakhan

³¹ Yaq Yesu manqat nōme ge:zømas, gezø-ein, “Ezoqam-ge Yo tegeav, ndego kawa ezoqam ndōgeáv. Bazafōgakh-ús neka waev-ús. Ndego ekeza enzol ezoqam ate ti:goat namba mé:geáv. Yaq ekeza kawa qonam nonqo qanimav-qape-té gonóqotáv. ³² Yaq bawabawan ate ndi:gu, teqá megemege-té ginōmōváb. Yaq ndego ezoqa ewaqape, géqatøzó. Av gené-qatøzó, av sip keoge ezoqam gi:goatun, sip mba vini, neka naningus mba vini. ³³ Ezoqa eqeieqei, ekeza nakeamo zenda-té genø-áb, neka ezoqa soqøsoqa, ekeza yogea zenda-te vø-áb.

³⁴ Yaq ndego kawa ezoqam, ndigu ekeza nakeamo zenda-te tiwanat, āv gezømbé-eín nqægo, ‘Vøndozáv, zo ezoqam. Noge Tat, zo mōndø-khakheinøvém. Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ndego ibugukhokhof zo gezønøza, manqei-qape ande ge:khakheinam, zoqá. ³⁵ Zapa ndōgo, no ifi qanø-vinumam, zo lou zonø-etøumám. Neka ibøkha naq qanø-papumam, zo ibøkha zonø-etøumám. Neka no manqei vini-ak qægoam, zo khoev zonø-manqatám. ³⁶ Neka no ndabua mbain qægoam, zo ndabua zonø-etøumám. Neka no enqoni qanøgoam, zo zònø-kewagám. Neka no ndimbula-te qægoam, zo okha zonøndo-okhoám.’

³⁷ Yaq ndigu ezoqa eqeieqei timbo-qavøinam, ‘Evézøza. Gê, ni gekha khøuwa-tē qatí-qamekham, qo ifi qaqa-vinumam, yaq lou vøitaqā-etøumam, neka ibøkha naq vøqā-papumam, yaq ibøkha vøitaqā-etøumam? ³⁸ Neka ni gekha khøuwa-tē qatí-qamekham, qo manqei vini-ak qoqogoam, yaq ni khoev vøitaqā-manqatam, neka qo ndabua mbain qo-qogoam, yaq ni ndabua vøitaqā-etøumam? ³⁹ Neka ni gekha khøuwa-tē qatí-qamekham, qo enqoni qaqaqoam, o ndimbula-te qoqogoam, yaq ni okha vøitaqandō-okhoam?’

⁴⁰ Yaq ndego kawa ezoqam tezø-ein, ‘No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha matēv ndōgo, zo ndigu qazozø-matønumam, ndigu no ndinøpaev, oskiá ndōgo, ndigu iz mbain ndigu, yaq ndōgo zo no-té qazonø-matønumám.’

⁴¹ Geté yaq ndego kawa ezoqam, manqat ndígu tezø-eín, ndigu ekeza yogea zenda-te tiwanat. Av gezømbé-eín nqægo, ‘Mòzozáv. Zo mōzo-soqoéz. Gøinam-té qazonøzáv, ndōgo miavmiav ndøwageap, ndōgo Mbumbukiam nqova soqaqape neka tegi enzol ezoqam nonqo gekhakheinam. ⁴² Zapa ndōgo, no ifi qanø-vinumam, zo no lou etoumáv. Neka no ibøkha naq qanø-papumam, zo no ibøkha etoumáv. ⁴³ Neka no manqei vini-ak qægoam, zo no khoev manqatemáv. Neka no ndabua mbain qægoam, zo no ndabua etoumáv. Neka no enqoni qanøgoam neka ndimbula-te qægoam, zo no-te okha okhomáv.’

25:29 25:29 Met 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 **25:30** 25:30 Met 8:12; Luk 13:28 **25:31** 25:31 Met 16:27; 19:28
25:32 25:32 Ezek 34:17; Veve 20:11-13 **25:35** 25:35 Isa 58:7 **25:40** 25:40 Prov 19:17; Met 10:42; Mak 9:41
25:41 25:41 Met 7:23

⁴⁴Yaq ndigu timbo-qavøinam, ‘Evézøza. Ni qo gekha khøuwa-tē qatí-qamekham, qo ifi qaqa-vinumam, o ibøkha naq qaqa-papumam, o qo manqei vini-ak qoqogoam, o ndabua mbain qoqogoam, o enqoni qaqagoam, o ndimbula-te qoqogoam, yaq ni qo tøkemâv?’

⁴⁵Yaq ndego kawa ezoqam tezø-ein, ‘No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha matēv ndøgo, zo qazømbø-qasi:vupam, ezoqa vozozømbé-goāt, ndigu no ndinøpaev, oskiá ndøgo, ndigu iz mbain ndigu, zo no zømbø-qasi:vupám.’

⁴⁶Nginik ezoqam, yaq-fia nqosøgeap miavmiav-us-qape ndøndapém. Geté ezoqa eqeieqei ndigu, khandi miavmiav møndapém.”

26

Yesu gimbo-voqoem

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Zion 11:45-53)

¹Yesu nqanek manqa manqate ate qægoam qamømbøe-navøem, yaq ekeza paev ezoqam gezø-ein, ²“Zo møzøte-zøté, khøuwa menas mba mui-ozá, niqa Pasova khøuwa kandambaqape tizi-khantøzem. Yaq Ezoqam-ge Yo gémvøinám, tae mutui-te vøtøkewēm.”

³Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, gémváb. Kayafas-qá khoev-té ginømváb, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape. ⁴Yaq matavap āv giniveém nqægo: Yesu gémvøinám, khonoam-té, vølaēm. ⁵Geté āv gini-einím nqægo, “Ni khøuwa kandambaqape-te, bizi-matønømém. Soqáin ndøgo, ezoqa qaqa tigonem ni-te, yaq nøfe kandambaqape ndøfakhān, ti mokho-te.”

Sævam tae et sisip mbomambaqape, Yesu-qa kha-te gumbøe-qouz

(Mak 14:3-9; Zion 12:1-8)

⁶Yesu Betani vemlav-te gegoam, Saemon-qá khoev-té geqotám. Ngenek Saemon, bugukhokhof kha sisi-us ndøgoám. ⁷Yaq Yesu ate av-té lou ge:logat, sævam kopo tunduwáv ndøgo, botol-qase vøndōndap. Tae et sisip qanimav-qape mu:nqeitavám. Taqa fia kandamba tantáv. Yaq ndugu até gundigu, Yesu, kawa-té gumbøe-qóuz. ⁸Tegi paev ezoqam, nqanek matev gigeivim, ndigu khanakhanakh mbaín, gi-einim, “Gekha zapá, ngunuk nqanek tae et fia kandambaqape, sa ngungiitit? ⁹Ngunuk ambá gewiín, fia kandambaqape vøqasin, yaq ni moni gigiap-av ezoqam vizizø-etoamín.”

¹⁰Yesu é-møndæ-otév, av manqat gi:manqatam, yaq gezø-ein, “Gekha zapá, zo ngunuk sævam viniv nqazombøe-veet? Ngunuk matev mbomambaqapé gunø-matanam. ¹¹Zo gigiap-av ezoqam namba oskia zøté-yageapát. Geté no namba, oskia zí:yageák. ¹²Ngunuk nqanek tae et sisip mbomambaqape, noqa kha-te guoqouz, ndugu no otønāt nonqo me:khakheinømbém. ¹³No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha manqei-tē ndøgo, ezoqa nqanek Manqat Mbomambaqape ti:zømesimat, manqei-qape-te ate nqægo, ezoqa ngunuk sævam-qa yaq-te mé:manqatát, matev mbomambaqape av guimatanam, neka ngunuk vømbøé-matavupāt.”

Zudas Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda namba, manqa gi:kopo:nem, Yesu tiqa zenda-te teve

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴Taqa zita-te ndøgo, ndigu Yesu-gi paev ezoqa tuelv, ezoqa kopo, iz nqambogo, Zudas Iskaliot, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-té genøwáv, ¹⁵vøzø-ein, “Yaq-fia gekha zønø-etøomēm, ndego Yesu zoqa zenda-te tæve?” Yaq ndigu até gindigonem, moni mokho 30 vøgevebømem, sasa mbo-etøomem. ¹⁶Yaq Zudas ndakin nakhoa-qa ndøváo, Yesu tiqa zenda-te ande āv kenévē.

*Yesu tegi paev ezoqam namba, Pasova lou gillog
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Zion 13:21-30)*

¹⁷ Zu ezoqam-qa khøuwa kandakanda qangaz, ndøgo flawa poponøvemav gilouzatun, ta bugukhokhof khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbø-bevøpem, “Gê, qoqa poev gekhám? Ni Pasova lou gekham-tê qeimøqá-khakheinømém?”

¹⁸ Yaq Yesu manqa gezø-qavøiu, ezoqam-qá iz zø-etoám, gezø-ein, “Zelusalem taon mokho-té qazonózáv, ngenek ezoqam manqat vømømbó-einím. Av qazømbøé-einím nqægo, ‘Nømendim ezoqam, áv gene-eín: Noqa khøuwa iz møndøndáp. No paev ezoqam namba, Pasova lou, qoqá khoev-té qeitólóg.’”

¹⁹ Yaq paev ezoqam áv tini-matønømém, av Yesu gezømbe-ein, Pasova lou vømø-khakheinømem.

²⁰ Yaq qakhagus ndøgo, Yesu tegi paev ezoqam tuelv namba tinøpindám ndøgo, lou loge-te vøqonav. ²¹ Yaq ate av-té lou gi:logat, Yesu áv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate: Zo ezoqa kopo segenø-qambún, neka no qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē.”

²² Yaq ndigu mbøni zøvá, nqanek manqat giyogem. Mbøni vaev kandambá. Yaq ezoqa kopokopo ate gi:goam áv gimbøe-bevupát nqægo, “Evézøza. Eisa. Qo ekeqá no qote-manqaté.”

²³ Yaq gezø-qavøiu, “Ezoqam ndégo tégoát, ndego no namba lou yaf-te sa qeitungu-afønám. ²⁴ Ezoqam-ge Yo ndønáním, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein. Geté te-te ndego, unimé:-soqá, ndego Ezoqam-ge Yo sa temboqambun, neka qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē. Ngenek ezoqam qaneav tøgonin, ambá qanimáv te-te.”

²⁵ Yaq Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, áv gembøe-eín nqægo, “Nømendim ezoqam. Eisa. Qo ekeqá no qote-manqaté?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate.”

*Evezøza-qa lou loge matev ande qæfakhan
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Ko 11:23-25)*

²⁶ Ndigu ate av-té lou gi:logat, yaq Yesu flawa ndøndapáz, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, sasa ndømbegim, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, gezø-ein, “Mòzo-upøgím, neka vølouz. Nqanek noqá khá.”

²⁷ Yaq izam nonqo ndøndáp, waen-ús, Mbumbukiam ike manqat vømbø-ein, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, gezø-ein, “Mòzo-izám, zo ate ndøzøte:go. ²⁸ Nqanek noqá kóuk. Mbumbukiam poev mé:-unimanqatín, tegi ezoqam namba. Noqa kouk, ezoqam kopoav zapayá qanéwá. Manqa-zapazapa zømbé-sunguzát. ²⁹ No nqazø-manqate: No waen tae nanga-qa et, nqawa naqanøká nó-izák. No sa ndøgo tømé-íz, ta khøuwa-te ndøgo, zo namba Tat-qa Megeat Matev-te, waen ndakinak tizimø-izømem.”

³⁰ Lou gumulog, Mbumbukiam-te ouv sasa ndøqaem, yaq Oliv manqei pøyat-té ginøzáv.

*Yesu Pita gembo-vøndøyam, ndego teqa yaq-te to:nawam
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Zion 13:36-38)*

³¹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Nqægo lova, zo ate nqazøte:go, møe zóbøín. No sozó-nøuvøném. Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo, ‘No sip keoge ezoqam nólaváo. Yaq sip segemø-panqaním.’ Yaq ndakin matev áv tønéfakhán, av ndægo.

³² Geté no løvøte-te tøtøndo-khandi:n, yaq Gelili plovins-té qatønáv. No é-ndøto:má ndøgo, zoqa megemege-te.”

³³ Yaq Pita gendo-ein, “Ezoqa ewaqape, qo ambá giní-qouvøqém. Geté no, nóqouvaqák.”

³⁴ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate: Nqægo lova kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te ndòqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

³⁵ Geté Pita gembo-qavøiu, “Av taoká. Oskíá ndøgo, qo namba tøtenanim. No notó-nawamák, qoqa yaq-te.”

Yaq até tegi paev ezoqa nømé-a, manqat kopó, āv tini-manqatám.

Yesu Getsemani manqei-te, Mbumbukiam-te gemø-guligulim
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, khae manqei-té ginøzāv. Taqa iz, Getsemani. Yaq gimøfakhaz ndøgo, tegi paev ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, “Até vo:qonøvé nqanek. No elavøqase nømme nónáv. Nomø-guligulím.”

³⁷ Yaq ndego ti-mba nginik gekhatób, namba gi:zav, Pita neka Zebedi-gi nakhei menas. Yaq Yesu mbøni vaev matev mbongáz. Viniv kandambá gembo-ewag. ³⁸ Yaq gezø-ein, “Noqa mbøni kandambá qanevá. No avønín, nónaním. Até vøgó nqanek, neka até vo:tiawét, no namba.”

³⁹ Yaq Yesu elavøqase nømme vøwav. Khapémhá. Yaq ekeza kha, manqei me:laváo, bugug até manqei-té, Mbumbukiam-te sasa ndøviam. Av gene-guligulím nqægo, “Tát! Kopømba tøgoat, nqanek nqosøgeap kandambaqape, ndøgo ande ibøkha khaqain-qape me tønømbe-fakhan, ambá qøndapín. Geté matev āv tabete-fakhán, av qoqa poev ndægo. Ambá ndøgo, av no nqanømbe-poev.”

⁴⁰ Yaq ndego tegi paev ezoqa misika-te gevesez, tezømét ndøgo. Gèsømbiám. Yaq Yesu Pita gembo-ein, “Ge zó, kopømba mbaín, no namba elavøqase tøzøte-tiawet? ⁴¹ Até vo:tiawét, neka gøguligulímít. Soqain ndøgo, khamasim matev tøndowav zo-te, yaq zo zō-o:āz. Unimanqatín. Nqova poev ndømbôgó. Geté kha, bazaføgakh mbaín.”

⁴² Yaq Yesu nangó genøwáv, vømø-guligulim, ge-ein, “Tát! Nakhoa nømme mbain tøgoat. Qo taqa-pøovat, no nqanek ibøkha khaqain-qape sa tæ-iz, ság. Qoqa poev matev sà befakhán.”

⁴³ Yaq tegi paev ezoqa misika-te nango gendovesez, gezømet, ndigu nqawá ginø-sømbiám. Kopømba mbaín, to:tiawet.

⁴⁴ Yaq Yesu sègezø-iváv, nango vøwav. Yaq gèmømbo-misiká, geguligulimat. Manqat ge-ein, até kopó, av bugukhokhof ge:manqatam.

⁴⁵ Yaq tegi paev ezoqam-te nango gendovesez, gezø-ein, “Zo sekembā sozó-sømbiapet neka pusa zótavet? Nqáe! Khøuwa iz mizi-khanøzém. Ezoqam-ge Yo, manqa-zapazapa-us ezoqam-qá zenda-té ginøveém. ⁴⁶ Mòzosúz. Bìziniáv. Ngé! Ezoqam ngének, no ezoqam-qa zenda-te teve!”

Yesu gimøvøinam
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Zion 18:3-12)

⁴⁷ Yesu ate av-té manqat ge:manqatam, Zudas tènefakhán. Tegi paev ezoqa tuelv, ezoqa nømme ndégo tegoám. Ezoqa kopoáv, namba me:geavún, ndigu kaiya neka ndawa vøndō-upøgim. Nginik Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu mege-tapak ndokhofotáz. ⁴⁸ Zudas, manqa é-møndøzø-eín, av nqægo, “Ezoqam ndégo, no tængenøtam. Ndégo tozó-møvøinám.”

⁴⁹ Yaq Zudas até gendego, Yesu-té genøwáv, gembo-ein, “Nøméndim ezoqam. Lova mbomá.” Neka sasa ndøngenøtam.

⁵⁰ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nøfu. Matev vømatanám, ma qoqombøe-geavun.”

Yaq ndigu ezoqa nømme tinduzáv ndøgo, Yesu vø-møvøinam.

⁵¹ Yaq nqáe! Ezoqa kopo, Yesu namba ge:goam, até gendego, kaiya mba ndøliváz, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, tege sasae ezoqam, gea vømbøkawa.

⁵² Geté Yesu gembo-ein, “Kaiya nandiv, nango vø-utáz, ma qoqotønde-livaz. Ezoqam

ndigu kaiya ti:khanæmat, kaiyá gimí-pakhaéz. ⁵³ Ge qô, qateqateâv, av nqægo? No amba tønø-poevin, yaq no ambá kopømbá. Ambá Tat nombo-akhaín, tøke-qa. Yaq ndego até tendegonin, enzol ezoqam vøndō-khofotazin, no vønø-tøkeemin. Ndego enzol ezoqam kopoav-qapé tendo-khofotazin. Tiqa bawan ate tægonin, tuelv ndømø-løvuín. ⁵⁴ Geté Mbumbukiam tegi enzol ezoqam amba tendo-khofotazin, yaq gê, Mbumbukiam-qa Manqat áv khané-unimanqatín, ndøgo qa-ein, av nqægo, matev yà befakhān, av ndakin tæfakhan ndægo?”

⁵⁵ Yaq Yesu ezoqa ewaqape gezø-ein, “Ge zô, no pepen ezoqam zôténæmbem, nakhag kaiya neka ndawa-us qazogeavun, no vozó-møvønnonām? No khøuwa ate qæpavpavemam, Mbumbukiam-qá khoev-té qæqoám, ezoqa vøtē-zømesimam. Geté ndøgo, zo no møvønnoateáv. ⁵⁶ Geté nqanek matev ate ndægo, tønefakhān ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat tåbete-unimanqatín, av tegi manqa vevezam ezoqam gi:peaumam.”

Yaq Yesu nqanek manqat qamømbøe-navøem, tegi paev ezoqam sège-ivøvém. Møe ndøbøín.

Yesu manqa ovøyam-te gindafem

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Zion 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ezoqam ndigu, Yesu gimøvøinam, yaq Kayafas-qá khoev-té ginøndafém, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape. Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu megetapak nøme, é-møndømøváb ndøgo. ⁵⁸ Pita Yesu até gembopavát. Andé qámbá gendopavam. Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa khoev-te gemøfakhan, até ndegó-a, uta mokho-te vø-on, vos keoge ezoqam namba vømēqonav. Ndego matev qeivi-qa ndøgoám, Yesu andé gekha matev me mbøégonēm. ⁵⁹ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu ezoqam-gi manqa ovøyam megetapak ate gi:goam, Yesu, manqa-zapazapa-qa mbovawát. Yaq ezoqa amba khokho manqat ti-einimin, teqa yaq-te, ndigu ambá gelaemín.

⁶⁰ Ezoqa kopoáv gindu-okhoat, khokho manqat gimanqatat, teqa yaq-te. Geté ndigu megetapak nakhoa qeiviáv, vøelaēm. Yaq vaev, ezoqa menas tinduzáv ndøgo, gindu-einim, ⁶¹ “Ngenek ezoqam āv gene-eín nqægo, ‘No kopømbá. Mbumbukiam-qa khoev nó-evøzám. Yaq khøuwa misika mokho-te, nangó qatøwév.’ ”

⁶² Yaq Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqape ndø-itán, Yesu vømbō-ein, “Ge qô, yaq manqa qavøiwat taqágo, nginik qo-te manqat ngi-møvøet?”

⁶³ Geté Yesu manqat einiáv. Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gembo-ein, “Khandi Miav-ak Mbumbukiam-qa iz-te, soqoní-eín. Gê, qo Mesayá? Mbumbukiam-gê Yò?”

⁶⁴ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No nándev, av qo ndoqote-manqate. Geté no nqazó-manqate. Zuá. Zo Ezoqam-ge Yo zomø-ometám. Mbumbukiam Bazaføgakh-qape-qá nakeamo zenda-té géqotát. Yaq ndego khaiya ozoz-té genøgeáv.”

⁶⁵ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, mbøni mbonqosøgím, nqanek manqat ge-ewag. Yaq até gendego, ekeza ndabua vøkeqa, gendo-ein, “Ngenek Mbumbukiam-qá iz ndøngiú. Ságl! Bøi vizu ezoqa nøme-qa bizivávém. Nqáe! Zo mòzombo-yogém, Mbumbukiam-qa iz gengiu. ⁶⁶ Ge zô, áv khazømbøé-matavap?”

Yaq ndigu ezoqa ewaqape gindu-qavøinam, “Unimanqatín. Ngenek manqa-zapa ndøgó. Yà benaním.”

⁶⁷ Yaq ndigu até gindigonem, køse vømbøe-pisibømem, teqa bugug-te, neka vøzuim. Ezoqa nøme, tømøi mbotøkubím, ⁶⁸ yaq āv gimboe-einím nqægo, “Qo Mesaya toqogoat, ndego Mbumbukiam tendo-khofotav, yaq qotínømánd, av nqægo, qo gekha ezoqam ndølavaq?”

*Pita Yesu-qa yaq-te go:nawam**(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Zion 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Pita khoev uta mokho-te gu:qotam, yaq sasae mbasønakam ndowáv, gumbo-ein, “Até qó-a, Yesú namba qotegoám, ndego Gelili plovins-ak.”

⁷⁰ Geté ndego gò:nawám. Yaq ezoqa ewaqape-qa bugug-te, āv gene-eín nqægo, “No nòtenøtenák, qo gekhā qotē-manqate.” ⁷¹ Yaq ndego uta mboqog-te gendo-fakhan, sasae mbasønakam nømu tùni-omét. Yaq ndugu ezoqa nøme, giwaniapam ndøgo, āv guzømb-eín nqægo, “Ngenek Yesú namba me:goám, ndego Nazalet vemiav-ak.”

⁷² Yaq até nangó, Pita gò:nawám, gendo-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate. Mbumbukiam-qa iz-te, no ngenek ezoqam nòtenøtenák.”

⁷³ Yaq khapélæ qa-auwam. Yaq até ezoqa nømé-a, giwaniapam, Pita-te vøndozáv, gimbo-einim, “Unimanqatín. Ezoqa nøme qó, te namba qazøtegoam. Ni tøtinøtén ndøgo, qoqa manqat elavøqase viní. Gelili ezoqam-qá manqát.”

⁷⁴ Yaq Pita gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. No nandev ezoqam nòtenøtenák. No tøte-khavozumit, yaq Mbumbukiam kopømbaqapé, bèlavámb.”

Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndaføyambá, kokolok tündū-øgeā. ⁷⁵ Yaq Pita manqat gèmbø-matøvé, av Yesu gembø-ein nqægo, “Kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te ndòqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

Yaq Pita bavokhó genøfakhán, vømøvin. Eiv baza ùni mbøepós, ge-eivat.

27*Yesu Pailøt-te gindafem, ndego Lom gaman ezoqam**(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Zion 18:28-32)*

¹ Yaq qanaqanus, lovølova-ús. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, manqat ndøkopo:ném, gi-einim, “Yesu zílaém.” ² Yaq gèlvønøvemém, Lom gaman ezoqam-qa zenda-te vømøveem. Teqa iz Pailøt.

*Zudas genanim**(Kel 1:18-19)*

³ Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, ge-otev, ndigu matavap giveem, av nqægo, Yesu zílaém, yaq ndego mutøkhøp ndø-itán, av matev ge:matanam ndægo. Yaq até gendego, moni mokho 30 gimbo-etømem, nangó genø-upøzó, ti-te ndigu, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka megetapak. ⁴ Yaq Zudas āv gezømb-eín nqægo, “No manqa-zapa nøgó, ndego manqa-zapa mbain ezoqam, zoqa zenda-te qæve, tozolaem.”

Geté ndigu gindu-qavøinam, “Nandav niqá vinív mbá. Qakeza manqa-zapá.”

⁵ Yaq Zudas até gendego, moni mokho Mbumbukiam-qá khoev mokho-té genø-nqagevém, sasa ndøwav. Yaq gewav ndøgo, ekeza monqo møfók, vønanim.

⁶ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, moni mokho gèpisumém, Zudas Mbumbukiam-qa khoev-te genqagevem. Geté gi-einim, “Khaféáp, nginik moni, Mbumbukiam-qa khoev moni namba tizi-tøkuzunam. Zapa ndøgo, nginik moni mokho, ezoqam me:laém.” ⁷ Yaq ndigu manqat āv gini-kopo:ném nqægo: Ndigu moni, ganda pot khakheinam ezoqam-qá khæ mé:wíim. Manqei vini-ak-qá ezoqa osam nonqó, Zelusalem taon-te løvøte tiqevimat. ⁸ Yaq nakémbá, ndøgo khæ, ndakin iz “khæ koukus” mbo-akhayám.

⁹ Nqanek matev qafakhan, yaq manqat ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Zelemaya gepeawam, gèmø-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, “Ndigu moni mokho 30 gi-upøzonam, ta fia ndøgo, Izlael ezoqam manqat gikopo:nem, ndego ti:wíim, ¹⁰ yaq nginik moni, pot khakheinam ezoqam-qá khæ me:wíim. Ate av-té, av Evezøza manqat genømb-ein.”

*Yesu Pailøt-qa bugug-te manqa ge-ovøyam, ndego Lom gaman ezoqam
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Zion 18:33-38)*

¹¹ Yaq Yesu Lom gaman ezoqam-qa megemege-té genø-itán. Yaq ndego gembobevap, “Gê, qo Zu ezoqam-gê kawà?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate.”

¹² Geté ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka megetapak manqat te-te gimøvøyat, ndego manqat einiáv. ¹³ Yaq Pailøt gembo-ein, “Gê, qo tiqa manqat toqóyoge, ndigu qo-te mba ndimøvøet?”

¹⁴ Geté Yesu yaq manqa qavøiwateáv. Yaq ndego Lom gaman ezoqam, nqova ndafe kandambá.

*Pailøt manqa gevøovam, Yesu tae mutui-te titøkewem
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Zion 18:39-19:16)*

¹⁵ Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape-te, ndego Lom gaman ezoqam, ndimbula ezoqa kopu sège-nqonqotavín, ezoqam-te, vøfakhanín, av ndigu qazømbe-poein. ¹⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, ndimbula ezoqa kopu møndøgoám. Teqa iz Balabás. Ezoqa ewaqape møndæzøtéz, ndego pepen ezoqam soqaqapé. ¹⁷ Yaq ezoqa ewaqape, Pailøt-te gimøvab, ndego av gezømbe-beváp nqægo, “Gekha ezoqā nøzø-mboqoiū, ndimbula-te tefakhan? Balabás, ó, Yesú, ndego Mesaya ndimbo-akhayam?” ¹⁸ Ndego møndæ-otév, Zu megetapak, Yesu teqa zenda-te, ta zapaya ndøgo tiniveém. Ndigu ova ndø-einím.

¹⁹ Pailøt manqa ovøyam khoev-te ge:qotam, yaq tegu zas manqat ndokhofotáv. Manqat av nqægo, “Nandev ezoqam, matev-qase mbomatànám. Ndego manqa-zapa mbaín. No lova venanqei notamát, te zapaya. Venanqei-tam soqaqapé.”

²⁰ Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, ezoqa ewaqape av gizømbe-pouweát nqægo, “Pailøt av qazømbøé-einím nqægo: Balabas benqonqotáv, bavokho. Geté Yesu løvøte-té geabenøvé.”

²¹ Yaq Pailøt ezoqa ewaqape gezøbevap, “Nginik ezoqa menas, gekha ezoqām nøzø-nqonqotáv?”

Yaq ezoqa ewaqape gimbo-qavøinam, “Nándev, Balabas, toqoní-nqonqotáv!”

²² Yaq Pailøt gezø-ein, “Av tægoat ndægo, yaq ngenek Yesu, Mesaya ndimbo-akhayam, gekha nombógō?”

Yaq ezoqa ewaqape gimbo-qavøinam, “Tae mutui-té geabe-tøkewé.”

²³ Yaq Pailøt gezøbevap, “Gekha zapá? Ngenek gekha manqa-zapā ndøgo?”

Geté ndigu kandakanda nøme mba mo:-akhaemém, “Tae mutui-té geabe-tøkewé.”

²⁴ Yaq Pailøt geqeiv, av nqægo, ndigu teqa manqat gēyogemāk neka avønín nøfe ndøngazēm, yaq ndego ibøkha ndøndáp, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, zenda vøsunguz, gezø-ein, “Nqanek noqá manqa-zapá mbá, zo ngenek ezoqam tozolaem. Zoqá manqa-zapá.”

²⁵ Yaq ezoqa ewaqape gindu-qavøinam, “Yaq-fia nqosøgeap, teqa kouk waev-qa yaq-te, ni-té qabenø-nqeivøém, nigi nakheis namba.”

²⁶ Yaq Pailøt até gendego, Balabas vøzø-nqonqotav. Geté Yesu nakhag ezoqam-qa zenda-té genøvé, bemøfeomem, tae mutui-te sasa bemø-tøkewem.

*Nakhag ezoqam, Yesu otøotam gi:vewem
(Mak 15:16-20; Zion 19:2-3)*

²⁷ Yaq Pailøt-gi nakhag ezoqam, Yesu gaman-qa khoev-té gimøndafém, yaq nakhag ezoqa ewaqape vøzø-akha, te-te vøndō-pindam. ²⁸ Yaq até gindigonem, ekeza ndabua sègembo-khofoném, neka ndabua køkouk, kopømba ande av kawa ezoqam-qa ndabua ndægo, vømbō-uzim. ²⁹ Yaq gumbag fakiafakia-us ndø-ogeaném. Yaq kawa-té gimbøe-uzím. Andé kawa ezoqam-qa wawáq. Yaq teqa nakeamo zenda-te, tatuag, kopømba

ande av kawa ezoqam-qa tatuag ndægo, vombō-etømem. Yaq otøotam me:vewém. Katuk ndømøkuí, teqa megemege-te, gimbo-einim, “Zu ezoqam-ge kawa. Iké: qo-te.” ³⁰ Yaq køse mbøe-pisibømém, teqa kha-te, tatuag nqawa vøe-viomem, kawa sasa mbøe-khanæmem. ³¹ Otøotam gumuvewem, yaq ndabua køkouk, nqawá ginømbø-khofoném, neka ekeza ndabua vombō-uzim. Yaq tinøndafém ndógo, tae mutui-te vømø-tøkewém.

Yesu tae mutui-te gitøkewem

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Zion 19:17-27)

³² Nakhag ezoqam, Yesu taon bavokho gi:ituat, ezoqa ndø-ometám. Sailini taon-ák. Teqa iz Saemón. Yaq ndigu até gindigonem, ndego Yesu-qa tae mutui eqawat-qa yaq-te vøtøpøtøvem. ³³ Yaq gi-apat, manqei ndógo timøfakház, Golgota ndimbo-akhayam. Taqa manqa mokho, “Kawa-pakha manqei.” ³⁴ Yaq Yesu ambá waen mbo-etømemín. Gigiap khaqain-qapé namba me:tøkuaném. Geté ndego ge:khamas, yaq gèmbøeqasí, vøe-iz.

³⁵ Yaq Yesu tae mutui-té ginø-tøkewém. Gumu-tøkewem, yaq teqa ndabua, kas me:otám. ³⁶ Yaq game-navøem, ndigu sègeqonáv ndógo, Yesu vombō-gazinem. ³⁷ Teqa kawa-te, ova ndo:go, manqat ndøtøkeém, ndego andé gekha manqa-zapa zapayá ginílaem. Av qane-peaupám nqægo, “Ngenek Yesú. Zu ezoqam-gé kawá.”

³⁸ Yesu gitøkewem, pepen ezoqam menás namba me:tøkebám. Nøme ndego, teqa nakeamo zenda-té ginø-tøkewém, neka nøme ndego, yogea zenda-te vøtøkewem.

³⁹ Ezoqa gi-okhoat ndógo, Yesu sège-ngenøitát. Kawa mba ndøngetæát, ⁴⁰ manqat vombō-manqatat, av nqægo, “Qo Mbumbukiam-qa khoev ngi:wat-qa neka khøuwa misika mokho-te nango weve-qa qoqogoam, qo qakeza mokho-mba vøkhandí:q. Soqotøndó-vís, nandav tae mutui-te, qo unimanqatin Mbumbukiam-ge Yo toqogoat.”

⁴¹ Yaq até Mbumbukiam-gí iziz ezoqa kandakandá-ya, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka megetapak nøme namba, otøotam me:vewém. ⁴² Gi-einim, “Ezoqa nøme gèkhandi:ztám. Geté ekeza kha, kopømba mbaín tekhandi. Ngenek unimanqatin Izlael ezoqam-ge kawa tegoat, yaq ndakin yà betøndovís, nqanek tae mutui-te. Yaq ni tábizi-unimanqatiním. ⁴³ Ndego Mbumbukiam-te mbá genøtawé. Yaq Mbumbukiam yà bekhandí:v, unimanqatin poev tømboqat te-te. Ngenek ekezan āv gene-eín nqægo, ‘No Mbumbukiam-gé Yó.’ ”

⁴⁴ Yaq até pepen ezoqám-a, Yesu namba tae mutui-te gitøkebupam, vøngenøinam.

Yesu ge:nanim

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Zion 19:28-30)

⁴⁵ Yaq khøuwa muin qandap, qamat atema khagus 3 oklok vøndap, manqei ate qægoam, bøivun ndønqeiøvém. ⁴⁶ Yaq ande av 3 oklok ndægo, Yesu kandambaqape tène-ogeá. Ekeza manqat-te āv gene-akhá nqægo, “Eli, Eli, lómá sabaxtáni?” Taqa manqa mokho nqáneq: “Mbumbukiam, Mbumbukiam. Gekha zapá, no qoqo-nøuvan?” ⁴⁷ Geté ezoqa nøme, avønin giwaniapam ndógo, teqa akhayam giyogem, ndigu manqa mokho ndapeáv. Yaq āv gini-einím nqægo, “Ngenek Ilaiza mbo-akhayám.” ⁴⁸ Yaq ezoqa nøme até gendego, ndabua-qa ndøteít, waen khaqain-qape-te vøuqoqom, tae-te sasa ndølvønām, Yesu vombō-qantav. Izam-qa mbogoám.

⁴⁹ Geté ezoqa nøme gindu-einim, “Qombó-iváv. Yaq zíqeiívím, Ilaiza petøndéwāv, penømakhaya, ngenek vøkhandí:v.”

⁵⁰ Yaq Yesu kandambaqape, nangó genø-akhá, vønanim.

⁵¹ Yaq nqáe! Mbumbukiam-qa khoev-te, ndabua ndógo, khafeap kouwat mboqog-te qafaleam, livin-mbá qanømu-qatavát. Sa ová qandoqatá, atema manqei-te. Neka manqei vøkukuvøem, neka nandi kandakanda vø-qaqanimat. ⁵² Yaq Mbumbukiam-gi ezoqa

kopoáv, ndigu ibugukhokhof gipakhaetat, tiqa manqei-pakha sège-mboqovøemát, ma gi-osupat ndøgo, neka løvøte-te vøndøsuz, ⁵³ neka tiqa manqei-pakha vø-ivøvem. Yaq Yesu løvøte-te gendo-khandi:v, taqa zita-te, ndigu Zelusalém ginø-óz, Mbumbukiam-qa taon-te. Ezoqa kopoáv gizømet, ndigu løvøte ezoqam.

⁵⁴ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam neka ndigu nakhag ezoqa nøme, Yesu gimbo-kewagat, manqei kukuvøem neka matev ate ndægo giqeivim, qafakhanumat, ndigu møe ndøgoném. Møe kandambá. Yaq āv gini-einim nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé Yó.”

⁵⁵ Ta manqei-te ndøgo, até sakheis-a, vøgoam. Sakheis kandambá. Andé qambaqapé gindu-waniapát, matev giqeivat. Nginik sakheis Yesú namba me:geavún, Gelili plovins-te ginduzav, neka vømbō-tøkeam. ⁵⁶ Sakhei nøme, namba gi:waniapam, nømu Melí. Magdala vemia-v-ák. Neka Meli nømu, ndugu Zems neka Zosef, tigú evó. Neka nømu ndugu, Zebedi-gú zás. Zems neka Zion, tigú evó.

Yesu manqei ozu-te gi-oeinam

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Zion 19:38-42)

⁵⁷ Ezoqa kopo møndøgoám. Teqa iz Zoséf. Alimatea vemia-v-ák. Gigiap kopoav ezoqám. Ndego Yesu-gé paev ezoqam nøme ndøgoám. Yaq Yesu gitøkewem, qakhagus ndøgo, ⁵⁸ ndego Pailøt-té genøwáv, Yesu-qa kha-qa yaq-te vømømbō-viam. Yaq Pailøt ekeza nakhag ezoqam gezø-ein, “Ság. Ngenek teqa kha, sà bendáp.” ⁵⁹ Yaq Zosef até gendego, teqa kha vøndap, ndabua ndakinak sasa me:løvønøvem. ⁶⁰ Yaq ekeza manqei ozu-té gemø-eoeiú, ndøgo nandi-te ge-oz. Yaq nandi-qape ndøqambesám, manqei-pakha mboqog vøtok, sasa ndøwav. ⁶¹ Yaq Meli Magdala vemia-v-ak neka Meli nømu, manqei-pakha avønin-té giqonavát, gimbo-kewagat.

Nakhag ezoqam, Yesu-qa manqei-pakha gimbo-kewagat

⁶² Yaq khøuwa nøme qandopave, khøuwa kandakanda-qa lou khakheinam khøuwa game-navøem, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam, Pailøt-té ginøzáv. ⁶³ Gimbo-einim, “Khanánqa. Ni matavap āv qanimbi-veséz nqægo: Ndego khavozam ezoqam gekhandi:vtam, ndego āv gene-eín, ‘No løvøte-te nango ndækhandí:n, khøuwa misika-qa zita-te.’” ⁶⁴ Yaq nakémbá. Nakhag ezoqam qókhofotáz, ndøgo manqei-pakha-te. Yaq ùni bembøe-keogé, atema khøuwa misika bemø-nasinim. Soqáin ndøgo, tegi paev ezoqam teqa kha ti-aqonømem, yaq ezoqa vøzømbé-khavozām, av nqægo, ‘Ndego løvøte-tē gendo-khandi:v.’ Khavozam manqat av nqægo, amba tøfakhanin, yaq ndøgo, teqa khavozam manqat ate ndægo, ibugukhokhof gemanqatam, ambá unime:løvuaín.”

⁶⁵ Yaq Pailøt gezø-ein, “Qanimáv. Nakhag ezoqam zó-upøzó. Neka ùni mbøe-keogé, nandav manqei-pakha.” ⁶⁶ Yaq ndigu manqei-pakha-te vøzav. Yaq nandi-qape-te ndøgo, ndigu mboqog-te go:zavam, khakhatap mo:goném. Soqáin ndøgo, ezoqa sa ti-oz. Yaq nakhag ezoqam, sègeziváz ndøgo, manqei-pakha gimbo-kewagat.

28

Yesu løvøte-te gendo-khandi:v

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Zion 20:1-10)

¹ Sabat khøuwa game-navøem, yaq Sande qanaqanus qandopave, Meli, ndugu Magdala vemia-v-ak, neka Meli nømu, manqei pakha-té ginøzáv. Ambá gemø-qeivimín.

² Yaq nqova mbaín, manqei qando-kukuvøem. Manqei kukuvøem kandambá. Zapa ndøgo, Evezøza-gé enzol ezoqam ndovís, yan-te, nandi-qape vø-qambesam, manqei-pakha mboqog tambav-te go:zavam, nandi mumat sasa mo:qom. ³ Teqa kha waev

kandambá, vøiyam-ús, neka teqa ndabua ùnime:-papaqá. ⁴ Yaq nakhag ezoqam gi-ometam, ndigu møe kandambá. Kha sègezømbu-wageapát, vø-o:az. Andé løvøte ezoqam me me:singitavát.

⁵ Geté ndigu sakheis, enzol ezoqam āv gezømbē-eín nqægo, “Zo møe ndøgòném. No møtenøtén. Zo Yesu-qa zovawét, ndego tae mutui-te gitøkewem. ⁶ Ndego nqanek mbáin. Mbumbukiam møndø-khandí:v, løvøte-te. Ate av-té, ekezan manqat ge:manqatam. Zøtøndézāv. Manqei ndøgo, ma kha qæveam, nqáne. ⁷ Ndakin nakhama ndøzāv, tegi paev ezoqam manqat vømøzø-ein. Av qazozømbē-eín nqægo, ‘Ndego møndø-khandí:v, løvøte-te. Yaq ndakin Gelili plovins-té genómá. Ndego é-ndo:má ndøgo, zoqa megemege-te. Yaq ndøgo, tozomø-ometám.’ Nqáe! No ndakin møezø-eín.”

⁸ Yaq ndigu sakhei menas, manqei-pakha sège-ivøvé. Nakhamas-té. Møe-ús. Geté até khanakhanakh kandambá. Yaq tegi paev ezoqam-té ginøbøín. Ambá manqat møzø-einín.

⁹ Geté nakhoa livin ndøugu, nqáe! Yesu zøfakhán, vøzø-ein, “Qanaqanus mbomá, zotel!” Yaq ndigu tinøzāv ndøgo, katuk vømbø-møkuim, zenda tokhotapak sasa mbogeag-imem, vømbø-vizumem. ¹⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo møe ndøgòném. Nogi paev ezoqam-té qanøzāv, manqat vømøzø-ein. Gelili plovins-té giabenøzāv. Yaq nò ndøgo timø-nømendám.”

Khokho emanqat, Yesu-qa kha-qa yaq-te qapanqavøem

¹¹ Ndigu sakheis nakhoa-te gi-apat, yaq nakhag ezoqa nøme ndigu, manqei-pakha gimbo-kewagat, taon-té ginøveséz, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, matev ate ndægo, ande āv khanē-fakhanumat, vømēzømas. ¹² Yaq ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, megetapak nømé namba me:qonáv, manqat vøkakambam. Manqat gumu-kopo:nem, yaq até gindigonem, nakhag ezoqam moni vøzø-etoam. Moni andé kandambá. ¹³ Gizø-ein, “Zo ezoqa āv qazozømbē-manqatét, ‘Ni nīsømbiát, lova. Yaq tegi paev ezoqam tinduzāv ndøgo, teqa kha vø-aqonømem.’ ¹⁴ Geté ndego Lom gaman ezoqam, taqa yaq-te te-ewag, yaq ni āv qeimbøé-einím nqægo: Ndøgo zoqá manqa-zapá mbá. Zo mbofofðgeáp.”

¹⁵ Yaq ndigu nakhag ezoqam, moni gindøpøzem, āv tini-matønumám, av gizømbē-ein. Yaq nqanek khokho emanqat, sège-panqavøemát, Zu ezoqam-qa bawan mokho-te. Até ndaki khøuwa-té-a, sège-panqavøemét.

Yesu ekeza paev ezoqam, sasae-qa yaq-te manqa gezø-løvua (Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Zion 20:19-23; Kel 1:6-8)

¹⁶ Yaq Yesu-gi paev ezoqam ileven, Gelili plovins-té ginøzāv, manqei pøyat-te vømøqavig. Ate av-té, av Yesu gezømbē-manqatam. ¹⁷ Yaq gi-ometam ndøgo, katuk ndømøkuím, vømbø-vizumem. Geté nøme ndigu, gò:nakém. ¹⁸ Yaq Yesu sègezø-khanøgím, gezø-ein, “Gigiap ate ndægo, yan-te neka manqei-qape-te nqago, Mbumbukiam noqá zenda-té genøvé. No notó-kawaentát.

¹⁹ Yaq nakémbá. Bawabawan-te ate ndækhazet, sozó-okhoát, ezoqa noqa manqat vømē-zømesim, yaq ndigu bemø-nogi-paev-ezoqam-ez. Yaq ibøkha iz zozø-etoumát, Tat-qā iz-tē, neka Yo-qā iz-tē, neka Nqova Mbomambaqape-qā iz-tè. ²⁰ Neka vøe-zømesimít. Manqat ate ndægo, av no qazømbē-manqatam, bemøndapem.

Nqáe! No ndægoát zo namba, khøuwa ate ndægo, atema manqei-qape vaev-te.”

Manqat Mbomambaqape Mak gepeawam

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Yesu-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, Mak ndøpeawám. Ndego iz nøme, Zion-Mak mbo-akhaemám. Ndego ambá av nqægo, Yesu-gí paev ezoqam tuelv mokho-tē gunu:goām.

Mak, ndego Pol-ge zifu Banabas, tegé ekeabøí (Kol 4:10). Ndego Zelusalem taon-té gekhouwév, neka Pita neka Pol neka Banabas, tiqa sasae-te vøzø-tøkeam.

Ni kopømba mbaín uni tizi:nøten, gekha manqei-tē ndøgo, Mak nqanek manqat ge-peawam. Geté Klisten bawan megetapak, nupøkhan mba giyagam, āv gini-matavupám nqægo: Mak Lom taon-té abewáv, yaq ndego ta taon-te ndøgo, Pitá namba abetegoám, genek Yesu-qa yaq-te ge:vototupam, yaq Mak vøpeawam.

Mak nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, Lom ezoqam nonqo ndøpeawám. Nginik ezoqam, tiqa poev, bazaføgakh matev zøgoám. Yaq nakémbá, Mak manqat andé kandambá, Yesu-qa bazaføgakh-qa yaq-té gene-peawám, av ndego enqoni-us ezoqa kopoav ge:khakhæz, neka ezoqam ndigu nqova soqøsoqa gizømbu-goam, vøzø-ngeasumam, neka tiqa manqa-zapazapa-te vønqovotaz, ndøgo qazø-geageapam.

Nqanek manqat-qa vaev, Mak 16:9 qangaz, ta manqat ndøgo, ezoqa viní abe-peawám.

Zion Yesu-qa nakhoa gekhakheinummat (Met 3:1-12; Luk 3:1-18; Zion 1:19-28)

¹ Emanqat Mbomambaqape, Yesu Keliso-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, nqánek. ² Matev āv qanengáz, av Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya ge:peawam. Ndego āv gene-peawám nqægo,

“Mbumbukiam ge-ein:

Nqáe! Noge u-anem notó-khofotáv, qoqa megemege-te.

Ndego nakhoa møqá-khakheinám.

³ Leg-av manqei-te ndøgo, ezoqam-qa manqa wag ndó-akhayam.

Av qane-akhayám nqægo,

‘Evezøza-qa nakhoa é-mozoto-khakheinømém.

Nakhoa ndaføyamba-qape zombøé-viæém, ndego te:geav.’ ”

⁴ Yaq Zion ndøfakhán, leg-av manqei-te ndøgo, ezoqam ibøkha iz vøzø-etoumam neka Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimam. Av gezømbe-manqatám nqægo, “E-mozozambúz, neka ibøkha iz vø-upøgim. Yaq Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, ndømbøe-navóém.” ⁵ Ezoqa kopoáv, gindupindam te-te. Zudia plovins-té gindu-okhoám, plovins ate ndægo, neka Zelusalem taon-ak vøndō-pindam. Yaq manqa-zapazapa ndøgo, gimatønumam, gèvøndæmém, neka Zoden kea-te ndøgo, ibøkha iz vø-upøgim.

⁶ Zion ndabua eqeieqei uzøpøteáv. Geté ndabua ge-uzupam, kemol-qá su gini-geveaném, neka ndabua segim nonqo, søvakha gigiap-gí ngusúm gini-khakheinvemém. Neka lou gelogam, bamøkhokeakh neká ndokhos, ti-mba ndígu telouzám.

⁷ Zion ezoqa manqat āv gezømbe-manqatám nqægo, “Noqa zita-te, ezoqa kopo ndøgeáv. Ndego no ùnime:-løvumbám. No ezoqa khàpe nøte-khapelavøqase-én. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no katuk tæmøkui, teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbaín.

⁸ No zo ibøkha iz, ibøkhá qazømbe-etoumít. Geté ndego ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé gezømbé-etoumát.”

Yesu ibøkha iz gendap
(Met 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, até Yesú-a, Zion-te vømat. Nazalet vemiat-té gendowáv, Gelili plovins-te ndøgo. Yaq até ndegó-a, Zion-te ibøkha iz vøndap, Zoden kea-te ndøgo. ¹⁰ Yesu ibøkha-te é-vøndo-fakhán-ae, yaq áv geneqeív nqægo: Yan gèmbøqoé. Yaq Nqova Mbomambaqape ndovís. Andé kuvøkuvuam me me:løvuvavún, te-te. ¹¹ Yaq yan-te ndo:go, manqa wag ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Qo nogé Yó. No poev kandambá qo-te. No nøtaqambo-khafuát.”

Saitan Yesu ge:khamasimat
(Met 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Taqa zita-te, Nqova Mbomambaqape, Yesu leg-av manqei-té genø-itú. ¹³ Khøuwa fotí, leg-av manqei-te geyagam. Yaq Saitan Yesu teme-khamasím ndøgo. Yesu søvakha gigiap lozokhák namba me:yagám. Yaq enzol ezoqam tinduzavín ndøgo, Yesu vømbø-tøkeemín.

Yesu Gelili plovins-te sasae gengaz
(Met 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Zion ndimbula-te gi:utøvem, yaq Yesu Gelili plovins-té genøwáv, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape vømē-zømesim. ¹⁵ Av gene-zømesimát nqægo, “Khøuwa mizi-khantøzém. Mbumbukiam-qa Megeat Matev, avønín. E-mozoqambúz neka Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape vø-unimanqatinim!”

¹⁶ Yesu Gelili kewan ndøgeg-te ge-ewat, yaq evenap menas tezømét ndøgo, Saemon neka Endlu. Voe ndø-ogiát. Zapa ndøgo, ndigu ezoqa menas, voe nqagim ezoqám. Ndøgo tiqá sasáe. ¹⁷ Yaq Yesu gezø-ein, “Vøndozáv. No zonøndó-paevém. Yaq zo ezoqa takhaset matev nøtē-zømesím.” ¹⁸ Yaq até gindigonem, voe sège-ivøvém, sasa mbopaevem.

¹⁹ Yesu agé okhoeáv, evenap menas nøme tenøzømēt, Zems neka Zion. Ndigu Zebedi-gí nakheís. Khagua-té gunuguvám. Voe ndøpotofumát. ²⁰ Yaq ate ndigú-a, Yesu vøzø-akha. Yaq ndigu gèqá. Eve sège-ivøvém, tegi sasae ezoqam namba, Yesu vømbø-paevem.

Yesu ezoqa kopo, nqova soqa gembo-ngeatam
(Luk 4:31-37)

²¹ Yesu ekeza paev ezoqam namba, Kapenaum taon-té ginøzáv. Yaq Sabat khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té gemø-ón, ezoqa vømē-zømesim. ²² Ezoqam ndigu, teqa nømendim manqat giyogem, mbøni zølév. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-qá iz-té neka bazaføgakh-té gene-zømesím. Ambá av nqægo, av Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam gi:zømesimam.

²³ Ta guliguli khoev-te ndøgo, ezoqa kopo møndu:goám. Ndego nqova soqa mbøigoám. Yaq ndego kandambaqapé sege-akhá, ²⁴ “Yésu, Názalet-ak! Gê, qo ni gekha qonígū? Ni ngiænoat-qā qotøndóqav? No møtenøtén, qo gekha ezoqám. Qo Mbumbukiam-gé Ezoqa Ndaføyamba-qapé.”

²⁵ Yaq Yesu ndego nqova soqa, gèmbøe-khafén, gembo-ein, “Qo manqat tí! Mòqotøndo-fakháq, qo nandav ezoqam-qa mokho-te ndoqotu:gu.”

²⁶ Yaq ndego nqova soqa, até gendego, ndego ezoqam møndøkhæ-qantám, sùgumu-waguvupát, sasa ndøfakhan. Akhayam-ús, gendo-fakhan.

²⁷ Yaq ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá, neka yaqyaq-a gibond, “Nqanek gekha matév? Teqa nømendim matev viní. Nðakinák, neka bazaføgakh-ús. Ngenek nqova soqøsoqa sègezømbe-khafenín, yaq ndigu teqa manqat o-mba vømbøe-ndapemin.”

²⁸ Yesu nqanek matev gego, yaq ndaføyambá, teqa emanqat sùgumu-panqavøemát, Gelili plovins-te ate qægoam.

*Yesu ezoqa kopoav gekhakhæz
(Met 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Yesu Zu ezoqam-qa guliguli khoev gendo-ivav, yaq Saemon neka Endlu, tiqá khoev-té genøwáv. Até Zems neka Zion, namba me:-apát. ³⁰ Yaq khoev-te gimøfakhaz, Saemon-gu zimpuka, ngusu tatas enqoni mbovitát. Venanqei nonqo-té gubuvám. Yaq Yesu tøkè-qa mboviømém, tuqa yaq-te. ³¹ Yaq Yesu tenøwáv ndógo, zenda vømbøgea, neka vø-eqei. Yaq ngusu tatas enqoni, sègembo-navøém. Yaq ndugu até gundigu, lou vøzøta.

³² Yaq khøuwa gumusinán ndógo, ezoqa ewaqape, enqoni qazøgoam o nqova soqøsoqa gizømbu-goam, Yesu-té gindu-upøgím. ³³ Vemiav-ak ezoqa ewaqape ndozáv. Khoev vimá ginømváb. ³⁴ Yaq gekha enqoní, bugug vinivinimba qazøgoam, Yesu gèkhakhæz. Ezoqa kopoáv. Neka nqova soqøsoqa kopoav, ezoqam-qa mokho-te gizømbu-goam, vøzø-ngeasam. Ndego nqova soqøsoqa takeáv, manqat timanqatat. Zapa ndógo, ndigu møndæzøté, ndego gekha ezoqām.

*Yesu manqei vinivinimba nøme-te ge-okhoam
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Khøuwa nøme qandopave, lovølova-ús, até gupøistám, Yesu gesùzām, khoev vø-ivav, ezoqam-av manqei-te sasa ndøwav, vømbø-guligulim. ³⁶ Yaq Saemon-za, gèmbovawát. ³⁷ Yaq gi-ometam ndógo, gimbo-einim, “Ezoqa ewaqape qoqa ndøvawét.”

³⁸ Geté Yesu manqat gezø-qavøiu, “Ni até vemivemiav nøme-té-a, avønín nqagot, bíziniáv, Mbumbukiam-qa Manqat bamē-zømesim. Zapa ndógo, no ta zapaya nqáneq qatøndenáv.”

³⁹ Yaq Yesu Gelili plovins ate ndægo sugumu-vatát, ezoqa tiqa guliguli khoev-te vøe-zømesimat, neka nqova soqøsoqa vøzø-ngeasumat, ezoqam-qa mokho-te gu:goat.

*Yesu kha sisi-us ezoqam gekhakheinøvem
(Met 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Khøuwa nøme, kha sisi-us ezoqam ndowáv. Yaq Yesu-qa megemege-te, katuk ndømøkuí, vømbøviam, “Ambá qokhakheinømbemín. Poev taqagoat, qo kopømbaqapé, togo-khakheinømbem.”

⁴¹ Yaq Yesu ngenek ezoqam tanakh mbogó, zenda vømbøeve, gembo-ein, “Nqanøpoév. Qo vøkhakhæq.” ⁴² Yaq nqova mbaín, ndego ezoqam, kha sisi sègembo-navøém.

⁴³ Yaq Yesu ngenek ezoqam gèkhofotáv. Geté āv genegugú nqægo, ⁴⁴ “Qo ezoqa nøme zø-eín, av matev qaqambe-fakhan. Geté Mbumbukiam-gé iziz ezoqam-té qonóqáv, bemøqamekh, neka Mbumbukiam-te etoam matev voqógō, av Mozes gezømbe-ein, kha sisi tøqa-navøem. Yaq ezoqa tiabiti-zøté, qo mòqo-eqeieqei-éq.”

⁴⁵ Geté ngenek ezoqam gewav, ndego Yesu-qa manqat sège-vøndazát. Ezoqa ewaqape zømanqatát. Yaq ta zapaya ndógo, Yesu kopømba mbaín, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, vemivemiav-te vøe-onimít. Geté vemiav bavokho ndógo, ezoqam-av manqei-té genø-qonumát. Geté ezoqa ta manqei vinivinimba-te giyagam, sègendo-okhoám, te-te.

2

*Yesu kagi ezoqam gekhakheinøvem neka manqa-zapazapa vømbø-evøzam
(Met 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Khapé outøpøteáv. Yaq Yesu Kapenaum taon-té genøveséz. Yaq ezoqa møndøyogém, av nqægo, ndego khoev-té gegō. ² Yaq gèndopindám te-te. Ezoqa kopoáv. Khoev ùnime-khazém. Até bavokhó-a, mboqog-te ndo:go, løvøzupøteáv. Yaq Yesu Mbumbukiam-qá Manqat me:zømesimát. ³ Ge:zømesimat, yaq ezoqa foa tündizáv. Kagi ezoqam ndø-eqeitavún. ⁴ Ambá Yesu-té ginø-eqeinamín. Geté ezoqa khápumu-khouwéz, vøe-ðz. Yaq até gindigonem, khoev ová ginøqavíg, yaq ova ndo:go, ma Yesu ge:qotam, nqa vømø-løozem, neka ndego enqoni-us ezoqam, kita-te geqeiam, sasa ndøføløtøvem. ⁵ Yesu tiqa unimanqatin geqeiv, yaq ngenek kagi ezoqam, ãv gembøe-eín nqægo, “Áti. Qoqa manqa-zapazapa møndøqa-navøém.”

⁶ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, wambap-te giqonavam, ekeza mokho-mba ãv gini-matavupát nqægo, ⁷ “Gekha zapá, ngenek av nge:manqate? Mbumbukiam-qá iz ndøngi:tít. Ezoqam-qa manqa-zapazapa, Mbumbukiam yakhapús, ndezø-evøzam.”

⁸ Yesu é-møndæ-otév, av gi:matavupat. Yaq gezø-ein, “Zo gekha zapá, zoqa mbøni-te av ndøzøte-matavupit? ⁹ Gé, gekha manqát ndøgo, føgakh mbain? Ndøgò, no ngenek kagi ezoqam tæmbo-ein, ‘Qoqa manqa-zapazapa møndøqa-navøém,’ o ndøgò, tæmbo-ein, ‘Mòqo-itán, kita vøkhazo, okho sasa ndøngaz?’ ¹⁰ Geté no ndakin nøtézmás, Ezoqam-ge Yo, bazaføgakh nqambógó, ezoqam-qa manqa-zapazapa tezø-evøzam, nqanek manqei-qape-te.” ¹¹ Yaq Yesu até gendego, ngenek kagi ezoqam ãv gembøe-eín nqægo, “No nqataqá-manqate. Mòqo-itán, neka kita vøkhazo, khoev-te sasa ndøqav.”

¹² Yaq ndaføyambá, ngenek ezoqam sège-itán, kita vøkhazo, bavokho sasa ndøwav. Ezoqa ewaqape até gembo-kewagát, gemat. Ndigu nqova ndafe kandambá, neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqanem. Gi-einim, “Ni bugukhokhof matev av nqægo qeiviáv.”

Yesu Livai gembo-akha, tembopavat, neka teqa khoev-te lou vølog
(Met 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Taqa zita-te, Yesu Gelili kewan-té genøveséz. Yaq ezoqa kandambá, gindupindam te-te. Yaq Yesu Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesim. ¹⁴ Yesu ta manqei ndøgo ge-ivav, nakhoa gegeveat, ezoqam ndø-omét. Teqa iz Livái.* Alfius-gé yó. Teks upøgim khoev-qase mokho-té gunu:qotám. Yaq Yesu ãv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.” Yaq Livai até gendego, gè-itán, vømbøpaev.

¹⁵ Taqa zita-te, Yesu Livai-qa khoev-te, lou mølóg. Ta lou loge-te ndøgo, teks moni upøgim ezoqa nøme neka ezoqa nøme, ndigu manqa-zapazapa-us ndizæza, møndøgoám. Kopoáv. Yaq ndigu Yesu neka paev ezoqam, namba me:qonavát. Ezoqam av ngi:gu, kopoáv, Yesu gimbo-pavam. ¹⁶ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, ndigu Felisi gizø-akhaemam, Yesu gi-ometam, ezoqam av ngi:gu, lou namba gi:logat, yaq ndigu tegi paev ezoqam, ãv gezømbe-eín nqægo, “Gekha zapá, ngenek teks moni upøgim ezoqam neka manqa-zapazapa-us ezoqam namba lou ndiloget?”

¹⁷ Yesu tiqa manqat ge-ewag, yaq ãv gezømbe-eín nqægo, “Ezoqam ndigu enqoni mbain ndigu, ndigu mulømula etoam ezoqam mbain tøgoat, kopømbá. Geté enqoni-us ezoqam bezøgó, mulømula etoam ezoqam. No ambá av nqægo, ezoqa eqeieqei akhayam-qa nøgeavún. Geté no manqa-zapazapa-us ezoqam akhayam-qa nøgeavún.”

Yesu lou logemav matev-qa yaq-te gimboe-bevøpem
(Met 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Khøuwa nøme, Zion-gi paev ezoqam neka Felisi ezoqam, lou logemav matev ndøgoát. Yaq ezoqa nøme tinduzáv ndøgo, Yesu vømbø-bevøpem, “Gekha zapá, Zion-gi paev ezoqam neka Felisi ezoqam, lou logemav matev gigoatun, geté qogi paev ezoqam gonemāv?”

* 2:14 2:14 Livai, iz nøme Metiú. 2:16 2:16 Met 11:19

¹⁹Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein, “Ge zô ndozo-matavap, ezoqa sæva te-oki, yaq zifuap lou loge-te tekhatob, ndigu zifuap kopømbâ, lou logemav matev ndøgonem, ndego ti namba te:goat? Av taoká. Ndego anganeam, zifuap namba zua tiqoqongepet, ndigu kopømba mbaín, lou logemav matev tigoat. ²⁰Geté khøuwa ndøfakház. Yaq ndego ezoqam, ndego sævam ge-oki, ndøndafém, ti namba nde:go. Yaq tegi zifuap lou logemav matev, ta khøuwa-te ndógo tinígoát.

²¹Ezoqa kopømba mbaín, ndabua mbewat ndakinak, awenege ndabua-te to:tøke. Av toqotego ndægo, yaq ndabua toqosunguz, ndabua ndakinak ndøgo, segé-khapelavøqasé. Yaq ndabua keqæv sa tømø-khouwév.

²²Neka ezoqa kopømba mbaín, waen ndakinak, awenege søvakha ngusum-te te-ewa. Zapa ndógo, awenege søvakha ngusum-te toqo-ewa, yaq waen tøpopon, ndigu gékeqáz. Yaq waen vøqouvøëm, neka søvakha ngusum vøsoqoëz. Geté waen ndakinak ndøgo, søvakha ngusum ndakinak-té qotúqóuz.”

*Yesu ndego kawá, Sabat khøuwa
(Met 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³Khøuwa nøme, Sabat khøuwá, Yesu ekeza paev ezoqam namba, wit khae livin-mbá gunu:-apát. Yaq tegi paev ezoqam, wit nanga ndøvingisømém, sasa ndølouz. ²⁴Yaq Felisi ezoqam tiqa matev gigeivim, Yesu äv gimboe-einím nqægo, “Nqáe! Gekha zapá, qogi paev ezoqam nqanek Sabat khøuwa-te sasae ngigut. Khafeáp nandav?”

²⁵Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ge zô, emanqat mozó-geveømem, av Deivid ge:matanam, tegi ezoqam namba ifin qazøvin? ²⁶Ta khøuwa-te ndøgo, Abiata Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gegoam, Deivid Mbumbukiam-qá khoev-té genø-ón, flawa vømølouz, ndigu lou-qase-te go:-abam, Mbumbukiam-gi. Matev av nqægo khafeáp. Mbumbukiam-gí iziz ezoqam mba zø-mboqoatám, nginik flawa tilouzat. Geté Deivid sègelóuz, neka até ndigú-a, vøzø-etoam, te namba gi:goam.”†

²⁷Yaq Yesu nøme gezø-ein, “Mbumbukiam ambá av nqægo, ezoqa Sabat khøuwa nonqo ndøkhakheinøvëm. Geté ndego Sabat khøuwa, ezoqam nonqo ndøkhakheinám. ²⁸Ezoqam-ge Yo, ndego kawá. Até Sabat khøuwá-ya, ndégo teno-kawaevát.”

3

*Yesu ezoqam pingim qambowau, gekhakheinøvem
(Met 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹Khøuwa nøme, Yesu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gemat, ezoqa kopo møndu:goám ndøgo. Ndego pingim gèmbowáu. ²Yaq ezoqa Yesu-te bøi mba mo:veém, ndego ngenek ezoqam peté-khakheinøvëm, penømakhaya, Sabat khøuwa-te. Zapa ndógo, ndigu Yesu manqa ovøyam-te vee-qa mbogoám. ³Yaq Yesu ngenek ezoqam pingim qambowau gembo-ein, “Qoté-itán, livin-mba nqøugu.”

⁴Yaq Yesu ezoqa ewaqape gezøbevap, “Gekha matêv ndøgo, Sabat khøuwa-te toqogo, kopømba? Ndøgò, matev eqeieqei toqogo, o ndøgò, matev soqain toqogo? Ndøgò, ezoqa toqo-khandi:v, o ndøgò, ezoqa pakhapakha toqokhana?” Geté ndigu yaq manqat qavøiwateáv.

⁵Yesu geqambunim, ezoqa vøzømet, ndego qaqa ndøgó, neka mbøni mbonqosøgím. Zapa ndógo, ndigu mokho qeiviáv. Yaq até gendego, ndego ezoqam gembo-ein, “Pingim qoté-ovøyam.” Yaq ndego ezoqam, pingim vø-ovøyam. Sègembo-eqeieqei.

⁶Yaq Felisi ezoqam, Yesu-qa matev gigeivim, ndigu sège-ivøvém, vøzav, yaq gaman ezoqam Elod, tegi ezoqam namba, vømø-møvab, manqat vø-einim, Yesu ande äv kinílaëm.

2:24 2:24 Deut 23:25 **2:25** 2:25 1 Sam 21:1-6 **2:26** 2:26 Lev 24:5-9 † **2:26** 2:26 Deivid av ge:matanam ndægo, yaq ezoqa teqa matev, soqain veweáv. Yaq nakémbá, Yesu teqa yaq-te, nqanek manqat ge-ein. **2:27** 2:27 Deut 5:14
3:4 3:4 Luk 14:3 **3:6** 3:6 Met 22:15-16

Ezoqa bawan-qape Yesu gimbopavam

⁷ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, Gelili kewan-té ginøzav. Geté Gelili plovins-ak kopoáv, até gezøpavát. Até Zudia plovins-ák-a, ⁸ neka Zelusalem taon-ak, neka Idumea manqei-ak, neka Zoden kea yaq-keoqa manqei-ak, neka Taya-yak neka Saedon manqei-ak, vøndø-okhoam. Ndigu tindi-okhoám ndøgo, Yesu matev vinivinimba ge:matønumam, manqat giyogem. ⁹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam, khagua khakheinam manqat zø-eín. Yaq tèabete-ketáo, ezoqa andé vøe-nqonøtvēm. ¹⁰ Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ezoqa kopoáv, gekhakheinøvem. Yaq enqoni-us ezoqa nøme, ezoqam gèqagagimám, atema Yesu-te, kha vømbø-khanøzemín. ¹¹ Yaq ezoqam ndigu, nqova soqøsoqa gizømbu-goam, Yesu gi-ometamín, ndigu Yesu-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:lavawín, vø-akhæmemín, “Qo Mbumbukiam-gé yó.” ¹² Geté Yesu ndigu gèzømbe-khafén. Ezoqa bezø-manqatè av nqægo, ndego gekha ezoqām.

Yesu u-anim tuelv gi-upøzo

(Met 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Yesu manqei poyat-té genøqavíg, ezoqa vømøvab, ndigu ekeza ma qambøe-pøovam. Yaq ndigu te-te sasa ndøzav. ¹⁴ Yaq Yesu até gendego, ezoqa tuelv vøvevesam. Ndigu ezoqa tuelv, u-anim zø-akhá. Ndigu namba mé:goát. Yaq gékhofosám, ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat vømé-zømesím, ¹⁵ neka bazaføgakh vøzø-etoām, yaq ndigu nqova soqøsoqa vøngeasumāt, ezoqam-qa mokho-te tu:goat.

¹⁶ Ezoqa tuelv gi-upøzo, ngínik: Saemón. Yaq Yesu iz nøme gembo-akha, Pitá. ¹⁷ Nøme Zéms neka Zión. Ndigu Zebedi-gí nakhéis. Yesu iz nøme gezø-akha, Boanezéz. Taqa manqa mokho, “Ndand nakhéis.” ¹⁸ Nøme gi-upøzo, Endlú neka Filíp, neka Batolomeú, neka Metiú, neka Tomás, neka Zéms. Ngenek Zems, Alfius-gé yó. Neka nøme Tadiés neka Saemón. Ngenek Saemon, Zelot ezoqam ndøgoám. ¹⁹ Neka nøme Zudas Iskaliót. Ezoqam ngének, vaev-te Yesu tegi qaqa ezoqam-qa zenda-te geve.

Yesu av gimbøe-einim nqægo, Saitan-qā bazaføgakh-tē genø-sasaeāt

(Met 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu khoev-te gevesez, yaq ezoqa kopoáv, nqawa gindupindam. Yaq Yesu tegi paev ezoqam namba, ambá lou ndølogín. Geté ezoqam khàpumu-khouwéz. ²¹ Yesu-gi ekeza ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq tinduzáv ndøgo. Ambá gekhatowemín. Zapa ndøgo, ndigu até vøe-einim, gèkawakawaév.

²² Neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, Zelusalem taon-te ginduzav, āv gini-einím nqægo, “Ngenek Belzebul mbøigú, ndego nqova soqøsoqa-ge kawa. Teqá bazaføgakh-té genø-ngeasumatún, nqova soqøsoqa.”

²³ Yaq Yesu ndigu ezoqam gèmøváb, gezø-ein, “Manqat nandav, mokho mbaín. Gé, Saitan ekeza kha áv kené-ngeatām, ezoqam-qa mokho-te tu:goat?” Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein, ²⁴ “Bawan kopo tigoat, yaq livin-mbā gunumú-qatønēm, izuizu nakhag vøgonēm, ndigu sugumú-nasiním. ²⁵ Neka evenap tigoat, yaq livin-mbā gunumú-qatønēm, izuizu vønøfē, yaq ndigu sugumú-nasiním. ²⁶ Neka matev até kopó. Saitan ekeza kha livin-mba tumuqata, yaq ekeza kha namba vøenøfē, ndego até segemø-navøém.

²⁷ Neka nøme nqáneek: Ezoqa kopømba mbaín, bazaføgakh ezoqam-qa khoev-te sa te-on, gigiap vømbó-aqonām. Geté ndego bazaføgakh ezoqam bètøkho-løvønøvém. Váev gigiap tembo-aqonam, teqa khoev-te.

²⁸ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha manqa-zapazapā ndøgo, ezoqa ndi-matanam, até ndøgó-a, Mbumbukiam-qa iz ndingi:wat, ta manqa-zapazapa ndøgo, Mbumbukiam kopømbá, segembøé-navøém. ²⁹ Geté ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa

iz tengiu, Mbumbukiam ta manqa-zapa ndøgo, gembøe-navøemák. Ndøgo miavmiáv, até gégoát.”

³⁰ Yesu nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo: Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam āv gini-einim nqægo, “Nandev nqova soqa mbøigú, teqa mokho-te.”

Yesu-gu evo neka emekheis, gekha ezoqām?

(Met 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gu evo neka emekheis ndøfakház. Khoev vimá sogowán. Yaq manqat mba ndøkhofotøvé, av nqægo, Yesu yà betøndowáv. ³² Ezoqa kopoáv, Yesu-qa avønin-te giqonavat. Unime:-khøogøvé. Yaq ezoqa gimbo-einim, “Nqæ! Qogu qavo neka qamekheis ngó:wani, bavokho. Qoqa mo:keogé.”

³³ Yaq Yesu gezø-ein, “Nogu evo neka nogi nqamekheis kinøgoam?” ³⁴ Yaq gèqambunim, ezoqa vøzømet, uni gi:khøogøvé, giqonavam, gezø-ein, “Nqæ! Nogu evo neka nogi nqamekheis ngínik!” ³⁵ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa poev ndimbopaev, nogi nqamekheis neka evo ndigu.”

4

Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ manqat

(Met 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Khøuwa nøme, Yesu Gelili kewan-te ndøgo, zømesim manqat nqawa gengaz, ezoqa kopoáv gindupindam. Yesu unime:-khøogøvé. Yaq ndego khagua-té genøketáo, khagua elavøqase vøšøkuz, sasa mo:qom. Ezoqa ewaqape, ndøgeg-té gigoám. ² Yaq ndego yaya etæ manqat zømanqatát. Kopoáv. Nøme gezø-eta, nqáne, k,

³ “Nqæ! Ezoqam møndøgoám. Khae-té genøwáv, wit nanga vømø-zøgeakh. ⁴ Yaq wit nanga gepanqabumat, nøme nakhoa-té ginø-o:atát. Yaq pipisi tindu-løvuvám ndøgo, vølouz.

⁵ Geté nøme ndigu, nandi-té ginø-o:atát. Nandi-te ndøgo, manqei khapekhapémbá qatøke:pat. Yaq mbusa nakhamas-té ginø-fakhanøvé. Zapa ndøgo, manqei andé mbáin.

⁶ Geté yaq, khøuwa gendosasev, mbusa ndigu gifakhatat, khøuwa tatas ndølouwáz. Yaq gèkusíz. Zapa ndøgo, ndigu ngum uni mbunipøteáv.

⁷ Wit nanga nøme, gapuk-té ginø-o:atát. Yaq gapuk ndøgo qa-eqa, ndigu gèvøtøgeám. Yaq louzi nonqo fakhazaneáv. Mbáin.

⁸ Geté wit nanga nøme ndigu, manqei eqeieqei-té ginø-o:atát. Yaq kopømbá gi-eqanat, nanga vøqataz. Wit nanga nøme ndigu, 30, louzi nonqo gitøkebupat. Nøme ndigu 60, neka nøme ndigu 100.”

⁹ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq āv gezømbe-ein nqægo, “Gekha ezoqām ndego, gea tømboqat neka yoge kopømba vømboqat, yà beyogé!”

Yesu gekha zapā, ezoqa yaya mba gezø-etæam

(Met 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ezoqa bawan-qape gi:zav, yaq Yesu-gi paev ezoqam tuelv neka ezoqa nøme gim-bopavam, yaya etæ-qá manqa mokho mbobevøpém. ¹¹ Yaq gezø-ein, “Mbumbukiam zo mba zøtáke, mokho manqat tøzøte-zøtez, teqa Megeat Matev-qa yaq-te. Geté ezoqa nøme, no yaya mba nøzø-etæ.

¹² No ndigu yaya mba tæzømbe-etæ ndøgo: Ndigu ndikeøgé. Geté géqeivimák. Neka ndigu ndiyøgé. Geté mokho gèndapemák. Amba tiqeivimin neka mokho vøndapemin, yaq ndigu ambá Mbumbukiam-té ginø-qambuzín, yaq ndego tiqa manqa-zapazapa vøzø-evøzamiñ.”

*Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ-qa manqa mokho
(Met 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Gê, zo nqanek yaya etæ-qa manqa mokho ndapeáv? Yaq av tægoat ndægo, zo yaya etæ nøme-qa mokho áv khazøté-upøgim?”

¹⁴ Noqa yaya etæ-qa manqa mokho nqánek: Ezoqam ndego wit nanga gezøgeakhat, ndego Mbumbukiam-qa Manqat me:zømesimát. ¹⁵ Wit nanga ndigu, nakhoa-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat giyogemin, Saitan até gendewavín, manqat vøe-vibamín, tiqa mokho-te tøu-ogeakhat.

¹⁶ Neka wit nanga ndigu, nandi-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat nakhamas-té ginø-ndapemín. Khanakhanakh-ús. ¹⁷ Geté ta manqat ndøgo, uni mbuvøemáv, tiqa mokho-te. Yaq ndigu føgøføgakh wanimáv. Mbumbukiam-qa Manqat zapaya, yage føgakh-qape o ngenøgim matev qazø-fakhanín, ndigu nakhamas-té ginø-o:azín.

¹⁸ Neka wit nanga nøme ndigu, gapuk-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat ambá giniyogé. ¹⁹ Geté ndigu fofogeap khàpe zømbe-khouwevín, tiqa yage zapaya, neka tiqa poev matev, gigiap kopoav neka matev vinivinimba-qa yaq-te, vøtubamín. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat, tiqa mokho-te ndøugu, gèvøtagín. Yaq kopømba mbaín, mokho tømbo-fakhan.

²⁰ Neka wit nanga ndigu, manqei egeiegei-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat, ùnime:-yogemín neka manqa o-mba vømbøe-ndapemín. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat, mokho mbófakhán. Kandambá. Ezoqa nøme-te 30, neka ezoqa nøme-te 60, neka ezoqa nøme-te 100.”

*Wæv-qa yaya etæ manqat
(Luk 8:16-18)*

²¹ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Gê, ezoqa lampa tøzøgoat, ndigu ndis o lou-qase mokho-té gunú:-wuøém? Av taoká! Geté lampa asøzam nonqo-té ginø-wuøém. ²² Yaq até kopó. Gekha matèv ndøgo, ndøkhonøwe, bavokhó qandó-fakhanám. Neka gekha mokho manqát ndøgo, ndøkhonøwe, segendó-veveám.

²³ Gekha ezoqām ndego, gea tømboagoat neka yoge kopømba vømbógoāt, yà beyogé!”

²⁴ Yaq Yesu nøme gezø-ein, “Unime:-yogé, manqat nqæmanqate. Av zo gigiap o matev ndøzøte-geveam, Mbumbukiam zo āv tezømbé-geveám. Yaq Mbumbukiam-qa matev ndømø-løvuám, av zo matev ndøzøte-matanam.* ²⁵ Gekha ezoqām ndego, mokho gendap, Mbumbukiam otevat nøme mba mbøé-etoám. Geté gekha ezoqām ndego, mokho ndapeav ndøgo, yaq Mbumbukiam até otevat-qasé-a, ndømbogo, segéviwám.”

Yesu Mbumbukiam-qa Megeat Matev, wit nanga ge:khamas

²⁶ Yesu yaya nøme gezø-eta, nqánek. Gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev, kopømba ande av nqægo: Ezoqa khæ-te wit nanga tezøgeakh, ²⁷ yaq tebuvat, neka vøszamāt, ndigu wit nanga yakhapus mokho-mbá segé-qatazát neka vøfisamāt. Geté ndego gé:-otevák, ande āv kinifakház. ²⁸ Manqei yakhapus, ewa qambo-etoamin, gifisamin. Bugukhokhof wit gagayag ndøfitamín, yaq wit nanga sasa ndøqatazín, yaq louzi nonqo vøgonín. ²⁹ Yaq louzi nonqo gumu-fisamin, yaq ngenek avøe ogekham ezoqam tewavín ndøgo, vømø-qogazín.”

*Masted tae nanga-qa yaya etæ manqat
(Met 13:31-32; Luk 13:18-19)*

4:19 4:19 Met 19:23-24 **4:21** 4:21 Met 5:15; Luk 11:33 **4:22** 4:22 Met 10:26; Luk 12:2 **4:24** 4:24 Met 7:2 * **4:24** 4:24 Taqa manqa mokho nøme nqánek: Qo Mbumbukiam-qa manqat elavøqase mba toqo-ewagat, yaq qateqat khapémbá toqondapat. Geté Mbumbukiam-qa manqat møe mba toqo-ewagat, neka voqombó-pavāt, yaq qateqat kandambaqapé toqondap. Yaq av nqægo, Mbumbukiam qateqat nøme mba qambó-etoám. **4:25** 4:25 Met 13:12; 25:29; Luk 19:26 **4:29** 4:29 Joel 3:13; Veve 14:15

³⁰Yaq Yesu nøme gezø-ein, “Gê, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, áv khazí:khamasēm? Gekha yaya zí-etæēm, taqa yaq-te? ³¹Masted tae nanga zí:khamasēm. Manqei-te toqo-zøgeakh, yaq ndigu khapímbá. Av tiuká, av tae nanga nøme ndi:gu. ³²Geté yaq gíqatazin, mbusa vøfakhanín, yaq tae kandambá tøyat. Khae gigiap nøme møndø-løvuamín, neka tangtang kandakandá. Yaq ta tae tangtang guzuguzu-te ndøgo, kopømbaqapé, pipisi go:viviamín.”

Manqat nøme, yaya etæ-qa yaq-te
(Met 13:34)

³³Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam, yaya av nqægo kopoáv gezø-etæam. Yaq ndøgo, ndigu mokho tiabembøe-ndapém.

³⁴Ezoqa ewaqape, ndego yaya mba zø-etæám. Geté ekeza paev ezoqam namba, gimiyakhapus-mba-ezin, ndego manqa mokho ate ndægo møndøzø-ovøyamín.

Yesu manqat mba ge-ein, khamøe sa qavøitav
(Met 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵Ta khagus ndøgo, Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Kewan yaq-keoqá qazinø-qantáv.” ³⁶Yaq ezoqam ndigu, namba gi:goam, ekeza vemivemiav-té ginø-khofosám. Yesu khagua-te é-møndøketáo, yaq até tegi paev ezoqám-a, vøketab, yaq sasa ndøsøkuzim. Até khagua nømé-a, namba me:-áz. ³⁷Yaq gíqantavat, anana-mba møndu:bøen, mbeqape tåndøfeā, khamøe khagua sasa ndøngetøyam, ibøkha vøu-yovøem. Lokh bøi-té qanø-tøvøyát. ³⁸Geté Yesu khagua okho-te ndøgo, gèbuvám. Kawa kaoqa-té qamboveám. Yaq ekeza paev ezoqam gèti:nám, gimbo-einim, “Nøméndim ezoqam! Qo ni-te toqó-matavap? Ni avønín zigeón!”

³⁹Yaq Yesu gendosuzam, vø-itan. Yaq até gendego, khamøe ndøgo, vøfegimam-a, vøvumøyat, manqat sasanqa-us mbo-eín. Yaq khamøe sègevøitáv. Qavøitav mbómā. Manqei sege:veát.

⁴⁰Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Zo, gekha mbøni zøva? Ge zø, Mbumbukiam unimanqatinteav sekembā sozógo?”

⁴¹Yesu matev av nqægo gematanam, yaq tegi paev ezoqam, møe kandambá gigonem, neka yaqyaq-a gibond, “Ngenek gekha ezoqám? E, até khamøe fegim neka khamøe vumøe, manqat o-mba mbøendapé.”

5

Yesu ezoqam nqova soqøsoqa gembo-ngeasam
(Met 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹Yesu ekeza paev ezoqam namba, kewan yaq-keoqá ginøqantáv, Gelasa ezoqam-qa manqei-te vømøfakhaz. ²Yesu khagua-te é-vøndovuáo-ae, ezoqa nqova soqøsoqa-us é-vøndōwav. Nandi nqa-té gendo-fakhán. ³Ta nandi nqa-te ndøgo, løvøte ezoqam ndø-osupám. Ngenek ndøgo teyagám. Ndego bazaføgakh kandambá. Até auli sén-a, kopømba mbaín, toqote-løvønøvem. ⁴Khøuwa kopoáv, ezoqa ambá gini-løvønøvemám, bov-té neka pingim-te. Geté sen sègezø-løvusám. Ezoqa bazaføgakh-qape mbaín, vømbøé-khāz. ⁵Pavpave neká lovølova, ndego manqei-pakha-te neka manqei popotap-té genø-okhoám. Sugú-akhaemét neka ekeza kha nandí gene-qaqagumám. ⁶Yesu qámbá gegoam. Yaq ndego ezoqam Yesu ge-omet, gèndovuáo, Yesu-qa megemege-te, ekeza kha, manqei vøelavao.

⁷Yaq ndego ezoqam, kandambaqapé møndæ-akhá, ge-ein, “Yésu, Mbumbukiam-ge Yo, ndego Eqeiwat-Qape, qo no gekha qonøgō? Mbumbukiam-qa iz-te, nøtaqa-viám, no nqosøgeap nø-etøám!” ⁸Ndego nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo: Yesu áv gene-eín nqægo, “Qo nqova soqa, nandev ezoqam-qa mokho-te ndoqotu:gu, mðqotøndo-fakháq.”

⁹ Yaq Yesu gembobevap, “Qo gekha íz?” Yaq gembo-qavøiu, “Noqa iz Bawan-qapé. Zapa ndógo, ni nqova soqøsoqa kopoáv.”

¹⁰ Yaq ngenek nqova soqa, Yesu āv gembøevíam nqægo, “Ni nqanek manqei-te nqeiigu, ndøkhofótán.” Viam kandambá gego.

¹¹ Ta manqei avønín-te ndógo, bøsi nen møndøwanám. Kopoav-qapé. Manqei poyat-té givagimám. ¹² Yaq nqova soqøsoqa Yesu gimbo-viømem, “Ni bøsik-qá mokho-té qanø-khofótán.” ¹³ Yaq Yesu sègezóták. Yaq ndigu nqova soqøsoqa até gindigonem, vøfakhaz, ndego ezoqam-qa mokho-te gu:goam, bøsik-te sasa mø-oz. Yaq bøsik manqei khavoe-té ginøbøín, ibøkha-te vømø-geonim. Bøsik kopoav-qapé, ande āv tu taosén ndægó, gigeonim.

¹⁴ Yaq ezoqam ndigu, bøsik gizø-kewagam, møe ndøbøín, yaq taon-te neka vemivemiav-te, ezoqa emanqat vømøzømbē-vototap. Yaq ezoqa tinduzáv ndógo, matev ndøqeivím, ma qæfakhan. ¹⁵ Yaq Yesu-te gifakhaz, matev āv giniqeivím nqægo: Ezoqam ndego nqova soqøsoqa gimbøigoam, geqotam, ndabua ndø-uzupám neka matavap kopømbá qambogoam. Yaq ndigu møe ndøgoném. ¹⁶ Yaq ezoqam ndigu, matev bøi gi:qeivim, emanqat zømbe-vototáp, teqa yaq-te ndego, nqova soqøsoqa gimbøigoam, neka bøsik, matev ande āv khazømbē-fakhan. ¹⁷ Yaq ezoqa Yesu āv gimbøe-viømém nqægo, “Niqa manqei ambá qo-ivavín.”

¹⁸ Yesu khagua-te ge:ketawat, yaq ezoqam ndego, nqova soqøsoqa gembo-ngeasam, te namba okho-qa mboviám. ¹⁹ Geté Yesu ndego takeáv, gembo-ein, “Qakeza khoev-té neka ezoqam-té qonóqáv. Neka matev kandambaqape qaqafakhan, emanqat qozømbē-vototupát, av Mbumbukiam Evezøza geqambe-matanam neka tanakh āv keqambēgo.”

²⁰ Yaq ndego ezoqam tēnewáv. Ta vemiyav ten ate qægoam, ekeza manqei-te, ezoqa sùguzumbu-manqatát, Yesu ande āv kembøe-matanam. Yaq ezoqa nqova ndafe kandambá, giyogem.

Yesu sævam gukhakheinøvem, ndugu kouk qambowavam, neka mbasønakam vøkhandi:v (Met 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Yesu kewan yaq-keoqa nqawa giqantavat, gimøqa, yaq ezoqa kopoáv gindupindam te-te. Ndego ndøgeg-te até gegoám, ²² yaq Zu ezoqam-qa guliguli khoev megeat ezoqam ndowáv. Teqa iz Zailés. Yaq Yesu ge-omet, ndego teqa zenda tokhotapak-qa megemegete, ekeza kha, manqei me:laváo, ²³ vømbøviam, gembo-ein, “Nogu yu avønín génaním. Ambá qotondo-qavín. Zenda qombøévé. Yaq ndugu enqoni tábembøe-navøém neka tūabete-khandí:v.”

²⁴ Yaq Yesu ndego ezoqam, namba me:wáv. Yaq ezoqa kopoáv, segembo-paevém, neka sège-nqonondumát, teqa avønín-te.

²⁵ Ezoqam gi-apat ndógo, sævam kopo møndu:goám. Ngunuk kouk mbowavam. Nupøkhán mbá. Viav ate qægoam, tuélv qambowavam. ²⁶ Ngunuk sævam, mulømula etoam ezoqam-te vinivinimba, ambá guni-okhoám, neka tugi moni ate gi:goam vø:ngiæzotam. Geté ndigu nqosøgeap mba mbo-etoumám. Tuqa enqoni navøepøteáv. Sà tønø-khouwevtát. ²⁷ Ngunuk Yesu-qa manqat møndø-ewág. Yaq ezoqa bawan-qape-qa mokho-te gu:goam, ndugu Yesu-qá zita-té gunduwáv, neka ndabua vømbø-khanaz. ²⁸ Av guni-matøvém nqægo, “No ngenek ndabua mba tæmbokhanaz, yaq no sæ-eqeieqei-én.” ²⁹ Ndugu ndabua até é-vømbokhanáz-ae, yaq kouk waev sègembo-navøém. Yaq ndugu sège:-otév, ekeza kha-te, “Nqanek enqoni møndønø-navøém.”

³⁰ Yesu tene-otév ndógo, teqa bazaføgakh nøme, ezoqam-té qanøwáv, vøkhakheinøvem. Yaq gèndoqambún, ezoqa ewaqape-qa mokho-te, gezø-ein, “No ndabua gekha ezoqām nókhanaz?”

³¹ Yaq ekeza paev ezoqam gimbo-einim, “Ezoqam toqó-zømete, nginik qoqa avønín-te khape gindikhas? Yaq gekha zapâ, qo av qoqote-ein nqægo, ‘No kha gekha ezoqām

nókhanaz?’ ” ³² Geté Yesu sekembá segevawám, av nqægo, kha uni gekha ezoqām mbókhanaz? ³³ Yaq ngunuk sævam sègendowáv. Møe-ús. Kha sègembøi-wageapát. Zapa ndógo, ndugu møndæ-otév, ezoqa nó, matev qanøfakhan. Yaq ndugu Yesu-qa megemegete, ekeza kha, manqei me:laváo, neka tuqa emanqat ate qægoam, vømbō-vøndaz. ³⁴ Yaq Yesu gumbo-ein, “Ngólam. Qoqa unimanqatin nandav, tøkhaheinøqavém. Mòqoqáv. Qo mbøni betaqávæv. Enqoni møndøqa-navøém.”

³⁵ Yesu ate av-té manqat ge:manqatam, yaq Zailles-qa khoev-te, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev gezømbo-megetam, ezoqam tinduzáv ndógo, vømbō-einim, “Qogu yu møndønánim. Nandev nømendim ezoqam, sekemba mbopøuwé:t, tendowav.”

³⁶ Yesu tiqa manqat møndø-ewág. Geté guliguli khoev megeat ezoqam, av gembøe-ein nqægo, “Qo ndøfødgeáp! Soqó-unimanqatín.”

³⁷ Yesu ezoqa nøme gèzømbe-khafén, te namba ti:zav. Geté ti-mba ndígu tekhatób, Pita neka Zems neka Zion, Zems-ge yakhasek. ³⁸ Yaq guliguli megeat ezoqam-qa khoev-te gimøfakhaz, eiv neka osombo kandambá geqeiv. Manqa feazu khàpumu-khouwév. ³⁹ Yaq Yesu khoev-te ge-on, ezoqa av gezømbe-ein nqægo, “Zo gekhā zó-eivumit? Neka gekha osombo zówanet? Ngunuk nakhasam nanimateáv. Geté gèbuví.”

⁴⁰ Geté ndigu Yesu gèvøngi:nám. Yaq Yesu ezoqa ewaqape gènatáz. Evøndipakha neka tegi paev ezoqam misika mba ndøkhatób, neka kouwat mokho-te vø-oz, ma nakhasam guigoam. ⁴¹ Yaq Yesu até gendego, zenda vømbøgea neka ekeza manqat-te sasa mbo-ein, “*Talita, kóum!*” Taqa manqa mokho nqáneq, “Khapúlav. Nqataqá-manqate. Mòqo-itán!”

⁴² Yaq ndaføyambá, ngunuk mbasønakam sège-itán, okho vøngaz. (Ngunuk mbasønakam, tuqa viav tuélv.) Nqanek matev qafakhan, yaq ezoqa nqova ndafe kandambá. ⁴³ Geté Yesu gèzømbe-khafén. Ezoqa nøme bezø-ein, av matev qæfakhan ndægo. Yaq ndego mbasønakam lou etoam manqat zø-ein.

6

Yesu ekeza vemia-ak gisanqawem (Met 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Yesu nqanek manqei ge-ivav, yaq ekeza vemia-ak genøwáv. Até ekeza paev ezoqám-a, namba me:-apát. ² Yaq Sabat khøuwa qandap, ndego nømendim manqat ndøngáz, tiqa guliguli khoev-te ndøgo. Ezoqa kopoáv, teqa manqat giyogem. Neka ndigu nqova ndafe kandambá, gi-einim, “Ngenek ezoqam, otevat neka matavap loloakh gekham-tê gendap? Neka bazaføgakh gekham-tê gendap, umingiap matev vinivinimba ndematanam? ³ Gê, ngenek ndégò, khoev puanam ezoqam? Meli-gê yò? Zems neka Zosef neka Zudas neka Saemon, tigí zapikià? Neka até tegi sænakheis-a, ni namba zí:yage?” Yaq ndigu vemia-ak, Yesu gèsanqawém.

⁴ Geté yaq Yesu gezø-ein, “Manqei nøme-te, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, gèmbovizáp. Geté ekeza manqei-te neka ekeza ezoqam-te, ndego vizupáv.” ⁵ Ta manqei-te ndøgo, Yesu kopømba mbaín, umingiap matev tematanam. Geté zenda enqoni-us ezoqa kopokopo mba zømbø-awám, yaq ndigu vøkhakhæz. ⁶ Yesu nqova ndafe kandambá, tiqa unimanqatin mbain matev-qa yaq-te.

Yesu ekeza u-anim tuely, manqa gezø-løvua, gekhofosam (Met 10:5-15; Luk 9:1-6)

Yaq Yesu vemivemian nøme-té genø-okhoám, ta manqei ndøgo, ezoqa vømē-zømesim. ⁷ Yaq ekeza paev ezoqa tuely gèmváv, vøndözav, yaq ndigu menømenas sasa ndøkhofosam, neka nqova soqøsoqa ngeasam nonqo bazaføgakh vøzø-etoam. ⁸ Av gezømbe-ein nqægo, “Gigiap mbaín, sozó-panqánim. Tatuag mba zótonqogím, okho

nonqo. Geté lou neka moqos neka moni ndøtonqògím. ⁹ Zo kopømbaqapé, tamak tozo-uzam. Geté ndabua nøme ndøtonqògím, sa nándav, nandozo-uzap.” ¹⁰ Neka nøme gezø-ein, “Zo ezoqa khoev tizø-einat, ta khoev-te ndøgo, até vøsokhoé. Yaq ta-mbá tøzøté-ivøvemát ndógo, vemiyav nøme-te tozozavat. ¹¹ Geté manqei nøme-te tozomø-fakhazat, yaq ndigu ezoqam zo khatobeav tøgoat neka zoqa manqat yogeav vøgoāt, ta manqei ndøgo sège-ivøvemát. Yaq pakhakh ndøgo, zoqa zenda tokhotapak-te tøgoat, sozó-pomoememát. Yaq ndigu tiabiti-zøtezát, ni manqa-zapa zigonēm.”

¹² Yaq Yesu-gi paev ezoqam gèpanqaním, neka ezoqa Mbumbukiam-te qambuzan manqat vøzø-manqatat. ¹³ Yaq nqova soqøsoqa kopoáv, ezoqam-qa mokho-te gu:goat, gèzø-ngeasumám. Neka enqoni-us ezoqam, oil vøzømbō-qouzumam. Yaq ndigu sège-khakhæzín. Ezoqa kopoáv.

*Zion ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ande āv kinīlaem
(Met 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Yesu-qa manqat sège-panqavøemát. Até Elód-a, ndego Gelili plovins-ge kawa ezoqam gegoam, vø-ewag. Ezoqa nøme āv gini-manqatám nqægo, “Yesu, ndego Zión ategó, ndego ezoqam ibøkha iz gezø-etoumam. Ekeqa nangó gendo-khandí:v. Yaq nakémbá, ndego umingiap matev vinivinimba ndematanam.” ¹⁵ Geté ezoqa nøme gimanqatam, “Ilaizá ategó.” Neka ezoqa nøme gimanqatam, “Yesu ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám, av ibugukhokhof gi:yagam.” ¹⁶ Yaq Elod nqanek manqat ge-ewag, ndego āv gene-eín nqægo, “Ngenek Zión ategó, no teqa monqo kepøzu manqat qævøovam. Nqawá gendo-khandí:v.”

¹⁷⁻¹⁸ Ta matev ndøgo, āv qanefakhán nqægo: Elod-gu zas Elodias, ndugu ibugukhokhof tege namba qawan Filip-gú zas ndøgoám. Yaq Zion Elod āv gembøe-manqatám nqægo, “Manqa-zapá nandav, qoge namba qawan-gu sævam qoqondaf.” Yaq Elod-qa qavøiwat, nakhag ezoqam ndøkhofotáz, Zion vø-møvøinam neka ndimbula-te vø-utøvem. ¹⁹ Elodias ndugu, qaqa mbogoám, Zion-te, teqa manqat zapaya. Yaq ndugu Zion løvøwe-qa mbogoám. Geté ndugu nakhoa qeiviáv, ande āv kumbøé-matanām. ²⁰ Zapa ndógo, Elod møe ndøgoám, Zion-te. Ndego møndæ-otév, Zion ezoqam eqeieqeí neka ndaføyamba-qapé. Yaq Elod gèmbøe-vigimám. Elod, Zion-qa manqat, viniv ambá qambøe-etoumám. Geté ndego gèmbøe-khaneatám, teqa manqat ge-ewagam.

²¹ Geté vaev, Elodias khøuwa mbomambaqape tumø-khantáz ndógo, Zion-qa løvøte-qa yaq-te. Elod ge:qan, ta khøuwa iz gemø-khantaz, ndego lou kandambaqape ndólóg, gaman ezoqam kandakanda neka nakhag megetapak neka Gelili plovins-ak kandakanda namba. ²² Yaq ate av-té lou gi:logat, Elodias-gú yu ndo-ón, ogiam-ús. Yaq Elod neka ezoqa ewaqape, namba gi:logat, poev kandambá qazøwav, tuqa ogiam-te.

Yaq Elod, ndego Zudia ezoqam-ge kawa, até gendego, mbasønakam vømbō-ein, “No unimanqatín nqataqa-manqate. Nøtaqambé-khavozák. Gekha gigiāp ndøgo, qo toqonø-viam, soqonø-eín. Yaq søtaqá-etoám.” ²³ Yaq manqa mbusa āv genevé nqægo, “Unimanqatín. Gekha gigiāp ndøgo, qo taqapoe. Søtaqá-etoám. Qo toqonø-ein, av nqægo, no gigiap neka manqei ate ndægo, nqæmbo-keoge, livin-mba sa tøtumū-qata, neka nøme qo vøtaqá-etoām, ság. Yaq sægó.”

²⁴ Yaq mbasønakam evo-té gunøwáv, vømbøbevap, “No gekha gigiap-qa manqat nombó-eín?” Yaq evo gundu-ein, “Gigiap nqáneq: Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, teqá kawa-qá manqat qombøé-eín.”

²⁵ Yaq ndaføyambá, mbasønakam kawa ezoqam-té gunøveséz, vømbō-ein, “Noqa poev nqáneq. Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, teqa kawa melek-té qotøndó-qonáv, ndakin.”

²⁶ Elod nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego khanakhanakh mbain. Mbøni mbová. Geté ndego poeveáv, tuqa manqat tesanqao. Zapa ndógo, ndego manqa mbusa é-mòndo:vé, taqa yaq-te, neka ezoqa ewaqape lou namba gi:logat, mòndøyogém. ²⁷ Yaq ndaføyambá, nakhag ezoqam ndøkhofotáv, ndimbula khoev-te, Zion-qa kawa vømòndó-ndáp. Yaq ndego nakhag ezoqam gèwáv, Zion-qa monqo vømòkepaz. ²⁸ Yaq nqawa gendoqavan, kawa melek-té gendové, mbasønakam vømbo-etoam. Yaq mbasønakam evo sasa mbo-etoam. ²⁹ Zion-gi paev ezoqam manqat giyogem, yaq ndigu tinduzáv ndógo, teqa kha vøndapem, sasa mø-ozem.

Yesu ezoqa bawan-qape ge:zøkef
(Met 14:13-21; Luk 9:10-17; Zion 6:1-14)

³⁰ Yesu-gi u-anim, gekhofosam, nqawa gindu-vesezam, yaq te-te gindupindam, emanqat mbøe-vototém, matev ate ndægo gi:matønumam neka ezoqa vøe-zømesimam. ³¹ Yaq Yesu áv gezømbe-eín nqægo, “Zo neka no, ezoqam-av manqei-té qazinø-niáv, vizimø-nikhapus-mokho-mba-èn, neka pusa sasa zomótā.” Yesu nqanek manqat ge-ein, zapa ndógo. Ezoqa kopoáv, sege-vesendám, yaq vøndē-okhoam-a, yaq vø-okhoam. Yaq Yesu tegi paev ezoqam namba, kopømba mbain, lou tilog.

³² Yaq ndigu khagua-té ginøketáb, ezoqam-av manqei-te sasa ndøtinim. Ambá gimiyakhapus-mokho-mba-ezín. ³³ Geté ezoqa kopoáv, é-mòndøzømét, gisøkuzim. Yaq mòndø-matøvemém, ande áv kinítiním. Yaq vemiaiv vinivinimba ate qægoat, ezoqa gèndobøín. Zapá ginøzáv. Yaq é-vømøfakhaz, ma Yesu neka tegi paev ezoqam gimboepøtat. ³⁴ Yaq Yesu gemø-asa, ezoqa bawan-qape mba mo:qeív. Yaq ndego tanakh zøgó. Zapa ndógo, ndigu ezoqam, andé síp, keoge ezoqam mbain tigøat. Yaq ndego nømendim manqat vinivinimba zøngáz.

³⁵ Yaq qakhagus ndógo, ekeza paev ezoqam tinduzáv ndógo, vømbo-einim, “Gèkhagustét, neka vemiaiv mbain, nqanek. ³⁶ Ezoqam é-moqo-khofosám. Yaq vemivemias neka khoev avøavun nqagot, ekeza lou bemøwi.”

³⁷ Geté yaq Yesu manqa qavøiwat gezø-ein, “Lou zo zozø-etoám, tilog.”

Yaq gimbo-einim, “Nakhoa mbain. Taqa fia khápumu-khouwév. Geté ni amba-té, 200 moni mokho tinigunin, amba lou teimø-wiin, nginik ezoqa zøkefe nonqo.”

³⁸ Yaq Yesu gezøbevap, “Gê, zo flawa gekhá nandizøgo? Zøtézáv, neka zøtéwawēm.” Yaq giqasem, gi-einim, “Flawa faév, neka zonga menas.”

³⁹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Ezoqa ate nandi:gu, gagayag-té giabeqoqongepét.” ⁴⁰ Yaq ndigu vøqoqongim. Bawabawan nøme-te, ezoqa 50 giqonavat, nøme-te 100. ⁴¹ Yaq Yesu até gendego, nginik flawa faev neka zonga menas gè-upøzó, yan-te sasa ndøqan, Mbumbukiam ike manqat vømbo-ein. Yaq flawa gèmbegim, tegi paev ezoqam vøzø-etoam, ezoqa ewaqape-te etoam nonqo. Até zongá-ya, paev ezoqam vøzø-etoam, yaq ndigu ezoqa ewaqape sasa zø-etoam. ⁴² Yaq ezoqa ewaqape, lou tilog ndógo, até vøzø-ewez. ⁴³ Yaq flawa neka zonga mbegeap ndógo, ezoqa gi-ivøvem, gèpizumém. Yakhav tuélv ginqeitømem, qamøvea. ⁴⁴ Ezoqa kopoav-qapé, nqanek lou gilog. Angana ate gi:goam, faev taosén.*

Yesu ibøkha mumat go:geavun
(Met 14:22-33; Zion 6:15-21)

⁴⁵ Yesu nginik ezoqa kopoav-qape, lou guzumbu-etoam, yaq até gendego, tegi paev ezoqam vøzø-ein, “Zo khagua-té qanøketáb, yaq-keoqa, Betsaida vemias-te, vø:qantav. No nginik ezoqam ndøtokho-khofosám.” Yaq ndigu vøsoøkuzim, sasa ndøtinim. ⁴⁶ Yaq Yesu ezoqa gumu-khofosam, manqei poyat-té genøqavíg, vømø-guligulim.

6:30 6:30 Luk 10:17 **6:34** 6:34 Num 27:17; Met 9:36
nakheis mòndøgoám, lou gilog. Geté ndigu gevebøpøteáv.

6:35 6:35-44 Mak 8:1-9 **6:46** 6:46 Luk 5:16

* **6:44** 6:44 Sakheis neka

⁴⁷ Yaq qamupøis ndøgo, Yesu sekembá segegoám, manqei-te. Yakhapús. Geté tegi paev ezoqam, kewan livin-mbá gunu-tiamát. ⁴⁸ Yaq Yesu āv genezømét nqægo: Khamøe ndøsintavám. Yaq kave kandakandá sege-itimát. Yaq lova ande av 3 o 4 oklok ndægo, Yesu ekeza paev ezoqam-té genøwáv. Ibøkha mumát gono:mát. Yaq ndego tiqa khagua løvui-qa ndøgoám. ⁴⁹ Geté ndigu Yesu gi-ometam, ibøkha mumat go:geavun, ndigu até vøe-einim, ndego gevøgēv. Yaq ndigu møe ndøzøgeá. ⁵⁰ Ndigu ate gi:goam, gi-ometam, møe kandambá gigonem.

Geté Yesu nakhamas-té genøzø-akhá, gezø-ein, “Zo møe ndøgøném. Nó!” ⁵¹ Yaq khagua-té gezømbu-ketáo. Yaq khamøe sègevøitáv. Yaq ndigu nqova ndafe kandambá. ⁵² Ndigu møndæzøtéz, av nqægo, Yesu ezoqa kopoav-qape lou gezø-etoam. Geté ndigu mokho ndapeáv, teqa yaq-te. Matavap zua zøtokeapám.

*Yesu Genesalet manqei-te, enqoni-us ezoqam gekhakheinøvem
(Met 14:34-36)*

⁵³ Yesu tegi paev ezoqam namba giqantav, yaq Genesalet manqei-té gimøfakház, vømø-asa. ⁵⁴ Manqei-te givøvuam ndøgo, yaq ndaføyambá, ezoqa Yesu gèmatøvmém. ⁵⁵ Yaq ndigu sège-panqaním, nakhamas-té, neka enqoni-us ezoqam vømøndō-upøgim. Gekha manqei-tē ndøgo, ezoqa Yesu-qa yaq-te giyogemín, ndigu enqoni-us ezoqam kita-té ginø-abamín, Yesu-te sasa ndø-upøgimin, ma ndego te:goat. ⁵⁶ Neka gekha manqei vinivinimba-tē ndøgo, ge-okhoam, vemiav khasøkhasis-te neka vemiav kandakanda-te, ezoqa enqoni-us ezoqam, maket manqei-té ginø-upøgimín. Yaq Yesu āv gimboe-viømemín nqægo, “Kopømbâ, nginik enqoni-us ezoqam, ndabua ov-qase mba tiqa-khanøzumat.” Yaq gekha ezoqām ndigu, ndabua gimbo-khanøzemin, ndigu sègekha-khæzín.

7

*Mbumbukiam-qa nømendim matev, atanakha-zapazapa-za-qa nømendim matev,
gèlvuám
(Met 15:1-9)*

¹ Khøuwa nøme, Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam ndozáv, Yesu-te. Zelusalem taon-té ginduzáv. ² Yaq āv giniqei vím nqægo: Yesu-gi paev ezoqa nøme, lou gilog, ndigu zenda uni sunguziáv, av Felisi ezoqam, ezoqa gi:zømesimam. ³ (Nginik Felisi ezoqam neka Zu ezoqam ate gi:goam, lou logemáv, zenda uni sunguzumav tøgoat. Geté atanakha-zapazapa-za-qá matev mbopaevemín, taqa yaq-te. ⁴ Yaq ezoqam maket manqei-te gindu-qavazín, ndigu møndøkha-khakuamín, váev lou gilogín. Ndigu matev nøme kopoáv ndimbopaev, tigi atanakha-zapazapa-za-te gindu-upøgimam, kopømba ande av kap neka pot neka melek neka venanqei nonqo sunguzam matev.)

⁵ Yaq ndigu Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, Yesu gimbo-bevøpem, “Gekha zapâ ndøgo, qogi paev ezoqam nigi atanakha-zapazapa-za-qa matev pøpøvumav ndøgo? Ndigu bugukhokhof zenda uni sunguzumáv, lou gilogín.”

⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya, unimanqatin manqat ndø-eín, zo khavozam ezoqam-qa yaq-te. Ndego āv gene-peawám nqægo, ‘Mbumbukiam ge-ein: Nginik no tou mbá ginømbe-vizáp. Geté tiqa mbøni qámbá no-te.

⁷ Ndigu noqa iz, khokhó sege-eqawát. Zapa ndøgo, ndigu ezoqam-qá nømendim matev mba me:zømesimít. Ambá noqā nømendim matev.”

⁸ Mbumbukiam-qa nømendim matev, zo mðzo-ivøvém. Geté ezoqam-qá nømendim matev zombopavét.”

⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Mbumbukiam-qa nømendim manqat sanqawe neka zøkeza matev paev-qa yaq-te, zo ùni zøtezøté. ¹⁰ Mozes āv gene-eín nqægo, ‘Qave neká qavo, gèzøvizáp. Gekha ezoqām ndego, eve o evo soqa manqat tembo-ein, ndego ezoqa, yà belaém.’ ¹¹ Geté zo ndozo-manqate, ezoqa kopømbaqapé, eve o evo sa tembo-ein, av nqægo, gekha gigiāp ndøgo, no amba qo tøtaqa-etoamin, ndøgo Kobán. (Taqa manqa mokho, ‘Mbumbukiam-qá.’) ¹² Zo av ndøzøte-manqate, yaq zo ezoqa evøndipakha tøkeam-qa yaq-te, zòzømbø-khazú. ¹³ Yaq zo zøkeza nømendim matev mokho-te, atanakha-zapazapa-za-te qazo-upøgim, Mbumbukiam-qá Manqat zosanqawé. Neka zo matev av nqægo, kopoáv nandozogot.”

Ezoqam áv kené-manqa-zapa-us-ev-in?

(Met 15:10-20)

¹⁴ Yaq Yesu ezoqa ewaqape nqawá genømváb, gezø-ein, “Noqa manqat ùnime-yogé, zo ate nqazøte:go, neka mokho vømbø-ndapem! ¹⁵ Gigiap ndøgo, ezoqam-te ndø-oev, kopømba mbaín, te:-manqa-zapa-us-ev, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté ndøgo tené-manqa-zapa-us-év, matev neka manqat ndøgo, te-te ndøndo-fakhate.”*

¹⁷ Yesu nginik ezoqam gezivaz, neka khoev mokho-te vømvø-on, yaq ekeza paev ezoqam, nqanek manqat mokho-qa yaq-te mbobevøpém. ¹⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gê, até zó-a, manqa mokho upøgimáv? Ge zô, møzøté-zøtez? Gekha gigiāp ndøgo, ezoqam-te ndø-oev, ndøgo kopømba mbaín, te:-manqa-zapa-us-ev, Mbumbukiam-qa bøi-te. ¹⁹ Zapa ndøgo, ta gigiap ndøgo, ambá av nqægo, mbøni-tē qanø-oeín, geté emu-té qanø-oeín, neka nqawa vømvø-fakhanin.” (Nqanek manqat mokho-te, Yesu āv gene-eín nqægo: Mbumbukiam-qa bøi-te, lou ate ndægo eqeieqéi. Qoté-manqa-zapa-us-eq-ák.)

²⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Ezoqam ndøgo tené-manqa-zapa-us-év, matev neka manqat ndøgo, te-te ndøndo-fakhate. ²¹ Zapa ndøgo, ezoqam-qa matavap soqøsoqa, ndøgo matev soqøsoqa-te nakhoa ndølvøwe, teqa mbøni-té qando-fakhaté. Ta matev soqøsoqa nqánek: Mambe matev, neka aqonam matev, neka ezoqa pakhapakha khaneam matev, ²² neka nøkenøkem ngi:wat matev, neka gigiap qovetam matev, neka sanqambap matev, neka khavozam matev, neka sapi matev, neka ova matev, neka manqa ponqom matev, neka qakeza iz eqawat matev, neka kawakawa matev. ²³ Matev nqanek ate ndægo, ezoqam-qá mokho-té qando-fakhaté. Yaq ezoqa ndøgo tene-manqa-zapa-us-evín.”

Bawan vini-ak sævam, Yesu gu-unimanqatin

(Met 15:21-28)

²⁴ Yesu ta manqei ndøgo ge-ivav, yaq Taya taon avønin-té genøwáv. Yaq khoev-te gemø-on, ndego poeveáv ezoqa nøme ti:zøtez av nqægo, ndego ngêgō. Geté ndego kopømba mbaín tekxonawat. ²⁵ Ta manqei-te ndøgo, sævam møndøgoám. Tugu mbasønakam-yu, nqova soqa mbøigoám. Ngunuk sævam, Yesu-qa yaq-te até é-vøe-ewág-ae, vøndōwaw, teqa zenda tokhotapak-qa megemege-te, ekeza kha, manqei vøelavao. ²⁶ Ngunuk sævam, bawan vini-ák. Glik sævám. Finisia taon-té guqán, Sília plovins-te ndøgo. Yaq ndugu Yesu āv gumbo-viám nqægo, “Nogu yu, ambá nqova soqa qombo-ngeatamín?”

²⁷ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Matev eqeieqéi mbá, nakheis-qa lou toqondap, yaq gaqo sasa qozønqagím. Geté lou bugukhokhof nakheis betølvø, bezø-ewez.”†

²⁸ Geté yaq ndugu gundu-ein, “Evézøza. Nandav unimanqatín. Geté gaqo ndigu, lou-qase mokho-te ngu:sømbiap, lou khakhayakh ndølogatún, nakheis gi-ivøvemin.”

²⁹ Yaq Yesu gumbo-ein, “Qoqa manqat, mokho kandambá. Khoev-té qonøqáv. Nqova soqa ndego, qogu yu-qa mokho-te gu:goam, møndømbø-fakhán.”

7:10 7:10 Exo 20:12; 21:17; Deut 5:16 **7:15** 7:15 Kel 10:14-15 * **7:15** 7:15 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgō. Ta manqat nqánek: 16Gekha ezoqām ndego, gea tømboqat neka yoge kopømba vømbøgoát, yà beyogé! † **7:27** 7:27 Yesu gaqo ge-ein, zapa ndøgo. Zu ezoqam, bawan vini-ak, gaqo me:zæbám.

³⁰ Yaq ndugu khoev-te guqavan, tukewág ndógo, mbasønakam-yu, venanqei nonqo-té gumbobuvám. Neka nqova soqa mõndø-fakhán, tu mokho-te gu:goam.

Yesu gea kandøgeap neka manqa-khou ezoqam gekhakheinøvem

³¹ Yesu nqanek manqei Taya taon avønin-te ndøgo, nqawá genø-iváv. Yaq Saedon taon-té genøwáv, vømølvu, Gelili kewan-te vømø-ova, neka vemlav ten manqei-te sasa ndøwav. ³² Yesu gefakhan ndøgo, yaq gea kandøgeap neka manqa-khou ezoqam ndøndafém, te-te. Yaq zenda awam-qa mboviømém.

³³ Yaq Yesu ndego ezoqam, ezoqa ewaqape-qa mokho-te gu:goam, manqei vini-té genøndáf, vømø-yakhapus-mokho-mba-ez. Yaq até gendego, kokosov gea nqa-te vømbowasam, neka kokosov-te køse sasa ndøpisib, yaq nasam vømbo-khantav. ³⁴ Yaq Yesu yan-té genøqán, mbøni sekeqape vøfok, ekeza manqat-te ge-ein, “Efata!” Taqa manqa mokho nqánek, “Sà bemboqoé!” ³⁵ Yesu nqanek manqat até é-vø-eín-ae, yaq ngenek ezoqam-qa gea gèmbø-mboqovøém, neka nasam kopømbá gembo-sasaetam, yaq ndego manqa manqate egeieqei vøngaz.

³⁶ Yaq Yesu ndigu ezoqam āv genegugúb nqægo, “Ezoqa nøme zø-eín, taqa yaq-te.” Ndego manqat kopømbá gegugubam. Geté ndigu teqa emanqat, nøme mba mo:vøndazát.

³⁷ Ndigu nqova ndafe kandambá, yaq gimanqatam, “Matev ate ndægo ndematanam, qanimav tantáv. Ezoqa gea qazø-kandøgeapam neka manqa-khou vøgoam, ndigu ndakin kopømbá ndiyoge neka manqat ndimanqate.”

8

*Yesu ezoqa bawan-qape nøme ge:zøkef
(Met 15:32-39)*

¹ Khøuwa nøme, até nqawá, ezoqa kopoáv, Yesu-te gindupindam. Yaq ndigu lou mbaín, vøeløg. Yaq Yesu ekeza paev ezoqam ndømøváb, gezø-ein, ² “No tanakh nøzøgó, nginik ezoqam. Zapa ndógo, nginik no namba ngigu, khøuwa misiká. Yaq ndakin, ndigu lou mbaín. ³ No ndigu ififin-us sa tækhofosam, ekeza vemivemiav-te, yaq bøi mõzøgugím, livin-qase. Ezoqa nøme, andé qámhá gindu-okhoam.”

⁴ Yaq Yesu-gi paev ezoqam gimbo-qavøinam, “Gé, lou gekham-té qazíqevim, nqanek ezoqam-av manqei-te, nginik ezoqam vizí:zøkēf.”

⁵ Yaq Yesu gezøbevap, “Flawa gekhām nandizøgo?”

Ndigu gindu-qavøinam, “Flawa ate gi:goam sevén.”

⁶ Yaq Yesu ndigu ezoqa bawan-qape, manqei-te qonam manqat zø-eín. Yaq até gendego, nginik flawa seven gè-upøzó, Mbumbukiam ike manqat vømbo-ein, sasa ndømbegim, ekeza paev ezoqam, ezoqa ewaqape etoam nonqo, vøzø-etoam, yaq ndigu sasa zø-etoam. ⁷ Até zonga khasøkhasís-a, vøzøgoam. Khapémhá. Yaq Yesu Mbumbukiam-te ike manqat qambøeva, até nginik zongá-ya, ekeza paev ezoqam, ezoqa ewaqape etoam nonqo, vøzø-etoam. ⁸ Yaq ezoqa ewaqape lou tilóg ndógo, até vøzø-ewez. Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, gèpizumém. Kandambá qamøvea. Yakhav kandakanda sevén, ginqeitømem. ⁹ Ezoqa kopoav-qapé, nqanek lou gilog. Angana ate gi:goam, ande āv fo taosén ndi:gú.* Yaq Yesu ndigu ezoqam, ekeza vemivemiav-té genø-khofosám. ¹⁰ Yaq ndego até gendego, ekeza paev ezoqam namba, khagua-té ginøketáb, Dalmanuta manqei-te sasa ndøtinim.

*Felisi ezoqam Yesu-qa umingiap matev qeivi-qa gigoam
(Met 12:38-42; 16:1-4)*

¹¹ Yaq Felisi ezoqam ndozáv, Yesu-te, neka te namba manqa itumbam vøngazem. Ndigu matemateam-qa mbogoám. Neka ambá umingiap matev mboqeivimín, ndego

7:36 7:36 Mak 1:43-45 **7:37** 7:37 Isa 35:5 **8:1** 8:1-9 Mak 6:35-44 * **8:9** 8:9 Sakheis neka nakheis mõndøgoám, lou gilog. Geté ndigu gevebøpøteáv.

uni Mbumbukiam-qa bazafogakh tɔpɔmbɔ́ego-a. ¹² Geté Yesu mbɔni sekeqape ndɔ́fók, gezɔ-ein, “Zo ezoqa ndakin nqazoyage, gekha zapá, zo umingiap matev qeivi-qa ndɔzɔgo? No unimanqatin nqazɔ-manqate, zo umingiap matev zóqeivimák.” ¹³ Yaq Yesu Felisi ezoqam tenɔziváz ndɔgo, khagua-te vɔketao, yaq-keoqa sasa ndɔqantav.

*Yesu Felisi ezoqam neka Elod, tiqa matev, flawa poponɔvem nonqo ge:khamas
(Met 16:5-12)*

¹⁴ Yesu tegi paev ezoqam namba gi-qantavat, flawa kopo zɔmbu-khokhonavám, khagua-te. Nɔme tonqozoateáv. Manqa matev zɔmbo-navɔém. ¹⁵ Yaq Yesu gezɔ-ein, “Aiyá qagó. Felisi ezoqam neka Elod, tiqa flawa poponɔvem nonqo, gɛmbɔe-feazoát.”

¹⁶ Yaq tegi paev ezoqam, áv ginibondát nqáego, “Ngenek nqanek manqat ekeqá tene-eín ndɔgo, ni flawa mbain nqazigu.”

¹⁷ Yesu é-mɔndæ-otév, ndigu gekha manqat mē:bondat. Yaq gezɔ-ein, “Zo gekha zapá, flawa-qa yaq-te nqazɔte-fofogeap? Gê, zo sekemba sozó-bevupit, neka mokho ndapeáv? Gê, zoqa matavap gétokeap? ¹⁸ Zo bɔi ndɔzɔgó. Geté zo qeivupáv. Neka zo gea ndɔzɔgó. Geté zo yogeapáv. Gɛmbo-mataváp, ¹⁹ ta khɔuwa-te ndɔgo, no flawa faev qæmbegim, neka yaq ezoqa faev taosen vɔtɛzɔkef. Zo yakhav ate qægoam gekhám, lou mbegeap qazo-nqeitɔmem, ndɔgo qamɔvea?”

Yaq gimbo-einim, “Yakhav ate qægoam tuélv, qeinqeitumem.”

²⁰ Yaq Yesu nɔme gezɔ-ein, “Neka flawa seven qæmbegim, ezoqa fo taosen nonqo. Zo yakhav ate qægoam gekhám, lou mbegeap qazo-nqeitɔmem, ndɔgo qamɔvea?”

Yaq gimbo-einim, “Yakhav ate qægoam, sevén qeinqeitumem.”

²¹ Yaq Yesu gezɔ-ein, “Yaq ge zɔ, gekha zapá, noqa manqat-qa mokho sekemba qeivupav ndozogo?”

Yesu bɔi waev mbain ezoqam gekhakheinɔvem

²² Yesu ekeza paev ezoqam namba, Betsaida vemiav-te gimɔfakhaz, yaq bɔi waev mbain ezoqam ndondafém, neka Yesu te-te zenda awam-qa vɔmbɔ-viɔmem. ²³ Yaq Yesu ndego bɔi waev mbain ezoqam pingi mbogeá, vemiav bavokho vɔ-itu. Yaq até gendego, teqa bɔi-te, kɔse mbɔe-pisíb, neka zenda sasa mbɔeve, gembobevap, “Toqóqeivi?”

²⁴ Yaq ngenek ezoqam bɔi ge-eqa, gembo-ein, “Ezoqam nqæzɔmété. Geté nginik ngi-okhoet, andé tae nɔteqeiví.”

²⁵ Yaq Yesu teqa bɔi-te, zenda nqawá genɔvé. Yaq ngenek ezoqam bɔi gemboqoa, sɛgembo-eqeieqeí. Gigiap ate qægoam ùnime:-qeiváp. Bavokho-qapé. ²⁶ Yaq Yesu gembo-ein, “Qakeza khoev-té qanɔqáv. Geté vemiav mokho-te ndɔqáv.”

*Pita gematɔvem, Yesu, ndego Mesayá
(Met 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Yesu ekeza paev ezoqam namba, Sæzalia-Filipai taon avɔnin-té ginɔ-apát, vemiav vinivinimba qagoat. Ate av-té gi-apat, yaq Yesu gezɔbevap, “Gê, ezoqa no gekha ezoqám mé:næna?”

²⁸ Yaq gimbo-einim, “Ezoqa nɔme ndimanqate, qo Zión, ndego ibɔkha iz etoam ezoqam. Neka nɔme ndimanqate, qo Ilaizá, o Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqá nɔmé, ndigu ibugukhokhof giyageapam.”

²⁹ Yaq Yesu gezɔbevap, “Gemá zo? No gekha ezoqám zɔténæna?”

Yaq Pita gembo-qavɔiu, “Qo Mesayá.”

³⁰ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam manqa áv gezɔmbe-lɔvuá nqáego, “Zo ezoqa nɔme zɔ-eín, no gekha ezoqám.”

*Yesu ekeza lɔvɔte neka nango khandi:vat-qa yaq-te, ande ge:zomas
(Met 16:21-23; Luk 9:22)*

³¹ Yesu tegi paev ezoqam, ekeza lɔvɔte-qa yaq-te zomesim ndɔngáz. Gezɔ-ein, “Ezoqam-ge Yo, nqosɔgeap kandambaqape bendáp. Neka Zu megetapak neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nɔmendim ezoqam bɛsanqawém, sasa belaem. Geté khɔuwa misika-qa zita-te, nqawa ndɔkhandí:v.”

³² Yesu manqat bavokho-qapé gezɔ-ein, taqa yaq-te. Yaq Pita até gendego, Yesu sègekható, guguna manqat manqate vɔmbɔngaz. ³³ Geté Yesu, gèndoqambún, ekeza paev ezoqam vɔzɔmet, Pita sasa mboponqom, gembo-ein, “Mòqoqáv qo, Saitan! Zapa ndógo, qoqa matavap nandav, ambá av nqægo, Mbumbukiam-tê qandowāv. Geté manqei-qape ezoqam-té qandowāv.”

*Yesu-te paev-qa toqogoat
(Met 16:24-28; Luk 9:23-27)*

³⁴ Yaq Yesu ezoqa bawan-qape ndɔmɔváb, ekeza paev ezoqam namba, gezɔ-ein, “Gekha ezoqām ndego, no-te paev-qa ndego, ndego ekeza poev matev, zitá geabetewuá, neka ekeza tae mutui bē-eqa, neka no sasa benɔndopaev. ³⁵ Gekha ezoqām ndego, ekeza yage geawat-qa tegoat, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, no neka Manqat Mbomambaqape zapaya, ekeza yage te:khambua, ndego ndɔmɔqeív. ³⁶ Gèmbomataváp. Ezoqa manqei-qape gigiap ate nqægo tɔmbogawam, yaq ekeza yage gèkhambuá, ta gigiap ate ndægo, áv khambøé-tøkē? ³⁷ Neka gê, ngenek ezoqam, gekha fia ndógō, yage nango temendap?”

³⁸ Gekha ezoqām ndego, noqa yaq-te neka noqa manqat-qa yaq-te, mivi tegoat, nginik manqa-zapazapa-us ezoqam mokho-te, ndakin ngiyage, ndigu Mbumbukiam-te tɔkebeav ndigu, yaq até Ezoqam-gé Yó-a, ndego mivi ndógó te-te, Eve-qa waev neka bazafɔgakh-te tegeav, Mbumbukiam-gi enzol ezoqam namba.”

9

¹ Yaq Yesu manqat nɔme gezɔ-ein, “No unimanqatín nqazɔ-manqate. Zo ezoqa nɔme, nqazo-waniap, naqanøká zópakhaezák. Geté Mbumbukiam-qa Megeat Matev ndòzotɔkhæ-qeívím. Bazafɔgakh-us ndógeáv.”

*Yesu bugug qambo-enend
(Met 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Yaq khɔuwa siks-qa zita-te, Yesu, Pita neka Zems neka Zion, manqei poyat-qape-té genɔ-itúb, vɔmɔ-yakhapus-mba-ez. Yaq Yesu-te gi:kewagam, ndego bugug sògo-enendtát, tiqa bɔi-te, ³ neka teqa ndabua vɔmɔmbō-papaqa-qape. Bɔi sanqatɔve-ús. Manqei-qape-te ate nqægo, ezoqa kopɔmba mbáin, ndabua tezunguz, vɔpapaqā, kopɔmba ande av teqa ndabua qægoam. ⁴ Yaq Ilaizā neka Mozes, sègezɔ-fakház. Yesu namba, manqat ndɔmanqatám.

⁵ Yaq Pita Yesu gembo-ein, “Nɔméndim ezoqam. Qanimáv, ni nqeiigu. Ni khoev-qasis misika nizɔpuán, qoqa kopo neka Mozes-qa kopo neka Ilaiza-qa kopo.” ⁶ Pita nqanek manqat khokhó sege-eín. Ndego otevatéáv gekha manqat ndó-eín. Zapa ndógo, ndigu mɔe ndɔgoném.

⁷ Yaq ozoz ndokawá, vɔgutaz. Yaq ta ozoz-te ndógo, manqat ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Ngenek nogé Yó. No poev kandambá te-te. Zo teqa manqat gèyogé.”

⁸ Yaq ndigu amba me:qambuním. Geté ezoqa nɔme zɔmeteáv. Yesu mba ndɔ-ometám, ti namba ge:goam.

⁹ Yaq manqei poyat-te gi:visat, Yesu manqa āv gezømbe-løvua nqægo, “Matev nqanek, zo qazoqeivim, ezoqa nømme naqanøká me:zòmás. Geté Ezoqam-ge Yo, løvøte-te bêtøndokhæ-khandí:v.”

¹⁰ Yaq ndigu teqa manqat gèkhatiwiím. Geté yakhapus mokho-mba, āv ginibondát nqægo, “Ngenek løvøte-te khandi:v-at-qa yaq-te, manqat ge-ein, taqa manqa mokho āv khanégo?”

¹¹ Yaq Yesu gèmbo-bevøpém, “Gekha zapâ ndøgo, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam ndimanqate, av nqægo, ‘Ilaiza betøkho-fakhân.’?”

¹² Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Unimanqatín, Ilaiza bugukhokhof ndøkho-fakhân, gigiap ate ndægo vøkhakheinām. Geté Ezoqam-ge Yo-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat nømme mozó-geveømem? Ndøgo āv qane-eín nqægo, ‘Ndego nqosøgeap kandambaqape ndøqeív neka ezoqa gésanqawém.’” ¹³ Geté Ilaiza-qa yaq-te, no nqazø-manqate: Ndego møndø-fakhân. Yaq ezoqam ndego, āv timbøe-matønumát, av ndigu ekeza qazømbe-pøovam. Nqanek matev āv tønefakhân, av Mbumbukiam-qa Manqat teqa yaq-te qæ-ein.”*

*Yesu opønakam gekhakheinøvem, ndego nqova soqa gembøigoam
(Met 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Yaq Yesu, Pita neka Zems neka Zion namba, tegi paev ezoqa nømme-te nango ginduqavaz, givisavun, yaq tizømét ndøgo, ezoqa kopoáv giwaniapam ti-te. Neka ndigu Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam namba, manqa ndø-itumbumát. ¹⁵ Yaq ezoqa ewaqape, Yesu gi-ometam, ndigu nqova zøndáf. Yaq tinøbøin ndøgo, khaiya mboma manqat vømbø-einim.

¹⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Gekha zapayā zøté-ponqombupit?”

¹⁷ Yaq ezoqa tendowáv ndøgo, manqat vømbø-ein, “Nøméndim ezoqam. No nøkeza yo notøndo-ndáf qo-te. Ndego nqova soqa mbøigú, neka manqa khóu. ¹⁸ Nqova soqa gè-uvutumátún. Yaq manqei me:lavawín. Yaq køse møndæqouzín, teqa manqa-nqa-te, neka khaya vøvivisamin, neka kha vømbø-føgakhin. No qogi paev ezoqam, mðezø-eín. Nqova soqa ambá gengeatømemín. Geté ndigu amba me:goném. Kopømba mbain.” ¹⁹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Zo unimanqatin mbain ezoqam, zo ndakin nqazoyage, gè, no khøuwa andé gèkhám, zo namba tizi:yagat neka zoqa viniv vøe-eqatāt? Geté ság! Opønakam vøndo-ndafém.”

²⁰ Yaq opønakam vøndo-ndafem. Yaq nqova soqa Yesu ge-omet, ndego até gendego, nakhasam vø-uvutam. Kha sègembøi-wageapát. Yaq nakhasam manqei-té genø-ogiú. Sège-qambinimát, neka manqa-nqa-te køse vømbø-qounat.

²¹ Yaq Yesu eve gèmbobeváp, “Gekha khøuwā qambøengaz?”

Yaq ndego gendo-ein, “Ndøgo, khapelavøqase ge:goam, tømboe-ngáz. ²² Khøuwa nømme, nqova soqa, gøinam-té neka ibøkha-té genø-nqagevemám. Laelae-qa mbogoám. Geté qo kopømba toqogoat, ambá tanakh qoniguín neka voqoní-tøkein.”

²³ Yaq Yesu gèmbo-ein, “Gekha zapá, av nqoqote-manqate nqægo, ‘Qo kopømba toqogoat?’ Matev ate ndægo kopømbá, te-te ndego, nde-unimanqatinat.”

²⁴ Yaq nakhamas-té, ndego nakhasam-ge eve, āv gene-akhá nqægo, “No mðe-unimanqatin. Gèntøké. Yaq no kopømbaqapé, tæ-unimanqatin.”

²⁵ Yaq Yesu geqeiv, av nqægo, ezoqa bawan-qape gèpindumít, yaq ndego nqova soqa gèmboponqóm, gèmbo-ein, “Qo nqova soqa, manqa-khou neka gea kandøgeap, no nqataqá-manqate. Ngenek nakhasam mðqo-iváv, neka nango ndø-øq, teqa mokho-te.”

²⁶ Yaq ngenek nqova soqa, gè-ogeá, neka nakhasam vø-uvutam. Kandambá ge-uvutam, sasa ndøfakhan. Yaq ndego nakhasam, andé løvøte bugug me me:kewagám. Yaq

9:11 9:11 Mal 3:1 **9:12** 9:12 Mal 4:5-6; Psa 22:1-18; Isa 53:3 **9:13** 9:13 Met 11:14 * **9:13** 9:13 Yesu Ilaiza-qa yaq-te manqat ge-ein, ndego Zion me:manqatám. Qotéqeiv: Met 11:14 neka 17:13 **9:23** 9:23 Met 21:21; Mak 11:23
9:26 9:26 Mak 1:26

ezoqa nõme āv gini-einim nqægo, “Ndego mōndōnaním.” ²⁷ Geté Yesu zenda mbogéá, sasa ndø-eqei, vø-itan.

²⁸ Yaq vaev-te, Yesu khoev-te ge-on, ekeza paev ezoqam namba gimi-yakhapus-mbaez, ndigu gēmbø-bevøpēm, “Ni gekha zapá ndøgo, nqova soqa amba qati-ngeatømem?”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Nqova soqa av nge:go, guligulim mbá qoté-ngeatám.”

*Yesu qambo-menas, ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te ge:zømas
(Met 17:22-23; Luk 9:43b-45)*

³⁰ Yesu ekeza paev ezoqam namba, nqanek manqei gi-ivøvem, yaq Gelili plovins mokho-té sugu-apát. Yaq ndego poeveáv, ezoqam ti:zøtez av nqægo, ndego gekham-tē gego. ³¹ Zapa ndøgo, ndego ekeza paev ezoqam me:zømesimát. Gezø-ein, “Ezoqam-ge Yo, ezoqam-qá zenda-té ginøveém, neka pakhapakha vømbó-khanøēm. Geté tenanim, yaq khøuwa misika-qa zita-te, nqawa ndøkhandí.v.” ³² Tegi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu manqa mokho ndapeáv. Geté møe ndøgoném, vømbøé-bevøpēm.

*Yesu-gi paev ezoqam mokho-te, megeat ezoqam, gekha ezoqām?
(Met 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Yaq Yesu, ekeza paev ezoqam namba, Kapenaum taon-té ginøzāv. Khoev-te gimø-oz ndøgo, yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Zo nakhoa-te ndøgo, gekha zapayá qazoté-ponqombem?” ³⁴ Geté ndigu yaq manqat qavøiwateáv. Zapa ndøgo, nakhoa-te ndøgo, taqa yaq-te ndøgo tini-ponqombém, ti mokho-te, iz akhae kandambaqape, gekha ezoqām ndøgo.

³⁵ Yaq Yesu segeqóm ndøgo, ekeza paev ezoqam tuelv, sasa ndømøvab, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, megeat iz ndape-qa tegoat, ndego yá betøndo-páev, neka ndego ezoqa ewaqape-gé sasae ezoqam begó.”

³⁶ Yaq Yesu nakhasam ndo-itú, tiqa mokho-te livin-mba ndøugu vøve, sasa ndøngenøtam, gezø-ein, ³⁷ “Gekha ezoqām ndego, noqa iz-te, nakhasam av nge:go tekhatø, ndego no ndøkhatómb. Neka gekha ezoqām ndego, no tekhatomb, ndego no mba gékhatombák, geté até ndegó-a, Mbumbukiam, no gendo-khofotan.”

*Ezoqam ni sanqaupav ndigu, ndigu nigí
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Zion Yesu gembo-ein, “Nøméndim ezoqam. Ni ezoqam møi-ometám. Ndego nqova soqøsoqa ndøngeasumatún. Qoqá iz-té genøgoatún. Yaq ni ndego nimbøe-khafeném. Zapa ndøgo, ndego ni namba okhomáv.”

³⁹ Geté yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbøe-khafēáp, ndego. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, noqa iz-te umingiap matev ndematanam, ndego noqa iz nakhamas-te géngiuák. ⁴⁰ Gekha ezoqām ndego, ni-te sanqaupav ndego, ndego nigí. ⁴¹ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, zo noqa iz-te, ibøkha-qase tezø-etoam, zapa ndøgo, zo Keliso-gē ezoqām, ngenek ezoqam yaq-fia eqeieqei ndømøndáp.”

*Matev soqøsoqa ndøgo, unimanqatin matev ndøngi:wat
(Met 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Yaq Yesu manqat nõme gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, nakhei nqonqon av ngi:gu, ndigu no ndi-unimanqatinat, manqa-zapa-te te-itub, teqa manqa-zapa kandamba tantáv. Ndego amba nandi-qape monqo-te timbo-møpøtøzemin, kewan-te sasa mø-oginamin, yaq ta yaq-fia te-te ndego, ambá andé khapémbá. Geté yaq-fia kandambaqape ndøgo, Mbumbukiam-te temøndap.

⁴³ Qoqa zenda kopo, manqa-zapa-te t̄o-ituqabat, s̄egekepáz. Zenda kopo mba taqagoat, khandi miavmiav-te toqom̄-oq, nd̄ogo kop̄ombá. Geté soqain nd̄ogo, qo zenda menas taqagoat, yaq ḡoinam-tē qon̄oqāv, ta ḡoinam nd̄ogo, khouv̄emav nd̄ogo.†

⁴⁵ Neka qoqa zenda tokhotapak kopo, manqa-zapa-te t̄o-ituqabat, s̄egekepáz. Zenda tokhotapak kopo mba taqagoat, khandi miavmiav-te toqom̄-oq, nd̄ogo kop̄ombá. Geté soqain nd̄ogo, qo zenda tokhotapak menas taqagoat, yaq ḡoinam-tē gim̄o-ogeq̄ænām.‡

⁴⁷ Neka qoqa b̄oi kopo, manqa-zapa-te t̄o-ituqabat, s̄egekhofá. Qo b̄oi kopo mba taqagoat, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te toqom̄-oq, nd̄ogo kop̄ombá. Geté soqain nd̄ogo, qo b̄oi menas taqagoat, yaq ḡoinam-tē gim̄o-ogeq̄ænām. ⁴⁸ Ta ḡoinam-te nd̄ogo, nonqou ndigu, ezoqam-qa kha ndiloge, nasiniapáv, neka ḡoinam khouv̄emáv.

⁴⁹ Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, te-te s̄ovakha gigiap gil̄ovusam̄in, ḡoinam-te, ndigu ngalam mo:geem̄in. Yaq nd̄ogo, s̄ovakha gigiap s̄ege-eqeieqei-ín, Mbumbukiam-qa b̄oi-te. Yaq matev até kopó, matev f̄oḡof̄oḡakh yà bet̄ondo-fakhaté, ezoqa ewaqape-te, ndigu bem̄o-eqeieqei-ez, Mbumbukiam-qa b̄oi-te.

⁵⁰ Ngalam gigiap qanimáv. Geté mokhov t̄om̄ombo-nav̄em, yaq áv khoqotégō, nqawa ti-mokhov-us-ez? Zo ngalam bez̄ombu:gú, zo mokho-te. Neka sambi matev-té qan̄oyagé, yaqyaq-a.”

10

*N̄oken̄okem matev ngi:wat-qa yaq-te
(Met 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ Yesu ta manqei nd̄ogo ge-ivav, yaq Zudia plovins-te neka Zoden kea yaq-keoqá gen̄wáv. Yaq até nqawá, ezoqa kopoáv gindupindam, yaq ndego v̄oe-z̄omesim, av oskia ge:goam.

² Yaq Felisi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Ambá gembo-matematēmem̄in, gimbo-bev̄opem, “Gê, Mozes-qa guguna manqat, áv khané-ein? Ezoqa kop̄ombá, s̄avam sa te-ivav, ó, kop̄omba mbaín?”

³ Yaq Yesu ḡez̄obeváp, “Gê, zo Mozes gekha manqat z̄o-ein, taqa yaq-te?”

⁴ Yaq gimbo-qav̄oinam, “Mozes áv gene-eín nq̄ægo: Anganeam s̄avam iv̄ove-qa tegoat, nd̄ogo kop̄ombá. Sakhei z̄oavis pepa bepeawám, bemb̄o-etoam, ndugu sasa bekhofotav.”

⁵ Yaq Yesu gez̄o-ein, “Mozes nandav manqat gepeawam, zapa nd̄ogo: Zo kh̄ape z̄otesap̄i:z. ⁶ Geté Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, ndego ezoqam, anganeam neká s̄avam, t̄ekhakhein̄ovém. ⁷ Yaq nakémbá, anganeam eve neka evo géziváz. Yaq z̄as namba mé:t̄okuaném, ⁸ yaq ndigu ezoqa menas, v̄om̄o-kha-kopo-éz. Yaq ndakin ndigu ambá av nq̄ægo, kha menás, av bugukhokhof gi:goam. Geté kha kopó.

⁹ Ndigu Mbumbukiam nd̄ot̄okuzú. Yaq ezoqa beqat̄ozó.”

¹⁰ Yaq Yesu tegi paev ezoqam namba, khoev-te givesez, ndigu ḡembo-bev̄opém, taqa yaq-te. ¹¹ Yaq gez̄o-ein, “Gekha ezoq̄am ndego, s̄avam te-ivav neka s̄avam vini v̄o-ok̄i, ndego manqa-zapa nd̄ogó, zas-te. Ndegō n̄oken̄okem matev nd̄ongiú neka mambe mé:wáv. ¹² Yaq até kopó. S̄avam ndugu, zivis tu-ivav, anganeam vini v̄ondáf, até ndugú-a, n̄oken̄okem matev nd̄ongiú neka mambe mé:wáv.”

*Yesu nakhei nqonqon zenda gez̄omb̄o-awam
(Met 19:13-15; Luk 18:15-17)*

9:43 9:43 Met 5:30 † **9:43** 9:43 Baebol kopokopo n̄ome-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat n̄ome nd̄ogó. Ta manqat nq̄anek: 44Ta ḡoinam-te nd̄ogo, nonqou ndigu, ezoqam-qa kha ndiloge, nasiniapáv, neka ḡoinam khouv̄emáv. ‡ **9:45** 9:45 Até nqanék-a, Baebol kopokopo n̄ome-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat n̄ome nd̄ogó. Ta manqat nq̄anek: 46Ta ḡoinam-te nd̄ogo, nonqou ndigu, ezoqam-qa kha ndiloge, nasiniapáv, neka ḡoinam khouv̄emáv. **9:47** 9:47 Met 5:29 **9:48** 9:48 Isa 66:24 **9:50** 9:50 Met 5:13; Luk 14:34 **10:4** 10:4 Deut 24:1-4; Met 5:31 **10:6** 10:6 Gen 1:27; 5:2 **10:7** 10:7-8 Gen 2:24; Ef 5:31-33 **10:11** 10:11 Met 5:32

¹³ Ezoqa nõme, Yesu-te, nakheis ndo-upøgím. Ndigu møndøzøpoé, Yesu ambá zenda zømbø-awamín. Geté tegi paev ezoqam gèzømbø-khafén, ndigu ezoqam. ¹⁴ Yesu nqanek matev geqeiv, ndego khanakhanakh mbaín, ekeza paev ezoqam-te, gezø-ein, “Nakheis bègeáv no-te. Zømbø-khakházám. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, tiqa ndígu, av nakheis ngi:gu.

¹⁵ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa Megeat Matev khatiwiav tøgoat, av nakhei nqonqon ngi:gu, ndego teqa Megeat Matev mokho-te gemø-onák.” ¹⁶ Yaq Yesu nginik nakheis, gè-upøgimám, zenda vøzømbø-awam, sasa zøguligulim.

Gigiap kopoav ezoqa ndakinak, Yesu-te gendowav

(Met 19:16-26; Luk 18:18-27)

¹⁷ Yesu manqei ndøgo ge-ivavtat, yaq ezoqa kopo tendotéit ndøgo, Yesu-qa megemege-te, katuk vømøkui, gembo-ein, “Nøméndim ezoqam mbomambaqape. No gekha matev nómatønumāt, khandi miavmiav vøténdāp?”

¹⁸ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha zapá no mbomambaqape ndoqote-næna? Ezoqa mbaín, mbomambaqape. Mbumbukiam mba me:gó. ¹⁹ Qo Mbumbukiam-qa guguna manqat mðqote-qatéq, av qæ-ein nqægo, ‘Qo ezoqa pakhapakha zøkhanèám. Neka nøkenøkem matev ndøngi:wát. Neka ndø-aqònám. Neka meakha manqat ndømanqaté. Neka khavozam matev ndøgø. Qavē neka qavo, gèzøvizáp.’ ”

²⁰ Yaq ngenek ezoqam gendo-ein, “Nøméndim ezoqam. Nqanek guguna manqat ate ndægo nqæmbôpæev, no khapelavøqase qategoam, atema ndakin.”

²¹ Yaq Yesu ngenek ezoqam, gèwawám, kuku matev-ús, gembo-ein, “Qanimáv. Geté matev kopo nõme nqáneq qoqógó. Vøkhæqáv. Yaq gigiap ate nandaqambe:go, qomówí. Yaq moni ndigu toqoqas, gigiap-av ezoqam qozø-etoám. Av toqotego ndægo, yaq qo gigiap qaniqanim, yan manqei-té qoqonø-møvøemét. Yaq vøndoqáv. No qonøndó-pæev.”

²² Yaq ndego nqanek manqat ge-ewag, ndego avus-mba mbovoé. Yaq sègewáv. Mbøni vaev-ús. Zapa ndøgo, ndego gigiap kopoáv qambogoam.

²³ Yaq Yesu gegambunim, ekeza paev ezoqam sasa ndøwabam, gezø-ein, “Gigiap kopoav ezoqam, ti-te ndigu unimé:-føgákh, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te tu:-oz.”

²⁴ Yaq tegi paev ezoqam nqanek manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. Geté Yesu manqat, nqawá genøzø-eín, “Nogi nakheis. Nakhoa føgakh-qapé, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te toqotu-oq! ²⁵ Kemol ndugu, søvakha gigiap kandambaqapu, mil nqa-te one-qa tugoat, tu-te ndugu føgakh andé mbaín, av gigiap kopoav ezoqam-te føgakh ndægo, ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te one-qa tegoat.”

²⁶ Yaq Yesu-gi paev ezoqam, nqova nõme mba zømbondáf, neka yaqyaq-a gibond, “Av tægoat ndægo, yaq gekha ezoqām ndøkhandi:v?”

²⁷ Yaq Yesu ti-te gekewag, gezø-ein, “Matev av nqægo, ezoqa kopømba mbaín. Geté Mbumbukiam, ndego viní. Matev ate ndægo, ndego kopømbaqapé tego.”

Yesu toqombo-pavet, taqa yaq-fia

(Met 19:27-30; Luk 18:28-30)

²⁸ Yaq Pita Yesu gembo-ein, “Nqáe! Ni gigiap ate qægoam, zitá qati-wuøém, qo nqeitaqambe-paev.”

²⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, khoev te-ivav, o namba-qaniap o evo o eve o nakheis tezivaz, o khae te-ivav, no zapaya neka Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape zapaya, ³⁰ ndego Mbumbukiam ndakin yage-te nõme mba mbøé-etoám, kopoav-qapé, wan andléd ate tægoat, khoev, neka

namba-qaniap, neka evøndipakha-sæv neka khae. Geté ndego até ngenøgim matév-a vóndāp, no zapaya. Yaq megemege-te ndo:go, ndego khandi miavmiav ndóndáp.

³¹ Geté ezoqa kopoáv, ndigu ndakin nduo-megetap, gendópavát. Neka ezoqa kopoav, ndigu ndakin ndindopaev, gó:megetát.”

*Yesu qambo-misika, ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te ge:zømas
(Met 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Yesu ekeza paev ezoqam namba nakhoa gigeveat, Zelusalem taon-te giqavigat, ndego gèzømbo-megetát. Yaq tegi paev ezoqam, nqova zóndáf neka mbøni zøvá, taqa yaq-te. Até ezoqa nómé-a, namba gi:apat, møe ndøgoném.

Yaq Yesu ekeza paev ezoqam tuelv, nqawá genøkhatób, vømø-yakhapus-mba-ez, neka matev-qa yaq-te, ndøgo Zelusalem taon-te tømømbo-fakhan, sasa me:zømas, ³³ gezø-ein, “Nqáe! Ni Zelusalem taon-té qazinø-qavigít. Yaq Zelusalem taon-te ndøgo, Ezoqam-ge Yo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam-qá zenda-té gimøveém. Yaq ndigu manqa ovøyam-te sasa ndóveém, manqat vókopo:nēm, av nqægo, yà benanīm, neka manqei vini-ak-qa zenda-te vóveém, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. ³⁴ Yaq ndigu otøotam mé:vewém neka køse vømbøé-pisibømēm, teqa kha-te, neka vøzuīm, pakhapakha sasa mbókhanøēm. Geté khøwa misika-qa zita-te, ndego nqawa ndøkhandí:v.”

*Zems neka Zion, iz akhae ndape-qa gigoam
(Met 20:20-28)*

³⁵ Zems neka Zion, ndigu Zebedi-gi nakheis, tinduzáv ndøgo, Yesu manqat vømbø-einim, “Nømendim ezoqam. Nitaqá-viømém. Kopømbâ, niqa poev matev toqogo.”

³⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo gekhā zøpoev, no tæzøgo?”

³⁷ Yaq gimbo-einim, “Niqa poev nqáne. Qo megeat iz kandambaqape toqomøndap, yaq ni ambá qo namba zimi-qonavín, ezoqa nøme, qoqa nakeamo zenda-te vóqøm, neka ezoqa nøme, qoqa yogea zenda-te vóqøm.”

³⁸ Geté Yesu gendo-qavøiu, “Zo zøtezøtezák, gekha matev-qa zonø-einim. Gê, zo kopømbâ, ibøkha khaqain-qape tozo-izám, av no tøte-iz? Neka ibøkha iz ndøgo, no tændap, kopømbâ tozo-upøgim?”*

³⁹ Yaq gimbo-einim, “Ni kopømbaqapé.”

Yaq Yesu gezø-ein, “Zo ibøkha khaqain-qape ndøzomø-izám, av no tøte-iz. Neka zo ibøkha iz ndøzomø-upøgím, av no tøtendap. ⁴⁰ Geté gekha ezoqām, noqa nakeamo zenda neka yogea zenda-te timøqonav, ambá av nqægo, nō nøvevesām. Geté ta qonam nonqo, tiqa ndígu tógoát, Mbumbukiam gevevesam.”

⁴¹ Yesu-gi paev ezoqa ten nøme, nqanek manqat giyogem, yaq qaqa ndøgoném, Zems neka Zion-te.

⁴² Yaq Yesu ekeza paev ezoqam tenø-møváb ndøgo, gezø-ein, “Zo møzøte-zøté. Ezoqa ndigu, bawan vinivinimba, kawakawa-za ndizæza, ndigu ezoqa gètøkhonøzát. Neka tigi megetapak, gø:kawaezát, av ekeza poev ndøzømbe:go. ⁴³ Geté zo mokho-te, matev av nqægo bègō. Gekha ezoqām ndego, zo mokho-te iz kandambaqape ndape-qa tegoat, ndego yà be-zoge-tøke-ezoqam-év. ⁴⁴ Neka gekha ezoqām ndego, zo mokho-te megeat-qa tegoat, ndego andé ezoqa ewaqape-ge yaq-fia mbain sasae ezoqam bezømbegó. ⁴⁵ Até Ezoqam-gé Yó-a, ndego matev até kopó. Ndego ambá ndøgo tenegeavün, ezoqa sasae timbogoat neka vømbó-tøkeát. Geté ndego ezoqa tøke-qa neka teqa kha løvøte-te vee-qa ndøgeavün. Yaq ezoqa kopoav, tèabete-nqovotáz.”

10:31 10:31 Met 20:16; Luk 13:30 **10:32** 10:32-34 Mak 8:31; 9:31 **10:38** 10:38 Mak 14:36; Luk 12:50 * **10:38** 10:38 Ibøkha khaqain-qape neka ibøkha iz ndape, Yesu-qa nqosøgeap me:manqaté, ndego tendap. **10:39** 10:39 Kel 12:2; Veve 1:9 **10:42** 10:42 Luk 22:25-26 **10:43** 10:43 Met 23:11; Mak 9:35

*Yesu b̄oi waev mbain ezoqam gekhakhein̄vem
(Met 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Yesu tegi paev ezoqam namba, Zeliko taon-te gim̄ofakhaz, yaq nqawa gi-iv̄vem, ezoqa kopoáv, namba gi-zav. Yaq ate av-té nakhoa gi:geveat, keoqa-te nd̄ogo, b̄oi waev mbain ezoqam m̄ond̄oqotám. Teqa iz Batimeús. Timeus-gé yó. Ndego ezoqa gigiap-qa z̄ovi:mám. ⁴⁷ Yaq ge-ewag av nqægo, Yesu, ndego Nazalet-ak ngēma, yaq ndego s̄ege-akhá, “Yésu. Déivid-ge Zeo. No tanakh ḡen̄ógó.”

⁴⁸ Yaq ezoqa kopoáv, ḡeguguím, “Qo manqat tía.” Geté ndego kandakanda n̄ome mba mo:-akhayám, “Déivid-ge Zeo. No tanakh ḡen̄ógó.”

⁴⁹ Yaq Yesu s̄ege-itán, manqat v̄o-ein, “Ezoqam nandev, yà bet̄ondowáv, no-te.”

Yaq ezoqa ndego b̄oi waev mbain ezoqam ḡembo-akhaém, gimbo-einim, “Qo khanakhanakh mbá qanegó. Qó-itán. Yesu ndeqandó-akhayam.”

⁵⁰ Yaq ndego até gendego, ekeza ndabua sekeqape, manqei-té gen̄-ogí. Yaq sasanqá sege-itán, Yesu-te v̄owav.

⁵¹ Yaq Yesu gembo-ein, “Qo gekhā qápoē, no t̄otaqa-matanam?”

Yaq ndego b̄oi waev mbain ezoqam gendo-ein, “N̄om̄éndim ezoqam. No b̄oi keoge-qa n̄ógó.”

⁵² Yaq Yesu gembo-ein, “Qanimáv. M̄oqoqáv. Qoqa unimanqatin nandav, t̄okhakhein̄qavém.” Yaq ndaf̄oyambá, ngenek ezoqam ḡekewág, neka Yesu v̄omb̄opaev, nakhoa-te gi-apat.

11

*Yesu Zelusalem taon-te, ande kawa ezoqam me ge:-on
(Met 21:1-11; Luk 19:28-40; Zion 12:12-19)*

¹ Yesu ekeza paev ezoqam namba, Zelusalem taon gi:khatoat, yaq Betfage neka Betani vemiav-te gim̄ofakhaz, Oliv manqei p̄oyat-te nd̄ogo, ndego paev ezoqa menas t̄ene-khofotáz, ² gez̄o-ein, “Tozon̄ózáv nd̄ogo, vemiav zoqa megemege-te ndo:go. Tozom̄oz, yaq ndaf̄oyambá, zo donki nakhasam zom̄-ometám. Ḡemopotavát. Ta donki nakhasam-qa zita-te ndo:go, ezoqam bugukhokhof qomateáv. Yaq sozó-nqovot̄vém, sasa zot̄ondó-ituím. ³ Geté ezoqa tez̄obevap av nqægo, ‘Gekha zapá, ngunuk donki nqazo-nqovotavet?’ Yaq zo āv qaz̄omb̄oé-einim nqægo, ‘Evez̄za mbop̄oē, ngunuk. Yaq ndego nakhamás, nango nd̄oz̄ondo-khofotáv.’ ”

⁴ Yaq nginik paev ezoqam gizav, donki nakhasam m̄ond̄o-ometám. Khoev mboqog tambav-té gumopotavám. ⁵ Yaq ezoqa n̄ome, giwaniapam nd̄ogo, ḡez̄obeváp, “Zo gekhā z̄ogot? Gekha zapá, nanduv nandozo-nqovotavet?” ⁶ Yaq paev ezoqam, manqat āv tizimbi-eín, av Yesu gez̄ombe-ein. Yaq ndigu s̄egez̄oták.

⁷ Yaq donki ndugu, Yesu-té gindu-ituím. Yaq até gindigonem, ekeza ndabua donki-qá zita-té gim̄b̄oē-khafuzím, Yesu v̄o:qom. ⁸ Yaq ezoqa kopoáv, Yesu-qa megemege-te, ekeza ndabua mo:m̄otagát, nakhoa-te, neka ezoqa n̄ome vuv v̄ond̄oqogaz, sasa mo:m̄otag. ⁹ Yaq ezoqa n̄ome Yesu-qa megemege-te v̄o:megetam-a, n̄ome v̄ond̄opavam, ndigu āv gini-akhaemát nqægo, “Hosána! Iké: Mbumbukiam-te! Ndego ngenek ezoqam b̄ekhakhein̄vém, Evez̄za-qa iz-te ngegeav. ¹⁰ Mbumbukiam teqa Megeat Matev b̄ekhakheinám, ndego ni tenimbo-kawaevtat, av bugukhokhof nigi atanakha Deivid ginimbo-kawaevtam. Hosána! Iké: te-te, ndego uni ova-in ngo:yage!”

¹¹ Yaq Yesu Zelusalem taon-te gem̄-on, ndego Mbumbukiam-qá khoev-té gen̄owáv, gigiap ate q̄ægoam v̄om̄oqeiv. Yaq taqa zita-te, Betani vemiav-té gen̄oveséz, tegi paev ezoqam tuelv namba. Zapa nd̄ogo, kh̄ouwa ḡesinanát.

*Yesu fig tae manqat mba gembo-ein, yaq sa qakusi
(Met 21:18-19)*

¹² Yaq khøuwa nøme qandopave, Yesu Betani vemiav nqawa ge-ivav, yaq nakhoa livin ndøgu, ifi mbovin. ¹³ Yaq Yesu bøi ge-ogi, fig tae mba mo:qeív, qandoyam. Esokho møndømbo-goám. Geté avønin-te ndøgo gewav, nanga-qa gemøkewag, esokho mba ndøqeív. Tae nanga mbain. Zapa ndøgo, taqá viáv mbá. ¹⁴ Yaq Yesu até gendego, ta fig tae ndøgo manqat vømbø-ein. Gembo-ein, “Qo tae nanga nqawa qóviamák. Ezoqa nango gélogemák qo-te.” Yaq Yesu-gi paev ezoqam, nqanek manqat møndøyogém, ge-ein.

*Yesu ezoqa gengeasam, ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te gigiap giwiam
(Met 21:12-17; Luk 19:45-48; Zion 2:13-22)*

¹⁵ Yesu Zelusalem taon-te gevesez, Mbumbukiam-qa khoev uta-te nqawa ge-on, yaq até gendego, ezoqam ndigu gigiap gu:wiat, gengeasám, neka lou-qasis vøzø-nqagim, ndigu møni gi-enendtat neka ndigu kuvøkuvu, Mbumbukiam-te løvusam nonqo, vøwiat. ¹⁶ Yaq ndego ezoqa takeáv, gigiap Mbumbukiam-qa khoev uta yaq-keoqa gisinatam. ¹⁷ Yaq Yesu gè:zømesím, gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘Noqa khoev, bawabawan ate ndi:gu-qá guliguli khoev ndøgoát.’ Geté zo Mbumbukiam-qa khoev zø-enendém, vømø-aqonam-ezoqam-qa-pebam-khoev.”

¹⁸ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu Yesu laelae-qá nakhoa mbovawém. Ndigu møe mbogoám. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape, teqa nømendim manqat, mbøni zølév.

¹⁹ Yaq qakhagus ndøgo, Yesu neka tegi paev ezoqam, Zelusalem taon nqawa tñi-ivøvév.

*Unimanqatin matev-qa yaq-te
(Met 21:20-22)*

²⁰ Khøuwa nøme qandopave, Yesu ekeza paev ezoqam namba nakhoa gigeveat, sège-keogém ndøgo, ta fig tae ndøgo, manqat gembo-ein, gèpakhá. Até lu-té. ²¹ Pita até gembo-matavupám, Yesu tae manqat gembo-ein. Yaq ndego Yesu āv gembøe-eín nqægo, “Nøméndim ezoqam. Qotékewäg. Ta tae ndøgo, nømøkhaiya soqain-te qoqove, møndø-pakhá!”

²² Yaq Yesu gezø-ein, “Zo Mbumbukiam vø-unimanqatiním. ²³ No unimanqatin nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, nqanek manqei pøyat tembo-ein av nqægo, ‘Soqōqavīg, neka ndaola-tē qomøbøiāq,’ yaq ndego nakeap mbain tøgoat, teqa mbøni-te, geté gē-unimanqatin av nqægo, matev segēfakhān, av manqat ge-ein, yaq matev segembó-fakhān. ²⁴ No nqazø-manqate. Gekha matēv ndøgo, zo tozombøe-guligulimat neka Mbumbukiam vøzømbøé-viømemāt, zo vø-unimanqatiním, av nqægo, matev møndø-fakhān. Yaq zo zøndapém. ²⁵ Geté zo tozo-guligulimat, yaq zo ezoqa nøme-te qaqa tøzøgoat, ndigu zo manqa-zapazapa gizøgo, yaq zo sà bezømbø-navøém. Yaq zoge Zøve ndego, yan-te ngo:yage, até zoqá manqa-zapazapá-ya, segembøé-navøém.”*

*Yesu gimbo-bevøpem, gekha ezoqam-qá iz-tè, ndego matev gematønumat
(Met 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Yesu tegi paev ezoqam namba, Zelusalem taon-te, nangó ginøveséz. Yaq Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te gu-okhoam, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu megetapak nøme,

11:13 11:13 Luk 13:6 **11:17** 11:17 Isa 56:7; Jer 7:11 **11:18** 11:18 Mak 14:1 **11:23** 11:23 Met 17:20 **11:24** 11:24 Met 7:7 **11:25** 11:25 Met 6:14-15 * **11:25** 11:25 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: 26Geté zo ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa sa navøepøteav tøgoat, yaq zoge Zøve, matev até kopó, zoqa manqa-zapazapa, sa gembøé-navøemák.

tinduzáv ndógo, ²⁸ gimbo-einim, “Qo gekha ezoqam-qâ iz-tê qonógot, nandav matev nandoqo-matønumit? Iz gekha ezoqâm qâ-etoam, matev av nqægo ndoqogot?”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Até nó-a, bevap kopo nqanógó, zo-te. Zo yaq tozonø-qavøinam, yaq no ndæzø-eín, av nqægo, no matev gekha ezoqam-qâ iz-tê qatø-matønumit. ³⁰ Zønømbé-einim. Gê, Zion, ndego ezoqam ibøkha iz gezø-etoumam, ndego iz Mbumbukiam-tê, ó, manqei-qape ezoqam-tê gendap?”

³¹ Yaq ndigu ekeza mokho-mba gibond, “Av khazí-einim? Tizimbo-einim av nqægo, ‘Ndego iz Mbumbukiam-tê gendāp,’ yaq ndego ni āv ginimbí-eín nqægo, ‘Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, zo Zion unimanqatinteav qazogoam?’ ³² Geté tizimbo-einim av nqægo, ‘Zion, iz, manqei-qape ezoqam-tê gendāp,’ yaq nginik ezoqa bawan-qape, ndòndo-qambúz ni-te, qaqa vønígū.”

Ndigu megetapak, mœe ndøgoám, ezoqam-te. Zapa ndógo, ezoqa ewaqape, āv gini-unimanqatintám nqægo: Zion, ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám.

³³ Yaq Yesu āv gimboe-qavøinám nqægo, “Ni nītinøtenák.”

Yaq Yesu gezø-ein, “Av tægoat ndægo, yaq até nó-a, nøzø-einák, no gekha ezoqam-qâ iz-tê qatøgot, nqanek matev.”

12

Yaya etæ manqat, khæ keoge ezoqam-qa yaq-te
(Met 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Yaq Yesu yaya etæ ndøngáz, gezø-ein, “Ezoqa møndøgoám. Ndego waen khæ ndøkhá, uta vø-ogi, neka waen nanga pesegim nonqo, manqei vø-oz, neka khæ qeivi nonqo, khoev eqawat-qape vøwev. Yaq khæ ndøgo, ezoqâ nøme-qá zenda-té genøvé, timbøe-kewagat, ekezan manqei nøme-te vøwav. ² Yaq waen nanga qakhata ndøgo, ndego khæ eve, sasae ezoqam ndøkhofotáv, ti-te ndigu, ma khæ gimboe-kewagam. Ekeza waen nanga upøgim-qa ndøgoám. ³ Geté ndigu khæ keoge ezoqam, até gindigonem, ngenek sasae ezoqam gèmvøinám, vøzuim, yaq khakha-mba nango sasa ndøkhofotøvem.

⁴ Yaq ndego khæ eve, sasae ezoqa nøme ndøkhofotáv. Geté ndego kawa-té ginømbokhanæmém, mivi matev vømbø-etømem. ⁵ Neka sasae ezoqam nøme gekhofotav, yaq ndigu pakhapakha mbokhanøém. Ngenek waen khæ eve, sasae ezoqa nøme kopoáv gekhofosumam. Nøme ndigu gèzitagám, neka nøme pakhapakha vøzø-khanæmam.

⁶ Yaq ngenek waen khæ eve, ekeza yo mba mbogoám, ndego gembøe-khafuatam. Yaq vaev ndégo tekhofotáv, ekeza manqa ge-ein, ‘Ngenek nogé yó. Ndego ndømbøvizumém.’

⁷ Geté ndigu khæ keoge ezoqam gi-ometam, ekeza mokho-mba, āv gini-einim nqægo, ‘Ngenek khæ eve-gé yó. Waen khæ ngének genó-kawa-év. Zilaém. Yaq khæ nqanek, gemøniqá.’ ⁸ Yaq até gindigonem, gèmvøinám, pakhapakha vømbø-khanøem, khæ bavokho sasa ndø-ogi:nam.”

⁹ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq gezø-ein, “Ge zó, ndozomatavap? Ngenek waen khæ eve, gekha matev ndógó? Ndego āv genégó nqægo: Ndego ndøndowáv, ndigu khæ keoge ezoqam pakhapakha vømzø-khanæm, neka waen khæ, ezoqa vini sasa zø-etoām.

¹⁰ Ge zó, Mbumbukiam-qa Manqat mozó-geveømem, av qæ-ein nqægo? ‘Nandi-qapi ndigu, khoev puanam ezoqam gisanqabem, ndigu møndømø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.

¹¹ Nqanek matev, Evezøza ndømatanám.

Ndøgo qanimav tantáv, niqa bøi-te.’ ”

¹² Yesu nqanek manqat gezø-ein, yaq Zu megetapak, møvøiwat-qá nakhoa mbovawém. Geté ndigu ezoqa bawan-qape-qá mœe ndøgoám. Yaq ndigu Yesu sège-ivøvé, vøzav.

*Yesu amba teks moni abam-qa yaq-te timbøe-matemateømemin
(Met 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Khøuwa nøme, Zu megetapak, Felisi ezoqam neka Elod-gi zifuap ndøkhofotáz, Yesu-te. Ndigu ambá gembo-matemateømemin. Yaq Yesu manqat soqain te-einin, yaq ndigu ambá gemvøinamin. ¹⁴ Yaq ndigu tinduzáv ndøgo, vømbø-einim, “Nøméndim ezoqam. Ni møtinøtén. Qo unimanqatin ezoqám. Qo møe mbaín, ezoqam-te. Geté qo manqat sòqo-manqaté, oskiá ndøgo, ezoqa kandakanda o ezoqa khasøkhasis. Neka qo ezoqa Mbumbukiam-qa poev-qa yaq-te ndoqote-zømesim, qo unimanqatin manqat mba qomanqaté. Qonimbí-eín. Kopømbâ, Siza-te teks moni tizi-abumat, ndego Lom kawa kandambaqape, ó, khafeáp? Moni ndizí-abumat, ó, mbaín?”

¹⁵ Ndigu nqanek manqat gi-einim, yaq Yesu møndø-matøvé, ndigu matemateam-qa mbogoám, yaq gezø-ein, “Zo gekha zapá, no matemateam-qa ndozonøgo? Moni mokho zøtøndé-ndøpøzēm, batézømet.” ¹⁶ Yaq ndigu moni mokho gindu-ndøpøzem, vøe-ometem. Yaq gezøbevap, “Gê, gekha ezoqam-qâ bugug neka iz mó:go, nginik moni mokho-te?”

Yaq gimbo-einim, “Siza-qâ bugúg, neka teqá iz mo:gó.”

¹⁷ Yaq Yesu gezø-ein, “Av tægoat ndægo, Siza-qa gigiap, Siza zombó-etoumemát. Geté gigiáp ndøgo, Mbumbukiam-qa, Mbumbukiam zombó-etoumemát.”

Yesu nqanek manqa qavøiwat gezø-ein, yaq ndigu nqova ndafe kandambá.

*Sadusi ezoqam, Yesu løvøte-te nango khandi:nat-qa yaq-te gimboe-bevøpem
(Met 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Yaq Sadusi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Nginik Sadusi ezoqam, āv gini-unimanqatinát nqægo: Ezoqa tipakhaetat, ndigu nango gemø-khandi:zák, løvøte-te. Yaq ndigu Yesu bevap mbogoném, ¹⁹ gimbo-einim, “Nøméndim ezoqam. Mozes ni āv ginimbi-peawám nqægo: Ezoqa tenanimat, sæva te-ivavat, patu qataeveav vøgoāt, yaq ngunuk ngæmam, namba qawan be-okíát, tege namba qawan, ndego genanim, patu bembø-qatayat. ²⁰ Qotøndé-ewāg, nqanek emanqat. Angana møndøgoám. Evenáp. Até gi:goam sevén. Yaq khøuwa ndego, sævam ndø-okí, vønanim. Patu qataeveáv. ²¹ Yaq eveqase ndø-okí, ngunuk ngæmam, ndego teqa zita-te geqan. Geté ndego matev até kopó, patu qataeveáv genanim. Yaq até ndegó-a, teqa zita-te geqan, matev até kopó. ²² Yaq matev até gemát, atema ndigu evenap seven ate gi:goam vømū-pakhaez. Ndigu patu qataeveáv. Yaq vaev até sævám-a, vønanim. ²³ Gê, ezoqa unimanqatin løvøte-te tikhandi:z, yaq ta khøuwa-te ndøgo, timø-khandi:z, ngunuk sævam, gekha ezoqam-gû zas ndøgoāt? Zapa ndøgo, ndigu evenap ate gi:goam, ngunuk sævam kopo ndøkawawát.”

²⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zoqa matavap soqain, zo ndozo-matavap av nqægo, ezoqa tipakhaetat, ndigu løvøte-te nango gemø-khandi:zák. Zo Mbumbukiam-qa Manqat neka teqa bazaføgakh zøtezateáv. ²⁵ Ezoqa løvøte-te nango timø-khandi:z, ndigu andé enzol ezoqam me mé:goát, ndigu yan-te ngo:yage. Nøkenøkem matev mbaín. ²⁶ Geté løvøte-te toqo-khandi:q, taqa yaq-te, gê, zo Mozes-qa mbuk-te, emanqat mozó-geveømem, taev-qase-qa yaq-te, qawageapam? Ta emanqat-te ndøgo, Mbumbukiam Mozes āv gembøe-eín nqægo, ‘No Eibleem-gé Mbumbukiám, neka Aezek-gé Mbumbukiám, neka Zekop-gē Mbumbukiám.’ ²⁷ Nqanek manqat ni āv qaninømánd nqægo: Ndigu ezoqam zua ndøkhandi:zát, Mbumbukiam namba. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ndego ambá av nqægo, løvøte ezoqam-gē Mbumbukiám, geté ndego khandi ezoqam-gé Mbumbukiám. Yaq nakémbá, zo Sadusi ezoqam, zoqa matavap soqain, zo ndozo-matavap, av nqægo, ezoqa tipakhaetat, ndigu nqawa gēkhandi:zatāk.”

*Matev kandakanda menas ndøgo, matev ate ndægo qaløvuam
(Met 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Yesu Sadusi ezoqa namba manqa gi-itumbumam, yaq Mozes-qa guguna manqat nɔmɛndim ezoqa kopo mɔndɔgoám, tiqa manqat vɔ-ewag. Yaq geqeiv av nqægo, Yesu qavɔiwat mbomambaqapɛ gezɔ-ein, yaq ndego tendowáv ndɔgo, bevap nɔme vɔmbɔgo, gembo-ein, “Gê, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, gekha matɛv mɔ:megeat?”

²⁹ Yaq Yesu gembo-qavɔiu, “Matev nqo:megeat nqáne, ‘Gèndoyogé, Izlael ezoqam! Evezɔza, nigi Mbumbukiam, Evezɔza sa ndégo. Mbumbukiam nɔme mbaín. ³⁰ Kuku yà betaqagó, Evezɔza-te, ndego qoge Mbumbukiam, uni qoqa mbɔni-te neka uni qoge nqova-te neka uni qoqa matavap-te neka uni qoqa bazafɔgakh-te.’ ³¹ Neka matev kandambaqape nɔme nqáne, ‘Ezoqa nɔme-te, kuku áv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.’ Matev kandakanda nɔme mbaín, nqanek matev menas qalɔvuam.”

³² Yaq ngenek Mozes-qa guguna manqat nɔmɛndim ezoqam, Yesu gembo-ein, “Nɔmɛndim ezoqam. Qanimáv. Qoqa manqat unimanqatín. Evezɔza yakhapús, Mbumbukiam. Mbumbukiam nɔme mbaín. ³³ Neka unimanqatín. Kuku yà betaqagó, Evezɔza-te, ndego qoge Mbumbukiam, uni qoqa mbɔni-te neka uni qoqa matavap-te neka uni qoqa bazafɔgakh-te. Neka ezoqa nɔme-te, kuku áv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go. Matev kandakanda sa nqáne. Taoká ndɔgo, Mbumbukiam-te sɔvakha gigiap nqazi-lɔvusam, o gekha etoam matev nɔme nqazimbogo.”

³⁴ Yesu geqeiv av nqægo, ngenek ezoqam-qa qavɔiwat mokho kandambá, yaq áv gembɔe-eín nqægo, “Qo qambaqapɛ mbá, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te.”

Yaq taqa zita-te, ezoqa mɔe ndɔgoném, Yesu bevap nɔme vɔmbɔé-goném.

*Yesu ambá av nqægo, Deivid-ge zeo mbá, geté ndego até tege Evezɔzá
(Met 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te gegoam, ezoqa ge:zɔmesimat, yaq áv gezɔmbe-beváp nqægo, “Gê, zo ndozo-matavap? Gekha zapá, Mozes-qa guguna manqat nɔmɛndim ezoqam ndimanqate, av nqægo, Mesaya ndego, Deivid-gê zeo? ³⁶ Deivid ekezán, Nqova Mbomambaqape mokho-te, Mesaya-qa yaq-te ge:-ein:

Evezɔza Mbumbukiam, noge Evezɔza, áv gembɔe-eín nqægo,

‘Noqá nakeamo zenda-té qanɔqóm.

Até qóqotát, atema no qogí qaqa ezoqam

qoqa zenda tokhotapak mokho-te vɔtaqambú-áb.’

³⁷ Deivid ekezan, ndego Mesaya, Evezɔza mbo-akhayám. Yaq gê, ngenek Mesaya, áv kené-Deivid-ge-zeo-ev?”

Ezoqa kopoáv, Yesu namba giwaniapam, teqa manqat giyogem. Yaq ndigu teqa manqat gèzɔmbe-khaneatám.

*Yesu ezoqa Mozes-qa guguna manqat nɔmɛndim ezoqam-qa yaq-te gegugub
(Met 23:1-36; Luk 20:45-47)*

³⁸ Yesu ezoqa ge:zɔmesimat, nɔme áv gezɔmbe-eín nqægo, “Gò:feazoát, Mozes-qa guguna manqat nɔmɛndim ezoqam-qa yaq-te. Ndigu tɔzɔmbe-khaneát ndɔgo, ti-okhoat, ndabua loloakh mbomɔmboma ndɔ-uzupát, neka ezoqa ewaqape, maket manqei-te, ndigu khaiya mboma manqat vizap-us bezɔ-manqate, ³⁹ neka guliguli khoev-te neka lou loge kandakanda-te ndɔgo, iz akhayapak-qa qonam nonqo-te vɔqonumát. ⁴⁰ Ndigu ngængæm zɔmbe-khavozumatún, tiqa khoev neka gigiap vɔzɔ-aqonumatun. Neka ezoqa ewaqape-qa bɔi-te, guliguli loloakh ndɔgoatún. Yaq nakémbá ndigu yaq-fia nqosɔgeap, nɔme mba mɔ:ndapém.”

*Ngæmam-qa etoam matev, Mbumbukiam-te
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te, moni nqeisam nonqo avønin-té geqotám. Ndego ezoqa ndøzømetát, moni ginqeisumat. Gigiap kopoav ezoqam kopoáv, moni kandakandá ginqeisumat. ⁴² Yaq até sævám-a vøndōwaw. Ndugu ngæmám. Gigiap-av ezoqám. Zivis møndømbo-naním. Gunduwaw, moni mokho khasøkhasis menas vønqeitaz. Nginik moni, tiqa fia khapímbá. Ande āv penpakha kopó ndi:gú.

⁴³ Yaq Yesu ekeza pæv ezoqam ndømōváb, gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Ngunuk gigiap-av sævam, moni kandambá gu:nqeitaz, āv tiuká, av ezoqa ewaqape nøme, moni gi:nqeisumat. ⁴⁴ Zapa ndøgo, ndigu ezoqa nøme, moni kandakanda ambá gini:nqeisumám. Geté ndigu moni nøme kopoav-qapí ndizøgo. Geté ngunuk ngæmam, viní. Ndugu moni ate gimbøegoam, sùgumu-áb. Nøme mbaín, tuqa yage nonqo.”

13

Mbumbukiam-qa khoev tōsoqa (Met 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu Mbumbukiam-qa khoev ge:ivavtat, yaq tege pæv ezoqa kopo nøme, āv gembøe-eín nqægo, “Nøméndim ezoqam. Qotéqēiv! Mbumbukiam-qa khoev-te ndøgo, khoev qaniquanimáv tantáv. Nandi kandakanda mbá ginipuán.”

² Geté Yesu gembo-qavøiu, “Khoev kandakanda ate ndægo, ndoqoqeivi, manqei-té qamó-khakhandám. Nandi kopo nøme, nandi nøme-te, gó:zaveák.”

Viniv vinivinimba tōfakhanam (Met 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Taqa zita-te, Yesu Oliv manqei poyat-té genōwáv, vømōqom. Ta manqei poyat ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev yaq-keoqá qagó. Pita neka Zems neka Zion neka Endlu, ti-mba ndígu tigoám, te namba. Yaq āv gimbøe-bevøpém nqægo, ⁴ “Qonimbí-eín. Matev nandav, qoqote-manqatam, gekha khøuwā qanéfakhān? Neka andé gekha matev me nitíqeivím, ni tōtinøten, av nqægo, nqanek matev ate ndægo avønín gēfakhanām?”

⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Aiyá qagó. Zo ezoqa betúbám. ⁶ Ezoqa kopoáv, noqá iz-té gindú-okhoát. Ndigu ezoqa āv gizømbé-manqatát nqægo, ‘Ezoqa, nó’, neka ezoqa kandambá titubumat. ⁷ Zo nakhag-qa yaq-te tozo-ewagat neka nakhag u vozó-ewagāt, zo møe ndøgō. Matev av nqægo, ndøkhæ-fakhanám. Geté manqei-qape-qa vaev zuá. ⁸ Manqei nøme, manqei nøme namba, nakhag ndøgoát, neka kawa ezoqa nøme-qa bawan, kawa ezoqa nøme-qa bawan namba, vónøfeapāt, neka manqei nøme-te, manqei vókukuvøemāt. Manqei vinivinimbá. Kopoáv. Manqei nøme-te, lou mbaimbai zōwagāt. Geté nqanek matev ate ndægo, ngazu mbá. Ndøgo kopømba ande av-té, sævam tui-ova, nqosøgeap ande tuikhantav.

⁹ Zo aiyá qazógoát. Ezoqa zo manqa ovøyam-té ginó-abumát neka Zu ezoqam-qa guliguli khoev mokho-te vøfebumāt. Neka no zapaya, zo megetapak neka kawakawaza-qá megemege-té ginó-abumát, yaq zo ndigu noqa yaq-te vøzøté-zømasāt. ¹⁰ Geté ezoqa bawabawan ate ndi:gu, Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape bêtøkhæ-yogém, yaq váev manqei-qape tømø-navøem. ¹¹ Zo tigavemat neka manqa ovøyam-te vø-abumāt, zo naqanøká ndøfogøgemém, av nqægo, andē gekha manqat me zomó-einimāt. Zapa ndøgo, matev tōfakhanumat, yaq matavap Mbumbukiam zø-etoumát, zo andé gekha manqat me zøté-manqatāt. Yaq zo ambá av nqægo, zøkezan zómanqatāt. Geté Nqova Mbomambaqape ndømanqatāt.

¹² Ezoqa nøme, ekeza namba-qaniap løvøte-té ginó-abumát neka evøndipakha nøme, ekeza nakheis løvøte-te vø-abumāt. Neka nakheis nøme, ekeza evøndipakha segezø-qambuzát, løvøte-te vø-abumāt. ¹³ Ezoqa ewaqape zo gésanqabát neka qaqa vøzøgoát,

no zapaya. Geté gekha ezoqām ndego, bazaføgakh-us teyat, atema vaev-te, ndego ndømø-khandi:v.”

Gigiap soqaqape tōfakhan, Mbumbukiam-qa khoev-te, Zelusalem taon-te
(Met 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ Yaq Yesu manqat nōme ge:zōmas, gezø-ein, “Zo Mbumbukiam-qa khoev mokho-te, gigiap soqaqape zóqeivím. Geté khafeap kandambá, gigiap av nqægo tōu-wuøyat ndøugu. (Gekha ezoqām ndego, nqanek manqat tegeveam, mokho bēmboqeiv.) Zo nqanek gigiap tozoqeivim, yaq gekha ezoqām ndigu, Zudia plovins-te tiyagat, manqei popotap-té giabenø-khokhóz. ¹⁵ Gekha ezoqām ndego, khoev ova to:yat, ndego khoev mokho-te bè-ōn, gigiap vømøndó-upøgim. ¹⁶ Neka gekha ezoqām ndigu, khae-te tisaetet, ndigu ndabua upøgim-qa bevèséz. ¹⁷ Ta khøuwa-te ndøgo, ti-te ndigu unimé:-soqá, sakheis emu-us ndigu neka nakhei tete ndizøloge. ¹⁸ Mbumbukiam zombó-vi:mát. Nqanek matev, qozaq viav-te befàkhán. ¹⁹ Viniv ndøgo, ta khøuwa-te tōfakhan, føgakh-mbá tantáv. Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, atema ndakin, matev føgakh-qape fakhaneáv, av ta khøuwa-te ndøgo tæfakhan. Yaq até taqa zita-té-a, matev føgakh-qape av nqægo, nango gemó-fakhanák. ²⁰ Geté Mbumbukiam matavap é-møndo:vé, av nqægo, khøuwa ndø-tokhopogeaqasi:z. Mbain tōgonin, yaq ezoqa kopo ambá gemó-khandi:vák. Mbumbukiam, khøuwa, ti zapaya ndigu tené-tokhopogeaqasi:z, ndigu ekezan gevevesam.

²¹ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa tezø-ein, av nqægo, ‘Ngé! Mesaya ngének,’ ó, ‘Ndé. Mesaya ndégo,’ yaq zo ndø-unimanqatiním. ²² Zapa ndøgo, khokho Mesaya neka khokho Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ndōfakhanám. Ndigu matev kandakanda neka umingiap matev ndōmatønnumát. Yaq kopømba tōgønín, até ndigú-a, Mbumbukiam ekezan gevevesam, ambá ndætubám. ²³ Geté zo aiyá qazógoát. No ndakin matev ate ndægo, tømø-fakhanam, mðezømbe-eín.”

Yesu nango tendoqavan
(Met 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ Yaq Yesu manqat nōme gezø-ein, “Ta khøuwa-te ndøgo, nqanek viniv kandambaqape tømē-navøem, yaq khøuwa waev segembó-navøém, neka løvøyak bewap mbaín, ²⁵ neka nduku yan-te ngo:go vøndó-o:áz, neka gigiap føgøføgakh yan-te nqo:go, vókukuvøēm. ²⁶ Yaq ezoqa Ezoqam-gé Yo ndø-ometám. Khaiya ozoz-té genøgeáv. Bazaføgakh-ús neka waev-qape-ús. ²⁷ Yaq ndego enzol ezoqam ndókhofosám, manqei-qape ate nqægo, khøuwa vøndē-fakhanin-a, vømē-sinanin, neka sanqa-sanqa vømbō-anam. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gevevesam, manqei-qape ande āv khandēvavet, enzol ezoqam gemøváb.”

Yesu ge:zōmas, ande āv kinizøtēz, av nqægo, teqa qavøne khøuwa avønín
(Met 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Yaq Yesu manqat nōme gezø-ein, “Zo fig tae-té qazøté-zøtéz. Tang-te mbusa tōfakhanam, esokho vóqabām, yaq zo mðzøte-zøtezín, wavam khøuwa avønín. ²⁹ Yaq matev até kopó. Zo nqanek matev tozo-qeivimat, tōfakhanumat, yaq zo sðzøté-zøtéz, Ezoqam-ge Yo, avønín gendóqaván.

³⁰ No unimanqatin nqazø-manqate. Ezoqa nōme, ndakin ngiyage, naqanøká gépakhaezák. Até géyagát, atema ta khøuwa-te ndøgo, nqanek matev ate ndægo vømú-fakhanām.* ³¹ Yan neka manqei-qape ndømø-navøém. Geté noqa manqat gemó-navøemák.”

13:14 13:14 Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15** 13:15 Luk 17:31 **13:17** 13:17 Luk 23:29 **13:19** 13:19 Dan 12:1; Veve 7:14 **13:22** 13:22 Veve 13:13 **13:24** 13:24-25 Isa 13:10; Joel 2:10, 31; 3:15; Veve 6:12-13 **13:26** 13:26 Veve 1:7 **13:27** 13:27 Met 13:41 * **13:30** 13:30 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndego Mbumbukiam-qa khoev ngi:wat-qa yaq-té abete-manqatám, neka gekha matev vinivinimba nōme ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo tōfakhanam.

*Ezoqa mè:zøtezák, Yesu gekha khøuwa-tē gendé-qavān
(Met 24:36-44)*

³² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Ezoqa mè:zøtezák, nqanek matev gekha khøuwa-tē neka gekha khøuwa iz-tē qanéfakhān. Até enzol ezoqám-a, yan-te ngo:yage, neka até Yó-a, zøtezateáv. Geté Eve yakhapús sege:-otév. ³³ Yaq nakémbá. Aiyá qazógoát. Gò:feazoát. Zapa ndøgo, zo khøuwa iz zøtezøtezák, ta matev ndøgo tøfakhan.

³⁴ Ndøgo kopømba ande av ndægo, ezoqam manqei nøme-te tewav. Khoev te-ivav, yaq ekeza gigiap, tegi sasae ezoqam-qá zenda-té genø-awám, timbøe-qeivat. Ezoqa vinivinimba, sasae vinivinimbá tezø-etoam. Yaq ndego ezoqam mboqog tembo-kewagat, āv gembøe-eín nqægo, ‘Qo oskia mo:feazoát.’

³⁵ Até zó-a, gò:feazoát. Zapa ndøgo, zo zøtezateáv, gekha khøuwâ, ndego khoev eve tendoqavan, khagūs o lova u-mbā, o kokolok tui-ogea o qanaqanus tæñqovet. ³⁶ E-mozoto-khakheinám. Soqain ndøgo, ndego nqova tezøndaf, yaq zo venanqei sømbiam-tē gēzømet. ³⁷ Nqanek manqat zo nqazø-manqate, no ezoqa ewaqape nøte-zømastét. Manqat nqánek: Oskia mo:feazoát!”

14

*Yesu gimbo-voqoem
(Met 26:1-5; Luk 22:1-2; Zion 11:45-53)*

¹ Khøuwa menas mba mu-ewabám, atema Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape-te neka ta khøuwa kandakanda nøme ndigu, flawa poponøvemav gilouzatun. Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam nakhoa-qa ndøvawát, Yesu ande āv kimbøe-matemateømēm, neka vø-møvoinām, sasa ndølaēm. ² Geté ndigu āv gini-einim nqægo, “Ni khøuwa kandambaqape-te, bizi-matønømēm. Soqain ndøgo, ezoqa qafa tigonem ni-te, yaq nøfe kandambaqape ndøfakhān, ti mokho-te.”

*Sævam tae et sisip mbomambaqape, Yesu-qa kha-te gumbøe-qouz
(Met 26:6-13; Zion 12:1-8)*

³ Yesu Betani vemiav-te gegoam, Saemon-qá khoev-té geqotám. Ngenek Saemon, bugukhokhof kha sisi-us ndøgoám. Yaq Yesu ate av-té lou ge:logat, sævam kopo tunduwáv ndøgo, botol-qase vøndōndap. Tae et sisip qanimav-qape mu:nqeitavám. Taqa fia kandambá tantáv. Yaq ndugu até gundigu, botol gumboqōā, tae et sisip mbomambaqape, Yesu-qa kawa-te sasa mo:qouz.

⁴ Ezoqa nøme, nqanek matev giqeivim, ndigu khanakhanakh mbaín, neka yaqyaq-a gibond, “Gekha zapâ, ngunuk nqanek tae et fia kandambaqape, sa gungiu? ⁵ Nqanek gigiap fia kandambá tantáv. Moni mokho tri andled møndø-løvuám. Ngunuk ambá gewiín, fia kandambaqape vøqasin, yaq ni moni gigiap-av ezoqam vizizø-etoamin.” Yaq ndigu ngunuk sævam gēmbo-ponqomēm.

⁶ Geté yaq Yesu gezø-ein, “Søgembo-ivøvém. Gekha zapâ, zo ngunuk sævam viniv nqazombøe-veet? Ngunuk matev mbomambaqapé gunø-matanam. ⁷ Zo gigiap-av ezoqam namba, oskia zøté-yageapát. Yaq gekha khøuwā ndøgo, zo tøzø-pøovat, kopømbaqapé tozozø-tøkeat. Geté no namba, oskia zí:yageák. ⁸ Matev eqeieqei ndøgo, ndugu kopømbaqape qagoam, tumatanam, møndø-matanám. Ngunuk nqanek tae et sisip mbomambaqape, noqa kha-te guoqouz, ndugu no otønat nonqo me:khakheinømbém. ⁹ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha manqei-tē ndøgo, ezoqa Manqat Mbomambaqape ti:zømesimat, manqei-qape-te ate nqægo, ezoqa ngunuk sævam-qa yaq-te mé:manqatát, matev mbomambaqape av guimatanam, neka ngunuk vømbøe-matavupāt.”

Zudas Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda namba, manqat gi:kopo:nem, Yesu tiqa zenda-te teve

(Met 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Yaq Zudas Iskaliot, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv gegoam, ndego Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-té genøwáv, manqat vømø-kopo:nem, av nqægo, Yesu tiqā zenda-tē genøvē. ¹¹ Yaq ndigu khanakhanakh kandambá gindapem, teqa manqat giyogem, neka yaq-moni etoam manqat vømbō-einim. Yaq Zudas nakhoa-qa ndøváo, Yesu tiqa zenda-te, ande āv kenévē.

Yesu tegi paev ezoqam namba, Pasova lou gilog

(Met 26:17-25; Luk 22:7-13, 21-23; Zion 13:21-30)

¹² Zu ezoqam-qa khøuwa kandakanda qangaz, ndøgo flawa poponøvemav gilouzatun, ta bugukhokhof khøuwa-te ndøgo, ndigu Pasova lou loge nonqo, sip nakheis gizitagatun, Yesu-gi paev ezoqam tinduzáv ndøgo, vømbō-bevøpem, “Gê, qoqa poev gekhâm? Ni gekham-tē qatiniāv, Pasova lou vøimøqá-khakheinømēm?” ¹³ Yaq Yesu ekeza paev ezoqa menas ndøkhofotáz, gezø-ein, “Zelusalem taon mokho-té qazonózáv. Yaq ezoqam zomø-ometám. Ibøkha ndø-eqatét. Yaq zombó-paevém. ¹⁴ Khoev mokho-te te-on, yaq ta khoev ndøgo, khoev eve āv qazømbøé-einím nqægo, ‘Nømendim ezoqam āv geqande-beváp nqægo: Noqa khoev kouwat gekham-tē qágo, ma nogi paev ezoqam namba Pasova lou teimilog?’ ¹⁵ Yaq ndego zo khoev kouwat kandambaqape mé:zømás, khoev ova ndo:go. Qonam nonqo neka lou-qase khakheitáp. Yaq niqa lou ndøgo tozomø-khakheinømém.”

¹⁶ Yaq nginik Yesu-gi paev ezoqam, taon-qape-te gizav, ndigu matev āv timiqeivím, av Yesu gezømbe-ein ndægo. Yaq ndigu Pasova lou vømø-khakheinømem.

¹⁷ Yaq qakhagus ndøgo, Yesu tegi paev ezoqam tuelv namba tinøpindám ndøgo, lou loge-te vøqonav. ¹⁸ Yaq ate av-té lou gi:logat, Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo ezoqa kopo, ndakin lou nqazologet, segenø-qambún, neka no qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē.”

¹⁹ Yaq tegi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu mbøni zøvá. Yaq ezoqa kopokopo ate gi:goam, āv gimbøe-bevupát nqægo, “Eisa. Qo ekeqá no qote-manqaté.”

²⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo ezoqa tuelv nqazo-qonøve, no namba lou yaf-te nqazi-afønumit, ezoqa kopo ngú:gú. ²¹ Ezoqam-ge Yo ndønáním, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein. Geté te-te ndego, unimé:-soqá, ndego Ezoqam-ge Yo sa temboqambun, neka qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē. Ngenek ezoqam qaneav tøgonin, ambá qanimáv te-te.”

Evezøza-qa lou loge matev ande qæfakhan

(Met 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Ko 11:23-25)

²² Ndigu ate av-té lou gi:logat, yaq Yesu flawa ndøndapáz, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, sasa ndømbegim, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, gezø-ein, “Mòzo-upøgím. Nqanek noqá khá.”

²³ Yaq izam nonqo ndøndáp, waen-ús, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, ekeza paev ezoqam sasa zø-etoam. Yaq ndigu ate gi:goam sùgumu-izumát, ta izam nonqo kopo-te. ²⁴ Yaq Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “Nqanek noqá kóuk. Mbumbukiam poev mé:-unimanqatín, tegi ezoqam namba. Noqa kouk, ezoqam kopovav zapayá qanéwá. ²⁵ No unimanqatín nqazø-manqate. No waen tae nanga-qa et, nqawa naqanøká nø-izák. No sa ndøgo tømé-íz, ta khøuwa-te ndøgo, no Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te, waen ndakinak tæmø-iz.”

²⁶ Lou gumulog, Mbumbukiam-te ouv sasa ndøqaem, yaq Oliv manqei pøyat-té ginøzáv.

Yesu Pita gembo-vøndøyam, ndego teqa yaq-te to:nawam

(Met 26:31-35; Luk 22:31-34; Zion 13:36-38)

²⁷ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Zo ate nqazøte:go, møe zøbøín. No sozó-

nøuvøném. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘No sip keoge ezoqam nólaváo. Yaq sip segemø-panqanim.’ ²⁸ Geté no løvøte-te tètøndo-khandi:n, yaq Gelili plovins-té qatónáv. No é-ndøto:má ndøgo, zoqa megemege-te.”

²⁹ Geté Pita gendo-ein, “Ezoqa ewaqape, qo ambá giní-qouvøqém. Geté no, nóqouvaqák.”

³⁰ Yaq Yesu gembo-ein, “No unimanqatín nqataqa-manqate. Nqægo lova, kokolok menas naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te ndøqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

³¹ Geté yaq Pita manqa qavøiwat gego, manqat bazaføgakh-ús ge-ein, “Av taoká. Oskia ndøgo, no totonanim, qo zapaya, no notó-nawamák, qoqa yaq-te.”

Yaq até tegi paev ezoqa nømé-a, manqat kopó, āv tini-manqatám.

Yesu Getsemani manqei-te gemø-guligulim

(Met 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, khae manqei-té ginøzāv. Taqa iz, Getsemani. Yaq gimøfakhaz ndøgo, tegi paev ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, “Até vo:qonøvé nqanek. No nomø-guligulím.” ³³ Yaq ndego ti-mba nginik gekhatób, namba gi:zav, Pita neka Zems neka Zion. Yaq Yesu mbøni vaev matev mbongáz. Viniv kandambá gembo-ewag.

³⁴ Yaq gezø-ein, “Noqa mbøni kandambá qanevá. No avønín, nønaním. Até vøgó nqanek, neka até vo:tiawét.”

³⁵ Yaq Yesu elavøqase nøme vøwav. Khapémbá. Yaq katuk ndømøkuí. Bugug manqei-té, vøguligulim, av nqægo, “Kopømba tøgoat, ta matev ndøgo, tønøfakhan, ambá sege-løvumbín.” ³⁶ Neka nøme āv gene-eín nqægo, “*Aba!* Tát! Qo kopømbaqapé, matev ate ndægo toqogo. Nqanek nqosøgeap kandambaqape, ndøgo ande ibøkha khaqain-qape me tønømbe-fakhan, ambá qøndapín. Geté matev āv tabete-fakhán, av qoqa poev ndægo. Ambá ndøgo, av no nqanømbe-poev.”

³⁷ Yaq ndego tegi paev ezoqa misika-te gevesez, tezømét ndøgo. Gèsømbiám. Yaq Yesu Pita gembo-ein, “Sáemon! Qo qóbuvit? Ge qó, kopømba mbaín, no namba elavøqase toqote-tiawet? ³⁸ Zo até vo:tiawét, neka gøguligulimít. Soqain ndøgo, khamasim matev tøndowav zo-te, yaq zo zō-o:áz. Unimanqatín. Nqova poev ndømbôgó. Geté kha, bazaføgakh mbaín.”

³⁹ Yaq Yesu nangó genøwáv, vømø-guligulim. Guliguli manqat até kopó, av bugukhokhof ge:guligulim. ⁴⁰ Yaq tegi paev ezoqa misika-te nango gendovesez, gezømet, ndigu nqawá ginø-sømbiám. Venanqei baza khæpe zømbepós. Yaq gisuz ndøgo, ndigu mè:zøtezák, gekha manqat mbó-einím.

⁴¹ Yaq Yesu nqawá genøwáv, vømø-guligulim. Yaq qambo-misika, tegi paev ezoqam-te nango gendovesez, gezø-ein, “Zo sekembā sozó-sømbiapet neka pusa zótavet? Sag! Khøuwa iz møndøndáp. Ezoqam-ge Yo, manqa-zapazapa-us ezoqam-qá zenda-té ginøveém. ⁴² Mòzosúz. Bìziniáv. Ngé! Ezoqam ngének, no ezoqam-qa zenda-te teve!”

Yesu gimøvøinam

(Met 26:47-56; Luk 22:47-53; Zion 18:3-12)

⁴³ Yesu ate av-té manqat ge:manqatam, Zudas tènèfakhán. Tegi paev ezoqa tuely, ezoqa nøme ndégo tegoám. Ezoqa kopoáv namba me:geavún, ndigu kaiya neka ndawa vøndø-upøgim. Nginik Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu megetapak kandakanda ndokhofotáz.

⁴⁴ Zudas, manqat é-møndøzø-eín, av nqægo, “Ezoqam ndégo, no tængenøtam. Ndégo tozó-møvøinám, neka gømbo-kewagét, tozoqavaz.” ⁴⁵ Yaq Zudas até gendego, Yesu-té genøwáv, gembo-ein, “Nøméndim ezoqam.” Neka sasa ndøngenøtam. ⁴⁶ Yaq ezoqam

tinduzáv ndógo, v̄-m̄v̄oinam. ⁴⁷ Yaq paev ezoqa kopo, av̄onin gembogoam, kaiya mba nd̄liváz, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, tege sasae ezoqam, gea v̄ombōkawa.

⁴⁸ Yaq Yesu gez̄-ein, “Ge z̄ó, no pepen ezoqam z̄ót̄n̄embem, nakhag kaiya neka ndawa-us qazogeavun, no voz̄ó-m̄v̄ononām? ⁴⁹ No kh̄uwa ate q̄æpavpavemam, Mbumbukiam-qá khoev-té q̄æqoám, zo namba, ezoqa v̄ót̄-z̄omesimam. Geté ndógo, zo no m̄v̄onoateáv. Geté nqanek matev ate ndægo, t̄nefakhán ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat t̄abete-unimanqatín, av bugukhokhof ge:-ein.”

⁵⁰ Yaq Yesu nqanek manqa manqate qam̄b̄e-nav̄em, tegi paev ezoqam s̄ege-iv̄v̄ém. M̄e nd̄b̄óín. ⁵¹ Geté ezoqa ndakinak kopo, Yesu até gembopavát. Ndabua papaqa-mba nd̄l̄v̄etám. Yaq ndigu ambá ndabua mbogeanemin. ⁵² Geté ndego ndabua gel̄v̄etam, s̄ege-iv̄áv, v̄ôteit. Naqei-áv.

Yesu manqa ov̄oyam-te gindafem

(Met 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Zion 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ezoqam ndigu, Yesu gim̄v̄oinam, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qá khoev-té gin̄ndafém. Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat n̄m̄endim ezoqam, tin̄m̄v̄áb ndógo. ⁵⁴ Pita Yesu até gembopavát. Andé q̄ambá gendopavam. Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa khoev-te gem̄fakhan, até ndegó-a, uta mokho-te v̄-on. Yaq ndego vos keoge ezoqám namba me:qonáv, ḡoinam av̄onin-te, kha v̄oqoqoutam.

⁵⁵ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu ezoqam-gi manqa ov̄oyam megetapak ate gi:goam, Yesu, manqa-zapazapa-qa mbovawát. Yaq ezoqa amba gekha manqat ti-einimin, teqa yaq-te, ndigu ambá gelaemin. Geté ndigu teqa manqa-zapa qeiviáv. ⁵⁶ Zapa ndógo, ezoqa kopoáv, khokho manqat ambá gini-manqatát, Yesu-qa yaq-te. Geté tiqa manqat vinivinimbá.

⁵⁷ Yaq ezoqa n̄me até gindigonem, v̄ōwan, Yesu-qa yaq-te meakha manqat v̄omanqatat, gi-einim, ⁵⁸ “Ni ngenek m̄imbo-yogém. Av gene-eín nqægo, ‘No Mbumbukiam-qa khoev, ezoqa giwevem, nó-ev̄zám. Yaq kh̄uwa misika mokho-te, n̄me nówév. Geté ta khoev ndógo, ambá av nqægo, ezoqam nd̄wevēm.’” ⁵⁹ Geté ndigu ezoqam, nqanek manqat gimanqatat, ate ndígu-a, meakha manqat vinivinimbá gimanqatat.

⁶⁰ Yaq Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqape nd̄-itán, tiqa megemege-te ndo:go, Yesu v̄omb̄bevap, “Ge q̄ó, yaq manqa qav̄iwat taqágo, nginik qo-te manqat ngim̄v̄et?”

⁶¹ Geté Yesu manqat einiáv neka yaq qav̄iwateáv. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, até gendego, Yesu v̄omb̄bevap, “Gê, qo Mesayá? Mbumbukiam, ndego Iz Eqawat-Qape, tegê Yò?”

⁶² Yaq Yesu gembo-ein, “No nándev! Zo Ezoqam-ge Yo zom̄-ometám. Mbumbukiam Bazaf̄ogakh-qape-qá nakeamo zenda-té géqotát. Yaq ndego khaiya ozoz-té gen̄ogeáv.”

⁶³ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, mb̄oni mbonqos̄gím, nqanek manqat ge-ewag. Yaq até gendego, ekeza ndabua v̄okeqa, gendo-ein, “Ság! B̄oi vizu ezoqa n̄me-qa biziv̄awém. ⁶⁴ Zo m̄ozombo-yogém, Mbumbukiam-qa iz gengiu. Zo gekha zombó-matavap?”

Yaq ezoqa ewaqape āv gindi-einim nqægo, “Ngenek manqa-zapa nd̄ogó. Yà benaním!”

⁶⁵ Yaq ezoqa n̄me até gindigonem, k̄ose v̄omb̄e-pisib̄mem, teqa kha-te. B̄oi nd-abuá gim̄b̄e-gut̄v̄ém, zenda sasa me:zuim, gimbo-einim, “Qo Mbumbukiam-ge manqa

vevezam ezoqam toqogoat, qotínømánd, av nqægo, qo gekha ezoqām ndólavaq.” Yaq vos keoge ezoqam ndozáv, Yesu vø-ituim neka vøzuim.

Pita Yesu-qa yaq-te go:nawam

(Met 26:69-75; Luk 22:56-62; Zion 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita khoev uta mokho-te gu:qotam, yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, tegu sasae mbasønakam nømu ndowáv. ⁶⁷ Yaq Pita gu-omet, gøinam-te kha geqoqoutumat, ndugu āv gumbø-eín nqægo, “Até qó-a, Yesú namba qotegoám, ndego Nazalet-ak!”

⁶⁸ Geté Pita gò:nawám, ge-ein, “No nøtenøtenák, qo gekhā qotē-manqate. Av khoqotē-manqate?” Yaq Pita gewav, uta mboqog avønin-te gemø-itan, kokolok tūni-ogeá.

⁶⁹ Yaq ngunuk mbasønakam, Pita nqawá gunø-omét. Yaq ezoqa nøme, avønin giwania-pam, ndugu āv guzømbe-eín nqægo, “Ezoqa nøme, Yesu namba ge:goam, ngének.”

⁷⁰ Geté Pita gò:nawám.

Agé outøpøteáv, ezoqa nøme, Pita-qa avønin-te giwaniapam, gimbo-einim, “Unimanqatín! Ezoqa nøme qó, te namba qazøtegoam. Zapa ndógo, até qó-a, Gelili plovins-ák.”

⁷¹ Yaq Pita gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. No nandev ezoqam nøtenøtenák, zo ndøzøte-manqate. No tøte-khavozumit, yaq Mbumbukiam kopømbaqapé, bèlavámb.”

⁷² Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndaføyambá, kokolok nango tūndi-ogeá. Yaq Pita manqat gëmbo-matøvém, av Yesu gembø-ein nqægo, “Kokolok menas naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te, ndòqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

Yaq Pita mbøni mbová. Mbøni vaev kandambá, vøvin.

15

Yesu Pailøt-te gindafem, ndego Lom gaman ezoqam

(Met 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Zion 18:28-38)

¹ Yaq qanaqanus, lovølova-ús. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu ezoqam-gi manqa ovøyam megetapak ate gi:goam, matavap é-møndø-kopo:ném, Yesu ande gekha matev me mbógonēm. Yaq ndigu até gindigonem, gèlvønøvemém, Pailøt-qa zenda-te vømøveem.

² Yaq Pailøt gembobevap, “Gê, qo Zu ezoqam-gê kawà?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate.”

³ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, manqa ndømøvøém te-te. Manqat kandambá gimøvøem.

⁴ Yaq Pailøt Yesu nqawá genømbo-beváp, gembo-ein, “Nqáe! Nginik manqa-zapazapa kandambá ngi-møvøet qo-te. Yaq ge qó, yaq manqa qavøiwat taqágo?”

⁵ Geté até nqawá, Yesu yaq manqa qavøiwateáv. Yaq Pailøt nqova ndafe kandambá.

Pailøt manqa gevøovam, Yesu tae mutui-te titøkewem

(Met 27:15-26; Luk 23:13-25; Zion 18:39-19:16)

⁶ Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape-te, Pailøt, ndimbula ezoqa kopo sègenqonqotavín, ezoqam-te, vøfakhanin, av ndigu qazømbe-poein. ⁷ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kopo ndimbula-te møndøgoám, ezoqa nøme namba. Teqa iz Balabás. Ndigu Lom gaman ngeasam-qa ndøgoám neka ezoqa vølaem. ⁸ Yaq ezoqa kopoáv, Pailøt-té ginduzáv, vømbø-einim, “Qo ambá ezoqa kopo qonqonqotavín, géfakhán, av oskia qoqote-goatun ndægo.”

⁹ Yaq Pailøt gezø-ein, “Zo gekhā zøpøev? No ndégo tænnqonqotāv, tefakhan, ndego Zu ezoqam-ge kawa ndimbo-akhayam?” ¹⁰ Pailøt møndæ-otév, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, Yesu teqa zenda-te, ta zapaya ndógo tiniveém. Ndigu ova ndø-einim.

11 Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, ezoqa ewaqape āv gizømbe-pouweát nqægo, “Pailøt Balabas betøndo-nqonqotáv, bavokho. Teoká ndego, Yesu.”

12 Yaq Pailøt ezoqa gezøbevap, “Av tægoat ndægo, yaq ngenek ezoqam, zo Zu ezoqam-ge kawa nqazombo-akhayam, gekha nombógō?”

13 Yaq āv gini-akhaém nqægo, “Tae mutui-té qanø-tøkeó!”

14 Yaq Pailøt gezøbevap, “Gekha zapâ? Gê, ngenek gekha manqa-zapā ndógo?”

Geté ndigu kandakanda nøme mba mo:-akhaemém, “Tae mutui-té qanø-tøkeó!”

15 Yaq Pailøt ezoqa khanakhanakh-qa ndøgoám. Yaq Balabas zønqonqotáv. Geté Yesu nakhag ezoqam-qá zenda-té genøvé, bemøfeomem, tae mutui-te sasa bemø-tøkewem.

Nakhag ezoqam, Yesu otøotam gi:vewem

(Met 27:27-31; Zion 19:2-3)

16 Yaq ndigu nakhag ezoqam, Yesu gaman-qá khoev-té ginøndafém, ta uta mokho-te vømø-on, neka nakhag ezoqa ewaqape vøzø-akha, te-te vøndø-pindam. 17 Yaq até gindigonem, ndabua køkøk, kopømba ande av kawa ezoqam-qa ndabua ndægo, vømbø-uzim. Yaq gumbag fakiafakia-us ndø-ogeaném. Yaq kawa-té gimbøe-uzím. Andé kawa ezoqam-qá wawáq. 18 Yaq ndigu khokho khanakhanakh manqat mbomanqatát te-te, gimbo-einim, “Zu ezoqam-ge kawa, iké: qo-te.” 19 Yaq ndigu kawa-te, tæe gimbøe-khanæmát, teqa kha-te, køse vømbøe-pisibømem. Yaq teqa megemege-te, katuk ndømøkuí, iz khokho vømbø-eqanem. 20 Otøotam gumuvewem, yaq ndabua køkøk, nqawá ginømbo-khofoném, neka ekeza ndabua vømbø-uzim. Yaq taon bavokhó ginø-ituím, tae mutui-te vømø-tøkewēm.

Yesu tae mutui-te gitøkewem

(Met 27:32-44; Luk 23:26-43; Zion 19:17-27)

21 Nakhag ezoqam, Yesu taon bavokho gi:ituat, ezoqa ndø-ometám. Sailini taon-ák. Teqa iz Saemón. Aleksanda neka Lufus, tigé evé. Ndego ambá Zelusalem taon-té genømatín. Yaq nakhag ezoqam até gindigonem, ndego Yesu-qa tae mutui eqawat-qa yaq-te vøtøpøtvem. 22 Yaq Yesu ndøgo tinøndafém, manqei iz nqambogo, Golgota. Taqa manqa mokho, “Kawa-pakha manqei.” 23 Yaq Yesu ambá waen mbo-etøomemín. Mulømula-ús. Mel tae et namba me:tøkuaném. Nqosøgeap navap nonqó. Geté Yesu gèmbøeqasí. 24 Yaq Yesu tae mutui-té ginø-tøkewém. Gumu-tøkewem, yaq kas me:otám, av nqægo, teqa ndabua vinivinimba-te ndøgo, gekha ezoqām, gekha ndabua ndø-upā.

25 Ndøgo khøuwa iz 9 oklok qanaqanús, Yesu tae mutui-te gitøkewem. 26 Tae mutui-te ova ndo:go, manqat ndøtøkeém, ndego andé gekha manqa-zapa zapayā ginílaem. Av qane-peaupám nqægo, “Ngenek Zu ezoqam-gé kawá.” 27-28 Yesu gitøkewem, pepen ezoqam menás namba me:tøkebám. Nøme ndego, teqa nakeamo zenda-té ginø-tøkewém, neka nøme ndego, yogea zenda-te vøtøkewem.* 29 Ezoqa gi-okhoat ndøgo, Yesu sège-ngenøitát. Kawa mba ndøngetæát, manqat vømbø-manqatat, av nqægo, “Qo Mbumbukiam-qa khoev ngi:wat-qa neka khøuwa misika mokho-te nango weve-qa qoqogoam, 30 qo qakeza mokho-mba vøkhandí:q. Soqotøndó-vís, nandav tae mutui-te.”

31 Yaq até Mbumbukiam-gí iziz ezoqa kandakandá-ya, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka megetapak nøme namba, otøotam me:vewém. Yaqyaq-a, āv gini-manqatám nqægo, “Ezoqa nøme gèkhandi:ztám. Geté ekeza kha, kopømba mbain tekhandi. 32 Ngenek unimanqatin Mesaya neka Izlael ezoqam-ge kawa tegoat, yaq ndakin yà betøndovís, nqanek tae mutui-te. Yaq ni tåbizi-unimanqatiním.”

Até ndígu-a, Yesu namba gi:tøkebupam, Yesu otøotam me:vewém.

15:11 15:11 Kel 3:13-14 15:21 15:21 Lom 16:13 15:24 15:24 Psa 22:18 15:27-28 15:27-28 Isa 53:12

* 15:27-28 15:27-28 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndógó. Ta manqat nqáneq: Yaq av nqægo, Mbumbukiam-qa Manqat møndø-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, “Ndego pepen ezoqam me:vewém.”

15:29 15:29 Psa 22:7; 109:25; Mak 14:58

*Yesu ge:nanim**(Met 27:45-56; Luk 23:44-49; Zion 19:28-30)*

³³ Yaq khøuwa muin qandap, qamat atema khagus 3 oklok vøndap, manqei ate qægoam, bøivun ndønqeiðém. ³⁴ Yaq 3 oklok qandap, Yesu kandambaqape tène-ogeá. Ekeza manqat-te ãv gene-akhá nqægo, “Eloi, Eloi, lømá sabaxtáni?” Taqa manqa mokho nqáneq, “Mbumbukiam, Mbumbukiam. Gekha zapá, no qoqo-nøuvan?”

³⁵ Geté ezoqa nøme, avønin giwaniapam ndøgo, teqa akhayam giyogem, ndigu manqa mokho ndapeáv. Yaq ãv gini-einím nqægo, “Nqáe! Ngenek Ilaiza mbo-akhayám!”

³⁶ Yaq ezoqa nøme até gendego, ndabua-qa ndøteít, waen khaqain-qape-te vøuqoqom, tae-te sasa ndølvønám, Yesu vømbø-qantav. Izam-qa mbogoám. Yaq ge-ein, “Zíqeiðím, Ilaiza petøndéwãv penømakhaya, vømbótøkē, tae mutui-te vøkoqoiũ.”

³⁷ Yaq Yesu kandambaqapé sege-ogeá, sasa ndønanim.

³⁸ Yaq Mbumbukiam-qa khoev-te, ndabua ndøgo, khafeap kouwat mboqog-te qafaleam, livin-mbá qanømu-qatavát. Sa ová qandoqatá, atema manqei-te. ³⁹ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam, tae mutui-qa megemege-te go:yam, matev ge:qeið, av Yesu ge:nanim, ndego ãv gene-ein nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé Yó.”

⁴⁰ Ta manqei-te ndøgo, até sakheis-a, vøgoam. Andé qambaqapé gindu-waniapát, matev gíqeiðat. Ndigu sakheis, nømu Meli Magdala vemiav-ák, neka nømu Salomé, neka nømu Melí. Ngunuk Zems neka Zoses, tigú evó. (Ngenek Zems ezoqa ndakinák. Geté ezoqa nøme møndøgoám, iz kopo qambøegoam.) ⁴¹ Yesu Gelili plovins-te ge-okhoam, nginik sakheis møndømbo-pavám, neka vømbø-tøkeam. Neka sakheis nøme kopoáv, Yesu namba gi:geavun, atema Zelusalem taon-te ndøgo.

*Yesu manqei ozu-te gi-oeinam**(Met 27:57-61; Luk 23:50-56; Zion 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Ezoqa kopo møndøgoám. Teqa iz Zoséf. Alimatea vemiav-ák. Ndego manqa ovøyam ezoqam kandambaqape ndøgoám. Neka ndego Mbumbukiam-qá Megeat Matev-qa mo:kewagám.

Yaq qakhagus ndøgo, Sabat khøuwa khakheinam khøuwa-te, ngenek Zoséf, møe goneáv, geté Pailøt-té genøwáv, Yesu-qa kha-qa yaq-te vømømbø-viam. ⁴⁴ Yaq Pailøt Yesu-qa løvøte manqat ge-ewag, nakhamas mba genanim, ndego nqova mbondáf. Yaq nakhag kawa mbo-akhá, vømbøbevap, “Yesu até unimanqatin ndønanim?” ⁴⁵ Yaq ndego nakhag kawa gembo-unimanqatin, av nqægo, Yesu møndønanim, Pailøt Zoséf sègemboták, Yesu-qa kha tendap. ⁴⁶ Yaq Zoséf ndabua papaqa møwí, Yesu-qa kha, tae mutui-te qatøkeam, vømøndø-koqa. Yaq teqa kha ndabuá geneløvønám, manqei ozu-te vøndap. Ta manqei ozu ndøgo, nandi nqá. Yaq Zoséf Yesu temø-utáv ndøgo, nandi-qape vø-qambesam, manqei-pakha mboqog vøtok. ⁴⁷ Meli Magdala vemiav-ak, neka Meli ndugu, Zoses-gu evo, ndigu até gendo-kewagám, Zoséf Yesu nandi nqa-te ge-utavat.

16*Yesu løvøte-te gendo-khandi:v**(Met 28:1-8; Luk 24:1-12; Zion 20:1-10)*

¹ Sabat khøuwa qame-navøem, yaq Meli, ndugu Magdala vemiav-ak, neka Meli, Zems-gu evo neka Salome, Yesu-qa kha-te giam nonqo, mulømula sisip mbomambaqape mø-wiím. ² Yaq Sande qanaqanus, lovølova-us, khøuwa ge:fakhatavun, ndigu sakheis manqei pakha-té ginøzáv. ³ Ndigu yaqyaq-a gibond, “Gekha ezoqám níqambesám, ndigu nandi-qapi, manqei-pakha mboqog ndætoke?” ⁴ Geté manqei-pakha-te gifakhaz, tiqeiðím ndøgo, mboqog gëmboqoatám. Nandi-qapi é-møndø-qambiním. Nginik nandi,

kandamba tintív. ⁵ Yaq nandi nqa-te gi-oz, ezoqa ndakinak ndø-ometám. Nakeamo zenda-té geqotám. Ndabua papaqa ndø-uzám. Yaq ndigu møe kandambá gionem.

⁶ Geté yaq ndego ezoqam gezø-ein, “Zo møe ndøgoném. No møtenøtén. Zo Yesu-qa zovawét, ndego Nazalet-ak, ndego tae mutui-te gitøkewem. Ndego nqanek mbáin. Mbumbukiam møndø-khandí:v, løvøte-te. Nqáe! Manqei nqánek, gi:veem. ⁷ Ndakin mðozóáv, Pita neka Yesu-gi paev ezoqa nøme, manqat vømøzø-ein. Av qazozømbé-eín nqáego, ‘Gelili plovins-té genómá. Ndego é-ndo:má ndøgo, zoqa megemege-te. Yaq ndøgo, tozomø-ometám, av bugukhokhof gezømbe-ein ndægo.’”

⁸ Yaq ndigu sakheis møe kandambá gionem. Kha sègezømbu-wageapát. Yaq nandi nqa-te gindu-fakhaz, ndigu møe ndøbøín. Yaq ndigu ezoqa nøme-te einiáv, matev ndøgo giqevim. Zapa ndøgo, ndigu møe ndøgoném.

Yesu Meli Magdala vemiaav-ak gembo-fakhan
(Met 28:9-10; Zion 20:11-18)

⁹ *Yesu Sande qanaqanus lovølova-us, løvøte-te gende-khandi:v, ndego bugukhokhof Meli Magdala vemiaav-ak mbofakhán. Ngunuk sævam ndúgu, ibugukhokhof nqova soqøsoqa seven gimboigoam, Yesu gumbo-ngeasam. ¹⁰ Meli Yesu gu-omet, yaq tegi paev ezoqam-té gunøwáv. Ndigu mutøkhop ndøwaniapát neka vø-eivumat. Yaq Meli manqat vømøzø-ein. ¹¹ Geté manqat gimboyogem, av nqáego, “Yesu møndø-khandi:v. No møe-omēt,” ndigu tuqa manqat gèqavotøvém.

Yesu ekeza paev ezoqa menas gezøfakhan
(Luk 24:13-35)

¹² Taqa zita-te, Yesu-gi paev ezoqa menas, Zelusalem taon gi-ivavtat, Yesu sègezø-fakhán, nakhoa-te ndøgo. Geté ndego bugug viní. ¹³ Yaq nginik ezoqa menas, nqawá ginøveséz, tegi paev ezoqa nøme vømøzø-ein. Geté ndigu unimanqatinteáv, tiqa manqat.

Yesu ekeza paev ezoqa ileven gezøfakhan
(Met 28:16-20; Luk 24:36-49; Zion 20:19-23; Kel 1:6-8)

¹⁴ Yaq vaev Yesu ekeza paev ezoqa ileven-té genøfakhán, ate av-té lou gi:logat. Yaq ndego gèzøponqóm. Zapa ndøgo, ndigu tiqa manqat unimanqatinteáv, ndigu Yesu gi-ometam, løvøte-te gendo-khandi:v. Mbøni gèzø-tokeapám.

¹⁵ Yaq Yesu áv gezømbe-eín nqáego, “Manqei-qape ate nqáego, sozó-okhoát, ezoqa ewaqape, Manqat Mbomambaqape vømē-zømesim. ¹⁶ Gekha ezoqám ndego, te-unimanqatin neka ibøkha iz vøndāp, ndego ndømø-khandi:v. Geté gekha ezoqám ndego, unimanqatinteav tegoat, ndego yaq-fia nqosøgeap ndøqeív. ¹⁷ Ezoqam ndigu ti-unimanqatintat, umingiap matev av nqáego giní-matønumát. Ndigu noqa iz-te, nqova soqøsoqa segé-ngeasumát, ezoqam-qa mokho-te tu:goat, neka manqat ndakinak vinivinimba vøe-manqatāt. ¹⁸ Waza ti-upøgimat, o ibøkha mulømula-us ti-izumat, ndøgo ezoqa løvøte ndøzø-etoam, ndøgo géngiæzoák. Neka ndigu enqoni-us ezoqam-te, zenda tizømbø-aumat, yaq ndigu segé-khakhæzát.”

Yesu yan-te geqavig
(Luk 24:50-53; Kel 1:9-11)

¹⁹ Evezøza Yesu, ti-te manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq Mbumbukiam yan-té genøndáf, yaq ndego Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te vømøqom.

²⁰ Yaq tegi paev ezoqam sège-panqaním, neka Mbumbukiam-qa Manqat, manqei-manqei ate qægoam vømē-zømesim. Yaq Evezøza møndøzø-tøkeát, neka tiqa manqat, umingiap matev vinivinimba vøzømbē-unimanqatintat.

16:7 16:7 Met 26:32; Mak 14:28 * **16:9** 16:9 Ibugukhokhof Baebol Glik manqat-te gipeaomem, Baebol kopokopo nøme-te, nqanek vaev manqat ves 9 atema 20 mbáin. **16:14** 16:14 1 Ko 15:5 **16:15** 16:15 Kel 1:8 **16:16** 16:16 Kel 2:38 **16:17** 16:17 Kel 2:4; 8:7 **16:18** 16:18 Luk 10:19; Kel 28:3-6 **16:19** 16:19 Kel 1:9-11; 2:33-34 **16:20** 16:20 Kel 14:3; Iblu 2:3-4

Manqat Mbomambaqape Luk gepeawam

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Yesu-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, Luk ndøpeawám. Ngenek Luk, mulømula etoam ezoqám. Ndego ambá av nqægo, Yesu-gi paev ezoqam tuelv mokho-tē gunu:goām.

Ndego Pol namba me:sasaetám, ngenek manqei vinivinimba-te ge-okhoam, vømbō-tøkeam. Neka Luk até Lom taon-té-a, Pol namba vøegoam.

Luk Zu bawan-ák mbá. Ngenek Glik bawan-ák. Ndego nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, Glik ezoqam nonqo ndøpeawám. Até Tiofilús-a, te-te ndego, Luk nqanek manqat gekhofotav, Glik ezoqám.

Nginik Glik ezoqam, tiqa poev, matev ndaføyamba-qape zøgoám. Yaq nakémbá, Luk manqat andé kandambá, Yesu-qa matev ndaføyamba-qape-qa yaq-té gene-peawám, neka taqa yaq-te ndøgo, ndego ezoqam tanakh, āv kezømbē-goam.

Luk até Keliso-gi u-anim-qa emanqát-a, vøpeawam.

Luk teqa manqat ande ge:ngaz

¹ Ezoqa kopoáv, emanqat amba-amba me:peaumám, ta matev vinivinimba-qa yaq-te, ni mokho-te qafakhanumam, av Mbumbukiam ge:manqatam, tøfakhanam. ² Ndigu manqat ndøgo tipeaumám, av ezoqa nøme gi:zømesimam, ndigu matev ekeza bøi gi:qeivam, ande qandengaz atema vaev-te, neka ndigu ezoqa ewaqape vøe-zømesimam. ³ Até nó-a, no matev ate qægoam, mokho mømbo-vawát, vøemøqeiv, matev ande qandengaz, atema vaev-te.

Yaq nakémbá, Tiofilus, niggi kandambaqape, no nqæmatavap, emanqat egeieqei bataqa-peawám, matev ate ndægo, av qæfakhanumat. ⁴ No tøtaqambé-peawám ndøgo, qo tønecatéq, manqat ndøgo, qo gi:qamekhæmam, ndøgo unimanqatín.

Enzol ezoqam, Zekalaya Zion-qa qane-qa yaq-te ge:omat

⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Elod Zudia plovins-te kawa gegoam, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam møndøgoám. Teqa iz Zekalayá. Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa bawan-te, Abaeza gimbo-akhaemam, ndøgo tunu:sasaetám. Até tegú zás-a, Elon-gú ziú.* Tuqa iz, Elizabét. ⁶ Nginik ezoqa menas, tiqa yage egeieqei, Mbumbukiam-qa bøi-te. Manqa-zapazapa mbaín. Evezøza-qa guguna manqat neka khafeap ate ndægo ùni mbøepavám. ⁷ Geté ndigu nakheis mbaín. Zapa ndøgo, Elizabet ndugu, sóg. Yaq ndakin ndigu ezoqa menas, khap møndøzøgó.

⁸ Khøuwa nøme, Zekalaya ekeza bawan namba, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa sasae gego, Mbumbukiam-qa megemege-te, ⁹ ndigu nandi-qasis ndønqagevemém, iz-ús, av Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa matev qazømbe-goam. Yaq Zekalaya-qá iz ndøfakhán, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te te-on, Mbumbukiam-te tae et sisip mbomambaqape temø-mboqotav. ¹⁰ Yaq Zekalaya Mbumbukiam-qa khoev-te, tae et gemø-mboqotav, ezoqa ewaqape, bavokhó gono-waniapám. Gø:guligulimát.

¹¹ Zekalaya Mbumbukiam-qa khoev-te gu:goam, yaq nqáe! Evezøza-gé enzol ezoqam mbofakhán, lou-qase-qa nakeamo-te vø-itan, ma Mbumbukiam-te, tae et sisip mbomambaqape qæmboqotavat. ¹² Yaq Zekalaya ngenek enzol ezoqam ge-omet, ndego

1:1 1:1 Kel 1:1 * **1:5** 1:5 Até tugé evé-a, Mbumbukiam-gé iziz ezoqam ndøgoám, av Elon-gi zi ate gi:goam gigoam.
1:9 1:9 Exo 30:7

nqova mbondáf. Møe kandambá gego. ¹³ Geté ndego enzol ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, “Zékalaya. Qo møe ndøgǫ. Mbumbukiam qoqa akhayam, møndøqa-ewág. Qogu sævam, Elizabet, nakhasam anganeam mbóqán. Yaq teqa iz Zion qombó-akhá. ¹⁴ Ndego khanakhanakh qá-etoám, voqókhōum. Neka até ezoqá nømé-a, khanakhanakh ndøgoném, teqa qane-qa yaq-te. Ezoqa kopoáv. ¹⁵ Ndego ezoqam kandambaqape ndøgoát, Evezøza-qa bøi-te. Ndego waen neka ibøkha føgøføgakh nømme be-izám. Até ndøgǫ-a, evo-qa emu mokho-te tu:goat, teqa kha Nqova Mbomambaqape, é-ndømømbo-tønøyám.

¹⁶ Ndego Izlael ezoqa kandambá, Evezøza-té gendó-qambuzú, tigi Mbumbukiam. ¹⁷ Ndego Evezøza-qá megemege-té genómá. Ilaiza-qá bazaføgakh-té neka Nqova Mbomambaqape-ús. Yaq ndego evøndipakha-qa mbøni, nakheis-té genøqambuá neka ezoqam ndigu, Mbumbukiam-qa manqa o-mba ndapeav ndigu, ndigu vø-enēnd neka ezoqa nømme-qa matev vømbó-paevēm, ma teqa manqa o-mba ndimbøe-ndape. Ndego Evezøza-gi ezoqam é-ndo:khakheinøvé, te nonqo.”

¹⁸ Yaq Zekalaya gembobevap, “Gê, no áv khaténøtēn, av nqægo, matev ndøfakhān, av qo qoqote-ein ndægo? No lawaqapé. Neka até nogú sævám-a, ndugu ngæpuká.”

¹⁹ Yaq enzol ezoqam gembo-qavøiu, “No Gebliél. No Mbumbukiam-qá megemege-té qatoyá. No ndégo tendo-khofotán, qo namba manqat vizí-einīm neka nqanek manqat mbomambaqape batēqamakh. ²⁰ Nqáe! Qo manqa-khou qógoát. Manqat qómanqateák, atema ta khøuwa-te ndøgo, nqanek matev vømófakhān. Zapa ndøgo, qo noqa manqat unimanqatinteáv. Geté nqanek matev ndømø-fakhān, ekeza khøuwa eqeieqei-te.”

²¹ Zekalaya nqanek matev qambøe-fakhan, yaq ezoqa ewaqape bavokho go:waniapam, gèmbøe-kewagát. Yaq ndigu gò:bevøpém, gekha zapá Mbumbukiam-qa khoev-te khøuwa mba ngu:ngeaomit? ²² Yaq vaev-te gendo-fakhan, ndego kopømba mbaín, manqat te-ein. Yaq ndigu sògo-matøvemém, ngenek umingiap ndøqeív, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te. Yaq ndego zendá gezømbe-khamasím. Manqat até gekhoutáv.

²³ Yaq Zekalaya tege sasae khøuwa gumukhoub, Mbumbukiam-qa khoev-te ndøgo, ndego ekeza vemiav-té genøqaván. ²⁴ Yaq khapé outøpøteáv, tegu zas Elizabet, emu tūni-itān. Yaq ndugu ekeza khoev mokho-te mbá gunu:goám. Løvøyak faév. ²⁵ Yaq ndugu manqat āv guni-eín nqægo, “Evezøza matev kandambá gego, no-te. Ezoqa no gèsanqambám. Geté teqa kuku matev kandambá. Yaq ndego ndakin noqa mivi matev, møndønø-nqagím.”

Enzol ezoqam, Meli Yesu-qa qane-qa yaq-te gui-omat

²⁶ Elizabet løvøyak gimømbo-siks-ez, kha viniv-us guigoam, Mbumbukiam tege enzol ezoqam Gebliel, Nazalet vemiav-té genø-khofotáv, Gelili plovins-te ndøgo. ²⁷ Mbasønakam-té genø-khofotáv. Tuqa iz, Melí. Ngunuk søvøta mba mbogoám. Anganeam-qa iz Zoséf. Ngenek Zosef, Deivid-gé zeó, ndego Izlael ezoqam-ge kawa kandambaqape gegoam. ²⁸ Yaq Gebliel Meli-te gemøfakhān, ndego āv gumbøe-eín nqægo, “Khaiya mbomá. Mbumbukiam poev kandambá qo-te. Evezøza nandégó, qo namba.”

²⁹ Meli nqanek manqat gu-ewag, ndugu nqova ndafe kandambá. Yaq gò:beváp, nqanek manqat-qa mokho gekhām?

³⁰ Yaq ndego enzol ezoqam gumbo-ein, “Méli. Qo møe ndøgǫ. Mbumbukiam kukú qo-te. Ndego qo ndøveatáq. ³¹ Nqáe! Qo emu qoté-itán, voqoté-ovā. Nakhasam anganeám teqaqan. Yaq teqa iz Yesu qombó-akhá. ³² Ndego kandambaqape ndøgoát. Yaq ndego

Mbumbukiam Egeiwat-Qape-ge Yo mbó-akhaemát. Neka Evezøza Mbumbukiam, ndego kawa mó:vé, av tege atazøkha Deivid ge:goam. ³³ Ndego zo Izlael ezoqam, Zekop-gi zi, kawa zømbógoát, miavmiav. Teqa Megeat Matev gemø-navøemák.”

³⁴ Yaq Meli ndego enzol ezoqam gumbobevap, “Gê, nqanek matev áv khanømbé-fakhán? No anganeam mbaín.”

³⁵ Yaq ndego enzol ezoqam gumbo-qavøiu, “Nqova Mbomambaqape ndóvís qo-te, neka Mbumbukiam-qa bazaføgakh vøgutāq, ndego Egeiwat-Qape. Yaq nakémbá, ndego nakhasam-yo teqaqan, ndego ezoqam egeiegei-qape ndøgoát, yaq ndego iz Mbumbukiam-ge Yo mbó-akhaemát. ³⁶ Nqáe! Até Elizabét-a, qogu ezoqam, emu me:yæt. Løvøyak síks. Ndugu ngæpuká. Ezoqa áv gimbøe-manqatám nqægo, ngunuk sóg. Geté ndugu ndakin nakhasam anganeam ndøndáf. ³⁷ Zapa ndøgo, matev ate ndægo, Mbumbukiam kopømbaqapé, segé-matanám.”

³⁸ Yaq Meli gundu-qavøiu, “Qanimáv. No Mbumbukiam-gú sasae ezoqám. Matev sà befakhán, av qo ndoqote-manqate.”

Yaq ndego enzol ezoqam, tenø-iváv ndøgo, vøwav.

Meli Elizabet-te okha gumat

³⁹ Yaq khapé outøpøteáv, Meli gigiap tūnø-khākhēinām, manqei popotap-te vøwav, Zudia plovins-te ndøgo. Nakhamas-té gunømát. Yaq vemiyav-te gumøfakhan, ⁴⁰ ma Zekalaya geyagam, ndugu khoev-té gumø-ón, Elizabet khaiya mboma manqat vømbø-ein. ⁴¹ Elizabet Meli-qa manqat gu-ewag, yaq nakhasam kha ndøkhokhók, tuqa emu mokho-te. Yaq Elizabet, kha Nqova Mbomambaqapé qambøe-tønøyám. ⁴² Yaq ndugu kandambaqapé sege-akhá. Av guni-akhá nqægo, “Ni sakheis ate nqazi:gu-qa mokho-te, qo Mbumbukiam møndø-khakheinøqavém. Neka até nakhasám-a, qoqa emu mokho-te nandu:gu, ndego møndø-khakheinøvém. ⁴³ Geté no gekha ezoqám, noge Evezøza-gu evo, no-te gugeavun? ⁴⁴ Nqáe! No qoqa khaiya mboma manqat até vøe-ewág-ae, yaq nakhasam noqa mokho-te ngu:gu, khanakhanakh ndøgó. Kha ndøkhokhók. ⁴⁵ Qo khanakhanakh mbá qanegó. Zapa ndøgo, qo Evezøza-qa manqat mòqo-unimanqatín. Yaq matev ndøgo ndøfakhán, av geqambe-ein ndægo.”

Meli Mbumbukiam-qa iz gui-eqa

⁴⁶ Yaq Meli manqat áv guni-eín nqægo,

“Noqa mbøni mokho-te, no Evezøza-qa iz ùni nøte-eqatét.

⁴⁷ Neka no khóm, Mbumbukiam-te, ndego noge khandi etoam ezoqam.

⁴⁸ No tegú sasae mbasønakám. Ezoqa kandambaqapú mbá.

Geté ndego møndønøménd.

Yaq ndakin-a, atema tøma, ezoqa ate ti:mønøzunit, noqa yaq-te áv ginømbé-manqatát nqægo, ‘Ndugu kopømbá, khanakhanákh.’

⁴⁹ Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam Egeiwat-Qape, matev kandambaqapé genø-matanam. Ndego ndaføyamba-qapé.

⁵⁰ Teqa tanakh matev até gé má, ezoqa ate ti:mønøzunit, ti-te ndigu, ndego timbo-vizupat.

⁵¹ Teqa zenda bazaføgakh-us, ndego matev kandakandá ge:matanam.

Ezoqa ndigu gikhambuvupam, ndigu ekeza kha gi-eqatam, ndego gèpanqasám.

⁵² Kawa ezoqa kandakanda, ndego sège-nqagevém, tiqa qonam nonqo-te gigoam, vø-khokho-ezoqam-ez.

Geté ezoqa ndigu, ekeza kha eqawatav ndigu, ndego gè-eqazó.

⁵³ Ezoqa ndigu, ifi qazøvitam, loge gigiap mbomømboma me:zøkéf.

Geté gigiap kopoav ezoqam, khakha-mbá sege-khofosám.

⁵⁴ Ndego ni Izlael bawan-ak, tegi sasae ezoqam, møndøni-tøké,

neka ndego manqa mate navøepøteáv, teqa tanakh matev-qa yaq-te, ⁵⁵ av bugukhokhof nigi atanakha-zapazapa-za manqa mbusa gezømbeve, Eibleem neka tegi zi, av nqægo, teqa tanakh matev segēmā ni-te, miavmiāv.”

⁵⁶ Meli løvøyak ande āv misiká ndi:gú, Elizabet namba gi:søkhoam, yaq taqa zita-te, ekeza vemiyav-te nqawa sasa ndøqavan.

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, geqan

⁵⁷ Ta khøuwa-te ndøgo, Elizabet qakhantav, gui-ova, nakhasam anganeám gemboqan.

⁵⁸ Yaq ezoqam ndigu, avønin gimbo-puatat neka ekeza ezoqam, giyogem av nqægo, Evezøza tanakh-qapē gumbogo, nakhasam gumboqan, yaq ndigu khanakhanakh kandambá gindapem, tu namba.

⁵⁹ Yaq opønakam-yo khøuwa eit qamømbo-ndap, ezoqam ndigu tegi ngusum qogøzat matev-qa yaq-te gimøvab, ndigu ambá eve-qá iz mbo-akhaemín, Zekalaya. ⁶⁰ Geté tegu evo, āv guni-eín nqægo, “Av taoká. Teqa iz Zion ndøgoát.”

⁶¹ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Geté zogi zøkeza ezoqam, iz mbaín, av nandægo.” ⁶² Yaq ndigu eve gèmbøe-khamasimím, av nqægo, teqa poev gekhám, ndego ande gekha iz me mbó-akhā, nakhasam.

⁶³ Yaq ndego peawam nonqo gigiap-qa ndøgoám, vømbō-etømem. Yaq ndego āv gene-peawám nqægo, “Teqa iz Ziön.” Yaq ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá.

⁶⁴ Yaq nqova mbaín, Zekalaya, kumam nqawa gembosasae, manqa manqate vøngaz, Mbumbukiam-qa iz sasa ndø-eqa. ⁶⁵ Yaq ezoqa ewaqape, avønin gizø-puatat, ndigu nqova ndafe kandambá, neka møe ndøgoném. Yaq nqanek manqat, Zudia plovins manqei popotap-te ate qægoam, sùgumu-panqavøemát. ⁶⁶ Yaq ezoqa ewaqape, nqanek manqat giyogem, ndigu matavap kandambá gigonem. Av gini-einím nqægo, “Gê. Ngenek nakhasam-yo, andé gekha ezoqam me mé:goát?” Ndigu āv gini-matøvemém nqægo, Mbumbukiam-qa bazaføgakh ndøgó, te namba.

Zekalaya Mbumbukiam-qa manqat gevevezam, Yesu neka Zion, tiqa yaq-te

⁶⁷ Yaq Zekalaya, nakhasam-yo-ge eve, kha Nqova Mbomambaqapé qambøe-tønøyám. Yaq ndego Mbumbukiam-qá manqat ndøvevezám. Manqat āv gene-eín nqægo,

⁶⁸ “Evezøza-qa iz, yà beto-eqawát, ndego Izlael ezoqam-ge Mbumbukiam.

Ndego ni tøke-qa ndowáv, ni tegi ezoqam. Yaq génqovotán.

⁶⁹ Ndego khandi etoam ezoqam bazaføgakh-qape nindo-khofotáv.

Ngenek tege sasae ezoqam Deivid, tegé zeó.

⁷⁰ Nupøkhán mbá, ndego tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te, ndigu gevevesam, āv gene-eín nqægo:

⁷¹ Ndego ni ndøkhandí:n, nigi qaqa ezoqam-qa zenda-te nqazu:gu neka ezoqa ewaqape-qa zenda-te, ndigu ni ndisanqana.

⁷² Ndego ni tanakh nigú, av nigi atanakha-zapazapa-za gezømbe-ein.

Poev matev ndøgo, ti namba ge:-unimanqatin, ndego manqa mate navøepøteáv.

⁷³ Mbumbukiam nigi atanakha-zapa Eibleem, manqa mbusa āv gembøevé nqægo,

⁷⁴ ndego ni ndøkhandí:n, nigi qaqa ezoqam-qa zenda-te nqazu:gu.

Yaq ni kopømbaqapé. Møe zigoák, teqa iz tizi-eqatat,

⁷⁵ neka niqa yage-te, khøuwa ate tægoat, ndaføyamba vizíyagāt neka niqa matev eqeieqei vøgoát, teqa bøi-te.

⁷⁶ Yaq qo, noge yo, qo Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam qá-akhaemát, ndego Eqeiwat-Qape.

Zapa ndógo, qo Evezøza-qá megemege-té qoqotómá. Teqá nakhoa qotó-khakheinumít.

⁷⁷ Qo tegi ezoqam, āv qoqoté-zømesimít nqægo: Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa ndø-evøzám neka vøkhandī:z.

⁷⁸ Zapa ndógo, nigí Mbumbukiam-qa kuku matev neka tanakh matev kandambaqapé. Khandi etoam matev andé khøuwa me mé:fakhatáv.

⁷⁹ Yaq ezoqa waev zø-etoám, ndigu bøivun-te neka løvøte-te ndiyage. Yaq ndigu sambí yage-té genø-itúb.”

⁸⁰ Yaq Zion gèkhouwév, neka nqova-te bazaføgakh vømbøgo. Yaq ndego leg-av manqei-té geyagám, atema ta khøuwa-te ndógo, ezoqa ewaqape-qa megemege-te vø:-itan, ndigu Izlael manqei-ak.

2

Yesu ge:qan

(Met 1:18-25)

¹ Ta khøuwa-te ndógo, Siza Ogastes, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, manqat āv gene-vøovám nqægo: Ezoqa ewaqape, manqei-manqei ate qægoam, Lom gaman gimbo-kewagam, tiqa iziz gaman-qá mbuk-té qabe-peawáp. ² Ezoqa gevebam matev av nqægo, khokhofá qafakhan, Lom gaman-qa mokho-te. Ta khøuwa-te ndógo, Silia plovins-te, Kuilinius kawa ndøgoám. ³ Yaq ezoqa ewaqape, ekeza vemíav-té ginø-qavøním, tigi atanakha-zapazapa-za ma gindizav ndógo, iziz vømø-awam.

⁴ Yaq até Zoséf-a, Nazalet vemíav, Gelili plovins-te ndógo, gè-iváv. Yaq Deivid-qá vemíav-té genøqavíg, Zudia plovins-te ndógo. Zapa ndógo, ndego Deivid-gé zeó. Ta vemíav-qa iz Betliém. ⁵ Yaq iz vee-qa gewav, Melí namba me:-apát. Ndigu søvøta mba zøgoám. Geté Meli ndugu, emu-ús. ⁶ Yaq Betliem vemíav-te gi:sokhoam, Meli tüniová. ⁷ Nakhasam gemboqan, anganeám. Meli-gé nakhasa khøuwá. Yaq ndabuá guni-løvønøvé, kao lou loge nonqo-te sasa ndøve. Zapa ndógo, khoev kouwat ndógo, ma okha ezoqam gisømbi:matun, løvøzupøteáv. Gùmukhazém.

Enzol ezoqam, sip keoge ezoqam-te gimøfakhaz

⁸ Ta lova ndógo, Betliem vemíav bavokho, sip keoge ezoqam møndøgoám. Sip zøkewagát. ⁹ Yaq nqova mbaín, Evezøza-gé enzol ezoqam zøfakhán. Yaq Evezøza-qa waev-qape, sùgumu-gutavát, ndigu sip keoge ezoqam. Yaq ndigu møe kandambá gigonem. ¹⁰ Geté ndego enzol ezoqam gezø-ein, “Zo møe ndøgøném. Nqæe! No manqat mbomambaqape nondapavún zo-te. Ndógo ezoqa ewaqape khanakhanakh zø-etoám. ¹¹ Nqægo lova, Deivid-qa vemíav-te, Betliem, khandi etoam ezoqam ndøqán, zo-te. Ndego Kelisó. Evezøzá. ¹² Zo ngenek nakhasam, āv qazøté-ometám nqægo: Ndego ndabua løvønøváp, neka kao lou loge nonqo mokho-té gunu:-utøvé.”

¹³ Yaq nqova mbaín, enzol ezoqa nøme kopoav-qape ndøfakház. Mbumbukiam-qa iz ndø-eqatát. Av gini-manqatám nqægo,

¹⁴ “Mbumbukiam-qa iz yà beto-eqawát, ndego uni ova-in ngo:yage. Manqei-qape-te nqanek, sambí matev ndøfakhán, ndigu ezoqam-te, Mbumbukiam ndømbopoev.”

¹⁵ Yaq enzol ezoqam, yan-te nango giqavaz, ndigu sip keoge ezoqam āv gini-einím nqægo, “Biziniáv, Betliem vemíav-te ndógo, matev bizimø-qeivim, av Evezøza manqat ginindi-khofotav ndægo.”

¹⁶ Yaq nakhamas-té ginøzáv, Meli neka Zoséf neka nakhasam vømøzømet, ndego kao lou loge nonqo-te gu:qeiam. ¹⁷ Nakhasam gi-ometam ndógo, yaq ndigu emanqat me:vototém, av enzol ezoqam, nakhasam-qa yaq-te gezømbe-ein. ¹⁸ Yaq ezoqa ewaqape, sip keoge ezoqam-qa manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. ¹⁹ Geté Meli

ndugu, matavap mba ndø-aumát, matev ate ndægo qambo-fakhanumat. Ndugu oskia mbomatavupám. ²⁰Yaq sip keoge ezoqam giqavanat, ndigu Mbumbukiam-qa iz até go-eqatát neka ike manqat vømbō-manqatat, matev ate qægoam-qa yaq-te, giyogem neka vøqeivim. Matev āv tønefakhán, av enzol ezoqam gezømbe-ein.

Yesu iz gimbo-akhaem

²¹Yaq nakhasam-yo khøuwa eit qamømbo-ndap, tegi ngusum gi-kepøtøzem, iz Yesu mbo-akhaém, ate av-té, av enzol ezoqam Meli gumbøe-ein, ndugu emu itøneav qagoam.

Simeon Yesu-qa yaq-te, Mbumbukiam ike manqat gembo-ein

²²Yesu ge:qan, yaq khøuwa foti-qa zita-te, Meli kha sunguzam matev qamømboe-navøem, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein, nakhasam ge:qanin, yaq Zosef neka Meli, Mbumbukiam-qá khoev-té ginøzāv, Zelusalem taon-te ndøgo, Yesu Evezøza-qa zenda-te vømøveēm. ²³Taqa yaq-te, Evezøza-qa guguna manqat, āv qane-eín nqægo, “Nakhei angana ate ti:goat, bugukhokhof tiqanet, ndigu Evezøza-gi ndøgoát.” ²⁴Yaq ndigu etoam matev møgoném, Mbumbukiam-te, av Evezøza-qa guguna manqat qæ-ein. Ndøgo āv qane-eín nqægo: Kuvøkuvu o mumuk nakhei menas qó-áb.

²⁵Zelusalem taon-te ndøgo, ezoqa møndøgoám. Teqa iz Simeón. Ndego ezoqam ndaføyamba-qapé neka Mbumbukiam mbovizupám. Ndego teqá tenø-kewagám ndégo, Izlael ezoqam tekhandi:z. Mbumbukiam-gé Nqova Mbomambaqape mo:goám, te-te.

²⁶Nqova Mbomambaqape, ndego āv gene-omát nqægo: Ndego naqanøká génanimák. Geté Mesaya ndøkhæ-omét, ndego Evezøza tendo-khofotav.

²⁷Ta khøuwa-te ndøgo, Nqova Mbomambaqape, Simeon Mbumbukiam-qá khoev-té genø-itú. Yaq Meli neka Zosef, Yesu gindu-ndafem, gindu-oz, matev tigonem, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein, ²⁸yaq Simeon até gendego, nakhasam gèndāf, Mbumbukiam ike manqat vømbō-ein. Av gene-eín nqægo,

²⁹“Evezøza Eqeivat-Qape. Manqa mbusa ndøgo, no-te qoqove, møndø-unimanqatín. Yaq no, qoge sasae ezoqam, ndakin kopømbá, mbomambá sænaním.

³⁰No ndakin qoqa ezoqa khandi:zat matev, nøkeza bøí qateqeív, ³¹ndøgo qo bawabawan ate ndægo nonqo qoqo-khakheinam.

³²Ngenek bawan vini-ak-qá waev ndøgoát, neka Mbumbukiam-qa yaq-te vøzømbé-vevezumāt, neka ni Izlael-ak, qogi bawan ezoqam, iz kandambaqape vønigoát.”

³³Simeon nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu evøndipakha, nqova ndafe kandambá.

³⁴Yaq Simeon zenda mo:vé ti-te, vøzø-guligulim. Yaq ndego Meli gumbo-ein, “Nqáe! Mbumbukiam ngenek nakhasam tene-veatáv ndøgo: Ezoqa kopoáv gé-o:atát, ndego tisanqawat, neka ezoqa kopoav vøwaniapāt, ndego ti-unimanqatintat, nqanek Izlael manqei-te. Ndego Mbumbukiam-qá khakhatap ndøgoát. Geté ezoqa kopoav gembó-sanqaupát. ³⁵Yaq, qo Meli, qoqa mbøni andé nakhag kaiya me qambé-keqáz. Timbo-sanqaupat, yaq ezoqam-qa matavap, khonoam-te ndøgo, segendó-veveám.”

Ena ezoqa Yesu-qa yaq-te guizømas

³⁶Ezoqa nøme møndøgoám, Mbumbukiam-qa khoev-te ndøgo. Sævám. Tuqa iz, Ená. Ndugu Mbumbukiam-gú manqa vevezam ezoqám. Fanuel-gú yú. Asa khagua bawan-ák. Ndugu ngæpuká. Anganeam namba gi:yagam, viav seven mbá, yaq tønø-nāním. ³⁷Yaq ndugu tuni-ngæmam-év ndøgo, atema ndakin, viav 84 vømbøndap. Ndugu Mbumbukiam-qa khoev løvøinøvemáv. Pavyave neká lovølova, Mbumbukiam-qá iz mba ndø-eqatám, lou logemav matev vøgoam-a, vøguligulimam.

³⁸Simeon ate av-té Meli neka Zosef namba manqat gi-manqatam, yaq ndugu tündiwáv, Mbumbukiam-qa iz vø-eqa neka ezoqa ewaqape nakhasam-yo-qa yaq-te

vøezømas, ndigu khandi etoam ezoqam gimbøe-kewagam, ndego Zelusalem ezoqam tenqovotaz.

Zosef neka Meli, Yesu namba Nazalet vemlav-te giqavaz

³⁹ Zosef neka Meli, matev ate ndægo gumugonem, av Evezøza-qa guguna manqat ndæmanqate, ndigu ekeza vemlav-té ginøqaváz, Nazalet, ndøgo Gelili plovins-te. ⁴⁰ Yaq ndego nakhasam gekhouwevtat, bazaføgakh-ús neka matavap loloakh-ús. Neka Mbumbukiam-qá kuku matev mo:goám te-te.

Yesu opønakam ge:goam, Mbumbukiam-qa khoev-te gemat

⁴¹ Viav-vlav ate qægoam, Yesu-gi evøndipakha, Zelusalem taon-té ginø-okhoám, Pasova khøuwa kandakanda matev vømø-gonemìn. ⁴² Yaq Yesu vlav tuelv qamømbøe-ndap, até ndegó-a, ti namba møvømbam khøuwa kandakanda-te vøwav, av tiqa matev qazømbø-goam. ⁴³ Yaq pindap qamezømbø-navøem, tegi evøndipakha gi:qavanat, Yesu Zelusalem taon-té segeqóm. Geté tegi evøndipakha zøtezateáv. ⁴⁴ Ndigu gimatavupam, ezoqá nømé namba me:qavanét. Geté khøuwa seke gingiaumat, gi:-apat, ndigu tigi ekeza ezoqam neka zifuap-te amba mbøevawém. ⁴⁵ Geté ndigu ometeáv. Yaq Zelusalem taon-té ginøveséz, vømømbø-vawem. ⁴⁶ Yaq khøuwa misika-qa zita-te, Mbumbukiam-qá khoev-té gi-ometám. Mbumbukiam-qá Manqat nømendim ezoqám namba me:qonavám. Tiqá manqat ndø-ewagát, neka vøzø-sinøzumat. ⁴⁷ Ezoqa ewaqape, teqa manqat giyogem, ndigu teqa otevat neka manqa qavøiwat-qa yaq-te, nqova zøndáf. ⁴⁸ Yaq tegi evøndipakha gi-ometam, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq evo gumbo-ein, “Áti. Gekha zapá, qo matev av nqægo qoqoni-matanam? Nqáe! No qave namba, fofogear kandambá qeitaqa-goat, amba qeitaqambe-vawat.”

⁴⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gekha zapá, no qazonø-vawat? Gê, zo zøtezateáv, av nqægo, no Tat-qá khoev-té qabatu:gü?” ⁵⁰ Geté ndigu manqa mokho ndapeáv, gekhá mé:manqatam.

⁵¹ Yaq Yesu evøndipakha namba, ekeza vemlav-té ginøqaváz, Nazalet. Yaq ndego tiqa manqat o-mba zømbo-ndapám. Geté Meli ndugu, matavap mba ndø-aumát, matev ate ndægo, qambo-fakhanumat. ⁵² Yaq Yesu gekhouwevtat, até matavap loloákh namba sege-khouwevtát, Mbumbukiam neka ezoqam, kuku vøzøgoam te-te.

3

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat (Met 3:1-12; Mak 1:1-8; Zion 1:19-28)

¹ Ta vlav-te ndøgo, Siza Taibilies vlav 15 Lom kawa ezoqam kandambaqape gegoam, neka Pontius Pailøt, Zudia plovins-te, Lom gaman ezoqam vøgoam, neka Elod Gelili plovins vømbo-kewagam, neka tege eveqase Filip, Itulia neka Tlakonitis manqei vømbo-kewagam, neka ndego Lisianas, Ebin manqei vømbo-kewagam, ² neka Anas neka Kayafas Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda vøgoam, yaq Zion-te, ndego Zekalaya-ge yo, Mbumbukiam-qá manqat ndøfakhán. Ta khøuwa-te ndøgo, Zion leg-av manqei-té gegoám. ³ Yaq ndego até gendego, Zoden kea avønin-te, manqei-manqei ate qægoam sège-okhoám, ezoqa vøe-zømesimam, av nqægo, “E-mozøqambúz, neka ibøkha iz vø-upøgim. Yaq Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, ndømbøe-navøém.”

⁴ Matev áv tønèfakhán, av Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya, mbuk-te ge:peawam. Ndego áv gene-peawám nqægo, “Leg-av manqei-te ndøgo, ezoqam-qa manqa wag ndø-akhayam.

Av qane-akhayám nqægo,
‘Evezøza-qa nakhoa é-mozoto-khakheinømé.

Nakhoa ndaføyamba-qape zombøé-viæém, ndego te:geav.

⁵ Manqei tømbovap ate ndægo, manqei nøme bêtø-awáp, neka manqei popotap ate ndægo, bëmøkuiáp.

Nakhoa ndøkhafigeapet, bëndaføyá, neka nakhoa ndø-asøtavet bēgevvøem.

⁶ Yaq ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qa khandi etoam matev ndøqeivím.' ”

⁷ Ezoqa kopoáv, ibøkha iz ndape-qa ginduzav, Zion-te. Geté ti-te ndigu, khokho sa ginduzav, ndego av gezømbe-manqatám nqægo, “Zo waza soqøsoqa. Ge zó, ndozo-matavap? Zo é-ndozó-khokhoz, Mbumbukiam-qa qaqa tøfakhan?”

⁸ Matev eqeieqei vøkhæ-matønømé. Yaq mokho tøfakhan ndøgo, tø-unimanqatín ndøgo, zo unimanqatin zoqambúz, Mbumbukiam-te. Neka zøkeza mokho-mba ndømanqaté, av nqægo, ni Mbumbukiam gēngiænoāk, zapa ndøgo, ni Eibleem-gí zī. No nqazø-manqate: Mbumbukiam kopømbaqapé, nginik nandi manqat mba zø-eín. Yaq segé-Eibleem-gí-zi-iz.

⁹ Ila khakheinøváp. Tae ndøbóu. Zapa-té qanømú-løvuvøemét. Gekha tæe ndøgo, nanga eqeieqei vi:mav ndøgo, gébouím, gøinam-te vønqagimēm.

¹⁰ Yaq ezoqa ewaqape, manqat gimboyogem, av gimboe-bevøpém nqægo, “Av tægoat ndægo, yaq ni gekha nígonēm?”

¹¹ Yaq Zion gezø-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, ndabua menas tømbo goat, nøme tæabembo-etoám ndego, ndabua mbain ndego. Neka gekha ezoqām ndego, lou tømbo goat, yà bembo-etoám ndego, lou mbain ndego.”

¹² Até teks moni upøgim ezoqām-a, ibøkha iz ndape-qa vøndōzav. Yaq Zion gimbo-bevøpem, “Nøméndim ezoqam. Gebá ni? Gekhā nígonēm?”

¹³ Yaq gezø-qavøiu, “Zo ezoqam-te, teks moni ndozo-upøgim, zo nøme khokho ndø-upøgím. Sà tø-upøgím ndigu, av gaman iziz ge:ve.”

¹⁴ Até nakhag ezoqām-a, Zion gimbo-bevøpem, “Gebá ni? Gekhā nígonēm?”

Yaq gezø-qavøiu, “Ezoqa moni etoam-qa yaq-te ndøtøpøtøzát. Neka meakha manqat ndømanqaté, ezoqam-qa yaq-te, ti-te moni upøgim nonqo. Ság, moni ndigu, gaman-te ndozo-upøgim.”

¹⁵ Ezoqa ewaqape, khandi etoam ezoqam-qa mo:kewagám. Yaq ndigu Zion-qa matev gíqeivim, gð:bevøpém, “Eisa. Ngenek Mesayá agegó, ndego ezoqam, Mbumbukiam tendo-khofotav, ni tekhandi:n.”

¹⁶ Geté Zion gèzø-ovøyám, gezø-ein, “No Mesayá mbá. No zo ibøkha iz, ibøkhá qazømbe-etoumít. Geté ndego, noqa zita-te ngegeav, ndego no ùnime:løvumbám. No ezoqa khàpe nøte-khapelavøqase-én. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbáin. Ndego zo ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé neka gøina wageáp gezømbé-etoumát. ¹⁷ Ndego andé wit nanga evem ezoqam me mé:geáv. Wit evem nonqo ndø-ndapaváv. Yaq wit nanga ndø-evém, neka louzi nonqo ndigu, lou ngeitam nonqo khoev-té genø-nqeisám. Geté tag ndøgo, gøinam-té genølvutám. Ta gøinam ndøgo, miavmiav ndøwageáp. Khouvøemáv.”

¹⁸ Zion ezoqa guguna manqat vinivinimbá gezø-manqatam, kopoáv, neka Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape vøe-zømesimam.

¹⁹ Elod-qa yaq-te, ndego kawa ezoqam, Zion av gene-eín nqægo, “Ngenek manqa-zapa ndøgó, namba qawan-gu zas, Elodias, sa geviwam, vø-oki neka matev soqøsoqa nøme kopoav vømatanam.” ²⁰ Yaq vaev-te, Elod matev soqa nøme mba mo:matanam, ndøgo Zion ndimbula-te ge-utav.

*Yesu ibøkha iz gendap
(Met 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Zion ezoqa ewaqape ibøkha iz gezø-etoumat, yaq até Yesú-a, ibøkha iz vøndap. Yaq Yesu ate av-té ge:guligulimat, yan tønè-mboqoé. ²² Yaq Nqova Mbomambaqape ndovís, te-te vō:qom. Bugug andé kuvøkuvuám. Yaq yan-te ndo:go, manqa wag ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Qo nogé Yó. No poev kandambá qo-te. No nòtaqambo-khafuát.”

Yesu-gi atanakha-zapazapa-za
(Met 1:1-17)

²³ Yesu Mbumbukiam-qa sasae ge:ngaz, ndego viav ande āv 30 ndægó. Ezoqa āv gini-matavupám nqægo: Ndego Zosef-gē yō.

Zosef, ndego Eli-gé yó.*

²⁴ Eli, ndego Matat-gé yó.

Matat, ndego Livai-gé yo.

Livai, ndego Melki-gé yó.

Melki, ndego Zenai-gé yó.

Zenai, ndego Zosef-gé yó.

²⁵ Zosef, ndego Matataias-gé yó.

Matataias, ndego Amos-gé yó.

Amos, ndego Naum-gé yó.

Naum, ndego Esli-gé yó.

Esli, ndego Nagai-gé yó.

²⁶ Nagai, ndego Mat-gé yó.

Mat, ndego Matataias-gé yó.

Matataias, ndego Semein-gé yó.

Semein, ndego Zosek-gé yó.

Zosek, ndego Zoda-gé yó.

²⁷ Zoda, ndego Zoanan-gé yó.

Zoanan, ndego Lesa-gé yó.

Lesa, ndego Zelubabel-gé yó.

Zelubabel, ndego Sealtiel-gé yó.

Sealtiel, ndego Neli-gé yó.

²⁸ Neli, ndego Melki-gé yó.

Melki, ndego Adi-gé yó.

Adi, ndego Kosam-gé yó.

Kosam, ndego Elmadam-gé yó.

Elmadam, ndego E-gé yó.

²⁹ E, ndego Zosua-gé yó.

Zosua, ndego Elieza-gé yó.

Elieza, ndego Zolim-gé yó.

Zolim, ndego Matat-gé yó.

Matat, ndego Livai-gé yó.

³⁰ Livai, ndego Simeon-gé yó.

Simeon, ndego Zuda-gé yó.

Zuda, ndego Zosef-gé yó.

Zosef, ndego Zonam-gé yó.

Zonam, ndego Eliakim-gé yó.

³¹ Eliakim, ndego Melea-gé yó.

Melea, ndego Mena-gé yó.

Mena, ndego Matata-gé yó.

3:22 3:22 Zion 1:32 **3:23** 3:23 Luk 4:22; Zion 6:42 * **3:23** 3:23 Glik manqat-te, nqanek manqat uni bavokho-ín mbá, Eli-qa yaq-te. Zøtezat ezoqa nøme, āv gini-mataváp nqægo: Eli ndego, Meli-gé evé, ambá av nqægo, Zosef-gē evé.

Matata, ndego Neitan-gé yó.
 Neitan, ndego Deivid-gé yó.
³² Deivid, ndego Zesi-gé yó.
 Zesi, ndego Obed-gé yó.
 Obed, ndego Boaz-gé yó.
 Boaz, ndego Salmon-gé yó.
 Salmon, ndego Nason-gé yó.
³³ Nason, ndego Aminadab-gé yó.
 Aminadab, ndego Admin-gé yó.
 Admin, ndego Ani-gé yó.
 Ani, ndego Ezlon-gé yó.
 Ezlon, ndego Pelez-gé yó.
 Pelez, ndego Zuda-gé yó.
³⁴ Zuda, ndego Zekop-gé yó.
 Zekop, ndego Aezek-gé yó.
 Aezek, ndego Eibleem-gé yó.
 Eibleem, ndego Tela-gé yó.
 Tela, ndego Nao-gé yó.
³⁵ Nao, ndego Selug-gé yó.
 Selug, ndego Leu-gé yó.
 Leu, ndego Peleg-gé yó.
 Peleg, ndego Eba-gé yó.
 Eba, ndego Sela-gé yó.
³⁶ Sela, ndego Kenan-gé yó.
 Kenan, ndego Afaksad-gé yo.
 Afaksad, ndego Sem-gé yó.
 Sem, ndego Noa-gé yó.
 Noa, ndego Lamek-gé yó.
³⁷ Lamek, ndego Metusela-gé yó.
 Metusela, ndego Inok-gé yó.
 Inok, ndego Zaled-gé yó.
 Zaled, ndego Malalel-gé yó.
 Malalel, ndego Kenan-gé yó.
³⁸ Kenan, ndego Enos-gé yó.
 Enos, ndego Set-gé yó.
 Set, ndego Adam-gé yó.
 Neka Adam, ndego Mbumbukiam ndøkhakheinøvé.

4

Saitan Yesu ge:khamasimat (Met 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Yesu Zoden kea-te gegoam, kha Nqova Mbomambaqapé qambøe-tønøyám. Yaq gendovesez, ndego Nqova Mbomambaqape, leg-av manqei-té genø-itú. ² Yaq nqova soqaqape, teme-khamasím ndógo. Ge:khamasimam, khøuwa ate gi-goam, fotí. Ta khøuwa foti mokho-te ndógo, Yesu lou logemáv. Sègegoám. Yaq vaev-te, ndego ifi mbovín.

³ Yaq ndego nqova soqaqape, Yesu gembo-ein, “Qo Mbumbukiam-ge Yo toqogoat, yaq nginik nandi, manqat mba qombó-eín. Yaq segé-lou-éz.”

⁴ Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, “Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqáego, ‘Ezoqa kopømba mbaín, lou mba te:yagat.’ ”

⁵ Yaq ndego nqova soqaqape, Yesu olol ová genø-itú. Yaq ndego até gendegó, manqei-manqei ate ndægo vøe-omat, nqanek manqei-qape-te nqago, ⁶ gembo-ein, “Nqanek bawabawan ate nqægo, qoqá zenda-té qatóvé. Yaq qō qotó-kawaeqtát, iz kandambaqape vøqágoāt. Nqanek gigiap ate nqægo, noqá. Yaq gekha ezoqām ndego, no tønø-pøovat, tæmbo-etoam, no kopømbaqapé, sæmbó-etoám. ⁷ Yaq nakémbá, katuk qotøndó-møkuí no-te, neka voqonø-vizām, yaq nqanek gigiap ate nqægo, qoqa ndøgoát.”

⁸ Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, “Av taoká. Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqáego: Evezøza-qá iz qó-eqatát, ndego qoge Mbumbukiam. Neka te-mba ndégo, toqombó-vizupát.”

⁹ Yaq nqova soqaqape, Yesu Zelusalem taon-té genø-itú, Mbumbukiam-qa khoev uni ova-in ndo:go vømøve, sasa mbo-ein, “Qo Mbumbukiam-ge Yo toqogoat, soqóvuáq nqáneq, atema manqei-te. ¹⁰ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqáego, ‘Mbumbukiam tegi enzol ezoqam ndøzø-eín. Ndigu ndøqa-tøkeém. ¹¹ Yaq ndigu sogó-ndøpøqém. Yaq qoqa zenda tokhotapak, nandi-te kha geqá-khanøyák.’ ”

¹² Geté Yesu gembo-qavøiu, “Mbumbukiam-qa Manqat nøme, āv qane-eín nqáego, ‘Qo Evezøza, qoge Mbumbukiam, khamasim-te ndø-àwám.’ ”

¹³ Nqova soqaqape, teqa khamasim matev ate qægoam qamømbøe-navøem, yaq ndego Yesu sège-iváv, vøwav. Yaq khøuwa nøme egeiegei temøzømet, nqawa ndøgo temékhamás.

Yesu Gelili plovins-te sasae gengaz
(Met 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Yaq Yesu Gelili plovins-té genøveséz. Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh, møndu:goám te-te. Yaq teqa manqat sùgumu-panqavøemát, ta manqei-te ndøgo, ate qægoam. ¹⁵ Ndego, ezoqam, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té gene-zømesimám. Ezoqa ewaqape, teqa manqat gi-ewagam, ndigu gèmbø-vizupám.

Yesu ekeza vemiaiv-ak gisanqawem
(Met 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Yesu Nazalet vemiaiv-te gemat, ma ge:khouwev ndøgo, yaq Sabat khøuwa qan-dap, ndego guliguli khoev-té genø-ón, av ekeza matev qambøegoam. Yaq sège-itán. Mbumbukiam-qá Manqat geveam-qa ndøgoám. ¹⁷ Yaq Aezaya-qá mbuk mbo-etøomém, vø-mboqoa, manqat nøme vøqeiv. Yaq āv gene-geveám nqáego,

¹⁸ “Evezøza-gé Nqova mo:gó, no-te.

Ndego oil nømboqóuz, vøveatan. Tene-veatán ndøgo, ezoqa ndigu khakha-mba ndiyage, Manqat Mbomambaqape nøté-zømesimát.

Neka ndego no nqáneq gende-khofotán. No ndimbula ezoqam nøtézmás, av nqægo, ndigu kopømbaqapé, segéfakház,

neka bøi waev mbain ezoqam vøtézmás, av nqægo, ndigu bøi nango segé:kewág.

Ezoqam ndigu, ezoqam-qa mokho-te ndu:gu, ndigu ndingenezoat neka matev soqøsoqa ndizø-matanam, ndigu ndøkhandí:z.

¹⁹ No ndigu āv qazømbé-akhá nqáego, ‘Khøuwa møndøndáp. Evezøza tegi ezoqam-te, matev mbomambaqape ndømatanám.’ ”

²⁰ Yesu nqanek manqat gumu-geveam, mbuk sasa ndøtok, mbuk keoge ezoqam nqawa vømbø-etoam, vøqom, yaq ezoqa ewaqape, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gu:qonavam, bøi te-te mbá. ²¹ Yaq Yesu nømendim manqat ndøngáz, gezø-ein,

“Mbumbukiam-qa Manqat nqanek, zo qazoyogem, qægeveam, gè-unimanqatín, nqægo khaiya.”

²² Yaq ezoqa ewaqape, teqa manqat giyogem, sègembøe-gøomém neka nqova zøndáf, teqa manqat mbomambaqape-qa yaq-te. Yaq ndigu gò:bevøpém, teqa yaq-te, gi-einim, “Gê, ngenek Zosef-gê yò?”

²³ Yaq Yesu gezø-ein, “No møtenøtén. Manqat ndøgo, ezoqa ndimanqate, no zonø-einím. Av qazonømbé-einím nqægo, ‘Mulømula etoam ezoqam, qakeza kha vøkhæ-khakheinám. Matev kandakanda ndøgo, ni qeiyogem, Kapenaum taon-te qoqo-matønnumam, até nqanék-a, qakeza vemiav-te, vømatanám.’ ”

²⁴ Yaq Yesu nøme gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, ekeza vemiav-te, ezoqa teqa manqat géyogemák.

²⁵ No nqazø-manqate: Ilaiza geyagam, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, yaq viav misika neka løvøyak siks vikia seke qamat, ta khøuwa-te ndøgo, ngængæm kopoáv gigoam, Izlael manqei-te. ²⁶ Geté Mbumbukiam Ilaiza ambá av nqægo, Izlael ngængæm-tē genø-khofotáv, vømøzø-tøkē. Geté ngæmam kopo-te mbá genø-khofotáv, Zalefat taon-te guyagam, Saedon manqei-te, vømømbō-tøke.

²⁷ Neka ta khøuwa-te ndøgo, Ilaiza Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam gegoam, kha sisi-us ezoqa kopoáv giyagam, Izlael manqei-te. Geté ezoqa kopo khakhævateáv. Sa ndégo tekhhæv, Naeman, ndego Silia manqei-ak.”

²⁸ Ezoqa ndigu, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gionavam, nqanek Yesu-qa manqat giyogem, ndigu mbøni zønqosøgím. ²⁹ Yaq até gindigonem, vemiav bavokhó ginø-ngeatømém. Yaq manqei khavoe-té ginø-ituím. Tiqa vemiav, manqei poyat-té qagoám. Yaq ndigu ambá timø-oginamín ndøgo. ³⁰ Geté Yesu ezoqa ewaqape, sège-keqazotát. Livin-mbá sugumát, vømøfakhan.

*Yesu ezoqa nqova soqa gembø-ngeatam
(Mak 1:21-28)*

³¹ Yaq Yesu Kapenaum taon-té genøwáv, Gelili plovins ndøgo, neka Sabat khøuwa-te, ezoqa vømē-zømesim. ³² Yaq ezoqam ndigu, teqa manqat giyogem, mbøni zólév. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-qá iz-té neka bazaføgakh-té gene-zømesimát.

³³ Ta guliguli khoev-te ndøgo, ezoqa kopo møndu:goám. Ndego nqova soqa mbøigoám. Yaq ndego kandambaqapé sege-akhá, ³⁴ “A? Yésu, Názalet-ak! Gê, qo ni gekha qonígū? Ni ngiænoat-qā qotøndóqav? No møtenøtén, qo gekha ezoqām. Qo Mbumbukiam-gé Ezoqa Ndaføyamba-qapé.”

³⁵ Yaq Yesu ndego nqova soqa, gèmbøe-khafén, gembø-ein, “Qo manqat tia! Mòqotøndo-fakháq, qo nanda ezoqam-qa mokho-te ndoqotu:gu.” Yaq ndego nqova soqa, até gendego, ndego ezoqam, manqei-té genø-ogiú, sasa ndøfakhan. Yaq ge:fakhan, ndego teqa kha ngi:wateáv.

³⁶ Yaq ezoqa ewaqape nqova ndafe kandambá. Av gini-einím nqægo, “Ngenek ezoqam. Teqa manqat viní. Andé iz akhae ezoqam-qá manqa manqaté. Taqa bazaføgakh kandambá. Ndego nqova soqøsoqa, manqat mba zømanqaté. Yaq ndigu sègendo-fakhazín.”

³⁷ Yesu nqanek matev gego, yaq teqa emanqat sùgumu-panqavøemát, vemivemiav ate qægoam, ta manqei-te ndøgo.

*Yesu ezoqa kopoav gekkhæz
(Met 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Yesu Zu ezoqam-qa guliguli khoev gendo-ivav, yaq Saemon-qá khoev-té genøwáv. Khoev-te ndøgo, Saemon-gu zimpuka, ngusu tatas enqoni mbogoám. Tatas kandambá.

Yaq Yesu tøke-qa mboviømém, tuqa yaq-te. ³⁹ Yaq ndego tuqá avønin-té genø-itán, sasa mo:foe, enqoni ndøgo, ivøve manqat vømbø-ein. Yaq enqoni sègembo-navøém. Yaq ndugu até gundigu, gè-itán, ndigu lou vøzøta.

⁴⁰ Yaq khøuwa gesinanat, ezoqa ewaqape, ekeza ezoqam, ndigu enqoni vinivinimba qazøgoam, Yesu-té gindu-itúb. Yaq zenda zømbø-awám, vøkhakheinøvem. ⁴¹ Ezoqa nøme kopoáv, nqova soqøsoqa zøfakhatát. Akhayam-ús. Av gini-akhaemám nqægo, “Qo Mbumbukiam-gé Yó!” Geté Yesu gèzømbø-khafén neka takeáv, manqat nøme ti-einim. Zapa ndøgo, ndigu nqova soqøsoqa møndæzøtéz, Yesu, ndego Mesayā.

*Yesu vemivemiav nøme-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat
(Mak 1:35-39)*

⁴² Khøuwa nøme, qænqøvat, Yesu taon tëne-iváv. Yaq ezoqam-av manqei-té genøwáv, vømø-yakhapus-mokho-mba-ev. Geté ezoqa gèmbøwáv. Yaq gi-ometam ndøgo, ndigu keseiwat-qa mbogoám. Manqei nøme-te, ambá géwavák. ⁴³ Geté Yesu gezø-ein, “No Manqat Mbomambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te, até vemivemiav nøme-té-a, bàme-zømesím. Mbumbukiam ta zapaya nqáneq gende-khofotán.”

⁴⁴ Yaq Yesu até Zu ezoqam-qa guliguli khoev nøme-té-a, vemivemiav vinivinimba-te qapu-
atat, Zudia plovins-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat vømē-zømesim.

5

*Yesu tegi paev ezoqam, ande gezømbø-akha
(Met 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ Khøuwa nøme, Yesu Genesalet kewan* ndøgeg-té geyám. Ezoqa me:zømesimát. Ezoqa kopoáv gindupindam. Mbumbukiam-qa Manqat ndø-ewagát. ² Yaq pu-te ndøgo, Yesu khagua menas ndøqeív. Voe nqagim ezoqam ndø-asæmém. Ndigu voe ndøsunguzát. ³ Yaq khagua nøme qa-asæam, Yesu tunuketáo ndøgo. Ndøgo Saemon-qa khaguá. Yaq gembo-ein, “Elavøqase vøndosøkúz.” Yaq Yesu khagua-té gunu:qóm, ezoqa ewaqape Mbumbukiam-qa Manqat sasa me:zømesim.

⁴ Yesu manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq ndego Saemon āv gembøe-eín nqægo, “Ananá qazonø-tiním, voe vømø-nqagem.”

⁵ Yaq Saemon gembo-qavøiu, “Kándambaqape. Lova seke qapøistat, ni sasae kandá qeigoat. Voe amba niti-nqagimát. Zongøyam kopo ndafeáv. Geté ság, av qo qoqote-ein ndægo, voe ndænqág.” ⁶ Yaq av gi:gonem ndægo, zonga kopoav-qapé gizømbø-ndap. Voe ambá vøkeqavøemin. ⁷ Khagua nøme-te, voe nqagim ezoqa nøme møndøbøetám. Yaq ndigu tøke-qa zø-akhá. Yaq gindutinim, zonga khagua menas-té ginø-geabám, até vømøzø-tøtvøbam. Khagua ambá vøzø-geovøemin.

⁸ Yaq Saemon Pita, nqanek matev geqeiv, ndego katuk ndømøkuí, Yesu-qa megemege-
te, vømbø-ein, “Evézøza. Noqa avønin-te ndøyá. Zapa ndøgo, no manqa-zapa-us ezoqám.”

⁹ Ndego nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo: Ndego neka ezoqa nøme, te namba gi-goam, ndigu nqova ndafe kandambá, zonga kopoav-qape gizømbø-ndap. ¹⁰ Até Zems neka Zión-a, ndigu Zebedi-gi nakheis, Saemon namba gi:sasaetam, nqova vøzøndaf.

Yaq Yesu Saemon āv gembøe-eín nqægo, “Qo møe ndøgó. Qo ndakin ambá av nqægo, zonga qótakhasát, geté ezoqa qótakhasát.” ¹¹ Yaq ndigu até gindigonem, khagua neka gigiap ate qægoam, sège-iváv, Yesu sasa mbopaevem.

*Yesu kha sisi-us ezoqam gekhakheinøvem
(Met 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Yesu vemiaiv nøme-te gegoam, yaq ezoqa møndøgoám. Teqa kha ate qægoam, kha sisi-ús. Yaq Yesu ge-omet, ndego teqa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, bugug até manqei-té, vømbøviam, “Evézøza. Ambá qokhakheinømbemín. Poev taqagoat, qo kopømbaqapé, toqo-khakheinømbem.”

¹³ Yaq Yesu zenda mbøevé, vømbø-ein, “Nqanøpoév. Qo vø-eqeieqei-éq.” Yaq nqova mbaín, ndego ezoqam, kha sisi sègembo-navøém.

¹⁴ Yaq Yesu manqa äv gembøe-løvuá nqægo, “Ezoqa nøme zø-eín. Geté Mbumbukiam-gé iziz ezoqam-té qonóqáv, bemøqamekh, neka Mbumbukiam-te etoam matev vømøgo, av Mozes gezømbe-ein ndægo. Yaq ezoqa tiabiti-zótéz, av nqægo, qo mòqo-eqeieqei-éq.”

¹⁵ Yesu ndego ezoqam møndøgugú, geté teqa emanqat sège-panqavøemát. Yaq ezoqa kopoáv gindu-okhoam te-te. Ndigu teqa manqat yoge-qa ndøgoám, neka khakhæzat-qa vøgoam, ndigu enqoni qazøgoam. ¹⁶ Geté Yesu ezoqam-av manqei-té genøwavín, vømø-guligulimin.

*Yesu kagi ezoqam gekhakheinøvem neka manqa-zapazapa vømbø-evøzam
(Met 9:1-8; Mak 2:1-12)*

¹⁷ Khøuwa nøme, Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat, Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, møndø-qonavám. Nøme Gelili plovins-té ginduzáv, vemivemiasv ate qægoam, neka nøme até Zudia plovins-té-a neka Zelusalem taon-te vøndø-okhoam. Yaq Evézøza Mbumbukiam-qa bazaføgakh, enqoni-us ezoqam khakheinøvem nonqo, møndøgoám, Yesu-te.

¹⁸ Yesu ezoqa ge:zømesimat, yaq ezoqa nøme tinduzáv ndøgo. Kagi ezoqam ndø-eqeitavún. Ambá khoev mokho-té ginø-ndafemín, Yesu-qa megemege-te vø:veemin.

¹⁹ Geté ndigu nakhoa qeiviáv, vøe-øz. Zapa ndøgo, ezoqa khápumu-khouwéz. Yaq até gindigonem, khoev ová ginøqavíg, yaq ova ndo:go, ma Yesu ge:qotam, nqa vømø-løzem. Yaq ndego ezoqam sège-føløtvém, kita-ús, ezoqa ewaqape-qa livin-te, Yesu-qa megemege-te. ²⁰ Yesu tiqa unimanqatin geqei, yaq ndego ezoqam äv gembøe-eín nqægo, “Nøfu! Qoqa manqa-zapazapa, møndøqa-navøém.”

²¹ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu äv ginibónd nqægo, “Gekha ezoqâm ngenek, Mbumbukiam-qa iz ngengenøitit? Ezoqam-qa manqa-zapazapa, Mbumbukiam yakhapús, ndezø-evøzam.”

²² Yesu é-møndæ-otév, av ndigu gi:matavupat. Yaq gezø-ein, “Zo gekha zapá, zoqa mbøni-te av ndøzøte-matavupit? ²³ Gê, gekha manqât ndøgo, føgakh mbain? Ndøgò, no ngenek ezoqam tæmbo-ein, ‘Qoqa manqa-zapazapa møndøqa-navøém,’ o ndøgò, tæmbo-ein, ‘Mòqo-itán, neka okho vøngaz?’ ²⁴ Geté no ndakin nøtézmás, Ezoqam-ge Yo, bazaføgakh nqambógó, ezoqa manqa-zapazapa tezø-evøzam, nqanek manqei-qape-te.”

Yaq Yesu ngenek kagi ezoqam, äv gembøe-eín nqægo, “No nqataqá-manqate. Mòqo-itán, kita vøkhazo, khoev-te sasa ndøqav.” ²⁵ Yaq nqova mbaín. Ndego ezoqa ewaqape-qa bøi-te, sège-itán, kita vøkhazo, khoev-te sasa ndøwav. Mbumbukiam-qa iz até go-eqatát, gemat. ²⁶ Yaq ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá. Mbumbukiam-qa iz ndø-eqaném. Yaq äv gini-manqatát nqægo, “Ni nqægo khaiya, matev viní qaziqeivim.”

*Yesu Livai gembo-akha, tembopavat
(Met 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Taqa zita-te, Yesu vemiasv ge:ivavtat, ndego teks moni upøgim ezoqam ndø-omét. Teks upøgim khoev-qase mokho-té gunu:qotám. Teqa iz Livái.† Yaq Yesu äv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.” ²⁸ Yaq Livai até gendego, vømbøpaev. Gigiap ate qægoam, sège-iváv.

²⁹ Yaq Livai lou kandambaqape ndølog, ekeza khoev-te. Yesu mbokhanakhanákh. Teks moni upøgim ezoqam neka ezoqa nøme kopoáv, teqa lou loge-te gindupindam.

³⁰ Yaq Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nɔmendim ezoqam, ndigu Felisi ezoqam-te ginɔzaz, qaqa ndɔgoném, Yesu-gi paev ezoqam-te, gizɔ-ein, “Gekha zapâ, zo teks moni upɔgim ezoqam neka manqa-zapazapa-us ezoqam namba, ibɔkha nqazɔte-izit neka lou namba nqazɔte-loget?”

³¹ Yaq Yesu gezɔ-qavɔiu, “Ezoqam ndigu enqoni mbain ndigu, ndigu mulɔmula etoam ezoqam mbain tɔgoat, kopɔmbá. Geté enqoni-us ezoqam bezɔgó, mulɔmula etoam ezoqam. ³² No ambá av nqægo, ezoqa eqeieqei akhayam-qa nɔgeavún, tiqambuz. Geté no manqa-zapazapa-us ezoqam akhayam-qa nɔgeavún, vɔndó-qambüz.”

*Yesu lou logemav matev-qa yaq-te gimbɔe-bevɔpem
(Met 9:14-17; Mak 2:18-22)*

³³ Ezoqa nɔme, Yesu áv gimbɔe-einím nqægo, “Zion-gi paev ezoqam, lou logemav matev ndɔgoatún, vɔguligulimatun. Até Felisi ezoqam-gi paev ezoqám-a, vɔgoatun. Geté qogi paev ezoqam, matev av nqægo gonemáv. Ndigu lou sège-logatún, neka ibɔkha vɔ-izumatun.”

³⁴ Yaq Yesu yaya zɔ-etá, taqa yaq-te, gezɔ-ein, “Ge zô ndozo-matavap, ezoqa sæva te-oki, yaq zifuap lou loge-te tekhatob, ndigu zifuap kopɔmbâ, lou logemav matev ndɔgonem, ndego ti namba ti:goat? Av taoká. Ndigu lou logemav matev gégonemák. ³⁵ Geté khɔuwa ndɔfakház. Yaq ndego ezoqam, sævam ge-oki, ndɔndafém, ti namba nde:go. Yaq tegi zifuap lou logemav matev, ta khɔuwa-te ndɔgo tinígoát.”

³⁶ Yaq Yesu yaya nɔme zɔ-etá, gezɔ-ein, “Ezoqa kopɔmba mbain, ndabua ndakinak tekeqa, yaq ta mbewat ndɔgo, nqawɔnege ndabua-tē gemɔtøkē. Zapa ndɔgo, av toqotego nqægo, yaq ndabua ndakinak segemɔ-soqá, neka ndabua mbewat ndakinak gemɔ-kopɔmbayák, nqawɔnege ndabua namba.

³⁷ Neka ezoqa kopɔmba mbain, waen ndakinak, awenege sɔvakha ngusum-te te-ewa. Zapa ndɔgo, awenege sɔvakha ngusum-te toqo-ewa, yaq waen tɔpopon, ndigu gékeqáz. Yaq waen vɔqouvɔēm, neka sɔvakha ngusum vɔsoqoēz. ³⁸ Geté waen ndakinak, sɔvakha ngusum ndakinak-té qotúqouz.

³⁹ Geté unimanqatín, gekha ezoqám ndigu, waen awenege gi-izumatun, ndigu waen ndakinak gèzɔmbo-qasiín. Ndigu áv gini-einimín nqægo, ‘Qanimav ndɔgo, awenege.’ ”

6

*Yesu ndego kawá, Sabat khɔuwa
(Met 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ Sabat khɔuwa nɔme, Yesu ekeza paev ezoqa namba, khae mokho-té gunu:-apát. Yaq tegi paev ezoqam, wit nanga ndɔvingisɔmém, sasa ndɔtisisam, tag vɔkhofovɔem, mokho sasa ndɔlouz. ² Yaq Felisi ezoqa nɔme, tiqa matev giqeivim, ndigu áv gizɔmbe-ein nqægo, “Gekha zapâ, zo wit nanga ndozo-vingisumit? Khafeáp nanda, Sabat khɔuwa-te sasae av nqægo toqogot.”

³ Yaq Yesu gezɔ-qavɔiu, “Ge zô, emanqat mozó-geveɔmem, av Deivid ge:matanam, tegi ezoqam namba, ifi qazɔvin? ⁴ Mbumbukiam-qá khoev-té genɔ-ón, flawa vɔmɔndɔ-upɔzo, ndigu lou-qase-te go:-abam, Mbumbukiam-gi, yaq sasa ndɔlouz, neka ndigu ezoqam, te namba gi:goam, vɔzɔ-etoam. Matev av nqægo khafeáp. Mbumbukiam-gi iziz ezoqam mba zɔ-mboqoatám, nginik flawa tilouzat.” *

⁵ Yaq Yesu gezɔ-ein, “Ezoqam-ge Yo, ndego kawá. Sabat khɔuwa, ndégo teno-kawaevát.”

5:30 5:30 Luk 15:1-2 **5:34** 5:34 Zion 3:29 **6:1** 6:1 Deut 23:25 **6:2** 6:2 Zion 5:10 **6:3** 6:3 1 Sam 21:1-6
6:4 6:4 Lev 24:5-9 * **6:4** 6:4 Deivid av ge:matanam ndægo, yaq ezoqa teqa matev, soqain veweáv. Yaq nakémbá, Yesu teqa yaq-te, nqanek manqat ge-ein.

*Yesu ezoqam pingim qambowau, gekhakheinøvem
(Met 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Sabat khøuwa nøme, Yesu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gemat, ezoqa ge:zømesimat, ezoqam møndøgoám. Teqa nakeamo pingim, gembowau. ⁷ Yaq Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, Yesu bøi mba mbøeveém, ndego ezoqa peté-khakheinøvēm penømakhaya, Sabat khøuwa-te. Zapa ndøgo, ndigu Yesu manqa ovøyam-te vee-qa mbogoám. ⁸ Yesu é-møndæ-otév, ndigu ande gekha me mbómatavupam. Yaq ndego ezoqam, pingim qambowau, āv gembøe-eín nqægo, “Qoté-itān. Yaq ezoqa ewaqape-qa megemege-té qoqonó-itān.” Yaq ndego ge-itān, sasa ndøwav, ezoqa ewaqape-qa megemege-te vømø-itan.

⁹ Yaq Yesu ndigu Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam gezøbevap, “Ge zô, ndozo-matavap. Gekha matév ndøgo, Sabat khøuwa-te toqogo, kopømba? Ndøgò, matev eqeieqei toqogo, o ndøgò, manqa-zapa toqogo? Ndøgò, ezoqa toqo-khandi:v, o ndøgò, teqa yage toqongiu?”

¹⁰ Yaq Yesu sège-qambuním, ezoqa ewaqape vøzømet, yaq pingim wau ezoqam gembo-ein, “Pingim qoté-ovøyām.” Yaq ndego ezoqam, pingim gè-ovøyām. Sègembo-eqeieqei.

¹¹ Yesu matev av ge:matanam, yaq Zu megetapak, qaqa kandambá gigonem, neka yakhapus mokho-mba gibond, “Ni ngenek gekhā zimbógonēm?”

*Yesu tegi u-anim tuelv gevevesam
(Met 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Ta khøuwa-te ndøgo, khøuwa nøme, Yesu manqei poyat-té genøqavíg, vømø-guligulim. Yaq lova seke qamat, Mbumbukiam-té genø-akhaemát. ¹³ Yaq qanaqanus qandopave, ndego ekeza paev ezoqam ndømøváb, ezoqa tuelv vøvevesam. Ndigu ezoqa tuelv, u-anim zø-akhá.

¹⁴ Ezoqam gevevesam ngínik: Saemón. Iz nøme gembo-akha, Pitá. Neka tege eveqase Endlú. Neka nøme Zéms, neka Zión, neka Filíp, neka Batolomeú, ¹⁵ neka Metiú, neka Tomás, neka Zems nømē. Ngenek Zems, Alfius-gé yó. Neka Saemøn nømē. Ngenek Saemon, Zelot ezoqam ndøgoám. ¹⁶ Nøme Zudás. Ngenek Zems-gé yó. Neka nøme Zudas Iskaliót. Ezoqam ndégo, vaev-te Yesu tegi qaqa ezoqam-qa zenda-te geve.

*Yesu Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat neka enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvem
(Met 4:23-25)*

¹⁷ Yesu tegi u-anim namba, manqei poyat-te ginduvis, yaq manqei gev-te gimøwan, tegi paev ezoqa nøme kandambá gindupindam. Neka ezoqa nøme kopoáv, Zudia plovins-té ginduzáv, vemivemiav ate qægoam, neka Zelusalem taon-te vøndøzav. Até ndøgó-a, Taya neka Saedon taon avønín, ndaola-te ndøgo, vøndøzav. ¹⁸ Ndigu tindi-okhoám ndøgo, Yesu-qa manqat ndøyogém neka vøkhakhæz, ndigu enqoni qazøgoam. Yaq ezoqam ndigu nqova soqøsoqa gizømbu-goam, Yesu vøkhakheinøvem. ¹⁹ Ezoqa ewaqape, Yesu kha khanøzam-qa mbogoám. Zapa ndøgo, bazaføgakh ndofakhatám te-te, ezoqa ewaqape vøkhakhæz.

*Gekha ezoqâm ndigu, khanakhanakh tøzøgoat, neka gekha ezoqâm ndigu, tisoqoez
(Met 5:1-12)*

²⁰ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam ndøwabám, gezø-ein, “Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo gigiap-av ezoqam.

Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, zoqá.

²¹ Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo ndakin ifi ndøzøvinam.

Zapa ndøgo, zo ndøzø-ewéz.

Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo ndakin ndozo-eivam.

Zapa ndógo, zo khanakhanakh mǝzǝ-asǝtáv.

²² Unimanqatín, zo khanakhanakh mbá qanegó, zo Ezoqam-ge Yo zapaya ndisanqaza neka ndǝzǝmbo-qasi:v neka zoqa manqat ndiponqom neka zoqa iz ndingenǝiwat.

²³ Matev av nqǝgo tǝfakhan, yaq sǝgekhóum, neka gǝ-ogiám. Zapa ndógo, Mbumbukiam yaq-fia mǝndǝzǝmbǝ-nǝzá, yan-te nqo:go. Matev ndógo, zo-te ndimatanam, até kopó, av tigi atanakha-zapazapa-za, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-te gi:matǝnumam.

²⁴ Geté zo, mǝzo-soqoéz, gigiap kopoav ezoqam.

Zapa ndógo, zo yage eqeieqei mǝzotumu-ndapém. Nǝme mbaín.

²⁵ Neka zo, mǝzo-soqoéz, zo ndakin lou ndǝzǝ-ewezat.

Zapa ndógo, zo ifi mǝzǝvinám.

Neka zo, mǝzo-soqoéz, zo ndakin khanakhanakh mba ndǝzǝ-asǝtǝve.

Zapa ndógo, zo mbǝni vaev-té qazó-waniapát neka zó-eivumát.

²⁶ Neka zo, mǝzo-soqoéz, ezoqa ewaqape zoqa iz ndi-egawat. Matev ndógo, zo-te ndimatanam, ndógo até kopó, av tigi atanakha-zapazapa-za, khokho Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-te gi:matǝnumam.”

Zogi qaqa ezoqam-te, kuku bezǝgó

(Met 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Yaq Yesu manqat nǝme gezǝ-ein, “Geté zo ezoqam, zo noqa manqat nqazoyoge, no nqazǝ-manqate: Zo kuku bezǝgó, zogi qaqa ezoqam-te. Neka matev eqeieqei zǝmatanám, ti-te ndigu, zo ndisanqaza. ²⁸ Ezoqa tiqa manqa manqat-te, zo soqain-te ti-abumat, yaq zo áv qane-guligulím: Mbumbukiam matev eqeieqei bezǝ-matanám. Neka gǝzǝ-guligulím, ndigu zo yage fǝgǝfǝgakh ndizǝ-etoam.

²⁹ Ezoqa tǝmǝi teqatǝkub, yaq sǝge-qambúq, yaq betaqǝ-tǝkub. Neka ezoqa qoqa ndabua tendap. Sáq! Até ndabua nǝmé-a, bǝndáp.

³⁰ Gekha ezoqám ndego, gigiap-qa teqaviam, sǝgembo-etoám. Neka gekha ezoqám ndego, qoqa gigiap sa tendap, nqawa ndape-qa ndǝgǝ. ³¹ Gekha matǝv ndógo, zo ndǝzǝpoev, ezoqa zo-te timatǝnumat, zo matev áv tozozǝmbé-matǝnumát.

³² Zo kuku ti-te mba tǝzǝgoat, ndigu zo-te kuku ndǝzǝgo, yaq ge zó ndozo-matavap, zoqa matev viní? Eqeieqei-qapé? Av taoká. Até manqa-zapa-us ezoqám-a, kuku ndǝzǝgǝ, ti-te ndigu, kuku ndǝzǝgo.

³³ Neka ge zó ndozo-matavap, zo matev eqeieqei ti-mba ndigu tozozǝ-goat, ndigu matev eqeieqei ndimatanam zo-te, yaq zoqa matev viní? Eqeieqei-qapé? Av taoká. Até manqa-zapa-us ezoqám-a, matev áv tinigoatún.

³⁴ Neka ge zó ndozo-matavap, zo gigiap ti-mba ndigu tozozǝ-etoumat, zo ndǝzǝte-zǝtezat, ndigu nqawa ndǝzǝ-qavǝiǝ, yaq zoqa matev viní? Eqeieqei-qapé? Av taoká. Até manqa-zapa-us ezoqám-a, gigiap mǝndǝ-etoumatún, yaqyaq-a. Yaq ndigu gigiap ate ndǝgo, nqawa tonqogim-qa ndǝgonemín.

³⁵ Geté, zo kuku bezǝgó, zogi qaqa ezoqam-te. Neka matev eqeieqei zǝmatanám. Gigiap yaq-mbá segezǝ-etoám. Neka nqawa qavǝiwat-qa ndǝgǝ. Zo av tǝzǝte-matǝnumat ndǝgo, zo yaq-fia kandambaqape ndǝzǝmǝ-ndapém. Yaq Mbumbukiam, ndego Eqeiwat-Qape, zo ekeza nakheis mé:zǝb. Zapa ndógo, até ndegó-a, matev eqeieqei zǝmatǝnumatún, ndigu ike manqat manqatemav ndigu neka ndigu ezoqa soqǝsoqa. ³⁶ Ezoqa nǝme-te, tanakh bezǝgó, av zoge Zǝve yan-te ngo:go, tanakh ndǝmbǝego.”

Ezoqa nǝme ndǝvǝzǝdát

(Met 7:1-5)

³⁷ Yaq Yesu manqat nǝme gezǝ-ein, “Zo ezoqa nǝme ndǝvǝzǝdát. Yaq Mbumbukiam até zó-a gévǝozoák. Neka ndǝmanqaté, av nqǝgo, ezoqa nǝme ndigu ùnime:-soqǝsoqoezám.

Yaq Mbumbukiam até zoqá yaq-té-a, av nqægo gé-einák. Ezoqam-qa manqa-zapazapa, sà bezømbo-naváp. Yaq Mbumbukiam até zoqá manqa-zapazapá-ya, segembøé-navøém. ³⁸ Gè-etoám, ezoqa nømte-te. Yaq Mbumbukiam zo ndøzø-etoám. Kandambá gezømbé-etoám. Kopømba ande av lou ndægo, ezoqa ava-te tenqeitavet, gétøvøgimít, vømótøvā, neka vømø-qoqovøēm. Av ezoqa tozozømbe-etoumat, zo Mbumbukiam āv tezømbé-etoám.”

³⁹ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, “Bøi waev mbain ezoqam, kopømba mbain, bøi waev mbain ezoqa nømte-te-itu. Av tægoat ndægo, yaq ndigu ezoqa menas, manqei ozu-te até sugumú-o:áz. ⁴⁰ Paev ezoqam kopømba mbain, tege nømendim ezoqam teløvuam. Geté gekha ezoqām ndego, nømendim matev ate ndægo tumundap, ndego āv tenégoát, av tege nømendim ezoqam nde:go.

⁴¹ Gekha zapá, qafu-qa bøi-te, kupuk-qase ndoqoqeivi, getē tae-qape ndøgo, qakeza bøi-te nandaqa-genøe, qo qeivupāv? ⁴² Gekha zapá, qafu av ndoqombøe-manqate, ‘Nøfu, kupuk-qase bøi-te nandaqa-genøe, nøtaqāliv,’ getē qakeza bøi-te nandav, qo tae-qape qeiviāv, nandaqa-genøe? Qo khavozam ezoqām. Bugukhokhof nándav, toqóliv, tae-qape, qakeza bøi-te nandaqa-genøe, eqeieqei voqókewāg. Yaq váev qafu-qa bøi-te, kupuk-qase ndøgu, toqoliv.”

Tae nanga eqeieqei o soqain toqoqeiv, yaq soqoté-qatéq, av nqægo, tae ndøgo eqeieqei o soqain

(Met 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Yaq Yesu manqat nømte ge:zømas, gezø-ein, “Tae eqeieqei, nanga soqøsoqa géviamák. Neka tae soqain, nanga eqeieqei géviamák. ⁴⁴ Tae nanga toqoqeiv, yaq soqoté-qatéq, tae ndøgo eqeieqei o soqain. Bøning fakiafakia-us-te, kopømba mbain, nanga mbomømboma, kopømba ande av fig ndi:gu, toqo-vingisam. Neka khouwe-khouwe-te ndøgo, kopømba mbain, gleips toqo-løvus. ⁴⁵ Yaq matev até kopó. Ezoqa eqeieqei, matev eqeieqei ndøgoatún. Zapa ndøgo, teqa mokho-te, matavap eqeieqei mbøigú. Geté ezoqa soqaqape, matev soqøsoqa ndøgoatún. Zapa ndøgo, teqa mokho-te, matavap soqøsoqa mbøigú. Unimanqatín. Gekha matavāp ndøgo, ezoqam-qa mokho-te qamømbo-tøva, ndego ndøgo témanqatát.”

Khoev puanam matev menas-qa yaya etæ manqat

(Met 7:24-27)

⁴⁶ Yaq Yesu manqat nømte ge:zømas, gezø-ein, “Gekha zapá, no Evezøza ndozonø-akhayam, getē matev gonemāv, av no nqazømbe-manqate? ⁴⁷ Gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, noqa manqat vø-ewāg, neka o-mba vó:ndāp, no nøtézmás, ndego andē gekha ezoqām. ⁴⁸ Ndego ezoqam, kopømba ande av ndé:go, khoev manqei føgakh-te gewev. Uk ge-asøzam, até pakoa-té. Yaq khouwat qandowav, khamøe qando-okhoam, ndøgo kopømba mbain, tønqonaz. Zapa ndøgo, khoev føgakh-qapé qawevam. ⁴⁹ Geté gekha ezoqām ndego, noqa manqat sa te-ewagat, gete o-mba ndapeav vøgoāt, ndego kopømba ande av ndé:go, khoev qoq-te gewev, uk sa go:føløzam. Yaq khouwat qandowav neka khamøe qando-okhoam, sègemø-khawá. Khoev ùnime:-ngiú.”

7

Yesu Lom nakhag kawa ezoqam-ge sasae ezoqam gekhakhæv

(Met 8:5-13)

¹ Yesu teqa nømendim manqat qamømboe-navøem, ezoqam-te, yaq Kapenaum taon-té genøwáv. ² Ta vemiyav-te ndøgo, Lom nakhag kawa ezoqam møndøgoám, neka ndego sasae ezoqam vømboøgoam. Te-te ndego khafuat kandambá. Ndego sasae ezoqam,

enqoni mbogoám, ambá vōnanimin. ³ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam, Yesu-qa yaq-te manqat ge-ewag, ndego Zu megetapak ndøkhofotáz, te-te. Yesu āv gimboé-einim nqægo: Bètøndowáv, tege sasae ezoqam vōkhakheinøvēm. ⁴ Yaq ndigu Yesu-te gi-apat, gimofakhaz, gēmōmbo-viōmém. Viam kandambá gigonem, vōmbō-einim, “Qombótøké, ngenek nakhag kawa. Ndego ezoqa mbomambaqapé, ⁵ neka ndego poev kandambá, ni Zu ezoqam-te. Niqa guliguli khoev giwevem, moni ndégo te-áb.”

⁶ Yaq Yesu namba me:záv. Khoev gi:khatoot, ndego nakhag kawa ezoqam, zifuap ndokhofotáz, teqa manqat vōmōmbō-einim, av nqægo, “Khanánqa. Ság. Noqa khoev-te ndòqāv. No ezoqa egeiegeí mbá, noqa khoev-te toqotōndo-oq. ⁷ Yaq nakémbá, no nøkezan okhoeáv qo-te. Geté manqat mba qó-eín. Yaq noge sasae ezoqam segé-khakhæv. ⁸ Até nó-a, no ezoqam-qá mokho-té qatu:gú. Neka no mokho-te, nakhag ezoqam mu:gú. Ndigu ezoqa kopo tæmbo-ein, ‘Vòqāv’, yaq ndego segéwáv. Neka ezoqa nøme tæmbo-ein, ‘Mòqotōndoqāv’, yaq ndego segendówáv. Neka noge sasae ezoqam tæmbo-ein, ‘Mòqo-matanām, nqanek’, yaq ndego segé-matanám.”*

⁹ Yesu nqanek manqat ge-ewag, yaq nqova mbondáf. Yaq gèndoqambún, ndigu ezoqa bawan-qape gimbojavam, vøzø-ein, “No nqazø-manqate. No nqanek Izlael bawan mokho-te, unimanqatin matev qeiviáv, av ngenek bawan vini-ak nge:-unimanqatinat.”

¹⁰ Yaq ndigu u-anim, nakhag kawa-qa khoev-te giqavaz, ti-ometám ndøgo, ndego sasae ezoqam, møndø-khakhæv.

Yesu ngæmam-ge yo gekhandi:v

¹¹ Khøuwa nøme, Yesu taon nøme-té genómát. Ta taon-qa iz, Naín. Ekeza paev ezoqam neka ezoqa nøme bawan-qapé namba me:-apát. ¹² Yaq nqáe! Taon uta mboqog ge:khatobat, ezoqa løvøte ezoqam ndø-eqeitavún. Taon-té gindu-fakház. Ndego ezoqa ndakinák. Tegu evo ngæmám. Zivis gèmbonaním, neka ndugu nakheis nøme mbaín. Taon-ak kopoáv, ngæmam namba gi:geavun. ¹³ Yaq Evezøza ngunuk sævam gu-omet, ndego tanakh mbogó, gumbo-ein, “Qo ndø-eív.” ¹⁴ Yaq Yesu tenówáv ndøgo, løvøte ezoqam-qa kumøkuma vōmøkhanaz. Yaq ezoqam ndigu, gi-eqeitam, sègewán. Yaq Yesu até gendego, ndego løvøte ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, “Ndáe! No nqataqá-manqate. Mòqo-khandí:q.” ¹⁵ Yaq ndego sègeqóm, manqa manqate vøngaz, yaq Yesu ndego ezoqam, evo nqawa sasa mbo-etoam.

¹⁶ Yaq ezoqa ewaqape, nqanek matev gigeivim, ndigu møe ndøgoném, neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqanem. Av gini-einim nqægo, “Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam kandambaqape ndøfakhán, ni mokho-te. Mbumbukiam ni-te tøke-qa ndowáv, ni tegi ezoqam.” ¹⁷ Yaq nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, Zudia plovins-te ndøgo neka manqei-manqei ate qægoam, avøavun qagoat, sùgumu-panqavøemát.

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, tegi paev ezoqam, Yesu-te gekhofotaz (Met 11:2-19)

¹⁸ Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, tegi paev ezoqam, matev ate ndægo gi-ometem ndøgo, Yesu gematønumat, yaq ndego ekeza paev ezoqa menas zø-akhá. ¹⁹ Yaq Yesu-té genø-khofotáz. Av gimømbøé-bevøpém nqægo, “Gê, ezoqam qó, Mbumbukiam ge:manqatam, tendo-khofotav? O, ezoqa vini-qa nitó-kewagāt?”

²⁰ Yaq Yesu-te gimofakhaz, gimbo-einim, “Ni Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ndokhofotán. Qo nitaqá-bevøpém: Gê, ezoqam qó, Mbumbukiam ge:manqatam, tendo-khofotav? O, ezoqa vini-qa nitó-kewagāt?”

²¹ Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu ezoqa menas gigeavun, Yesu ezoqa kopoáv gekhakheinøvēm. Ndigu enqoni bugug vinivinimba zøgoám neka nøme ndigu, nqova

* **7:8** 7:8 Ndego nakhag kawa ezoqam nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo: Ndego møndø-unimanqatín, av nqægo, Yesu ta enqoni ndøgo, ivøve manqat tembo-ein, yaq ndøgo segé-iváv. **7:15** 7:15 1 King 17:23; 2 King 4:36 **7:16** 7:16 Luk 1:68 **7:19** 7:19-20 Psa 40:7; Mal 3:1; Veve 1:8

soq̄soqa v̄z̄ombū-goam. Neka b̄oi waev mbain ezoqa kopoáv, b̄oi waev v̄z̄ō-etoam. ²² Yaq Yesu ndigu Zion-gi paev ezoqam gez̄-qav̄oiu, “Zion-te nqawa tozovesez, yaq āv qaz̄om̄omb̄é-einīm, av zo manqat nqaz̄ote-yoge neka matev nqaz̄ote-qeivi. Ezoqam ndigu, b̄oi waev mbain qagoam, ndakin ḡekeogé. Neka ezoqam ndigu, kagi gigoam, ndakin ḡe-okhó. Neka ezoqa ndigu, kha sisi-us gigoam, kha sisi m̄ond̄oz̄-nav̄ém. Neka ezoqa ndigu, gea kand̄ogeap gigoam, ndakin ḡeyogé. Neka ezoqa ndigu, gipakhaetat, nango m̄ond̄o-khandí:z. Neka gigiap-av ezoqam, Mbumbukiam-qá Manqat Mbomambaqape nd̄oyogé. ²³ Neka gekha ezoqām ndigu, no-te nakeapav ndigu, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.”

²⁴ Zion-gi manqa up̄ogim ezoqam gi:qavaz, yaq Yesu Zion-qa yaq-te manqa manqate nd̄ongáz, ezoqa ewaqape-te, gez̄-ein, “Gê, zo Zion-te qazo-apat, leg-av manqei-te nd̄ogo, zo gekha qeivi-qa zó-apat? Gê, zo ezoqa omete-qa zó-apat, ndego kop̄omba ande av gagayag nd̄ægo, sa t̄opov̄emet, yaq v̄œpov̄ēt, yaq v̄œpov̄ēt, kham̄oe sa t̄oqambuv̄emet?

²⁵ O ḡe, qazo-apat, zo ezoqa ndabua eqeieqei uzap omete-qa zó-apat? Nqáe! Ezoqa ndabua eqeieqei ndi-uzap neka gigiap kopoav si nd̄oz̄owag, ndigu kawa ezoqam-qá khoev-té giyageáp. ²⁶ Geté zon̄ombé-einīm. Zo gekha qeivi-qa zó-apat? Mbumbukiam-ḡe manqa vevezam ezoqam omete-qa zó-apat? Unimanqatín. Ndego Mbumbukiam-ḡe manqa vevezam ezoqām. Geté no nqaz̄o-manqate. Ndego Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate ndi:gu, m̄ond̄o-l̄ovubám. ²⁷ Zapa nd̄ogo, ezoqam nḡenek, teqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat av nq̄æpeawap nq̄ægo, ‘Nqáe! Noge u-anem notó-khofotáv, qoqa megemege-te. Ndego nakhoa m̄oqá-khakheinám.’

²⁸ No nqaz̄o-manqate. Zion, ndego ib̄okha iz etoam ezoqam, ndego kandambaqapé. Ndego ezoqa ewaqape, nq̄anek manqei-qape-te gifakhatat, m̄ond̄o-l̄ovubám. Geté até ezoqa khas̄okhasís-a, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, ndigu Zion m̄ond̄o-l̄ovu:mém.”

²⁹ Ezoqa ewaqape, nq̄anek manqat giyogem, m̄ond̄o-unimanqatinīm, av nq̄ægo, Mbumbukiam-qa matev eqeieqei. Até ndigú-a, teks moni up̄ogim ezoqam. Ib̄okha iz s̄ugumu-up̄ogimát, Zion gez̄-etoam. ³⁰ Geté Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat z̄otezat ezoqam, ndigu Mbumbukiam-qa matavap ḡe-ogiím, tiqa yaq-te ge:p̄oaa, te-te tiqambuz. Neka ndigu ḡez̄ombo-qasí, Zion ib̄okha iz tez̄-etoam.

³¹ Yaq Yesu gez̄obevap, “Gê, nginik ezoqam, ndakin ngiyage, andé gekha me n̄otékhamás? Nginik ande gekhám? ³² No nakheis n̄otékhamás, maket manqei-te ndi-otam. Ndigu yaqyaq-a, āv gini-akhayám nq̄ægo, ‘Ni zo p̄oinda niz̄o-khamb̄emám. Khanakhanakh-ús. Geté zo ogip̄oteáv. Neka ni osombo ouv niz̄o-qaqaemám. Geté zo eiv̄op̄oteáv.’

³³ Zó-a, até kopó. Gekha matēv nd̄ogo, zo ndozoqeivi, zo khanakhanakh mbáin. Zion ndego ib̄okha iz etoam ezoqam gefakhan, lou logemav matev gegoam, neka waen izumav v̄ōgoam, yaq zo āv qaz̄ote-manqatám nq̄ægo, ‘Ngenek nq̄ova soqa mb̄oigú.’

³⁴ Geté ndakin Ezoqam-ge Yo gefakhan, ngenek lou m̄ond̄o-logatún, neka waen v̄ō-izumatun. Yaq zo āv qaz̄ote-manqaté nq̄ægo, ‘Ngenek ezoqam z̄oté-ometām! Lou loge m̄oq̄æ, neka waen izam m̄oq̄æ. Neka ngenek teks moni up̄ogim ezoqam neka manqa-zapazapa-us ezoqam-gí zifú.’

³⁵ Zo av nq̄ægo ambá qaz̄ote-manqaté. Geté ezoqam-qa matev toqoqeiv, nd̄ogo Mbumbukiam-qa matavap loloakh-te nd̄ondo-fakhate, yaq soqoté-qatéq, av nq̄ægo, Mbumbukiam-qa matavap loloakh, unimanqatín.”

Manqa-zapa-us sævam, Yesu-qa zenda tokhotapak-te, tae et sisip mbomambaqape guoqouz

³⁶ Khøuwa nøme, Felisi ezoqam, Yesu lou loge manqat mbo-eín, teqa khoev-te. Yaq Yesu tenøwáv ndógo, lou vømølog. ³⁷ Ta vemlav-te ndógo, sævam møndøgoám. Ndugu manqa-zapa-ús. Yaq manqat gu-ewag av nqægo, Yesu Felisi ezoqam-qa khoev-te lou gelogat, ndugu tunduwáv ndógo, botol-qase vøndöndap. Tae et sisip qanimav-qape mu:nqeitavám. Taqa fia kandambá tantáv. ³⁸ Yesu-qa zita-té gunduwáv, teqa zenda tokhotapak avønin-te vø-itan. Ndugu gèvín. Yaq bøi einu ndigu, Yesu-qa zenda tokhotapak-té ginø-lanqanimám.† Yaq ndugu até gundigu, susu ndógo, Yesu-qa zenda tokhotapak-te qagoam, ekeza izúm guni-vuogím, neka zenda tokhotapak vømbø-ngenøtam, yaq tae et sisip mbomambaqape, teqa zenda tokhotapak-te sasa mbøeqouz.

³⁹ Yaq ndego Felisi ezoqam, ma Yesu gendekhato, nqanek matev geqeiv, ndego ekeza mokho-mba, åv gene-matavupát nqægo, “Ngenek amba unimanqatin manqa vevezam ezoqam tegonin, yaq ndego bète-otevín, ngunuk sævam, kha ndumbo-khanøzam. Ndegò bète-otevín, av nqægo, ndugu manqa-zapa-ús.”

⁴⁰ Yesu teqa matavap é-møndæ-otév, yaq gembo-ein, “Sáemon. No manqat nqanøgó, qo-te.”

Yaq Saemon gembo-ein, “Nøméndim ezoqam, qonømbé-eín.”

⁴¹ Yaq Yesu yaya mbo-etá, gembo-qavøiu, “Ezoqa menas møndøgoám. Ndigu moni etoam ezoqam-te, moni zømbø-løfokám. Moni kandambá. Nøme moni mokho 500 qambøe-løfokam, neka nøme moni mokho 50.‡ ⁴² Geté ndigu ezoqa menas, moni mbaín, ndego nango vømbøé-qavøinām. Yaq ndego ezoqam, te-te moni qazømbø-løfokam, åv gezømbø-eín nqægo, ‘Ság, moni nango nøqavøinām.’”

Yaq Yesu Saemon gembobevap, “Ge qó ndoqo-matavap? Nginik ezoqa menas, ndego ezoqam-te moni qazømbø-løfokam, kuku kandambaqape gekha ezoqām mbøgoåt, te-te?”

⁴³ Yaq Saemon gendo-qavøiu, “No nqæmatavap: Ezoqam ndégo, ndego moni kandambaqape qambøe-løfokam, sa gembotak.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nándav. Qo unimanqatin ndoqo-manqate.”

⁴⁴ Yaq Yesu sævam-té genøqambún, Saemon sasa mbo-ein, “Ngunuk sævam qoté-omēt. No qoqa khoev-te qatøndo-on, qo no ibøkha etopøteáv, noqa zenda tokhotapak sunguzu nonqo. Geté ngunuk noqa zenda tokhotapak, ekeza bøi einú gunisungúz. Yaq ekeza izúm guni-vuogím. ⁴⁵ Qo no ngenøndøpøteáv, no qatøndo-on, av niqa matev ndægo. Geté ngunuk sævam, noqa zenda tokhotapak, oskia ndøngenøtumít, ande qatønde-on, atema ndakin. ⁴⁶ Neka qo noqa kawa-te, oil qouziáv, qatøndo-on, av niqa matev ndægo. Geté ngunuk sævam, noqa zenda tokhotapak-te, tae et sisip mbomambaqape mo:qóuz. ⁴⁷ No nøtaqá-eín, gekha zapā ngunuk kuku khape qambe-khouwev no-te. Ngunuk kuku khape tømboe-khouwév ndógo, tuqa manqa-zapazapa kopoav-qape, møndømbø-navøém. Geté gekha ezoqām ndego, manqa-zapazapa khapelavøqase mba sa qambøe-navøem, teqa kuku khapémbá.”

⁴⁸ Yaq Yesu ndugu sævam åv gumbøe-eín nqægo, “Qoqa manqa-zapazapa, møndøqa-navøém.”

⁴⁹ Yaq ezoqa nøme, lou loge-te namba gi-qonavam, ekeza mokho-mba gibond, “Ngenek kenøgoam, ezoqa manqa-zapazapa ndezø-evøzam?”

⁵⁰ Yaq Yesu ndugu sævam gumbo-ein, “Qoqa unimanqatin nandav, tøkhandí:q. Mòdqoqáv. Qo mbøni betaqávæv.”

8

Sakheis ndigu, Yesu namba gi-okhoam

7:37 7:37 Met 26:7; Mak 14:3; Zion 12:3 † **7:38** 7:38 Ta khøuwa-te ndógo, ezoqa lou loge-te gionavam, andé gi:sømbiapám. Bov gèzø-zageapám. Yaq nakémbá, ngunuk sævam, Yesu-qa zita-te gunduwav, eiv-us, tugi bøi einu, Yesu-qa zenda tokhotap-te go:lanqanimam. ‡ **7:41** 7:41 Ndigu moni, fia kandambá. Moni mokho 500, ndigu viav menas-qa fiá. **7:50** 7:50 Luk 8:48; 18:42

¹ Taqa zita-te, yaq Yesu taon neka vemivemiav ate qægoam sège-okhoám. Ezoqa Manqat Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te me:zømesimám. Ekeza paev ezoqam tuelv namba me:-okhoám, ² neka sakheis vøgoam. Nginik sakheis, Yesu gèkhakhæz. Nøme ndigu, enqoni vøzøgoam-a, nøme ndigu, nqova soqøsoqa vøzømbūgoam. Sævam kopo nømu, Meli Magdala vemiav-ák. Yesu nqova soqøsoqa sevén, gumbo-ngeasam. ³ Neka sævam nømu, iz Zoaná. Ndugu Kuza-gú zás. Ngenek ezoqam, ndigu Elod-qa khoev-te gisasaetam, kawa zømbogoám. Neka sævam nømu, ndugu iz Susaná. Neka sakheis nøme kopoáv gigoam. Ndigu sakheis, ekeza gigiáp gizømbe-tøkeám, ndigu gi-okhoam.

*Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ manqat
(Met 13:1-9; Mak 4:1-9)*

⁴ Khøuwa nøme, ezoqa kopoáv gimøvab. Vemivemiav ate ndægo, Yesu-te gindu-okhoam. Yaq ndego yaya zø-etá, gezø-ein,

⁵ “Ezoqa møndøgoám. Khae-té genøwáv, wit nanga vømō-zøgeakh. Yaq wit nanga ge:panqabumat, nøme nakhoa-té ginø-o:atát. Yaq ezoqa tetøkhonøvemém ndøgo, pipisi vølouz. ⁶ Geté nøme ndigu, nandi-té ginø-o:atát. Nandi-te ndøgo, manqei khapekhapembá qatøke:pat. Yaq mbusa qafakhan, gèkusíz. Zapa ndøgo, ibøkha mbaín. ⁷ Wit nanga nøme, gapuk-té ginø-o:atát. Yaq gapuk ndøgo, wit namba qæ-eqa, ndigu gèvøtøgeám. ⁸ Geté wit nanga nøme ndigu, manqei eqeieqei-té ginø-o:atát. Yaq kopømbá gi-eqanat, nanga vøqataz. Wit nanga kopokopo-te, louzi nonqo andled-andléd gitøkebupat.”

Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq āv gene-akhá nqægo, “Gekha ezoqām ndego, gea tømbo goat neka yoge kopømba vømboágoāt, yà beyogé!”

*Yesu gekha zapā, ezoqa yaya mba gezø-etæam
(Met 13:10-17; Mak 4:10-12)*

⁹ Yesu nqanek yaya ge-eta, yaq tegi paev ezoqam, manqa mokho-qa mbøbevevøpém. ¹⁰ Yaq gezø-qavøiu, “Mbumbukiam zo mba zøtáke, zo nogi paev ezoqam, mokho manqat tøzøte-zøtez, teqa Megeat Matev-qa yaq-te. Geté ndigu ezoqa nøme, no yaya mba nøzø-etæ. No yaya tæzømbe-etæ ndøgo: Ndigu ndøqeivát. Geté mokho gembó-ndapemák. Neka ndigu ndø-ewagát. Geté manqa mokho gembó-ndapemák.”

*Ezoqa manqei vinivinimba-te, wit nanga gezøgeakhat, taqa yaya etæ-qa manqa mokho
(Met 13:18-23; Mak 4:13-20)*

¹¹ Yaq Yesu tegi paev ezoqam gezø-ein, “Yaya etæ-qa manqa mokho nqánek: Wit nanga ndigu, Mbumbukiam-qá Manqát.

¹² Nøme ndigu, nakhoa-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat giyogemín, yaq nqova soqaqape até gendewavín, Mbumbukiam-qa Manqat vøe-vibamín, tiqa mbøni mokho-te ndøugu. Ndego tene-goatún ndøgo, soqáin ndøgo, ndigu ti-unimanqatinim, yaq Mbumbukiam khandi vøzø-etoám.

¹³ Neka wit nanga ndigu, nandi-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat khanakhanakh-us ndø-ndapemín. Geté ta manqat ndøgo, uni mbuvøemáv, tiqa mokho-te. Yaq tiqa unimanqatin matev Mbumbukiam-te, khapekhapé outupáv. Khamasim matev qazø-fakhanín, ndigu nakhamas-té ginø-o:azín.

¹⁴ Neka wit nanga nøme ndigu, gapuk-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqánek: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa Manqat ambá giniyogé. Geté tiyagat, ndigu tiqa yage-qa yaq-te fofogeap khàpe zømbe-khouwevín, neka gigiap kopoav neka manqei-qape-qa khanakhanakh matev-qa yaq-te, poev khape vøzømbē-khouwevín. Yaq tiqa unimanqatin gèvøtagín. Kopømba mbaín, mokho tøfakhan.

¹⁵ Neka wit nanga ndigu, manqei eqeieqei-te gi-o:atat, taqa manqa mokho nqáneq: Ezoqa nøme, tiqa mbøni eqeieqei neka unimanqatin. Ndigu Mbumbukiam-qa Manqat unime:-yogemin. Ndigu føgøføgakh até gembó-geageapát neka yovitáv. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat, tiqa mokho-te ndøugu, mokho ndøfakhanín.”

*Qoqa Klisten matev, ande waev me ndægo, ndøkhònaø
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Lampa toqomag, yaq kopømba mbaín, baket mokho-te o lou-qase mokho-te toqo-khonao. Geté lampa asøzam nonqo-té qonøwuá. Yaq gekha ezoqám ndigu, khoev-te ti-ozat, waev géqeivát.

¹⁷ Gekha matēv ndøgo, ndøkhonøwe, bavokhó qandó-fakhán. Neka gekha mokho manqát ndøgo, ndøkhonøwe, gendó-veveám. Yaq ezoqa ewaqape, gé:zøtéz.

¹⁸ Yaq nakémbá, aiyá qagó. Noqa manqat unime:-yogé, manqat nqæmanqate. Gekha ezoqám ndego, mokho gendap, Mbumbukiam otevat nøme mba mbøé-etoám. Geté gekha ezoqám ndego, mokho ndapeav ndøgo, yaq até otevat-qasé-a, ndego ezoqam ndematavap ndømbogo, Mbumbukiam segéviwám.”

*Yesu-gu evo neka emekheis, gekha ezoqám?
(Met 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ Khøuwa nøme, Yesu-gu evo neka emekheis ndøfakház. Geté ndigu kopømba mbaín, Yesu-te vøe-øz. Zapa ndøgo, ezoqa khàpumu-khouwéz. ²⁰ Yaq ezoqa nøme, äv gimboe-einím nqægo, “Qogu qavo neka qamekheis ngó:wani, bavokho. Qo ndøqamekhám.”

²¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Nogu evo neka nqamekheis ndígu, Mbumbukiam-qa Manqat ndiyoge neka ndimbopaev.”

*Yesu manqat mba ge-ein, khamøe sa qavøitav
(Met 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Khøuwa nøme, Yesu ekeza paev ezoqam namba, khagua-té ginøketáb, gezø-ein, “Yaq-keoqá qazinø-qantáv.” Yaq sasa ndøsøkuzim. ²³ Giqantavat, Yesu venanqei mbovin. Yaq gebúv. Yaq anana-mba mõndu:bøen, mbe-qape tåndøfeá. Khamøe qando-okhoam, lokh bøi-té qanø-tøvøyát, ambá vø-qambuanemin. ²⁴ Yaq até gindigonem, Yesu gèti:nám, gimbo-einim, “Evézøza, Evézøza. Ni avønín zígeón.”

Yaq Yesu gendosuzam, vø-itan. Yaq khamøe ndøgo, vøfegimam-a, vøvumøyat, manqat sasanqa-us mbo-eín. Yaq ndøgo sègevøitáv. Qavøitav mbómā. ²⁵ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Zo unimanqatin mbaín, Mbumbukiam-te?”

Yesu matev av ge:matanam ndægo, yaq tegi paev ezoqam, nqova ndafe kandambá neka møe vøgonem. Yaq, yaqyaq-a gibond, “Ngenek gekha ezoqám? E, até khamøe fegim neka khamøe vumøe, manqat mba mbomanqaté. Yaq ndøgo manqa o-mba mbøendapé.”

*Yesu ezoqam nqova soqøsoqa gembo-ngeasam
(Met 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Yesu ekeza paev ezoqam namba, Gelasa ezoqam-qá manqei-té ginøqantáv. Ta manqei ndøgo, Gelili manqei yaq-keoqá qagó. ²⁷ Yesu khagua-te gendovuaø, yaq vemia-vak kopo ndowáv. Ndego nqova soqøsoqa mbøigoám. Viav kopoáv, ndego ndabua uzumáv neka ve-te sømbimáv. Geté nandi nqa-té geyagám. Ta nandi nqa-te ndøgo, løvøte ezoqam ndø-osupám. ²⁸ Yaq ngenek ezoqam Yesu ge-omet, kandambaqapé sege-ogeá, ekeza kha, teqa megemege-te, manqei vøelavaø. Yaq äv gene-akhá nqægo, “Yésu, Mbumbukiam-ge Yo, ndego Eqeivat-Qape, qo no gekha qonøgø? Mbumbukiam-qa iz-te, nqataqá-viam, no nqosøgeap nø-etðám.” ²⁹ Ndego nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo. Yesu nqova soqa fakhane manqat mbo-eín. Ndego nqova soqa oskia ndøqanøtumám.

Khøuwa kopoáv. Bov neka pingim, auli sen ambá gimbøe-løvønøvememín. Geté ndego sège-løvuzuín. Yaq nqova soqa, ndego ezoqam-av manqei-té genø-ituín.

³⁰ Yaq Yesu gembobevap, “Qo gekha íz?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “Noqa iz Bawan-qapé.” Nqanek tene-eín ndøgo. Zapa ndøgo, nqova soqøsoqa kopoáv, teqa mokho-te gimbøigoam. ³¹ Yaq ndigu nqova soqøsoqa, Yesu āv gimbøe-viømém nqægo, “Ni manqei ozu-te, nqa vaev mbain ndøgo, ndøkhofótán.”

³² Ta manqei avønin-te ndøgo, bøsi nen møndøwanám. Kopoav-qapé. Manqei poyat-té givagimám. Yaq nqova soqøsoqa, Yesu gimbo-viømém, “Ni ambá bøsik mokho-té qonø-khofotanín?” Yaq Yesu sègezóták.

³³ Yaq ndigu nqova soqøsoqa, gèfakház, ndego ezoqam-qa mokho-te gu:goam, bøsik-te vømø-oz. Yaq bøsik manqei khavoe-té ginøbøín, ibøkha-te vømø-geonim.

³⁴ Yaq ezoqam ndigu, bøsik gizø-kewagam, nqanek matev giqeivim, ndigu møe ndøbøín, yaq taon-te neka vemivemiav-te, ezoqa emanqat vømøzømbē-vototap. ³⁵ Yaq ezoqa tinduzáv ndøgo. Matev qeivi-qa ndøgoám, ma qæfakhan ndøgo. Yaq Yesu-te gimøfakhaz, ti-ometám ndøgo, ndego ezoqam, nqova soqøsoqa gimbo-fakhaz, ndabua ndø-uzupám neka matavap kopømba vømbøgoam. Yesu-qá zenda tokhotapak megemege-té gono-qotám. Yaq ndigu møe ndøgoném. ³⁶ Yaq ezoqam ndigu, matev bøi gi:qeivim, emanqat zømbe-votót, ndego nqova soqøsoqa gimbogoam, ande āv kenē-khakhæv.

³⁷ Yaq ezoqa ewaqape, Gelasa manqei-te giyagam, Yesu āv gimbøe-viømém nqægo. Tiqa manqei, yà be-iváv. Zapa ndøgo, ndigu møe kandambá gigonem. Yaq Yesu gèketáo, sasa ndøsøkuzim.

³⁸ Yaq ndego ezoqam, nqova soqøsoqa gimbo-fakhaz, Yesu namba okho-qa mboviám. Geté Yesu ndego takeáv, gembo-ein, ³⁹ “Qakeza vemivav-té qonøqaváq, ezoqa voqomé-zømās, Mbumbukiam ande āv keqambē-matanam.”

Yaq ndego ekeza vemivav-té genøwáv. Manqat sège-manqatát, vemivav-te ate qægoam, Yesu ande āv kembøe-matanam.

Yesu sævam gukhakheinøvem, ndugu kouk qambowavam, neka mbasønakam vøkhandi:v (Met 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Yesu kewan yaq-keoqa nqawa geqantavat, gemøqa, yaq ezoqa kopoáv, khanakhanakh mbogoném, ge:fakhan. Zapa ndøgo, ndigu gembøe-kewagám. ⁴¹ Yaq nqæ! Ezoqam tendowáv ndøgo. Teqa iz Zailés. Ndego Zu ezoqam-qá guliguli khoev megeat ezoqám. Yaq ndego até gendego, Yesu-qa zenda tokhotapak-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, ekeza khoev-te okho-qa yaq-te vømbøviam. ⁴² Zapa ndøgo, tegu yu, ndugu viav ande av tuelv ndægo qambøegoam, gènanimtát. Neka ndego nakheis nøme mbaín.

Yaq Yesu gemat, ezoqa bawan-qape gèqanabát, ambá vøtøgutømemin. ⁴³ Ta bawan mokho-te ndøgo, sævam kopo møndu:goám. Ndugu kouk mbowavám. Nupøkhán mbá. Viav ate qægoam, tuélv, qambowavam. Ndugu tugi moni ate gi:goam ambá guni-ngiæzotám, mulømula etoam ezoqam-te. Geté ezoqa kopo, kopømba mbaín vøe-khakheinøvēm. ⁴⁴ Yaq ndakin ngunuk sævam, Yesu-qá zita-té gunduwáv, teqa ndabua ov-qase vømbø-khanaz. Yaq nqova mbaín. Tuqa kouk waev, sègembo-navøém.

⁴⁵ Yaq Yesu gebevap, “No gekha ezoqām ndøkhan?”

Geté ezoqa ewaqape gò:naomém. Yaq Pita gembo-qavøiu, “Evézøza. Ezoqa bawan-qape khàpumu-khouwév, qoqa kha ngikhanazumit.”

⁴⁶ Geté Yesu gendo-ein, “Ezoqa møndø-khantán. No tøtenøtén ndøgo. Zapa ndøgo, noqa bazaføgakh nøme, ezoqam-té qanøwáv.”

⁴⁷ Yaq ngunuk sævam gui-otev av nqægo, Yesu møndøqānd, yaq sègendowáv. Kha wageap-ús. Yaq Yesu-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, ezoqa ewaqape-qa bøi-te vøvøndøyam, gekha zapayā guni-khantav, yaq ndaføyambā sege-eqeieqi-ēv.

⁴⁸ Yaq Yesu gumbo-ein, “Ngólam. Qoqa unimanqatin nandav, tòkhakheinøqavém. Mòqoqáv. Qo mbøni betaqàvæv.”

⁴⁹ Yesu ate av-té manqat ge:manqatam, yaq Zailles-qa khoev-te, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev gezømbo-megetam, ezoqam tendowáv ndógo, vømbō-ein, “Qogu yu møndønanim. Nandev nømendim ezoqam, sekemba mbopøuwē:t, tendowav.”

⁵⁰ Geté Yesu nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego Zailles āv gembøe-eín nqægo, “Qo ndøfògeāp. Soqó-unimanqatín. Ndugu segé-khandí:v.”

⁵¹ Yesu Zailles-qa khoev-te gemøfakhan, yaq ezoqa nøme gèzømbe-khafén, te namba ti:-oz. Geté ti-mba ndígu tekhatób, Pita neka Zion neka Zems, neka nakhasam-gi evøndipakha. ⁵² Ezoqa ewaqape, eiv neka osombo ndøgoném, nakhasam-te. Geté Yesu gezø-ein, “Eiv ság! Ngunuk nakhasam nanimateáv. Geté venanqei ndøbuvít.”

⁵³ Yaq ndigu Yesu gèvøngi:nám. Zapa ndógo, ndigu møndæzøté, ndugu møndønanim. ⁵⁴ Geté Yesu até gendego, mbasønakam zenda vømbøgea, sasa ndø-akha, “Khapúlav. Mòqo-itán!” ⁵⁵ Yaq tugu nqova, nqawá gumøndæ-veséz. Yaq ndaføyambá, ndugu sègendo-suzám, vø-itan. Yaq Yesu mbasønakam-te, lou etoam manqat ndø-eín. ⁵⁶ Nakhasam-gi evøndipakha, ndigu nqova ndafe kandambá. Geté Yesu gèzømbe-khafén. Ezoqa nøme bezø-eín, av matev qæfakhan ndægo.

9

Yesu ekeza u-anim tuely, manqa gezø-løvua, gekhofosam (Met 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Khøuwa nøme, Yesu ekeza pæv ezoqam tuely, gèmøváb. Yaq ndego iz neka bazaføgakh zø-etoám. Ndigu ezoqa nqova soqøsoqa vinivinimba zøngeasumát neka enqoni-us ezoqam vòkhakheinøvemát. ² Yaq tene-khofosám ndógo, ezoqa Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-té gini-zømesimát neka enqoni-us ezoqam vòkhakheinøvemát. ³ Av gezømbe-eín nqægo, “Tozo-okhoat, gigiap ndø-upøgím, av nqægo, tatuag neka moqos neka lou neka moni neka ndabua enend nonqo. ⁴ Zo ezoqa khoev tizø-einat, ta khoev-te ndøgo, até vøsokhoé. Yaq ta-mbá tøzøté-ivøvemát ndógo, vemia v nøme-te tozozavat. ⁵ Geté zo vemia v nøme-te tozomø-fakhazat, yaq ndigu zo khatobeav tøgoat, ta vemia v ndøgo, sège-ivøvemát. Yaq pakhakh ndøgo, zoqa zenda tokhotapak-te tøgoat, sozó-pomoememát. Yaq ndigu tiabiti-zøtezát, ni manqa-zapa zigoném.”

⁶ Yaq ndigu gèpanqanim, vemivemian vinivinimba-te, Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape vømē-zømesim-a, enqoni-us ezoqam vømø-khakheinøvem, manqei-manqei ate qægoam.

Elod Yesu-qa yaq-te go:nakat (Met 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ Yaq Elod, ndego Gelili plovins-ge kawa ezoqam, manqat ge-ewag, matev vinivinimba qafakhanumat, ndego gò:beváp. Zapa ndógo, ezoqa nøme āv gini-manqatám nqægo, “Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, nangó gendo-khandí:v, løvøte-te.” ⁸ Geté ezoqa nøme gimanqatam, “Ilaiza ndøfakhán.” Neka ezoqa nøme, āv gini-manqatám nqægo, “Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, ibugukhokhof giyageapam, nøme nangó gendo-khandí:v.”

⁹ Yaq Elod āv gene-eín nqægo, “Zion, noqa manqa vøovam-te, monqo mbokepøzém. Geté ngenek gekha ezoqám, emanqat nqæambo-yoge?” Yaq ndego Yesu omete-qa ndøgoám.

Yesu ezoqa bawan-qape ge:zøkef
(Met 14:13-21; Mak 6:30-44; Zion 6:1-14)

¹⁰ Yesu-gi u-anim nango ginduvesez, vøe-ometem, av nqægo, matev ande āv kini-matønumam, yaq ndego vemiav nøme-té genø-itúb. Ta vemiav-qa iz, Betsaidá. Ndego ambá gemø-yakhapus-mokho-mba-ezín, ti namba. ¹¹ Geté ezoqa ewaqape gi:zøtez, av nqægo, Yesu ande āv kenēma, yaq ndigu sègembo-paevém. Yaq Yesu sègekhatób, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te vøe-zømesim neka enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvem.

¹² Yaq qakhagus ndøgo, khøuwa ambá vømbø-sinanin. Tegi paev ezoqam tuelv tinizāv, Yesu vømbø-einim, “Ezoqa bawan-qape é-moqo-khofosám. Yaq vemivemiav neka khoev avøavun nqagot, lou neka venanqei nonqo, tñabimi-váo. Zapa ndøgo, ni ezoqam-av manqei-té qazigú, nqanek.”

¹³ Geté yaq Yesu gezø-ein, “Lou zo zozø-etoám, tilog.”

Yaq gindu-qavøinam, “Ni flawa faev neka zonga menas mba nigú. Gê, nginik ezoqa bawan-qape, lou ni nimøzøwí?” ¹⁴ Ndigu nqanek manqat gi-einim, zapa ndøgo. Ezoqa kandambá gigoam. Angana ate gi:goam, ande āv faev taosén ndi:gú.*

Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Ezoqa yà beqonáv. 50 50-té giabenø-qoqongepét.”

¹⁵ Yaq Yesu-gi paev ezoqam, āv tini-matønømém, yaq ezoqa ewaqape vøqonam. ¹⁶ Yaq Yesu até gendego, nginik flawa faev neka zonga menas ge-upøzō, yan-te sasa ndøqan, Mbumbukiam ike manqat vømbø-ein. Yaq gèmbegím, tegi paev ezoqam vøzø-etoam, yaq ndigu ezoqa ewaqape sasa zø-etoam. ¹⁷ Yaq ezoqa ewaqape, lou tilóg ndøgo, até vøzø-ewez. Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, gèpizumém. Yakhav tuélv ginqeitømem, qamøvea.

Pita gematøvem, Yesu, ndego Mesayā
(Met 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Khøuwa nøme, Yesu geguligulimat, tegi paev ezoqam mba ndøgoám, te namba. Yaq ndego āv gezømbe-beváp nqægo, “Gê, ezoqa no gekha ezoqām mé:næna?”

¹⁹ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Ezoqa nøme ndimanqate, qo Zión, ndego ibøkha iz etoam ezoqam. Neka nøme ndimanqate, qo Ilaizá. Neka nøme ndimanqate, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa nøme, ndigu ibugukhokhof giyageapam, ezoqa kopo nqawá gendo-khandí:v.”

²⁰ Yaq Yesu gezøbevap, “Gemá zo? No gekha ezoqām zøténæna?”

Yaq Pita gendo-qavøiu, “Qo Mesayá, ndego Mbumbukiam ge:manqatam, tendo-khofotav.”

²¹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gègugúb, vøzømbē-khafen, gezø-ein, “Zo ezoqa nøme me:zømás, av nqægo, no gekha ezoqām.”

Yesu ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te, ande ge:zømas
(Met 16:21-23; Mak 8:31-33)

²² Yaq Yesu manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “Ezoqam-ge Yo, nqosøgeap kandambaqape bendáp. Neka Zu megetapak neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam bésanqawém, sasa belaem. Geté khøuwa timømbø-misika-ez ndøgo, ndego Mbumbukiam nango ndøkhandí:v.”

Yesu-te paev-qa toqogoat
(Met 16:24-28; Mak 8:34-9:1)

²³ Yaq Yesu ezoqa ewaqape gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, no-te paev-qa ndego, ndego ekeza poev matev, zitá geabetewuá, neka ekeza tae mutui bē-eqa, khøuwa ate

* **9:14** 9:14 Sakheis neka nakheis møndøgoám. Geté ndigu gevebøpøteáv. **9:19** 9:19 Luk 9:7-8 **9:20** 9:20 Zion 6:68-69 **9:22** 9:22 Luk 9:44; 18:32-33 **9:23** 9:23 Met 10:38; Luk 14:27

tæpavpavemat, neka no sasa benøndopaev. ²⁴ Gekha ezoqām ndego, ekeza yage geawat-qa tegoat, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, ekeza yage te:khambua, no zapaya, ndego ndømøqeív. ²⁵ Gèmbø-mataváp. Ezoqa manqei-qape gigiap ate nqægo tømboqawam, geté ekezan gèsoqoëv, vømø-navøëm, yaq ta gigiap ate ndægo, áv khambøé-tøkē?

²⁶ Gekha ezoqām ndego, noqa yaq-te neka noqa manqat-qa yaq-te, mivi tegoat, yaq até Ezoqam-gé Yó-a, ndego mivi ndøgó te-te, ndego ekeza waev bazaføgakh-us neka Eve-qa waev bazaføgakh-us neka Mbumbukiam-gi enzol ezoqam-qa waev bazaføgakh-us namba te:geav. ²⁷ No unimanqatín nqazø-manqate. Zo ezoqa nøme nqazo-waniap, naqanøká zópakhaezák. Geté Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ndòzotøkhæ-qeivím.”

Yesu bugug qambo-enend

(Met 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ande av khøuwa eit-qa zita-te, ndego Pita neka Zion neka Zems tène-upøzó. Yaq manqei pøyat-té gimøqavíg. Guligulim-qa ndøqavigát. ²⁹ Ndego ate av-té ge:guligulimat, yaq teqa bugug sège-enénd, neka ndabua vømbo-enend. Unime:papaqá. Andé ndand vøiyám. ³⁰ Yaq nqáe! Ezoqa menas sègefakház. Ezoqa ngínik, Mozes neka Ilaiza. Manqat ndømanqatám, Yesu namba. ³¹ Ndigu ezoqa menas, Mbumbukiam-qá waev-ús. Yesu-qá løvøte-qa yaq-té gini-manqatám, neka ndego Mbumbukiam-qa manqa mbusa ande áv kemé-unimanqatín, Zelusalem taonte ndøgo. ³² Pita neka tegi zifuap menas, venanqei zovín. Yaq sègesømbí. Yaq nango gindusuz, ndigu Yesu Mbumbukiam-qá waev-ús ndø-ometám, neka ndigu ezoqa menas vøzømet, te namba giwanam. ³³ Yaq ndigu ezoqa menas, qavøne-qa gigoam, Pita Yesu áv gembøe-eín nqægo, “Evézøza. Qanimáv, ni nqei. Ni khoev-qasis misika nizøpuán, qoqa kopo neka Mozes-qa kopo neka Ilaiza-qa kopo.” Pita nqanek manqat khokhó sege-eín. Ndego otevatéav, gekha manqat ge-ein.

³⁴ Pita ate av-té manqat ge:manqatam, yaq ozoz ndokawá, vøgutaz. Yaq ndigu paev ezoqam, møe kandambá gigonem, ozoz qagutaz. ³⁵ Yaq ozoz-te ndøgo, manqat ndofakhán. Av qande-eín nqægo, “Ngenek nogé Yó. No nøveatáv. Zo teqa manqat gèyogé.”

³⁶ Manqat ndøgo qame-navøem, yaq Yesu mba ndø-ometám. Yakhapús segeyám.

Ndigu paev ezoqam, nqanek matev giqeivim, gèkhonoumám. Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu ezoqa nøme-te manqatemáv, taqa yaq-te.

Yesu opønakam gekhakheinøvem, ndego nqova soqa gembøigoam

(Met 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Yaq khøuwa nøme qandopave, Yesu tegi paev ezoqa misika namba, manqei poyat-te ginduvís, yaq ezoqa bawan-qape møqás. ³⁸ Yaq nqáe! Ta bawan mokho-te ndøgo, ezoqa kopo áv gene-akhá nqægo, “Nøméndim ezoqam, no nøtaqa-viám. Ambá noge yo qombotøkēín. No nakheis nøme mbáin. Sa kopo ngének. ³⁹ Nqova soqa ndøqanøtumatún. Yaq gè-ogeaín. Kha segembøí-wageapét neka køse vømbo-qounít. Faf-faf-ús. Ndego nqova soqa yovitáv neka ùnime:-ngiuín. ⁴⁰ No qogi paev ezoqam møezøviám, ngenek nqova soqa tingeatømem. Geté ndigu amba me:goném. Kopømba mbáin.”

⁴¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Zo matev køfigiap neka unimanqatin mbain ezoqam, zo ndakin nqazoyage, gè, no khøuwa andé gekhám, zo namba tizi:yagat neka zoqa viniv vøe-eqatát? Geté ság! Qoge yo vøndondáf.”

⁴² Yaq ndego opønakam, ate av-té ge:geavun, nqova soqa manqei-té genø-ogiú, vøuvutam. Kha sègembøi-wageapát. Yaq Yesu ndego nqova soqa gèmbøe-khafén, vøfakhan, neka opønakam vøkhakheinøvem, yaq eve nqawa sasa mbo-etoam.

⁴³ Ezoqa ewaqape, nqanek Mbumbukiam-qa bazaføgakh-qape giqeivim, ndigu nqova ndafe kandambá.

*Yesu qambo-menas, ekeza løvøte-qa yaq-te ge:zømas
(Met 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Ezoqa ewaqape, Yesu-qa matev ate ndægo-qa yaq-te, até gimbøe-matavupát, yaq ndego ekeza paev ezoqam gezø-ein, ⁴⁴ “Noqa manqat ùnime-yogém, no ndakin tæzø-ein. Ezoqam-ge Yo, ezoqam-qá zenda-té ginøveém.” ⁴⁵ Geté Yesu nqanek manqat ge-ein, tegi paev ezoqam, manqa mokho ndapeáv. Gèkhonawám ti-te. Yaq ndigu kopømba mbaín, manqa mokho vøe-qeivím. Geté ndigu møe ndøgoném, Yesu manqa mokho-qa yaq-te vømbøé-bevøpēm.

Yesu-gi paev ezoqam mokho-te, megeat ezoqam, gekha ezoqâm?
(Met 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Khøuwa nøme, Yesu-gi paev ezoqam, ekeza mokho-mba, gèponqombupát. Tini-ponqombupát ndøgo, ti mokho-te, iz akhae kandambaqape, gekha ezoqā ndøgo. ⁴⁷ Geté Yesu é-møndæ-otév, ndigu gekhā mbómatavupam. Yaq ndego nakhasam ndo-itú, teqa avønin-te vøve, ⁴⁸ gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, noqa iz-te, ngenek nakhasam tekhatō, ndego no ndøkhatómb. Neka gekha ezoqām ndego, no tekhatomb, ndego até ndegó-a, vøkhatō, ndego no gendo-khofotan. Zo mokho-te, ezoqa kandambaqape ndégo tegó, ndego iz mbain ndøgo.”

Ezoqam ni sanqaupav ndigu, ndigu nigí
(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Zion Yesu gembo-ein, “Evézøza. Ni ezoqam møi-ometám. Ndego nqova soqøsoqa ndøngeasumatún. Qoqá iz-té genøgoatún. Yaq ni nimbøe-khafeném. Zapa ndøgo, ndego ni namba, qo-te pøpøvumáv.”

⁵⁰ Geté yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbøe-khafèáp, ndego. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, zo-te sanqaupav ndego, ndego zogé.”

Samalia vemiaiv nøme-te, Yesu gisanqawem

⁵¹ Khøuwa ge:khatobat, Yesu yan-te te:qavig, ndego matavap āv genegó nqægo: Zelusalem taon-té genówáv. Yaq kopømba mbaín, teqa matavap toqo-enend taqa yaq-te. ⁵² Yaq ndego u-anim ndøkhofotáz, teqa megemege-te. Yaq ndigu vemiaiv nøme-te gimøfakhaz, Samalia manqei-te ndøgo, ambá nakhoa mømbo-khakheinømemín, vømébūv. ⁵³ Geté ndigu vemiaiv-ak, giyogem av nqægo, Yesu Zelusalem taon-tē genømā, yaq ndigu khatoweáv.† ⁵⁴ Yaq tegi paev ezoqa menas, Zems neka Zion, tiqa matev giqeivim, ndigu Yesu āv gimbøe-einím nqægo, “Evézøza. Qoqa poev gekhâm? Ndizí-akhaem, gøinam betøndōvis yan-te, nginik ezoqam vøngiæzō?”

⁵⁵ Geté Yesu gèndoqambún, nginik ezoqa menas vøgugub.‡

⁵⁶ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, vemiaiv nøme-té gimøzáv.

Yesu toqombo-paev, taqa yaq-te
(Met 8:19-22)

⁵⁷ Yaq ndigu ate av-té nakhoa gi-geveat, ezoqa tendowáv ndøgo, Yesu vømbø-ein, “Qo ande āv khoqoté-okhoāt, no até nøtaqá-pavát.”

9:44 9:44 Luk 9:22 **9:45** 9:45 Luk 18:34 **9:46** 9:46 Luk 22:24 **9:48** 9:48 Met 10:40 **9:50** 9:50 Met 12:30; Luk 11:23 † **9:53** 9:53 Yaq Zu ezoqam-a, yaq Samalia ezoqam, qaqa matev zømbugoám. Yaq ndigu Samalia ezoqam poeveáv, Zu ezoqam tiqa manqei-te sa tu-apet. **9:54** 9:54 2 King 1:9-16 ‡ **9:55** 9:55 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáneek: Yaq Yesu gezø-ein, “Zo zøtezateáv, zo gekha nqova-gí ezoqām. Zapa ndøgo, Ezoqam-ge Yo, ambá av nqægo, ezoqam-qa yage ngi:wat-qa ndøgeavún. Geté ndego ezoqa khandi:zat-qa ndøgeavún.”

⁵⁸ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qanimáv. Geté gèmbø-mataváp. Gaqo lozokhak, § sòmbiam nonqo, manqei nqa ndøzøgò neka pipisi viviap ndøzøgò. Geté Ezoqam-ge Yo, khoev mbaín, te:sòmbimat, pusa vøe-tayāt.”

⁵⁹ Yaq ezoqa nøme-te, Yesu āv gene-eín nqægo, “Qonøndó-páev.”

Geté yaq ndego ezoqam gendo-ein, “Evézøza. Até vøkhæ-keogé. Tat bàtøkhæ-otáv.”*

⁶⁰ Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, “Av taoká. Ekeza pakhaezet-ak tiabe-osám ndigu, gipakhaez.† Geté qo, ezoqa Mbumbukiam-qá Megeat Matev qomé-zømesím.”

⁶¹ Ezoqa nøme Yesu gembo-ein, “Evézøza. No ndøtaqando-páev. Geté bàtøkhonáv, nogi ezoqam, ouo manqat bamøzø-ein.”

⁶² Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, manqei tekhaemet, yaq ndego zitate sekembā segē-qambunimāt, ndego kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te sasae tego.”

10

Yesu ekeza paev ezoqa septenti-tu gekhofosam

¹ Taqa zita-te, Evezøza paev ezoqa septenti-tu nøme ndøvevesám. Yaq teqá megemege-te genø-khofosám. Ezoqa menømenas ndøkhofosumát, ndøgo taon neka vemivemiav ate qægoam, ma ekeza okho-qa gembøegoam. ² Yaq ndego manqa zøløvuá, gezø-ein, “Khae-te avøe gigiap kandambá qakhatøkhatoam. Geté sasae ezoqam khapímbá, vøndé-peanēm. Yaq nakémbá. Khae eve, zombó-vi:mát, Mbumbukiam. Yaq sasae ezoqam, tèabetønde-khofotáz, teqa avøe gigiap qakhatøkhatoam ndøgo, betøndō-peanem. ³ Mòzozáv. Nqáe! Zo andé sip nakheís. Geté zo gaqo khobokhobos-té qatø-khofosumít. ⁴ Moni neka moqos neka tamak ndø-upøgím. Ezoqa tozomø-qasat nakhoa-te, yaq ti namba manqa manqate-te, khøuwa iziz khapekhapé me:khòubám. ⁵ Khoev-te tozomø-ozat, zo bugukhokhof manqat nqáneq qazozø-einát, ‘Sambí zo-te, zo nqanek khoev-te nqazoyage.’ ⁶ Ndigu ezoqam, sambi-anim tigoat, zo vøkhatobāt, yaq zoqa sambi manqat, até gégoát ti-te. Geté ndigu zo khatobeav tøgoat, zoqa sambi nango ndøzø-vesezát. ⁷ Zo ezoqa khoev tizø-einat, ta khoev-te ndøgo, até vøsøkhoé. Lou neka ibøkha vølogé, ndigu tizø-etoumat. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, ndesasaeat, ndego teqa yage nonqo gigiap yá bembo-etoám. Sa ndøyàgeāp, khoev nøme-te, khoev nøme-te.

⁸ Gekha vemiav-tē ndøgo, tozomø-fakhazat, ndigu zo tikhatobat, yaq lou sège-logemát, zoqa megemege-te timøvøemat. ⁹ Enqoni-us ezoqam zókhakheinøvemát, neka ezoqa āv qazozømbé-manqatát nqægo, ‘Mbumbukiam-qa Megeat Matev, møndø-fakhán zo-te.’ ¹⁰ Geté zo vemiav nøme-te tozomø-fakhazat, yaq ezoqa zo khatobeav tøgoat, yaq nakhoa-té qazonø-wanát, ta vemiav-te ndøgo. Yaq āv qazozømbé-manqatát nqægo, ¹¹ ‘Até pakhákha-a, niqa zenda tokhotapak-te nqatøkeap, zoqa vemiav-te qei-okhoam, ni nìpomoemét. Yaq zo tøzøté-zøtéz ndøgo, zo manqa-zapa zogoném. Geté zo vøezøtéz, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, møndø-fakhán.’ ”

¹² Yaq Yesu tegi paev ezoqam gezø-ein, “No nqazø-manqate. Manqa Ovøyam Khøuwa Kandambaqape timø-khantaz, ndigu vemiav-ak-te unimé:-soqá. Yaq-fia nqosøgeap ndøgo, ndigu tindapem, ndømø-løvuám, av Sodom taon-ak timindapem.”

Møndø-soqóéz, ndigu Keliso gisanqawem (Met 11:20-24)

§ 9:58 9:58 Nginik gaqo lozokhak-qa nqovønqova, Metiu 8:20 avønin-té qonøqeív. * 9:59 9:59 Ta khøuwa-te ndøgo, ngenek ezoqam-ge eve nanimateáv, as ndøgoát. Geté ndego bugukhokhof tege eve namba yage-qa ndøgoám. Yaq Yesu paev-qa sa ndøgo tenegoám, eve tembøe-nanim † 9:60 9:60 Ezoqa ndigu gipakhaez, ndigu tønè-manqaté, ndigu Yesu paeveav ndigu. 9:61 9:61 1 King 19:20 10:1 10:1 Mak 6:7 10:2 10:2 Met 9:37-38; Zion 4:35 10:3 10:3 Met 10:16 10:4 10:4 Met 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 10:7 10:7 1 Ko 9:6-14; 1 Tim 5:18 10:8 10:8 1 Ko 10:27 10:11 10:11 Kel 13:51; 18:6 10:12 10:12 Gen 19:24-25; Met 10:15; 11:24

¹³ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo mòzo-soqoéz, zo Kolazin-ak neka Betsaidayak. Zapa ndógo, no umingiap matev, zo mokho-te qæmatønumam, ambā Taya neka Saedon taon mokho-te tæmatanamin, ndigu ambá nupøkhán mbá, Mbumbukiam-te éndo:qambuzín, neka tiqa manqa-zapazapa zapaya, ndabua soqøsoqa vø-uzamin neka pakhakh-te vøqonavín. Geté zo qambuzaneáv. ¹⁴ Manqa ovøyam khøuwa timø-khantaz, zo-te unimé:-soqá. Yaq-fia nqosøgeap ndógo, zo tozomø-ndapem, ndømø-løvuám, av Taya neka Saedon taon-ak timindapem.

¹⁵ Neka ge zó, Kapenaum taon-ak? Zo, yan-té ginø-egazō, av zo ndøzøte-matavap? Av taoká. Zo gøinam-té ginø-nqagevém.”

¹⁶ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, zoqa manqat tendap, ndego noqá manqat ndóndáp. Neka gekha ezoqām ndego, zo tesanqab, ndego no ndøsantqám. Neka gekha ezoqām ndego, no tesanqamb, ndego até ndegó-a, ma no gende-khofotan, vøsantqā.”

Yesu-gi paev ezoqam septi-tu, nango ginuqavaz

¹⁷ Yesu-gi paev ezoqam septi-tu, nango ginuqavaz, ndigu khanakhanakh kandambá. Yaq gimbo-einim, “Evézøza. Até nqova soqøsoqá-ya, niqa manqat o-mba mo:ndapám, ni qoqa iz-te, manqat qeizø-manqatam.”

¹⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No Saitan møe-omét. Yan-té gendobøiáv. Andé vøiyam me me:bøí. ¹⁹ Nqáe! No zo bazaføgakh møezø-etoám. Zo waza soqøsoqa neka lakalaka sozó-tokhonevemát, neka zoge qaqa ezoqam, Saitan, teqa bazaføgakh ate ndægo vozó-tokhonēm. Yaq zo-te matev-qase gemø-fakhanák. ²⁰ Geté zo ambá ta zapaya ndógo, khanakhanakh ndøgō, nqova soqøsoqa zoqa manqat o-mba nduondape, geté zo khanakhanakh ndógo tabezøgó, zoqa iziz yan-te ndo:peawap.”

Yesu khanakhanakh-us, Eve ike manqat gembo-ein (Met 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ta khøuwa-te ndógo, Yesu Nqova Mbomambaqape mokho-te, khanakhanakh kandambá gendap. Yaq āv gene-guligulím nqægo, “Tat, qo yan neka manqei-qape-ge Evezøza ndoqoqo. No ike kandambá qo-te. Zapa ndógo, qoqa matavap qòkhonáo, ti-te ndigu, ekeza kha zøtezat neka matavap loloakh-us ezoqam ndivewe. Geté qo ti-te ndígu toqonø-vevezám, ezoqam ndigu ande av nakhei nqonqon me ndi:gu. Unimanqatín. Tát! Qoqa poev, āv tønegoám.”

²² Yaq Yesu manqat nøme ge-ein, “Gigiap neka matev ate nqægo, Tat noqá zenda-té genøvé. Ezoqa mè:zøtezák, ndego Yo gekha ezoqám. Eve mba me:-otév. Neka ezoqa mè:zøtezák, ndego Eve gekha ezoqám. Yo mba me:-otév, neka ndigu vøezøtēz, Yo Eveqa yaq-te vevezam-qa ndezøgo.”

²³ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam-té genøqambún. Yaq ti-mba ndígu tezø-eín, “Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo matev bøi nqazøte-qeivi, ndakin nqafakhanam. ²⁴ No nqazø-manqate: Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka kawakawa-za kopoáv, matev qeivi-qa ndøgoám, zo ndakin nqazo-qeivi. Geté ndigu qeiviáv. Neka ndigu manqat yoge-qa vøgoam, zo ndakin nqazoyoge. Geté ndigu yogeáv.”

Samalia ezoqam-qa yaya etæ manqat

²⁵ Khøuwa nøme, Mozes-qá guguna manqat nømendim ezoqam ndowáv. Ndego Yesu ambá gembo-matemateamín, gembo-ein, “Nømendim ezoqam. No gekha matēv nómatønumāt, khandi miavmiáv vøténdáp?”

²⁶ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gé, Mozes-qa guguna manqat áv khané-ein? Qo qoqo-geveam, gekha mokho qombóndap?”

²⁷ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Mozes-qa guguna manqat, āv qane-eín nqáego, ‘Kuku betaqagó, Evezøza-te, ndego qoge Mbumbukiam, uni qoqa mbøni-te neka uni qoge nqova-te neka uni qoqa bazaføgakh-te neka uni qoqa matavap-te. Neka ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te, kuku ndaqambe:go.’ ”

²⁸ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qo unimanqatín ndoqo-manqate. Qo matev āv tønégó. Yaq qo khandi ndòqondáp.”

²⁹ Geté ndego ezoqam, ekeza iz khakheinam-qa ndøgoám, yaq gendo-ein, “Gê, ezoqa nøme, gekha ezoqâm?”

³⁰ Yaq Yesu gembo-qavøiu, emanqat me:votót, gembo-ein, “Ezoqa møndøgoám. Zelusalem taon-té gendowáv. Ambá Zeliko taon-té genø-visatín. Yaq nakhoa livin-qase ndøugu, pepen ezoqam ndøqás, vø-møvøinam, ndabua sasa mbokhofoem, vøzuim. Yaq sège-ivøvém. Ndego ambá vønanimin. ³¹ Yaq ta khøuwa iz kopo-te ndøgo, nakhoa-te ge:veam, Mbumbukiam-gé iziz ezoqam ndøgeavún. Yaq ndego ngenek ezoqam ge-omet, geveam, ndego nakhoa yaq-keoqá genøqantáv, vølvøvu. ³² Yaq matev até kopó, ta nakhoa-te ndøgo, Livai bawan-ak ndøgeavún. Yaq até ndegó-a, ngenek ezoqam ge-omet, geveam, ndego nakhoa yaq-keoqá genøqantáv, vølvøvu. ³³ Yaq vaev, Samalia bawan-ak ndowáv, ta nakhoa-te ndøgo, ngenek ezoqam vø-omet. Yaq ndego tanakh mbogó, ³⁴ te-te vøwav, nqamav-te oil neka waen ande mulømula me vømbøe-qouzam, sasa mboløvønam, ekeza donki-qa zita-te vø:ve.* Yaq okha ezoqam-qá venangei nonqo khoev-té genøndáf, vømbø-kewagam. ³⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego silva moni mokho menas ndø-upøzó, ndego okha ezoqam-qa khoev keoge ezoqam vømbø-etoam.† Yaq āv gembøe-eín nqáego, ‘Gèmbø-keogé, ngenek ezoqam. Yaq nango tötøndo-qavan, qo fia nøme ande āv khoqoté-nqagivemēt, teqa kha-te, no fia ndægó.’ ”

³⁶ Yesu nqanek emanqat gumuvotot, yaq ndego Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, āv gembøebeváp nqáego, “Ge qô ndoqo-matavap? Ezoqa misika mokho-te nginik, matev eqeieqei, gekha ezoqâm ndømatanam, te-te ndego, pepen ezoqam gizuim?”

³⁷ Yaq ndego Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam gendo-ein, “Ezoqam ndégo, tanakh gembogo, vømbötøke.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nándav. Yaq até qó-a, matev āv toqotégoát.”

Yesu Mata neka Meli okha gezømat

³⁸ Khøuwa nøme, Yesu ekeza paev ezoqam namba, nakhoa gigeveat, yaq vemiaiv nøme-té gimøfakház. Ta vemiaiv-te ndøgo, sævam møndøgoám. Tuqa iz Matá. Yaq ndugu Yesu khoev-té gunukható. ³⁹ Ndugu yakhasuk møndømbø-goám. Tuqa iz Melí. Yaq ndugu Evezøza-qá zenda tokhotapak avønin-té gunøqóm. Nømendim manqat mbøe-ewagát. ⁴⁰ Geté Mata ndugu, khanakhanakh mbaín, lou yakhapus gu-ifutat. Sasae khàpe mbøe-khouwév. Yaq ndugu tunøwáv ndøgo, Yesu vømbø-ein, “Evézøza. Ge qô ndoqo-matavap, nqanek matev eqeieqei, no nakhapus nqæsasaetet, yaq nogu nam, no tøkeeav ndøgo? Gèmbø-eín, nanduv, no yà benøtøké.”

⁴¹ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Máta, Máta! Qo matev vinivinimba-qa yaq-te, khàpe qote-fofogeáp neka matavap khàpe qambe-khouwevát. ⁴² Geté matev kopo mba betaqam-begó. Ngunuk Meli, matev mbomambaqape ndøndáp, noqa manqat ngu-ewaget. Yaq ezoqa kopømba mbaín, tuiviwam.”

10:27 10:27 Deut 6:5; Lev 19:18 **10:28** 10:28 Lev 18:5 * **10:34** 10:34 Yaq Samalia ezoqam-a, yaq Zu ezoqam, qaqa matev zømbugóám. Geté ndego Samalia ezoqam, tanakh mbogó, ndego Zu ezoqam, vømbötøke. † **10:35** 10:35 Nginik moni mokho menas-qa fia, andé kandambá. **10:39** 10:39 Zion 11:1; 12:2-3 **10:42** 10:42 Met 6:33

11

Mbumbukiam-te toqo-guligulimat, taqa yaq-te (Met 6:9-13; 7:7-11)

¹ Khøuwa nøme, Yesu manqei nøme-te geguligulimat, yaq qamømbøe-navøem, ekeza paev ezoqa kopu nøme, āv gembøe-eín nqægo, “Evézøza. Ni guligulim-qa yaq-te qotínømánd, av Zion, ndego ezoqa ibøkha iz etoam ezoqam, ekeza paev ezoqam ge:zømas.”

² Yaq Yesu gezø-ein, “Zo tozo-guligulimat, āv qazøté-manqatát nqægo, ‘Tát!

Qoqa iz yà beto-eqawát.

Qoqa Megeat Matev, bètøndowáv ni-te.

³ Khøuwa ate tæpavpavemat, ni lou gñi-etoám, av ni lou mbain nqati:gu.

⁴ Niqa manqa-zapazapa, sà betaqambo-navøemát.

Até ní-a, ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa, møndønimbo-navupatún, ni-te gimatønumatun.

Neka ni khamasim-te ndø-àmbám.’ ”

⁵ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Ge zó, ezoqa kopu, lova u-mba-qape zifu-qa khoev-te tema, vømømbó-eín av nqægo, ‘Nøfu. Flawa misika mba qonø-etoám. ⁶ Zapa ndøgo, noge nøfu nøme, manqei nøme-tē genø mā. Yaq ndakin noqā khoev-tē genøfakhān. Geté no lou mbain vømbøe-etoám.’

⁷ Yaq qafu khoev mokho-te āv gendē-qavøiū nqægo, ‘Mòqo-nøuvān! Khoev mboqog møtøtokáz. Ni nīsømbiit, nakheis namba. Yaq kopømba mbain tæsuzam, lou vøtaqá-etoám.’

⁸ No nqazø-manqate: Ndego tesuzam, lou vømbo-etoám, ndøgo ambá ta zapaya ndøgo tenégō, ndego zifu ndembogo. Geté ta zapaya ndøgo tenésuzám, ndego ge:pouweam, yaq gigiap ate ndægo, ndego mbain ndøgo, vømbo-etoám.

⁹ Yaq nakémbá. No nqazø-manqate: Gèviám. Yaq Mbumbukiam ndøzø-etoám. Gèváo. Yaq zø ndøzo-qeivím. Gèkhaneám. Yaq Mbumbukiam zo mboqog ndøzø-mboqozó.

¹⁰ Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, ndeviam, ndego ndøndáp. Neka gekha ezoqām ndego, ndevao, ndego ndøqeiv. Neka gekha ezoqām ndego, mboqog-te ndekhaneam, ndego mboqog ndømbo-mboqóz.*

¹¹ Gê, zo mokho-te, matev áv khanégo? Nakhasam eve zongøyam-qa temboviam, ndego wazeam mbó-etoám? ¹² O gava-qa temboviam, ndego lakalakoam mbó-etoám? Av taoká. ¹³ Zo manqa-zapazapa-us, ambá qazøtegó. Geté zo zøkeza nakheis, gigiap egeiegei etoam møzøte-zøté. Yaq av tægoat ndægo, zoge Zøve, yan-te ngo:yage, ndego Nqova Mbomambaqape nøme mba zømbo-etoám, gekha ezoqām ndigu, timbøe-viømemat.”

Yesu av gimbøe-einim nqægo, Saitan-qā bazaføgakh-tē genø-sasaeāt (Met 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Khøuwa nøme, Yesu manqa-khou ezoqam, nqova soqa mbongeatám. Yaq nqova soqa gembo-fakhan, ndego manqa manqate ndøngáz. Yaq ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá. ¹⁵ Geté ezoqa nøme, āv gini-einim nqægo, “Ngenek nqova soqøsoqa, Belzebul-qā bazaføgákh gene-ngeasám, ndego nqova soqøsoqa-ge kawa.”

¹⁶ Neka ezoqa nøme ndigu, matemateam-qa mbogoám, neka teqa umingiap matev qeivi-qa vømboøgoam.

¹⁷ Geté Yesu é-møndæ-otév, av ndigu gi:matavupam, teqa bazaføgakh ande āv khanēfakhan. Yaq ndego yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein, “Bawan kopu tigoat, yaq

* **11:10** 11:10 Taqa manqa mokho av nqægo: Qo Mbumbukiam-te toqoqambuq, neka ande teqa mboqog-te me toqote-khanæmat, yaq ndego segékhatóq. Kopømbaqapé teqa bawan-te toqomø-oq. **11:15** 11:15 Met 9:34; 10:25
11:16 11:16 Met 12:38

ndigu livin-mbā gunumú-qatønēm, izuizu nakhag vōgonēm, nginik gékhoubám, até vømú-nasinīm. Neka até evenáp-a, tiqatønem, yaq izuizu ndónøfeapāt, ndigu gemó-navøém. ¹⁸ Yaq Saitan-qa yaq-te, matev até kopó. Ndego ekeza kha livin-mba tumuqata, yaq ekeza kha namba vøenøfē, teqa bawan áv khanégoāt? Yaq nakémbá, zoqa manqat mokho mbaín, nandozo-manqate av nqægo, no nqova soqøsoqa, Belzebul-qā bazaføgakh-tē qatø-ngeasām. ¹⁹ No nqova soqøsoqa, amba Belzebul-qa bazaføgakh-te tøte-ngeasamin, av zo ndøzøte-manqate, yaq gē, zogī ezoqam, nqova soqøsoqa gekha ezoqam-qā bazaføgakh-tē ginó-ngeasumatun? Gé, Saitan-qā bazaføgakh-tē ginó-ngeasumatun. Av taoká. Yaq nakémbá. Tiqa matev møndø-unimanqatín, av nqægo, zoqa manqat mokho mbaín. ²⁰ No nqova soqøsoqa, Mbumbukiam-qá bazaføgakh-tē qatø-ngeasumatún. Ndøgo zo áv qanezómás nqægo: Mbumbukiam-qa Megeat Matev, møndø-fakhán zo-te.

²¹ Neka nøme nqáneq: Ezoqa bazaføgakh-qape, ekeza khoev-te bøibøi to:yøet neka sanqava kopoav vømbógoāt, yaq teqa gigiap kopømbá. Ezoqa gembó-aqonamák. ²² Geté ezoqa uni bazaføgakh-us-qape-in tendowav, namba vøenøfē, yaq-mba vøzū, yaq ndego sanqava géviwám, ndego go:tawam, neka teqa gigiap vømbó-upøgim, vømø-etøomēm, ezoqa nøme namba.†

²³ Gekha ezoqām ndigu, no-te nøzøzaneav ndigu, ndigu nogí qaqa ezoqám. Neka gekha ezoqām ndigu, no ezoqa møvøbam-qa yaq-te tøkemav ndigu, ndigu ezoqa gèpanqasumít.”

*Matev soqaqape tøfakhan, ezoqa manqa-zapa-te nqawa tevesez
(Met 12:43-45)*

²⁴ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Nqova soqa ezoqam-te tefakhan, yaq ndego mbenga qaqaniap manqei-té gé-okhoát. Manqei egeieqei-qa ndøvawét, te:yagat. Geté qeiviav tøgoat, ekeza manqat áv gené-eín nqægo, ‘Ság. Nøkeza khoev-té qatøveséz, ma qatønde-fakhan ndøgo.’ ²⁵ Yaq ndego nango tevesez, ta khoev ndøgo viayáp neka gapuk mbaín. ²⁶ Yaq nangó genówáv, nqova soqøsoqa seven nøme vømøndó-khatōb, ndigu uni gi:soqøsoqoezam. Av teoká, av ndego ekezan nde:go. Yaq ndigu tindúzáv ndøgo, namba vøméqōm. Yaq vaev-te ndøgo, ndego ezoqam, teqa yage unimé:soqá. Av taoká, av bugukhokhof ge:yagam.”

Unimanqatin khanakhanakh-qa yaq-te

²⁷ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ezoqa ewaqape-qa mokho-te, sæva kopo áv guni-akhá nqægo, “Sævam ndugu khanakhanakh mbá guabitigú, qo gui-ova neka tete vøqā-etoumam.”

²⁸ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Unimanqatín, nandav. Geté uni khanakhanakh-in ndígu tøzøgoát, ezoqam ndigu, Mbumbukiam-qa Manqat ndiyōgē neka manqa o-mba ndimbōē-ndāpē.”

*Yesu ekezan, Ziona ge:khamas
(Met 12:38-42)*

²⁹ Ezoqam-qa bawan qakhouwevtat, Yesu-qa manqat gi-ewagat, yaq ndego áv gezømbe-eín nqægo, “Zo ezoqa ndakin nqazoyage, zo ezoqa soqøsoqá. Zo umingiap matev qeivi-qa mba zøgó. Geté zo matev nøme zóqeivimák. Sa ndøgo tozóqeivím, av Ziona qambøe-fakhan. ³⁰ Matev ndøgo, Ziona qambo-fakhan, Niniva ezoqam áv qanezómás nqægo: Mbumbukiam ndokhofotáv. Yaq até ta matev ndøgó-a, Ezoqam-ge Yo tømbo-fakhan, zo mé:zómás, zo ndakin nqazoyage, av nqægo, no Mbumbukiam ndokhofotán.

³¹ Mbumbukiam-qa Manqa Ovøyam Khøuwa Kandambaqape-te, ndugu Siba manqei kawa sævam kandambaqapu, segé-itán. Yaq ndugu zo ezoqa soqøsoqa mé:zæb, zo

11:22 11:22 Kol 2:15 † **11:22** 11:22 Ezoqa bazaføgakh-qape ndego, ekeza khoev-te bøibøi ndo:yøet, ndego Saitán. Geté ndego ezoqam uni bazaføgakh-us-qape-in, ndego yaq-mba tezu neka gigiap vømbó-upøgim, ndego Yesú. **11:23** 11:23 Luk 9:50 **11:27** 11:27 Luk 1:28, 42, 48 **11:29** 11:29 Met 16:4 **11:31** 11:31 1 King 10:1-10

ndakin nqazoyage. Zapa ndógo, ndugu qámhá gunduwav, Solomon-qa matavap loloakh manqat vómombō-ewag, ndego Izlael kawa ezoqam kandambaqape. Geté, nqáe! Ngenek ezoqam zo namba nge:go, ngenek Solomon ùnime:-lòvuám. Geté zo teqa nómendim manqat ndapeáv.

³² Ta Manqa Ovøyam Khøuwa Kandambaqape-te, até Niniva ezoqám-a, vówān. Yaq ndigu zo ezoqa soqøsoqa mé:zæb, zo ndakin nqazoyage. Zapa ndógo, ndigu manqa-zapazapa-te gigoam, mǎndo-qambúz, Ziona-qa manqat giyogem. Geté, nqáe! Ngenek ezoqam, zo namba nge:go, ngenek Ziona ùnime:-lòvuám. Geté zo qambuzaneáv, teqa manqat qazoyogem.”

Niqa matev waev-té qabegó
(Met 5:15; 6:22-23)

³³ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Lampa toqomag, yaq kopømba mbain toqo-khonao o yakhav mokho-te voqotú-utāv. Geté lampa asøzam nonqo-té qonówuá. Yaq gekha ezoqám ndigu, khoev-te ti-ozat, waev ndøqeivát.

³⁴ Qoqa kha, waev bøi mbo-etoám. Bøi eqeieqei tøgoat, yaq kha ate ndægo, waev-té qágoát. Geté bøi soqain tøgoat, yaq qoqa kha ate ndægo, bøvun-té qágoát. ³⁵ Yaq nakémbá. Aiyá qagó. Soqain ndøgo, ta waev ndøgo, qoqa mokho-te nandaqambu:gu, tøbøvun.

³⁶ Yaq nakémbá, qoqa kha ate ndægo, waev mokho-te mba tøgoat neka bøvun-qase mbain vøgoát, yaq kha ate ndægo waev-ús, kopømba av-té, lampa-qa waev qo-te ndækhaev.”

Yesu Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nómendim ezoqam gezøponqom
(Met 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Yesu manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq Felisi ezoqa kopo, Yesu lou loge manqat mbo-eín. Yaq khoev-té gemømbø-ón, lou loge-te vøqom. ³⁸ Geté Yesu bugukhokhof zenda sunguziav, av tiqa matev qægoam, lou gilogin. Yaq ndego Felisi ezoqam, nqova mbondáf.

³⁹ Yaq Evezøza, ndego āv gembøe-eín nqægo, “Zo Felisi ezoqam, zo kap neka melek, mumat mba zoto-sunguzumatún. Neka zo zøkezan, até kopó. Mumat-te ndo:go, eqeieqei. Geté zoqa mokho-te, gigiap qovetu matev neka manqa-zapazapa, møndømø-tøtvøyám.

⁴⁰ Zo matavap mbain ezoqam, ge zô ndozo-matavap, Mbumbukiam ndego ezoqam gekhakheinøvem, mumat mba mbøé-khakheinam, geté mokho-te khakheinøpøteāv neka ndego otevatēáv, ndøgo mokho-te ndøugu? Av taoká. ⁴¹ Yaq nakémbá, gigiap nandav, zoqa melek neka kap nandu-nqeitøve, zo gigiap-av ezoqam zozø-etoám. Yaq nqáe! Gigiap ate ndægo, ndøgo tøzømbé-eqeieqei.

⁴² Zo mòzo-soqoéz, Felisi ezoqam. Zo até avøe gigiap uni khasøkhasis-ín-a, qazøtøndope:tatun, zòqaqaemín, qaqageap vømø-ten-in, yaq qatoat kopo Mbumbukiam vozombø-etømemin. Matev khasøkhasis av nqægo, zo mðzogoatún. Geté matev kandakanda, kopømba ande av ezoqa nøme-te, matev eqeieqei matanam matev, neka kuku matev Mbumbukiam-te, zo gèzømbø-qasí:v. Matev eqeieqei khasøkhasis tozogoat, ndøgo kopømbá. Geté gigiap-qape ndøgo, matev eqeieqei kandakanda tozogoat.

⁴³ Zo mòzo-soqoéz, Felisi ezoqam. Zo tøzømbø-khaneát ndøgo, guliguli khoev-te, iz akhayapak-qá qonam nonqo-té qazó-qonumát, neka ezoqa ewaqape, maket manqei-te, zo khaiya mboma manqat vizap-us bezø-manqate.

⁴⁴ Zo mòzo-soqoéz. Zo andé manqei-pakha ozap nøme me zøte:gó. Mumat-te ndøgo, bugug eqeieqei. Geté mokho-te ndøugu, kha møndølanqá. Yaq ezoqa sogó-okhoát, mumat. Zapa ndøgo, ndigu zøtezateáv, av nqægo, nqanek ezoqa-pikia nge-otøvé.”

⁴⁵ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqa kopo, āv gembøe-ein nqægo, “Nømendim ezoqam. Qo nqanek manqat nandoqo-manqate, qo até ní-a, iz sòqonimbu-ngi:wát.”

⁴⁶ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Unimanqatín. Até zó-a, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, zo mòzo-soqoéz. Zo ezoqa viniv-qape zozømbø-awám. Yaq ezoqa amba-amba me:eqagím. Geté zo zenda-qase aumáv, ezoqa vozozømbé-tøkeāt, ndigu nqanek viniv ndi-eqawat.

⁴⁷ Zo mòzo-soqoéz. Zapa ndøgo, zo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqei ozap-te, khoev qaniqanimav zozø-puanumatún, zoqa matavap vesezu nonqo. Geté ndigu zøkeza zøzøkha-zapazapa-za ndøzitagát. ⁴⁸ Zo matev av nqægo ndozogo, yaq zo zò-unimanqatintét, av nqægo, matev ndøgo, zogi zøzøkha-zapazapa-za gigonem, eqeieqei. Ndigu gèzitagám, ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, yaq zo tiqa manqei ozap mumat, khoev qaniqanimav zozø-puanumatún.

⁴⁹ Mbumbukiam ekeza matavap loloakh-te, taqa yaq-te āv gene-ein nqægo, ‘No manqa vevezam ezoqam neka u-anim notøndó-khofosumát, ti-te. Geté nøme ndigu, pakhapakha zøkhanæmát neka matev soqøsoqa vøzøgoāt.’ ⁵⁰ Yaq nakémbá, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam gizitagat, Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, atema ndakin, taqa yaq-fia nqosøgeap, zo-té qanøbøí, zo ndakin nqazoyage, ⁵¹ ta zitøge matev ndøgo, qangaz, Eibol gilaem, qamat, atema Zekalaya vømølaem, yaq lou-qase-te ndøgo, ma Mbumbukiam-te søvakha gigiap giløvusumatun, yaq ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev ndøwev, livin-qase ndøugu. No unimanqatín nqazø-manqate. Nqanek yaq-fia nqosøgeap, zo zøndapém, zo ndakin nqazoyage.

⁵² Zo mòzo-soqoéz, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam. Zo mboqog mboqogim nonqo, mòzo-khonøbém, Mbumbukiam-qa yaq-te zøtezat nonqo. Zo zøkezan onimáv, neka zo ezoqa nøme zòzømbø-kház, ndigu onim-qa ndigu.”

⁵³ Yesu nqanek khoev ge-ivav, yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqam, qaqa matev ndøngazém, te-te. Yaq ndigu bevap vinivinimbá gimbogoam.

⁵⁴ Ambá gembo-matemateømemín. Yaq ndego manqat soqain te-einin, yaq ambá manqa ovøyam-té ginø-veemín.

12

Ezoqam-qa khavozam matev-qa yaq-te, gò:feazoát

(Met 10:26-27)

¹ Ndakin ezoqa kopoav-qapé gindupindam, Yesu-te. Taosen møndømø-løvú. Izuizum sège-tokhonømbemám. Geté Yesu bugukhokhof ekeza paev ezoqam, āv gezømbe-ein nqægo, “Gò:feazoát. Felisi ezoqam ndigu, khavozam ezoqám. Tiqa matev, bugug eqeieqei ndøkeogé. Geté soqain. Neka tiqa khavozam matev, andé flawa poponøvem nonqo me me:panqavøemín, ezoqa nøme-te. ² Geté gekha matēv ndøgo, ndøgutøve, bavokhó qandó-fakhanám. Neka gekha manqāt ndøgo, ndøkhoneve, ndøndo-veveám. ³ Manqat ndøgo, zo lovølova ndozo-manqate, yaq tønðo-paveat, ezoqa ewaqape sugumú-ewagét. Neka manqat ndøgo, zo khoev mokho-te, ezoqa nøme-qa gea-te sa ndozoto-potozu, bavokhó sugumú-vøndavét.”

Møe Mbumbukiam-te mbá qazinøgoát, ambá ndøgo, ezoqam-te

(Met 10:28-31)

⁴ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Nøfuap! No nqazø-manqate: Zo ndigu møe zøgó, ndigu ezoqa pakhapakha sa ndikhanæ. Zapa ndøgo, ndigu kha mba zøngiú. Geté taqa zita-te, ndigu matev nøme kopømba mbaín tizøgo. ⁵ Geté no ndakin nøtézømás av nqægo, zo møe gekha ezoqām zombógoāt. Zo møe ndego tozombó-goát, Mbumbukiam. Ndego

bazaføgakh ambá ta-mba nqānek, qambøegō, ezoqa tezig. Geté taqa zita-te, ndego kopømbaqapé, ezoqa gøinam-té gemø-nqagivém. Unimanqatín. Møe te-mbá tømbogó ndego.

⁶ Zo møzøte-zøté. Pipisi nakheis-qa fia khapekhapémbá. Moni mokho-qasis menas, faev soqotéwí. Pipisi, fia khasøkhasis ambá ginigú. Geté Mbumbukiam ndezø-keôgé, ndigu. Ndego pipisiam kopo, manqa mate gembøé-navøemák. ⁷ Geté gèmbo-mataváp. Zo-te até zogí izúm-a, zoqa kawa-te ate nandigu, Mbumbukiam møndø-gevebám. Yaq nakémbá. Zo møe ndøgō. Zo Mbumbukiam-qa bøi-te, pipisi kopoav-qape ùni zøte-løvubám.”

*Ni mivi bizigú, Yesu-qa yaq-te
(Met 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “No nqazø-manqate: Gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa bøi-te te-unimanqatintat, av nqægo, ‘No Yesu-gē ezoqām,’ teqa yaq-te, até Ezoqam-gé Yó-a, Mbumbukiam-gi enzol ezoqam-qa bugug-te, āv gené-unimanqatín nqægo, ‘Ngenek nogē ezoqām.’” ⁹ Geté gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa bøi-te noqa yaq-te to:nawam, teqa yaq-te, até nó-a, ndætonawám, Mbumbukiam-gi enzol ezoqam-qa bugug-te.

¹⁰ Gekha ezoqām ndego, Ezoqam-ge Yo-qa yaq-te, manqa soqøsoqa ndemanqate, ta manqa-zapa ndøgo, Mbumbukiam kopømbá, segembøé-navøém. Geté ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa iz tengiu, Mbumbukiam teqa manqa-zapa gembøé-navøemák.

¹¹ Zo ezoqa Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te o megetapak-qa megemege-te o gekha kawakawa-za-qa megemege-te ti-itub, yaq zo ndøfofðgeáp av nqægo, ande gekha manqat me zozømbé-qavøiū o gekha manqat zó-einim. ¹² Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, Nqova Mbomambaqape zø-ovøyám, zo ande gekha manqat me zøté-einim.”

Gigiap kopoav ezoqam, ndego gigiap sa gemøndatat, taqa yaya etæ manqat

¹³ Yesu ezoqa bawan-qape manqat gezø-manqatat, yaq livin-te ndøugu, ezoqa kopo āv gembøe-ein nqægo, “Nøméndim ezoqam, noge ata gèmbo-ein, tat-qa gigiap, yà bani-etøomém, ndøgo gini-ivav, genanim.”

¹⁴ Geté Yesu gembo-qavøiu, “Gê, no gekha ezoqām ndøve, qo neka qazøpikia tæzø-ein, av nqægo, ‘Zøve-qa gigiap āv qazøtē-etøomēm nqægo?’”

¹⁵ Yaq Yesu ezoqa ewaqape, āv gezømbe-ein nqægo, “Aiyá qagó neka zøkeza kha, gèmbo-keogé. Zo gigiap me:qovètú. Ezoqam-qa yage, ambá av nqægo, gigiap kopoav-qape-tē qanotawē.”

¹⁶ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, “Ezoqa kopo møndøgoám. Gigiap kopoav ezoqām. Ndego khae vømbøgoam. Yaq viav nøme-te, ndego avøe gigiap kopoav-qapé qambo-fakhan. ¹⁷ Yaq ndego ezoqam gematøvem, ‘Av khatégō? Noqa khoev ate nqæpuate løvøzupøteáv, avøe gigiap vøté-nqeitām.’

¹⁸ Yaq ndego āv gene-ein nqægo, ‘No nqānek qægó. Lou nqeitam khoev awenege nó-evzám. Yaq kandakanda ndakinak nópuán. Yaq lou tötú:nqeitām ndøgo, noqa gigiap nøme namba. ¹⁹ Yaq taqa zita-te, no nøkeza mokho-mba āv qaté-ein nqægo, “No ndakin gigiap kopømbá. Viav kopoáv, no gigiap-qa nófofogeapák. No ndakin pusa mba nótavát, lou vøelogāt neka ibøkha vøe-izumāt. Yaq no khanakhanakh mbá qatéyagát.”’

²⁰ Geté Mbumbukiam gembo-ein, ‘Qo matavupav ezoqam, qo nqægo lova qónaqaním. Yaq gê, qoqa gigiap ate nandaqambe:go, gekha ezoqām ndø-upøgim, ndoqo-khatiwi? Qó mbá!’”

²¹ Yesu nqanek yaya guzumbu-eta, yaq nøme āv gezømbe-ein nqægo, “Ndigu matev āv tøzømbé-fakhán, ndigu gigiap sa timøndatet, ekezan nonqo, geté Mbumbukiam-qa bøi-te, gigiap ande mbain me ndi:gu.”

Zo gigiap-qa yaq-te ndøfofògeáp
(Met 6:25-34)

²² Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Yaq nakémbá, no nqazø-manqate: Zo yage-qa yaq-te ndøfofògeáp, av nqægo, gekha lou zólogāt. Neka kha-qa yaq-te ndøfofògeáp, av nqægo, gekha ndabua zó-uzumāt. ²³ Yage-qa mokho, taoká ndøgo, lou mba toqologat. Neka kha-qa mokho, taoká ndøgo, ndabua mba toqo-uzumat. ²⁴ Pipisi zøtézmēt! Ndigu avøe gigiap ogekhamáv, neka gendó-peanemák. Neka ndigu lou nqeitam nonqo khoev mbaín. Geté Mbumbukiam ndøzøkefé. Gèmbomataváp. Zo teqa bøi-te, pipisi ùni zøteløvubám. ²⁵ Ge zø ndozo-matavap, ezoqa kopo zo mokho-te tefofogeapat, ndego yage elavøqase ndømbó-seketet? Mbaín! ²⁶ Até nqanek matev-qasé-a, zo kopømba mbaín, tozo-matønømem. Av tægoat ndægo, yaq zo gekha zapá, matev nøme-qa yaq-te ndozofofogeap?

²⁷ Neka flawas zøtézmēt, ndi-umizan. Ndigu sasae gonemáv neka ndabua potofumáv. Geté no nqazø-manqate: Até Solomón-a, ndego kawa ezoqam kandambaqape, gigiap mbomømboma kopoav-qape qambogoam, teqa ndabua bugug keoge mbaín, av flawas ndi:gu, tiqa bugug ndækeoge. ²⁸ Nginiq flawas, ndakin gagayag-te ndi-umianet, nakhamas-te ambá giní-pakhaéz, yaq gøinam-té ginø-nqagivemém. Geté Mbumbukiam ndabua bugug keoge eqeieqei zø-etoám. Mbumbukiam flawas ndabua eqeieqei ndezø-etoam, ndego zo nøme mba zømbó-uzám. Zoqa unimanqatin khapémbá, Mbumbukiam-te. ²⁹ Zo lou-qa yaq-te neka izam-qa yaq-te, matavap khapé bezømbe-khouwèvát neka mbofofogèáp. ³⁰ Gigiap av nqægo upøgim-qa yaq-te, miavmiav bavokho-ak mba ndømataváp, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu, nqanek manqei-qape-te. Geté zoge Zøve, ndego møndæ-otév, gigiap av nqægo, zo bèzøgó. ³¹ Zo bugukhokhof Mbumbukiam-qa Megeat Matev mba zombóvawát. Yaq ndego zo nqanek gigiap nøme, ndøzø-etoám.”

Moni mendebam-qa yaq-te
(Met 6:19-21)

³² Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo møe ndøgó, zo ande sip nakhei misika mba ndøzøte:go. Zapa ndøgo, zoge Zøve-qa poev nqáneq: Ndego teqa Megeat Matev zo zø-etoám. ³³ Gigiap nandøzøgo, gèwí. Yaq moni ndigu, tozoqasem, gigiap-av ezoqam zozø-etoám. Av tøzøte-gonem ndægo, yaq zogi moni, yan manqei-té qazonø-møvøbumít. Ta manqei-te ndøgo, moni nqeisam nonqo ndigu, gékeqanimák. Neka moni ndigu, génasinimák. Neka aqona ezoqam, kopømba mbaín, tizømetam, neka khotet kopømba mbaín, tilouzim. ³⁴ Matev av tøzøté-goném. Zapa ndøgo, ma zoqa gigiap qaniqanim ndægo, até zoqa mataváp-a, sa ndøgo tógoát.”

Evezøza-qa qavøne nonqo, é-mozoto-khakheinám

³⁵ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Zo é-mozoto-khakheinám. Neka zoqa lampa até betøkháev. ³⁶ Zo andé nginiq sasae ezoqam me me:gó. Khakheitáp. Ndigu ekeza kawa-qa tiokewaget, ndego sakhei etoam matev-te gewav, yaq khøuwa nøme nqawa tendoqavan, mboqog-te vøkhaneām, yaq ndigu mboqog nakhamas-té ginømbó-mboqozønám. ³⁷ Yaq ndigu sasae ezoqam khanakhanakh mbá ginígoát, kawa ezoqam tendoqavan, ndigu vøzøzmēt, timbøe-tiawet. No unimanqatin nqazø-manqate. Ndego kawa ezoqam, tegi sasae ezoqam av te:zømet ndægo, yaq ndego sasae nonqo ndabua ndø-úz, lou loge-te qonam manqat vøzø-ein-a, lou vøzø-qoqōng. ³⁸ Sasae ezoqam av ngi:gu, khanakhanakh mbá ginígoát, até ndøgó-a, tigi kawa ezoqam lova u-mba o nqoiev-te tendoqavan, yaq ndigu tezømet, av nqægo, ndigu møndo:-khakheinám.

³⁹ Gèmbomataváp: Khoev eve amba te:-otevin, av nqægo, ande gekha khøuwa iz-te, aqonam ezoqam tendowav, yaq ndego ambá gembótakák, khoev sa tembo-nqawain.

⁴⁰ Yaq até zó-a, zo vò:khakheinám. Zapa ndógo, Ezoqam-ge Yo, ta khøuwa-te ndógo tendéqaván, zo matavapøteav tøgoat, ndego tendoqavan.”

Yaya etæ manqat, sasae ezoqam eqeieqei neka sasae ezoqam soqaqape-qa yaq-te (Met 24:45-51)

⁴¹ Yaq Pita Yesu gèmbobeváp, “Evézøza. Gê, yaya nqanek qoqo-eta, ni qoté-manqate, ó, ezoqa ewaqape qoté-manqate?”

⁴² Yaq Evezøza gembo-qavøiu, “Ge qô ndoqo-matavap? Gekha sasae ezoqám, ndego unimanqatin neka matavap loloakh-us? Sasae ezoqam unimanqatin neka matavap loloakh-us, av ngé:go. Tege kawa ezoqam, manqei nøme-te tewav, yaq ndego sasae ezoqam, keoge ezoqam teve, teqa khoev teqeivat neka tegi sasae ezoqa nøme, khøuwa eqeieqei-te lou vøzø-etoumāt, ⁴³ yaq vaev-te nqawa tendoqavan, teqeiv av nqægo, ndego sasae eqeieqei ndøgōt, yaq ndego sasae ezoqam kopømbá, khanakhanákh. ⁴⁴ No unimanqatín nqazø-manqate. Ndego kawa ezoqam, gigiap ate ndømbøego, keoge ezoqam ndégo tévé, ngenek sasae ezoqam. ⁴⁵ Geté ndego sasae ezoqam, av te:matavupat nqægo, noge kawa ezoqam nakhamas-te gendō-qavanāk, yaq ndego sasae ezoqa nøme kha zókhanæmāt, angana neka sakheis, neka lou loge mōqæ vømbóyāt neka ibøkha soqa izam mōqæ vøgoāt, yaq kawa mbó-okivāt, ⁴⁶ yaq tege kawa ezoqam, ta khøuwa-te ndógo tendéqaván, ndego sasae ezoqam khakheinøpøteav tøgoat neka otevatav vøgoāt, ndego tefakhan. Yaq kawa ezoqam, ndego sasae ezoqam, yaq-fia nqosøgeap mbó-etoám. Yaq-fia kandambá teta, te-te ndego. Yaq ndógo tenø-khofotáv, ma unimanqatinteav ezoqa nøme ndi:gu.

⁴⁷ Gekha sasae ezoqám ndego, tege kawa ezoqam-qa poev te-otev, gete khakheinøpøteav tøgoat neka teqa poev paeveav vøgoāt, ndego yaq-fia nqosøgeap kandambá tendap. ⁴⁸ Geté gekha sasae ezoqám ndego, tege kawa ezoqam-qa poev otevatav tøgoat, neka matev soqain vøgoāt, ndego yaq-fia nqosøgeap andé khapémbá tendap.

Gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam otevat kandambaqape gembo-etoam, yaq ndego nqawa kandambaqapé sa bembo-qavøiú. Neka gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam gigiap o matev kopoav teqa zenda-te go:ve, yaq ndego nqawa kandambá sa bembo-etoám.”

Ezoqa géqaqáb, Yesu zapaya (Met 10:34-36)

⁴⁹ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “No nqanek manqei-qape-te, gøinam mboqotøve-qa nøgeavún. Neka noqa poev kandambaqape nqáne: Ambá gewagimín. ⁵⁰ Geté no ibøkha iz vini båtøkhæ-ndáp. Yaq no mbøni vaev kandambá, taqa yaq-te, atema matev ate ndægo, vømó-navøēm.

⁵¹ Ge zô ndozo-matavap, no nqanek manqei-qape-te, ezoqa sambi etoam-qa nøgeavun? Av taoká. No ezoqa qaqaqa-qa nøgeavún. ⁵² Ndakin matev āv qanéfakhán nqægo: Khøev kopo-te ezoqam faev tiyagat, ndigu ndøqatøném. Ezoqa misika, ezoqa menas gésanqáb, neka ezoqa menas, ezoqa misika vøsanqáb. ⁵³ Eve yo ndøsanqáo, neka yo eve vøsanqáo. Evo yu ndøsanqáo, neka yu evo vøsanqáo. Zakhapuka ziwap ndøsanqáo, neka ziwap zakhapuka vøsanqáo.”

Yesu-qa yaq-te, mokho vømbo-ndapém neka vøqambuz (Met 16:2-3)

⁵⁴ Yesu ezoqa bawan-qape manqat nøme gezø-ein, “Zo ozoz qazo-qeivimin, khøuwa sininim tøwuøyav, yaq zo nakhamas-te āv qazøte-einimín nqægo: Qæ ndølanqā. Yaq unimanqatín. Qæ sège-lanqaín. ⁵⁵ Neka yaq sanqa khamøe qando-feain, yaq zo

āv qazøte-einimín nqægo: Khøuwa tatas-qape ndøyøēt. Yaq unimanqatín. Khøuwa tatas-qape sège-itanín. ⁵⁶ Zo khavozam ezoqám, zo ndozo-manqate av nqægo, ‘Ni Mbumbukiam mōtinōtēn.’ Zo manqei neka khaiya qazo-qeivimin, yaq zo mōzøte-zøtezin, av nqægo, khaiya ande āv khanégoāt. Geté zo matev nqazo-qeivi, av ndakin nqæfakhate, zo gekha zapâ, taqa mokho ndapeav ndozogo?”

Mbumbukiam-te nakhamas-té qanøqambúz

(Met 5:25-26)

⁵⁷ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo gekha zapâ, zøkhapus mokho-mba matavapøteav ndøgo, gekha matēv ndøgo, egeieqei ndøgo? ⁵⁸ Gēmbo-mataváp. Qo ezoqa nøme-te moni ndiqambo-løfoke, yaq ndego qo manqa ovøyam-te ndapaqat-qa tegoat, qo manqat vøkho-khakheinám, te namba, ate av-té nakhoa-te tøzøte-apet. Soqaín ndøgo, ndego qo manqa ovøyam megeat ezoqam-qa zenda-te teve, yaq ndego qo polis ezoqam-qa zenda-te vøvē, yaq ndego qo ndimbula-te sasa ndø-utāq. ⁵⁹ No nqataqá-manqate. Qo ndøgo naqanøká qotøndó-fakhaqák, atema fia ate ndægo voqotumúgū.”

13

Gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam-te qambuniav tegoat, ndego gemø-navøém

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa nøme Yesu namba gi-goam, emanqat āv gimbøe-vototém nqægo: Gelili ezoqa nøme, Mbumbukiam-te søvakha gigiap ndølvusumat. Yaq ate av-té, etoam matev gi-goat, Pailøt-gi nakhag ezoqam, gèzitág. Yaq av nqægo, tiqa kouk, søvakha gigiap-té qanø-o:á, ndigu Mbumbukiam-te etoam nonqo lou-qase-te go:-aomem, neka tiqa kouk namba vømø-tøkua. ² Yesu nqanek emanqat ge-ewag, yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Ge zó ndozo-matavap, ndigu ezoqam, nqanek matev qazøfakhan, tiqa manqa-zapazapa kandambâ, áv táoka, ndigu Gelili ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa? Yaq nakēmbâ, nqanek matev qazøfakhan ti-te? ³ Mbaín! Geté no nqazø-manqate: Zo Mbumbukiam-te qambuzaneav tøgoat, yaq até zó-a, zo ate ndøzøte:go, āv tøzømé-nasiním. ⁴ Neka ge zó ndozo-matavap, ndigu ezoqa 18 gipakhaez, Siloam kewan-qasi avønin-te ndøgo, khoev eqawat-qape qandonqoe, tiqa manqa-zapazapa kandambâ, áv táoka, ndigu ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa, Zelusalem taon-te ndiyage? ⁵ Mbaín! Geté no nqazø-manqate: Zo Mbumbukiam-te qambuzaneav tøgoat, yaq até zó-a, zo ate ndøzøte:go, āv tøzømé-nasiním.”

Yaya etce manqat, fig tae vi:mav qagoam

⁶ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, “Ezoqa møndøgoám, ekeza waen khæ-te, fig tae vømbøyam. Yaq tae nanga-qa gemøkewag, vi:pøteáv. ⁷ Yaq ndego tege sasae ezoqam, khæ gembøe-kewagam, āv gembøe-eín nqægo, ‘Nqáe! No nqanek tae-te, nanga viam-qa nømbøe-kewagám. Viav misiká. Geté vi:máv. Ság! Qókhavoé. Manqei mo:khazú.’

⁸ Geté yaq ndego sasae ezoqam gendo-qavøiu, ‘Khanánqa. Tae nqanek até betøkhæyá. Viav kopo nøme bêtøkho-ngeatám. Tae zapa-te nqanek, manqei mumat bêtøkho-nqagím. Yaq pakhakh notóqouzám. ⁹ Eisa, viáv nøme qanéviám. Geté mbain tøgoat, kopømbá. Soqó-khavoé.’”

Yesu Sabat khøuwa-te, sævam zita køfi:v gukhakheinøvem

¹⁰ Sabat khøuwa nøme, Yesu Zu ezoqam-qa guliguli khoev nøme-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat, ¹¹ yaq nqáe! Sævam kopo møndøgoám. Ndugu nqova soqa mbøigoám, ndego enqoni vømbø-etoam. Viav kandambá gumbøigoam. Viav ate qægoam 18. Yaq ndugu zita køfi:v. Kopømba mbain, ndaføyamba vøe-itān. ¹² Yesu ndugu sævam

gu-omet, yaq sègembo-akhá, vòndōwav, yaq gumbo-ein, “Ngólam, qo mòqo-eqeieqei-éq. Qoqa enqoni nandav, mòndōqa-navòém.” ¹³ Yaq ndego zenda mbòevé. Yaq nqova mbaín, ndugu sège-eqeieqei-év, ndafōyamba vō-itan, Mbumbukiam-qa iz sasa ndø-eqa.

¹⁴ Geté ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev megeat ezoqam, khanakhanakh mbaín, Yesu ngunuk sævam, Sabat khøuwa-te guikhakheinøvem. Yaq ndego ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, “Sasae khøuwa ate ndi:gu, síks. Ta khøuwa-te ndōgo tōzōtōndé-okhoát, eqeieqizat-qa tozogoat. Ambá ndōgo, Sabat khøuwa-te.”

¹⁵ Yaq Evezøza gembo-qavøiu, “Zo khavozam ezoqám. Até zó-a, zo sasae sōzogoatún, Sabat khøuwa-te. O gê, zo Sabat khøuwa-te, kao o donki nqovotumáv, neka ibøkha-te ituimáv. Av taoká. Zo mōzogoatún. ¹⁶ Até ngunuk sævám-a, Eibleem-gú ziú. Geté Saitan viav kopoav-qapé gumøvøitam. Ate qægoam 18. Yaq ge zō ndozo-matavap? Ngunuk kopømba mbaín, Sabat khøuwa-te tu-eqeieqei-ev. Av taoká. Kopømbaqapé!”

¹⁷ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq tegi qaqqa ezoqam ate gi:goam, mivi ndøndapém. Geté ndigu ezoqa nøme, khanakhanákh, Yesu matev kandakanda ate qægoam, gematønumam.

Masted tae nanga-qa yaya etæ manqat
(Met 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Yaq Yesu gezø-ein, “Gê, Mbumbukiam-qa Megeat Matev ande gekhâm? Gekhā nōtékhāmās? ¹⁹ Masted tae nanga nōtékhāmās. Ndigu khapikhapímbá. Geté ezoqa, nanga kopo khae-te tezøgeakh, yaq ndigu gèkhhouwezín, vømō-tae-in, neka pipisi tang-te sasa mo:viviamín.”

Flawa poponøvem nonqo-qa yaya etæ manqat
(Met 13:33)

²⁰ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Gê, Mbumbukiam-qa Megeat Matev gekhā nōtékhāmās? ²¹ Flawa poponøvem nonqo nōtékhāmās. Sakheis khasøkhasis ndø-upøgimatún, khapémbá, flawa-te vōu-pomogimimin. Flawa poponøvem nonqo, khapelavøqase ambá qanegó, neka flawa kandambā. Geté flawa ate ndi:gu, sègemø-popoezín.”

Yaya etæ manqat, mboqog khapelavøqasi-qa yaq-te
(Met 7:13-14, 21-23)

²² Yesu nakhoa gegeveat, Zelusalem taon-te gemat, ta taon neka vemivemiav-te ndōgo, nakhoa-te qo:goat, Mbumbukiam-qa manqat me:zømesimát. ²³ Yaq ezoqa nøme, Yesu āv gembøbeváp nqægo, “Evézøza. Gê, ezoqa khapímbá, tikhandi:z?”

Yaq Yesu ndigu gezø-qavøiu, ²⁴ “Bazaføgakh ndø-asáz. Mboqog khapelavøqasi-té qa-zomó-óz. No nqazó-manqate. Ezoqa kopoáv, onim-qa tigoat. Geté kopømba mbaín. ²⁵ Khoev eve mboqog to:tokaz, yaq zo bavokhó sozotówán, vozó-khanæmēm. Yaq zombó-viømém, ‘Evézøza. Mboqog qoní-mboqozó!’ Geté yaq ndego tendo-qavøiu, ‘No zo nōtenøtenák. Zo gekha manqei-ák?’ ²⁶ Yaq zo tozombo-qavøinam, ‘Ni lou zilogám neka ibøkha zi-izumám, qo namba, neka qo niqa vemiav-te, mòqoti-nømendimám.’ ²⁷ Geté ndego nangó genøzø-qavøiú, tezø-ein, ‘No zo nōtenøtenák. Zo khazonø-goam? Mōzozáv, zo manqa-zapazapa-us ezoqam ate ndøzøte:go.’

²⁸ Zo zó-eivumát, neka khaya vozó-vivisumāt, Eibleem neka Aezek neka Zekop neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate ndi:gu tozo-zømet, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te tigoat, getē zo bavokhō ginø-nqagevēm. ²⁹ Ezoqa khøuwa fakhanam neka khøuwa sininim neka sanqa-sanqa-té gindúzáv. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, lou loge kandambaqape-té genøqonáv.

³⁰ Nqáe! Ezoqa nøme, ndakin ndindopaev, ndigu gó:megetát. Neka nøme ndigu, nduo-megetap, ndigu gendópavát.”

*Yesu Zelusalem-ak-qa mbøni qambova
(Met 23:37-39)*

³¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Felisi ezoqam ndozáv, Yesu vømømbō-einim, “Nqanek manqei mòqo-iváv. Viní qonóqáv. Zapa ndøgo, Elod qo løvøqa-qa qagó.”

³² Geté Yesu gezø-ein, “Ngenek khavozam ezoqam, Elod, āv qazømømbøé-einim nqægo, ‘Nqáe! No nqægo neka qasun, nqova soqøsoqa sængiasumít, ezoqam-qa mokho-te ndu:gut, neka ezoqa vøe-khakheinøvemēt. Yaq khøuwa timønø-misika-ez, no sasae nutumúkhóu. ³³ No nakhoa até banø-geveét. Sæmá, nqægo neka qasun, neka qa-punum, atema Zelusalem taon-te vøemø-fakhān. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, kopømba mbaín, manqei vini-te tilaem. Zelusalem taon-te mbá giabemø-laém.’* ”

³⁴ Zelusalem, Zelusalem, qo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam pakhapakha ndoqozø-khaneam, neka nandí ndøqōtē-zītōgē, ndigu Mbumbukiam qo-te ndendo-khofosam, no khøuwa kopoáv, qogi ezoqam baqa amba nøzømbe-eqatám, kopømba ande av kokolok evo nduigu, nakheis gukhatobin, ekeza taf mokho-te vø-ozin. Geté qo gèqambo-qasi:vám. ³⁵ Nqáe! Zoqa khoev nqanek, ezoqam mbaín, segégoát. No nqazø-manqate: Zo no nango naqanøká zønømendamá. Geté ta khøuwa-te ndøgo, sa tøzøté-nømendám, zo tozo-einim, av nqægo, ‘Mbumbukiam ngenek ezoqam bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav!’ ”

14

Yesu Sabat khøuwa-te, ezoqa gekhakheinøvem

¹ Sabat khøuwa nøme, Yesu lou Felisi iz akhae ezoqam-qá khoev-té gemølóg. Yaq ndigu bøi mba mbotakém, ande gekha matev me ndømatanām.

² Yaq nqáe! Ezoqa tendowáv ndøgo, Yesu-qa megemege-te vø:-itan. Ndego bov neka pingim gèmbø-boqotám. ³ Yaq Yesu ndigu Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqam, āv gezømbe-beváp nqægo, “Gê, kopømbâ, Sabat khøuwa-te ezoqa toqo-khakheinøvem, ó, khafeâp?”

⁴ Geté ndigu yaq qavøiwateáv. Yaq Yesu ngenek ezoqam, zenda mbøevé, vøkhakheinøvem, sasa ndøkhofotav.

⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Zønømbé-einim. Zo nqazo-qonøve, ezoqa kopo, Sabat khøuwa-te, yo o kao ibøkha ozu-te tumbøe-van, yaq gê, ndego sa ndø-ivav? Av taoká. Geté nakhamas-té genøliváv. Até ndøgó-a, Sabat khøuwa-te tøgoat.”

⁶ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu kopømba mbaín, manqat vømbøé-qavøinām.

Qo qakeza iz toqovoa, yaq Mbumbukiam ndø-eqoqó

⁷ Yesu nqanek lou loge-te gegoam, yaq ezoqa tezømét ndøgo, ndigu ezoqa kandakanda-qá qonam nonqo-té gimøqonám. Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein, ⁸ “Qo ezoqa sakhei etoam lou loge-te tekhatog, yaq ezoqa kandakanda-qa qonam nonqo-te ndòqóm. Soqaín ndøgo, ezoqa iz-akhae-qape tendowav, ⁹ yaq ndego ezoqam, ma qo ge:khatoq, teqa-ein, ‘Qoqa qonam nonqo, ngēnek qombō-etoām,’ yaq qo mivi voqóndāp, khokho ezoqam-qa qonam nonqo-te sasa qomøqóm. ¹⁰ Geté ezoqa lou loge-te tekhatog, yaq khokho ezoqam-qá qonam nonqo-té qamøqóm. Yaq ndego ezoqam, qo ma ge:khatoq, tendowáv ndøgo, qo vøqá-ein, ‘Nøfu. Nqánek qoqonø-qóm, ezoqa

13:30 13:30 Met 19:30 * **13:33** 13:33 Yesu Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam ge-ein, ekezan me-ein.
13:35 13:35 Psa 118:26 **14:3** 14:3 Luk 6:9 **14:5** 14:5 Met 12:11; Luk 13:15 **14:8** 14:8 Prov 25:6-7

kandakanda-qa qonam nonqo-te.' Yaq av nqægo, qoqa iz gó:-eqatát, ezoqa ewaqape-qa bõi-te, ndigu qo namba lou-qase-te tiqonavat."

¹¹ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, "Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, ekeza iz te-eqatat, teqa iz gévoatát. Neka gekha ezoqām ndego, ekeza iz tevoatat, teqa iz gó:-eqatát."

Kopømba mbain, ti-mba toqozø-tøkeat ndigu, yaq tiqa-qavøitat

¹² Yaq Yesu ndego ezoqam, ma lou loge-te ge:khato, āv gembøe-eín nqægo, "Qo lou loge kandambaqape toqo-khakheinam, khøuwa muin o khagus, qo ambá av nqægo, qogi qafuap o namba-qaniap o qakeza ezoqa nøme o gigiap eve ezoqam, ndigu khøev avønin ndiqapuate, ti-mba ndígu toqókhatøb. Av toqotegoat ndægo, yaq ndigu qo até tiqá lou loge-té-a, segé-khatoqabém. Yaq qoqa yaq-fia sa ndógo tóqágoát. Yaq-fia nøme mbain. ¹³ Geté lou loge toqo-khakheinam, yaq gigiap-av ezoqam neka bov o pingim soqøsoqa ezoqam neka kagi ezoqam neka bõi waev mbain ezoqam qókhatøb. ¹⁴ Av toqotegoat ndægo, qo kopømbá, khanakhanákh. Zapa ndógo, ndigu kopømba mbain vøqambé-qavøinām. Geté yaq-fia ndógo toqomóndáp, ezoqa eqeieqei løvøte-te tindusuz."

Yaya etæ manqat, lou loge kandambaqape-qa yaq-te, ezoqa qazømbø-qasi (Met 22:1-10)

¹⁵ Ezoqa nøme, ndego lou namba gi:logat, nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego Yesu āv gembøe-eín nqægo, "Ezoqa khanakhanákh mbá giabitigú, ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev møkho-te, lou loge kandambaqape-te ndøgo, lou timølog."

¹⁶ Geté yaq Yesu gembo-qavøiu, "Unimanqatín. Geté qoté-ewāg, nqanek emanqat: Ezoqa møndøgoám. Ndego lou loge kandambaqape ndøkhakheinám. Yaq ndego ezoqa kopoáv gezø-akhayam, teqa lou loge-te tinduzav. ¹⁷ Yaq lou loge khøuwa qamø-khantaz, ndego tege sasae ezoqam ndøkhofovát, ti-te ndigu, vømøzø-ein, 'Mòzotøndozáv. Lou møndømu-khakheinám.'

¹⁸ Geté ndigu ezoqa ewaqape, tanakh manqat mbo-einím. Kopømba mbain vøndézāv. Nøme ndego gendo-ein, 'No manqei nowí. Yaq bàmonáv, bamøqeiv. Tanakhambá. Kopømba mbain, vøtøndénāv.'

¹⁹ Ezoqa nøme ndego gendo-ein, 'No kao nowí. Ate gi:goam tén. Avøe manqei khayam nonqó. Yaq ndakin nømé-khamasím. Tanakhambá. Kopømba mbain, vøtøndénāv.'

²⁰ Ezoqa nøme gendo-ein, 'No sævam no-okí. Yaq kopømba mbain, vøtøndénāv.'

²¹ Yaq ndego sasae ezoqam gèndoveséz, ekeza kawa ezoqam, manqat vømømbø-ein. Ngenek nqanek manqat ge-ewag, yaq qaqā ndógó, ekeza sasae ezoqam vømbø-ein, 'Ság. Nakhoa kandakanda neka khasøkhasis-té soqóqáv, taon-te ndøgo. Nakhamas-té. Yaq gigiap-av ezoqam neka bov o pingim soqøsoqa ezoqam neka bõi waev mbain ezoqam neka kagi ezoqam qotøndó-khatøb, voqotøndó-itüb.'

²² Yaq ndego sasae ezoqam matev gumugu, av kawa ezoqam gembøe-ein, nango vøndøqavan, yaq āv gembøe-eín nqægo, 'Káwa ezoqam. No ezoqa møtøndo-khatøb, av manqat qoqonømbø-ein ndægo. Geté qonam nonqo nøme, ndølvøvúzáp.'

²³ Yaq kawa ezoqam gembo-qavøiu, 'Taon bavokhó qonóqáv, ta nakhoa vinivinimbatē ndo:go. Yaq ezoqa qomøzø-pouwá. Bètøndozáv. Noqa khøev-te, ùni betetøváb. ²⁴ No nqazø-manqate: Ndigu ezoqam, no bugukhokhof qazø-akha, qazømbø-qasi, ndigu ezoqa kopo, noqa lou loge kandambaqape-te, gemø-onák.' "

Vøkhæ-matøvé, Yesu paev-qa toqombo-goat (Met 10:37-38)

²⁵ Khøuwa nøme, ezoqa bawan-qape kandambá, Yesu namba nakhoa-te gi-apat. Yaq ndego tønøqambún ndógo, ndigu gimbojavam, vøzø-ein,

²⁶ “Gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, gete ndego ekeza eve neka evo neka zas neka nakheis neka namba-qaniap sanqabeav tōgoat neka atē ekeza yagé-a, sanqaweav vōgoāt, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat. ²⁷ Neka gekha ezoqām ndego, ekeza tae mutui eqawateav tōgoat, no vønøndó-paēv, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat.

²⁸ Gèmbø-mataváp. Zo ezoqa kopo, khoev eqawat-qape weve-qa tegoat, ndego bugukhokhof bètøkho-matøvév, av nqægo, taqa fia gekhâm, até vømúkhōu. ²⁹ Soqáin ndøgo, ndego sement mba tezav o uk mba te-asaz, yaq ndego kopømba mbain tōgoat, khoev sasae ate ndægo temøkhōu, zapa ndøgo, moni mbaín. Av tægoat ndægo, yaq ezoqa ewaqape, khoev timbo-qeivimat, gévøngi:namát, ³⁰ sasa ndø-einimāt, av nqægo, ‘Ngenek ezoqam khoev sasae amba me:ngáz. Geté kopømba mbaín, vøekhōu.’

³¹ Neka nøme nqáne: Kawa ezoqam tegoat, yaq ndego tegi nakhag ezoqam ten taosen namba, nakhag gone-qa tegoat, kawa ezoqa nøme namba, ndego nakhag ezoqam tuenti taosen ndimbugu, yaq ndego bètøkhæqóm, vømatøvév, av nqægo, teqa khagua pemé-eqā, penømakhaya. ³² Geté teqeiv av nqægo, kopømba mbaín, yaq ndego u-anim bekhofotáz, kawa ezoqa nøme-te, ndego ate av-té qambaqape te:goat. Yaq ndigu sambu manqat manqate-qa bemømbø-viømév.”

³³ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq āv gezømbø-eín nqægo, “Zó-a, kopó. Gekha ezoqām ndego, ekeza gigiap ate ndægo, zita wuøeav tegoat, ndego kopømba mbaín, noge paev ezoqam tegoat.”

Ngalam-qa yaya etæ manqat

(Met 5:13; Mak 9:50)

³⁴ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Ngalam gigiap qanimáv. Geté mokhov tømømbø-navøem, yaq nqawa áv kiní-ngalam-mokho-mba-ēz? ³⁵ Ngalam av ngi-gu, mokho mbaín. Até ndøgó-a, manqei namba toqote-qambua, avøe ewa etoam nonqo, kopømba mbaín. Soqó-ogizó.

Gekha ezoqām ndego, gea tømboagoat neka yoge kopømba vømbógoāt, yā beyogé!”

15

Sip kopo gu-ewan, yaq nqawa gufakhan, taqa yaya etæ manqat

(Met 18:12-14)

¹ Khøuwa nøme, teks moni upøgim ezoqam neka manqa-zapa-us ezoqam kopoáv, Yesu-te gindupindam. Manqat yoge-qa mbozáv. ² Yaq Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, Yesu manqa mbogevé, gi-einim, “Ngenek gekha zapá, manqa-zapa-us ezoqam namba ndi:tøkuat neka lou namba ndi:loge?”

³ Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein,

⁴ “Zo ezoqa kopo, sip wan andled tømboagoat, yaq kopo gembø-ewān, yaq gē, ndego gekhā ndøgō? Ndego ndigu nainti-nain nøme, segéziváz, ta manqei-te ndøgo, gagayag gilogatun, nøme-qa vømøvaō, ndugu gumbo-ewan. Yaq até gembóvawét, atema vømó-omét. ⁵ Yaq tu-omet, ndego khanakhanákh. Yaq nqanqa-té gunóvé, ⁶ sasa ndøqanāo, vøqavān. Yaq ndego zifuap neka ezoqa nøme, avønin timbo-puatat, tenøzø-akhá ndøgo, vøzø-eín, Vøndoazáv. Khanakhanákh zígoném, no namba. Zapa ndøgo, sip kopo qanømbø-navupam, møe-omét.’

⁷ No nqazø-manqate: Yan-te nqo:go, matev até kopó. Khanakhanákh ndøgo, tin-dapem, manqa-zapa-us ezoqa kopo, Mbumbukiam-te teqambun, ndøgo gemó-løvuám, av khanakhanákh ndøgo, ezoqa egeiegei nainti-nain-qa yaq-te tømbe-goat, ndigu ndimatavap, ni kopømbaqapē Mbumbukiam-te qambuniav tōgoat.”

Sæva kopo, moni mokho gimbo-nasiniapam, yaq nqawa guzømet, taqa yaya etæ manqat

⁸ Yaq Yesu yaya nøme gezø-eta, gezø-ein, “Sæva moni mokho ten timbogoat, yaq kopo gembō-nasinim, yaq gekhā ndógō? Ndugu lampa ndómág, khoev vóviayām. Yaq unimé:-vawét, atema vømózzømét. ⁹ Yaq moni mokho tuzømet, zifuap neka ezoqa nøme, avønin timbo-puatat, tunøzø-akhá ndógo, vøzø-ein, ‘Vøndoazáv. Khanakhanakh zígoném, no namba. Zapa ndógo, moni mokho ndigu, ginø-nasiniapam, nango møezømet.’

¹⁰ No nqazø-manqate: Manqa-zapa-us ezoqa kopo, Mbumbukiam-te geqambunin, yaq Mbumbukiam-gi enzol ezoqam, até kopó, khanakhanakh āv tini-gonemín.”

Yaya etæ manqat, nakhei angana menas-qa yaq-te

¹¹ Yaq Yesu yaya nøme zø-etá, gezø-ein, “Ezoqa kopo møndøgoám. Nakhei angana menás gimboam. ¹² Yaq khøuwa nøme, yo okho-qase até gendego, eve vømbø-ein, ‘Tát! Gigiap ndógo, no ata namba toqoni-etoam, qo toqo-lawaqape-eq, no é-moqonømbe-etoám ndakin.’ Yaq eve até gendego, ekeza gigiap ate ndægo, livin-mbá gunumu-qatatát, nakhei menas vøzø-etoam.

¹³ Khapé outøpøteáv, yaq okho-qase ekeza gigiap gèwí. Yaq manqei nøme-té genøwáv. Qámbá. Yaq tegi moni, khokho matev-té genø-nqagivemát. ¹⁴ Yaq moni até gi:goam gumukhoub, vikia seke ndøfakhán, ta manqei-te ndógo, yaq ndego lou mbaimbai vømbøpa. ¹⁵ Yaq ndego mo-manqei-anim ezoqam tøke-qa gemboviam, ndego bøsi nenté genø-khofotumám, lou vømøzø-etoamin. ¹⁶ Yaq ndego ifi kandambá qambo-vinumam. Geté ezoqa lou etoumáv. Yaq ndego bøsik-qá lou soqaqape loge-qa mbogoám.

¹⁷ Yaq matavap eqeieqei qamøndæ-vesez, ndego ekeza manqat āv gene-ein nqægo, ‘Tat-gi sasae ezoqam ate ndi:gu, ndigu lou kopoáv ndiloge. Geté no, nòpotonám. No avønin nønaním. ¹⁸ Ság! Manqei nqanek, nø-iváv. Yaq tat-té qatøqaván. No āv qamømbó-ein nqægo, “Tát! No manqa-zapa nogó, Mbumbukiam-te neka qo-te. ¹⁹ No ezoqa eqeieqei mbá, qoge yo sekemba tægoat. Ság. No qoge sasae ezoqam mba nógoát.”

²⁰ Yaq ndego até gendego, ta manqei ndógo gè-iváv, eve-te sasa ndøwav. Ndego qambaqape, ambá genegeavún. Yaq eve sège-omét. Yaq tanakh mbogó. Yaq até gendego, tenøvuáo ndógo, yo vømø-møvøiu, sasa ndøngenøtam.

²¹ Yaq yo gembo-ein, ‘Tát! No manqa-zapa nogó, Mbumbukiam-te neka qo-te. No ezoqa eqeieqei mbá, qoge yo sekemba tægoat.’

²² Geté eve ekeza sasae ezoqam zø-akhá, gezø-ein, ‘Nakhama ndógó! Ndabua eqeieqei zotøndó-upøném, vozombó-uzømēm, neka kokosov-te mbimak khapelavøqasi vozombó-utøzēm neka tamak vozombó-uzømēm. ²³ Kao-yu enaq-us vøndolaém. Yaq lou zilóg. Khanakhanakh-qape zígoném. ²⁴ Zapa ndógo, noge yo, andé genaním. Geté ndakin, møndø-khandí:v. Ndego gò:navupám. Geté ndakin, møndø-fakhán.’ Yaq lou loge ndøngazém. Khanakhanakh kandambá gígonem.

²⁵ Ta khøuwa-te ndógo, yo-khøuwa, khae-té gegoám. Yaq nango gendoqavan, khoev ge:khatoat, ndego ouv qaqayam ndø-ewág, ezoqa gi-ogimat. ²⁶ Yaq ndego sasae ezoqam mbo-akhá, gembobevap, ‘Gekhā ndógo, manqa khape qæfeaz?’

²⁷ Yaq ndego sasae ezoqam gembo-qavøiu, ‘Qaveqase ndoqaván. Yaq qave, kao-yu enaq-us ndølaváo. Zapa ndógo, ndego khanakhanakh kandambá, ge-omet av nqægo, te-te matev-qase nøme fakhaneav qagoam, gefakhan.’

²⁸ Geté ndego zapikia, nqanek manqat ge-ewag, ndego qaqa ndógó. Yaq poeveáv, lou loge-te te-on. Yaq eve ndøfakhán, onim-qa yaq-te vømømbø-pouwa.

²⁹ Geté ndego yo-khøuwa, eve gembo-qavøiu, ‘Nqæ! No viav kopoáv, sasae nqataqago. Neka no qoqa manqat nqagimáv. Geté qo até naningus-yu kopó-a, etopøteáv no-te, yaq nogi nøfuand namba khanakhanakh vøtígonēm. ³⁰ Geté nandev qoge yo gendoqavan, ndego qogi moni ate ndi:gu mambe sakheis-te go:ngiæzo, yaq qo até qoqotøndego, kao-yu enaq-us voqombø-lavao.’

³¹ Yaq eve gendo-ein, 'Ati. Qo no namba oskia qogó. Neka gigiap ate nqanømbe-go, ndøgo qoqá. ³² Geté ni lou ùni bizilóg neka khanakhanakh biní-asøtav. Zapa ndøgo, qoge qaveqase, andé genaním. Geté nango møndø-khandí:v. Ndego gò:navupám. Geté ndakin, møndø-fakhán.' ”

16

Yaya etæ manqat, gigiap keoge ezoqam-qa yaq-te, ndego ge:khavozam

¹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam, emanqát nøme zøvotót, gezø-ein, “Qàgoám. Ezoqa møndøgoám. Gigiap kopoav ezoqám. Neka ndego sasae ezoqam vømbøgoam. Gigiap ate qægoam, ndégo tembøe-kawaevtám. Geté khøuwa nøme, ndego gigiap eve ezoqam, āv gene-ewág nqægo: Tege sasae ezoqam, moni mbongiæzøtét.

² Yaq gigiap eve ezoqam, até gendego, ndego gigiap keoge ezoqam vømbø-akha, gembo-ein, 'Gê, gekhâ ndøgo, qoqa moni ngiæzoat matev-qa yaq-te, manqat nqæyoge? Ság! Emanqat qópeawám, nogi moni ande āv khoqombøe-kewagam. Zapa ndøgo, qo kopømba mbain, noge gigiap keoge ezoqam, sekemba toqogoat.'

³ Yaq ndego gigiap keoge ezoqam, ekeza manqat ge-ein. 'Av khatégō? Noge kawa gékhofonó, sasae-te. No bazaføgakh mbain, manqei ozam sasae tægo. Neka no miví, ezoqa gigiap-qa vøzømbé-vi:māt. ⁴ Ság. No ndakin møtenøtén, ande gekha matev me nøtégō. Yaq sasae-te tækhofon, no ezoqa ekeza khoev-té ginø-khatombém.'

⁵ Yaq ndego até gendego, ezoqa ewaqape, ndigu tege kawa-te gigiap qazømbø-løfokam, vøzø-akhayam. Yaq ndego ezoqam, bugukhokhof gendowav, āv gembøe-ein nqægo, 'Qo noge kawa-te, gigiap ate qægoam gekhâm nandaqambo-løfoke?'

⁶ Yaq ndego ezoqam gendo-qavøiu, 'No te-te oil yakhav wan andléd, nqanømbo-løfoke.' Yaq ndego gigiap keoge ezoqam gendo-ein, 'Ság. Pepa taqa yaq-te gipeaomem, nqáneq. Gèqóm. Yaq yakhav fifti mba qotó-peawám. Nakhamas-té.'

⁷ Yaq ndego gigiap keoge ezoqam, ezoqa nøme gembobevap, 'Gebâ qo. Qo noge kawa-te, gigiap ate qægoam gekhâm nandaqambo-løfoke?'

Yaq ndego ezoqam gembo-qavøiu, 'No te-te flawa pus wan taosén, nqanømbo-løfoke.'

Yaq ndego gigiap keoge ezoqam gembo-ein, 'Pepa taqa yaq-te gipeaomem, nqáneq. Ság! Eit andled mba qotó-peawám.'

⁸ Yaq vaev-te, ndego gigiap kopoav ezoqam, tege keoge ezoqam-qa manqat ge-ewag, av khavozam matev ge:matanam, yaq ndego teqa iz gè-eqá. Zapa ndøgo, teqa matavap loloákh.”

Yaq Yesu taqa yaq-te, āv gezømbe-ein nqægo, “Unimanqatín. Manqei-qape ezoqa soqøsoqa, yaqyaq-a matev gimatønumatun, tiqa matavap loloakh møndølvú, ndigu ezoqa nøme-qa matavap, ndigu waev-te ndiyage.

⁹ Geté no nqazø-manqate. Manqei-qape ezoqam, moni manqa-zapazapa nonqo ndø-abumatún. Geté zo ezoqá nøme zozømbé-tøké. Yaq ndigu zogi zøfuap ndøgoát. Yaq vaev ndøgo, moni khatibam matev tømø-navøem, Mbumbukiam zo ekeza khoev miavmiav-té genø-upøzó.”

Gigiap neka moni keoge eqeieqei-qa yaq-te

¹⁰ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, gezø-ein, “Gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa gigiap khapelavøqase, eqeieqei tembo-kewagat, ndego até gigiap kandambaqapé-a, eqeieqei mbókewagát. Geté gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa gigiap khapelavøqase, keoge eqeieqei mbain tøgoat, ndego até gigiap kandambaqapé-a, keoge eqeieqei gembógoák.

¹¹ Yaq nakémbá, zo manqei-qape moni keoge eqeieqei gonemav tøgoat, ge zô ndozo-matavap, zo Mbumbukiam unimanqatin gigiap ndøzø-etoam, tozombo-kewagat? Av taoká. ¹² Neka gê, zo ezoqa nøme-qa gigiap keoge eqeieqei gonemav tøgoat, zo Mbumbukiam zøkeza gigiap ndøzø-etoam? Mbaín.”

*Ezoqa kopømba mbaín, kawakawa-za menas timbogoat, Mbumbukiam nekā moni
(Met 6:24)*

¹³ “Sasae ezoqa kopømba mbaín, kawa ezoqa menas timbogoat, tezø-sasaetat. Kawa ezoqa menas timbogoat, yaq nøme ndego, gembó-pøovát. Geté nøme ndego, gembøé-qasi:vát. Nøme ndego, teqa manqat o-mba mbøéndapát. Geté nøme ndego, teqa manqat gembó-sanqawát. Yaq até zó-a. Zo kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa mokho-te neka moni-qa mokho-te sa tozotumu-goat.”

Felisi ezoqam-qa khavozam matev, moni-qa yaq-te

¹⁴ Yaq Felisi ezoqam, nqanek manqat giyogem, moni-qa yaq-te, ndigu Yesu gèvøngi:nám. Zapa ndøgo, ndigu moni-te poev zøgoám.

¹⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo ezoqam-qa bøi-te, zoqa matev bugug eqeieqei keoge-qa zøgó. Geté Mbumbukiam, zoqa mbøni møndæ-otév. Matev nøme ndøgo, ezoqa eqeieqei ndivewe, ndøgo Mbumbukiam-qa bøi-te soqaqapé.”

*Mozes-qa guguna manqat neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te
(Met 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)*

¹⁶ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zion gefakhan, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, yaq ndakin Mozes-qa guguna manqat-gi khøuwa neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-gi khøuwa, møndømø-nasiním. Ndakin Manqat Mbomambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te ndøfakhán. Neka ezoqa ewaqape, onim-qa ndøgót. Bazaføgakh-ús. ¹⁷ Geté unimanqatín. Yan neka manqei-qape, kopømbá, tømø-navøem. Geté Mbumbukiam-qa guguna manqat mokho-te, peawap-qase gemø-navøemák.

¹⁸ Khamasim, nqánék: Gekha ezoqām ndego, sævam te-ivav, yaq sævam vini vø-okī, ndego nøkenøkem matev ndøngiú neka mambe mé:wáv. Neka gekha ezoqām ndego, sævam tu-oki, ezoqa nøme ge-ivav, até ndegó-a, mambe mé:wáv tu namba neka nøkenøkem matev vøngiú.”

Gigiap kopoav ezoqam neka Lazales, tiqa emanqat

¹⁹ Yaq Yesu emanqát nøme zøvotót, gezø-ein, “Qàgoám. Ezoqa møndøgoám. Gigiap kopoav ezoqám. Ndabua eqeieqei fia kandakanda ndø-uzumám neka yage eqeieqei-te vøyagam. ²⁰ Tegi mboqog bavokho ndøgo, gigiap-av ezoqam ndøveém. Teqa kha ate qægoam, saté nqama-nqamav. Iz nqambógo, Lazalés. ²¹ Ndego lou khakhayakh loge-qa mbogoám, ndøgo gigiap eve-qa lou-qase-te qando-pomovam. Yaq gaqo ndozavín, nqamav vømbō-venegomemin. ²² Yaq Lazales gènaním. Yaq enzol ezoqam, Eibleem-té ginø-eqeinám, teqa avønin-te vømøqom. Yaq vaev até ndegó-a, gigiap eve ezoqam, vønanim, neka ezoqa vømø-otøvem. ²³ Yaq ndego løvøte ezoqam-qa manqei-te gemøfakhan ndøgo, bøi ge-eqa, nqosøgeap kandambaqape gembo-ewagam, Eibleem mba mo-omét. Lazales namba me:qonavám. Qámbá. ²⁴ Yaq sège-akhá, ‘Atákha. Eibleem. No tanakh gènøgó. Lazales qotøndó-khofotáv. Kokosov kopo ibøkha-té genø-qoqomáz, noge sas vøkhantāv, vøvamēv. Zapa ndøgo, no nqanek gøina wageap-te nqægo, nqosøgeap khàpe nømbe-khouwév.’

²⁵ Geté Eibleem āv gembøe-eín nqægo, ‘Nøzeø. Gèmbø-mataváp. Qo qoqoyagam, qo gigiap qaniqanimáv qaqagoam. Geté Lazales gigiap soqøsoqá geneyagám. Geté ndakin ngenek yage qanimav-qape ndøndapét. Geté qo nqosøgeap-qape qondapét. ²⁶ Neka nøme nqánék: Yaq qo-a, yaq ni, manqei ozu khavoe-qape nqøugu. Neka gekha ezoqām ndigu, nqanek ngiyage, qo-te okho-qa ndigu, kopømba mbaín. Neka gekha ezoqām ndigu, nandav nandiyage, kopømba mbaín, ni-te tinduzav.’

²⁷ Yaq ndego gigiap kopoav ezoqam gendo-ein, ‘Atákha. Av tægoat ndægo. Nøtaqá-viám. Lazales nogé tat-qá khoev-té qonø-khofotáv. ²⁸ No namba qatifakhan, fáev ate

gi:goam. Yaq Lazales bèwáv, bemøzø-ein, tiqa matev bè-enénd. Soqain ndøgo, até ndigú-a, nqanek nqosøgeap manqei-te tinduzav.'

²⁹ Geté yaq Eibleem gembø-qavøiu, 'Qogi namba-qaniap, nømendim manqat ndøzøgó, Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem. Yaq tiabembø-pavét ndøgo, av ndigu gi:peaomem.'

³⁰ Yaq ndego gigiap kopoav ezoqam gendo-ein, 'Atákha. Eibleem. Av taoká. Geté ezoqa kopo løvøte-te tendosuzam, manqat vøzø-ein, ndigu ndøqambúz.'

³¹ Geté yaq Eibleem gembø-qavøiu, 'Ndigu Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat yogeav tøgoat, yaq até ndøgó-a, ezoqa løvøte-te tendosuzam, ndigu teqa manqat yogeav āv tinígoát.' "

17

Ezoqa nøme, manqa-zapa-te toqo-itub

(Met 18:6-7; Mak 9:42)

¹ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, "Matev vinivinimba ndøfakhanám, ndøgo ezoqa manqa-zapazapa-te tø-itubat. Geté ndego ezoqam, møndø-soqóév, ndego matev av nqægo tematønumat, ndøgo ezoqa nøme manqa-zapazapa-te tø-itub. ² Ezoqa av nge:go, amba nandi-qape monqo-te timbo-møpøtøzemín, kewan-te sasa mø-oginamin, vømø-geonín, ndøgo ambá qanimáv. Geté soqain ndøgo, ndego nginik ezoqa khasøkhasis manqa-zapa-te te-itub. ³ Yaq nakémbá. Aiyá qagó."

Ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa, sà betaqambo-navøemát

(Met 18:21-22)

Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, "Klisten ezoqa nøme, manqa-zapa tematanam, yaq qógugú. Yaq ndego tematøvem, av nqægo, 'Unimanqatin. No manqa-zapa nogó.' Yaq qo teqa manqa-zapa, sà betaqambo-navøém. ⁴ Até ndøgó-a, ezoqa khøuwa kopo-te, matev soqøsoqa seven tematønunit qo-te, neka tanakh manqat seven vøqá-manqatēt, yaq qo teqa manqa-zapazapa, até sa betaqambo-navøemát."

Unimanqatin-qa yaq-te

⁵ Yaq Evezøza-gi u-anim gimbo-einim, "Niqa unimanqatin vønifitám."

⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, "Unimanqatin. Até ndøgó-a, zoqa unimanqatin khapelavøqase mba tøgoat, kopømba ande av masted tae nanga-qasi ndi:gu, zo kopømbá, nqanek tae-qape sozombó-einím, 'Vøkhofóq. Yaq ndaola-té qoqomø-itán.' Yaq tae nqanek, zoqa manqat o-mba zømbóndáp."

Yesu ekeza paev ezoqam, sasae ezoqam ge:khamas

⁷ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, "Zo ezoqa nøme, sasae ezoqa teqagoat, ndego khae-te teqa-sasaetat o sip tezo-kewagat, yaq ndego sasae manqei-te gendo-qavanín, gè, qo moqombó-einin, av nqægo, 'Mòqotøndo-óq. Gèqóm. No namba lou zilóg'? ⁸ Av taoká. Geté qo ndego āv qoqombøe-einín nqægo, 'Noqa lou vøkhætá, vøkhakheinam, voqó-yogím. Yaq no lou loge neka ibøkha izam tønømbu-navøem, qo qakeza lou ndøgo toqonólóg.'

⁹ Yaq ndego sasae ezoqam, nqanek sasae qamømbøe-navøemin, yaq gè, qo ike manqat qombó-einin, ndego qoqa manqat o-mba geqambo-ndap? Av taoká."

¹⁰ Yaq Yesu taqa yaq-te gezø-ein, "Zo até kopó. Zo matev ate ndægo tozotumu-gonem, av Mbumbukiam gezøembe-ein, yaq zo sa nqánek qazó-einím, 'Ni khokho sasae ezoqam mbá. Ni satø ndøgo teigoném, av Mbumbukiam manqat ginimbi-ein.' "

Yesu kha sisi-us ezoqam ten gekhakheinøvem

¹¹ Yesu Zelusalem taon-te gemat, yaq æ tunumát, e Samalia manqei-a, e Gelili plovins. ¹² Yesu vemiav nøme-te ge-onat, yaq kha sisi-us ezoqam ndozáv. Tén ate gi:goam. Yaq ndigu qambaqapé segendowán.* ¹³ Yaq ndigu kandambaqape segendo-akhaém, “Yésu. Káwa ezoqam. Ni tanakh gínigú.”

¹⁴ Yesu ndigu ezoqam gezømet, yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Mbumbukiam-gí iziz ezoqam-té qazonózáv, bemøzømet.” Yaq ndigu ezoqam ten ate av-té gi:-apat, kha sisi sègezømbo-navøemtát.

¹⁵ Yaq ndigu ezoqa kopo ge:-otев av nqægo, kha sisi møndønø-navøēm, ndego nangó genøveséz, Yesu-te. Mbumbukiam-qa iz, até go:-eqatát. Kandakandá møndæ-akhayám.

¹⁶ Yaq ndego Yesu-qa zenda tokhotapak-qa megemege-te, katuk ndømøkuí, ike manqat vømbø-ein. Ndego ezoqam, bawan vini-ák. Samalia ezoqám.

¹⁷ Yesu ngenek ezoqam ge-omet, yaq āv gene-eín nqægo, “Ezoqa ate gi:goam tén, kha sisi-us gigoam, gi-eqeieqei-ez. Gemâ ndigu ezoqa nain nøme, kinøqapi? ¹⁸ Gê, ezoqa nøme, ambá gēmatøvemem, av nqægo, ni bàniveséz, Mbumbukiam-qa iz bamū-eqanem? Gê, ezoqa sa ngénèk, manqei vini-ak?”

¹⁹ Yaq Yesu ndego ezoqam gembo-ein, “Qoté-itān. Mòqoqáv. Qoqa unimanqatin nandav, tøkhaheinøqavém.”

*Mbumbukiam-qa Megeat Matev tøfakhan
(Met 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Khøuwa nøme, Felisi ezoqam Yesu gimbo-bevøpem, Mbumbukiam-qa Megeat Matev gekha khøuwā qanéfakhān, yaq ndego āv gezømbe-qavøiú nqægo, “Mbumbukiam-qa Megeat Matev tøfakhan, yaq kopømba mbaín, toqoqei, av gigiap o matev nøme ndoqote-qeivi. ²¹ Ezoqa kopømba mbaín, ti-einim av nqægo, ‘Nqáe! Mbumbukiam-qa Megeat Matev nqáne,’ ó, ‘Ndæ! Mbumbukiam-qa Megeat Matev ndógo.’ Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, zo mokho-té qanu:gu.”

²² Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Khøuwa ndømø-fakház. Yaq zo Ezoqam-gé Yo-gi khøuwa kopo zømete-qa zógoát. Geté zo zózømetamák. ²³ Ezoqa zo āv gizømbé-manqatát nqægo, ‘Ndæ! Keliso ndégo, yaq manqei,’ ó, ‘Nqáe! Keliso ngégo.’ Geté zo ndòzáv, neka ndigu zøpæev, tizav. ²⁴ Zapa ndógo, ta khøuwa-te ndøgo, Ezoqam-ge Yo tegeav, ndego nakhamas-té gendó-fakhán. Andé ndand mé:vøiyám, ndøgo yan-qape sa tumukhazet. ²⁵ Geté bugukhokhof, ndego nqosøgeap kandambaqape bètøkho-ndáp neka ezoqa ndakin ngiyage, bēsanqawem.

²⁶ Ezoqam-ge Yo nango tegeav, matev āv tønégóát, av Noa-qa khøuwa qægoam. ²⁷ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa lou loge zøgoupám, ibøkha izam vøzø-goupam, neka sakhei vøzøkimam-a, vø-etoumam. Yaq matev até gemát, atema Noa khagua-qape-te vøu-on, khouwat-qape vøndōwav, ezoqa ewaqape vøngiæzo.

²⁸ Yaq até Lot-qá khøuwa-té-a, matev até kopó, āv tønégóám. Ezoqa lou loge zøgoupám, ibøkha izam vøzø-goupam, gigiap vøwiam, neka avøe gigiap vø-ogeakham, neka khoev vøpuanemam. ²⁹ Geté ta khøuwa-te ndøgo, Lot Sodom taon ge:-ivav, gewav, gøinam neka nandi wagøvap-us ndø-o:áz. Andé qæ me me:lanqá, ezoqa ewaqape vøngiæzo.

³⁰ Yaq matev kopo, āv tønéfakhán, Ezoqam-ge Yo tendoveao, tendoqavan. ³¹ Ta khøuwa-te ndøgo, gekha ezoqám ndego, khoev ova to:yat, ndego khoev mokho-te bè-ón, gigiap vømøndó-upā. Neka gekha ezoqám ndego, khae-te tesasaetet, ndego khoev-te nango bevèséz. ³² Lot-gu zas gømbo-mataváp, ndugu andē gekha matev me mbøefakhan.

* **17:12** 17:12 Ndigu qambaqape tindiwán ndógo. Zapa ndógo, ta khøuwa-te ndøgo, kha sisi-us ezoqam kopømba mbaín, ezoqa nøme-qa avønin-te tizav. Khafeáp. **17:13** 17:13 Lev 13:45-46 **17:14** 17:14 Lev 14:2-3; Met 8:3-4 **17:23** 17:23 Mak 13:21; Luk 21:8 **17:28** 17:28 Gen 18:20; 19:25 **17:31** 17:31 Met 24:17-18 **17:32** 17:32 Gen 19:17, 26

³³ Gekha ezoqām ndego, ekeza yage geawat-qa tegoat, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, ekeza yage te:khambua, ndego ndòmøqeív. ³⁴ No nqazó-manqate: Ta lova ndøgo, ezoqa menas venanqei nonqo kopo-te tisømbiit, yaq Mbumbukiam kopo ndøndáf. Geté nøme, segé-iváv. ³⁵ Neka sakhei menas, flawa timivisumit, nømu ndugu, Mbumbukiam ndøndáf. Geté nømu ndugu, segé-iváv.”†

³⁷ Yesu-gi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Evézøza. Nqanek matev, gekha manqei-té qamófakhān?”

Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Søvakha pikia ande āv kenèveāt, koe ndøgo tinø-piaín.”

18

Ngæmam neka manqa ovøyam megeat ezoqam, tiqa yaya etæ manqat

¹ Yesu ekeza paev ezoqam, yaya nøme zø-etá. Tezømbe-etá ndøgo, ndigu bètezøté, Mbumbukiam-te miavmiav be-akhayám neka be-ivøvém. ² Yaya gezø-eta nqánek, “Vemiav nøme-te, manqa ovøyam megeat ezoqam møndøgoám. Ngenek Mbumbukiam-te møe mbaín neka ezoqam-qa yaq-te matavupáv. ³ Neka ta vemiav kopo-te ndøgo, ngæmam vøgoam. Zivis møndømbo-naním. Ndugu ngenek manqa ovøyam ezoqam-té gunø-okhoám, manqat vømømbø-einin, av nqægo, ‘No ùni nømbetøké. Noge qaqa ezoqam, no ngiænoat-qa ndøgó.’ ⁴ Geté ndego manqa ovøyam megeat ezoqam, khøuwa kopoav, gèmbøe-qasi:vám. Geté vaev-te, ndego ekeza manqat āv gene-eín nqægo, ‘Ság! No Mbumbukiam-te møe mbaín neka ezoqam-qa yaq-te matavupáv. ⁵ Geté no gènømbo-qasí:v, ngunuk ngæmam sekemba ngundu-okho, khøuwa ngunø-ngiæzoat. Ság! Sæmbótøké. Soqain ndøgo, nqanek matev sa tøma, no kha vømønó-føløvøēm.’ ”

⁶ Yaq Evezøza nqanek emanqat gumuvotot, gezø-ein, “Ngenek manqa ovøyam megeat ezoqam, soqaqapé. Geté teqa manqat mozóyogem? ⁷ Yaq ge zô, ndozo-matavap, ndego ngunuk ngæmam gumbotøke, yaq Mbumbukiam, tegi ezoqam gevevesam, gezø-tøkeāk, neka ndigu manqa ovøyam-te, matev eqeieqei géndapemāk, ndigu te-te oskia ndi-akhayam, pavpave neka lovølova? Neka Mbumbukiam yakha ndømbóva, tezøtøke? Mbaín. ⁸ No nqazó-manqate: Ndego ekeza ezoqam, nakhamas-té genøzø-tøké.

Geté Ezoqam-ge Yo nango tendoqavan, gê, ndego unimanqatin ndøqeiv?”

Yaya etæ manqat, Felisi ezoqam neka teks moni upøgim ezoqam-qa yaq-te, ndigu Mbumbukiam-te gimø-akhaemem

⁹ Ezoqam-qa mokho-te, ndigu Yesu-qa manqat gi-ewagat, nøme ekeza kha, eqeieqei me:vewám. Yaq ndigu ezoqa nøme, gèsanqabám. Yaq Yesu ndigu yaya zø-etá, gezø-ein,

¹⁰ “Ezoqa menas møndøgoám. Nøme ndego, Felisi ezoqám. Neka nøme ndego, teks moni upøgim ezoqám. Yaq khøuwa nøme, ndigu ezoqa menas, Mbumbukiam-qá khoev-té ginø-apát. Guligulim-qa ndø-apát. ¹¹ Yaq ndego Felisi ezoqam, sège-itán. Anøzí. Yaq āv gene-guligulim nqægo, ‘Ike kandambá, Mbumbukiam. Zapa ndøgo, no āv tiuká, av ezoqa nøme soqøsoqa ndi:gu, ndi-aqonam neka ndi:khavozam neka mambe ndi-okho. Neka no āv teoká, av ngenek teks moni upøgim ezoqam nge:go. ¹² No pula kopo-te, khøuwa menas, lou logemav matev nogoatún. Neka gigiap ate ndægo, qæ-upøgimatun, no nòqaqain, qaqageap vømø-ten-in, neka qatoat kopo qo vøtaqā-etoamin.’

¹³ Geté ndego teks moni upøgim ezoqam, qambaqapé segendo-itán. Yaq geguligulim, ndego kawa eqawateáv, yan-te. Zapa ndøgo, ndego miví. Geté ndego ekeza savim ndøtøkubám, mutøkhop vø-itan, sasa ndø-ein, ‘Mbumbukiam! No tanakh gènøgó. No manqa-zapa-us ezoqám.’ ”

¹⁴ Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq āv gezømbe-eín nqægo, “No

17:33 17:33 Luk 9:24 † **17:35** 17:35 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqánek: **36**Neka ezoqa menas, khae-te tisaætet, nøme ndego, Mbumbukiam ndøndáf. Geté nøme ndego, segé-iváv. **18:1** 18:1 Kol 4:2; 1 Tes 5:17 **18:12** 18:12 Isa 58:1-4; Met 23:23 **18:13** 18:13 Psa 51:1 **18:14** 18:14 Met 23:12; Luk 14:11

nqazø-manqate: Nginik ezoqa menas khoev-te giqavaz, ezoqam ngének ge-eqeieqei-év, Mbumbukiam-qa bõi-te, vaev-te geguligulim. Ambá ndego, Felisi ezoqam. Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, ekeza iz te-eqatat, teqa iz gévoatát. Neka gekha ezoqām ndego, ekeza iz tevoatat, teqa iz gó:-eqatát.”

*Yesu nakhei nqonqon, zenda gezøbove
(Met 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Ezoqa nøme, Yesu-te, nakhei nqonqon ndo-itub. Ndigu mõndøzøpoé, Yesu ambá zenda zømbø-awamín. Geté tegi paev ezoqam nqanek matev gigeivim, gèzøbbe-khafén, ndigu ezoqam. ¹⁶ Geté Yesu ndigu nakheis, sègezø-akhá. Yaq āv gene-eín nqægo, “Nakheis bègeáv, no-te. Zømbø-khakházám. Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, tiqa ndígu, av nakheis ngi:gu.

¹⁷ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa Megeat Matev khatiwiav tøgoat, av nakhei nqonqon ngi:gu, ndego teqa Megeat Matev mokho-te gemø-onák.”

*Gigiap kopoav ezoqa ndakinak, Yesu-te gendowav
(Met 19:16-26; Mak 10:17-27)*

¹⁸ Khøuwa nøme, megeat ezoqa nøme, Yesu āv gembøbevép nqægo, “Nøméndim ezoqam mbomambaqape. No gekha matev nómatønumāt, khandi miavmiav vøténdāp?”

¹⁹ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha zapá, no mbomambaqape ndoqote-næna? Ezoqa mbaín, mbomambaqape. Mbumbukiam mba me:gó. ²⁰ Qo Mbumbukiam-qa guguna manqat mõqote-qatéq, av qæ-ein nqægo: Qo nøkenøkem matev ndøngi:wát. Neka ezoqa pakhapakha zøkhanèám. Neka ndø-aqònám. Neka meakha manqat ndømanqaté. Qavè neka qavo, gèzøvizáp.”

²¹ Yaq ndego ezoqam gendo-qavøiu, “Nqanek guguna manqat ate ndægo, nqæmbøpáev, no khapelavøqase qategoam, atema ndakin.”

²² Yesu nqanek manqat ge-ewag, yaq gembo-qavøiu, “Qanimáv. Geté matev kopo nøme nqáneq qoqógó. Gigiap ate nandaqambe:go, qówí. Yaq moni ndigu toqoqas, gigiap-av ezoqam qozø-etoám. Av toqotego ndægo, yaq qo gigiap qaniqanim, yan manqei-té qoqonø-møvøemét. Yaq vøndoqáv. No qonøndó-páev.”

²³ Geté ngenek ezoqam, nqanek manqat ge-ewag, ndego khanakhanakh mbaín. Avus-mba mbovoé. Zapa ndógo, ndego gigiap kopoáv qambogoam.

²⁴ Yesu ngenek ezoqam ge-omet, avus-mba qambovoe, yaq āv gene-eín nqægo, “Gigiap kopoav ezoqam, ti-te ndigu unimé:-føgákh, Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te tu-oz. ²⁵ Kemol ndugu, søvakha gigiap kandambaqapu, mil nqa-te one-qa tugoat, tu-te ndugu føgakh andé mbaín, av gigiap kopoav ezoqam-te føgakh ndægo, ndego Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te one-qa tegoat.”

²⁶ Yaq ezoqam ndigu, nqanek manqat giyogem, āv gini-bevøpém nqægo, “Av tægoat ndægo, yaq gekha ezoqām ndøkhandi:v?”

²⁷ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gekha matēv ndøgo, ezoqam-te kopømba mbain ndøgo, Mbumbukiam kopømbaqapé, segé-matanám.”

*Yesu toqombo-pavet, taqa yaq-fia
(Met 19:27-30; Mak 10:28-31)*

²⁸ Yaq Pita Yesu gembo-ein, “Nqáe! Ni nikeza gigiap ate qægoam, zítá qati-wuøém, qo nqeitaqambe-paev.”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, khoev te-ivav o zas o namba-qaniap o evøndipakha o nakheis tezivaz, Mbumbukiam-qa

Megeat Matev zapaya, ³⁰ ndego Mbumbukiam, ndakin yage-te nqanek, nøme mba mbøé-etoám, kopoav-qapé, yaq megemege-te ndo:go, ndego khandi miavmiav vømøndáp.”

*Yesu qambo-misika, ekeza løvøte neka nango khandi:vat-qa yaq-te ge:zømas
(Met 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Yesu ekeza paev ezoqam tuely, tène-itúb, vømø-yakhapus-mokho-mba-ez, yaq gezø-ein, “Nqáe! Ni ndakin Zelusalem taon-té qazinø-qavigít. Yaq matev ate ndægo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, Ezoqam-ge Yo-qa yaq-te gi:peaomem, gemø-fakhanám. ³² Ndego manqei vini-ak-qá zenda-té ginøveém, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. Yaq ndigu otøotam mé:vewém neka vøngenøinám neka køse vømbøé-pisibømēm teqa kha-te, sasa ndøfeomēm, vølaēm. ³³ Geté khøuwa timømbo-misika-ez ndøgo, ndego nqawa ndøkhandí:v.”

³⁴ Yesu-gi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu manqa mokho-qase ndapeáv. Ti-te ndigu, teqa manqat mokho mbaín. Ndigu zøtezateáv, av nqægo, Yesu gekhā mé:manqatam.

*Yesu bøi waev mbain ezoqam gekhakheinøvem
(Met 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Yesu Zeliko taon gekhatoat, yaq bøi waev mbain ezoqam møndøgoám. Nakhoa keoqa-té geqotám. Ezoqa gigiap-qa zøvi:mát. ³⁶ Yaq ndego ezoqa bawan-qape gezø-ewag, manqa qazøfeazat, giløvuat, yaq gèbeváp, ge-ein, “Gekhā ndøgo?”

³⁷ Yaq ezoqa gimbo-einim, “Yesu ndømá, ndego Nazalet vemiav-ak.”

³⁸ Ngenek bøi waev mbain ezoqam, nqanek manqat ge-ewag, yaq até gendego, sège-akhá, “Yésu. Déivid-ge Zeo. No tanakh gènøgó.”

³⁹ Yaq ndigu ezoqam, Yesu-qa megemege-te go:-apat, gèguguím, gimbo-einim, “Qo manqat tía.”

Geté ndego kandakanda nøme mba mo:-akhayám, “Déivid-ge zeo. No tanakh gènøgó!”

⁴⁰ Yaq Yesu sège-itán, ezoqa vøzø-ein, “Nandev ezoqam, vøndo-ituím, no-te.”

Yaq ndego ezoqam gendowav, Yesu ndego āv gembøebeváp nqægo, ⁴¹ “Qo gekhā qápøev, no tøtaqa-matanam?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “Evézøza. No bøi keoge-qa nøgó.”

⁴² Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qanimáv. Mòqokewág. Qoqa unimanqatin nandav, tøkhekheinøqavém.” ⁴³ Yaq nqova mbaín. Ngenek ezoqam gèkewág, Yesu vømbøpaev. Mbumbukiam-qa iz até go:-eqatát, gemat. Yaq até ndigú-a, ezoqa bawan-qape, nqanek matev giqeivim, Mbumbukiam-qa iz vø-eqanem.

19

Zakies-qa emanqat

¹ Yesu Zeliko taon-te ge-on, yaq livin-mbá gunu:mát. ² Ta taon-te ndøgo, ezoqam møndøgoám. Teks moni upøgim kawa ezoqám. Teqa iz Zakiés. Ndego gigiap eve ezoqám. ³ Yaq ndego Yesu omete-qa ndøgoám, ndego andē gekha ezoqám. Geté kopømba mbaín. Zapa ndøgo, ezoqa khàpeme:-khouwéz, neka ndego khàpeme:-tokhopogeaqase-év, vøe-omēt. ⁴ Yaq ndego megemege-té genøvuáo, Yesu omete-qa gego, tae-te vømøqavig. Zapa ndøgo, Yesu ndøgo tenómá.

⁵ Yesu tae gumukhato, yaq bøi ndø-eqá. Yaq ndego Zakies āv gembøe-eín nqægo, “Zákies. Nakhama ndovís. No nqægo, qoqá khoev-té qægoát.” ⁶ Yaq Zakies até gendego, gèndovís, Yesu khoev-te vøkhato. Khanakhanakh-ús.

⁷ Ezoqa ewaqape, nqanek matev giqeivim, yaq ndigu Yesu, manqa mbogevém, gi-einim, “Ngenek gekha zapá, manqa-zapazapa-us ezoqa namba, lou timølog.”

⁸ Yaq khoev-te gimøqonav, Zakies até gendego, sège-itán, Evezøza vømbø-ein, “Evézøza. Nqáe! Noqa gigiap livin-mbá qatumú-qatá. Yaq nøme, gigiap-av ezoqam nøzø-etoám. Neka gekha moní ndigu, no ezoqa qazø-aqonøvemam, no nqawá qanøzø-etoám. No moni nøme foa-foá, indap, tæzømbø-abam.”

⁹ Yaq Yesu gendo-ein, “Nqægo khaiya, nqanek khoev-te, khandi møndø-fakhán. Zapa ndøgo, até ngenek ezoqám-a, Eibleem-gé zeó.* ¹⁰ Ezoqam-ge Yo, ndøgo tenegeavún. Ezoqa gezøváo, ndigu gi-ewaz, neka vøkhandī:z.”

Yaya etæ manqat, sasae ezoqam-qa yaq-te, kawa ezoqam moni gezø-etoam, ti:sasaetat (Met 25:14-30)

¹¹ Ezoqa ewaqape ate av-té manqat gimbøe-ewagat, yaq Yesu manqat nøme mba mo:manáz. Zapa ndøgo, ndego Zelusalem taon ge:khatoat, ezoqa até vøe-einim, Mbumbukiam-qa Megeat Matev ndakin ndøfakhán, yaq Yesu kawa ndøgoat. Yaq Yesu yaya zø-etá, taqa yaq-te, gezø-ein,

¹² “Qàgoám. Ezoqam møndøgoám. Iz akhae ezoqám. Yaq ndego manqei qambaqape okho-qa ndøgoám. Ndøgo kawa iz møndáp, yaq vaev ekeza manqei-te nango vøvesēz. ¹³ Yaq gewav, tegi sasae ezoqam ten møndøzømbøkhae-akhá, ezoqa kopokopo moni mokho kopokopo vøzø-etoam.† Yaq gezø-ein, ‘Zøté-sasaeném, no tøte-ewambat,’ yaq ndego sasa ndøwav.

¹⁴ Geté ekeza manqei-te ndøgo, ezoqa gèmbø-sanqaupám. Yaq ndigu u-anim ndøkhofotáz, teqa zita-te. Ndigu ta manqei qambaqape ezoqam, āv tiabezømbe-eín, ‘Ni poeveáv, ngenek ezoqam, nigi kawa tegoat.’

¹⁵ Geté ndego ezoqam, kawa iz møndømbø-akhaém, ekeza manqei-te vøqavan. Yaq gemøfakhan ndøgo, ndego manqat mba ndøkhofotám. Tegi sasae ezoqam bètøndopía, betē-otev, ndigu moni ande gekha-gekhám giquqasam, ndego ge-ewawam.

¹⁶ Yaq ndego sasae ezoqam, bugukhokhof gendowav, ndego kawa ezoqam āv gembøe-eín nqægo, ‘Káwa ezoqam. Qogi moni mokho kopo, noqa zenda-te qoqozav, ndakin møndømmø-ten-éz.’

¹⁷ Yaq kawa ezoqam gembo-ein, ‘Qanimáv. Qo sasae ezoqam mbomambaqapé. Ndakin qo kawa ezoqam nøveét. Taon ate tægoat tén, toqoto-kawaeqtat. Zapa ndøgo, gigiap khapelavøqase ndøgo, qoqa zenda-te qæve, qo qanimáv qoqombo-kewagam.’

¹⁸ Yaq sasae ezoqa nøme gendowav, kawa vømbø-ein, ‘Káwa ezoqam. Qogi moni mokho kopo, noqa zenda-te qoqozav, ndakin møndømmø-fæv-éz.’

¹⁹ Yaq kawa ezoqam gembo-ein, ‘Qanimáv. Qo taon fáev, toqoto-kawaeqtat.’

²⁰ Yaq sasae ezoqa nøme gendowav, kawa ezoqam vømbø-ein, ‘Káwa ezoqam. Qogi moni mokho kopo, noqa zenda-te qoqozav, ngínik. Ndabua mbewát qate-løvnøvéem, sasa nokhonab. ²¹ No møe nøtaqa-goám. Zapa ndøgo, qo ezoqa kefak-qapé. Qo moni soqo-upøgimín ndøgo, qakezan sasae gonemav ndoqogo, neka qo avøe gigiap voqð-peain, ndøgo qakezan ogekhaemav ndoqogo.’

²² Yaq kawa ezoqam gembo-qavøiu, ‘Qo sasae ezoqa soqaqapé. Qo yaq-fia āv tøtaqambé-matanám, av manqat qoqote-ein. Qo āv qoqote-eín nqægo: Qo mðqote-qatéq. No ezoqa kefak-qapé, neka no moni sæ-upøgimatún, ndøgo no sasae gonemav qægoatun neka avøe gigiap sa vøe-peain, ndøgo no ogekhaemav ndøgo. ²³ Av tægoat ndægo, yaq qo gekha zapá, nogi moni, moni nqeisam nonqo khoev-te zaveav qagoam? Yaq ndakin no qatøndo-qavan, ndigu ambá elavøqase ndøkhouwézín, no nqawa qændapaz.’

19:8 19:8 Exo 22:1; Num 5:6-7 **19:9** 19:9 Kel 16:31; Luk 13:16 * **19:9** 19:9 Yesu ngenek ezoqam, Eibleem-ge zeo ge:veo, zapa ndøgo: Ndego āv tene-unimanqatín, av Eibleem ge:-unimanqatin. **19:10** 19:10 Luk 15:4-5; Zion 3:17; 1 Tim 1:15 † **19:13** 19:13 Ngínik moni viní. Fia kandakandá. **19:17** 19:17 Luk 16:10

²⁴ Yaq ndego kawa ezoqam, até gendego, ndigu sasae ezoqa nøme, teqa avønin-te giwaniapam, vøzø-ein, ‘Moni mokho kopo vøe-viomém. Yaq ndégo tozombó-etøomém, ndego moni mokho ten ndimbogo.’

²⁵ Geté ndigu sasae ezoqam gindu-einim, ‘Káwa ezoqam. Ndego sasae ezoqa nøme, moni mokho ten ndimbôgó.’

²⁶ Yaq ndego kawa ezoqam gendo-qavøiu, ‘No nqazø-manqate: Gekha ezoqām ndego, kopoav ndømbogo, ndego nøme mba mbøé-etøomém. Geté gekha ezoqām ndego, khakha-mba ndego, khapelavøqase nøme ndømbogo, gé:viomém.

²⁷ Geté nogi qaqa ezoqam-qa yaq-te, ndigu poeveav qagoam, no kawa tæzømbo-goat, ndigu vøndo-upøzó, noqa bugug-te sasa zøzitāg, vøpakhæez.’ ”

*Yesu Zelusalem taon-te, ande kawa ezoqam me ge:-on
(Met 21:1-11; Mak 11:1-11; Zion 12:12-19)*

²⁸ Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq nakhoa até gegeveát, atema Zelusalem taon-te. ²⁹ Yaq Betfage neka Betani vemlav ge:khatoat, Oliv manqei poyat avønin-te ndøgo, yaq ekeza paev ezoqa menas tène-khofotáz, ³⁰ gezø-ein, “Tozonøzāv ndøgo, vemlav zoqa megemege-te ndo:go. Tozomø-oz, yaq zo donki nakhasam zomø-ometám. Gémpotavát. Ta donki nakhasam-qa mumat-te ndøgo, ezoqam bugukhokhof qomateáv. Yaq sozó-nqovotøvém, sasa zotøndó-ituím. ³¹ Geté ezoqa tezøbevap av nqægo, ‘Gekha zapâ, ngunuk donki nqazo-nqovotavet?’ Yaq zo āv qazømbøé-einim nqægo, ‘Evezøza mbopøe, ngunuk.’ ”

³² Yaq ndigu ezoqa menas gizav, Yesu gekhofotaz, ndigu matev āv timiqeivím, av gezømbe-ein ndægo. ³³ Yaq donki gi:nqovotavat, tugi evøndipakha, āv gizømbe-ein nqægo, “Gekha zapâ, ngunuk donki nqazo-nqovotavet?”

³⁴ Yaq gizø-ein, “Evezøza mbopøe, ngunuk.” ³⁵ Yaq ndigu Yesu-té gindu-ituím, ekeza ndabua vømbøe-khafuzim, Yesu sasa mbotøkeem, tuqa zita-te vø:qom. ³⁶ Yaq Yesu donki-te go:qotat, nakhoa gegeveat, ezoqa teqa megemege-te, ekeza ndabua mo:møtagát, nakhoa-te.

³⁷ Yaq Zelusalem taon gi:khatoat, Oliv manqei poyat gindi-isøtaz, yaq Yesu-gi paev ezoqa bawan-qape, khanakhanakh zømbø-asøtáv, neka teqa iz vø-eqanem. Manqa gèzømbo-eqavát. Teqa iz ndøgo tini-eqaném, umingiap matev vinivinimba giqueivam, Yesu gematønumam.

³⁸ Av gini-akhaemavún nqægo, “Mbumbukiam ngenek kawa ezoqam, bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav. Mbumbukiam ndego yan-te ngo:go, sambu ndøgót ni-te. Teqa iz bèto-eqawát, ndego uni ova-in ngo:yage.”

³⁹ Yaq Felisi ezoqa nøme, ndigu ezoqa bawan-qape mokho-te gu:goam, Yesu āv gimboe-einim nqægo, “Nøméndim ezoqam, qogi paev ezoqam gèzømbe-khafén. Manqat av nqægo bemanqáté!”

⁴⁰ Geté Yesu gezø-qavøiu, “No nqazø-manqate: Ndigu manqat tikhoutav, yaq nandi ndó-akhaemém.”

Yesu Zelusalem ezoqam-qa gevin

⁴¹ Yesu Zelusalem gumukhato, taon gegeiv, yaq gèvín. ⁴² Ge-ein, “Zelusalem taon, qo nqægo khøuwa, amba toqo-matøvemín, av nqægo, ‘Sambu āv khaténdāp,’ yaq qo ambá qoqeivín. Geté ndøgo gèkhonøwé, qoqa bøi-te. ⁴³ Khøuwa ndøfakház. Yaq qogi qaqa ezoqam, qoqa taon uta-te ndøgo, manqei ndømøvnøemém. Taon unimé:khawagét, qo vøtokāq. ⁴⁴ Yaq ndigu qo unimé:-ngiæqonám, qogi ezoqam pakhapakha vøzø-khaneām. Ndigu qo mokho-te, nandi kopo nøme, nandi nøme-qa mumat-te, gézivazemák. Nqanek

matev tenéfakhán ndógo. Zapa ndógo, qo matavapøteáv, av nqægo, Mbumbukiam qo tøke-qa ndøgeavūn.”

Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te gegoam

(Met 21:12-17; Mak 11:15-19; Zion 2:13-22)

⁴⁵ Yaq Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta-te gemø-on, ndego até gendego, ezoqam ndigu gigiap gu:wiat, vøngeasam. ⁴⁶ Gezø-ein, “Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘Noqa khoev, guliguli khoev ndógoát.’ Geté zo Mbumbukiam-qa khoev, zò-enendém, vømø-aqonam-ezoqam-qa-pebam-khoev.”

⁴⁷ Ta pula-te ndøgo, khøuwa ate qæpavpavemam, Yesu ezoqa Mbumbukiam-qá khoev-té gene-zømesimám. Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka megetapak nøme, ndigu Yesu laelae-qá nakhoa mbovawám. ⁴⁸ Geté ndigu nakhoa qeiviáv, Yesu ande āv kimbøé-gonēm. Zapa ndógo, ezoqa ewaqape Yesu løvøinøvemáv. Soqaín ndøgo, teqa manqat kopo ti:løvuim.

20

Yesu gimbo-bevøpem, gekha ezoqam-qā iz-tē, matev gematønumat

(Met 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Khøuwa nøme, Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te, ezoqa ge:zømesimat neka Manqat Mbomambaqape vøzø-manqatat, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu megetapak nøme ndozáv, ² vømbo-bevøpem, “Qonimbí-ein. Qo gekha ezoqam-qā iz-tē qonøgot, nandav matev nandoqomatønumit? Iz gekha ezoqām qá-etoam?”

³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Até nó-a, bevap kopo nqanøgó, zo-te. Zonømbé-einim. ⁴ Gê, Zion, ndego ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam, ndego iz Mbumbukiam-tê gendap, ó, manqei-qape ezoqam-tè?”

⁵ Yaq ndigu ekeza mokho-mba gibond, “Av khazí-einim? Tizimbo-einim av nqægo, ‘Ndego iz Mbumbukiam-tê gendāp,’ yaq ndego ni āv ginimbí-ein nqægo, ‘Av tægoat ndægo, yaq gekha zapâ, zo Zion unimanqatinteav qazogoam?’ ⁶ Geté tizi-einim av nqægo, ‘Zion, iz, manqei-qape ezoqam-tê gendāp,’ yaq nginik ezoqa bawan-qape, nandí ginízitáng. Zapa ndógo, nginik āv gini-unimanqatinát nqægo: Zion ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndøgoám.”

⁷ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Ni nítinøtenák, teqa matev gekham-tê qandø-fakhan.”

⁸ Yaq Yesu gezø-ein, “Av tægoat ndægo, yaq até nó-a, nøzø-einák, no gekha ezoqam-qā iz-tē qatøgot, nqanek matev.”

Yaya etæ manqat, khæ keoge ezoqam-qa yaq-te

(Met 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Yaq taqa zita-te, Yesu ezoqa ewaqape yaya zø-etá, gezø-ein, “Ezoqa møndøgoám. Ndego waen khæ ndøkha. Yaq khæ ndøgo, ezoqa nøme-qá zenda-té genøvé, timbøekewagat, ekezan manqei nøme-te vøwav. Møp-mbá gene-ewawám.

¹⁰ Yaq waen nanga qakhata ndøgo, ndego khæ eve, sasae ezoqam ndøkhofotáv, ti-te ndigu, ma khæ gimbo-kewagam. Ekeza waen nanga upøgim-qa ndøgoám. Geté ndigu khæ keoge ezoqam, ngenek sasae ezoqam gèzuim. Yaq nango khakha-mbá segekhofotøvé.

¹¹ Yaq ndego khæ eve, sasae ezoqa nøme ndøkhofotáv. Geté até ndegó-a, vøzuim-a, vøngenøinam, khakha-mba nango sasa ndøkhofotøvem.

¹² Yaq ndego khæ eve, sasae ezoqa nøme ndøkhofotáv. Ndakin gèmbø-misika-éz, sasae ezoqam gekhofosumam. Geté até ndegó-a, vøzuim-a, kouk vømbo-etømem, khæ bavokho sasa ndøngeatømem.

¹³ Yaq ndego khae eve, ekeza manqa ge-ein, ‘Ndakin gekhā nógō? Ság! Nøkeza yo nókhofotáv, ndego nqæmbøe-khafuat. Ngenek tiabembøe-vizumém.’

¹⁴ Geté ndigu khae keoge ezoqam, khae eve-ge yo gi-ometam, yaq ndigu ekeza mokhomba āv ginibónd nqægo, ‘Ngenek khae eve-gé yó. Waen khae ngének genó-kawa-év. Zílaém. Yaq khae nqanek, gemóniqá.’

¹⁵ Yaq ndigu até gindigonem, khae bavokhó ginø-ituím, pakhapakha vømømbó-khanøem.”

Yesu nqanek yaya etæ manqat qamømbøe-navøem, yaq ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, “Ge zô, ndozo-matavap? Ndego khae eve, gekha matev zómatanām, ndigu khae gimbo-kewagam? ¹⁶ Ndego āv genégó nqægo: Ndego ndøndowáv, ndigu khae keoge ezoqam pakhapakha vømøzø-khaneām, neka waen khae, ezoqa vini sasa zø-etoām.”

Yaq ezoqam ndigu, nqanek Yesu-qa manqat giyogem, āv gini-einím nqægo, “Matev av nqægo befàkhán!”

¹⁷ Yaq Yesu ndigu gèwabám, gezø-ein, “Zo ndozo-matavap, matev av nqægo kopømba mbaín, tøfakhan, yaq gé, gekha zapá, Mbumbukiam-qa Manqat av nqæpeawap nqægo: ‘Nandi-qapi ndigu, khoev puanam ezoqam gisanqabem,

ndigu møndømø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.’?”

¹⁸ Gekha ezoqām ndego, nginik nandi-te to:bøiav, ndego keqaniáp. Neka nandi ndigu, teqa kha-te to:bøiaz, ndego peseinøváp.”

¹⁹ Yesu nqanek manqat gezø-ein, yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, ambá ndaføyamba ndømøvøinamín. Zapa ndógo, ndigu āv gini-matøvemém nqægo: Yesu nqanek yaya ge-eta, ndígu tene-manqatám. Geté ndigu matev-qase goneáv. Zapa ndógo, ndigu ezoqam-qá møe ndøgoném.

*Yesu amba teks moni abam-qa yaq-te timbøe-matemateømemin
(Met 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, bøi mba mo:veém, Yesu-te. Yaq ndigu bøibøi ezoqam ndøkhofotáz, Yesu bemømbøe-khavozømem, av nqægo, ndigu yoge egeiegei mbøgonēm. Geté ndigu ambá gembo-matemateømemín. Yaq Yesu ambá Lom gaman ezoqam-qá zenda-té ginø-veemín, gaman-qa yaq-te amba manqat soqain te-einin. ²¹ Yaq nginik ezoqam, Yesu āv gimboe-einím nqægo, “Nøméndim ezoqam, ni møtinøtén, manqat ndøgo, qo ndoqo-manqate neka ezoqa ndoqote-zømesim, egeiegeí. Neka qo ezoqam-te møe mbaín, oskiá ndøgo, ndigu ezoqa kandakanda o ezoqa khasøkhasis. Geté qo ezoqa Mbumbukiam-qa poev-qa yaq-te ndoqote-zømesim, qo unimanqatin manqat mba qomanqaté. ²² Qonimbí-eín. Kopømbâ, Siza-te teks moni tizi-abumat, ndego Lom kawa kandambaqape, ó, khafeáp?”

²³ Geté Yesu tiqa matemateam matev, é-møndæ-otév, yaq gezø-ein, ²⁴ “Moni mokho zøté-nømondēm. Gê, gekha ezoqam-qá bugug neka iz mó:go?”

Yaq gindu-einim, “Siza-qá bugúg, neka teqá iz mó:gó.”

²⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Av tægoat ndægo, Siza-qa gigiap, Siza zombó-etoumemát. Geté gigiap ndøgo, Mbumbukiam-qa, Mbumbukiam zombó-etoumemát.”

²⁶ Yesu-qa manqa qavøiwat qanimav-qape giyogem, yaq ndigu nqova ndafe kandambá. Kopømba mbaín, timbo-matemateømem, ezoqa ewaqape-qa bøi-te. Yaq ndigu manqat nøme einiáv. Sège-ivøvém.

*Sadusi ezoqam, Yesu løvøte-te nango khandi:nat-qa yaq-te gimboe-bevøpem
(Met 22:23-33; Mak 12:18-27)*

²⁷ Yaq Sadusi ezoqam ndozáv, Yesu-te. Nginik Sadusi ezoqam, āv gini-unimanqatinát nqægo: Ezoqa tipakhaetat, ndigu nango gemø-khandi:zák, løvøte-te. Yaq ndigu Yesu

āv gimbøe-einím nqægo, ²⁸ “Nøméndim ezoqam, Mozes ni āv ginimbi-peawám nqægo: Ezoqa tenanimat, sæva te-ivavat, patu qataeveav vógoāt, yaq ngunuk ngæmam, namba qawan be-okíát, tege namba qawan, ndego genanim, patu bembō-qatayat.

²⁹ Qotøndé-ewāg, nqanek emanqat. Angana møndøgoám. Evenáp. Até gi:goam sevén. Yaq khøuwa ndego, sævam ndø-okí, vønanim. Patu qataeveáv. ³⁰ Yaq eveqase ndø-okí, ngunuk ngæmam, ndego teqa zita-te geqan. Yaq até ndegó-a, vønanim. Nakheis qazaneáv. ³¹ Yaq ndakin ngæmam ndégo te-okí, teqa zita-te go:qavigavun. Yaq até ndegó-a, vønanim. Nakheis mbain. Yaq matev até gemát, atema ndigu evenap seven ate gi:goam vømū-pakhaez. Ndigu patu qataeveáv. ³² Yaq vaev até sævám-a, vønanim.

³³ Gê, ngunuk sævam-qa yaq-te, matev áv khanégo? Ezoqa unimanqatin løvøte-te tikhandi:z, yaq ta khøuwa-te ndøgo, timø-khandi:z, ngunuk sævam, gekha ezoqam-gû zas ndøgoāt? Zapa ndøgo, ndigu evenap ate gi:goam, ngunuk sævam kopo ndøkawawát.”

³⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Nøkenøkem matev sa nqáneq qagó, ndakin nqaziyage, manqei-qape-te. ³⁵ Geté ezoqa ndigu, Mbumbukiam eqeieqei tezæb, løvøte-te nango tisuz, neka megemege-te vømóyāg, ndigu nøkenøkem matev gezøgoák. ³⁶ Ndigu andé enzol ezoqam me mé:goát, neka løvøte nøme gemø-qeivimák. Ndigu Mbumbukiam-gí nakheis ndøgoát. Zapa ndøgo, ndigu løvøte-te møndø-khandi:z. ³⁷ Geté løvøte-te khandi:nat-qa yaq-te, Mozes ekezan møndænómánd, av nqægo, ndøgo unimanqatin. Zapa ndøgo, Evezøza Mozes gembø-fakhan, tae-qase-te ndøgo, qawageapam, yaq Mozes ndego āv gembøe-akhá nqægo: Eibleem-gé Mbumbukiám neka Aezek-gé Mbumbukiám neka Zekop-gé Mbumbukiám. ³⁸ Mbumbukiam ndego ambá av nqægo, løvøte ezoqam-gē Mbumbukiám, geté ndego khandi ezoqam-gé Mbumbukiám. Te-te ndego, ezoqa ewaqape, gipakhaetat, zua ndøkhandi:zát.”

³⁹ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqa nøme, Yesu-qa manqat giyogem, āv gini-einím nqægo, “Nøméndim ezoqam. Qoqa qavøiwat manqat, qanimáv tantáv.” ⁴⁰ Yaq taqa zita-te, ezoqa nøme bevap goneáv, te-te. Møe ndøgoném.

*Yesu ambá av nqægo, Deivid-ge zeo mbā, geté ndego até tege Evezøza
(Met 22:41-46; Mak 12:35-37)*

⁴¹ Yaq Yesu ezoqa gezøbevap, “Ge zô, ndozo-matavap? Gekha zapá, ezoqa av ndi:manqate, av nqægo, Mesaya ndego, Deivid-gē Zeō? ⁴² Sams mbuk mokho-te, Deivid ekezan āv gene-peawám nqægo:

Evezøza Mbumbukiam, noge Evezøza, āv gembøe-ein nqægo,

‘Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.

⁴³ Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam,
kopømba ande av zenda tokhotapak awam nonqo,
qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-āb.’

⁴⁴ Deivid, ndego Mesaya, Evezøza mbo-akhayám. Yaq gê, ngenek Mesaya, áv kené-Deivid-ge-zeo-ev?”

Yesu ekeza paev ezoqam, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam-qa yaq-te gegugub

(Met 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ezoqa ate av-té teqa manqat gi-ewagat, yaq Yesu ekeza paev ezoqam āv gezømbe-ein nqægo, ⁴⁶ “Gò:feazoát, Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam-qa yaq-te. Ndigu tözømbe-khaneát ndøgo, ti-okhoat, ndabua loloakh mbomømboma ndø-uzupát, neka ezoqa ewaqape, maket manqei-te, ndigu khaiya mboma manqat vizap-us bezø-manqate, neka guliguli khoev-te neka lou loge kandakanda-te ndøgo, iz akhayapak-qa qonam nonqo-te vóqonumāt. ⁴⁷ Ndigu ngængæm zømbe-khavozumatún, tiqa khoev neka

gigiap vøzø-aqonumatun. Neka ezoqa ewaqape-qa bøi-te, guliguli loloakh ndøgoatún. Yaq nakémbá ndigu yaq-fia nqosøgeap, nøme mba mó:ndapém.”

21

*Ngæmam-qa etoam matev Mbumbukiam-te
(Mak 12:41-44)*

¹ Yesu Mbumbukiam-qa khoev-te gegoam, yaq gigiap kopoav ezoqam ndøzømét. Ndigu moni ndø-abumát, moni nqeisam nonqo-te ndøgo. ² Yaq até sævám-a, vø-omet. Ngunuk ngæmám. Gigiap-av ezoqám. Zivis møndømbo-naním. Ngunuk moni mokho khasøkhasis menas mba mu:nqeitáz.

³ Yesu ngunuk sævam gu-omet, yaq āv gene-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. Ngunuk gigiap-av sævam, moni kandambá gu:nqeitaz, āv tiuká, av ezoqa ewaqape nøme, moni gi:nqeisumat. ⁴ Unimanqatín. Ndigu ezoqa nøme, moni kandakandá ginqeisumat. Geté ndigu moni nøme kopoav-qapi ndizøgó. Geté ngunuk ngæmam, viní. Ndugu moni ate gimbøegoam, sùgumu-áb. Nøme mbaín, tuqa yage nonqo.”

*Mbumbukiam-qa khoev tøsoqa, Zelusalem taon-te ndøgo
(Met 24:1-2; Mak 13:1-2)*

⁵ Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa khoev-qa yaq-te, āv gini-manqatám nqægo, “Mbumbukiam-qa khoev mbomambá tantáv. Nandi kandakanda qaniqaním giniwevém. Neka gigiap qaniqaním gimbøe-fegém, gigiap ndøgo, ezoqa Mbumbukiam-te etoam matev gi:goam.”

Geté yaq Yesu gezø-qavøiu, ⁶ “Khøuwa ndømø-fakház. Yaq nqanek khoev ate ndægo, ndozoqeivi, manqei-té qamø-khakhandám. Nandi kopo nøme, nandi nøme-te, gó:zaveák.”

*Viniv vinivinimba tøfakhanam
(Met 24:3-14; Mak 13:3-13)*

⁷ Yaq ndigu Yesu gimbo-bevøpem, “Nøméndim ezoqam. Matev nandav, qoqote-manqatam, gekha khøuwā qanéfakhān? Neka andé gekha matev me nitíqeivím, ni tøtinøten, av nqægo, nqanek matev avønín gēfakhān?”

⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Gò:feazoát. Soqáin ndøgo, zo ezoqa titubam. Ezoqa kopoáv, noqá iz-té gindú-okhoát. Ndigu ezoqa āv gizømbé-manqatát nqægo, ‘Ezoqa, nó’, ó, ‘Khøuwa møndø-fakház.’ Geté zo ndigu zøpaéiv. ⁹ Nakhag neka nøfeap kandakanda-qa yaq-te tozo-ewagat, yaq zo møe ndøgonèmát. Matev av nqægo, bugukhokhof ndøkho-fakhanám. Geté manqei-qape-qa vaev, zuá.”

¹⁰ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Manqei nøme, manqei nøme namba, nakhag ndøgoát, neka kawa ezoqa nøme-qa bawan, kawa ezoqa nøme-qa bawan namba, vønøfeapāt, ¹¹ neka manqei nøme-te, manqei vøkukuvøemát. Manqei kukuvøem kandakandá. Neka manqei vinivinimba-te, ifin matev neka enqoni soqøsoqa ndøfakhanám, neka matev kandakanda møe-us neka yan-te khakhatap kandakanda vøfakhanām.

¹² Geté nqanek matev ate ndægo, okhokho-té qanø-fakhanám. Zo ezoqa ndøkhe-gavemat neka matev soqøsoqa vøzø-matønnumát. Ndigu zo manqa ovøyam-té ginø-abumát, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te ndøgo, neka zo ndimbula-te vønqeisumat. Neka no zapaya, zo megetapak neka kawakawa-za-qá megemege-té ginø-abumát. ¹³ Matev av nqægo tøfakhanam, yaq zo kopømbaqapé, ndigu ezoqam Manqat Mbomambaqape zøté-zømesimát. ¹⁴ Geté zo naqanøká ndøfofogèmém, av nqægo, zo andé gekha manqat me zozø-qavøitāt. ¹⁵ Zapa ndøgo, manqat eqeieqei neka matavap loloakh, nō nøzø-etoumát. Yaq zogi qaqa ezoqam, kopømba mbaín, zoqa manqat tiqavøitat neka vøzø-nqagimát.

¹⁶ Até zogí zøvøndipakhá-ya neka namba-qaniap neka zøkeza ezoqam neka zøfuap, segezø-qambúz, neka zo ezoqa nøme vøzitåg. ¹⁷ Ezoqa ewaqape zo gésanqabát, no zapaya.

¹⁸ Geté zoqa kawa-te, izum ate nandizømbi:gu, kopo gezø-nasinimák. ¹⁹ Zo føgøføgakh ndøwaniáp. Yaq zo khandi zomøndapém.”

Zelusalem taon ngi:wat-qa yaq-te

(Met 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo nakhag ezoqa tozo-zømet, ndigu Zelusalem taon uni ti:khawaget, yaq zo søzøté-zøté, av nqægo, ndøgo avønín gésogá. ²¹ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa ndigu Zudia plovins-te tiyagat, manqei popotap-té giabenø-khokhóz. Neka ndigu Zelusalem taon-te tiyagat, taon yà be-ivøvém. Neka ezoqa ndigu bavokho to:yagat, taon-te betøndò-öz. ²² Nginik khøuwa, Mbumbukiam-qá yaq qavøiwat khøuwá, ezoqa manqa-zapazapa gi:goam. Yaq Mbumbukiam-qa Manqat ate ndægo, gemø-unimanqatín, taqa yaq-te ndøpeawap. ²³ Ta khøuwa-te ndøgo, ti-te ndigu unimé:-soqá, sakheis emu-us ndigu neka nakhei tete ndizøloge. Yage føgakh-qape ndøfakhán, nqanek manqei-te. Nginik bawan ezoqam, Mbumbukiam-qá qaqa ndøqeivím.

²⁴ Zu ezoqa nøme, nakhag kaiya-té ginø-pakhaetát, neka nøme vøzø-geagimát, manqei vinivinimba-te sasa ndø-itubát, manqei-qape-te ate nqægo. Yaq Zelusalem taon, bawan vini-ak ndøtokhonumát, atema bawan vini-ak-gi khøuwa vømø-nasiním.”

Yesu nango tendoqavan

(Met 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Khøuwa neka løvøyak neka nduku, matev vinivinimba zøfakhanám. Neka manqei-qape-te nqanek, bawabawan vinivinimba gó:bevøpém neka møe vøgonēm. Zapa ndøgo, ndaola-te ndøgo, khamøe kandakanda ndøvumøemát. U-ús. ²⁶ Ezoqa møe khape tøzømbe-khouvevat, matev kandakanda nøme-qa timbøe-kewagat, manqei-qape-te tøfakhanam, yaq bøi zøgugimát. Até ndøgó-a, gigiap yan-te nqo:go, vøkukuvøēm. ²⁷ Yaq ezoqa, Ezoqam-gé Yo ndø-ometám. Khaiya ozoz-té genøgeáv. Bazaføgakh-ús neka waev-qape-ús.

²⁸ Matev av nqægo tøngazøngazam, zo sège-føgøføgakhæzám. Kawa mba zotó-eqá. Zapa ndøgo, zo Mbumbukiam avønín génqovotáz.”

Fig tae-qa yaya etø manqat

(Met 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Yaq Yesu yaya zø-etá, gezø-ein, “Zo fig tae o gekha tae nøme zøqeivát. ³⁰ Zo qazo-qeivimin, esokho qaqabamin, yaq zo møzøte-zøtezín, wavam khøuwa avønín. ³¹ Yaq matev até kopó. Zo nqanek matev tozo-qeivimat, tøfakhanumat, av no qazømbe-manqatam, yaq zo søzøté-zøté, Mbumbukiam-qa Megeat Matev avønín géfakhán.

³² No unimanqatín nqazø-manqate. Ezoqa nøme, ndakin ngiyage, naqanøká gépakhaezák. Até géyagát, atema ta khøuwa-te ndøgo, nqanek matev ate ndægo vømú-fakhanām.*

³³ Yan neka manqei-qape ndømø-navøém. Geté noqa manqat, gemø-navøemák.”

Aiyá qabizigú, soqain ndøgo, ni khakheinøpøteav tøgoat

³⁴ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Aiyá qagó. Zo manqei-qape matev-te, kawa ndøvòã, kopømba ande av ibøkha soqa izam matev neka qakeza yage-qa yaq-te khape toqote-fofogeapat. Soqain ndøgo, ta khøuwa ndøgo, zo ande ka me tøzøte-ndap. ³⁵ Nqanek

21:16 21:16 Met 10:21-22 **21:22** 21:22 Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 **21:24** 21:24 Psa 79:1; Veve 11:2 **21:25** 21:25 Isa 13:10; Ezek 32:7; Joel 2:31; Veve 6:12-13 **21:27** 21:27 Dan 7:13; Met 26:64; Veve 1:7 * **21:32** 21:32 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndego Mbumbukiam-qá khoev ngi:wat-qa yaq-té abete-manqatám, neka gekha matev vinivinimba nøme ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo tøfakhanam.

khøuwa, ezoqa ewaqape-té qanófkahn, nqanek manqei-qape-te ngiyage. Nakhamas-té.

³⁶ Zo oskia mo:feazoát. Gèguligulím, av nqægo, nqanek matev ate ndægo tófkhanam, zo bazaføgakh-us tózté-wanim, yaq vaev Ezoqam-ge Yo-qa megemege-te vozotó-wán.”

³⁷ Ta pula-te ndøgo, khøuwa ate qæpavpavemam, Yesu ezoqa Mbumbukiam-qá khoev-té gene-zómesimám. Yaq qakhagusin ndøgo, ndego Zelusalem taon, gè-ivavín. Yaq lovølova, Oliv manqei poyat-té gemøbuvín. ³⁸ Yaq qanaqanus qando-pavein, ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qá khoev-té ginøzavín, lovølova-ús, Yesu-qa manqat vómø-yogemin.

22

Yesu gimbo-voqoem

(Met 26:1-5; Mak 14:1-2; Zion 11:45-53)

¹ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape, Pasova ndimbo-akhayam, ndøgo flawa poponøvemav gilouzatun, avønín qagoám. ² Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nómendim ezoqam, Yesu laelae-qá nakhoa mbovawém. Geté ndigu poeveáv, ezoqa ewaqape-qa bøi-te timøvøinam. Zapa ndøgo, ndigu ezoqam-qá møe ndøgoám.

Zudas Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda namba, manqa gi:kopo:nem, Yesu tiqa zenda-te teve

(Met 26:14-16; Mak 14:10-11)

³ Yaq Zudas, iz nøme Iskaliot gimbo-akhaemam, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv gegoam, Saitan mbøi-ón. ⁴ Yaq Zudas até gendego, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam-gi megetapak-té genøwáv, ti namba manqa vómø-khakheinømem, Yesu tiqa zenda-te ande áv kenévē.

⁵ Ndigu teqa manqat giyogem, yaq ndigu khanakhanákh, neka te-te moni etoam manqat vøkhakheinømem. ⁶ Yaq Zudas tiqa manqat gè-unimanqatín. Yaq khøuwa eqeieqei-qa mo:kewagám. Yesu ezoqa ewaqape-te ande áv khambøé-løvüz, yaq tiqa zenda-te ndøgo tenévē.

Yesu-gi paev ezoqa menas, Pasova lou gimø-khakheinømem

(Met 26:17-25; Mak 14:12-21; Zion 13:21-30)

⁷ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape gimø-khantøzem, ndøgo flawa poponøvemav gilouzatun, neka Pasova lou loge nonqo sip nakheis vøzitagatun, ⁸ yaq Yesu Pita neká Zion, tèkhofotáz, gezø-ein, “Pasova lou zomø-khakheinømém, ni tizimølog.”

⁹ Yaq gimbo-einim, “Gè, qoqa poev gekhám? Ni gekham-té qeimø-khakheinømēm?”

¹⁰ Yaq gezø-qavøiu, “Zelusalem taon-te tozomø-oz, zo ezoqa zó-ometám. Ibøkha ndø-eqatét. Yaq zombó-paevém, atema khoev-te vómø-øn. ¹¹ Yaq ta khoev ndøgo, khoev eve áv qazømbøé-einim nqægo, ‘Nómendim ezoqam, áv geqande-beváp nqægo: Khoev kouwat gekham-té qágo, ma nogi paev ezoqam namba, Pasova lou teimølog?’ ¹² Yaq ndego zo khoev kouwat kandambaqape mé:zómás, khoev ova ndo:go. Qonam nonqo neka lou-qase khakheitáp. Yaq zo lou ndøgo tozomø-khakheinømém.”

¹³ Yaq ndigu gizav, matev áv timiqeivím, av Yesu gezømbe-ein ndægo. Yaq ndigu Pasova lou vómø-khakheinømem.

Evezøza-qa lou loge matev ande qæfakhan

(Met 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Ko 11:23-25)

¹⁴ Yaq qakhagus ndøgo, lou loge khøuwa iz gimø-khantaz, Yesu tegi u-anim namba, tinøpindám ndøgo, lou loge-te vøqonav. ¹⁵ Ndego áv gezømbe-ein nqægo, “No nqosøgeap banøndáp. Geté noqa poev kandambaqape, nqáneq qagoám. Nqanek Pasova lou bízikhæológ, zo namba. ¹⁶ No nqazø-manqate: No Pasova lou nøme, naqanøká

nomólogák, atema Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, matev ate ndægo vømó-unimanqatín, ndøgo Pasova lou loge matev kha-mba ndømbo-ove.”

¹⁷ Yaq Yesu izam nonqo ndøndáp, waen-ús, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, yaq gezø-ein, “Mòzondapém. Yaq sòzøtumú-izumít, zo ate ndøzøte-go. ¹⁸ No nqazø-manqate: No waen tae nanga-qa et, nqawa naqanøká nø-izák, atema Mbumbukiam-qa Megeat Matev vømófakhán.”

¹⁹ Yaq taqa zita-te, Yesu flawa ndøndapáz, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, sasa ndømbeim, ekeza paev ezoqam vøzø-etoam, gezø-ein, “Nqanek noqá khá, zo nqazø-etoumit. Matev av nqægo até vøgó. Yaq no zonømbé-matavupát.”

²⁰ Yaq matev até kopó, lou loge qamezømbe-navøem, Yesu izam nonqo ndøndáp, waen-ús, gezø-ein, “Nqanek waen, Mbumbukiam poev ndakinak mé:-unimanqatín. Noqá kóuk gené-unimanqatín, ndøgo zo zapaya tøwa.

²¹ Geté. Nqáe! Ezoqam ndego, ma nogi qaqa ezoqam-qa zenda-te teve, ngégo, nqanek lou loge-te nqazi-qonøve. ²² Ezoqam-ge Yo ndønáním, av Mbumbukiam-qa poev ndægo. Geté ndego møndø-soqoév, ndego ezoqam, ma nogi qaqa ezoqam-qa zenda-te teve.”

²³ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ekeza paev ezoqam ekeza mokho-mba, āv ginibónd nqægo, “Eisa, ni mokho-te matev av nqægo, gekha ezoqām ndømatanām?”

Megeat Matev eqieieqi-qa yaq-te

²⁴ Yaq Yesu-gi paev ezoqam-qa mokho-te, ponqombap matev ndøfakhán. Tini-ponqombupát ndøgo, ti mokho-te, iz akhae kandambaqape, gekha ezoqā ndøgo?

²⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Bawabawan-gi kawakawa-za, ezoqa gètøkhonøzát. Yaq nginik megetapak, ekeza kha, keoge ezoqa eqieieqi me:vewé. ²⁶ Geté zo mokho-te, matev av nqægo bègð. Gekha ezoqām ndego, zo mokho-te iz kandambaqape tegoat, ndego yà be-khapelavøqase-év. Neka gekha ezoqām ndego, megeat ezoqam tegoat, ndego yà bezoge-tøke-ezoqam-év. ²⁷ Gê, ezoqa kandambaqape ákenego? Ndégò, lou-qase-te ndemia, ó, ndégò, lou ndeyogimit? Zo møzøte-zøté, ezoqa kandambaqape ndégo, lou-qase-te teqotat. Geté no zo mokho-te, zogé sasae ezoqām.

²⁸ Zo nó namba zi:goám. Neka zo no nøuvønateáv, matev føgøføgakh qanø-fakhanumam.

²⁹ Yaq nakémbá. No zo Megeat Matev nøzø-etoám, kopømba av-té, Tat no Megeat Matev genømbe-etoam. ³⁰ No kawa iz tæmøndap, zo noqa lou-qase-te, lou zólogát neka ibøkha vozó-izumāt, no namba, neka zøkeza kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te vozotó-qonavāt, neka Izlael khagua bawan tuelv vozøzømbó-kawaeztāt.”

Yesu Pita gembo-vøndøyam, ndego teqa yaq-te to:nawam (Met 26:31-35; Mak 14:27-31; Zion 13:36-38)

³¹ Yesu Pita āv gembøe-ein nqægo, “Sáemon, Sáemon. Nqáe! Saitan Mbumbukiam zo khamasim-qá yaq-té gembøeviám. Ndego zo andé wit me mé:-evém, tag vøkhofovøēm.

³² Geté no, nøguligulím, qo zapaya, Saemon. Qoqa unimanqatin, betaqa-nävøém. Yaq nqawa toqotøndo-qambuq, qafuap vøzøtøké. Yaq tiqa unimanqatin bezømbē-føgakh.”

³³ Geté Pita gembo-qavøiu, “Evézøza. No kopømbá. Ndimbula-te sænáv, qo namba, neka sizimú-pakhaén.”

³⁴ Yaq Yesu gembo-ein, “Píta! No nqataqá-manqate. Nqægo lova, kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te, ndøqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam. Av qoqoté-manqatát nqægo, ‘No ngenek ezoqam nøtenøtenāk.’ ”

Yesu-gi paev ezoqam bèto:-khakheinám

³⁵ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezøbevap, “Ta khøuwa-te ndøgo, zo qækhofosam, yaq no av qazømbe-ein nqægo, moni neka moqos neka tamak ndø-upøgím, yaq ge zô, gigiap mbain mozógoam?”

Yaq gindu-qavøinam, “Mbain. Ni kopømbá qeigoam.”

³⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Qanimáv. Geté ndakin vini. Gekha ezoqām ndego, moni nqeisam nonqo timbogoat neka moqos vømbógoāt, bètonqoatét. Neka gekha ezoqām ndego, nakhag kaiya mbain tøgoat, ndego ekeza ndabua nøme, yà bewi. Yaq moni ndigu teqas, nakhag kaiya mé:wí. ³⁷ Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqægo: ‘Ndego pepen ezoqam me:vewém.’ No nqazø-manqate. Nqanek manqat bè-unimanqatín, no mokho-te. Unimanqatín. Gekha manqāt ndøgo, noqa yaq-te ndøpeawap, avønín géfakhán.”

³⁸ Yaq Yesu-gi paev ezoqam gindu-einim, “Evézøza. Nqáe! Nakhag kaiya menas ngínik.”

Geté ndego gendo-ein, “Ság. Tiá.”

Yesu Oliv manqei poyat-te gemø-guligulim

(Met 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Taqa zita-te, Yesu Zelusalem taon, gè-iváv. Yaq Oliv manqei poyat-té genøwáv, av oskia ge:goam, neka tegi paev ezoqam vømbø-paevem. ⁴⁰ Yaq gimøfakhaz ndøgo, ekeza paev ezoqam āv gezømbe-ein nqægo, “Zo bazaføgakh-qa, gèguligulím. Soqain ndøgo, khamasim matev tøndowav zo-te, yaq zo zō-o:āz.”

⁴¹ Yaq ndego sègeziváz, elavøqase nøme vøwav. Atap ande av ndægo, nandi toqo-ogizo, timø-bøiaz. Yaq ndego katuk ndømøkuí, vøguligulim. ⁴² Av gene-guligulím nqægo, “Tát! Qo taqa-pøovat. Nqanek nqosøgeap kandambaqape, ndøgo ande ibøkha khaqain-qape me tønømbe-fakhan, ambá qøndapín. Geté matev āv tabete-fakhán, av qoqa poev ndægo. Ambá ndøgo, av no nqanømbe-poev.” ⁴³ Yaq yan-te ndo:go, enzol ezoqam ndovís, bazaføgakh vømbø-etoam. ⁴⁴ Yesu mbøni vaev kandambaqape ndøndáp. Yaq ndego bazaføgakh-us nøme mba mo:guligulím. Tata andé kóuk. Sège-lanqavám, manqei-te.

⁴⁵ Yesu guligulim qamømbøeva, ge-itan, tegi paev ezoqam-te gevesez, yaq āv genezømét nqægo: Gèsømbiám. Bazaføgakh gèzø-navøém. Zapa ndøgo, ndigu mbøni vaev matev khåpe zømbe-khouwév. ⁴⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Zo gekha zapá, venanqei mba ndozo-sømbiit? Mòzosúz. Neka gèguligulím. Soqain ndøgo, khamasim matev tøndowav zo-te, yaq zo zō-o:āz.”

Yesu møvøiwat-qa ginduzav

(Met 26:47-56; Mak 14:43-50; Zion 18:3-11)

⁴⁷ Yesu ate av-té manqat ge:manqatam, yaq nqáe! Ezoqa bawan-qape tñøfākhāz. Ndigu Zudas ndø-itubavún, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme gegoam. Yaq ndego até gendego, Yesu-té genøwáv, vøngenøtam.

⁴⁸ Yaq Yesu gembo-ein, “Zúdas. Gê, qo Ezoqam-ge Yo ngenøtam-ús, qaqa ezoqam-qa zenda-te nqoqoveet?”

⁴⁹ Yaq ndigu ezoqam, Yesu namba gi:goam, go:matøvemem, ande gekha matev me ndøfakhán, yaq āv gimbø-einím nqægo, “Evézøza, nakhag kaiyā ndøtízitag?” ⁵⁰ Yaq paev ezoqa nøme, até gendego, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, tege sasae ezoqam, nakeamo gea vømbøkawa.

⁵¹ Geté yaq Yesu gezø-ein, “Ság. Matev av nqægo tønév.” Yaq Yesu teqa gea gèmbokhanáz, nango vømbø-eqeieqei.

⁵² Yaq Yesu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam neka Zu megetapak nøme, ndigu møvøiwat-qa gigeavun, āv gezømbe-ein nqægo, “Ge zô, no pepen ezoqam zøténæmbem, nakhag kaiya neka ndawa-us

qazogeavun? ⁵³ No khøuwa ate qæpavpavemam, Mbumbukiam-qá khoev-té qæqoám, zo namba. Geté ndøgo, zo no kha khanøzeáv. Geté ndakin, zoqa khøuwa qanimav-qape møndø-fakház. Kawa matev, bøivun-qá bazaføgakh ndøndáp.”

Pita Yesu-qa yaq-te go:nawam

(Met 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Zion 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Yaq ezoqam ndigu gigeavun, até gindigonem, Yesu vø-møvøinam, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa khoev-te sasa ndø-ituim. Pita até gezøpavát. Andé qámbá gendopavam. ⁵⁵ Khoev-te gimøfakhaz, yaq uta mokho-te ndøugu, gøinam møndø-løvutám. Yaq Pita tenøqóm ndøgo, ti namba, ndigu gøinam-te giqonavam. ⁵⁶ Sasae mbasønakam Pita gu-omet, gøinam waev-te geqotam, yaq ndugu gèwawám, gundu-ein, “Até ngenék-a, Yesú namba me:goám!”

⁵⁷ Geté Pita gò:nawám, gendo-ein, “Ngolam, no nandev ezoqam, nøtenøtenák.”

⁵⁸ Yaq khapé outøpøteáv, ezoqa nøme Pita tønø-ømēt, gembo-ein, “Unimanqatín. Até qó-a, qo tigí ezoqám.”

Geté yaq Pita gendo-qavøiu, “Khanánqa. Av taoká. Nó mbá.”

⁵⁹ Andé møi-mbá sege-auwám. Ande av wan awá ndægó, ezoqa nøme tēandōwāv, gendo-ein, “Unimanqatín. Møtenøtén. Ezoqa nøme ngének, Yesu namba ge:goam. Zapa ndøgo, até ngenék-a, Gelili plovins-ák.”

⁶⁰ Yaq Pita gendo-qavøiu, “Khanánqa. No nøtenøtenák, qo gekhā qotē-manqate.”

Yaq Pita ate av-té manqat ge:manqatam, kokolok tündi-ogeá.

⁶¹ Yaq Evezøza gèndoqambún, Pita vøwawam. Yaq Pita tembo-matøvéem ndøgo, Evezøza av gembøe-ein nqægo, “Nqægo lova, kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te ndøqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

⁶² Yaq Pita bavokhó genøfakhán, vømøvin. Eiv baza ùni mbøepós, ge-eivat.

Yesu otøotam vøe-vewem-a, vøzuim

(Met 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Yaq ndigu vos keoge ezoqam, Yesu gimbo-kewagat, otøotam me:vewát neka vøzuat. ⁶⁴ Bøi ndabuá gimbøe-gutøvéem, vømbø-einim, “Qo Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam toqogoat, qotínømánd, av nqægo, qo gekha ezoqám ndølavaq?” ⁶⁵ Yaq ndigu ngenøgim manqat nøme kopoáv gimbo-manqatat.

Yesu Zu megetapak-te, manqa ge-ovøyam

(Met 26:59-66; Mak 14:55-64; Zion 18:19-24)

⁶⁶ Yaq qanaqanus qænqovat, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Zu megetapak nøme tñnimøváb. Yaq Yesu tiqá megemege-té ginø-ituím.

⁶⁷ Yaq gimbo-bevøpem, “Qonimbí-ein. Gê, qo Mesayá?”

Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No tæzø-ein, zo no ma zó-unimanqatinimák. ⁶⁸ Neka no zo bevap tæzøgo, zo ma zonø-qavøinamák. ⁶⁹ Geté avønín, Ezoqam-ge Yo Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té gemøqóm, ndego Bazaføgakh-Qape.”

⁷⁰ Yaq ndigu ate gi:goam gimbo-bevøpem, “Av tægoat ndægo, yaq gê, qo Mbumbukiam-gê Yò?”

Yaq gezø-qavøiu, “Manqat nándav, av zo ndøzøte-manqate. No tètév.”

⁷¹ Yaq ndigu gi-einim, “Ság! Bøi vizu ezoqa nøme-qa bizivàwém. Ni manqat ekeza tou-té qazinømbo-yogém.”

23

Yesu Pailøt-te manqa ge-ovøyam, ndego Lom gaman ezoqam

(Met 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Zion 18:28-38)

¹ Yaq ndigu megetapak ate gi:goam, até gindigonem, Yesu Pailøt-té ginø-ituím. ² Yaq ndigu manqa ndøsøkuzømém, Yesu-qa yaq-te, gimbo-einim, “Ni ngenek ezoqam āv qati-ometám nqægo. Nigi bawan ezoqam-qá matavap ndø-enegimatún. Neka ngenek, ezoqa āv gezømbe-manqatatún nqægo: Siza-te, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, teks moni be-ābām. Neka ngenek ekeza kha, Mesaya neka kawa ezoqam me:vewé.”

³ Yaq Pailøt Yesu gembobevap, “Gê, qo Zu ezoqam-gê kawà?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate.”

⁴ Yaq Pailøt Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka ezoqa ewaqape gezø-ein, “No ngenek ezoqam, teqa manqa-zapa qeiviáv.”

⁵ Geté ndigu sekembá segembo-pouweám, av nqægo, “Ngenek ezoqa ge:zømesimatun, matavap ùni zømbe-ngi:tatún, ni Zu ezoqam-qa manqei-te ate nqægo. Gelili plovins-té gendongáz. Yaq ndakin nqanek Zelusalem taon-té gegó.”

Yesu Elod-te manqa ge-ovøyam

⁶ Yaq Pailøt nqanek manqat ge-ewag, ezoqa gezøbevap, “Gê, ngenek ezoqam, Gelili plovins-ák?”

⁷ Yaq Pailøt ge:-otев av nqægo, Yesu ta plovins-te ndøgo tendowāv, ma Elod gembo-kewagam, yaq ndego Elod-té genø-khofotáv. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, ngenek Zelusalem taon-té gegoám.

⁸ Yaq Elod Yesu ge-omet, ndego khanakhanakh kandambá. Zapa ndøgo, ndego omete-qa ndøgoám. Nupøkhán mbá. Ndego møndø-ewág, Yesu-qa yaq-te. Yaq ndakin, ndego umingiap matev qeivi-qa mbogoám, av Yesu ge:matønumam. ⁹ Yaq Elod Yesu bevap kandambá gembogoat. Geté ndego yaq manqat qavøiwateáv. ¹⁰ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, até gegoám, Yesu-qa manqa vøsøkuzømem. Manqat kandambá gimbøe-møvøemem.

¹¹ Yaq Elod ekeza nakhag ezoqam namba, Yesu otøotam me:vewém neka vøngenøinam. Ndigu kawa ezoqam-qá ndabua mbo-uzím, Pailøt-te nango sasa ndøkhofotøvem. ¹² Ta khøuwa-te ndøgo, Elod neka Pailøt, zifu matev ndøngazém. Geté bugukhokhof, ndigu qaqa zømbugoám.

Pailøt manqa gevøovam, Yesu tae mutui-te titøkewem

(Met 27:15-26; Mak 15:6-15; Zion 18:39-19:16)

¹³ Yesu Pailøt-te nango gindu-ituim, yaq ngenek Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka megetapak nøme neka ezoqa ewaqape ndømøváb, ¹⁴ gezø-ein, “Zo ngenek ezoqam no-te qazøtøndo-ndafem, neka zo av ndøzøte-manqate av nqægo, ngenek ezoqam-qā matavap ndø-enegim, nqæe! No amba nømbøe-beváp, zoqa bøi-te. Geté no teqa manqa-zapa-qase qeiviáv, av zo manqa ndøzømbøe-møvøemet. ¹⁵ Até Elód-a, teqa manqa-zapa-qase qeiviáv. Yaq nakémbá, ndego ni-te nango gendo-khofotav. Ngenek ezoqam matev-qase goneáv, ta zapaya tizi:laem. ¹⁶ Geté nakhag ezoqam bètøkho-feomém. Yaq sænqonqotáv.”*

¹⁸ Geté ndigu ezoqa ewaqape sùgumu-tøkúz, gindu-akhaemem, “Gèlaém nandev. Geté Balabas qonindó-nqonqotáv.” ¹⁹ Balabas ndimbula-té gunu-utavám. Zapa ndøgo, ndego Lom gaman ngeasam-qa mbogoám, ndøgo Zelusalem taon-te, neka ezoqa vølavao.

23:7 23:7 Luk 3:1 * **23:16** 23:16 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: 17Pasova khøuwa kandambaqape-te, Pailøt ndimbula ezoqa kopo ndønqonqotavín.

²⁰ Pailøt Yesu nqonqotøve-qa mbogoám. Yaq ndego ezoqa ewaqape, manqat amba zømbe-eín, nango. ²¹ Geté ndigu sekembá sege-akhaemám, “Gèlaváo. Tae mutui-té qanø-tøkeó!”

²² Yaq ndakin Pailøt gèmbø-misiká, gezø-ein, “Gekha zapá? Ngenek gekha manqa-zapā ndógo? No teqa manqa-zapa qeiviáv, ta zapaya tizi:laem. Geté nakhag ezoqam bètøkho-feomém. Yaq sænqonqotáv.”

²³ Geté ndigu ivøveáv. Sekembá sege-akhaemát, av nqægo, Yesu tae mutui-té geabe-tøkewé. Tiqa akhayam, Pailøt-qa manqat ùnime-tømbuá. ²⁴ Yaq vaev-te, ndego manqa āv tene-vøovám, av ndigu qazømbe-pøovam. ²⁵ Ndego ezoqam, ndigu qazø-pøovam, tefakhan, ndego sègezø-nqonqotáv, ndego Lom gaman ngeasam-qa gembogoam neka ezoqa vølavao, yaq ta zapaya ndimbula-te gi-utavam. Geté Yesu nakhag ezoqam-qá zenda-té genøvé, yaq ndigu matev bemømbō-matønømem, av ezoqa ewaqape poev qazømbe-goam.

*Yesu ezoqa zitøge manqei-te gi-ituim
(Met 27:32; Mak 15:21; Zion 19:17)*

²⁶ Nakhag ezoqam, Yesu taon bavokho gi-ituat, ezoqa ndø-ometám. Sailini taon-ák. Teqa iz Saemón. Ndego ambá Zelusalem taon-té genømatín. Yaq ndigu até gindigonem, vø-møvøinam, Yesu-qa tae mutui vømbøe-veem, sasa ndøtøpøtøvem, teqa zita-te te-egatet.

²⁷ Ezoqa bawan-qape kandambá, gimbopavat. Neka sakheis kopoáv, Yesu gèmbø-eivumát, neka ekeza savi vø-qambubumat. ²⁸ Yaq Yesu gèndoqambún, gezø-ein, “Zelusalem taon-ak, sakheis, zo noqā ndø-eivùmít. Geté zo zøkezan-qa ndø-eivám neka zogi nakheis-qa vozó-eivām. ²⁹ Nqáe! Khøuwa ndømø-fakház. Yaq ezoqa āv giní-einím nqægo, ‘Sakheis ndigu, khanakhanakh mbá giabitigú, ndigu sog ndigu neka nakheis mbain ndigu neka nakheis tiqa tete logemav ndigu.’ ³⁰ Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa olol vinivinimba, āv gimbøé-manqatát nqægo, ‘Niqá mumát qando-muvuvøém’ neka manqei popotap vømbó-einím, ‘Ni vøkhonám.’ ³¹ Nginik matev av nqægo ngimatønūmit no-te, no kopømba ande av tae khandin me nqate:go, yaq ge zô ndozo-matavap, zo gekha matēv zøfakhān, zo kopømba ande av tae pakhapakha me ndøzøte:go? Matev unimé:soqá tøzøfakhan.”

³² Yesu gi-ituat, yaq até ezoqa menas nømé-a, vø-itubat, timøzitag. Ndigu pepen ezoqám.

*Yesu tae mutui-te gitøkewem
(Met 27:33-44; Mak 15:22-32; Zion 19:18-27)*

³³ Yaq ta manqei-te ndøgo gimøfakhaz, kawa-pakha manqei ndimbo-akhayam, ndigu Yesu tae mutui-té ginø-tøkewém, neka pepen ezoqa menas, vøtøkebam. Nøme ndego, Yesu-qa nakeamo zenda-té ginø-tøkewém, neka nøme ndego yogea zenda-te vøtøkewem.

³⁴ Yesu gi:pototumat, yaq āv gene-eín nqægo, “Tát. Tiqa manqa-zapa, qo sà betaqambo-navøém. Zapa ndógo, nginik zøtezateáv, andē gekha matev me ndømatunūmit.”

Gumu-tøkewem ndøgo, yaq nakhag ezoqam, teqa ndabua, kas me:-otám. ³⁵ Ezoqa tiwaniapát ndøgo. Matev ndøqeivát. Geté Zu megetapak, Yesu otøotam me:vewém, gi-einim, “Ezoqa nøme gekhandi:ztam, yaq ndakin ekeza kha bekhandí, ngenek uní Mesaya-in tegoat, ndego Mbumbukiam geveatav.”

³⁶ Até nakhag ezoqám-a, otøotam me:vewém, waen khaqain-qape etoam-qa vømbøgonem. ³⁷ Yaq āv gimbøe-einím nqægo, “Qo Zu ezoqam-ge kawa toqogoat, qakeza kha qókhandí.”

³⁸ Teqa kawa-te, ova ndo:go, manqat ndøtøkeém. Av qane-peaupám nqægo, “Ngenek Zu ezoqam-gé kawá.”

³⁹ Pepen ezoqa nøme, ndego namba gi:tøkebupam, Yesu otøotam me:veó, gembo-ein, “Gê, qo Mesayá? Av tægoat ndægo, qo qakeza kha qókhandí neka ni voqó-khandí:n.”

⁴⁰ Geté ndego pepen ezoqa nøme, namba gi:tøkebupam, gègugú, gembo-ein, “Gê, qo ndakin yaq-fia nqosøgeap kopo ndoqote-ndapet, av ngenek nge:ndapet, qo Mbumbukiam-te møe mbaín? ⁴¹ Ni nqanek yaq-fia nqosøgeap, nikeza manqa-zapa zapayá qazindapét. Geté ngenek ezoqam, manqa-zapa-qase goneáv.”

⁴² Yaq ngenek pepen ezoqam, Yesu gembo-ein, “Yésu. No gènøndo-matøvém, qo kawa iz toqomøndap.”

⁴³ Yaq Yesu gembo-ein, “No unimanqatín nqataqa-manqate. Nqægo khøuwa, qo no namba, Paladais manqei-té qazígoát.”

Yesu ge:nanim

(Met 27:45-56; Mak 15:33-41; Zion 19:28-30)

⁴⁴ Yaq khøuwa ande av muin qandap, qamat atema khagus 3 oklok vøndap, manqei ate qægoam, bøivun ndønqeivøém. ⁴⁵ Khøuwa waev sègembo-navøém. Neka ndabua ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te qafaleam, sège-keqavát. Livin-mbá qanumu-qatavát. ⁴⁶ Yaq Yesu kandambaqapé sege-akhá, “Tát! Noge nqova, qoqá zenda-té qatøveét.” Ndego nqanek manqat gumu-ein, yaq gènaním.

⁴⁷ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam, nqanek matev geqeiv, ndego Mbumbukiam-qá iz ndø-eqá, ge-ein, “Unimanqatín. Ngenek ezoqam ndaføyamba-qapé.”

⁴⁸ Yaq ezoqa ewaqape, matev qeivi-qa gindupindam, matev ndøgo giqeivim, qafakhanumat, ndigu savi mba ndøqambubám, sasa ndøzav.

⁴⁹ Ezoqa ewaqape, ndigu Yesu gi:zøtez, ande qámbá gindu-waniapam. Até ndigú-a, sakheis, ndigu Yesu gimbo-pavavun, Gelili plovins-te ginduzav, matev vøqeivim.

Yesu manqei ozu-te gi-oeinam

(Met 27:57-61; Mak 15:42-47; Zion 19:38-42)

⁵⁰ Yaq nqæe! Ezoqa kopo møndøgoám. Teqa iz Zoséf. Alimatea vemlav-ák. Ndego Zu ezoqam-qá manqa ovøyam megeat ezoqá nømé. Ndego ezoqa mbomambaqapé neka ndaføyamba-qapé. ⁵¹ Mbumbukiam-qá Megeat Matev-qa mo:kewagám. Ta khøuwa-te ndøgo, Zu megetapak nøme, manqat gikopo:nem, Yesu tilaem, ndego tiqa manqat unimanqatinteáv. ⁵² Yaq ndego Pailøt-té genøwáv, Yesu-qa kha-qa yaq-te vømømbø-viam. ⁵³ Yaq gembotak, Zoséf até gendego, Yesu vøkoqoiu, tae mutui-te getøkewam, ndabua sasa me:løvønøvem, nandi nqa manqei-pakha-te vømø-utav. Ta manqei-pakha ndøgo, nandi giløotøzem, bugukhokhof løvøte ezoqa utøveáv. ⁵⁴ Ta khøuwa ndøgo, Sabat gigiap khakheinam khøuwá. Yaq Sabat khøuwa avønín qagoám, tøngaz.

⁵⁵ Sakheis ndigu, Yesu gimbo-pavavun, Gelili plovins-te ginduzav, ndigu Zoséf gèmbopaevém, nandi nqa manqei-pakha vøqeivim, neka Yesu-qa kha āv kimí-utøvem. ⁵⁶ Yaq khoev-te givesez, tae nanga etet sisip mbomømboma møkhakheinømém. Yesu-qá kha-te giam nonqó. Geté Sabat khøuwa é-møndøngáz. Yaq ndigu gèqovezát, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein.

24

Yesu løvøte-te gekhandi:v

(Met 28:1-10; Mak 16:1-8; Zion 20:1-10)

¹ Yaq Sande qanaqanus, lovølova-ús. Ndigu sakheis manqei pakha-té ginøzáv, tae etet sisip mbomømboma vø-upøgim, Yesu-qa kha-te giam nonqo gikhakheinumat.

² Yaq manqei-pakha-te gimøfakhaz, āv giniqeivím nqægo: Nandi ndigu nqa qætøkam,

gèqambiním. ³ Geté ndigu gi-oz, Yesu-qa kha qeiviáv, ndego Evezøza. ⁴ Ndigu ate av-té matavap gimboe-aumat, yaq nqáe! Tiqa avønin-te, ezoqa menas sègefakház. Tiqa ndabua bøi sanqatøve-ús. ⁵ Yaq ndigu sakheis, møe kandambá gigonem. Bøi manqei-té ginøvøgím. Geté ndigu ezoqa menas gindu-einim, “Gekha zapá, nqanek løvøte ezoqam-qa manqei-te, khandi ezoqam-qa ndozovawet? ⁶ Ngenek mbaín, nqanek. Møndø-khandí:v. Tozombó-matavap, manqat ndøgo gezø-ein, zo namba Gelili plovins-te gegoam? ⁷ Ndego āv gene-eín nqáego, ‘Ezoqam-ge Yo, manqa-zapazapa-us ezoqam-qá zenda-té giabenø-veém, neka tae mutui-te bētøkewem. Geté khøuwa timømbo-misika-ez ndøgo, ndego nqawa ndøkhandí:v.’”

⁸ Yaq ndigu sakheis, nqawa tinø-matøvemém ndøgo, av Yesu manqat gezømbe-manqatam. ⁹ Yaq taon-té ginøqaváz, Yesu-gi paev ezoqa ileven neka paev ezoqa nøme, manqat vømøzø-ein. ¹⁰ Sakheis ndigu, Yesu-gi u-anim manqat gizø-ein, ngínik: Meli, ndugu Magdala vemia-v-ák, neka Zoanā, neka Meli nømu, ndugu Zems-gu evo, neka sakheis nøme vøgoam, ti namba. ¹¹ Geté ndigu paev ezoqam, sakheis-qa manqat gèqavotøvém. Ti-te ndigu, tiqa manqat, mokho mbaín. ¹² Geté Pita até gendego, manqei ozu-té genøteít. Yaq nandi nqa mokho-te gemø-fakhanam, ndego ndabua mba ndøqeív. Ezoqam mbaín. Yaq nangó genøqaván. Matavap mba ndø-aumát, ande gekha matev me ndøfakhan.

Yesu tegi paev ezoqa menas gezøfakhan, ndigu Emaus vemia-v-te gi-apat (Mak 16:12-13)

¹³ Yaq nqáe! Ta khøuwa kopo-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqa menas nøme, Emaus vemia-v-té ginø-apat. Yaq Zelusalem taon-a, yaq Emaus vemia-v, taqa atap ande āv ileven kilomítá ndægó. ¹⁴ Nakhoa-te gi-apat, manqat ndøgo tini-manqatát, matev ate ndægo, ande āv khanēfakhan. ¹⁵ Ndigu ate av-té, nakhoa gi:geveat, manqat vømanqatat-a, matavap vø-aumat, yaq Yesu ndowáv, namba sasa me:zav. ¹⁶ Geté ndigu matavapøteáv, ndego. ¹⁷ Yaq Yesu gèzøbeváp, “Zo gekha manqat zøté-manqatet, nqanek nakhoa nqazo-geveet?”

Yaq ndigu sègewán. Avus-mba zøvøvøém. ¹⁸ Yaq ezoqa kopo, iz nqambogo Kleopas, āv gembøe-eín nqáego, “Ezoqa ewaqape mokho-te, Zelusalem taon-te gipindam, qo mbá atoqogó, emanqat yogeav ndoqogo, matev ndøgo qafakhan, ndakin khøuwa-te.”

¹⁹ Yaq Yesu gezøbeváp, “Gekha matēv ndøfakhan?”

Yaq gindu-qavøinam, “Yesu-qá manqat niti-manqatét, ndego Nazalet vemia-v-ak. Ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndøgoám. Teqa manqat neka matev bazaføgakh kandambá. Ezoqam nekā-e, Mbumbukiam, ndego eqeieqei me:vewám. ²⁰ Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka nigi kawakawa-za nøme, Lom gaman ezoqam-qá zenda-té ginøveém. Yaq tñabiti-laém. Yaq ndigu tae mutui-té ginø-tøkewém. ²¹ Geté ni āv qati-matavupám nqáego: Ezoqam ategó ndego, ni Izrael ezoqam tenqovotan. Geté matev viní qafakhan. Ndakin khøuwa møndømø-misika-éz, nqanek matev qafakhan. ²² Neka nøme nqáneq: Nigi sakheis nøme, nqova nindáf. Nqægo qanaqanus, manqei-pakha-te gi-apat, ²³ ndigu teqa kha qeiviáv. Yaq ndigu ginduqavaz, āv ginimbi-eín nqáego, ‘Ni umingiap niqei-vím. Enzol ezoqam nizømét. Neka ndigu enzol ezoqam, āv ginimbi-eín nqáego, ndego møndø-khandí:v.’ ²⁴ Yaq nigi ezoqa nøme ndøzáv, manqei-pakha-te ndøgo. Yaq matev āv timiqeivím, av sakheis gi:manqatam. Geté ndigu ometeáv, ndego.”

²⁵ Yaq Yesu ndigu ezoqa menas gezø-ein, “Ge zø, mokho ndapeáv? Zo zuā zøté-bevupit, manqat ate ndægo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:manqatam? ²⁶ Neka gē, zo mokho ndapeáv, av nqægo, Mesaya ndego, nqosøgeap betøkhæ-ndáp, yaq váev iz kandambaqape temøndap.” ²⁷ Yaq Yesu Mbumbukiam-qá Manqat zø-ovøyám, manqat

ate ndægo, ekezan-qa yaq-te ndøpeawap. Mozes-té genøngáz, qamat, atema manqat ate ndægo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gimbøe-manqatam.

²⁸ Yaq ndigu Emaus vemiav gi:khatoot, yaq Yesu bugug āv gene-kewagám nqægo: Segē-gegevēt. ²⁹ Geté ndigu āv gimbøe-viømém nqægo, “Qo ní namba bizi:gú. Gèkhagustét. Avønín gépøís.” Yaq Yesu namba me:záv, tiqa khoev-te vømøqonav.

³⁰ Yaq ti namba lou loge-te giqonavam, Yesu flawa ndøndapáz, Mbumbukiam ike manqat vømbø-ein, sasa ndømbegim, vøzø-etoam. ³¹ Yaq ndigu bøi fea mba ndøkewág. Yesu khæ gèmatøvemém. Geté nqova mbaín, ndego tiqa bøi-te, sègezømbo-navøém. ³² Yaq ndigu ekeza mokho-mba gi-einim, “Unimanqatín. Niqa mokho-te, andé gøinam me me:wageapám, Yesu nakhoa-te manqat gini-manqatam, neka Mbumbukiam-qa Manqat-qa mokho vøenømand.”

³³ Yaq ndigu paev ezoqa menas, até gindigonem, Zelusalem taon-té ginøveséz, Yesu-gi u-anim ileven neka paev ezoqa nøme vøzømet, giwambupam. ³⁴ Yaq ndigu, ndigu ezoqa menas āv gizømbe-eín nqægo, “Unimanqatín. Yesu møndø-khandí:v, løvøte-te. Saemon-té gemøfakhán.” ³⁵ Yaq ate ndigu paev ezoqa menás-a, emanqat vøzømbē-votot, matev ande āv khazømbē-fakhan, ndøgo nakhoa-te, neka yaq ndigu Yesu ande āv kiní-matøvemem, flawa gembegim, gezø-etoam.

Yesu ekeza paev ezoqam gezøfakhan

(Met 28:16-20; Mak 16:14-18; Zion 20:19-23; Kel 1:6-8)

³⁶ Ndigu ezoqa menas, ate av-té manqat gi:manqatam, yaq nqova mbaín, Yesu sègefakhán, ti mokho-te, gezø-ein, “Sambí, zo-te.”

³⁷ Geté ndigu nqova zøndáf neka møe kandambá. Av gini-matavupám nqægo: Ngenek nqovā. ³⁸ Geté Yesu gezø-ein, “Gekha zapâ, zo nqova qazøndaf? Neka gekha zapâ, zo ndozoto-nakeapet? ³⁹ Zenda tokhotapak neka geagim nonqo zonømbé-qeivím. Ezoqa nó. Kha zonø-khanøzømem. Yaq zo ndøzøte-zøté, av nqægo, no uni ezoqam-anim-ín. Nqova ndigu, bazag neka kha mbaín, av zo no ndakin nqazøte-nømende.”

⁴⁰ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq ndego teqa zenda tokhotapak neka geagim nonqo me:zømás. ⁴¹ Ndigu khanakhanakh kandambá neka óu gimbo-matavupat. Geté ndigu zua me:nakát. Yaq Yesu gezø-ein, “Zo lou loge nonqo tøzøgo, tælog?” ⁴² Yaq ndigu até gindigonem, zonga-kha vesu vømbó-etømem. ⁴³ Yaq Yesu gèndáp, tiqa bøi-te ndøgo, vølog.

⁴⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “No zo namba qazi:goam, mðezø-manqatám, av nqægo: Matev ate ndægo, noqa yaq-te, Mozes-qa guguna manqat-te neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa peawap-te neka Sams mokho-te ndøpeawap, sà befakhanám.”

⁴⁵ Yaq Yesu gè:zømesím, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat mokho bembøē-ndapem, ⁴⁶ gezø-ein, “Manqat āv qane-peawáp nqægo: Mesaya nqosøgeap kandambaqape bendáp, vønaním. Geté khøuwa timømbo-misika-ez ndøgo, ndego nqawa ndøkhandí:v, løvøte-te. ⁴⁷ Yaq teqa iz-te, bawabawan ate ndægo, manqat āv tiabiti-zømesím. Ndigu Mbumbukiam-té giabenø-qambúz neka yaq ndego tiqa manqa-zapazapa vøzø-evøzām. Zelusalem taon-té giabenø-ngazém, nqanek.

⁴⁸ Zo matev ate ndægo, zøkeza bøi qazøte-qeivám. Yaq zo ezoqa zømé-zømesím. ⁴⁹ Nqáe! No zo Mbumbukiam-qá bazaføgakh nozøndó-khofotáv, av noge Tat, manqa mbusa ge:ve. Zo nqanek Zelusalem taon-te, até vøgó, atema nqanek bazaføgakh vozøndapēm, ndøgo yan-te tøndovis.”

Yesu yan-te geqavig

(Mak 16:19-20; Kel 1:9-11)

⁵⁰ Yaq khøuwa nøme, Yesu ekeza pæv ezoqam, Zelusalem taon bavokhó genø-itúb, Betani vemiav avønin-te vømøfakhaz. Yaq ndego zenda ndø-eqá, vøzø-guligulim. ⁵¹ Yaq ate av-té gezømbe-guligulimat, ndego sògo-zivatát. Mbumbukiam yan-té genø-eqeatát. ⁵² Yaq ndigu katuk ndømøkuí, vømbō-vizumem, Zelusalem taon-te sasa ndøqavaz. Ndigu khanakhanakh kandambá. ⁵³ Yaq ndigu khøuwa ate qæpavpavemam, Mbumbukiam-qá khoev-té gigoám, Mbumbukiam-qa iz vø-eqatam.

Manqat Mbomambaqape Zion gepeawam

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Yesu-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, Zion ndøpeawám. Yesu-gi pæv ezoqam tuelv, nøme ndégo tegoám.

Zion nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, ezoqa ewaqape nonqo ndøpeawám, manqei-manqei ate nqægo ndisokhoeapet. Ndego teqa emanqat ande ge:ngaz, ndógo tene-manqaté, av Yesu Eve namba oskia vøegoam-a, atema manqei-qape-te vøfakhan. Mbumbukiam ni ekezan-qa yaq-te, Keliso mokho-té genø:niveáz, ni teqa yaq-te, mokho bizi:ndapem. Zion nqanek manqat ezoqa ewaqape nonqo, ta zapaya nqáneq gene-peawám: Ezoqa ewaqape, tiabiti-unimanqatiním: Yesu ndego Kelisó. Mbumbukiam-gé Yó. Yaq ndigu tiqa yage, teqá zenda-té giabenø-veém, neka te mokho-te, unimanqatin khandi betëndapem.

Yaq nakémbá, Zion manqat kandambaqape, ambá taqa yaq-te ndøgo tene-peawám, matev vinivinimba, Yesu gematønnumam. Geté ndego manqat kandambaqape, Yesu-qá manqat-qá yaq-té gene-peawám, av ndego ezoqa emanqat vøzømbē-vototupam-a, vøe-zømesimam.

Manqat ndøgo, khandi nqani-etoam, qamø-ezoqam-ev

Nqanek Manqat, Yesu Kelisó

¹ Ibugukhokhof, manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Manqat ndøgo, oskia ndøgoám. Nqanek Manqat Mbumbukiám namba me:goám, neka ndøgo Mbumbukiám.

² Ngenek ezoqam, ngenek Manqat nqago, ndego Mbumbukiam namba oskia ndøgoám, ibugukhokhof, atema ndakin.

³ Mbumbukiam gigiap ate nqægo, te mokho-té genø-khakheinumát. Gigiap kopo mbáin, ndego te mokho-te khakheinøpøteav qagoam. ⁴ Te mokho-te, khandi ndøgoám. Neka nqanek khandi, ezoqam-qá wáev. ⁵ Nqanek waev bøvun-té qanuwaév. Yaq bøvun, kopømba mbáin, nqanek waev vøe-khoutáv.

⁶ Yaq ezoqa ndowáv. Mbumbukiam ndokhofotáv. Teqa iz Zión. ⁷ Ndego ezoqa zømesim-qa ndøgeavún. Waev-qá yaq-té gené-zømesím. Yaq te mokho-te ndego, ezoqa ewaqape, tiabiti-unimanqatiním. ⁸ Zion ndego ekezan, wáev mbá. Ndego ezoqa waev-qa yaq-te zømesim-qa mba ndøgeavún. ⁹ Ta waev ndøgo, unimanqatin wáev. Ezoqa ewaqape-té qanøwá. Nqanek waev, manqei-qape-té qanøfakhán.*

¹⁰ Ngenek ezoqam, ndego Manqat ndøgo, ndego manqei-qape-té gegoám. Ta manqei-qape, te mokho-té qando-fakhán. Geté manqei-qape ezoqam, gèbi:nám. ¹¹ Ndego ekeza ezoqam-té genøgeavún. Geté ndigu khatoweáv. ¹² Geté gekha ezoqām ndigu, gikhatowem neka ndego vø-unimanqatinim, ndego iz zø-etoám. Ndigu kopømbá, gemø-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz. ¹³ Nginik ambá av nqægo, evøndipakha-qā kouk-tē o kha-qā poev-tē o zivis-qā poev-tē ginøqáz. Geté Mbumbukiam mokho-té ginøqáz.

¹⁴ Nqanek Manqat gēmø-ezoqam-év, ni namba vizimiyag. Ni teqa bazaføgakh neka waev møiqeivím. Ndøgo Yo kopo-qá bazaføgákh neka wáev. Eve-té qandowáv. Te mokho-te, kuku matev neka unimanqatin manqat, møndømø-tøvá.

1:1 1:1 Zion 17:5; 1 Zion 1:1-2; Veve 19:13 **1:3** 1:3 1 Ko 8:6; Kol 1:16-17; Iblu 1:2 **1:4** 1:4 Zion 5:26 **1:5** 1:5 Zion 3:19 **1:6** 1:6 Met 3:1; Luk 1:13-17, 76 **1:9** 1:9 Zion 8:12 * **1:9** 1:9 Nqanek waev, Yesu Kelisó. **1:13** 1:13 Zion 3:3-6; Zion 2:11; 1 Pita 1:23 **1:14** 1:14 Filip 2:7

¹⁵ Zion ndégo tene-manqatám. Teqa yaq-te, ndego āv gene-akhá nqáego, “Ezoqam ngének, no qate-manqatam av nqáego: Ndego ezoqam, noqa zita-te tegeav, ndego no ùnime:løvumbám. Zapa ndógo, no qaneav qagoam, ndego até gegoám.”

¹⁶ Teqa kuku matev-te, te mokho-te gamu-tøva, ni ezoqa ate nqazi:gu, kuku matev oskia zi-upøgimatún, miavmiav. ¹⁷ Mozes mokho-te, Mbumbukiam guguna manqat ni-etoám. Geté Yesu Keliso mokho-te, kuku matev neka unimanqatin manqat ndofakhán, ni-te. ¹⁸ Ezoqa kopu Mbumbukiam ometeáv. Geté tege Yo kopu, ndego ekezán, Mbumbukiám. Neka ndego Evé namba me:yagé. Ngének, gini-ovøyám, teqa yaq-te.

*Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ezoqa Keliso-qa yaq-te ge:zømesimam
(Met 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)*

¹⁹ Zu megetapak, Zelusalem taon-te ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam neka Livai ezoqam ndøkhofotáz, Zion-te, vømømbō-bevøpem, av nqáego, “Gê, qo gekha ezoqám?”

²⁰ Yaq Zion, ndego naopøteáv. Sègezø-eín, “No Mesayá mbá.”

²¹ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Av tægoat ndægo, qo gekha ezoqám? Ilaizá?”

Yaq Zion gezø-qavøiu, “Mbaín. No Ilaizá mbá.”

Yaq gimbo-bevøpem, “Gê, qo Mbumbukiam-gê manqa vevezam ezoqám, ni nqaz-imbøe-keoge?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “Mbaín. No teoká ndego.”

²² Yaq ndigu gimbo-einim, “Av tægoat ndægo, yaq qo gekha ezoqám? Ni qavøiwat manqat batikhæ-ndapém, ni tømizømas, ndigu, ni ma gindi-khofotan. Gê, qo qakezan-qa yaq-te gekhā qoté-manqate?”

²³ Yaq Zion gezø-ein, “No ndégo, ezoqam-qá manqa wág, leg-av manqei-te ndø-akhayam, av nqáego, ‘Evezøza-qa nakhoa é-mozoto-khakheinám.’ Av Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, ge:peawam.”

²⁴ Ti mokho-te ndigu, Zu megetapak gindu-khofotaz, nøme Felisi ezoqám. ²⁵ Yaq ndigu Zion gimbo-bevøpem, “Qo Mesaya neka Ilaiza neka Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam goneav ndoqogo, yaq qo gekha zapá, ezoqa ibøkha iz ndoqozø-etoam?”

²⁶ Yaq Zion gendo-qavøiu, “No ezoqa ibøkha iz, ibøkhá qazømbe-etoám. Geté zo mokho-te, ezoqam ngégó. Zo ndego zøtezøtezák. ²⁷ Ezoqam ndégo, noqa zita-te ngegeav. Ndego no ùnime:løvumbám. No ezoqa khåpe nøte-khapelavøqase-én. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khoføe-te tæmbotøke, no kopømba mbaín.”

²⁸ Nqanek matev, Betani vemiav-té qafakhán. Zoden kea yaq-keoqá, ta manqei ndøgo, Zion ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam.

Yesu, ndego Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám

²⁹ Yaq khøuwa nøme qandopave, Zion Yesu ndø-omét. Te-té genømát. Yaq Zion ezoqa āv gezømbe-eín nqáego, “Ndé! Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám. Ngenek manqei-qape ezoqam-qá manqa-zapazapa ndøndáp. ³⁰ Ezoqam ngének, no qate-manqatam av nqáego, ‘Noqa zita-te, ezoqa ndøgeáv. Ndego no ùnime:løvumbám. Zapa ndógo, no qaneav qagoam, ndego até gegoám.’ ³¹ No bugukhokhof ngenek nøtenateáv. Geté no qægeavun, ezoqam ibøkha iz nqazø-etoam, no nqánek qatøndenáv, Izlael ezoqam gí:zøté, ezoqam ngének.”

³² Yaq nqanek matev-qa yaq-te, taqa zita-te qafakhan, Zion ezoqa āv gezømbe-manqatám nqáego, “No āv qateqéiv nqáego: Yan-te nqo:go, Nqova Mbomambaqape ndovís. Andé kuvøkuvuam me me:løvuvavún, te-te vø:qom. ³³ No bugukhokhof nøtenateáv, ndego gekha ezoqám. Geté Mbumbukiam, ndego no gendo-khofotan, ezoqa ibøkha iz tæzø-etoumat, āv genenømánd nqáego, ‘Qo ezoqam toqo-omet, Nqova

Mbomambaqape te-te ndego tendovis, yaq te-te vó:qōm, ezoqam nándev. Ndego ezoqa ibøkha iz, Nqova Mbomambaqape-té genøzø-etoumát.’ ³⁴ No møeqeiv, nqanek matev. Yaq no nò-unimanqatintét, av nqægo, ndego Mbumbukiam-gé Yó.”

Yesu-gi bugukhokhof paev ezoqam

³⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, Zion manqei kopo-te ndøgo, nqawá genø-itán. Ekeza paev ezoqa menás namba me:goám. ³⁶ Yaq Zion Yesu ge-omet, gegeavun, ndego āv gene-eín nqægo, “Ndé! Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám.”

³⁷ Yaq ndigu Zion-gi paev ezoqa menas, nqanek manqat giyogem, até gindigonem, Yesu vømbō-paevem. ³⁸ Yaq Yesu gendoqambun, gezømet, gimbo-pavam, ndego āv gezømbe-beváp nqægo, “Zo gekham-qā zóvawet?”

Yaq gindu-qavøinam, “Lábai, qo gekham-tē qoqó-qomat?” (Labai, taqa manqa mokho, “Nømendim ezoqám.”)

³⁹ Yaq gendo-qavøiu, “Zøtøndézāv. Zomøqeivím.”

Yaq ndigu namba me:zāv, vøqeivim, ma ge:qotam ndøgo. Ndøgo khagús. Khøuwa iz ande āv 4 oklók ndægó. Yaq ndigu Yesú namba me:goát, ate khøuwa vømøsinan.

⁴⁰ Ndigu ezoqa menas, Zion-qa manqat giyogem, yaq Yesu gimbo-paevem, ezoqa nøme Endlú. Saemon Pita-gé namba qawán. ⁴¹ Endlu Yesu ge-ivav, yaq até gendego, ekeza namba qawan-qa møváo, Saemon, vø-omet, gembo-ein, “Ni Mesaya ni-ometám, ndego Mbumbukiam manqa mbusa geve, tendo-khofotav.” (Nqanek manqat, Mesaya, Glik manqat-te, Keliso mbo-akhayám.) ⁴² Yaq ndego Yesu-té genø-itú.

Yesu Saemon ge-omet, yaq āv gembøe-eín nqægo, “Qo Saemon, Zion-ge yo, iz Sifas qá-akhaemát.” (Sifas neka Pita, ndøgo mokho kopó, nandí.)

Yesu Filip neka Natanael gezø-akha, timbopavat

⁴³ Yaq khøuwa nøme qandopave, Yesu matavap āv genegó nqægo: Gelili plovins-té qatónáv. Ate av-té ge:mat, yaq ezoqam ndø-omét. Teqa iz Filíp. Yaq āv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.”

⁴⁴ Filip, ndego Betsaida vemlav-ák. Até Endlu neka Pitá-ya, vemlav kopó. ⁴⁵ Yaq Filip Natanael ndø-omét. Gembo-ein, “Ni ndégo tei-ometám, Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:peaomem, teqa yaq-te. Ndego iz nqambógo, Yesú. Zosef-gé yó. Nazalet vemlav-ák.”

⁴⁶ Geté Natanael gendo-ein, “Gê, Nazalet vemlav-te, matev qanimav kopo ndøfakhan? Géfakhanák.”

Yaq Filip gendo-qavøiu, “Qotøndéqāv. Qakeza qó-omét.”

⁴⁷ Yesu Natanael ge-omet, gegeavun, yaq teqa yaq-te āv gene-eín nqægo, “Ngé! Ngenek unimanqatin Izlael ezoqám. Te mokho-te, khavozam mbáin.”

⁴⁸ Yaq Natanael Yesu gembobevap, “Ge qó, no áv khoqotéqateq?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Filip qo okhokho-té genøqa-eín. No é-møeqamékh, fig tae guzuguzu-te qoqoqotam.”

⁴⁹ Yaq Natanael gembo-qavøiu, “Nømendim ezoqam. Qo unimanqatín Mbumbukiam-gé yó. Qo ni Izlael ezoqam-gé kawá.”

⁵⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Qo ndøgo toqote-unimanqatín, no av qataqambe-ein nqægo, ‘No ē-møeqamékh, fig tae guzuguzu-te qoqoqotam.’ Geté qo matev uni kandakanda-in nøme ndøqoqeivít.” ⁵¹ Yaq Yesu manqat nøme gembo-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo yan mboqoat zóqeivím. Yaq Mbumbukiam-gi enzol ezoqam segé-vesendát, Ezoqam-ge Yo-te vøevisit neka vøe-qavigit.”

2

Yesu ibøkha ge-enend, sa qamø-waen

¹ Yesu Filip neka Natanael gezø-akha, timbopavat, yaq khøuwa menas-qa zita-te, ezoqa kopo sævam ndø-okí. Keina vemlav-té, ndøgo Gelili plovins-te. Yesu-gu evo møndøgoám, ndøgo lou loge-te. ² Neka ate Yesú-a, tegi paev ezoqa namba, vøzø-akha, lou loge-te ndøgo.

³ Yaq waen gümü-navøém, ta lou loge-te ndøgo. Yesu-gu evo ndøgo matev guqeiiv, yaq tunøwáv ndøgo, Yesu vømømbø-ein, “Ezoqa waen nøme mbaín. Møndømu-navøém.”

⁴ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Evo. Qo gekha zapâ, nqanek manqat ndoqonø-manqate? Nogi khøuwa khantøzateáv. Zuá.”

⁵ Geté Yesu-gu evo, ndigu lou loge tøke ezoqam, äv guzømbø-ein nqægo, “Gekha manqät ndøgo, tezø-ein, sègembo-paevém.”

⁶ Ta khoev-te ndøgo, ibøkha ziøvem nonqo kandakanda møndø-asazám. Ate qægoam síks. Mbaqambaqá gini-khakheinømem. Ndøgo Zu ezoqam-qá kha sunguzam matev nonqó. Kha ti:sunguzat, yaq Mbumbukiam-qa bøi-te gé:-ndaføyamba-éz. Ibøkha ziøvem nonqo kopokopo-te, kopømba ande äv 100 litás ndægó.

⁷ Yaq Yesu ndigu lou loge tøke ezoqam gezø-ein, “Nqanek ibøkha ziøvem nonqo ate nqægo, ibøkhá qazøté-tøtvøemém.” Yaq ndigu ibøkha mu:qouzømem, até vømø-tøtvøyam.

⁸ Yaq Yesu nøme gezø-ein, “Ibøkha-qase vøtakhaém. Yaq tozombó-etømem ndégo, ma lou loge-te nde:megeat.” Yaq ndigu até gindigonem, ibøkha-qase vømømbø-etømem, ⁹ yaq ndego lou loge megeat ezoqam vøekhamas. Geté ta ibøkha ndøgo, ibøkha ziøvem nonqo-te qøugoam, møndø-qambúi, vømø-waen. Ndego otevatáv, nqanek waen gekham-tè qanøgeavun. Geté ndigu tøke ezoqam, ibøkha ma gindi-takhaemem, møndæzøté. Yaq ndego lou loge megeat ezoqam, ndégo tembo-akhá, sævam ndakin ge-oki, ¹⁰ vømbo-ein, “Ezoqa waen giyogimatun, bugukhokhof waen eqeieqei-qape, fia kandakanda ndøyogemémín. Yaq ezoqa kawa qazø-okíin, waen fia khapelavøqase zøyogemín. Geté qo waen eqeieqei-qape, sòqo-mendewát, atema ndakin.”

¹¹ Yesu teqa umingiap matanam matev, nqánek genøngáz, Keina vemlav-te, Gelili plovins-te. Ta mokho-te ndøgo, ndego ezoqa äv genezømás nqægo: Teqa bazaføgakh kandambá neka teqa iz, tð:-eqavét. Yaq tegi paev ezoqam matev giqeiivim, ndigu gè-unimanqatiním ndego.

¹² Taqa zita-te, Yesu, evo neka namba-qaniap neka tegi paev ezoqa namba, Kapenaum taon-té ginøzáv. Yaq khøuwa elavøqasi timø-khoubím ndøgo.

*Yesu ezoqa gengeasam, ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te gigiap giwiam
(Met 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

¹³ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape, Pasova, avønín qagoám. Yaq Yesu Zelusalem taon-té genøqavíg. ¹⁴ Yaq Mbumbukiam-qa khoev uta-te gemø-on, ndego ezoqa tezømét ndøgo. Ndigu kao neka sip neka kuvøkuvu ndøwiát, neka ezoqa nøme, lou-qasis-té giqonavát. Moni ndø-enendtát. ¹⁵ Yaq Yesu até gendego, ezoqa febam nonqo ndølvønáz, yaq ndigu ezoqam vøngeasam, bavokho, tigi kao neka sip namba, neka moni enend ezoqam, moni mokho vøzø-nqagivem, lou-qasis sasa zøqambugim. ¹⁶ Yaq ezoqam ndigu, kuvøkuvu giwiat, ndego äv gezømbø-ein nqægo, “Gigiap mðzo-upøgím! Mðzofakház! Noge Tat-qa khoev, kopømba mbaín tozo-enendem, vømø-gigiap-wi-nonqo-khöev.”

¹⁷ Yesu nqanek matev gematanam, yaq tegi paev ezoqam timbo-matøvømem ndøgo. Mbumbukiam-qa Manqat, äv qane-peawáp nqægo, “No poev khåpe nømbe-khouwév, qoqa khoev-te. Ndøgo no mbøni nølóg.”

¹⁸Yaq Zu megetapak, Yesu āv gimboe-bevøpém nqægo, “Ge qô, gekha umingiap matev qómatanām, ni vōtínōtēn av nqægo, qo iz akhaē, nqanek matev ndoqo-matønumit?”

¹⁹Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Mbumbukiam-qa khoev nqanek, vø-evøzømém. Yaq khøuwa misika mokho-te, no nqawa ndæwév.”

²⁰Geté ndigu gindu-qavøinam, “Nqanek khoev giwevat, viav foti-síks giniwevát. Yaq gê, qo khøuwa misika mokho-te, áv khoqotéwēv? Nakhoa mbáin!”

²¹Geté Yesu Mbumbukiam-qa khoev ge:-ein, ndego ekeza kha me:-eín. ²²Vaev-te, Mbumbukiam Yesu løvøte-te nango ge:khandi:v, tegi paev ezoqam, teqa manqat gëmbo-matøvemém. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa Manqat vø-unimanqatinim-a, Yesu-qa manqat vø-unimanqatinim.

Yesu ezoqam-qa matavap møndæ-otév

²³Yesu Zelusalem taon-te gegoam, ndøgo Pasova khøuwa kandambaqape qamat, yaq ezoqa kopoáv gè-unimanqatiním, umingiap matev giqeivam, gematønumam. ²⁴Geté Yesu ekezan, unimanqatinteáv, ndigu ezoqam. Zapa ndøgo, ndego ezoqa ewaqape møndæ-otév. ²⁵Ezoqa te-te manqat einiav tøgoat, ezoqa nøme-qa yaq-te, ndøgo kopømbá. Zapa ndøgo, ndego ezoqam-qa matavap, é-møndæ-otévín.

3

Nikodemus Yesu-te gegevun

¹Zu megeat ezoqam møndøgoám. Iz nqambógo. Nikodemús. Ndego Felisi ezoqám.

²Yaq khøuwa nøme, lová, Yesu-té genøwáv, vømømbō-ein, “Nøméndim ezoqam. Ni mōtinōtén. Qo Mbumbukiam ndokhofotáq, ni toqote-nømendimat. Ezoqa kopømba mbáin, umingiap matev tematanam, av qo ndoqote-matanam, geté Mbumbukiam te namba te:goat.”

³Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate: Ezoqa kopømba mbáin, Mbumbukiam-qa Megeat Matev temøqeiv, geté ndego nqawa teqan.”

⁴Yaq Nikodemus gendo-ein, “Gê, ezoqa temu-khouwev, nqawa áv kenéqān? Kopømba mbáin, evo-qa emu-te nqawa te-on, yaq nqawa sasa ndøqān.”

⁵Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate: Ezoqa kopømba mbáin, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te te-on, geté ndego ibøkha-te neka nqova-te teqan. ⁶Ezoqa geqanín, ndego ezoqam-té gendo-fakhanín. Geté yage ndakinak nqovate, Nqova Mbomambaqape-té qandowavín. ⁷Qo nqova betaqándáf, qataqa-ein av nqægo, qo nango vøqāq. ⁸Khamøe ndøgo tønø-feaín, av ekezan tømboe-pøovet. Qo, a, ndøqombo-ewagát. Geté qo qotéqateqák, áv khandē-feaín o áv khanēfetet. Yaq ezoqam-qa yaq-te, ndigu Nqova Mbomambaqape-te, yage ndakinak gindapem, matev até kopó.”

⁹Yaq Nikodemus gendobevap, “Gê, matev av nqægo, áv khanégo?”

¹⁰Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, qo Izlael ezoqam-ge nømendim ezoqam ndoqogo, qo gateqateáv, taqa yaq-te? ¹¹No unimanqatín nqataqa-manqate. Matev ndøgo, ni ezoqa nqeizømbe-manqate, ni mōtinōtén. Neka ni nqati-zømesim ndøgo, ni mōiqeivím. Geté zo niqa manqat upøgimáv. ¹²Zo noqa manqat unimanqatinteav qagoam, no manqei-qape matev-qa yaq-te qazømbe-manqatam, gê, zo noqa manqat áv khazøté-unimanqatiním, no yan-qa matev-qa yaq-te, manqat tæzømbe-manqatat? ¹³Ezoqa kopo yan-te qavigiáv. Yan-te nqo-go, sa ndégo tegoám, ndego yan-te gendovis. Ezoqam-gé Yó.

¹⁴Mozes leg-av manqei-te, auli wazeam ge-eqei, tae-te vøtøkeo, yaq Ezoqam-ge Yo áv tiabiti-eqeinám. ¹⁵Yaq ta matev mokho-te, gekha ezoqām ndego, Ezoqam-ge Yo te-unimanqatin, khandi miavmiav ndøndáp.

16 Mbumbukiam ni manqei-qape ezoqam, teqa kuku matev kandambaqape, āv gininømánd nqægo: Ndego ekeza Yo kopo ni-etoám. Yaq gekha ezoqām ndego, te-unimanqatin, ndego soqaqape géqeivák, geté khandi miavmiav ndøndáp. 17 Mbumbukiam ekeza Yo, nqanek manqei-qape-te, ambá ta zapaya ndøgo tendē-khofotav, manqei-qape ezoqam, manqa ovøyam-tē genø-āb. Geté ndøgo tende-khofotáv, manqei-qape ezoqam, te mokho-te gékhandí:z. 18 Ezoqam ndego, Yo nde-unimanqatinat, ndego yaq-fia nqosøgeap géqeivák. Geté ezoqam ndego, unimanqatinteav ndego, teqa yaq-te Mbumbukiam møndø-eín, ndego soqaqape ndøqeív. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-ge Yo kopo unimanqatinteáv. 19 Mbumbukiam ezoqa yaq-fia nqosøgeap ta zapaya nqáneq gezømbé-etoám: Waev møndø-geavún, nqanek manqei-qape-te. Geté ezoqa poev bøivun-té qazøgoám, ambá ndøgo, waev-te. Zapa ndøgo, tiqa matev matanam soqáin. 20 Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, matev soqøsoqa ndematanam, ndego waev gèmbøeqasí:v. Ndego waev-te fakhanumáv. Zapa ndøgo, ndego poeveáv, teqa matev soqøsoqa tevøndaz. 21 Geté ezoqam ndego, matev eqeieqei ndematanam, ndego waev-té gendo-fakhanín. Yaq ezoqa āv giníqeivát nqægo: Ndego matev, Mbumbukiam-qá mokho-té genø-matanám.”

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ezoqa ekezan-qa yaq-te neka Yesu-qa yaq-te ge:zømas

22 Taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqa namba Zudia plovins-té ginøzáv. Yaq ti namba khøuwa elavøqasi timø-khoubím ndøgo, neka ezoqa ibøkha iz vømøzø-etoam.

23 Até Zión-a, ezoqa ibøkha iz vøzø-etoumam. Aenon manqei-té gezø-etoumám, Salim vemlav avønin-te. Zapa ndøgo, ibøkha kandambá qaçonavam, ta manqei-te ndøgo. Yaq ezoqa kopoáv tinø-okhoám ndøgo, ibøkha iz vøndapemín. 24 (Ta khøuwa-te ndøgo, Zion ndimbula-te utøveav ndøgoám. Zuá.)

25 Yaq manqa itumbam ndøfakhán, Zion-gi paev ezoqa nøme neka Zu ezoqa kopo. Kha sunguzam matev-qá yaq-té gini-itumbám, toqote-ndaføyamba-eq Mbumbukiam-qa bøi-te. 26 Yaq ndigu Zion-té ginøzáv, vømømbø-einim, “Nøméndim ezoqam. Ndego ezoqam, qo namba Zoden kea yaq-keoqa qazøtegoam, teqa yaq-te manqat qoqote-manqatam, nqáe! Ndego ndakin ezoqa ibøkha iz zø-etoumít neka ezoqa ewaqape te-té tinø-apét.”

27 Yaq Zion gezø-qavøiu, “Qanimáv. Ezoqa kopømba mbáin, matev tendap, vøgø, Mbumbukiam ndego etopøteav tøgoat. 28 Zo zøkezan møyoyogém, ndøgo manqat, no av qate-ein nqægo, ‘No Mesayā mbā. Geté Mbumbukiam no bugukhokhof ndokhofotán. No nakhoa nombø-khakheinumít’. 29 Ezoqa sævam te-oki, ndugu tegú sævám. Tege zifu segembóyát. Yaq ndego teqa manqat te-ewag, ndego khanakhanakh mbá genøgoát. No ndakin até kopó, noqa khanakhanakh møndømø-tøvá. 30 Yesu ndego yà bekhouwév. Geté no yà banø-khapelavøqase-én.

31 Ezoqam ndego ova gendovis, ndego ùnime:-løvubám, ezoqa nøme ate ndi:gu. Geté ezoqam ndego, manqei-qape-te gendowav, av no nqate:go, ndego manqei-qape ezoqám neka ndego manqei-qape-qá manqat mba me:manqatatún. Geté ndego yan-te gendovis, ndego ezoqa ewaqape møndø-løvubám. 32 Ndego manqat ndøgo tene-manqaté, ndego bøi vøe-qeivam-a, gea vøe-ewagam. Geté ezoqa teqa manqat upøgimáv. 33 Geté gekha ezoqām ndego, teqa manqat gendap, ndego āv gene-unimanqatinát nqægo: Mbumbukiam-qa manqat unimanqatín. 34 Ndego ezoqam, Mbumbukiam gendo-khofotav, ndego Mbumbukiam-qá manqat ndømanqaté. Mbumbukiam ekeza Nqova mbo-etoám. Kandambá gembo-etoam. Khapelavøqasé mbá.

³⁵ Eve kukú Yo-te. Ndego gigiap neka matev ate ndægo, teqá zenda-té genø-áo. ³⁶ Ezoqam ndego, Yo nde-unimanqatinat, ndego khandi miavmiav ndømbôgó. Geté ezoqam ndego, Yo-qa manqat o-mba ndapeav ndøgo, ndego khandi géqeivák. Mbumbukiam-qa qaqa, oskia ndøgoát te-te.”

4

Yesu Samalia sævam namba, manqa gimanqatam

¹ Felisi ezoqam äv giniyogém nqægo: Ezoqa kandambá, Yesu-té ginønøzáz, ibøkha iz vøzø-etoam. Ndigu ezoqa møndø-løvubám, ndigu ezoqam, Zion ibøkha iz gezø-etoamam. ² (Geté unimanqatín, Yesu ekezan, ezoqa ibøkha iz etopøteáv. Ekeza paev ezoqam mba zø-etoamám, ibøkha iz.)

³ Yesu nqanek manqat ge-ewag, gimanqatam, ndego Zudia plovins gè-iváv. Yaq ekeza paev ezoqa namba, Gelili plovins-té ginøveséz. ⁴ Yaq nakhoa ndøgo gegeveat, Samalia manqei mokho-té sugu:-apát, ⁵ yaq Samalia manqei-te ndøgo, vemiam nøme-te vømøfakhaz. Taqa vemiam iz Siká. Manqei ndøgo, ibugukhokhof Zekop tege yo Zosef gembo-etoam, avønín qagoám. ⁶ Ndøgo Zekop-qá ibøkha ozu ndø-ozám. Yaq ande av khøuwa muin ndægo, Yesu gembo-ewéz, ge:geavun. Yaq ibøkha ozu-té genøwáv, vømøqom.

⁷ Yaq gegotam ndøgo, Samalia sævam ibøkha takhae-qa ndowáv. Yaq Yesu ndugu sævam gumbo-ein, “Ambá ibøkha qonø-etoamín. Nø-íz.” ⁸ (Tegi paev ezoqam, vemiam-té ginø-apát. Lou loge nonqo wi-qa ndøzáv.)

⁹ Yaq ndugu Samalia sævam gundu-qavøiu, “Qo Zu ezoqám. Geté no Samalia sævám. Gekha zapá, no ibøkha manqat nqoqonø-manqate?” Ndugu nqanek manqat gu-ein, zapa ndøgo: Zu ezoqam neka Samalia ezoqam, tøkuaát.

¹⁰ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Qo amba Mbumbukiam-qa etoam matev toqote-qateqin, neka voqoté-qateqin, ngenek gekha ezoqám, qo ibøkha manqat ngeqa-manqate, yaq qo ambá qombo-viamín, yaq ngenek ambá khandi ibøkha qa-etoamín.”

¹¹ Yaq ndugu sævam gumbo-qavøiu, “Khanánqa. Qo ibøkha takhayam nonqo mbaín neka ibøkha nqanek møndøsiná. Qámhá ndøndovaev. Gê, qo gekham-té qoqótakhā, nandav khandi ibøkha? ¹² Nqanek ibøkha ozu, nigí atanakha-zapa Zekop ni-etoám. Ndego nqanek ibøkha ekezan ndølogám, tegi nakheis neka tegi søvakha gigiap nanak namba. Yaq gê, qo ndego Zekop qóløvu?”

¹³ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Gekha ezoqám ndego, nqanek ibøkha te-izumat, ndego ibøkha naq nango ndømbopáp. ¹⁴ Geté gekha ezoqám ndego, nqanek ibøkha te-iz, no tæmbo-etoam, ndego ibøkha naq nango gembópapák. Geté nqanek ibøkha, no tæmbo-etoam, te mokho-te andé kea kumbutøve me mé:goát. Yaq ndøgo oskia ndómbatát, neka khandi miavmiav vømbó-etoám.”

¹⁵ Yaq ndugu sævam gundu-qavøiu, “Khanánqa. Nandav ibøkha nandoqote-manqate, genø-etoám. Yaq no ibøkha naq nango genøpapák, neka no ibøkha takhaemav tåbategø, nqanek ibøkha ozu-te.”

¹⁶ Yaq Yesu gumbo-ein, “Qanimáv. Vøkhæqáv, qeivis vømøndø-khato.”

¹⁷ Yaq ndugu gundu-qavøiu, “No anganeam mbaín.”

Yaq Yesu gumbo-ein, “Qo unimanqatín ndoqo-manqate, av nqægo, ‘No anganeam mbaín.’ ¹⁸ Qo angana fáev, qoqozø-qonumat. Yaq ndego anganeam, qo ndakin namba nandoqote-yage, ndego uni qeivis-ín mbá. Manqat ndøgo, qoqo-ein, unimanqatín.”

¹⁹ Yaq sævam gundu-ein, “Khanánqa. No ndakin møtenøtén, qo Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám. ²⁰ Nigi Samalia atanakha-zapazapa-za, Mbumbukiam-qa iz,

ta olol-te nqáneek gimbo-eqatám. Geté zo Zu ezoqam, āv qazøte-manqaté nqægo, ‘Ezoqa Mbumbukiam-qa iz, Zelusalem taon-te mbá giabe-eqawát.’ ”

²¹ Yaq Yesu gumbo-ein, “Ngólam! Noqa manqat vø-unimanqatín. Khøuwa nqágeáv. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, zo nqanek olol-te o Zelusalem taon-te zóqavigák, Tat-qa iz vozomø-eqanēm. ²² Zo Samalia ezoqam zøtezateáv, zo gekha ezoqam-qā iz zō-eqawat. Geté ni Zu ezoqam møtinøtén, gekha ezoqam-qā iz nī-eqawat. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa ezoqa khandi:zat matev, Zu ezoqam-té qando-okhó. ²³ Geté khøuwa nqágeav. Unimanqatín. Khøuwa møndø-fakház. Yaq gekha ezoqām ndigu, Tat-qa iz unī ti-eqatat, ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-té neka unimanqatin-té ginø-eqatát. Mbumbukiam-qa iz eqawat ezoqam egeieqei av ngí:gu. Tat ezoqam av ngí:gu gezøvawét. ²⁴ Mbumbukiam ndego Nqová. Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa iz ti-eqatat, ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-té neka unimanqatin-té giabenø-eqawát.”

²⁵ Yaq ndugu sævam gundu-ein, “No møtenøtén, Mesaya ndøfakhán, ndego Keliso ndimbo-akhayam. Yaq tefakhan, ndego ni matev ate nqægo génømendimát.”

²⁶ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No nándev, ndakin manqat ngeqa-manqate.”

Yesu-gi paev ezoqam ginduvesez

²⁷ Yesu ndugu Samalia sævam namba, ate av-té manqat gi:manqatam, yaq ekeza paev ezoqam tñøfakház. Yaq ndigu nqova zøndáf, gi-ometam, ngunuk sævam namba manqat gimanqatam. Geté ndigu ezoqa kopo, manqat einiáv te-te, av nqægo, “Gekhā qápoev, tu-te?” ó “Gekha zapá, nandu manqat namba ndoqotē-manqatet?” Mbaín.

²⁸ Yaq ndugu sævam, tuqa ibøkha takhayam nonqo sège-iváv. Yaq taon-té gunøwáv, ezoqa vømøzø-ein, ²⁹ “Zøtøndézāv. Ezoqa zó-ometám. Ndego no matev ate qægoam, qæmatønumam, sègenø-vøndazát. Eisa, ndego Mesayâ, penømakhaya?” ³⁰ Yaq ndigu até gindigonem, taon vø-ivøvem, Yesu-te sasa ndøzav.

³¹ Ndugu sævam gui-ewawam, Yesu-gi paev ezoqam āv gimbøe-pouwém nqægo, “Nøméndim ezoqam. Lou mòqológ.”

³² Geté Yesu gezø-qavøiu, “No lou nqanøgó, tælog. Geté ta lou ndøgo, zo zøtezateáv.”

³³ Yaq tegi paev ezoqam, ekeza mokho-mba gibond, “Eisa? Ezoqa lou pømbøé-ndapavun-a?”

³⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “Noqa lou nqáneek: No teqá poev matev nógó, ndego ma gendekhofotan, neka teqa sasae vøekhōu, ma genømbe-etoam. ³⁵ Zo āv qazøte-manqatatún nqægo, ‘Løvøyak foa mba mu:yozá. Yaq avøe zindúpeá.’ Geté no nqazø-manqate: Gèqeiví. Avøe gigiap møndømu-umiá. Kopømbá. Zotøndó-peá. ³⁶ Unimanqatín. Até ndakín-a, sasae ezoqam avøe gigiap ndøpe:tét, neka yaq-fia ndīndāpēt. Ta avøe gigiap ndøgo, ndipewat, ndøgo ezoqám. Yaq ndigu khandi miavmiav mōndapém. Yaq ezoqa ndigu vø-ogeakhāt-a, vøndó-peanēm, ndigu khanakhanakh sugumú-ndapém. ³⁷ Taqa yaq-te, nqanek manqat unimanqatín, ezoqa av gi:manqatatun nqægo: Ezoqa nøme gè-ogeakhín, neka ezoqa nøme vøndō-peain. ³⁸ No zo avøe gigiap pewat nonqo nokhofotáz. Ta avøe ndøgo, zo zøkezan ogekhexáv. Ezoqa vini ndø-ogeákh. Zo nango nangó sozotø-peain.”

Samalia ezoqa kopoav, Yesu gi-unimanqatinim

³⁹ Ta taon-te ndøgo, Samalia ezoqa kopoáv, Yesu gè-unimanqatiním. Ndigu tini-unimanqatiním ndøgo, sævam av guzømbe-ein nqægo, “Ndego no matev ate qægoam, qæmatønumam, sègenø-vøndazát.” ⁴⁰ Yaq ndigu Samalia ezoqam, te-te gifakhaz, āv gimbøe-viømém nqægo, “Elavøqase vøkhæqóm nqanek, ni-te.” Yaq Yesu namba me:sokhoám. Khøuwa menás.

⁴¹ Yaq Yesu ge:zømesimam, ezoqa kopoav nøme mba mo:unimanqatiním. ⁴² Yaq ndigu, ndugu sævam āv gimboe-einím nqægo, “Ni ndakin ambá ta-mba ndøgo tōti-unimanqatiním, manqat ndøgo, qo qoqonimbi-ein. Geté ni manqat nikezan nim-boyogém neka ni mōtinōtén, ngenek unimanqatín manqei-qape ezoqam-gé khandi etoam ezoqám.”

Yesu gaman ezoqam-ge yo gekhandi:v

⁴³ Yesu khøuwa menas gumukhoub, Samalia manqei-te geqotam, gewav, yaq nakhoa até gegeveát, atema Gelili plovins-te. ⁴⁴ (Yesu bugukhokhof ekezan, manqat āv gene-eín nqægo, “Ekeza manqei-te, ezoqa Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam vizupáv.”)

⁴⁵ Geté Yesu ndakin Gelili plovins-te gemøfakhan, ndigu khanakhanakh mbogoném. Zapa ndøgo, Yesu Pasova khøuwa kandambaqape-te, Zelusalem taon-te gegoam, até ndigú-a, mōndøgoám ndøgo, neka teqa matev ate qægoam vøqeivim, ndøgo gematønumam. ⁴⁶ Yaq Gelili plovins-te ndøgo, ndego nqawa Keina vemiaiv-té gemøwáv. Ta vemiaiv ndøgo, ibugukhokhof ibøkha ge-enend, vømø-waen. Ta khøuwa-te ndøgo, Kapenaum taon-te, gaman ezoqam mōndøqotám. Tege yo, enqoni kandambaqape ndøqeív. ⁴⁷ Yaq ndego eve, ge-ewag av nqægo, Yesu Zudia plovins mōndø-ivāv, yaq Gelili plovins-tē gegō, ndego tenøwáv ndøgo, vømømbō-ein, “Ambá Kapenaum taon-tē qotōndo-qavīn. Noge yo qomō-khakheinøvém. Ndego avønín é-ndønaním.”

⁴⁸ Yaq Yesu gembo-ein, “Zo umingiap matev qeivi-qa mba zogó. Geté zo qeiviav tøgoat, zo no zó-unimanqatinímák.”

⁴⁹ Geté ndego gaman ezoqam gendo-qavøiu, “Khanánqa. Vøndoqáv! Soqaín ndøgo, noge yo é-ndo:naním.”

⁵⁰ Yaq Yesu gembo-ein, “Qanimáv. Qo vøqáv. Qoge yo géyagét.”

Yaq ndego ezoqam, Yesu-qa manqat gè-unimanqatín, sasa ndøwaw. ⁵¹ Ndego ate av-té ge:mat, yaq nakhoa livin-te ndøugu, tegi sasae ezoqam ndozáv, vømbo-einim, “Qoge yo, enqoni mōndømbō-navøém. Géyagét.”

⁵² Yaq ndego gezøbevap, “Gé, enqoni gekha khøuwa iz-tē qanømbó-navøem?”

Yaq āv gindi-qavøinám nqægo, “Ngusu tatas enqoni, nømøkhaiya, khaiya wan oklók qanømbō-navøém.”

⁵³ Yaq ndego eve tenø-matøvém ndøgo. Tege yo gekhandi:v, até ta khøuwa iz-té ndøgo, Yesu manqat gembo-ein, av nqægo, “Qoge yo géyagét.” Yaq ndego, ekeza ezoqa namba ate gi:goam, khoev-te gimboyagam, tini-unimanqatiním ndøgo.

⁵⁴ Yesu Zudia plovins gende-ivav, Gelili plovins-te ge-okhoam, yaq umingiap matev gematanam, ta manqei-te ndøgo, ndakin gèmbō-menás.

5

Yesu kewan-qasi-te, ezoqa gekhakheinøvem

¹ Taqa zita-te, Zu ezoqam-qá pindap khøuwa kandambaqape ndøgoám. Yaq até Yesú-a, Zelusalem taon-te vøqavig. ² Zelusalem taon-te ndøgo, kewan-qasi ndígú. Taon mboqog ndigu, Sip mboqog ndimbo-akhayam, avønín-té gigú. Iblu manqat-te, nginik kewan-qasi-qa iz, Betesda* mbo-akhayám. Yaq nginik kewan-qasi-te, lou-qasis ndølvøvtupám. Fáev qaløvtupam. Kewan-qasi mba ndøkhøgavát. ³ Ta lou-qasis-te ndøgo, enqoni-us ezoqa mo:sømbiapát. Kopoav-qapí. Nøme ndigu, bøi waev mbain ezoqám, neka nøme ndigu, kagi ezoqám, neka nøme ndigu, kha zøwauwauám.† ⁵ Yaq enqoni-us ezoqa nøme

4:42 4:42 1 Zion 4:14 **4:44** 4:44 Met 13:57 **4:45** 4:45 Zion 2:23 **4:46** 4:46 Zion 2:1-11 **4:47** 4:47 Met 8:5-6 **4:48** 4:48 Zion 2:18; 1 Ko 1:22 **4:50** 4:50 Met 8:13 **4:54** 4:54 Zion 2:11 * **5:2** 5:2 Iz nøme “Betsata” mbo-akhaemám † **5:3** 5:3 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: Nginik ezoqam, ibøkha wa qæv-qa mo:kewagám. † Zapa ndøgo, khøuwa kopokopo-te, Evezøza-gé enzol ezoqam ndowavín, ibøkha kha vømbo-khanazin. Yaq ate av-té, ibøkha wa tæqavat, yaq gekha enqoni-us ezoqám ndego, bugukhokhof gebafin, ndego enqoni sègembo-navøemín.

mòndøgoám. Ndego enqoni nupøkhán mbá qambogo. Viav 38. ⁶ Yesu ngenek ezoqam geté, geqeam, ndego mòndæ-otév, ngenek enqoni nupøkhán mbá qambogo. Yaq Yesu āv gembøbeváp nqægo, “Gé, qo eqeieqeiqat-qa qógo?”

⁷ Yaq ndego enqoni-us ezoqam gendo-qavøiu, “Khanánqa. No eqeieqeiinat-qa nqægó. Geté no ezoqam mbaín, ibøkha-te vøendapān, ibøkha wa tøqavat. No bafe-qa tøtegoat, ezoqa nøme é-møndøbafín.”

⁸ Yaq Yesu gembo-ein, “Ság. Mòqo-itán, kita vøkhazo, okho sasa ndøngaz!” ⁹ Yaq nqova mbaín. Ndego ezoqam, sège-eqeieqei-év, kita vøkhazo, okho sasa ndøngaz. Ta khøuwa-te ndøgo, matev qafakhan, Sabat khøuwá. ¹⁰ Yaq Zu megetapak, ndego ezoqam gekhakhæv, āv gimbøe-einím nqægo, “Nqægo khaiya, Sabat khøuwá. Khafeáp nandav, Sabat khøuwa-te, kita nandoqo-ndapavet.”

¹¹ Geté ndego gezø-qavøiu, “Ndego ezoqam, no gekhakheinømbem, āv genømbe-eín nqægo, ‘Kita vøkhazó, okho sasa ndøngaz!’ ”

¹² Yaq gimbo-bevøpem, “Ndego gekha ezoqām, geqa-ein av nqægo, ‘Kita vøkhazó, okho sasa ndøngaz!’?” ¹³ Geté ndego ezoqam, ge-eqeieqei-ev, otevatéav. Zapa ndógo, Yesu é-møndøwáv. Yaq gembøe-navøém. Ezoqa khápumu-khouwéz, ta manqei-te ndøgo. ¹⁴ Vaev-te, Yesu ndego ezoqam, enqoni qambogoam, Mbumbukiam-qá khoev-té gemét, gembo-ein, “Nqáe! Qo ndakin mòqo-eqeieqei-éq. Geté manqa-zapa matanam qó-iváv. Soqáin ndøgo, matev soqaqape nøme mba tømøqa-fakhan.” ¹⁵ Taqa zita-te, ndego ezoqam, Zu megetapak-té genøwáv. Yaq āv gemezømás nqægo, “Ezoqam ndego, no gekhakheinømbem, Yesú.”

Yesu, ndego khandi zapa

¹⁶ Yesu Sabat khøuwa-te, matev av nqægo gego, yaq Zu megetapak, ngi:wat matev ndøngazém, te-te.

¹⁷ Geté Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “Noge Tat oskia ndøsasaeát. Até ndakin-a. Yaq até nó-a, no oskia nosasaeát.”

¹⁸ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu megetapak, qaqa nøme mba zømboløwáz. Yaq ambá gelaemín. Zapa ndógo, ndego ambá av nqægo, Sabat khøuwa khafeap mba ndønqawá. Geté ndego Mbumbukiam ekeza eve me:veó. Yaq av nqægo, ndego ekezan, Mbumbukiám namba sugumu-víam.

¹⁹ Taqa yaq-te, Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. Yo kopømba mbaín, ekeza mokho-mba, matev tematanam. Ndego sa ndógo tématønnumát, av Eve nde-omete, ndematanam. Eve ande āv kené-matanām, Yo āv tené-matanám. ²⁰ Eve kukú Yo-te. Ndego matev ate ndægo mòndæ-ometimatún, av ekezan nde:matanam. Yaq ndego matev kandakanda nøme mba mó:-ometimít. Ndøgo ndømø-løvuám, av ndakin qazøte-qeivim. Yaq zo nqova zøndafát, matev tozo-qeivimat. ²¹ Kopømba ande av eve, løvøte ezoqam ndetiæzoat neka khandi ndézø-ētōām, até Yó-a, ezoqa khandi zó-etoumát, av ekezan ndømbøe-poev. ²² Neka nøme nqánek: Eve ndego, ezoqam-qa manqa ovøyam yogeapáv. Geté manqa ovøyam matev ate ndægo, Yo-qá zenda-té genøvé. ²³ Mbumbukiam tenegó ndógo: Ezoqa Yo āv tiabembøe-vizáp, av Eve ndimbøe-vizap. Gekha ezoqām ndego, Yo vizøpøteav tøgoat, ndego até Evé-a, gembó-vizapák, ndego Yo gendo-khofotav.

²⁴ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, noqa manqat te-ewagat neka ndego vø-unimanqatintāt, ndego no gendo-khofotan, ndego khandi miavmiav mòndøndáp. Ndego yaq-fia nqosøgeap gemøndapák. Geté ndego løvøte mòndø-iváv,

khandi vōndap. ²⁵ No unimanqatín nqazø-manqate. Khøuwa nqágeav. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, løvøte ezoqam, Mbumbukiam-gé Yo-qá manqat ndøyogém. Yaq gekha ezoqām ndigu, tiyogimat, khandi ndōndapemát. Nginík khøuwa mōndø-fakház.

²⁶ Av Eve ekeza mokho-te khandi ndømbøego, ndego até Yó-a, khandi mōndømbø-etoám. Yaq até Yó mokho-té-a, khandi ndøugú. ²⁷ Eve até manqa ovøyam matév-a, Yo-qá zenda-té genóvé. Zapa ndøgo, ndego Ezoqam-gé Yó.

²⁸ Zo nqova bezōndáf, taqa yaq-te. Khøuwa nqágeáv. Yaq løvøte ezoqam ate ndi:gu, tiqa manqei ozap-te, teqá manqat ndøyogém, ²⁹ neka vōndó-fakház. Gekha ezoqām ndigu, matev eqeieqei gimatønumam, ndigu tisuz, yaq khandi ndōndapém. Geté gekha ezoqām ndigu, matev soqøsoqa gimatønumam, ndigu tisuz, ndigu manqa ovøyam-té genówán, yaq-fia nqosøgeap vōndapēm.

³⁰ No nakhapus-mba, kopømba mbaín, matev kopo tæmatanam. No manqa ovøyam sa ndøgo tæyogé, av Tat ndenømbe-manqate. Noqa manqa ovøyam matev, eqeieqei. Zapa ndøgo, no ambá av nqægo, nøkeza poev mba nombopaëv. Geté no teqá poev mba nombopavét, ndego ma gende-khofotan.”

Yesu ndego uni Mbumbukiam-gé-Yo-in

³¹ Yaq Yesu manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No nøkezan-qa yaq-te manqat tøte-manqatat, yaq ezoqa kopømba mbaín, ti:zøtez av nqægo, noqa manqat unimanqatín tøpøtégo-a. ³² Geté ezoqa nøme ndégó, ndego noqa yaq-te manqat nde:manqate. Yaq no mōtenøtén, manqat ndøgo, ndego noqa yaq-te nde:manqate, unimanqatín.

³³ Zo Zion-te, u-anim zokhofotáz. Yaq ndego zo noqa yaq-te, unimanqatin manqat me:zómás. ³⁴ Geté no ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam benøgō, ndego noqa yaq-te, ezoqa te:zømesimat. No nqanek manqat sa ndøgo tæzømbe-eín, zo tōne-khandí:z. ³⁵ Zion andé lampa me me:goám, ezoqa waev vøzø-etoam. Zo elavøqase mōndøzø-gawám, nqanek waev. Khøuwa khapémbá.

³⁶ Geté matev nøme ndégó, noqa yaq-te ndæmanqate. Ta matev ndøgo mōndølvú, Zion-qa manqat. Matev nqánek, sasae, no Tat genø-etoam, tægo. Matev vinivinimba, no nqæmatanam, ndøgo tōne-zømesím, av nqægo, no Tat ndokhofotán. ³⁷ Até Tát-a, ndego no ma gende-khofotan, noqa yaq-te, manqat ndemanqáté. Zo teqa manqa wag yogeáv neka bugug qeiviáv. ³⁸ Zoqa mokho-te, teqa manqat mbaín. Zapa ndøgo, zo ndego unimanqatinteáv, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav. ³⁹ Zo Mbumbukiam-qa Manqat mōzo-geve:matún. Zapa ndøgo, zo āv qazøte-matavupatún nqægo: Ndøgo zo khandi miavmiav zótéqeivím. Ta manqat ndøgo, noqá yaq-té qane-manqaté. ⁴⁰ Geté zo gèzømbo-qasí:v, no-te tozotøndozav, khandi miavmiav vozōndapēm.

⁴¹ No ambá av nqægo, ezoqam-qa nogō, ndigu noqa iz ti-eqatāt. ⁴² Geté zo viní. No mōtenøtén, zo andē gekha ezoqām. Neka no mōtenøtén, zoqa mbøni mokho-te, zo Mbumbukiam-te poev mbaín. ⁴³ No Tat-qá iz-té qatøgeavún. Yaq zo no zosanqambém. Geté ezoqa nøme, ekeza iz-te tendowav, zo ndøzo-khatowém. ⁴⁴ Zo no unimanqatinteav ndøgo tøzøtegó, zoqa poev nqánek. Zoqa iz, ezoqa ndø-eqatát. Geté Mbumbukiam zoqa iz te-eqatat, ndøgo zo gèzømbo-qasí:v.

⁴⁵ Geté zo ndømatáváp, av nqægo, ezoqam nō, Tat-qa megemege-te, zoqa manqa tæsøkus. Av taoká. Geté zoqa manqa, Mozes ndøsøkús, ndego zo ndozoto-vintøzat. ⁴⁶ Zo Mozes amba uni tøzøte-unimanqatinimin, yaq zo no ndøzo-unimanqatinimín. Zapa ndøgo, ndego mōndø-peawám, noqa yaq-te. ⁴⁷ Geté zo teqa manqat unimanqatinteáv. Yaq nakémbá, zo até noqá manqát-a, unimanqatinimáv.”

6

Yesu ezoqa bawan-qape ge:zøkef
(Met 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Khøuwa nøme, taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqa namba, Gelili kewan yaq-keoqá ginøqantáv. Nginik kewan, iz nøme ndimbo-akhayam, Taibelias Kewán. ² Ezoqa bawan-qape até gembopavát. Zapa ndøgo, ndigu teqa umingiap matev ndøqeivím, enqoni-us ezoqam-te gematønnumam. ³ Yaq Yesu manqei poyat-té genøqavíg, ekeza paev ezoqam namba, vømøqonav. ⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape, avønín qagoám.

⁵ Yaq Yesu bøi ge-eqa, ezoqa bawan-qape mba mo:zømét, gipitavun. Yaq ndego Filip āv gembøe-eín nqægo, “Gê, lou gekham-tē qazíwiim, ezoqa bawan-qape tizi:zøkef?” ⁶ Ndego nqanek manqat ge-ein, Filip gè:khamás. Geté Yesu é-møndæ-otév, ndego ande āv kenégō.

⁷ Yaq Filip gendo-qavøiu, “Nakhoa mbaín, lou tizizøwi. Taqa fia khàpumu-khouwév. Ni amba 200 moni mokho tinigunin, kopømba ande av løvøyak eit-qa sasae yaq-fia, yaq até ndøgó-a, kopømba ambá mbaín, lou tiziwi:min, nginik ezoqa bawan-qape vizí-zøkefin.”

⁸ Yaq tege paev ezoqa nøme, iz nqambogo Endlu, Saemon Pita-ge namba qawan, gendo-ein, ⁹ “Opønakam ngêgó, nqanek. Ndego bali flawa faev neka zonga menas ndimbógó. Geté ndøgo gigiap khapémhá, ezoqa ewaqape zøkefe nonqo.”

¹⁰ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Ezoqa gèzø-eín, yà beqonáv.” Ta manqei ndøgo, gagayag kopoáv. Yaq ezoqa tinøqonáv ndøgo. Angana ate gi:goam, ande āv faev taosén ndi:gú.* ¹¹ Yaq Yesu até gendego, flawā ge-upøzō, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, ezoqa sasa zø-etoam, ndøgo giqonavam. Yaq até zonga-té-a, matev āv tene-matanám. Yaq ezoqa ewaqape lou kandambaqape, āv tinilóg, av ekeza qazømbe-pøovat. ¹² Yaq lou gumulog, qazø-ewez, Yesu ekeza paev ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, “Lou mbegeap, ezoqa gi-ivøvem, vøpizømém. Gigiap-qase bizingiínám.” ¹³ Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, ndigu ta bali flawa løvusap faev-te gilouzim, gèpizumém. Yakhav tuélv ginqeitømem, qamøvea.

¹⁴ Ezoqa nqanek matev bøi gi:qeivim, Yesu gematanam, ndigu āv gini-einím nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám, ndego ni nqaz-imbøe-keoge.”

¹⁵ Yesu gematøvem, av nqægo, ndigu avønín gendözāv, ndego vøndafēm, yaq kawa iz mbō-akhaēm, yaq ndego nango manqei poyat-té genøwáv, vømø-yakhapus-mba-ev.

Yesu ibøkha mumat go:geavun
(Met 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Yaq qakhagus ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, pu-té ginø-ová. ¹⁷ Yaq khagua-té ginøketáb, vøsøkuzim. Kewan yaq-keoqá ginø-qantavát. Kapenaum taon-qa mbo-izumat. Ndakin møndøpøis. Geté gisøkuzim, Yesu mbaín. ¹⁸ Yaq khamøe ndovumá. Khamøe kandakandá qa-okhoam. ¹⁹ Yesu-gi paev ezoqam, ande av faev o siks kilomita ndægo gitiamat, yaq Yesu ndø-ometám. Ibøkha mumát genøgeavún. Khagua kha-mba mbo-ovát. Yaq ndigu møe ndøgoném. ²⁰ Geté Yesu gezø-ein, “Nó! Zo møe ndøgòném.” ²¹ Yaq ndigu gèmbo-tøkeém, khagua-te vøzømbū-ketao. Yaq nqova mbaín, tiqa khagua, ta manqei-te ndøgo tømøfakhán, ma gimboe-pøotat ndøgo.

Ezoqa Yesu gimbovawem

²² Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu ezoqa ewaqape, kewan yaq-keoqa sa gizuvaz, Yesu-qa ndøvawém. Zapa ndøgo, ndigu møndæzøtéz, Yesu tegi paev ezoqam namba

* **6:10** 6:10 Sakheis neka nakheis møndøgoám. Geté ndigu gevebøpøteáv. **6:15** 6:15 Zion 18:36

gi:tiamavun, khagua kopó gini-tiamavún. Yaq tegi paev ezoqam, nqawa giqavaz, Yesu ketøweáv ti-te.

²³ Ndakin khagua nøme, Taibelias manqei-té qandobøín, ta manqei avønin-te vø-aseam, ma Yesu Mbumbukiam ike manqat gembø-ein, yaq ezoqa ewaqape lou vølog. ²⁴ Yaq ndigu ezoqa bawan-qape gi:zøtez av nqægo, Yesu mbaín ndøgo, neka atē tegi paev ezoqām-a, mbaín, yaq ndigu ta khagua-te ndøgo tinøguvím, Kapenaum taon-te sasa ndøqantam, Yesu vømømbō-vawem.

Yesu ndego khandi lóu

²⁵ Ndigu ezoqam, Yesu gimbovawat, yaq-keoqa gimø-ometam, āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Nøméndim ezoqam. Qo nqanek gekha khøuwa iz-tē qotégeavun?”

²⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo no ta zapaya mba ndøgo tözønømbe-vawét, zo lou kandambaqape qazøtelog, atē vøzø-ewez. Geté ta matev ndøgo, Mbumbukiam zo noqa umingiap matev mokho-te zømesim-qa ndego, zo poev mbaín, taqa mokho tozondapem. ²⁷ Zo lou-qa mbosasæát ndøgo, sa tølancayat. Geté ta lou-qa ndøgo tømbo-sasæát, lanqalanqaumav ndøgo, neka khandi miavmiav vøzø-etoám. Nqanek lou, zo Ezoqam-ge Yø zø-etoám. Mbumbukiam, nigi Tat, mbusa ndømøpá te-te, av nqægo, ndego kopømbaqapé, matev tematanam.”

²⁸ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gé, Mbumbukiam-qa poev gekhâm? Ni gekha matev nígonēm?”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbumbukiam-qa poev nqánek: Zo ndégo tozó-unimanqatiním, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav.”

³⁰ Yaq ndigu gindu-einim, “Ge qó, gekha umingiap matev qómatanām, ni vøiqeivím neka qo vøtí-unimanqatiním? Gekha qógō? ³¹ Nigi atanakha-zapazapa-za leg-av manqei-te gigoam, mana ndølogám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat āv qane-peawáp nqægo, ‘Ndego lou zø-etoumám, tiqa loge nonqo. Ta lou ndøgo, yan-té qando-visigimám.’ ”

³² Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Matev ambá av nqægo, lou Mozes zø-etoumām, yan-te qando-visigimam. Geté unimanqatin lou, yan-te ndøndo-okho, zo noge Tat zø-etoám. ³³ Lou ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ndezø-etoam ngének, ndego yan-te gendovis neka manqei-qape ezoqam khandi ndězø-ētoám.”

³⁴ Yaq ndigu gimbo-einim, “Evézøza. Lou av nandægo, ni oskia ni-etoám.”

³⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Lou ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam, nó. Gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, ndego ifi nqawa gembóvinák. Neka gekha ezoqām ndego, no te-unimanqatin, ndego ibøkha naq nqawa gembópapák. ³⁶ Geté no møezø-eín, av nqægo. Zo no mðzo-nømendám, matev vinivinimba qæmatønumam. Geté zo no unimanqatinteáv. ³⁷ Ezoqa ewaqape, noge Tat tenø-etoam, ndigu no-té gindúzáv. Yaq gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, no nósanqawák. ³⁸ Zapa ndøgo, no yan-te ambá ndøgo tötøndēvis, nøkeza poev tæmbopavat. Geté no nqánek qatøndēvis, no teqá poev nombópavát, ndego ma gende-khofotan. ³⁹ Ndego no ma gende-khofotan, teqa poev nqánek: No ezoqa kopo bate-khambùiu, ndigu no genø-etoam. Geté no løvøte-té qabatø-khandí:z, vaev khøuwa-te. ⁴⁰ Nogé Tat-qa poev nqánek: Gekha ezoqām ndego, tege Yo-te tekewagat neka ndego vø-unimanqatintāt, ndego khandi miavmiav tèabetendáp. Yaq no ndego vaev khøuwa-te nøkhandí:v.”

⁴¹ Zu megetapak nqanek manqat giyogem, yaq ndigu manqa ndøgeveømém, teqa yaq-te. Zapa ndøgo, Yesu āv gene-eín nqægo, “Lou ndøgo, yan-te qandovis, nó.”

⁴² Yaq ndigu gi-einim, “Ngenek Yesu, ndego Zosef-gé yó. Ni mizi:nøtén, tege eve neka evo. Yaq gekha zapá, av nde:manqate, av nqægo, no yan-tē qatøndovis?”

⁴³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo manqa ndøgevèét. ⁴⁴ Ezoqa kopo kopømba mbaín, no-te tendowav, Tat no-te ituiav tøgoat, ndego no gendo-khofotan. Yaq no ndego ezoqam, vaev khøuwa-te nõkhandí:v. ⁴⁵ Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, āv gini-peaomém nqægo, ‘Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam ekezan mé:zømesím.’ Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, Tat-qa manqat te-ewag neka manqa mokho vøndāp, ndego no-té gendówáv. ⁴⁶ Geté unimanqatín. Ezoqa kopo, Tat ometeáv. Ezoqa sa ndégo te-omét, ndego Mbumbukiam-te gendowav. ⁴⁷ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, ndego khandi miavmiav mõndøndáp. ⁴⁸ Lou ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam, nó. ⁴⁹ Zogi atanakha-zapazapa-za, leg-av manqei-te ndøgo, mana ndølogám. Geté vaev-te, ndigu gèpakhaetát. ⁵⁰ Geté lou nqanek, yan-te qandovis, viní. Gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego génanimák. ⁵¹ Nqanek khandi lou nó, yan-te qandovis. Gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego miavmiav ndøyagát. Nqanek lou, ezoqa tæzø-etoam, ndøgo noqá khá. Yaq manqei-qape ezoqam, khandi mé:ndapém.”

⁵² Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu ezoqam, gèponqombém, gi-einim, “Ngenek ezoqam ekeza kha áv kinimbí-etoām, tizilogem?”

⁵³ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo Ezoqam-ge Yo-qa kha logeav tøgoat neka teqa kouk izøpøteav vøgoāt, zo khandi gezøgoák, zoqa mokho-te. ⁵⁴ Gekha ezoqām ndego, noqa kha telog neka noqa kouk vø-íz, ndego khandi miavmiav ndøndáp. Yaq no vaev khøuwa-te ndækhandí:v. ⁵⁵ Zapa ndøgo, noqa kha unimanqatin lóu, neka noqa kouk unimanqatin ibøkhá. ⁵⁶ Gekha ezoqām ndego, noqa kha telog neka noqa kouk vø-íz, ndego noqá mokho-té gunu:gú neka no teqá mokho-té qatu:gú. ⁵⁷ Av no khandi Tat gende-khofotan, neka no te mokho-te nqæyage, yaq matev até kopó. Gekha ezoqām ndego, no teloutan, ndego géyagét, no mokho-te. ⁵⁸ Lou yan-te qandovis, nqánek. Nqanek lou viní. Av taoká, av lou ndægo, ndigu atanakha-zapazapa-za gilogam. Vaev-te, ndigu gèpakhaetám. Geté gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego miavmiav ndøyagát.”

⁵⁹ Yesu nqanek manqat ndøgo te-eín, ezoqa Kapenaum taon-te, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te ge:zømesimam.

Yesu-qa manqat, khandi miavmiav manqát

⁶⁰ Ezoqa nøme, Yesu gimboavam, nqanek manqat giyogem, teqa kha loge-qa yaq-te, yaq ndigu kopoáv, āv gini-einím nqægo, “Nqanek manqat mokho mbaín. Áv khazí-ndapēm, teqa manqat?”

⁶¹ Yesu é-møndæ-otév, ndigu tegi paev ezoqam, manqa ndøgeveát, teqa manqat-qa yaq-te. Yaq gezø-ein, “Ge zô, nqanek manqat wema zømiviz? ⁶² Av tægoat ndægo. Yaq gè, zo áv khazøté-zæyāz, Ezoqam-ge Yo tozo-ometam, nango teqavig, ma bugukhokhof ge:goam? ⁶³ Ezoqa khandi, Mbumbukiam-gé Nqova zø-etoám. Kha yakhapus-mba, kopømba mbaín tøkhandi:v. Manqat ndøgo, zo qazø-manqatam, ndøgo Mbumbukiam-gé Nqova-ús neka khandi-ús. ⁶⁴ Geté zo mokho-te, ezoqa nøme no unimanqatinteáv.”

Yesu nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo. Ndego sasae ande ge:ngaz, ndego é-møndæ-otév, gekha ezoqām ndigu, te-te unimanqatinteav tigoat neka gekha ezoqām ndego, qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē. ⁶⁵ Yaq Yesu manqat nøme āv gene-eín nqægo, “No nakémbá qazø-ein, av nqægo, ezoqa kopømba mbaín no-te tinduzav, ndigu noge Tat ituzaeav tøgoat.”

⁶⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqa kandambá, zitá gini-wuowém. Yaq ndigu ndego sekemba paeveáv.

⁶⁷ Yaq Yesu ekeza paev ezoqa tuelv gezøbevap, “Gebâ zo? Até zó-a, ndozó-nøuvønem?”

⁶⁸ Yaq Saemon Pita gembo-qavøiu, “Evézøza. Gê, ni qo teiqouvøqem, yaq gekha ezoqam-tē qeitøniāv? Qoqa manqat, ezoqa khandi miavmiav zø-etoám. ⁶⁹ Ni møi-unimanqatiním neka møtinøtén, av nqægo, Ezoqa Ndaføyamba-qape qó, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav.”

⁷⁰ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo ezoqa tuelv, no nøkezan nøvevesám. Geté zo mokho-te, ezoqa kopo, ndego ezoqa soqaqapé.”

⁷¹ Yesu nqanek manqat, Zudas me:-eín. Saemon Iskaliot-gé yó. Yesu-gi paev ezoqa tuelv, nøme ndego tegoám. Geté vaev-te, ndego sègembo-qambún, qaqa ezoqam-qa zenda-te vøve.

7

Yesu-gi namba-qaniap, ndigu ndego unimanqatinteav gigoam

¹ Taqa zita-te, Yesu Gelili plovins-té ge-okhoám. Ndego poeveáv, Zudia plovins-te tewav. Zapa ndøgo, ta manqei-te ndøgo, Zu megetapak, laelae-qa mbogoám. ² Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa khøuwa kandakanda, ndøgo khoev-qasis gipuanumatun, avønín qagoám.

³ Yaq Yesu-gi namba-qaniap, āv gimbøe-einím nqægo, “Nqanek manqei vø-iváv. Zudia plovins-té qonøqáv. Yaq qogi paev ezoqam, umingiap matev ndøqeivím, qoqomatønumatun. ⁴ Ezoqa tømbo-pøovat, ezoqa ewaqape teqa yaq-te ti:zøtez, yaq kopømba mbaín, tekhoa. Qo unimanqatin, matev kandakanda ndoqo-matanam, yaq ezoqa ewaqape bèqamekhám.” ⁵ Yesu-gi namba-qaniap, nqanek manqat gi-einim, zapa ndøgo. Até ndigú-a, ndego unimanqatinteáv.

⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Nogi khøuwa eqeieqei fakhazaneáv. Zuá. Geté zo-te, khøuwa ate ndi:gu, eqeieqei. ⁷ Manqei-qape ezoqam, kopømba mbaín, zo tisanqabat. Geté ndigu no, gèsanqaná. Zapa ndøgo, no ndigu āv qazømbe-manqaté nqægo: Tiqa matev soqáin. ⁸ Zo vøzáv ndøgo, møvøna kandambaqape-te. No naqanøká nónavák. Zapa ndøgo, nogi khøuwa eqeieqei fakhazaneáv. Zuá.”

⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndego Gelili plovins-té segeqóm.

Yesu ezoqa Zelusalem taon-te, møvøna kandambaqape-te ge:zømesimam

¹⁰ Yesu-gi namba-qaniap, møvøna kandambaqape-te gi:zav, yaq vaev até Yesú-a, vøwav. Geté ndego ambá ezoqa ewaqape-qā bøi-tē genø-okhoām, geté khonoam-té genø-okhoám. ¹¹ Yaq møvøna manqei-te ndøgo, Zu megetapak gèmbovawém. Gibevoþem, “Ngenek gekham-tē gégo?”

¹² Ezoqa kopoáv, teqa manqat mokho-mbá gunu-manqatám. Ezoqa nøme āv gini-manqatám nqægo, “Ngenek ezoqa qanimáv.” Geté ezoqa nøme gi-einim, “Mbaín. Ngenek ezoqa ewaqape gètubumít.” ¹³ Geté ezoqa kopo, teqa yaq-te manqat bavokho einiáv. Zapa ndøgo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoám.

¹⁴ Møvøna khøuwa livin-mba møndømuwán. Yaq Yesu Mbumbukiam-qá khoev-té genøwáv, ezoqa vømē-zømesim. ¹⁵ Yaq Zu megetapak teqa manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. Gi-einim, “Ngenek otevat gekham-tē géndap? Ndego skul kandambaqape-te okhoeáv.”

¹⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Manqat ndøgo, no nqate-zømesim, ambá av nqægo, nøkeza nømendim manqāt. Geté teqa ndégo, no ma gende-khofotan. ¹⁷ Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa poev matev paev-qa tego, ndego segé:-otév, av nqægo, manqat ndøgo, no nqate-zømesim, Mbumbukiam-tē qando-okhō, ō, no nøkeza matavap-tē qate-zømesim. ¹⁸ Gekha ezoqām ndego, ekeza manqat mba ndemanqate, ndego ekeza iz eqawat-qa mba ndøgo. Geté ndego ezoqam, ndego teqa iz eqawat-qa ndego, ma gende-khofotav,

ndego unimanqatin manqat ndømanqaté. Neka te mokho-te, manqa-zapa mbaín. ¹⁹ Zo Mozes, guguna manqat zø-etoám. Geté zo ezoqa kopo, teqa guguna manqat pøpøvumáv. Zo gekha zapá, no lambe-qa ndozogo?”

²⁰ Yaq ezoqa ewaqape gindu-qavøinam, “Nandav manqat, mokho mbaín. Gekha ezoqám, qo løvøqa-qa ndego? Qo nqova soqa qambu:gú, manqat av nandoqote-manqate.”

²¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No Sabat khøuwa-te, ezoqa kopo qækhakheinøvem, yaq zo ate ndøzøte:go, nqova nøzøndáf. ²² Geté até zó-a, zo sasae sozogoatún, Sabat khøuwa-te. Zapa ndøgo, até Sabat khøuwa-té-a, zogi nakhei angana ngusu zozø-qogavatún, av Mozes zo guguna manqat gezømbe-etoam. (Geté unimanqatín. Mozés mbá, nqanek matev gengaz. Atanakha-zapazapa-za ndøngazém. Mozes okhokho-té genøfakhán.) ²³ Zo até Sabat khøuwa-té-a, nakhei angana ngusu zozø-qogøzát. Zapa ndøgo, Mozes zo guguna manqat, āv tezømbe-etoám. Neka zo poeveáv, tozo-nqaonem. Av tægoat ndægo, yaq zo gekha zapá, qaqa ndozogo no-te, no Sabat khøuwa-te, ezoqam-qa kha ate ndægo qækhakheinam. ²⁴ Zo matev mumat-te mba mo:gevewát. Geté ùnime:-gevewát, gekha matēv ndøgo, eqeieqei o soqain.”

Ezoqa Yesu-qa yaq-te go:bevøpem

²⁵ Zelusalem taon-ak nøme, āv gini-einím nqægo, “Gê, ezoqam ngénèk, laelae-qa ndimbogo?” ²⁶ Nqæe! Ndego manqat ezoqa ewaqape-qa bøi-té genø-manqaté. Geté ezoqa kopo, manqat-qase einiáv, taqa yaq-te. Gê, ndigu megetapak, peté-matøvemem-a, av nqægo, ndego unimanqatín Mesayā? ²⁷ Geté ngenek ezoqam-qa yaq-te, ni mizi:nøtén, gekham-tē gendówav. Geté Mesaya tendowav, ezoqa gézøtezák, ndego ākendēwav.

²⁸ Yaq Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa khoev-te ge:zømesimat, āv gene-akhá nqægo, “Ge zô, no unimanqatín møzøté-zøtez? Neka zo møzøté-zøtez, no gekham-tē qatøndónav? No ambá av nqægo, nøkeza matavap-tē qatøgeavün. Ndego, no ma gende-khofotan, ndego unimanqatin-qapé. Geté zo zøtezateáv ndego. ²⁹ No møtenøtén ndego. Zapa ndøgo, no te-té tøtøndonáv neka ndégo tendo-khofotán.”

³⁰ Zu megetapak, nqanek manqat giyogem, yaq ambá gemøvøinamín. Geté ezoqa kopo zenda veeáv te-te. Zapa ndøgo, teqa khøuwa khantøzateáv. ³¹ Geté ezoqa kopoáv, ezoqa bawan-qape mokho-te ndøgu, møndø-unimanqatiním. Gi-einim, “Ngenek amba Mesaya goneav tøgonin. Yaq gê, unimanqatin Mesaya tendowavín, ndego amba umingiap matev nøme mba mó:matanamín, av ngenek nge:matanam? Av taoká. Yaq nakémbá, ngenek Mesayá agegó.”

Zu megetapak, Yesu møvøiwat-qa gimbogoam

³² Yaq Felisi ezoqam nqanek manqat giyogem, ezoqa ewaqape khonoam-te Yesu-qa yaq-te gi:manqatat, yaq ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda namba, Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam ndøkhofotáz. Yesu ambá gemøvøinamín.

³³ Yaq Yesu ezoqa gezø-ein, “No khapé nøtégoák, zo namba. Yaq no te-te ndégo tøtøqváván, no ma gende-khofotan. ³⁴ Zo no zonøvawát. Geté zønømendamá. Ma tøtegoat ndøgo, zo kopømba mbaín, tozotøndozav.”

³⁵ Yaq Zu megetapak, ekeza mokho-mba gibond, “Gê, ngenek gekha manqei genøwāv, yaq ni amba tizimbøe-vawēm, getē zī-ometamāk? Gê, ngenek Glik manqei-te okho-qa mbógo, ndøgo nigi ezoqa nøme ndindu-yageapet, neka Glik ezoqa vømé-zømesim?

³⁶ Neka gê, ngenek gekhā mé:manqate, av ge-ein nqægo, ‘Zo no zonøvawát, getē zønømendamá,’ neka, ‘Ma tøtegoat ndøgo, zo kopømba mbaín, tozotøndozav.’”

Khandi ibøkha-qa yaq-te

³⁷ Møvøna-qa vaev khøuwa gimø-khantøzem, ndøgo khøuwa uni kandambaqape, yaq Yesu ezoqa ewaqape-qa megemege-té genø-itán. Yaq āv gene-akhá nqægo, “Gekha ezoqām ndego, ibøkha naq ndømbopapat, ndego no-té geabetøndo-wáv, bē-iz. ³⁸ Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo, ‘Gekha ezoqām ndego, no te-unimanqatin, te-te ndego, khandi ibøkha ndóqouvát.’ ”

³⁹ Yesu nqanek manqat, Nqova Mbomambaqape me:-eín, ezoqa tindafemat, ndigu ndego ti-unimanqatinim. Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqam-te, tege Nqova naqanaqá etopøteáv. Zuá. Zapa ndøgo, Yesu iz kandambaqape ndapeav zua ndøgoám.

Ezoqa Yesu zapaya giqatønem

⁴⁰ Ezoqa nøme, ezoqa bawan-qape mokho-te gu:goam, nqanek Yesu-qa manqat gim-boyogem, yaq ndigu āv gini-einím nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám, ndego tendo-khofotav!”

⁴¹ Neka ezoqa nøme, āv gini-einím nqægo, “Ngenek ezoqam, Mesayá!”

Geté ezoqa nøme gi-einím, “Av taoká. Mesaya Gelili plovins-te gendówavák. ⁴² Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat āv qane-eín nqægo, ‘Mesaya ndego Deivid-gé Zeo ndøgoát, ndego nigi kawa ezoqam kandambaqape. Neka ndego Betliem vemiaiv-té géqán, ta vemiaiv ndøgo, ma Deivid ge:yagam.’ ”

⁴³ Yaq ezoqa gèqatøném, Yesu zapaya. ⁴⁴ Ezoqa nøme, ndego møvøiwat-qa mbogoám. Geté ezoqa kopo, zenda veeáv te-te.

Zu megetapak, Yesu unimanqatinteav qagoam

⁴⁵ Yaq ndigu vos keoge ezoqam, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam-te giqavaz, yaq ndigu āv gizømbe-beváp nqægo, “Gekha zapá, zo ndego ni-te ndafeav ndozogo?”

⁴⁶ Geté ndigu gindu-qavøinam, “Ezoqa kopo nøme, manqat manqatemáv, av ndego manqat nde:manqate.”

⁴⁷ Yaq Felisi ezoqam gezø-qavøiu, “Gê, ndego até zó-a, gétubam? ⁴⁸ Ni megetapak o Felisi ezoqam-qa mokho-te, ezoqa kopo mbaín, ndego Yesu nde-unimanqatinat. ⁴⁹ Nginik ezoqa ewaqape, ndego ndi-unimanqatinat, ndigu Mozes-qa guguna manqat zøtezteáv. Mbumbukiam ndigu ndøngiæzó.”

⁵⁰ Yaq ndego Felisi ezoqa nøme, Nikodemus, ndego bugukhokhof Yesu-te gemat, ndigu āv gezømbe-eín nqægo, ⁵¹ “Gê, niqa guguna manqat gekhā ndø-ein? Kopømbâ, ezoqa løvøte-te tiziveem, ni teqa manqa yogeav tøgoat neka teqa manqa-zapa qeiviav vøgoát? Kopømba mbaín.”

⁵² Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Gê, até qó-a, Gelili plovins-ák? Mbumbukiam-qa Manqat ùnime:-geveám. Yaq soqóqeív ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa kopo gendówavák, Gelili plovins-te.”

* ⁵³ Taqa zita-te, ezoqa ewaqape sège-qavøním.

8

Sævam mambe guiwav, Yesu-te gindu-ituim

¹ Ezoqa ewaqape giqavønim, yaq Yesu Oliv manqei pøyat-té genøwáv. ² Yaq khøuwa nøme qandopave. Qanaqanus lovølova-ús. Ndego Mbumbukiam-qá khoev-té genøveséz. Yaq ezoqa kopoáv, gindupia, te-te. Yaq ndego tenøqóm ndøgo, ndigu vøe-zømesim.

7:37 7:37 Lev 23:36; Isa 55:1; Zion 4:14 **7:38** 7:38 Isa 58:11 **7:39** 7:39 Zion 16:7; 20:22; Kel 2:4 **7:40** 7:40 Zion 6:14 **7:41** 7:41 Zion 1:46 **7:42** 7:42 Psa 89:3-4; Mica 5:2 **7:46** 7:46 Mak 1:22 **7:48** 7:48 Zion 12:42 **7:50** 7:50 Zion 3:1-2 **7:52** 7:52 Zion 7:41-42 * **7:52** 7:52 Ibugukhokhof nqanek manqat Glik manqat-te gipeaomem, mbuk nøme-te, 7:53 atema 8:11 mbaín.

³ Yaq Mozes-qa guguna manqat nɔmendim ezoqam neka Felisi ezoqam, sɛvam ndo-ituím. Ngunuk ɔv giniqatém nqǽgo, nɔkenɔkem matev ndɔngiú. Mambe me:wáv. Yaq ndugu ezoqa ewaqape-qa megemege-té ginɔveém.

⁴ Yaq ndigu Yesu gimbo-einim, “Nɔméndim ezoqam. Ngunuk sɛvam ɔv qatigatém nqǽgo, nɔkenɔkem matev ndɔngiú. ⁵ Niqa guguna manqat-te, Mozes manqa ɔv ginimbi-lɔvuá nqǽgo, ‘Sɛvam av nguigu, mbaqambaqa qotépú, bɛnanim.’ Yaq ndakin qo gekha manqat qó-ein, tuqa yaq-te?” ⁶ Nqanek manqat timbɔe-einim ndógo, Yesu matemateam-qa mbogoám. Ndego amba manqat soqain te-einin, ndigu ambá manqa ovoyam-té ginɔveemín.

Geté ndego sègefoé. Yaq manqei-te kokosóv gene-peawám. ⁷ Yaq ndigu sekembá segembo-sinɔzumát. Yaq Yesu kawa nango gendo-eqa, gezɔ-ein, “Zo nqazowani, gekha ezoqám ndego, manqa-zapa mbain ndego, bugukhokhof mbaqambaqa tɛabe-ogezó ndego, tu-te.” ⁸ Yaq ndego nangó genɔfoé, manqei-te vɔpeawam.

⁹ Yaq ndigu nqanek manqat giyogem, ezoqa ewaqape sège-panqaním. Ezoqa kopokopo ndɔkhofatám. Ibugukhokhof, laombɔkik ndɔ-ivɔvém. Yaq vaev-te, Yesu yakhapus mbá sege-ivɔvém, ndugu sɛvam vɔmbɔyam. ¹⁰ Yaq Yesu kawa nangó gendo-eqá, ndugu sɛvam vɔmbo-ein, “Nginik ezoqam kinɔqapi? Gè, ezoqa nɔme mbaín, qoqa yaq-te ndimanqate, av nqǽgo, qo vɔnaqaním, qakeza manqa-zapa zapaya?”

¹¹ Yaq ngunuk sɛvam gundu-qavɔiu, “Khanánqa. Ezoqam nɔme mbaín.”

Yaq Yesu gumbo-ein, “Até nó-a, no nɔ-einák, av nqǽgo, qo vɔnaqaním. Mòqoqáv. Geté manqa-zapa nango mɔgǔ.”

Yesu ndego manqei-qape-qa wáev

¹² Khɔuwa nɔme, Yesu ezoqa manqat nɔme ɔv gezɔmbe-ein nqǽgo, “No manqei-qape-qa wáev. Gekha ezoqám ndego, no tenɔndo-paev, ndego bɔivun-te sekemba gé-okhoák. Geté ndego waev mbógoát, ta waev ndɔgo, ezoqa khandi ndɔzɔ-etoam.”

¹³ Yaq Felisi ezoqam, ɔv gimɔe-einim nqǽgo, “Nandav manqat, qo qakeza qotemanqaté, qoqa yaq-te. Yaq kopɔmba mbaín, tei-unimanqatinim.”

¹⁴ Yaq Yesu gezɔ-qavɔiu, “Unimanqatín. No nɔkeza nɔte-manqaté, nqanek manqat. Geté, noqa manqat unimanqatín. Zapa ndógo, no mɔtenɔtén, no gekham-té qatɔndónav neka no gekham-té qatɔma. Geté zo zɔtezateáv, no ma qatɔndenav neka no ma nqatéma.

¹⁵ Zo ezoqa nɔme, manqei-qape ezoqam-qa matavap-té qazonɔ-gevezoát. No ezoqa gevezoatáv. ¹⁶ Geté no tægevezo, yaq noqa gevezoat matev unimanqatín. Zapa ndógo, no ezoqa ambá nakhapus mbá sægevezoat. Geté no Tát namba niti-gevezoát, ndego ma gende-khofotan. ¹⁷ Zoqa guguna manqat-te, ɔv qane-peawáp nqǽgo: Ezoqa menas matev bɔi ti:qeivim, yaq ndigu manqa ovoyam-te manqat kopo ti-einim taqa yaq-te, yaq ta manqat ndɔgo, unimanqatín. ¹⁸ Até noqa yaq-té-a, matev kopó. Ezoqa nɔme, noqa yaq-te tezɔ-ovoyam, nó, neka ezoqa nɔme, noqa yaq-te tezɔ-ovoyam, nogé Tát.”

¹⁹ Yaq ndigu gimbo-bevɔpem, “Ge qɔ, qave kenɔqáqape?”

Yaq Yesu gezɔ-qavɔiu, “Zo no zɔtezateáv, neka zo até nogé Tát-a, zɔtezateáv. Zo no amba tɔzɔte-zɔtezin, yaq zo até nogé Tát-a, ndɔzɔte-zɔtezin.”

²⁰ Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa khoev-te ge:zɔmezimat, nqanek manqat ate nqǽgo ta kouwat-te ndógo temanqatám, ma ezoqa Mbumbukiam-te moni gi-abumam. Geté ezoqa ndego mɔvɔiwateáv. Zapa ndógo, tege khɔuwa fakhezaneáv, ndigu ti:mɔvɔinam. Zuá.

Yesu ová gendovís, ambá av nqǽgo, manqei-qape-té gendowáv

²¹ Yaq Yesu ezoqa manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No ndænáv. Yaq zo no ambá ndøzønømbe-vawát. Yaq zo zøkeza manqa-zapazapá nambá søzøtè-pakhaetát. Zo kopømba mbain, tozotøndozav, no ma nqatema.”

²² Yaq Zu megetapak, ekeza mokho-mba gibond, “Gê, ndego ekeza kha ndøngiū, yaq nakêmbà, ge:-ein av nqægo, ‘Zo kopømba mbain, tozotøndozav, no ma nqatema.’?”

²³ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Zo manqei-qape-ák. Geté no ova-yák. Zo manqei-qape ezoqám. Geté no manqei-qape ezoqám mbá. ²⁴ Yaq nakémbá, no zo qazø-ein av nqægo, zo zøkeza manqa-zapazapā nambā søzøtè-pakhaetát. Zo unimanqatinteav tøgoat, av nqægo, no ndêgo, yaq zo zøkeza manqa-zapazapá nambá søzøtè-pakhaetát.”

²⁵ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, qo gekha ezoqám?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No zo oskia nøzø-manqatám, no gekha ezoqám. ²⁶ No manqat kandambá nqanøgo, no amba zoqa yaq-te tøte-manqatatin neka vøe-gevezoatin. Geté no manqei-qape ezoqam sa ndøgo tæzømbe-manqaté, no te-te qæ-ewagam, ndego no gendo-khofotan. Ngenek ezoqam, teqa manqat unimanqatín.”

²⁷ Yesu nqanek manqat gezø-ein, ndigu mokho ndapeáv, av nqægo, Eve-qā yaq-tē gezømbe-manqatām.

²⁸ Yaq Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “Zo Ezoqam-ge Yo tozotumu-eqeinam, yaq zo zøtézøtéz, no ndêgo, neka no ambá av nqægo, matev nøkeza matavap-te mbā qatø-matanām. Geté no sa nqáneq qæmanqaté, av Tat ge:nømand. ²⁹ Ndego ezoqam, no gendo-khofotan, ngêgó nō namba. Ndego no nøuvønateáv. Zapa ndøgo, no oskia ndøgo tægoatún, av ndego poev ndømbøego.”

³⁰ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ezoqa kopoáv gè-unimanqatiním.

Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat, ezoqa génqovotáz

³¹ Ndigu Zu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Zo noqa manqat mokho-te tozotu-yagat, yaq zo uni nogí paev ezoqam-in zógoát. ³² Yaq zo unimanqatin manqat zøtézøtéz. Yaq nqanek unimanqatin manqat, zo génqovotáz. Yaq zo bavokhó qazonó-fakház.”

³³ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Ni Eibleem-gí zí. Ni ambá av nqægo, ezoqam-gí yaq-fia mbain sasae ezoqám, neka ndigu ni gètøkønāt. Gekha zapá, nqoqo-manqate av nqægo, ni bavokho seífakhān?”

³⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqám ndigu, manqa-zapazapa ndimatanam, ndigu manqa-zapazapa-gí yaq-fia mbain sasae ezoqám. Ndøgo gètøkøzát. ³⁵ Geté unimanqatín, yaq-fia mbain sasae ezoqam, ezoqam-qa khoev-te ate nonqo gú:goák. Geté khoev eve-ge nakhasam, oskia mú:goát. ³⁶ Zo Mbumbukiam-ge Yo mboqog tezø-mboqozo, zo vozófakház, yaq zo ùni ndøzøte-fakház. Zo manqa-zapazapa-gi yaq-fia mbain sasae ezoqam, sekemba zógoák.

³⁷ No møtenøtén, zo Eibleem-gí zí. Geté zo no pakhapakha khaneam-qa zonøgó. Zapa ndøgo, noqa manqat, zo mokho-te mbain. ³⁸ No ndøgo tæmanqaté, no Tat ge:nømand. Geté zo ndøgo tozo-matanám, av zoge zøve ge:zømas.”

³⁹ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Nigi tat Eibleém.”

Yaq Yesu gezø-ein, “Zo amba Eibleem-gi zi tozogonin, zo matev amba āv tøzøte-matanamín, av ndego ge:matønumam.* ⁴⁰ No zo unimanqatin manqat mba nøzø-manqatám, ndøgo no Mbumbukiam-te qæ-ewagam. Geté zo no pakhapakha khaneam-qa zonøgó. Eibleem matev av nqægo matanapøteáv. ⁴¹ Zo āv tøzøte-matanám, av zoge zøve nde:matanam.”

8:21 8:21 Zion 7:34; 13:33 **8:23** 8:23 Zion 3:31 **8:28** 8:28 Zion 3:14 **8:33** 8:33 Met 3:9 **8:34** 8:34 Lom 6:16, 20 **8:39** 8:39 Met 3:9 * **8:39** 8:39 Yesu nqanek manqat tene-eín ndøgo. Zapa ndøgo, Eibleem Mbumbukiam møndø-unimanqatín. Geté ndigu Yesu uni unimanqatinteáv. **8:41** 8:41 Isa 63:16

Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Av taoká. Ni mambe nakheís mbá. Nigi Tat, Mbumbukiam yakhapús.”

⁴² Yaq Yesu gezø-ein, “Mbumbukiam amba zoge zøve tegonin, zo ambá kuku zogonin no-te. Zapa ndógo, no Mbumbukiam-té qatøndonáv, atema zo-te. No ambá av nqægo, nøkeza matavap-tē qatøgeavūn. Geté no ndégo tendo-khofotán. ⁴³ Zo gekha zapá, mokho ndapeav ndozogo, no manqat nqazø-manqate? Zo ndapeav tøzøtegó ndógo, zo kopømba mbaín, noqa manqat tozondapem. ⁴⁴ Zapa ndógo, zo nqova soqaqape-gi nakheís. Zoge zøve ndégo. Gekha matēv ndégo, ndego ndømbøe-khaneat, zo matanam-qa zogó. Ibugukhokhof, atema ndakin, ndego pakhapakha khaneam ezoqam oskia ndógó, neka ndego elavøqase nøzøneáv unimanqatin-te. Zapa ndógo, te mokho-te unimanqatin mbaín. Ndego gekhavoza min, ndego ekeza matev mba mbopaevín. Zapa ndógo, ndego khavoza min ezoqám neka khavoza min manqat ate ndægo, ndego evé. ⁴⁵ Geté no unimanqatin manqat nomanqaté. Yaq nakémbá, zo no unimanqatinteáv. ⁴⁶ Gê, zo mokho-te, ezoqa kopo kopømbâ, noqa yaq-te te-ein, av nqægo, ngenek manqa-zapa ndøgō. Kopømba mbaín. Av tægoat ndægo, no unimanqatin manqat nqæmanqate, yaq gekha zapá, zo no unimanqatinteav ndozogo? ⁴⁷ Gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam-gē, ndego Mbumbukiam-qa manqat gèyogé. Geté zo Mbumbukiam-gé mbá. Yaq nakémbá, zo manqat yogeapáv.”

Yesu gò:megeát, Eibleem gèpáev

⁴⁸ Yaq Zu megetapak, Yesu gimbo-einim, “Ni mõi-einím. Qo Samalia ezoqám. Neka qo nqova soqa qambugú.”

⁴⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No ambá av nqægo, nqova soqa nømbugū. Av taoká. No Tat nombovizáp. Geté zo noqa iz, zòvoát. ⁵⁰ No ambá av nqægo, nøkeza iz eqawat-qa nogó. Geté ezoqa ndégó, noqa iz eqawat-qa ndego. Ndego no eqeieqei me:næná. ⁵¹ No unimanqatin nqazø-manqate. Gekha ezoqám ndego, noqa nømendim manqat tembopavat, ndego miavmiav løvøte géqeivák.”

⁵² Yaq ndigu Zu ezoqam gimbo-einim, “Ndakin ni møtinøtén, av nqægo, qo nqova soqa nandeqambú:gu! Qoqa manqat, mokho mbaín. Eibleem møndønaním neka até Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqám-a, vøpakhaez. Geté qo av qoqote-manqaté nqægo: Gekha ezoqám ndego, qoqa nømendim manqat tembopavat, ndego miavmiav løvøte géqeivák. ⁵³ Gê, qo nigi atanakha-zapa Eibleem neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, moqóløvub, ndigu gipakhaez? Qo qakeza kha gekha qotévewe?”

⁵⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No amba nøkeza iz tæ-eqawatín, ta iz eqawat mokho ambá mbaín. Geté noqa iz, noge Tat ndø-eqawát. Ezoqa ndégo, zo ndøzøte-manqate, av nqægo, ndego nigí Mbumbukiám. ⁵⁵ Zo ndego zøtezateáv. Geté no ndego møtenøtén. No amba av tøte-manqatein nqægo, no ndego nøtenøtenāk, yaq no ambá khavoza min ezoqam nogonín, av zo ndøzøte:go. Geté no ndego møtenøtén, neka no teqa manqat o-mba notondapé. ⁵⁶ Zoge atanakha-zapa Eibleem, ndego noqa fakhane khøuwa-qa khanakhanakh-us mo:kewagám. Yaq ndego møndøqeív. Yaq khanakhanakh kandambá gendap.”

⁵⁷ Yaq ndigu gimbo-einim, “Qoqa manqat nandav, mokho mbaín. Qo viav fifti ndapeáv. Zuá. Yaq gê, qo Eibleem av khoqoté-omet?”

⁵⁸ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No unimanqatin nqazø-manqate. Eibleem qaneav gegoam, no nõgoám.”

⁵⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu mbaqambaqa mba ndøpitáz. Ambá gepouimín. Geté Yesu é-møndøpeó, Mbumbukiam-qa khoev vø-ivav.

9

Yesu ezoqam gekhakheinøvem, ndego bøi waev mbain geqan

¹ Yesu gewav, yaq bøi waev mbain ezoqam ndø-omét. Ndego āv teneqán. Bøi waev mbaín. ² Yaq ekeza paev ezoqam gimbo-bevøpem, “Nøméndim ezoqam. Gê, ndego bøi waev mbain geqan, ndøgo gekha ezoqam-qá manqa-zapà? Ndøgo ekezá manqa-zapà, ó, evøndipakha-qâ manqa-zapà?”

³ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Ndego bøi waev mbain geqan, ndøgo ambá av nqægo, ekeza manqa-zapa zapayā, o evøndipakha-qā manqa-zapa zapayā. Geté te mokho-te, Mbumbukiam-qá bazaføgakh tabete-qeiví. ⁴ Ate av-te paveat ndægo, ni teqa sasae, ndego no gendo-khofotan, é-bizigoném. Geté bøivun nqágeáv. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kopo kopømba mbaín, sasae tego. ⁵ No manqei-qape-te nqægo, no manqei-qape-qá wáev.”

⁶ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq manqei-te, køse ndøpisíb. Yaq gèqøozó, vø-menegim. Yaq até gendego, ta qoq ndøgo, bøi waev mbain ezoqam-qá bøi-té genøgí, ⁷ vømbø-ein, “Mòqoqá. Bugug Siloam kewan-qasi-té qomøsungúz.” (Siloam, taqa manqa mokho nqáneq, “Ezoqam gikhofotøvem.”) Yaq ndego bøi waev mbain ezoqam, sègewáv, bugug vømøsunguz. Yaq gendoqavan, teqa bøi sège-eqeieqei.

⁸ Taqa zita-te, ndigu ezoqam, khoev avønin qazø-puatam neka ezoqa nøme ndigu bugukhokhof gi-ometupam, ezoqa gigiap-qa gezøvi:mam, gèbevøpém, “Gê, ezoqam ngénèk, nakhoa-te geqonumam, ezoqa gigiap-qa gezøvi:mam?”

⁹ Ezoqa nøme gindu-einim, “Ezoqam ngének.”

Geté ezoqa nøme gindu-einim, “Mbaín. Teoká ndego. Ngenek andé teqa bugug me:keogé.”

Geté ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, ekezan āv gene-eín nqægo, “Ezoqam nó.”

¹⁰ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, áv khanégo, qo ndakin ndoqo-keoge?”

¹¹ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Ndego ezoqam, iz nqambogo Yesu, ndego qoq ndøqoá, noqa bøi-te vø:ge. Yaq āv genømbe-eín nqægo, ‘Siloam kewan-qasi-té qonøqáv, bugug voqomø-sungúz.’ Yaq no sænáv, bugug vøemø-sunguz. Qatumu-sunguz ndøgo, yaq no kopømbá qækewag.”

¹² Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, ndego ndakin kenáqape?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “No nøtenøtenák.”

Bøi waev mbain ezoqam, ndego Yesu gekhakheinøvem, Felisi ezoqam gimbo-sinøzømem

¹³ Taqa zita-te, ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, Felisi ezoqam-té ginøndafém.

¹⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu qoq geqoa, yaq ndego bøi waev mbain ezoqam vøkhakheinøvem, ta khøuwa ndøgo, Sabat khøuwá. ¹⁵ Yaq ndakin até ndigu Felisi ezoqám-a, vømbø-bevøpem, av nqægo, ndego bøi waev ande āv kenëndap?

Yaq ndego gezø-ein, “Ndego noqa bøi-te, qoq mo:gé, yaq no bugug vøemø-sunguz. Yaq ndakin no kopømbá nqækeoge.”

¹⁶ Yaq Felisi ezoqa nøme gi-einim, “Ndego ezoqam, ambá av nqægo, Mbumbukiam ndokhofotāv. Zapa ndøgo, ndego Mozes-qa guguna manqat pøpøvumáv, Sabat khøuwa-qa yaq-te.”

Geté ezoqa nøme gi-einim, “Gê, ezoqa manqa-zapa-us tegoat, áv khané:go, umingiap matev av nqægo tematønumat?”

Yaq ti mokho-te, qaqa matev ndøgoám.

¹⁷ Yaq ndigu Felisi ezoqam, nqawá ginømbo-sinøzømém, ndego ezoqam, bugukhokhof bøi waev mbain gegoam. Gimbo-einim, “Ge qð, áv khoqoté-matavap, teqa yaq-te, ndego bøi geqa-khakheinam?”

Yaq ndego ezoqam gendo-qavøiu, “Ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám.”

¹⁸ Geté ndigu Zu megetapak unimanqatinteáv, av nqægo, ndego ezoqam bøi waev mbain ndøgoám, yaq ndakin ndego kopømbā ndekeoge. Yaq ndigu evøndipakha ndømváb. ¹⁹ Yaq āv gezømbe-beváp nqægo, “Gê, ngenek zogé yō, zo teqa yaq-te ndøzøte-manqate, av nqægo, ngenek bøi waev mbain geqan? Av tægoat ndægo, gê, áv khané:go, ndakin ndekeoge?”

²⁰ Yaq tegi evøndipakha gindu-qavøinam, “Ni mōtinōtén, ngenek nigí yó, neka ngenek bøi waev mbain geqan. ²¹ Geté ni nōtenateáv, ndego ndakin ande āv kenē-keoge o bøi gekha ezoqám mbōkhakheinam. Ekezan mbobevøpém! Ndego mōndømu-khouwév. Kopømbá, ekeza tezø-qavøiu.”

²² Ndigu evøndipakha, nqanek manqat tini-einím ndøgo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoném. Zapa ndøgo, ndigu Zu megetapak, manqat é-mōndø-kopo:ném, av nqægo, gekha ezoqám ndego, te-unimanqatin, av nqægo, Yesu ndego Mesayā, yaq ndego ezoqam gembøé-khafeném. Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, sekemba gé-okhoák.

²³ Yaq nakémbá, tegi evøndipakha gi-einim av nqægo, “Ngenek mōndømu-khouwēv. Ekeza mbobevøpēm.”

²⁴ Yaq ndigu Zu megetapak, ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, nqawá ginømbø-akhaém, vømbō-einim, “Mbumbukiam-qa iz-te, qo unimanqatin manqat qó-eín. Ni mōtinōtén, nandev ezoqam qo ndoqote-manqate, ndego manqa-zapa-us ezoqám.”

²⁵ Yaq ngenek ezoqam gendo-qavøiu, “No nōtenateáv, ndego manqa-zapa-us ezoqám penømakhaya. No sa nqáneq qatenōtén. No bøi waev mbain nogoám. Yaq ndakin no kopømbá nqækeoge.”

²⁶ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, ndego gekha matev qámatanam? Ndego qoqa bøi áv kené-khakheinam?”

²⁷ Yaq ndego gendo-qavøiu, “No møezø-eín. Geté zo yogeáv. Gekha zapá, zo nqawa yoge-qa ndozogo? Gê, ate zó-a, zo tegi paev ezoqam gone-qa zógo?”

²⁸ Yaq ndigu mbøni nqosøgeap mboyogém, vømbō-einim, “Tege paev ezoqam, qó. Ni Mozes-gí paev ezoqám. ²⁹ Ni mōtinōtén, Mbumbukiam manqat Mozes mbomanqatám. Geté nandev, ni ùnimi:-nōtenateáv. Até ndøgó-a, ma gendewav, ni nōtenateáv.”

³⁰ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Nandav nqova ndafe-ús, zo zøtezateav ndozogo, ndego ma gendewav, yaq ndego no bøi vønø-khakheinam. ³¹ Ni mizi:nōtén, Mbumbukiam manqa-zapa-us ezoqam-qa manqat yogeapáv. Geté gekha ezoqám ndigu, ndimbovizap neka matev ndimatanam, av ndego poev ndømbøego, ndígu tezøyogé. ³² Manqei-qape ande qæfakhan, atema ndakin, ezoqa yogeáv av nqægo, ezoqa bøi waev mbain ezoqam ndøkhakheinøvēm, ndego bøi waev mbain geqan, vøkewäg. ³³ Ndego ezoqam, amba Mbumbukiam khofotøveav tegonin, ndego matev-qase ambá gé:matanamák.”

³⁴ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Qo manqa-zapa mokho-té qonøqáq. Yaq ge qó, ni nømendim-qa qógo?”

Yaq ndigu gembøe-khafeném, tiqa guliguli khoev-te nqawa gé-onák.

Ezoqam ndigu unimanqatinteav ndigu, ndigu andé bøi waev mbain ezoqám

³⁵ Yesu ge-ewag, av nqægo, Felisi ezoqam ndego ezoqam gembøe-khafenēm, ndego bøi waev mbain gegoam, tiqa guliguli khoev-te nqawa gé-onāk, yaq ge-omet, ndego āv gembøebeváp nqægo, “Gê, qo Ezoqam-ge Yo moqó-unimanqatin?”

³⁶ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Khanánqa. Qonømbé-eín, ndego gekha ezoqám? Yaq no ndego nó-unimanqatín!”

³⁷ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qo mōqo-omét ndego. Ezoqam ngének, ndego ndakin manqat ngeqa-manqate.”

³⁸ Yaq ndego ezoqam gendo-ein, “Evézøza. No mðe-unimanqatín!” Yaq até gendego, Yesu-qa megemege-te, katuk ndømøkuí, vømbøvizam.

³⁹ Yaq Yesu gembo-ein, “No nqanek manqei-qape-te, ezoqam-qa matev gevewat-qa nõgeavún. Yaq bøi waev mbain ezoqam, bøi tñabiti-kewág, neka bøi eqeieqei ezoqam, bemø-bøi-waev-mbain-ezoqam-ez.”

⁴⁰ Yaq Felisi ezoqa nõme, ndigu avønin giwaniapam, nqanek manqat gimboyogem, ndigu av gimbøe-einím nqægo, “Ge qð, até ní-a, bøi waev mbain ezoqam qotínæna?”

⁴¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo amba ande bøi waev mbain ezoqam me tozogonin, zo ambá manqa-zapazapa-yav sozogonín. Geté zo av qazøte-manqaté nqægo, ‘Ni níkeogé.’ Yaq nakémbá, zo manqa-zapazapa zua zøgó.”

10

Yaya etæ manqat, sip keoge ezoqam eqeieqei-qa yaq-te

¹ Yesu manqat nõme, av gene-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqam ndego, sip-qa khoev-te, mboqog-anim-te oneav tøgoat, geté khoev-te nakhoa vini-tē genøqavíg, ndego aqona ezoqam neka pepen ezoqam. ² Geté sip keoge ezoqam eqeieqei, mboqog-anim-té genø-onín. ³ Mboqog keoge ezoqam, mboqog mbo-mboqozoín. Tegi sip, teqa manqa wag møndæzøtéz, neka vøyogemín. Ndego sip iziz zø-akhayamín, bavokho sasa ndø-itubin. ⁴ Yaq tegi sip bavokho ge-itubin, gèzømbø-megeín, ndigu vømbø-paevemín. Zapa ndøgo, ndigu teqa manqa wag, møndæzøtéz. ⁵ Ndigu ezoqa vini gembø-paevemák. Geté møe mbøbóín. Zapa ndøgo, ndigu teqa manqa wag zøtezateáv.”

⁶ Yesu nqanek yaya manqat gezø-eta, ndigu manqa mokho ndapeáv, gekha mé:manqate.

Yesu, ndego mboqóg

⁷ Ndigu nqanek yaya etæ-qa mokho ndapeav qagoam, yaq Yesu manqat nõme av gezømbø-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. No sip-gí mboqóg. ⁸ Ezoqa ewaqape ibugukhokhof go:geavun, ndigu aqona ezoqam neka pepen ezoqam. Geté sip tiqa manqat yogeapáv. ⁹ No mboqóg. Gekha ezoqam ndego, no-te tendo-on, ndego khandi ndøndáp. Yaq ndego, kopømba ande av sip me nduigu, gé-onimát neka nango vøfakhanāt, gagayag eqeieqei loge nonqo vømøqeivāt.

¹⁰ Aqona ezoqam, sip aqonøvem neka zitøge neka ngiæzoat-qa mba ndo-okhoatún.

Geté no ezoqa khandi etoam-qa nogeavún. Yaq ta khandi ndøgo, tåbete-tøvá, ti mokho-te.”

Yesu, ndego sip keoge ezoqam mbomambaqapé

¹¹ Yaq Yesu manqat nõme ge:zømas, “No sip keoge ezoqam mbomambaqapé. Sip keoge ezoqam mbomambaqape, ekeza khandi gésanqáo, sip zapaya. ¹² Geté ezoqa nõme, ndego sip keoge sasae, moni qaqasam nonqo mba ndego, ndego segéteít, gaqo khobos te-omet. Ndego sip segézuváz. Zapa ndøgo, ndego sip keoge ezoqam eqeieqei mbá neka ndigu sip ekezán mbá. Yaq gaqo khobokhobos, sip segé-ngeasám, vøpanqaním. ¹³ Ezoqam av ngenek nge:go, ndego sasae, moni qaqasam nonqo mba ndøgoatún, neka ndego sip gezømbé-køfiayák.

¹⁴ Sip keoge ezoqam mbomambaqape, nó. No nõkeza sip møtenøtén, neka ndigu no vøezøtez, ¹⁵ ate av-té, Tat no ge:-otev neka no ndego vøtēnøten. Yaq no nõkeza khandi nòsanqáo, sip zapaya. ¹⁶ No sip nõme ndinøgó. Ndigu nqanek sip uta mokho-té mbá. Até ndigú-a, batøndo-khatób. Ndigu noqa manqa wag ndøyogém. Yaq sip bawan kopo mé:goát, neka sip keoge ezoqa kopo vøzøgoát.

17 Tat kukú no-te. Zapa ndógo, no nòkeza khandi nòsanqáo, ezoqa zapaya. Yaq no nango tàbate-khandi:n. 18 Ezoqa ambá av nqægo, no khandi ndævimbám. Geté no nòkeza poev-té qatósanqáo. No bazaføgakh nqanógó, nòkeza khandi tæsanqao neka nqawa vøendāp. No Tat nø-eín, matev av nqægo tægo.”

19 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq Zu megetapak nangó ginø-qatøném. 20 Ndigu ezoqa kopoáv, āv gini-einím nqægo, “Nandev ezoqam, nqova soqa mbøigú! Matavap kumbøgeáp, nandev. Gekha zapâ, zo teqa manqat ndozoyoge?”

21 Geté ezoqa nøme, āv gini-einím nqægo, “Manqat av nqægo, kopømba mbaín, nqova soqa-us ezoqam-te tøndo-fakhatat. Neka gê, nqova soqa, bøi waev mbain ezoqam āv kené-khakheinøvm?”

Yesu gisanqawem

22 Zelusalem taon-te ndógo, pindap khøuwa kandambaqape ndøfakhán. Zu ezoqam, Mbumbukiam-qá khoev mboqoat khøuwa mbomatavupatún, ma ibugukhokhof ndógo, Mbumbukiam-qa khoev nqawa teqa zenda-te giveem. Ta khøuwa-te ndógo, qozaq viav ndø-ogitát. 23 Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te, Solomon-qá lou-qaseté ge-okhoám. 24 Yaq Zu megetapak ndøpindám, te-te, vømbō-bevøpem, “Gê, ni manqat ndaføyamba gekha khøuwā qonimbí-eín? È-moqoni-eín: Gê, qo Mesayá?”

25 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No møezø-eín. Geté zo no unimanqatinteáv. Matev ndógo, no Tat-qa iz-te nqæmatanam, zo ndógo tønè-zømesimít, av nqægo, no gekha ezoqām. 26 Geté zo no unimanqatinteáv. Zapa ndógo, zo nogi síp mbá.

27 Nogi sip, manqa wag nø-ewagatún. No møtenøtén ndigu, neka no ndigu gènøpáev. 28 No ndigu khandi miavmiav nøzø-etoám. Ndigu sa gemø-nasinimák. Ezoqa kopo, ndigu noqa zenda-te gévimbamák. 29 Noge Tat, ndego no ndigu genø-etoam, ndego ezoqa ewaqape ùnime:løvubám. Ezoqa kopømba mbaín, ndigu Tat-qa zenda-te te:viwam. 30 No neka Tat, ni kopó.”

31 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu megetapak, nqawa mbaqambaqa mba ndøpitáz. Ambá gepouimín, vølaemin.

32 Yaq Yesu gezø-ein, “No matev eqeieqei kopoav nomatønnumám, zoqa bøi-te, ndógo Tat-te qando-fakhanam. Yaq gê, nqanek matev eqeieqei ate ndægo, kopo ākhanégo, ta zapaya ndógo, no lambe-qa nqazonøgo?”

33 Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Ni ambá av nqægo, qoqa matev eqeieqei zapayā qatí-pouqobēm, vøi-laqabēm. Geté ni ndógo tətí-laqabēm. Qo Mbumbukiam-qá iz qongi:wát. Qo ezoqam mbá, qo. Geté qo Mbumbukiam-qá qote-khamasiáp.”

34 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zoqa guguna manqat-te, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, ‘No møezø-eín: Zo mbumbúk.’ 35 Ni mizi:nøtén, manqat ndógo, ta mbuk-te ndøpeawap, unimanqatín. Mbumbukiam-qa Manqat gé-enendák. Mbumbukiam ndigu mbumbuk me:zæb, ti-te ndigu teqa manqat qafakhan. 36 Av tægoat ndægo, yaq gekha zapâ, zo no ndozonø-manqate, ‘qo Mbumbukiam-qā iz qongi:wát’, no qæ-ein, av nqægo, no Mbumbukiam-gê Yō. No Tat ndøveatán neka nqanek manqei-qape-te vøndō-khofotan.

37 No amba matev matønnumav tægonin, av noge Tat ndømbøe-poev, yaq ság, zo no ndø-unimanqatiním. 38 Geté no møematønnumatún. Yaq nakémbá. Zo noqa manqat unimanqatin poeveav tozogoat, zo noqa matev matanam zó-unimanqatiním. Yaq zo tøzøté-zøté ndógo, neka mokho vozóndapēm, av nqægo, Tat no mokho-té gunu:gú neka no Tat mokho-té qatu:gú.”

39 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu ambá nqawá ginø-møvøinamín. Geté ndego sègezømbo-navøém.

⁴⁰ Taqa zita-te, Yesu nqawa Zoden kea yaq-keoqá genøveséz, ta manqei ndøgo, ma bugukhokhof Zion ezoqa ibøkha iz gezømbe-etoumam. Yaq ndøgo temøqóm. ⁴¹ Yaq ezoqa kopoáv gimøndæ-pindam. Ndigu äv gini-manqatám nqægo, “Zion umingiap matev goneáv. Geté manqat ate ndægo, ngenek ezoqam-qa yaq-te ge-manqatam, unimanqatín.”

⁴² Yaq ndøgo, ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním ndego.

11

Lazales genanim

¹ Ezoqa møndøgoám. Iz Lazalés. Ndego enqoni mbogoám. Ndego tegi sænakheis namba, Meli neka Mata, Betani vemiav-té giyagám. ² Ngunuk Meli, tuge anganøm-yo Lazales enqoni qambogoam, ndúgu, tae etet sisip mbomambaqape, Evezøza-qa zenda tokhotapak-te guoqouz neka yaq susu ekeza izum vømbøe-vuogim. ³ Yaq ndigu Lazales-gi sænakheis manqat ndøkhoføtvém, Yesu-te, “Evézøza, qoge qafu mbomambaqape, enqoni mbogó.”

⁴ Geté Yesu nqanek manqat ge-ewag, ndego äv gene-eín nqægo, “Nqanek enqoni, løvøte-te gé-ituák. Geté tønefakhán ndøgo, Mbumbukiam-qá iz mé:-eqá, neka Mbumbukiam-ge Yo, iz kandambaqape vøendäp.”

⁵ Yesu poev kandambá, Mata-te neka tugu namba qawan-te neka Lazales-te. ⁶ Geté Lazales-qa enqoni-qa yaq-te manqat ge-ewag, ndego nakhamas-te okhoeáv ti-te. Geté ta manqei-te ndøgo, ma ge:goam, khøuwa menas nøme, møndø-qovezám. ⁷ Taqa zita-te, ndego ekeza paev ezoqam, äv gezømbe-eín nqægo, “Nqawa Zudia plovins-té qazinø-qaván, Lazales bizimø-ometam.”

⁸ Geté tegi paev ezoqam gimbo-qavøinam, “Nøméndim ezoqam. Nømønqei qagoam, ezoqa qo ambá nandí gini-pouqabemín ndøgo, vølaqabemín. Gè, qo unimanqatín, veseze-qa qógo?”

⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Paveat kopo-te, khøuwa iziz tuélv nqambøigu. Gekha ezoqām ndego, paveat-te te-okhoat, ndego kopømba mbáin tekhaotav, vøbøiäv. Zapa ndøgo, paveat-qá waev-té genø-okhoát. ¹⁰ Geté gekha ezoqām ndego, bøivun-te te-okhoat, ndego ndøkhaotáv, vøboiäv. Zapa ndøgo, ndego waev mbáin.”

¹¹ Taqa zita-te, Yesu manqat nøme, äv gezømbe-eín nqægo, “Nigi nøfu Lazales, venanqei ndøbuvít. Geté no nangó qamótiú.”

¹² Yaq tegi paev ezoqam gindu-qavøinam, “Evézøza. Qanimáv. Ndego ndebuvit, yaq ndø-eqeieqei-év.”

¹³ Ndigu até vøe-einim, Yesu Lazales-qa venanqei sømbiam-qa yaq-te mba me:manqaté. Geté ndego teqa løvøte-qa yaq-té gene-eín. ¹⁴ Yaq Yesu manqat ndaføyamba zø-eín, “Lazales møndønánim. ¹⁵ Geté zo zapaya, no khanakhanákh, no te namba goneav qagoam. Yaq zo kopømbá, no tønè-unimanqatiním. Geté, ság. Ndakin ziniáv te-te.”

¹⁶ Yaq Tomas, iz nøme gimbo-akhaemam, qaqangeäp, paev ezoqa nøme äv gezømbe-eín nqægo, “Sà bizimuniáv. Yaq sizimú-pakhaén te namba.”

Yesu ndégo, ezoqa løvøte-te ndekhandi:zat neka khandi ndézø-ëtōām

¹⁷ Yesu Betani vemiav-te gemøfakhan, yaq äv gene-ewág nqægo: Lazales manqei-pakha-te møndø-utøvé. Ndakin khøuwa foa møndømø-navøém. ¹⁸ Yaq Betani vemiava, yaq Zelusalem taon, taqa atap khapémbá. Tri kilomita mbá. ¹⁹ Zudia ezoqam kopoáv ginduzav, Mata neka Meli eiv vømøzø-tøkē, tigi anganøm-yo gezømbe-nanim.

²⁰ Mata gu-ewag, av nqægo, Yesu ngêgeäv, yaq nakhoa-té gunøwáv. Yesu mbøeqatáz. Geté Meli khoev-té gunoqotám.

²¹ Yaq Mata Yesu gumbo-ein, “Evézøza. Qo amba nqanek toqogonin, yaq noge anganøm-yo, ambá gé:nanimák. ²² Geté no mōtenōtén, até ndakín-a, qo Mbumbukiam andē gekha mē toqombo-viam, ndego ndøqa-etoám.”

²³ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Qoge anganøm-yo nango ndøkhandí:v.”

²⁴ Yaq Mata gundu-ein, “No mōtenōtén. Vaev khøwa-te, løvøte ezoqam tikhandi:z, até ndegó-a, tékhandí:v.”

²⁵ Yaq Yesu gumbo-ein, “Ezoqam nó, ezoqa løvøte-te nqækhandi:zat neka khandi nqázø-ētōām. Gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego géyagét, oskia ndego tenanim. ²⁶ Neka gekha ezoqām ndego, ndeyage neka no ndē-ūnimānqātināt, ndego génanimák. Gê, qo nqanek moqó-unimanqatin?”

²⁷ Yaq ndugu gundu-qavøiu, “Evézøza. No mōe-unimanqatin, av nqægo, qo Mesayá. Mbumbukiam-gé Yó. Qo ndégo, Mbumbukiam manqat ge-ein, av nqægo, nqanek manqei-qape-te tendo-khofotav.”

Yesu Lazales-qa gevin

²⁸ Mata nqanek manqat gumu-ein, yaq tugu namba qawan-té gunøqaván, Meli, manqat vømømbø-ein. Sègembo-voá, gumbo-ein, “Nømendim ezoqam møndø-geavún. Ngégó nqanek. Qoqa ndøbeváp.”

²⁹ Meli nqanek manqat gu-ewag, yaq ndugu até gundigu, gè-itán, te-te vøwav. ³⁰ Yesu vemiaav mokho-te fakhanav ndøgoám. Ndego zua ndo:goám, ma Mata gumiqat. ³¹ Ndigu Zu ezoqa nøme, Meli namba khoev-te gigoam, eiv gimbo-tøkeam, gi-ometam, av nqægo, ndugu nakhamas-te gu-itan, vøfakhan, yaq ndigu gømbo-paevém. Ndigu até vøe-einim, manqei pakha-tē gunømā. Gemøvin. ³² Meli Yesu-te gumufakhan, gu-omet, yaq teqa zenda tokhotapak-te, ekeza kha, manqei me:laváo, vømbo-ein, “Evézøza. Qo amba nqanek toqogonin, yaq noge anganøm-yo ambá gé:nanimák.”

³³ Yesu Meli gu-omet, gu-eivam, neka ndigu Zu ezoqa nøme, namba gi:geavun, vø-eivumam, ndego mbøni mbonqosøgím, tanakh vøzøgo. ³⁴ Yaq gezøbevap, “Zo ndego gekham-tē qazomø-otøvem?”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Evézøza. Bìziniáv, vømøqeiv.”

³⁵ Yaq Yesu gèvin.

³⁶ Yaq ndigu Zu ezoqam, āv gini-einím nqægo, “Ndæ! Ndego kuku kandambá gambogoam te-te.”

³⁷ Geté ezoqa nøme āv gini-einím nqægo, “Ngenek, ndego bøi waev mbain ezoqam ndøkhekheinøvem. Yaq gè, kopømba mbaín, Lazales amba tekhekheinøvemín? Yaq ndego ambá génanimák.”

Yesu Lazales løvøte-te gekhandi:v

³⁸ Yesu manqei-pakha-te gemefakhan, mbøni kandambaqape, nangó qanømbo-nqosøgím. Ta manqei-pakha ndøgo, køi nqá. Mboqog mbaqambaqa-qapé gini-tokavám.

³⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Mbaqambaqa-qape vø-qambesømém.”

Geté Mata, ndugu løvøte ezoqam-gu sævømiu, gundu-ein, “Evézøza. Vøvanq unimé-soqá. Ndego khøwa møndømbo-foa-éz, manqei-pakha-te ngu:gu.”

⁴⁰ Yaq Yesu gumbo-ein, “No mōtaqa-ein. Toqo-unimanqatin, yaq Mbumbukiam-qa bazaføgakh-qape qóqeív.” ⁴¹ Yaq ndigu ezoqam até gindigonem, mbaqambaqa-qape vø-qambesømém.

Yaq Yesu ová genøqán. Yaq āv gene-ein nqægo, “Tát! No ike kandambá qo-te. Qo noqa manqat, mōqo-ewág. ⁴² No mōtenōtén, qo noqa manqat oskia qøyogé. Geté no nqanek manqat ti zapaya ngínik qate-manqaté, ezoqa ewaqape ngiwaniap. Ngínik tiabiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotán.”

⁴³ Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq kandambaqapé møndæ-akhá, “Lázales. Mòqotøndo-fakháq!”

⁴⁴ Yaq ngenek ezoqam, genanim, sègendo-fakhán. Teqa zenda lou geagim nonqo neka zenda tokhotapak-te, ndabua até gembøe-løvøtupám, neka kawa-te vømbø-løvøtupam.

Yaq Yesu ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, “Ndabua nandav, vømbo-nqovozømém, bēwav.”

Yesu ande gimbøe-voqoem

(Met 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Ndigu Zu ezoqam, Meli-te gindupia, yaq matev giqeivim, Yesu gematanam, ndigu ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním. ⁴⁶ Geté ezoqa nøme, Felisi ezoqam-té ginøzáv, Yesu-qa matev-qa yaq-te, emanqat vømøzø-votot.

⁴⁷ Yaq Felisi ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, Zu megetapak nøme ndøpisám. Manqa ndø-ovøemém. Yaq āv ginibondát nqægo, “Gekhā zígonēm? Ngenek ezoqam, umingiap matev khápumu-khouwév, ngematanam. ⁴⁸ Sa tizimbo-taket, matev av nqægo sa tegot, yaq ezoqa ewaqape gé-unimanqatiním ndego. Yaq Lom megetapak, Mbumbukiam-qa khoev géngi:nám neka manqei vønimbí-viním.”

⁴⁹ Yaq ti mokho-te ndigu, ezoqa kopo, iz nqambogo Kayafas, ndego ta viav-te ndøgo Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gegoam, ndego āv gene-eín nqægo, “Ge zó, matavap mbaín? ⁵⁰ Mozombó-matøvemem? Qanimav ndøgo, ezoqa kopo tenanim, ezoqa ewaqape zapaya, ambá ndøgo, ni ezoqam ate nqazi:gu, sa tizimu-nasinim.”

⁵¹ Kayafas nqanek manqat ge-ein, ndego ambá av nqægo, yakhapus mbā sege-matøvēm. Geté ndego Mbumbukiam-qa manqat ndøveáz. Zapa ndøgo, ta viav-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqapé. Yaq nakémbá, ndego av ge-ein nqægo, Yesu Zu bawan-ak zapaya mē-naním. ⁵² Geté unimanqatín, Zu ezoqam zapaya mbá mbá. Geté até ti zapaya ndigú-a, Mbumbukiam-gi nakheis ate ndi:gu, manqei-manqei vinivinimba ndindu-yageapet. Yaq até ndigú-a, tiabiti-tøkuaném, vømø-kopoēz.

⁵³ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu megetapak voqoe ndøngazém, av nqægo, Yesu gēlaēm. ⁵⁴ Yaq nakémbá, Yesu Zudia plovins-te, kha sekemba vøndæveáv. Geté Eflaim vemiaiv-té genøwáv, ndøgo leg-av manqei avønin-te ndøgo. Yaq ekeza paev ezoqam namba, ndøgo tiyagám.

⁵⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape, avønín qagoám. Yaq ezoqa ewaqape, Zelusalem taon-té ginøqavát, Mbumbukiam-qa bøi-te, é-betø-ndaføyamba-ez, tiqa khøuwa kandambaqape nonqo, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein. ⁵⁶ Yaq ndigu Yesu-qa ndøvawát. Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te gimøvabat, ndigu āv ginibondát nqægo, “Av khazøté-matavap? Ndego petøndéwāv penømakhaya, nqanek møvøna kandambaqape-te?” ⁵⁷ Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam, ezoqa manqa é-møndøzømbo-løvúá, av nqægo, gekha ezoqām ndego, te-otev, Yesu ākenégo, bēzø-eín. Zapa ndøgo, ndigu Yesu møvøiwat-qa mbogoám.

12

Meli tae et sisip mbomambaqape, Yesu-qa kha-te gumbøe-qouz

(Met 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Khøuwa siks mba mu:-ewabám, Pasova khøuwa kandambaqape. Yaq Yesu Betani vemiaiv-té genøwáv. Betani vemiaiv ndøgo, ma Lazales geqotam, ndego løvøte-te gekhandi:v. ² Yaq qakhagus ndøgo, Yesu zapaya, lou ndøkhaheinømém. Mata ndøyogím, lou. Ezoqa nøme, Yesu namba lou loge-te giqonavam, Lazalés.

³Yaq Meli até gundigu, Yesu-té gunøwáv, botol-qase tae et sisip mbomambaqape, fia kandambaqape, vøndøndap, yaq Yesu-qa zenda tokhotapak-te sasa mo:qouz. Yaq ekeza izúm gumbøe-vuogím. Taqa sisip gò:yát. Khoev-qape ùnime:-gutáv.

⁴Yaq Yesu-ge paev ezoqa kopò nøme, Zudas Iskaliot, ndego vaev sa gemboqambun, āv gene-eín nqægo, ⁵“Nqanek tae et fia kandambaqape, ambá ziwi:mín, moni mokho tri andled vizí-qasemín. Yaq moni ndigu, ambá gigiap-av ezoqam zizø-etoamín.” ⁶Ngenek nqanek manqat ge-ein, ambá av nqægo, gigiap-av ezoqam me:goām. Geté zapa ndøgo: Ndego aqona ezoqám. Yesu neka tegi paev ezoqam-gi moni, ndégo tembo-kewagám neka nøme sège-nøzøzøín, ekezan nonqo.

⁷Geté Yesu gembo-ein, “Sègembo-iváv, ngunuk. Ei mbá guni-matanám. Nqanek tae et sisip mbomambaqape gugeatam neka noqa kha-te vø:qouz, ngunuk no otønat nonqo me:khakheinømbém. ⁸Zo gigiap-av ezoqam namba oskia zøtè-yageapát. Geté no namba, oskia zí:yageák.”

Lazales gimbo-voqoem

⁹Zu ezoqa bawan-qape giyogem av nqægo, Yesu Betani vemiaiv-tè gegø, yaq ndigu tinøzáv ndøgo. Ndigu ambá av nqægo, Yesu zapaya mbā gini-apát, geté ndigu até Lazales omete-qa ndøgoám, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v. ¹⁰Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek matev giqevim, ndigu āv gini-voqoém nqægo, “Até Lazalés-a, bízilaém.” ¹¹Zapa ndøgo, Lazales zapaya, Zu ezoqa kopòáv, Yesu-té ginønøzáz, ndego vø-unimanqatinim.

Yesu Zelusalem taon-te, ande kawa ezoqam me ge:-on (Met 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹²Yaq khøuwa nøme qandopave, ezoqa bawan-qape Pasova khøuwa kandambaqape-te gindupindam, āv giniyogém nqægo: Yesu Zelusalem taon-té gendówáv. Avønín géfakhán. ¹³Yaq ndigu epek ndø-upøgím, vømbøe-qatøzem. Yaq āv gini-akhaemát nqægo, “Hosána! Iké: Mbumbukiam-te. Ndego ngenek ezoqam bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav, ngenek Izlael ezoqam-ge kawa.”

¹⁴Yaq Yesu donki ndakinak ndø-omét. Yaq zita-té gembøeqóm, sasa ndøwav. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, é-møndo:-eín, av nqægo, ¹⁵“Zayon ezoqam. Zo møe ndøgø, zo ezoqam, Zelusalem taon-te ndozoyage. Ngé! Zoge kawa ngégeav. Donki ndakinak-qá zita-té gonoqotáv.”

¹⁶Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu donki-qa zita-te, Zelusalem taon-te gewav, tegi paev ezoqam nqanek manqat-qa mokho zøtezateáv. Geté vaev-te, Yesu iz kandambaqape gendap, yaq tinizøtéz ndøgo, nqanek manqat, Yesu-qá yaq-té qane-peaupám. Yaq ezoqa Yesu āv timbøe-matønømém, av Mbumbukiam-qa Manqat bugukhokhof qæ-ein.

¹⁷Ndigu ezoqa kopòav, Yesu gi-ometam, Lazales gembo-akha, ndego manqei-pakha-te gegoam, neka løvøte-te vøkhandi:v, ndigu nqanek emanqat sège-vøndazát. ¹⁸Yaq nakémbá, ezoqa kopòav-qape nakhoa-te gizav, Yesu vømbøe-qatøzem. Zapa ndøgo, ndigu nqanek umingiap matev-qa yaq-te, møndøyogém, Yesu gematanam. ¹⁹Yaq Felisi ezoqam ekeza mokho-mba, āv ginibónd nqægo, “Ndæ, zøtéqeivím? Ni ezoqa Yesu-qa yaq-te qazizømbi-khafen, kopømba mbaín. Ezoqa ewaqape sègembo-pavét.”

Bawan vini-ak, Yesu omete-qa gigoam

²⁰Ndigu ezoqam-qa mokho-te, Zelusalem taon-te gi-apat, Pasova khøuwa-te Mbumbukiam-qa iz timø-eqanem, Glik ezoqam møndøgoám. ²¹Yaq ndigu Filip-té ginøzáv, ndego Betsaida vemiaiv-ak, ndøgo Gelili plovins-te, vømbø-einim, “Khanánqa. Ni ambá manqat nimbo-einimín, Yesu.” ²²Yaq Filip Endlu-té genøwáv, vømømbø-einim. Yaq ndigu ezoqa menas, sasa ndøzav, Yesu vømømbø-einim.

²³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Qanimáv. Khøuwa iz møndøndáp. Mbumbukiam avønín, iz kandambaqape mbó-etoám, Ezoqam-ge Yo. ²⁴ No unimanqatín nqazø-manqate. Wit nanga, manqei-te bøiazaneav tøgoat neka pakhaezateav vøgoát, yaq yakhapus mbá segégoát. Geté tipakhaez, yaq nanga ndøviám. Kopoáv.

²⁵ Gekha ezoqām ndego, yage-te møqæ tømboyat, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, nqanek manqei-qape-te, ekeza yage zita te:wua, ndego miavmiav ndøgeatát. ²⁶ Gekha ezoqām ndego, noqa sasae gone-qa ndego, ndego no bènøpáev. Yaq ma no tøtegoat, até ndegó-a, gégoát. Gekha ezoqām ndego, noge sasae ezoqam tegoat, ndego noge Tat, iz kandambaqape mbó-etoám.”

Yesu ekeza løvøte-qa yaq-te ge:zømas

²⁷ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “No nõfofogeapét. Matavap gènømbu-kiambøpét. Gê, no gekha manqat nó-ein? Ndógò? ‘Tát! No vøkhandī:n. Nqanek viniv-qape benøfakhán.’ Geté āv taoká! No nqānek qategeavún. Khøuwa eqeieqei møndøndáp. ²⁸ Tát! Qakeza iz vø-eqá!”

Yaq yan-te nqo:go, manqat ndofakhán. Av qane-eín nqægo, “No nøkeza iz, møe-eqá. Yaq no nangó qatø-eqá.”

²⁹ Ezoqa ewaqape, ta manqei-te ndøgo giwaniapam neka nqanek manqat vøyogem, nøme āv gini-einim nqægo, “Ndand ndønqøz.” Geté nøme gi-einim, “Enzol ezoqam, manqat mbo-eín.”

³⁰ Yaq Yesu gendo-ein, “Manqat nqanek, yan-te qandovis, ambá av nqægo, no zapayā qane-manqatām. Geté zo zapayá qane-manqatám.

³¹ Ndakin Mbumbukiam manqei-qape ezoqam gégevezó, neka ndego manqei-qape kawa ezoqam, Saitan, vø-ogiū. ³² No manqei-qape-te nqægo, ti-eqanonam, yaq no ezoqa ewaqape nókhatób, no-te.”

³³ Yesu nqanek manqat ge-ein, tenezømás ndøgo, ndego ande āv kenénanim.*

³⁴ Yaq ezoqa ewaqape gindu-einim, “Mozes-qa guguna manqat, ni qei-yogem, āv qaninømánd nqægo, Mesaya ndego miavmiav ndøyagát. Yaq ge qò, gekha zapá, qo av ndoqote-manqate nqægo, Ezoqam-ge Yo gēnanim? Neka gê, ndego Ezoqam-ge Yo, gekha ezoqām?”

³⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Waev, zo mokho-te khøuwa nøme khapémbá tøgoat. Zo ndakin waev zua nandazømbego, yaq waev-té qanø-okhó. Soqáin ndøgo, zo bøvun tøgutaz. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, bøvun-te tema, ndego gé:-otevák, ande āv kenéma.

³⁶ Ndakin waev zua ndógó, zo namba. Yaq nakémbá, vø-unimanqatiním, nqanek waev, yaq até zó-a, vozó-waev-ezoqam-ēz.”

Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq gèwáv. Gèpeó, ezoqam-te.

Ezoqa kopoáv, Yesu unimanqatinteáv

³⁷ Yesu ezoqa ewaqape-qa bøi-te, umingiap matev vinivinimba kopoáv gematønumam. Geté até ndøgó-a, ndigu unimanqatinteáv ndego. ³⁸ Nqanek matev tønefakhán ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat tàbete-unimanqatín, tege manqa vevezam ezoqam Aezaya gepeawam. Ndøgo āv qane-manqaté nqægo,

“Evézøza. Manqat ndøgo, ni qati-zømesimam, gekha ezoqā ndø-unimanqatin?

Neka gekha ezoqā ndømatøvem, av nqægo, nqanek matev kandakanda, Mbumbukiam ndømatanām?”

³⁹ Ezoqa kopømba mbaín, Yesu gé-unimanqatiním. Taqa yaq-te, Aezaya manqat nøme āv gene-eín nqægo,

⁴⁰ “Mbumbukiam bøi møndøzø-gutám,

12:23 12:23 Zion 13:31-32; 17:1 **12:24** 12:24 1 Ko 15:36 **12:25** 12:25 Met 16:25 **12:27** 12:27 Psa 6:3; 42:5; Met 26:38 **12:32** 12:32 Zion 3:14 **12:33** 12:33 Zion 19:6 * **12:33** 12:33 Ndøgo tene-eín, tae mutui-te ti-eqeinam, vøtøkewēm. **12:34** 12:34 Psa 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14 **12:35** 12:35 Zion 8:12 **12:36** 12:36 Ef 5:8 **12:38** 12:38 Isa 53:1 **12:40** 12:40 Isa 6:10

neka mbøni vøzøtok.
 Yaq nakémbá, ndigu kopømba mbaín, bøi ti:qeivat
 neka tiqa mbøni-te, kopømba mbaín, mokho timbo-ndapemat,
 neka ndigu kopømba mbaín, no-te tinduzav, neka no ndigu vøe-khakheinøvēm.”

⁴¹ Aezaya nqanek manqat, Yesu me-eín. Ndego é-møndo:qeív, av nqægo, Yesu iz kandambaqape ndøndáp.

⁴² Ezoqa kopoáv, ndigu Yesu unimanqatinteáv. Geté até Zu megetapak mokho-té-a, nøme møndø-unimanqatiním. Kopoáv. Geté ndigu gèkhonoumám. Ndigu manqat bavokho einiáv, av nqægo, Yesu-tē ginønøzāz. Zapa ndøgo, ndigu Felisi ezoqam-te møe ndøgoám. Soqain ndøgo, ndigu tiqa guligulim-te tizømbe-khafen. ⁴³ Ndigu iz kandakanda, ezoqam-te ndape-qa ndøgoám, ambá ndøgo, Mbumbukiam-te.

Ezoqa manqa ovøyam-te tø-ab, nqánek, Yesu-qa manqat

⁴⁴ Yaq Yesu sa manqa ndøyám. Av gene-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego ambá av nqægo, no mba ndø-unimanqatināt. Geté ndego até ndegó-a, no gendo-khofotan, nde-unimanqatinát. ⁴⁵ Neka gekha ezoqām ndego, no ndenømende, ndego até ndegó-a, no gendo-khofotan, nde-omété. ⁴⁶ No waev nogeavún, nqanek manqei-qape-te. Yaq gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego bøivun-te sekemba géyageák.

⁴⁷ Gekha ezoqām ndego, noqa manqat ndeyoge, gete o-mba ndapeav ndøgo, no ndego manqa ovøyam-te nøveák. Zapa ndøgo, no ambá ta zapaya ndøgo, tøtegeavún, manqei-qape ezoqam manqa ovøyam-te tæ-ab. Geté no ndigu khandi:zat-qa nogeavún. ⁴⁸ Gekha ezoqām ndego, no ndesanqana neka noqa manqat o-mba ndapeav ndego, matev ndøgó, ndego manqa ovøyam-te tøve. Ndego vaev khøuwa-te, manqa ovøyam-te, nqánek qávé, manqat no nqæmanqate. ⁴⁹ Zapa ndøgo, manqat ndøgo, no qate-zømesimam, ndøgo ambá av nqægo, noqa matavap-tē qando-fakhatē. Geté manqat, Tat nøløvuát, ndego no gendo-khofotan, no gekha manqat banø-ein neka ezoqa batē-zømesim. ⁵⁰ Neka no møtenøtén, manqat ndøgo, no manqa genø-løvua, tøte-zømesim, zo khandi miavmiav zøetoám. Yaq nakémbá, gekha manqāt ndøgo, no nqate-manqate, no āv qate-manqaté, av Tat genømbe-ein.”

13

Yesu ekeza paev ezoqam, zenda tokhotapak gezøsunguz

¹ Pasova khøuwa kandambaqape, avønín qagoám. Yesu é-møndæ-otév, teqa khøuwa møndø-fakhān. Ndego nqanek manqei-qape, avønín gé-iváv, Eve-te vøwāv. Ndego kuku mbogoám, ekeza ezoqam-te, nqanek manqei-qape-te. Yaq ndakin ndego āv genezømás nqægo: Teqa kuku kandamba tantáv.

² Khagus, Yesu ekeza paev ezoqam namba, lou gilog, Zudas, Saemon Iskaliot-ge yo, nqova soqaqape matavap é-møndømbø-etoám, av nqægo, Yesu segembø-qambūn. ³ Yesu møndæ-otév, Eve matev ate ndægo, teqá zenda-té genøvé. Neka ndego møndæ-otév, Mbumbukiam-té gendowáv, neka yaq nango Mbumbukiam-te vøvesēz. ⁴ Yaq Yesu até gendego, lou loge-te geqotam, gè-itán, ndabua mumat go-uzam, gèkhofá, neka ndabua susu vuogim nonqo, bøndim-te vøløvøen. ⁵ Qamømbøeva ndøgo, ndego ndis-te ibøkha ndøqóuz, tegi paev ezoqam-qa zenda tokhotapak sunguzam vøngaz, neka ndabua bøndim-te qambo-løvøetam, susu sasa zømbe-vuogim. ⁶ Yaq Saemon Pita-te gendowav, ngenek Yesu āv gembøe-eín nqægo, “Evézøza. Qo ezoqa kandambaqapé. Kopømba mbaín, noqa zenda tokhotapak toqosunguz.”

⁷Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qo ndakin mokho ndapeáv, matev no nqæmatønumit. Geté vaev-te ndòqome-qatéq.”

⁸Yaq Pita gendo-ein, “Kopømba ùnime:-mbaín, zenda tokhotapak toqonø-sunguz.”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No qoqa zenda tokhotapak sunguziav tøgoat, yaq qo kopømba mbaín, noge ezoqam toqogoat.”

⁹Yaq Saemon Pita gendo-qavøiu, “Evézøza! Av tægoat ndægo, yaq qo zenda tokhotapak mba qonø-sunguzák, geté até lou geagim nonqó-a neka kawa voqonø-sungūz.”

¹⁰Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, tekhakuam, teqa kha ate ndægo bæbæs. Ndego kha nango gésunguzák. Geté zenda tokhotapak mba ndòsungúz. Até zó-a, bæbæs. Geté ezoqa ewaqapé mbá.” ¹¹Yesu é-møndæ-otév, gekha ezoqām ndego, sa temboqambun. Yaq nakémbá, av ge:-ein nqægo, “Ezoqa ewaqapé mbā, bæbæs.”

¹²Yesu tiqa zenda tokhotapak gumusunguz, yaq ndabua mumat go:-uzam, gekhofa, nqawa tène-úz, vøqom, ma geqotam ndøgo. Yaq gezøbevap, “Zo mokho mozombó-ndapem, no ndakin matev qazø-matønumat? ¹³Zo no ‘Nømendim ezoqam’ neka ‘Evezøza’ zonø-akhayám. Yaq ndøgo qanimáv. Zapa ndøgo, no unimanqatín, zoge nømendim ezoqām neka zoge Evezøzá. ¹⁴No zoge Evezøza neka zoge nømendim ezoqam nqægo, zenda tokhotapak qazø-sunguzat, yaq até zó-a, zo yaqyaq-a zenda tokhotapak zòsunguzumát. ¹⁵No matev møtezømás. Yaq até zó-a, matev kopo zómatønumát, av no qazømbe-matanam. ¹⁶No unimanqatín nqazø-manqate. Sasae ezoqam, ekeza kawa ezoqam géløvuák. Neka u-anim, ma géløvuák, ndego ezoqam, ma gende-khofotav. ¹⁷Ndakin zo møzøte-zøtéz, taqa yaq-te. Zo āv tøne-matanám. Yaq zo khanakhanakh-us zógoát.

¹⁸No ambá av nqægo, zo ezoqa ewaqape nøte-manqatē. No møtenøtén, ndigu ezoqam, no qævevesam. Geté manqat ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat-te nqapeawap, tåbete-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, ‘Ndego ezoqam, lou namba qatilogat, sègenø-qambún.’ ¹⁹Ndakin, nqanek matev fakhaneav ndøgo, no é-ndøtezømastét, taqa yaq-te. Yaq matev tøfakhan, zo tøne-unimanqatiním, av nqægo, no ndégo.

²⁰No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme tekhatø, ndego no qatøndo-khofotav, ndego no ndøkhatómb. Neka gekha ezoqām ndego, no tekhatomb, ndego ndégo tékható, ma no gende-khofotan.”

*Yesu tegi paev ezoqam ge:zømas, av nqægo, ezoqa kopo segembø-qambūn
(Met 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)*

²¹Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq ndego mbøni mbová. Yaq ndego manqat ndaføyamba zø-eín, av nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate, zo ezoqa kopo segenø-qambún, neka no qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvē.”

²²Yesu-gi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq sègewambám. Gø:bevøpém, ndego gekha ezoqām mé:manqate. ²³Ndego paev ezoqa nøme, Yesu kuku qambogoam te-te, ndego Yesu avønin-té geqotám. ²⁴Yaq Saemon Pita, bøi mba mbokhouwá, av nqægo, “Qombøébevāp, nandev. Gekha ezoqā mé:manqate?”

²⁵Yaq ndego paev ezoqam, Yesu-té genøsiná, vømbøbevap, “Evézøza. Gekha ezoqām qoté-manqate?”

²⁶Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No lou mbewat, yaf-té qatúqoqóm. Yaq gekha ezoqām ndego, tæmbo-etoam, ezoqam ndégo.” Yaq Yesu até gendego, yaf-te lou mbewat vøuqoqom, Zudas, ndego Saemon Iskaliot-ge yo, sasa mbo-etoam.

²⁷Zudas nqanek lou mbewat gendap, yaq Saitan mu-ón, teqa mokho-te.

Yaq Yesu āv gembøe-eín nqægo, “Matev ndøgo, qo matanam-qa ndoqogo, nakhamas-té qanøgó.”

²⁸ Ndigu ezoqa nøme, lou loge-te giqonavam, ndigu mokho ndapeáv, gekha zapā Yesu nqanek manqat gembo-ein. ²⁹ Ezoqa nøme āv gini-matavupám nqægo: Yesu Zudas loge gigiap wi-qa yaq-te abembøe-eín, tiqa khøuwa kandambaqape nonqo, o gigiap-av ezoqam moni etoam-qa yaq-te abembøe-eín. Zapa ndøgo, moni ndégo tembo-kewagám. ³⁰ Zudas nqanek lou mbewat ge:ndap, yaq até gendego, bavokho vøfakhan. Ta khøuwa-te ndøgo, lová.

Yesu guguna manqat ndakinak gezø-løvua

³¹ Zudas ge-ivav, gewav, yaq Yesu āv gene-eín nqægo, “Ndakin Ezoqam-ge Yo, iz kandambaqape ndøndáp. Neka te mokho-te, Mbumbukiam iz kandambaqape vøndáp. ³² Mbumbukiam Ezoqam-ge Yo-qa mokho-te, iz kandambaqape tendap, yaq ndego até Ezoqam-gé Yó-a, iz kandambaqape mbó-etoám. Unimanqatín, ndego iz kandambaqape, avønín é-ndømbo-etoám. ³³ Nogi nakheis. No ndakin khøuwa khapímbá, zo namba tøtegoat. Zo no ambá ndøznømbe-vawém. Geté, av Zu megetapak qazømbe-ein, no zo manqat kopó, āv tæzømbé-eín, ‘Zo kopømba mbain tozotøndo-zav, ma no nqatema.’

³⁴ No zo ndakin guguna manqat ndakinak nøzø-løvua. Manqat nqánek: Zo kuku yà bezøgó, yaqyaq-a. Av no kuku qanømbe-goam zo-te, yaq até zó-a, zo kuku āv tabezømbe:gó, yaqyaq-a. ³⁵ Zo kuku tøzøgoat, yaqyaq-a, yaq ezoqa ewaqape segézøté, av nqægo, zo nogí paev ezoqám.”

*Yesu Pita gembo-vøndøyam, ndego teqa yaq-te to:nawam
(Met 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

³⁶ Saemon Pita Yesu gembobevap, “Evézøza. Gê, qo ākhoqotéma?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No ma nqatema, qo ndakin kopømba mbain, toqonøndo-paev. Geté vaev-te, qo qonøndó-páev.”

³⁷ Yaq Pita gembobevap, “Evézøza, gekha zapá, no kopømba mbain ndøgo, qo ndakin tøtaqando-paev? No notónaním, qo zapaya.”

³⁸ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, qo unimanqatín qotó-naqaním no zapaya? Av taoká. No unimanqatín nqataqa-manqate, kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te, ndøqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

14

Mbumbukiam-te, nakhoa Yesú

¹ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo mbøni bezøvá. Geté zo Mbumbukiam zó-unimanqatiním. Neka até no-á, vø-unimanqatinim. ² Noge Tat-qa khoev-te, kougiap kopoáv. Amba mbain tøgonín, no av nqægo ambá nøzømbé-einák. Yaq no tøtemá ndøgo, zo khoev nomøzø-khakheinám. ³ No tænav ndøgo, khoev vømøzø-khakheinám, yaq nango ndøtøndo-veséz, zo vøekhatøb, nøkezan-te. Yaq até zó-a, tønégó, ma no tøtegoat. ⁴ Zo nakhoa møzøte-zøté, ndøgo ndølowe, ma no tøtema.”

⁵ Yaq Tomas gembobevap, “Evézøza, ni nøtenateáv, ma qo toqotema. Gê, ni nakhoa áv khatínøtēn?”

⁶ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nakhoa, nó. Neka unimanqatin, nó. Neka khandi, nó. Ezoqa no mokho-te mbá, gindúzáv, atema Tat-te. Nakhoa nøme mbain. ⁷ Zo no qazøte-zøtez, yaq zo até nogé Tát-a, ndøzøte-zøté. Até ndakín-a, zo møzøte-zøté ndego. Neka zo ndego møzo-ometám.”

⁸ Yaq Filip gembo-ein, “Evézøza. Ni ambá Qave qoti-nømandín. Ság, nqanek.”

⁹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Filip. No nupøkhán mbá, zo namba nqaziyage. Yaq gê, qo no qateqateáv? Gekha ezoqám ndego, no genømend, ndego Tat ndø-omet. Gekha

zapâ, qo no ndoqonø-manqate, av nqægo, ‘Ni ambâ Qave qoti-nømandîn?’ ¹⁰ Gê, qo unimanqatinteáv, av nqægo, no Tat-qâ mokho-tê qatu:gû neka ndego Tat, no mokho-tê gunu:gû? Manqat ndøgo, no nqazø-manqate, no ambâ av nqægo, nøkeza matavap-tê qatø-manqatê. Geté Tat mu:sasaeát, ndego noqa mokho-te ngu:gu. ¹¹ Zo no vø-unimanqatiním, no zo av nqazømbe-manqate nqægo, no Tat mokho-tê qatu:gû, neka ndego Tat, no mokho-tê gunu:gû. Geté zo nqanek manqat unimanqatinteav tøgoat, zo tøzøté-unimanqatiním ndøgo, no matev nqæmatanam. ¹² No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqâm ndego, no nde-unimanqatinat, ndego matev áv gené-matønumát, av no nqate-matanam. Unimanqatín. Matev ndøgo, tematønumat, ndømø-løvuám, av matev no nqate-matanam. Zapa ndøgo, no Tat-té qatømá. ¹³ Yaq gekha matêv ndøgo, zo noqa iz-te tozo-viømemat, no ndæmatønumát. Yaq ndøgo, Yo mokho-te, Tat-qa iz tàbete-eqawát. ¹⁴ Unimanqatín. Gekha matêv ndøgo, zo noqa iz-te tozotøndo-viømemat, no ndæmatønumát.”

Yesu manqa mbusa geve, Nqova Mbomambaqape tendo-khofotav

¹⁵ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo kuku tøzøgoat no-te, yaq zo noqa manqa løvuat manqat ndøzombo-pavát. ¹⁶ No Tat ndæmboviám. Yaq ndego zo tøke ezoqam nøme zó-etoám. Yaq ngenek zo namba mé:yagát, miavmiav. ¹⁷ Ngenek tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqapé. Ndego unimanqatin manqat mba ndømanqaté. Manqei-qape ezoqam, kopømba mbaín, tindafem. Zapa ndøgo, ndigu ndego ometupáv neka ndego zøtezateáv. Geté zo ndego møzøte-zøté. Zapa ndøgo, ndego zo namba me:gó neka zo mokho-te até gú:goát.

¹⁸ No tænav, no ambâ av nqægo, zo andē loundik me nøtézuav. Geté no nango ndøtøndoqaván, zo-te. ¹⁹ Khapé gé:-auwamák. Yaq manqei-qape ezoqam no nango génømendamák. Geté zo no ndøzo-nømendát. Zapa ndøgo, no tæyagat, yaq até zó-a, zo ndøzoyagát. ²⁰ Ta khøuwa-te ndøgo, zo tøzøté-zøté ndøgo, no Tat-qâ mokho-tê qatu:gû neka zo no mokho-tê qazotu:gû neka no zo mokho-tê qatu:gû.

²¹ Gekha ezoqâm ndego, noqa guguna manqat te-ewagat neka vømbópavāt, ezoqam ndégo, kuku ndømbogo no-te. Neka gekha ezoqâm ndego, no-te kuku ndømbogo, noge Tat kukú te-te. Neka até nó-a, kukú te-te. Neka no ndego, nøkezan-qa yaq-te, nombóvøndøyám.”

²² Yaq Zudas gembo-ein, (ngenek Zudas teoká ndego, Zudas Iskaliot), “Evézøza, gekha zapâ, qo ni qakezan-qa yaq-te toqoni-vøndøyam, geté manqei-qape ezoqam qozø-vøndøyamák?”

²³ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha ezoqâm ndego, no-te kuku tømboqat, ndego noqa manqat o-mba mbøéndapát. Yaq noge Tat kuku mbógoát te-te. Yaq ni nitøndú-niáv, te namba vøtíqøm. ²⁴ Geté gekha ezoqâm ndego, kuku mbain tøgoat no-te, ndego noqa nømendim manqat, o-mba gó:ndapeák. Nqanek manqat zo nqazoyoge, ndøgo ambâ av nqægo, nøkeza manqát, geté ndøgo Tat-qá manqát, ndego no gendo-khofotan.

²⁵ No nqanek manqat, tæzømbe-eín ndøgo, ate av-té, no zo namba nqate:go. ²⁶ Ndego tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqape, ndego Tat noqa iz-te tendo-khofotav zo-te, ndego zo matev ate ndægo gé:zømesimát neka matavap vøzø-mboqoayāt, manqat ate ndægo, no qazø-manqatam.

²⁷ No mbøni bøiv matev nøzø-iváv zo-te. Noqá mbøni bøiv matêv. Mbøni bøiv matev ndøgo, tæzø-etoam, viní. Av taoká, av manqei-qape ezoqam ndizømbe-etoam. ²⁸ Zo manqat møzonø-yogém, no qazø-ein, av nqægo, ‘No nømá. Geté no nango ndøtøndo-veséz zo-te.’ Zo amba kuku tøzøgonin, no-te, yaq zo ambâ khanakhanák, no Tat-te nqæma. Zapa ndøgo, ndego no møndø-løvumbám.

²⁹ Matev okhokho-té qanófakhán. Geté no ndakin é-bazømbe-eín. Yaq matev tófakhan ndøgo, zo tønne-unimanqatiním. ³⁰ No zo namba, manqat kandakanda nømme nómanqateák. Zapa ndøgo, nqanek manqei-qape-ge megeat ezoqam, Saitan, ngégeav. Ndego kopømbe mbaín, no tetømbuno. ³¹ Geté manqei-qape ezoqam, tñabiti-zøtéz, av nqægo, no kuku Tat-te. Yaq nakémbá, no matev ate nqægo, āv tøtégót, av ndego no manqa genømbe-løvua.

Mā. Bìziniáv. Nqane manqei bizi-ivøvé.”

15

Yesu ndego waen táe, ni tangtáng

¹ Yesu tegi paev ezoqam, manqat nømme, āv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatin waen táe, neka noge Tat, waen khae keoge ezoqám. ² Gekha tång ndøgo, no-te nqago, nanga vi:mav ndøgo, ndego géqóg. Geté tang ndøgo, nanga qavi:matun, tang-qasis qapakhapakhawamín, gèmkuiamín. Ndego tenegoatún ndøgo, yaq tang ndøgo, tåbete-eqeieqei neka nanga kopoav betēviam. ³ Zo mòzo-eqeieqei-éz. Noqa nømendim manqat mokho-té, zo qate-zømesimam, tøzøte-eqeieqei-éz. ⁴ Zo no mokho-te até vøugú, yaq no zo mokho-te oskia nøtúgoát. Tang kopømbe mbaín, ekezan mba nanga tøviam, geté tae-te tøbunøzupit. Zo até kopó. No mokho-te goneav tozogoat, zo kopømbe mbaín, mokho tøzøfakhan.

⁵ No waen taé, neka zo tangtáng. Gekha ezoqām ndego, no mokho-te tu:goat neka no te mokho-te vøtúgoát, ndego mokho kandambá tømbo-fakhan. Zo no namba bunøzeav tøgoat, zo matev-qase kopømbe mbaín, tozo-matønnumat. ⁶ Gekha ezoqām ndego, no mokho-te goneav tøgoat, ndego ande tang soqaqape me mé:ogím, vókakavøēm. Tang-tang av nqægo gémvøyám, gøinam-te sasa mønqagím, vølønqotām. ⁷ Zo no mokho-te ate tozotugoat neka noqa manqat zo mokho-te ate vøugoát, yaq gekha matēv ndøgo, zo poev tøzøgoat, vøviømemát, yaq zo ndòzo-upøgimát. ⁸ Zo mokho kandamba tøzø-fakhanam neka ta mokho-te tøzøte-zømas, av nqægo, zo nogi paev ezoqām, noge Tat iz kandambaqape ndøgo tenéndáp. ⁹ No kuku zo-te, āv qanømbegó, av Tat kuku ndømbøego no-te. Zo até vøugú, noqa kuku matev mokho-te. ¹⁰ Zo noqa manqa løvuaat manqat, o-mba tozotondapat, yaq zo noqa kuku matev mokho-te oskia ndøzotu-goát, ate av-té, no Tat-qa manqa løvuaat, o-mba nqato-ndape, neka no teqa kuku matev-te oskia nqatu:gu. ¹¹ No zo nqanek manqat, tæzømbe-manqaté ndøgo: Noqa khanakhanakh zo mokho-te tåbetegó neka zoqa khanakhanakh tåbezømbe-tøtvøyám.

¹² Noqa manqa løvuaat nqánek: Zo yaqyaq-a kuku āv tabezømbe:gó, av no kuku nqanømbe:go zo-te. ¹³ Ezoqa zifuap-te kuku kandambaqape tømboagoat, yaq ekeza yage sa tenqonqotav, ti zapaya, teqa kuku matev, ùnime:-løvuám, kuku matev ate ndægo. ¹⁴ Zo nogi nøfuáp, zo manqat tozombo-pavat, no nqazø-løvuaat. ¹⁵ No zo ndakin sasae ezoqam, sekemba nøzø-akhayamák. Zapa ndøgo, sasae ezoqam mè:zøtezák, ekeza kawa ezoqam, ande gekha matev me mé:gō. Geté no zo nøfuap nøzø-akhayám. Zapa ndøgo, manqat ate qægoam, Tat-te qæ-ewagam, no zo møte-zømesimám. ¹⁶ Zo ambá av nqægo, no zo zoveatønēm. Geté zo no nøvevesám. Neka no zo tømte-abám ndøgo, zo mokho kandambaqape tåbezømbe-fakhán. Yaq ta mokho ndøgo, ate nonqo tåbetegót. Yaq gekha matēv ndøgo, zo Tat noqa iz-te tozombo-viømemat, ndego segezø-etoumát.

¹⁷ Noqa manqa løvuaat manqat zo-te nqánek: Zo kuku yà bezøgó, yaqyaq-a.”

Manqei-qape ezoqam, Yesu-gi paev ezoqam gésanqabát, ate av-té, Yesu gi:sanqawam

¹⁸ Yaq Yesu manqat nømme gezø-ein, “Zo manqei-qape ezoqam tisanqabat, yaq zo manqa matev nqawá qanø-eimimát, av nqægo, ndigu bugukhokhof no mo:sanqambám.

¹⁹ Zo amba manqei-qape-gi tozogonin, yaq manqei-qape ezoqam, ambá kuku zøgonín zo-te, ate av-té, ekeza ezoqa nøme-te, kuku ndøzømbe:go. Geté zo manqei-qape-gí mbá. No nøvevesám zo, nqanek manqei-qape-te. Yaq nakémbá, ndigu manqei-qape ezoqam, zo gèsanqazá. ²⁰ Gèmbø-mataváp. No āv qazømbe-eín nqægo, ‘Sasae ezoqam, ekeza kawa ezoqam géløvuák.’ Ezoqa no ngenøgim ginøgoam, yaq ndigu até zó-a, ngenøgim zøgoát. Neka ezoqa, noqa nømendim manqat gi-upøgimam, yaq até zoqá nømendim manqát-a, ndø-upøgimát. ²¹ Ndigu zo nqanek matev ate ndægo, no zapayá gizømbé-matønumát. Zapa ndøgo, ndego ezoqam, no gendo-khofotan, ndigu zøtezteáv. ²² No okhoeav tøgonin neka no ndigu manqat einiav vøgonin, ndigu manqa-zapazapa ambá mbaín sègegonín. Geté no møgeavún neka no ndigu manqat vøzø-ein. Yaq nakémbá, ndigu kopømba mbaín ti-einim, av nqægo, ‘Ni manqa-zapa-ūs mbā, zapa ndøgo, ni nøtenateāv.’ ²³ Gekha ezoqām ndigu, no ndisanqana, ndigu até nogé Tát-a, ndisanqáwé. ²⁴ No ti mokho-te amba matev goneav tøgonin, av bugukhokhof ezoqa goneav qagoam, ndigu manqa-zapazapa ambá mbaín sègegonín. Geté ndigu noqa matev møndø-qeivám. Geté até ndøgó-a, ndigu no sège-sanqambám, Tat namba. ²⁵ Geté nqanek matev tønefakhán ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat tåbete-unimanqatín, tiqa guguna manqat-te ndøpeawap, av nqægo, ‘Ndigu no khokhó sege-sanqambám. Mokho mbaín.’

²⁶ Ndego tøke ezoqam tendowav, no zo-te tøtøndo-khofotav, no Tat-te tægoat, ndego zo mé:zømesimát, noqa yaq-te. Ndego tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqapé. Ndego Tat-té gendowavín neka unimanqatin manqat mba ndømanqaté. ²⁷ Neka ate zó-a, zo ezoqa noqa yaq-te vøzøté-zømesimát. Zapa ndøgo, zo oskia zogoám no namba, no sasae ande qatengaz, atema ndakin.”

16

¹ “No zo nqanek manqat ndøgo tæzømbe-manqaté, zoqa unimanqatin navøpøteav tåbezømbegó. ² Zo Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, gizømbé-khæfepát. Unimanqatín. Khøuwa ndømø-fakház. Yaq ezoqa zo løvøte-te ti-abumat, ndigu āv giní-matavupát nqægo: Ndigu Mbumbukiam-qā sasae ndøgøt. ³ Ezoqa matev av nqægo, zapa ndøgo tinigoném, ndigu no mè:zøtezák, neka até noge Tát-a, mè:zøtezák. ⁴ Geté no zo nqanek manqat tæzømbe-manqatám ndøgo, ta khøuwa ndøgo timøfakhaz, yaq zo matavap nango tåbezømbe-vesezú, no ande gekha manqat me nøzømbē-manqatam. No zo bugukhokhof manqat einiáv, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, no møegoám, zo namba.”

Nqova Mbomambaqape-qa sasae-qa yaq-te

⁵ Yaq Yesu tegi paev ezoqam, manqat nøme gezø-ein, “No ndakin nømá. Te-te ndégo tøtømá, no ma gende-khofotan. Geté zo ezoqa kopo no-te bevøpøteáv av nqægo, ‘Gê, qo ākhoqotéma?’ ⁶ Zapa ndøgo, zo mbøni zøvá, ta zapaya ndøgo, no qazø-ein. ⁷ Geté no unimanqatín nqazø-manqate. Ndøgo qanimáv zo-te, no tænav. Zapa ndøgo, no okhoeav tøgoat, yaq ndego tøke ezoqam gendówavák zo-te. Geté no tænav, yaq no ndego notøndø-khofotáv zo-te.

⁸ Ndego tendowav, ndego manqei-qape ezoqam āv genézømás nqægo: Tiqa matavap soqáin, manqa-zapa neka matev eqeieqei neka Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-qa yaq-te. ⁹ Manqa-zapa-qa yaq-te, ndego te:zømas: Manqa-zapa nqáneq, ndigu no unimanqatinteav ndøgo. ¹⁰ Neka matev eqeieqei-qa yaq-te, ndego te:zømas: Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te, ta mokho-te ndøgo tini-eqeieqei-éz, no Tat-te tænav. Yaq zo nango zónømendamá. ¹¹ Neka manqa ovøyam-qa yaq-te, ndego te:zømas: Mbumbukiam ndego manqei-qape-ge megeat ezoqam, Saitan, manqa ovøyam-te møndøvé. Ndego yaq-fia nqosøgeap, ndømøqeív.

¹² No zo-te manqat kandambá, manqa manqate-qa nqægo. Geté zo ndakin kopømba mbaín, mokho tozombo-ndapem. ¹³ Geté Nqova Mbomambaqape tendowav, ndego unimanqatin manqat mba ndemanqate, yaq ndego zo unimanqatin manqat-té genø-itúb, ate ndægo. Ndego ambá av nqægo, ekeza matavap-tē genø-manqatát. Geté ndógo témanqatát, manqat ndógo te-ewagat. Neka ndego gé:zømesimát, megemege-te ndo:go, ande gekha matev me mó:fakhanām. ¹⁴ Ndego noqa iz ndó-eqatát. Zapa ndógo, manqat ndógo, zo te:zømesimat, no-té gé-upøgimát. ¹⁵ Matev neka bazaføgakh ate ndægo, noge Tat ndømbogo, ndógo noqá. Yaq nakémbá no qæ-ein av nqægo, manqat ndógo, ndego Nqova Mbomambaqape zo te:zømesimat, ndógo no-té gé-upøgimát.”

Yesu-gi paev ezoqam-qa mbøni vaev matev, khanakhanakh-té qamøzø-qambuí

¹⁶ Yaq Yesu tegi paev ezoqam manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “Khøuwa khapémbá ngu:yoza, yaq zo no sekemba zønømendæák. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapémbá tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendám.”

¹⁷ Yaq ndigu ekeza paev ezoqa nøme gibond, “Nqanek gekha mokhø, ngenek av ginimbi-ein nqægo, ‘Khøuwa khapēmbā ngu:yoza, yaq zo no sekemba zønømendæák. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapēmbā tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendām.’? Neka ndógo gekha mokhø, ge-ein av nqægo, ‘Zapa ndógo, no Tat-tē qatømä.’?” ¹⁸ Yaq ndigu nøme āv ginibondát nqægo, “Nqanek manqat, ‘Khøuwa khapēmbā,’ ndógo gekha mokhø? Ni zì:nøtenák, ngenek gekha mē:manqate.”

¹⁹ Yesu møndæ-otév, ndigu ambá gembo-bevøpemín. Yaq ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Gê, zo ndógo tøzøté-bondet, no av qazømbe-ein nqægo, ‘Khøuwa khapēmbā ngu:yoza, yaq zo no sekemba zønømendæák. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapēmbā tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendām.’?” ²⁰ No unimanqatin nqazø-manqate: Zo ndòzo-eivám neka mbøni vøzøvā. Geté manqei-qape ezoqam, khanakhanakh zø-asøtáv. Zo mbøni ndøzøvā. Geté zoqa mbøni vaev, segemø-qambuí. Yaq zo khanakhanakh møzø-asøtáv. ²¹ Sævam gui-ovain, qakhantavin, ndugu mbøni mbovaín. Zapa ndógo, tuqa nqosøgeap khøuwa møndøndáp. Geté nakhasam geqomin, yaq ndugu nqosøgeap sekemba gembó-matavapák. Zapa ndógo, ndugu khanakhanakh. Nakhasam ndakinak ndøfakhán, manqei-qape-te. ²² Até zó-a, zo ndakin mbøni zøvavét. Geté zo nqawa ndæzømét. Yaq zo khanakhanakh møzø-asøtáv. Yaq ta khanakhanakh ndógo, ezoqa kopømba mbaín, zo ti:vibam. ²³ Ta khøuwa-te ndógo, zo no sekemba zonø-bevapák. No unimanqatin nqazø-manqate. Gekha matév ndógo, zo Tat noqa iz-te tozombo-viømemat, ndego segezø-etoumát. ²⁴ Atema ndakin, zo Mbumbukiam-te noqa iz-te viimáv. Geté zo gèviám, yaq zo ndòzo-upøgimát. Yaq zoqa khanakhanakh, nøme mba tàbete-tøtøvøyám.”

Yesu manqei-qape-qa bazaføgakh møndøtokhóm

²⁵ Yaq Yesu tegi paev ezoqam, manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No zo manqat qazø-manqatam, yaya nøzø-etæám. Geté khøuwa ndømø-fakház, yaq no zo yaya sekemba nøzø-etæák. Geté zo Tat-qa yaq-te, manqat bavokhø sæzømbó-manqatát. ²⁶ Ta khøuwa-te ndógo, zo Tat noqá iz-té qazonømbó-vi:mát. No einiáv av nqægo, Tat nō nombóvi:mát zoqa yaq-te. ²⁷ Zapa ndógo, ndego Tat ekezan, kukú zo-te. Ndego kuku zo-te tømboegó ndógo, zo no-te kuku ndøzømbego neka vozø-unimanqatinim, av nqægo, no Tat-tē qatøndonāv. ²⁸ Unimanqatin. No Tat-té qatøndonáv, manqei-qape-te vøefakhan. Yaq ndakin no manqei-qape nqawá qatø-iváv. Yaq Tat-té qatøqván.”

²⁹ Yesu nqanek manqat gezø-ein, yaq ekeza paev ezoqam āv gimbøe-einim nqægo, “Nqáe! Qo ndakin manqat bavokhø qotø-manqaté. Qo ambá av nqægo, yaya sekembā

soqoni-etæ. ³⁰ Ni ndakin mòtinòtén, qo matev ate ndægo mòqote-qatéq. Até ezoqam-qá beváp-a, qo é-moqote-qateqín. Yaq ni nqáneq qati-unimanqatinát, av nqægo, qo Mbumbukiam-té qoqotòndoqáv.”

³¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ge zò, ndakin tozó-unimanqatinat? ³² Nqáe! Khøuwa nqágeav. Unimanqatin. Ndøgo møndø-fakhán. Yaq zo khokhó sozó-panqanimít. Zøkeza kha mba zòtéqeivít, yaq no sozó-nøuvøném. Geté no ambá av nqægo, nakhapūs sægō. Zapa ndøgo, Tat ngégó, no namba. ³³ No zo nqanek tæzømbe-eín ndøgo: Zo mbøni bøiv tønégó, no mokho-te. Zo nqanek manqei-qape-te, viniv zo-eqawát. Geté zo anøzi ndøgó! Zapa ndøgo, no manqei-qape-qa bazaføgakh, møetømbuá.”

17

Yesu tegi paev ezoqam-qa yaq-te ge:guligulim

¹ Yesu nqanek manqa manqate gamømbøe-navøem, yaq yan-té genøqán, manqat sasa ndø-ein, “Tát! Khøuwa iz møndøndáp. Qoge yo-qa iz vø-eqá, yaq yo qoqa iz betē-eqa. ² Qo ezoqa ewaqape, teqá zenda-té qonø-áb. Yaq ndego khandi miavmiav bezømbē-etoam, ezoqam ate ngi:gu, ndego qoqombo-etoam. ³ Khandi miavmiav nqáneq: Ezoqa qo gé:zòté. Unimanqatin Mbumbukiam qo qakhapūs. Neka ndigu Yesu Keliso vøezøtéz, ndego qo qoqotòndo-khofotav.

⁴ No qoqa iz møe-eqá, nqanek manqei-qape-te. Sasae ndøgo, qoqonø-etoam tægo, mùtumukhóu. ⁵ Yaq ndakin, Tat, no nqawa qo namba tøtegoat, no iz kandambaqape nqawa vønø-etoám, av no oskia qategoam, qo namba, até ndøgó-a, manqei-qape khakheinøpøteav qagoam.

⁶ No nginik ezoqam møtezømás, qoqa yaq-te, ndigu qo manqei-qape ezoqam-qa mokho-te qoqo-vevesam neka no voqonø-etoam. Ndigu qogí ezoqám. Yaq qo mòqonø-etoám ndigu. Yaq ndigu manqat o-mba qambo-ndapém. ⁷ Ndigu ndakin møndæzøtéz, matev ate ndægo, no qoqonø-etoam, qo-té qandowáv. ⁸ Manqat ndøgo, qoqonø-etoam, møtezømás, neka ndigu vøndapem. Ndigu møndæzøtéz, no unimanqatin qo-té qatøndonáv. Neka ndigu møndø-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotòndo-khofotán.

⁹ No tiqa ndígu tøtaqambe-vi:mít. No ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qá qataqambe-vi:mít, geté tiqa ndígu, no qoqonø-etoam. Zapa ndøgo, ndigu qogí ezoqám. ¹⁰ Ezoqa ate nginømbi:gu, qogí. Neka ezoqa ate ngiqambi:gu, nogí. Yaq ti mokho-te, noqá iz me:-eqawát.

¹¹ No ndakin qo-té qatøgeáv. No manqei-qape-te sekemba nógoák. Geté ndigu, nqanek manqei-qape-te até gégoát. Tát! Qo mbomambaqapé, neka ezoqa nøme mbáin, av qo ndoqote:go. No áv qataqambe-viám nqægo: Qoqa iz bazaføgakh-us mokho-te ndøgo, qoqonø-etoam, gèzø-keogé, ndigu ezoqam. Yaq ndigu kopo mé:goát, ate av-té, qo neka no kopo nqazi:gu. ¹² No ti namba qatigoam, no qoqa iz bazaføgakh-us mokho-te ndøgo, qoqonø-etoam, møezø-kewagám. No eqeieqei qazø-kewagam. Ezoqa kopo khambuiwateáv. Sate ndégo tøte-khambuiú, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein, ndego te-ewan. Nqanek manqat tàbete-unimanqatin.

¹³ No ndakin qo-té qatøgeáv. Geté nqanek manqat, no ndakin nqæmanqate, no manqei-qape-te zua nqægo, no ndøgo tøte-manqaté, noqa khanakhanakh tàbete-tøvá, ti mokho-te. ¹⁴ No qoqa manqat møte-zømesimám. Geté manqei-qape ezoqam, gèsanqazá ndigu. Zapa ndøgo, ndigu manqei-qape-gí mbá, ate av-té, no nqate:go, manqei-qape-gē mbā. ¹⁵ No nøtaqá-viamák, av nqægo, vøndo-upøzō, ndigu manqei-qape-te ngiyage. Geté no áv qataqambe-viám nqægo: Gèzø-keogé. Andé nqova soqaqape vøe-ngiæzō. ¹⁶ Ndigu

manqei-qape-gí mbá, ate av-té, no nqate:go, no manqei-qape-gē mbā. ¹⁷ Qo vòndo-nòzòzó, qakezan-te, ndigu ezoqam. Yaq ndigu bemø-uni-Mbumbukiam-gi-nakheis-ez. Unimanqatin manqát qande-nòzòzó. Unimanqatin manqat ndógo, qoqa manqat. ¹⁸ No ndigu manqei-qape-te, āv tøte-khofotáz, av qo no nqanek manqei-qape-te qoqotønde-khofotan. ¹⁹ No ti zapaya, nøkeza kha, qoqá zenda-té qatøvé. No tøtégoát ndógo, yaq até ndigú-a, ekeza kha qoqa zenda-te tñabiti-veém, neka unimanqatin qogi ezoqam bēgo.

²⁰ No ambá av nqægo, tiqa yaq-te mbā qataqambe-vi:mīt, ndigu ndakin no namba ngi:gu, geté até tiqá yaq-té-a, ndigu tiqa manqat zapaya, no ti-unimanqatinim. ²¹ Tát! No āv qataqambe-viám nqægo: Ndigu kopo betegó. Av qo no mokho-te nqoqote:go neka no qo mokho-te nqatu:gu, yaq até ndigú-a, ni mokho-té giabetu:gú. Yaq manqei-qape ezoqam, tñabiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān. ²² No iz kandambaqape nòzø-etoám, ate av-té, qo iz kandambaqape qoqonømbe-etoam. Yaq ndigu kopo tñabitigú, ate av-té, qo neka no kopo nqazi:gu. ²³ No ti mokho-té qatu:gú neka qo no mokho-té qoqotu:gú. Yaq até ndigú-a, kopo betegó. Yaq manqei-qape ezoqam, tñabiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān neka qoqa kuku ti-te, āv tøqambegó, av qo no-te kuku ndaqambe:go.

²⁴ Tát! No āv qanømbe-poév nqægo: Ndigu ezoqam, no qonø-etoam, no namba nitígoát, no ande āv khatégoát. Yaq ndigu tñabiti-qeivím, av nqægo, qo no iz kandambaqape qonø-etoám. Zapa ndógo, qo kuku é-møndøqambe-goám no-te, nqanek manqei-qape khakheinøpøteav qagoam. ²⁵ Tat ndaføyamba-qape! Manqei-qape ezoqam, qo mè:zøtezák. Geté no qo møtenøtén. Neka nginik paev ezoqam, møndæzøtéz, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān. ²⁶ No ndigu møezø-ovøyám, qoqa yaq-te. Yaq no até nòzø-ovøemát. Yaq kuku matev ndøgo, qo no-te nqaqago, ti mokho-té qabezøgó. Neka até nó-a, ti mokho-té qabatu:gú.”

18

Yesu gimøvøinam

(Met 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Yesu nqanek manqat ate ndægo qamømbøe-navøem, yaq ekeza paev ezoqam namba, Zelusalem taon sège-iváv, Kidlon kea vømøtanqa. Yaq-keoqa ndøgo, khae ndøgoám. Oliv tae kháe. Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, timø-óz ndógo. ² Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, møndæ-otév, nqanek khae. Zapa ndógo, Yesu ekeza paev ezoqam namba, tinø-wambamín ndógo. ³ Yaq ndakin Zudas tendowáv ndógo, nakhag ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam vø-itub. Nginik, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam ndokhofotáz. Yaq ndigu nakhag gigiap neka mogenda neka lampa vøndø-upøgim, gigeavun.

⁴ Yesu é-møndæ-otév, matev ate ndægo, te-te tøfakhanam. Yaq ndego sègendo-veáo, vøzø-ein, “Zo gekha ezoqā zombóvawet?”

⁵ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Ni Yesu nimbovawét, ndego Nazalet vemia-ak.”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Ezoqa nó.”

Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, møndøgoám, ti namba.

⁶ Yesu nqanek manqat ge-ein, “Ezoqa nó,” yaq ndigu sègesináz, manqei-te vø-o:az.

⁷ Yaq Yesu nangó genøzø-beváp, “Zo gekha ezoqā zombóvawet?”

Yaq ndigu nqawa gindu-qavøinam, “Ni Yesu nimbovawét, ndego Nazalet-ak.”

⁸ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No møezø-eín. Ezoqa nó. Av tægoat ndægo, no ndozonø-vawet, yaq nginik ezoqa nøme, vøzøták. Bèzáv.” ⁹ Yesu nqanek manqat tene-eín ndógo, manqat tåbete-unimanqatín, ndego bugukhokhof ge-ein, av nqægo, “Tát! No ezoqa kopo khambuiwateáv, ndigu no qoqonø-etoam.”

¹⁰ Saemon Pita, nakhag kaiya møndombo-goám. Yaq ndego até gendego, segeliváz, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-ge sasae ezoqam, nakeamo gea vombókawa. Ndego sasae ezoqam, teqa iz Malkús.

¹¹ Geté Yesu Pita āv gembøe-eín nqægo, “Kaiya nandiv, nango vø-utáz, ma qoqotøndelivaz. Ge qô, ndoqo-matavap, no nqanek ibøkha khaqain-qape, no Tat genø-etoam, tæ-iz, nó-izāk? Av taoká. Bânø-íz.”*

Yesu Anas-te gi-ituim

¹² Yaq nakhag ezoqam neka tigi kawa ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam, até gindigonem, Yesu vø-møvøinam, sasa mboløvønem. ¹³ Yaq bugukhokhof Anas-té ginø-ituim. Ta viav-te ndøgo, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Kayafas ndøgoám. Yaq ndego Anas, Kayafas-gé zimuí. ¹⁴ Kayafas ndégo, bugukhokhof Zu megetapak gezø-ein, av nqægo, “Qanimav ndøgo, ezoqa kopu tenanim, ezoqa ewaqape zapaya. Ambá ndøgo, ezoqa ewaqape tipakhaez.”

Pita Yesu-qa yaq-te bugukhokhof go:nawam

(Met 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Saemon Pita neka paev ezoqa kopu nøme, Yesu até gembopavát. Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, ndego paev ezoqa nøme, møndæ-otév. Yaq Yesu Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa khoev uta mokho-te gi-ituim, ndego namba me:-óz. ¹⁶ Geté Pita uta mboqog-té sogo-itán. Yaq ndego paev ezoqa nøme, nangó gendoveséz, mbasønakam manqat vombø-ein, ndugu uta mboqog gumbo-kewagam, yaq ndugu Pita vombøtak, vø-on. ¹⁷ Yaq mbasønakam ndugu, mboqog-te guoyam, Pita āv gembøe-eín nqægo, “Qo ngenek ezoqam-gé paev ezoqa nømé atoqogó?”

Geté Pita gembø-qavøiu, “Av taoká. No tegé paev ezoqám mbá.”

¹⁸ Ta lova ndøgo, sasae ezoqam neka vos keoge ezoqam, gøinam ndøløvutím. Zapa ndøgo, qozaq ndønqeivøém. Yaq gøinam gè-ogitøvém, kha vøqoqoutam. Yaq até Pitá-ya, ti namba vøewan, kha sasa ndøqoqoutam.

Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape Yesu gembo-sinøzam

(Met 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Yesu gèmbø-sinøzám. Tegi paev ezoqam neka teqa nømendim matev-qá yaq-té gembøbeváp.

²⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No manqat ezoqa ewaqape-qá bøi-té qatø-manqatám. No oskia guliguli khoev vinivinimba-té neka Mbumbukiam-qa khoev-té qate-zømesimám, ma Zu ezoqam ate ndi:gu gi:pindumatun. No ezoqa khonoam-te zømesimáv. ²¹ Qo gekha zapá, no nqoqonø-sinøzam? Toqozø-beváp ndígu, noqa nømendim manqat gi-ewagam. Nqáe! Ndigu møndæzøtéz, av no qate-zømesimam.”

²² Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq vos keoge ezoqa nøme, ndego avønin geyam, até gendego, Yesu loko vombøtøkub, gembo-ein, “Qo Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, manqat av nandægo mboqavøiwát!”

²³ Yaq Yesu gendo-ein, “Manqat ndøgo, qæ-ein, soqain tøgoat, yaq vøkhæ-nømand, taqa soqain-qa yaq-te. Geté manqat ndøgo, qæ-ein, unimanqatin tøgoat, yaq gekha zapá, no loko qoqonø-tøkub?”

²⁴ Yaq Anas Yesu Kayafas-té genø-khofotáv, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape. Yesu até gembo-løvøetám.

Pita Yesu-qa yaq-te, qamømbø-menas neka qamømbø-misika go:nawam

(Met 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Pita ate av-té gøinam-te ge:yam, kha geqoqoutumat, yaq ezoqa nøme āv gimbøe-einím nqægo, “Gebá qo? Qo ngenek ezoqam-gé paev ezoqa nømé atoqogó.”

18:11 18:11 Met 26:39 * **18:11** 18:11 Ibøkha khaqain-qape, Yesu-qa nqosøgeap me:manqaté, ndego tendap.
18:14 18:14 Zion 11:49-51

Geté Pita gò:nawám, gendo-ein, “Mbaín. No tegé pæv ezoqám mbá.”

²⁶ Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-ge sasæ ezoqam kopo, ndego Pita gea gembokawa, tege ekeza ezoqam, gembo-ein, “Qo no andé mœteqamékh, ndøgo khæ-te.”

²⁷ Geté Pita nqawá genønawám.

Yaq ate av-té, manqat ge:manqatam, kokolok tündi-ogeá.

Yesu Pailøt-te manqa ge-ovøyam, ndego Lom gaman ezoqam

(Met 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Yesu Kayafas-qa khoev-te gegoam, yaq qanaqanus lovølova-us, ndego Lom gaman ezoqam-qá khoev-té ginø-ituím. Geté ndigu Zu megetapak ozaneáv, khoev-te ndøgo. Zapa ndøgo. Soqaín ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa bøi-te ande khavim-us me ti:goat, ndigu bawan vini-ak-qa khoev-te timø-oz, yaq kopømba mbaín vøgoāt, Pasova khøuwa kandambaqape-qa lou tilog.

²⁹ Yaq ta zapaya ndøgo, Pailøt bavokhó gendo-fakhán, vøzøbevap, “Ngenek gekha manqa-zapā zombó-qeivim?”

³⁰ Yaq gindu-qavøinam, “Nandev amba manqa-zapa goneav tøgonin, yaq ni ambá nitøndí-ndafemák qo-te.”

³¹ Yaq Pailøt gezø-ein, “Av tægoat ndægo, zo zøkeza ndøndafém, neka matev vømømbō-gonem, av zøkeza guguna manqat qæ-ein ndægo.”

Geté ndigu gimbo-qavøinam, “Nakhoa mbaín. Lom-qa khæfæp ni takeáv, ni ezoqam løvøte-te tei-abumat.”

³² Nqanek matev tønefakhán ndøgo, Yesu-qa manqat tåbete-unimanqatín, ndøgo bugukhokhof ge-ein, ndego ande āv kenénaním.

³³ Yaq Pailøt nangó genø-ón, khoev mokho-te, Yesu vømbo-akha, vø-on. Yaq āv gembøbeváp nqægo, “Gê, qo Zu ezoqam-gê kawà?”

³⁴ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, nandav bevap qoqá matavap-tē qandó-fakhate, ó, ezoqā nøme qá-ein, noqa yaq-te?”

³⁵ Yaq Pailøt gendo-qavøiu, “No Zu ezoqám mbá. Qo noqa zenda-te, qogi qakeza ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda ndøveém. Ge qô, gekha manqa-zapa qómatanam?”

³⁶ Yaq Yesu gendo-ein, “Noqa Megeat Matev, ambá nqanek manqei-qape-tē qando-fakhatē. Amba nqanek manqei-qape-te tønðo-fakhanin, yaq nogi sasæ ezoqam, ambá nøfe-qape ndøngazemín, no zapaya, yaq ezoqa ambá kopømba mbaín, no Zu ezoqam-qa zenda-te tiveemín. Unimanqatín. Noqa Megeat Matev, ambá nqānek qando-fakhatē.”

³⁷ Yaq Pailøt gembobevap, “Av tægoat ndægo, yaq ge qô, kawa ezoqām?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate. No kawá. No nqānek qateqán neka no nqanek manqei-qape-te nqānek qatefakhán, ezoqam unimanqatin manqat nøtézmás. Gekha ezoqām ndego, unimanqatin manqat-te tenøzan, ndego noqa manqat gé-ewagát.”

³⁸ Yaq Pailøt gembo-ein, “Gê, unimanqatin manqat ākhanégo?”

Pailøt manqa gevøovam, Yesu tæe mutui-te titøkewem

(Met 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailøt nqanek manqat ge-ein, yaq nqawa bavokhó genøfakhán, Zu ezoqam-te, vøzø-ein, “No teqa manqa-zapa qeiviáv. ³⁹ Zo møzøte-zøté. No zoqa Pasova khøuwa kandambaqape-te, ndimbula ezoqa kopo nøzø-nqonqotávín, av zoqa poev ndægo. Yaq ndakin zo gekhā zøpoev? No ngéneq qazø-nqonqotāv, ngenek Zu ezoqam-ge kawa?”

⁴⁰ Geté ezoqa ewaqape sùgumu-tøkúz, gindu-akhaemem, “Mbaín. Teoká nandev. Geté Balabas qónqonqotáv.” (Balabas, ndego pepen ezoqam ndøgoám.)

19

¹ Yaq Pailøt nakhag ezoqam, Yesu zui manqat zø-eín, yaq ndigu sasa ndøndafem, vømøzuim. ² Yaq ndigu nakhag ezoqam, gumbag fakiafakia-us ndø-ogeaném. Yaq kawa-té gimboe-uzím. Andé kawa ezoqam-qá wawáq. Neka ndabua køkouk, kopømba ande av kawa ezoqam-qa ndabua ndægo, vømbø-uzim. ³ Yaq ndigu otøotam me:vewém. Gèzavín, manqat vømbø-einimin av nqægo, “Zu ezoqam-ge kawa, iké: qo-te,” neka loko vømbø-tøkubømemin.

⁴ Yaq Pailøt nangó genøfakhán, bavokho, ezoqa ewaqape vøzø-ein, “Nqáe! Yesu notøndó-itú, zo-te, zo vøzøté-zøtēz, av nqægo, no teqa manqa-zapa qeiviáv.”

⁵ Yaq Yesu gendo-fakhan, gumbag fakiafakia-us neka ndabua køkouk até gembøe-uzupám. Yaq Pailøt gezø-ein, “Ngé! Ezoqam ngének.”

⁶ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam gi-ometam, ndigu äv gini-akhaemém nqægo, “Gèlaváo. Tae mutui-té qanø-tøkeó!”

Yaq Pailøt gezø-ein, “Zo ndøndafém, neka tae mutui-te vømø-tøkewem. Geté no, teqa manqa-zapa qeiviáv.”

⁷ Yaq Zu ezoqam nango gindu-qavøinam, “Ni guguna manqat nqanígú. Yaq ndøgo äv qane-eín nqægo: Nandev yà benaním. Zapa ndøgo, ndego ekeza kha, Mbumbukiam-gé yo me:vewám.”

⁸ Yaq Pailøt nqanek manqat ge-ewag, ndego møe nøme mba mbøe-khouwév. ⁹ Yaq nangó genø-ón, khoev mokho-te, Yesu vømømbø-bevap, “Qo gekha manqei-äk?”

Geté Yesu manqa qavøiwateáv. ¹⁰ Yaq Pailøt Yesu gembo-ein, “Gê, qo no-te manqa manqate gegambó-qasi? Qo äboqote-qatéq? No iz nqanøgó. Tønø-pøovat, yaq sænqonqotáq. Ó, tønø-pøovat, no qo tae mutui-té qatø-tøkéq.”

¹¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Qo no-te matev-qase ambá qómatanamák, Mbumbukiam qo-te amba iz etopøteav tøgonin. Yaq nakémbá, ndego ezoqam, no qoqa zenda-te geve, teqa manqa-zapa møndø-løvuám, qoqa manqa-zapa.”

¹² Pailøt nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego nakhoa-qa ndøváo, Yesu ande äv kené-nqonqotäv. Geté Zu ezoqam, äv gindi-akhaemém nqægo, “Qo nandev sa toqo-nqonqotav, yaq qo Siza-gé zifú mbá, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape. Zapa ndøgo, ezoqa av nde:manqate nqægo, no kawā, ndego Siza-gé qaqa ezoqám.”

¹³ Yaq Pailøt tiqa manqat ge-ewag, ndego Yesu bavokhó genø-itú, yaq Pailøt manqa ovøyam qonam nonqo-te vøqom. Ta manqei ndøgo, Nandi Manqei mbo-akhayám. Iblu manqat-te, taqa iz Gabatá. ¹⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Pasova gigiap khakheinam khøuwá. Yaq ndakin, ande äv khøuwa muín ndægó. Yaq Pailøt Zu ezoqam gezø-ein, “Ngé! Zoge kawa ezoqam ngének.”

¹⁵ Geté ndigu gindu-akhaemem, “Yà belaé. Yà belaé. Tae mutui-té qanø-tøkeó.”

Yaq Pailøt gezøbevap, “Gê, no zoge kawa ezoqam, unimanqatín tae mutui-té qatø-tøkeó?”

Geté ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda gindu-qavøinam, “Ni kawa ezoqam kopo mba nigú. Sizá. Ezoqa nøme mbaín.”

¹⁶ Taqa zita-te, Pailøt Yesu nakhag ezoqam-qá zenda-té genøvé, tae mutui-te bemø-tøkewem.

Yesu tae mutui-te gitøkewem

(Met 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Yaq nakhag ezoqam, Yesu gèndafém. ¹⁷ Yesu tae mutui, ekezan mo:egatát, gemat. Taon ge-ivav, yaq ta manqei ndøgo temøfakhán, kawa-pakha manqei ndimbo-akhayam. (Iblu manqat-te, ta manqei-qa iz, Golgotá.) ¹⁸ Yaq ndøgo, Yesu tae mutui-té ginø-tøkewém. Até ezoqa menas nømé-a, vøtøkebam. Nøme yáq ginø-tøkewém, neka nøme yaq vøtøkewem.

Yesu livin-mbá gunu-tøkewám. ¹⁹ Pailøt manqat ndøpeawám. Yaq tae mutui-té ginø-tøkeém, Yesu-qa kawa qameva. Av qane-peaupám nqægo, “Ngenek Yesú. Nazalet vemia-ák. Zu ezoqam-gé kawá.” ²⁰ Manqat ndøgo, Iblu manqat-té neka Latin manqat-té neka Glik manqat-té qanø-peaupám. Zu ezoqa kopoáv, nqanek manqat gigeve:mam. Zapa ndøgo, Yesu ma ge:tøkewam, qambaqapé mbá, taon-te. ²¹ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek manqat gigeveømem, yaq Pailøt āv gimbøe-einím nqægo, “Qo manqat soqain soqo-peawám, qoqo-peawam, av nqægo, ‘Zu ezoqam-gē kawā.’ Qo āv qoté-peawám nqægo, ‘Ngenek ekezan ndø-eín, av nqægo, no Zu ezoqam-gē kawā.’”

²² Geté Pailøt gezø-qavøiu, “Manqat ndøgo, qæpeawam, até bepeawáp.”

²³ Ndigu nakhag ezoqam, Yesu tae mutui-te gumu-tøkewem, yaq teqa ndabua gèmvøemém. Møvøypa foá. Yaq ndigu nakhag ezoqa foa, ezoqa kopokopo, møvøypa kopokopo ndø-upøgimát. Geté ndabua nøme ndøgo, gindapem, viní. Ta ndabua ndøgo, gevewat kopó. Sekeqapé. Potoføpøteáv. ²⁴ Yaq nakhag ezoqam yaqyaq-a gibond, “Nqanek ndabua sekeqape, bizi-keqagimém. Geté zí-otám. Nandi-qasis zínqagevemát. Yaq zíqeivím, ande gekha ezoqam me ndøndāp, nqanek ndabua.” Nqanek matev tønefakhán ndøgo, manqat ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat-te ndøpeawap, tåbete-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, “Noqa ndabua nøme gè-etøomém neka ndabua sekeqape vøe-otømem.” Yaq nginik nakhag ezoqam, āv tinigoném.

²⁵ Yesu-qa tae mutui avønin-te ndøgo, tegu evo møndøyám. Até tugú namba qawán-a, neka Meli nømu, ndugu Klopas-gu zas, neka Meli nømu, Magdala vemia-ak, vøwanam.

²⁶ Yesu evo gu-omet, tege paev ezoqam namba guiyam, te-te kuku qambogoam, yaq ndego evo āv gumbøe-eín nqægo, “Èvo, nandev ndakin qogé yó.” ²⁷ Yaq ndego paev ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, “Nanduv ndakin qogú qavó.” Ta khøuwa-te ndøgo, ndego paev ezoqam, ndugu ekeza khoev-té genøkható.

Yesu ge:nanim

(Met 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Yesu møndæ-otév, matev ate ndægo møndømkhóu, Mbumbukiam ma gendekhofotav, manqei-qape-te. Yaq ndego āv gene-eín nqægo, “No ibøkha naq nøpáp.” Nqanek manqat tene-eín ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat tåbete-unimanqatín, taqa yaq-te manqat qa-ein.

²⁹ Avønin-te ndøgo, waen khaqain-qape møndø-wuøyám. Yaq nakhag ezoqam, ndabua ndøndapém. Yaq waen-té gunu-qoqoném, Isop tae-te sasa ndølvønemem, Yesu-qa tou-te vømbø-qantøvem. ³⁰ Yesu elavøqase ge-iz, yaq āv gene-eín nqægo, “Ndakin mütumkhóu.” Yaq kawa sègevoá, vønanim.

Yesu totokha-te gikeqatøvem

³¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Sabat gigiap khakheinam khøuwá. Yaq Zu megetapak poeveáv, ndigu ezoqam, tae mutui-te gitøkebupam, sekemba titøkebupat. Geté nakhamas-té giabenø-pakhaéz. Zapa ndøgo, nøme tøndopave, Sabat khøuwa kandambaqapé. Yaq ndigu Pailøt āv gimbøe-einím nqægo, “Nginik ezoqam, tae mutui-te ngitøkebap, nakhag ezoqam bov bezømkuí. Yaq ndigu nakhamas-té giabenø-pakhaéz, tae mutui-te é-bē-upøgim.”

³² Yaq nakhag ezoqam tizáv ndøgo, ndigu ezoqa menas, Yesu namba gi:tøkebupam, bov vømøzø-møkui. Bugukhokhof ndégo, yaq getøkewam, tímbo-møkuimém, yaq ndego nøme, getøkewam, vømbø-møkuimem. ³³ Geté Yesu-te ginduzav, tikeogém ndøgo, ndego é-møndønáním. Yaq ndigu teqa bov møkui-pøteáv. ³⁴ Geté nakhag ezoqa nøme, até gendego, Yesu-qa totokha-te, sumbianq vøe-keqatav. Yaq kouk neka ibøkha tøndo-qouvøém ndøgo.

³⁵ Ndego ezoqam, nqanek matev bøi ge:qeiv, emanqat ndøvotót. Emanqat ndøgo, gevotot, unimanqatín. Ndego møndæ-otév, ndego unimanqatin manqat mba ndømanqaté.

Yaq ndego tene-eín ndógo, zo tône-unimanqatiním. ³⁶ Nqanek matev tñefakhán ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat tãbete-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, “Bazag kopo gembónqoeák.” ³⁷ Neka manqat nñme āv qane-eín nqægo, “Ezoqa te-te ndégo tinñ-kewagát, gikeqatøvem.”

Yesu manqei-pakha-te gi-oeinam

(Met 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Taqa zita-te, ezoqa kopo Pailøt-té genøwáv, Yesu-qa kha-qa yaq-te vømømbō-viam. Teqa iz Zoséf. Alimatea vemiav-ák. Ndego Yesu-gé paev ezoqá nñmé. Geté khonoam-té genømbo-pavám. Zapa ndógo, ndego Zu megetapak-qá mñe ndøgoám. Yaq Pailøt sègemboták. Yaq Zoséf tenøwáv ndógo, Yesu-qa kha tae mutui-te vømøndō-ndap. ³⁹ Até Nikodemús-a, ndego lova kopo, Yesu-te gemat, vøndōwav. Ndego tae etet sisip mbomømboma ndø-upatavún. Tae etet menas tñkuát, mel neka aloe. Tae etet kandambá. Ande āv 30 kilogrém ndægo.

⁴⁰ Ndigu ezoqa menas, Yesu-qa kha gèndapém, tae etet sisip mbomømboma namba, ndabua papaqa vñe-gutøvem, av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, ezoqa manqei-pakha-te gi-oeinamin. ⁴¹ Ta manqei-te ndógo, ma Yesu gi:laem, khae møndøgoám. Yaq ta khae-te ndógo, manqei-pakha møndø-ozám. Ndakinák. Ta manqei-pakha ndógo, nandi giløtøzem, bugukhokhof løvøte ezoqa utøveáv. ⁴² Yaq ndigu Yesu-qa kha timø-utøvév ndógo. Zapa ndógo, ta khøuwa ndógo, Zu ezoqam-qá Sabat gigiap khakheinam khøuwá. Yaq khøuwa nñme tøndopave, Sabat khøuwá, neka ta manqei-pakha ndógo, avønín qagoám.

20

Manqei-pakha-te, ezoqam mbain

(Met 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Yaq Sabat khøuwa qame-navøem, Sande qanaqanus qænqøovat, até gupøistám, Meli Magdala vemiav-ak, manqei pakha-té gunøwáv. Yaq tuqeív ndógo, nandi-qape mboqog-te go:tokavam, mbain. Viní gizavám. ² Yaq matev guqeiv ndógo, gètéit, Saemon Pita neka ndego paev ezoqa nñme, te-te Yesu kuku qambogoam, vømøzø-ein. Av guzømbe-eín nqægo, “Evezøza, manqei-pakha-te gu:goam, ezoqa møndøndafém. Neka ni nøtenateáv, ndego gekham-té gimøveem.”

³ Yaq Pita neka ndego paev ezoqa nñme, até gindigonem, manqei-pakha-te vøzav. ⁴ Ndigu ezoqa menas, sùgumu-bøitát. Geté ndego paev ezoqa nñme, nakhamas-té genøteít, Pita vñløvu, manqei-pakha-te ndógo, é-vømøfakhan. ⁵ Yaq nandi nqa mokho-te gemø-fakhanam, ndabua mba ndøqeív, Yesu ge:gutavam. Geté ndego oneáv, mokho-te ndøugu. ⁶ Yaq Saemon Pita gefakhan, ndego ndaføyamba ndø-ón, manqei ozu mokho-te ndøugu, ndabua ndógo, Yesu ge:gutavam, vñqeiv, qa-awam. ⁷ Até ndabua nñmé-a, Yesu-qa kawa-te qaløvøtupam, vñqeiv. Ndógo viní qaveám. Putøgiap ndøveám. ⁸ Yaq até ndegó-a, ndego paev ezoqa nñme, bugukhokhof go:fakhan, manqei ozu-te vñ-on. Yaq matev geqeiv, ndego gè-unimanqatín, av nqægo, Yesu møndø-khandí:v. ⁹ Mbumbukiam-qa Manqat møndø-eín, av nqægo, ndego løvøte-te ndøkhandí:v. Geté ndigu bugukhokhof mokho ndapeáv, taqa yaq-te. ¹⁰ Yaq ndigu paev ezoqam, khoev-té ginøqaváz.

Yesu Meli Magdala vemiav-ak gembo-fakhan

(Met 28:9-10; Mak 16:9-11)

¹¹ Meli, ndugu Magdala vemiav-ak, manqei ozu bavokho até go:goám. Gè-eivát. Gui-eivam, yaq manqei ozu mokho-té gunø-fakhanám. ¹² Yaq ndugu, ma bugukhokhof Yesu-qa kha qæveam, enzol ezoqa menas ndøzømét. Ndabua papaqa-mba ndø-uzupám. Nñme

ndego, kawa-té geqotám, neka nòme ndego, mbage-te vøqotam. ¹³ Yaq ndigu Meli āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Ngólam. Qo gekham-qā qó-eivit?”

Yaq ndugu guzø-qavøiu, “Noge Evezøza-qa khatae, gèndapém. Yaq no nøtenøtenák, gekham-tē gimøveem.”

¹⁴ Yaq ndugu nqanek manqat gumu-ein, guqambun, Yesu mba mo:-omét, geyam. Geté ndugu matavapøteáv, av nqægo, ndego Yesū.

¹⁵ Yaq Yesu gumbobevap, “Ngólam. Qo gekham-qā qó-eivit? Qo gekha ezoqam-qā qóvawet?”

Ndugu até vøe-ein, ndego khae keoge ezoqám. Yaq gumbo-ein, “Khanánqa, av qo khatae toqotendap-a, kopømbâ toqonø-ein, av nqægo, qo gekham-tē qonøve? Yaq no nømøndó-ndáp.”

¹⁶ Yaq Yesu gendo-ein, “Meli!”

Yaq guqambun, uni vøe-omet, ndugu ekeza Iblu manqat-te āv guni-eín nqægo, “Labúni!” Taqa manqa mokho, “Nømendim ezoqám.”

¹⁷ Yaq Yesu gembo-ein, “No kha naqanøká nøkhànáz. Zapa ndógo, no Tat-te qavigiáv. Zuá. Geté nogi nøfuap-té qanøqáv, manqat av nqægo vøzø-ein: No te-te ndégo tøtø-vesezét, ndego noge Tat neka zoge Tat, ndego noge Mbumbukiam neka zoge Mbumbukiam.”

¹⁸ Yaq Meli, ndugu Magdala vemiaiv-ak, paev ezoqam-té gunøwáv, vøzø-ein, “No Evezøza no-omét.” Yaq ndugu manqat nòme vøzø-ein, av ndego manqat gumbøe-ein.

Yesu ekeza paev ezoqam gezøfakhan

(Met 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, Sande khagús, paev ezoqa ate gi:goam, khoev mokho-té gunu:goám. Mboqog ate gi:goam gètøkøvemém. Zapa ndógo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoám. Yaq Yesu segezø-fakhán ndógo, ti mokho-te vø-itan, gezø-ein, “Sambí, zo-te.”

²⁰ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq ndego teqa zenda neka totokha me:zømás. Yaq ndigu paev ezoqam, khanakhanakh kandambá gindapem, Evezøza gi-ometam.

²¹ Yaq Yesu nango āv gezømbe-eín nqægo, “Sambí, zo-te. Av no Tat gende-khofotan, yaq no zo āv tøté-khofosám.”

²² Yesu nqanek manqat guzumbu-ein, yaq até gendego, qozøqozaq zøkhabá, gezø-ein, “Nqova Mbomambaqape vøndafém. ²³ Zo ezoqa tiqa manqa-zapazapa sa tøzømbo-navøemat, ndigu segezø-navøemat. Geté zo tiqa manqa-zapazapa navøepøteav tøgoat, tiqa manqa-zapazapa, até gezøgoát.”

Tomas manqa geqavotam, Yesu-qa yaq-te

²⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ekeza paev ezoqam-te gefakhan, yaq Tomas, iz nòme qaqangeap gimbo-akhaemam, ndigu paev ezoqa tuelv, kopo nòme ndego gegoam, gè-ewawám.

²⁵ Yaq ndigu paev ezoqa nòme, Tomas gimbo-einim, “Ni Evezøza ni-ometám.”

Geté Tomas gezø-qavøiu, “No teqa zenda-te, ikuk nqa-nqa qeiviav tøgoat, neka nogi kokosov ta nqa-nqa-te watøzateav vøgoāt, neka noqa zenda teqa totokha-te wazeav vøgoāt, ma sumbianq gigenab, yaq no nøzø-unimanqatinák.”

²⁶ Pula kopo-qa zita-te, paev ezoqa ate gi:goam, nqawá ginømøváb, ta khoev mokho-te ndøgu. Até Tomás-a, vøugoam. Mboqog ate gi:goam gètøkøvupám. Geté Yesu sègefakhán, ti mokho-te vø-itan. Gezø-ein, “Sambí, zo-te.”

²⁷ Yaq Yesu Tomas āv gembøe-eín nqægo, “Qogi kokosov nqánek qonøzáv, neka noqa zenda voqóqeív. Yaq qotøndé-visí, qoqa zenda noqa totokha-te qotéwáz. Yaq qo qavotam matev sège-iváv. Geté vø-unimanqatín.”

²⁸ Yaq Tomas manqat sa nqánek ge-eín, “Noge Evezøza neka noge Mbumbukiam.”

²⁹ Yaq Yesu gembo-ein, “Qo toqote-unimanqatín ndógo, no qotenømend. Geté gekha ezoqām ndigu, no ndi-unimanqatinat, oskiá ndógo, no nømendēav tigoat, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.”

Zion nqanek emanqat gekha zapā gené-peawam

³⁰ Yesu ekeza paev ezoqam-qa bugug-te, umingiap matev nøme kopoáv gematønnumam. Geté ta matev-qa yaq-te, manqat peawapøteáv, nqanek mbuk-te. ³¹ Geté manqat ndógo, nqanek mbuk-te nqapeawap, tønē-peawáp ndógo, zo tønē-unimanqatiním, av nqægo, Yesu ndego Mesayá neka ndego Mbumbukiam-gé Yó. Yaq zo nqanek manqat tozo-unimanqatiním, zo te mokho-te khandi zøténdapém.

21

Yesu ekeza paev ezoqa seven gezøfakhan, yaq ndigu zonga kopoav-qape gizømbe-ndap

¹ Taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqam nangó genøzø-fakhán. Taibelias kewan-té. Matev āv qanefakhán nqægo:

² Saemon Pita neka Tomas, iz nøme gimbo-akhaemam Qaqangeap, neka Natanael, ndego Keina vemīav-ak, Gelili plovinš-te ndógo, neka ndigu Zebedi-gi nakhei menas neka Yesu-gi paev ezoqa menas nøme, namba me:goám.

³ Yaq Saemon Pita, ezoqa nøme gezø-ein, “No zonga nømø-khakhasám.”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Qanimáv. Ni namba zī:tiním.” Yaq ti-ová ndógo, khagua-te vømøketab. Geté ta lova ndógo, voe amba me:qeivupát. Zonga mbaín.

⁴ Yaq khøuwa gefakhatavun, Yesu ndøgeg-té geyám. Geté ndigu paev ezoqam matavapøteáv, av nqægo, ngenek Yesū.

⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Nøfuap. Zonga møndøzømbé-ndap?”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Mbaín. Ndapeáv.”

⁶ Yaq ndego āv gezømbe-ein nqægo, “Voe nandav, nakeamo zenda-té qanø-ogím, ma khagua nandøzømbe-bøyat. Yaq zo zonga ndøzømbendáp.”

Yaq ndigu āv tini-matønømém, av gezømbe-ein ndægo. Geté ndigu voe nango amba me:itiím. Zapa ndógo, zonga khàpumu-khouwéz.

⁷ Yaq ndego paev ezoqa nøme, Yesu kuku qambogoam te-te, Pita gembo-ein, “Evezøzá, ngenek.”

Yaq Pita ge-ewag, av nqægo, Evezøza ndøgō, ndego ndabua sekeqape ndøløvøén. Zapa ndógo, ndego ta ndabua sekeqape ndógo, gò:khofá, ta lova ndógo, zonga-qa givawat. Yaq ndego ibøkha-té genøbáf, vøtanqa, manqei-te vømøqa.

⁸ Geté paev ezoqa nøme, khagua-us gibøetam, ùnime:-tokhotøvém, manqei-te. Voe zonga-us, sège-livavát. Ndigu qambaqapé mbá, gibøetam. Manqei avønín. Ande āv 100 kifigiáp ndægó.

⁹ Yaq giqa ndógo, gøinam mba mo:qeivím, taq-te zonga vō:qoqoutøvupat neka flawa vø-abam.

¹⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Zonga nøme vøndo-upøzonám, nandiv ndakin gizømbe-ndap.”

¹¹ Yaq Saemon Pita, khagua-te, nangó genøketáo, voe manqei-te vø-iti. Zonga kandakanda kopoáv gizømbe-ndap. Ate gi:goam 153. Geté voe keqavøpøteáv.

¹² Yaq Yesu gezø-ein, “Vøndozáv. Lou zólóg.” Ezoqa kopo bevøpøteáv, av nqægo, “Qo gekha ezoqām?” Zapa ndógo, ndigu møe ndøgoném, neka ndigu é-møndæzøtéz, ngenek Evezøzá.

¹³ Yaq Yesu gøinam-té gendowáv, flawa neka zonga vøndō-upøzo, sasa zø-etoam.

¹⁴ Ndakin gømbo-misiká, Yesu ekeza paev ezoqam-te gefakhanam, Mbumbukiam ndego løvøte-te gendo-khandi:v, taqa zita-te.

Yesu Pita manqa gembo-løvua

¹⁵ Yaq ndigu lou loge qamezømbe-navøem, Yesu Saemon Pita āv gembøe-eín nqægo, “Sáemon, Zion-ge yo, qo kuku taqágo, no-te? Neka qoqa kuku matev no-te møndømó-løvua, nginik ezoqa nømme-qa kuku matev no-te?”

Yaq Pita gendo-qavøiu, “Evézøza. Qo mòqote-qatéq, no poev nqanøgó qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip nakheis, gè:zøkefé.”

¹⁶ Yaq Yesu nangó genømbo-eín, “Sáemon, Zion-ge yo, qo kuku taqágo, no-te?”

Yaq Pita gendo-qavøiu, “Evézøza. Qo mòqote-qatéq, no poev nqanøgó qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip, gèzø-keogé.”

¹⁷ Yaq Yesu nangó genømbo-beváp. Ndakin gømbo-misiká, gembo-ein, “Sáemon, Zion-ge yo, qo poev taqágo, no-te?”

Yaq Pita mbøni mbová. Zapa ndógo, Yesu gømbo-misiká, gembo-bevupam, av nqægo, “Qo no-te poev taqāgo?”

Yaq Pita gendo-ein, “Evézøza, qo matev ate ndægo mòqote-qatéq. Neka qo mòqote-qatéq, no poev nqanøgó qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip gè:zøkefé. ¹⁸ No unimanqatín nqataqa-manqate. Qo ezoqam ndakinak qoqotegoam, qo ndabua segim nonqo qakeza qoløvønøvemám, sasa qoqavín, ma taqambe-pøovet. Geté toqo-lawaqape-eq, qo pingim qó-eqagím. Yaq ezoqa vini qáløváz. Yaq ndógo tenø-itúq, qo ma okho poeveav ndoqotego.”

¹⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, tene-omát ndógo, Pita ande āv kenénaním neka ta mokho-te ndógo, ndego Mbumbukiam-qa iz ande āv kembøé-eqā.

Taqa zita-te, Yesu Pita āv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.”

Paev ezoqam-qa yaq-te, te-te ndego Yesu kuku qambogoam

²⁰ Pita gendoqambun, yaq ndego paev ezoqa nømme ndø-omét. Ngenek gèzøpavám. Ezoqa ndégo, te-te ndego, Yesu kuku qambogoam, neka ndego Pasova lou loge-te, Yesu-qa savim-te go:vintavam, neka vømbøbevap, av nqægo, “Evézøza, gekha ezoqám ndego, qo sa teqaqambun?”

²¹ Pita ndego ezoqam ge-omet, yaq ndego Yesu āv gembøebeváp nqægo, “Evézøza, gemá ngenek? Av kenénaním?”

²² Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No tønø-pøovat, ndego até teyaget, atema no vøtøndóqavān, yaq gè, ndógo gekhā ndógo, qo-te? Nqanek qoqá matév mbá. Qo soqonøndó-páev.”

²³ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ta zapaya ndógo, Kliten ezoqa bawan mokho-te, manqat āv qane-panqavøém nqægo: Ndego paev ezoqam gènanimák. Geté Yesu manqat einiáv av nqægo, ndego gènanimāk. Ndego sa nqánek ge-eín, “No tønø-pøovat, ndego ate teyaget, atema no vøtøndóqavān, gè, ndógo gekhā ndógo, qo-te?”

Vaev manqat, nqanek emanqat-qa yaq-te

²⁴ Ndego paev ezoqam, teqa yaq-te Yesu nqanek manqat ge-ein, ezoqam ndégo, nqanek emanqat ate nqægo gevotot neka vøpeawam. Ni møtinøtén, manqat ndógo, ndego ge-ein, unimanqatín.

²⁵ Yesu matev nømme kopoáv gematønumam. Ta matev vinivinimba ate ndægo, amba tøpeawapín, éisa, no nqæmatavap, manqei-qape-te, mbuk ate ndægo, ambá géløvuzuák.

Keliso-gi U-anim-qa Emanqat

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Luk ndøpeawám. Ezoqa kopo ndégo, ibugukhokhof Luk mbuk Yesu-qa yaq-te, gepeawam. Ngenek Luk, mulømula etoam ezoqám. Ndego nqanek Keliso-gi u-anim-qa emanqat, Tiofilus-té genø-peawám. Geté ndego ezoqa ewaqape nonqo ndøpeawám, manqei-manqei ate nqægo.

Nqanek emanqat-te, Luk Keliso-gi u-anim-qa yaq-té genevototát, neka tiqa matev ate qægoam, gimatønumam. Nqova Mbomambaqape, Yesu-gi paev ezoqam, bazaføgakh zø-etoám, neka até ndigú-a, vøzø-etoam, ezoqa ewaqape, gi-unimanqatintam neka vømbøpavam. Yesu-gi paev ezoqam, ezoqa teqa manqat, bugukhokhof Zelusalem taon-té gini-zømesimám. Yaq ndigu ezoqam, tiqa manqat gi-unimanqatintam, ndigu taon neka vemivemiav nøme-té ginø-okhoám, neka Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, Zu ezoqa nøme vøzø-vototupam. Yaq ezoqa nøme, manqei-manqei nøme-té ginø-okhoám, neka nqanek Manqat Mbomambaqape, Zu ezoqam neká bawan vini-ak, vøe-zømesimam. Yaq nqanek manqei vinivinimba-te, ezoqa nøme, Yesu ekeza khandi etoam nonqo ndøndafém, yaq Klisten bawan matev vøngazem.

Nqanek emanqat mokho-te, sapta 1 atema 12, Pita-za-qa yaq-té qane-manqaté. Neka sapta 13 atema 28, ndógo tønemanqaté, matev vinivinimba, Pol-za gimatønumam. Manqei nøme-te, Pol ge-okhoam, Luk møndøgoám, te namba. Yaq ta emanqat mokho-te nqanek, Luk āv gene-peawám nqægo: “Ni nimatønumám.” Ta emanqat nqáne: Kel 16:10-17, 20:5-21:18 neka 27:1-28:16. Emanqat nøme-te, ndøgo ekezan goneav qagoam, ndego āv gene-peawám nqægo: “Ndígu timatønumám.”

Yesu manqa mbusa geve, Nqova Mbomambaqape tendo-khofotav

¹ Tiofilus. Khaiya mbomá, qo-te!

Ta mbuk ndøgo, no bugukhokhof qæpeawam, no tøtø-peawám ndógo, matev ate ndægo, Yesu gematønumam neka ezoqa vøe-zømesimam, ndego teqa sasae ande ge:ngaz, ² atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam yan-te vøkhato. Bugukhokhof, ndego Nqova Mbomambaqape mokho-te, tegi u-anim, manqa é-møndøzø-løvua, ndigu bugukhokhof gevevesam. ³ Yesu tae mutui-te gitøkewem, genanim, nango gendo-khandi:v, yaq ndego khøuwa foti mokho-te, gèfakhanumám ti-te, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te vøe-zømesimam. Ndego khøuwa kopoáv, āv gene-zømesimám nqægo: Ndego unimanqatin ndøkhandi:v. ⁴ Khøuwa nøme, Yesu ti namba ge:goam, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Zelusalem taon naqanøká ndø-ivøvém. Geté manqa mbusa ndøgo, av noge Tat ge:ve, tozombøé-kewagát ndógo, no qazømbe-manqatam. ⁵ Zion, ndego ezoqa ibøkha iz, ibøkha-té genøzø-etoumám. Geté zo avønín, ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé qazøté-ndapém.”

⁶ Khøuwa nøme, Yesu-gi u-anim, te namba gi:møvab, ndigu āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Evézøza. Eisa, qo ni Izlael ezoqam, ndakin megeat matev nqawa poqonimbí-etoám, penømakhaya, yaq ni nikeza ezoqam nimbø-kawaevtāt?”

⁷ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Matev āv taoká, av ndægo, zo zøtēzøtēz, ta khøuwa neka viav, Tat ekeza poev-te gezav. ⁸ Geté Nqova Mbomambaqape zo-te tendovis, zo bazaføgakh zøndapém. Yaq zo nogi bøi vizu ezoqam zógoát, neka noqá u zóløozumát, nqanek Zelusalem taon-te, neka Zudia plovins-te ate ndægo, neka Samalia manqei-te, atema manqei-qape-qa vaev-te.”

*Yesu yan-te geqavig**(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)*

⁹ Yesu manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq Mbumbukiam yan-té genø-eqeiú. Ndigu até ge-ometát, ge-eqanat, atema khaiya ozoz vømē-otan.

¹⁰ Tiqa bøi é-møndømø-føgøføgakhám, yan-te. Yaq nqáe! Tiqa avønin-te, ezoqa menas sègefakház. Ndabua papaqa ndø-uzupám. ¹¹ Yaq ndigu āv gizømbe-eín nqáego, “Gélili plovins-ak. Zo gekhá zówanet, yan ndozo-waomit? Ngenek Yesu, Mbumbukiam zo mokho-te gendaf, yaq yan-te vøqavig, ndego nqawa āv tendéqaván, av zo ndakin qazøte-ometam, yan-te geqavigat.”

*Matias Zudas-qa iziz gendap**(Met 27:3-10)*

¹² Yaq Yesu-gi u-anim, ta manqei poyat ndøgo, Oliv manqei poyat gimbo-akhaemam, gè-ivøvé, Zelusalem taon-te vøvesez. Yaq ta manqei pøyat-a, yaq Zelusalem, taqa atap khapémhá. Ande āv 1 kilomítá ndægó.

¹³ Zelusalem taon-te gimøfakhaz, yaq khoev ova kouwat-té ginøzāv, ma gipindumam. Ezoqam ngínik: Pita neka Zion neka Zems neka Endlu neka Filip neka Tomas neka Batolomeu neka Metiu, neka Zems nøme, ndego Alfius-ge yo, neka Saemon, ndego Zelot ezoqam, neka Zudas, ndego Zems-ge yo. ¹⁴ Nginik møndø-møvøbumám, vøguligulimam. Até sakhéis-a, vøgoam. Neka até Melí-a, Yesu-gu evo, neka tegi emekheis, vøgoam.

¹⁵ Khøuwa nøme, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, nqawa gimøvab, ezoqam ande av 120 ate gi-goam, yaq Pita tenø-itán ndøgo, vøzø-ein, ¹⁶ “Nøfuap. Mbumbukiam-qa Manqat-te, Nqova Mbomambaqape Deivid mokho-te, Zudas-qa yaq-te, manqat é-møndo:-eín, ndego ndigu ezoqam gezø-ovøemavun, ndigu Yesu gimøvøinam. Yaq nqanek manqat bè-unimanqatín, matev vøfakhan. ¹⁷ Ni Yesu-gi u-anim, nøme ndégo tegoám, neka sasae kopømba vøtigoam, ni namba.”

¹⁸ (Moni ndigu, Zudas gendapaz, matev soqaqape ge:matanam, khae me:wíim. Yaq ta manqei-te ndøgo, ndego sègebøiáv. Pakhapakhá. Teqa kha sège-keqavøemát, neka teqa emu vøndø-qouvøem. ¹⁹ Ezoqa ewaqape, Zelusalem taon-te giyagam, manqat sùgumu-ewagát, taqa yaq-te. Yaq ta khae manqei ndøgo, ekeza manqat-te, Akeldama mbo-akhaemám. Taqa manqa mokho nqáne, “Khae Manqei Kouk-ús.”)

²⁰ Yaq Pita nøme gezø-ein, “Sams mbuk mokho-te, āv qane-peawáp nqáego, ‘Teqa khoev unimé:khakhambá. Ndøgo ezoqa gó:yageák.’ Neka nøme ndøpeawap, nqáne, ‘Teqa sasae, ezoqá nøme bendáp.’

²¹ Yaq nakémbá, ni ezoqa kopo bizimbo-vawém, ndego ni namba qazi-goam, ta khøuwa ate qæpavpavemam, nigi Evezøza Yesu, ni namba ge-okhoam, ²² sasae ande qandengaz, Zion ezoqa ibøkha iziz gezø-etoumam, atema ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ni genøuvan, Mbumbukiam yan-te gendaf. Yaq ngenek ezoqam, nqanek sasae até begót, ni namba, neka u bëløozumit, av bøi ge:qeiv, av nqáego, Yesu løvøte-tē gendo-khandi:v.”

²³ Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu ezoqa menas ndø-upøzó. Nøme ndego, Zoséf. Iz menas nøme møndømbo-goám, Basabas neka Ziastes. Neka nøme ndego, Matiás. ²⁴ Yaq ndigu āv gini-guligulimém nqáego, “Evézøza. Qo ezoqa ewaqape-qa matavap mòqote-qatéq. Qotínómánd, nginik ezoqa menas, ākenégo, qo qoqo-veatav, ²⁵ ndego qoge u-anim tegoat, Zudas-qa iziz vøendáp. Zudas nqanek sasae, zítá genewuá. Yaq ndøgo tenøwáv, ma Mbumbukiam manqei gembøe-mendeo.”

²⁶ Yaq ndigu nandi-qasis ndønqagevemém, iz-ús. Yaq Matias-qá iz ndøfakhán. Yaq Keliso-gi u-anim ileven-te, ndégo tindafém.

2

Nqova Mbomambaqape gendovis

¹ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape-te ndøgo, Pentikos ndimbo-akhayam, ndigu ezoqam ate gi:goam, khoev kopo-té ginømváb. ² Yaq nqova mbaín, yan-te ndo:go, u ndowáv. Andé khamøe-qape me:fetavún. Yaq khoev ate qægoam, ma gi:qonavam, u ùnime:kház. ³ Yaq ndigu andé gøina wageap me me:qeivím. Sègendo-panqavøém, ezoqa ewaqape-qa kha-te, vøqonam. Andé ezoqa sas bugug me me:kewagám. ⁴ Yaq nginik ezoqam ate gi:goam, kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám. Yaq bawan vinivinimba-qa manqát gini-manqatát, av Nqova Mbomambaqape, matev gezømbe-etoumat.

⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Zelusalem taon-te ndøgo, Zu bawan-ak kandambá giwambupam. Manqei-manqei ate ndægo, sugumu-pitát, ndigu ezoqam, Mbumbukiam gimbovizupam. ⁶ Yaq nginik ezoqam, nqanek u giyogem, tinduzáv ndøgo, matev vøqeivim. Ezoqa kandambá. Yaq ndigu nqova zøndáf. Zapa ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, manqat gimanqatat, ndigu tiqá bawan vinivinimba-qa manqát gini-manqatám.

⁷ Ndigu nqova ndafe kandambá, yaq gibevoem, “Nqáe! Nginik manqa ngimanqate, nginik Gelili plovins-ak mbá. ⁸ Gé, áv khané:go, ni ate nqazi:gu nqazizø-yoge, nikeza manqat vinivinimba ngi:manqate? ⁹ Ni ezoqa vinivinimba, nøme Patia manqei-ák, nøme Midia manqei-ák, nøme Elam manqei-ák, neka nøme ndigu Mesopotemia-yák, neka nøme Zudia-yák, neka nøme Kapadosia-yák, nøme ndigu Pontus-ák neka nøme ndigu Esia-yák, ¹⁰ nøme Fligia-yák neka nøme Pamfilia-yák, nøme Izip manqei-ák neka nøme Libia-yák, ndøgo Sailini taon avønin-te. Até Lom ezoqám-a, vøndözav. ¹¹ Ti mokho-te, nøme Zu bawan-ák neka nøme bawan vini ezoqám, ndigu ti-te ginøzaz, Mbumbukiam timbo-vizupat. Neka ni ezoqa nøme, Klit manqei bawa-yák, neka ezoqa nøme, Alebia manqei-ák. Geté ni ate nqazi:gu, nginik niqa manqat vinivinimba-té qazizø-ewagét. Mbumbukiam-qa matev kandakanda-qa yaq-té gini-manqatét.”

¹² Ndigu nqova ndafe kandambá neka gø:nakém, taqa yaq-te. Yaq áv ginibónd nqægo, “Gekha matév nqanek?”

¹³ Geté ezoqa nøme gèvongezó, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim, gi-einim, “Nginik ezoqam, gèndo-íz.”

Pita-qa manqat

¹⁴ Yaq Pita, ndigu u-anim ileven nøme namba, tenø-itán ndøgo. Yaq sa manqa ndøyám. Yaq ezoqa ewaqape, gi-oteipam, áv gezømbe-eín nqægo, “Zo Zu ezoqam, nogi ezoqam, neka zo ezoqa nøme, nqanek Zelusalem taon-te nqazo-wambap, vøndoyogém, no mokho bazø-ovøyam. ¹⁵ Nginik ezoqam, ambá av nqægo, ge-iz, av zo ndøzøte-matavap. Ezoqa lovølova ndø-izumatún. Geté ndakin qanaqanus 9 oklok mbá. ¹⁶ Geté matev, ndakin qafakhan, ndøgo, av Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Zoel ge:manqatam. Ndego ge-ein,

¹⁷ ‘Mbumbukiam áv gene-eín nqægo,

“Vaev khøuwa-te,

no ezoqa ewaqape,

noge Nqova nøzø-etoám.

Zogi nakhei angana neka zogi nakhei sakheis,

noqa manqat ndøvevezumát

Zogi ezoqa ndakinak,

umingiap ndøqeivát,

neka zogi laombøkik,

venanqei vøtamāt.

- 18 Ta khøuwa-te ndøgo,
no até sasae ezoqám-a, angana neka sakheis, ndigu no ti-unimanqatintat,
Nqova Mbomambaqape vøezø-etoám.
Yaq ndigu noqa manqat ndøvevezumát.
- 19 No umingiap matev nómatønumát,
khaiya ova nekā manqei-qape-te.
Kouk neka wageap neka ekuqape ndøfakhán.
20 Khøuwa ndøbbøivunév, neka løvøyak andé kouk mé:goát.
Nqanek matev ndøkhæ-fakhán.
Yaq Evezøza-qa Khøuwa Kandambaqape ndøfakhán, ndego teqa bazaføgakh neka
wæv te:zømas.
- 21 Ta khøuwa-te ndøgo,
gekha ezoqám ndego,
Evezøza-te tøkeam-qa te-akha,
ndego gékhandi:v.” ’ ”
- 22 Pita nqanek Zoel-qa manqat qamømbøe-navøem, yaq ndego manqat nøme āv
gezømbe-eín nqægo, “Izlael ezoqam! Manqat qåndoyogé nqanek, nogi ezoqam! No Yesu
Nzalet-ak-qa yaq-té qazømbé-eín. Zo zøkeza møzøte-zøté, te mokho-te, Mbumbukiam
zoqa avønin-te, umingiap matev neka matev kandakanda vinivinimba ndømatønumám.
Mbumbukiam tene-matanám ndøgo, zo tønnezøté, ndego Yesu ekezan ndokhofotáv.
23 Ezoqa ndego zoqa zenda-te giveem, yaq zo ndego ezoqa soqøsoqa mokho-te, tae mutui-
te sasa zotøkewem, vozølaem, ndøgo Mbumbukiam ekezan ndøpøoa. Ndego é-møndæ-
otév, matev av nqægo ndøfakhán. 24 Geté Yesu løvøte-qa bazaføgakh mokho-te gu:goam,
Mbumbukiam møndø-nqovotáv, vøkhandi:v. Løvøte, ngenek ezoqam amba me:geiú.
Geté kopømba mbáin.
- 25 Yesu løvøte-te tekhandi:v, taqa yaq-te, Deivid nupøkhan mba, āv gene-eín nqægo,
‘No Evezøza, noqa megemege-te, oskia no-ometám.
Ndego noqa avønin-té gegó.
Yaq no kha genø-wagimák.
- 26 Yaq nakémbá, noqa mbøni mokho-te, no khanakhanákh neka no manqat
khanakhanakh-us nomanqaté.
Até noqá khá-ya, Mbumbukiam-te mbá qanøtawát.
- 27 Zapa ndøgo, qo no ezoqa pakhaezatak-qa manqei-te qónøuvanák.
Qo qoge Ezoqam Mbomambaqape, teqa kha, sa qó-ivavák, vølanqā.
28 Qo no nakhoa qotenømánd, no khandi ande āv khaténdāp.
Qo no namba qotégoát. Yaq no khanakhanakh nógoát.’ ”
- 29 Pita nqanek Deivid-qa manqat qamømbøe-navøem, yaq nøme āv gezømbe-eín nqægo,
“Nøfuap. Nigi atanakha-zapa Deivid-qa yaq-te, no ndaføyambá qazømbé-eín. Ndego
møndønánim, neka vø-otøvem. Até ndakin khøuwa-té-a, teqa manqei ozu nqáneq qagó.
30 Geté Deivid møndæ-otév, tegi zi, ezoqa kopo, teqa iziz ndøndáp neka kawa ezoqam
vøgoát. Mbumbukiam te-te manqa mbusa ndøvé, taqa yaq-te. Deivid Mbumbukiam-
gé manqa vevezam ezoqam ndøgoám. 31 Yaq nakémbá, ndego é-møndøqeív, Keliso
tenanim, yaq Mbumbukiam gékhandi:v. Unimanqatin. Mbumbukiam ndego ezoqa
pakhaezatak-qa manqei-te ivøveáv, neka teqa kha, manqei ozu-te lanqøeveáv. 32 Ngenek
ezoqam, Mbumbukiam løvøte-te gekhandi:v, Yesú. Ni ate nqati:gu, nikeza bøi qa-
tiqeivím. 33 Mbumbukiam ndego ekezan-té genø-eqeíú, neka teqa nakeamo zenda-te
vøve. Yaq Eve Nqova Mbomambaqape mbo-etoám, av ibugukhokhof manqa mbusa
ge:ve, yaq Yesu ndakin ni vøni-etoam. Matev nqáneq, zo nqazo-qeivi neka nqazøyögé.

³⁴ Ni mīzi:nōtén, Deivid mbá, yan-te geqavig. Geté ndego Mesaya me:manqatám, av gein nqægo,

‘Evezøza Mbumbukiam, noge Evezøza, āv gembøe-eín nqægo,
“Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.

³⁵ Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam,
kopømba ande av zenda tokhotapak awam nonqo,
qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-āb.” ’

³⁶ Yaq nakémbá, zo Izlael bawan-ak ate ndøzøte:go, zo vøezøtéz. Ngenek Yesu, zo tae mutui-te qazo-tøkewem, Mbumbukiam āv gene-veatáv nqægo: Ndego Evezøza neka Mesaya ndøgoát.”

Ezoqam Mbumbukiam-te giqambuz neka ibøkha iz vøndapem

³⁷ Yaq ndigu ezoqam, Pita-qa manqat giyogem, tiqa mbøni, møndø-khanáz. Yaq ndigu Pita neka Keliso-gi u-anim nøme, āv gizømbe-beváp nqægo, “Nøfuap. Ni ndakin gekhā nígonēm?”

³⁸ Yaq Pita gezø-qavøiu, “Zo é-mozøqambúz, neka Yesu Keliso-qa iz-te, ibøkha iziz vø-upøgim. Yaq Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, segembøé-navøém, yaq zo Nqova Mbomambaqape vozøndafēm. ³⁹ Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam taqa yaq-te geve, ndøgo zoqá neka zogi nakheis-qá neka até tiqá ndigú-a, ndigu qamba-qamba ndinduyageapet. Gekha ezoqām ndigu, ndego Evezøza, nigí Mbumbukiam, ndezø-akhayam, te-te tinduzav, nqanek manqa mbusa tiqa ndígu.”

⁴⁰ Pita manqat nøme kandambá gezø-manqatam. Manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “Møzoqambúz. Soqáin ndøgo, nginik manqa-zapazapa-us ezoqa namba tøzøte-soqøez, ndakin ngiyage.”

⁴¹ Ezoqa ndigu, Pita-qa manqat gindapem, ndigu ibøkha iz ndøndapém. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kandambá, Klisten bawan-te gi-oz. Ate gi:goam, ande āv tri taosen ezoqám ndi:gú.

Klisten ezoqam, nqova kopo-te giyagam

⁴² Ndigu Klisten ezoqam, āv gini-matønumám nqægo: Keliso-gi u-anim-qá nømendim manqat ndø-ewagám, neka yaqyaq-a vøtøke:mam. Ndigu gèpindupám, lou vølogin neka Evezøza-qa lou loge matev vøgonemín neka vøguligulimemin. ⁴³ Mbumbukiam, Keliso-gi u-anim mokho-te, umingiap matev kopoáv gematønumat. Ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá neka møe vøgonemín. ⁴⁴ Ndigu ezoqa ate gi:goam, Yesu gi-unimanqatinim, ndigu nqova kopo-te sùgumu-yagám. Neka tiqa gigiap ate qazømbe-goam, sège-etoumám, yaqyaq-a. ⁴⁵ Ekeza manqei neka gigiap vinivinimba gèwiám. Yaq moni ndigu, gi:qaqasumam, ndígu tizø-etoumám, lou-qa o gigiap-qa gi:potonumam. ⁴⁶ Khøuwa ate qæpavpavemam, ndigu Mbumbukiam-qá khoev-té ginø-pindupám. Yaq Klisten zifuap vinivinimba-qa khoev-te, ndigu lou ndølogám neka Evezøza-qa lou loge matev vømø-gonemín. Khanakhanakh-ús. Lou sège-etoumám, yaqyaq-a. ⁴⁷ Yaq tiqa matev ate qægoam, ndigu Mbumbukiam-qá iz me-eqatám. Ezoqa ewaqape, poev ndøveém, ti-te. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, Evezøza Klisten bawan-te, ezoqá nøme ndøyogimám, ndigu khandi gezø-etoamin.

3

Kagi ezoqam gikhakheinøvemem

¹ Khøuwa nøme, ande av khagus tri oklok ndægo, ta khøuwa iz-te ndøgo, Zu ezoqam giguligulimam, Pita neka Zion, Mbumbukiam-qá khoev-té ginø-apát. ² Ta khøuwa iz-te ndøgo, ezoqa kagi ezoqam ndø-eqeitavún. Ndego āv teneqán, kagi. Khøuwa ate

qæpavpavemam, ndego mboqog tambav-té ginø-ivøvemín, ta mboqog ndigu, Qanimav-Qape gimbo-akhaemam. Yaq ndego ezoqa moni-qa zøviamín, ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te gi-onimam. ³ Yaq ndego Pita neka Zion gezømet, gi-onat, ndego moni-qa zøviamín. ⁴ Ndigu ezoqa menas, gèwaomém. Yaq Pita ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ni-tē qotøndé-kewāg.” ⁵ Yaq ndego vøkewag. Ndego āv gene-matavupám nqægo: Moni nō-ētøomēm.

⁶ Geté Pita gembo-ein, “No moni mbaín. Geté no tøtaqá-etoám ndøgo, no nqanøgo. Yesu Keliso-qa iz-te, ndego Nazalet vemlav-ak, mòqo-itán neka okho vøngaz.” ⁷ Yaq Pita nakeamo zenda mbogea, vø-eqei. Yaq nqova mbaín, teqa zenda tokhotapak sègembo-føgføgakhám neka gømig vømbō-føgføgakhæzam. ⁸ Yaq ndego sasanqá sege-itán, okho vøngaz. Yaq Mbumbukiam-qa khoev-te, namba me-óz. Sège-okhoát neka vøvøvumat, neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqatat.

⁹ Ezoqa ti-ometám ndøgo, ge-okhoam neka Mbumbukiam-qa iz ge-eqatat. ¹⁰ Gimatøvemem, av nqægo, ezoqa ngēnek, mboqog tambav-te geqonumam, ta mboqog ndigu Qanimav-Qape gimbo-akhaemam, neka gigiap-qa vøvi:mam, yaq ndigu nqova ndafe kandambá, ta matev-qa yaq-te, ndøgo qambo-fakhan.

Pita-qa manqat, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te

¹¹ Ndego ezoqam, kagi gegoam, Pita neka Zion, ti-te gēmø-tøkenøvém. Yaq lou-qase-te gizav, ndøgo Solomon-qa Lou-Qase gimbo-akhaemam, ezoqa ewaqape tinøbøin ndøgo, ngenek ezoqam vø-ometam. Yaq ndigu nqova ndafe kandambá. ¹² Pita nginik ezoqa gezømet, yaq āv gezømbøe-eín nqægo, “Zo Izlael-ak, nogi ezoqam. Gekha zapá, zo nqova qazøndaf, matev av nqægo qafakhan? Neka gekha zapá, ni-te ndozotøndø-keoge? Ge zø, ndozo-matavap, ni ngenek nikeza bazaføgakh-tē qeitø-khakheinøvemem, okho gengaz? Ø, ni ezoqam qaniganím, Mbumbukiam-qa bøi-te, yaq nakēmbà, ndego ni ginitøke, ngenek ezoqam qeikhakheinøvemem? Av taoká! ¹³ Ta matev mokho-te, ndego Eibleem neka Aezek neka Zekop-ge Mbumbukiam, ndego nigi atanakha-zapazapa-za-ge Mbumbukiam, ndego tege sasae ezoqam Yesu, iz kandambaqape mbo-etoám. Ezoqam ngēnek, zo Lom ezoqam-qa zenda-te qazoveem, yaq ndigu vølaem. Pailøt ambá sege-nqonqotavín. Geté zo Yesu zøsanqawém. ¹⁴ Zo ngenek Ezoqam Mbomambaqape neka Ndaføyamba-qape, zøsanqawém. Yaq zo Pailøt pepen ezoqam-qa zombo-viømém, sa tezø-nqonqotav. ¹⁵ Zo ngenek khandi zapa ezoqam, zølaém. Geté Mbumbukiam møndø-khandi:v, løvøte-te. Ni nikeza bøi qatiqei vím. ¹⁶ Ngenek ezoqam, zo nqazo-omete neka ndøzøtē-zøtēzāt, ngenek Yesu-qa bazaføgakh neka iz mokho-té, bazaføgakh gendap. Nqanek matev, unimanqatin matev-té qando-fakhan. Ni Yesu qei-unimanqatinim, yaq ndego ngenek ezoqam gèkhakhæv, av zo ndakin nqazøte-omete.

¹⁷ Nøfuap. No møtenøtén, matev ndøgo, zo neka zogi megetapak, Yesu qazombo-matønømem, zapa ndøgo: Zo zøtezateáv. ¹⁸ Mbumbukiam, tegi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam mokho-te, é-møndi:nømand, av nqægo, ndego Mesaya, tendo-khofotav, ezoqa tekhandi:z, ndego nqosøgeap ndøqeív, vønanim. Yaq ta matev mokho-te ndøgo, qafakhanam, nqanek manqat møndø-unimanqatín.

¹⁹ Yaq ndakin, zo é-mozo-enénd neka Mbumbukiam-te vozøqambüz. Yaq ndøgo, Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, segembøé-navøém. ²⁰ Yaq ndego zo pusa taev matev zø-etoám, neka Mesaya vøndø-khofotāv, ndego ibugukhokhof geveatav, ezoqa tekhandi:z. Ngenek ezoqam, Yesú. ²¹ Geté ndego bugukhokhof yan-té geabeto:gó, atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam gigiap neka matev ate ndægo nango vøndakināk, av ndego nupøkhan mba, tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te ge:-ein, ndigu gevevesam.

²² Mozes āv gene-eín nqægo, ‘Evezøza, zoge Mbumbukiam, zo mokho-te manqa vevezam ezoqam ndøveatáv, av no nqate:go. Yaq gekha manqāt ndøgo, tezø-manqatat,

zo vòndapemát. ²³ Geté gekha ezoqām ndego, teqa manqat ndapeav tōgoat, yaq Mbumbukiam ndego géngiú. Yaq ndego Mbumbukiam-ge ezoqam sekemba gégoák.⁷ ²⁴ Até Samuél-a, neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam, teqa zitate gipavavun, ndigu matev ndōgo tini-manqatám, av ndakin khōuwa-te qæfakhanam. ²⁵ Manqa mbusa ndōgo, Mbumbukiam tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te gendo-ein, ndōgo zogi atanakha-zapazapa-za-te geve, ta manqa mbusa ndōgo, zo nonqó. Mbumbukiam Eibleem namba, poev ge-unimanqatin, yaq āv gembøe-eín nqægo, ‘Qogi qazi, ezoqa kopo mokho-te, no ezoqa ewaqape matev mbomømboma nōzø-matanám, nqanek manqei-qape-te.’ ²⁶ Mbumbukiam ngenek sasae ezoqam Yesu, ndego geveatav, bugukhokhof zo-té gendo-khofotáv. Ndego tende-khofotáv ndōgo, ndego zo matev mbomømboma zømatanám, zoqa manqa-zapazapa-te tōzøtønde-qambuz.”

4

Pita neka Zion, ndimbula-te ginqeitaz

¹ Pita neka Zion, ezoqa manqat até gezø-manqatám, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam-ge kawa neka Sadusi ezoqam tīnōfākhāz. ² Ndigu khanakhanakh mbaín, ndigu ezoqa menas, ezoqa gi:zømesimat, neka gi:zømas, av nqægo, Mbumbukiam kopømbaqapē ezoqa lōvøte-te tekhandi:z, zapa ndōgo, ndego Yesu ndøkhandi:v, lōvøte-te. ³ Yaq ndigu Pita neka Zion sègegavém. Yaq ndimbula-té genø-nqeitáz, atema nøme vòndōpave. Manqa ovøepøteáv. Zapa ndōgo, gèpøistát.

⁴ Geté ezoqa kopoáv, ndigu tiqa manqat giyogem, gè-unimanqatiním. Yaq ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, mōndø-mø-fæv-taosen-éz, angana.*

⁵ Yaq khōuwa nøme qandopave, Zelusalem taon-te ndōgo, Zu ezoqa kandakanda neka megetapak neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam ndømváb. ⁶ Até Anás-a, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, neka Kayafas, neka ezoqa nøme, Zion gimbo-akhaemam, neka Aleksanda, neka Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-gi ezoqa nøme, vōgoam. ⁷ Yaq Pita neka Zion, tiqa megemege-té ginø-áb, sasa zøbevap, “Nqanek matev, gekha bazaføgakh-tē neka gekha ezoqam-qā iz-tē qazonø-gonem?”

⁸ Pita, Nqova Mbomambaqape kha é-mōndømbøi-tønøyám. Yaq ndigu āv gezømbe-qavøiú nqægo, “Zo kawakawa-za neka megetapak! ⁹ Zo ni ndakin matev mbomambaqape-qa yaq-te nqazonimbi-sinøzumit, ni kagi ezoqam qeimbo-matønømem, yaq ngenek vøkhakhæv, ¹⁰ zo vøezøtéz neka até Izlael ezoqam ewaqapé-a, betēzøtez: Ngenek ezoqam, zoqa bøi-te ngeya, Yesu Keliso-qá iz-té gene-eqeieqei-év, ndego Nazalet vemia-ak. Zo ndego tae mutui-té qazonø-tøkewém. Geté Mbumbukiam lōvøte-te mōndø-khandi:v. ¹¹ Ezoqam ngének, teqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein, av nqægo, ‘Nandi-qapi ndigu,

zo khoev puanam ezoqam qazo-sanqabem,
ndigu mōndø-mø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.’

¹² Ezoqa nøme mbaín, niqa khandi:nat nonqo. Yesu yakhapús. Nqanek manqei-qape ate nqægo, Mbumbukiam ezoqa nøme khofotøveáv, ni tekhandi:n.”

¹³ Ndigu megetapak, ndigu ezoqa menas gizømet, manqat ndaføyamba gi-einim neka mivi mbaín, ndigu nqova ndafe kandambá. Zapa ndōgo, ndigu mōndæzøtéz, ndigu khokho ezoqám, skul kandakanda mbaín. Neka ndigu mōndæzøtéz, ndigu ezoqa menas, Yesú namba me:goám. ¹⁴ Geté ndigu zøtezateáv, gekha manqat zōqavøiú. Amba

3:25 3:25 Gen 22:18 **3:26** 3:26 Kel 13:46 **4:4** 4:4 Kel 2:41 * **4:4** 4:4 Sakheis neka nakheis mōndøgoám, ndigu Yesu gi-unimanqatintam. Geté ndigu gevebøpøteáv. **4:10** 4:10 Kel 3:6, 13-16 **4:11** 4:11 Psa 118:22 **4:12** 4:12 Met 1:21

zømbe-eín. Zapa ndógo, ndego ezoqam, kagi gegoam, Pita neka Zion namba me:wanám. Ndego møndø-khakhæv. Yaq ndøgo bavokho-qapé.

¹⁵ Yaq ndigu bavokhó ginø-khofotáz. Yaq gizav, ndigu Zu megetapak, manqa ovøyam khoev-te gu:qonavam, manqa ndøvøovømém. ¹⁶ Gi-einim, “Gekha zizógō, nginik ezoqa menas? Ezoqa ewaqape, nqanek Zelusalem taon-te ngiyage, møndømu-yogém, av matev gi:matønømem ndægo. Unimanqatín. Ndøgo matev viní. Ni kopømba mbaín tizio-naomem. ¹⁷ Geté nqanek manqat Yesu-qa yaq-te, ezoqa nøme-te, bepanqávøém. Yaq nakémbá. Ni manqa áv qazizømbé-løvúa nqægo, ndigu teqa iz-te, ezoqa nøme manqat nqawa bezø-eín.”

¹⁸ Yaq ndigu nqawa gizø-akha, khoev mokho-te vøu-oz, yaq gèzømbe-khafén. Ndigu Yesu-qa iz-te, manqat nqawa be-eínim, neka ezoqa nqawa bete-zømèsím! Matev av nqægo, ùni bete-navøém!

¹⁹ Geté Pita neka Zion gizø-qavøiu, “Zo zøkeza mokho-mba, zóté-matøvømēm, av nqægo. Eqeieqei ākhanégo? Zoqá manqat níndapēm, ó, Mbumbukiam-qā manqat níndapēm?

²⁰ Ni kopømba mbaín, manqa sa teikhoutavat, av ni bøi qatigeivam, neka vøi-ewagam.”

²¹ Yaq ndigu megetapak, kha-khoiv manqat nøme zø-eín. Geté yaq sège-nqonqotáz, vøzav. Ndigu nakhoa qeiviáv, yaq-fia nqosøgeap ande áv kizømbé-etoám. Zapa ndógo, ezoqa ewaqape Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatát, ta matev ndøgo, qafakhan. ²² Ngenek ezoqam, ndego kagi-qape geqan, yaq Yesu-qa iz-te vøkhakhæv, ndego viav 40 møndømmø-løvú.

Mbumbukiam bazaføgakh-qa gimbo-viømem

²³ Pita neka Zion até vønqonqotáz-ae, ekeza Klisten bawan ezoqam-te e-vøzav, yaq emanqat vøzøvotot, av Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka megetapak nøme gizømbe-manqatam. ²⁴ Ndigu Klisten bawan ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq sùgumu-guligulimém. Nqova kopo-té. Mbumbukiam áv gimboe-akhaém nqægo, “Bazaføgakh-us-qape. Yan neka manqei-qape neka ndaola, neka gigiap ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, qo qokhakheinumát. ²⁵ Qo nigi atanakha-zapa Deivid, ndego qoge sasae ezoqam gegoam, qoge Nqova Mbomambaqape mokho-te, manqat qombo-etoám. Yaq ndego áv gene-eín nqægo,

‘Gekha zapá, bawan vini-ak qaqa ndigu?

Neka gekha zapá, ndigu amba mba ndi:voqoyam?

²⁶ Nqanek manqei-qape-gi kawakawa-za neka megetapak møndø-tøkuaném.

Ndigu nøfe-qa mba mo:keogé, Evezøza namba, neka Mesaya namba, ndego ge-veatav.’

²⁷ Unimanqatín. Matev av nqægo, møndø-fakhán, nqanek taon-te. Ndigu kawakawa-za menas, Elod neka Pontius Pailøt, manqei vini-ak neka Izlael manqei-ak namba me:tøkuaném. Neka nøfe-qa mba mo:kewagám, te-te ndego, Yesu, qoge sasae ezoqam, ndego qo Mesaya qoqo-veatav. ²⁸ Geté ta matev mokho-te ndøgo, gimatønumat, ndigu qoqá matavap neka poev mba mbopavát. Qoqa bazaføgakh-te, qo nupøkhán mbá, é-moqopøóá, matev av nqægo tåbete-fakhán.

²⁹ Yaq ndakin, Evezøza, vømbo-matøvém, kha-khoiv matev ndøgo, gimatønumat. Ginitøké, ni qogi sasae ezoqam, yaq ni qoqa manqat, ndaføyamba neka mivi mbain tåbati-manqaté. ³⁰ Qo zenda qotó:vé, ti-te ndigu, enqoni ndøzøgo, yaq vøkhakhæz. Neka qoge sasae ezoqam mbomambaqape, Yesu, teqa iz mokho-te, umingiap matev vinivinimba voqó-matønumát.”

³¹ Ndigu gumu-guligulimem, yaq manqei ndøgo, ma gi:qonavam, sùgumu-kukuvøemát. Yaq kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám. Yaq ndigu Mbumbukiam-qá Manqat me:zømesimát. Bazaføgakh-ús neka mivi mbain.

Klisten ezoqam, yaqyaq-a gitøke:mam

³² Ndigu ezoqa ate gi:goam, Yesu gi-unimanqatintam, ndigu nqova kopo zømbegoám. Ezoqa kopo einiáv, av nqægo, “Nqanek gigiap, nøkeza nonqo mbā.” Geté gigiap ate qægoam, sège-etoumám, yaqyaq-a. ³³ Keliso-gi u-anim, ezoqa āv gini-zømesimám nqægo: Yesu løvøte-te møndø-khandí:v. Yaq ndego Evezøzá. Ndigu bazaføgakh-us me:zømesimám. Neka Mbumbukiam, matev mbomømboma zømatønumám, kopoáv, ti-te ndigu, ezoqa ewaqape. ³⁴ Ezoqa kopo gigiap-qa potonøpøteáv, ti mokho-te. Ezoqa nøme ndigu, manqei o khoev qazøgoam, gèwiám. Yaq moni ndigu, gi:qaqasumam, ³⁵ Keliso-gi u-anim-té ginø-upøgimám. Yaq ndigu gèqaqabemín, yaq gekha ezoqám ndigu, gigiap-qa gipotonumam, vøzø-etoamin.

³⁶ Ezoqa nøme, matev av nqægo gego, teqa iz Zoséf. Ndegø Livai bawan-ák. Saiples manqei bawá geqán. Ndigu Keliso-gi u-anim, iz Banabas mbo-akhaemám. (Taqa manqa mokho, “Ezoqa zita tøpøzu ezoqám.”) ³⁷ Ngenek manqei ndøwí. Yaq moni ndigu, geqas, Yesu Keliso-gí u-anim-té genøndapáz, ezoqa tøke nonqo.

5*Ananayas neka Safila, meakha manqat gi-einim*

¹ Geté ezoqa nøme møndøgoám. Iz Ananayás, neka ndego zas vømbøgoam. Tuqa iz Safilá. Até ndegó-a, ekeza manqei nøme, gèwí. ² Geté moni ndigu, gendapaz, nøme gèkhonáb. Tegu zas møndæ-otév. Yaq moni nøme ndigu, Yesu Keliso-gí u-anim-té genøndapáz. Yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Moni ndigu, qeiqasem, ngínik.”

³ Yaq Pita Ananayas gembo-ein, “Ananayas. Gekha zapâ, qo Saitan qoqombotak, qoqa mbøni mokho-te gendo-on, yaq Nqova Mbomambaqape voqombøe-khavoz, qo moni nøme qoqokhonab, manqei qoqowí. ⁴ Ndøgo qakeza manqei ndøgoám. Yaq qo qakeza poev-té qonøwí. Yaq moni qoqoqas, até ndigú-a, gemøqa-qakezanéz. Geté gekha zapâ, qo matavap soqøsoqa qoqo-tonqogim? Qo ambá av nqægo, ezoqa mba qombøekhavöz. Geté Mbumbukiam qombøekhavöz.”

⁵ Yaq Ananayas nqanek manqat ge-ewag, sègebøiáv, vønanim. Yaq ezoqa ewaqape, manqat giyogem, kha zøkhoí. ⁶ Yaq ezoqa ndakinak, teqa kha ndabuá gini-løvønømém, bavokho sasa ndø-eqanem, vømø-ozem.

⁷ Khapé outøpøteáv. Ande āv tri awáz ndægó, zas tündū-øn. Ndugu otevatéáv, matev ndøgo, qafakhan. ⁸ Yaq Pita gumbobevap, “Soqoní-eín. Moni ndigu qazoni-etoam, venanqei, ndigu manqei qazøte-wiim?”

Yaq gundu-qavøiu, “Venanqei.”

⁹ Yaq Pita gumbo-ein, “Gekha zapâ, qeivis namba, manqat qazo-kopo:nem av nqægo, Evezøza-ge Nqova Mbomambaqape khamasim-te qazoveem? Nqáe! Ezoqa ndigu, qoge anganeam gi-otøvem, mboqog tambav-té gonowaní. Yaq ndigu até qó-a, gé-eqæqonám.”

¹⁰ Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndugu teqa megemege-te sègebøiáv, vønanim. Yaq ndigu ezoqa ndakinak ginuqavaz, gi-ometam av nqægo, møndønanim, yaq bavokhó ginø-eqeinám, zivis-qa avønin-te vømø-otøvem. ¹¹ Yaq Klisten bawan ezoqam ate gi:goam neka ezoqa ewaqape, nqanek manqat giyogem, ndigu kha-khoiv kandambá.

Keliso-gi u-anim, ezoqa kandamba gikhakhæz

¹² Keliso-gi u-anim, ezoqam-qa mokho-te, umingiap matev kopoáv gimatønumam. Ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, Solomon-qa lou-qase-té ginøwambám, ndøgo Mbumbukiam-qa khoev-te. ¹³ Bavokho ezoqam, møe ndøsinønimám. Yaq ndigu Klisten ezoqam namba, tøkuateáv. Geté ndigu gèzø-vizupám. ¹⁴ Yaq Evezøza, ezoqa nøme mba mo:-unimanqatiním. Ezoqa kandambá. Angana nekā sakheis.

¹⁵ Matev ndøgo, ndigu Keliso-gi u-anim gimatønumat, ta zapaya ndøgo, ezoqa nøme enqoni-us ezoqam ndo-upøgimám. Yaq ndigu ekeza venanqei nonqo neka kita-te, nakhoa-té ginø-abumám. Yaq Pita-gé nqovønqova mba bekhantáz, ma ndego te:ma. ¹⁶ Até vemivemiav nøme-té-a, Zelusalem taon avønin-te ndøgo, enqoni-us ezoqam ndo-upøgimám, neka ezoqa nøme, nqova soqøsoqa giqantavam. Yaq ndigu ezoqa ate gi:goam, gèkhakhæz.

Enzol ezoqam, Keliso-gi u-anim gezøtøke, ndimbula-te gigoam

¹⁷ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka tegi paev ezoqa ate gi:goam, ndigu Sadusi ezoqam gigoam, ndigu ova ndø-einím, Keliso-gi u-anim-te. Ova kandambá qazøgoam. ¹⁸ Yaq ndigu até gindigonem, Keliso-gi u-anim sègegavém, ndimbula-te vønqeitaz. ¹⁹ Geté ta lova ndøgo, Evezøza-ge enzol ezoqam ndowáv, ndimbula mboqog vøzø-mboqogim, ndigu Keliso-gi u-anim bavokho sasa ndøkhatob, ²⁰ vøzø-ein, “Zo Mbumbukiam-qá khoev-té qanøzáv. Yaq ezoqam-qá megemege-té qazomówán, manqat ate ndægo, khandi-qa yaq-te, vozomé-zømās.”

²¹ Yaq ndigu u-anim, manqa o-mba mbøendapém, av enzol ezoqam gezømbe-ein. Yaq qanaqanus, khøuwa gendo-eqan, ndigu Mbumbukiam-qá khoev-té ginøzáv, ezoqa vømē-zømesim.

Ta khøuwa iz kopo-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka tegi paev ezoqam, Zu megetapak ate gi:goam ndøpisám. Manqa ndø-ovøemém. Yaq ndigu ndimbula khoev-te, manqat ndøkhofotøvém. Ndigu Keliso-gi u-anim, bègeáv.

²² Geté ndigu sasae ezoqam, ndimbula-te gifakhaz, ndigu Keliso-gi u-anim qaseáv, mokho-te ndøugu. Yaq ndigu sègeveséz, manqat vømø-einim, ²³ “Ni ndimbula khoev-te qeimø-fakhan, mboqog qeizømetat, tokøváp. Neka ndimbula keoge ezoqam mōndo-feazotát, mboqog-te ndøgo. Geté mboqog qeimboqogimem, ezoqam mbaín, mokho-te.”

²⁴ Ndego Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam-ge kawa neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek manqat giyogem, ndigu gò:bevupém, av nqægo, “Gè, ndigu gekha matēv zøfakhan?”

²⁵ Yaq ezoqam tendowáv ndøgo, vøzø-ein, “Nqáe! Nginik ezoqam, zo ndimbula khoev-te qazo-nqeitaz, Mbumbukiam-qá khoev-té gigú. Ezoqa me:zømesimít.”

²⁶ Yaq ndego vos keoge ezoqam-ge kawa neka tegi sasae ezoqam, tinøzáv ndøgo, nginik Keliso-gi u-anim, nqawa vømøndō-upøzo. Geté ndigu tøpøtøzateáv. Zapa ndøgo, ndigu møe ndøgoném. Soqáin ndøgo, ezoqa qaqa tizøgo, nandi vøepøub, neka vøpakhaēz.

Keliso-gi u-anim, manqa ovøyam-te, Mbumbukiam-qa Manqat manqate-te møe goneav qagoam

²⁷ Yaq ndigu vos keoge ezoqam, Keliso-gi u-anim, Zu megetapak-qá manqa ovøyam-té ginø-tonqozó. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gezø-ein, ²⁸ “Ni zo khafeap nizømbové, av nqægo, ‘Zo ezoqa Yesu-qa iz-te me:zømèsím.’ Geté nqáe! Zo nandav nømendim manqat, Zelusalem taon-te ate nqægo, sòzo-vøndøzém. Neka zo nī zoni-løvøyáp, ngenek ezoqam gilaem.”

²⁹ Yaq Pita neka ndigu Keliso-gi u-anim nøme gizø-qavøiu, “Ni Mbumbukiam-qá manqat bambupáev, ambá ndøgo, ezoqam-qa manqat. ³⁰ Nigi atanakha-zapazapa-ge Mbumbukiam, Yesu løvøte-té gendo-khandí:v, ndego zo qazolaem, tae mutui-te qazo-tøkewem. ³¹ Yaq Mbumbukiam ndego ekezan-té genø-eqeiú, neka teqa nakeamo zenda-te vøve. Yaq ndego kawa neka khandi etoam ezoqam ndøgoát. Yaq ni Izlael ezoqam tábizi-qambún, yaq Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa bembøē-navøem. ³² Matev ndøgo, Yesu gematønumam neka te-te vøfakhanumam, nī bōi qatiqeivám. Yaq ni ezoqa

niti-zømesimít. Neka até Nqova Mbomambaqapé-a, ndego Mbumbukiam ndigu tezø-etoumat, ndigu teqa manqa o-mba ndimbøe-ndape, ndego nqanek matev ate ndægo møndøqeív.”

Gamaliel-qa manqat, Keliso-gi u-anim-qa yaq-te

³³ Ndigu iz-akhayapak, nqanek manqat giyogem, ndigu qaqa kandambá gigonem. Yaq ambá pakhapakha zøkhaneamín. ³⁴ Geté Zu ezoqam-qa manqa ovøyam-te ndøgo, ezoqa kopo møndu:goám. Teqa iz, Gamaliél. Ndego Felisi ezoqám neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqám. Ezoqa vizap kandambá gimboqam. Yaq ndego gè-itán, ndigu Keliso-gi u-anim bavokho vøkhæ-khofotaz.

³⁵ Yaq ndego gezø-ein, “Zo nogi ezoqam, Izlael bawan-ak. Aiyá qagó, nginik ezoqam gekha matev tozozø-matanam. ³⁶ Zo gèmbø-mataváp. Nupøkhan mbá mbá. Tiudas ndøgoám. Ndego ekeza kha, kandambaqape me:veó. Ezoqa fo andléd gimboqam. Geté ndego gilaem, yaq ndigu te namba gi:goam, khokhó sege-panqanimát. Yaq matavap ndøgo, qambogoam, sègembøepá. ³⁷ Taqa zita-te, ta khøuwa-te ndøgo, gaman, ezoqam-qa iziz gindapat, ezoqá nøme ndøfakhán. Teqa iz Zudás. Gelili plovins-ák. Ndego gaman-te nakhag vøngaz. Neka ezoqa kopoáv gimboqam. Geté até ndègo-a, vølaem. Neka tegi paev ezoqam ate gi:goam, sège-panqanimát. ³⁸ Yaq nakémbá. No nginik ezoqam-qa yaq-te, āv qazømbé-ovøyám nqægo: Zo matev ndømatønømem, ti-te. Sègezø-iváv. Av tiqa sasae neka matev ezoqam-qa matavap-te mba qandofakhanin, yaq segemø-navøém. ³⁹ Geté, av nqanek matev Mbumbukiam-te qandefakhan, yaq zo kopømba mbáin, nginik ezoqam tozozømbø-khaz. Soqáin ndøgo, zo Mbumbukiam namba tozo-nøfeapat.” Yaq ndigu iz-akhayapak, Gamaliel-qa manqat, gè-unimanqatiním.

⁴⁰ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim, nango gizø-akha, vøndō-oz. Yaq gèfebám, khafeap vøzømbøve, av nqægo, “Zo ezoqa Yesu-qa iz-te, nqawa me:zømesím.” Yaq sège-nqonqotáz, vøzav.

⁴¹ Yaq Keliso-gi u-anim, nqanek Zu ezoqam-qa manqa ovøyam gi-ivøvem, ndigu khanakhanakh-ús giqavanat. Ndigu khanakhanakh-us tinigú ndøgo, Mbumbukiam ndigu eqeieqei ge:zæb, Yesu zapaya mivi matev gindapem. ⁴² Ndigu ezoqa zømesim ivøveáv. Geté khøuwa ate qæpavpavemam, Manqat Mbomambaqape me:zømesimám. Mbumbukiam-qa khoev-te neka ezoqam-qa khoev vinivinimba-te, ndigu āv gizømbe-ovøemám nqægo: Yesu, ndego Mesayá. Ezoqam ndègo, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z.

6

Tøke ezoqam seven givevesam

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, bawan qazø-khouwevtat, yaq ti mokho-te ponqombap ndøfakhán, yaq Zu bawan-ak, ndigu Glik manqat vømanqatām-a, yaq ndigu, Iblu manqat vømanqatam. Ndigu Zu bawan-ak, Glik manqat gimanqatam, āv gini-einím nqægo, “Zo khøuwa kopoav, ngængæm lou-qa yaq-te qazozø-tøkematun, ndigu angana gizø-pakhaez, yaq nigi ngængæm tøke agé upøgimáv.”

² Keliso-gi u-anim tuelv, nqanek manqat giyogem, yaq ndigu ezoqa ewaqape ndømøváb, Yesu gi-unimanqatintam, vøzø-ein, “Matev av nqægo, eqeieqei mbá, ni Keliso-gi u-anim, Mbumbukiam-qa Manqat zømesim tei-ivøvem, yaq lou etoam matev-tè qanimbō-ngetøgeapat. ³ Yaq nakémbá, nigi nøfuap, ezoqa seven zóvevesám, zo mokho-te, ndigu zo qazøte-zøtez, kha Nqova Mbomambaqapē qazømbe-tønøyām, neka ndigu

matavap loloakh ndōzōgō. Yaq ndigu tizí-áb, ezoqa lou tizø-etoumat. ⁴ Geté ni Keliso-gi u-anim, bazafōgakh ndōgo teitø-asazát, teiguligulimat neka ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat vøtí-zømesimāt.”

⁵ Ezoqa ewaqape khanakhanákh, nqanek manqat-qa yaq-te. Yaq ndigu Stiven ndøveatøvém, teqa unimanqatin bazafōgakh-us qambogoam neka kha Nqova Mbomambaqape vømbøe-tønøyam. Ezoqa nøme givevesam, Filíp neka Plokolús neka Nikanó neka Timón neka Pamenás neka Nikolás. Nikolas, ndego Antiok taon-ak ndøgoám. Geté ndego møndømø-Zu-bawan-ak-év, yaq ndego Mbumbukiam-anim vømbø-vizupam. ⁶ Yaq ndigu ezoqa seven, givevesam, Keliso-gi u-anim-té ginø-upøzó. Yaq ndigu gèzø-guligulím, neka zenda vøzømbø-awam.

⁷ Mbumbukiam-qa Manqat sège-vøndavát. Yaq Yesu-gi paev ezoqam, Zelusalem taon-te ndøgo, tiqa bawan sà tønø-khouwevtát. Até Mbumbukiam-gí iziz ezoqám-a, ezoqa kopoáv, Yesu-qa manqat vøndapem-a, vø-unimanqatinim.

Stiven gimøvøinam

⁸ Mbumbukiam Stiven gèmbø-tøkeám neka bazafōgakh vømbø-etoumam. Yaq Stiven, ezoqa mokho-te, umingiap matev kandakanda ndømatønumám. ⁹ Geté ezoqa nøme, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gimøvøbumam, ndøgo Nqovotøzat Ezoqam-qa Guliguli Khoev gimbo-akhaemam, ndigu Stiven namba, ponqombap ndøngazém. Nøme ndigu Sailini taon-ák neka nøme Aleksandlia taon-ák neka nøme Silisia manqei-ák neka nøme Esia manqei-ák. ¹⁰ Geté Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, Stiven matavap loloakh mbo-etoám. Yaq ndigu kopømba mbaín, teqa manqat tiløvumem. ¹¹ Yaq ndigu khonoam-te, ezoqa nøme tñnø-nøzøzó ndøgo, gizø-ein, “Zo ezoqa nøme, meakha manqat zómanqatát, av nqægo, ‘Ngenek ezoqam, Mozes-qa neka Mbumbukiam-qa iz ndøngi:tatún. Ni mðimbo-yogém, manqat av ge:manqatam.’” ¹² Yaq ta matev mokho-te ndøgo, ndigu ezoqa nøme neka megetapak neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, qaqa zølówáz, Stiven-qa yaq-te. Yaq ndigu até gindigonem, Stiven vø-møvøinam, Zu megetapak-qa manqa ovøyam-te sasa ndøndafem. ¹³ Yaq ndigu, ezoqa nøme, khavozam nonqo ndøtonqozó. Yaq ndigu āv gini-einím nqægo, “Ngenek ezoqam, Mbumbukiam-qa khoev neka Mozes-qa guguna manqat-qa yaq-te, manqat soqøsoqa oskia ndømanqatátún. ¹⁴ Ni ngenek āv qeimbøe-yogém nqægo, ‘Ngenek Yesu, Nazalet vemlav-ak, Mbumbukiam-qa khoev géngiú neka niqa matev ate ndægo vø-enënd, Mozes nigi atanakha-zapazapa-za gezø-etoam, yaq ni vizimø-ndapem.’”

¹⁵ Yaq Zu megetapak ate gi:goam, manqa ovøyam-te gigonavam, Stiven-te bøi é-møndøzømbø-fōgákh. Yaq bugug gimbo-qeivim, ndøgo waev ùnime:-papaqá. Andé enzol ezoqam-qa bugug me me:kewagám.

7

Stiven manqa ovøyam khoev-te, manqat gezø-manqatam

¹ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Stiven gembobevap, “Gè, manqat ndøgo, ngiqa-møvøet, unimanqatín?”

² Yaq Stiven gezø-qavøiu, “Tát-za neka ata-za! Zøtøndé-yogēm. Nigi atanakha-zapa Eibleem, Elan taon-te yageav qagoam, gete Mesopotemia manqei-te zua gegoam, yaq ndego Mbumbukiam Iz-akhae-qape mbofakhán, ³ vømbø-ein, ‘Qoqa manqei neka qakeza ezoqa vøzuváz. Yaq manqei ndøgo toqonøqáv, ma no tøteqamakh.’

⁴ Yaq Eibleem ekeza manqei, ndøgo iz nøme Kalde manqei gimbo-akhaemam, sège-iváv. Yaq Elan taon-té genøwáv, vømøqom. Yaq tege eve genanim, Mbumbukiam ndego nqáneq gendo-khofotáv, zo ndakin nqazoyage. ⁵ Geté Mbumbukiam Eibleem-te, manqei-qase etopøteáv. Mbaín! Geté ndego manqa mbusa mbové, av nqægo, manqei

ndõmbõ-etoám, ndego neka tegi zi. Ta khõuwa-te ndõgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, Eibleem nakhasam fakhaneav mbogoám. Zuá. ⁶ Mbumbukiam Eibleem áv gembõe-eín nqægo, ‘Qogi qazi manqei nõme-té géyagát. Ta manqei-te ndõgo, ndigu mo-manqei-aním mbá. Yaq ndigu yaq-fia mbain sasae ezoqam ndõgoát. Ezoqa ndigu géngenõzotát. Viav kandambá. Até tægoat, viav fo andléd. ⁷ Geté no ndigu bawan ezoqam, ndigu yaq-fia mbain sasae-te titõpõtavat, yaq-fia nqosõgeap nõzõ-etoám. Yaq taqa zita-te, qogi qazi gendó-fakház, ta manqei-te ndõgo ti:sokhoat. Yaq noqa iz nqáneq gí-eqatát.’

⁸ Yaq Mbumbukiam, Eibleem namba, poev ndõ-unimanqatín, neka ngusu qogõzat matev võmbõ-etoam. Yaq tege yo Aezek geqan, ta khõuwa-te ndõgo, ndego khõuwa eit qamõmbõ-ndap, Eibleem ngusum mbokepõtáz. Yaq ndego Aezek, matev até kopó, tege yo Zekop, ngusum võmbõkepõtaz. Yaq até Zekóp-a, tegi nakhei angana tuelv, ngusu vøzõqogaz, ndigu nigi atanakha-zapazapa-za kandakanda.

⁹ Ndigu atanakha-zapazapa-za, tigi eveqase-te Zosef, ova ndõ-einím. Yaq ndego gèwiím. Yaq ndigu ezoqam, ma gi:wiiím, Izip manqei-té ginõ-ituím, ndego yaq-fia mbain sasae ezoqam võveem. Geté Mbumbukiam até gegoám, te namba, ¹⁰ neka teqa yage fõgakh-te võkhandi:v. Yaq Zosef Felo-qa megemege-te go:-itan, ndego Izip manqei-akge kawa, Mbumbukiam matavap loloakh mbo-etoám. Yaq Felo, até gendego, Zosef vesõteve iz võmbõ-akha. Yaq Izip manqei ate qægoam neka kawa-qa khoev ate qægoam, ndégo tembo-kewagám.

¹¹ Yaq Izip neka Keinan manqei ate qægoam, vikia sekeqape ndõmát. Yage fõgakh kandambá. Nigi atanakha-zapazapa-za, lou mbaín. Gèzõ-navõém. ¹² Yaq Zekop geewag, av nqægo, Izip manqei-te, lou zua ndõgõ, yaq ndego ekeza nakheis, nigi atanakha-zapazapa-za, andé tene-khofotáz, ndõgo Izip manqei-te. ¹³ Yaq khõuwa nõme nqawa ginduzav, Zosef ekeza zapikia-za tenezõmás, av nqægo, ‘No zogé zõveqasé.’ Nðakin Felo mõndæ-otév, Zosef-gi namba-qaniap ngínik. ¹⁴ Yaq Zosef eve-te Zekop, manqat ndõkhofotáv, av nqægo: Ndego ekeza ezoqam namba, Izip manqei-té giabetõndozáv. Ndigu ezoqa ate gi:goam seventi-fáev. ¹⁵ Yaq Zekop Izip manqei-té genõwáv, ekeza ezoqa namba. Yaq ndõgo teyagám, atema võnaním. Neka até ndigú-a, tegi nakhei angana, nigi atanakha-zapazapa-za, ndõgo tiyagám, atema vumū-pakhaez. ¹⁶ Ndigu gipakhaetat, yaq tiqa kha Sekem manqei-té ginõ-tonqogimám. Yaq ndõgo, tinõ-osumám, ta manqei ozu-te ndõgo, ibugukhokhof Hamo-gi nakheis-qa manqei ozu qagoam, yaq Eibleem võwi.

¹⁷ Khõuwa qækhatoat, Mbumbukiam ekeza manqat te-unimanqatin, av ibugukhokhof Eibleem-te manqa mbusa ge:ve, ndigu bawan kandambá qazõ-khouwev, Izip manqei-te ndõgo. ¹⁸ Geté ndego kawa ezoqam ndakinak, Izip manqei gembo-kewagam, ndego Zosef-qa yaq-te otevatéáv. ¹⁹ Yaq ngenek kawa ezoqam, nigi atanakha-zapazapa-za gèzõmbe-khavozumám neka ngenõgim matev vøzõ-matõnumam. Ndego áv gene-võovám nqægo: Tigi nakhei ndakinak qaniap, bavokhó giabeto-abupít. Yaq ndigu tiabiti-pakhaetét.

²⁰ Ta khõuwa-te ndõgo, Mozes teneqán. Mbumbukiam poev kandambá te-te. Ndego geqan, yaq bugukhokhof evõndipakha-qá khoev-té gunugoám, neka võmbõ-kewagam. Lõvõyak misiká. ²¹ Geté bavokho gimõ-ivõvem, av Felo manqa ge:võovam, ndego Izip ezoqam-ge kawa, yaq kawa-gú yu ndõ-omét. Yaq ndugu gè-anqó, neka kopõmba ande av ekeza nakhasam nde:go võ-okef. ²² Yaq ndigu Mozes, Izip ezoqam-qá matavap loloakh

7:6 7:6-7 Gen 15:13-14; Exo 12:40 **7:7** 7:7 Exo 3:12 **7:8** 7:8 Gen 17:9-14; 21:4 **7:9** 7:9 Gen 37:11, 26-28; 39:1-3, 21-23 **7:10** 7:10 Gen 41:37-44 **7:11** 7:11 Gen 41:54; 42:1-2 **7:13** 7:13 Gen 45:1-4, 16 **7:14** 7:14 Gen 45:9-11; 46:27 **7:15** 7:15 Gen 46:1-7; 49:33 **7:16** 7:16 Gen 23:2-20; 33:19; Josh 24:32 **7:17** 7:17-18 Exo 1:7-8
7:19 7:19 Exo 1:11-22 **7:20** 7:20 Exo 2:2 **7:21** 7:21 Exo 2:3-10

me:-ometimám, ate qægoam. Yaq ndego otevat kandambá. Manqa manqate nekā sasae gone-qa yaq-te.

²³ Yaq Mozes viav foti qamømbo-ndap, yaq ndego okha ndøwáv, ti-te ndigu, Izlael ezoqam, tegi ekeza ezoqam. ²⁴ Yaq ndego tekewág ndøgo, Izip ezoqam, Izlael ezoqam ndøfeumát. Yaq Mozes até gendego, vømbõtøke, Izip ezoqam pakhapakha vømbø-khana. ²⁵ Mozes āv gene-matavupám nqægo: Ekeza ezoqam àbe-matøvemém, av nqægo, ndego Mbumbukiam ndokhofotáv, ndigu vøe-khandī:z. Geté ndigu matavapøteáv. ²⁶ Yaq khøuwa nøme qandopave, Mozes Izlael ezoqa menas ndøzømét, ginøfeat. Yaq ndego ndigu nqawa tøkuzuat-qa ndøgoám, gezø-ein, ‘Nqæ! Zo bawan kopó. Zo gekha zapá, nqazo-nøfeet?’ ²⁷ Geté ndego, ma nøfe gendengaz, Mozes gènqontáv, vømbø-ein, ‘Ge qó, gekha ezoqām ndøveataq, nigi kawa neka manqa ovøyam megeat ezoqam toqogoat?’ ²⁸ Gê, qo até nó-a, løvømbe-qa qógo, av nømøkhaiya Izip ezoqam qotelavao?’ ²⁹ Mozes nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego gèkhokhón, Midian manqei-te vømøqom. Ta manqei-te ndøgo, ndego mo-manqei-aním mbá. Yaq geyagam ndøgo, nakhei angana menás gimbo-fakhaz.

³⁰ Yaq viav foti nøme qame-navøem, leg-av manqei-te, Sainai lolol avønin-te, enzol ezoqam mbofakhán. Tae-qase wageap-us mokho-té genømbo-fakhán. ³¹ Mozes nqanek matev geqeiv, ndego nqova ndafe kandambá. Yaq avønin-te gewav, matev uni qeivi-qa gegoam, ndego Evezøza-qá manqa wag ndø-ewág. Ndøgo āv qane-eín nqægo, ³² ‘No qogi atanakha-zapazapa-za-gé Mbumbukiám, ndigu Eibleem neka Aezek neka Zekop.’ Mozes kha wageap kandambá, nqanek manqat ge-ewag. Yaq ndego møe ndøgó, vøekewág. ³³ Yaq Mbumbukiam gembo-ein, ‘Qoqa tamak vøkhofóé. Zapa ndøgo, nqanek manqei, ma nqoqote-ya, khakheitáp. Noqá. ³⁴ No matev soqøsoqa, Izip ezoqam nogi ezoqam ndizø-matanam, møeqeiv. Neka tiqa fumugap, møe-ewág. No ndøgo tøtøndevís, no ndigu nóñqovotáz. Yaq nakémbá, mòqoqáv. No nqawa Izip manqei-té qatø-khofotáq.’

³⁵ Ngenek Mozes, ndégo, ibugukhokhof Zu ezoqam gisanqawem, gimbo-einim, ‘Ge qó, gekha ezoqām ndøveataq, nigi kawa neka manqa ovøyam megeat ezoqam toqogoat?’ Geté ndego Mbumbukiam ndokhofotáv, ezoqa tezømbo-megetet neka vónqovotáz. Nqanek sasae, enzol ezoqam mokho-té genømbo-etoám, ndego tae-qase wageap-us mokho-te gembo-fakhan. ³⁶ Yaq ndigu Izlael ezoqam, ndégo tezømbo-megé, Izip manqei vø-ivøvem. Ndego umingiap matev kandambá gegoat, até Izip manqei-té-a neka kewan-te ndøgo, Ndaola Køkouk ndimbo-akhayam, neka ta viav foti ndøgo, ndigu leg-av manqei-te gigoam. ³⁷ Ngenek Mozes, Izlael bawan-ak āv gezømbe-eín nqægo, ‘Mbumbukiam zo mokho-te manqa vevezam ezoqam ndøveatáv, av no nqate:go.’ ³⁸ Nigi atanakha-zapazapa-za, leg-av manqei-te ndøgo, Sainai lolol avønin-te giwambupam, lolol-te Mozes ndøqavíg, Mbumbukiam-ge enzol ezoqam-qa manqat vømø-ewag. Mbumbukiam-qa khandi manqat, ndégo tendáp, ni vønī-etoam.

³⁹ Geté nigi atanakha-zapazapa-za, teqa manqat upøgimáv. Ndigu sège-sanqawám, neka Izip manqei-te nqawa vesezam-qa ndøgoám. ⁴⁰ Mozes lolol-te go:goam, yaq ndigu Elon, tege zapikia, āv gimboe-einím nqægo, ‘Tae khøuiap mbumbuk qoní-khakheinøvem. Yaq ndøgo tønimbó-megetát. Zapa ndøgo, ndego Mozes, ni Izip manqei-te gendo-itumb, ni zī:nøtenák, gekha matev mbøfakhan.’ ⁴¹ Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ndigu tae ndøkhøuwimém. Andé kao nakhasam-qá bugug me:kewagám. Yaq ndigu até gindigonem, søvakha gigiap vømbø-løvusømem. Ta tae khøuiap ndøgo, ekeza zenda gi:khakheinømem, andé Mbumbukiam me me:vewém, neka khanakhanakh vømbøgonem.

⁴² Yaq Mbumbukiam ndigu zitá genewuáb, neka ekeza matev soq̄soqa-te v̄z̄ō-ivav. Yaq ndigu kh̄ouwa neka l̄v̄oyak neka nduku z̄otabupám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa mbuk-te, āv qane-peawáp nq̄ægo,

‘Mbumbukiam ge-ein,

“Zo Izlael ezoqam. Zo viav foti leg-av manqei-te qazotu-yageapam, etoam matev neka s̄v̄akha l̄v̄usam matev qazogoam, zo nd̄ogo n̄ō zon̄o-mat̄o-numam?

Av taoká. Nó mbá.

⁴³ Geté zo ndego khape mbumbukiam Molek-qá palai khoev zo-eqatát neka ndego khape mbumbukiam n̄ome, Lefan, teqa nq̄ov̄nq̄ova, ndukuam ge:khamas, voz̄o-eqatat.

Zo tae kh̄ouwiap zokhakhein̄ómém, vozomb̄o-tabupam.

Yaq nakémbá, no zo nd̄ængeasám. Qámbá.

Zo Bebilon manqei nd̄ozo-l̄v̄uím.” ’

⁴⁴ Nigi atanakha-zapazapa-za leg-av manqei-te giyageapam, ndigu Mbumbukiam-qá palai khoev z̄ogoám. Ta palai khoev mokho-te, Mbumbukiam āv genez̄omás nq̄ægo: Ndego m̄ond̄ogoám, ti namba. Mbumbukiam ekezan mbo-eín, Mozes, neka nq̄ov̄nq̄ova v̄ōe-omat, nq̄anek palai khoev ande āv kiníwewēm. Yaq giwewem, ndigu ùni mb̄epavát.

⁴⁵ Yaq ta kh̄ouwa-te nd̄ogo, Zosua nigi atanakha-zapazapa-za-ge megeat ezoqam gegoam, yaq ndigu nq̄anek manqei gindapem, nd̄ogo bawan vini-ak-qa manqei qagoam, ndigu Mbumbukiam tiqa megemege-te gengeasumat, yaq nigi atanakha-zapazapa-za nq̄anek palai khoev m̄ando-ndapém, nd̄ogo ev̄ondipakha-za gi:kawawavun. Yaq nq̄ánek qaw-evám, atema Deivid-gi kh̄ouwa v̄om̄o-khant̄ozem. ⁴⁶ Deivid, ndego ezoqam matev mbomambaqapé. Mbumbukiam khanakhanákh te-te. Yaq ndego Mbumbukiam āv gemb̄evíam nq̄ægo, ‘Ambá khoev egeieqei n̄otaqa-wevín. Yaq ni Zekop-gi zi, nd̄ogo teitaqá-vizupát?’ ⁴⁷ Geté Mbumbukiam ndego takeáv. Yaq Deivid-ge yo, Solomon, manqa nd̄ego tev̄ovám, Mbumbukiam-qa khoev giwewem.

⁴⁸ Geté unimanqatín, Mbumbukiam, ndego Egeiwat-Qape, khoev-te qonumáv, nd̄ogo ezoqa zenda gi:wewemín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa n̄ome, ge-ein, ⁴⁹ ‘Evez̄oza āv gene-eín nq̄ægo, “Noqa qonam nonqo, yán. Neka manqei-qape, noqa zenda tokhotapak awam nonqó. Yaq ge z̄o, gekha khoev bugug zon̄owewēm? Neka manqei áv khaz̄oté-qeivím, no t̄oteyagat? ⁵⁰ Gigiap ate nq̄ægo, no n̄okezan nokhakheinám.” ’ ’

⁵¹ Stiven nq̄anek emanqat ate nd̄ægo gumuvotot, yaq ndego manqa ov̄oyam mege-tapak, āv gez̄ombe-eín nq̄ægo, “Zo sapi ezoqám! Zoqa mb̄oni neka zoqa matavap ḡez̄o-tokeáp. Zo Mbumbukiam z̄otezateáv neka teqa manqat yogeapáv. Até zó-a, zo Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape oskia zosanqawé, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:mat̄o-numam. ⁵² Gê, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa kopo m̄ond̄ogoam, zogi atanakha-zapazapa-za yage ngi:wateav qambogoam? Mbaín. Neka ndigu ezoqam, ge:z̄omesimam, av nq̄ægo, ndego Ezoqam Ndaf̄oyamba-qape nd̄ondowāv, ndigu ḡez̄itagám. Ngenek ezoqam, gi:manqatam, m̄ond̄o-geavún. Geté zoqa matev até kopó, av zogi atanakha-zapazapa-za gi-goam. Zo s̄ozombo-qambúz, voz̄olaem. ⁵³ Zo Mbumbukiam-qa guguna manqat m̄ozondapém. Mbumbukiam-gí enzol ezoqam mo:veém, zoqa zenda-te. Geté zo o-mba ndapeáv.”

Stiven nandi gi:pouwim, genanim

⁵⁴ Ndigu manqa ovøyam megetapak, Stiven-qa manqat giyogem, ndigu qaqa kandambá neka khaya vømbø-vivisumem. ⁵⁵ Geté Stiven, Nqova Mbomambaqape kha é-møndømbøi-tønøyám. Yaq ndego yan-té genøqán, Mbumbukiam-qa waev bazaføgakh-us vøqeiv neka Yesu vø-omet. Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyám. ⁵⁶ Yaq Stiven āv gezømbe-eín nqægo, “Nqáe! No yan mboqoat nqæqeivi. Neka Ezoqam-ge Yo, Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyá.”

⁵⁷ Yaq ndigu nqanek manqat gimboyogem, zenda gea me:tokeám, vøtøkuz. Yaq sa tinø-viviám ndøgo, ⁵⁸ Stiven vø-møvøinam. Yaq taon bavokhó ginø-ituím. Yaq nandi gini-pouwím. Ndigu ezoqam, Stiven-qa manqat gisøkuzømem, yaq nandi pouwi gingazem, tiqa ndabua loloakh møndøkhofóé. Yaq ezoqam ndakinak-qá zenda tokhotapak-té ginø-awém. Teqa iz, Sól. Yaq ndego tembo-kewagám.

⁵⁹ Yaq Stiven nandi gi:pouwat, ndego āv gene-akhá nqægo, “Yésu. Evézøza! Noge nqova vøkható!” ⁶⁰ Yaq ndego sa manazap ndømøkuí, vø-akha, “Evézøza! Qo nginik ezoqam-te, nqanek matev soqaqape ngimatønunit, yaq-fia ndøtá.” Yaq nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, tēnenaním.

8

¹ Ndigu Stiven gilaem, Sol møndø-unimanqatín.

Sol Klisten ezoqam gengiæzotat

Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu Stiven gilaem, Klisten bawan ezoqam ngiæzoat matev ndøngáz, Zelusalem taon-te ndøgo. Yaq ndigu Klisten ezoqam ate gi:goam, Zudia neka Samalia manqei-té ginø-panqaním. Keliso-gí u-anim mba ndøsokhoám, Zelusalem taon-te ndøgo.

² Yaq ezoqa nøme, ndigu Mbumbukiam gimbo-vizupam, Stiven gè-otøvé. Ndigu enu kandambá te-te.

³ Geté ndego Sol, Klisten bawan ezoqam ngiæzoat matev ndøngáz, ta khøuwa-te ndøgo. Yaq ndego tenø-okhoám ndøgo, khoev ate qæpuatat, ndigu vøgavemín, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, angana nekā sakheis, yaq ndimbula-te sasa ndønqeisamín.

Filip Samalia manqei-te, ezoqa Mbumbukiam-qa manqat gemezømas

⁴ Geté ndigu Klisten ezoqam, manqei vinivinimba-te gipanqanim, Mbumbukiam-qa Manqat sège-vøndazát, ma gi:-okhoam ndøgo.

⁵ Até Filip-a, matev até kopó gego. Ndego Samalia manqei mokho-te, taon nøme-te gemøfakhan, yaq ndigu ezoqam, Keliso-qá yaq-té gene-zømesimát. ⁶ Yaq ezoqa ewaqape, Filip-qa manqat giyogem neka umingiap matev vøqeivim, gematønunit, ndigu yoge eqeieqei ndøgoném te-te. ⁷ Ezoqa kopoáv, ndigu nqova soqøsoqa gizømbu-goam, ndigu sègezø-fakház. Zøgeæz-ús. Neka kagi ezoqam neka okho soqøsoqa ezoqam kopoáv, sège-khakhæz. ⁸ Yaq ta taon mokho-te ndøgo, ezoqa khanakhanakh kandambá gindapem.

Saemon, ndego manqa-sisi ezoqam, teqa emanqat

⁹ Ta taon-te ndøgo, ezoqa nøme møndøgoám. Teqa iz Saemón. Ndego manqa-sisi matev ndømatønunit. Yaq ndigu Samalia ezoqam, nqova zøndaføgimám. Neka ndego ekeza kha, ezoqa kandambaqape me:vewám. ¹⁰ Yaq ezoqa ewaqape, iz-akhayapak nekā khokho ezoqam, te-mbá tiwaumám ndøgo. Yaq āv gini-einimín nqægo, “Ngenek Mbumbukiam-qá bazaføgakh ndøndáp, ta bazaføgakh ndøgo, bazaføgakh kandambaqape ndimbo-akhayam.” ¹¹ Yaq ndigu yoge eqeieqei mbogoám. Zapa ndøgo, teqa manqa-sisi matev mokho-te, ndego nqova zøndaføgimám. Viav kopoáv.

¹² Geté Filip, ndigu ezoqam, Manqat Mbomambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka Yesu Keliso-qa bazaføgakh-qa yaq-te ge:zømas, yaq ndigu gè-unimanqatiním, angana nekā sakheis, neka ibøkha iz vøndapem.

¹³ Até Saemón-a, v̄-unimanqatin neka ibøkha iz v̄ndap. Yaq ndego Filip-te, gè-mø-tøkenøvé. Ndego nqova ndafe kandambá, umingiap matev vinivinimba geqeivam, Filip gematønumam.

¹⁴ Yaq Keliso-gi u-anim, Zelusalem taon-te giyagam, giyogem av nqægo, Samalia ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat m̄ndø-ndapēm, yaq ndigu Pita neka Zion tikhofotáz, ti-te. ¹⁵ Yaq ndigu ezoqa menas gimøfakhaz ndøgo, ndigu Samalia ezoqam-qa yaq-te, āv gini-guligulimém nqægo, Nqova Mbomambaqape ndøndafēm. ¹⁶ Zapa ndógo, ndigu Nqova Mbomambaqape ndafeáv. Geté Evezøza Yesu-qa iz-te, ibøkha iz mba ndøndapēm. ¹⁷ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim menas, zenda zømbø-awám, yaq ndigu Nqova Mbomambaqape v̄ndafem.

¹⁸ Yaq Saemon geqeiv, ndigu ezoqa nøme, Nqova Mbomambaqape gindafem, ndigu Keliso-gi u-anim zenda gizømbø-awam, yaq ndego moni ndondapáz. ¹⁹ Yaq ndego Pita neka Zion, āv gezømbe-eín nqægo, “Até nó-a. Bazaføgakh nandav, zonø-etøomém. No ezoqa nøme zenda, t̄bazømbe-awám, yaq ndigu Nqova Mbomambaqape betēndafem.”

²⁰ Geté Pita gembo-qavøiu, “Qo nandiv moni namba, gøinam-té qonøqáv! Manqazapá nandav, qo qoqo-matavupam av nqægo, Mbumbukiam-qa etoam matev, moni qoqotēwī. ²¹ Qo kopømba mbain, nqanek sasae mokho-te toqotugoat. Zapa ndógo, qoqa mbøni, eqeieqeí mbá, Mbumbukiam-qa bøi-te. ²² Vøqambúq. Qoqa manqa-zapazapa nandav, zitá qanewuá. Yaq Evezøza qombóviám. Eisa, yaq ndego ta manqa-zapa nandav pømbøé-navøēm, penømakhaya, qo teqa bazaføgakh amba moni toqote-wiin. ²³ No āv qate-qamekhé nqægo: Qoqa matavap khàpumu-soqá. Neka manqa-zapazapa matev, qo m̄ndø-løvnáq.”

²⁴ Yaq Saemon gendo-ein, “Zo ezoqa menas, Evezøza āv qazømbøé-viømém nqægo: Matev nandav, av zo nqazonømbe-manqate, befákhán no-te.”

²⁵ Pita neka Zion, ta taon-te ndøgo, ezoqa Evezøza-qa manqat gi:zømesimat, qazømbe-navøem, yaq Zelusalem taon-té ginøqaváz. Yaq nakhoa livin-te ndøugu gu:-apat, ndigu Samalia manqei-te, vemiyav kopoáv, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát.

Filip Itiopia ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat ge-omat

²⁶ Khøuwa nøme, Evezøza-ge enzol ezoqam, Filip āv gembøe-eín nqægo, “Mòqo-itán, yaq ta nakhoa-te ndógo toqonøqáv, ma Zelusalem taon-te qandewav, atema Gaza taon-te ndø-ovøev.” (Ta nakhoa-te ndøgo, ezoqa agé okhomáv.) ²⁷ Yaq Filip até gendego, gè-itán, v̄waw. Yaq nqáe! Nakhoa livin-te ndøugu, ndego ezoqa mbøeqatáz. Ngenek Itiopia manqei-ák. Gaman iz akhae ezoqám. Kawa sævam, tuqa iz Kandasi, tugé sasae ezoqám. Tuqa gigiap ate qægoam neka moni ate gi:goam, ndégo tembo-kewagám. Ndego Zelusalem taon-té gegoám. Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatám. ²⁸ Yaq ndakin ekeza manqei-té genø-qavanát. Manqei khagua wil-us-té gono-qotavún, hos gulivavun. Yaq ndego, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya-qá mbuk ndøgeve:mavún.

²⁹ Yaq Nqova Mbomambaqape, Filip āv gembøe-eín nqægo, “Toqonøqáv ndógo, hos manqei khagua wil-us ndulivav. Yaq avønín soqombómá.” ³⁰ Yaq Filip tenøvuáo ndógo. Yaq ndego ngenek ezoqam āv gembøe-ewág nqægo: Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya-qá mbuk ndøgeve:mét. Yaq Filip gembobevap, “Mokho moqombó-ndap, nandav nandoqo-geve:met?”

³¹ Yaq ndego gembo-qavøiu, “Gé, mokho áv khambøéndāp, ezoqam ovøyam nonqo mbain tøgoat?” Yaq ndego até gendego, Filip v̄økhatø, ova v̄ø:qavig, te namba v̄ømøqonav. ³² Mbumbukiam-qa Manqat ndøgo, gegeve:mavun, nqáneq, “Ndego andé sip me me:-ituím, ndugu laelae-qa ndimbogo.

Neka ate av-té, sip nakhasam nduigu, su gimbo-qogemín, manqat mbain tugoat, até ndego-a, manqat mbain.

³³ Ndego ngenøgim kandambá gendap.

Yaq manqa ovøyam ndøgo, gimbo-etømem, eqeieqeí mbá.

Ezoqa tegi zi-qa yaq-te gémanqateák.

Zapa ndøgo, teqa yage, nqanek manqei-qape-te, livin-mbá gembøe-kepøzém.”

³⁴ Yaq ndego gaman ezoqam, Filip gembo-ein, “Qoténømānd. Ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, gekha ezoqā mé:manqate? Ekezân, ó, ezoqâ vini?”

³⁵ Yaq Filip manqat ndøgo sogomanáz, Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, vøe-omat.

³⁶ Yaq ndigu ate av-té nakhoa-te gi:teitat, ibøkha ndøqeivím. Yaq ndego gaman ezoqam gendo-ein, “Nqáe! Ibøkha nqáne. No ambá ibøkha iz nondapín.”*

³⁸ Yaq ndego gaman ezoqam, nøzøgim ezoqam bøyat manqat mbo-ein, vøbøen. Yaq Filip, ndego gaman ezoqam namba, tinø-ová ndøgo, ibøkha iz vømbø-etoam.

³⁹ Yaq ibøkha-te nango gindu-fakhaz, yaq nqova mbaín, Evezøza-ge Nqova Mbomambaqape, Filip sègekható. Yaq ndego gaman ezoqam, Filip nango ometeáv. Yaq sège-qavanát. Khanakhanakh-ús.

⁴⁰ Yaq Filip Azotus taon-té gemøfakhán. Yaq gemat, atema Sæzalia taon-te vømøfakhan, ta vemíav ate qægoam, nakhoa-te qo:goat, ndego ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát.

9

Sol Yesu Keliso-te geqambun

(Kel 22:6-16; 26:12-18)

¹ Zelusalem taon-te ndøgo, Sol Evezøza-gi paev ezoqam, sekembá sègezø-utavám. Zitøge-qa zøgoám. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-té genøwáv, ²pepa peawam manqat vømømbø-ein. Yaq ndego, av teqa poev qægoam, pepa äv tembøe-peawám. Gekha ezoqām ndigu, Sol tiqasat, ndigu Yesu-qa Nakhoa ndimbopaev, angana nekā sakheis, ndego kopømbaqapé, segé-gavemát, neka Zelusalem taon-te vøtonqozoāt, yaq ndimbula-te sasa ndønqeitazāt. Nqanek pepa, ndego Damaskus taon Zu ezoqam-qa guliguli khoev megetapak-té genø-peawám. Yaq Sol bèndapét, atema ti-te ndigu.

³ Geté Sol gewav, Damaskus taon gumu-khatoam, yaq nqova mbaín, yan-te, waev bæbæs-qape ndovís, vøgutav. ⁴ Yaq ndego manqei-té genøbøiáv. Manqa wag mba mo-ewág. Ndøgo äv qane-ein nqægo, “Sol, Sol! Gekha zapâ, no ndoqo-ngiænotet?”

⁵ Yaq Sol gendo-ein, “Kándambaqape. Qo khoqonø-goam?”

Yaq manqat ndøgo, qando-qavøiu, “No Yesú. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet. ⁶ Ndakin mòqo-itán. Yaq taon-té qonøqáv. Ezoqam ndégó. Yaq ndego ndøqa-ein, qo ande äv khoqotégó.”

⁷ Ezoqam ndigu, Sol namba gi:apat, sègewán. Manqa wag mba gi-ewagam, gete ezoqam mbain, yaq ndigu møe ndøgoném. Ndigu nqova zøndáf. Yaq manqa manqateáv.

⁸ Yaq Sol manqei-te geveam, nqawa ge-itan, bøi geqaqanam, ndego bøi waev mbaín. Yaq ndigu pingi mbogeaném, Damaskus taon-te vø-ituim. ⁹ Sol khøuwa misiká, bøi waev mbain gegoam. Lou logemāv-a, ibøkha izumav.

¹⁰ Damaskus taon-te ndøgo, Yesu-ge paev ezoqam kopo møndøgoám. Teqa iz Ananayás. Ndego umingiap ndøqeív. Evezøza iz mboveó, “Ananayas.” Yaq Ananayas äv gene-qavøiú nqægo, “Evézøza. No nqæya.”

¹¹ Yaq Evezøza Ananayas gembo-ein, “Mòqo-itán. Ta nakhoa-té ndøgo toqonøqáv, Nakhoa Ndaføyamba-qape ndimbo-akhayam. Zudas-qa khoev-te toqomø-fakhaq, yaq ezoqa Tasmus taon-ak-qá yaq-té qozømbé-beváp. Ndego iz nqambógo, Sól. Nqáe! Ndego

8:36 8:36 Kel 10:47 * **8:36** 8:36 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: **37** Yaq Filip gembo-ein, “Qanimáv. Uni toqote-unimanqatin, yaq kopømbaqapé.” Yaq ndego gendo-qavøiu, “No møe-unimanqatin, av nqægo, Yesu Keliso, ndego Mbumbukiam-gé Yó.” **8:40** 8:40 Kel 21:8 **9:1** 9:1 Kel 8:3

gèguligulimít. ¹² Sol umingiap ndøqeív. Ndøgo āv geneqeív nqægo: Ezoqa kopo, iz nqambogo Ananayas, khoev-té genømbo-ón, zenda vømbøe-ao. Yaq ndego bøi waev nqawa tèabetendáp.”

¹³ Geté Ananayas gendo-qavøiu, “Evezøza. No nandev ezoqam-qa yaq-te, manqat kandambá qæ-ewagam, av ndego qogi ezoqam, Zelusalem taon-te ndøgo, matev soqøsoqa gezømbe-matønumam. ¹⁴ Yaq ndakin ndego Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz-te, nqanek Damaskus taon-té gegó. Yaq ndego até nqanék-a, gekha ezoqām ndigu, qoqa iz ndi-eqawat, tèabete-gavém.”

¹⁵ Geté Evezøza Ananayas gembo-ein, “Sègeqáv! Zapa ndøgo, no nøveatáv, ndego. Ndego noqá sasae ndøgoát. Ndego ezoqa tèabete-zømesím, noqa yaq-te, até ndigú-a, bawan vini-ak neka tigi kawakawa-za neka Izlael ezoqam. ¹⁶ No ndego āv qaté-omát nqægo: Ndego nqosøgeap neka viniv kandambá teqeivat, no zapaya.”

¹⁷ Yaq Ananayas tenøwáv ndøgo, ta khoev-te ndøgo, vømø-on. Yaq ndego Sol zenda mbøe-áo, vømbø-ein, “Nøfu! No Evezøza ndokhofotán, qo-te, ndego Yesu, nakhoa-te geqafakhan, qo nqanek qoqogeavun. No ndego ta zapaya ndøgo tende-khofotán. Qo bøi nqawá qonøkewág, neka kha Nqova Mbomambaqapé qaqambé-tønøyám.”

¹⁸ Yaq nqova mbaín, Sol-qa bøi-te, andé zongøyam-qá paq me ndenqeivøém. Yaq ndego bøi nqawá genøkewág. Yaq Sol tenø-itán ndøgo, ibøkha iz vøndap. ¹⁹ Yaq ndego lou vølog. Yaq kopømbá, bazaføgakh nqawa qamøndæ-vesez.

Sol Damaskus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

Yaq Sol elavøqase møndø-qovezám, ndigu ezoqam namba, Yesu gi-unimanqatintam, Damaskus taon-te ndøgo. ²⁰ Yaq ndego ndaføyambá, Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-té genø-okhoám, ezoqa Yesu-qa yaq-te sasa me:zømesim, neka vøzø-ovøyam, av nqægo, Yesu ndego Mbumbukiam-gē Yø.

²¹ Ndigu ezoqam ate gi:goam, teqa manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq gi-einim, “Gê, ezoqam ngénèk, ndego Zelusalem taon-te, ndigu ezoqam gengiæzotam, ndigu Yesu ndi-unimanqatinat? Ndego até nqanék-a, ndøgo te-negeavún, ezoqa av ngi-gu gégavém, yaq Mbumbukiam-gí iziz ezoqa kandakanda-té genø-tonqozó.”

²² Sol-qa nømendim matev, taqa bazaføgakh sà tønø-khouwevtát. Ndego ezoqa āv gene-zømesimám nqægo: Yesu ndego Mesayá. Ezoqam ndégo, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z. Yaq ndigu Zu bawan-ak, Damaskus taon-te ndøgo giyagam, kopømba mbaín, vømbøé-qavøinām.

²³ Khøuwa andé møe-mbá segembo-auwám. Yaq Zu bawan-ak gèmbø-voqoém. Ambá gelaemín. ²⁴ Geté Sol nqanek voqoe-qa yaq-te, é-møndæ-ewág. Ndigu ezoqam, laelae-qa gimbogoam, lovølova neká pavpave, vos oskia mbøe-keavám, taon mboqog-te. ²⁵ Geté khøuwa nøme, qapøis, Sol-gi paev ezoqam, ava-té ginø-utøvé, taon uta bøi mboqog-te sasa ndøføløtøvem, vøkhokhon.

Sol Zelusalem taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

²⁶ Yaq Sol Zelusalem taon-té genøveséz. Yaq ndego ambá Yesu-gi paev ezoqam namba me:tøkuanemín. Geté ndigu møe mbogoném. Ndigu unimanqatinteáv, av nqægo, ndego ndakin møndø-Yesu-gē-paev-ezoqam-év.

²⁷ Geté Banabas gèkható, Keliso-gi u-anim-te sasa ndø-itu. Yaq ndego tènøzø-ovøyám ndøgo, av nqægo, Sol nakhoa-te Evezøza ndø-omét, yaq ndego manqat vømbø-ein. Yaq Damaskus taon-te ndøgo, ndego ezoqa Yesu-qá iz-té gene-zømesimám. Kha føgakh-mbá neka møe mbaín. ²⁸ Yaq Sol namba me:goám, ndigu. Yaq Zelusalem taon-te ate qægoam, ndego ezoqa, Evezøza-qá iz-té gene-zømesimám. Kha føgakh-mbá neka møe

goneáv. ²⁹ Ndego até namba ndigú-a, Zu ezoqam, Glik manqat gimanqatam, manqa vōmanqatam, neka ti namba manqa vō-itumbam. Yaq ndigu ambá gelaemín. ³⁰ Geté Kliten zifuap, taqa yaq-te manqat giyogem, yaq ndigu Sol Sæzalia taon-té ginø-ituím, ekeza taon-te sasa ndøkhofotøvem, Tasmus.

³¹ Ndigu Kliten bawan ezoqam, Zudia neka Gelili neka Samalia manqei-te ate qægoam giyagam, ndigu ndakin sambi zøgoám. Tiqa unimanqatin matev, møndøzø-føgføgakhám, yaq ndigu Evezøza vømbō-vizupam. Yaq Nqova Mbomambaqape-qa zita tøpøzu matev mokho-te, tiqa bawan sà tønø-khouwevtát.

Pita Ainas gekhakhæv

³² Khøuwa nøme, Pita manqei vinivinimba-te gevatam, yaq Lida vemiav-té genøfakhán, Kliten ezoqam-te okha vøwav. ³³ Yaq ta vemiav-te ndøgo, kagi ezoqam ndø-omét. Teqa iz Ainiás. Ndego viav kopoáv, venanqei nonqo-te mbá gesømbimám. Até qægoam, viav éit.

³⁴ Yaq Pita ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ainas. Yesu Keliso gékhakhæq. Mòqo-itán, neka venanqei nonqo vølvøen, nandoqote-sømbiam.” Yaq nqova mbáin, Ainas sège-itán.

³⁵ Ezoqa ewaqape, Lida vemiav-te neka Salon vemiav-te giyageapam, Ainas gi-ometam, ge-eqeieqei-ev, yaq ndigu Evezøza-té ginøqambúz.

Pita Tabita løvøte-te gukhandi:v

³⁶ Ziopa taon-te, sævam møndøgoám, Yesu gu-unimanqatintam. Tuqa iz Tabitá. Glik manqat-te, Dokas mbo-akhaemám. Ndugu matev eqeieqei ndømatønumám, neka gigiap-av ezoqam vøzø-tøkemam. ³⁷ Yaq Pita Lida vemiav-te gegoam, Tabita enqoni ndøndáp, vønanim. Yaq tuqa kha gèsunguzím. Yaq khoev ova kouwat-té ginøveém.

³⁸ Ziopa taon qambaqapé mbá, Lida vemiav-te. Yaq Ziopa taon-te ndøgo, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, giyogem av nqægo, Pita Lida vemiav-té gegō, yaq angana menas ndøkhofotáz. Ndigu Pita-te, manqat āv ginindapát nqægo: Ndego nakhamas-té geabetøndo-wáv.

³⁹ Yaq Pita até gendego, ndigu ezoqa menas namba vøezav. Yaq gimøfakhaz ndøgo, ndigu khoev ova kouwat-té ginø-ituím. Ta khoev kouwat-te ndøgo, ngængæm kopoáv gipindam, vø-eivumam. Yaq ndigu Pita gè-ogitøvé, neka ndabua vinivinimba vøe-ometømem, Tabita guzø-potofumam, ndugu khandi guigoam.

⁴⁰ Yaq Pita ezoqa ate gi:goam, bavokhó genø-khofotáz. Yaq ndego katuk ndømøkuí, vøguligulim. Yaq kha-té genøqambún, vømbō-ein, “Tábita, mòqosuzám.”

Yaq ndugu até gundigu, bøi vø-qaqanam. Yaq Pita gu-omet, sègeqóm. ⁴¹ Yaq Pita zenda mbogéá, vø-eqei, ndugu sasa ndø-itan. Yaq ndego, ndigu ngængæm neka ezoqa nøme, Yesu gi-unimanqatintam, nqawá genøzø-akhá, vøndō-oz. Yaq ndego āv genezømás nqægo: Ndugu nqawa møndø-khandi:v.

⁴² Ezoqa ewaqape, Ziopa taon-te ndøgo, møndø-ewagát, taqa yaq-te. Yaq ezoqa kopoáv, Evezøza gi-unimanqatinim. ⁴³ Yaq Pita Ziopa taon-te ndøgo, andé møe-mbá sege-qovezám. Saemón namba me:qotám, ndego søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqam.

10

Mbumbukiam-ge enzol ezoqam, Konilius gembo-fakhan

¹ Sæzalia taon-te ndøgo, ezoqa møndøyagám. Iz nqambógo, Koniliús. Nakhag bawan mokho-te, ndøgo Itali nakhag bawan gimbo-akhaemam, kawa ezoqam nøme ndégo tegoám. ² Konilius ekeza ezoqa namba, khoev-te gi:yagam, Mbumbukiam ndø-unimanqatintám neka vømbō-vizupam. Neka ndego gigiap-av ezoqam, sègezø-tøkeám. Neka ndego khøuwa kopoav, Mbumbukiam-té genø-guligulimám.

³ Khøuwa nøme, khagus yaq-té. Ande āv 3 oklók ndægó. Konilius umingiap ndøqeív. Av geneqeív nqægo: Mbumbukiam-gé enzol ezoqam ndøgeavún, iz vømbōveo, “Konílius”. Bavokho-qapé sogo-omét, ndego enzol ezoqam.

⁴ Yaq Konilius, ndego sège-waumám. Møe-ús. Yaq gembobevap, “Kándambaqape. Qo no-te manqat taqágo?”

Yaq ndego enzol ezoqam gendo-qavøiu, “Mbumbukiam qoqa guliguli manqat, møndøqa-ewág. Neka ndego møndø-qamékh, qo gigiap-av ezoqam qoqozø-tøkematun. Nqanek matev, andé etoam matev me me:qavíg, Mbumbukiam-te. Yaq ndakin Mbumbukiam yaq qaqaqvøitít. ⁵ Ezoqa Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Ndigu manqat āv tiabiti-ndapét. Ezoqam, iz nqambogo Saemon, iz nøme Pita ndimbo-akhayam, ndego bètøndowáv. ⁶ Ndego Saemon nøme-qá khoev-té geqomát. Ngenek søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqám. Teqa khoev ndaola avønin-té qambowév.”

⁷ Enzol ezoqam ge-ivav, ndego manqat gembo-manqatam, yaq Konilius tegi sasae ezoqa menas zø-akhá, neka nakhag ezoqam kopo, gembo-sasaetam, vømbō-akha. Ngenek Mbumbukiam mbovizupám. ⁸ Konilius nginik ezoqa misika, manqat ate qægoam, møndøzømbøkhæ-ovøyám, Ziopa taon-te sasa ndøkhofotaz.

Pita umingiap geqeiv

⁹ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu Ziopa taon gikhatoumat, Pita khoev ová genøqavíg, vømø-guligulim.* Khøuwa iz, ande āv khøuwa muín ndægó. ¹⁰ Yaq Pita ifin mbovín. Yaq lou loge-qa mbogoám. Yaq ezoqa nøme lou gi-ifutat, ndego umingiap ndøqeív. ¹¹ Yan gèmbøqoé. Neka yan-te ndøgo, andé ndabua kandambaqape me ndæføløvøém, atema manqei-te. Taqa vavap foa-té qando-geageapám. ¹² Ta mokho-te ndøugu, søvakha gigiap bugug vinivinimbá gu:goam, nøme ndi-okho-a, nøme ndiløvūvām.

¹³ Yaq manqa wag tøndowáv ndøgo, qando-ein, “Pita! Mòqo-itán. Søvakha gigiap nandiv qózitág, voqóløuz.”

¹⁴ Geté Pita yaq gendo-qavøiu, “Evézøza. Av taoká. No søvakha gigiap louzimáv, taqa yaq-te Mozes-qa guguna manqat av ndæmanqate, soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa bøite.”

¹⁵ Geté nqanek manqa wag, nqawá qandowáv, te-te, qambo-ein, “Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gesunguz, qo kopømba mbáin, soqain toqote-vewat.”

¹⁶ Manqat av nqægo, misiká qando-fakhan. Yaq nqova mbáin, ndabua nqawá qanøveséz, yan-te.

¹⁷ Pita nqanek umingiap-qa mokho até gembø-bevupát, yaq nqáe! Ndigu angana, Konilius gendo-khofotaz, Saemon-qa khoev tñiqeivím. Yaq mboqog tambav-té gonowán. ¹⁸ Yaq ndigu āv gini-akhaém nqægo, “Gê, Saemon, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam, téqomat?”

¹⁹ Pita ate av-té, umingiap-qa yaq-te gembø-matavupát, yaq Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, āv gembø-eín nqægo, “Qoté-ewág. Angana misika qoqa ndøvawét. ²⁰ Mòqo-itán. Manqei-té qonøvís. Yaq soqóqáv, ti namba. Ndøfòfògeáp. Zapa ndøgo, nò notøndo-khofotáz, ndigu.”

²¹ Yaq Pita tenøvís ndøgo, ndigu ezoqam vøzø-ein, “Nqáe! Ezoqam nó, zo qazombo-vawavun. Zo gekham-qā zógeavun?”

²² Yaq ndigu gindu-einim, “Nakhag kawa ezoqam ndokhofotán. Iz nqambógo, Koniliús. Ndego ezoqam ndaføyamba-qapé neka Mbumbukiam mbovizáp. Zu bawan-ak ate ndi:gu, gèmbøvizáp. Mbumbukiam-gé enzol ezoqam mbofakhán. Yaq ndego qo akhae manqat mbo-eín. Qo teqá khoev-té qonøqáv, yaq ni qoqa manqat baníyogem.”

* **10:9** 10:9 Ta khøuwa-te ndøgo, tiqa khoev puanam matev viní. Ve-zita mbáin. Andé lou me mé:løvøetát. Yaq kopømbaqapé, soqóqavíg. **10:14** 10:14 Lev 11:1-47; Ezek 4:14 **10:15** 10:15 Mak 7:15, 19

²³ Yaq Pita ndigu gèkhatób, neka khoev vòzò-ein. Yaq qanaqanus qandopave, Pita namba me:qaváz. Até Ziopa taon-ak nòmé-a, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, vòzòfikat.

Pita Konilius-qa khoev-te gemøfakhan

²⁴ Yaq khøuwa nøme qandopave, Sæzalia taon-te gimøfakhaz, Konilius gèzømbø-kewagát. Ndego ekeza ezoqam neka zifuap mbomømboma, é-møndømøváb.

²⁵ Yaq Pita khoev-te gemømbø-on, Konilius teqa zenda tokhopatak-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, khanakhanakh vømbøgo. ²⁶ Geté Pita gè-eqeíú, gembo-ein, “Mòqo-itán. Até nó-a, no ezoqám. Ate av-té, qo nqoqote:go.”

²⁷ Yaq Pita Konilius namba, manqat até go:manqatát, khoev mokho-te gi-onat. Yaq khoev mokho-te ndøugu, āv geneqeív nqægo: Ezoqa kopoáv, gipindam. ²⁸ Yaq gezø-ein, “Zo møzøte-zøté. Ni Zu bawan-ak-te, khafeáp, bawan vini-ak namba tøti-tøkuanem o tiqa khoev-te tei-on. Geté Mbumbukiam, no āv genenømánd nqægo: No ezoqa nøme, khavim-us o soqain, Mbumbukiam-qa bøi-te, batezæzá. ²⁹ Yaq nakémbá, qo manqat qoqonøndo-khofotav, no qoqa manqat ogieáv. Yaq ndakin no nøtaqá-beváp. Qo gekham-qā, qonøndé-akha?”

³⁰ Yaq Konilius gendo-qavøiu, “Khøuwa foa møndømø-nasiním. No nøkeza khoev mokho-te, nøguligulimát. Khøuwa iz ande kopó, av ndakin nqægo. Khagus tri oklók. Yaq nqáe! Noqa megemege-te, ezoqam sògo-itán. Ndabua ge-uzam, papaqá. Bøi sanqatøve-ús. ³¹ Yaq ndego āv genømbø-eín nqægo, ‘Konílius! Mbumbukiam qoqa guliguli manqat møndøqa-ewág. Neka ndego møndø-qamékh, qo gigiap-av ezoqam qoqozø-tøkematun. ³² Yaq nakémbá. Ezoqa Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Saemon qombó-akhá, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam. Ndego bètøndowáv. Ndego Saemon nøme-qá khoev-té geqomát. Ngenek søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqám. Teqa khoev ndaola avønín-té qambowév.’ ³³ Yaq no até qatøndego, ezoqam vøtaqandø-khofotaz. Yaq no khanakhanákh, qoqotøndoqav. Yaq ni ndakin nqéigu. Mbumbukiam-qá bøi-té. Manqat ate ndægo níyogém, av Evezøza qo manqa geqambe-løvua, toqoti-nømand.”

Pita Konilius-qa khoev-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømas

³⁴ Yaq Pita manqat gengaz, gezø-ein, “No ndakin ùni nøtenøtén. Mbumbukiam-qa bøi-te, ezoqam ate ndi:gu kopó. Vinivinimba mbaín. ³⁵ Bawabawan vinivinimba ate ndægo, gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam ndimbovizap neka matev eqeieqei ndimātānām, ndigu sège-khatobín. ³⁶ Manqat no qatøndo-ndap, nqáneq, Mbumbukiam Izrael ezoqam-te gendo-khofotav, ta Manqat Mbomambaqape, sambi-qa yaq-te, ndøgo Yesu Keliso mokho-te ndøndo-okho. Ngenek Yesu, ezoqa ewaqape-gé Evezøzá. ³⁷ Zo møzøte-zøté, matev ndøgo, Zudia plovins-te ate ndægo qafakhanumam. Gelili plovins-té genøngáz, Zion ezoqa ge:zømesimat neka ibøkha iziz vòzø-etoumat. ³⁸ Neka zo møzøte-zøté, Mbumbukiam ndego Yesu Nazalet vemíav-ak, Nqova Mbomambaqape ande oil me gembøe-qouz neka bazaføgakh vømbø-etoam. Neka zo møzøte-zøté, Yesu ande āv kenē-okhoam, matev eqeieqei gematønumam neka ezoqa ewaqape gekhakheinøvemam, ndigu nqova soqaqape-qa bazaføgakh mokho-te gu:goam. Zapa ndógo, Mbumbukiam møndøgoám, te namba.

³⁹ Ni matev ate qægoam, Yesu Zudia plovins-te neka Zelusalem taon-te gematønumam, møiqeivím. Yaq ndigu gèlaém. Tae mutui-té ginø-tøkewém. ⁴⁰ Geté genanim, yaq khøuwa misika-qa zita-te, Mbumbukiam ndego nangó genø-khandí:v, yaq ndego ezoqa vøezømas. ⁴¹ Ezoqa ewaqapé mbá. Geté sati ndígu, Mbumbukiam ibugukhokhof gevevesam, bøi vizu ezoqam tigoat. Nginik ezoqam ní. Ndego løvøte-te gesuzam, yaq ndego lou namba vøtilogam-a, ibøkha namba vøti-izumam. ⁴² Yesu ni manqat āv ginimbi-løvúa nqægo: Ni

ezoqa Mbumbukiam-qá Manqat nití-zømesimát neka āv teizømbé-ovøemát, ezoqa kopo sa ngének, Mbumbukiam geveatav, ndego khandi neka løvøte ezoqam-qa manqat te-ewag, ndigu manqa ovøyam-te tiwan. ⁴³ Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam, teqa yaq-te āv gini-manqatám nqægo, ‘Gekha ezoqām ndigu, ndego ti-unimanqatinim, Mbumbukiam te mokho-te, tiqa manqa-zapazapa segezø-evøzám.’ ”

Bawan vini-ak Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape gindafem

⁴⁴ Pita ate av-té nqanek manqat ge:manqatam, yaq Nqova Mbomambaqape ndovís, atema ti-te ndigu ate gi:goam, ndigu nqanek manqat gi-ewagat. ⁴⁵ Yaq ndigu Zu bawan-ak, Yesu gi-unimanqatintam, ndigu Pita namba gi:geavun, ndigu nqova zøndáf, gigeivim av nqægo, Mbumbukiam até bawan vini-ák-a, Nqova Mbomambaqape zø-etoām. ⁴⁶ Zapa ndøgo, ndigu āv giniyogém nqægo: Nqova Mbomambaqape mokho-te, ndigu manqat vinivinimba-té ginø-manqatát neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqatat.

Yaq Pita gendo-ein, ⁴⁷ “Nginik ezoqam, Mbumbukiam-gé Nqova Mbomambaqape ndøndafém, ate av-té, ni qazi:ndafem. Gê, gekha ezoqā zømbøkhāz, ibøkha iz tindapem?” ⁴⁸ Yaq Pita ge-ein, “Nginik ibøkha iz, sà bendapém, Yesu Keliso-qa iz-te.” Yaq taqa zita-te, ndigu Pita āv gimbøe-viømém nqægo, “Elavøqase vønimbøkhæ-qomát.”

11

Pita Zelusalem taon-te geqavan, manqat ge:zømas ndøgo, matev qafakhanam

¹ Keliso-gi u-anim neka Klisten ezoqa nøme, Zudia plovins-te giyagam, møndøyogém, av nqægo, até bawan vini-ák-a, Mbumbukiam-qa Manqat møndø-ndapēm. ² Yaq Pita Zelusalem taon-te nqawa gendoqavan, ndigu Zu ezoqa nøme, Yesu gi-unimanqatinim, gèponqombém, te namba. ³ Ndigu āv gimbøe-einim nqægo, “Manqa-zapá nandav, qo tiqa khoev-te qoqo-oq, ndigu Zu bawan-ak mbain ndigu, neka ti namba lou vøzøtē-logam?”

⁴ Yaq Pita emanqat ate qægoam, gèzømbe-votót, gezø-ein,

⁵ “No Ziopa taon-té qægoám. Yaq khøuwa nøme, no qæguligulimat, no umingiap nøqeív. Yan-te nqo:go, andé ndabua kandambaqape me ndæføløvøém, no-te. Taqa vavap foa-té qando-geageapám. ⁶ Yaq qatu:vøot, søvakha gigiap nøzømét. Nøme nanák neka nøme lozokháq, nøme ndi-okho, neka nøme ndivisigiap, neka nøme ndiløvøvām. ⁷ Yaq no manqa wag nø-ewág. Ndøgo āv qande-ein nqægo, ‘Pita! Mòqo-itán. Søvakha gigiap qózitág, voqóløuz.’

⁸ Geté yaq no qambo-qavøiu, ‘Evézøza. Av taoká! Noqa manqa-nqa-te, søvakha gigiap-qase kopo oevéav, taqa yaq-te Mozes-qa guguna manqat qæ-ein, soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te.’

⁹ Geté nqanek manqa wag, nqawá qandowáv yan-te, qanø-ein, ‘Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gesunguz, qo kopømba mbain, soqain toqote-vewat.’ ¹⁰ Manqat av nqægo, misiká qando-fakhatam. Yaq gigiap ate qægoam, nqawá qanøqaván, yan-te.

¹¹ Nqanek matev qame-navøem, yaq nqáe! Ezoqa misika ndøfakház, ta khoev-te ndøgo, ma qategoam. Sæzalia taon-té gindu-khofotáz. ¹² Yaq Mbumbukiam-ge Nqova, āv genømbe-ein nqægo, ‘Qo ndøfofðgeáþ. Sègeqáv, ti namba.’ Yaq nginik Klisten nøfuap, ezoqa siks, namba nitiniáv, Konilius-qa khoev-te vøimø-on.

¹³ Yaq Konilius ni emanqat nimbivotót. Teqa khoev-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-gé enzol ezoqam ndø-omét. Yaq ndego āv gembøe-ein nqægo, ‘Ezoqa Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Saemon qombó-akhá, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam. Ndego bêtøndowáv. ¹⁴ Ndego qo manqat qá-ein. Yaq ta manqat mokho-te ndøgo, qo neka qogi ezoqam, qoqa khoev-te ndiyage, zøté-khandí:z.’

¹⁵ Yaq no manqa manqate qængaz, Nqova Mbomambaqape ndovís, atema ti-te. Até kopó, av ibugukhokhof ni-te gendevis. ¹⁶ Yaq no Evezøza-qá manqat nombommatøvém, manqat ndøgo ge-ein, ‘Zion, ndego ezoqa ibøkha iz, ibøkha-té genøzø-etoumám. Geté zo, ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé qazøté-ndapém.’

¹⁷ Ndigu Mbumbukiam-qa etoam matev kopó me:ndapém, av ni bugukhokhof qazi:ndapem, ni Evezøza Yesu Keliso qazi-unimanqatinim. Yaq gè, no gekha ezoqám, Mbumbukiam tæmbøe-khaz?”

¹⁸ Ndigu Pita-qa manqat giyogem, yaq ndigu manqat nøme einiáv. Yaq Mbumbukiam-qá iz ndø-eqané, vø-einim, “Av tægoat ndægo, yaq Mbumbukiam até bawan vini-ák-a, nakhoa zømboqóá, te-te tiqambuz neka khandi vøndapém.”

Mbumbukiam-qa Manqat, Antiok taon-te qafakhan

¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, Stiven gilaem, yaq Klisten ezoqam ngiæzoat matev qafakhan, yaq ndigu manqei vinivinimba-te gipanqanim, ezoqa nøme Finisia manqei-té neka nøme Saiples bawa-té neka nøme Antiok taon-té ginøfakház. Geté ta manqei vinivinimba ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat, Zu bawan-ak mba me:zømesimám. ²⁰ Geté Klisten ezoqam nøme, ndigu Saiples bawa-te neka Sailini taon-te giyagam, Antiok taon-té ginøzáv. Yaq ndigu Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, ndego Evezøza, até bawan vini-ák-a, vøe-zømesimat. ²¹ Mbumbukiam-qa bazaføgakh møndøgoám, ti namba. Yaq ezoqa kandambá, gi-unimanqatinim neka Evezøza-te vøqambuz.

²² Yaq ndigu Klisten bawan ezoqam, Zelusalem taon-te giyagam, nqanek manqat giyogem, ndigu Banabas ndøkhofotøvém, Antiok taon-te ndøgo. ²³ Yaq ndego Antiok taon-te gemøfakhan, ndego khanakhanakh kandambá, matev geqeiv, Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te qafakhan. Yaq ndego zita tøpøzu manqat zø-eín, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim. Ndigu Evezøza, føgøføgakh até bembo-geageáp. ²⁴ Banabas, ndego ezoqam matev mbomambaqapé, neka kha Nqova Mbomambaqape é-møndømømbotønøyám, neka teqa unimanqatin bazaføgakh-ús, Yesu-te. Yaq te mokho-te ezoqa kopoáv, Evezøza-te giqambuz.

²⁵ Yaq Banabas, Antiok taon gè-iváv, Tasus taon-te vøwav. Sol-qa ndøvawát. ²⁶ Yaq kha gemboqeiv, ndego Antiok taon-té genø-itú. Yaq viav kopó, Sol neka Banabas, Klisten bawan ezoqám namba me:goám, Antiok taon-te ndøgo, neka Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimat. Ezoqa kandambá gi-zømesimam.

Ezoqa ndigu Yesu ndimbopaev, Klisten iz ndizø-akhayam, Antiok taon-té qanøngáz.*

²⁷ Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqam ndozáv. Zelusalem taon-té ginduvís, atema Antiok taon-te. ²⁸ Ti mokho-te, ezoqa møndøgoám. Teqa iz, Agabús. Yaq ndego tenø-itán ndøgo. Mbumbukiam-ge Nqova mokho-te, āv gene-eín nqægo, “Vikia sekeqape ndøfakhán, ezoqa lou mbaimbai vøzøpā, manqei-qape ate nqægo.” (Nqanek matev tønefakhán ndøgo, Klodies Lom kawa kandambaqape gegoam.) ²⁹ Yaq Klisten ezoqam, Antiok taon-te ndøgo, manqa āv gini-kopo:ném nqægo: Ndøzøtøkē, ndigu Klisten zifuap, Zudia plovins-te ndiyage. Ezoqa ewaqape, moni āv tiabiti-abumít, av ndizømbi:gut. ³⁰ Yaq moni ndigu, gimøvøbumim, Klisten megetapak-te, Zelusalem taon-te ndøgo, Banabas neká Sol, tindapavát.

12

Elod Aglipa, Klisten ezoqam gengiæzotat

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, ndego kawa ezoqam Elod, Klisten ezoqam ngiæzoat matev ndøngáz. ² Yaq Zems, Zion-ge zapikia, kaiyá ginilaém. ³ Yaq Elod ge:otev av nqægo,

11:15 11:15 Kel 2:4 **11:16** 11:16 Kel 1:5 **11:18** 11:18 Kel 13:48; 14:27 **11:19** 11:19 Kel 8:1-4 **11:22** 11:22 Kel 4:36 **11:25** 11:25 Kel 9:30 * **11:26** 11:26 Klisten, taqa manqa mokho nqané: Keliso-gí ezoqám. **11:28** 11:28 Kel 21:10 **11:30** 11:30 Kel 12:25

Zu bawan-ak khanakhanakh gindapem, taqa yaq-te, yaq ndego até Pitá-ya, v̄-m̄v̄oiu. Nqanek matev, Zu bawan-ak-qa kh̄ouwa kandakanda-té qan̄ofakhán, nd̄ogo flawa po-pon̄ovemav gilouzatun. ⁴ Pita gim̄v̄oinam, yaq ndimbula-té gin̄-ut̄v̄ém. Yaq nakhag ezoqam-qá zenda-té gin̄veém. Nakhag bawan foá gimbo-kewagat. Ndigu s̄ege-enendtát. Bawan kopokopo-te ezoqa foá. Pasova kandambaqape t̄om̄-NAV̄em, yaq Elod Pita manqa ov̄oyam-te vee-qa mbogoám, ezoqa ewaqape-qa b̄oi-te. ⁵ Geté Pita ndimbula mokho-te ge-utavam, ndigu Klisten bawan ezoqam, ḡembo-guligulimám. Ndigu Mbumbukiam-te v̄iam kandambá gimbogoat, teqa yaq-te.

Mbumbukiam-ge enzol ezoqam, Pita gembot̄oke, ndimbula khoev-te gefakhan

⁶ Ta lova nd̄ogo, Elod Pita amba manqa ov̄oyam-te tevein, n̄ome pave, Pita ḡebuvát. Nakhag ezoqa menas-qá livin-té gunubuvát. Pingim auli s̄én gimbo-l̄ov̄n̄ómém. Yaq sen ndigu, nakhag ezoqa menas-qá pingim-te gil̄v̄tupám. Neka nakhag ezoqa n̄ome, mboqog tambav-té gin̄wanát.

⁷ Yaq nqáe! Evez̄za-gé enzol ezoqam mbofakhán. Yaq waev mu-sanqatáv, ndimbula khoev mokho-te nd̄ogu. Yaq ndego enzol ezoqam, Pita gevogev̄o mbokesáz, v̄otiū, gembo-ein, “Nakhama nd̄ogó! M̄oqo-itán!” Yaq ndaf̄oyambá, auli sen Pita-qa pingim-te gil̄v̄tupam, s̄ege-vinginím.

⁸ Yaq enzol ezoqam gendo-ein, “Ndabua segim nonqo m̄oqolováz, neka tamak v̄-uzam.” Yaq Pita s̄ege-matanám. Yaq ndego enzol ezoqam manqat n̄ome gembo-ein, “Qoqa ndabua qozaq nonqo v̄-uz. Yaq no qon̄ndó-páev.”

⁹ Pita ndego enzol ezoqam s̄egembo-pavát, ndimbula mokho-te gifakhatat. Geté ndego otevatéáv, av nqægo, matev nd̄ogo qambo-fakhan, enzol ezoqam mokho-te, unimanqat̄in pen̄makhaya. Ndego até v̄oe-ein, umingiap nd̄oq̄eiv̄it. ¹⁰ Gi-apat nd̄ogo, ndigu vos keoge ezoqam, ḡ:l̄ov̄ubumát, n̄ome v̄om̄l̄ov̄ub-a, n̄ome v̄om̄l̄ov̄ub, yaq auli mboqog-te sasa nd̄ofakhaz, taon-te go:goam. Nginik auli mboqog, ekezan mbá segez̄ombo-mboqóž, v̄ofakhaz. Yaq gim̄zav nd̄ogo, nakhoa gim̄-geveem, yaq nqova mbaín, enzol ezoqam, s̄egemb̄oe-nav̄ém. Pita s̄ege-iv̄áv.

¹¹ Yaq Pita matavap t̄on̄mbo-mboqov̄ém nd̄ogo, matev nd̄ogo, te-te qafakhan. Yaq ge-ein, “Ndakin, no m̄oten̄ótén. Evez̄za unimanqat̄in, ekeza enzol ezoqam ndokhofotáv, no v̄okhandi:n, no Elod-qa zenda-te qægoam, neka matev ate ndægo, ndigu Zu bawan-ak gimatavupam, no amba t̄on̄-fakhanin.”

¹² Yaq matavap qam̄ombo-ndaf̄oya, taqa yaq-te, ndego Meli-qá khoev-té gen̄wáv, ndugu Zion-gu evo, ndego iz n̄ome Mak ndimbo-akhayam. Ezoqa kandambá gipindam nd̄ogo, giguligulimat. ¹³ Pita uta mboqog bavokho go:khaneam, yaq sasae mbas̄onakam ndowáv. Tuqa iz Lodá. Ndugu ambá mboqog m̄ombo-mboqozoín. ¹⁴ Geté Pita-qa manqa wag gu-ewag, yaq ndugu khanakhanakh nd̄ondáp. Geté ndugu mboqog mboqozoateáv. Ndugu nqawá gun̄teít, ndigu ezoqa v̄z̄-ein, “Pita ngóya, mboqog-te.”

¹⁵ Yaq ndigu gimbo-einim, “Qo kawa qá-oki?”

Geté ndugu sekembá sege-pouweám, av nqægo, “No unimanqat̄in nqæmanqate!”

Geté ndigu gindu-einim, “Pita-gé nqova ategó!”

¹⁶ Pita sekembá sogo-khanæmám, mboqog-te. Yaq ndigu mboqog gimboqoz̄onam, te-mbá tin̄-ometám. Yaq ndigu nqova z̄ondáf. ¹⁷ Yaq ge-on, Pita zenda nd̄o-eqá. Manqa manqate me:khout̄v̄ém. Yaq ndego ḡez̄-ov̄yám, Evez̄za ande āv kemb̄oe-t̄oke, ndimbula-te gu:goam, ge:fakhan. Yaq gez̄-ein, “Zems ḡembo-einím, neka ndigu Klisten n̄ofuap n̄ome, matev ande āv khan̄omb̄e-fakhan.” Yaq ndego s̄egezuváz, manqei n̄ome-te v̄owav.

¹⁸ Yaq kh̄ouwa n̄ome qandopave, ndigu nakhag ezoqam Pita gimbo-kewagat, ndigu nqova ndafe kandambá. Ḡemb̄enakát, ande gekha matev me mb̄éfakhan. ¹⁹ Yaq Elod

Pita vawe-qá manqat ndøvøovám. Geté ndigu ometeáv. Yaq ndego, ndimbula vos keoge ezoqam zøsinøzám, manqa sasa ndøvøovam, ndigu bèzitág, bēpakhaez.

Taqa zita-te, Elod Zudia plovins gè-iváv, Sæzalia taon-te vøygag.

Elod Aglipa genanim

²⁰ Ndego kawa ezoqam Elod, Taya neka Saedon taon ezoqam-te qaqa mbogoám. Yaq ta zapaya ndøgo, ndigu gètøkuaném. Yaq Elod-te okho-qa ndøgoám, sambi manqat namba vømé-einím. Yaq ndigu Blastus-te tøkè-qa ndøzáv, ndego Elod-ge sasae ezoqam kandambaqape. Zapa ndøgo, ndigu lou tinotabám ndøgo, Elod-qa manqei-te qando-okhoam.

²¹ Yaq ta khøuwa ndigu, Elod gezav, ndigu gindizav, ndego ndabua qaniqanim ndø-uzám, ekeza qonam nonqo-te vøqom, ezoqa ewaqape-te, manqa manqate sasa ndøngaz. ²² Yaq ndigu ezoqam ate gi:goam, giwaniapam, teqa manqat gi-ewagat, āv gindi-akhaemám nqægo, “Ngenek ezoqam, teqa manqat nqazimbo-ewaget, ndego mbumbukiam. Ezoqam-aním mbá.” ²³ Elod nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego ndigu ezoqam sègezø-iváv. Manqat khoutøpøteáv. Geté ndego vizap ambá Mbumbukiam mbo-etoamín. Yaq Evezøza-ge enzol ezoqam, até gendego, vølavao. Nonqou ndøloutøvém, vønanim.

²⁴ Geté Mbumbukiam-qa Manqat sà tønø-vøndavát neka ezoqa kopoáv, teqa manqat qakhanøsumat.

²⁵ Banabas neka Sol, Zelusalem taon-te gizav, ndigu moni vøzø-etoam, ta sasae ndøgo gumø-khouim, yaq Antiok taon-té ginøveséz, Zion vøkhatowem, ndego iz nøme, Mak gimbo-akhaemam.

Pol ande ge:ngaz, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat

13

13:1-14:28

Banabas neka Sol, Mbumbukiam-qa sasae-te givevesam

¹ Klisten bawan ezoqam mokho-te, Antiok taon-te ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka nømendim ezoqam, møndøgoám. Nøme Banabás. Neka nøme Simeón. Iz nøme gimbo-akhaemam, Nigá. Neka ezoqa nøme Lusiús. Ngenek Sailini taon-ák. Neka ezoqa nøme Manaén. Ngenek Elód namba me:fis, ndego kawa ezoqam. Neka ezoqa nøme Sól.

² Yaq ndigu Evezøza iz gimbo-egatat neka lou logemav matev vøgoat, ndigu Nqova Mbomambaqape, āv gezømbe-eín nqægo, “Banabas neká Sol, tozó-vevesám. Ndigu sasae ndøgo tígoát, no qazømbe-akha.”

³ Yaq ndigu lou logemav matev nøme gigoam neka vøguligulimam, Banabas neka Sol, zenda zømbø-awám, sasae-te sasa ndøk Hofotaz.

Banabas neka Sol, Saiples manqei bawa-te gigoam

⁴ Nqova Mbomambaqape, Banabas neka Sol gekhofotaz, yaq ndigu Selusia taon-té ginø-ová. Yaq palai khagua-té ginøketáb, Saiples manqei bawa-te vøndafaz. ⁵ Yaq Salamis taon-te gimøfakhaz, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Mbumbukiam-qá Manqat me:zømesimát. Até Zion-Mák-a, møndøgoám, ti namba, vøzø-tøkeam. ⁶ Yaq ndigu manqei bawa sekeqape ndøvototát, atema Pafos taon-te vømøfakhaz.

Ta taon-te ndøgo, Zu ezoqam ndøqatém. Teqa iz, Ba-Yesú. Ndego manqa-sisi ezoqám. Ndego ekeza kha, Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam me:vewám. Geté ndøgo unimanqatín mbá. ⁷ Ndego gaman ezoqam-gé sasae ezoqam ndøgoám, iz qambogoam

Segies Paulus. Ngenek matavap loloakh ezoqám. Ndego Mbumbukiam-qá Manqat yoge-qa ndøgoám, yaq Banabas neka Sol vøzø-akha. ⁸ Geté ndego manqa-sisi ezoqam, Glik manqat-te, iz nøme Elimas gimbo-akhaemam, ndigu amba zømbekház. Zapa ndøgo, ndego poeveáv, ndego kawa ezoqam, Yesu te-unimanqatin.

⁹ Sol, ndego iz nøme Pol gimbo-akhaemam, Nqova Mbomambaqape kha é-møndømbøi-tønøyám. Yaq ndego Elimas, bøi mbøe-møvuiú, ¹⁰ gembo-ein, “Qo nqova soqaqape-gé yó. Qoqa mokho-te, khavozam matev neka khokho manqa manqate matev ate ndægo møndømø-tøvá. Qo matev egeiegei ate ndægo ngi:wat-qa qogó. Neka qo Evezøza-qa nakhoa ndaføya-ndaføya, køfigim-qa qogó. ¹¹ Yaq nqáe! Evezøza yaq-fia ndakin ndótá. Qo bøi waev geqá-navøém, neka khøuwa-qa waev qóqeiviák. Møe-mbá segeqá-auwám.”

Yaq ndaføyambá, ndego bøivun ndøgutáv, bøi waev vømbō-navøem. Yaq ndego sògo-visimát. Ezoqa itui-qa ndøvawát. ¹² Yaq ndego gaman ezoqam, nqanek matev geqeiv, ndego Yesu gè-unimanqatin. Ndego Evezøza-qa nømendim matev-qa yaq-te, nqova ndafe kandambá.

Pol neka Banabas Antiok taon nøme-te gigoam, ndøgo Pisidia manqei-te

¹³ Yaq Pol neka ndigu ezoqa nøme, namba gi-okhoam, Pafos taon gè-ivøvé. Yaq Pega taon-té ginøtiním. Ndøgo Pamfilia plovins-té qagó. Yaq Zion-Mak ndigu gèzuváz, Zelusalem taon-te vøvesez.

¹⁴ Geté ndigu ezoqa menas, Pega taon-te gigoam, zapá ginøzáv, atema Antiok taon-te, Pisidia manqei-te, vømøfakhaz. Yaq Sabat khøuwa-te ndøgo, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-té gimø-óz, sasa ndøqonav. ¹⁵ Guliguli khoev-te ndøgo, ezoqa Mozes-qa manqat neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat gumu-geveømem, yaq guliguli khoev megetapak, Pol neka Banabas manqat zøkhofotáv, av nqægo, “Nøfuap. Andé manqat vøzøté-geatát, ezoqam-qa zita tøpøzu nonqo, vøni-eín.”

¹⁶ Yaq Pol tenø-itán ndøgo, zenda sasa zø-eqa, ezoqa vøzø-ein, “Izlael-ak, nogi ezoqam, neka zo ezoqa nøme, Mbumbukiam ndozombo-vizap, zøtøndé-yogēm. ¹⁷ Ni Izlael ezoqam, nigí Mbumbukiam, nigí atanakha-zapazapa-za ndøvevesám. Yaq ndigu Izip manqei-te giyagam, ndego bawan kandambá gezø-khouwev. Yaq teqa bazaføgakh kandambaqape mokho-te, ndego nqawá gendo-khatób, Izip manqei vø-ivøvem. ¹⁸ Yaq ndigu viav foti leg-av manqei-te giyageapam, teqa manqat gisanqawam, ndego sègekhatibám. ¹⁹ Yaq Keinan manqei-te ndøgo, Mbumbukiam bawan seven tènengiú, neka manqei ekeza ezoqam vøzø-etoam. ²⁰ Nqanek matev ate ndægo qafakhanam, taqa atap, viav ande āv 450 ndægó.

Taqa zita-te, Mbumbukiam manqa ovøyam iz-akhayapak zø-etoumám, ti keoge nonqo, atema Samuel, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, vømøfakhan.

²¹ Yaq ndigu kawa ezoqam-qa giviømem, tezømbo-megetat, Mbumbukiam Sol zø-etoám. Ndego Kis-gé yó. Benzamin khagua bawan-ák. Yaq ndégo tezømbo-megetám. Viav foti. ²² Yaq Mbumbukiam Sol gevingitav, ndego Deivid ndøvé, tigi kawa. Teqa yaq-te, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, ‘No ezoqam møe-omét, av no nqanømbe-poev. Deivid. Zesi-gé yó. Ndego matev ate ndægo tématønnumát ndøgo, av no nqanømbe-poev.’

²³ Yaq Mbumbukiam ndakin Deivid-ge zeo kopo, Izlael ezoqam-gé khandi etoam ezoqam ndøvé, av bugukhokhof manqa mbusa ge-ve. Ngenek ezoqam, Yesú. ²⁴ Geté Yesu sasae ngazeav qagoam, bugukhokhof Zion Izlael ezoqam ate gi:goam, āv gene-zømesimám nqægo, ‘Yage é-mozo-enénd neka ibøkha iz vøndapem.’ ²⁵ Yaq Zion sasae qambøe-navøemat, ndego ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, ‘Ge zó, ndozo-matavap, no gekha ezoqám? No teoká ndego, zo nqazombøe-keoge. Geté nqáe! Ndego ngêgeáv, noqa

13:11 13:11 Kel 9:8 **13:13** 13:13 Kel 15:38 **13:17** 13:17 Exo 1:7; 6:6; 12:51 **13:18** 13:18 Num 14:34; Deut 1:31-32 **13:19** 13:19 Deut 7:1; Josh 14:1 **13:20** 13:20 Judg 2:16; 1 Sam 3:20 **13:21** 13:21 1 Sam 8:5, 19; 10:20-24
13:22 13:22 1 Sam 13:14; 16:12; Psa 89:20 **13:23** 13:23 2 Sam 7:12-16 **13:24** 13:24 Met 3:1-2 **13:25** 13:25 Zion 1:20, 27

zita-te. Ndego no ùnime:lòvúmb. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbáin.’ ”

²⁶ Yaq Pol manqat nøme ge-ein, “Nógi ezoqam, zo Eibleem-gi zi, neka zo ezoqa nøme, Mbumbukiam ndozombo-vizap! Nqanek manqat, khandi:nat matev-qa yaq-te, Mbumbukiam ni-té gendo-khofotáv. ²⁷ Ndigu ezoqam, Zelusalem taon-te ngiyage neka tigi megetapak, ndigu gèbiinám, ngenek Yesu. Ndigu qeiviáv, av nqægo, ndego khandi etoam ezoqám, Mbumbukiam gendo-khofotav. Neka ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat mokho ndapeáv, ndøgo Sabat khøuwa ate ndægot, guliguli khoev-te gigeve:matun. Geté Yesu løvøte-te giveem, ta matev mokho-te, manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, tøfakhan, møndø-unimanqatín. ²⁸ Ndigu Yesu-qa manqa-zapa qeiviáv, ta zapaya ndøgo, ndego løvøte-te tiveem. Geté ndigu Pailøt, Yesu laelae manqat sègembo-einím. ²⁹ Yaq ndigu matev ate ndægo gimbøi-matønømem, av Mbumbukiam-qa Manqat teqa yaq-te qæpeaupam, yaq tindu-koqoinám ndøgo, tae mutui-te getøkewam, neka manqei ozu-te vømø-utøvem. ³⁰ Geté Mbumbukiam løvøte-te møndø-khandí:v. ³¹ Yaq taqa zita-te, ndigu ezoqam, ibugukhokhof te namba Gelili plovins-te gi-okhoam, atema Zelusalem taon-te, ndigu gè-ometupám. Khøuwa kopoáv. Yaq ndigu ezoqam, matev bøi gi:qeivim, nigi ezoqam gè:zømesimít.

³² Yaq ni ndakin nqéiwani. Ni zo Manqat Mbomambaqape nitízømás. Matev ndøgo, Mbumbukiam nigi atanakha-zapazapa-za manqa mbusa gezøve, tematanam, ³³ ndakin møndøni-matanám, ndego Yesu løvøte-te ge:khandi:v. Taqa yaq-te, Sams 2-te äv qane-peawáp nqægo: Mbumbukiam ge-ein, ‘Qo nogé yó. No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-én.’

³⁴ Mbumbukiam møndø-khandí:v, ndego Yesu. Ndego manqei-pakha-te nqawa gévesezák neka gemø-lanqaevák. Taqa yaq-te, Mbumbukiam äv gene-ein nqægo, ‘No zo ndæzøtøké, neka matev eqeieqei vøzø-matanám, av no bugukhokhof Deivid qambøe-ein.’

³⁵ Neka Sams nøme-te, äv qane-peawáp nqægo, ‘Mbumbúkiam! Qo qoge Ezoqam Mbomambaqape, teqa kha, sa qó-ivavák, manqei ozu-te vølanqā.’

³⁶ Nqanek manqat, Deivid ambá av nqægo, ekezan me:-ein. Ni mizi:nøtén, Deivid geyagam, ndego Mbumbukiam-qá poev mbopavám. Geté ndego gènaním. Yaq ndigu tinø-otøvém ndøgo, ma tegi atanakha-zapazapa-za gi-osupam, teqa kha vølanqa. ³⁷ Geté ndego ezoqam, Mbumbukiam løvøte-te gekhandi:v, teqa kha ambá av nqægo, manqei ozu-tè qamømbo-lanqā.

³⁸ Yaq nakémbá, nogi nøfuap. Zo vøezøtéz. Ngenek ezoqam-qa mokho-te, Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa segezø-evøzám. Manqat nqáneq, ni ezoqa nqati-zømesim. Geté Mozes-qa guguna manqat mokho-te, zo kopømba mbáin, Mbumbukiam-qa bøi-te tozo-ndaføyamba-ez. ³⁹ Geté Yesu mokho-te, gekha ezoqám ndego, nde-unimanqatinat, Mbumbukiam-qa bøi-te segé-ndaføyamba-év.

⁴⁰ Yaq nakémbá, zo gò:feazoát! Soqáin ndøgo, zo unimanqatinteav tøgoat, yaq ta matev ndøgo tøzøfakhan, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam nøme ge:-ein, av nqægo,

⁴¹ ‘Zo ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat otøotam ndøzøte-vewe!

Nqáe! Zo nqova zøndáf, vozó-pakhaēz.

Zapa ndøgo, no zo mokho-te, matev vini nømatanám.

Zo ezoqa taqa yaq-te tizømbe-manqatat,

zo zó-unimanqatinimák.’ ”

⁴² Yaq Pol neka Banabas, Zu ezoqam-qa guliguli khoev gi-ivøvem, ezoqa ndigu nqawa vesezu manqat zø-eín, Sabat khøuwa nøme-te. Ndigu taqa yaq-te, manqat nøme yogeqa ndøgoám. ⁴³ Wambap qame-navøem, yaq ezoqa kopoáv gizø-pavat, Zu ezoqam neka ezoqa nøme ndigu, Zu ezoqam namba gi:tøkuanem neka Mbumbukiam vømbø-vizupam. Yaq Pol neka Banabas, ndigu ezoqam, gègugúb. Ndigu Mbumbukiam-qá kuku matev-té giabenø-sokhoé.

⁴⁴ Yaq Sabat khøuwa nøme, ezoqa kandambá, andé ewaqapé, ta taon-te ndøgo, gindupindam, Evezøza-qa Manqat vøyogem. ⁴⁵ Yaq Zu megetapak ndigu ezoqa kopoav gizømet, ndigu ova ndø-einím, neka Pol ngenøgim manqat vømbø-einim-a, manqat vø-itumbam. ⁴⁶ Geté Pol neka Banabas møe goneáv. Yaq āv gezømbe-qavøiú nqægo, “Ni Mbumbukiam-qa Manqat, bugukhokhof zo Zu ezoqam bati-zømesím. Geté zo zòsanqawém. Yaq ta mokho-te ndøgo, zo zøkeza kha soqaqape zøtevevé, yage miavmiav vøzøté-ndapēm. Yaq nqáe! Ni ndakin Mbumbukiam-qa Manqat, bawan vini-ak nitizømesimát. ⁴⁷ Zapa ndøgo, Evezøza ni āv ginimbi-eín nqægo, ‘No qo bawan vini-ak-qá waev nøvé.

Qo mokho-te, ezoqa khandi mé:ndapēm, atema nqanek manqei-qape-qa vaev-te.’ ”

⁴⁸ Yaq ndigu bawan vini-ak, nqanek manqat giyogem, ndigu khanakhanakh kandambá. Yaq ndigu Evezøza-qá iz ndø-eqaném, teqa manqat zapaya. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gevevesam, khandi miavmiav tindapem, ndigu gè-unimanqatiním.

⁴⁹ Yaq Evezøza-qa Manqat, sège-vøndavát, ta manqei-te ndøgo, ate qægoam. ⁵⁰ Geté Zu bawan-ak, ti-te ndigu, sakhei iz-akhayapak, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem, neka taon megetapak, qaqa zølwáz, Pol neka Banabas-qa yaq-te. Yaq ndigu, nginik ezoqa menas-te, ngiæzoat matev ndøngazém, neka tiqa manqei-te ndøgo vønataz. ⁵¹ Yaq Pol neka Banabas, tiqa zenda tokhotapak-te, pakhakh mba ndøpomoemém. Yaq ndigu ezoqam gé:zøté, av nqægo, niqā manqa-zapā, Mbumbukiam-qa Manqat qanimbo-qasi. Yaq ndigu Aikonium taon-té ginøzáv. ⁵² Geté ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, Antiok taon-te ndøgo, ndigu khanakhanakh kandambá neka kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám.

14

Pol neka Banabas, Aikonium taon-te gigoam

¹ Até Aikonium taon-té-a, Pol neka Banabas, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té ginø-okhoam, ezoqa vømbø-zømesimín. Yaq ezoqa kopoáv, Zu bawan-ak nekā bawan vini-ak, Yesu ndø-unimanqatiním. ² Geté ndigu Zu ezoqa nøme, ndigu Yesu unimanqatintev gigoam, ndigu bawan vini-ak qaqa zølwáz, Klisten ezoqam-qa yaq-te. Yaq ndigu sègezø-qambúz. ³ Geté Pol neka Banabas møp-mbá gini-sokhoám, Aikonium taon-te ndøgo, ezoqa Evezøza-qa yaq-te vøe-zømesimam. Kha føgakh-mbá neka møe gonemáv. Yaq ti mokho-te, Evezøza umingiap matev neka matev vinivinimba ndømatønumám. Ta matev mokho-te ndøgo, ndego ezoqa āv genezømás nqægo: Tiqa manqat, teqa kuku matev-qa yaq-te, unimanqatín. ⁴ Ndigu ezoqam, taon-te ndøgo giyagam, gèqaqagimém. Nøme ndigu Zu ezoqam-té ginønøzáv, neka nøme Keliso-gi u-anim-te vønøzaz. ⁵ Yaq Zu bawan-ak neka bawan vini-ak, tigi megetapak namba, Pol neka Banabas ambá gengiæzoín. Ndigu ambá nandí gini-zitagín, vøpakhaezin. ⁶ Geté ndigu ezoqa menas manqat gi:yogem, ndigu Likonia manqei-té ginø-khokhóz. Yaq Listla neka Debe taon-té ginø-okhoám, neka vemivemiav nøme-te, ta taon avønin-te ndøgo. ⁷ Até ndøgo-a, ezoqa Manqat Mbomambaqapé vøe-zømesimam.

Pol neka Banabas, Listla neka Debe taon-te gigoam

⁸Listla taon-te ndøgo, ezoqam møndøqotám. Ndego bov gèmbowauwauám. Ndego āv teneqán. Ande ge:qan, atema ndakin, ndego okhomáv. ⁹Yaq Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesim, ndego yoge eqeieqei ndøgó. Pol ge-omet, av nqægo, ndego møndø-unimanqatin, Mbumbukiam kopømbā tekhakheinøvem, yaq ndego bøi mbøe-møvuiú. ¹⁰Yaq manqat bazaføgakh-ús, āv gembøe-eín nqægo, “Qoté-itān!” Yaq ndego ezoqam sasanqá sege-itán, okho vøngaz.

¹¹Yaq ezoqa ewaqape matev gigeivim, Pol gematanam, yaq ndigu ekeza Likonia manqat-te, āv gini-akhaemém nqægo, “Mbumbuk ndovís ni-te! Andé ezoqa bugug me:keogé.” ¹²Yaq Banabas tigi mbumbukiam Zus-qá iz mbo-akhaém, neka Pol tigi mbumbukiam nøme-qa iz Hemes vømbō-akhaem. Pol av gimbøe-akhaemam nqægo, zapa ndøgo: Ndego manqa manqate ezoqám. „Ate av-té, av tigi mbumbukiam Hemes nde:go.” ¹³Yaq ndego khape mbumbukiam Zus-ge iziz ezoqam, ma mbumbukiam-qa khoev taon bavokho qæwevam, ndego taon mboqog-té genøgeavún, kao neka flawas khokhosap vøndō-upøgim. Ndego ezoqa ewaqape namba, Pol neka Banabas, ambá etoam matev zøgonín neka kao vøzøluwavin, „av ekeza mbumbuk-te gi:matønumatun.”

¹⁴Ndigu ezoqa menas giyogem, „av nqægo, ezoqa ndigu mbumbuk me:zæb,„ yaq ndigu ekeza ndabua ndøkeqagím, „av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, mbøni nqosøgeap gindapemin.” Yaq ndigu ezoqa ewaqape-qá livin-té ginøbøín, vø-akhaemem, ¹⁵“Nøfuap. Zo gekha zapá, matev av nqazøte-matønumit? Ni até kopó, av zo ndøzøte:go. Ezoqam-anim mbá. Ni sa ndøgo tøtigeavún. Zo Manqat Mbomambaqape nití-zømesím. Zo khape mbumbuk tønèziváz. Yaq khandi miav-ak Mbumbukiam-té qazonø-qambúz, ndego yan neka manqei-qape neka ndaola neka gigiap ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, gekhakheinam. ¹⁶Bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam zo bawan vinivinimba, zøkeza nakhoa-té genøzuváz, qazo-okhoam. ¹⁷Geté ndego zo matev eqeieqei oskia zømatanám. Yaq zo tønè-zøtezát, av nqægo, ndego ndekhandí:vát. Ndego zo qæ zø-etoumatún, yan-te qando-lanqain, neka avøe viav eqeieqei vøzø-etoumatun, qa-ogiin, neka lou kandakanda neka khanakhanakh vøzø-etoumatun.” ¹⁸Oskia ndøgo, Pol neka Banabas nqanek manqat gizø-ein, ndigu ambá kopømbá mbaín, ezoqa tizømbø-khazin, etoam matev tizøgonín.

¹⁹Yaq Antiok neka Aikonium taon-te, Zu ezoqam ndozáv, ezoqa bawan-qape ekezan-te vø-eozo. Yaq ndigu Pol nandí gini-pouwím. Yaq gimatavupam, av nqægo, møndønanim, ndigu taon bavokhó ginø-livøvé. ²⁰Geté ndigu ezoqam, Yesu gimbopavam, Pol gi-ogitøvem, ndego sège-itán. Yaq taon-té genøveséz.

Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego Banabas namba, ta taon ndøgo gè-ivøvé, Debe taon-te vøzav.

Pol neka Banabas, Antiok taon-te givesez, Silia manqei-te ndøgo

²¹Até Debe taon-té-a, Pol neka Banabas, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát. Yaq ti mokho-te, ezoqa kandambá, gi-Yesu-gi-paev-ezoqam-ez. Taqa zita-te, ndigu Listla neka Aikonium neka Antiok taon-té ginøveséz, ²²ndigu ezoqam, Yesu gimbopavam, zita tøpøzu manqat vøzø-ein. Av gizømbe-eín nqægo: Ndigu unimanqatin-te, bazaføgakh-us até bewaniáp. Neka nøme vøzø-ein, “Ni Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te onim-qa tizigoat, yaq ni matev føgøføgakh kopoáv tiziqeivit.”

²³Yaq ta Klisten ezoqam-qa bawan vinivinimba-te ndøgo, Pol neka Banabas, megetapak ndøvevesám, ti keoge nonqo. Yaq gèguligulimemín, neka lou logemav matev vøgonemin. Yaq ndigu Klisten megetapak, Evezøza-qá zenda-té ginø-abín, te-te ndego, ma ndigu gi-unimanqatintam.

²⁴ Yaq Pisidia manqei-te gu:mutiat, ndigu Pamflia plovins-té gimøfakház. ²⁵ Yaq Pega taon-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat gumu-zømesim, ndigu Atalia taon-té ginøvis. ²⁶ Yaq ndøgo, palai khagua-té gimøketáb, Antiok taon-te vømøteit, ma ibugukhokhof Kliten ezoqam, Pol neka Banabas, Mbumbukiam-qa kuku matev-te gi-ab, nqanek sasae-te tezøtøke, ndigu ndakin qamøzø-navøem.

²⁷ Pol neka Banabas, Antiok taon-te gimøfakhaz, ndigu Kliten bawan ezoqam ate gi-goam, gèmváb, emanqat vøzømbē-votot, Mbumbukiam ti mokho-te ande gekha matev me ndømatønumam, neka ndego bawan vini-ak, unimanqatin-te, nakhoa āv kezømbē-mboqoa. ²⁸ Yaq ndigu møp-mbá gini-sokhoám, ndøgo, ndigu ezoqa nøme namba, Yesu gimbojavam.

Pol Zelusalem taon-te gegoam

15

15:1-15:35

Zelusalem taon-te, Mozes-qa guguna manqat-qa yaq-te gi:kakambam

¹ Antiok taon-te ndøgo, ezoqa nøme Zudia plovins-té ginduzáv. Yaq ndigu Kliten ezoqam, āv gini-zømesimám nqægo, “Zo ngusum qogøzateav tøgoat, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein, yaq zo zókhandi:zák.” ² Geté Pol neka Banabas unimanqatinteáv, tiqa manqat. Yaq manqa itumbam kandambá qafakhan, taqa yaq-te. Yaq vaev-te, ndigu Kliten ezoqam, manqa āv gini-kopo:ném nqægo: Pol neka Banabas, Kliten ezoqa nøme namba, Zelusalem taon-té giabenøzáv, Keliso-gi u-anim neka megetapak taqa yaq-te bemēzømas.

³ Yaq Kliten bawan ezoqam, gèkhofotáz, ndigu. Yaq nakhoa gigeveat, ndigu ezoqa ewaqape, Finisia neka Samalia manqei-te ndøgo, emanqat zømbe-vototáp, av bawan vini-ak Mbumbukiam-te giqambuz. Yaq ndigu Kliten ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu khanakhanakh kandambá gindapem.

⁴ Yaq Zelusalem taon-te gimøfakhaz, ndigu Keliso-gi u-anim neka megetapak neka Kliten bawan ezoqam, gèkhatób. Yaq ndigu ezoqa menas, emanqat zømbe-vototáp, matev-qa yaq-te ndøgo, Mbumbukiam ti mokho-te gematønumam. ⁵ Geté Felisi ezoqa nøme, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, sège-umiáz, gi-einim, “Bawan vini-ak, ndigu gi-Kliten-ezoqam-ez, ndigu ngusum bezø-qogøzát. Neka ni āv tabizizømbe-manqaté. Ndigu Mozes-qá guguna manqat bembopæv.”

⁶ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim neka megetapak tinøpindám ndøgo, manqat vøe-kakambam. ⁷ Yaq khøuwa mba gezømbemat, manqat gi:kakambumat, Pita sège-umián, gezø-ein, “Nøfuap. Zo møzøte-zøté. Ibugukhokhof, ni mokho-te, Mbumbukiam no ndøveatán, teqa Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak tøte-zømesimat. Ndigu no-té ginøyogém neka vø-unimanqatinim. ⁸ Yaq Mbumbukiam, ndego ezoqa ewaqape-qa matavap nde-otevat, møndø-khatób. Ni ndøgo tizi:nøtén, ndego Nqova Mbomambaqape gezø-etoam, av bugukhokhof ni ginimbi-etoam. ⁹ Mbumbukiam-qa bøi-te, ni neka ndigu kopó. Ndigu gi-unimanqatinim, yaq ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa sègezø-evøzám. ¹⁰ Yaq ndakin, zo gekha zapá, Mbumbukiam khamasim matev-te ndozoveet, ndigu ezoqam, Yesu ndi-unimanqatinat, nqanek viniv awam-qa ndozozøgo, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo timbopavat, ndøgo nigi atanakha-zapazapa-za neka ni kopømba mbain qagoam, amba tizi-eqanemín? ¹¹ Kopømba mbain, nandav! Ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Mbumbukiam ni Evezøza Yesu-qa kuku matev zapayá gini-khandí:n. Yaq ti-te ndigu, bawan vini-ak, até kopó.”

¹² Yaq Pol neka Banabas, umingiap matev-qa yaq-te gi:zøvototap, Mbumbukiam ti mokho-te bawan vini-ak gezø-matønumat, yaq ndigu ezoqa ate gi:goam, tiqa manqat giyogem, manqa sùgumu-khoutavát.

¹³ Yaq ndigu manqa manqate qamøzømbu-navøem, Zems ezoqa ewaqape, āv gezømbe-eín nqægo, “Nøfuap! Zøtøndé-yogēm. ¹⁴ Saemon Pita ni ndógo teni:nømánd, Mbumbukiam ibugukhokhof bawan vini-ak mokho-te, ezoqa nøme gekhatob, yaq ndigu vø-ekeza-ezoqam-ez. ¹⁵ Manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, møndø-unimanqatín, nqanek matev, ndakin qafakhan. Ndigu āv gini-peaomém nqægo,

¹⁶ ‘Evezøza ge-ein,

“Khøuwa ndøfakház.

Yaq no notøndó-veséz,

Deivid-qa kawa matev, ndøgo ande palai khoev ndægo, qanqoe, nqawa vøewēv.

Khoev-qa gigiap ate ndægo qasoqøsoqoam,

no nqawá qatø-khakheinám.*

¹⁷ Yaq até bawan vini-ák-a, tiabenømbe-vawém.

Zapa ndøgo, até ndigú-a, nigí.

No, Evezøza, āv qate-manqaté nqægo:

Matev av nqægo ndæmataná.

¹⁸ Nupøkhán mbá no qæ-ein, matev av nqægo tøfakhan.” ’ ’ ”

¹⁹ Yaq Zems manqat nøme gezø-ein, “Yaq nakémbá, no nqæmatavap, ni bawan vini-ak, Mbumbukiam-te tiqambuz, viniv nøme bizizømbø-àwám. ²⁰ Ni sa nqáneq qazizø-peawam, ‘Loge gigiap ndøgo, ezoqa batae-te ti-aumat, ndigu beløgé. Zapa ndøgo, gigiap av nqægo, Mbumbukiam-qa bøi-te soqáin. Neka ndigu mambe okho matev, kha bembo-khanøzám. Neka søvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizø-khotøgimat, ndigu beløuzí. Neka ndigu kouk beløgé.’

²¹ Ezoqa ewaqape møndæzøtéz, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, taon ate ndægot, Mozes-qa guguna manqat oskia me:zømesimatún, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Sabat khøuwa ate ndægot, teqa manqat gigeve:matun. Nupøkhán mbá gingazem, nqanek matev.”

Pepa gikhofotøvem, Klisten bawan vini-ak-te

²² Keliso-gi u-anim neka megetapak neka Klisten bawan ezoqam ate gi:goam, manqa āv gini-kopo:ném nqægo: Tigi ezoqa nøme tinø-khofotáz ndøgo, Antiok taon-te, Pol neka Banabas, ti namba. Yaq ngínik givevesám. Zudás, iz nøme gimbo-akhaemam, Basabās, nekā Sailes. Ngínik ezoqa menas, Klisten bawan megetapák. ²³ Pepa ndøgo, ndigu ezoqam namba gi:khofotøvem, āv gini-peaomém nqægo: “Khaiya mbomá, zo-te, nigí nøfuap.

Ni Keliso-gi u-anim neka megetapak, ni zogi zøfuap, nqanek pepa zo-té qeitø-peaomít, zo Klisten ezoqam, zo bawan vini-ak nandozogo, Antiok taon-te neka Silia manqei-te neka Silisia manqei-te nandozo-yageap.

²⁴ Ni āv qatiyogém nqægo: Nigi ezoqa nøme, zo-té ginduzáv, zo manqat vini vøe-zømesim. Yaq zo mutøkhop zowaniáp, av ndigu manqat gizømbe-manqatam. Geté ndigu ambá av nqægo, niqa manqa vøovam-tē ginduzāv zo-te. Yakhapus mokho-mbá sege-matøvemém. ²⁵ Ni ndakin matavap kopo qeindapem, taqa yaq-te, yaq ni manqat āv qati-kopo:ném nqægo: Ezoqa zivevesám. Yaq ndigu zo-té qeitøndú-khofotáz. Ndigu nigí nøfuand mbomømbomá namba ndézáv, Banabas neka Pol, ²⁶ ndigu nigí Evezøza Yesu Keliso-qa sasae-te, ekeza kha ginqonqotøvem. ²⁷ Ezoqa ni nqeikhofotavav, ngínik, Zudas neka Sailes. Yaq ndigu niqa manqat ndø-unimanqatiním, av pepa-te nqati-peaomit.

15:13 15:13 Gal 2:9 **15:16** 15:16-18 Amos 9:11-12 * **15:16** 15:16 Nqanek yaya manqat-qa mokho, Mbumbukiam ge-eta, nqáneq: Ndego Deivid-gi zi mokho-te, ezoqa kopo nqawa ndøveatáv, kawa tegoat. Ngenek ezoqam Yesú. **15:20** 15:20 Exo 34:15-17; Lev 17:10-16

²⁸ Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, teqa matavap, neka niqa matavap, kopó, taqa yaq-te. Ni zo viniv nòme nizòmbó-veák. Geté sa nqáneq qazombó-pavát: ²⁹ Loge gigiap ndògo, ezoqa batae-te ti-aumat, zo ndòlògè. Neka kouk ndòlògè. Neka sòvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizò-khotògimat, zo ndòlòuzí. Neka zo mambe okho matev, kha mbokhanòzám. Zo nqanek matev vinivinimba gonemav tògoat, qanimáv. Manqat nòme mbaín. Ouo!”

³⁰ Yaq ndigu ezoqa foa gikhofotaz, Antiok taon-té ginòvís. Yaq gifakhaz ndògo, ndigu Kliten bawan ezoqam ate gi:goam gèmváb, pepa vòzò-etoam. ³¹ Yaq ndigu nqanek pepa gigeveømem, ndigu khanakhanakh kandambá. Zapa ndògo, zita tòpòzu manqat mbomòmbomá qòupeaupam. ³² Zudas neka Sailes, ndigu Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqám. Yaq ndigu Kliten ezoqa nòme manqat kandambá gizò-manqatam. Tiqa manqat zita zòtòpáz, neka unimanqatin vòzòfògakh.

³³ Zudas neka Sailes, khòuwa andé kandambá gisokhoam. Yaq ndigu Kliten ezoqam, sambu matev-té ginò-khofotáz, ti-te ndigu, ma gindi-khofotaz.†

³⁵ Geté Pol neka Banabas, até gesokhoám, Antiok taon-te ndògo. Yaq ndigu, ezoqa kopoav nòme namba, Evezòza-qá yaq-té gini-zòmesimám neka Manqat Mbomambaqape vòe-zòmesimam.

Pol qambo-menas, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zòmesimam

15:36-18:22

Pol neka Banabas gíqatønem

³⁶ Khòuwa nòme, Pol Banabas àv gembøe-eín nqægo, “Tizinò-veséz ndògo, taon ate ndægòt, Mbumbukiam-qa Manqat qazi-zòmesimavun, nigi Kliten nòfuap vizimò-zòmèt. Yaq zimò-zòmèt, ndigu ande àv kinígut.” ³⁷ Banabas mòndò-unimanqatin. Geté ndego Zion, iz nòme Mak gimbo-akhaemam, ndafe-qa mbogoam, tezò-fikatin. ³⁸ Geté Pol poeveáv, ndego tezòfikít. Zapa ndògo, ndego ti namba Pamfilia plovins-te gegoam, yaq sègeziváz, neka ti namba sasae khouiáv. ³⁹ Ndigu ezoqa menas, manqat kandambá gi-itumbam, teqa yaq-te. Yaq gèqatøném. Nakhoa vinivinimba ndògeveám. Banabas, Mak namba, Saiples manqei bawa-té ginòtiním. ⁴⁰ Geté Pol, Sailes ndòveatáv, namba te:ma. Yaq Kliten ezoqam, Antiok taon-te ndògo, ndigu Evezòza-qá kuku matev-té ginò-áb, ndigu vòzivaz. ⁴¹ Yaq ndigu Silia neka Silisia plovins-té gi-okhoám, Pol Kliten bawabawan vinivinimba-te, ezoqa zita tòpòzu manqat vòzò-manqatat, tiqa unimanqatin vòzò-fògòfògakh.

16

Pol Timoti geveatav, te namba te-okhoat

¹ Yaq Pol Debe neka Listla taon-té genòwáv. Yaq nqáe! Listla taon-te ndògo, ezoqa mòndògoám. Yesu-gé paev ezoqám. Iz nqambògo, Timotí. Até tegu evó-a, Yesu ndò-unimanqatintám. Ngunuk Zu bawan-ák. Geté tege eve, ndego Glik bawan-ák. ² Kliten ezoqam ate gi:goam, Listla neka Aikonium taon-te giyagam, ndigu Timoti matev egeiegei me:vewám. ³ Pol Timoti khatowe-qa mbogoám, namba ti-apatin. Geté bugukhokhof, Pol Timoti ngusum mbokepòtáz, „vò-Zu-ezoqam-ev.” Zu bawan-ak zapayá gene-matanám, ta manqei-te ndògo giyagam. Zapa ndògo, ndigu mòndæzòtéz av nqægo, Timoti-ge eve, ndego Glik bawan-ák, „neka ndigu tigi nakhei angana ngusum qogòvemáv.” ⁴ Ndigu taon vinivinimba-te gi-okhoam, yaq ndigu Kliten ezoqam, manqat zò-etoumát, ta manqat ndògo, Keliso-gi u-anim neka megetapak Zelusalem taon-te

15:28 15:28 Met 23:4 † **15:33** 15:33 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqáneq qagoám. Geté vaev-te, manqat nòme àv gini-mònzém nqægo: **34** Geté Sailes matavap àv genegò nqægo: Tenòqóm ndògo. **15:37** 15:37 Kel 12:12, 25 **15:38** 15:38 Kel 13:13; Kol 4:10 **16:1** 16:1 Kel 14:6; 2 Tim 1:5 **16:2** 16:2 Filip 2:19-22 **16:4** 16:4 Kel 15:23-29

ande āv kinī-kopo:nem, neka vōzō-ein, “Manqat qàmbo-páev nqanek.” ⁵ Yaq Klisten bawabawan vinivinimba, tiqa unimanqatin matev mōndōzō-fōgōfōgakhám, neka tiqa bawan sà tōnō-khouwevtát, khōuwa ate qæpavpavemam.

Pol Mbumbukiam-qa umingiap geqeiv, Masedonia plovins-ak gemōndæ-akha

⁶ Yaq Pol neka ndigu ezoqa nōme, te namba gi-okhoam, Fligia neka Galesia manqei-te sège-apat. Ta manqei-te ndōgo, ndigu ezoqa Manqat Mbomambaqape zōmesateáv. Zapa ndōgo, Nqova Mbomambaqape ndigu takeáv, ezoqa Esia plovins-te ndōgo, ti:zōmesimat. ⁷ Yaq ndigu Misia manqei iziz gimō-khanōzem, ndigu ambá Bitinia plovins-té ginōzavín. Geté Yesu-ge Nqova, até ndōgō-a, takeáv, tizav. ⁸ Yaq ndigu Misia manqei sègemō-lōvuím, atema Tloas taon-te vōmō-ova.

⁹ Yaq ta lova ndōgo, Pol umingiap ndōqeív. Masedonia manqei-ak ndō-omét, geyam, vōmbōviam, “Qandoqáv, nqanek Masedonia plovins-te, ni vōnītōke.” ¹⁰ Pol nqanek umingiap geqeiv, yaq ni nakhoa-qa nakhamas-té qeitōvawém, Masedonia plovins-te vōtíniāv. Zapa ndōgo, ni āv qati-matōvemém nqægo: Ni Mbumbukiam ni-akhá, ni ndigu ezoqam, Manqat Mbomambaqape bamīzōmas.

Lidia Yesu gu-unimanqatin

¹¹ Yaq ni Tloas taon tōti-ivōvém. Palai khagua-té qeitō-ketám, Samotles manqei bawate vōimō-fakhan. Yaq khōuwa nōme qandopave, ni Neapolis taon-té qeimō-fakhán. ¹² Yaq zapá qeimōniáv, atema Filipai taon-te. Ta taon ndōgo, Masedonia plovins mokho-te, kandambaqapé. Lom ezoqam mo:kawaeztám. Yaq ni elavōqase, teitō-qovezám ndōgo.

¹³ Yaq Sabat khōuwa qandap, ni taon bavokhó qeitō-fakhán. Yaq kea keoqa-té qeitōniáv. Zapa ndōgo, ni āv qati-matōvemém nqægo: Ndōgo Zu ezoqam-qá pindap manqei atōgō, giguligulimemin. Sakheis nōme, é-mōndōpindám ndōgo. Yaq ni sèiqonáv, ti namba manqa manqate vōingazem. ¹⁴ Sævam nōmu, ndugu niqa manqat gu-ewagam, tuqa iz Lidiá. Tiatila taon-ák. Ndabua kōkōuk ndōwiám, moni guiqaqasumam. Ndugu Zu ezoqam-qá guliguli matev ndōndáp, neka Mbumbukiam vōmbō-vizupam. Yaq ndugu Pol-qa manqat gu-ewag, Evezōza matavap mbomboqoá, yaq ndugu teqa manqat vō-unimanqatin. ¹⁵ Yaq ngunuk sævam neka ndigu ezoqa nōme, khoev-te namba gu:yagam, ibōkha iz ndōndapém. Yaq ndugu ni āv gunimbi-eín nqægo, “Zo no unimanqatin Evezōza-gu paev ezoqam tōzōte-næmbem, yaq noqá khoev-té qazōtōndózáv, vozomōqōm.” Yaq ni tuqa manqat, nīmbo-paevém, tuqa khoev-te vōimōqom.

Pol neka Sailes ndimbula khoev-te ginqeitaz

¹⁶ Khōuwa nōme, ni Zu ezoqam-qa guliguli manqei-te qei-apat, yaq sasae mbasōnakam ndōqánd. Ngunuk nqova soqa mbōigoám. Ndugu ezoqa é-mōndæ-zōmasín, megemege-te ndo-go, matev ande āv khanē-fakhanin. Ta matev mokho-te ndōgo, ndugu tugi sasae kawakawa-za, fia kandakanda zōmbe-qaqasumám. ¹⁷ Yaq ngunuk mbasōnakam, Pol neka ni, sègeni-pavám, vōndō-akhaemam, “Nginik ezoqam, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám, ndego Egeiwat-Qape. Nginik nakhoa me:zōmesím, zo khandi ande āv khazōté-ndapēm.” ¹⁸ Ngunuk matev av nqægo, khōuwa kopoáv gumatōnumam. Yaq Pol gēmbo-ewéz. Yaq ndego até gendego, gèqambún, nqova soqa vōmbō-ein, “Yesu Keliso-qa izte, no nqataqá-manqate: Mōqofakháq, qo mbasōnakam-qa mokho-te ndoqotu:gu.” Yaq ndafōyambá, nqova soqa sègefakhán.

¹⁹ Yaq tugi kawakawa-za gīqeivim, av nqægo, tu mokho-te, moni nqawa gēqasemāk, yaq Pol neka Sailes sègegavém. Yaq maket manqei-té ginō-itub. Ndabua mba zōgeageapat, taon megetapak-qa megemege-te vō:ab. ²⁰ Yaq nginik, ndigu Lom megetapak-té ginō-tonqozó, vōzō-ein, “Nginik Zu bawan-ak, taon ningiítit! ²¹ Matev ndōgo, ezoqa ndi:zōmesim, ni Lom ezoqam-te khaféáp, tizimbo-pavat.” ²² Yaq até ezoqa

nømé-a, giwaniapam, Pol neka Sailes-te, qaqa zøqambuí. Yaq ndigu Lom megetapak, até gindigonem, Pol neka Sailes, ndabua zøkeqagím, neka nakhag ezoqam febam manqat vøzø-ein. ²³ Kha kandambá gizø-khaneam, gifebam. Gumufebam, yaq ndimbula khoev-té ginø-nqeitáz. Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, manqa āv gimbøe-løvuaném nqægo, “Qo ùni zømbe-keogé, nginik ezoqa menas. Soqain ndøgo, tifakhaz.” ²⁴ Ndego nqanek manqat ge-ewag, yaq ta kouwat-te ndøgo tenø-nqeitáz, uni mokho-te-in qøugoam. Yaq tiqa bov, tae menas livin-té gezømbu-sokhofám, sasa ndøtøkua, vøtok.

²⁵ Yaq ande av lova u-mba ndægo, Pol neka Sailes, gèguligulimát neka Mbumbukiam-te ouv vø-qaqaemat. Yaq ndigu ndimbula ezoqa nøme, sègezø-ewagát. ²⁶ Yaq nqova mbaín, manqei kandambá qakukuvøem. Ndimbula khoev sùgumu-kukuvøemát. Yaq mboqog ate gi:goam, ekeza mbá segembo-qonimát, neka ndimbula ezoqam auli sen gizø-møpusupat, vøzø-nqovonim.

²⁷ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam gesuzam, nqanek matev geqeiv, mboqog gimboqogepam, yaq ndego kaiya mba ndøndapáz. Ambá ekeza kha ndøngiuín. Zapa ndøgo, ndego āv gene-matavupám nqægo: Ndimbula ezoqam møndø-khokhonim. ²⁸ Geté Pol gembo-akha, “Qo qakeza kha ndøngiú. Ni ndimbula ezoqam ate nqati:gu, nqeitú:gu.”

²⁹ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, waev-qa ndø-akhá, ndimbula khoev mokho-te vøteit. Kha sègembøi-wageapát. Yaq até gendego, ekeza kha manqei me:laváo, Pol neka Sailes, tiqa megemege-te. ³⁰ Yaq ndego bavokhó ginø-itúb, vøzø-ein, “Khanánqa-za. No gekha matev nógø, tøte-khandi:n?”

³¹ Yaq gimbo-qavøinam, “Evezøza Yesu qó-unimanqatín. Yaq até khandi voqotēndāp, qogi ezoqam namba, khoev-te ndiqayage.” ³² Yaq Pol neka Sailes, Evezøza-qá Manqat me:-ometimém, neka ndigu ezoqa ate gi:goam, khoev-te namba gi:yagam.

³³ Yaq ta lova u-mba ndøgo, ndego ndimbula keoge ezoqam, Pol neka Sailes nqamav zøsungúz. Taqa zita-te, ndego ndaføyambá, ibøkha iz ndøndáp, ekeza ezoqa namba.

³⁴ Yaq ndego khoev-té genøkhatób, lou vøzø-etoam. Yaq ndego ekeza ezoqam namba, khanakhanakh kandambá gindapem, ndakin Mbumbukiam gi-unimanqatinim.

³⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, qanaqanus, Lom megetapak, polis ezoqam ndøkhofotáz, ndimbula keoge ezoqam vømbø-einim, “Nandiv ndimbula ezoqa menas, vønqonqotáz!”

³⁶ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, Pol gembo-ein, “Lom megetapak, zo nqonqotøzat manqat ndokhofotøvém. Yaq ndakin zo kopømbá, sambitè qazonø-fakház.”

³⁷ Geté Pol ndigu polis ezoqam gezø-ein, “Ndigu ni ezoqa ewaqape-qá bøi-té ginøfembám. Oskiá ndøgo, ni Lom manqei-ak nqeigu neka ni bugukhokhof manqa ovøepøteav vøgoam. Yaq ni ndimbula khoev-té ginø-nqeitán. Yaq ndakin, ndigu ni khonoam-te khofotønát-qa ndøgó. Geté kopømba mbaín. Ndigu ekezan betøndozáv, ni taon bavokho bēkhofotan.”

³⁸ Yaq ndigu polis ezoqam, nqanek manqat, Lom megetapak me:zømás. Yaq nginik giyogem, av nqægo, Pol neka Sailes Lom manqei-āk, ndigu møe kandambá gigonem. [Zapa ndøgo, khafeap kandambá, Lom manqei-ak sa toqofewam, manqa ovøepøteav tøgoat.] ³⁹ Yaq ndigu tinduzáv ndøgo, Pol neka Sailes tanakh manqat vøzø-ein, neka taon ivøve-qa vøzøviam.

⁴⁰ Yaq ndimbula khoev-te gindu-fakhaz, ndigu Lidia-qá khoev-té ginøzáv. Yaq Kliten ezoqa nøme tizømét ndøgo, neka zita tøpøzu manqat vøzø-ein, taon sasa ndø-ivøvem.

17

Pol neka Sailes Tesalonika taon-te giogoam

¹ Yaq Pol neka Sailes, Amfipolis taon neka Apolonia taon sègemø-løvuiím. Yaq até gepát, atema Tesalonika taon-te vømøfakhaz. Ta taon-te ndøgo, Zu ezoqam-qa guliguli

khoev m̄ond̄owevám. ²Yaq Pol ten̄owáv nd̄ogo, av oskia ge:goatun, ezoqa v̄omē-z̄omesim. Sabat kh̄ouwa misiká, manqat gez̄o-manqatam. ³Ndego āv gez̄ombe-ov̄emám nq̄ægo: Mbumbukiam-qa Manqat é-m̄ond̄o-eín, ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqam tekhandi:z, ndego nq̄os̄ogeap bendáp, neka l̄ov̄ote-te bet̄ond̄o-suzam. Yaq Pol n̄ome gez̄o-ein, “Ndego Yesu, no nq̄az̄ombe-manqate, Mesaya ngének.”

⁴Yaq Zu bawan-ak n̄ome, nq̄anek manqat gè-unimanqatiním, Pol neka Sailes-te v̄on̄ozaz. Até Glik bawan-ák-a, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem neka Mbumbukiam v̄omb̄o-vizupam, kopoáv, neka sakhei iz-akhayapak kopoáv, tiqa manqat gi-unimanqatinim.

⁵Geté Zu bawan-ak n̄ome, ova nd̄o-einím. Yaq ndigu ezoqa soq̄osoqa nd̄o-up̄ozó, maket manqei-te sa gi-okhoam, neka ezoqa ewaqape qaqa v̄oz̄ol̄owaz. Yaq ndigu Zeisen-qá khoev-té gin̄ob̄oín, Pol neka Sailes v̄om̄oz̄ov̄ao. Yaq ambá ezoqa ewaqape-té gin̄o-tonqozoín. ⁶Geté ndigu ezoqa menas, z̄ometeav qagoam, yaq até gindigonem, Zeisen neka Klisten ezoqa n̄ome v̄ogavem. Yaq taon megetapak-té gin̄o-itúb. Ndabua mba z̄ogeageapát. Yaq āv gini-akhaemát nq̄ægo, “Ezoqam ndigu, manqei-qaape-te ate nq̄ægo, manqa-zapazapa gigoatun, ndakin nq̄áneq gigú. ⁷Yaq ngenek Zeisen, nginik ezoqam, ekeza khoev-té gen̄okhatób. Nginik ezoqam ate ngi-gu, Siza-qá khafeap nd̄om̄okuiám, nigi kawa ezoqam kandambaqaape. Zapa nd̄ogo, ndigu āv gini-manqaté nq̄ægo: Kawa n̄ome nd̄égó. Iz nq̄ambógo, Yesú.”

⁸Yaq taon megetapak neka ezoqa ewaqape, khanakhanakh mbaín, nq̄anek manqat giyogem. ⁹Yaq ndigu Zeisen neka ezoqa n̄ome, namba gi:goam, moni abam manqat z̄o-ein. Yaq ndigu moni gi-abem, v̄on̄qonqotaz.

Pol neka Sailes, Belia taon-te gigoam

¹⁰Yaq ta kh̄ouwa kopo-te nd̄ogo, qap̄ois, ndigu Klisten ezoqam, até gindigonem, Pol neka Sailes, Belia taon-té gin̄o-khofotáz. Yaq gim̄ofakhaz nd̄ogo, ndigu Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té gin̄ozáv. ¹¹Nginik Zu bawan-ak, Belia taon-te nd̄ogo, tiqa matev eqeieqei, āv tiuká, av ndigu Tesalonika taon-te gi:yagam. Ndigu Manqat Mbomambaqaape ùnime:-ndapém. Yaq kh̄ouwa ate q̄æpavpavemam, Pol ge:z̄omesimam, ndigu teqa manqat, Mbumbukiam-qá manqat namba me:geveatát. ¹²Yaq Zu ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním. Neka até Glik iz-akhayapak sakhéis-a, neka Glik angana, v̄o-unimanqatinim. Ezoqa andé kandambá.

¹³Geté Tesalonika Zu bawan-ak n̄ome, giyogem, av nq̄ægo, Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat Belia taon-té gen̄o-z̄omesimít, yaq ndigu tinduzáv nd̄ogo, ezoqa teqa yaq-te qaqa v̄oz̄ol̄owaz. ¹⁴Yaq ndigu Klisten ezoqam, até gindigonem, Pol ndaola keoqa-té gin̄o-khofotóvém. Geté Sailes neka Timoti, Belia taon-te, até gesokhoám.

¹⁵Yaq ndigu ezoqam, Pol namba gi:apat, até ge:ituát, atema Atens taon-te v̄om̄ofakhaz. Yaq ndigu nq̄awa ginduqavaz, Pol Sailes neka Timoti-te manqat nd̄okhofotáv. Ndigu b̄et̄ond̄ozáv. Andé nakhamas-té.

Pol Atens taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:z̄omesimam

¹⁶Pol Atens taon-te nd̄ogo, ndigu ezoqa menas gez̄ombo-kewagam, yaq āv geneqei v̄nq̄ægo: Ta taon-te nd̄ogo, tae kh̄ouwiap kopoav-qap̄é qagoam. Yaq ndego mb̄oni mbon-qos̄ogím. ¹⁷Yaq ndego Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té gen̄o-okhoám, ti namba manqat v̄om̄o-einimin, Zu ezoqam neka ndigu ezoqa n̄ome, Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem neka Mbumbukiam v̄omb̄o-vizupam. Yaq kh̄ouwa ate q̄æpavpavemam, ndego até maket manqei-té-a, gekha ezoqam ndigu, sa gi-okhoam, manqat v̄oz̄o-manqatam. ¹⁸Yaq ezoqa n̄ome, ndigu Epikuli neka Stoik-qa n̄omendim matev gim̄obopavam, ndigu Pol namba manqa nd̄o-itumbám. Yaq āv gini-einím nq̄ægo, “Ngenek gekha khokho manqat nd̄omanqatet? Gè, ngenek ni n̄omendim-qa nd̄ogo?” Geté ezoqa n̄ome gi-einim, “Ngenek

manqei vini-ak-gí mbumbuk-qá yaq-té ate:-manqaté.” Av gi:-einim ndægo, zapa ndógo: Pol Yesu neka ezoqa løvøte-te khandi:zat-qá yaq-té gene-manqatám.

¹⁹ Yaq ndigu Pol Aleopagus manqei-té ginø-ituím, ma taon megetapak gi:pindumam. Yaq ndigu taon megetapak, Pol āv gimbøe-einím nqægo, “Kopømbâ, ni qoqa nømendim ndakinak-qa yaq-te, qo ezoqa ndoqote-zømesim, toqoni-ovøyam? ²⁰ Manqat nøme ndøgo, ni nqeitaqa-yoge, viní. Yaq ni taqa manqa mokho ndape-qa nigú.” ²¹ (Ndigu Atens taon-ak, neka até bawan vini-ák-a, taon-te okha gindu-okhoam, tiqa poev kandambaqape ndógo tøgoám, khøuwa kopoav, ezoqa emanqat ndakinak vinivinimba vøvototupam-a, vø-ewagam.)

²² Yaq Pol, Aleopagus manqei-te ndøgo, megetapak-qá megemege-té genø-itán, gezø-ein, “Zo Atens ezoqam. No āv qateqéiv nqægo: Zo guliguli matev-te, bazaføgakh zo-asazét. ²³ Zapa ndógo, no zoqa taon mokho-te qatu-okhoam, neka gigiap vinivinimba qæqéiv, zo ndozombo-tabap, yaq no lou-qase nøme nøqéiv, zo mbumbukiam nøme søvakha gigiap qazombo-løvutumatum. Yaq ta lou-qase-te ndøgo, manqat āv qane-peawáp nqægo, ‘Mbumbukiám nøme-qá, ni nøtenateav ndego.’ Ndego Mbumbukiam nøme, zo ndozombo-vizap, gete zo zøtezateav ndøgo, ndégo, no nqazømbe-manqate. ²⁴ No Mbumbukiam ndégo tøte-manqaté, ndego manqei-qape neka gigiap ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, gekhakheinam. Ndego Evezøzá. Yan neka manqei-qape ndégo teno-kawaevát. Ndego ambá av nqægo, guliguli khoev-tē geyagē, ezoqa gipuanumatun. ²⁵ Neka ndego gigiap-av ezoqám mbá. Ndego ambá av nqægo, ni-tē gonotawē. Av taoká. Geté ndego ezoqam ndégo, ni ezoqa ate nqazi:gu, khandi neka mbøni fokeam neka gigiap ate nqægo ngini-etoam. ²⁶ Ibugukhokhof, Mbumbukiam ezoqa kopo ndøkhakheinøvé. Yaq ni bawabawan vinivinimba ate nqazi:gu, ngenek ezoqa kopo mokho-té genø-khakheinømbém, manqei-qape bizikhazem. Neka Mbumbukiam ni bawabawan vinivinimba khøuwa nizáv, ni tiziyagat neka gekha manqei-te qaziyagát. ²⁷ Mbumbukiam matev av nqægo, tenegó ndógo. Ni teqa tábizimbøe-vawém, neka eísa, te-te pizí-visiim penømakhaya, neka pizí-ometám penømakhaya. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam qambaqapé mbá ni-te, ni ezoqam ate nqazi:gu. ²⁸ Ni teqá mokho-té qazu:yagé, neka teqá mokho-té qazu:-okhó, neka teqá mokho-té qazu:gú. Ndøgo até kopó, av zogi emanqat vototap ezoqa nøme ndimanqate, av nqægo, ‘Ni tegí nakheís.’

²⁹ Yaq nakémbá, ni Mbumbukiam-gi nakheís nqazigu, yaq ni bizi-matáváp, av nqægo, ‘Mbumbukiam ndego gigiáp, kopømba ande av gol neka silva neka mbaqambaqa mbumbuk ndi:gu. Mbumbuk av ngi:gu, ndigu ezoqa zøtezat ndøzøgo, ekeza zendá gini-khakheinøvemátún.’

³⁰ Ibugukhokhof, Mbumbukiam qaqa goneáv, ta zapaya ndøgo, ndego vizøpøteav qagoam. Zapa ndógo, ndigu ndego zøtezateáv. Geté ndakin, ndego ezoqa ewaqape, manqei-manqei ate ndægot, āv gezømbe-manqaté nqægo, tiqa yage bè-enénd neka te-te bēqambuz. ³¹ Ndego khøuwa møndøzáv. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego ni manqei-qape ezoqam ate nqazi:gu, manqa ovøyam-té genø-ám. Ta manqa ovøyam ndøgo, eqeieqéi. Te mokho-te ndégo tenógó, ndego geveatav. Ezoqam ndégo, løvøte-te gekhandi:v. Teqa khandi:vatev matev mokho-te, Mbumbukiam ezoqa ewaqape, āv gininømánd nqægo: Ezoqam geveatav ngéne.”

³² Ezoqa nøme ndigu, Pol gimboyogem, ezoqa løvøte-te khandi:zat-qa yaq-te ge:manqatam, ndigu gèvøngi:nám. Geté nøme ndigu, gimbo-einim, “Ni khøuwa nøme, qoqa manqat nqawa yoge-qa nigú, taqa yaq-te.”

³³ Yaq Pol ndigu gèzuváz, vøwav. ³⁴ Geté ezoqa nøme, møndø-tøkuaném, Pol namba, Yesu vø-unimanqatinim. Ezoqa kopo nøme ge-unimanqatin, teqa iz Dionisiús. Ndigu taon megetapak, Aleopagus møvøna manqei gipindumam, ezoqa nøme ndégo tegoám.

Sævam nømu ndugu, gu-unimanqatin, tuqa iz Damalís, neka ezoqa nøme vøgoam, gi-unimanqatinim.

18

Pol Kolin taon-te gegoam

¹ Khøuwa nøme, Pol Atens taon tène-iváv, Kolin taon-te vøwav. ² Yaq Zu ezoqam tenøqát ndøgo. Teqa iz Akuilá. Ndego Pontus manqei-té geqán. Ndego, tegu zas namba, Plisila, Itali manqei-té giyagám. Geté ndakin Kolin taon-té ginøyág. Zapa ndøgo, Klodies, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, manqat áv gene-vøovám nqægo: Zu ezoqam ate ndi:gu, Lom taon bè-ivøvém. Yaq Pol okha ndøwáv, Akuila neka Plisila, ti-te ndigu vøqom. ³ Yaq namba me:yagám, sasae namba vøegoam. Zapa ndøgo, até ndigú-a, palai khoev potofam ezoqám, av Pol ge:goam.

⁴ Yaq Sabat khøuwa ate qæpavpavemam, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Zu bawan-ak nekā Glik bawan-ak, manqat zømanqatám. Ndigu Yesu bè-unimanqatinim.

⁵ Yaq Sailes neka Timoti Masedonia plovins-te ginduzav, Pol sasae nøme goneáv. Geté khøuwa kopoáv, ezoqa Mbumbukiam-qá Manqat mba me:zømesimám. Ndego Zu bawan-ak áv gezømbe-ovøemám nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z, ndego Yesú. ⁶ Geté ndigu Pol-qa manqat, gèsanqawém, neka vøngenøinam. Yaq ndego pakhakh mba ndøpomoyám, ekeza ndabua-te qambogoam, vøzø-ein, “Zo khandi qazo-sanqawem, tozo-soqoez, ndøgo noqá manqa-zapá mbá. Zøkeza manqa-zapá. No ndakin bawan vini-ak-té qatónáv, Mbumbukiam-qa manqat vømé-zømesim.”

⁷ Yaq Pol Zu ezoqam-qa guliguli khoev gè-iváv. Yaq Titius Ziaestes-qá khoev-té genøwáv, vømøqom. Teqa khoev, guliguli khoev avønín-té qawevám. Ngenek ezoqam, Zu ezoqam-qá guliguli matev ndøndáp, neka Mbumbukiam vømbō-vizupam. ⁸ Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te ndøgo, Klispus megeat ezoqam ndøgoám. Yaq vaev, até ndegó-a, neka ndigu ezoqa ate gi:goam, teqa khoev-te gi:yagam, Evezøza vø-unimanqatinim. Neka ezoqa nøme kopoáv, Kolin taon-te ndøgo, Pol-qa manqat gi-ewagam, vø-unimanqatinim, neka ibøkha iz vøndapem.

⁹ Khøuwa nøme, lová, Pol umingiap ndøqeív. Ta mokho-te ndøgo, Evezøza áv gembøe-eín nqægo, “Qo møe ndøgó. Ezoqa manqat até vøe-zømesimít. Qo manqat ndøkhoútáv. ¹⁰ No nqægó, qo namba. Ezoqa kopømba mbaín, tengiæqo. Zapa ndøgo, ezoqa kopoáv, nqanek taon-te ngiyage, ndigu nogí ezoqám.”

¹¹ Yaq Pol Kolin taon-te viav andé møe-mbá geyagam. Viav kopó neka nøme livin-mbá gunumu-nqawá, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam.

¹² Ta khøuwa-te ndøgo, Galio Akaya plovins-te ndøgo, Lom kawa ezoqam gegoam, yaq Zu bawan-ak até gindigonem, bawan vøpizumem, Pol sasa ndømøvøinam, manqa ovøyam-te vøndafem ¹³ Yaq gi-einim, “Ngenek ezoqam, ezoqa áv gene-zømesimatún nqægo: Ndigu Mbumbukiam matev vini-té giabembo-vizáp. Geté matev av nqægo khafeáp, Mozes-qa guguna manqat-te.”

¹⁴ Pol ambá manqat ndø-einín. Geté Galio mba, é-møndo-løfokév, Zu bawan-ak gezø-ein, “Ngenek ezoqam amba manqa-zapa tegonín o ezoqa telavawín, no zoqa manqat ndæ-ewagín. ¹⁵ Geté zo zøkeza nømendim manqat neka iziz neka guguna manqat mba zøte-itumbumít. Yaq nakémbá, zo zøkhapus mbá sozó-ovøemém, taqa yaq-te. No zoqa manqa ovøyam, nø-ewagák.” ¹⁶ Yaq ndego tiqa manqa ovøyam, gèzø-evøzám, bavokho vøngéasam.

¹⁷ Yaq ndigu até gindigonem, Sostenes, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev megeat ezoqam vø-møvøinam, manqa ovøyam khoev megemege-te, sasa ndøzuim. Geté Galio ndigu geagipøteáv. Sègezøták.

Pol Antiok taon-te gevesez

¹⁸ Taqa zita-te, Pol Klisten ezoqam namba, Kolin taon-te ndøgo, elavøqase nøme, møndø-qovezám. Yaq vaev, ndego sègezuváz, Plisila neka Akuila namba. Silia manqei-té ginøtiním. Geté Senklia taon-te ndøgo, khagua-te giketab, Pol bugukhokhof izu ndøqogáz, vømø-kawa-mokho-mba-ev, av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, manqa mbusa gumu-khouimin. Zapa ndøgo, Pol manqa mbusa ndøvé, Mbumbukiam-te.

¹⁹ Yaq ndigu Efesus taon-te gimøfakhan, Pol Plisila neka Akuila gèzuváz. Yaq ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev-té genøwáv, Zu ezoqam namba manqat vømø-einim. ²⁰ Yaq ndigu Pol, khøuwa elavøqase qomat manqat mbo-einím, ti namba. Geté ndego poeveáv.

²¹ Geté ndego ouo manqat gezø-ein, ndego áv gezømbe-eín nqægo, “No nqawa ndøtøndo-veséz, Mbumbukiam poev tømboqat.” Yaq ndego Efesus taon, gè-iváv, vøsoøkuzim.

²² Yaq Pol Sæzalia taon-te gemøfakhan, ndego Zelusalem taon-té genøqavíg, Klisten bawan ezoqam-te ndøgo, okha vømøwav. Taqa zita-te, ndego Antiok taon-té gemø-ová.

Pol qambo-misika, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

18:23-21:16

²³ Yaq Pol elavøqase møndø-qovezám, Antiok taon-te ndøgo. Geté vaev-te, ndego nqawa ge-ivav, Galesia neka Fligia manqei-té genøwáv, ta manqei-te ate qægoam, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, zita tøpøzu manqat vøzø-manqatat, tiqa unimanqatin vøzø-føgføgakham.

Apolos Efesus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

²⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu bawan-ak ezoqa kopo, Efesus taon-té genøwáv. Teqa iz Apolós. Ndego Aleksandlia taon-té geqán. Ndego Mbumbukiam-qa Manqat ùnime-otév neka teqa manqa manqate qanimav tantáv. ²⁵ Ndego Evezøza-qa Nakhoa é-møndæ-ometimém. Yaq ndego ezoqa, Yesu-qa yaq-té gene-zømesimám. Khanakhanakh-ús neka ndaføyamba-qapé. Geté ibøkha iz upøgim-qa yaq-te, ndego sa ndøgo tene-otév, av Zion ezoqa gezømbe-etoumam.

²⁶ Yaq ngenek Apolos, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Efesus taon-te ndøgo, manqa manqate ndøngáz. Kha føgakh-mbá. Yaq Plisila neka Akuila, teqa manqat giyogem, ndigu ekeza khoev-té ginø-khatowém, Mbumbukiam-qa matev-qa yaq-te, nøme vømbøe-ovøemem.

²⁷ Yaq vaev Apolos matavap geve, Akaya plovins-te tewav, Klisten zifuap, zita mbotøpøzém, neka pepa vømbø-peaomem. Ta pepa-te ndøgo, ndigu Klisten ezoqa nøme-te, go:yagam ndøgo, áv gini-peaomém nqægo, “Nandev ezoqam, vømø-khatowém.” Yaq gemøfakhan ndøgo, ndego tøke kandambá gezøgo, ndigu ezoqam, ndigu Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te, Yesu gi-unimanqatinim. ²⁸ Zu bawan-ak, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Apolos namba manqa gi-itumbam, ndego gèpitáz. Ndego Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te, áv genezømás nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqam tekhandi:z, ndego Yesu.

19

Pol Efesus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Apolos Kolin taon-te gegoam, Pol manqei popotap-té ge-okhoám, atema Efesus taon-te vømøfakhan. Yaq ndego ezoqa nøme tezømét ndøgo, Yesu gi-unimanqatintam, ² vøzøbevap, “Zo Nqova Mbomambaqape mozøndafem, zo Yesu ande qazøte-unimanqatinim?”

Yaq gindu-einim, “Mbaín. Ni Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te yogeáv.”

³ Yaq Pol gezøbevap, “Av tægoat ndægo, zo gekha ibøkha iz zóndapem?”

Yaq gindu-qavøinam, “Ni ibøkha iz ndøgo teindapém, av Zion ezoqa gezømbe-etoumam.”

⁴ Yaq Pol gezø-ein, “Gekha ezoqám ndigu, Zion-qa ibøkha iz gindapem, ndigu ta mokho-te ndøgo, āv gini-vøndæmém nqægo, ndigu Mbumbukiam-té ginøqambúz. Zion ezoqa gezø-ein, ‘Ndégo tozó-unimanqatiním, noqa zita-te tegeav.’ Ngenek ezoqam, Yesú.”

⁵ Yaq ndigu ezoqam, Pol-qa manqat giyogem, ndigu ibøkha iz, Yesu-qá iz-té ginøndapém, ndego Evezøza. ⁶ Ibøkha iz gumundapem, yaq Pol zenda mo:vé, ti-te. Yaq Nqova Mbomambaqape ndovís, ti-te. Yaq ndigu bawan vinivinimba-qá manqat-té ginømanqatám, neka Mbumbukiam-qa manqat vøvevezumam. ⁷ Angana ate gi:goam, ibøkha iz gindapem, ande āv tuélv ndi:gú.

⁸ Yaq Pol Efesus taon-te ndøgo, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té genø-okhoám, ezoqa namba manqat vøe-manqatam, kha føgakh-mbá, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te vøzø-ovøyam. Matev av nqægo, løvøyak misiká gematønumam. ⁹ Geté ndigu Zu bawan-ak nøme, Pol-qa manqat ndapeáv. Ndigu føgakhín. Yaq ndigu ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Yesu-qa Nakhoa gèngi:nám. Yaq Pol ndigu ezoqa nøme namba, Yesu gim-bopavam, sègeziváz. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, ndego ezoqa Tilanus-qá skul khoev-té gene-zømesimám. ¹⁰ Ndego matev av nqægo, viav menás gematønumam. Yaq Zu bawan-ak nekā bawan vini-ak ate gi:goam, Esia manqei-te gisokhoam, Evezøza-qa Manqat sùgumu-ewagát.

Skeva-gi nakhei angana, nqova soqøsoqa amba gi:ngeasam

¹¹ Mbumbukiam Pol mokho-te, umingiap matev viní gematønumam. ¹² Ezoqa nøme ndabua mba ndø-upøgimám, tata vuogim nonqo neka mim-te faleam nonqo, ndego ge-uzumam, yaq enqoni-us ezoqam-té ginø-aumám. Yaq ndigu enqoni sègezø-navøemín, neka ezoqa nøme ndigu, nqova soqøsoqa gizømbu-goam, vøzø-fakhazin.

¹³ Zu ezoqa nøme, ndigu manqei vinivinimba-te gi-okhoam, nqova soqøsoqa gin-geasumam, ndigu ndakin nqova soqøsoqa, amba Yesu-qá iz-té ginø-ngeasamín, ndego Evezøza. Ndigu āv gini-einimín nqægo, “No zo nqova soqøsoqa nqazø-manqate: Yesu-qa iz-te, ndego Pol ezoqa nde:zømesim, vøfakház.”

¹⁴ Ezoqa nøme, ndigu matev av nqægo gimatønumam, ndigu Skeva-gí nakhei angana sevén. Ngenek Skeva, Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqapé nømé, Zu ezoqam mokho-te. ¹⁵ Yaq khøuwa nøme, ndigu matev amba av nqægo tigonemín, yaq nqova soqa, āv gezømbe-eín nqægo, “No Yesu møtenøtén, neka Pol vøtēnøten. Geté zo, gekha ezoqám?” ¹⁶ Yaq ndego ezoqam, nqova soqa gembøegoam, até gendego, gèndovuáo, vøzitag. Kha kandakandá gezø-khaneam, neka ndabua vøzølvøi. Yaq ndigu gèbøin, khoev vø-ivøvem. Kouk até gezømbo-wavupát.

¹⁷ Yaq ezoqa ewaqape, Efesus taon-te giyagam, nqanek manqat giyogem, Zu bawan-ak nekā bawan vini-ak, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq Evezøza Yesu, gèmbu-vizumém. ¹⁸ Yaq ezoqa nøme, ndigu gi-unimanqatintam, tiqa matev soqøsoqa gèvøndøzém, ezoqa nøme-te. Ezoqa kopoáv, matev av nqægo gigonem. ¹⁹ Yaq ndigu ezoqa nøme, manqa-sisi matev vinivinimba gimatønumam, tiqa manqa-sisi mbuk, gèndo-tonqogím, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, vølvøvutømem. Mbuk ndøgo, giløvutømem, taqa fia kandambá tantáv. Silva moni mokho, ande āv fifti taosén ndægó.

²⁰ Yaq ta matev nqanek gi:matønømem, Evezøza-qa Manqat sège-vøndavát. Bazaføgakh-ús.

²¹ Taqa zita-te, Pol matavap āv genegó nqægo: Ndego Masedonia neka Akaya plovins-té geabenøwáv, yaq vaev Zelusalem taon-te bēwāv. Yaq Pol nøme ge-ein, “Taqa zita-te, no até Lom taon-té-a, banønav.” ²² Yaq Pol bugukhokhof tegi tøke ezoqa menas, Timoti

neka Elastus mo:khofotáz, ndøgo Masedonia plovins-te. Geté ndego ekezan, elavøqase nøme møndø-qovezám, Esia manqei-te ndøgo.

Efesus taon-te, qaqa matev qafakhan

²³ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-qa Nakhoa zapaya, qaqa matev kandambá qafakhan.

²⁴ Ezoqa nøme møndøgoám. Iz nqambógo, Demitliús. Ndego silva gigiap ndøkhakheinumám. Taqa bugug, ande Atemis-qá khoév, tigu mbumbukiam sævam. Ndøgo silva, auli gigiap fia kandakandá. Yaq ndego neka ndigu ezoqa nøme, nqanek sasae namba gi:goam, moni kandakandá gi:qaqasumam. ²⁵ Yaq Demitlius, ndigu ezoqa sègezømbu-akhá, ndigu sasae kopo gi:goam, gezø-ein, “Nøfuap. Zo møzøte-zøté. Ni nqanek sasae-te, moni kandakandá qazi-qaqasumatun. ²⁶ Geté zo àmozo-qeivím neka àmozo-yogém. Ngenek ezoqam Pol, ezoqa ewaqape matavap zøqambuatét. Nqanek Efesus taon mokho-te mbá mbá, geté avønín, até Esia manqei ate ndægó-a. Ndego ezoqa āv gene-zømesimatún nqægo: Mbumbuk ndigu, ezoqa zenda gi:khakheinøvematum, ndigu uni mbumbuk-aním mbá. Neka ezoqa kopoáv, sège-unimanqatiním. ²⁷ Yaq nakémbá, ni aiyá qabizigú. Soqáin ndøgo, teqa manqat niqa sasae-qa iz mbomambaqape tøngiu. Geté ta-mbá mbá. Uni qæsoqa nqáne, ezoqa ngunuk Atemis, nigu mbumbukiam sævam kandambaqapu, tuqa khoev khokho ti:vewat, yaq ta mokho-te ndøgo, ezoqa ngunuk mbumbukiam sævam-qa iz tingi:nam, ndugu Esia manqei-te neka manqei-qape-te ate ndøgo ndimbovizap.”

²⁸ Yaq ndigu nqanek manqat giyogem, qaqa kandambá gigonem. Yaq āv gini-akhaemát nqægo, “Atemis, Efesus taon-gu mbumbukiam sævam, tuqa iz kandambaqapé!” ²⁹ Yaq nakhamas-té, ezoqa ewaqape, taon mokho-te ndøgo, sùgumu-akhayát. Manqa vøe kandambá qapa. Yaq ndigu wambap manqei-té ginøbøin, Gaius neka Alistakus, ndigu Masedonia plovins-ak menas, Pol namba gigeavun, vøgavem. ³⁰ Pol ambá ezoqa ewaqape-qá megemege-té genø-itanín, manqat vøzø-einin. Geté ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, gètøkøvé, tewav. ³¹ Até plovins megetapak nømé-a, ndigu Pol-gi zifuap gigoam, ndigu manqa ndøkhofotøvé te-te, av nqægo, ndego wambap manqei-te bèwáv. [Soqáin ndøgo, ezoqa timølaem.]

³² Ezoqa ewaqape, giwaniapam ndøgo, manqa wag gèzømbo-eqavát. Ezoqa nøme, manqat vini ndø-akhaemám, neka nøme manqat vini vø-akhaemam. Neka ezoqa kopoáv, mè:zøtezák, av nqægo, gekha mokhø gindipindam.

³³ Yaq Zu bawan-ak nøme, Aleksanda ndøtøpøtøvé, ndego ezoqa ewaqape manqat bemøzø-ein. Yaq Aleksanda ezoqa ewaqape, zenda zø-eqá. Manqa khoutam-qa zøgoám. Yaq ambá gezø-ovøyamín, av nqægo, nqanek matev qafakhan, ndøgo Zu bawan-ak-qá manqa-zapá mbá. ³⁴ Geté ezoqa ewaqape gimatøvemem, av nqægo, ndego Zu bawan-āk, yaq ndigu nøme mba mo-akhaemém, av nqægo, “Atemis, Efesus taon-gu mbumbukiam sævam, tuqa iz kandambaqapé!” Ndigu khøuwa iz kandambá gi:khouhim. Ande āv tu awáz ndægó, gi-akhaemat.

³⁵ Yaq vaev-te, ezoqa ewaqape-qa manqat, taon megeat ezoqam zøkhoutā, gezø-ein, “Efesus taon-ak. Nogi ezoqam. Ezoqa ewaqape møndæzøté, av nqægo: Ngunuk mbumbukiam sævam Atemis, tuqa khoev neka tuqa nqovønqova, yan-te qandobøi, ni zimbo-kewagatún, ni Efesus taon-ak. ³⁶ Ezoqa kopømba mbaín, manqa tiqavotømem. Yaq nakémbá, zo manqa feazu vø-ivøvé. Neka matev-qase, ngetøgeap-te ndøgøném. ³⁷ Nginik ezoqam, zo khokho qazøtøndo-itub nqanek, ndigu nigu mbumbukiam sævam-qa iz ngi:wateáv, neka tuqa khoev-te, gigiap aqonøpøteáv. ³⁸ Demitlius neka nginik ezoqa nøme, sasae kopo gi:goatun, manqat tøzøgoat, ezoqam-qa manqa-zapa zapaya, yaq ndigu manqa ovøyam khoev-té giabenøzáv. Manqa ovøyam khøuwa ndøgó neka manqa ovøyam iz-akhayapak ndígú, ndigu manqat gikhakheinumatum. ³⁹ Neka zo manqat

nøme tözøgoat, yaq ni taon manqa manqate møvøna khøuwa-té qabizinø-ovøemém. ⁴⁰ Ni aiyá qabizigú. Soqain ndøgo, nigi gaman megetapak, niqa manqa tisøkuzømem, av nqægo, ‘Zo ezoqa ewaqape mbøni sozozømbu-sokhofāt.’ Nqanek matev, nqægo khaiya qafakhan, mokho mbaín. Yaq tinibevap, yaq ni kopømba mbaín, mokho tizi:zømas.”
⁴¹ Ngenek taon megeat ezoqam, nqanek manqat qamømbøe-navøem, yaq ndigu ezoqa tene-khofosám.

20

Pol Masedonia neka Glik manqei-te ge-okhoam

¹ Nqanek qaqa matev qame-navøem, yaq Pol ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, gèzø-akhá, zita tøpøzu manqat sasa zø-etoam, ouo manqat vøzø-ein. Yaq Pol tenøzuváz ndøgo, Masedonia plovins-te vøwav. ² Yaq ta manqei-te ndøgo gu:mat, ndego Klisten ezoqam, zita tøpøzu manqat zømanqatát. Manqat kandambá gezø-manqatat. Yaq até gemát, atema Glik manqei-te vømøfakhan. ³ Yaq ndøgo løvøyak misiká, geqotam.

Taqa zita-te, Pol ambá palai khagua-té genøketawín, Silia manqei-te vømø-fakhanin. Geté ndego āv gene-ewág nqægo: Zu bawan-ak nøme gèmbø-voqoém. Gélaém. Yaq ndego matavap gè-enénd. Yaq Masedonia plovins mokho-té genøveséz. ⁴ Ezoqa nøme, namba gi-apat, ngínik: Sopatá. Ndego Pilus-gé yó. Belia taon-ák. Neka nøme Alistakús neka Sekundús. Ndigu Tesalonika taon-ák. Neka nøme Gaiús. Ndego Debe taon-ák. Neka até Timotí-a, neka nginik Esia manqei-ak menas, Tikikus neka Tlofimús, ndigu vø-apat. ⁵ Nginik ezoqam, gø:megetát. Yaq Tloas taon-té ginimbo-kewagám. ⁶ Geté ni até nitøndu-sokhoám, atema Zu bawan-ak-qa khøuwa kandakanda, ndøgo flawa poponøvemav gilouzatun, vømø-nasinim. Yaq ni Filipai taon-te ndøgo, palai khagua nindapém. Yaq khøuwa faev-qa zita-te, nginik ezoqam, Tloas taon-te nqawa vøiqas. Pula kopø, qeisokhoam ndøgo.

Pol Tloas taon-te, ezoqa ndakinak nqawa gekhandi:v

⁷ Sande khøuwa-te ndøgo, ni Klisten ezoqa nømé namba nitimøvám, Evezøza-qa lou loge matev vøimøgonēm. Yaq Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat tene-zømesimát ndøgo, até vømø-umba. Zapa ndøgo, ndego khøuwa nøme, ivøve-qa ndøgoám. ⁸ Ta khoev-te ndøgo, ni qeipindam, kouwat ová qeito-qonavám. Neka ndøgo ndavand waev kopoáv qakhavat. ⁹ Møvøna-te ndøgo, iwateam møndøgoám. Teqa iz Yutikus. Bøi mboqog-té geqotám. Yaq Pol ate av-té manqat ge:geveat, ngenek Yutikus venanqei-qape mboqaná, vøbuv. Nqova mokho-té gembøi-teitát. Yaq ndego manqei-té genøbøiáv. Yaq ezoqa ginduvis, gindafem, ndego é-møndønaním. Lou løvøtap misika-té gendobøiav.

¹⁰ Yaq Pol gendovis, Yutikus-qá mumat-té genøqoqóz, vøpøtiu, neka ezoqa gezø-ein, “Zo mbøni khapé bezømbèvá. Ngenek ngekhandi:vát.” ¹¹ Yaq Pol nqawá genøqavíg, ezoqa namba Evezøza-qa lou loge matev vøgonem. Yaq ndego manqat até gemanqatát, ezoqam namba, atema: vøndøpave, sasa ndøzivaz. ¹² Ndego iwateam, nqawa gekhandi:v, ezoqa khoev-té ginø-ituím. Ezoqa ewaqape, khanakhanakh kandambá gindapem, te zapaya.

Pol Tloas taon ge-ivav, Miletus taon-te gewav

¹³ Tloas taon-te ndøgo, ni palai khagua-té qeitø-ketám, atema Asos taon-te. Ndøgo Pol-qá poév, av nqægo qeimatønømem. Geté ndego ekezan, zapa okho-qa mbogoám. Yaq sa ndøgo, temøketáo. ¹⁴ Yaq Asos taon-te ndøgo, qeimø-qaqandam, ndego gèndo-ketáo, atema Mitilini taon-te, vøimøteit. ¹⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, ni Kios manqei bawa avønin-té qeimø-fakhán. Yaq nøme qamøpave, ni ate niqantavát, Samos manqei bawa-te vømø-fakhan. Yaq khøuwa nøme qamøni-pave, ni Miletus taon-té qeimø-fakhán. ¹⁶ Pol matavap é-møndøgó, av nqægo, ni até nitúguvít. Efesus taon seimø-løvúím. Ndego gè:ngetøgeapát neka poeveáv, ni Esia manqei-te, khøuwa mba tøti-khoubit. Zapa ndøgo,

kopømba tøgoat, ndego Pentikos khøuwa kandambaqape-te, Zelusalem taon-te gone-qa ndøgoám.

Pol Efesus Klisten megetapak, manqa gezø-løvua neka ouo manqat gezø-ein

¹⁷ Ni Miletus taon-te qeimø-fakhan, yaq Pol Efesus taon-te, manqat ndøkhofotáv. Klisten megetapak, yà betøndoazáv, bēnømendám. ¹⁸ Yaq gifakhaz, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Zo mōzøte-zøté, av no qateyagam, Esia manqei-te ande qategeavun, neka khøuwa ate qægoam, zo namba qazi:yagam. ¹⁹ No Evezøza-qá sasae mba nogoám neka no nøkeza iz eqawateáv. No nqanek sasae qægoam, nøme nø-eivumám. Neka no yage føgakh-qapé qændapat, Zu ezoqam, noqa yage ngi:wat-qa givawam. ²⁰ Neka zo mōzøte-zøté, no Mbumbukiam-qa Manqat qate-zømesimam, no manqat-qase khonøweáv, zo tōzømbe-tøkeat. Geté zo ùni nøte-zømesimám, ezoqa ewaqape-qa bøi-te neká zøkeza khøev vinivinimba-te. ²¹ No ezoqa āv qazømbe-ovøemám nqægo: Zu bawan-ak neká bawan vini-ak, tiqa yage bè-enénd, neka Mbumbukiam-te bēqambuz neka nigí Evezøza Yesu bē-unimanqatinim.

²² Yaq ndakin, nqæe! No Zelusalem taon-té qatónáv. Nqova Mbomambaqape ndø-itumbít, tænav. Geté, unimanqatín, no nøtenøtenák, ande gekha matev me mønøfakhān. ²³ Ta-mba nqáneq qatenøtén, gekha tāon ndøgo, qæ-okhoatun, Nqova Mbomambaqape āv gene-nømendimatún nqægo: No ndimbula-té gimø-utøném neka no yage føgakh-qape vøemøqeiv. ²⁴ Geté no nøkeza yage-te, matavapøteáv. Gigiap-qape sa nqáneq: No bøiat uni nøtékhóu, neka ta sasae ndøgo, Evezøza Yesu genø-etoam, vøtumú-khøu, ezoqa Manqat Mbomambaqape tøte-zømesimit, Mbumbukiam-qa kuku matev-qa yaq-te.

²⁵ Yaq nqæe! No āv qatenøtén nqægo: No zo mokho-te qæ-okhoam neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev vøtē-zømesimam, zo noqa bugug nqawa zonø-qeivimák. ²⁶ Yaq nakémbá, no zo āv qazømbé-eín nqægo: Zo ezoqa nøme, Mbumbukiam te-ivav, vøsoqoēv, ndøgo noqá manqa-zapá mbá. ²⁷ Zapa ndøgo, no manqat kopo khonøweáv zo-te. Geté no Mbumbukiam-qa poev ate ndægo, ezoqa khandi:zat-qa yaq-te, søtumuzømesimát. ²⁸ Zo zøkeza kha, gèqeiví. Neka ate ezoqa ewaqapé-a, vøzømete, ndigu Nqova Mbomambaqape, zoqa zenda-te ge-ab, zo tozozø-kewagat. Zo andé sip keoge ezoqam me zøte:gó. Zo Mbumbukiam-gi bawan ezoqam, mbomambá segezø-keogé, ndego ekeza kouk ge:wí. ²⁹ No møtenøtén, no tænav, yaq zo mokho-te, ezoqa nøme andé gaqo lozokhak khobokhobos me ndézáv. Yaq ndigu ezoqa ngiæzoat-qa ndøgoát, ndigu kopømba ande av sip ndi:gu. ³⁰ Até zo mokho-té-a, ezoqa nøme vøfakhāz. Ndigu Klisten ezoqam-qa matavap enegim-qa ndøgoát. Yaq nginik Klisten ezoqam, ndigu tiabezømbe-páev. ³¹ Yaq nakémbá. Gø:feazoát. Até vømbo-mataváp. No zo ate ndøzøte:go, viav misika mokho-te, pavpave neká lovølova, oskia nogugubám. Nøme ndøgo eiv-ús, qægugubam.

³² No zo ndakin Mbumbukiam-qá zenda-té neka teqá Manqat-té qatø-abét, ndøgo teqa kuku matev-qa yaq-te ndæmanqate. Nqanek manqat mokho-te, zoqa unimanqatin kopømbaqapé, gezømbé-føgákh, yaq zo matev mbomømboma vozøndapēm, ndøgo Mbumbukiam tegi ezoqam ate ndi:gu-qa gekhakheinam.

³³ No zo namba qategoam, no ambá av nqægo, ezoqa nøme tigi moni neka tiqa ndabua nøte-qovetām. ³⁴ Zo mōzøte-zøté, no nøkeza zendá qate-sasaetám, moni qæqasumam, nøkeza kha keoge nonqo neka tiqa ndigu, namba qati-okhoam. ³⁵ Matev ate qægoam, no qæmatønumam, no āv qatezømás nqægo: Ni sasae bazaføgakh-us bizigú. Yaq av nqægo, ni kopømbaqapé, ndigu ezoqam zizøtøké, ndigu bazaføgakh mbain ndigu, ekeza kha timbo-kewagat. Ni até bizimbo-mataváp, av nigí Evezøza Yesu ekezan ge:-ein, ‘Khanakhanakh

ndøgo, toqondap, ezoqa nøme gigiap toqombo-etoam, ndøgo gò:megeát. Mòndølòvú, av khanakhanakh ndægo, ezoqam-te gigiap toqondap.’ ”

³⁶ Pol nqanek manqat qamømbøeva, yaq katuk ndømøkuí, nginik ezoqa ewaqape namba, vøguligulimem. ³⁷ Yaq ndigu gè-eivám, Pol sasa ndømøvøinam neka vøngenøtømem. ³⁸ Ndigu mbøni vaev kandambaqape, ta zapaya ndøgo tinindapém, ndego gezø-ein av nqægo, “No bugug nqawa zonø-qeivimák.”

Yaq Pol khagua pu-te ge-ova, ndigu gèmbøfikím, vømø-khofotøvem.

21

Pol Zelusalem taon-te gewav

¹ Ni ouo manqat qeizømbu-akha, vøiketamb, yaq ni ndaføyamba niteitát, atema Kos manqei bawa-te. Yaq khøuwa nøme qandopave, ni Lodes manqei bawa-té qeimø-fakhán. Yaq até niteitát, atema Patala taon-te. ² Yaq ni palai khagua nøme qeiqeivim, qabøetam, ndøgo Finisia manqei-te qantøve-qa qagoam, yaq ni teitø-ketám ndøgo, vøi-teit. ³ Yaq ni Saiples manqei bawa qeiqeivim, sèimø-gigizím. Sa nakeamó qeitøteít, atema Silia manqei-te vøimø-fakhan. Yaq ni Taya taon-té qeimø-tokhotøvé, gigiap ndøgo, khagua-te qøugeyam, vø-ivøvem.

⁴ Yaq Taya taon-te ndøgo, Klisten ezoqam qeizøvao, vøizømet, yaq ni namba niti-sokhoám ndigu. Pula kopó. Ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-te, Pol āv gimbøe-viømém nqægo: Ndego Zelusalem taon-te bèwáv. ⁵ Geté ta pula kopo ndøgo, game-navøem, ni tøti-ivøvé, vøi-niav. Yaq Klisten ezoqa ewaqape, até sakheis neka nakheis, gínifikát, atema taon bavokho vøimø-fakhan. Yaq ndøgeg-te ndøgo, ni katuk nimøkuí, vøi-guligulimem. ⁶ Yaq ni yaqyaq-a, ouo manqat qeitumu-einim, ni palai khagua-té qeitø-ketám, yaq ndigu khoev-te vøqavaz.

⁷ Ni Taya taon qe-ivøvem, yaq Tolemais taon-té qeitøteít. Yaq ni Klisten nøfuap-te, okha nimøniáv, neka namba vømí-qovez. Khøuwa kopó. ⁸ Yaq khøuwa nøme qandopave, ni nízuváz. Yaq até nigoát, atema Sæzalia taon-te vøimø-fakhan. Yaq ndøgo, ni Filip-qá khoev-té qeimøqóm. Ngenek Filip, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimám, ndigu Yesu-te betøndēqambuz. Ibugukhokhof, Zelusalem taon-te ndøgo, tøke ezoqam seven givevesam, ezoqa nøme ngének. ⁹ Ngenek nakhei sakheis foá gimbogoam. Ngængæm. Angana upøgipøteáv. Ndigu Mbumbukiam-qá Manqat ndøvevezumám, av ndego gezømbe-ovøemam.

¹⁰ Ni Sæzalia taon-te, khøuwa andé møi-mbá qeisokhoam. Yaq Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndowáv. Teqa iz Agabús. Zudia plovins-té gendo-ová. ¹¹ Ndego ni-te gendowav, yaq Pol-gi ndabua segim nonqo ndøndapáz, ekeza zenda tokhotapak neka geagim nonqo vølvønønam. Yaq sasa ndø-ein, “Nqova Mbomambaqape, āv gene-manqaté nqægo: Ngenek ezoqam, ndabua segim nonqo ngimbogo, Zu megetapak Zelusalem taon-te, āv tiní-løvnøvemém. Yaq ndigu bawan vini-ak-qá zenda-té ginøveém.”

¹² Ni nqanek manqat qeiyogem, yaq ni ndigu Klisten ezoqa nøme namba, ta taon-te ndøgo giyagam, Pol āv qeimbøe-viømém nqægo: Ndego Zelusalem taon-te bèqá.

¹³ Geté ndego gendo-ein, “Zo gekha zó-eivumit neka noqa mbøni ndøzō-ngíitít? No møekhakhainám. Ta-mbá taoká ndøgo, no timø-løvnømbemem, Zelusalem taon-te ndøgo. Geté até ndøgó-a, noge Evezøza Yesu zapaya tæmønanim.”

¹⁴ Yaq ni kopømba mbain qagoam, teqa matavap teimbo-enendem, yaq ni ndego sekemba pouweáv. Yaq āv qati-einím nqægo, “Evezøza-qá poev mba begó.”

¹⁵ Nginik khøuwa-qa zita-te, Sæzalia taon-te ndøgo, ni gigiap nikhakheinám, Zelusalem taon-te sasa niqavig. ¹⁶ Yesu-gi paev ezoqa nøme, Sæzalia taon-ak, ndigu ni namba qati-apat, Neison-qa khoev-té ginø-itúmb, vøimøqonav. Ngenek ezoqam, Saiples manqei-ák. Yesu ande gimboe-paevem, ezoqa nøme ngének.

Pol Zelusalem taon-te, Klisten megetapak namba gi:qonav

¹⁷ Ni Zelusalem taon-te qeimø-fakhan, Klisten nøfuap, ni gèkhatómb. Khanakhanakh-ús. ¹⁸ Yaq khøuwa nøme qandopave, Pol neka ni ezoqa nøme, Zems-té qeitøniáv. Até Klisten megetapak-a, ate ndi:gu, vøpindam. ¹⁹ Yaq Pol ndigu zenda kaka guzumbu-itiám, ndego emanqat zømbe-votót, matev ate ndægo, Mbumbukiam bawan vini-ak-te, teqa sasae mokho-te gematønumam.

²⁰ Ndigu teqa manqat giyogem, yaq Mbumbukiam-qa iz ndø-eqaném. Yaq Pol gimbo-einim, “Nøfu. Nqáe! Qo mòqote-qatéq, ande gekha taosen Zu bawan-ak, Yesu Keliso gi-unimanqatinim. Nginik ezoqa ate ngi:gu, Mozes-qa guguna manqat, bazaføgakh-us zua mbopavét. ²¹ Geté ndigu manqat áv giniyogém nqægo: Qo Zu ezoqa ate ndi:gu, ndigu bawan vini-ak namba ndi:sokhoe, áv qoqote-zømesimatún nqægo: Ndigu Mozes-qa guguna manqat bè-ivøvém neka tigi nakhei angana ngusum sekembā bezø-qogàzát, neka ndigu niqa matev vinivinimba sekembā bembòpáev. ²² Yaq ndakin áv khazígonēm, ndigu ti:zøtez av nqægo, nqanek manqat unimanqatín mbā? Ndigu àbeyogém, qo qoqofakhaq. ²³ Yaq nakémbá, taqa yaq-te, niqa matavap nqánek. Av qoqoté-matanám. Angana foa ndígú, ni namba. Ndigu manqa mbusa ndøveém, Mbumbukiam-te. ²⁴ Nginik ezoqa, vø-upøzó. Yaq Mbumbukiam-qa khoev-té qonøqáv, ti namba, matev vozomø-gonēm, av Mozes ge:peawam, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei toqome-fakhaq. Yaq ta matev-qa fia, qakeza moní qozømbéwí. Yaq taqa zita-te, ndigu kopømbaqapé, tigi izum nqawá genøzø-qogáz, vømø-kawa-mokho-mbā, av Mozes-qa manqat qæ-ein. Qo nqanek matev toqo-matanam, yaq ezoqa ewaqape tñabiti-zøtéz, av nqægo, manqat ndøgo, qoqa yaq-te gi:yogem, ndøgo unimanqatín mbá. Yaq ndigu tñabiti-qeivím, av nqægo, qo qakezan, Mozes-qa guguna manqat zua ndoqombò-páev.

²⁵ Geté bawan vini-ak-qa yaq-te, ndigu Yesu gi-unimanqatinim, ni pepa mñi-khofotøvém ti-te. Ni manqat áv qazi-kopo:ném nqægo: Loge gigiap ndøgo, ezoqa batae-te ti-aumat, ndigu beløgé. Neka kouk beløgé. Neka søvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizø-khotøgimat, ndigu beløuzí. Neka ndigu mambe okho matev, kha bembo-khanøzém.”

²⁶ Yaq khøuwa nøme qandopave, Pol ndigu angana foa gè-itúb, neka ti namba matev vøngazem, av Mozes ge:peawam, Mbumbukiam-qa bøi-te toqome-ndaføyamba-eq. Taqa zita-te, Pol Mbumbukiam-qa khoev-té genø-ón, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam vømèzømas, gekha khøuwā ndøgo, matev ate ndægo tømøzø-navøem. Yaq taqa zita-te, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam kopømbaqapé, ndigu ezoqa kopokopo, søvakha gigiap zøløvutám Mbumbukiam-te.

Pol Mbumbukiam-qa khoev-te gimøvøinam

²⁷ Khøuwa seven ambá vømø-nasinimin, ndigu nqanek matev tigonemin. Geté Zu ezoqa nøme, ndigu Esia manqei-te ginduzav, Pol Mbumbukiam-qa khoev-té gi-ometám. Yaq ndigu até gindigonem, ezoqa teqa yaq-te mbøni vøzø-sokhof, sasa ndømvøinam. ²⁸ Yaq áv gini-akhaemém nqægo, “Izlael-ak! Ginitøké! Ezoqam ngének, manqei-manqei ate ndægo, teqa nømendim manqat mokho-te, ni Zu ezoqam-qa iz neka Mozes-qa guguna manqat neka nqanek Mbumbukiam-qa khoev ndengi:wat. Neka nøme nqánek: Ngenek bawan vini-ak ndo-itúb, nqanek Mbumbukiam-qa khoev-te, taqa khakheitap matev vøngiu.” ²⁹ Ndigu nqanek manqat gi-einim, zapa ndøgo. Pol Zelusalem taon-te ge-okhoam, ndigu Tlofimus ndø-ometám, te namba. Ngenek Tlofimus, Efesus taon-ák. Yaq

ndakin ndigu āv gini-matavupám nqǎgo: Pol ndego Mbumbukiam-qá khoev-té abe-ituát.

³⁰ Yaq ezoqa ewaqape, Zelusalem taon-te ndǎgo, mbǎni nqosǎgeap ndǎndapém, taqa yaq-te. Yaq ezoqa tindubǎin ndǎgo, Pol vǎ-mǎvǎinam, Mbumbukiam-qa khoev bavokho sasa ndǎ-ituim, mboqog é-vǎtokǎvemem. ³¹ Ndigu ezoqam, Pol laelae-qa mbogoám. Geté ndego Lom nakhag kawa ezoqa kandambaqape, manqat ge-ewag, av nqǎgo, Zelusalem taon ate qǎgoam, qaqa kandambaqape ndǎfakhǎn, ³² yaq ndego até gendego, tegi nakhag ezoqam, tigi kawakawa-za namba vǎ-upǎzo, ezoqa ewaqape-te sasa ndǎbǎin. Yaq ezoqa nakhag ezoqam neka tigi kawa kandambaqape gizǎmet, gibǎitavun, yaq ndigu Pol-qa kha kaneam, sǎge-ivǎvém. ³³ Yaq ndego nakhag kawa kandambaqape, tendowáv ndǎgo, Pol vǎ-mǎvǎiu, neka nakhag ezoqam, ndego auli sen menas lǎvǎnǎvem manqat vǎzǎ-ein. Yaq ndego ezoqa gezǎbevap, “Ngenek gekha ezoqám? Neka gekha manqa-zapa ndǎgo?”

³⁴ Geté ezoqa sǎge-akhaemát. Ezoqa nǎme manqat vini ndǎ-akhaemám, neka nǎme manqat vini vǎ-akhaemam. Manqa feazu kandambá. Yaq nakhag kawa ezoqam, kopǎmba mbain qagoam, qaqa-qa manqa mokho vǎe-qeiv, yaq ndego tegi nakhag ezoqam, Pol nakhag ezoqam-qa khoev-te ndafe manqat zǎ-eín. ³⁵ Yaq khokhop gumukhatoem, nakhag ezoqam, Pol gǎ-eqeinám. Zapa ndǎgo. Ezoqa khǎpumu-khouwéz, neka ndigu qaqa kandambá gigonem, Pol-te. Yaq soqáin ndǎgo, ndigu kha timbo-ngi:nam. ³⁶ Ezoqa ewaqape até gezǎpavát, vǎndǎ-akhaemat, “Gǎlaém nandev!”

Pol ezoqa ewaqape manqat gezǎ-ein

³⁷ Ndigu nakhag ezoqam, Pol ambá nakhag ezoqam-qá khoev-té ginǎ-ndafemín. Geté Pol ndego nakhag kawa ezoqa kandambaqape gembo-ein, Glik manqat-té, “Kopǎmbá, manqat-qase tǎtaqa-ein?”

Yaq ndego gendo-qavǎiu, “ǎu! Qo Glik manqat toqó-manqate? ³⁸ Av tǎgoat ndǎgo, yaq qo ndego Izip ezoqám mbá, ndego nakhag matev gengaz, gaman namba, neka leg-av manqei-te pepen ezoqam fo taosen vǎmǎvab.”

³⁹ Yaq Pol gendo-ein, “Av taoká. No Zu bawan-ák. No Tasmus taon-té qǎqán, Silisia manqei-te. No mo-manqei-aném, ta taon kandambaqape-te ndǎgo. Ndoqonǎtak? No nginik ezoqam, ambá manqat nǎzǎ-einín.”

⁴⁰ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam sǎgemboták. Yaq Pol khokhop-té genǎ-itán, yaq ezoqam-qa manqa khoutam nonqo, zenda vǎzǎ-eqa. Yaq ndigu manqa sǎgumu-khoutavát. Yaq Pol ndigu ekeza Iblu manqat-te, āv gezǎmbe-eín nqǎgo:

22

¹ “Tát-za neka ata-za. Noqa manqat gǎndoyogé. No manqat nǎzǎ-ovǎyám, nǎkezan-qa yaq-te.”

² Yaq ndigu manqat gimboyogem, ekeza Iblu manqat-te gezǎmbe-ein, ndigu tǎnizǎyáz. Susú sege-waniapám. Yaq Pol ge-ein,

³ “No Zu bawan-ák. No Tasmus taon-té qǎqán, ndǎgo Silisia manqei-te. Geté no nqǎnek qǎkhouwén, Zelusalem taon-te. Nǎmendim ezoqam genǎgoam, Gamaliél. Ndego no nigi atanakha-zapazapa-za-qa guguna manqat ate ndǎgo, únime:-nǎmendimát. Yaq no nqǎnek guguna manqat, bazafǎgakh-us nombopavát. Ate av-té, zo ndakin ndǎzǎmbǎepaev. ⁴ No ndigu ezoqam, Yesu-qa Nakhoa ndimbopaev, nǎngiǎzotám, neka pakhapakha kaneam-qa vǎezǎgoam. Angana neká sakheis, nǎgavemín neka ndimbula-te vǎe-nqeitazin. ⁵ Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka Zu megetapak nǎme, ndigu mǎndǎzǎtéz, noqa manqat unimanqatín. Ezoqa ngínik, pepa ginǎ-etǎomem, no amba Zu megetapak, Damaskus taon-te tǎzǎ-etoamin. Yaq ndigu ambá gezǎtezín, av

nqægo, no Klisten ezoqam, Zelusalem Zu megetapak-qá manqa vøovam-té qatógavém, neka nqanek Zelusalem taon-te vøtøndó-khatōb, yaq ndigu kha nqosøgeap bēndapem.”

*Pol ezoqa emanqat gezømbe-votot, ndego ande āv kenē-Klisten-ev
(Kel 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Yaq Pol manqat nøme gezø-ein, “Ni qei-apat, yaq ande av khøuwa muin ndægo, Damaskus taon qeitumu-khatoem, yaq nqova mbaín, yan-te waev bæbæs-qape ndovís, no vøgután. ⁷ Yaq no manqei-té qatøbóían. Manqa wag mba noto-ewág. Ndøgo āv qane-eín nqægo, ‘Sol! Sol! Gekha zapâ, no ndoqo-ngiænotet?’

⁸ Yaq no qambo-qavøiu, ‘Kándambaqape. Qo khoqonó-goam?’

Yaq manqat ndøgo, qando-ein, ‘No Yesú. Nazalet vemiyav-ák. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet.’

⁹ Ndigu ezoqa nøme, no namba qati-apat, ndigu waev møndø-qeivím. Geté ndigu manqat-qa wag uni yogeáv, no-te qando-manqatam.

¹⁰ Yaq no qatøndo-ein, ‘Evézøza. Gê, áv khatégō?’

Yaq Evezøza gendo-qavøiu, ‘Mòqo-itán. Damaskus taon mokho-té qonóqáv. Yaq manqat ndøgo toqomó-ewág, gekha matēv ndøgo, Mbumbukiam ndømbopoev, qo toqomatønumat.’

¹¹ Geté no bøi waev mbaín, vøténāv. Zapa ndógo, ta waev bæbæs-qape ndøgo, no-te qandovís, bøi gēnøngiú. Yaq ndigu ezoqa nøme, no namba qati-apat, pingim nøgeatát, Damaskus taon-te vøimō-fakhan.

¹² Damaskus taon-te ndøgo, ezoqa kopo møndøgoám. Teqa iz Ananayás. Ndego Mbumbukiam mbovizupám neka Mózes-qa guguna manqat vømbōpavam. Zu ezoqam ate gi:goam, ndego gēmbō-vizupám. ¹³ Ngenek ezoqam, tendowáv ndøgo, noqa avøninte vø-itan, yaq genø-ein, ‘Nófu! Sól! Nqawa qotékewág!’ Yaq nqova mbaín, noqa bøi waev nqawa qandovesez, no ndego vøe-omet.

¹⁴ Yaq ndego āv genømbe-eín nqægo, ‘Nigi atanakha-zapazapa-za-gi Mbumbukiam, qo tene-veatáq ndøgo: Qo teqa poev qotéqatéq neka ndego Ezoqam Ndaføyamba-qape voqó-omēt neka manqat ndøgo voqó-ewág, teqa manqa-nqa-te ndøndo-okho. ¹⁵ Qo tegé bøi vizu ezoqam qógoát neka ezoqa ewaqape emanqat voqozømbé-vototupāt, matev ndøgo qoqoqeiv neka voqō-ewag. ¹⁶ Yaq qo ndakin gekham-qā qotó-keoge? Mòqo-itán, ibøkha iz vøndap, neka Evezøza vømbō-akha. Yaq qoqa manqa-zapazapa, betaqambē-sunguz.’ ”

Pol emanqat ge:votot, Mbumbukiam gembo-akha, bawan vini-ak teqa Manqat te:zømesimat

¹⁷ Yaq Pol manqat nøme gezø-ein, “No Zelusalem taon-te qatøndo-vesez, yaq Mbumbukiam-qa khoev-te qæguligulim, no umingiap nøqeív. ¹⁸ No Evezøza no-omét. Ndego āv genømbe-eín nqægo, ‘Nakhama ndøgó! Zelusalem taon qó-iváv. Zapa ndógo, ndigu qoqa manqat gēndapemák, noqa yaq-te.’

¹⁹ Geté no qambo-qavøiu, ‘Evézøza. Nginik ezoqam noqa manqat ndøndapém. Zapa ndógo, ndigu møndæzøtéz, av no Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te qate-okhoam, neka ndigu ezoqam vøe-gavemam neka kha vøezø-khanæmam, ndigu qo ndi-unimanqatinat. ²⁰ Neka nginik møndæzøtéz. Qoge bøi vizu ezoqam Stiven gilaem, vønanim, no mðegoám. Neka no mðe-unimanqatín, gilaem, neka ndigu ezoqam-qa ndabua vøezø-qeivam, ndigu gilaem.’

²¹ Geté Evezøza genø-ein, ‘Qóqáv! No bawan vini-ak-té qatø-khofotáq. Qámbá.’ ”

Pol nakhag ezoqam ge:zømas, av nqægo, ndego Lom ezoqām

²² Atema nqanek, ezoqa ewaqape manqat mbomambá segembo-ewagát. Geté yaq Pol bawan vini-ak-qa yaq-te geme-ein, yaq ndigu sùgumu-tøkúz, gindu-akhayat, “Gèlaém! Nandev beyàgé, nqanek manqei-qape-te. Ezoqam av nge:go, yage-te bizi-khatiwií.”

²³ Ezoqa ewaqape, sùgumu-akhayát, neka ekeza ndabua vòkhofoe, qaqa-ús, neka pakhakh namba sasa ndø-eqazam.

²⁴ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, tegi nakhag ezoqam, Pol nakhag ezoqam-qa khoev-te ndafe manqat zø-eín. Yaq ndøgo bèzuím, Pol ndigu manqa qæf betēzømas, ezoqa ewaqape gekha zapā ginī-akhawem.

²⁵ Yaq gumu-løvønøvemem, amba tizuimin, Pol até gendego, ndego nakhag kawa ezoqam, avønin gemboyam, vømbō-ein, “Gê, Lom manqei-qa khafeap áv khané-ein? Kopømbâ, no Lom mo-manqei-anem nqægo, sa toqo-petembam, noqa manqa-zapa qeiviav tøgoat?”

²⁶ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam nqanek manqat ge-ewag, ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té genøwáv, vømømbō-ein, “Qo moqoté-qateq, matev nandoqogot? Ngenek ezoqam, Lom mo-manqei-aném.”

²⁷ Yaq ngenek Pol-té genøwáv, vømømbō-bevap, “Qonømbé-eín. Qo unimanqatín, Lom mo-manqei-aném?”

Yaq Pol gembo-qavøiu, “Nandav unimanqatín.”

²⁸ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape gendo-ein, “No moni kandambá qænqagevem, Lom mo-manqei-anem iz qændap.”

Yaq Pol gendo-ein, “Geté no. Møeløvúq. No Lom ezoqam noqán.”

²⁹ Yaq ndaføyambá, ndigu ezoqam, Pol amba tizuimin neka vømbō-sinøzømemin, sège-ivøvém. Ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, ge:-otev, av nqægo, Pol Lom mo-manqei-aném, yaq sège-løvønøvēm, ndego møe kandambá gego. [Zapa ndøgo, khafeap kandambá, Lom mo-manqei-anem sa toqo-løvønøvem, voqózu.]

Pol Zu manqa ovøyam-te ge-itan

³⁰ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego nakhag kawa ezoqam, manqa qæf otevat-qa ndøgoám, Zu ezoqam Pol-te gekha manqát ndimøvøemet. Yaq Pol auli sen tømboenqovosám. Yaq manqat ndøkhofotáv. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak ate gi:goam, bømøváb, manqa bē-ovøemem. Yaq gimøvab, ndego Pol tenø-itú ndøgo, tiqa megemege-te vømø-itan.

23

¹ Yaq Pol ndigu Zu megetapak, manqa ovøyam-te gimøvab, bøi mbøe-møvøiú ti-te, gezø-ein, “Tát-za neka ata-za. Noqa mbøni-te, no bevap mbaín, noqa yage-qa yaq-te. Matev ate ndægo, nqæmatanam, atema ndakin, eqeieqei Mbumbukiam-qa bøi-te.”

² Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Ananayas, nqanek manqat ge-ewag, ndego até gendego, ndigu ezoqa Pol-qa avønin-te giwanam, teqa tou tøkui manqat vøzø-ein.

³ Yaq Pol Ananayas gembo-ein, “Até qó-a, Mbumbukiam tou qátøkuí. Qo andé khoev møndæap bugug eqeieqei me qote:gó. Bavokho ndo:go, khakheitáp. Geté mokhote ndøugu, møndølanqá. Qo noqa manqa ovøyam yoge-qa qogó, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein. Geté qo qakezan, khafeap qonqawatét, ezoqa noqa tou tøkui manqat qoqozø-ein.”

⁴ Yaq ndigu ezoqam, Pol-qa avønin-te giwanam, gimbo-einim, “Qo gekhā qógot? Ngenek ezoqam, qo manqat qaqa-us qoqombo-ein, Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqapē.”

⁵ Yaq Pol gezø-ein, “Nøfuap. Tanakhambá. No nøtenateáv, av nqægo, ngenek Mbumbukiam-gē iziz ezoqam kandambaqapē. Unimanqatín. Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo, ‘Qo ndego manqat qaqa-us mbø-eín, ndego qogi ezoqam ndezømbo-megeat.’”

⁶ Pol mǝndǝ-otǝv, ndigu Zu megetapak, manqa ovoyam-te giqonavam, nǝme Sadusi ezoqám, neka nǝme Felisi ezoqám. Yaq ndego ǎv gezǝmbe-akhá nqǝgo, “Nǝfuap. No Felisi ezoqám. Neka até nogé tát-a, Felisi ezoqam ndǝgoám. No manqa ovoyam-te, ta zapaya nqáneq gate-itán, no Mbumbukiam-te nqatotana, ndego lǝvǝte ezoqam nango tekhandi:z.” ⁷ Pol nqanek manqat até vǝ-eín-ae, ndigu Felisi ezoqam neka Sadusi ezoqam, bawan é-vǝqaqagimem, neka manqa vǝ-itumbam. ⁸ Zapa ndǝgo, Sadusi ezoqam, ndigu enzol ezoqam neka nqova neka ezoqa lǝvǝte-te khandi:zat-qa yaq-te unimanqatinteǎv. Geté Felisi ezoqam, mǝndǝ-unimanqatintám. ⁹ Yaq ndigu manqat kandambá gi-itiim. Manqa gǝzǝmbo-eqavát. Yaq Mozes-qa guguna manqat nǝmendim ezoqa nǝme, ndigu Felisi ezoqam gigoam, sǝgewaním, neka ǎv gini-akhaém nqǝgo, “Ni ngenek ezoqam, teqa manqa-zapa, qeiviǎv. Eisa, enzol ezoqam o nqova, manqat unimanqatin as mbó-eín.”

¹⁰ Yaq manqa itumbam, sǎ tǝnǝzǝ-khouwevtát. Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, mǝe ndǝgǝ. Soqain ndǝgo, ndigu Pol tikeqeinǝvemem. Yaq ndego nakhag ezoqa ndǝkhofotáz. Ndigu Pol bǝndafém, neka nakhag ezoqam-qa khoev-te bemǝ-ituim.

¹¹ Ta lova ndǝgo, Pol Evezǝza mbofakhán, teqa avǝnin-te vǝmbǝ-itan, manqat vombǝ-ein, “Qo kha fǝgakh-mbá qagó! Av qo nqanek Zelusalem taon-te, ezoqa noqa yaq-te qotezǝmesimam, yaq qo até Lom taon-té-a, qoté-zǝmesimát.”

Pol gimbo-voqoem

¹² Khǝuwa nǝme qandopave, Zu ezoqa nǝme tǝnipindám, manqat vǝkopo:nem neka Mbumbukiam-te vǝ-unimanqatinim, av nqǝgo, “Ni lou naqanǝká zǝlogák neka ibǝkha naqanǝká zǝ-izamák. Geté Pol, ndego ezoqam soqaqape, pakhapakha bǝzimbǝkhǝ-khanǝm. Ni goneav tǝgoat, yaq Mbumbukiam kopǝmbá, ni-te yaq-fia ndǝtá.” ¹³ Ezoqa kopoǎv, 40 mǝndǝmǝ-lǝvú, Pol gimbo-voqoem.

¹⁴ Yaq nginik ezoqam, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak-té ginǝzǎv, vǝzǝ-ein, “Ni Mbumbukiam-te, ǎv qati-unimanqatiním nqǝgo, ‘Ni gigiapqase naqanǝká nǝlogák. Geté Pol, pakhapakha bǝmbǝkhǝ-khanǝm.’” ¹⁵ Yaq ndakin, zo neka Zu megetapak nǝme, manqa ovoyam-te giqoqongatun, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-te manqat zǝkhofotǝvém. Pol zo-té giabetǝndo-ituím. Av qazǝmbǝé-matemateǝmém nqǝgo, ‘Ni Pol ambá nqawá qeinǝmbo-sinǝzǝmemín, neka manqa qǝf vǝimbǝ-yogemín.’ Yaq ni khakheitap nitǝgoát. Yaq tendowav, ni seílaém. Ma gǝfakhanák nqanek.”

¹⁶ Geté Pol-gu zan-ge yo, mǝndǝ-ewág, ta voqoe ndǝgo. Yaq ndego nakhag ezoqam-qá khoev-té genǝwáv, Pol vǝmǝmbǝ-ein. ¹⁷ Pol nqanek manqat ge-ewag, yaq nakhag kawa ezoqam kopo mbo-akhá, vǝmbǝ-ein, “Iwateam ngenek, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té qanǝ-itú, ndego manqat bembǝ-ewag, ngenek ngembo-geawat.”

¹⁸ Yaq ndego, ngenek iwateam ndafǝyambá, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té genǝ-itú, vǝmǝmbǝ-ein, “Pol nǝndo-akhá, ndego ndimbula-te nde-utǝve. Yaq ǎv genǝmbe-eín nqǝgo. No ngenek iwateam, qo-té qabatǝndo-ndáf. Zapa ndǝgo, ndego manqat qageawát. Qo geqá-eín.”

¹⁹ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, iwateam sǝge-itú, vǝ-yakhapusiz, gembobevap, “Qo gekha manqat qonǝgeawat?”

²⁰ Yaq ndego iwateam gendo-ein, “Zu ezoqam manqat ǎv gini-kopo:ném nqǝgo: Geqá-matemateǝmém. Ndigu ǎv giqambé-einím nqǝgo: Ndigu Pol-qa manqat nǝme yoge-qa ndǝgǝ. Yaq ndego qasun tiqa manqa ovoyam-té giabenǝ-ituím. ²¹ Geté qo tiqa manqat zǝpǎév. Zapa ndǝgo, ndigu Pol laelae-qa ndǝgǝ. Ezoqa kopoǎv, 40 mǝndǝmǝ-lǝvú, vos nduoqe:ve, Pol tilaem. Ndigu Mbumbukiam-te, manqat ǎv gini-unimanqatiním

nqægo: Ndigu lou naqanøká gélogák neka ibøkha naqanøká gé-izamák. Pol pakhapakha, ndombøkhae-khanøém. Ndigu møndø-khakheinám. Qoqá poev manqat-qa mo:yojú.”

²² Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, iwateam nqawa gekhofotav, é-møndøgugú, gembo-ein, “Qo ezoqa nøme mbø-ein, nqanek manqat qoqote-nømand.”

Pol gaman ezoqam Filiks-te gindafem

²³ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, até gendego, nakhag kawa ezoqa menas vøzø-akha, gezø-ein, “Nakhag ezoqam 200 zókhakheinøvém, neka 70 nøme ndigu hos ndi:bøiat vozó-khakheinøvém, neka 200 nakhag ezoqa nøme, sanqava-us, vozó-khakheinøvém. Ndigu ate ndi:gu, Sæzalia taon-té giabenøzáv. Lova 9 oklok zó-umiáz.

²⁴ Hos nømi bèzøfikít, Pol to:qotet. Zo ngenek mbomambá segendafét, Filiks-te, ndego gaman ezoqam. Soqáin ndøgo, livin-qase matev-qase tømbo-fakhan.”

²⁵ Yaq ndego nakhag kawa kandambaqape, pepa ndøpeawám. Av gene-peawám nqægo,

²⁶ “Filiks, nigi gaman ezoqam kandambaqape. Khaiya mbomá, qo-te. No Klodies Lisiás, nqanek pepa nqæpeaomit.

²⁷ Ngenek ezoqam, no nqækhofotavav, Zu ezoqam ndømøvøinám. Yaq ndigu ambá gilaemín. No qæ-ewag av nqægo, ndego Lom mo-manqei-anēm, yaq no nønáv, nogi nakhag ezoqam namba, vøi-khandi:vem. ²⁸ No nøtenat ndape-qa qægoam, Pol-te gekha manqát ndømøvøemet, yaq no tiqa manqa ovøyam-té qatøndáf. ²⁹ Geté no āv qateqeiv nqægo: Ngenek ezoqam, matev soqa-qase goneáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa ndimbula-te nqazi-nqeisam o løvøte-te nqazi-abam. Geté ndigu manqat, ekeza khafeap manqat-qa mba mbøe-søkuzumít. ³⁰ No qæ-ewag, av nqægo, ndigu gømbo-voqoēm, yaq no ndaføyambá, qo-té qatøndo-khofotáv. Yaq ndigu Zu ezoqam, manqat ndimbo-søkuzumit, āv qazømbe-ein nqægo. Ndigu qo-té giabetøndoazáv. Yaq manqat nándav timø-ovøemém, te zapaya.”

³¹ Yaq ndigu nakhag ezoqam, āv tini-matønømém, av ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape gezømbe-vøovam. Yaq ta lova ndøgo, ndigu Pol Antipatlis taon-té ginø-ituím. ³² Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu nakhag ezoqam, zapa gigeavun, nakhag ezoqam-qá khoev-té ginøveséz. Geté ndigu nakhag ezoqa nøme, hos-us gigoam, ndigu Pol namba, Sæzalia taon-té ginø-apát. ³³ Yaq Sæzalia taon-te gimøfakhaz, ndigu gaman ezoqam, pepa mbo-etøomém, neka Pol teqa zenda-te vøveem.

³⁴ Yaq pepa gegeveam, ndego Pol āv gembøebéváp nqægo, “Qo gekha plovins-āk?” Yaq ge-ewag, av nqægo, ndego Silisia plovins-āk, ³⁵ gembo-ein, “No qoqa manqat ndøgo tötø-ewág, ndigu ezoqam tifakhaz, manqat giqa-søkuzim.” Yaq tegi nakhag ezoqam, āv gezømbe-ein nqægo. Pol Elod-qá gaman khoev-té giabenø-utøvém, ta ndimbula khoev-te ndøgo bembøē-keoge.

24

Pol manqa ovøyam-te giveem

¹ Khøuwa faev-qa zita-te, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Ananayas, megetapak neka manqa ovøyam otevat ezoqam namba, Titulus, Sæzalia taon-té ginøzáv, gaman ezoqam-te, Pol-qa manqa vømø-søkuzømēm.

² Yaq Pol gimbo-akhaem, vøndō-on, Titulus teqa manqa søkuzam manqat, āv genengáz nqægo, “Nigi kandambaqape, Filiks. Qo mokho-te, ni nupøkhán mbá, sambi-té qeitøyagé. Enend matev vinivinimba ndøgo, qoqa matavap loloakh-te qafakhan, ezoqa ewaqape zötøkeé, niqa manqei-te. ³ Ni ezoqa ate nqati-gu, nqanek manqei-te nqeiyaage, oskia nimanqatatún, taqa yaq-te. Neka ni ike kandambá qo-te. ⁴ Geté soqáin ndøgo, noqa

manqat khape tæseke, qogi khøuwa vøe-sisindøvēm. Ta-mba nqáneq qataqambé-viám. Niqa manqat-qase nqanek, qó-ewág.

⁵ Ni āv qatigatém nqægo, ngenek ezoqam manqa-zapa-ús. Ndego manqei-qape-te ate nqægo, Zu ezoqam mokho-te, qaqa ndøngazungazumatún. Nazalin bawan, ni-te giqataz, megeat ezoqam ngéneq. ⁶ Neka ndego ambá bawan vini-ak ndo-itubín, Mbumbukiam-qa khoev-te, taqa khakheitap vøngiui. Yaq ni ndógo teitø-møvøinám.* ⁸ Qo ngenek toqombo-sinøzam, yaq qo qakezan ndòqote-qatéq, manqat ate ndægo unimanqatín, ni ngenek manqa ovøyam-te nqeiveet.”

⁹ Yaq Zu ezoqam ate gi-goam, namba gi:geavun, teqa manqa søkuzam manqat møndø-unimanqatínim.

Pol Filiks-te manqa ge-ovøyam, ndego gaman ezoqam

¹⁰ Yaq ndego gaman ezoqam, Pol bøi mba mbokhouwá, av nqægo: Manqat yà bemanqaté. Yaq Pol gendø-ein, “No qatenøten, av nqægo, qo nqanek manqei-te, viav kandamba ezoqam-qa ovøyam manqat nqoqoyoge, yaq no khanakhanákh, qo-te manqat tæ-ovøyam. ¹¹ Ndakin khøuwa tuelv mbá gimø-nasinim, no Zelusalem taon-te qæmat, Mbumbukiam-qa iz eqawat nonqo. Ezoqa toqozø-bevap, yaq geqá-unimanqatínim. ¹² Ezoqa no nømendeáv, av nqægo, Mbumbukiam-qa khoev-te, ezoqa namba niti-ponqombēm, o Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te o taon mokho-te, ezoqa qaqa nøzølwāz. ¹³ Manqat nqanek, no-te ngi-møvøet, kopømba mbaín ti:qamekhem, av nqægo, ndøgo unimanqatín. ¹⁴ Geté, unimanqatin nqáneq: No nigi atanakha-zapazapa-za-ge Mbumbukiam, nqáneq qambøe-vizáp: No Yesu-qá Nakhoa nombopáev, ndøgo ezoqa nøme soqain ndivewe. No Mozes-qa guguna manqat ate ndægo neka manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, mðe-unimanqatín. ¹⁵ Matev ndøgo, taqa yaq-te no Mbumbukiam-te nqatotana, até kopó, av ndigu te-te nduotaza. Ni te-te taqa yaq-te nqáneq qeitotaná: Løvøte ezoqa ewaqape gékhandí:z, ndigu matev egeiegei vøgoam-a, matev soqøsoqa vøgoam. ¹⁶ Yaq nakémbá, no bazaføgakh oskia nø-asøzú. Noqa mbøni mokho-te, manqa-zapa mbaín, sà begó, Mbumbukiam-qa bøi-te neká ezoqam-qa bøi-te.

¹⁷ No viav kandambá, qæ-ewambam. Yaq no Zelusalem taon-te ndógo tøteveséz. No ndigu nogi bawan ezoqam, moni etoam-qa nogoám, tigi Klisten zifuap gindukhofotøzem, gigiap-av ezoqam tøke nonqo, neka no Mbumbukiam-te etoam matev gone-qa vøegoam. ¹⁸ Ta khøuwa-te ndøgo, no ezoqa nøme Mbumbukiam-qa khoev-te ginømendam, no Zu ezoqam-qa matev mùtumugú, Mbumbukiam-qa bøi-te egeiegei fakhane nonqo. Neka ezoqa kandambá mbá, no namba, neka no qaqa matev goneáv. ¹⁹ Zu ezoqam, no ginømendam, Esia manqei-ák. Amba ndigu tinduzavín, qo-te noqa manqa vøskuzømemin, ndigu unimanqatin noqa manqa-zapazapa tiqeivimin. ²⁰ O ngínik giabetaqa-einím, ngiwaniap, no-te gekha manqa-zapa ndøqeivim, no tiqa manqa ovøyam-te qæ-itan. ²¹ Ndigu khanakhanakh mbain, ekeqá taqa yaq-te nqáneq qazømbegó, no tiqa megemege-te, manqat-qase qæ-akha. No sa nqáneq qæ-akhá, ‘No manqa ovøyam-te ta zapaya nqáneq qate-itán, no Mbumbukiam nqæ-unimanqatinat, ndego løvøte ezoqam nango tekhandi:z.’ ”

²² Filiks, ndego otevat andé kandambá, Yesu-qa Nakhoa-qa yaq-te. Yaq Pol teqa manqat qame-navøem, Filiks nqanek manqa ovøyam sègetók, ge-ein, “Lisias tefakhan, ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, yaq no matavap ndøgo tøtøvé, zoqa manqa

24:5 24:5 Kel 17:6 **24:6** 24:6 Kel 21:28-30 * **24:6** 24:6 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqáneq qagoám. Geté vaev-te, manqat nøme āv gini-mønøzém nqægo: Ni nikezan, manqa ovøyam-qa nimbogoám, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein. ⁷ Geté ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, Lisias, gèvimbám, niqa zenda-te gegoam. ⁸ Yaq āv ginimbi-ein nqægo. Ni qo-té qabatøndu-niáv, teqa yaq-te, manqat bani-søkuzømem. **24:15** 24:15 Zion 5:28-29 **24:18** 24:18 Kel 21:17-28 **24:21** 24:21 Kel 23:6 **24:22** 24:22 Kel 23:26

ovøyam-qa yaq-te.” ²³ Yaq nakhag kawa ezoqam-te, ndego Pol gembo-kewagam, ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ngenek até vømbo-keogé. Geté elavøqase vømbo-mboqoaném. Yaq tegi ezoqam kopømbá, tindu-okhoat, vømbó-tøkemāt.”

Pol Filiks neka Dlusila, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømas

²⁴ Khøuwa nøme, Filiks, zas namba ndezáv. Tegu zas, Dlusila, ndugu Zu bawan-ák. Yaq ndego manqat ndøkhofotáv, Pol bètøndo-ituím. Yaq Pol taqa yaq-te ndøgo ge:manqatat, Keliso Yesu ande āv khoqoté-unimanqatín, ndego yoge eqeieqei mbogó. ²⁵ Geté yaq Pol matev eqeieqei neka qakeza kha nøzøgim matev neka Mbumbukiam-qa manqa ovøyam khøuwa-qa yaq-te gendo-ein, ndøgo tøgeav, yaq Filiks møe ndøgo, gembo-ein, “Ság! Vøkhæqaváq. No nango tøtaqambé-akhá ndøgo, khøuwa eqeieqei tæzømet.”

²⁶ Filiks Pol-te, khøuwa andé kopoáv, manqat gekhofotumam, tendo-okhoat, yaq manqat vø-einimat. Zapa ndøgo, ndego moni ndøpazat-qa mbogoám. Yaq Pol ndego amba moni tembo-etoamín, yaq amba gønqonqotavín.

²⁷ Viav menas qame-navøem, yaq Filiks-qa iziz, Posius Festus ndøndáp, gaman ezoqam tegoat. Geté Filiks gewav, yaq Pol ndimbula-te sège-iváv. Zapa ndøgo, ndego Zu ezoqam khanakhanakh etoam-qa ndøgoám.

25

Pol Festus-te manqat ge-ovøyam

¹ Festus Zudia plovins-te gefakhan, gaman ezoqam iz vøndap, yaq khøuwa misika-qa zita-te, ndego Sæzalia taon, gè-iváv. Yaq Zelusalem taon-té genøqavíg. ² Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, Pol-qa yaq-te, manqa ndosøkuzømém te-te. ³ Yaq ndigu Festus āv gimbøe-viømém nqægo: Pol Zelusalem taon-té geabetøndo-khofotáv. Ndigu nqanek manqat gimbo-einim, zapa ndøgo: Nakhoa livin-te ndøgu, ndigu Pol laelae-qa mbogoám.

⁴ Geté Festus yaq manqat gezø-qavøiu, “Pol ndimbula-te até gekhægoát, Sæzalia taon-te ndøgo. No avønín, é-ndæqaván. ⁵ Zogi megetapak bè-apét, no namba. Yaq ndigu manqat ndøgo, timø-søkuzømém, Pol-qa yaq-te, av ndego unimanqatin manqa-zapazapa te:goat.”

⁶ Festus khøuwa ande av ten o eit ndægo, Zelusalem taon-te geqovezam, yaq Sæzalia taon-té genøveséz. Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego manqa ovøyam khoev-te, teqa qonam nonqo-té genøqóm. Yaq manqat ndøkhofotáv. Pol bètøndo-ituím. ⁷ Yaq Pol gendo-on, ndigu Zu ezoqam, Zelusalem taon-te ginduzav, gè-ogitøvém, neka teqa manqa vøsøkuzømem. Manqa-zapazapa kandakandá gimbo-søkuzømem. Geté ndigu kopømba mbáin gi:zømas, av nqægo, tiqa manqat unimanqatín. ⁸ Yaq Pol gezø-qavøiu, “No Zu ezoqam-qa khafeap o Mbumbukiam-qa khoev-qa khafeap o Siza, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, teqa khafeap kopo nqawateáv.”

⁹ Festus ndigu Zu ezoqam khanakhanakh etoam-qa ndøgoám, yaq Pol gembo-ein, “Poev taqagoat, yaq ni Zelusalem taon-té qazinø-niáv. Yaq qoqa manqa ovøyam ndøgo, tømøqá-ewág.”

¹⁰ Geté Pol yaq gembo-qavøiu, “No poeveáv, tænav. No ndakin Siza-qá manqa ovøyam-té qatø-itán. Yaq noqa manqat yoge qábegó nqanek. Qo mòqote-qatéq, no Zu ezoqam-te, manqa-zapa-qase goneáv. ¹¹ No amba unimanqatin manqa-zapa kandambaqape tægonín, ta zapaya no løvøte tæqeivin, yaq ság, ambá kopømbá, no tænanimin. Geté nginik Zu ezoqam, noqa manqa-zapa-qase qeiviáv, manqa nginø-møvøet. Yaq ezoqa kopømba mbáin, no tiqa zenda-te sa tiveem. Yaq nakémbá, no āv qanømbe-póe nqægo: Noqa manqa ovøyam, Siza ekezan be-ewág, ndego Lom manqei-ge kawa ezoqam kandambaqape.”

¹² Yaq Festus tegi zøtezat ezoqam namba, manqa gumu-vøvomem, ndego Pol āv gembøe-eín nqægo, “Qo Siza-te okho-qa qogoám, ndego qoqa manqa ovøyam te-ewag. Yaq ság. Qo Siza-té qonøqáv.”

Pol Aglipa neka Benis, tiqa megemege-te gindu-ituim

¹³ Khapé outøpøteáv, kawa ezoqam Aglipa, tegu yakhasuk namba, Benis, Sæzalia taon-té ginøfakház, Festus-te okha vøzav. ¹⁴ Ndigu andé møe-mbá sege-qovezám ndøgo. Yaq Festus, ndego kawa ezoqam, Pol-qa yaq-té gene-omát. Gembo-ein, “Filiks gewav, yaq ndego ezoqa kopo ndø-iváv, ndimbula-te ndøgo. ¹⁵ No Zelusalem taon-te qæmat, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, manqa ndøsøkuzømém, teqa yaq-te. Ndigu no āv ginømbe-einím nqægo: Løvøte-té qabatøvé, teqa manqa-zapa zapaya. ¹⁶ Geté no āv qazømbe-eín nqægo, ‘Ni Lom bawan-ak, matev mbain, av nqægo, ezoqa tiqa zenda-te sa teiveem, ndigu manqa gimbo-søkuzømemin. Geté ndego khøuwa eqeieqei bèmbo-etoám, ekeza manqat tezø-ovøyam.’ ¹⁷ Yaq ndigu nqanek ginduzav, no khøuwa nøme sisindøvepøteáv. Geté khøuwa nøme qandopave, no manqa ovøyam qonam nonqo-té qatoqóm, neka Pol itui manqat vøe-ein. ¹⁸ Yaq ndigu Zu ezoqam teqa manqa gisøkuzømem, ndigu ambá av nqægo, manqa-zapazapa kandakanda me:manqatám, av no qate-matavupam. ¹⁹ Geté ndigu sa ekeza Mbumbukiam vizap matev-qa yaq-té gini-manqatám, neka ezoqa nøme-qa yaq-te vøe-manqatam, ndego genanim, ndego iz nqambogo, Yesu. Teqa yaq-te, Pol āv gene-manqaté nqægo, ‘Ndego ndekhandí:vát.’ ²⁰ No nøtenateav qagoam, no manqa qæf ande āv khatéqeiv, taqa yaq-te, yaq no Pol āv qambøe-eín nqægo. Poev tømbo goat, yaq ndego kopømbá, Zelusalem taon-té genøwáv. Yaq ni teqa manqat ndøgo teimømbó-ovøemém. ²¹ Geté Pol poeveáv, yaq ge-ein, ‘Lom kawa ezoqam kandambaqape, ekezan be-ewág, noqa manqa ovøyam.’ Yaq nakémbá, no āv qate-vøovám nqægo: Pol ndimbula-té geabetøkhæ-utøvé. Yaq khøuwa eqeieqei tømø-khantaz, no Siza-té qatø-khofotáv, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape.”

²² Yaq Aglipa Festus gembo-ein, “No ndego ezoqam, manqat nøkezan yoge-qa nom-bogó.”

Yaq Festus gembo-qavøiu, “Qanimáv. Qasun qombó-ewág.”

²³ Yaq khøuwa nøme qandopave, Aglipa neka Benis, tñifakház. Ndigu khakheinam kandambá go:gonem, ndabua qaniqanim vø-uzam neka agiwa-qasis khagi-us vø-qanabam. Ndigu pindap khoev-te, nakhag ezoqa kandakanda neka taon megetapak namba sugumu-óz. Yaq Festus, Pol itui manqat ge-ein, tindu-ituim ndøgo, mokho-te vøu-on.

²⁴ Yaq Festus āv gene-eín nqægo, “Nigi kawa ezoqam Aglipa, neka zo ezoqa ate nqazøte:go, nqazo-waniap. Ezoqam ngének, teqa yaq-te, no Zu ezoqam ate ndi:gu, Zelusalem taon-te neká nqanek taon-te, ginømbe-pouwe. Ndigu āv gini-akhayám nqægo: Ndego yage khapé bembøe-sekètét. ²⁵ Geté no teqa manqa-zapa-qase qeiviáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa løvøte-te nqazi-abam. Geté ekezan qambo-pøovam, teqa manqa ovøyam manqat, Lom kawa ezoqam kandambaqape te-ewag, yaq no matavap āv qatevé nqægo: Ndækhofotáv, te-te ndego. ²⁶ Geté sa ndøgo. No nøtenøtenák, gekha manqat nópeawám, nigi kawa ezoqam kandambaqape-te tækhofotav, teqa yaq-te. Yaq nakémbá, no ngenek qoqá megemege-té qatøndo-itú, qo nigi kawa ezoqam Aglipa, neka zo ezoqa ewaqape-qa megemege-te, zo nqazo-waniap. Yaq teqa manqat tiziyogem, no kopømbaqapé, pepa tæpeawam. ²⁷ Soqain ndøgo, no ndimbula ezoqam, Lom taon-te tækhofotav, gete ovøyam manqat eqeieqei khofotøveav tøgoat, teqa yaq-te.”

26

Pol Aglipa-te manqa ge-ovøyam

¹ Yaq Aglipa Pol gembo-ein, “Qo kopømbaqapé, manqat toqo-ein, qakezan-qa yaq-te.”

Yaq Pol zenda ndø-eqá, manqat vōngaz, ge-ein, ² “Nigi kawa ezoqam, Aglipa! No khanakhanakh kandambá, qoqa megemege-te, no manqat tæ-ovøyam, Zu ezoqam-qa manqat ate ndægo-qa yaq-te, ginø-søkuzømem. ³ Qo Zu bawan-ak-qa matev ate ndægo-qa yaq-te, qateqat kandambá. Até ndøgó-a, manqa gi-itumbumatun. Yaq nakémbá, no āv qataqambe-viám nqægo: Noqa manqat qonø-ewág. Aiyav-té.

⁴ Zu ezoqa ewaqape, noqa yage ate ndægo mōndæzøté, no nøkeza manqei-te qæyagam, no khapelavøqase qategoam, yaq taqa zita-te, no Zelusalem taon-te vøe-yagam. ⁵ Ndigu mōndæzøté. No Felisi ezoqam nogoám, neka khafeap matev ate ndægo vøembō-pavam, av Felisi ezoqam gi-goatun. Ndigu tøzø-pøovat, yaq gé-unimanqatiním qo-te.

⁶ Yaq no ndakin nqanek manqa ovøyam-te, ta zapaya nqánek qate-itán, Mbumbukiam-te nqatotana, matev tøfakhan, av ndego nigi atanakha-zapazapa-za-te manqa mbusa ge:ve. ⁷ Zu ezoqam-qa khagua bawan tuelv, ndigu Mbumbukiam pavpave neka lovølova ndimbovizap, te-te ndego, até taqa yaq-te nqánek gonotazá.

Nigi kawa ezoqam! Ta matev ndøgo, no nqæ-unimanqatinat, tøfakhan, ta zapaya nqánek, Zu ezoqam, no manqa ginø-søkuzømem. ⁸ Yaq gekha zapá, zo ndozo-matavap, av nqægo, kopømba mbaín, toqo-unimanqatin, Mbumbukiam løvøte ezoqam, nqawa tekhandi:z?

⁹ Até nó-a, qæmatavupam, no ndigu ezoqam, Yesu Nazalet-ak ndimbopaev, bānøtokáz. Yaq no matev kandakandá qæmatønumat, teqa iz voat nonqo. ¹⁰ No āv qate-matønumám, Zelusalem mokho-te. No Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz-te, Mbumbukiam-gi ezoqam kopoáv, ndimbula-té qatø-nqeisumám. Yaq ndigu pakhapakha khaneam-qa gizøgonín, no nð-unimanqatinín. ¹¹ No ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te, yaq-fia nqosøgeap nøzø-etoumám, tiqa Klisten matev zapaya. Yaq no ndigu amba nøzømbè-khakhazumám, tiqa unimanqatin Yesu-te, betē-ivøvem. No mbøni nqosøgeap kandambá, qanøgoam ti-te. Yaq no ndigu, até taon vinivinimba qambaqape-té-a, mðezøpavám, vøe-ngiæzotam.”

Pol emanqat gezø-votot, ndego ande āv kenē-Klisten-ev

¹² “Yaq khøuwa nøme, no Damaskus taon-té qatømát. No ndøgo ambá Klisten ezoqam nømōndo-gavemín. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qá iz-té qatømát. Ndigu tikhofotøném. ¹³ Nigi kawa ezoqam, Aglipa! Ta khøuwa-te ndøgo, no nakhoa-te qæmat, ande āv khøuwa muín ndægó, no waev bæbæs-qape nøqeív. Ta waev-qa bazaføgakh, mōndølvú, khøuwa tatas-qa waev. Yan-té qandovís, no vøgutun, até ndigú-a, ezoqa nøme namba qati-apat. ¹⁴ Yaq ni ezoqam ate qatigoam, manqei-té qeitø-o:án. Yaq no manqa wag mba noto-ewág. Ndøgo noqa Iblu manqat-te, āv qane-eín nqægo, ‘Sol! Sol! Gekha zapá, no ndoqo-ngiænotet? Kopømba mbaín, tae viæge toqopam.’

¹⁵ Yaq no qambobevap, ‘Kándambaqape. Qo khoqonø-goam?’

Yaq Evezøza gendo-qavøiu, ‘No Yesú. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet. ¹⁶ Mòqo-itán! No nqánek qataqambe-fakhán. Qo nóveatáq. Qo nogé sasae ezoqam neka bøi vizu ezoqam qógoát, neka ezoqa emanqat voqozømbé-vototupāt, matev ndøgo, no-te qoqoqeiv neka nøme ndøgo, no vaev-te tøte-qamekhæmit. ¹⁷ No qogi ezoqam neka bawan vini-ak-té qatø-khofotáq. Yaq ndigu qo ngiæqoat-qa tigoat, no ndækhandí:q. ¹⁸ Qo ndigu bøi qozø-mboqóá. Yaq ndigu bøivun zitá giabiti-wuøém, neka waev-te betēqambuz. Neka Saitan-qa bazaføgakh, tiabiti-ivøvem, Mbumbukiam-te betēnøzaz. Yaq ndigu no mokho-te, manqa-zapazapa segezø-navøém, neka vø-nogi-ezoqam-ēz, ndigu ezoqa nøme namba, no ndi-unimanqatinat.’ ”

Pol ekeza nømendim sasae-qa yaq-te ge:zømas (Kel 9:1-19; 22:6-16)

19 “Nigi kawa ezoqam, Aglipa! No nqanek umingiap sanqaweáv, Mbumbukiam-te qandowav. Manqa o-mba nømbøendáp. 20 Yaq no até qatøndego, Damaskus taon-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat nømendim vøengaz. Taqa zita-te, no Zelusalem taon-té qatønáv neka Zudia manqei ate ndægo vøe-okhoam, neka até bawan vini-ak-té-a, vøe-okhoam. No ezoqa áv qate-zømesímám nqægo: Manqa-zapazapa matanam, zítá giabiti-wuøém, neka Mbumbukiam-te bēqambuz. Yaq tiqa matev mokho-te, ndigu ndi-matanam, áv giabiti-zømás, ndigu ùnime:-qambúz, Mbumbukiam-te. 21 No Zu ezoqam, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te, ta zapaya nqánek gini-møvønnonám, neka lambe-qa vønøgoam. 22 Geté Mbumbukiam, no oskia nøtøkeám. Yaq nakémbá, no até ndakín-a, ezoqa iz-akhayapak neka khokho ezoqam-qá megemege-té qatoyá, neka nqātē-zømesím. No ezoqa sa nqánek qate-zømesím, av Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:manqatam, matev tøfakhanam. 23 Ndigu áv gini-einím nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ni tekhandi:n, nqosøgeap ndøndáp, vønanim. Yaq løvøte-te, bugukhokhof ndégo tenøszám. Yaq ndego Zu ezoqam neká bawan vini-ak-te, waev ndøndáp.”

24 Pol nqanek manqat ge-ein, yaq Festus gèmondøtáv, vø-akhao. Gembo-ein, “Pól. Qo kandaniáp. Qoqa qateqat ndape kandambaqape nandav, qøte-kandaqanim.”

25 Geté Pol gembo-qavøiu, “Nigi kandambaqape, Festus! No ambá av nqægo, kandaníap. Manqat nqæmanqate, unimanqatin neka mokho-ús. 26 Ngenek, nigi kawa ezoqam, Aglipa, møndæ-otév, manqat no nqæmanqate. No kopømbaqapé, bavokhó sæmbøé-manqatát. Matev ate ndægo, no nqate-manqate, ngenek ábe-ewagám. Zapa ndøgo, ta matev ndøgo, ambá av nqægo, khonoam-té qanø-fakhanām. 27 Nigi kawa ezoqam, Aglipa! Qo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat moqó-unimanqatin? No møtenøtén. Qo møqo-unimanqatin.”

28 Yaq Aglipa Pol gembo-ein, “Ge qø, ndoqo-matavap, qoqa manqat-te nandav, no nakhamas-te ndæ-Klisten-en?”

29 Yaq Pol gendo-qavøiu, “Nakhamas-te ó aiyav-te. No Mbumbukiam, áv qambøe-víam nqægo: Qo mbá mbá. Geté até ezoqa ewaqapé-a, ndakin noqa manqat ngi-ewaget, zo áv tønē:gó, av no nqate:go. Geté auli sen ndigu, no ginømbe-mopøvømem.”

30 Yaq ndego kawa ezoqam, Aglipa, neka gaman ezoqam Festus neka ndugu Benis, ezoqa ewaqape namba, sùgumu-umiáz. 31 Yaq bavokho gizav, ndigu yaqyaq-a gibond, “Ngenek ezoqam manqa-zapa-qase goneáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa løvøte-te nqazi-abam neka ndimbula-te nqazi-nqeisam.”

32 Yaq Aglipa Festus gembo-ein, “Qo ngenek ezoqam ambá soqo-nqonqotavín, ndego ekezan poeveav tøgonin, Siza teqa manqa ovøyam manqat te-ewag, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape.”

Pol Lom taon-te gewav

27

27:1-28:15

Pol gesøkuz, Lom taon-te gemat

1 Khøuwa qandap, ndigu gizavem, ni Itali manqei-te teimøtinim, yaq Pol neka ndimbula ezoqa nøme, nakhag kawa nøme-qá zenda-té ginø-áb. Teqa iz Zuliés. Ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape-qa nakhag bawan mokho-té gunu:-sasaetám. 2 Palai khagua møndøbbøetám, ta pu-te ndøgo. Khakheitáp. Adlamitium taon-té qandowáv. Yaq Esia plovins-te, pu vinivinimba-te tøkeam-qa ndøgoám. Yaq ni teitø-ketám ndøgo, vøi-søkuzim. Ezoqa nøme møndøgoám, ni namba. Ndego Tesalonika taon-ák, ndøgo Masedonia plovins mokho-te. Teqa iz Alistakús.

³ Khøuwa nøme qandopave, ni Saedon taon-té qeimø-fakhán. Yaq Zulies, Pol tanakh mbogó. Ndego sègemboták. Ekeza zifuap-té genówáv, ndigu loge gigiap neka gekha gigiap nøme bembō-etømem. ⁴ Ni nqawa qeisøkuzim, yaq khamøe sa ni-té qandofeá. Yaq ni Saiples manqei bawa niti-otán. Sèitø-guguyát. ⁵ Yaq ni qeitu-qantavat, anana-mba ndøugu, Silisia neka Pamfilia manqei sa nakeamo-te vøtikhatøvem, yaq Maela taon-té qeimø-fakhán, Lisia manqei-te ndøgo. ⁶ Ta taon-te ndøgo, ndego nakhag kawa ezoqam, palai khagua nøme ndøqeív. Aleksandlia taon-té qandowáv. Itali manqei-te teiti-qa ndøgoám. Yaq ndego ni tenø-itúmb ndøgo, vøimøguv.

⁷ Qeisøkuzim, yaq khøuwa kopoáv, ni aiyav-té qeitø-teitát. Yaq Naides taon qatikhatoumat, ni ambá seiteitátín. Geté kopømba mbaín. Zapa ndøgo, khamøe gèqavønotám. Yaq ni Salmone manqei luát qeitø-qantáv, Klit manqei bawa-te ndøgo. ⁸ Yaq sèitø-guguyát. Geté føgakh-mbá qeitiámát, atema vaev-te khagua pu nøme-te vøimø-fakhan. Ta pu ndøgo, iz Pu Mbomambaqapé. Lasea taon avønin-té qagó.

⁹ Ta-mba av nqægo qati-teitavun, ni khøuwa kandambá qeingiæzotavun. Zu ezoqam-qa khøuwa, ndøgo lou logemav matev gigoatun, é-møndømu-nasiním, yaq mbe viav vøngaz. Yaq ndakin Pol ezoqa av genegugúb nqægo, ¹⁰ “Láo. No av qateqeiví nqægo: Ni sa tizi-teitit, yaq ni matev føgakh-qape zimøqeivím. Ni nqanek palai khagua neka gigiap giningiú. Geté ta-mbá mbá. Até niqá khandí-a, kopømbá, sa tømø-navøem.” ¹¹ Geté ndego nakhag kawa ezoqam, Pol-qa manqat gè-ogí. Yaq palai khagua eve neka nøzøgim ezoqam-qá manqat ndøndáp. ¹² Zapa ndøgo, ta khagua pu ndøgo, qanimáv mbá, qozøqozaq viav khøuwa-te, khagua tøbøetat, mbe qafakhanumatun. Yaq nakémbá, ezoqa kandambá, nqawa søkuzam-qa ndøgoám. Kopømba tøgoat, ambá Finiks taon-té ginøteitín. Taqa khagua pu, Klit manqei bawa-te ndøgo, khøuwa sininim-té qavé. Nøme ndøgo, nakeamo zenda-té neka nøme ndøgo, yogea zenda-té. Yaq ndøgo kopømbaqapé, qozøqozaq khøuwa-te, khagua tøbøetupat.

Mbe qandofea

¹³ Yaq sa niqa yogea-te ndøgo, khamøe-qase qandofea, palai khagua sasae ezoqam, av gini-matavupám nqægo: Kopømbaqapé. Seitiním, av manqat gi-einim. Yaq angølap sège-khatobumím, vøi-søkuzim. Yaq ni Klit manqei bawa uni avønin-té seitø-guguyát. ¹⁴ Geté nqova mbaín, sa manqei bawa ndøgo, mbe-qape ndofeá. Taqa bazaføgakh kandamba tantáv. Mbe av nqægo, Khøuwa Fakhanam Yogea Zenda Mbe mbo-akhaemám. ¹⁵ Mbe ndøgo, khagua qanqagim, ni kopømba mbaín, eqeieqei níteit, teimbøe-qatazet. Yaq ság. Khamøe ni qavevendumat, sèimbøkhæ-takát. ¹⁶ Yaq Kauda manqei bawa-qase avønin-te qeito-guguyat, ni khagua-qase eqawat-qa nigoám, ndøgo qei-itiat. Geté føgakh kandambá. Vaev-té qeitø-eqaném, ova vøitō-veem, sasa niløvønømem. ¹⁷ Yaq ta sasae ndøgo qame-navøem, ndigu sasae ezoqam, palai khagua tini-møpøvømém, tabetē-føgakh-a, neka palai vøføløzømem. Zapa ndøgo, ndigu møe ndøgoném. Soqáin ndøgo, ndøgo Libia manqei avønin-te, ndivind bawa-te teitø-qavig, ibøkha mokho-te ngu:gu. Palai giføløzømem, yaq khamøe mba mbotakém, qavevendumat. ¹⁸ Geté khøuwa nøme qandopave, khamøe ndøgo qafegimam, sà tønø-khouwevtát. Yaq khagua keoge ezoqam, até gindigonem, gigiap khagua-te qøugeyam, gènqagimém, khagua vøvøyan. ¹⁹ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu até khagua-qa sasae gigiáp-a, vønqagimem. Ekezan ndønqagimém. ²⁰ Yaq khøuwa kopoáv, ni nduku neká khøuwa zømetupøteáv, niqa nakhoa qeivi nonqo. Neka mbe sègemát. Khàpumu-føgákh, qafegimam. Ni sèimbøkhæ-ovøemém. Neka matavapøteáv, av nqægo, ndèiyagēt.

²¹ Ndigu ezoqam, khagua mokho-te gu:goam, khøuwa kopoáv, lou logemáv. Yaq Pol tiqa megemege-te ndo:go, tenø-itán ndøgo, vøzø-ein, “Zo noqa manqat ambá zøyogem. Ni Klit manqei, atē bizindu-ivøvèmin. Yaq nqanek matev føgakh-qape neka gigiap qa-soqøsoqoam, ambá gé:fakhanák ni-te. ²² Geté no ndakin nqazø-manqate. Zo ndøfofðgeáp.

Zo ezoqa kopo gó:navøemák. Palai khagua mba ndósoqá. ²³ No Mbumbukiam-gé ezoqám, neka te-mba ndégo tæmbovizáp. Yaq lova qapøistat, tege enzol ezoqam nõfakhán. ²⁴ Ndego áv genømbe-eín nqægo, 'Pól. Qo mœe ndøgð. Qo ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, Siza, teqa megemege-te, ndòqomø-itán. Yaq nqæ! Qo zapaya, Mbumbukiam até ezoqa ewaqapé-a, qo namba ndøzøte-guvi, ndøkhandí:z.'

²⁵ Yaq nakémbá, lao, zo anøzi ndøgó. No Mbumbukiam, áv qate-unimanqatinát nqægo: Matev ndøfakhán, av genømbe-ein ndægo. ²⁶ Geté nqanek palai khagua, manqei bawa-qase-té qanótøun, vótøkuvøem."

²⁷ Ni pula menas, Meditelenien ndaola-te qeitu-bøetam, yaq ta lova nõme ndøgo, ndigu khagua sasae ezoqam, áv gini-matavupám nqægo: Manqei åbizimu-khatoém. ²⁸ Yaq mbag ndøføløzém, gigiap viniv vømøpøem. Igian qeivi nonqó. Yaq áv giniqeivím nqægo: Ibøkha-qa igian, 40 mitá. Geté nõme qeimø-kawamb, nqawa gimø-føløzem, taqa igian 30 mita mbá. ²⁹ Yaq ndigu ezoqam, mœe ndøgoném, av nqægo, khagua andé nandi-té vømé-ngøovøem. Yaq ndigu khagua-qa okho-te, angølap ndønqagivemém. Angølap foá. Yaq paveat-qa ndøguligulimém.

³⁰ Yaq ndigu khagua sasae ezoqam, khokhozan-qa ndøgoám, khagua-qase ibøkha-te vøføløzem. Yaq ndigu ezoqa nõme, ambá gezø-matemateamín, av nqægo, ndigu ambá angølap nõme ndønqagevememín, khagua mege-te ndo:go. ³¹ Geté Pol nakhag kawa neka nakhag ezoqa nõme gezø-ein, "Nginik khagua sasae zøtezat ezoqam, nqanek khagua-te guveav tøgoat, yaq zo zøyageák." ³² Yaq ndigu nakhag ezoqam, até gindigonem, khagua-qase-qa mbag vøqogømem, ibøkha-te vøbøi.

³³ Yaq qanaqanus lovølova-ús, Pol ezoqa ewaqape, áv gezømbe-eín nqægo, "Zo lou mòzológ. Zapa ndøgo, zo pula menas sa qazo-qovezumam, zo lou eqeieqei logemáv. ³⁴ Yaq nakémbá. No nqazø-pouwe. Zo lou zológ. Zo bazaføgakh, bèzøndo-qaván. Yaq zo soqain-qase, zomø-qeivimák."

³⁵ Pol nqanek manqat ge-ein, yaq ndego flawa ndøndapáz, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Mbumbukiam ike manqat vømbo-ein. Yaq gèmbézó, louzi vøngaz. ³⁶ Yaq ezoqa ewaqape, tiqa mokho-te, é-qazø-eqeieqeatát. Yaq até ndigú-a, lou vølog. ³⁷ Ni ezoqam, palai khagua-te qeitu:guvam, kandambá. Ate qatigoam, 276. ³⁸ Ezoqa ewaqape lou gumulog, qazø-ewez, yaq wit ndigu, khagua-te gu:geabam, gènqagivemém. Khagua betøvøyan.

Palai khagua qamø-ngøovøem

³⁹ Yaq qanaqanus qandopave, khagua keoge ezoqam, manqei ndøqeivím. Geté ndigu amba me:matøvemém. Geté ogewe giqeivim, manqei ge:v qagoam, ndigu matavap, áv giniveém nqægo: Palai khagua, sa ge:v-té qabenø-qavíg. ⁴⁰ Yaq angølap gi:zøitam, mbag gèqogém. Yaq ndaola-té sege-zuvøzém. Yaq mbag ndøgo, khagua nõzøgim nonqo-te qaløvøtupam, sège-føløzømem, neka palai ndøgo, mege-te qo:løvøtupam, vøvøndøzem. Khamøe ambá manqei ge:v-té qanø-ziandamín. ⁴¹ Geté livin-qase ndøugu, ibøkha mokho-te, nandi bawa mu:zavám. Yaq khagua mege, nandi-té qano:qavíg, vømøføgakh. Kha khokhokeáv. Geté okho, khamøe ndømøkuimát, khagua ate ndægo vømū-møkuvøem.

⁴² Yaq nakhag ezoqam, ndimbula ezoqam, zitøge-qa ndøgoám. Soqain ndøgo, ndigu manqei-te titanqayam, vømø-khokhonim. ⁴³ Geté ndego nakhag kawa ezoqam, Zulies, Pol khandi:vát-qa ndøgoám. Yaq ndego gèzømbø-kház. Ezoqa ewaqape, ndigu tanqayam gi:zøtez, ndego ibøkha-te vøvuam manqat zø-eín, bemø-tanqayam, manqei-te bemøqaqavam. ⁴⁴ Geté ndigu ezoqa nõme, tanqayam zøtezteav gigoam, khagua qaqageap-te fabam manqat zø-eín, manqei-te betē-tanqayam. Yaq av nqægo, ni ezoqa ate qatigoam, manqei-té qeimø-qaqavám, vøi-khandi:n.

28

Malta manqei bawa-te gigoam

¹ Ni manqei-te qeimøqa, yaq ni āv qatiyogém nqægo: Nqanek manqei bawa, iz Maltá.

² Ndigu ezoqam, ta manqei-te ndøgo giyagam, matev eqeieqei nimatanám, vøkhatomb. Yaq gøina niløvutím. Zapa ndøgo, qæ ndølanqavát neka qozaq ndønqeivøém.

³ Pol gøina ndøpizumát. Yaq gøina geløvut, qawagim, te-tata ndøgo, wazeam ndongikáv, pingim-te vømbøtag. Wazeam av nge:go teqatag, yaq løvøte qóqeív. ⁴ Yaq ndigu mo-manqei-anim, Pol gi-ometam, wazeam pingim-te gembo-følawam, āv ginibónd nqægo, “Ngenek pepen ezoqám as ndøgoát. Unimanqatín. Ndego geoneáv, ibøkha-te. Geté ndakin, ndugu mbumbukiam nømu, ezoqam-te yaq-fia ndutaev, unimé:-laváo.”

⁵ Geté Pol wazeam sège-vingitáv, gøinam-te sasa ndø-ogiu. Yaq ndego soqain-qase qeiviáv. ⁶ Ezoqa āv gini-matavupám nqægo: Ndego ndømbø-tøpuí, o segébøiáv, vønaním. Yaq amba me:nqanqeitupám. Geté Pol-te matev-qase fakhaneav qagoam, yaq matavap gè-enendém, gi-einim, “Ngenek mbumbukiám nøme ategó.”

⁷ Ta manqei avønin-te ndøgo, manqei nøme møndøgoám. Ndøgo Publius-qá manqei. Ngenek megeat ezoqam ndøgoám, ta manqei bawa-qase-te ndøgo. Yaq ngenek ni gèkhatómb, lou neka venanqei nonqo vønī-etoam. Khøuwa misiká. ⁸ Publius-ge eve, enqoni mbovinumám. Ngusum tatas neka emu mbogoám. Venanqei nonqo-té gebuvám. Yaq Pol tenøwáv ndøgo, zenda vømbøeve, sasa ndøguligulim. Yaq ndego enqoni, sègembo-navøém. ⁹ Nqanek matev qafakhan, yaq até enqoni-us ezoqa nømé-a, manqei bawa-te giyagam, Pol-te vøndøzav. Yaq enqoni sègezø-navøém. ¹⁰ Ndigu ni vizap kandambá ginigu. Yaq ni manqei nqawa qei-ivøvem, gekha gigiāp ndøgo, ni mbain qeigoam, ndigu sègeni-etoám.

Pol Lom taon-te gemøfakhan

¹¹ Ta manqei bawa-te ndøgo, palai khagua møndøbøetám. Khamøe viav qa-ogitat, ndøgo tømboegéz. Aleksandlia taón qandovuáo. Palai khagua-qa mege-te ndo:go, Mbumbuk Qaqangeap-qá nqovønqova mo:goám.

Yaq khamøe viav qame-navøem, ni tötiketám, vøi-søkuzim. Løvøyak misiká qeisokhoam, ta manqei bawa-te ndøgo. ¹² Yaq ni Silakus taon-té qeimø-tokhotáv, khøuwa misika vøimø-qovezam. ¹³ Yaq nqawa qei-ivøvem, ni Legium taon-té qeitøteít, vøimø-tokhotav. Yaq nøme qandopave, khamøe sa zita-té qandofeá, vøsvøkutan. Yaq khøuwa menas mbá qati-teitát, Puteoli taon-te vøimø-fakhan. ¹⁴ Ta taon-te ndøgo, Klisten ezoqam møndøgoám. Ndigu gèkhatómb. Yaq ni pula kopó, ti namba qati:goam. Yaq nqawa qei-ivøvem, zapá qeitøniáv, atema Lom taon-te.

¹⁵ Ndigu Klisten ezoqam, Lom taon-te giyagam, manqat é-møndømo-yogém, av nqægo, ni Puteoli taon-te qeifakhan. Yaq ndigu ezoqa nøme, ni nømende-qa ndozáv. Andé qámbá, ginduzav. Nøme ndigu, ni Apius maket-té qeitø-qaqandám neka nøme, ta manqei-te ndøgo, vøi-qaqandam, Venanqei Nonqo Khøev Misika gimbo-akhaemam. Pol nginik ezoqa gezømet, yaq Mbumbukiam ike manqat mbo-eín, neka mbøni vømbøbøi.

Pol Lom taon-te, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat

¹⁶ Ni Lom taon-te qeimø-fakhan, yaq gaman ezoqam, Pol sègembo-takém, av nqægo, khøev eqeieqei-té géyagát. Geté nakhag ezoqa kopo møndømbø-goám, gembo-kewagam.

¹⁷ Yaq khøuwa misika-qa zita-te, Pol Zu megetapak zø-akhayám. Yaq gindupindam, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Tát-za neka ata-za. Noqa yaq-te, manqat nqáneq: No manqa-zapa-qase goneáv, nigi ezoqam-te neka nigi atanakha-zapazapa-za-qa matev-te. Geté Zu ezoqam, no sège-møvønnonám, Zelusalem taon-te. Yaq no Lom ezoqam-qá zenda-té ginøveém. ¹⁸ Geté Lom ezoqam ginø-sinøzumem, ndigu no nqonqotønát-qa ndøgoám.

Zapa ndógo, ndigu no-te manqa-zapa-qase qeiviáv, ta zapaya ndógo, ezoqa lóvøte-te ndi-abam, av Zu ezoqam noqa yaq-te qazømbe-pøovam. ¹⁹ Geté Zu ezoqam, tiqa manqat gèsanqawém. Yaq no nakhoa nøme qeiviáv. Yaq no āv qazømbe-eín nqægo: Ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, Siza, ekezan be-ewág, noqa manqa ovøyam manqat. Geté no ambá av nqægo, nøkeza ezoqam manqa nømøzø-søkuzām. ²⁰ No zo ta zapaya nqáneq qazømbe-akhá, nqanek manqat tæzø-ein. No nginik auli sen, te zapaya ndégo tinømbe-løvønøzat, ni Izlael ezoqam, Mbumbukiam-te nqazio-tana, tendo-khofotav, ni tekhandi:n.”

²¹ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Zudia ezoqam, ni qoqa yaq-te pepa khofotøveáv. Neka nigi ezoqa kopo okhoeáv, ni-te, manqa vøqā-søkuzim, o qo zapaya, manqat soqain vønī-ein. ²² Geté ni qakeza manqat yoge-qa nigú, ande āv khoqotē-matavap. Zapa ndógo, ni āv qatiyogé nqægo: Manqei-manqei ate ndægot, ezoqa nqanek bawan ndakinak, manqa mbogeve:matún.”

²³ Yaq ndigu Pol namba, khøuwa nøme ndøzavém. Yaq ta khøuwa-te ndógo, ezoqa kandambá gindupindam, Pol ma ge:qotam. Yaq khøuwa gemat, qanaqanus atéma kha-gus, Pol Mbumbukiam-qá Megeat Matev-qá yaq-té gene-zømesimát. Ndego āv gezømbe-ovøemát nqægo: Mozes-qa guguna manqat neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat mokho-te, Yesu-qa yaq-te, møndø-peaomém. Yaq ndego ndigu Yesu-te khatoza-qa ndøgoám. ²⁴ Ezoqa nøme, møndø-unimanqatiním, Pol-qa manqat. Geté nøme ndigu, unimanqatinteáv.

²⁵ Yaq ndigu ekeza mokho-mba, ponqombap ndønqazém. Yaq sègezáv. Geté Pol ndigu bugukhokhof, āv gezømbe-eín nqægo, “Manqat ndógo, Nqova Mbomambaqape zogi atanakha-zapazapa-za gezø-ein, Aezaya mokho-te, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, nqanek manqat unimanqatín. Ndógo āv qane-eín nqægo,

²⁶ ‘Vøqáv, ndigu ezoqam vømøzø-ein:

Zo ndòzo-ewagát.

Geté manqa mokho zombó-ndapemák.

Zo ndòzo-kewagát.

Geté zóqeivimák.

²⁷ Zapa ndógo, nginik ezoqam,
mbøni gèzø-føgføføgakhám,
neka gea gèzø-tokeáp,
neka bøi ndíkøpøitáp.

Zapa ndógo, ndigu poeveáv,
bøi ti:qeivat neka gea ti:-ewagat,
neka mokho tindapem,
yaq no-te vøndé-qambüz,
no vøté-khakheinøvēm.’ ”

²⁸ Yaq Pol nøme gezø-ein, “Zo vøezøtéz. Mbumbukiam nqanek khandi manqat, ndakin até bawan vini-ak-té genø-khofotáv. Yaq ndigu ndøndapém.”*

³⁰ Ta khoev-te ndógo, Pol viav menás geqotam, fia vø-aumam. Yaq gekha ezoqām ndigu, gindu-okhoam, sège-khatobín. ³¹ Ndego ezoqa Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka Evezøza Yesu Keliso-qa yaq-té gene-zømesimám. Ndego manqat sège-manqatám. Ezoqam-qa møe goneáv. Neka ezoqa kopo ndego khazeáv.

28:19 28:19 Kel 25:11 **28:20** 28:20 Kel 26:6-7 **28:22** 28:22 Kel 24:14 **28:26** 28:26-27 Isa 6:9-10; Kel 25:13; 26:2, 6; 27:24; Lom 1:5 * **28:28** 28:28 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndógó. Ta manqat nqáneq: ²⁹ Pol nqanek manqat ge-ein, yaq Zu ezoqam sègezáv. Izuizu manqa ndø-itumbumát. Manqa itumbam kandambá gigoat.

Lom Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Lom taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Lom taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Kolin taon-té gegoám. Pepa gumu-peawam, yaq Fibi mbo-etoám. Yaq Lom taon-te ngúnuk gundapát. Lom taon ndøgo, kandambaqapé. Itali manqei-té qagó. Gaman kawakawa-za ndøgo tigoám. Klisten ezoqam ndigu, Lom taon-te gisøkhoam, nøme ndigu, Zu ezoqám, neka nøme ndigu, bawan vini-ák.

Nqanek pepa mokho-te, Pol taqa yaq-te ndøgo tene-peawám, Mbumbukiam-qa bøi-te, ande āv khoqoté-ndaføyamba-ēq. Ndego āv gene-eín nqægo: Ezoqa ewaqape, manqa-zapazapa-ús. Neka ezoqa kopømba mbaín, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te o matev eqeieqei gone mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez. Geté Yesu ti-unimanqatinim, yaq Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa ate ndægo, segembøé-navøém, yaq ndigu teqa bøi-te vø-ndaføyamba-ēz. Yaq ndigu kopømbaqapé, yage ndakinak ndøndapém, Yesu namba vøe-yagāt.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé sasae ezoqám. No Mbumbukiam ndøveatán. Tegé u-anem nógoát. Ezoqa teqa Manqat Mbomambaqape nøté-zømesimát.

² Mbumbukiam é-møndo:-eín, tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te, nqanek Manqat Mbomambaqape, ndøfakhán. Mbumbukiam-qa Manqat mokho-té qapeawáp. ³ Nqanek Manqat Mbomambaqape, ekeza Yo-qa yaq-té qanegó. Manqei-qape-qa matev-te, ndego Deivid-gé zeó. ⁴ Geté løvøte-te gendo-khandi:v, ta mokho-te, Nqova Mbomambaqape, ni āv qaninømánd nqægo: Ngenek Mbumbukiam-gé Yó, neka ndego bazaføgakh-qapé. Ndego Yesu Kelisó. Nigí Evezøzá.

⁵ Te mokho-te, Mbumbukiam kuku mbogoám no-te, neka no tege u-anem vøve. Yaq no bawabawan-te ate ndægo, ezoqa nó-itubít. Yaq ndigu tiabiti-unimanqatinim neka teqa manqat tiabiti-ndapém. Yaq Keliso-qa iz tåbete-eqawát.

⁶ Até zó-a, zo Mbumbukiam vøzø-akha. Zo ndakin Yesu Keliso-gí ezoqám. ⁷ Nqanek pepa zo-té qatø-peaomít, zo Lom taon-te nandozo-yage. Mbumbukiam kuku kandambá zo-te. Ndego zo ekeza ezoqam me:zæzá.

Mbumbukiam, nigí Tat, neka Yesu Keliso, nigí Evezøza, tiqa kuku matev neka sambí matev ndøgoát, zo-te.

Pol gepøogeapam, Lom taon-te tewav

⁸ Noqa manqat āv qaténgáz nqægo: No ike kandambá, noge Mbumbukiam-te, Yesu Keliso mokho-te, zo ezoqa ewaqape zapaya. Zapa ndøgo, manqei-qape ate nqægo, ezoqa zoqa unimanqatin-qa yaq-te, sùgumu-manqatét. ⁹ Mbumbukiam, te zapaya no kha sa nqæ-nqonqotøve, no ezoqa teqa Manqat Mbomambaqape, ekeza Yo-qa yaq-te nqate-zømesim, ndego møndæ-otév, no oskia nøzø-guligulimatún. Khøuwa kopoáv. ¹⁰ Neka no ndego āv qambøe-vi:matún nqægo: Ndego poev tømbo goat, nakhoa bènø-mboqoá. Yaq notøndónáv, vaev-te, zo banøzømet. ¹¹ No vao kandambá zo-te. No zo zømete-qa neka Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh etoam-qa nøzøgó. Zo unimanqatin-te, tønø-føgakhæz. ¹² Yaq no zo namba tizi:goat, ni yaqyaq-a, niqa unimanqatin matev mokho-te, zita zítøpøzát, zo noqa zita vozó-tøpøzēm, neka no zoqa zita vøe-tøpāz.

¹³ Nófuap! Zo vøezøté, av nqægo: No khøuwa kopoáv, qæpøogeapam, zo tæzømet. Até zo mokho-té-a, noqa sasae-te, mokho bēfakhán, av manqei nøme-te qæfakhanumat. Geté gēnømbe-paín. ¹⁴ No Mbumbukiam-qa Manqat, ezoqa ewaqape sà bazømbu-etoám, oskiá ndøgo, Glik bawan-ak o bawan vini-ak ndigu, neka oskiá ndøgo, zøtezat ezoqam o zøtezatav ezoqam ndigu. ¹⁵ Yaq nakémbá, no poev kandambá. Até zó-a, zo Lom taon-te nandozo-yage, Manqat Mbomambaqape nøtézmás.

Mbumbukiam eqeieqei ndigu tenezczá, ndigu ndi-unimanqatinat

¹⁶ No mivi mbaín, nqanek Manqat Mbomambaqape-qa yaq-te. Zapa ndøgo, ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa bazaføgakh mu:sasaeát. Yaq gekha ezoqām ndigu, ndi-unimanqatinat, gékhandí:z. Nqanek khandi matev, bugukhokhof Zu ezoqam-té qanøfakhán. Yaq vaev, até manqei vini-ak-té-a, vømøfakhan. ¹⁷ Nqanek Manqat Mbomambaqape mokho-te, ni Mbumbukiam teqa matev eqeieqei-qa nivevezám. Ta matev eqeieqei-qa nqánek: Ezoqa teqa bøi-te, unimanqatin matév gini-ndaføyamba-ézát. Unimanqatin matév qane-ngazøngazám neka unimanqatin matév qame-kopømba-ín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo, “Ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatinat. Yaq géyagét.”

Mbumbukiam qaqa tenøgó ndøgo, ndigu ndisanqawe

¹⁸ Nqanek manqat, Mbumbukiam ni eqeieqei ndenæna, ni nqazi-unimanqatinat, ndøgo gigiap-qa pé. Zapa ndøgo, Mbumbukiam, ndego yan-te ngo:yage, av genevevezám nqægo: Ndego qaqa kandambá. Ezoqa ndigu, ndisanqawe neka manqazapazapa ndimatnam, neka ta mokho-te, unimanqatin manqat sa nditokhonam, ti-te ndigu, Mbumbukiam yaq-fia ndótá. ¹⁹ Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa yaq-te, møndæzøté. Ndego ekezan møndøzø-vøndøyám. ²⁰ Unimanqatin. Ezoqa kopømba mbaín, Mbumbukiam te-omet. Geté Mbumbukiam manqei-qa ande ge:khakheinam, atema ndakin, gigiap ate ndægo, gekhakheinam, ni av qani-nømendím nqægo: Ndego bazaføgakh-qa pé, miavmiáv, neka ndego unimanqatin Mbumbukiám. Yaq nakémbá, ezoqa kopømba mbaín, timanqatat av nqægo, “Ni manqazapazapa goneáv, zapa ndøgo, ni Mbumbukiam-qa yaq-te nñtinøtenāk.” ²¹ Ndigu Mbumbukiam møndæzøté. Geté ndigu matavapøteáv, av nqægo, ndego Mbumbukiám. Neka ndigu ndego vizupáv. Neka ndigu te-te ike manqat manqatemáv. Yaq tiqa matavap møndømø-mokho-mbaín. Tiqa mokho-te, matavap eqeieqei mbaín. Bøivun mu:nqeitám.

²² Ndigu ekeza kha, matavap loloakh-us me:vewé. Geté tiqa matavap, møndøzø-livilivisám. ²³ Tiqa matev, mokho mbaín. Zapa ndøgo, khandi miav-ak Mbumbukiam, ndigu vizupáv. Geté tae khøuiap bugug vinivinimba mbovizáp, ekezan ndikhakheinam, bugug kopømba ande av ezoqam ndi:gu, vaev-te tipakhaez, o pipisi ndi:gu o søvakha gigiap ndi:gu o gigiap ndivisigiap ndi:gu. ²⁴ Yaq nakémbá, Mbumbukiam sègezø-iváv. Ndigu manqazapazapa, sà bematønómít, av ndi:qovetu. Yaq tiqa mambe matev-te, izuizu kha soqaqape-té giabenø-veém, neka yaqyaq-a mivi betē-etoam. ²⁵ Ndigu unimanqatin manqat, Mbumbukiam-qa yaq-te, gè-ivøvé, khavozam manqat vømbø-paevem. Ndigu gigiap mba mbovizáp, Mbumbukiam gekhakheinam, neka taqa iz ndimbø-ēqawát. Geté Mbumbukiam, ndego gigiap ate nqægo gekhakheinam, ndigu vizupáv. Geté teqa iz, miavmiav, bēto-ēqawát. Amén. Nqanek manqat unimanqatin.

²⁶ Mbumbukiam zita gi:wuowem, yaq ndego sègezø-iváv. Ndigu mivi matev, sà tiabiti-matønómít, av ekezan ndi:qovetu. Sakheis nøme, nøkenøkem matev eqeieqei, gè-ivøvé. Yaq izu sakheis mambe matev ndøgoatún. ²⁷ Yaq até anganá-ya, ezoqa nøme, nøkenøkem

matev eqeieqei, gè-ivòvém, sakheis namba. Yaq tiqa poev, ndøgo ekeza mbøni mokho-te ande gøinam me ndøwageap, angana nøme-té qanø-okhoatún, yaq ndigu izu angana mambe matev vøgoatun. Ta mokho-te ndøgo, ndigu mivi-qape ndø-ndapemín. Ndøgo tiqa matev-qá yaq-fiá.

²⁸ Ndigu ezoqam, gèzømbø-qasí:v. Mbumbukiam-qa yaq-te matavapøteáv. Yaq Mbumbukiam ndigu tiqa matavap soqøsoqa-té genøziváz. Matev sá tiabegó ndøgo, eqeieqei mbain ndøgo. ²⁹ Ndigu tiqa mokho-te, manqa-zapazapa vinivinimba gèmozø-tøtvøyám. Ezoqa soqaqape-te abam matev, neka gigiap qovetu matev, neka ezoqa ngenøgim matev, neka ova matev, neka ezoqa pakhapakha khaneam matev, neka nøfee matev, neka khavozam matev, neka ka awam matev, ndigu khàpe zømbe-khouwév. Ndigu manqa ndøgeve:matún, ³⁰ neka manqat soqøsoqa vømanqatatanun. Ndigu Mbumbukiam gèsanqawé. Ezoqa nøme gèvøozotatún neka ekeza mokho-mba vøe-khambuvupatanun neka ekeza kha vøeqatatanun. Ndigu manqa-zapazapa nøme matanam-qa ndøvawatún. Neka ndigu evøndipakha-qa manqat pøpøvumáv. ³¹ Ndigu matavap eqeieqei mbain. Manqa mbusa giveemin, yaq ndigu matev gonemáv, av gi-einimin. Ndigu kuku matev mbain neka tanakh matev mbain, ezoqa nøme-te. ³² Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-manqaté nqægo, “Gekha ezoqam ndigu, matev av nqægo gigoatun, ndigu bèpakhaéz.” Ndigu nqanek manqat møndæzøté. Geté manqa-zapazapa sègegoatún. Geté ta-mbá mbá ndøgo, ekezan manqa-zapazapa ndimatanam. Ndigu até ezoqa nømé-a, zita zøtøpazét. Matev av tini-matønnumát.

2

Mbumbukiam-qa manqa ovøyam matev eqeieqei

¹ Qo gekha ezoqam, ezoqa nøme-te manqat ndoqo-møvøyam, qo kopømba mbain toqo-matavupat, av nqægo, qo qakezan, manqa-zapa mbain. Zapa ndøgo, matev nøme, taqa yaq-te, qo ezoqa nøme-te manqat ndoqo-møvøyam, qo qakezan mòqogooatún, av ndigu ndi:matanam. Yaq até qó-a, manqa-zapa-ús. ² Ni mizi:nøtén, Mbumbukiam ti-te ndigu, yaq-fia ndetawat, ndigu matev soqøsoqa ndimatanam, ndøgo eqeieqei. ³ Yaq ge qó, ndoqo-matavap, qo qakezan matev av ndoqote-matanam, av ezoqa nøme-te manqat ndoqote-møvøyam, yaq qo Mbumbukiam-qa yaq-fia taev-te, ndoqóvuaq? Av taoká. Qóvuaqák. ⁴ Neka ge qó, Mbumbukiam-qa kuku matev kandambaqape neka tanøtanakh matev neka aiyaiyav matev qo-te, geqambó-qasi:v? Neka qo qeiviáv, av nqægo, Mbumbukiam qo teqa kuku matev mokho-te, qambuqan-qa ndeqago. ⁵ Geté qo ùni qote-føgakhæq neka gèqambo-qasí:v, toqoqambuq. Yaq ta matev mokho-te, qo Mbumbukiam-qa qaqa, qo-te ndømbogo, qòkhouwevtét. Yaq ndego, ta khøuwa-te ndøgo, teqa qaqa tøndovea, qo-te yaq-fia av tenétá. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa ewaqape tinøqeivím ndøgo, teqa manqa ovøyam matev eqeieqei. ⁶ Mbumbukiam ezoqa ewaqape, yaq-fia av tezømbé-etoám, av ndigu ndi:matanam. ⁷ Ti-te ndigu, matev eqeieqei matanam-te bazaføgakh ndi-asøzu, neka yage qanimav-qape-qa ndivawe, Mbumbukiam namba, neka megemege-te ndo:go, iz akhae kandambaqape neka khandi vaev mbain ndape-qa ndigu, ti-te ndigu, Mbumbukiam khandi miavmiav zø-etoám. ⁸ Geté ti-te ndigu, ekeza kha mba ndi:qeivi neka unimanqatin manqat ndisanqawe neka matev soqøsoqa ndimbopaev, Mbumbukiam qaqa zógó neka yaq-fia vótā. ⁹ Ezoqa ewaqape, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam, viniv-qape neka mbøni vaev matev zøfakhanám. Bugukhokhof Zu ezoqám. Geté até bawan vini-ák-a. ¹⁰ Geté ti-te ndigu, matev eqeieqei ndimatanam, Mbumbukiam yage qanimav-qape neka iz akhae matev neka sambu matev zø-etoám. Bugukhokhof Zu ezoqám. Geté até bawan vini-ák-a.

¹¹ Zapa ndógo, Mbumbukiam, ndego manqa ovøyam ezoqam eqeieqei. Ndego ambá av nqægo, yaq-mbā genøwavīn.

¹² Matev av nqægo: Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa guguna manqat mbain ndigu neka manqa-zapa ndimatanam, ndigu gésoqoéz, oskiá ndógo, guguna manqat mbain ndigu. Neka gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa guguna manqat ndözógo neka manqa-zapa ndimatanam, yaq Mbumbukiam ekeza guguna manqat mbópáev. Yaq yaq-fia āv tezømbé-etoám. ¹³ Zapa ndógo, Mbumbukiam-qa bøi-te, ndaføyamba ambā ndigu tigu, teqa guguna manqat sa ndiyoge. Geté ndaføyamba ndigu tigu, teqa guguna manqat ndimbopaev. ¹⁴ Bawan vini-ak, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat mbaín. Geté ndigu ezoqa nøme, matev sège-matønnumatún, av guguna manqat ndæmanqate. Zapa ndógo, oskiá ndógo, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat zøteateav ndógo, ndigu guguna manqat ndözógó, tiqa mokho-te. ¹⁵ Tiqa matev ni āv qaninømánd nqægo: Mbumbukiam-qa guguna manqat, tiqa mbøni-té qanu:-peawáp. Manqa-zapa gigoatun, yaq ekeza matavap ndógo, soqøsoqa me:zæbín. Geté matev eqeieqei gigoatun, ekeza matavap ndógo, ezoqa eqeieqei vøezæbin. ¹⁶ Mbumbukiam-qa manqa ovøyam kandambaqape-te, bavokhó qandó-fakhán, ta khøuwa-te ndógo, Mbumbukiam Yesu Keliso-qa mokho-te, ezoqam-qa matev tegevea, khonoam-te ndimatanam. Manqat Mbomambaqape, no ezoqa nqate-zømesim, āv tøne-manqaté.

Zu ezoqam-qa yaq-te, ndigu Mozes-qa guguna manqat ndimbopaev

¹⁷ Gebá qo, Zu ezoqam, qo Mozes-qa guguna manqat-te ndoqoto-taqa neka Mbumbukiam-qa yaq-te ndoqote-khambuvap? ¹⁸ Qo Mbumbukiam-qa poev mòqote-qatéq, neka qo mòqote-qatéq, gekha matēv ndógo, eqeieqei. Zapa ndógo, qo Mozes-qa guguna manqat, møndæ-qamákh. ¹⁹ Qo āv qoqote-mataváp nqægo: Qo bøi waev mbain ezoqam-gí ituzá ezoqám neka tiqá waév, ndigu bøivun-te ndiyage. ²⁰ Neka qo ndoqo-matavap, qo matavap mbain ezoqam-gí ovøyam ezoqám neka qo zøtezat mbain ezoqam-gí nømendim ezoqám. Qo Mozes-qa guguna manqat nandaqago, yaq qo āv qoqote-mataváp nqægo: Qo matev ate ndægo mòqote-qatéq neka unimanqatin manqat ate ndægo ndaqágó.

²¹ Ge qó, ezoqa nøme ndoqote-zømesim, qo qakeza nømendim matev toqombó-paev? Qo ezoqa ndoqozø-manqate av nqægo, “Ndø-aqòñám,” gebá qakezan, moqó-aqonumatun? ²² Neka qo ezoqa nøme ndoqo-guguza av nqægo, “Nøkenøkem matev ndøngi:wát,” gebá qakezan, nøkenøkem matev moqó-ngi:tatun? Neka qo tae khøuwiap ndoqo-sanqawe, gē, qo tae khøuwiap khoev-te, taqa gigiap fia kandakanda moqó-aqonumatun? ²³ Qo āv qoqote-khambuváp nqægo, “Ni Mbumbukiam-qa guguna manqat nqanígú.” Geté qo sòqo-møkuiatún, neka ta mokho-te, Mbumbukiam-qa iz voqō-voain. ²⁴ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqægo, “Zo Zu ezoqam zapayá, bawan vini-ak, Mbumbukiam-qa iz ndingi:wat.”

²⁵ Qo Mbumbukiam-qa guguna manqat toqombo-pavat, yaq qoqa ngusum kepøtøzat matev, mokho-ús. Geté toqonqawa, qo andé ngusum kepøtøzateav ezoqam me qote:gó. ²⁶ Bawan vini-ak, ndigu ngusu qogøzat matev mbaín. Geté ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat timbopavat, yaq Mbumbukiam ndigu andé ngusu qogøzat ezoqam me me:zæzá. ²⁷ Ndigu bawan vini-ak, ndigu ngusu qogøzat matev mbain ndigu, gete Mbumbukiam-qa guguna manqat sa ndimbopaev, ndigu qo Zu ezoqam, manqa-zapa-us mé:qæq, qo ngusu qogøzat matev nandaqago neka guguna manqat uni ndoqote-qateqat, gete qoqo-møkuiatun.

²⁸ Zu ezoqam-anim, ambá ndēgo, ndego ngusum-te ndego, neka tegi ngusum vøkepøtøzem. ²⁹ Geté Zu ezoqam-anim ndégo, ndego ekeza mbøni-te Zu ezoqam ndego. Neka unimanqatin ngusu qogøzat matev, ambá ndógo, ezoqam-qa kha-te gigoatun,

av Mozes-qa guguna manqat nqæpeawap. Geté unimanqatin ngusu qogøzat matev ndøgo, Mbumbukiam-ge Nqova, ezoqam-qa mbøni-te gegoatun. Ezoqam av ngi-gu, ambá av nqægo, iz akhae matev ezoqam-tē gi-upøgimatún, geté ndigu iz akhae matev, Mbumbukiam-té gi-upøgimatún.

3

Matev ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, tego, ndego ndømatanám

¹ Av tægoat ndægo, av qate-peaumavun. Yaq gê, ndøgo qanimáv, Zu ezoqam ndoqogo? Neka ngusu qogøzat matev mokho tógo? ² Ndøgo qanimav-qapé neka mokho kandambá. Bugukhokhof nqáne: Mbumbukiam ekeza manqat, Zu ezoqam-qa zendaté genøvé. ³ Unimanqatín, Zu ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa manqat paeveáv. Geté, zó ndozo-matavap? Mbumbukiam ndigu gezø-ein, av nqægo, “Zo nogi ezoqám,” yaq gê, ndego ekeza manqat ndósanqawe? ⁴ Av taoká. Mbumbukiam unimanqatin manqat mba ndømanqaté. Ezoqam ambá ndækhavozám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo,

“Mbumbúkiam! Ezoqa ndøqeivím, av nqægo:

Manqat ndøgo, qo ndoqo-manqate, ndaføyamba-qapé.

Ezoqa qo manqa ovøyam-te vee-qa teqago, yaq qo ndøqopitáv.

Zapa ndøgo, qo unimanqatin ezoqám.”

⁵ Niqa manqa-zapazapa mokho-te, ezoqa tiqeivat av nqægo, Mbumbukiam ekezan, matev eqeieqei-qapé, yaq gê, ni áv khazi:-einím? Gê, ezoqa nøme-qa manqat unimanqatín, ndigu ndimanqate, av nqægo, ndøgo eqeieqei mbá, Mbumbukiam ni-te yaq-fia teta, niqa manqa-zapazapa zapaya? ⁶ Av taoká. Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qapé. Teqa manqa ovøyam amba soqain tøgonin, yaq gê, ndego manqei-qape ezoqa ate ndi-gu-qa manqa ovøyam áv kené-ewág?

⁷ Ezoqa nøme, áv gini-manqatatún nqægo, “Noqa meakha manqat mokho-te, ezoqa tiqeivat, av nqægo, Mbumbukiam ndego vini, ndego unimanqatin manqat mba ndømanqaté, yaq ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa iz tø-eqatat, yaq gekha zapá, no Mbumbukiam manqa-zapa-us tenæmbat?” ⁸ Neka ezoqa nøme ndimanqate, “Manqa-zapazapa, sà bizigú. Yaq matev eqeieqei tåbetønde-wáv.” Ezoqa nøme, ni-te manqat áv gini-møvøét nqægo: Ni ezoqam áv tøti-zømesím. Geté ndøgo meakha manqát. Mbumbukiam ti-te ndigu, yaq-fia eqeieqei ndótá, ndigu ni-te manqat av nqægo ndimøvøet.

Ezoqa kopo eqeieqei mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te

⁹ Yaq ndakin áv khané:go? Ni Zu ezoqam, bawan vini-ak tizí-løvuza? Av taoká. No zo møte-zømesimavún, av nqægo, Zu ezoqam neka bawan vini-ak, manqa-zapazapa-qa mokho-te, kopømbá sugumu:gú. ¹⁰ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo:

“Ezoqa eqeieqei kopo mbaín.

Unime:-mbaín.

¹¹ Ezoqa matavap loloakh-us kopo mbaín.

Neka ezoqa kopo mbaín,

ndego Mbumbukiam-qa poev gone-qa ndembogo.

¹² Ezoqa ewaqape,

Mbumbukiam zitá gini-wuowém.

Ndigu sùgumu-soqoéz.

Ezoqa kopo, matev eqeieqei gonemáv. Mbaín.

¹³ Tiqa manqa-nqa,

andé manqei-pakha ozap mboqogeap me me:gó.

- Tiqa tou,
meakha manqat me:manqaté.
Tiqa manqat,
andé wazeam soqaqape-gi khayam me me:gó.
14 Tiqa manqa-nqa-te,
manqat soqøsoqa neka ezoqa ngenøgim matev, møndømø-tøtøvøyám.
15 Ndigu ezoqa nøme,
pakhapakha nakhamas-té ginø-khanæmatún.
16 Ndigu ande āv kinī-okhoatun,
ezoqa gèngiæzotatún
neka potonam matev vøzø-etoumatun.
17 Ezoqa nøme namba, sambite ande āv khoqoté-yagāt,
ndigu zøtezteáv.
18 Neka ndigu Mbumbukiam-te,
møe mbaín.”

19 Ni mīzi:nøtén, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo, ti-té tønø-manqaté, ndigu guguna manqat mokho-te ndu:gu. Yaq ezoqa ewaqape, manqat tīabiti-khoutøvé, neka manqei-qape ezoqam ate ndi:gu tīabiti-matøvemém, av nqægo, ni ezoqa ewaqape, manqa-zapazapa-ūs, Mbumbukiam-qa bøi-te. 20 Guguna manqat toqombo-pavat, ta mokho-te ndøgo, ezoqa kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te ti:-ndaføyamba-ez. Geté guguna manqat, niqa manqa-zapazapa mba me:vøndøzú.

Ni Mbumbukiam-qa bøi-te, ndøgo tizi:-ndaføyamba-én, Yesu tizi-unimanqatinim

21 Geté ndakin, Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qape, taqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat ndæmanqate neka tegi manqa vevezam ezoqam gi:manqatam, mändoveá. Ndøgo ambá av nqægo, Mozes-qā guguna manqat mokho-tē qandoveā. 22 Yaq gekha ezoqām ndigu, Yesu Keliso ndi-unimanqatinat, Mbumbukiam eqeieqei mé:zæb.

Ezoqa ewaqape kopó. Vinivinimba mbaín. 23 Ni ezoqa ate nqazi:gu, manqa-zapazapa-ūs. Ni zībusøtøvé, matev, av Mbumbukiam qambøe-pøovam. Yaq ni ambá av nqægo, Mbumbukiam-qā waev-tē qazu:yagē. 24 Mbumbukiam kuku kandambá ni-te. Yaq Yesu ni genqovotan, ta zapaya ndøgo, ndego ni eqeieqei me:næmb. Yaq-mbá segegó.

25 Mbumbukiam, Yesu niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo ndokhofotáv. Kopømba ande av søvakha gigiap ndi:gu, tenénaním, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam giløvusumatun, yaq Mbumbukiam-qa qaqa vøe-navøém, ni-te. Yaq ni teqa bøi-te ndøgo tizi:-ndaføyamba-én, ni tizi-unimanqatinim, av nqægo, Yesu-qa kouk ni zapayā qanewā. Mbumbukiam nqanek matev tenegó ndøgo: Ni gí:nømánd, av nqægo, teqa matev eqeieqei-qapé. Ndego ezoqa yaq-fia nqosøgeap nakhamas-te etopøteáv, tiqa manqa-zapazapa zapaya, ndigu bugukhokhof gimatønumam, Yesu fakhaneav qagoam. 26 Zapa ndøgo, ndego aiyaiyav matev ezoqám. Mbumbukiam ni ndakin khøuwa-te, teqa matev eqeieqei-qape, ta mokho-te nqánek gini-nømendím: Ndego Mbumbukiam eqeieqei-qape, ni eqeieqei ndøgo tenénæmb, ni Yesu tizi-unimanqatinim.

27 Av tægoat ndægo, yaq gē, ni kopømbā nqazi-khambuvap? Av taoká. Kopømba mbaín! Zapa ndøgo. Ni Mbumbukiam-qa bøi-te, ambá ta zapaya ndøgo, tizi:-ndaføyamba-én, Mozes-qa guguna manqat nqazimbo-paev. Geté ni Mbumbukiam eqeieqei sa ndøgo tininæná, ni nqazi-unimanqatinat. 28 Ni ndakin āv qazi:qeiví nqægo: Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te nqánek gini:-ndaføyamba-éz, Yesu ti-unimanqatinim. Taoká ndøgo, Mozes-qa guguna manqat timbopavat. 29 Gèmbø-mataváp. Gē, Mbumbukiam ndego Zu ezoqam-gē Mbumbukiam yakhapūs? Neka ndego bawan vini-ak-gē

Mbumbukiám mbà? Av taoká. Ndego até bawan vini-ak-gé Mbumbukiám. ³⁰ Zapa ndógo, Mbumbukiam kopo sate ndégo. Ndego ezoqa eqeieqei nqáneq genézæb, ndigu Yesu ti-unimanqatinim, Zu ezoqam nekā bawan vini-ak. ³¹ Yaq gê, ni Yesu nqazi-unimanqatinat, Mozes-qa guguna manqat khokho manqat zívewe? Av taoká. Geté ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Manqat ndógo ndøpeawap, unimanqatín.

4

Mbumbukiam Eibleem, eqeieqei ta zapaya nqáneq geneveó, ndego gè-unimanqatín

¹ Ni qaziqevim av nqægo, ni Mbumbukiam-qa bøi-te, niqa unimanqatin matev mokho-te tizi-ndaføyamba-en, yaq gê, nigi bawan-ge atanakha-zapa Eibleem-qa yaq-te, gekha manqat zí-einim? Ndego áv kené-ndaføyamba-ev? ² Eibleem Mbumbukiam-qa bøi-te, amba ekeza matev matanam-te te:-ndaføyamba-evin, yaq ndego kopømbá, ambá ge:khambuvimín. Geté ndego kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa megemege-te te:khambuvupat. Zapa ndógo, ndego ambá av nqægo, matev-qape ndømatanām. ³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo, “Eibleem Mbumbukiam, gè-unimanqatín. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndógo, ndaføyamba-qape me:veó.”

⁴ Gekha ezoqām ndego, ndesasaeat, yaq-fia ndø-upøgimāt, ndógo kuku matév mbá. Zapa ndógo, ndego fia-qa ndøsasaéat. ⁵ Geté gekha ezoqām ndego, matev-qase goneav tøgoat, gete te-unimanqatin, av nqægo, Mbumbukiam manqa-zapa-us ezoqam, eqeieqei tiqa unimanqatin matev zapayā genéveó, ndego Mbumbukiam-qa bøi-te gé:-ndaføyamba-év. ⁶ Deivid ndógo tene-manqatám, av ge:-ein nqægo: Gekha ezoqām ndego, sasae goneav qagoam, gete Mbumbukiam ndego ndaføyamba teveo, ndego kopømbá, khanakhanákh. Sams mbuk mokho-te, ndego āv gene-peawám nqægo:

⁷ “Ezoqa ndigu Mbumbukiam-qa Manqat gimøkuimam,
yaq ndego tiqa manqa-zapazapa sa qambøe-navøem neka vøtok,
ndigu ezoqa kopømbá, khanakhanákh.

⁸ Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, Evezøza teqa manqa-zapazapa sekemba matavapøteav ndógo,
ndego kopømbá, khanakhanákh.”

⁹ Gê, nqanek khanakhanakh, Deivid ge:manqatam, tiqa mba ndígù, Zu ezoqam? Av taoká. Ndógo até tiqa ndigú-a, bawan vini-ak, ndigu ngusum qogøzatav ndigu. Ni āv qazi:qevim nqægo: Mbumbukiam Eibleem ndaføyamba-qape, teqa unimanqatin zapayā geneveó. ¹⁰ Yaq gê, ndego Eibleem eqeieqei gekha khaiya-tē genéveo? Ta khøuwa-te ndógo, ndego ngusum é-møndømbó-kepøtøzem, ó, taqā zita-tē ginømbō-kepøtøzem? Nqáe! Ta khøuwa-te ndógo, Mbumbukiam Eibleem eqeieqei geveo, ndego ngusum naqá kepøtøzateáv. ¹¹ Yaq Eibleem vaev-te ngusum gimbo-kepøtøzem, ndógo andé khakhatáp av nqægo, Mbumbukiam ndego teqa unimanqatin matev zapaya, eqeieqei é-møndæveó, ndego ngusum kepøtøzateav gegoam. Yaq av nqægo, Eibleem møndø-tigí-atanakha-zapa-év, ndigu ndi-unimanqatinat, yaq ta mokho-te ndógo, Mbumbukiam-qa bøi-te vø-ndaføyamba-ez. Ndego até tigí atanakha-zapá, ndigu ngusum qogøzatav ndigu. ¹² Eibleem até Zu ezoqām-a, ndigu ngusu qogøzat ndizøgo, møndø-tigí-atanakha-zapa-év. Geté ndego ambá ta zapaya ndógo, tene-tigí-atanakha-zapa-év, ndigu ngusu qogøzat ndizøgo. Av taoká. Geté ndógo tene-tigí-atanakha-zapa-év, ndigu teqa matev ndimbopaev neka ndi-unimanqatinat, av ndego ge:-unimanqatintam, ndego ngusum kepøtøzateav qagoam.

Manqa mbusa ndógo, Mbumbukiam geve, tiqa ndigu, ndi-unimanqatinat

¹³ Mbumbukiam Eibleem neka tegi zi, manqa mbusa āv gezømbevė nqǎgo, “Manqei-qape zoqá.” Geté ndego ambá ta zapaya ndøgo tezømbevė, Eibleem guguna manqat gembopavam. Geté ndego Mbumbukiam, gè-unimanqatin, yaq teqa bøi-te vø-ndaføyamba-ev. Yaq Mbumbukiam, ndego nqanek manqa mbusa, ta zapaya ndøgo tembøevė. ¹⁴ Ezoqa nqanek Mbumbukiam-qa manqa mbusa amba guguna manqat paev matev mokho-te tindapemin, yaq unimanqatin matev, mokho ambá mbaín. Yaq até ta manqa mbusá-ya, Mbumbukiam Eibleem-te geve, mokho ambá mbaín. ¹⁵ Mozes-qa guguna manqat, kopømba mbaín tønítøke. Zapa ndøgo, toqonqawa, yaq Mbumbukiam-qa qaqa qóqéiv. Geté nqanek guguna manqat amba mbain tøgonin, yaq ambá kopømba mbaín, toqonqawa.

¹⁶ Yaq nakémbá, matev ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, ni unimanqatin matev mokho-té qazinø-ndapét. Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-té. Ndego matev ni Eibleem-gi zi ate nqazi:gu, giní-etoám. Ndego ambá ti-mba ndigu tezø-etoám, ndigu Mozes-qa guguna manqat mokho-te ndu:gu. Geté ndego ni ate nqazi:gu giní-etoám, ni nqazi-unimanqatinat, av Eibleem ge-unimanqatintam. Zapa ndøgo, Eibleem ni ezoqa ate nqazi:gu, nqazi-unimanqatinat, nigí atanakha-zapá. ¹⁷ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat-te, ndego Eibleem āv gembøe-eín nqǎgo, “No qo bawan kopoav-gé atanakha-zapa nøvé.” Mbumbukiam-qa bøi-te, Eibleem bawan kopoav-gé atanakha-zapá. Yaq Eibleem Mbumbukiam-qa manqat, gè-unimanqatin. Zapa ndøgo, ndego møndæ-otév, Mbumbukiam, ndego bazaføgakh-qapé. Ndego kopømbaqapé, løvøte ezoqam segé-khandí:z neka gekha matév ndøgo, mbain ndøgo, manqat vø-eín, yaq segéfakhān.

¹⁸ Eibleem khápumu-lawaqape-év, neka zas khape vøe-ngæpuka-ev, nakhei tizøfakhaz. Geté ndego sège-unimanqatin, neka Mbumbukiam-te, āv genetawám nqǎgo: Ndego nakhasam ndømbo-etoám, yaq ndego bawabawan kopoav-gé atanakha-zapa ndøgoát, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve te-te, gembo-ein, “Qogi qazi av tinígoát. Kopoav-qapí.” ¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, Eibleem-qa viav, ambá andled vømøndapin. Ndego kha é-møndømbøe-bøí. Neka Sæla-qa kha até kopó. Kopømba mbaín nakhei tizøfakhaz. Eibleem møndæ-otév. Geté ndego sège-unimanqatintám. Teqa unimanqatin matev, khapelavøqase navøepøteáv, Mbumbukiam-te. ²⁰ Ndego manqa qavotøpøteáv, Mbumbukiam-qa manqa mbusa-qa yaq-te. Geté teqa unimanqatin nøme mba mbøe-khouwevtát, neka ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa iz vø-eqatam. ²¹ Ndego matavap é-møndo:vė av nqǎgo: Mbumbukiam ndego kopømbaqapé, matev ndømatanám, av manqa mbusa gembøeve. ²² Yaq Mbumbukiam, Eibleem teqa unimanqatin matev zapaya, ndaføyamba-qape me:veó. ²³ Nqanek manqat, Mbumbukiam-qa Manqat-te nqapeawap, ambá av nqǎgo, Eibleem-qa mba ndøpeawāp. ²⁴ Geté ndøgo, até ni nonqó-a, sùgumu-peawáp. Até ní-a, Mbumbukiam eqeieqei mí:næmb, ni ndego nqazi-unimanqatinat, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v, nigí Evezøza. ²⁵ Mbumbukiam Yesu niqa manqa-zapazapa zapayá, ezoqam-qa zenda-te geve, gilaem. Neka ndego løvøte-te nqánek gene-khandí:v: Ni zí:-ndaføyamba-én, Mbumbukiam-qa bøi-te.

5

Mbumbukiam ni eqeieqei gi:næmb

¹ Mbumbukiam ni eqeieqei gi:næmb, ni qazi-unimanqatinim, yaq ni ndakin sambí, Mbumbukiam namba. Nigi Evezøza Yesu Keliso mokho-té qando-fakhān. ² Ndego ni, unimanqatin matev mokho-te, nakhoa nimboqoá, Mbumbukiam-qa kuku matev-te vizimø-fakhan. Yaq ni ndakin ta kuku matev-té qaziyaqé. Yaq ni khanakhanakh. Zapa ndøgo, ni tizio-taná ndøgo: Ni yage qanimav-qape zindapém, Mbumbukiam namba.

4:13 4:13 Gen 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29

4:14 4:14 Gal 3:18

4:15 4:15 Lom 3:20; 5:13

4:16 4:16 Gal 3:7

4:17 4:17 Gen 17:5

4:18 4:18 Gen 15:5

4:19 4:19 Gen 17:17

4:22 4:22 Gen 15:6

4:25 4:25 Isa 53:4-5

³ Geté ni khanakhanakh ta-mbá taoká ndøgo, ma nqazimbøe-keoge. Geté ni até viniv matev mokho-té-a, khanakhanákh. Zapa ndøgo, ni mizi:nøtén, viniv matev mokho-te, ni baza nimbí-føgákh. ⁴ Yaq bazaføgakh-us toqoyat, qo qóbøiaqák, khamasim matev tøndo-okhoat. Yaq ta bazaføgakh-us waniap matev mokho-te, Mbumbukiam-te vintønatev matev ndøfakhán. ⁵ Nqanek vintønatev matev, Mbumbukiam-te, ni ambá av nqægo, mivi ni-etoám. Zapa ndøgo, ni Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape ni-etoám, neka te mokho-te kuku matev vønī-etoam. Ndego teqa kuku matev, andé ibøkha me mu:qóuz, niqa mbøni-te.

⁶ Ni bugukhokhof manqa-zapa-té qazu:goám, neka kopømba mbain, vizífakhán. Geté oskiá ndøgo, ni bugukhokhof Mbumbukiam qazi-sanqawam, Keliso khøuwa egeieqei-te, niqa é-møndønaním. ⁷ Ezoqa ambá génanimák, ezoqa egeieqei-qa. Eisa, ezoqa nøme egeieqei-qape tegoat, ezoqa pembøe-naním, penømakhaya? ⁸ Geté Mbumbukiam ni āv gininømánd nqægo: Teqa kuku matev kandambá ni-te. Zapa ndøgo, Keliso niqa ndøgo tenø-naním, ni manqa-zapa-te zua qazu:goam.

⁹ Ni Yesu-qa kouk qazi-ndaføyamba-en, yaq ni nøme mba zionøtén: Ni te mokho-te ndizi-khandí:n neka Mbumbukiam-qa qaqa zíqeivimák. ¹⁰ Ni bugukhokhof Mbumbukiam-gí qaqa ezoqam zigoám. Geté tege yo-qa løvøte mokho-te, ni nqawa mizi-tøkuaném, Mbumbukiam namba. Ni ndakin Mbumbukiam namba nqawa qazi-tøkuanem, neka tege yo, løvøte-te gekhandi:v, ni nøme mba zionøtén, Mbumbukiam ni gékhandí:n. ¹¹ Geté ni ta-mbá taoká ndøgo, khanakhanákh, matev tizimbøe-kewagat. Geté até ndakín-a, ni khanakhanákh, Mbumbukiam-te. Zapa ndøgo, nigi Evezøza Yesu Keliso mokho-te, ni mizi-tøkuaném, Mbumbukiam namba.

Løvøte, Adam mokho-té qando-fakhán, neka khandi, Keliso mokho-te vøndō-fakhan

¹² Manqa-zapa, ezoqa kopo mokho-té qando-oé, manqei-qape-te, neka teqa manqa-zapa mokho-te, løvøte vøndō-oe.* Yaq løvøte, ezoqa ewaqape-té qando-panqavøém. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape manqa-zapazapa sùgumu-goát. ¹³ Mozes-qa guguna manqat mbain qagoam, manqa-zapazapa até gegoám, nqanek manqei-qape-te. Geté unimanqatín, khafeap mbain tøgoat, yaq ezoqa kopømba mbain, timøkuimat, vó-manqa-zapa-us-ēv. ¹⁴ Geté até ta khøuwa-té-a, Adam-qa khøuwa-te atema Mozes-qa khøuwa-te, ezoqa løvøte matev zømbo-kawaevtám. Unimanqatín. Ndigu Mbumbukiam-qa khafeap nqawateáv, av Adam ge:nqawa. Geté até ndigú-a, manqa-zapazapa ndøgoám, yaq vøpakhaetam.

Adam andé Keliso-gé nqovønqova me:goám, ndego vaev-te gefakhan. ¹⁵ Geté Adam-qa manqa-zapa neka Mbumbukiam-qa matev, ndøgo ni yaq-mba gini-etoam, ùnime-vinivinimbá. Zapa ndøgo, ezoqa kopo-qa manqa-zapa mokho-te, Adam, ezoqa kopoav gèpakhaetát. Geté ezoqa kopo nøme-qa mokho-te, Yesu Keliso, Mbumbukiam ezoqa kopoav, kuku matev zø-etoám. Yaq ta etoam matev ndøgo, ùnime:løvúám, ndego ezoqa kopo nøme-qa manqa-zapa. ¹⁶ Neka vinivinimba nøme ndømbøgó, yaq matev ndøgo, Mbumbukiam ni yaq-mba ndini-etoam neka yaq ndego ezoqa kopo-qa manqa-zapa. Ndego ezoqam-qa manqa-zapa kopo mokho-te, yaq-fia nqosøgeap matev ndøfakhán. Geté Mbumbukiam, teqa kuku matev mokho-te, ni egeieqei mi:næmb, ni manqa-zapazapa kopoav-qape qazi-matønumam. ¹⁷ Ni løvøte qanimbo-kawaev, ndego ezoqa kopo-qa manqa-zapa mokho-te, yaq ni nøme mba zionøtén: Ni Mbumbukiam-qa kuku matev uni kandambaqape-in qazindapem neka Mbumbukiam-qa bøi-te vizí-ndaføyamba-en, ni zíyagát, Yesu Keliso mokho-te, neka te namba vizimú-kawaen.

¹⁸ Matev av nqægo: Ndego ezoqa kopo, Adam, manqa-zapa gego, yaq ezoqa ewaqape, yaq-fia sùgumu-ndapém. Løvøté. Yaq ndakin matev até kopó. Ndego ezoqa kopo, Keliso,

5:3 5:3 Zems 1:2-3; 1 Pita 1:5-7 5:8 5:8 Zion 3:16; 1 Zion 4:10 5:9 5:9 Lom 1:18; 2:5; Ef 2:3-5 5:12 5:12 Gen 3:6; Lom 6:23 * 5:12 5:12 Ngenek ezoqa kopo, Adám. 5:13 5:13 Lom 4:15 5:18 5:18 1 Ko 15:22

matev eqeieqei kopo gego, niqa genanim, yaq ni sizimu-ndaføyamba-én, Mbumbukiam-qa bøi-te, neka miavmiav viziyagát. ¹⁹ Ezoqa kopo Mbumbukiam-qa manqat gesanqao, yaq ta mokho-te ndøgo, ezoqa kopoáv, sùgumu-manqa-zapa-us-éz. Yaq matev ate kopó. Ezoqa kopo nøme, Mbumbukiam-qa manqat o-mba go:ndap, yaq ezoqa kopoáv, sugumú-ndaføyamba-éz, Mbumbukiam-qa bøi-te.

²⁰ Mbumbukiam ni Mozes-qa guguna manqat ndøgo tinimbi-etoám: Ni nøme mba tábizi:-nøtén, av nqægo, ni manqa-zapazapa kandambá qazigoam. Geté ezoqam-qa manqa-zapazapa qazø-khouwev, yaq Mbumbukiam-qa kuku matev nøme mba mo:khouwév. ²¹ Matev nqáneq qanefakhán: Av ni manqa-zapa qanimbo-kawaevtat, yaq ni vizi-pakhaentat, yaq ndakin Mbumbukiam-qa kuku matev binimbo-kawaevtét, ni Mbumbukiam-qa bøi-te bizimí-ndaføyamba-en, yaq Yesu Keliso mokho-te, nigi Evezøza, khandi miavmiav vizimø-ndapēm.

6

Ni pakhaenát, manqa-zapa-te

Geté Keliso mokho-te, ni yage ndakinak zindapém

¹ Niqa manqa-zapazapa tøkhouwev, yaq Mbumbukiam-qa kuku matev vøkhouwēv, yaq gê, ni áv khazí:-einím? Gê, ni manqa-zapazapa sekemba sizigoát, yaq av nqægo, Mbumbukiam-qa kuku matev vøkhouwēvtét? ² Av taoká. Ni pakhaenát, manqa-zapa-te. Yaq kopømba mbaín, manqa-zapa mokho-te sekemba tiziyagat. ³ Gê, zo møzøté-zøtez? Ni ibøkha iz qazindapem, neka Keliso Yesu namba vizi:-tøkuanem, ni até teqá løvøte-té-a, sizimu-ón. ⁴ Ni ibøkha iz qazindapem, ni Keliso namba sizimu-pakhaén, neka te namba, manqei-pakha-te vø-ondam. Yesu genanim, yaq Tat-qa bazaføgakh-qape-te nqawa vøkhandi:v, yaq matev até kopó: Ni te namba qazi-pakhaen, yaq ni ndakin khandi ndakinak-té qabizi-yagé.

⁵ Unimanqatín! Ni Keliso namba qazi:-tøkuanem, ndego genanim, yaq ni āv tizimí-khandí:n, av ndego ge:khandi:v. ⁶ Ni mizi:nøtén, niqa awenege yage matev, tae mutui-té ginø-tøkém, Keliso namba, vønanim. Nqanek matev tønégó ndøgo: Manqa-zapa, bazaføgakh sekemba gembógoák, niqa kha mokho-te. Yaq ni sekemba ginimbó-kawaevaták. ⁷ Zapa ndøgo, gekha ezoqám ndigu, gipakhaezin, ndigu manqa-zapa sekemba gezømbó-kawaevaták. ⁸ Ni Keliso namba sa qazimu-pakhaen, ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Ni até sizimú-yagát, te namba. ⁹ Ni mizi:nøtén, Keliso løvøte-te gendo-khandi:v, ndego nqawa génanimák. Løvøte ndøgo, bazaføgakh nøme mbaín, tømbøe-kawaev. ¹⁰ Keliso genanim, kopo mba me:naním, manqa-zapa-qa bazaføgakh vø-khoutav. Yaq ndakin ndeyage, ndego Mbumbukiam-qa ndøyagé. ¹¹ Yaq matev até kopó. Zo zøkeza yage-qa yaq-te, āv qambøe-mataváp: Manqa-zapa gone-te, ni løvøte ezoqám. Geté ni Mbumbukiam-qa ziyagé, Keliso Yesu mokho-te.

¹² Yaq nakémbá, manqa-zapa zoqa manqei-qape kha bezømbø-kawàév, yaq kha-qa poev soqøsoqa zombó-paevēm. ¹³ Zoqa kha vinivinimba nandøzø-bunuzupit, matev eqeieqei mbain-te ndønqonqotøvé, manqa-zapa matanam-te. Geté zøkeza kha, Mbumbukiam-té qazonø-nqonqotavát. Gèmbø-mataváp! Zo mòzo-pakhaéz. Geté ndakin mòzo-khandí:z. Neka zoqa kha ate ndægo, matev eqeieqei matanam nonqo begó, Mbumbukiam-te. ¹⁴ Yaq manqa-zapa zo gezømbó-kawaevák. Zapa ndøgo, zo ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-tē qazotu:gū. Geté zo Mbumbukiam-qa kuku matev-té qazotu:gú.

Ni matev eqeieqei-gi sasae ezoqam bizigú

15 Ni Mozes-qa guguna manqat mokho-te sekemba goneav nqazigu, gete Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te nqazu:gu, yaq gê, ni manqa-zapazapa sizigoát? Av taoká! 16 Ge zô, m̄zôté-z̄ótez? Zo z̄okeza kha ezoqa n̄ome tozombo-et̄omem, sasae gone nonqo, neka teqa manqat o-mba tozomb̄e-ndapat, yaq zo ndòzo-tegí-sasae-ezoqam-éz. Yaq matev até kopó. Zo z̄okeza kha manqa-zapa-te tozo-et̄omem, zo manqa-zapa-gé sasae ezoqám. Geté taqa yaq-fia, l̄ov̄oté. Geté zo z̄okeza kha Mbumbukiam tozombo-et̄omem, teqa manqat o-mba tozomb̄e-ndapat, yaq zo ndòzo-ezoqa-ndaf̄oyamba-éz. 17 No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndógo, bugukhokhof qagoam, zo manqa-zapa mokho-té qazotugoám. Geté zo Mbumbukiam-qa manqat qazoyogem, gi:z̄omesimam, yaq zo tiqa manqat o-mba zoz̄ombo-ndáp. Neka zo āv t̄oz̄ote-yagé. 18 Zo manqa-zapa mokho-te qazotugoam neka ande sasae ezoqam me qaz̄omb̄e-goam, Mbumbukiam zo m̄ond̄o-nqovotáz, zo voz̄ofakhaz. Yaq zo ndakin m̄ozo-matev-eqeieqei-gí-sasae-ezoqam-éz.

19 No nqanek yaya nq̄æ-et̄æet, zapa ndógo: Zo sasae ezoqam-qa yaq-te, m̄oz̄ote-z̄otéz. Geté Mbumbukiam-qa matev-qa yaq-te, f̄ogákh t̄oz̄ote-z̄ótez. Av zo bugukhokhof, zoqa kha manqa-zapazapa sa qazombo-nqonqotavam, matev soq̄osoqa vinivinimba voz̄o-mat̄onumam-a, guguna manqat voz̄o-m̄okuimam, yaq guguna manqat m̄okuiam matev n̄ome mba qo:khouwev, zo ndakin zoqa kha matev eqeieqei mbonqonqot̄ovém. Yaq zoqa matev āv t̄onégoát, av Mbumbukiam nd̄omb̄e-poev.

20 Zo bugukhokhof manqa-zapa mokho-te qazotugoam, zo matev eqeieqei kawae-vateáv. 21 Zo manqa-zapazapa vinivinimba qazo-mat̄onumam, taqa yaq-te zo ndakin mivi ndozogo, yaq gê, ta manqa-zapazapa ndógo, áv khaz̄omb̄é-t̄okeat? Ndógo zo t̄okeeáv. Geté taqa qav̄oiwat, l̄ov̄oté. 22 Geté zo m̄oz̄ofakház, manqa-zapa mokho-te qazotugoam. Yaq zo ndakin, Mbumbukiam-qa mokho-té qazotu-yagé, voz̄o-tegi-sasae-ezoqam-ez. Taqa qav̄oiwat nq̄anek: Zo ndakin āv qaz̄ote-yagé, av Mbumbukiam nd̄omb̄e-poev, neka khandi miavmiav vozom̄-ndapēm. 23 Zapa ndógo, manqa-zapa-qa yaq-fia, l̄ov̄oté. Geté Mbumbukiam-qa etoam matev, ndógo ni yaq-mba ndini-etoam, ndógo khandi miavmiáv. Keliso Yesu mokho-té qazindapé, ndego nigi Evez̄oza.

7

Ni ambá av nq̄ægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, sekembā suzu:gū

1 N̄ofuap! Zo Mozes-qa guguna manqat qaz̄ote-z̄ótez, yaq gê, zo m̄oz̄oté-z̄ótez? Khafeap, ezoqa sa ndógo t̄omb̄é-kawaevtát, ndego teyagat. Geté ndego tenanim, yaq khafeap sekemba gemb̄é-kawaevaták. 2 Khamasim, s̄evam anganeam tumboyagat, yaq ndugu anganeám namba mé:t̄okuatát. Geté zivis tembonanim, ndugu segéfakhán, ta khafeap mokho-te ndógo, gu:goam. 3 Zivis sekemba tumboyagat, yaq s̄evam anganeam n̄ome tundaf, khafeap ndógo, ndugu n̄oken̄kem ngi:wat ezoqam mé:vewát. Geté zivis tembonanim, yaq ndugu n̄oken̄kem khafeap mokho-te gu:goam, ndakin mbaín. Kop̄ombaqapé, anganeam n̄ome tundaf. Ndugu n̄oken̄kem khafeap génqawayák. 4 N̄ofuap! Zo-te matev até kopó. Keliso genanim, yaq zo s̄oz̄otumu-pakhaéz, te namba. Yaq Mozes-qa guguna manqat, zo sekemba kawae-vateáv. Zo ndakin tege ndégo tozogó, ndego l̄ov̄ote-te gesuzam. Yaq niqa yage-te, mokho binimbí-fakhan, av Mbumbukiam nd̄omb̄e-poev. 5 Ni manqei-qape matev-te qaziyagam, yaq Mozes-qa guguna manqat mokho-te, poev soq̄osoqa nin̄oz̄ogimám, neka niqa kha manqa-zapazapa-te v̄o-itiat. Geté taqa qav̄oiwat, l̄ov̄oté. 6 Ni bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat mokho-te qazu:goam, ni ndakin m̄izifakhán. Ni pakhaenát, ta matev-te ndógo, ni qageanotam. Yaq matev neka sasae ndógo, ndakin nq̄azi-matanam, ndógo ambá av nq̄ægo, av

bugukhokhof qazi:goam, khafeap vinivinimba qazimbo-pavat. Geté matev ndakinak, Nqova Mbomambaqape-qá mokho-té qazinø-matønumít.

Mbumbukiam-qa guguna manqat, manqa-zapazapa ndovevezám

⁷ Yaq gê, ni áv khazí:-einim? Gê, Mozes-qa guguna manqat, manqa-zapa-ús? Av taoká. Mozes-qa guguna manqat mbain tøgonin, yaq no ambá nøténøtenák, gekha matēv ndøgo, manqa-zapa-us. Khamasim. No ezoqam-qa gigiap qovetu matev-qa yaq-te, ambá nøténøtenák, Mozes-qa guguna manqat einiav tøgonin, “Qo ezoqa nøme-qa gigiap me:qovètú.” ⁸ Mozes-qa guguna manqat, ambá av nqægo, manqa-zapazapa-ús. Geté ta guguna manqat mokho-te, manqa-zapazapa, nakhoa ndøqeív, no ezoqam-qa gigiap qovetu matev vinivinimba-te vø-itumb. Guguna manqat mbain tøgonin, yaq manqa-zapazapa, bazaføgakh ambá mbaín. ⁹ Bugukhokhof qagoam, no Mozes-qa guguna manqat nøtenateav qagoam, no sæyagám. Geté no guguna manqat qatenøten, yaq no āv qate-matøvém nqægo: No manqa-zapa-ús. ¹⁰ Yaq no andé nønanim. Yaq no āv qate-matøvém nqægo: Guguna manqat ndøgo, no amba khandi tønø-etoamin, no løvøte nø-etoám. ¹¹ Guguna manqat mokho-te, manqa-zapazapa, nakhoa ndøqeív, no vøtumbam-a, vølavamb. ¹² Geté unimanqatín. Guguna manqat, Mbumbukiam-té qandowáv, neka manqat ate ndægo nqøu-peawap, ndaføyamba-qapé neka eqeieqei neka mbomambaqapé. ¹³ Av tægoat ndægo, yaq gê, nqanek manqat qanimav-qape, løvøte-té qanø-itumb? Av taoká. Geté ndøgo noqá manqa-zapá, løvøte-te qa-itumb. Manqa-zapa, guguna manqat mbomambaqape ndæ-otán, neka løvøte vøfakhan. Nqanek tønøfakhán ndøgo: No Mbumbukiam-qa guguna manqat mokho-te, āv tabate-qeiví, av nqægo, manqa-zapa ndøgo, ùnime:-soqá.

Mbumbukiam-qa guguna manqat yakhapus, kopømba mbain tønitøke, ni matev eqeieqei tizigoat

¹⁴ Ni mizi:nøtén, av nqægo: Mozes-qa guguna manqat, Mbumbukiam-gé Nqova-té qando-fakhán. Geté no manqei-qape ezoqám. No manqa-zapa mokho-té qatu:gú. Neka no manqa-zapazapa-gé sasae ezoqám. ¹⁵ No mokho qeivupáv, matev qægoatun. Matev eqeieqei ndøgo, no gone-qa nqægo, no gonemáv. Geté matev soqøsoqa ndøgo, no ndønømbo-qasi:v, no sægoatún. ¹⁶ No matev qægoatun, no poeveav ndøgo, tægo, yaq no møe-unimanqatinín, Mbumbukiam-qa guguna manqat qanimáv. ¹⁷ Yaq nakémbá, matev soqøsoqa qægoatun, no ambá av nqægo, nøkezan nogoatún. Geté manqa-zapa ndøgoatún, no mokho-te nqøugu. ¹⁸ No møtenøtén, noqa manqei-qape kha mokho-te, matev eqeieqei-qase mbaín. Zapa ndøgo, matev eqeieqei, no gone-qa nogó. Geté kopømba mbaín tæmatanam. ¹⁹ Matev eqeieqei, no gone-qa nqægo, no gonemáv. Geté, no matev soqøsoqa nogoatún, ndøgo no poeveav ndøgo, tægo. ²⁰ No matev qægoatun, no poeveav ndøgo, tæmatanam, yaq ndøgo nó mbá, matev qæmatønumatun. Geté ndøgo, manqa-zapa ndøgoatún, no mokho-te nqøugu.

²¹ Yaq no nøkezan-qa yaq-te, āv qateqeiví nqægo: No matev eqeieqei gone-qa nogó. Geté matev ndøgo, no qæmatønumatun, soqáin. ²² Noqa mbøni mokho-te, no khanakhanákh, Mbumbukiam-qa guguna manqat-qa yaq-te. ²³ Geté matev ndøgo, noqa kha mokho-te nqæqeivi, viní. Noqa matavap mokho-te, no møtenøtén, Mbumbukiam-qa guguna manqat qanimáv, neka no paev-qa nogó. Geté ta matev ndøgo, noqa matavap mokho-te nqøugu, neka ta matev ndøgo, noqa kha mokho-te nqøugu, ndøgo izuizu ndønøfeáp. Neka manqa-zapa ndøgo, noqa kha mokho-te nqøugu, no andé ndimbula ezoqa me me:geanoát. ²⁴ No soqaqape-té qægó. No gekha ezoqām nøtøkē, noqa kha løvøte-te nqa-itumbit? ²⁵ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Noge tøke ezoqam, Yesu Kelisó. Nigí Evezøzá.

No mokho-te, matev av nqægo: Noqa matavap mokho-te, no matev eqeieqei gone-qa nogó, av Mbumbukiam-qa guguna manqat ndæmanqate. Geté noqa manqei-qape kha mokho-te, no manqa-zapazapa gone-qa nogó.

8

Yage ndakinak, Nqova Mbomambaqape mokho-te

¹ Yaq ndakin, gekha ezoqām ndigu, Keliso Yesu mokho-te ndu:gu, Mbumbukiam ti-te ndigu yaq-fia gétayák. ² Zapa ndógo, Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh, ndógo Keliso Yesu mokho-te, khandi ndøni-etoam, møndø-nqovotáq, qo manqa-zapa-qa bazaføgakh mokho-te qoqotugoam, ndógo løvøte-te qa-ituqabat. ³ Mozes-qa guguna manqat, ambá gini-tøkeín. Geté kopømba mbain. Zapa ndógo, niqa matev, manqa-zapazapa-ús. Geté matev ndógo, guguna manqat kopømba mbain qagoam, tømatanam, Mbumbukiam ndømatanám. Ndego ekeza Yo ndokhofotáv. Ngenek, teqa kha até kopó, av ni manqa-zapazapa-us ezoqam nqazi:gu. Yaq Mbumbukiam, ezoqam-qa manqa-zapazapa, te-te ndégo tenøvé, neka niqa manqa-zapazapa-qa yaq-fia, te-te vøta. ⁴ Mbumbukiam tenegó ndógo: Ni manqei-qape ezoqam-qa matev qazi-ivøvem, neka Nqova Mbomambaqape-qa matev nqazimbo-paev, ni matev eqeieqei zigoát, av guguna manqat ndæmanqate.

⁵ Nqæe! Gekha ezoqām ndigu, manqei-qape ezoqam-qa matev ndimbopaev, ndigu manqei-qape ezoqam-qá matev mba mbomataváp. Geté gekha ezoqām ndigu, Nqova Mbomambaqape-qa matev ndimbopaev, ndigu ndógo timbo-mataváp, av Nqova Mbomambaqape ndømbøe-poev. ⁶ Manqei-qape, ezoqam-qa matavap tønøzeinaqavem, taqa qavøiwat, løvøté. Geté Nqova Mbomambaqape tenøzeinaqavem, taqa qavøiwat, khandí neka sambí. ⁷ Zapa ndógo, gekha ezoqām ndigu, manqei-qape ezoqam-qa matavap ndøzø-nøzøgim, ndigu Mbumbukiam-gí qaqa ezoqám. Zapa ndógo, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat o-mba upøgimáv. Neka unimanqatín. Ndigu kopømba mbain, teqa manqat o-mba timbøe-ndapat. ⁸ Gekha ezoqām ndego, manqei-qape ezoqam-qa matavap ndømbo-nøzøgimit, te-te ndego, Mbumbukiam kopømba mbain, khanakhanakh tømbogoat.

⁹ Geté, zo viní. Zo ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qā matev zønøzøgimít. Geté zo Nqova Mbomambaqape zønøzøgimít, av ndego unimanqatin zo mokho-te ndu:yage. Geté gekha ezoqām ndego, Keliso-ge Nqova mbain ndego, ndego Keliso-gé mbá. ¹⁰ Zoqa kha gènaním, manqa-zapa zapaya. Geté Keliso zo mokho-te tegoat, yaq zo mðzo-ndaføyamba-éz, Mbumbukiam-qa bøi-te, neka Nqova Mbomambaqape vozøndafem, yaq ndego khandi vøzø-etoam. ¹¹ Mbumbukiam, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v, tege Nqova zo mokho-te tu:yagat, yaq ndego Mbumbukiam, Keliso løvøte-te gekhandi:v, até zoqá khá-ya tønanim, khandi mbó-etoám, tege Nqova mokho-te, ndego zo mokho-te ndu:yage.

¹² Nøfuap! Av tægoat ndægo, Nqova Mbomambaqape ni mokho-te ngu:yage, yaq ni matev eqeieqei-té qabizi-yagé, ambá ndógo, av niqa manqei-qape matev ni nøzøgim-qa ndógo. ¹³ Zapa ndógo, zo kha-qa poev-te tozoyagat, zo ndòzo-pakhaéz. Geté zo Nqova Mbomambaqape mokho-te, zoqa kha-qa poev tozolaem, yaq zo zóyagét. ¹⁴ Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-ge Nqova ndezø-nøzøgim, ndigu Mbumbukiam-gí nakheís. ¹⁵ Zapa ndógo, Nqova ndego, Mbumbukiam zo gezø-etoam, ndego ambá av nqægo, zo gevøozø, kopømba ande av kawakawa-za, tigi yaq-fia mbain sasae ezoqam ndivøzoat, yaq zo nqawa møe matev-tē qazøyagát. Av taoká. Geté zo Nqova Mbomambaqape mokho-te, mðzo-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz. Yaq ni ndakin kopømbaqapé, Mbumbukiam, Tat Tat-qa sizimbó-akhaemát. ¹⁶ Mbumbukiam-ge Nqova neka nigi

nqova møndø-tøkuaném. Sùgumu-unimanqatinát, av nqægo: Ni Mbumbukiam-gí nakheís. ¹⁷ Ni Mbumbukiam-gi nakheís nqazigu, yaq matev ndøgo, Mbumbukiam ni nonqo genøza, zindapém. Ni Kelisó namba sizimú-ndapém. Ni viniv tizi-eqatat, av Keliso ge:-eqatat, yaq ni yage qanimav-qape sizimú-ndapém, te namba.

Yage qanimav-qape-qa yaq-te, ni tizindapem

¹⁸ No āv qate-mataváp nqægo: Viniv ndøgo, ni ndakin nqazi-eqatet, khapémbá, yage qanimav-qape namba toqote-khamas, Mbumbukiam ni vaev-te tinindu-veaz. ¹⁹ Unimanqatín. Gigiap ate nqægo, Mbumbukiam gekhakheinam, oskia mo:qozáp. Gò:-etáp. Taqá tønno-keogé ndøgo, Mbumbukiam ekeza nakheís tendo-veataz, ndigu yage qanimav-qape-te vømó-ōz. ²⁰ Ibugukhokhof, Mbumbukiam gigiap ate nqægo gekhakheinam, ndøgo egeieqei-qapé. Geté vaev-te, matev gè-enénd, yaq gigiap vøsoqøsoqoam.* Ndøgo ambá av nqægo, ekeza poēv, qasoqa. Geté Mbumbukiam ndømatanám. Yaq ndakin gigiap ate nqægo, tonotawé ndøgo: ²¹ Mbumbukiam gigiap ate nqægo, gekhakheinam, ndøgo ndakin ande ndimbula mokho-te nqøugu neka vøsoqøsoqoam, vaev-te génqovóz neka matev qanimav-qape suguzumbú-etoám, Mbumbukiam-gi nakheís namba. ²² Ni mizi:nótén: Até ndakín-a, gigiap ate nqægo, Mbumbukiam gekhakheinam, nqosøgeap-té qagó. Yaq ande av sævam nduigu, tui-ova, nqosøgeap tumbo-ewag, gè:-esevemét. ²³ Geté gigiap mbá mbá, ndø-esevemét. Geté até ní-a, oskiá ndøgo, ni Nqova Mbomambaqape qazindafem, kopømba ande av mbusa me ndæløvøyat, ndøgo Mbumbukiam vaev-te teni-etoam, ni zì-esevemét. Ni ta khøuwa-qa ndøgo tizio-endupít, Mbumbukiam ni tegi nakheís te-upono neka kha ndakinak vizindapém. ²⁴ Ni mizi-khandí:n. Geté matev ndøgo, Mbumbukiam ni ginimbi-ein, tini-etoam, ni ndakin kopømba mbain, tiziqeivim. Geté ni tizio-taná ndøgo: Matev ndøfakhán. Unimanqatín. Matev toqoqeiv, yaq qo oskia qotó-taqabaták, av nqægo, ndøfakhán. Gê, matev tøfakhan, yaq ezoqa tégo, ndego zua ndo:tawe av nqægo, matev ndøfakhán? ²⁵ Ni nqazio-tana av nqægo, matev ndøfakhán, ndøgo fakhaneav ndøgo, yaq ni até sizimbøé-kewagát. Kopømba mbain tøn-ewez.

²⁶ Ni sa nqazi-esevemét neka bazaføgakh mbain nqazigu, Nqova Mbomambaqape, gini-tøkeín. Ni zì:nøtenák, egeieqei āv khazí:-guligulimāt. Gekha manqát zì-einim? Yaq Nqova Mbomambaqape ndøvi:mát, Mbumbukiam-te, niqa yaq-te. Esevem-ús. ²⁷ Yaq Mbumbukiam, ndego ezoqam-qa mbøni mokho-te ndeqeivi, ndego Nqova-qa matavap møndæ-otév. Zapa ndøgo, Nqova Mbumbukiam-gi nakheís-qa yaq-te ndemboviam, ndego teqá poev mbopáev.

²⁸ Ni mizi:nótén. Ezoqa ndigu, Mbumbukiam-te poev ndøzøgo, gekha matēv ndøgo, tøzøfakhan, ndigu mokho egeieqei segezø-fakhán. Ezoqam ndigu, Mbumbukiam gezø-akha, av ndego ge:pøoa. ²⁹ Mbumbukiam ndigu é-møndæ-otév, neka vøvevesam. Yaq ndigu āv tiabiti:gú, av ekeza Yo nde:go. Yaq ngenek yo-khøuwa ndøgoát, neka emekheís kopoav vømbógoāt. ³⁰ Ndigu ezoqam, Mbumbukiam ibugukhokhof gevevesam, ndigu møndøzø-akhá. Yaq ndigu gezø-akha, ndego egeieqei me:zæb. Yaq ndigu egeieqei ge:zæb, ndego yage qanimav-qape zø-etoám.

Gekha matēv ndøgo, tøn-fakhanumat, ndøgo kopømba mbain, Mbumbukiam-qa kuku matev-te tøqatono

³¹ Yaq ndakin, ni āv khazí:-einim, taqa yaq-te, ni qazi-qeivavun? Manqat nqáne: Mbumbukiam ni namba te:goat, yaq gê, ezoqa kopømbâ, ni titokhonan? Kopømba mbain. ³² Gê, ndego ekeza Yo keavateav qagoam, gete sa gendo-nqonqotav, ni zapaya, yaq ndego ni giní-tøkeāk, gekha matev nøme-te? Av taoká. Ndego yaq-mbá segení-tøkeát.

8:20 8:20 Gen 3:17-19 * **8:20** 8:20 Matev ndøgo tøn-enénd, Adam neka Iv Mbumbukiam-qa manqat unimanqatin-teav qagoam neka teqa khafeap vønqaonem. **8:21** 8:21 Isa 11:6-9 **8:23** 8:23 2 Ko 5:2-4 **8:27** 8:27 Psa 139:1 **8:28** 8:28 Ef 1:11 **8:29** 8:29 Kol 1:18; Iblu 1:6 **8:31** 8:31 Psa 118:6

³³ Neka gê, ezoqa kopømbâ, ndigu soqøsoqa tizæb, ndigu Mbumbukiam gevevesam? Kopømba mbaín. Ndigu, Mbumbukiam ekezan egeieqei me:zæb. ³⁴ Neka gê, ezoqa kopømbâ, tiqa yaq-te ti-einim av nqægo, ndigu yaq-fia nqosøgeap ndøqeivím. Av taoká. Zapa ndøgo, Keliso Yesu ekezan ndønáním, ti zapaya. Geté ta-mbá taoká ndøgo. Ndego møndø-khandí:v. Yaq ndego ndakin Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geqomát neka ni zapaya vømbō-vi:matun. ³⁵ Av tægoat ndægo, yaq gê, ezoqá o matev kopømbâ, ni Keliso-qa kuku matev-te tøqatono? Gê, ni matev føgakh-qape, o potonam matev, o ngiænoat matev, o ifin, o ndabua mbain, o fofogeap, o pakhapakha khaneam matev ndøqatono? Av taoká. Kopømba mbaín. ³⁶ Unimanqatín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Qo zapaya, khøuwa kopoáv,
ni ezoqa løvøte-te ambam-qa nigú.
Ndigu ni sip søvakha gigiap me:næná,
ndigu zitøge-qa ndizøgo.”

³⁷ Geté ta matev ate ndægo, qani-fakhanumatun, ni Keliso mokho-te, ndego ni-te kuku ndømbogo, ùni zi:pitavét. ³⁸ No møtenøtén. Gekha matēv ndøgo, ni-te tøfakhanumit, ndøgo kopømba mbaín, ni Mbumbukiam-qa kuku matev-te tøqatono. Até løvøté-a, neka até khandí-a, neka até enzol ezoqám-a, neka até nqova soqøsoqá-ya, neka até ndøgó-a, ndakin yage-te o megemege-te tønifakhanumit, neka gekha gigiap bazaføgakh-ūs ndøgo, kopømba mbaín, ni tøqatono. ³⁹ Neka gekha gigiāp ndøgo, ova nqo:go o mokho-te nqøugu, neka gekha gigiap nømē manqei-qape-te nqago, ndøgo kopømba mbaín, ni Mbumbukiam-qa kuku matev-te tøqatono, ndego ni Keliso Yesu mokho-te gini-etoam, nigí Evezøza.

9

Pol-qa tanakh, ekeza ezoqam-qa yaq-te, Izlael ezoqam, ndigu Yesu unimanqatinteav ndigu

¹ Manqat nøme, no ndakin nqæmanqate, unimanqatín. Keliso-qá megemege-té qatomanqaté. No nøté-khavozamák. Neka até Nqova Mbomambaqapé-a, ndego no mokho-te ngu:gu, sùgumu-unimanqatinát, noqa manqat. ² No mbøni vaev neka tanakh kandambá nqanøgo. Yaq ndøgo kopømba mbaín, tønævøem. ³ No nøkeza ezoqam nøte-manqaté, Izlael ezoqam. No ndigu Keliso namba tøkuaat-qa nøzøgó. No amba Keliso-te nøzøneav tøgonin, te-te vøe-qatanin, yaq no Mbumbukiam amba soqain-te vøvein, matev av nqægo, nogi ezoqam amba tøzø-tøkein, ndigu Keliso namba titøkuanemin, yaq no-te ambá kopømbá. ⁴ Ndigu Mbumbukiam-gí ezoqám. Ndego ekeza nakheis ndígu tenezæb, neka teqa bazaføgakh neka waev vøzø-vevezam, neka ti namba, teqa poev vø-unimanqatintam, neka teqa guguna manqat vøzø-etoam, neka guliguli matev egeieqei vøezømas, neka manqa mbusa vøzøve. ⁵ Ezoqam ndígu, tigi atanakha-zapazapa-za Mbumbukiam gevevesam. Keliso ge-ezoqam-ev, ndego Izlael ezoqam ndøqán. Ndego Keliso, Mbumbukiám. Gigiap ate nqægo teqá mokho-té qanu:gú. Teqa iz miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Mbumbukiam ezoqa āv kenē-vevesam

⁶ Unimanqatín, Izlael ezoqa kopoáv, ndigu unimanqatinteáv, Yesu-qa yaq-te. Geté kopømba mbaín, ta zapaya ndøgo, toqo-matavupat av nqægo, Mbumbukiam-qa manqa mbusa ti-te, sège-navøēm. Av taoká. Geté Izlael ezoqam ate ndigú mbá, ndigu uni Izlael-ezoqam-in. ⁷ Eibleem-qa yaq-te, matev até kopó: Ambá ndígu, ezoqa ewaqape, ndigu

Eibleem gemanazam, ndigu uni tegi zi-ín. Geté uni tegi zi-in sati ndígu, tege yo Aezek gemanazam. Zapa ndógo, Mbumbukiam Eibleem āv gembøe-eín nqægo, “Qogi qazi iz, ti-mba ndígu t́ndapém, qoge yo Aezek-gi nakheis.” ⁸ Nqanek ni āv qani-nømendím nqægo: Mbumbukiam-gi nakheis, ambá ndígu tigū, ndigu ezoqam-qa kouk-te gindufakhaz. Geté Mbumbukiam Eibleem-gi zi ndígu tenezæzá, tiqa yaq-te ndigu, manqa mbusa geve. ⁹ Mbumbukiam Eibleem-te, taqa yaq-te manqa mbusa geve, ndego āv gembøe-eín nqægo, “Viav nøme, no nqawa ndòtòndonáv, khøuwa kopo-te. Yaq qogu sævam, Sæla, nakhasam anganeam é-ndømbøe-fakhán.”

¹⁰ Yaq nigí atanakha-zapa Aezek-gi nakhei menas-qa yaq-te, Isao neka Zekop, matev até kopó, ndigu tegu zas Lebeka-te gimøfakhaz. ¹¹⁻¹² Ndigu qaqangeap qazaneav qagoam neka matev eqeieqei o matev soqain goneav vøgoam, Mbumbukiam kopo nøme é-møndø-veatáv. Mbumbukiam Lebeka āv gembøe-eín nqægo, “Zapikia eveqase mokho-té gunú:goát.” Nqanek matev, ni āv qani-nømendím nqægo: Mbumbukiam ezoqa ndevevesam, ndego ambá ta zapaya ndógo tene-vevesām, gekha matēv ndógo, ezoqa gegoatun, geté ndego ekeza poev-te mbá genø-vevesumatún. ¹³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No Zekop, nømbøe-khafuatám. Geté Isao, gènømbø-qasi:vám.”

Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam tanakh gone-qa ndembogo, ndego segembógó

¹⁴ Av tægoat ndægo, Mbumbukiam ezoqa nøme tevevesam neka ezoqa nøme vevesupøteav vøgoát, yaq gē, ni áv khazí-einím? Gē, Mbumbukiam-qa matev eqeieqei mbà? Av taoká. ¹⁵ Taqa yaq-te, Mbumbukiam Mozes āv gembøe-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, noqa tanakh matev vøndøze-qa nqæmbogo, no sæmbó-vøndáz. Neka gekha ezoqām ndego, no kuku matev etoam-qa nqæmbogo, no sæmbó-etoám.” ¹⁶ Matev ambá av nqægo, ezoqam-qā poev-tē o ezoqam-qā matev-tē qanotawē. Geté Mbumbukiam-qá tanakh matev-té qanotawé. ¹⁷ Yaq nakémbá, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo: Mbumbukiam Felo gembo-ein, ndego Izip ezoqam-ge kawa, “No qo kawa, ta zapaya ndógo tøte-veatáq: No qo mokho-te, ezoqa noqa bazaføgakh sôté-zømesimát, neka noqa iz manqei-qape-te ate nqægo vøvøndavēt.” ¹⁸ Ni āv qazi:qeivím nqægo: Mbumbukiam ezoqa nøme, tanakh gone-qa ndembogo, yaq segembógó. Yaq tømbo-pøovat, ezoqa nøme-qa matavap tøføgakh, yaq até ndøgó-a, segembógó.

¹⁹ Eisa, taqa yaq-te ezoqa kopo, áv gepøté-eín penømakhaya, “Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, Mbumbukiam ezoqam-te yaq-fia teta, teqa matev-qa yaq-te? Nakhoa mbáin, teqa poev namba toqote-nøfeipat.” ²⁰ Geté, gømbo-mataváp. Qo gekha ezoqām, Mbumbukiam teqa matev-qa yaq-te toqombo-sinaz. Gē, ganda pot kopømbá, te-te ndego gekhakheinam, tømbo-ein, av nqægo, “Gekha zapá, no av qoqote-khakheinømbem nqægo?” Kopømba mbáin! ²¹ Ndego ezoqam, ganda pot gekhakheinumatun, ndego yakhapús, gekha pot ndøkhlakheinām. Poev tømboogot, ganda kopo-qapi-te, pot nøme eqeieqei-qape neka pot nøme khokho-qape tekhakheinam, ndego yakhapús.

²² Mbumbukiam-qa matev até kopó. Ndego ezoqa teqa qaqa zømesim-qa zøgoám, ndigu tisoqoez. Ndigu tiabiti-zøté: Mbumbukiam ndego bazaføgakh-qapé. Geté ndego até aiyav matev zøgoám, oskiá ndógo, ndego ti-te qaqa qambogoam. ²³ Neka ndigu, Mbumbukiam tanakh ndømbogo ti-te, gé:zømás, av nqægo, teqa waev neka bazaføgakh kandambá tantáv. Ndígu tenézømás, ndigu ibugukhokhof go:khakheinøvem, teqa waev neka bazaføgakh tiqeivim. ²⁴ Ndigu ezoqam, ní. Ndego ni Zu bawan-ak mokho-te mbá mbá, geté até bawan vini-ak mokho-té-a, sègenimbu-akhá. ²⁵ Mbumbukiam-qa Manqat

mokho-te ndøgo, tege manqa vevezam ezoqam Ozea gepeawam, Mbumbukiam bawan vini-ak-qa yaq-te, āv gene-eín nqægo,

“No ndigu bawan ezoqam,
nogi ezoqam goneav qagoam,
nogi bawan ezoqam nøtézáeb.

Neka ta bawan ndøgo, no kuku goneav qanøgoam,
no ndigu nogi kuku ezoqam vøtézáeb.

²⁶ Neka ta manqei-te ndøgo,
Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqa gezø-ein,
'Zo nogi ezoqām mbā,'

ndego ndigu āv genézæb nqægo:
Mbumbukiam khandi miavak-gí nakheís.”

²⁷ Neka Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa nøme, Izlael ezoqam-qa yaq-te, āv gene-akhá nqægo,

“Izlael ezoqam kopoav-qapí.
Andé ndivind me me:gó, ndøgeg-te ndisingitavet.
Geté ndigu ezoqa khapímbá tikhandi:z.

²⁸ Zapa ndøgo, matev ndøgo, Evezøza ibugukhokhof ge-ein, tego,
ndego nakhamas-té genógó, ezoqa vøngiæzo,
ta manqei-te ndøgo, ma ndi:yage.”

²⁹ Taqa yaq-te, Aezaya bugukhokhof manqat nøme āv gene-eín nqægo,
“Evezøza Bazaføgakh-qape,
nigi atanakha-zapazapa-za nøme amba khandi:zateav tøgonin,
yaq ndakin ni é-ndizi-soqoenín, kopømba ande av Sodom neka Gomola taon qatua.”

Izlael ezoqam-qa yaq-te, ndigu unimanqatinteav qagoam

³⁰ Av tægoat ndægo, Mbumbukiam Zu ezoqam gevevesam, yaq gê, ni áv khazí:-einim? Manqat nqáneq: Unimanqatín. Bawan vini-ak ambá av nqægo, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei-qa ndøgoām. Geté Mbumbukiam ndigu eqeieqei me:záeb. Zapa ndøgo, ndigu møndø-unimanqatiním. ³¹ Geté Izlael ezoqam, ndigu bazaføgakh gi-asazat, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te, amba Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez-in, ndigu ndaføyamba matev qeiviáv. ³² Yaq gekha zapá, ndigu qeiviav ndøgo? Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa bøi-te, eqeieqei ekeza matev matanam mokho-te gone-qa ndøgoám, ambá ndøgo, gi-unimanqatiním, av nqægo, Yesu ezoqa khandi:zat-qa gigeavun. Yaq ndigu andé nandi me:khaosám, nandi ndigu, ezoqa gi:khaosumatun.

³³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, āv qane-peawáp nqægo,
“Nqáe! No Zayon manqei-te,
nandi nózáv.

Nandi nginik,
ezoqa ndøkhaosumat, vø-o:atāt.

Geté gekha ezoqām ndego,
nginik nandi te-unimanqatintat,
ndego mivi gégoák.”

10

¹ Nøfuap! Noqa poev kandambaqape nqáneq: Zu ezoqam møe-mbá sa bekhandí:z. No Mbumbukiam-te oskia no-akhaematún, tiqa yaq-te. ² No zo āv qate-unimanqatinát nqægo: Ndigu bazaføgakh ndø-asazét. Mbumbukiam-qa matev gone-qa ndøgó. Geté

ndigu nakhoa eqeieqei zøtezateáv. ³ Ndigu Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qa yaq-te, mokho ndapeáv. Yaq ndigu teqa bøi-te, eqeieqei ekeza mokho-mba gone-qa ndøgó. Yaq nakémbá, ndigu ekeza kha, Mbumbukiam-qa mokho-te veeáv. Neka ndigu Mbumbukiam takeáv, ndigu eqeieqei tezæb, av ekeza poev ndægo. ⁴ Keliso Mozes-qa guguna manqat, møndótók. Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, ndego Mbumbukiam eqeieqei mé:veó.

Gekha ezoqām ndego, Yesu nde-unimanqatinat, Mbumbukiam ndøkhandi:v

⁵ Guguna manqat mokho-te eqeieqei gone-qa yaq-te, Mozes āv gene-peawám nqægo, “Gekha ezoqām ndego, guguna manqat ndembopaev, ndego ndøyagét.” ⁶ Geté ndigu ezoqam, Mbumbukiam-qa bøi-te, ta mokho-te ndøgo gi-ndaføyamba-ez, gi-unimanqatinim, ndigu āv gini-manqaté nqægo: Kopømba mbaín, qakeza mokho-mba toqobevap, av nqægo, “Gekha ezoqām ndøqavíg, yan-te, Keliso tendondaf?” Zapa ndøgo, Keliso møndø-visavún. ⁷ Neka kopømba mbaín, qakeza mokho-mba toqobevap, av nqægo, “Gekha ezoqām ndóvís, løvøte ezoqam-qa manqei mokho-te, Keliso vøndóndáf?” Zapa ndøgo, Keliso løvøte-te møndø-khandi:v. ⁸ Neka kopømba mbaín, vini toqoqav. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-eín nqægo, “Teqa Manqat qoqá avønin-té qagó. Qoqa manqa-nqa-té qagó neka qoqa mbøni mokho-té qanu-gú.” Nqanek manqat, unimanqatin matev-qa yaq-te nqæmanqate, nqáne, ni ezoqa nqatizømesim. ⁹ Qo qakeza tou toqote-ein, av nqægo, “Yesu ndego Evezøzā,” neka mbøni mokho-te voqó-unimanqatin, av nqægo, Mbumbukiam Yesu møndø-khandi:v løvøte-te, yaq qo ndòqo-khandi:q. ¹⁰ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, teqa mbøni mokho-te nde-unimanqatinat, ndego gé-ndaføyamba-év, Mbumbukiam-qa bøi-te. Neka gekha ezoqām ndego, teqa tou-te ndemanqate, av nqægo, “No nò-unimanqatināt,” ndego ndøkhandi:v. ¹¹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Gekha ezoqām ndego, ngenek nde-unimanqatinat, ndego mivi gégoák.” ¹² Yaq ndøgo, vinivinimba mbaín, yaq Zu ezoqam-a, yaq bawan vini-ak. Ni ezoqam ate nqazi:gu, Evezøza kopo nimbígú. Yaq gekha ezoqām ndigu, ndimbo-akhayam, ndego matev eqeieqei-qape zømatønumát. ¹³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, Evezøza tøke-qa tembo-akha, ndego ndøkhandi:v.”

¹⁴ Geté unimanqatin, ndigu te-te áv kiní-akhaemāt, ndigu unimanqatinteav tøgoat? Neka áv kiní-unimanqatinim, teqa yaq-te yogeav tøgoat? Neka áv kiní-ewagāt, ezoqam mbain tigoat, ndigu Manqat Mbomambaqape ti:zømesimat? ¹⁵ Neka ndigu ezoqa nøme, Manqat Mbomambaqape áv kiní-zømesimāt, ezoqa ndigu khofotøzateav tigoat? Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ndøgo qanimav-qapé, ezoqam ndigeav, Manqat Mbomambaqape ndindapav.” ¹⁶ Geté unimanqatin. Izlael ezoqa ewaqapé mbá, Manqat Mbomambaqape gi-unimanqatinim. Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, møndø-eín, “Evezøza! Niqa manqat, gekha ezoqām ndø-unimanqatinim?” ¹⁷ Ni āv qazi:qeivím nqægo: Unimanqatin matev, manqat yoge mokho-té qando-okhó. Neka manqat ndøgo, ezoqa ndiyoge, Keliso-qá manqat-té qando-fakhaté. ¹⁸ Yaq gē, ndigu Izlael ezoqam, Manqat Mbomambaqape møndøyogem? Møndøyogém. Tiqa yaq-te ndigu, ezoqa Manqat Mbomambaqape ndi:zømesim, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Tiqa manqa wag, manqei-qape ate nqægo
sùgumu-panqavøemát.

Neka tiqa manqat, manqei-qape vaev até vømøkhanaz.”

19 Neka bevap nøme nqáneq: Gê, Izlael ezoqam, manqa mokho møndømbó-ndapem? Ndigu møndømbo-ndapém. Geté ndigu unimanqatinteáv. Taqa yaq-te, Mozes bugukhokhof áv gene-peawám nqægo,

“Mbumbukiam ge-ein:

Zo Zu bawan-ak,
zo nogí ezoqám.

Geté no bawan vini-ak, ndigu iz mbain ndigu, nøkhatób.

Yaq zo ova zómanqatát.

No qaqa nözóløwáz, ti namba.

Ndigu zøtezat mbaín, Mbumbukiam-qa yaq-te.

„Geté ndigu teqa manqat ndøndapém.”

20 Neka Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, taqa yaq-te, manqat nøme áv gene-eín nqægo,

“Mbumbukiam ge-ein:

No ndígu tinømendám,
ndigu no vaweav qagoam.

Neka:

No ti-te ndígu tæmøfakhán,
ndigu noqa yaq-te bevøpøteav qagoam.”

21 Geté Izlael ezoqam-qa yaq-te, Aezaya áv gene-peawám nqægo,

“Mbumbukiam ge-ein: Khøuwa ge-okhoam, no zenda nözø-visiám. Geté ndigu gèsapi:zát neka noqa manqat ndĩnqāgĩm.”

11

Izlael ezoqam mokho-te, ezoqa andé khapĩmbá, ndi-unimanqatinat

1 Gê, Mbumbukiam, ekeza ezoqam, Izlael-ak, møndó-sanqab? Av taoká. Mbumbukiam ekeza ezoqam sanqabeáv. Até nó-a. No Izlael ezoqám, Eibleem-gé zeó, neka no Benzamin khagua bawan-ák. 2 Mbumbukiam ekeza ezoqam sanqabeáv, ndigu nupøkhan mba gevevesam. Gê, zo Mbumbukiam-qa Manqat mözøté-zøtez, ndøgo Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Ilaiza, ekeza ezoqam qaqa gezøgoam, Izlael-ak? Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-te áv geneviám nqægo, 3 “Evézøza! Qogi manqa vevezam ezoqam, gèzitág, neka lou-qasis ndøgo, ma søvakha gigiap giløvusumam qo-te, vømøkuim. No nakhapús sege-nøuvøném. Yaq ndigu ndakin até nó-a, løvømbe-qa ndøgó.”

4 Yaq Mbumbukiam gekha manqát mbøqavøiu? Av gembøe-qavøiú nqægo, “Av taoká. Qo ambá av nqægo, qakhapus sege-qouvøqēm. Nogi angana seven taosen nøme ndígú. Até ndígú-a, ndigu Bal-te, ndego khape mbumbukiam, manazap møkuiáv.”

5 Até ndakin khøuwa-té-a, ezoqa nøme ndígú, Izlael bawan mokho-te, ndigu Mbumbukiam ekeza kuku matev-te gevevesam. 6 Mbumbukiam ndigu ekeza kuku matev-té genø-vevesám, ambá ta zapaya ndøgo, av ndigu matev gi:matønumam. Mbumbukiam, ndigu amba ta zapaya ndøgo tevevesamin, av ndigu matev gi:matønumam, yaq teqa kuku matev, ambá unimanqatin kuku matév mbá.

7 Matev av nqægo: Matev ndøgo, Izlael ezoqam bazaføgakh gi-asøzam, amba tiqeivimin, ndigu qeiviáv. Geté ndígu tiqeivím, Mbumbukiam ekeza gevevesam. Geté ndigu ezoqa nøme, gèføgakhæz. 8 Taqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo,

“Mbumbukiam ndigu andé venanqei bazapos-qape me zømbe-etoám.

Yaq tiqa bøi kopømba mbaín ti:kewagat

neka tiqa gea kopømba mbain ti-ewagat.
Matev av nqægo sègemá, atema ndakin.”

⁹ Ti-te ndigu, matev ndógo tófakhán, av Deivid Mbumbukiam-te, tegi qaqa ezoqam-qa yaq-te ge:viam. Ndego av gene-eín nqægo,
“Ndigu lou-qasis-te, lou tilogat,

yaq timatavupat av nqægo, matev-qase giní-fakhanāk,
ndøgo bèzø-ká
neka bemøzø-voe, betēndapem,
neka bezø-køi-ez, bemø-khaosam.
Nqanek tiqá manqa-zapazapa-qá yaq-fiá.

¹⁰ Tiqa bøi waev, bèzø-navøém.

Yaq géqeivimák.

Neka ndigu viniv-qape oskia be-eqawát, bezø-ewez.”

Bawan vini-ak, ande tae tang me me:gó, Mbumbukiam gebunøzam

¹¹ Bevap nøme nqáneq: Gê, Zu ezoqam gi-o:az, ndigu ate nonqō gí-o:az? Av taoká! Geté tiqa manqa-zapa zapaya, khandi matev, bawan vini-ak-té qanøwáv. Yaq Zu ezoqam, ova tiabiti-einím. ¹² Zu ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, manqei-qape ezoqa nøme khandi gindapem, yaq Mbumbukiam matev kandakanda nøme mba mó:gó, Zu ezoqam ate ndi:gu, te-te tivesez.

¹³ No ndakin zo-té qatø-manqatét, zo bawan vini-ak. No Mbumbukiam zo bawan vini-ak-té gendo-khofotán. Yaq no khanakhanakh kandambá, nqanek sasae nqægot.

¹⁴ Eisa, no nqanek sasae nqægot, nøkeza ezoqa nøme ova peté-einím penømakhaya, yaq Mbumbukiam-te petéqambüz penømakhaya, khandi vøndapēm. ¹⁵ Mbumbukiam Zu ezoqam qambøe-qasi, yaq ta mokho-te ndøgo, manqei-qape ezoqa nøme, nqawa te namba getøkuzu, yaq gê, gekha matev ndófakhán, Mbumbukiam Zu ezoqam nqawa tekhatob? Matev kandambaqape nøme mba mó:fákhan. Løvøte ezoqam segé-khandí:z.

¹⁶ Ezoqa wit gipezotatun, yaq flawa ndigu, bugukhokhof gi:løvusumatun, Mbumbukiam mbo-etømemín. Yaq av nqægo, flawa ate ndi:gu, Mbumbukiam-gí. Neka ezoqa tae te-ogeakh, tae lu Mbumbukiam-qa zenda-te vøvē, yaq até táng-a, Mbumbukiam-qá. „Yaq matev até kopó. Izlael ezoqam-gi atanakha-zapazapa-za, Mbumbukiam-gi ndøgoám. Yaq vaev até tigí zí-a, Mbumbukiam-gi vøgoāt.”

¹⁷ Izlael ezoqam, andé oliv tae zenda-yak eqeieqei me:yá, neka zo bawan vini-ak, andé leg-ak oliv táe. Ta oliv tae eqeieqei ndøgo, Mbumbukiam tang nøme møndø-møkuiám, yaq zo ande leg-ak oliv tae tang me ndøzøte:go, vøbunøzam. Yaq zo ndakin oliv tae eqeieqei namba, et eqeieqei zo-upøgimatún, ta lu-te ndøndo-fakhate. ¹⁸ Geté qo me:khambùváp, ta zapaya ndøgo, Mbumbukiam tae tang gimøkui, yaq qo vøbunøtaq. Gëmbo-mataváp. Matev, ambá av nqægo, qo lu qo-eqawát. Geté lu qo ndø-eqaqæwát.

¹⁹ Eisa, ezoqa kopo zo mokho-te peté-eín penømakhaya, av nqægo, “Mbumbukiam tae tang tene-møkuiám ndøgo, no batē-tøkua.” ²⁰ Ndøgo unimanqatín. Tae tang nøme ndøgo, ta zapaya ndøgo tene-møkuiám, ndigu unimanqatinteav qagoam. Geté qo sekemba ta zapaya ndøgo toqotegó ndøgo, qo ndoqo-unimanqatinat. Qo me:khambùváp, taqa yaq-te. Geté møe qógoát. ²¹ Zapa ndøgo, Mbumbukiam Zu ezoqam kopømba ande av tae tang ndægo gimøkuiám, ndigu unimanqatinteav qagoam, yaq ndego até qó-a, gékhofogó, qo unimanqatinteav toqogoat.

²² Gëmbo-mataváp. Mbumbukiam ndego tanákh. Geté ndego até føgákh. Ti-te ndigu, zita giwuowem, ndego føgákh. Geté qo-te, tanákh. Geté qo aiyá qagó. Soqain ndøgo, teqa tanakh matev toqo-ivav, yaq ndego até qō-a, vønqaoqō, ta tae-te ndøgo. ²³ Zu ezoqam ndigu, tiqa unimanqatinteav matev Keliso-te ti-ivøvem, yaq Mbumbukiam ndigu nangó

genðbunðsám tae-te, av bugukhokhof gi:goam. Ndego kopðmbaqapé, nqawa te bunðsam. ²⁴ Zo bawan vini-ak, zo andé leg-ak oliv tae tang me zøtegoám. Geté ta leg-ak oliv tae-te ndøgo, zo qazogoam, Mbumbukiam zo gèndomøkús, tae egeiegei-te vðbunðsam. Geté Zu ezoqam, andé tae zenda-yak egeiegei me:yá. Yaq tae tang ndøgo, Mbumbukiam gemøkuam, ndego ùnime:-kopðmbá, tiqa tae-te nango te bunðzam.

Mbumbukiam até Zu ezoqám-a, vðkhandi:z

²⁵ Nøfuap. Manqat ndøgo, no ndakin Izlael ezoqam-qa yaq-te tøte-ein, bugukhokhof khøuwa, khonoam-té qagoám. Geté no zo zøtezat-qa nøzøgó. Zapa ndøgo, soqain ndøgo, zo zøkeza kha matavap loloakh-us tøzøte-vewat, gete mokho ndapeav tøgoat. Unimanqatín. Izlael ezoqa nøme, Mbumbukiam zitá gini-wuowém. Geté matev av nqægo, sa tømboé-outøpít ndøgo, atema bawan vini-ak ate ndi:gu vðkhandi:z, ndigu Mbumbukiam gevevesam. ²⁶ Taqa zita-te, Izlael ezoqam ate ndi:gu gékhandi:z. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo, “Khandi etoam ezoqam,

Zayon taon-té gendó-fakhán,
yaq ndego Izlael ezoqam-qa qasi:vap matev Mbumbukiam-te
vøzø-khofoē, ndigu Zekop-gi zi.

²⁷ Yaq no ti namba, poev av qaté-unimanqatín nqægo:
No tiqa manqa-zapazapa nókhofó.”

²⁸ Unimanqatín. Izlael ezoqam, Manqat Mbomambaqape gèsanqawém, yaq av nqægo, ndigu vð-Mbumbukiam-gi-qaqa-ezoqam-ez. Matev av nqægo gigonem, zo møndøzø-tøké, zo bawan vini-ak, yaq zo vozð-Mbumbukiam-gi-ezoqam-ez. Geté Mbumbukiam kuku zua mbogó, ndigu Izlael ezoqam-te. Zapa ndøgo, Mbumbukiam tigi atanakha-zapazapa-za, é-møndø-vevesám. ²⁹ Mbumbukiam ezoqa gevevesamín neka matev egeiegei vøzð-matanamín, ndego matavap enendatáv, taqa yaq-te. ³⁰ Zo bawan vini-ak, zo bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam-qa Manqat, zønqagimám. Geté ndakin, Zu ezoqam teqa manqat ndapeav ndøgo, zo Mbumbukiam-qa tanakh matev zondapém. ³¹ Av zo Mbumbukiam-qa tanakh matev qazøte-ndapem, Zu ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat o-mba ndapeav qagoam, yaq vaev até ndigú-a, Mbumbukiam-qa tanakh matev, av tiníndapém.

³² Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qa manqat gènqagimám. Yaq Mbumbukiam sègezø-iváv, ndigu vømð-manqa-zapazapa-gi-ndimbula-ezoqam-ez. Mbumbukiam tenegó ndøgo: Zapa ndøgo, ndego ezoqa ewaqape-te, tanakh gone-qa ndøgó.

Mbumbukiam-qa iz, bèto-eqawát

³³ Mbumbukiam kandambá tentév. Teqa matavap neka otevat igian-qapé. Ni ezoqa kopðmba mbaín, teqa matavap-qa mokho tizindapem neka nakhoa vizíqeivím, ndego ndegeve. ³⁴ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo, “Gé, Evezøza-qa matavap,

gekha ezoqám mé:-otev?
Neka gekha ezoqám
mbó-ovøyām?

³⁵ Neka gé, ezoqa Mbumbukiam gigiap møndømbó-etoam,
yaq Mbumbukiam ndego yaq-fia bembøgo?”

³⁶ Av taoká. Zapa ndøgo, gigiap ate nqægo ndégo tekhakheinám, neka ndégo tegeawát neka te nonqo ndégo tøgó. Mbumbukiam-qa iz, miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

12

Niqa kha, Mbumbukiam bizimbo-etøomém

¹ Nøfuap! Mbumbukiam tanakh kandambá ginigu. Yaq nakémbá. No nqazø-pouwe. Av Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, søvakha gigiap gi:løvusumatun te-te, yaq zo zøkeza kha Mbumbukiam āv tømboe-etøomém. Ndøgo zoqá etoam matév, te-te. Geté ndøgo khandín. Ambá av nqægo, nanimāt. Zo Mbumbukiam-gí ezoqam zógoát, ndego khanakhanakh bembøēgo. Av tøzøte-gonem ndægo, yaq zo Mbumbukiam-qa iz eqeieqei zó-eqatát. ² Zo manqei-qape ezoqam-qa matev mbòpǎev, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. Geté zo Mbumbukiam bè-enénd, neka zoqa matavap bezø-ndakinak. Yaq zo Mbumbukiam-qa poev zøtéztéz, gekha matév ndøgo, mbomambaqape, neka gekha matév ndøgo, Mbumbukiam ndømbøe-khaneat, neka gekha matév ndøgo, eqeieqei-qape ndøgo, teqa bøi-te.

Gekha matév ndøgo, Mbumbukiam ni gini-etoam, tizi-matønumat, ni eqeieqei bizi-matanám

³ Mbumbukiam teqa kuku matev mokho-te, no nømendim ezoqam ndøvé. Yaq nakémbá, no zo ezoqa ewaqape, nqazø-manqate: Zo zøkezan-qa yaq-te ndømatávǎp av nqægo, “No nòto-eqanowāt,” zo eqazøateav tøgoat. Geté zo matavap eqeieqei bezøgó. Gekha matév ndøgo, tozo-matønumat, zo āv tøne-matanám, av Mbumbukiam unimanqatin matev gezømbe-etoam.

⁴ Niqa kha-te, gigiap vinivinimbá nqani-bunøzap. Neka kha-qa gigiap, sasae vinivinimbá ndømbogot. ⁵ Keliso-qa kha-te, matev até kopó. Ni Klisten ezoqam kopoáv. Geté Keliso-qa mokho-te, ni kha kopó. Neka ni andé kha gigiap vinivinimba zi:bunøzmém.

⁶ Ngova Mbomambaqape-qa matev, Mbumbukiam ni teqa kuku matev mokho-te gini-etoam, vinivinimbá. Mbumbukiam ezoqa nøme, teqa manqat vevezam matev gembo-etoam, yaq ndego āv teabete-matanám, av unimanqatin matev ndømbøego.

⁷ Neka ezoqa nøme tøkeam matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa yà bezø-tøkeám. Neka ezoqa nøme, nømendim matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa yà bete-zømesím. ⁸ Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, zita tøpøzu matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa zita yà bezøtøpøzú. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, etoam matev gembo-etoam, yaq ndego khanakhanakh-us be-etoám. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, megeat matev gembo-etoam, ndego bazaføgakh be-asáz, ezoqa eqeieqei bezømbō-mege. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme tanøtanakh matev gembo-etoam, ndego ezoqa nøme-te tanøtanakh matev khanakhanakh-us begó.

Kuku yà binigú, ezoqa nøme-te

⁹ Zoqa kuku matev ezoqa nøme-te, unimanqatin bezøgó. Ngusum-te sa bezømbo-khàzú. Manqa-zapa matev zombó-sanqaupát. Geté matev eqeieqei, føgøføgakh zombó-geageapát. ¹⁰ Zoqa kuku matev yaqyaq-a, andé evenap-qá kuku matev me bezømbe-gó. Kuku kandambá. Neka izuizu gèvizáp. ¹¹ Sasae bazaføgakh ndø-asøzú. Ndøwauwì:zát. Ngova Mbomambaqape betu:-sasaeát, zo mokho-te, neka Evezøza-qá sasae zógoát. ¹² Zo Mbumbukiam-te ndozoto-taza, zo te-te khanakhanakh-us mo:tazá. Viniv matev tøzø-fakhanumat, zo føgøføgakh ndøwaniáp. Tatak bezøvín. Neka guligulim oskia ndøgó. ¹³ Mbumbukiam-gi ezoqa nøme, gigiap mbain ndigu, gèzøtøkeé, neka ezoqa nøme khoev gèzø-manqaté.

¹⁴ Zo ezoqa ndingiaæzoat, gèzø-guligulím. Av qane-guligulím: Mbumbukiam, ndigu matev eqeieqei bezø-matanám. Zo ndigu soqain-te ndø-áb.

12:1 12:1 Lom 6:11, 13; 1 Pita 2:5 **12:3** 12:3 1 Ko 12:11; Ef 4:7; Filip 2:3 **12:4** 12:4-5 1 Ko 12:12, 27 **12:6** 12:6-8 1 Ko 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 **12:10** 12:10 1 Pita 1:22 **12:12** 12:12 1 Tes 5:16-18 **12:13** 12:13 Iblu 13:2
12:14 12:14 Met 5:44; 1 Ko 4:12

¹⁵ Ezoqa khanakhanakh tigoat, yaq zo khanakhanakh ndøgó, ti namba. Neka ezoqa nøme ti-eivumit, yaq zo gè-eivám, ti namba.

¹⁶ Zo matavap kopo-té qayagé. Neka zøkeza kha ndø-eqàwát. Geté até ndigú-a, iz mbain ndigu, namba gè:tøkuát. Zo zøkeza kha matavap loloakh-us me:vèwé.

¹⁷ Ezoqa manqa-zapa tego zo-te, yaq soqain mbøe-qavðinám. Matev ndógo tozó-matønnumát, ezoqa ewaqape eqeieqei ndivewe. ¹⁸ Nakhoa-qa gèvawé, av nqægo: Kopømba tøgoat, sambi matev-té qanø-yageáp, ezoqa ewaqape namba. ¹⁹ Nøfuap mbomømboma! Yaq-fia ndøtawát, ezoqam-te. Geté Mbumbukiam-qá qaqa-qa zotó-kewagát. Yaq-fia ndégo tétá. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat av qane-peawáp nqægo: Evezøza ge-ein, “Ezoqam nó, ezoqam-qa manqa-zapazapa nqæqavøiwat neka yaq-fia nqætawát.” ²⁰ Geté zo av tøzøtégoát, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein,

“Qoge qaqa ezoqam, ifi tømbovitit,

yaq lou soqombó-etoám,

neka ibøkha naq tømbo-paptet,

ibøkha voqombó-etoám.

Av toqotegoat ndægo,

yaq ndego mivi ndøndáp, teqa manqa-zapa zapaya.”

²¹ Manqa-zapa qo betømbùqó. Geté matev eqeieqei qómatanám. Yaq ndógo, manqa-zapá voqoté-tømbuá.

13

Ni gaman mokho-té qabizu:gu

¹ Zo ate ndøzøte:go, gaman mokho-té qanu:gu. Zapa ndógo, gaman ambá av nqægo, ekeza mbā sege-fakhazīn. Geté Mbumbukiam ndø-abamín. Yaq até ndigú-a, gaman ezoqam ndakin ngigu, Mbumbukiam ndø-abám. ² Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, gaman-qa manqat ndesanqawe, ndego Mbumbukiam-qá manqat ndøsanqawé. Yaq gekha ezoqām ndego, matev av nde:matanam, ndego yaq-fia av tenéqeív, av matev nde:matanam. ³ Gekha ezoqām ndigu, matev eqeieqei ndimatanam, ndigu kopømbá. Ndigu gaman kawakawa-za, møe bezøgō. Geté møe sa ndígu tígoát, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam. Gê, qo møe mbain gone-qa qógo, gaman kawakawa-za-te? Qanimáv. Qo matev eqeieqei ndømatanam. Yaq ndigu qo ezoqa eqeieqei mé:qæqabát. ⁴ Gaman ezoqam, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám. Qoqá yage eqeieqei nonqó. Geté qo manqa-zapazapa toqogoat, yaq qo møe qógoát, ti-te. Zapa ndógo, ndigu bazaføgakh ndøzøgō. Viniv segeqá-etøomém. Ndigu Mbumbukiam-qá sasae ndøgoatún, ezoqa viniv gizø-etoumatun, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam. ⁵ Yaq nakémbá, zo gaman-qa manqat o-mba mo:ndapé. Manqat o-mba ta-mbá mo:ndapé ndøgo, zo tiqa yaq-fia-qa yaq-te møe tozombo-goat. Geté zo tiqa manqat o-mba tønendapé ndógo: Zapa ndógo, zo møzøte-zøté, matev av nqægo eqeieqei.

⁶ Yaq nakémbá, zo gaman-te teks moni tozo-abumat, eqeieqei. Zapa ndógo, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám, neka ta sasae-te ndøgo, khøuwa iz vø-khoubumatun.

⁷ Zo gaman-te fia tømbo-løfokat, yaq sègezø-etoám. Teks moni upøgim ezoqam, teks moni sègezø-etoám. Neka gaman, gekha moni nøme upøgim-qa ndigu, vøzø-etoam. Ezoqa kandakanda, gèzøvizáp, neka tiqa iz, gè-eqawát.

Mbumbukiam-qa guguna manqat kandambaqape nqáne: Ni kuku binigú, ezoqa nøme-te

⁸ Zo ezoqam-te, gigiap o moni bezømbø-løfoké. Geté matev ndøgo, zo izuizum oskia ndøzømbø-løfokeap, kuku matév. Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-te kuku

ndømbogo, ndego Mbumbukiam-qa guguna manqat o-mba mo:ndapé. ⁹ Teqa guguna manqat, āv qane-ein nqægo, “Qo nøkenøkem matev ndøngi:wát,” neka “Ezoqa pakha-pakha ndøkhanèám,” neka “Gigiap ndø-aqònám,” neka “Ezoqam-qa gigiap me:qovètũ.” Nqanek khafeap manqat vinivinimba neka gekha khafeap nøme ndøgo, ta mokho-te nqáneq qanu:gú, “Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.” ¹⁰ Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-te kuku ndømbogo, ndego manqazapa gématanamák te-te. Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego guguna manqat ate ndægo, ndembôpæv.

*Ni matev eqeieqei-té qabizi-yage
Zapa ndøgo, Keliso avønín gendóqaván*

¹¹ Zo matev āv tønē-matanám, av no qazømbe-manqatavun. Zapa ndøgo, zo mðzøte-zøté, ndakin gekha khøuwa iz. Yaq nakémbá. Zo mðzosúz, zo venanqei ndozo-sømbiapet. Khøuwa iz mðndøndáp. Ni Yesu Keliso ande qazi-unimanqatinim, yaq khøuwa ndøgo, ni Mbumbukiam uni te:khandi:n, andé qámhá qagoam. Geté ndakin, ta khøuwa ndøgo, andé avønín. ¹² Lova gēnavøemtét. Paveat avønín géfakhán. Yaq nakémbá, matev soqøsoqa ndøgo, ezoqa bøvun-te gigoatun, yà bizi-ivøvém. Geté ni waev-qá nakhag gigiap zí-upøgím. ¹³ Ni paveat-té qabizi-yagé. Matev eqeieqei-té. Ni lou loge neka ibøkha soqa izam si biníwág. Ni matev bizi-matánám, ande av gaqo ndi:gu, neka mambe bizi-òkhó. Ni bizinøfeé neka ova bizi-manqáté. ¹⁴ Matev av nqægo, vønqagím. Geté nigi Evezøza Yesu Keliso-qa matev, andé ndabua ndakinak me zøté-uzám. Zoqa kha-qa poev matev sa mbotáké. Manqa-zapa-te be-itúzá.

14

Klisten ezoqa nøme-qa unimanqatin matev bizi-gevèwdt

¹ Ezoqa nøme ndigu Yesu ndi-unimanqatinat, tiqa unimanqatin matev, bazaføgakh andé mbaín. Geté zo ndigu vøkhatób, zoqa mokho-te. Neka ti namba ndøponqòmbáp, tiqa unimanqatin matev-qa yaq-te. ² Ezoqa nøme āv gini-unimanqatinát nqægo: Loge gigiap ate ndægo eqeieqei. Yaq kopømbá, tizilogat. Geté ezoqa nøme-qa unimanqatin matev, bazaføgakh mbaín. Yaq ndigu unimanqatinteáv av nqægo, kopømbā loge gigiap ate ndægo sa toqolog. Yaq ndigu avøe gigiap mba ndølogé. ³ Gekha ezoqām ndigu, loge gigiap ate ndægo sa ndiloge, ndigu ezoqa nøme, søvakha logemav ndigu, bevøðzó. Neka ndigu ezoqam, avøe mba ndiloge, ndigu ezoqa nøme, gigiap ate ndægo ndiloge, manqa-zapa-us betezæzá. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ndigu mðndø-khatób. ⁴ Ndigu ezoqam, lou ate ndægo ndiloge, neka ndigu ezoqam, avøe gigiap mba ndiloge, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám. Ambá ndøgo, qogí sasae ezoqám. Yaq qo gekha ezoqám, ezoqa nøme-gi sasae ezoqam toqo-gevezo? Ndigu bazaføgakh-us tiwanat o ti-o:az, tigi kawa yakhapús segé-gevezó. Geté, unimanqatín. Ndigu bazaføgakh-us ndøwaniapát. Zapa ndøgo, Evezøza gèzø-geageáp.

⁵ Ezoqa nøme āv gini-mataváp nqægo: Khøuwa nøme ndigu, kandakandá, geté khøuwa nøme ndigu, khokhó. Geté ezoqa nøme ndimatavap. Khøuwa ate ndi:gu kopó. Vinivinimba mbaín. Taqa yaq-te, gigiap-qape nqáneq: Qo matev ùnime:gó, av ndoqote-unimanqatinat.

⁶ Ndego ezoqam, ndematavap av nqægo, khøuwa nøme ndigu, kandakandā, ndego nqanek matev Evezøza-qa ndøgoatún. Neka ndego ezoqam, loge gigiap ate ndægo sa ndeloge, até ndegó-a, Evezøza-qa vøgoatun. Ndego lou-qa yaq-te, Mbumbukiam-te ike

13:9 13:9 Exo 20:13-15, 17; Deut 5:17-19, 21 **13:10** 13:10 1 Ko 13:4-7 **13:11** 13:11 Ef 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12** 13:12 1 Zion 2:8 **13:13** 13:13 Luk 21:34; Ef 5:18 **13:14** 13:14 Ef 5:11 **14:1** 14:1 Lom 15:7 **14:2** 14:2 Gen 9:3-4 **14:3** 14:3 Kol 2:16 **14:4** 14:4 Met 7:1; Zems 4:11-12 **14:5** 14:5 Gal 4:10-11

manqat ndømanqaté. Neka ndego ezoqam, loge gigiap nøme logemav ndøgo, até ndegó-a, matev Evezøza-qa ndøgoatún, neka Mbumbukiam-te ike manqat vømanqatatun.

⁷ Ni mokho-te, ezoqam mbáin, ndigu ekezan nonqo mba tiyagat o ekezan nonqo mba tipakhaez. ⁸ Tiziyagat, ni Evezøza nonqo zíyagát. Neka tizi-pakhaen, ni Evezøza nonqo zípakhaén. Oskíá ndøgo, tiziyagat o tizi-pakhaen, ni Evezøza-gí. ⁹ Keliso ta zapaya ndøgo tenenaním, neka nqawa ta zapaya ndøgo tene-khandí:v, ndego løvøte nekā khandi ezoqam, segezømbú-Evezøza-evtát.

¹⁰ Yaq nakémbá, gekha zapá, qogi Klisten qafuap ndoqo-gevezoat? O gekha zapá, qogi Klisten qafuap ndoqo-vøozoat? Ni até sizimú-wán, Mbumbukiam-qa megemegete, manqat vizí-ovøemēm. ¹¹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“No khandi miav-ak Evezøza, āv qate-manqaté nqægo:

Ezoqa ewaqape, katuk ndømøkuí no-te.

Neka ezoqa ewaqape, āv giní-einím nqægo:

No Mbumbukiām.”

¹² Unimanqatín. Ni ezoqa ate nqazi:gu, manqat bízimø-ovøemēm, Mbumbukiam-te, av qazi:yagam.

Ni aiyáv qabizigú. Soqáin ndøgo, Klisten ezoqa nøme, manqa-zapa-te tizi-itub

¹³ Yaq nakémbá, ni yaqyaq-a, sekemba bizi-gevèmbám. Geté ni matavap nqánek qazí-goném: Matev nøme zímatanamák, ndøgo nigi Klisten nøfuap ande nandi me tøkhaosumat, yaq ndigu manqa-zapa-te vø-itüb. ¹⁴ No Evezøza Yesu mokho-te nqatu:gu, no møtenøtén, loge gigiap ate ndægo eqeieqeí, Mbumbukiam-qa bøi-te, toqolog. Geté ezoqa nøme, te-unimanqatin, av nqægo, lou nøme soqáin Mbumbukiam-qa bøi-te, yaq te-te ndego, nqanek lou ndømøsoqá, ndego telog. ¹⁵ Qo gigiap nøme toqolog, yaq qoge Klisten qafu soqain tembo-ewag; matev av nqægo toqogo, yaq qo kuku matev-te yageáv. Gèmbø-mataváp. Keliso até teqa ndegó-a, genanim. Soqáin ndøgo, qoqa lou loge matev mokho-te, teqa unimanqatin matev Yesu-te toqombo-ngiu. ¹⁶ Yaq nakémbá, gò:feazoát. Soqáin ndøgo, gigiap nøme ndøgo, zo ndøzøte-zøtezat eqeieqeí, ezoqa nøme-te tø-gigiap-soqa. ¹⁷ Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, lou loge matev neka izam matev, gigiap-qapé mbá. Geté matev kandambaqape nqánek: Matev eqeieqeí-te neka sambí matev-te neka khanakhanakh-us tiziyagat. Matev av nqægo, Nqova Mbomambaqapeté qando-fakhaté. ¹⁸ Gekha ezoqām ndego, av nqægo teyagat neka Keliso av nqægo vømbó-vizupāt, teqa yaq-te, Mbumbukiam khanakhanák neka ezoqa nøme teqa matev eqeieqeí mé:vewát.

¹⁹ Yaq nakémbá, ni bazaføgakh nqánek qazí-asazét: Ni sambí matev-té qaziyagát, ezoqa nøme namba, neka tíqa unimanqatin matev-te vizizø-tøkeāt. ²⁰ Kopømba mbáin, lou loge matev zapaya, Mbumbukiam-qa sasae toqongiu, ndego Klisten ezoqa nøme mokho-te ndego. Unimanqatín. Loge gigiap ate ndægo eqeieqeí, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté lou toqolog, yaq ta matev ndøgo, ezoqa nøme tíqa Klisten matev-te tøkhaosam, ndøgo soqáin. ²¹ Yaq nakémbá, qanimav nqánek. Qo søvakha qólogeák o waen qó-izamák o gekha matev nøme qómatanamák, ndøgo qoge qafu Klisten matev-te, ande nandi me tøkhaotav.

²² Qo ndoqo-unimanqatinat av nqægo, matev nøme eqeieqeí neka matev nøme soqáin, toqo-matønumat, yaq soqó-unimanqatín. Ndøgo qo qakhapús, yaq Mbumbukiam-a, yaq qo. Kopømba mbáin, ezoqa nøme namba toqote-ponqombupat. Gekha ezoqām ndego, matev av te:matønumat, av nde:-unimanqatinat, ndego khanakhanakh mbá geabetegó.

²³ Geté ezoqa gigiap telog, taqa yaq-te ndøgo, ndego ndo:nake, yaq ndøgo manqa-zapa-ús te-te. Zapa ndøgo, ndego unimanqatinteáv, av nqægo, ekeza matev eqeieqeí. Gekha

matēv ndøgo, ni tizigoat, gete ni unimanqatinteav tøgoat, ndøgo eqeieqeī, matev av nqægo, manqa-zapa-ús.

15

Ni Keliso-qa matev bizimbopdev

¹ Ni ezoqam, unimanqatin bazaføgakh-us nqanigu, ni ndigu ezoqam, unimanqatin khapelavøqase ndøzøgo, yà bizizø-tøkeé. Kopømba mbaín, nikeza kha mba tizimbo-matavupat. ² Geté ni ate nqazi:gu, ezoqa nøme yà bizizø-mataváp, neka matev ndøgo tizi-matønnumát, tiqa unimanqatin matev-te tøzø-tøkeat. ³ Até Kelisó-a, ndego ekeza kha-qa yaq-te matavapøteáv. Geté ezoqa Mbumbukiam-qa iz gingenøitat, ndego nqanek iz ngenøiwat matev, ekeza kha-té genøvé. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Mbumbukiam! Ezoqa qoqa iz gingenøitat, tiqa ngenøgim manqat, noqá kha-té qanøbøí.”

⁴ Gekha manqāt ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat-te ndøpeawap, ni nonqo ndøpeawáp. Ni tåbete-nømendím. Yaq ni bazaføgakh-us zí:waniapát, neka Mbumbukiam-qa Manqat, ni zita vøní-tøpazāt, neka ni Mbumbukiam-te bizið-tana, av nqægo, matev ndøfakhān, av manqat ginimbi-ein ndægo. ⁵ Bazaføgakh neka zita tøpøzu matev ndøgo, ni tønítøkeat, bazaføgakh-us tizi-waniapat, Mbumbukiam-té qando-okhó. No āv qate-guligulím nqægo: Ndego zo ate ndøzøte:go, matavap kopo zø-etoám, zo Keliso Yesu ndozombo-pæv. ⁶ Yaq zo nqova kopo-te, Mbumbukiam-qa iz søzøtumú-eqatát, ndego nigi Evezøza Yesu Keliso-ge Eve.

Keliso Zu ezoqam neka bawan vini-ak, tøke-qa sùgumu-geavún

⁷ Zo yaqyaq-a, āv tønè-khatimbáp, av Keliso zo ge:khatib, Mbumbukiam-qa iz betē-eqawat. ⁸ No nqazø-manqate: Keliso Zu ezoqam tøke-qa ndøgeavún. Gí:nømand, av nqægo, Mbumbukiam ndego unimanqatin ezoqám. Manqa mbusa ndøgo, ndego Zu ezoqam-gi atanakha-zapazapa-za gezøve, gématanám. ⁹ Geté Keliso ate bawan vini-ák-a, tøke-qa sùgumu-geavún. Yaq até ndigú-a, Mbumbukiam-qa iz, tñabiti-eqawát, teqa tanakh matev zapaya. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No bawan vini-ak mokho-te,

qoqa iz nø-eqatát
neka ouv vøtaqá-qaqaemāt.”

¹⁰ Neka manqat nøme, āv qane-eín nqægo,

“Zo khanakhanakh, sùgumugú,
zo bawan vini-ak,
Mbumbukiam-gi ezoqam namba,
ndigu Zu bawan-ak.”

¹¹ Até nangó, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Zo bawan vini-ak ate ndøzøte:go, Evezøza-qa iz ndø-eqawát.

Bawabawan ezoqam ate ndi:gu, manqei-qape-te ngiyageap, yà bembokhóm.”

¹² Neka até nangó, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya, āv gene-eín nqægo,

“Zesi-ge zeo ndøfakhán. Yaq ndego até bawan vini-ák-a, gezømbó-kawaevtát. Yaq ndigu te-te ndøgo tinøtabát.”

¹³ Yaq nakémbá, no āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam, te-te ndego, ni nqazio-tana, matev mbomømboma tini-matanam, av manqa mbusa ge:ve, ndego zo khanakhanakh neka sambi gezø-tøtøvøyám, zo ndozo-unimanqatinat. Yaq zoqa

vintøzat matev Mbumbukiam-te, Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh mokho-te, tàbezømbe-khouwév.

Pol khanakhanákh, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat nde:zømesim

¹⁴ Nøfuap! No nøkezan āv qate-unimanqatinát nqægo: Zo matev egeieqei mðzogoatún, ezoqa nøme-te. Neka zo zøtezat kandambá qazondapem. Neka zo kopømbá. Yaqyaq-a sðzøté-nømendimát. ¹⁵ Geté manqat nøme, qæpeaumavun, andé nøzøponqomavún. Zapa ndøgo, no zo manqa matev eim-qa nøzøgoám. No Mbumbukiam teqa kuku matev mokho-te, genø-etoam, ndøgo tene-veatán: ¹⁶ No Keliso Yesu-ge sasae ezoqam, bawan vini-ak mokho-té qatú:goát. No ndigu Manqat Mbomambaqape nqate-zømesim, no andé Mbumbukiam-gí iziz ezoqam-qa sasae me nøtegó. Yaq no ndigu bawan vini-ak, ande etoam matev me, Mbumbukiam nombó-etoám. Yaq Nqova Mbomambaqape ti mokho-te tesasaetat, ndigu tñabiti-Mbumbukiam-gi-nakheis-éz, yaq ndego khanakhanakh-us betēkhatib.

¹⁷ No Mbumbukiam-qa sasae ate nqægo nqæqevi, Keliso Yesu mokho-te qæmatønumam, yaq no khanakhanákh neka andé khambuváp, taqa yaq-te. ¹⁸ No noqa sasae-qa yaq-te, sa ndøgo tøte-manqaté, Keliso no mokho-te gesasaetam, yaq bawan vini-ak Mbumbukiam-qa manqat o-mba vømbøé-ndapāt. No manqat qazømbe-manqatam neka sasae vøegoam, ¹⁹ Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape mokho-te, umingiap matev vinivinimba ndømatønumám. No Zelusalem taon-te qængaz, atema Ililikum manqei-te vøenav, no Keliso-qa Manqat Mbomambaqape søtumuzømesimát, ezoqam-te.

²⁰ No ezoqa Manqat Mbomambaqape zømesim-qa, oskia ndøgo tægoám, gekha manqei-tē ndøgo, ndigu Keliso-qa yaq-te yogeav qagoam. Zapa ndøgo, no poeveáv, sasae sa tæmanaz, ezoqa nøme gengaz, kopømba ande av lou toqo-løvua, ma ezoqa nøme uk gi-asøzem. ²¹ Geté no matev āv qategoatún nqægo, av Mbumbukiam-qa Manqat, Keliso-qa yaq-te nqæpeawap,

“Ezoqam ndígu tí-ometám,

ti-te ezoqa teqa manqat zømesipøteav qagoam.

Ndigu ezoqam, bugukhokhof yogeav qagoam,
mokho ndøndapém.”

Pol Lom ezoqam zømete-qa gegoam

²² Sasae ndøgo, no nqanek manqei vinivinimba-te qægoam, no gègeanotám. Yaq no khøuwa kopoáv, qæpøgeapam, ambá notøndo-navín, zo-te. ²³ Unimanqatín. No viav kopoáv, zo-te okho-qa qægoam. Geté ndakin nqanek, manqei nøme mbaín, ezoqa Keliso-qa manqat yogeav ndøgo. ²⁴ Yaq no Spein manqei-te, okho-qa nogó. Geté no tototaná ndøgo: Nakhoa livin-qase nqøugu, no zo båtøkhæ-zømét, ni khanakhanakh-us bizīqonav. Yaq zo tozonø-tøkem, vozó-khofotønēm, yaq no até khæ nønáv, Spein manqei-te. ²⁵ Geté no bugukhokhof Zelusalem taon-té qabatøkhænáv, Mbumbukiam-gi ezoqam vøemøzøtøkē. ²⁶ Zapa ndøgo, ndigu Klisten bawan ezoqam, Masedonia neka Akaya plovins-te ndiyage, matavap āv giniveém nqægo: Gigiap-av ezoqam, Mbumbukiam-gi ezoqam mokho-te, ndøgo Zelusalem taon-te, gezøtøké. ²⁷ Ndigu yakhapus mokho-mbá sege-matøvemém. Geté unimanqatín. Matev av nqægo egeieqei. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa matev mbomømboma, bawan vini-ak-te, Zu ezoqam ndø-ndapavún. Yaq nakémbá, ndigu bawan vini-ak, andé gezømbo-løfoké, Zu ezoqam-te. Yaq bawan vini-ak, Zu ezoqam, gigiap-qa yaq-te bèzøtøké. ²⁸ No nqanek sasae tømønø-navøem, Zelusalem taon-te ndøgo, moni tæzømbu-etoam, yaq no Spein manqei-té qatónáv, yaq livin-qase nqøugu,

zo vøemóẏmēt. ²⁹ No mōtenōtén, no zo-te tōtōndonav, yaq Keliso-qa matev mbomōmboma nóndapáv. Yaq ta matev mbomōmboma, zoqa mbōni-te tåbete-tōtōvøyám.

³⁰ Nøfuap! Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz-te, neka kuku matev-te ndøgo, Nqova Mbomambaqape ni ndini-etoam, no nqazø-pouwe: Zo bazaføgakh ndø-asøzú. Gèndoguligulím, Mbumbukiam-te, noqa yaq-te. ³¹ Av qane-guligulím: Mbumbukiam no tèabenømbe-khakhazám, ti-te ndigu, unimanqatinteav ndigu, Zudia manqei-te ndøgo. Neka tøke matev ndøgo, no Zelusalem taon-te tændapav, ndigu Mbumbukiam-gi ezoqam, khanakhanakh-us tñabiti-ndapém. ³² Yaq Mbumbukiam poev tømbo goat, no sætøndónáv, khanakhanakh-ús, zo namba pusa vøemótā. ³³ Mbumbukiam, ndego ezoqa sambi ndezø-etoam, ndøgoát, zo namba, zo ate ndøzøte:go.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

16

Pol-qa khaiya mboma manqat, ezoqa vinivinimba-te

¹ No ngunuk, nigu Klisten nøfu Fibi, tuqa matev eqeieqei-qape nōtevewé. Ngunuk, Klisten bawan ezoqam mokho-te, Senklia taon-te ndøgo, dikon ezoqám. ² Evezøza-qa iz-te, vøkhatowém. Ezoqam av nguigu, ni matev eqeieqei bizizø-matanám, ni Mbumbukiam-gi ezoqam. Neka gekha gigiāp ndøgo, ndugu mbain tōgoat, zombó-tøkeém. Zapa ndøgo, ngunuk ekezan, ezoqa kandambá guzø-tøkeam, neka até nó-a, vønō-tøkeam.

³ Plisila, zivis namba, Akuila, ndigu no namba qati-sasaetam, Keliso Yesu-qa sasae qeigoam, khaiya mboma manqat zozø-eín. ⁴ Nandiv ezoqa menas, ekeza kha ndønqonqotøvém, no zapaya. No ike kandambá ti-te. Geté no mbá mbá. Até bawan vini-ak-qa Klisten bawabawan ate ndi:gú-a, ike kandambá ti-te.

⁵ Até ndigú-a, tiqa khoev-te giguligulimatun, khaiya mboma manqat vøzø-ein. Neka até nogé nøfu mbomambaqapé-a, Epenetus, khaiya mboma manqat vømbō-einim. Esia manqei-te ndøgo, bugukhokhof ezoqam nándev, Keliso gembopaev.

⁶ Neka até Melí-a, ndugu zoqa sasae kandambaqape gugu, khaiya mboma manqat vømbō-einim.

⁷ Neka Andlonikus neka ndugu Zunia, ndigu nogi ezoqam, no namba ndimbula mokho-te qatigoam, khaiya mboma manqat vøzø-ein. Keliso-gi u-anim mokho-te, nginik iz-akhayapak ezoqám. No Keliso unimanqatinteav qagoam, nginik é-møndø-unimanqatiním.

⁸ Neka até Ampliatús-a, khaiya mboma manqat vømbō-einim. No kuku kandambá te-te, Evezøza mokho-te.

⁹ Neka até Ubanés-a, ndego Keliso mokho-te, sasae kopo qeigoatun, khaiya mboma manqat vømbō-einim.

Neka até nogé nøfu mbomambaqapé-a, Stakis, khaiya mboma manqat vømbō-einim.

¹⁰ Neka até Apelés-a, khaiya mboma manqat vømbō-einim. Keliso zapaya, ngenøgim matev gendap, ngenek bazaføgakh-mbá geyám, teqa unimanqatin-te.

Neka até Alistobulus-zá-ya, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

¹¹ Neka até Elodión-a, khaiya mboma manqat vømbō-einim, ndego noge ezoqam.

Neka até Nasisus-zá-ya, ndigu Keliso ndi-unimanqatinat, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

¹² Neka até ndigú-a, Tlifena neka Tlifosa, khaiya mboma manqat vøzø-ein, ndigu sakheis, Evezøza-qa sasae kandambaqape gigoam.

Neka até Pésis-a, khaiya mboma manqat vømbō-einim. Até ndugú-a, Evezøza-qa sasae kandambá gu goat. No kuku kandambá tu-te.

¹³ Neka até Lufús-a, khaiya mboma manqat vømbō-einim. Ndego Evezøza ùni mbøepavét.

Neka até tegú evó-a, khaiya mboma manqat vømbø-einim. Ndugu até nó-a, evo nøgoám.

¹⁴ Neka até ndigú-a, Asinklitus neka Flegon neka Hemes neka Patlobas neka Hemas neka ndigu Kliten zifuap nøme, ti namba ndi:yage, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

¹⁵ Neka até ndigú-a, Filologus neka Zulia neka Neleus neka tegu sævømiu neka Olimpás neka Mbumbukiam-gi ezoqa ate ndi:gu, ti namba ndi:yage, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

¹⁶ Zo tozo-møvabat, zenda kaka vø-itamát, neka vøngenøndamat, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te egeiegei ndægo.

Keliso-gi bawan vinivinimba, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

Pol-qa vaev guguna manqat

¹⁷ Nøfuap! No nqazø-pouwe. Zo gø:feazoát. Ezoqa nøme, zo manqat vini me:zømesimít, ambá ndøgo, av bugukhokhof qazøte-ewagam. Yaq ta mokho-te ndøgo, ndigu ezoqam-qa unimanqatin matev géngi:nám neka Kliten bawan ezoqam vø-qaqagím. Ezoqam av ngi:gu, zo møe zozønyát. ¹⁸ Ezoqam av ngi:gu, ambá ndøgo, nigi Evezøza Keliso-qa sasae ndøgøt. Geté ndigu ekeza kha-qa poev mba mbopáev. Tiqa manqat mbomømboma neka manqa enaq giam mokho-te, ndigu ezoqa gètubám, ndigu zøtezateav ndigu, nømendim av nqægo soqáin.

¹⁹ No khanakhanakh kandambá, zoqa yaq-te. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape, āv giniyogém nqægo: Zo Mbumbukiam-qa Manqat o-mba zotondapém. Geté no zo matavap loloakh-qa nøzøgó. Yaq zo kopømbaqapé, matev egeiegei zómatønumát. Geté manqa-zapazapa, zo kha mbokhanøzám. ²⁰ Mbumbukiam, ndego sambi ndini-etoam, avønín, Saitan géngiú, neka zoqa zenda tokhotapak mokho-te vøuvē.

Nigi Evezøza Yesu-qa kuku matev ndøgoát, zo namba.

²¹ Timoti, no sasae kopo namba qategoatun neka Lusius neka Zeisen neka Sosipata, nigi ezoqam, ndigu khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

²² No Tetiés. Nqanek pepa no nopeawám, av Pol manqat genømbe-manqatat. Khaiya mbomá, zo-te, Evezøza-qa iz-te.

²³ Até Gaiús-a, no teqa khoev-te nqæyage neka Kliten bawan ezoqam, teqa khoev-te gipindumatun, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv zo-te.

Até Elastús-a, ndego taon moni keoge ezoqam, neka Kuotas, ndego nigi nøfu, khaiya mboma manqat ngìkhøfötāvāv, zo-te.*

Ike manqat, Mbumbukiam-te

²⁵ Mbumbukiam-qa iz, bìzi-eqawát. Manqat Mbomambaqape, Yesu Keliso-qa yaq-te, no ezoqa nqate-zømesim, ndøgo āv qane-eín nqægo: Mbumbukiam kopømbaqapé. Ndego gezøtøké. Yaq zo unimanqatin matev-te, bazaføgakh-us zówaniapát. Bugukhokhof qagoam, nqanek Manqat Mbomambaqape, gèkhonawám. Nupøkhan-mba-qapé. ²⁶ Geté ndakin, av Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:peaomem, neka ndego Mbumbukiam miav-ak ekezan ge-ein, tøfakhan, ta manqat ndøgo, khonoam-te qagoam, mändoveá. Yaq bawabawan ate ndi:gu, nqanek manqat gè-ewagét. Yaq ndigu tiabiti-unimanqatiním, neka o-mba betøndapem. ²⁷ Mbumbukiam, ndego yakhapus-mba matavap loloakh-us ndego, teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát, Yesu Keliso mokho-te.

Amén. Nqanek manqat unimanqatin.

16:16 16:16 1 Ko 16:20; 1 Pita 5:14 **16:17** 16:17 Met 7:15; Tait 3:10 **16:18** 16:18 Filip 3:19; 2 Pita 2:3 **16:19** 16:19 Lom 1:8; 1 Ko 14:20 **16:20** 16:20 Gen 3:15 **16:21** 16:21 Kel 16:1-2; 19:22; 20:4 **16:23** 16:23 Kel 19:22; 1 Ko 1:14 * **16:23** 16:23 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqánek qagoám. Geté vaev-te, manqat nøme āv gini-mønøzém nqægo: ²⁴ Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát zo namba, ate ndøzøte:go. Amén. Nqanek manqat unimanqatin. **16:25** 16:25 Ef 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26; Lom 1:5

1 Kolin

Pol-qa bugukhokhof pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Kolin taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Pol Efesus taon-té gegoám, nqanek pepa, Klisten bawan ezoqam-te gepeawam, ndigu Kolin taon-te giyagam. Kolin taon ndøgo, kandambaqapé. Glik manqei-té qagó. Ta khøuwa-te ndøgo, Glik manqei-qa iz, Akaya mbo-akhaemám. Klisten ezoqam ndigu, Kolin taon-te gisøkhoam, nøme ndigu, Glik ezoqám, neka nøme ndigu, Zu ezoqám. Ezoqa gisøkhoam ndøgo, kandambá, gigiap kopoav ezoqám neka tiqa zøtezat andé kandambá.

Bugukhokhof khøuwa, Pol møndøgoám, Kolin taon-te ndøgo, neka ndigu ezoqam, ndakin mba gi-Klisten-ez, vøe-zømesimam. Nginik Yesu, oskia ndø-unimanqatintám, neka guligulim-te vø-møvøbumam. Geté tiqa Klisten bawan, sège-qaqaém. Neka ndigu matev soqain-té giyagám, kha-qa poev matev vømbøpavam-a, manqa-zapazapa vinivinimba vømatønnumam. Pol møndø-ewág, taqa yaq-te, yaq ndigu nqanek pepa mokho-te, unimanqatin matev neka Klisten matev egeieqei-qa yaq-te vøzø-peawam-a, tiqa matev-qa yaq-te, vøzø-ponqom.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. No Mbumbukiam ndøveatán, nqanek sasae nqægo. Ndøgo teqá poév. Nqanek pepa, nigi Klisten nøfu Sostenés namba niti-peaomít.

² Zo-té qeitø-peaomít, zo Mbumbukiam-gi Klisten bawan ezoqam, nandav Kolin taon-te ndozoyage, zo Mbumbukiam Keliso Yesu mokho-te ge:khaz, vozø-tegi-ezoqam-ez. Nqanek pepa até ti-té ndigú-a, vøe-peawám, ezoqa ewaqape-te, manqei-manqei ate nqægo, nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz ndivewam, ndiguligulim. Ndego tigi Evezøzá neka nigi Evezøzā.

³ Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambi matev ndøgoát, zo-te.

Pol-qa ike manqat Mbumbukiam-te, Kolin ezoqam-qa yaq-te

⁴ No Mbumbukiam, ike manqat oskia nombomanqaté, zoqa yaq-te, neka teqa kuku matev-qa yaq-te, ndego zo Keliso Yesu mokho-te gezø-etoam. ⁵ Te mokho-te, zo andé gigiap kopoav ezoqám. Mbumbukiam zo nømendim manqat neka zøtezat kandambá gezø-etoam. ⁶ Zapa ndógo, manqat ndøgo, no Keliso-qa yaq-te qate-zømesimam, møndømqóm, zo mokho-te. ⁷ Yaq ndógo, zo nigi Evezøza Yesu Keliso ndøzømbøe-esap, tendoveao, tendoqavan, zo matev nøme løvuv:máv, ndøgo Nqova Mbomambaqape, ni Klisten ezoqam ngini-etoam. ⁸ Yesu Keliso zo føgøføgakh zøgeatát. Yaq zo unimanqatin matev-te, føgøføgakh zówaniapát, atema vaev khøuwa-te. Yaq zo nigi Evezøza Yesu Keliso-qa Khøuwa Kandambaqape-te, ndego tendoqavan, manqa-zapazapa mbaín, sozógoát. ⁹ Mbumbukiam, ndego zo gezø-akha, tege Yo Yesu Keliso namba tøzøte-yagat, nigi Evezøza, ndego unimanqatin ezoqám. Ndego zo gezø-geatát, atema vaev-te.

Qaqae matev-qa yaq-te, Klisten bawan mokho-te

¹⁰ Nøfuap! Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz-te, no nqazø-pouwe: Zoqa Klisten bawan mokho-te nandav, zo manqa ndø-itumbám neka qatoat matev bezømbù:gū. Geté zo nqova kopo-té qawaní, neka kha-mba, matev kopo zombó-ovét. ¹¹ Nøfuap! No nqanek manqat nqazømbe-manqate, zapa ndógo: Nigu Klisten nøfu Kloe, tugi ezoqa nøme, no äv gini-nømqndém nqægo: Zo mokho-te nandav, qatoat neka ponqombap matev zømbu:gū.

¹² No nqáneq qate-manqaté: Zo mokho-te, ezoqa nøme, āv gini-manqaté nqægo, “No Pol nombopáev,” neka nøme ndimanqate, “No Apolos nombopáev,” neka nøme ndimanqate, “No Pita nombopáev,” neka nøme ndimanqate, “No Keliso nombopáev.”

¹³ Av khané:go? Gê, Keliso géqaqanim? Neka gê, no Pol, zoqa yaq-te no notónanim, tae mutui-te? Neka gê, zo ibøkha iz qazondapem, noqā iz-tē qazonø-ndapem? Av taoká. ¹⁴ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndógo, zo mokho-te, no ibøkha iz, ti-mba ngínik qazø-etoám, Klispus neka Gaius. Geté ezoqa nøme, ibøkha iz etopøteáv. ¹⁵ Soqain ndøgo, ezoqa timanqatat, av nqægo, “No ibøkha iz, Pol-qā iz-tē qatøndāp.” ¹⁶ O! Unimanqatín. No até Stefanas neka tegi ezoqám-a, ibøkha iz vøezø-etoam. Geté ezoqa nøme, no matavapøteáv, av nqægo, ibøkha iz møezø-etoām. ¹⁷ Keliso no ambá av nqægo, ezoqa ibøkha iz etoam-qa ndokhofotān. Geté ndego no Manqat Mbomambaqape zømesim-qa ndokhofotán. No ezoqa ambá av nqægo, manqei-qape-qā matavap loloakh qate-zømesim. Soqain ndøgo, Keliso-qa tae mutui manqat, tømø-khokho-manqat.

Mbumbukiam ekeza bazaføgakh neka matavap loloakh, Keliso mokho-té gendo-vevezám

¹⁸ Unimanqatín. Ti-te ndigu, tisoqoez, ta manqat ndøgo, Yesu tae mutui-te genanim, mokho mbain. Geté ni-te, ni Mbumbukiam ngekhandi:ntet, nqanek manqat, bazaføgakh-ús. Ndøgo Mbumbukiam-qá bazaføgákh. ¹⁹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No manqei-qape ezoqam-qa matavap loloakh nøzøngiú.

No tiqa zøtezat nòsanqáo.”

²⁰ Mbumbukiam-qa manqat av qæ-ein ndægo, yaq gê, manqei-qape ezoqam matavap loloakh-us neka zøtezat ezoqam neka manqa manqate ezoqam-qa yaq-te, āv khané:go? Ndøgo khokhó. Mbumbukiam manqei-qape-qa matavap loloakh, khokho matavap me:vewé.

²¹ Mbumbukiam ekeza matavap loloakh-te, matavap āv genevé nqægo: Manqei-qape ezoqam, kopømba mbain, ekeza matavap loloakh-te, Mbumbukiam ti:zøtez. Yaq teqa poev nqáneq qagó: Ezoqa ndígu tékhandí:z, ndigu nqanek manqat ndi-unimanqatinat, ndøgo ezoqa nøme khokho manqat ndi:vewe. ²² Zu ezoqam, ndigu umingiap matev qeivi-qa mba ndøgó, neka Glik ezoqam, matavap loloakh tonqogim-qa mbá ndígū. ²³ Geté ni ezoqa Keliso-qá yaq-te mbá qati-zømesim, ndego tae mutui-te gitøkewem. Nqanek manqat, Zu ezoqam, qaqa zøløozú. Neka bawan vini-ak, nqanek manqat, mokho mbain me:vewé. ²⁴ Geté ni Mbumbukiam ginindu-akha, nøme Zu ezoqam neka nøme bawan vini-ak, ni Keliso-te, Mbumbukiam-qá bazaføgakh neka matavap loloakh ziqeiví. ²⁵ Mbumbukiam-qa matavap, ndøgo ezoqa nøme matavap livilivis ndi:vewe, ta matavap loloakh ndøgo, manqei-qape ezoqam-qa matavap loloakh, ùnime:løvuám. Neka teqa matev matanam, ndøgo ezoqa nøme bazapos ndi:vewe, taqa bazaføgakh, manqei-qape ezoqam-qa matev matanam, ùnime:løvuám.

²⁶ Nøfuap! Zo gèmbø-mataváp. Zo mokho-te nandav, Mbumbukiam gezø-akha, zo ezoqa khapímbá, manqei-qape ezoqam-qa bøi-te, matavap loloakh ndøzøgo o iz kandakanda ndøzøgo o zogi zøvøndipakha iz kandakanda qazøgoam. ²⁷ Geté Mbumbukiam ndígu tevevesám, ndigu manqei-qape-te, matavap livilivis neka iz mbain ndi:zæza. Ndego tene-matanám ndøgo: Matavap loloakh-us ezoqam neka iz-akhayapak, mivi mé:ndapém. ²⁸ Mbumbukiam ndígu tevevesám, ndigu iz mbain ndigu, neka ndigu, ezoqa nøme ndisanqaza. Ndego nqanek matev, manqei-qape-qa matev kandakanda ngi:wat-qa ndøgó. ²⁹ Ndego tenegó ndøgo: Ezoqa kopo,

gé:khambuvimák, Mbumbukiam-qa bugug-te. ³⁰ Mbumbukiam ndømatanám, zo ndakin Keliso Yesu namba, ndøzøte-yage. Ndego ekeza matavap loloakh, Keliso mokho-té genøni-vevezám. Ni Mbumbukiam-qa bøi-te, te mokho-te ndégo tizi-ndaføyamba-én, neka vizimø-Mbumbukiam-gi-ezoqam-en neka Mbumbukiam ni te mokho-te vønqovotan, ni manqa-zapa mokho-te qazu:goam. ³¹ Matev av tønefakhán, av Mbumbukiam-qa Manqat ndæpeawap, “Gekha ezoqām ndego, khambuvap-qa tegoat, ndego taqa yaq-te teabete-khambuváp ndøgo, Evezøza gematanam.”

2

Pol Yesu-qa manqat, ande āv kenē-manqatam, Kolin taon-te gegoam

¹ Nøfuap! No zo-te qæmat, Mbumbukiam-qa Manqat qate-zømesimam, ndøgo khonoam-te qagoam, no ambá av nqægo, manqat kandakanda neka nøtenat kandambaqapē qazømbe-manqatām. ² Geté no matavap āv qategó nqægo: No zo mokho-te, manqat nøme nømanqateák. Geté Yesu Keliso-qá yaq-te mbá qaté-manqatát, ndego tae mutui-te gitøkewem. ³ No zo mokho-te qatu:goam, no kha bazaføgakh mbaín. No møe nøgoám neka kha wageap-ús. ⁴ Neka manqat ndøgo, zo qate-zømesimam, no ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qā matavap loloākh qate-zømesimām. Geté zo Mbumbukiam-ge Nqova-qá bazaføgákh qate-zømesimám. ⁵ Soqain ndøgo, zoqa unimanqatin matev, ezoqam-qa matavap loloakh-te to:tawet. Geté Mbumbukiam-qá bazaføgakh-té qabeto:-tawé.

Matavap loloakh, Nqova Mbomambaqape-te ndøndo-okho

⁶ Geté, unimanqatin. Manqat ndøgo, ni nqeimanqate, matavap loloakh-ús. Ndigu ezoqam, Klisten matev-te gifisam, kopømbaqapé, mokho tindapem. Geté nqanek matavap loloakh, ambá ndøgo, manqei-qape ezoqam-qā matavap loloākh, o kawakawa-za-qā matavap loloākh, ndigu manqei-qape ndo:kawaezat, tiqa bazaføgakh sa tømø-navøem. ⁷ Geté matavap loloakh, ni ezoqa nqati-zømesim, ndøgo Mbumbukiam-qá matavap loloākh. Teqa matavap loloakh nqáneq: Manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Mbumbukiam é-møndo:pøoá, av nqægo: Matev ndømatanám, av ndakin ge:matanam, neka yage qanimav-qape vøní-etoām. Ibugukhokhof, nqanek matavap, Mbumbukiam geve, khonoam-té qagoám. ⁸ Nginik manqei-qape kawakawa-za, ezoqa kopo, Mbumbukiam-qa matavap loloakh otevatéav. Ndigu amba ti:zøtezin, ndigu nigi Evezøza iz eqawat-qape, tae mutui-te ambá gétøkewemák. ⁹ Geté matev av qanefakhán, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein,

“Matev ndøgo, ezoqa bugukhokhof
tiqa bøi-te qeiviav qagoam
neka tiqa gea-te yogeav vøgoam
neka tiqa wema-te matavapøteav vøgoam,
Mbumbukiam, tiqa ndígu tene-mendewám,
ndigu kuku ndøzøgo te-te.”

¹⁰ Geté ta matavap ndøgo, bugukhokhof qakhonawam, ni Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, møndøni-veáz. Ndego Nqova kopømbaqapé, nqanek matev ti:nømand. Zapa ndøgo, ndego matev ate ndægo gèqeiví, até Mbumbukiam-qa matavap igian-qapé-a, ndēqeiví. ¹¹ Gē, gekha ezoqām mé:-otevat, ezoqam-qa matavap? Sa ndégo tene-otevát, tege nqova, te mokho-te ndu:gu. Yaq matev até kopó: Ezoqa mè:-otevák, Mbumbukiam-qa matavap. Mbumbukiam-ge Nqova yakhapús sege-otevát. ¹² Ni ambá av nqægo, manqei-qape-gē nqova zindafēm. Geté ni Nqova ndégo tizindafēm, Mbumbukiam-te gendowav. Ndego ni ekeza Nqova, tinimbi-etoám ndøgo: Ni Mbumbukiam-qa matev mbomømboma, yaq-mba gini-etoam, zí:nøtén. ¹³ Manqat

ndøgo, ni ezoqa nqati-zømesim, ambá av nqægo, av manqei-qape ezoqam, ekeza matavap loloakh-te ndi:nømendim. Geté ni ndøgo tōti-manqaté, av Nqova Mbomambaqape ndi:nømendim. Ni ezoqa Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat nqei-zø-ovøyam, ndøgo Nqova Mbomambaqape ndi:nømendim, ni Nqova Mbomambaqape-qa mokho-té qeitø-manqaté.

¹⁴ Gekha ezoqām ndego, Nqova Mbomambaqape mbain ndego, ndego manqa mokho géndapák, ndøgo Mbumbukiam-ge Nqova-te ndøndo-okho. Te-te ndego, ta manqat, mokho mbaín. Zapa ndøgo, qo Mbumbukiam-ge Nqova mbain tōgoat, qo kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa Manqat-qa mokho toqondap. ¹⁵ Geté gekha ezoqām ndego, Nqova Mbomambaqape ndembøigu, ndego Mbumbukiam-qa matev ate ndægo-qa yaq-te, mokho ndøndáp. Geté ezoqa nøme, ndigu Nqova Mbomambaqape mbain ndigu, ndigu kopømba mbaín, teqa yaq-te mokho tindapem. ¹⁶ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Gê, gekha ezoqām mé:-otev,

Mbumbukiam-qa matavap?

Neka gê, ezoqa tígu,

Mbumbukiam timbo-ovøemem?”

Av taoká. Ezoqa mbaín. Geté ni Keliso-qa matavap nimbu:gu. Yaq ni kopømbaqapé, mokho tizindapem.

3

Qaqae matev-qa yaq-te, Klisten bawan mokho-te

¹ Nøfuap! No zo-te qægoam, no kopømba mbaín, manqat vøté-zømesim, av ndigu nqate-zømesim, ndigu Nqova Mbomambaqape ndezømbu:gu. Geté no manqat āv qazøbemanqatám, av ndigu nqazøbemanqate, ndigu manqei-qape-qa matev zua ndimbopaev. Zapa ndøgo, zo Keliso-qa matev-te, andé nakhei nqonqon me zøtegoám. ² No zo andé tete nøzøbeme-etoumám, ambá ndøgo, lou føgøføgākh. Zapa ndøgo, ta khøuwate ndøgo, zo kopømba mbaín, manqa mokho vøzømbøé-ndapēm, av ndigu ndi:ndape, ndigu Mbumbukiam-qa matev-te e-ma go:fisam. Até ndakín-a, zo zuá, kopømba mbaín, mokho tozombo-ndapem. ³ Zapa ndøgo, zo zøkeza khatae-qa poev, zua zombopavét. Ge zó, ndozo-matavap? Zo-te nandav, ova matev neka ponqombap matev nandøzøgo, ndøgo khatae-qa poév? Unimanqatin. Zo manqei-qape-qa matev-te, zua zoyagé. ⁴ Zapa ndøgo, ezoqa nøme nandi-manqate, “No Pol nombopaēv,” neka nøme nandi-manqate, “No Apolos nombopaēv.” Matev av nqægo tozogoat, yaq zo manqei-qape ezoqam-qa matavap zua zombopáev.

⁵ Gê, Apolos, ndego gekha ezoqām? Neka no, Pol, gekha ezoqām? Ni Mbumbukiam-gí sasae ezoqām, ni mokho-te zo Mbumbukiam vozō-unimanqatinim. Mbumbukiam no sasae vini nø-etoám, neka Apolos sasae vini vømbō-etoam. ⁶ No zo mokho-te, andé ogekham sasae me nøtegoám, neka Apolos, ta avøe gigiap ndøgo, ande ibøkha me vømbøe-etoumam. Geté zoqa unimanqatin, Mbumbukiam ndø-uminøvemát. ⁷ Ezoqa ndego avøe vø-ogeakh-a, ndego ibøkha vømbō-etoam, ndøgo gigiap-qapé mbá. Geté gigiap-qape sate ndégo, Mbumbukiam, ndego avøe nde-uminøvem. ⁸ Ogekham ezoqam neka ibøkha etoam ezoqam, nginik kopó. Nginik Mbumbukiam-qa sasae mba ndøgó. Yaq nginik ezoqam, yaq-fia āv timí-upøgím, av ekeza sasae gi-goam. ⁹ Ni ezoqa menas, ni kopømbá seitumu-sasaeát, Mbumbukiam-qa sasae-te. Zo andé Mbumbukiam-qa kháe neka andé Mbumbukiam-qa khoév. ¹⁰ Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te, ndego genø-etoam, no andé nøte-khoev-puanam-ezoqam-matavap-loloakh-us-én. No uk nø-asáz. Yaq ezoqa nøme, khoev mo:wevét, ta uk-te ndøgo, qæ-asaz. Geté, gekha ezoqām ndego, khoev

ndewevet, ndego yà beqeiví. Sasae eqeieqei begó. ¹¹ Ta uk ndøgo, ndø-asôzú. Ndøgo Yesu Kelisó. Ezoqa kopømba mbaín, nøme te-asaz. ¹² Ta uk-te ndøgo, ezoqa nøme, khoev gigiap qaniqanim giniwévét, kopømba ande av gol o silva o mbaqambaqa fia kandakanda ndi:gu. Geté ezoqa nøme, tae o peføpefa o gagayag mbá giniwévét. ¹³ Yaq vaev-te, Mbumbukiam-qa Khøuwa Kandambaqape-te, ezoqa ewaqape-qa sasae, tønøqeivát ndøgo, sasae eqeieqei pizí:goat-a. Gøina ndøqeív. Gøinam ni ezoqa ewaqape-qa sasae matev, giní-geveá, av nqægo, ta sasae ndøgo, ni qazigoat, gøina wageap-te petéwévát, penømakhaya. ¹⁴ Gekha ezoqam-qā sasae, gøinam-te wageapøteav tøgoat, ndego yaq-fia eqeieqei ndøndáp. ¹⁵ Geté sasae ndøgo, gego, tømbowagim, ndego ezoqam, sasae khokhó segegoám. Ndego ekezan, ndøkhandí:v. Geté andé gøinam-té gindú-qombi:nám.

¹⁶ Ge zô, møzøté-zøtez? Zo Mbumbukiam-qá khoév. Mbumbukiam-ge Nqova, zo mokho-té gunu:yagé. ¹⁷ Gekha ezoqām ndego, nqanek Mbumbukiam-qa khoev tengiu, Mbumbukiam ndego géngiú. Zapa ndøgo, ta khoev ndøgo, Mbumbukiam-qá khoév. Neka ta khoev ndøgo, zó.

¹⁸ Zo zøkeza kha, mbøe-khavòzám. Zo mokho-te, ezoqa nøme ndematavap, av nqægo, no manqei-qape ezoqam-qa bøi-te, matavap loloakh-ūs, ndego bømø-matavap-livilivis-us-ezoqam-év. Yaq av nqægo, ndego segemø-matavap-loloakh-us-ezoqam-év. ¹⁹ Zapa ndøgo, manqei-qape ezoqam-qa matavap loloakh, ndøgo matavap livilivís, Mbumbukiam-qa bøi-te. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Mbumbukiam ndigu ezoqam,
ndimatavap av nqægo,
‘Ni matavap loloakh-ūs,’
ndigu ekeza khavozam matév genégavém.”

²⁰ Neka manqat nøme ndøpēawāp,

“Mbumbukiam, møndæ-otév:
Matavap loloakh-us ezoqam-qa matavap,
ndøgo mokho mbaín.”

²¹⁻²² Yaq nakémbá, zo me:khambùvāp, av nqægo, zo ande gekha ezoqam me zombøepaev. Zapa ndøgo, ni ate nqati:gu, Pol neka Apolos neka Pita, ni zogí. Neka até ndøgó-a, manqei-qape neka khandi neka løvøte neka ndaki yage neka vaev yage, ndøgo zoqá. ²³ Geté zo Keliso-gí, neka Keliso, ndego Mbumbukiam-gé.

4

Keliso-gi u-anim-qa yaq-te

¹ Zo ni āv qaninæná, av nqægo: Ni Keliso-gí sasae ezoqám. Ni Mbumbukiam tene-vevendám ndøgo, teqa matavap ndøgo, khonoam-te qagoam, ezoqa bati-zømesim.

² Neka sasae ezoqam-qa yaq-te, zo møzøte-zøtéz, av nqægo: Gekha sasae ezoqām ndigu, ta sasae ndøgo, megeat ezoqam tiqa zenda-te geve, eqeieqei bematanám. ³ No-te, ndøgo gigiap-qapé mbá, av zo no ndøzøte-gevenoat o gekha ezoqa nøme, no ndi:gevenoat. Até ndøgó-a, av no nøkeza kha nqate-gevewat, ndøgo gigiap-qapé mbá. ⁴ Unimanqatín. No nøtenøtenák, av nqægo, no manqa-zapa-qase møegō. Geté até ndøgó-a, no kopømba mbaín tæ-ein, av nqægo, “No ndaføyamba-qapē.” Geté ndego, no nde:gevenoat, Evezøzá.

⁵ Yaq nakémbá. Zo ezoqa nøme-qa matev, ndøgevèwát. Sizió-kewagát, atema Evezøza vømófakhān. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego matev ate ndægo, khonoam-te ndøgo, bavokhó genø-awám, neka matavap ate ndægo, ezoqam-qa mokho-te ndøkonoap, vøvøndāz. Neka ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam yakhapús, niqa iz te-èqā, ó, tevoa.

⁶ Nófuap! No Apolos neka noqa yaq-te, yaya qazømbe-etæavun, no zo nøtegó. Zoqá nømendim nonqó, av nqægo, zo Mbumbukiam-qa Manqat ndølvũim. Soqain ndøgo, zo tømte-khambuvupat, neka ezoqa nømme-qa iz tozo-eqatat, gete ezoqa nømme-qa iz, vozóvoatát. ⁷ Gê, qakeza kha, ezoqa kandambaqape qotévewe? Gømbo-mataváp. Gigiap neka matev tógó, qo Mbumbukiam-te ndapeav qoqogoam? Av taoká. Ndøgo ate ndægo, qo Mbumbukiam qa-etoám. Yaq gekha zapá, ndoqote-khambuvap?

⁸ Zo ndozo-matavap, zo matev ate ndægo mðzotumu-ndapém neka andé gigiap kopoav ezoqa me zøte:gó neka ni vozó-løvumbam neka kawa iz vozó-tonqogim. Unimanqatin. Zo unimanqatin-te, amba uni tømte-fisamin neka kawakawa-za-qa iz vozó-upøgimin, no ambá khanakhanákh. Yaq ni ambá zo namba kawakawa-za zigonín. ⁹ No nqæmatavap, Mbumbukiam ni Keliso-gi u-anim, vaev-té genø-ám. Ni andé ndimbula ezoqam me nitigú, ndigu gigavemín, yaq otøotam-tē ginø-abín, ezoqa ewaqape-qa bøi-te sasa ndøzitagín, vøpakhaezín. Manqei-qape ezoqam-qa bøi-te mbá mbá, geté até enzol ezoqám-qá bøi-te-á. ¹⁰ Keliso zapaya, ezoqa nømme ni matavap livilivis ezoqam mi:næná. Geté zo, matavap loloakh ezoqam me:zæzá. Keliso zapaya, ni bazaføgakh, møndønimbunavøém. Geté zo mðzomø-bazaføgakh-us-ezoqam-éz. Zoqa iz, gò-eqawát. Geté niqa iz, gèvoát. ¹¹ Até ndakín-a, ni ifin nivinumátún neka ibøkha naq vønī-papumatun. Neka ni ndabua eqeieqei mbaín. Ni gèzítangátún. Neka ni manqei mbaín, teiyagat. ¹² Ni nikeza zenda-te, sasae kandakanda nigoatún, niqa yage nonqo. Ezoqa ni soqa manqat ndinimanqate, yaq ni Mbumbukiam ndigu tømke-qa nimbo-vi:matún. Neka ni ndingíænoat, ni viniv, seíndapé. ¹³ Ni ezoqa manqa soqøsoqa gini-manqatatun, ni yaq manqat eqeieqei qeizømbe-qavøiuín. Ni manqei-qape ezoqam-qa bøi-te, mðimø-pageap-én. Unimanqatin. Ti-te ndigu, ni andé khavím. Matev av nqægo, zua ndøgó, ndakin.

¹⁴ No nqanek manqat, ambá av nqægo, zo mivi etoam-qa nopeaumavün. Av taoká. Geté zo nakhoa eqeieqei zømesim-qa nogó. Zapa ndøgo, zo nogí nakheís. Neka no kuku kandambá zo-te. ¹⁵ Zo nømendim ezoqam kopoav-qape, ambá gezømbigú, zøkeza Klisten yage-te. Geté zo zøvøndipakha, kopoáv mbá. Zo zøve kopo mba zømbegó. Nó. Keliso Yesu mokho-te, no nøzø-zøve-én, zo Mbumbukiam-qa Manqat ande qatezømas. ¹⁶ Yaq nakémbá, no nqazø-pouwe: Zo áv tøneyagé, av no nqateyage. ¹⁷ No ta zapaya ndøgo, Timoti notøndo-khofotáv, zo-te. Ndego andé nogé yó, Keliso mokho-te. No poev kandambá te-te. Ndego unimanqatin ezoqám. Ndego zo nqawá geabenøzø-eín, av no Keliso Yesu mokho-te nqateyage. Noqa yage matev, áv tønē:gó, av no manqei-manqei ate ndægo, Klisten bawan vinivinimba nqate-zømesim.

¹⁸ Zo ezoqa nømme, áv qazøte-khambuváp nqægo: Pol nqawa gendø-vesezāk. ¹⁹ Geté no avønín, é-ndøtøndonáv, zo-te, Mbumbukiam tømboepoe. Yaq no nøkeza bói qatéqei, av nqægo: Ezoqam ndigu ekeza iz ndi-eqawat, ndigu unimanqatin bazaføgakh tømzømbégo-a, ó, manqat mbā ndømanqate. ²⁰ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Megeat Matev, ndøgo manqat mbá mbá. Geté matev matanam-ús. Neka ndøgo bazaføgakh-ús. ²¹ Ge zó, gekhá zøpoev? No tae-us notøndónāv, zo vøtéfebām, ó, kuku matev-us neka aiyav-tē qatøgeāv, zo-te?

5

Klisten bawan ezoqam mokho-te, manqa-zapa tøm fakhan

¹ No áv qate-ewág nqægo: Zo mokho-te nandav, mambe okho matev viní qafakhan. Soqaqapé. Ndøgo møndømø-løvú, av bavokho-ak, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu, gi-goatun. No áv ginømbe-einím nqægo: Ezoqam nandégó, zo mokho-te. Ndego eve-gú zas mbopáev. ² Zo zømte-khambuváp, taqa yaq-te. Geté zo ambá mutøkhop zowaniapín

neka ngenek ezoqam, nqanek matev ndematanam, vozō-khofoinamin, zoqa Klisten bawan mokho-te nandu:gu. ³ Unimanqatín. No kha-te, nõyoná. Geté nqova-te, no ndõtú:gú, zo namba. No ngenek ezoqam-qa yaq-te, matev av nqægo gego, matavap é-møto:vé, av nqægo: ⁴ Zo Yesu Keliso-qa iz-te, vòmøváb. Yaq no nqova-te, ndægoát, zo namba, neka Yesu, nigi Evezøza, teqa bazaføgakh vógoát. ⁵ Yaq ngenek ezoqam, Saitan-qá zenda-té qazinø-veém, teqa yage vósoqā. Yaq ndego tèabetønde-qambún, neka Evezøza-qa Khøuwa Kandambaqape-te, Mbumbukiam betē-khandi:v.

⁶ Zo zøkeza iz ndozo-egawat, nandav soqain. Nandev ezoqam, manqa-zapa av nde:matanam, ndego andé flawa poponøvem nonqo me me:gó. Ge zó, mōzøté-zøtez? Poponøvem nonqo flawa-te toqotu-nqagim, oskiá ndøgo, khapelavøqase mba tøgoat, yaq flawa-te ate ndi:gu segemø-panqavøém, flawa vópopøez. ⁷ Yaq nakémbá, zo āv qanegoném, av Pasova khøuwa-te gi:goatun. Flawa awenege poponøvem nonqo-us, vø-ogiím. Yaq zo andé flawa ndakinak poponøvem nonqo mbain me zøtégoát. Ndaføyamba-qapé. Unimanqatín, zo mōzo-ndaføyamba-qape-éz. Zapa ndøgo, nigi Pasova sip nakhasam, mōndønáním, ni zapaya, ni vøkhandi:n. Ndego Kelisó. ⁸ Yaq nakémbá. Ni andé Pasova khøuwa kandambaqape zígoném. Av Zu ezoqam, Pasova khøuwa-te, flawa awenege poponøvem nonqo-us gi:nqagevematum, ni matev soqøsoqa neka manqa-zapazapa vinivinimba, āv tabizi-nqagím. Neka av Pasova khøuwa-te, flawa ndakinak poponøvem nonqo mbain gilouzatun, ni matev eqeieqei, āv tabizi:gú neka unimanqatin manqat mba bizī-manqate.

⁹ No pepa nõme-te, bugukhokhof qazøndo-peawam, āv qazømbe-eín nqægo: Zo mambe okho ezoqam namba me:tøkùát. ¹⁰ Geté no nqanek manqat qæpeawam, no einiáv av nqægo, zo manqei-qape ezoqam ate ndi:gu, uni zøtēzivāz, ndigu mambe ndi-okho o gigiap ndiqovetu o gigiap aqonam-te ndi-upøgim o batae ndimbovizap. Zo ezoqa ewaqape av ngi:gu, amba zøuvøzat-qa tozogoín, yaq zo ambá manqei-qape zo-ivøvemín. ¹¹ Geté no nqánek qæpeawám: Zo mokho-te nandav, ezoqa tigoat, ndigu ekeza kha Klisten ndi:vewe, gete ndigu mambe ndi-okho, o gigiap ndiqovetu o batae ndimbovizap o ezoqam-qa manqa ndigeveam o ibøkha soqa izam møqæ ndigu o gigiap aqonam-te ndi-upøgim, yaq zo ti namba me:tøkùát. Neka ezoqam av ngi:gu, zo lou namba me:lògé. ¹² No nqanek manqat qæ-ein, zapa ndøgo: Ndøgo niqá sasáe mbá, bavokho ezoqam tizi-gevezotat. Geté zøkeza Klisten bawan ezoqam zógevezotát. ¹³ Mbumbukiam yakhapús, bavokho ezoqam tegevezo. Geté ni Klisten bawan mokho-te, āv tabizi-matanám, av Mbumbukiam-qa Manqat-te nqæpeawap: Manqa-zapa-us ezoqam, vønátáv, zoqa mokho-te nandu:gu.

6

Klisten ezoqa nõme, manqa ovøyam-te toqove, taqa yaq-te

¹ Gê, zoqa Klisten bawan ezoqam mokho-te, ezoqa menas manqat tøzøgoat, gigiap o matev-qa yaq-te, yaq ndøgo eqeieqei, bavokho ezoqam-te manqa ovøyam-te tizav, ambā ndøgo, zo Klisten bawan mokho-te tozo-khakheinømem? Av taoká. Matev av nqægo, eqeieqei mbá. ² Ge zó, mōzøté-zøtez? Vaev khøuwa-te, ni Mbumbukiam-gi ezoqam, manqei-qape ezoqam zigevezó. Zo vaev khøuwa-te manqei-qape ezoqam tozo-gevezotat, yaq gê, zo ndakin kopømba mbaín, zo mokho-te, manqa-zapa khasøkhasis tozo-khakheinømem? ³ Neka gê, zo mōzøté-zøtez? Ni até enzol ezoqám-a, zigevezó. Av tægoat ndægo, yaq ni kopømbaqapé, manqei-qape matev tizi-geveatat. ⁴ Geté zoqa matev viní. Zoqa Klisten bawan mokho-te, manqa-zapa qafakhanin, yaq zo bavokhó qazonø-ndapemín. Yaq tiqa zenda-te ndígu tozonø-veemín, ndigu Klisten bawan-te iz

mbain ndigu? ⁵ Zo ambá mivi zøvitiín. Gê, zo mokho-te, ezoqa kopu matavap loloakh-us mbaín, ndego ezoqa tegevezotat, izu Kliten ezoqam-te manqat tɔfakhanat? ⁶ Kliten ezoqam, Kliten ezoqa nɔme, manqa ovøyam-te teve, ndøgo soqain. Geté uni tɔne-soqa-ín ndøgo, Kliten ezoqam, Kliten ezoqa nɔme, bavokho ezoqam-te tendaf, manqa ovøyam-te vømóvê, ndigu Mbumbukiam unimanqatinteav ndigu.

⁷ Zo yaqyaq-a, manqa ovøyam-te ndozo-ambam, zo mɔzo-o:áz, Kliten matev-te. Kliten ezoqa nɔme, manqa-zapa teqago o gigiap teqa-aqonam, qo soqombó-ták. ⁸ Geté zo ezoqa nɔme-te manqa-zapazapa qazogoatun neka gigiap aqonam-te vozozø-upøgimatun, soqain nandav. Uni tɔne-soqa-ín ndøgo, matev av nqægo, Kliten zøfuap-te ndozogo.

⁹ Ge zó, mɔzɔté-zɔtez? Ezoqa soqøsoqa, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te gemó-ozák. Zo zøkeza kha, mbøe-khavòzám. Ezoqa ndigu mambe ndi-okho, o batae ndimbovizap, o nøkenøkem matev ndingi-wat, o angana izuizum mambe ndigu, ¹⁰ ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te gemó-ozák. Até ndigú-a, aqonam ezoqam, o gigiap qovetam ezoqam, o ibøkha soqa izam møqæ ezoqam, o ndigu manqa ndigeveam, o gigiap aqonam-te ndi-upøgim, ndigu gemó-ozák. ¹¹ Zo ezoqa nɔme, matev av nqægo mɔzo-matønumám. Geté Mbumbukiam zo møndø-sungutáz, vozø-tegi-ezoqam-ez neka vozó-ndaføyamba-ez, teqa bøi-te. Mbumbukiam, nigi Evezøza Yesu Keliso neka ekeza Nqova Mbomambaqape mokho-té genø-matanám.

Niqa kha, Mbumbukiam-qá iz bizi-eqawát

¹² Zo ezoqa nɔme, áv qazøte-manqaté nqægo, „Ni kopømbá. Matev ate ndægo sizi-matønumát. Khafeap mbaín.” Unimanqatín. Ni-te khafeap mbaín. Geté matev nɔme ndøgo, ni giní-tøkeák. No-te khafeap mbaín. Geté soqain ndøgo, matev o gigiap nɔme, noqa yage to:kawaevtat.

¹³ Neka ezoqa nɔme, áv gini-manqaté nqægo, „Lou ndøgo, emu nonqó. Neka emu ndøgo, lou nonqó.” Ndøgo unimanqatín. Geté gëmbo-mataváp. Nqanek gigiap menas, gigiap-qapé mbá. Vaev-te, Mbumbukiam nqanek gigiap menas géngiú. Neka nɔme nqánek: Niqa kha, mambe okho nonqó mbá. Ndøgo Evezøza nonqó. Niqa kha ndégo teno-kawaevát. ¹⁴ Mbumbukiam, ndego Keliso løvøte-te gekhandi:v, ndego ekeza bazaføgakh-te, até ní-a, løvøte-te vøkhandi:n.

¹⁵ Gê, zo mɔzɔté-zɔtez? Zoqa kha nandav, Keliso-qá kha bunøzáp. Yaq gê, kopømbá, Keliso-qa kha, mambe ezoqa namba toqote-tøkua? Unime:kopømba-mbaín. ¹⁶ Neka gê, zo mɔzɔté-zɔtez? Mambe okho sævam namba, venanqei nonqo toqote-tøkua, yaq qo kha kopó, tu namba. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-eín nqægo: Anganeam sævam namba ti:tøkuanem, yaq ndigu kha kopó. ¹⁷ Geté gekha ezoqam ndego, unimanqatin matev mokho-te, Evezøza namba te:tøkua, yaq ndego té namba tené-kopoevtát. Ndigu nqova-te, kopó.

¹⁸ Zo mambe okho matev møe zombónayát. Zapa ndøgo, gekha manqa-zapā ndøgo, ezoqa ndimatanam, ndøgo kha bavokhó gino:gó. Geté mambe tizi-okhoat, ni soqain-te, nikeza kha zí-aumát. ¹⁹ Gê, zo mɔzɔté-zɔtez? Zoqa kha nandav, Nqova Mbomambaqape-qá khoév, ndego Mbumbukiam-te qazondafem. Yaq ndego zo mokho-té geyagé. Zoqa kha, zøkezán mbá. Ndøgo Mbumbukiam-qá. ²⁰ Ndego zo fiá genewí. Fia kandambá gego. Yaq nakémbá, zoqa kha, Mbumbukiam-qá iz zɔté-eqatát.

7

Nøkenøkem-qa yaq-te

6:9 6:9-10 Gal 5:19-21; Ef 5:5; Veve 22:15 **6:11** 6:11 Tait 3:3-7 **6:12** 6:12 1 Ko 10:23 **6:13** 6:13 1 Tes 4:3-5
6:14 6:14 Lom 8:11; 1 Ko 15:20; 2 Ko 4:14 **6:15** 6:15 Ef 5:30 **6:16** 6:16 Met 19:5 **6:17** 6:17 Zion 17:21-23;
Lom 8:9-11 **6:20** 6:20 1 Ko 7:23; 1 Pita 1:18-19

¹ Taqa yaq-te ndøgo, zoqa pepa-te qazøtøndo-bevøpem, noqa qavøiwat nqáneq: Ezoqa sæva okieav tøgoat, ndøgo qanimáv. ² Geté soqain ndøgo, ezoqa andé mambe matev-te vøe-o:áz. Yaq nakémbá, anganeam, ekeza zas bembogó, neka sævam ekeza zivis bembōgo.

³ Anganeam ekeza kha-te khafeap betòvé, zas-te. Yaq matev até kopó. Até sævám-a, ekeza kha-te khafeap betòvé, zivis-te. ⁴ Zas ekeza kha kawaevateáv. Geté zivis mo:kawaevát. Yaq até kopó, zivis ekeza kha kawaevateáv. Geté zas mo:kawaevát. ⁵ Zo bezømbo-qasi:váp, yaqyaq-a. Geté zo manqat tozo-kopo:nem, av nqægo, khøuwa ande gekham tizi-qovezamat, ni matev zigoak, getē ni ziguligulimāt, yaq ndøgo kopømbá. Geté ta khøuwa ndigu timø-nasinimat, yaq nango vøtøkuanemát. Soqain ndøgo, zo zøkeza kha nøzøgim-qa amba tøzøtegoat, yaq zo Saitan manqa-zapa-te te-itub. ⁶ No nqanek manqat, zo tøke nonqo nøzø-manqaté. No ambá av nqægo, zo nøkenøkem matev-qa yaq-te khafeap nozømbovē. ⁷ Unimanqatín. No nqæmatavap, zo Klisten ezoqam ate ndøzøte:go, nøkepøteav tøgonin, av no nqate:go, ndøgo ambá qanimáv. Geté Mbumbukiam, teqa kuku matev-te, ni matev vinivinimbá ndini-etoam. Ezoqa nøme viní-a, ezoqa nøme vini.

⁸ Neka ti-te ndigu, nøkepøteav ndigu, neka ngængæm, tigi angana gizø-pakhaez, noqa manqat nqáneq: Ndigu yakhapus-mba tiyagat, av no nqateyage, ndøgo qanimáv. ⁹ Geté ndigu ekeza poev matev amba ti:nøzøgimat, ság, sà benøkím. Soqain ndøgo, tiqa poev matev ande lou me tøzømbe-lonqotumit.

¹⁰ Neka zo ndozo-nøkiap, noqa manqat zo-te nqáneq. Geté unimanqatín. Nqanek noqá manqat mbá mbá. Evezøza-qá manqát. Manqat av nqægo: Zo até vønøkiáp. Sævam zivis be-iváv. ¹¹ Geté sævam ndugu, anganeam ē-møndø-iváv, ndugu até begó, ngæmam, o nango zivis-té guabenø-qaván, te namba bemø-khakheinømem. Yaq anganeam, até kopó, ndego zas be-iváv.

¹² Ndigu ezoqa nøme-qa yaq-te, tigi angana o sakheis, Yesu unimanqatinteav ndigu, Evezøza manqat einiáv. Geté ti-te ndigu, noqa manqat nqáneq: Qogu sævam, Yesu unimanqatinteav ndugu, yaq ndugu qo namba yage-te poev zua mbogō, qo nanduv sævam ndø-iváv. ¹³ Neka qo sævam, qoge anganeam Yesu unimanqatinteav ndego, yaq ndego qo namba yage-te poev zua mbogō, qo nandev anganeam ndø-iváv. ¹⁴ Zapa ndøgo, anganeam ndego Yesu unimanqatinteav ndego, Klisten sævam namba ndi:nøkeap, yaq até ndegó-a, Mbumbukiam-gé, zas zapaya. Neka até sævám-a, ndugu Yesu unimanqatinteav ndugu, Klisten anganeam namba ndi:nøkeap, até ndugú-a, Mbumbukiam-gú, zivis zapaya. Amba vini tøgonin, yaq zogi nakheis ambá ndaføyambá mbá, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté ndigu ndaføyamba-qapí.

¹⁵ Geté anganeam, ndego Yesu unimanqatinteav ndego, zas ivøve-qa tegoat, o sævam, ndugu Yesu unimanqatinteav ndugu, zivis ivøve-qa tugoat, ság, bematønømem. Qo anganeam o sævam, Yesu ndoqo-unimanqatinat, kopømbaqapé, soqombó-ták. Geté yaq sævam-a, yaq anganeam, poev sekemba tøzøgoat, até benøkiáp. Zapa ndøgo, ni Mbumbukiam, sambu yage-té genøni-akhá. ¹⁶ Eisa, qo Klisten sævam, qeivis Keliso-té qopøté-itū penømakhaya, yaq Mbumbukiam vøkhandi:v? Neka qo Klisten anganeam. Eisa, qo qayas Keliso-té qopøté-itū penømakhaya, yaq Mbumbukiam vøkhandi:v?

Ni āv tabizi-yagé, av Mbumbukiam ni ginimbi-akha

¹⁷ Zo ezoqa kopokopo ate ndøzøte:go, ta yage mokho-te ndøgo, av Evezøza gezømbe-etoam, até vøyageáp, ta yage ndøgo, zo qazogoam, Mbumbukiam zo gezø-akha, vozø-Klisten-ez. No Klisten bawabawan ate ndægot, ezoqa manqat āv tæzømbe-løvuát.

¹⁸ Mbumbukiam Zu ezoqam gemøndæ-akha, vø-Klisten-ev, ndego anganeam ngusum ē-møndømbo-kepøtøzēm, ndego matev nango evøzam-qa bègó. Neka até kopó, ezoqa nøme, ndego ngusum kepøtøzateav gegoam, ge-Klisten-ev, ndego ngusum bekepøtáz. ¹⁹ Zapa

ndógo, ngusum møndombo-kepõtözēm, ò, kepõtözateav tōgoat, nqanek gigiap-qapé mbá. Geté gigiap-qape nqánek, Mbumbukiam-qa manqat o-mba toqombøe-ndapat. ²⁰ Ezoqa ewaqape, ta yage-te ndógo, gigoam, gi-Klisten-ez, até begó.

²¹ Qo ezoqam-ge yaq-fia mbain sasae ezoqam qoqogoam, qoqo-Klisten-eq, ság. Mbo-matáváp. Até vøugú. Geté qogi kawakawa-za nqonqotøqat-qa tiqagonem, qanimáv. Sègeqáv. ²² Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, yaq-fia mbain sasae ezoqam gegoam, Evezøza gembo-akha, ndego ndakin nqonqotøvé, Evezøza mokho-te. Neka gekha ezoqām ndego, yaq-fia mbain sasae ezoqam goneav gegoam, Evezøza gembo-akha, ndego ndakin andé yaq-fia mbain sasae ezoqám. Zapa ndógo, ndego Keliso-gé. ²³ Ndego zo fiá genewí. Fia kandambá gego. Yaq nakémbá, zo manqei-qape ezoqa bezømbø-kawàéz. ²⁴ Nøfuap! Ta yage-te ndógo, Mbumbukiam zo gezømbø-akha, zo até vøgó, Mbumbukiam namba.

Ngængæm-qa yaq-te

²⁵ Tiqa yaq-te ndigu, qazonø-bevøpem, ndigu nøkepøteav ndigu, no Evezøza-qa manqa løvuat mbáin. Geté ndego, teqa tanakh matev mokho-te, no nøtenat nø-etoám. Yaq nakémbá, no nqæmatavap, noqa manqat unimanqatín, taqa yaq-te. ²⁶ Ni ndakin føgakh-te nqaziwani, yaq no nqæmatavap, qanimav av nqægo: Zo ezoqam, nøkepøteav até vøgó. ²⁷ Geté qo qoqo-oq, qo até vøyagé, av ndægo. Qogu sævam, ndø-iváv. Geté qo lousi khoev qeiviav tōgoat, qo sævam-qa ndøvaó. ²⁸ Geté unimanqatín. Sævam toqo-oki, ndógo kopømbá. Manqa-zapa mbáin. Até ndógó-a, mbasønakam anganeam tundaf, ndógo manqa-zapa mbáin. Geté gèmbø-mataváp. Ezoqam ndigu tinøkim, ndigu føgakh-té gíwanát. Geté no poeveáv, zo matev føgøføgakh av nqægo tøzø-fakhanam.

²⁹ Nøfuap! No nqanek manqat qæ-ein, zapa ndógo: Manqei-qape-gi khøuwa khapímbá ngu:yoza. Yaq nakémbá, ndakin khøuwa-te nqanek, gekha ezoqām ndigu, ndinøkiap, tiqa matavap nøkenøkem-qa yaq-te mba bezøgó. ³⁰ Neka gekha ezoqām ndigu, mutøkhop ndiwaniap, tiqa matavap mutøkhop-qa yaq-te mba, bezøgó. Neka gekha ezoqām ndigu, khanakhanakh ndøzø-asøtøve, tiqa matavap khanakhanakh-qa yaq-te mba bezøgó. Neka gekha ezoqām ndigu, gigiap giwiin, tiqa matavap gigiap-qa yaq-te mba, bezøgó. ³¹ Neka gekha ezoqām ndigu, manqei-qape gigiap ndøzømbø-ngetageapet, tiqa matavap manqei-qape gigiap-te mba bezøgó. Zapa ndógo, manqei-qape-qa bugug, av ndakin nqazi:-qeivi, ndømø-navøém.

³² No āv qanømbø-poév nqægo: Zo fofogeap-áv, sozóyagát. Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, sæva okieav ndego, ndego Evezøza-qá sasae mba mbomataváp. Ndego Evezøza khanakhanakh-qa mbogó. ³³ Geté gekha ezoqām ndego, sævam-us ndego, ndego manqei-qape gigiap mbomataváp. Zapa ndógo, ndego zas khanakhanakh-qa mbogó. ³⁴ Matev menás tø-itu:mat. Yaq matev até kopó, ngæmam o mbasønakam, tuqa matavap, Evezøza-qá sasae-te mbá qambogót. Ndugu āv qambøepoév nqægo: Ndugu ndaføyamba-qapu ndógoát, neka tuqa kha neka tugu nqova, Mbumbukiam-qa vógoát. Geté sævam ndugu, zivis-us ndugu, ndugu manqei-qape gigiap mbomataváp. Zapa ndógo, ndugu zivis khanakhanakh-qa mbogó. ³⁵ No nqanek manqat, zo tøke-qa nøzø-manqaté. No ambá av nqægo, zo toke-qa nøzøgō. Geté noqa poev kandambaqape nqánek: Zo matev eqeieqei-té qazógoát neka Evezøza-qa vozóyagát. Soqáin ndógo, zo matev menas tø-itubumat.

³⁶ Ezoqam mbasønakam-te søvøta gimbogonem, geté yaq ndego matavap geve, av nqægo, tiā, no sæva nō-okíak, geté ndakin ndego gematøvem, av nqægo, ndógo eqeieqei mbā, no ndugu okieav tōgoat, zapa ndógo, ndugu nakhei tonqogim khøuwa avønīn gemømbø-nasinīm, av tægoat, ság, ndego yà begó, av ndømbø-poev. Ndigu yà benøkīm. Ndógo manqa-zapa mbáin. ³⁷ Geté ndego ekeza matavap uni ge:ve, av nqægo, no sæva

nō-okīāk, neka ezoqa ndego taqa yaq-te tōpōtōveav vōgoāt, neka ndego ekeza khaqa poev to:kawaevtat, neka ndego uni te:unimanqatin av nqægo, ndøgo kopømbā, no ndugu okieav tōgoat, yaq ság. Kopømbā. Ndego sæva be-òkī. ³⁸ Nakhoa menás eqeieqei, qo sæva toqo-òkī, o, okieav tōgoat. Geté qanimav ndøgo, qo sæva okieav tōgoat.

³⁹ Sævam zivis zua ndemboyage, ndugu zivis namba me:tøkuát. Geté zivis tembonanim, ndugu kopømbaqapé, anganeam nōme tundaf. Khafeap mbaín. Geté ndego Klisten ezoqam begó. ⁴⁰ Geté no nqæmatavap, tuqa khanakhanakh ndømøløví, ndugu ngæmam sekemba tugoat. Nqanek noqá mataváp. Geté até nó-a, Mbumbukiam-ge Nqova ngenømbû:gu, no mokho-te.

8

Lou-qa yaq-te, khape mbumbuk-te gi-aumatun

¹ Zo sōvakha-qa yaq-te qazøtøndo-bevøpem, tae khøuwiap mbumbuk-te gi-aumatun, yaq ezoqa sasa ndølogin, taqa yaq-te, noqa qavøiwat nqáne: Unimanqatín. Ni mizi:nøtén. Ni ate nqazi:gu nøtenat nqanígú. Geté qateqat mba taqagoat, yaq ndøgo soqoté-khambuvupát. Geté matev-qape, niqa Klisten matev-te nqani-tøkee, kuku matév. ² Ezoqa nōme ndematavap av nqægo, teqa otevat kandambā, ndøgo ni āv qaninømánd nqægo, ndego otevat ndapeáv, av te:ndapín. ³ Geté gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo Mbumbukiam-te, Mbumbukiam møndæ-otév ndego.

⁴ Sōvakha-qa yaq-te, khape mbumbuk-te gi-aumatun, ni mizi:nøtén, nginik uni mbumbuk-ín mbá. Mbumbukiam kopo me:gó. Nōme mbaín. ⁵ Gigiap nqágó, ezoqa “mbumbuk” ndi:zæza, manqei-qape-te nqanek o yan ova nqo:go. Unimanqatín. Mbumbuk neka evezøza-za av ngi:gu kopoáv. ⁶ Geté ni mizi:nøtén, Mbumbukiam sate ndégo, nigí Tat, ndego gigiap ate nqægo gekhakheinam neka ni teqa nqaziyage. Neka Evezøza sate ndégo, Yesu Keliso, te mokho-te, Mbumbukiam gigiap ate nqægo gekhakheinam neka ni te mokho-te nqaziyage.

⁷ Geté ezoqa nōme zøtezteáv. Ndigu mbumbuk gèzømbe-meá. Yaq ndigu sōvakha tilogat, ndøgo khape mbumbuk-te go:-aomem, ndigu āv giní-matavupát nqægo: Khape mbumbuk zua zømbé-tabupít. Yaq nakémbá, ti-te ndigu soqáin, lou av nqægo toqolog. ⁸ Geté unimanqatín. Ni kopømba mbaín, lou zapaya, Mbumbukiam-qa bøi-te tizi-ndaføyamba-en. Oskiá ndøgo, lou nōme tizilog o logeav tōgoat, ndøgo kopømbá, Mbumbukiam-qa bøi-te.

⁹ Geté aiyá qagó. Soqáin ndøgo, zo lou nōme tozolog, taqa yaq-te ndozo-matavap, khafeap mbaín, yaq zo ndigu ezoqa nōme vozø-itüb, ndigu unimanqatin-te bazaføgakh mbain ndigu, yaq zoqa matev, tiqa Klisten matev-te tøkhaosam, vø-o:áz. ¹⁰ Qo qakezan mòqote-qatéq, khape mbumbuk, ndigu khokhó. Geté Klisten ezoqa nōme teqamekh, qo khape mbumbuk-qa khoev-te toqo-qotat, lou voqóløg, ndego otevatav ndøgo, ndigu uni mbumbuk-ín mbā, yaq até ndegó-a, lou segéløg, ndøgo khape mbumbuk-te gi-aomem. ¹¹ Yaq av nqægo, qo ndego ezoqam qoqa qateqat soqoté-ngi:ú, ndego teqa unimanqatin-te bazaføgakh mbain ndego. Geté gømbo-mataváp. Keliso até te zapaya ndégo, tenenaním. ¹² Qo Klisten qafuap, matev nōme-te toqo-itub, ndøgo ndi:matavap, soqáin, yaq qo manqa-zapa qógó, ti-te. Yaq av nqægo, qo ate Keliso-té-a, manqa-zapa qógó. ¹³ Yaq nakémbá, nogi Klisten nøfuap, noqa lou loge zapaya, tiqa unimanqatin-te amba ti-o:azin, yaq no sōvakha nango nólogák, noqa yage-te ate nqægo. Zapa ndøgo, soqáin ndøgo, nogi Klisten nøfuap, manqa-zapa-te tæ-itub.

9

Pol sasae-te fia upøgimav ambá genegoám, geté ndego khanakhandkh

¹ Ge zô, ndozo-matavap? No kopømba mbaín, gekha matēv ndøgo, Mbumbukiam ndenøtake, amba sa tæmatanamín? No kopømbaqapé. Neka gê, no Keliso-gê u-anēm mbà? No nqægó. Neka gê, no Yesu ometeáv, ndego nigi Evezøza? No møe-omét. Neka gê, ndøgo noqá sasae zapayá mbà, zo Evezøza ndozo-unimanqatinat. Av taoká. Ndøgo noqá sasae zapayá. ² Ezoqa nøme ndimatavap, no Keliso-gê u-anēm mbā. Geté zo møzøte-zøté, no unimanqatin Keliso-gê u-anēm. Zapa ndøgo, zo Evezøza ndozo-unimanqatinat, zo noqá khakhatáp, av nqægo, no unimanqatin Keliso-gê u-anēm.

³ No ndigu ezoqam, ndigevenoat, āv qazømbé-qavøiú nqægo: ⁴ Ge zô, ndozo-matavap, no neka Banabas, ni Mbumbukiam-qa sasae nqeigu, amba niqa yaq-fia lou vøtilogin-a, ibøkha vøti-izamín, ndøgo ambá eqeieqeí mbà? Av taoká. Ndøgo ambá eqeieqeí. ⁵ Neka gê, ni amba tønipoein, ni kopømba mbaín, amba Klisten sakheis teizøkimín neka namba vøti-okhoín, av ndigu Keliso-gi u-anim nøme neka Evezøza-gi emekheis neka Pita gi:goatun? Av taoká. Ni ambá kopømbaqapé, ni tønipoein. ⁶ Neka ge zô, ndozo-matavap, no neka Banabas, ni amba sasae nøme goneav teigonín, av ezoqa nøme gi:goatun, ndøgo eqeieqeí mbà? Av taoká. Até ní-té-a, ndøgo ambá eqeieqeí, ni sasae nøme goneav teigonín. ⁷ Gê, nakhag ezoqa tígu, ndigu yage nonqo, sasae nøme gigoatun? Neka gê, khae ogekham ezoqa tígu, ndigu ekeza avøe gigiap logemav ndigu? Neka gê, kao keoge ezoqa tígu, ndigu ekezan, kao-qa tete logemav ndigu? Av taoká. Matev av nqægo, mbaín.

⁸ Manqat ndøgo, no nqæmanqate, ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qā matavap-te mbā qando-fakhatē. Av taoká. Até Mbumbukiam-qá guguna manqát-a, Mozes gini-etoam, gè-unimanqatinát, noqa manqat. ⁹ Ndøgo āv qane-peawáp nqægo, “Qo kao-qa manqa-nqa, mboløvønám, wit tag koqogim sasae tugoat.” Ge zô, ndozo-matavap, Mbumbukiam ndego kao mba zømatavupam, yaq ndego manqat ndøgo tene-eín? ¹⁰ Av taoká. Geté ndego ni nimatavupám. Unimanqatin. Manqat ndøgo, nqapeawap, ni zapayá qane-peawáp. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-qa khae tekha neka gekha ezoqām ndego, avøe gigiap tepea, ndigu tonotazá ndøgo: Khae eve, avøe gigiap nøme ndøzø-etoám, tiqa yaq-fia. ¹¹ Ni zo Mbumbukiam-qa Manqat qati-zømesimat, ni andé tege Nqova-qá avøe gigiap me niti-ogeakhát, zo mokho-te. Yaq ge zô, ndozo-matavap, ni sasae qatigoam, zo yaq gigiap-qase tozoni-etoam, ndøgo kopømbá mbaín? ¹² Gê, zo ezoqa nøme ndozozø-tøkee, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat ndi:zømesim, yaq zo ni kopømba mbaín tozoni-tøke? Ni sasae kandambá qeigoam, zo mokho-te. Geté ni einiáv av nqægo, yaq-fia bānindapēm. Ni yage føgakh-qape sèindapét. Zapa ndøgo, soqain ndøgo, ezoqa niqa yaq-fia manqat zapaya, amba Keliso-qa Manqat Mbomambaqape tisanqawemin.

¹³ Ge zô, møzøté-zøtez? Ezoqam ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te ndisasaeat, ndigu loge gigiap ndøgo ti-upøgimatún. Neka ndigu ezoqam, Mbumbukiam-te søvakha gigiap ndiløvusam, nøme ndøgo, tiqá. ¹⁴ Yaq matev até kopó. Evezøza manqa āv ginimbi-løvuá nqægo: Gekha ezoqām ndigu, ezoqa Manqat Mbomambaqape ti:zømesimat, ndigu yaq-fia bè-upøgím, tiqa yage nonqo.

¹⁵ Geté no manqatemáv av nqægo, no yaq-fia bānøndāp, zapa ndøgo, no zo mokho-te sasae kandambā nqægot. Neka no nqanek manqat ambá ta zapaya ndøgo tøte-peaomīt, no yaq-fia ndape-qa nøtegō. Av taoká. No ezoqam-te tambeáv. No andé khambuváp, taqa yaq-te. Neka no poeveáv, ezoqa nqanek khambuvap matev tinø-ngi:nam. No bātøkhæ-naním. ¹⁶ Geté no ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat nqate-zømesim, taqa yaq-te, no kopømba mbaín, tøte-khambuvapat. Zapa ndøgo, nqanek sasae, Mbumbukiam

ndøvé, no-te. No bànøgót. No ndæmø-soqoenín, no ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat amba zømesipøteav tægonin. ¹⁷ No nqanek sasae amba nøkeza poev-te mba tægoatin, yaq no ambá kopømbá. Yaq-fia ndændapín. Geté nqanek sasae, no Mbumbukiam nø-etoám. Nakhoa mbaín, sa tæ-ivav. Oskia ndøgo, yaq-fia tændap o ndapeav tøgoat. ¹⁸ Av tægoat ndægo, yaq gê, noqa yaq-fia gekhâm? Noqa yaq-fia sa nqánek: No ezoqa Manqat Mbomambaqape, yaq-mbá sôté-zømesím neka no yaq-fia upøgimáv, ta sasae-te.

Pol ezoqa ewaqape-te, é-møndømø-tigi-ezoqam-ev-ín

¹⁹ No ezoqam-gé sasae ezoqám mbá. Geté no mømø-ezoqa-ewaqape-gé-sasae-ezoqam-en-ín. Zapa ndøgo, no ezoqa ewaqape, Keliso-te yozoat-qa nogó.

²⁰ Zu ezoqam-te, no mømø-Zu-ezoqam-én. Unimanqatín. No ambá av nqægo, Mozes-qā guguna manqat mokho-tē qatu:gū. Geté no ti-te mømøzø-Mozes-qa-guguna-manqat-paev-ezoqam-én. Zapa ndøgo, no ndigu ezoqam, Mozes-qa guguna manqat mokho-te ndu:gu, Keliso-te yozoat-qa nogó. ²¹ Neka bawan vini-ak, ndigu Mozes-qa guguna manqat mokho-te goneav ndigu, no mømøzø-Mozes-qa-guguna-manqat-goneav-ezoqam-én. No nøkezan, ambá av nqægo, Mbumbukiam-qa guguna manqat mokho-te goneāv. Av taoká. No Keliso-qá guguna manqat mokho-té qatu:gú. Geté no ndigu Keliso-te yozoat-qa nogó, ndigu Mozes-qa guguna manqat mokho-te goneav ndu:gu. ²² Ti-te ndigu, unimanqatin-te bazaføgakh mbain ndøgo, no mømø-bazaføgakh-mbain-ezoqam-én. Zapa ndøgo, no ndigu Keliso-te yozoat-qa nogó, ndigu unimanqatin-te bazaføgakh mbain ndøgo. Unimanqatín. No ezoqa ewaqape-te, mømø-tigi-ezoqam-én. Zapa ndøgo, noqa poev kandambaqape nqánek: No ande gekha nakhoa me tæqeiv, ndigu Keliso-té qatøyozó.

²³ No nqanek matev ate ndægo, Manqat Mbomambaqape zapayá qategoatún. Yaq até nó-a, matev mbomømboma batē-upøgim, ndøgo Manqat Mbomambaqape ndæmanqate.

Ni bazaføgakh-us bizibøitít, atema yaq-fia bizimø-ndapem

²⁴ Ge zó, møzøté-zøtez? Bøiat-te, ezoqa kopoáv gibøinin, gififingimin. Geté ezoqa kopo mba mo:megeín, yaq-fia vøndapín. Yaq nakémbá. Zoqa Klisten matev-te, bazaføgakh-us ndøbøitít, atema yaq-fia vømø-upøgim.

²⁵ Gekha ezoqám ndigu, bøiat-te gififingimin neka yaq-fia upøgim-qa ndigu, ndigu kha-qa poev matev gèvoanemín, bazaføgakh vø-asazín. Geté unimanqatín. Ta yaq-fia ndøgo, gindapemín, ate nonqo gigiáp mbá. Geté ni nqazi-bøitit, yaq-fia ndøgo tizimø-ndapem, gemø-lanqayák. Ndøgo miavmiáv. ²⁶ Yaq nakémbá, no ambá av nqægo, khokho sæteitít. Geté no megemege-te, kha-mba nombo-ovét. Neka no andé kupundam ezoqám. No pingim khokho sa nqagimáv. ²⁷ No andé nøkeza kha me nøte-khanæmét, neka noqa poev paev-qa nombogó. Soqáin ndøgo, no ezoqa nøme mba tæzø-manqatat, ndaføyamba ndøbøitít, gete no nøkezan ndaføyamba teitiav tøgoat, yaq yaq-fia ndapeav vøegoāt.

10

Matev vinivinimba, Izlael bawan-ak-te qafakhanumam, ndøgo ni guguna nonqó

¹ Nøfuap! Zo nigi atanakha-zapazapa-za zozø-matavupát, ande gekha matev me zømbé-fakhanumam. Mozes gimbopavat, ndigu ate gi:goam, ozoz mokho-té gunu:goám, neka ndigu ate gi:goam, kewan-te vømøtanqa. ² Neka ndigu ezoqa ate gi:goam, ozoz mokho-te gu:apat neka kewan-te gitanqa, andé ibøkha iz me me:ndapém, vømø-Mozes-gi-paev-ezoqam-ez. ³ Ezoqa ewaqape, lou kopo me:logám, Mbumbukiam gezø-etoumam. ⁴ Neka ndigu ibøkha kopo vøe-izumam, ndøgo Mbumbukiam gezø-etoumam. Ta ibøkha ndøgo, køi-té qando-fakhatám. Ndigu køi, namba me-okhoám. Ta køi ndigu,

Keliso. ⁵ Geté ezoqa kopoáv, Mbumbukiam khanakhanakh mbaín, ti-te. Yaq ndigu gèpakhaetám. Ezoqa peakha mba mu:-osupát, Sainai leg-av manqei-te ndøgo.

⁶ Nqanek matev ate qægoam, ni guguna nonqo ndøfakhanám. Soqáin ndøgo, ni manqa-zapazapa-te poev tønigoat, av ndigu qazømbe-goam. ⁷ Zo khape mbumbuk zøkhanakhanàkhát, av ndigu ezoqa nøme gi:matønømem. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ndigu ezoqam gèqonáv, lou loge matev neka izam matev vøgonem. Yaq giwan, tae khøuiap mbokhanakhanakhém, vø-ogiam.” ⁸ Até mambe matév-a, ni bizigú, av ndigu ezoqa nøme gi:goam. Gèmbomataváp. Mbumbukiam yaq-fia ndótá, ti-te ndigu, matev gigonem. Ta khøuwa kopo-te ndøgo, ezoqa kopoáv gipakhaez. Ate gi:goam, tuenti-tri taosen ezoqám. ⁹ Ni Keliso khamasim-te bizi-āwám, av ndigu ezoqa nøme, Mbumbukiam khamasim-te gi:veem. Ndigu waza ndøfoqobám, vøpakhaez. ¹⁰ Neka Mbumbukiam-qa, manqa ndøpønqóm, av ndigu ezoqa nøme gi:gonem, yaq ndego enzol ezoqam, ezoqa løvøte ndezø-etoam, vøndōwav, ezoqa pakhapakha vøzøkhana.

¹¹ Nqanek matev ate qægoam, ti-te qafakhanumam, ni guguna nonqo ndøfakhanumám. Tøne-peawáp ndøgo: Ni gè:guguná, ni ndakin vaev khøuwa-te nqaziyage.

¹² Gekha ezoqām ndego, ndematavap, av nqægo, no bazaføgakh-us noyā, ndego aiyáv geabegó. Soqáin ndøgo, tebøiav. ¹³ Khamasim matev nøme fakhaneáv, zo-te. Satø ndøgo, ezoqam-te oskia qafakhanumatun. Mbumbukiam, ndego unimanqatin ezoqám. Ndego khamasim matev nøme sa gembótakák, zo-te tøn-do-okhoat, ndøgo zo kopømba mbain tøgoat, ndaføyamba tozo-waniapat. Geté khamasim matev tøzø-fakhanumat, yaq ndego zo bazaføgakh zø-etoumát. Yaq zo kopømbaqapé, ta khamasim matev-te ndøgo, føgøføgakh zówaniapat.

Ni kopømba mbain, Mbumbukiam-anim neka khape mbumbuk namba tizi-tøkuatat

¹⁴ Yaq nakémbá, nogi nøfuap mbomømboma, zo khape mbumbuk neka tae khøuiap vizap matev, møe zombónayát. ¹⁵ Zo ezoqam, no nqanek manqat nqazø-manqate, zo matavap loloakh-ús. Yaq nakémbá, zo zøkezan vøgeveaném, noqa manqat eqeieqeí tøpøtegó-a. ¹⁶ Gèmbomataváp. Ibøkha ndøgo, Evezøza-qa lou loge matev-te qazi-izumatun neka Mbumbukiam-te ike manqat vizi:-manqatatun, ndøgo ni Keliso-qá kók namba me:tøkunuín. Neka flawa ndigu, qazi-mbegimatun neka vizilouzin, ndigu ni Keliso-qá khá namba me:tøkunuín. ¹⁷ Ndøgo lou kopó, ni qazi-logatun. Yaq nakémbá, oskiá ndøgo, ni ezoqa kopoáv, ni kha kopó. Zapa ndøgo, ni ate nqazi:gu, lou kopo zi:logé.

¹⁸ Zo Izlael ezoqam zozø-matavupát. Ndigu søvakha gilogin, ndøgo Mbumbukiam-te giløvutumatun, ndigu Mbumbukiam namba me:tøkuzuín. ¹⁹ Av tægoat ndægo. Yaq gè, ezoqa nøme søvakha gigiap, khape mbumbuk gizø-løvusumatun, ndigu unimanqatin mbumbuk zøløvusumatun? Neka ndigu mbumbuk, unimanqatin mbumbük? ²⁰ Av taoká! Geté søvakha gigiap, ndigu khape mbumbuk gizø-løvusumatun, ndigu nqova soqøsoqa zøløvusumatún, ambá ndego, Mbumbukiam-anim. Yaq no poeveáv, zo nqova soqøsoqa namba tøzøte-tøkuatat.

²¹ Zo kopømba mbain, menas-te tozo-waniapat, Evezøza-qa lou loge matev-te, ibøkha tozo-izumat, neka ibøkha nøme vozó-izamat, ndøgo nqova soqøsoqa gizø-aumatun. Neka zo kopømba mbain, Evezøza-qa lou-qase-te, lou tozologat neka nqova soqøsoqa-qa lou-qase-te, lou vozólogāt. ²² Soqáin ndøgo, ni Mbumbukiam qaqa tizimbo-løozem. Ge zø, ndozo-matavap, niqa bazaføgakh, teqa bazaføgakh ndømóløvu? Av taoká. Gemø-løvuák.

Gekha matév ndøgo, ni tizi-matønumat, Mbumbukiam-qá iz bete-eqawát

²³ Ezoqa nøme, āv gini-manqatē nqægo, “Ni-te khafeap mbaín. Matev ate ndægo sizigoát.” Unimanqatin. Ni-te khafeap mbaín. Geté matev nøme, giní-tøkeák, niqa yage-te. Neka matev nøme, ni Klisten bawan giní-tøkeák, niqa unimanqatin-te bazaføgakh-us tizi-waniapat. ²⁴ Zo zøkeza kha mba mbomatáváp. Geté ezoqa nøme zozø-matavupát.

²⁵ Gekha søvakhā ndøgo, maket-te giwiatun, zo kopømbaqapé, sozólogát. Neka zo khapé mbøe-matáváp, av nqægo, ndigu khape mbumbuk-te peté-aomem-a? ²⁶ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo, “Manqei-qape neka gigiap ate nqægo, manqei-qape-te nqago, ndøgo Evezøza-qá.”

²⁷ Ezoqa nøme, ndego unimanqatinteav ndego, zo lou loge manqat tezø-ein, teqa khoev-te, yaq zo okho-qa tozogoat, lou ate ndægo, sègelóg ndøgo, ma ndego tezømbe-etoam. Zo khapé mbøe-matáváp, av nqægo, zo manqa-zapa pøzøté-gonēm penømakhaya, ta søvakhā ndøgo tozologem. ²⁸ Geté ezoqa nøme tezø-ein, av nqægo, “Nqanek lou mbumbuk-tē ginø-awēm,” yaq zo ndølog. Zo ndégo tøzøtégoát, ma manqat gezømbe-ein. ²⁹ No einiáv av nqægo, zo manqa-zapa zøgonēm, tozolog. Geté no ndégo tæmbøe-manqaté, ndego ezoqam, ma manqat gezømbe-ein. Soqain ndøgo, ndego tematavupat, av nqægo, zo manqa-zapazapa zogøt, te namba.

Eisa, ezoqa nøme taqa yaq-te tepeté-manqate-a, “Gekha zapá, ezoqa nøme-qa matavap-te, sa tæmbotambam? Kopømba mbaín. ³⁰ Neka gē, no Mbumbukiam lou-qa yaq-te ike manqat nqæmbo-manqate, yaq gekha zapá, noqa manqa ndigeveam?”

³¹ Noqa qavøiwat taqa yaq-te, nqáneq: Gekha matēv ndøgo, tozogoat, zo lou tozologat o ibøkha tozo-izumat, zo matev ndøgo tozógoát, Mbumbukiam-qa iz tæ-eqatat. ³² Oskia ndøgo, Zu ezoqam o Glik ezoqam o Mbumbukiam-gi bawan ezoqam tigoat, zoqa matev, ndigu tiqa unimanqatin-te bekhaòsám, vø-o-āz. ³³ Zo āv qane-matanám, av no nqate-matanam. No ezoqa ewaqape, matev egeieqei gone-qa nøzøgó. No ambá av nqægo, nøkeza kha mba nøteqei. Geté no ezoqā nøme nøtegó, ndigu khandi betēndapem.

11

¹ Zo noqa matev, āv tozombøé-pavát, av no Keliso-qa matev nqæmbøe-paev.

Kawa gutam-qa yaq-te, guligulim-te

² No khanakhanákh, zoqa yaq-te. Zapa ndøgo, zo noqa manqat miavmiav zombo-mataváp, neka matev ate ndægo ndøzømbō-pāēv, ndøgo no qate-zømesimam.

³ Geté no zo zøtezat-qa nøzøgó. Keliso, ndego anganeam-gé kawá, neka anganeam, ndego sævam-gé kawá, neka Mbumbukiam, ndego Keliso-gé kawá.* ⁴ Gekha anganeām ndego, teguligulim o Mbumbukiam-qa manqat tevevezam, ndego teqa kawa tegutav, ndego tege kawa mivi mbó-etoám, Keliso. ⁵ Geté gekha sævām ndugu, tuguligulim o Mbumbukiam-qa manqat tuvevezam, yaq ndugu kawa gutøveav tugoat, ndugu ekeza kawa mivi mbó-etoám. Zapa ndøgo, ndøgo andé izum me me:-agáz. ⁶ Gekha sævām ndugu, kawa gutøveav tugoat, ndugu sà bemá, até izu bēqogaz. Geté sævam ndugu izum tuqogaz o tu-agaz, tu-te ndugu, mivi-ús. Yaq nakémbá, ndugu kawa yà begutáv.

⁷ Geté anganeam kopømba mbaín, kawa tegutav. Zapa ndøgo, ndego andé Mbumbukiam-qá bugug me me:keogé. Te mokho-te, andé Mbumbukiam-qá iz kandambaqape neka bazaføgakh qoteqei. Geté sævam mokho-te, andé anganeam-qá iz kandambaqape neka bazaføgakh qoteqei. ⁸ Mbumbukiam ezoqam gekhakheinøvem, ndego ambá av nqægo, anganeam sævām gene-khakheinøvem. Geté ndego sævam,

10:23 10:23 1 Ko 6:12 **10:24** 10:24 Lom 15:1-2 **10:26** 10:26 Psa 24:1 **10:28** 10:28 1 Ko 8:7 **10:30** 10:30 1 Tim 4:4 **10:31** 10:31 Kol 3:17 **10:32** 10:32 Lom 14:13 **10:33** 10:33 1 Ko 9:20-22 **11:1** 11:1 1 Ko 4:16 **11:3** 11:3 Gen 3:16; Ef 5:23 * **11:3** 11:3 Manqat mokho nøme nqáneq: Keliso, ndego anganeam-gé zapá, neka anganeam, ndego sævam-gé zapá, neka Mbumbukiam, ndego Keliso-gé zapá. **11:7** 11:7 Gen 1:26-27 **11:8** 11:8-9 Gen 2:18-23

anganeam-qá khá gene-khakheinøvém. ⁹ Neka Mbumbukiam ambá av nqægo, anganeam sævam zapayá gene-khakheinøvém? Geté sævam anganeam zapayá gene-khakheinøvém. ¹⁰ Yaq ta zapaya ndøgo, neka enzol ezoqam zapaya, sævam kawa gutam nonqo be-uzú, tuqa kawa-te, Klisten wambap-te tuguligulim o Mbumbukiam-qa manqat tuvevezam. Ndøgo tuqá khakhatáp, av nqægo, ndugu iz ndømbôgó, av tuimatanam.†

¹¹ Gèmbø-mataváp. Evezøza mokho-te, sævam anganeam-té gunø-vintøvé, nekā anganeam sævam-te ndō.vintøvé. ¹² Unimanqatín. Sævam anganeam-qá khá guni-khakheinøvém. Neka anganeam, sævam-té gendo-fakhanín. Geté nginik ezoqa menas, Mbumbukiam ndøkhakheinøvém.

¹³ Zo zøkhapús sozombó-matøvemém. Gê, ndøgo eqeieqeí, sævam ndugu kawa gutøveav tøgoat, Mbumbukiam-te tuguligulim? ¹⁴ Até niqá matév-a, āv qaninømánd nqægo: Anganeam-te mivi-ús, izu loloakh timbogoat. ¹⁵ Geté sævam ndugu izu loloakh timbogoat, tu-te ndugu qanimáv. Zapa ndøgo, tugi izum andé kawa gutam nonqo me mbøegó. ¹⁶ Geté zo ezoqa nøme, taqa yaq-te manqa itumbam-qa tozogoat, no sa nqáneq qazø-eín: Ni neka Mbumbukiam-gi bawan vinivinimba, matev nøme mbaín, taqa yaq-te.

*Evezøza-qa lou loge matev-qa yaq-te
(Met 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)*

¹⁷ Matev nøme-qa yaq-te, no ndakin manqa tæzø-løvua, no khanakhanakh mbaín zo-te. Zapa ndøgo, zo qazo-møvabín, zoqa matev soqáin. Ndøgo zo gèngiæzoát, ambá av nqægo, gèzøtøkeē. ¹⁸ Bugukhokhof nqáneq: No āv qate-ewág nqægo, zo qazo-møvabín, zo mokho-te iziz matev zømbu:gú. No nqæmatavap, manqat nøme qæ-ewag, taqa yaq-te, unimanqatín atøgó.

¹⁹ Unimanqatín, iziz matev nøme, zo mokho-te ndøfakhate, ndøgo eqeieqeí. Ndøgo ni tøninømánd ndøgo, gekha ezoqām ndigu, nakhoa eqeieqeí-te ndiwaniap.

²⁰ Zo qazo-møvabín, lou vozōlogín, zo ambá av nqægo, Evezøza-qā lou loge matev zogonemín. ²¹ Zapa ndøgo, zo qazo-møvabín, ezoqa nøme lou loge sège-ngazemín. Yaq av nqægo, ezoqa nøme ifiifín-us oskia ndøgoát. Geté nøme ndigu, lou khápeme-logín neka waen khape vøe-izamín, kawa vøzø-oki-in. ²² Gê, zo khoev mbaín, ma lou tøzøte-logat neka ibøkha vøzøté-izumāt? Zo ndigu ezoqam, zo mokho-te gigiap mbain ndigu, mivi qazozø-etoumatun, zo Mbumbukiam-gi bawan ezoqam, khasøkhasis zøtezæzá. Ge zó, ndozo-matavap? No khanakhanakh manqat nøzø-eín, taqa yaq-te? Av taoká. No khanakhanakh mbaín, taqa yaq-te.

²³ Manqat ndøgo, nigí Evezøza-te qændap neka zo qazø-etoam, nqáneq:

Ta lova ndøgo, Evezøza Yesu, tege paev ezoqam kopo sa gemboqambun, flawā gendápáz, ²⁴ Mbumbukiam-te ike manqat vø-eín, sasa ndømbegim, gezø-eín, “Nqanek noqá khá. Ndøgo zo nonqó. Zo matev āv tønégó. Yaq no zonømbé-matøvememát.”

²⁵ Yaq lou gumulog, até izam nonqó-a, vøndap, waen-ús, sasa ndø-eín, “Nqanek waen, ndøgo Mbumbukiam-qá poev ndakinák, ndego tegi ezoqam namba, noqa kouk mokho-te ge-unimanqatín. Zo matev āv tønégó. Gekha khøuwā ndigu, zo nqanek ibøkha tozo-izumat, zo no zonømbé-matøvememát.”

²⁶ Gekha khøuwā ndigu, zo nginik flawa tozoulouzat neka nqanek waen vozó-izamāt, zo Evezøza-qá løvøte-qa yaq-té zøté-zømasát, atema ekezan vøgeāv. ²⁷ Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, ta matev-qa mokho-qa yaq-te matavapøteav tøgoat neka nginik flawa sa

† **11:10** 11:10 Nqanek manqat-qa mokho, elavøqase føgákh, Glik manqat-te. Ezoqa nøme, āv gini-mataváp nqægo: Kawa gutam nonqo, nqáneq qane-manqaté. Até sakhéis-a, iz ndøndapém, guligulim-te Mbumbukiam-te tiguligulimat neka teqa manqat vøvevezumāt. Geté ezoqa nøme ndimatavap, taqa mokho nqáneq: Sævam anganeam mokho-té gunu:gú. Neka nøme ndimatavap, mokho nqáneq: Sævam yakhapús, tømbo-pøovat, tuqa kawa tugutav o gutøveav tøgoat. **11:18** 11:18 1 Ko 1:10-12 **11:25** 11:25 Exo 24:6-8; Iblu 8:8-13 **11:27** 11:27 Iblu 10:29

vólōuz-a, Evezøza-qa waen sa vó-iz, ndego Evezøza-qa kha neka kouk-qa yaq-te manqa-zapa ndøgót. ²⁸ Yaq nakémbá, ezoqa ekeza matev bètøkhæ-geveá, váev nginik flawa telouz neka nqanek waen vó-iz. ²⁹ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, nginik flawa sa telouz o waen sa te-iz, neka Evezøza-qa kha-qa mokho matavapøteav vøgoāt, ndego ekeza kha, manqa ovøyam-té genóvé. ³⁰ Yaq nakémbá, zo mokho-te nandav, ezoqa kopoáv, bazaføgakh mbain neka enqoni-ús neka nøme ndigu møndø-pakhaéz. ³¹ Geté ni nikeza matev amba tizi-geveanemin, yaq ni Mbumbukiam viniv matev av nqægo ambá giní-etoamák. ³² Geté ta viniv matev mokho-te, ni nqazi-ndape, Evezøza ni gè:guguná. Ndego ni nakhoa eqeieqei-te ambam-qa nigú. Soqain ndøgo, ni manqei-qape ezoqa nøme namba, manqa ovøyam kandambaqape-te, viniv kandambaqape tizimø-ndapem.

³³ Yaq nakémbá, nogi nøfuap, zo tozo-møvabat, Evezøza-qa lou loge matev tozo-gonemat, ezoqa nøme-qa, vøzømbøkhæ-kewagát. ³⁴ Geté gekha ezoqām ndego, ifi tømbovinat, ndego lou khoev-té geabetøndokhæ-lóg. Soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa manqa ovøyam tøzøfakhan, zoqa møvøna matev zapaya.

No ndakin taqa yaq-te, manqat nøme mbain. Nøme ndøgo tæzømbé-ovøyám, no zo-te tøtøndonav.

12

Nqova Mbomambaqape-qa matev vinivinimba, ndego ezoqa ndezø-etoam

¹ Nøfuap! No ndakin Nqova Mbomambaqape-qa etoam matev-qa yaq-té qazømbé-qavøíú, zo qazonømbe-bevøpem. No poeveáv, zo taqa yaq-te zøtezteav tøgoat.

² Zo møzøte-zøté, zo Keliso unimanqatinteav qazogoam, zo khape mbumbuk ndø-itubát. Geté ndigu khandi mbumbúk mbá, neka manqat manqatemáv. Yaq ndigu zo vøtubumam. ³ Yaq nakémbá, no zo zøtezat-qa nøzøgó: Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape tembøigoat, ndego kopømba mbain, te-ein, av nqægo, “Yesu bèsoqoëv.” Neka ezoqa kopømba mbain te-ein, av nqægo, “Yesu ndego Evezøzā,” ndego Mbumbukiam-ge Nqova mbain tøgoat.

⁴ Matev ndøgo, Nqova Mbomambaqape ezoqa ndezø-etoam, ndøgo vinivinimbá. Geté Nqova ndego, kopó. ⁵ Neka sasae ndøgo, Evezøza-qa nqazi-matanam, ndøgo vinivinimbá. Geté Evezøza, ndego kopó. ⁶ Neka matev ndøgo, Mbumbukiam ezoqa mokho-te ndu:matanam, ndøgo vinivinimbá. Geté ndego Mbumbukiam kopó, ndego matev ate ndægo, ezoqa ewaqape mokho-te ndu:matanam. ⁷ Gekha matèv ndøgo, Nqova Mbomambaqape ezoqa vinivinimba ndezø-etoam, ndøgo Klisten bawan ezoqam ate ndi:gu-qa tøke nonqó.

⁸ Ezoqa nøme, Nqova Mbomambaqape matavap loloakh zø-etoumatún. Yaq ndigu manqat matavap loloakh-us ndømanqatátún.

Neka ndego Nqova kopo, ezoqa nøme zøtezat vøzø-etoumatun. Yaq ndigu ta zøtezat-te ndøgo, ezoqa zømbe-tøkeé.

⁹ Neka ndego Nqova kopo, ezoqa nøme unimanqatin matev vøzø-etoumatun.

Neka ndego Nqova kopo, ezoqa nøme, ezoqa khakhæzat nonqo, bazaføgakh vøzø-etoumatun.

¹⁰ Neka ezoqa nøme, ndego umingiap matev gone nonqo, bazaføgakh vøzø-etoumatun.

Neka ezoqa nøme, ndego Mbumbukiam-qa manqat vevezam matev vøzø-etoumatun.

Neka ezoqa nøme, ndego zøtezat vøzø-etoumatun. Yaq ndigu segé:zøté, av nqægo, matev nøme, Nqova Mbomambaqape-tè qando-okhō, ó, nqova soqaqape-tè qando-okhō.

Neka ezoqa nøme, ndego manqat vinivinimba-te manqate matev vøzø-etoumatun.

Neka ezoqa nøme, ndego nqanek manqat vinivinimba-qa mokho, ezoqa nøme oyøyam matev vøzø-etoumatun.

¹¹ Nqanek matev ate nqægo, Nqova kopo ndøsasaéat. Av ndego ekezan, eqeieqei nde:qeivi, ezoqa segezø-etoumat, matev.

Ni Klisten ezoqam ate nqazi:gu, ni Keliso-qa kha

¹² Ezoqam-qa kha kopó. Geté ta kha-te ndøgo, kha bunøzap vinivinimbá. Kha bunøzap vinivinimba ambá qanegó, geté kha kopó. Keliso-qa yaq-te, matev até kopó. Ni Klisten ezoqam vinivinimbá. Geté ni ate nqazi:gu, kha kopó. ¹³ Ni ezoqa vinivinimbá. Nøme ndigu Zu ezoqám, neka nøme ndigu Glik ezoqám. Nøme yaq-fia mbain sasae ezoqám, neka nøme ndigu, nqonqotøzat ezoqám. Geté ni ate nqazi:gu, Nqova kopo mokho-te, ibøkha iz kopo zi:ndapém, neka vizimø-kha-kopo-en. Mbumbukiam ni ate nqazi:gu, Nqova Mbomambaqape kopo nimbi-etoám, ni ande ibøkha me vizí:-izim.

¹⁴ Ezoqam-qa kha, ambá av nqægo, kha bunøzu kopo mba me:gō. Geté gigiap vinivinimbá, nqani-bunøzap. ¹⁵ Gê, zenda tokhotapakh amba manqat tø-einin, av nqægo, “No zenda geagim nonqō mbā. Yaq nakēmbā, no kha bunøzū mbā.” Manqat av nqægo tø-einin, yaq gê, ndøgo sekemba kha-qa gigiáp mbà? Av taoká. ¹⁶ Neka gê, gea amba manqat tø-einin, av nqægo, “No bōi mbā. Yaq nakēmbā, no kha bunøzū mbā.” Manqat av nqægo tø-einin, yaq gê, ndøgo sekemba kha-qa gigiáp mbà? Av taoká. ¹⁷ Gēmbo-mataváp. Kha ate nqægo, amba bōi mba tøgonin, yaq manqat amba áv khané-yogein? Neka kha ate nqægo, amba gea mba tøgonin, yaq sisip amba áv khané-vutugiamin? ¹⁸ Geté matev áv taoká, av nqægo. Mbumbukiam ezoqam-qa kha-te, kha bunøzap vinivinimba áv tenevé, av ekeza qambøe-pøovam, neka sasae vinivinimba vømbō-etoam. ¹⁹ Kha ate ndægo, amba kha bunøzu kopo mba tøgonin, yaq kha eqeieqei ambá mbain. ²⁰ Geté matev av nqægo: Ezoqam-qa kha-te, kha vinivinimbá ndøbunøzap. Geté kha ndøgo, kopó.

²¹ Bōi kopømba mbain, pingim tømbo-ein, av nqægo, “Ság, qo mbain toqogoat. No nøkhapus kopømbā.” Neka kawa kopømba mbain, zenda tokhotapak vømbó-ein, av nqægo, “Ság, zo mbain tozogoat. No nøkhapus kopømbā.” ²² Av taoká. Até ta kha bunøzap nømé-a, ndøgo ande bazaføgakh mbain me ndækeoge, ndøgo gigiap-qapé. Ta kha bunøzap ndøgo mbain tøgoat, yaq kha kopømba mbain, eqeieqei tøsasaetat. ²³ Gekha kha bunøzap ndøgo, bugug keogeav tøgoat, ni ùni zimbøe-kewagatún. Neka kha bunøzap ndøgo, ni mivi ndøni-etoam, ni eqeieqei zigutumátún. ²⁴ Geté kha bunøzap ndøgo, bugug eqeieqei ndømbogo, ndøgo kopømbá, ni gutøveav tøgoat. Mbumbukiam niqa kha, áv gene-bunøzám nqægo: Ta kha bunøzap ndøgo, ande iz mbain me ndækeoge, iz kandakanda mbo-etoám. ²⁵ Mbumbukiam av ge:matanam ndægo, zapa ndøgo: Soqain ndøgo, kha mokho-te iziz tøgoat. Geté kha bunøzap vinivinimba, yaqyaq-a yà betøkeám. ²⁶ Kha bunøzu kopo, nqosøgeap tømbo-ewagat, yaq kha ate ndægo, sugumbú-ewagét. Neka kha bunøzu kopo, iz kandambaqape tøndap, yaq kha ate ndægo, khanakhanakh sugumú-ndapét.

²⁷ Zo Klisten bawan ezoqam-qa yaq-te, matev até kopó: Zo ate ndøzøte:go, Keliso-qa kha. Neka ezoqa vinivinimba, zo mokho-te ndu:gu, ndigu Keliso-qa kha bunøzap. ²⁸ Klisten bawan mokho-te, Mbumbukiam ezoqam vinivinimbá ge-abam. Bugukhokhof Keliso-gí u-aním. Tiqa zita-te, manqa vevezam ezoqám. Neka tiqa zita-te, nømendim ezoqám. Neka nøme ndigu, umingiap matev ndimatanam. Neka nøme ndigu, ndego bazaføgakh gezø-etoam, enqoni ezoqa tikhakhætát. Neka nøme ndigu, ndigu ezoqa ndizø-tøkee. Neka nøme ndigu, ndigu ezoqa nøme ndizømbo-megeat. Neka nøme ndigu, ndigu manqat vinivinimba-te ndi:manqate, av Nqova Mbomambaqape ndezømbe-etoam.

²⁹ Ge zō, ate ndøzøte:go, Keliso-gí u-aním? O ge zō, ate ndøzøte:go, Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqám? O ge zō, ate ndøzøte:go, nømendim ezoqám? O ge zō, ate ndøzøte:go, umingiap matev mozó-matønumatun? ³⁰ O ge zō, ate ndøzøte:go, Mbumbukiam bazaføgakh møndøzø-etoam, enqoni ezoqa tozo-khakhætát? O ge zō, ate

ndøzøte:go, manqat vinivinimba-te mōzōté-manqatatur? O ge zô, ate ndøzøte:go, ezoqa nqanek manqat vini-qa mokho mozozô-ovøematun? Mbaín. Av taoká, av nqægo. ³¹Geté zo bazaføgakh tønø-asøzú ndøgo: Nqova Mbomambaqape-qa matev, tozó-upøgím ndøgo, zoqa Klisten bawan ezoqam ndøzø-tøkee.

Geté matev nøme, no ndakin tæzø-ovøyam, ndøgo møndølvú, matev ate ndægo, no gate-manqatavun.

13

Matev uni qækandambaqape, kuku matév

¹ No amba bawa vini-ak-qa manqat-te o enzol ezoqam-qa manqat-te tôte-manqatein, gete no kuku mbain tægonin, yaq no manqa ambá khokhó segenø-feazuín. Mokho mbaín. Ndøgo andé kanda wag o bel wag mba me:wageín. ² Neka no amba Mbumbukiam-qa manqat vevezam-te kopømba tægonin, neka matev ate ndægo, ndøkhonøwe, tôte-nøtenin, neka nøtenat nøme ate ndægo tønøgonin, neka unimanqatin matev kandambaqape tønøgonin, manqei popotap nøzøgim nonqo, geté no kuku mbain tægonin, yaq no khokhó. ³ Neka no gigiap ate nqanømbe:go, amba gigiap-av ezoqam tæzø-etoamin, o noqa unimanqatin matev zapaya, nøkeza kha sa tæntonqotavin, gøinam-te tætain, vøe-nanimin, geté no kuku mbain tægonin, yaq noqa matev, mokho ambá mbaín. Matev av nqægo, genø-tøkeák.

⁴ Gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego qaqa nakhamas-te gonemáv. Geté ndego ezoqa nøme gèzø-tøkeatún. Neka ndego ova matev mbaín. Neka ndego kham-buvap matev mbaín neka ekeza iz eqawatáv. ⁵ Gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego gésapi:vák, neka ndego ekeza kha-qa yaq-te mba matavupáv, neka ndego mbøni nakhamas-te nqosøgeapáv, neka ndego manqa mate oskia gembó-eimák, ezoqa nøme manqa-zapa tembogo. ⁶ Gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego khanakhanakh mbaín, matev soqøsoqa-qa yaq-te. Geté ndego unimanqatin matev mbøe-khaneát. ⁷ Gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego tatak vinumáv. Geté ndego viniv sège-egawát. Ndego Mbumbukiam oskia ndø-unimanqatintát neka te-te vó:tawāt. Neka gekha viniv ndøgo, tømbo-fakhanumat, ndego føgøføgakh até géyát.

⁸ Kuku matev génavøemák. Geté Mbumbukiam-qa manqat vevezam matev, segé-navøém. Até manqat vinivinimba-te manqate matév-a, segé-navøém. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme zøtezat vini tezø-etoam, ta matev ndøgo segé-navøém. ⁹ Nøtenat ndøgo, ni ndakin nqanigu, andé kopokopó. Neka ezoqa Mbumbukiam-qa manqat givevezumatun, ndøgo kopokopo mba ndøvevezumatún. ¹⁰ Geté uni matev-in tøfakhan, yaq nqanek matev vinivinimba, ibu-ibus nonqo nqanigu, ndømø-navøém.

¹¹ No nakhasam qategoam, no manqa āv tôte-manqatám, av nakheis ndi:manqate. Neka noqa matavap, āv tønømbe-goám, av nakheis ndi:matavap. Neka no matev āv tøte-geveatám, av nakheis ndi:gevewat. Geté ndakin, no mðekhouwén, vøe-anganeam-en, neka nakheis-qa matev vøe-ivav. ¹² Niqa nøtenat ndakin bavokho-qapé mbá. Ndøgo ate av-té, qakeza bugug ibøkha-te toqoqeiv. Gò:-ototáp. Geté vaev-te, ni abugug zíwambám, Mbumbukiam namba. No ndakin nøtenat khapémbá. Geté vaev-te, unin-qape, ndømenøtén, kopømba av-té, no ndakin Mbumbukiam ge:-otev.

¹³ Nqanek matev misika, unimanqatin matev, neka Mbumbukiam-te vintønat matev neka kuku matev, sa gemø-navøemák. Geté ta matev misika mokho-te, matev uni qækandambaqape, kuku matév.

14

Mbumbukiam-qa manqat vevezam neka manqat vinivinimba-te manqate-qa yaq-te

¹ Zo kha-mba kuku matev mbo-ové. Neka zo matev upøgim-qa tøgó ndøgo, Mbumbukiam-ge Nqova-te ndøndo-okho. Zoqa poev kandambaqape, tabegó ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat vevezam matev tozondapem. ² Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, Nqova Mbomambaqape matev gembo-etoam, manqat vinivinimba-te nde:manqate, ndego ambá av nqægo, ezoqam-tē genø-manqatē. Geté ndego Mbumbukiam-te mbá genø-manqaté. Ezoqa kopømba mbáin, teqa manqa mokho tindapem. Manqat ndøgo, ndemanqate, khonoam-té qagó. ³ Geté gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa manqat ndevevezam, ndego ezoqam-té genø-manqaté. Yaq manqat ndøgo, ndemanqate, ndego ezoqá nøme-qá unimanqatin me:føgføgakhamín, neka zita vøzømbē-tøpazin neka mbøni vøzømbē-bøiin. ⁴ Gekha ezoqām ndego, manqat vinivinimba-te nde:manqate, av Nqova Mbomambaqape ndembøe-etoam, ndego ekeza unimanqatin mba me:føgføgakhamín. Geté gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa manqat ndevevezam, ndego Klisten bawan ezoqam ate ndi:gu-qá unimanqatin ndøføgføgakhamín, wambap-te.

⁵ No nqanøpoév, zo ezoqa ate ndøzøte:go, Nqova Mbomambaqape-qa etoam matev tozondapem, manqat vinivinimba-te tøzøte-manqatat. Geté noqa poev kandambaqape nqáne: Zo Mbumbukiam-qa manqat zóvevezumát. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa manqat ndevevezam, ndego ezoqá nøme zømbe-tøké. Geté ndego ezoqam, manqat vinivinimba-te nde:manqate, ndego teqa manqat mokho-te, ezoqa nøme tøkemáv. Geté ezoqa nøme, teqa manqat mokho te-ovøemat, yaq ezoqa ewaqape-qa unimanqatin kopømbá tøzømbe-føgføgakham.

⁶ Nøfuap! Ge zó, ndozo-matavap? No zo-te tøtøndonav, yaq no manqat vinivinimba-te sa tømte-manqatat, yaq ndøgo zo áv khazømbé-tøkē? Matev av nqægo gezø-tøkéák. Geté no manqat tømte-zømesimat, Mbumbukiam te:nømand, o nøtenat eqeieqei tæzø-etoam, o Mbumbukiam-qa manqat tæzø-vevezumat, o nømendim eqeieqei tøtøndo-ndap, yaq ndøgo zo kandambá tøzøtøke.

⁷ Pøinda neka gita zombó-matavupát. Ouv tozo-qaqaemat, yaq ezoqa pøinda tikhambøemem o gita tikhanøemem, gete taqa wag eqeieqei mbain tøgøat, yaq gé, ezoqa ouv-qa naq áv kiníndapēm? Géndapemák. ⁸ O nakhag kawa ezoqam, kipi tekhambyam, gete taqa wag ndaføyambā mbā, yaq gé, ezoqa áv kinízøtēz, av nqægo, nakhāg? Gézøtezák.

⁹ Yaq Klisten wambap mokho-te, matev até kopó. Ezoqa nøme, manqat vini-te mba te:manqatat, neka manqat mokho-us manqateav vøgoāt, yaq gé, ezoqa nøme mokho áv kimbøe-ndapēm? Mokho gimbó-ndapemák. Manqat ndøgo ndemanqate, ndøgo khokhó sege-manqaté.

¹⁰ Manqei-qape-te nqanek, bawabawan-qa manqat vinivinimbá. Kopoav-qapé. Yaq nqanek manqat vinivinimba ate ndægo mokho-ús. ¹¹ Geté no bawa vini ezoqam-qa manqat nøtenateav tøgøat, yaq no teqa manqa mokho nóndapák, neka até ndegó-a, noqa manqa mokho géndapák. ¹² Yaq nakémbá, zo mokho-te, matev até kopó. Zo Nqova Mbomambaqape-qa etoam matev upøgim-qa ndozogo, zo matev upøgim-qa tøgó ndøgo, Klisten bawan ate ndi:gu, tiqa unimanqatin-te tøzømbe-tøke.

¹³ Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, Nqova Mbomambaqape-qa etoam matev tendap, manqat vinivinimba-te te:manqatat, yaq ndego yá beguligulím, Mbumbukiam tèabembøe-tøké, yaq ndego ezoqa nøme ta manqa mokho bezømbē-ovøyam. ¹⁴ Unimanqatin. No manqat vinivinimba-te tømte-guligulimat, noge nqova géguligulimít. Geté noqa matavap, khokhó segégoát.

¹⁵ Yaq no gekha nógō? No matev menás sægoát. No nqova-té qatø-guligulimát, neka até matavap-té-a, vøe-guligulimát. Neka no ouv nqova-té qatø-qaqaemát, neka até matavap-té-a, ouv vøe-qaqaemát. ¹⁶ Geté qo Mbumbukiam-qa iz nqova-te mba

toqombo-eqatat, yaq gê, ezoqa nøme, ndigu nqanek manqat zøtezteav ndigu, Klisten wambap-te nandav, qoqa ike manqat áv kiní-unimanqatinim neka “Amen” áv kiní-einim? Nakhoa mbaín. Zapa ndøgo, ndigu kopømba mbaín, qoqa manqat-qa mokho timbo-ndapem. ¹⁷ Qoqa ike manqat, mbomambaqape ambá qanegó. Geté ezoqa nøme taqa manqa mokho ndapeav tigoat, yaq qoqa manqat ndigu gezø-tøkeák, tiqa unimanqatin-te.

¹⁸ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndøgo, no manqat vinivinimba-te oskia nøte-manqaté, av Nqova Mbomambaqape matev ndenømbe-etoam. No møeløvúb, zo ezoqa ate ndøzøte:go, taqa yaq-te. ¹⁹ Geté Klisten wambap mokho-te, no amba manqat mokho-us faev mba tæ-einin, ezoqa zømesim nonqo, ndøgo ambá qanimáv. Ambá ndøgo, manqat vinivinimba-te, ande gekha taosen manqat tøte-manqatat, ta manqa mokho ezoqa ndapeav ndøgo.

²⁰ Nøfuap! Zo ande nakheis me, sekemba ndøggó, zoqa zøtezat-te. Unimanqatin, manqa-zapa gone-qa yaq-te, zo andé nakhei nqonqon me me:gó. Geté zoqa zøtezat-te, zo ezoqa kandakanda ndøggó. ²¹ Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo: Evezøza ge-ein,

“No nginik bawan ezoqam,
bawa vini-ak-qá mokho-té
neka manqat vinivinimba-té qazømbé-manqatát.

Geté até ndøggó-a, ndigu noqa manqat géyogemák.”

²² Nqanek manqat ni áv qani-nømendim nqægo: Ezoqa manqat vinivinimba-te ti:manqatat, av Nqova Mbomambaqape ndezømbe-etoam, ndøgo Mbumbukiam-qá khakhatáp. Geté ta khakhatap ndøgo, ambá tiqa ndigu, ndigu ndi-unimanqatinat, geté tiqa ndigu, unimanqatinteav ndigu.* Geté Mbumbukiam-qa manqa vevezam matev, ambá tiqa ndigu, unimanqatinteav ndigu, geté tiqa ndigu, ndi-unimanqatinat.

²³ Gëmbo-mataváp. Zo tozo-møvabat, yaq zo ate ndøzøte:go, manqat vinivinimba-te tøzøte-manqatat, yaq ezoqa vini te-on, ndego ta matev-qa yaq-te otevatav ndøgo, o Klisten-av ezoqam te-on, yaq ndigu zo bianav mé:zæb. ²⁴ Geté zo Mbumbukiam-qa manqat tozo-vevezumat, yaq ezoqa vini te-on, ndego ta matev-qa yaq-te otevatav ndøgo, o Klisten-av ezoqam te-on, yaq ndego ta manqat ndøgo te-ewag, ndøgo teqa mbøni unimélév. Yaq ndego segé-matøvém, ndego manqa-zapazapa-ús. ²⁵ Teqa matavap, khonoam-te qagoam, bavokhó qanófakhán. Yaq ndego ekeza kha, manqei mé:laváo, bugug até manqei-té, Mbumbukiam-qa iz vø-eqā. Yaq áv gené-eín nqægo, “Unimanqatin. Mbumbukiam ngú:gú, zo mokho-te.”

Matev ndøgo, Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape ni ndini-etoam, eqeieqei áv khazi-sasaetát

²⁶ Nøfuap! Av tægoat ndægo, av no qate-manqatavun, yaq zoqa wambap-qa yaq-te, áv khané:go? Av qazøtégoát nqægo: Zo ezoqa ewaqape matev vinivinimba zógoát. Ezoqa nøme ouv qaqayám, neka ezoqa nøme nømendim matév, neka ezoqa nøme Mbumbukiam-qá manqat vevezám, neka ezoqa nøme manqat vini-te manqaté, neka ezoqa nøme nqanek Mbumbukiam-qa manqat ovøyám, av ndigu ti:manqatat. Gekha matév ndøgo, zoqa guligulim-te tozo-matønumat, Klisten ezoqam-qá unimanqatin beteføgøføgakhám. ²⁷ Ezoqa manqat vini-te te:manqatat, av Mbumbukiam matev tembøe-etoam, yaq kopømba mbaín, ezoqa kopoav matev kopo tigoat. Geté ezoqa menas o misika mba ndømanqatát. Yaq ndigu ezoqam kopømba mbaín, manqat sa tumu-manqatat. Geté ezoqa kopokopo ndømanqatát. Yaq ezoqa nøme ta manqa mokho ndøgo, bè-ovøyám, ezoqa mokho bembøe-ndapem. ²⁸ Geté manqa ovøyam nonqo ezoqam mbain

14:20 14:20 Ef4:14 **14:21** 14:21 Isa 28:11-12 * **14:22** 14:22 Nqanek khakhatap, ndigu áv qane-zømesim nqægo: Ndigu ndøsoqoéz. Zapa ndøgo, ndigu unimanqatinteáv. **14:23** 14:23 Kel 2:13 **14:24** 14:24 Zion 16:8 **14:26** 14:26 1 Ko 12:8-10

tøgoat, yaq gekha ezoqām ndigu, manqat vini-te manqate-qa ndigu, ndigu manqat mbaín, sà beqonøvé. Ndigu Mbumbukiam-te, mokho mbá giabetu-manqaté.

²⁹ Ezoqa Mbumbukiam-qa manqat tivevezumat, ezoqa menas o misika mba bevevezám. Yaq ndigu ezoqa nøme tiqonavat, tiqa manqat yà begeveaném, egeiegei tøpøtégo-a. ³⁰ Ezoqa Mbumbukiam-qa manqat tevevezumit, yaq Mbumbukiam ezoqa nøme manqat te:-omat, ndego wambap-te teqotat, yaq ndego bugukhokhof ezoqam, Mbumbukiam-qa manqat tevevezumit, teqa manqat yà be-iváv. Yaq manqat ndégo témanqatát, Mbumbukiam manqat nøme ge:-omat. ³¹ Zo ezoqa ate ndøzøte:go, Mbumbukiam-qa manqat tozo-vevezumat, zø-enendtát. Yaq ndøgo, ezoqa ewaqape zøtezat tiníndapém, neka zoqa manqat tiqa unimanqatin-te zita bezømbē-tøpaz. ³² Nqova Mbomambaqape, ezoqa manqa vevezam-qa yaq-te tøpøsumáv. Geté gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa manqat ndivevezam, ekezan ndømatøvememín, ande āv kiní-einím neka ande gekha khøuwa-tē giní-einím, manqat ndøgo, Mbumbukiam ge:zømas. ³³ Zapa ndøgo, Mbumbukiam, khokho matev poeveáv. Geté ndego matev, sambi-té genø-matønumatún, Mbumbukiam-gi ezoqam-qa wambap mokho-te ate ndægo.

³⁴ Sakheis manqa bezø-feázú, wambap mokho-te. Kopømba mbaín, manqat sa timanqatat. Geté ndigu megetapak-qá mokho-té giabetu:gú. Até Mozes-qá guguna manqát-a, āv tøne-manqaté. ³⁵ Geté ndigu manqa mokho ndape-qa tigoat, ekeza angana bezøbevapát, khoev-te tiqavazat. Zapa ndøgo, sakheis Klisten wambap-te manqat sa timanqatat, ndøgo egeiegei mbá.

³⁶ Gê, áv khané:go? Zo áv khazøté-matavap? Gê, Mbumbukiam-qa manqat, zo-té qandó-fakhan? O zo-te mbā qanøgeavun? Av taoká. ³⁷ Ezoqa nøme nde-matavap, av nqægo, ndego Mbumbukiam-gē manqa vevezam ezoqām, o ndego Nqova Mbomambaqape-qā etoam matev ndømbøgō, ndego bête-otév, manqat ndøgo, no qazø-peaumavun, ndøgo Èvezøza-qá manqa løvuat manqát. ³⁸ Geté ndego nqanek manqat o-mba ndapeav tøgoat, yaq zo teqa manqat ndø-upøgím.

³⁹ Nøfuap! Manqat ate ndægo, Nqova Mbomambaqape-qa etoam matev-qa yaq-te qate-manqatavun, manqat kandambaqape nqánek: Zoqa poev kandambaqape, qabegó nqanek, Mbumbukiam-qa manqat tozo-vevezumat. Neka zo ezoqa zømbe-khafēáp, manqat vinivinimba-te ti:manqatat, av Nqova Mbomambaqape, manqat ndezømbe-etoam. ⁴⁰ Geté zo matev ate ndægo, ndaføyamba neka egeiegei ndøgó.

15

Manqat Mbomambaqape mokho-te, gigiap-qape nqánek, Keliso løvøte-te gekhandi:v

¹ Nøfuap! No zo ndakin Manqat Mbomambaqape-qa yaq-te, manqa mate eim-qa nøzøgó, no zo bugukhokhof qatezømas. Zo mðzondapém, nqanek manqat. Yaq zo bazaføgakh-us zøtu:-waniáp. ² Zo manqat nqánek qazøte-khandi:zát, zo føgøføgakh tozombo-geatat, av no qate-zømesimam. Mbain tøgoat, yaq zo khokhó sozo-unimanqatiním.

³ Manqat ndøgo tøtezmás, av Mbumbukiam ge:nømand. Bugukhokhof nqánek: Keliso niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo ndønanim. Mbumbukiam-qa Manqat é-møndo:-eín, matev ndøfakhán. ⁴ Yaq ndego gè-otøvé. Geté yaq khøuwa misika-qa zita-te, nqawá genø-khandi:v. Até taqa yaq-té-a, Mbumbukiam-qa Manqat é-møndo:-eín. ⁵ Yaq ndego Pita-té gemøfakhán, yaq taqa zita-te, ekeza paev ezoqam tuelv vømøzø-fakhan. ⁶ Yaq taqa zita-te, Klisten ezoqa faev andled møndømø-løvú, gi-ometam. Nøme kopokopo møndø-pakhaéz. Geté ezoqa nøme, zua ndøyagé. Kopoáv. ⁷ Yaq taqa zita-te, Zems-té gemøfakhán, neka tegi u-anim ate gi:goam vømøzø-fakhan.

⁸ Yaq vaev-te, até nó-a, vòmønø-fakhan. Taqa yaq-te, no andé khøuwa soqain-té qatøqán. ⁹ Zapa ndógo, Keliso-gi u-anim mokho-te, ezoqa uni khapelavøqase-in nó. Unimanqatín, no ezoqa egeiegeí mbá, ezoqa no Keliso-ge u-anem ndinæna. Zapa ndógo, no Mbumbukiam-gí bawan ezoqam nøngiæzotám. ¹⁰ No Mbumbukiam-qá kuku matev zapayá, qæ-Keliso-ge-u-anem-en, av no ndakin nqate:go. Geté no Mbumbukiam teqa kuku matev, ambá av nqægo, khokhø segenø-etoám. Av taoká. Zapa ndógo, sasae ndógo, no qægoam, ndógo møndømø-løvuám, av Keliso-gi u-anim nøme gi:sasaetam. Geté unimanqatín. No ambá av nqægo, nøkhapus mokho mbā sæsasaetām. Geté Mbumbukiam-qá kuku matev ndøgoám, no namba.

¹¹ Geté ndógo gigiap-qapé mbá, zo Manqat Mbomambaqape nō tøte-zømesimat o ndigu u-anim nøme ti:zømesimat. Zapa ndógo, niqa manqat kopó. Yaq zo nqanek manqat mðzo-unimanqatíním.

Løvøte ezoqam-qa khandi:zat-qa yaq-te

¹² Ni zo qati-zømesimam, av nqægo, Keliso løvøte-tē gendo-khandi:v, yaq gē, áv khané:go, zo ezoqa nøme av ndøzøte-manqate, av nqægo, ezoqa løvøte-te gendø-khandi:vāk? ¹³ Ezoqa amba løvøte-te khandi:zateav tøgønín, yaq até Kelisó-a, løvøte-te ambá gékhandi:vák. Geté ndego møndø-khandi:v. ¹⁴ Neka nøme nqáne: Keliso amba løvøte-te khandi:vateav tøgønín, yaq manqat ndógo, ni qati-zømesimam, ambá khokhø. Mokho mbaín. Yaq até zoqá unimanqatín-a, ambá mokho mbaín. Khokhø. ¹⁵ Av tægønín ndægo, yaq ni Mbumbukiam-qa yaq-te, ambá khavozam ezoqam nigønín, ni zo nqati-zømesim, Mbumbukiam Keliso løvøte-te gekhandi:v. Zapa ndógo, Mbumbukiam ezoqa løvøte-te amba khandi:zateav tegønín, yaq ndego até Kelisó-a, ambá gékhandi:vák. ¹⁶ Zapa ndógo, løvøte ezoqam nango khandi:zateav tøgønín, yaq até Kelisó-a, ndego løvøte-te nango ambá gékhandi:vák. ¹⁷ Yaq Keliso løvøte-te amba khandi:vateav tøgønín, zoqa unimanqatín matev, ambá mokho mbaín. Ambá khokhø. Neka zo manqa-zapa-te, ambá zua zogønín. ¹⁸ Neka ndigu Klisten ezoqa nøme, gipakhaez, ambá gemø-soqoezín. ¹⁹ Ni ndakin yage-qa yaq-te mba, Keliso-te tizio-tambat, getē megemege-qa yaq-te, ni Keliso-te zið-tambatāk, yaq ni uni zí-tanakhamba-én. Yaq ni ezoqa ewaqape nøme zíløvubát, ndigu ti-tanakhamba-ez.

²⁰ Geté Keliso møndø-khandi:v, løvøte-te. Bugukhokhof ndégo tekhandi:v. Yaq ni mizi:nøtén, vaev-te até løvøte ezoqa nømé-a, vøkhandi:z. ²¹ Løvøte, ezoqa kopo-té qandowáv. Adám. Neka até løvøte-te khandi:nat matév-a, ezoqa kopo-té qandowáv. Yesú. ²² Ni ezoqa ewaqape, Adam mokho-te, sizimú-pakhaentát. Yaq matev até kopó. Ni ezoqa ewaqape, Keliso mokho-te, sizimú-khandi:n. ²³ Mbumbukiam matev āv genevé nqægo: Bugukhokhof, Keliso ndøkhandi:v, løvøte-te. Yaq vaev, nqawa tendoqavan, løvøte-te ni ndøkhandi:n, tegi ezoqam. ²⁴ Yaq taqa zita-te, manqei-qape-qa vaev khøuwa vømøfakház. Ta khøuwa-te ndógo, Yesu megetapak ezoqam neka kawakawa-za neka gekha ezoqa o nqova nøme, Mbumbukiam namba ndi:nøfeap, géngiæzó. Yaq megeat matev, Yesu Eve mbó-etoám. ²⁵ Yesu manqei-qape até gekhæ-kawaevtát, atema Mbumbukiam-gi qaqa ezoqam ate ndi:gu vømú-ngiæzō, neka ekeza zenda tokhotapak mokho-te vøu-áb. ²⁶ Yaq qaqa matev ate ndægo tumungiu, vaev løvøte ndóngiú. ²⁷ Mbumbukiam-qa Manqat é-møndo:-éin, av nqægo, “Matev ate ndægo, teqá zenda tokhotapak mokho-té genø-áo.” Geté unimanqatín. Mbumbukiam gigiap ate nqægo, teqa zenda tokhotapak mokho-te ge-ao, ndego ambá av nqægo, até ekeza khá-ya, te mokho-tē genøvé. Av taoká. ²⁸ Yaq gigiap neka matev ate ndægo, Keliso mokho-te tøgoat, yaq ndego ekeza kha, Mbumbukiam-qá mokho-té genøvé, te mokho-te ndego,

ibugukhokhof gigiap ate ndægo teqa mokho-te gu:ao. Yaq Mbumbukiam yakhapús, gigiap ate ndægo, kawa mó:goát.

²⁹ Ezoqa amba lõvøte-te khandi:zateav tigunin, av ezoqa nõme ndi:manqate, yaq gekha zapâ, ezoqa nõme lõvøte ezoqam-qa iz-te, ibøkha iz gindapemín? Lõvøte ezoqam amba khandi:zateav tigunin, yaq tiqa matev, mokho ambá mbain. ³⁰ Yaq até ndøgó-a, niqa kha khøuwa kopoav, Mbumbukiam-qa Manqat zapaya, lõvøte-te nqei-awam, ndøgo mokho ambá mbain. ³¹ Nøfuap! Unimanqatín. No nõkeza kha, khøuwa kopoáv, lõvøte-té qatø-awám. Até nõmé-a, unimanqatín. Yesu Keliso mokho-te, nigi Evezøza, no zo nõte-khambuváp. ³² No Manqat Mbomambaqape zapaya, Efesus taon-te ezoqa soqøsoqa namba ande gaqo khobokhobos me qate-nøfe:pam, yaq ndøgo áv khanømbé-tøkē, ezoqa amba lõvøte-te khandi:zateav tigunin? Matev av nqægo, ambá genø-tøkeák. Ezoqa amba lõvøte-te khandi:zateav tigunin, yaq ezoqa nõme-qa manqat ambá unimanqatín, ndigu av ndi:manqate nqægo, “Lou sizilogát neka ibøkha sizí-izumát. Zapa ndøgo, ni avønín zipakhaēn.”

³³ Geté gò:feazoát. Zo ezoqam-qa manqat av nqægo andé vøe-tubām. Zapa ndøgo, ezoqa soqøsoqa namba toqote-khokhombupat, yaq ndigu qoqa matev egeieqei segé-ngi:nám. ³⁴ Matavap egeieqei-té qanøqambúz neka manqa-zapazapa matanam é-vø-ivøvem. No nqanek manqat tæzømbe-manqaté ndøgo: Zo ezoqa nõme, Mbumbukiam zøtezateáv. Zo mivi bezøvití, ta zapaya.

Ezoqa lõvøte-te tikhandi:z, yaq tiqa kha vini

³⁵ Eisa, ezoqa nõme áv gipøtí-bevupēm penømakhaya, “Gê, lõvøte ezoqam áv kiní-khandi:z? Yaq tiqa kha ande áv khazømbé-goát, ndigu tinduqavaz?” ³⁶ Ezoqa ndigu av ndi:manqate, ndigu mokho ndapeáv, taqa yaq-te. Gømbo-mataváp. Tae nanga toqo-zøgeakh, yaq mbusa naqanøká géfakhanák. Geté tae nanga ndøkhæ-pakhá. Yaq væv mbusa tøfakhan. ³⁷ Qo gigiap toqo-zøgeakh, kopømba ande av wit ndi:gu o gekha gigiap nõme ndægo, qo ambá av nqægo, tae-us qó-ogeákh. Geté qo nanga mba qózøgeákh. Yaq tae segéfakhán. ³⁸ Mbumbukiam, ta nanga ndigu, kha ndakinak mbó-etoám, av ndego qambøe-pøovam. Nanga vinivinimba, mbusa bugug vinivinimba zøfakhanamín.

³⁹ Até gigiap nõmé-a, Mbumbukiam gekhakheinam, bugug vinivinimbá. Ezoqam-qa kha vini neka søvakha gigiap-qa kha vini, neka pipisi-qa kha vini neka zonga-qa kha vini. ⁴⁰ Gigiap nõme, yan-té qano:gó neka gigiap nõme manqei-qape-té qagó. Gigiap ndøgo, yan-te nqo:go, taqa bugug keoge vini, neka gigiap ndøgo, manqei-qape-te nqago, bugug keoge vini. ⁴¹ Khøuwa-qa bugug keoge vini, neka lõvøyak-qa bugug keoge vini, neka nduku-qa bugug keoge vini. Neka até ndukú-a, tiqa bugug keoge vinivinimbá.

⁴² Lõvøte ezoqam-qa khandi:zat-qa yaq-te, matev até kopó. Ezoqam-qa kha, kopømba ande av tae nanga ndægo, ti-ogeakhem, yaq segé-navøém. Geté lõvøte-te tønðo-khandi, yaq nqawa génanimák. ⁴³ Kha ndøgo, ndø-ozu, bugug soqain neka bazaføgakh mbain. Geté lõvøte-te tøkhandi, yaq mbomambá segégoát neka bazaføgakh-ús. ⁴⁴ Kha ndøgo, tø-ozat, ndøgo manqei-qape khá. Geté tønðo-khandi, yaq ndøgo khandi miavmiav khá. Manqei-qape kha nqago, yaq até khandi miavmiav khá-ya, ndøgó. ⁴⁵ Mbumbukiam-qa Manqat áv qane-peawáp nqægo, “Ndego bugukhokhof ezoqam, Adam, Mbumbukiam khandi mbo-etoám, vø-ezoqam-ev.” Geté Keliso, ndego kopømba ande av Adam nõme, vaev-te gegeavun, ndego ekeza Nqova mokho-te, ezoqa khandi ndakinak zø-etoumatún. ⁴⁶ Geté unimanqatín. Matev ambá av nqægo, khandi miavmiav kha bugukhokhof mo:geavün. Geté bugukhokhof, manqei-qape kha mo:geavún. Yaq væv, khandi miavmiav kha tøgeav. ⁴⁷ Bugukhokhof ezoqam, ndego manqei-qape-té gendowáv. Mbumbukiam manqei gene-khakheinøvem. Geté ndego ezoqa nõme, vaev gegeavun, ndego yan-té gendovís. ⁴⁸ Ni manqei-qape ezoqam, ni até kopó, av Adam nde:go, ndego

Mbumbukiam manqei ge:khakheinøvem. Geté vaev-te, ni løvøte-te tizimø-khandi:n, ni andé Keliso me zí:goát, ndego yan-te gendovis. ⁴⁹ Ni ndakin Adam-qá bugug zi:keogé, Mbumbukiam manqei ge:khakheinøvem. Geté vaev-te, ni Keliso-qá bugug zí:kewagát, ndego yan-te gendovis.

⁵⁰ Nøfuap! No nqanek manqat tæzømbe-eín ndøgo: Zo vøezøté. Manqei-qape kha neka kouk, kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te tømø-oe. Unimanqatín. Gigiap ndøgo, sa qamø-navøemin, kopømba mbaín, navupav manqei-te tømø-oe.

⁵¹ Nqáe! No mokho manqat nøtézmás: Ni ezoqa nøme, naqanøká zipakhaenák. Geté ni ate nqazi:gu, sizimú-enendtét. ⁵² Matev nakhamas-té qanøfakhán. Ndánd segeni-nqóóz. Kipi-qá wag ziyogém, ta wag ndøgo, ezoqa tæzømas, av nqægo, vaev møndø-fakhán. Yaq ezoqa ndigu gipakhaez, ndøndo-khandí:z. Yaq ndigu miavmiav ndóyagát. Yaq até ní-a, ni ta khøuwa-te zua tiziyagat, ni sizimú-enendtét, ti namba. ⁵³ Kha ndøgo, sa qamø-navøemin, bè-enénd, bemø-navupav-kha. Løvøte kha ndøgo, bè-enénd, bemø-khandi-miavmiav-kha. ⁵⁴ Nqanek matev tøfakhan, manqei-qape kha tø-enend, vømø-navupav-khā neka løvøte kha vømø-khandi-miavmiav-khā, yaq Mbumbukiam-qa Manqat gemø-unimanqatín, ndøgo av qæ-ein nqægo, “Mbumbukiam-qa khagua, møndø-mø-eqá.

Løvøte matev, møndø-evøzám.

⁵⁵ Løvøte!

Gê, qoqa khagua møndø-eqa?

Av taoká. Møndø-løvuám.

Løvøte!

Qoqa sanqava khanáqape, qo ezoqa qoqote-keqasam?

Mbaín. Møndøqa-navøém!”

⁵⁶ Løvøte-qa bazaføgakh, manqa-zapa-té qando-fakhaté. Neka manqa-zapa-qa bazaføgakh, Mozes-qá guguna manqat mokho-té qando-fakhaté. ⁵⁷ Geté ike kandambá, Mbumbukiam-te. Yesu Keliso mokho-te, ndego nigí Evezøza, Mbumbukiam ni gini-tøkeét. Yaq niqa khagua gemø-eqá.

⁵⁸ Yaq nakémbá, nogi nøfuap mbomømboma! Føgøføgakh ndøwaniáp neka matev nøme benøzøzø. Evezøza-qa sasae-te, bazaføgakh oskia ndø-asøzú. Zapa ndøgo, zo møzøte-zøté, sasae ndøgo, zo Evezøza mokho-te nandozogo, khokho nonqó mbá.

16

Moni-qa yaq-te, ndigu Zelusalem Klisten ezoqam-te khofosam-qa gigoam, ndigu gipotonumam

¹ Zoqa moni møvøbam-qa yaq-te, zo Zelusalem Klisten ezoqam-te khofosam-qa ndozogo, noqa manqat nqáne: Matev āv tønegeném, av no Galesia Klisten bawabawan vinivinimba qazømbe-ein. ² Sande-Sande, zo ezoqa ate ndøzøte:go, moni nøme gè:mendebám, ndigu pula-te qazo-qaqasumatun. Ndigu moni, Zelusalem Klisten ezoqam-gí. Soqain ndøgo, moni sa ndøgo tøzøté-møvøbēm, no tæfakhan. ³ Yaq no tøtøndonav, no ndigu ezoqam, zo tozo-vevesam, nginik moni tindapavet, pepa nøzø-etoám. Yaq Zelusalem Klisten ezoqam tiabiti-zøté, av nqægo: No nqanek moni pisam matev, møe-unimanqatín. Yaq no ndigu ezoqam nókhofotáz, zoqa etoam matev namba. ⁴ No tæmatøvem, av nqægo, até nō-a, banømā, yaq no ndæmá, ti namba.

Pol okho-qa yaq-te, gepøogeapam

⁵ No Masedonia plovin-s-te tæmøfakhan, yaq no zo-té qatøndónáv. Masedonia ndøgo, nóqovezamák. ⁶ Geté zo namba, elavøqase ndæqóm. Yaq kopømba tøgoat, até qozaq viavte ate ndægó-a, kopømba ande av løvøyak misika ndægo, sæqotát, zo namba. Yaq taqa

zita-te, no gekha manqei nøme-te tænav, zo kopømbaqapé, sozonø-tøkeém. ⁷ No poeveáv, ndakin mba notøndónāv. Yaq waū sæzømet, vøeløvüb. Geté no tønøpoév ndógo: No zo namba khøuwa andé møe-mbá sizi-qovezám, Evezøza tømbo-pøovat, tenøtak.

⁸ No ndakin nqanek Efesus taon-te, até nógotát, atema Pentikos khøuwa vømøndāp. ⁹ Zapa ndógo, Mbumbukiam mboqog møndønø-mboqozó, nqanek. Yaq no kopømbaqapé, Mbumbukiam-qa manqat tømte-zømesim. Geté qaqa ezoqam kopoáv ngigu. Yaq nakémbá, no elavøqase bàtøkhæ-qomát, nqanek.

¹⁰ Timoti zo-te tefakhan, yaq zo vøkhatowém. Yaq ndego fofogeap mbaín, sà begó, zo namba. Zapa ndógo, até ndegó-a, Mbumbukiam-qa sasae ndógó, av no nqate:go.

¹¹ Ezoqa ndego besanqávém. Yaq ndego no-te nqawa veseze-qa tegoat, gømbo-tøkeém. Sambí-té qando-khofotøvém. Zapa ndógo, no ndego neka ndigu Klisten zifuap nøme, te namba gi-zav, nõzømbø-endáp.

¹² Nqanek manqat nøme, nigí Klisten nõfu Apolos-qa yaq-té qanegó. No nõmbo-pouweám. Ndego bémá, zo-te, ndigu Klisten ezoqa nøme namba, zo-te tizav. Geté ndego ùnime:-poeveáv, ndakin tewav. Geté vaev-te, khøuwa eqeieqei tezømet, ndego ndøndowáv zo-te.

Vaev manqat neka khaiya mboma manqat vinivinimba

¹³ Zo gò:feazoát. Neka føgøføgakh ndøwaniáp, unimanqatin-te. Zo kha føgakh-mbá qagó neka møe ndógó. ¹⁴ Zo matev ate ndægo, kuku matev-us ndógó.

¹⁵ Neka nøme nqánek: Zo møzøte-zøtéz, Stefanas neka ndigu ezoqa nøme, te namba khoev-te ndiyage, ibugukhokhof ngínik gi-Klisten-éz, Akaya plovins mokho-te. Ngínik Klisten ezoqa nøme kandambá gizøtøke. ¹⁶ Yaq no nqazø-pouwe: Zo ezoqa av ngi:gu neka gekha ezoqa nøme, ndigu ti namba Evezøza-qa sasae ndigu, tiqá mokho-té qanu:gú.

¹⁷ No khanakhanakh kandambá qændap, zogi ezoqa misika, Stefanas neka Fotunatus neka Akaikus gigeavun. Unimanqatín. No ndakin kopømba mbaín, zo namba tømte-qotat. Geté ngínik ezoqam, zoqá iziz ndøndapém. ¹⁸ No ngínik ezoqa mokho-te, kha vøndæv kandambá qændap. Até zó-a, zo tiqa mokho-te, kha vøndæv vozøndapem. Ezoqa av ngi:gu, gèzøvizáp.

¹⁹ Klisten bawabawan vinivinimba, nqanek Esia plovins-te ngiyage, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv zo-te. Até Akuilá-ya, zas namba Plisila, neka ndigu Klisten ezoqa nøme, tiqa khoev-te gipindumatun, tiqa khaiya mboma manqat ngíkhøfõtāvāv, Evezøza-qa iz-te. ²⁰ Até Klisten ezoqam ate ngi:gú-a, no namba nqatiyage, tiqa khaiya mboma manqat ngíkhøfõtāvāv.

Zo tozo-møvabat, zenda kaka vø-ítiamát neka vøngenøndamat, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei ndægo.

²¹ No Pol, nqanek khaiya mboma manqat-qase, nõkeza zendá qate-peaumít.

²² Gekha ezoqām ndego, Evezøza-te poev mbain ndego, ndego bèsoqóév.

*Malanata!**

²³ Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát zo-te.

²⁴ No kuku kandambá zo-te, Keliso Yesu mokho-te.

2 Kolin

Pol-qa pepa qambo-menas, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Kolin taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol nqawa, Kolin taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám.

Ta pepa-te ndøgo, Pol bugukhokhof gezø-khofotav, ndego gèzøponqóm. Yaq taqa zita-te, ndego Taitus ndøkhofotáv, ti-te. Ndego tiqa yage matev, tèabete-qeiví, yaq teqavan, Pol tiqa yaq-te emanqat bembøē-votot. Yaq Taitus geqavan, ndego emanqat, āv gembøe-votót nqægo: Kolin Klisten ezoqam, Pol-qa manqat møndø-ndapém, neka tiqa manqazapazapa-te vøndō-qambuz. Geté ezoqa nøme, Pol-qa manqat, gèsanqawém, neka ndigu poeveáv, Pol tigi Klisten megeat ezoqam tezøgoat. Ndigu āv gini-manqatám nqægo: Pol ndego unimanqatin Keliso-ge u-aném mbá. Yaq ndakin nqanek pepa mokho-te, Pol møndæzómás, av nqægo, ndego unimanqatin Keliso-gé u-aném. Neka manqat nøme gepeawam, nqáneq: Moni ndigu, Klisten gigiap-av ezoqam nonqo gipisam, ta pisam matev ndøgo, ùni bete-khouím. Yaq kopømbaqapé, ti-te ndigu tikhofosam.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. Ndøgo Mbumbukiam-qa poév. Nqanek pepa nigi Klisten nøfu Timotí namba niti-peomit.

Zo-té qeitø-peomit, zo Mbumbukiam-gi Klisten bawan ezoqam, nandav Kolin taon-te ndozoyage, neka zo Mbumbukiam-gi ezoqa ate ndøzøte:go, Akaya plovins-te nandozoyageap. ² Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambí matev, ndøgoát, zo-te.

Pol-qa ike manqat Mbumbukiam-te, teqa tøke-qa yaq-te

³ Ni Mbumbukiam-qa iz, zí-eqatát, ndego nigi Evezøza Yesu Keliso-ge Eve, ndego tanakh møqæ Tat, te mokho-te ni kha oskia ndinimbi-føgakh. ⁴ Gekha viniv ndøgo, tønifakhanumat, ndego ndøni-tøkeát, ni kha vønimbí-føgakhāt. Yaq ta kha føgakh matev mokho-te ndøgo, Mbumbukiam ni ndini-etoam, ni kopømbaqapé, ezoqa nøme zizø-tøkeát, viniv matev tøzø-fakhanumat, yaq até ndigú-a, kha vøzø-føgakhāt. ⁵ Keliso matev føgøføgakh kandambá ge-upøgim. Yaq ndakin até ní-a, matev føgøføgakh kandambá nqazi-upøgim, av ndego ge-upøgim. Geté te mokho-te, ni tøke kandambá nqazi-ndape, ni kha ndinimbi-føgakhāt. ⁶ Ni matev føgøføgakh nqei-upøgim, ndøgo zoqá tøke nonqó neka khandi ndape nonqó. Geté Mbumbukiam ndinitøke, neka niqa kha ndæføgakh, yaq ndøgo até zó-a, ndøzøtøké, neka zo kha vøzømbé-føgakh. Yaq zo kopømbaqapé, bazaføgakh-us zówaniapát, matev føgøføgakh tøzø-fakhanumat, av ni nqanimbi-fakhanam. ⁷ Yaq nakémbá, ni zoqa yaq-te, Mbumbukiam-te mbá qeitøtaná. Zapa ndøgo, ni møtinøtén, zo matev føgøføgakh ndozo-upøgim, av ni nqati-upøgim, zo até Mbumbukiam-qa tøké-a, ndøzō-ndāpē, av ni nqati-ndape, neka zoqa kha vøzøføgakh.

⁸ Nøfuap. Ni zo zøtezat-qa nizøgó, av nqægo: Ni Esia plovins-te ndøgo, matev føgøføgakh kandambá qani-fakhanumam. Khápumu-khouwév. Ni amba niti-eqaném. Yaq ni qeimatavupam, ndèipakhaén. ⁹ Unimanqatín. Matev bugug āv qambøe-kewagám nqægo: Ni avønín nípakhaén. Geté ndøgo tønimbi-fakhan ndøgo: Ni ambá av nqægo, níkeza kha-tē qeitøtanā, geté Mbumbukiam-te mbá qabatio-taná, ndego ezoqa løvøte-te ndekhandi:zat. ¹⁰ Ndego ni møndøni-tøké neka vøkhandi:n, løvøte avønín-te qeigoam. Até megemege-té-a, Mbumbukiam giní-tøkeát, ni vøkhandi:ntāt. Ni te-te mbá qeitøtaná. Ndego ni nqawa ndøkhandi:ntāt. ¹¹ Até zó-a, zo niqa yaq-te ndøzøte-guligulim, zo zōni-tøkeé. Yaq zo ezoqa nøme kopoav, niqa yaq-te tøzøte-guligulimat, yaq ezoqa kopoáv,

Mbumbukiam ike manqat mbómanqatát, ni zapaya, ta matev ate ndægo-qa yaq-te, Mbumbukiam ni gini-tøkeam.

Pol gekha zapā, Kolin taon-te okhoeav qagoam

¹² Ni nqáneq qati-khambuváp: Ni mōtinōtén, matev nqanek manqei-qape-te nqeimatanam, neka zo mokho-te vōi-matōnumam, ndōgo ndafōyambá neka mbomambá, ate av-té, av Mbumbukiam ndōmbøe-poev. Ni matev ambá av nqægo, manqei-qape-qā matavap loloakh-tē qeitō-matanām. Geté ni Mbumbukiam-qá kuku matev-té qeitō-matanám. ¹³⁻¹⁴ Manqat ndōgo, ni nqei-peawam, ndafōyamba-qapé. Zo kopømbaqapé, mokho tozombo-ndapem. Ta mokho-te ndōugu, mokho manqat nōme mbaín. Zo niqa manqat nōme-qa mokho, mōzondapém. Yaq no tototaná ndōgo: Vaev-te, zo mokho ate ndægo uni zombøé-ndapém. Yaq nigi Evezøza Yesu-qa Khøuwa Kandambaqape-te, até zó-a, kopømbaqapé, niqa yaq-te zōtē-khambuvømém, ate av-té, ni zoqa yaq-te nqati-khambuvap.

¹⁵⁻¹⁶ No qæmatavupam, zo khanakhanákh atozogó, noqa yaq-te. Yaq no āv qatepøotám nqægo: No Masedonia plovins-te tænav, no bugukhokhof, ambá zo-té qatōndo-navín. Yaq nango tōtōndo-qavanín, zo nqawa vøezømetin. Yaq av nqægo, no zo namba tizi:gonín, ambá genø-menasín, neka zo khanakhanakh nōme vozō-ndapemín. Yaq no amba Zudia manqei-te tæmatín, zo ambá zonø-tøkemín.

¹⁷ Ge zō, ndozo-matavap? No matavap sæ-enendtatur? Neka no qæpøoaín, no manqei-qape-qá matev-té qatō-pøogeapatun? Neka no khokhó sæmanqatatur, av nqægo, no matev nōgō, gete matev nōgoāk? Av taoká. ¹⁸ Mbumbukiam, ndego unimanqatín. Ndego mōndæ-otév, ni ambá av nqægo, manqat khokhō seizø-manqatatur, geté matev vini nimatōnumatūn. ¹⁹ Até Yesu Kelisó-a, ndego Mbumbukiam-ge Yo, teqa yaq-te Sailes neka Timoti neka no qati-zømesimam, ndego ambá av nqægo, manqat khokhō sege-manqatām, yaq matavap gè-enendtām. Av taoká. Geté matev ndōgo, ndego ge-einin, tego, ndego ùnime:gonín. ²⁰ Gekha manqa mbusa kopoav-qapē ndōgo, Mbumbukiam ge-aumat, Yesu mōndø-unimanqatintát. Matev mōndø-matōnumám. Yaq nakémbá, ni te mokho-te, āv qazi-manqaté nqægo, “Amén. Nqanek manqat unimanqatín,” neka Mbumbukiam-qa iz bembøē-eqawat. ²¹ Zo neka ni, bazaføgakh Mbumbukiam ni-etøomít, niqa unimanqatin-te Keliso-te bazaføgakh-us tizi-waniapat, neka ndego Nqova Mbomambaqape ande oil me vønimbō-qouz. ²² Neka ndego ni-te mbusa ndømøpá, av nqægo, ni tegí. Nqova Mbomambaqape, ndego gini-etoam, ni mokho-te teyagat, ndego andé khakhatáp, av nqægo, Mbumbukiam ni vaev-te, nōme mba nimbó-etoám.

²³ No Kolin taon-te okhoeav qagoam, av bugukhokhof qatepøoa, zapa ndōgo. No poeveáv, zo viniv nōme tæzø-etoam, neka zoqa matev-qa yaq-te vøzø-ponqōm. No nqanek manqat Mbumbukiam-qá bōi-té qato-manqaté. Ndego mōndæ-otév, noqa manqat unimanqatín. ²⁴ Ni ambá av nqægo, zo kawaenat-qa nizøgō, zoqa unimanqatin-qa yaq-te. Geté ni zó namba zi:sasaeát. Zo khanakhanakh etoam nonqó. Ni mōtinōtén, zo bazaføgakh-us zowaniáp, zoqa unimanqatin-te.

2

¹ Yaq nakémbá, no matavap āv qategó nqægo: No notōndó-navák, zo-te. Soqáín ndōgo, ni mbøni nqawa tøniva. ² No mbøni vaev tæzø-etoam, yaq no ezøqa nōme mbaín, khanakhanakh tinø-etøomem. Zapa ndōgo, no khanakhanakh zo mba zønø-etoám. ³ Yaq nakémbá. Manqat ndōgo, no bugukhokhof qazōndo-peawam, ta zapaya nqáneq qazōnde-peawám: Zoqa matev ambá bugukhokhof zokhakheinømemín. Soqáín ndōgo, no tōtōndonav, yaq mbøni nōvā. Geté no khanakhanakh ndape-qa nogó, zo namba. No

nqæmatavap, no khanakhanakh tønøgoat, yaq até zó-a, zo ate ndøzøte:go, khanakhanakh søzøtumú-goát, no namba.

⁴ No zo pepa bugukhokhof fofogeap-us neka mbøni nqosøgeap-us neka eiv-us no-peaumát. Ta manqat mokho-te ndøgo, no zo ambá av nqægo, mbøni vaev etoam-qa nøzøgoām. Geté no zo zøtezat-qa nøzøgoām, no kuku kandambá zo-te.

Ndego ezoqam, manqa-zapa gego, teqa manqa-zapa, sà bezømbø-navøém

⁵ Ndego ezoqam, ndego mbøni vaev matev gengaz, ndego ambá av nqægo, mbøni vaev matev no nø-etoām. Geté ndego zo ezoqa ewaqape zø-etoám. Unimanqatín, ezoqa ewaqape-té mbá. Soqáin ndøgo, no manqat tækhouwevtet. ⁶ Yaq-fia ndøgo, zo ezoqa bawan-qa qazombotaem, ndøgo ság. Matev nøme, bègǫ. ⁷ Geté zo teqa manqa-zapa, ndakin sà bezømbø-navøém. Neka gèmbø-tøkeém. Soqáin ndøgo, mbøni uni tømboeva, yaq ndego gemø-sanqawām. ⁸ Yaq nakémbá, no nqazø-pouwe: Av qane-ometém: Zo kukú te-te.

⁹ No ta pepa ndøgo, nqáneq qate-peawám: No nøtenat-qa nøgoām, av nqægo, zo bazaføgakh-us tøpøzøté-waniap-a, neka noqa manqat ate ndægo, o-mba tøpøzøté-ndape-a. ¹⁰ Gekha ezoqām ndego, zo teqa manqa-zapazapa, sa tøzømbø-navøemat, yaq até nó-a, segenømbó-navøemat. Manqa-zapa tøgoat, ndego ezoqam gego, no amba sa tønømbø-navøemin, ság, no zo zapaya, Keliso-qa bøi-te, møndønømbø-navøém. ¹¹ No ndøgo, tøté-matanám. Soqáin ndøgo, Saitan ni tinimbi-khavoizam. Zapa ndøgo, ni teqa pøgeap, mizi:nøtén.

Pol Taitus-qa amba ge:vao

¹² No Tloas taon-te qæmø-fakhan, ezoqa Manqat Mbomambaqaape, Keliso-qa yaq-te zømesim-qa, no Evezøza mboqog nømbe-mboqozó. ¹³ Geté no nõfofogeapám. Zapa ndøgo, noge nõfu Taitus, no amba nømbøe-vawám. Geté kha qeiviáv. Yaq no ndigu ezoqam, ouo manqat mba nøzø-eín, Masedonia plovins-te sasa nønnav.

Keliso-gi u-anim, Mbumbukiam-qá bazaføgakh-té ginø-sasaeát

¹⁴ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndøgo, teqa khagua gø-eqawát. Keliso mokho-té qane-eqá. Ndego khanakhanakh-us nde-okho, ezoqa ewaqape teqa khagua eqawat-qa yaq-te nde:zømesim, ndego ni oskia nifikí. Yaq ni mokho-te, nøtenat Keliso-qa yaq-te, manqei-manqei ate ndægot, andé gigiap sisip mbomambaqaape me me:panqavøemét. ¹⁵ Zapa ndøgo, ni Mbumbukiam-te, andé Keliso-qá gigiap sisip mbomambaqaape me nitigú. Nqanek sisip sège-panqavøemét, ti-te ndigu, ndikhandi:zata, ndigu ndisøqøētēt. ¹⁶ Ti-te ndigu, unimanqatinteav ndigu, ta sisip ndøgo, andé peakha vøvánq. Løvøte-té qanø-ituzá. Geté ti-te ndigu, khandi ndindapet, ta sisip ndøgo, mbomambaqaapé. Khandi zø-etoám.

Yaq gê, gekha ezoqám, kopømba ndego, nqanek sasae tego? Khápumu-føgákh. ¹⁷ Ni āv tiuká, av ezoqa nøme ndi:gu, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat nømendim mokho-te, moni qaqasam-qa mba ndigu. Av taoká. Ni nqanek sasae, Mbumbukiam ni-etoám. Neka ni ezoqa khavozumáv. Ni Keliso-gí sasae ezoqám. Ni ezoqa nqati-zømesim, Mbumbukiam-qá bøi-té qeito-manqaté.

3

Kolin ezoqam, ndigu andé Pol-qá pepá

¹ Ge zø, ndozo-matavap? Ni nqanek manqat mokho-te, nikeza kha nqawa eqawat-qa nígu? O gê, ni ezoqa nøme-qa pepa binígu, ndigu amba niqa sasae-qa yaq-te ti:peaomemin, zo vøti-zømasin? O ni zoqa pepa binígu, zo amba niqa sasae-qa yaq-te

tøzøte-peomemin, ezoqa nøme vøti-zømasin? ² Av taoká. Pepa ndøgo, niqa sasae-qa yaq-te, zo zøkezán. Ta pepa ndøgo, niqá mbøni mokho-té qanu-peawáp. Ezoqa ewaqape kopømbá, segéqeivát neka segé-geve:mát. ³ Nqanek pepa Keliso ndøpeawám. Ndøgo bavokho-qapé. Niqa sasae mokho-té qando-fakhán. Ndøgo ambá av nqægo, pën qane-peawáp. Geté Mbumbukiam-gé Nqova Mbomambaqapé qane-peawáp. Neka ndøgo ambá av nqægo, nandi-tē qano-peawáp, av Mozes-qa guguna manqat ndæpeawap. Geté ezoqam-qá mbøni-té qanu-peawáp.

⁴ Ni nqanek manqat nqeimanqate, zapa ndøgo. Ni Mbumbukiam-te mbá qeitøtaná, ndego ni Keliso mokho-te nqanek sasae gini-etoam. ⁵ Ni matavapøteáv, av nqægo, ni kopømbaqapē, nqanek sasae teigoat. Geté ni møtinøtén, bazaføgakh Mbumbukiam ni-etoám, nqanek sasae-te. ⁶ Bazaføgakh ndégo tini-etoám, ezoqa teqa poev matev ndakinak-qa yaq-te nqati-zømesim. Nqanek poev matev ndakinak, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, viní. Av taoká, av Mozes-qa guguna manqat ndægo, mbuk-te ndøpeawap. Geté ndøgo, Nqova Mbomambaqape-té qando-okhó. Mozes-qa guguna manqat, ni løvøte ni-etoám. Geté Nqova, ndego khandi ni-etoám.

Nqova Mbomambaqape-qa tatas neka waev, ùnime:-løvú, Mozes-qa guguna manqat-qa tatas neka waev

⁷ Mozes-qa guguna manqat, ndøgo nandi-te qo:peaupam, neka løvøte ndøni-etoam, waev-us neka tatas-us ndofakhán. Ta khøuwa-te ndøgo, Mozes nqanek manqat gendap, yaq Izlael ezoqam teqa bugug-te, amba me:kewagám. Zapa ndøgo, taqa waev-qape, khápumu-khouwév. Geté vaev-te, ta waev ndøgo, sège-khapelavøqase-tát. ⁸ Nqanek Mozes-qa guguna manqat, waev-us neka tatas-us qafakhan, yaq gē, Nqova Mbomambaqape-qa sasae-qa yaq-te, áv khané:go? Teqa sasae-qa waev neka tatas ùnime:-løvú, Mozes-qa guguna manqat-qa waev neka tatas. ⁹ Unimanqatin. Mozes-qa guguna manqat, ndøgo ezoqa manqa-zapazapa-us ndivewe neka løvøte-te ndø-abam, taqa tatas kandambá. Geté matev ndøgo, ta mokho-te ni Mbumbukiam-qa bøi-te tizi-ndaføyamba-en, ndøgo tatas neka waev nøme mba mo:gó. Kandambá tantáv. ¹⁰ Mozes-qa guguna manqat-qa tatas neka waev, matev ndakinak-qa tatas neka waev namba toqote-khamas, yaq ndøgo Mozes-qa guguna manqat, tatas andé mbaín. Møndømømbo-navøém. ¹¹ Ta matev ndøgo, ndakin sa nqanavøemtet, taqa tatas neka waev kandambá qagoam. Geté matev ndakinak ndøgo, miavmiav ndøgo, ùnime:-løvú, ta matev ndøgo, av bugukhokhof qægoam.

¹² Unimanqatin. Ni teitotaná ndøgo: Nqanek matev ndakinak, miavmiav ndøgoát. Yaq nakémbá, ni nqanek sasae, kha føgakh-mbá qatigú. Mivi mbain. ¹³ Ni áv tiuká, av Mozes nde:go, ndego ekeza bugug-te ndabua go:khafuzin, yaq Izlael ezoqam kopømba mbain qagoam, teqa bugug-qa waev giqeivim, ndøgo vaev-te qamø-navøem.

¹⁴ Izlael ezoqam, tiqa wema gètókám. Até ndakín-a, zua zøtokeáp. Mbumbukiam-qa poev gigeveømemin, ndego ibugukhokhof ti namba ge:-unimanqatin, ndigu mokho ndapemáv. Ta manqat ndøgo, andé ndabua me zømbe-khafuzú. Até ndakín-a. Nqanek andé ndabua me ndøzømbe-khafuzu, Keliso mba zømbé-oqoá. ¹⁵ Até ndakin khøuwa-té-a, ndigu Mozes-qa manqat gigeve:matun, tiqa wema-te, andé ndabua me zømbe-khafuzú. ¹⁶ Geté gekha ezoqám ndego, Evezøza-te teqambun, ta ndabua ndøgo, ndømbo-oqoé. ¹⁷ Nqanek manqat Evezøza-qa yaq-te, Evezøza-gé Nqova me:manqaté. Yaq Evezøza-ge Nqova, ezoqa namba te:goat, ndego ezoqam, gigiap o matev kopømba mbain tøløvønøvupat. Geté ndego møndømbo-nqovovøém. ¹⁸ Ni Klisten ezoqam, niqa bugug-te ndabua khafuzuáv. Geté ni-te, Evezøza-qá waev ndogamewáp. Yaq ndego Evezøza, Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, ni gè-enendtét, atema ni ande teqa bugug me

vizimó-kewāg. Yaq Evezøza-qa waev, nøme mba mó:sanqatáv, niqa kha-te. Yaq sa tønó-khouwevtét.

4

Pol sègemát, Mbumbukiam-qa sasae-te

¹ Mbumbukiam ni nqanek sasae, ekeza tanakh matev-té genøni-etoám. Yaq nakémbá ni yovitáv. Geté sèi-apét. ² Ni matev khonoam-te gonemáv neka matev mivi-us gonemáv, neka ni ezoqa khavozumáv, neka ni Mbumbukiam-qa Manqat køfigimáv. Av taoká. Ni ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat, teqá bøi-té qeitø-zømesím. Yaq manqat ndøgo, ni nqati-zømesim, unimanqatín. Gekha ezoqām ndigu, matavap egeiegei ndøzøgo, ndigu møndæzøté, noqa manqat unimanqatín. ³ Manqat ndøgo, ni ezoqa nqati-zømesim, ambá av nqægo, mokho manqāt. Geté niqa manqat, mokho manqat ti-te mba ndígu tøgó, ndigu tisoqoéz. ⁴ Saitan, ndego manqei-qape-ge mbumbukiam, ndego tiqa wema møndøzø-tokéam, ndigu unimanqatinteav ndigu. Yaq ndigu kopømba mbaín, Manqat Mbomambaqape-qa waev vøe-qeivāt, ndøgo Keliso mokho-te ndøndokhaev, ndego ande Mbumbukiam-qa bugug me nde:keoge. ⁵ Ni ezoqa ambá av nqægo, nikezan-qā yaq-tē qati-zømesím. Geté ni Evezøza Yesu Keliso-qá yaq-té qati-zømesím. Ni zogí sasae ezoqám. Nqanek sasae, Yesu ni-etoám. ⁶ Ndego Mbumbukiam, ndego av ge:-ein nqægo, “Waev bekhā, bøvun mokho-te,” ndego até niqá mbøni-té-a, waev vøu-sanqatav. Yaq ni mokho-te, até ezoqa nømé-a, Mbumbukiam-qa waev betēzøtez, ta waev ndøgo, Yesu Keliso-qa bugug-te ndøkhaev.

Mbumbukiam matev mbomømboma, andé manqei pot-té genø-nqeitám

⁷ Ta matev mbomømboma, Mbumbukiam gini-etoam, ni manqei-qape ezoqam-qá kha-té qanu:gú. Geté niqa kha ndøgo, andé manqei pót. Gémozkuvøém. Yaq ezoqa āv giabiti-qeiví nqægo, bazaføgakh kandambaqape, ni mokho-te nqøu-sasaeat, Mbumbukiam-té qando-okhó, ambá ndøgo, nikezan-tē qando-okhō. ⁸ Ni-te, matev soqøsoqa vinivinimba kandambá nqafakhanam. Geté ni tokhonøateáv. Khøuwa nøme, ni āv qati-bevøpemín nqægo, “Av khazí-gonēm ndakin,” geté ni yovitáv. ⁹ Ezoqa ni ngiænoat-qa ndøgó. Geté Mbumbukiam ni nøuvindáv. Neka ezoqa ni kha nikhanæmatún. Geté ni løvøte qeivupáv. ¹⁰ Niqa kha-te, ni andé Yesu-qá løvøte matev nitindapé. Nqanek matev ndøgo tøndefakhaté: Niqa kha mokho-te, até Yesu-qá khandí-a, betē-veveam. ¹¹ Unimanqatín. Ni nqeikhandí:nát. Geté niqa kha, oskia løvøte-té qeitø-awám, Yesu zapaya. Niqa kha, løvøte khá. Geté ta kha mokho-te ndøgo, até Yesu-qá khandí-a, tàbete-veveám. ¹² Yaq av nqægo, ni ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat nqati-zømesim, ndøgo ni løvøte ni-etoám. Geté zo khandí zø-etoám.

¹³ Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No Mbumbukiam, mðe-unimanqatín. Yaq nakémbá, no manqat qæ-ein.” Ni nqova kopó, ndego ezoqa namba, nqanek manqat ge-ein. Até ní-a, ni nñ-unimanqatínát. Yaq nakémbá, ni manqat nqeimanqate. ¹⁴ Ni møtinøtén, Mbumbukiam, ndego nigi Evezøza Yesu, løvøte-te gekhandi:v, ndego até ní-a, løvøte-te vøkhandí:n. Yaq ndego ni ekeza megemege-té genø-ám. Zó namba mé:-ám.

¹⁵ Nqanek matev ate ndægo, ni-te nqafakhanam, zo tøke nonqó qanimbi-fakhanám. Yaq ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa kuku matev, ezoqa nøme mba mó:khatób, Yesu-te, yaq ndigu Mbumbukiam ike manqat bembøe-manqate neka Mbumbukiam-qa iz betē-eqawat.

¹⁶ Yaq nakémbá ni yovitáv. Geté seï-apét. Unimanqatín. Niqa kha-qa bazaføgakh, sègenavøemtét. Geté niqa mokho-te, ni khøuwa ate ndægot, sèi-ndakinak-entét. ¹⁷ Matev

føgøføgakh ndøgo, ni-te nqafakhanam, ndøgo ibu-ibus nonqó. Uni viniv-ín mbá. Geté vaev-te, ta matev mokho-te, matev mbomambaqape ndøfakhán. Ndøgo segémá. Miavmiáv. Neka ndøgo unimé:-løvuuám, matev ate ndægo, av ndakin nqanimbi-fakhanam. ¹⁸Yaq nakémbá. Ni kha-mba, ambá ndøgo teimbo-ovē, bøi nqati-qeivi. Geté kha-mba ndøgo teimbo-ové, bøi qeivupav ndøgo. Zapa ndøgo, gigiap ndøgo, bøi nqazi-qeivi, ndøgo ibu-ibus nonqó. Geté qeivupav ndøgo, miavmiav gigiáp.

5

Manqei-qape kha neka kha ndakinak-qa yaq-te

¹Ni mīzi:nōtén, niqa manqei-qape kha tōsoqa, ndøgo ande palai khoev me nqawev, yaq Mbumbukiam ni andé khoev ndakinak me nimbí-etoám, yan-te nqo:go. Ta khoev ndøgo, ambá av nqægo, ezoqa ndøpuanumatūn. Geté Mbumbukiam ekezan ndøpuán. Ta khoev ndøgo, miavmiav ndøpuatét. Ndøgo niqá kha ndakinák. ²Ni nqanek kha-te nqaziyage, nqosøgeap zimboyogé. Esevem-ús. Neka ni tizimbo-endáp ndøgo: Kha ndakinak ande ndabua ndakinak me zimí-uzám, ndøgo yan-te tøndowav. ³Soqáin ndøgo, ni ande naqei-av me tizi:goat, niqa manqei-qape kha tizi-ivøvem. ⁴Unimanqatín. Ni nqanek manqei-qape kha-te nqazigu, ni zī-esevém. Zapa ndøgo, viniv khápumu-khouwév. Ni poeveáv, niqa manqei-qape kha, ande ndabua me tizi-khofoe. Soqáin ndøgo, ni ande naqei-av me tizi:goat. Geté ni kha ndakinak, ande ndabua me uzam-qa zi:gú. Yaq niqa manqei-qape kha, andé khandi ndøkhóug. ⁵Mbumbukiam ndøkhakheinømbém, kha ndakinak tizindapem. Ndego Nqova Mbomambaqape gini-etoam, ndøgo andé khakhatáp, av nqægo, ndego ni até kha ndakinák-a, vøní-etoám.

⁶Yaq nakémbá, ni kha føgakh-mba oskia nigú. Ni mīzi:nōtén, ni nqanek manqei-qape kha-te nqaziyage, ni Evezøza-qa khoev-te fakhaneáv. Zuá. ⁷Ni ndakin nqaziyage, sīzi-unimanqatinát. Matev qeivi zuá. ⁸Geté ni kha føgakh-mbá. Ni manqei-qape kha, ndøgo ande palai khoev me nqawev, ivøve-qa nimbogó, neka Evezøzá namba yage-qa nigú, teqa khoev-te ndøgo. ⁹Geté oskiá ndøgo, ni Evezøza-qa khoev-te é-ndeimø-fakhán, o, manqei-qape-te zua niyagē, ni bazaføgakh ni-asøzú, ndego khanakhanakh etoam-qa nimbogó. ¹⁰Zapa ndøgo, ni ate nqazi:gu, Keliso-qá megemege-té qabizimø-waním, manqa bizimø-ovømem. Yaq ni yaq-fia āv qazimí-upøgím, av nqanek manqei-qape kha-te, matev mbomømboma o soqøsoqa nqazi-matanam.

Mbumbukiam ezoqa nqawa tøkuzuat-qa ndøgó, ekezan namba

¹¹Ni mōtinōtén, Evezøza ni matev, ndøni-geveá. Yaq nakémbá, ni nimbvizáp, neka ezoqa Mbumbukiam-te yozoat-qa nizøgó. Ndego ni mōndæ-otév. Yaq no tototaná ndøgo: Até zó-a, zo mōzøte-zøtéz, niqa matev eqeieqei. ¹²Ni ambá av nqægo, nikeza kha eqawat-qa nigū, zoqa bøi-te. Av taoká. Geté ni zo zømesim-qa nizøgó, av nqægo, zo ni tōzøte-khambuvupat, ndøgo kopømbá. Yaq av nqægo, zo kopømbaqapé, ndigu ezoqam sozozø-qavøitát, ndigu ndimatavap av nqægo, gigiap-qape ndøgo, bøi toqote-qeivat, ambā ndøgo, ezoqam-qa mbøni-te nqøugu. ¹³Ni matavap mbain teigoat, av ezoqa nøme ndi:manqate, ni Mbumbukiam-qá iz eqawat nonqo nigú. Geté ni matavap eqeieqei tønigoat, ni zo nitigú. ¹⁴Ni Keliso-qá kuku matev ndønøzøngím. Ni āv qati-unimanqatinát nqægo: Ezoqa kopo, ezoqa ewaqape-qa ndønaním. Yaq te mokho-te, até ní-a, ni ate nqazi:gu, vizī-pakhaen. Ni awenege matev-te, sekemba yageapáv. ¹⁵Ndego ezoqa ewaqape-qa, ndøgo tenenaním: Gekha ezoqām ndigu, ndiyage, ndigu ambá av nqægo, ekeza kha-qa beyagē, geté teqa ndégo tiabiti-yagé, ndego tiqa genanim neka løvøte-te vøndō-khandi:v.

¹⁶ Yaq nakémbá. Ni ezoqa nõme sekemba gevezoatáv, av manqei-qape ezoqam ndi:matanam. Até Kelisó-a, ndego ni bugukhokhof qeigeveitam, av manqei-qape ezoqam ndi:matanam, ni ndakin av nqægo sekemba geveuatáv. ¹⁷ Gekha ezoqam ndego, Keliso mokho-te ndeyage, ndego møndø-ndakinak-év. Awenege matev, møndømø-navøém. Yaq nqáe! Matev ndakinak ndøngáz. ¹⁸ Nqanek matev ate ndægo, Mbumbukiam-té qando-okhó. Ndego ni Keliso mokho-te, nqawa ekezan namba me:tøkunú, neka ni nqanek sasae vøni-etoam, ta mokho-te ndøgo, atē ezoqa nõmē-a, Mbumbukiam namba betē-tøkuanem. ¹⁹ Manqat ni ezoqa nqati-zømesim, nqánek: Keliso mokho-te, Mbumbukiam mu:goám. Yaq Mbumbukiam te mokho-te ndego, manqei-qape ezoqam vøtøkuzu, ekezan namba. Yaq ndego ezoqam-qa manqazapazapa, sekemba matavupáv. Manqat nqánek, Mbumbukiam ni gini-etoam, ezoqa tøti-zømesimat. Ndego ezoqa nqawa tøkuzuat-qa ndøgó, ekezan namba.

²⁰ Ni Keliso-qá iz-té qeinøzø-manqaté. Ni mokho-te, Mbumbukiam ezoqa ekezan zø-akhayám. Ni ezoqa Keliso-qa iz-te nqeižø-pouwe: Zo Mbumbukiam-té qando-okhó neka teqa tøkuaat matev vøndapem. ²¹ Keliso, ndego manqazapa-qase goneáv. Geté Mbumbukiam, niqa manqazapa ate ndægo, Keliso-té geno:vé, yaq ni te mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te bizimī-ndaføyamba-en.

6

¹ Ni Mbumbukiam namba nqeisasaeat, ni nqeižø-pouwe: Zo Mbumbukiam-qa kuku matev qazondapem, até vøwaní, ta mokho-te ndøugu. Soqaín ndøgo, zo khokho sa qazondapem. ² Mbumbukiam av gene-manqaté nqægo,

“Khøuwa eqeieqei qandap,
no qoqa guliguli manqat mðe-ewág.
No mætaqa-tøké,

ta khøuwa-te ndøgo, no qæzav, ezoqa tækhandi:z.”
Nqáe! Khøuwa eqeieqei ndakín. Khøuwa ndøgo, Mbumbukiam gezav, ezoqa tekhandi:z, ndakín.

Keliso-gi u-anim, Mbumbukiam-qa sasae-te, viniv kandakanda ndi-eqawat

³ Ni matev eqeieqei mba nimbopáev. Soqaín ndøgo, niqa matev ezoqa tiqa unimanqatin-te tøkhaosam neka ezoqa Mbumbukiam-qa sasae vøngenøitāt. ⁴ Geté gekha matēv ndøgo, nqani-fakhanam, ni av qati-vøndøzú nqægo: Ni Mbumbukiam-gí sasae ezoqám. Potonam matev neka ngenøgim matev neka gekha matev føgøføgakh nqani-fakhanam, ni bazaføgakh-us niwaniáp. ⁵ Ni gèzitangatún, ndimbula-te vønqeiindumatun. Neka ni vøngeandumatun. Ni sasae føgøføgakh nigoatún, neka khøuwa nõme, ni venanqei sømbiam kopømba mbaín, neka ifi nivinumátún. ⁶ Ni matev eqeieqei-té qeiyaagé, neka nøtenat nigú. Ni ezoqa matev aiyaiyav-te neka kuku matev-us nizøgó. Mbumbukiam-gé Nqova mu:sasaeát, ni mokho-te. Neka niqa kuku matev, ezoqa nõme-te, ngusum-te mba khazeáv. ⁷ Ni ezoqa unimanqatin manqat mba nizø-manqaté. Ni Mbumbukiam-qá bazaføgakh-té qeitø-sasaeát neka matev eqeieqei nigoatún. Ndøgo niqá nakhag gigiáp, nõfe nonqo neká khakhazam nonqo. ⁸ Ezoqa nõme, gínivizáp. Geté nõme ndigu, mivi ni-etoumatún. Ezoqa nõme, iz gíni-eqawát. Geté nõme ndigu, iz gínivoát. Ezoqa nõme, ni khavozam ezoqam mi:næná. Geté ni unimanqatin manqat mba nimanqaté. ⁹ Ezoqa nõme, ni khokho ezoqam mi:næná. Geté nõme ndigu, ni møndæzøté. Ni ambá nipakhaenín. Geté, nqáe! Ni khandi zua nigú. Ni gèzitangatún. Geté ni løvøte, etopøteáv. ¹⁰ Ni mbøni nivavatún. Geté ni khanakhanakh oskia ni-asøtvé. Ni gigiap-av ezoqám. Geté ni mokho-te, ezoqa kopoáv, andé ge-gigiap-kopoav-ezoqam-éz. Ni zenda-zenda mbá qatiyaagé. Geté Keliso mokho-te, ate ndægo, niqá.

¹¹ Zo Kolin-ak. Ni manqat ndaføyambá seizø-manqatám. Ni kuku kandambá zo-te. ¹² Ni ambá av nqægo, kuku matev gëmøni-navøēm zo-te. Geté zo zøkezan zoto-tokém, niqa kuku matev. ¹³ No zo ndakin, andé nogi nakheis me nøzømbe-manqaté. Zo āv tønematanám, av ni nqæizømbe-matanam. Até zó-a, zo kuku yà bezøgó ni-te.

Ni ezoqa namba bizi-tøkuànēm, ndigu unimanqatinteav ndigu

¹⁴ Zo ti namba me:tøkùát, ndigu unimanqatinteav ndigu. Gê, matev eqeieqei neka matev soqain, áv khané-tøkuā? Neka gê, waev bøivun namba, áv khané-tøkuā? Kopømba mbaín! ¹⁵ Yaq gê, Keliso nqova soqaqape namba, nqova kopo-te áv kiníyagát? Neka gê, ezoqam nde-unimanqatinat, áv kené-tøkuā, ezoqa nøme namba, ndego unimanqatinteav ndego? ¹⁶ Yaq gê, Mbumbukiam-qa khoev, tae khøwiap namba áv khané-tøkuā? Nakhoa mbaín. Zo møzøte-zøté. Mbumbukiam-qa khoev, ní, ndego khandi miav-ak Mbumbukiam. Ndegø ekezan, āv gene-eín nqægo,

“No ezoqám namba nøtéyagát
neka no ti mokho-té tótú:-okhoát.
No tigí Mbumbukiam tægoát
neka ndigu nogi ezoqam vøgoát.

¹⁷ Neka Evezøza manqat nøme, āv gene-manqaté nqægo:
Vøziváz ndigu, neka ti-te vøqataz.
Neka gigiap ndøgo, noqa bøi-te soqain ndøgo,
kha mbokhanøzēm.
Yaq no zo ndækhatób.

¹⁸ Neka Evezøza, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, manqat nøme āv gene-manqaté nqægo:
No Zøve nøzøgoát
neka zo nogi nakhei angana
neka nakhei mbasi vozonø-goát.”

7

¹ Nøfuap mbomømboma! Mbumbukiam nqanek manqa mbusa mbomømboma ate ndægo gini-awam, yaq gekha manqa-zapazapā ndøgo, kha-te o matavap-te qazimatønnumatun, zí-ivøvém. Ni Mbumbukiam-qa mokho-té qabizu:gú. Vizap-ús. Neka bazaføgakh bizi-asøzú, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei bizíyage.

Taitus Kolin ezoqam-qa yaq-te emanqat gevotot, Pol khanakhanakh kandambá gendap

² Ni zoqa mbøni, vøni-mboqoá. Ni ezoqam-te manqa-zapazapa goneáv, neka ezoqa kopo ngi:wateáv. Neka ni ezoqam-te, gigiap aqonøpøteáv. ³ No nqanek manqat, ambá av nqægo, zo vøzoat-qa nømanqatē. Av taoká. No møezø-eín. Ni kuku kandambá zo-te, neka ni kuku até ginígoát, oskiá ndøgo, zo namba tizi:-pakhaen o zo namba tizi:yagat. ⁴ No zo nò-unimanqatinát. Neka nøte-khambuváp, zo. No zoqa yaq-te nqate-matavap, niqa yage føgakh-qa mokho-te, no kha nømbe-føgakhát. Neka no khanakhanakh kandambá.

⁵ Ni Masedonia plovins-te qeimø-fakhan, ni viniv kandambá, qani-fakhanumam. Pusup mbaín. Bavokho ndøgo, gñi-ponqomám, neka ni mokho-te, møe neka fofogep vønigoam. ⁶ Geté Mbumbukiam, ndego ezoqa kha føgakh matev ndezø-etoam, ndigu mbøni ndøzøvaev, ndego kha føgakh ni-etoám, Taitus gendowav. ⁷ Geté Mbumbukiam ni kha føgakh ta-mbá mbá ndøgo, gini-etoam, Taitus gegeavun, geté até ndøgó-a, ndego zoqa yaq-te manqat gini-ein, av matev mbomømboma qazømbøe-matønnumam. Neka ndego nøme āv gene-eín nqægo: Zo vao kandambá no-te, neka zo tanakh zøgó, av

qazøte-matønømem, neka no ndøzønōmbō-vīgim. No nqanek manqat qæ-ewag, no khanakhanakh kandambá qændap.

⁸⁻⁹ Ta pepa ndøgo, no bugukhokhof qatøndo-peawam, zo mbøni zømbevá. Unimanqatin, no qæmatavupam, zapá sætøndo-khofotáv. Geté no ndakin khanakhanákh, taqa yaq-te ndøgo, no qatøndo-khofotav. Zapa ndøgo, zo mbøni vaev-qase ambá qazøte-ndapém. Geté ta mbøni vaev matev mokho-te, zo Mbumbukiam-té qazonø-qambúz. Zoqa mbøni vaev matev mokho-te, Mbumbukiam ndøsasaetám. Yaq av nqægo, noqa pepa mokho-te ndøgo, zo soqain-qase qeiviáv. ¹⁰ Mbøni vaev matev av nqægo, Mbumbukiam-te ndøndo-fakhate, ndøgo ezoqa gèzøtøkeé, yaq ndigu Mbumbukiam-te vø-qambuzin, neka khandi vøndapemín. Mbøni vaev matev av nqægo-qa yaq-te, tanakh mbain taqagoat, kopømbá. Geté manqei-qape mbøni vaev matev, ezoqa løvøte-té qanø-ituzá. ¹¹ Nqáe! Zoqa mbøni vaev matev mokho-te, Mbumbukiam matev qaniqaním gezø-matønumam. Zo ndakin Mbumbukiam-qá poev matev paev-qa mba zombogó. Neka zo āv qazøte-matøvemém nqægo: Matev ndøgo, zo mokho-te qando-fakhan, soqaqapé. Neka zo møe. Soqain ndøgo, manqa-zapa nøme av nqægo tøzøfakhan. Neka zo vao kandambá no-te. Neka zo ndego ezoqam, manqa-zapa gego, mðzo-guguím. Ta matev ate ndægo, zo ni āv qazøte-nømand nqægo: Zo nakhoa eqeieqei geve-qa zogó.

¹² Ta pepa ndøgo, no qatøndo-peawam, no ambá te zapaya ndēgo, tøtønde-peawām, ndego ezoqam, manqa-zapa gego o te zapaya ndego, manqa-zapa gembogo. Geté no nqanek pepa ndøgo tøtønde-peawám: Zo Mbumbukiam-qa megemege-te, āv qane-vøndøzém nqægo: Zo kuku ni-te neka zo niqa manqat o-mba zotondapé. ¹³ Ni kha møndøni-føgákh, taqa yaq-te.

Geté taqa yaq-te mbá mbá. Ni kha nøme mba ndøgo tønimbī-føgákh neka khanakhanakh vøindapem, Taitus manqat gini-ein, av nqægo, zo ate ndøzøte-go, qazombo-tøkeam neka mokho-te vozombō-eqeieqei-tam. ¹⁴ No Taitus-te, nøte-khambuvupám, zo zapaya. Yaq zo mðzo-vøndøzém, av nqægo, noqa manqat unimanqatin, neka zo ni mivi etopøteáv, taqa yaq-te. Manqat ate ndægo, ni zo qeizø-manqatam, unimanqatin. Yaq ndakin, até niqá khambuvap manqát-a, zoqa yaq-te Taitus qeimbo-einim, ndøgo møndø-unimanqatin. ¹⁵ Taitus zo-te gegeavun, yaq zo mðzo-khatowém, møe-ús neka vizap-ús, neka teqa manqat o-mba vøzømbøe-ndapem. Yaq matavap qambo-vesezin, ndego kuku kandambá zo-te. ¹⁶ No khanakhanakh kandambá. Zapa ndøgo, no āv qate-unimanqatinát nqægo: Zo matev eqeieqei sozógót.

8

Etoam matev eqeieqei-qa yaq-te

¹ Nøfuap! Ni zo zøtezat-qa nizógó, av nqægo: Mbumbukiam Klisten bawabawan mokho-te, Masedonia plovins-te ndøgo, teqa kuku matev mokho-te, matev kandakandá gematønumam. ² Ndigu viniv-qape, ambá qane-khamasimám. Geté ndigu khanakhanakh kandambá. Ndigu gigiap andé mbaín. Geté tiqa khanakhanakh mokho-te, ndigu Klisten ezoqa nøme, tøke kandambá gizøgo. ³ No zo āv qate-unimanqatinát nqægo: Ndigu gigiap mbain ambá ginigú. Neka ambá kopømba mbaín, ezoqa nøme tizøtøke. Geté ndigu nøme mba zømbo-etoám. Ekeza poev-té ginøgoném. ⁴ Ndigu ekezan mbá segeni-viám, av nqægo, “Até ní-a, ni ndigu Klisten ezoqam, gigiap-av ndigu, ndøgo Zudia manqei-te ndiyage, ambá nizø-tøkeín, moni vøizø-khofotazin.” ⁵ Ni qeimataavupam, ndigu moni-qasi mba ndø-etøomém. Geté ndigu bugukhokhof, ekeza kha, Evezøza mbo-etøomém, yaq vaev até ní-a, ande ekeza kha me vønimbī-etoam. Ndigu Mbumbukiam-qá poev mbopaevém, taqa yaq-te.

⁶ Yaq ta zapaya ndøgo, ni Taitus āv qeimbøe-viømém nqægo: Ndego até zo mokho-té-a, ta tanakh matev sasae ndøgo, gengaz, zo ndigu Klisten ezoqa zapaya moni nqazo-pisam, ùni betekhóu. ⁷ Zo andé gigiap kopoav ezoqám. Zo Mbumbukiam bazaføgakh-us zo-unimanqatinát, neka teqa manqat eqeieqei zomanqaté. Neka zo zøtezat kandambá. Neka zo Mbumbukiam-qá sasae gone-qa zogó. Neka zo mokho-te, kuku kandambá. Ta kuku matev ndøgo, ni-té qazoqeivám. Yaq nakémbá, zo ande gigiap kopoav ezoqa me ndøzøte-go, zoqa tøke matev até kandambaqape bezøgó, ti-te ndigu, Zudia Klisten ezoqam.

⁸ No nøzø-pouweák, av nqægo, zo vøzøtøkē. Geté no tiqa yaq-te zømesim-qa nøzøgoám, ndigu Klisten ezoqa nøme ndizøtøke. Yaq no qeivi-qa nogó, av nqægo, até zoqá kuku matév-a, unimanqatín tøpøtégo-a. ⁹ Zo møzøte-zøté, nigi Evezøza Yesu Keliso, ndego kuku kandambá gego ni-te. Ndego gigiap kopoav ezoqam ndøgoám. Geté ndego møndømø-gigiapav-ezoqam-év. Zo me:gó. Ndego tenegó ndøgo, teqa gigiap-av matev mokho-te, zo andé tønne-gigiap-kopoav-ezoqam-éz.

¹⁰ Moni pisam-qa yaq-te, noqa matavap nqáne: Zo-te qanimáv, zo moni tozo-etømem, ndigu Klisten ezoqam nonqo. Viav nøme qagoam, zo matavap é-mozoto-veém, taqa yaq-te, neka moni pisam é-vozotō-ngazem. ¹¹ Yaq ndakin matev vøkhóuím, zo qazongazem. Av zo matavap qazøte-veem, taqa yaq-te, zo ndakin nqanek matev āv tøzøté-khouím. Khanakhanakh-ús. Gekha moní ndigu, zo kopømba ndøgo, tozozø-etoam, sègezø-etoám. ¹² Qo tøke-qa toqogoat, yaq Mbumbukiam ndøqa-khatiú, qoqa tøke matev. Ndego qoqa etoam matev, ndøgo tenékhamás, av gigiap nandaqambe:go. Geté gigiap mbain toqogoat, etoam nonqo, ság, etopøteav tøgoat.

¹³ Noqa poev ambá av nqægo, zo ndigu zogi moni ate ndi:gu tozozø-etoam, yaq zo zenda-zenda mbā sozōwān. Geté no āv qanømbe-poév nqægo: Matev sà betumuví. ¹⁴ Ndakin zo gigiap kopoáv nandøzøgo. Yaq zoqa gigiap nandav, zo kopømbá, zozømbé-tøké, ndigu ndikhakhambaezat. Yaq vaev ndigu tizøtøké, ndigu gigiap kopoav tøzøgoat, gete zo tozo-khakhambaeztat. Yaq av nqægo, matev sugumú-víat. ¹⁵ Yaq matev āv qanégoát, av Mbumbukiam-qa Manqat, Izlael ezoqam-qa yaq-te nqæpeawap, ndigu leg-av manqei-te mana gipizumam, “Gekha ezoqám ndigu, kopoav gipizam, ndigu ambá av nqægo, mana khåpe zømbe-khouwēv. Neka gekha ezoqám ndigu, khapelavøqase gipizam, ndigu ambá av nqægo, mana khapémbá. Geté ezoqa ewaqape kopømbá gigoam.”

Ezoqa misika-qa yaq-te, Kolin taon-te tizav

¹⁶ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndøgo, ndego Taitus kuku matev zo-te, āv gembøe-etoám, av no nqanømbe:go. ¹⁷ No qamboviam, zo-te tewav, yaq ndego nakhamas-té qanømbo-pøe. Ndego matavap av nqægo, é-møndømbøe-goám. ¹⁸ Ni te namba, até ezoqa nømé-a, nikhofotaváv. Ngenek nigi Klisten nøfu, Klisten bawabawan ate ndægot, gèmbovizáp. Zapa ndøgo, teqa Manqat Mbomambaqape nømendim matev qanimáv. ¹⁹ Klisten bawabawan ezoqam, ngenek até nqanek sasae-té-a, vøveatøvem: Ngenek ní namba bati-apét, Klisten ezoqam tøke nonqo moni, Zelusalem taon-te batí-ndapavet. Ni tøtigút ndøgo: Evezøza-qá iz be-eqawát neka ndigu Klisten ezoqam betèqeivim, av nqægo, ni ndigu tøke-qa nizøgō.

²⁰ Ni sa teitumu-apet, zapa ndøgo: Soqáin ndøgo, ezoqa niqa manqa tigeve:mat, ni tiqa etoam matev kandambaqape nqeigeazoat. ²¹ Ni matev eqeieqei gone-qa nigú. Ambá ndøgo, Evezøza-qā bøi-te mbā, geté até ezoqam-qá bøi-té-a.

²² Ndigu ezoqa menas namba, nigi Klisten nøfu nøme nikhofotaváv. Ni teqa yage møiqeivám. Khøuwa kopoáv neka matev vinivinimbá. Neka ni møtinøtén: Ndego ezoqa tøke-qa zogó. Yaq ndakin, ndego zoqa yaq-te ge-ewag, av zo ndigu Klisten ezoqa

nøme tøke-qa ndozogo, ndego ti namba okho-qa nøme mba mo:gó, nqanek sasae-te bezømbëtøke.

²³ Yaq Taitus-qa yaq-te, ndego nogé yaq táng. Ndego no sasae namba, nítigú, zo nonqo. Neka ndigu nøfuap menas nøme, zo-te tinduzav, ndigu Klisten bawabawan-qa iz-té gindúzáv. Tiqa sasae, ndigu Keliso-qa iz me:eqawát. ²⁴ Yaq nakémbá, zo nginik ezoqam vøkhatób. Kuku matev-ús. Yaq Klisten bawabawan nøme, āv giabiti-qeivím nqægo, ni zo nqati-khambuvap, ndøgo unimanqatín.

9

Manqat nøme, tiqa tøke-qa yaq-te, ndigu Klisten ezoqam-te tikhofotøvem, ndigu Zudia manqei-te ndiyage

¹ No manqat kandambaqape nøme peawapøteav tøgoat, zoqa tøke-qa yaq-te, Mbumbukiam-gi ezoqam-te, ndigu Zudia manqei-te ndiyage, kopømbá. ² No møtenøtén, zo tøke-qa zogó. No taqa yaq-te, nøte-khambuvupám, ti-te ndigu, Masedonia plovins-te ndiyage. No ndigu āv qazømbe-eín nqægo: Zo Akaya plovins-te ndozoyage, mòzo-khakheinám. Viav nøme qagoam, zo moni asøsam é-mozongazém. Yaq ndigu zoqa poev-qa yaq-te giyogem, ndigu Klisten ezoqam tozozø-tøke, yaq ate ndigú-a, poev āv tiniveém. Ezoqa kopoáv. ³ No nginik nøfuap ndøgo tøte-khofotaváv: Soqaín ndøgo, no zoqa yaq-te khokho sa qate-khambuvupam. Geté no tønøpoév ndøgo: Zo é-mozoto-khakheinám, av no zoqa yaq-te qate-eín. ⁴ Soqaín ndøgo, Masedonia plovins-ak no namba titøndu-niav, yaq ndigu tiqeivim av nqægo, zo khakheinøpøteāv, yaq ni mivi teindapem, taqa yaq-te. Geté ni mbá mbá. Até zó-a, zo mivi vozø-ndapemín. ⁵ Yaq nakémbá, no āv qate-matøvé m nqægo: No nginik nøfuap, båtøndokhæ-khofotáz, zoqa etoam matev bēkhakheinømem, av bugukhokhof manqa mbusa qazønimbi-ve. Yaq zoqa etoam matev, khakheitáp segégoát, neka matev khanakhanakh-us vozøgoát, ambá ndøgo, qovetam matev-us zógoát.

Mbumbukiam ni gigiap ndini-etoam, yaq ni kopømbaqapé, ezoqá nøme zizømbé-tøkeát

⁶ Gømbo-mataváp: Gekha ezoqām ndego, khapelavøqase te-ogeakh, ndego khapémbá tepea. Geté gekha ezoqām ndego, kandambaqape te-ogeakh, ndego kandambá tepea. ⁷ Zo ezoqa kopokopo ate ndøzøte:go, ndigu āv qazozømbé-etoumát, av zo zøkezan matavap qazøte-aumat. Zo viniv ndøndápém, etoam-qa yaq-te. Neka zo ndigu ta zapaya mba zømbe-tøké ndøgo, ndozo-matavap av nqægo, zo ezoqa nditøpøtøzat. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, khanakhanakh-us nde-etoam, Mbumbukiam kukú te-te. ⁸ Mbumbukiam kopømbaqapé, zo gigiap nøme mba zømbó-etoám. Yaq zo egeieqei oskia zóyagát, neka kopømbaqapé, até ezoqa nømé-a, ndigu khakha-mba ndigu, vozozø-tøkeát. ⁹ Ezoqam-qa yaq-te, ndego ezoqa nøme ndezø-tøkee, Mbumbukiam-qa manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Ndego gigiap-av ezoqam,
yaq-mbá segezø-etoám.

Matev egeieqei ndøgo, ndego ndematanam,

Mbumbukiam gembøé-navøemák.

Geté miavmiav mbómatavupát.”

¹⁰ Mbumbukiam, ndego avøe khayam ezoqam gigiap ogekhæ nonqo neka lou ndezø-etoam, ndego até zó-a, gigiap ogekhæ nonqo segezø-etoám. Yaq ndøgo segezø-khouwév. Yaq zo loge nonqo kandambá tozo-peanem. Yaq até zoqa matev qanimav mokho-té-a, mokho kandambá tøzøfakhan. ¹¹ Mbumbukiam zo gigiap kopoáv segezø-etoám. Yaq zo kopømbaqapé, ta gigiap mokho-te ndøgo, ezoqa nøme zozømbé-tøkeát. Yaq ni zoqa etoam matev, ti-te teindapet, ndigu Mbumbukiam ike manqat mbómanqatát, zoqa

tøke-qa yaq-te. ¹² Unimanqatín. Zo ndigu tozozø-tøke, yaq matev ta-mbá taoká ndøgo, tøndo-fakhan, Klisten ezoqam zoqa gigiap tindapem, ndigu ndikhakhambaezat. Geté ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam ike manqat kandambá tendap. ¹³ Zo ndigu tozozø-tøke, yaq ndøgo zo sòzøté-vøndøzém, av nqægo: Zo Manqat Mbomambaqape, Keliso-qa yaq-te, o-mba mðzoto-ndapém, ndøgo zo ezoqa nøme ndozozømbe-manqate. Yaq ndigu Klisten ezoqam, zoqa etoam matev tindapem, āv giní-qeivím nqægo: Zo ezoqa nøme tøke-qa zøgó. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa iz ndó-eqatát, ta zapaya. ¹⁴ Yaq ndigu zo gezø-guligulím. Kuku matev-ús. Ndigu āv giní-matøvemém nqægo: Mbumbukiam zo kuku kandambá gezøgo. ¹⁵ Unimanqatín. Mbumbukiam-qa kuku matev kandamba tantáv, ni-te. Kopømba mbaín, matev nøme namba toqote-khamas. Neka ni ike kandambá, Mbumbukiam-te, ta zapaya.

10

Pol iz Mbumbukiam-té gendáp, sasae tegoat

¹ No Pol, no manqat-qase nøme nqanøgó. Nøkezan-qa yaq-té qanømbegó. Ezoqa nøme, zo mokho-te, noqa yaq-te āv gini-manqaté nqægo, “Ndego ni namba te:goat, ndego manqat aiyav-té genø-manqaté. Geté qambaqape tegoat, ndego manqat sasanqa-ús sege-manqaté.” Yaq no ndakin, Keliso-qa iz-te, ndego ekeza kha gevoa neka kuku ginigu, nqazø-pouwe: ² Zo no ndøtøpøtøném, av nqægo, no tøtøndonav, manqat sasanqa-us banø-manqatē. No kopømbaqapé, ndigu manqat sasanqa-us tæzø-ein, ndigu niqa yaq-te ndimatavap av nqægo, ni manqei-qape matev mba nimbopāev. ³ Unimanqatín. Até ní-a, ni manqei-qape ezoqám. Geté ni ambá av nqægo, ninakhagāt, av manqei-qape ezoqam ndi:nakhagat. ⁴ Ni ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qā nakhag gigiap qati-nøfeáp. Geté ni Mbumbukiam-qa nakhag gigiap føgøføgákh qati-nøfeáp. Yaq ta mokho-te ndøgo, ni kopømbaqapé, ezoqam-qa khokho matavap seí-tømbuatát, kopømba av-té, nakhag-te yaq-ak-qa uta-qape toqote-ngiu, ⁵ neka khambuvap matev ate ndægo vøi-tokhonumāt, ndøgo ezoqam-qa zøtezat, Mbumbukiam-qa yaq-te, ndo:khazu. Neka ezoqam-qa matavap ate ndægo, andé ndimbula khoev-té qati-nqeítám, yaq ndigu Keliso-qa manqat o-mba bembøe-ndapem. ⁶ Ni møikhakheinám. Zo Klisten bawan ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat o-mba tozotumu-ndapem, yaq gekha ezoqā nøme, zo mokho-te zua ndisanqawe, ni yaq-fia nizøtá.

⁷ Zo eqeieqei ndømataváp. Gekha ezoqām ndego, ekeza kha Keliso-ge ezoqam nde:vewe, ndego yà bembo-matøvé, até ní-a, ni Keliso-gí ezoqám. Ndøgo bavokho-qapé. ⁸ Unimanqatín. No tønø-poein, no ambá nøme mba noto-khambuvimín, ta bazaføgakh-qa yaq-te, Evezøza gini-etoam. Geté ta bazaføgakh ndøgo, ndego ni gini-etoam, ndøgo zoqá unimanqatin bazaføgakh etoam nonqó, ambá av nqægo, zo ngiæzoat nonqō. Yaq nakémbá, no mivi mbaín, noqa khambuvap-qa yaq-te. ⁹ No poeveáv, zo ndozo-matavap av nqægo, no zo nøzø-utøvé, noqa pepa vinivinimba-te. ¹⁰ Zapa ndøgo, ezoqa nøme, āv gini-manqaté nqægo, “Pol-qa manqat, teqa pepa vinivinimba-te ndøpeawap, ndøgo bazaføgakh-ús neka sasanqa-ús. Geté ndego ekezan ni namba tizi:goat, yaq teqa manqa manqate, bazaføgakh mbaín. Khokhó.” ¹¹ Gekha ezoqām ndigu, av ndi:manqate, ndigu bètezøté, niqa pepa-te manqat ande sasanqa-us qeipeaumam, ni matev āv tøtí-matønumát, zo namba tizi:goat.

¹² Ezoqa nøme, zo mokho-te nandav, ekeza kha ezoqa kandakanda me:vewé. Ságl! Ndigu yakhapús. Ni nikeza kha, ti namba nití-khamasemák, vøimøví. Geté tiqa matev, mokho mbaín. Zapa ndøgo, ndigu ekeza matev, ekeza matev namba me:geveatatún neka ekeza kha, ekeza kha namba vøe-khamasimatun. ¹³ Geté ni khapé bati-khambùváp. Ni taqá yaq-te mbá tøtí-khambuvupát, Mbumbukiam ni sasae giní-etoam,

teigoat. Até ta sasae ndógó-a, zo mokho-te nqeigut, ni Mbumbukiam ni-etoám. ¹⁴ Ni amba zo-te okhoeav teigonin, zo qambaqape ndozoyage, yaq ni taqa yaq-te ambá kopomba mbaín tōti-khambuvapin. Ni amba av tōtigonin, yaq niqa khambuvap, ambá mokho mbaín. Geté ni mōitōndu-niáv zo-te, neka Manqat Mbomambaqape, Keliso-qa yaq-te, vōtīzōmas. ¹⁵ Ni ambá av nqāgo, nikeza iz ezoqa nōme-qā sasae-qa yaq-tē qati-eqawāt, ndogo ni nikezan goneav qagoam. Geté ni teitotaná ndogo: Zo unimanqatin matev-te tozotumu-fisam, yaq niqa sasae bèkhouwév, zo mokho-te nandav. Yaq ezoqa nōme mba beto-unimanqatinim. ¹⁶ Unimanqatin. Ni até zoqá manqei yaq ndōndogó-a, ezoqa Manqat Mbomambaqape zōmesim-qa nigú. Zapa ndogo, ni poeveáv, nikeza iz sasae nōme-qa yaq-te tōti-eqatat, ndogo ezoqa nōme, manqei nōme-te gimatōnumam.

¹⁷ Khambuvap-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat av qane-peawáp nqāgo, “Gekha ezoqām ndego, ndekhambuvap, ndego tēabete-khambuváp ndogo, av Evezōza matev ge:matōnumam.” ¹⁸ Ezoqam teoká ndego, ekeza kha kandambaqape ndevewe, iz ndombogo. Geté iz ndégo tōmbogó, ndego Mbumbukiam kandambaqape ndevewe.

11

Pol-qa matev neka khavozam nōmendim ezoqam-qa matev, vinivinimbá

¹ Tanakhambá. Manqat nōme, no ndakin tæzō-ein, mokho andé mbaín. Geté ság, no nqæmatavap, zo aiyaiyav matev ndōzogoát, no namba, taqa yaq-te. ² Zo Kolin-ak, zo andé nogú yú. No ezoqa kopo-te ivōve-qa nombogó. Mbumbukiam ova ndōmanqaté, zoqa yaq-te. Até nó-a, no poeveáv, ezoqa vini zo tezōkim. No sōvōta mōegó. Anganeam kopo mba bezōkím. Ndego anganeam, Kelisó. No zo te-te andé mbasōnakam matev mbomambaqape me etoam-qa nōzōgó. ³ Geté no nōfofogeáp, zoqa yaq-te. Soqáin ndogo, ezoqa zoqa matavap ti-enegim, yaq zoqa poev Keliso-te tōzōmbo-navōem neka zo ndego uni paeveav vōzōgoát. Soqáin ndogo, zo matev tōzōfakhan, av Iv qambōe-fakhan, wazeam getuwam, teqa khavozam matev mokho-te. ⁴ Zo ezoqa nōme Yesu-qa yaq-te manqat vini ndimanqate, av ni qati-zōmesimam, o zo ti-te nqova vini ndozo-upōgim, av bugukhokhof Nqova Mbomambaqape qazōte-ndafem, o zo manqat vini ndozozō-upōgim, av bugukhokhof Mbumbukiam-qa Manqat qazōte-ndapem, zo ezoqa av ngi:gu, sōzo-khatobumatún.

⁵ No mōtenōtén. Nandiv ezoqam, zo Keliso-gi u-anim uni kandakanda-in ndōzōte-zæza, no ambá av nqāgo, nōzōpāev. ⁶ Eisa? Noqa manqa manqate uni tatas-in mbá, av ezoqa nōme-qa manqat ndægo. Geté no nōtenat nqanōgó. Niqa sasae-te ate ndægo, zo mokho-te qeigoam, ni oskia nīzō-vōndazám, taqa yaq-te.

⁷ No Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape, yaq-mbá sōte-zōmesimám. Neka nōkeza kha nōvoá. No tōte-voatát ndogo: Zo tōne-eqáz. Yaq ge zó, ndozo-matavap, no av qate-matōnumam ndægo, no manqa-zapa nógo? Av taoká. ⁸ No zo mokho-te qæsasaetam, no moni Klisten bawan ezoqa nōme-té qæ-upōgimám, ndigu noqa yage nonqo ginō-etoumam. No ndigu andé nōzō-aqonōvemám. ⁹ No gigiap qatumu-wafenin, zo namba qategoam, no zo-te tambeáv. Geté noqa yage nonqo, ndigu tinō-etoumám, niggi Klisten nōfuap, ndigu Masedonia plovins-te ginduzav. No zo-te tambeáv. Yaq até megemege-té-a, no zo-te notó-tambák. ¹⁰ No andé khambuváp, taqa yaq-te ndogo, no zo-te tambemav ndogo. Yaq ezoqa kopo, nandav Akaya plovins-te ate ndægo, noqa khambuvap taqa yaq-te, genōmbó-khazák. No unimanqatin manqat nōmbōe-manqaté. Neka Keliso-qa unimanqatin manqat, nqōugú, noqa mokho-te. ¹¹ Yaq ge zó, ndozo-matavap? No gekha zapá, av qate-ein nqāgo? Gê, no kuku mbaín, zo-te? Av taoká. Mbumbukiam mōndæ-otév. No kuku nqanōgó, zo-te.

¹² Ndigu ezoqa nøme, āv gini-khambuváp nqægo: Ndigu até kopó, av ni nqati:gu. Geté ndøgo unimanqatín mbá. Ndigu zo moni-qa zøvi:matún. Geté ni zo moni-qa viimáv. Yaq nakémbá, no matev av ndakin nqate-matanam, até nómatønnumát. Até megemege-té-a, no zo moni-qa yaq-te, nøzø-viamák. ¹³ Ndigu ekeza kha, Keliso-gí u-aním me:vewé. Geté ndøgo khavozam manqát. Ndigu Keliso-gí u-aním mbá. Ndigu zo-te, gè:khavozumatún, tiqa sasae-qa yaq-te. ¹⁴ Geté ni nqova binĩndáf, matev av nqægo tøfakhan. Zapa ndøgo, até Saitán-a, ndego ekeza bugug sège-enendín, ezoqa vøzømbè-khavozamin, av nqægo, “No Mbumbukiam-gē enzol ezoqām.” ¹⁵ Yaq nakémbá. Ni nqova binĩndáf, ndigu Saitan-gí sasae ezoqam-qa yaq-te, ndigu ekeza bugug sa ndi-enendat, neka ande sasae ezoqa egeiegei me ndi:keoge. Geté vaev-te, ndigu yaq-fia āv tinĩqeivím, av matev ndi:matanam.

Pol-qa potonam matev vinivinimba

¹⁶ No nqawá qatø-eín. Ezoqa bematáváp, av nqægo, no bianav ezoqām. Geté zo av ndøzøte-matavap, yaq noqa manqat, āv qazøté-ndapém, av bianav ezoqa nøme-qa manqat ndøzøte-ndape. Yaq até nó-a, elavøqase nøté-khambuvupát, av bianav ezoqa ndi:matanam. ¹⁷ Manqat ndøgo, no ndakin nqæmanqate, ambá av ndægo, av Evezøza manqat nde:manqate. Geté no andé bianav ezoqam me nøte-khambuvím. ¹⁸ Av nandiv ezoqa kopoav, ekeza iz ndi:egawat, kopømba ande av manqei-qape ezoqam ndi:matanam, yaq ndakin até nó-a, nøkeza iz nøté-eqá. ¹⁹ Zo zøkeza kha matavap loloakh-us ndøzøte-vewe, zo bianav ezoqam-qa manqat, gèzømbè-khaneát. ²⁰ Zo ndigu sòzozø-také, ndigu zo ndizøtømev neka gigiap sa ndizø-upøgim neka ande ka me ndizø-awam neka zo khokho ezoqa ndi:zæza neka zo ande lokom me ndizømbè-tøkubam. ²¹ Geté ni zo namba qatigoam, ni matev av nqægo goneáv, zo-te. Yaq ge zø, ndozo-matavap? Ni bazaføgakh mbaín, yaq nakémbá, ni matev av nqægo gonemav qagoam?

No ndakin andé bianav ezoqam me nøte-manqaté. Ndigu ezoqam, matev nøme-qa yaq-te kopømba tøgoat, ti:khambuvupat, yaq até nó-a, no kopømbaqapé, tøte-khambuvim. ²² Ndigu āv gini-manqate nqægo, “Ni Iblu ezoqám.” Ndøgo unimanqatín. Geté até nó-a, no Iblu ezoqám. Neka ndigu ndimanqate, “Ni Izlael ezoqám.” Geté até nó-a, Izlael ezoqám. Neka ndigu ndimanqate, “Ni Eibleem-gí zí.” Geté até nó-a, Eibleem-gé zeó. ²³ Neka ndigu ndimanqate, “Ni Keliso-gí sasae ezoqám.” Tanakhambá. Manqat no ndakin nqæmanqate, andé bianav ezoqam-qá manqát. No ndigu ùni nøteløvúb, sasae-qa yaq-te. No Keliso-qa sasae kopoav-qapé qæmatønnumam, āv taoká, av ndigu gi:matønnumam. No Keliso-qa sasae zapaya, khøuwa kopoáv, ndimbula-té ginø-nqeindumám. No ndigu møeløvúb, taqa yaq-te. Neka khøuwa kopoav-qape nøme mba mo:zumbám. Unimanqatín. Khøuwa kopoáv, ambá nønanimín. ²⁴ Khøuwa faev, no Zu ezoqa ndøfembumám. Khøuwa kopokopo-te, 39 kha ginø-khanæmam. ²⁵ Neka khøuwa misíka, no Lom ezoqam vøzumbam. Neka khøuwa nøme, nandí gini-poumbím. Neka khøuwa nøme, palai khagua nitøkuvøemám. Misíká, qani-tøkuvøemam. Ta khøuwa nøme-te, no lova kopo nekā paveat kopo, ndaola-té qatu-kawambát.

²⁶ No oskia qæ-okhoam, no løvøte-té qato-wanimám. Khøuwa kopoáv. Kea qætænqæmam, no ambá ibøkha mbageap ndøkawambín. Khøuwa nøme, ambá pepen ezoqam ndøngiænnonamín. Neka khøuwa nøme, ambá nøkeza Zu ezoqam ndøngiænnonamín, neka khøuwa nøme, ambá bawan vini-ak vøngiænnonamin. Neka no løvøte-te nøme, taon mokho-té neka ezoqam-av manqei-té neka ndaola-té qatø-wanimám. Neka no khape Klisten ezoqam mokho-te, løvøte-te vøtø-wanimam. ²⁷ No sasae føgakh-qape nømbo-ngetøgeapám. Khøuwa nøme, no sasae khåpe nømbe-khouwvtám neka venanqei sømbimáv. Neka khøuwa nøme, no ifin neka ibøkha naq páp. Khøuwa kandambá, ififina

qægoam. Neka khøuwa nøme, no qozáq neka ndabua eqeieqei mbaín. ²⁸ Geté ta-mbá taoká, ndøgo. No oskia Klisten bawabawan ezoqam nøzø-fofogeáp, ndigu tiqa unimanqatin-te, áv kinī-apet. ²⁹ Ezoqa unimanqatin-te bazaføgakh mbain tøgoat, no soqáin sæmbøe-ewagín. Neka ezoqa nøme, manqa-zapa-te gebøiavín, no mbøni nqosøgeap nombo-ndapín.

³⁰ Zo tøzø-pøovat, no tøte-khambuvim, yaq no nøkeza bazaføgakh mbain-qa yaq-té qaté-khambuvím. ³¹ Mbumbukiam, ndego nigi Evezøza Yesu-ge Eve, teqa iz miavmiav ndø-eqæv, ndego møndæ-otév. No khavozøpøteáv. ³² No Damaskus taon mokho-te qægoam, ndego gaman ezoqam, kawa Aletas-qa mokho-te gu:goam, ambá gemøvnoín, neka taon mboqog-te, bøibøi ezoqam vø-abam. ³³ Geté nogi nøfuap, ava-té ginø-utoném, taon uta bøi mboqog-te sasa ndøføløtønem. Yaq no tøtø-khokhón ndøgo, ndego gaman ezoqam, no møvnoat-qa gegoam.

12

Umingiap matev-qa yaq-te, Pol qambo-fakhanam

¹ No nøme, sà bate-khambuváp. Geté, unimanqatin, matev av nqægo, ezoqa agé tøkemáv. No ndakin umingiap neka vevezam manqat-qá yaq-té qazømbé-eín, Evezøza genø-etoumam. ² No Keliso-ge ezoqa kopø, møtenøtén. Ndego Mbumbukiam, yan uni ova-in-té genøndáf.* Viav 14 møndømmø-navøém, ndakin. No nøtenøtenák, av nqægo, ndego khá namba mé:qavig, ó, nqova mba ndøqavig. Mbumbukiam yakhapús sege-otév. ³ Neka no møtenøtén, ngenek ezoqam, Paladais manqei-té genøqavig. Yaq até nangó, no nøtenøtenák, ngenek khá namba mé:qavig, ó, nqova mba ndøqavig. Geté Mbumbukiam yakhapús sege-otév. ⁴ Ta manqei-te ndøgo, ndego manqat ndø-ewág. Vini-qapé. Ezoqa kopømba mbaín, manqat av nqægo timanqatat. Neka ti-te ndigu, khafeáp. ⁵ Yaq nakémbá, no teqá yaq-te ngéneq qate-khambuváp. Geté nøkezan-qa yaq-te, nøté-khambuvapák. Nøkeza bazaføgakh mbain-qá yaq-te mbá qaté-khambuvupát. ⁶ Geté unimanqatin. Até ndøgo-a, no amba nøkezan-qa yaq-te tøte-khambuvapin, yaq no bianav ambá nøtégoák. Zapa ndøgo, manqat ndøgo, no amba tæzø-einin, ndøgo ambá unimanqatin manqát. Geté ság. No nøkezan-qa yaq-te, nøté-khambuvapák. Soqáin ndøgo, zo no khape tøzøte-eqanonam. Geté zo sa ndøgo tøzøté-gevenonám, matev av nqate-matanam neka manqat av nqate-manqate.

Pol ande sanqava me qambo-genøyam

⁷ Unimanqatin. Mbumbukiam no matev kandakandá tantáv genø-vevezam. Geté no khapé bate-khambuváp, taqa yaq-te. Yaq nakémbá, Mbumbukiam no viniv-qape nø-etoám. Nqanek viniv, no andé sanqava me nømbegenøé. Ndøgo andé Saitan-gé u-anim me ndæwavín, no vølavambin. Soqáin ndøgo, no khape tøte-khambuvupat. ⁸ No Evezøza, møembo-vi:mám. Nqanek viniv, yà bekhofá. Misiká qambovi:mam. ⁹ Geté ndego áv genømbe-qavøiú nqægo, “Noqa kuku matev mba taqagoat, ság. Matev nøme betaqågø. Zapa ndøgo, noqa bazaføgakh, kandambaqape ti mokho-te ndígu tønø-sasaeát, ezoqa ndigu bazaføgakh mbain ndigu.” Yaq nakémbá, no khanakhanák neka taqa yaq-te ndøgo tøte-khambuváp, no bazaføgakh mbain nqægo. Yaq ndøgo, Keliso-qá bazaføgakh betu:gú, no mokho-te. ¹⁰ Yaq nakémbá, no bazaføgakh mbain nqægo neka ngenøgim matev o potonam matev o gekha viniv vinivinimba tønø-fakhanam, o ezoqa no tingiænonam, Keliso zapaya, yaq no khanakhanák. Zapa ndøgo, no møtenøtén. No bazaføgakh ndøgo tønøgoát, no nøkezan bazaføgakh mbain tægoat.

Pol-qa fofogeap, Kolin ezoqam-qa yaq-te

11:32 11:32-33 Kel 9:23-25 * **12:2** 12:2 Nqanek emanqat mokho-te, Pol ekezan me:manqaté. Geté ndego poeveáv, ekezan-qa yaq-te tekambuvim. Yaq nakémbá, ndego ekeza iz veweáv. **12:7** 12:7 Job 2:6 **12:9** 12:9 Filip 4:11-13

¹¹ No andé bianav ezoqam me nøte-manqatát. Geté zo noqa mbøni, zòndøqagém, no qate-khambuvim. Noqa iz, ambá zō zø-eqawatín, taoká ndøgo, no nøkeza iz nqæ-eqawat. No khokho ezoqam ambá qategó. Geté ndigu ezoqam, zo Keliso-gi u-anim uni kandakanda-in ndøzøte-zæza, ndigu ambá av nqægo, no gèlvumbím, yaq no nopaæv. Av taoká. ¹² No zo namba qategoam, neka umingiap matev vinivinimba qæmatønumam, ta mokho-te zo Mbumbukiam-qa bazaføgakh qazoqeivat, yaq ndøgo zo møndøzø-vøndáz, no unimanqatin Keliso-gé u-aném. Neka viniv vinivinimba qamboewagam, no sæmát, sasae-te. Neka ivøveáv. ¹³ No ambá av nqægo, zo mokho-te nandav, matev andē khapēmbā qæmatønumam, getē Klisten bawan ezoqa nøme-qa mokho-te, andē kandambā sæmatønumām. Av taoká. Matev kopo, no zo mokho-te vini qæmatanam, sa nqáneek: No zo-te tambeáv, noqa yage nonqo. Zo tozo-matavupat, no manqa-zapa nogō, no zo gigiap-qa yaq-te viøpøteav qagoam, yaq zo nqanek noqa manqa-zapa, sà bezømbo-navøém.

¹⁴ Nqáe! No avønín, nqawá qatøndónáv zo-te. Yaq genø-misiká, zo namba tøtegoat. Até ndakín-a, no zo-te notó-tambák. No zo nøpoév, tiuká ndigu, zogi moni. Unimanqatín. Matev ambá av nqægo, nakheis evøndipakha zøkeogē neka gigiap ndizø-etōām. Geté evøndipakha zøkeogé, nakheis, neka gigiap ndizø-etōām. ¹⁵ Sáq, no khanakhanákh. Gigiap ate nqanømbe-go, sæzø-nqonqotáv. Até nøkeza khá-ya, vøezø-nqonqotáv. Noqa kuku tønø-khouwev zo-te, yaq gē, zoqa kuku mé:-khapelavøqasē no-te, ta zapaya?

¹⁶ Zo møzøte-zøtéz, no zo-te gigiap-qa tambeáv. Geté ezoqa nøme, zo mokho-te, āv qazøte-mataváp nqægo: No àbøzømbe-khavóz, ka vøezøve. ¹⁷ Ge zō, ndozo-matavap, no zo ndigu ezoqa mokho-té qazømbé-khavozam, zo-te qatøndo-khofotaz? Av taoká. ¹⁸ No Taitus qamboviam, zo-te tendowav, Klisten nøfu nøme namba, yaq gē, ndego zo gezømbé-khavozam? Av taoká. Ndego matev av nqægo gonemáv. Ni nqova kopó, niqa sasae-te. Ni nakhoa vinivinimba okhomáv.

¹⁹ Ge zō, ndozo-matavap, ni nikezan zapayá qatí-peaomem? Av taoká. Ni Keliso-qá mokho-té qatu:gú neka nqanek manqat, Mbumbukiam-qá megemege-té qeinøzø-manqaté. Nigi nøfuap mbomømboma! Ni nqanek manqat ate nqægo, zō nizømbe-manqaté, zoqa unimanqatin matev bezømbē-føgakh. ²⁰ Zapa ndøgo, no nøfofogeáp. Soqáin ndøgo, no tøtøndonav, yaq zo vini tæzømet, ambā av nqægo, av no ndønømbe-pøev. Neka soqáin ndøgo, zo no vini tozo-nømendam, ambā av nqægo, av zo ndøzømbe-pøev. Neka soqáin ndøgo, no zo mokho-te ponqombap matev neka ova matev neka qaqa matev neka ezoqa qaqa matev neka manqat soqøsoqa manqate matev neka manqa geveam matev neka khambuvap matev neka sapi matev tæqeiv. ²¹ Soqáin ndøgo, no zo-te tøtøndonav, matev av nqægo tæqeiv, yaq noge Mbumbukiam zoqa megemege-te ndo:go, mivi nqawa tenø-etoam. Neka soqáin ndøgo, no ti zapaya mbøni vaev tændap, ndigu manqa-zapazapa gigoam, neka tiqa mambe okho matev-te neka sakhei o angana qovesam matev-te, qambuzaneav gigoam.

13

Vaev guguna manqat neka khaiya mboma manqat

¹ Ndakin genø-misiká, no zo-te tøtøndonav. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Manqa ovøyam ate ndægot, tøné-unimanqatintát ndøgo, bøi vizu ezoqa misika o menas tigoat.”* ² No zo-te qægeavun, qanø-menas, no é-møezø-eín, neka até ndakín-a, no nqateyona, no nqawá qanøzø-eín, zo ezoqa nøme, manqa-zapazapa qazogoam neka zo ate ndøzøte:go: No zo-te nqawa tøtøndonav, no aiyav

12:11 12:11 2 Ko 11:5 **12:12** 12:12 Lom 15:19 **12:13** 12:13 2 Ko 11:9 **12:18** 12:18 2 Ko 8:6, 16-18 **12:21** 12:21 2 Ko 13:2 **13:1** 13:1 Deut 19:15; Met 18:16; 1 Tim 5:19 * **13:1** 13:1 Pol nqanek manqat, bøi vizu ezoqa misika o menas-qa yaq-te, tene-eín ndøgo: Ndego gembó-misiká, Kolin taon-te tewav. Yaq ndøgo andé bøi vizu ezoqa misiká. Yaq ndøgo ndøzøvøndáz, teqa manqat gigiap-qapé neka unimanqatín.

matev genógoák, ti namba ndigu, manqa-zapazapa gigoam. ³ Zo qeivi-qa ndozogo, av nqægo, Keliso no mokho-te ndemanqate, ság, zo ndòzo-qeivím. Ndego ambá av nqægo, bazaføgakh mbaín. Av taoká. Ndego bazaføgakh-qapé, zo mokho-te. ⁴ Unimanqatín. Ta khøuwa-te ndøgo, tae mutui-te getøkewam, ndego bazaføgakh mbaín. Geté ndakin, ndego Mbumbukiam-qá bazaføgakh-té geyagé. Até ní-a, ni Keliso mokho-te nqeyage, ni bazaføgakh mbaín. Geté ni āv qatí-zømesimát nqægo: Ni Keliso namba, Mbumbukiam-qá bazaføgakh-té qeiyagát, zo mokho-te.

⁵ Zøkeza kha gèqeiví, zo Yesu uni tøpøzøté-unimanqatinat-a. Zøkeza kha gègevewát, taqa yaq-te. Zo ābøzøte-zøté. Yesu Keliso, zo mokho-té gunu:gú. Mbain tøgoat, yaq zo møzøte-busøtvém. ⁶ No tototaná ndógo: Zo zóqeivát. Ni nikezan, busøtøveáv. ⁷ Ni Mbumbukiam-te, āv qati-guligulím nqægo: Zo manqa-zapazapa zógoák. Ni ambá ta zapaya ndøgo tøti-guligulím, ezoqa tiqeivat av nqægo, ni sasae eqeieqei nigoām, zo mokho-te. Av taoká. Geté ni ndógo tøti-guligulím: Zo matev eqeieqei-té qayagé. Oskía ndøgo, ezoqa nøme niqa sasae eqeieqei me veweav tøgoat. ⁸ Zapa ndógo, ni kopømba mbaín, unimanqatin manqat tei-tokhonem. Geté unimanqatin manqat nqei-egawat, ndøgo kopømbaqapé. ⁹ Ni bazaføgakh mbain tøgoat, gete zo bazaføgakh-us tozogoat, yaq ni khanakhanakh. Ni āv qati-guligulím nqægo: Zo vøfisám, Klisten matev-te. ¹⁰ No ndakin nqateyona, no nqanek manqat ta zapaya ndógo tøte-peawám: Soqáin ndøgo, no zo namba tøtegoat, yaq nøzø-ponqomāt, ta iz mokho-te ndøgo, Evezøza genø-etoam. Ndego no nqanek iz, ndógo tenømbe-etoám: Zo zøtéfisám, Klisten matev-te, ambá ndøgo, zo zøté-soqøēz.

¹¹ Nøfuap! Noqa manqat nqá-vaev. Zo khanakhanakh bezøgó. Neka bazaføgakh ndø-asøzú, zoqa Klisten matev-te. Manqat ndøgo, no qazø-peaumam, gèmbopáev. Zo nqova kopo-té neka sambi-té qayagé, yaqyaq-a. Yaq Mbumbukiam, ndego kuku neka sambi ndini-etoam, ndøgoát, zo namba.

¹² Zo tozo-møvabat, zenda kaka vø-itiamát neka vøngenøndamat, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei ndægo.

Nginik Mbumbukiam-gi ezoqam, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv zo-te. ¹³ Evezøza Yesu Keliso-qa tanakh matev neka Mbumbukiam-qa kuku matev neka Nqova Mbomambaqape, ndøgoát, zo namba, zo ate ndøzøte:go. Neka te mokho-te, zo nqova kopo tønégó.

Galesia

Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Galesia manqei-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Galesia manqei Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Bugukhokhof khøuwa ndøgo, Pol Galesia manqei-te møndøgoám, neka bawan vini-ak, ndigu Zu ezoqam mbain ndigu, Antiok neka Aikonium neka Listla neka Debe taon-te ndøgo, Yesu-qa Manqat Mbomambaqape vøe-zømesimam, yaq ndigu vø-Klisten-bawan-ezoqam-ez (Kel 13-14).

Taqa zita-te, ti-te ndigu, Zu ezoqam ndøzáv. Yaq āv gizømbe-manqatát nqægo: Ndigu Mozes-qa guguna manqat bembopáev. Mbain tøgoat, ndigu kopømba mbain, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-eqeieqei-ez. Yaq nginik Galesia ezoqam, tiqa khavozam manqat, gè-unimanqatiním. Geté Pol taqa yaq-te ge-ewag, yaq ndego nqanek pepa mokho-te, āv gezømbe-peawám nqægo: Av taoká. Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te, sa ndøgo tiní-ndaføyamba-eztát, Yesu ti-unimanqatintat.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaumit. No Keliso-gé u-aném. No ambá av nqægo, ezoqa ndøveatønēm o ezoqa nø-etoām, sasae. Geté Yesu Keliso ndøveatán, Mbumbukiam namba, nigí Tat, ndego løvøte-te gekhandi:v.

² No nginik Klisten nøfuap ate ngi:gu namba, khaiya mboma manqat nikhofotaváv zo-te, zo Klisten bawan vinivinimba, Galesia manqei-te nandozo-yageap.

³ Mbumbukiam, nigí Tat, neka Yesu Keliso, nigí Evezøza, tiqa kuku matev neka sambí matev ndøgoát, zo-te.

⁴ Yesu Keliso, ekeza kha, niqa manqa-zapazapa zapayá gene-nqonqotáv, ni nqanek manqei-qape-qa matev soqøsoqa matanam-te betē-khandi:n. Mbumbukiam, ndego nige Tat, āv tømboe-pøovám. ⁵ Teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát. Amén. Nqanek manqat unimanqatín!

Mbumbukiam-qa Manqat nøme mbain, ni tizi-khandi:n

⁶ No nqova ndafe kandambá, zoqa yaq-te. Mbumbukiam Keliso-qa kuku matev mokho-te, zo yage ndakinak zø-etoám. Geté zo nakhamas-té qazonø-qambunít. Zo ndego zitá qazøte-wuawét, neka nømendim matev vini ndøzōndāpēt, khandi ndape nonqo.

⁷ Geté nakhoa nøme mbain, vøzøtē-khandi:z. Ezoqa nøme, zo matavap enegim-qa mba zøgót, neka Keliso-qa Manqat Mbomambaqape køfigim-qa ndīgū. ⁸ Geté ezoqa nøme zo Mbumbukiam-qa Manqat vini te:zømesimat, ambá ndøgo, av ni zo qati-zømesimam, ndego bèsoqoév. Até ni nikezán-a, amba manqat vini tøti-zømesimin, ni baní-soqoenin, o amba enzol ezoqam yan-te tendovisin, manqat vini te:zømesimin, ndego bèsoqoevin.

⁹ No nangó qanøzø-eín, av bugukhokhof qeizømbe-ein. Ezoqa khandi miavmiav ndape-qa yaq-te, manqat vini te:zømesimat, ambá ndøgo, av zo qazøte-ewagam, ndego ezoqa bèsoqoév. ¹⁰ Ge zō, ndozo-matavap? No av nqate-manqate, no ezoqa khanakhanakh-qa nøzøgo? Av taoká. No Mbumbukiam khanakhanakh-qa nombogó. No amba ezoqa khanakhanakh-qa tæzø-gonin, no Keliso-ge sasae ezoqam, ambá nøtégoák.

Manqat ndøgo, Pol ezoqa ge:zømesimam, Keliso-té qandowáv

¹¹ Nøfuap! No zo zøtezat-qa nøzøgó, av nqægo: Manqat Mbomambaqape, no zo qate-zømesimam, ndøgo ambá av nqægo, ezoqam-té qando-fakhatē. Av taoká. ¹² No ambá

av nqægo, ezoqam-tē qatōndo-ndāp, o ezoqa me:nømendimām. Geté Yesu Keliso ekezan nøveáz.

¹³ Zo mðzoyogém, no bugukhokhof ande āv khatēgoam, no Zu ezoqam-qa matev manqa o-mba qatondapam. No bazaføgakh nø-asazát, Mbumbukiam-gi ezoqam vøe-ngiæzotat, neka tiqa bawan evøzam-qa vøegoam. ¹⁴ No nøkeza kha ùni nøtevé, nigi atanakha-zapazapa-za-qa manqat vøténøtēn neka vøembó-pavāt. Neka no nòto-eqanát, ta matev-te nqanek, neka nogi bawan ezoqam, ndigu namba qatiganim, vøe-tømbuzu.

¹⁵ Geté Mbumbukiam, ekeza kuku matev-te, no é-møndø-veatán. Okhokho-té qatøqán, neka no vønø-akha. ¹⁶ Yaq ndego gematøvem, av nqægo, khøuwa eqeieqei møndøndāp, ndego ekeza Yo nøndo-veatáv, sasae vønø-etoam, no Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak batē-zømesim, teqa yaq-te. Ndego no nqanek sasae genø-etoam, yaq no ambá av nqægo, ezoqa nøme-tē qatønāv, vønø-ovøyām. Av taoká. ¹⁷ Neka no ambá av nqægo, Zelusalem taon-tē qatønāv, ti-te ndigu, ibugukhokhof Keliso-gi u-anim iz gindapem. Mbaín. Geté no ndaføyambá, Alebia manqei-té qatønāv, yaq taqa zita-te, no nango Damaskus taon-te vøe-qavan.

¹⁸ No Zelusalem taon-te, viav misika-qá zita-te mbá qatemát. Zapa ndøgo, no Pita omete-qa nogoám. Yaq pula menás, namba qatiyagam. ¹⁹ No Keliso-gi u-anim nøme, qaqašpøteáv. Ezoqa nøme sa ndégo tæ-omét, Zems, ndego Evezøza Yesu namba gi:qaz.

²⁰ Nqáe! No nqanek manqat, Mbumbukiam-qá bøi-té qanøzø-peaomít. Ndego møndæ-otév. No ambá av nqægo, meakha manqat nøzø-manqatē.

²¹ No taqa zita-te, Silia neka Silisia manqei-té qatønāv. ²² Ta khøuwa-te ndøgo, Klisten bawabawan ezoqam, Zudia manqei-te giyageapat, ndigu no kha qeiviáv. ²³ Ndigu sa nqáneq gi-ewagám: Ndego ezoqam, ni gengiænotam, ndakin ezoqa unimanqatin matev-qa yaq-te me:zømesimít, ndøgo bugukhokhof navap-qa gembogoam. ²⁴ Yaq ndigu no zapaya, Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatát.

2

Keliso-gi u-anim nøme, Pol-qa sasae gi-unimanqatinim

¹ Yaq viav 14-qá zita-te mbá, no Zelusalem taon-te nango qævesez. Banabás namba nitiniáv, Taitus vøi-ituat. ² No Zelusalem tøte-vesezát ndøgo: No Mbumbukiam é-møndønø-veáz, av nqægo, no bånønāv. Yaq no Klisten ezoqám namba nimiqonáv. Ambá ndigu, ezoqa ewaqape. Geté megetapak mbá. Yaq no Manqat Mbomambaqape nøzømbe-ovøyám, no bawan vini-ak qate-zømesimam. Soqáin ndøgo, ndigu noqa manqat poeveav tøgoat, no bawan vini-ak nqate-zømesim, yaq no nqanek sasae khokhø sægoāt.

³ Yaq ndigu noqa manqat, gè-unimanqatiním. Até Taitús-a, ndego no sasae namba nqatigu, ndego Glik manqei-ak, ndigu pouweáv, ngusum tekepøtaz. ⁴ Manqat taqa yaq-te tønəfakhán ndøgo: Zapa ndøgo, ezoqa nøme møndøgoám. Ndigu Klisten ezoqam-qa me:qeivám, neka Klisten ezoqam namba vøe-tøkuatam. Ndigu niqa matev qeivi-qa ndøgoám, khonoam-té, ni Keliso Yesu genqovotan. Yaq ndigu ni Mozes-qa guguna manqat mokho-te nqawa ambam-qa nigoám. ⁵ Geté ni tiqa manqat-te, poev elavøqase veeáv. Zapa ndøgo, ni āv qanimbi-pøovám nqægo: Unimanqatin Manqat Mbomambaqape, ni zo qati-zømesimam, oskia begó zo namba.

⁶ Ndigu ezoqam, iz-akhayapak ndigu, Zelusalem taon-te ndøgo, noqa manqat møndø-unimanqatiním, neka manqat nøme einiáv, taqa yaq-te. Geté, unimanqatin. No-te, tiqa iz akhae gigiap-qapé mbá. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ambá av nqægo, bavokhø genø-gevezoāt. ⁷ Yaq ndigu megetapak, āv gini-matøvemém nqægo: No Mbumbukiam, bawan vini-ak Manqat Mbomambaqape zømesim nonqo ndøveatán, ate av-té, Pita ge:veatav, Manqat Mbomambaqape Zu ezoqa nde:zømesimit. ⁸ Mbumbukiam, ndego

Pita u-anim iz gembo-etoam, Zu ezoqam teqa Manqat te:zømesimat, ndego até nó-a, u-anem iz vønø-etoam, bawan vini-ak vøté-zømesimāt. ⁹ Yaq Zems neka Pita neka Zion, ndigu ezoqa uni kandakanda-in ndizæza, ndigu møndø-matøvemém, av nqægo: Iz Mbumbukiam nø-etoám, nqanek sasae nqægot, yaq ndigu no neka Banabas zenda kaka vønī-ítiam. Yaq ni manqat āv qati-kopo:ném nqægo: Ni Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak nití-zømesimít neka ndigu Zu bawan-ak vøe-zømesimít. ¹⁰ Nqanek manqat mbá ginimbi-eín: Zo gigiap-av ezoqam, Zelusalem Klisten bawan mokho-te ngigu, sekembá sozozø-tøkeét. Yaq no møe-unimanqatín taqa yaq-te, neka bazaføgakh vøe-asaz.

Pol Pita manqa-zapa-qa yaq-te gembo-ovøyam

¹¹ Khøuwa nøme, Pita Antiok taon-te gegeavun, no ndaføyamba nomboponqóm. Zapa ndøgo, matev nøme gematanam, soqain. ¹² Bugukhokhof, Pita bawan vini-ak namba, lou møndælogám. Geté ezoqa nøme gifakhaz, ndigu Zems gendo-khofotaz, ndego nangó genøsinán, neka bawan vini-ak namba, lou logemáv. Zapa ndøgo, Zu ezoqa nøme, ndigu sekembá sege-matavupám, av nqægo: Ndøgo soqain, bawan vini-ak namba toqo-tøkua, ndigu ngusum qogøzatav ndigu. Yaq Pita ndigu Zu ezoqam, møe zøgoám. ¹³ Yaq ndigu Zu ezoqa nøme, Antiok taon-te ndøgo, Pita-qa matev, gëmbo-paevém. Yaq ndigu lou sekemba logemáv, Klisten ezoqa nøme namba, ndigu Zu bawan-ak mbain ndigu. Até Banabás-a, Pita-qa matev vømbøpaev. ¹⁴ No qæqeiv, ndigu nakhoa ndaføyamba paeveav qagoam, av unimanqatin Manqat Mbomambaqape ndæmanqate, yaq no Pita ezoqa ewaqape-qa bøi-te, āv qambøe-eín nqægo, “Qo Zu ezoqám. Geté qo andé bawan vini-ak me qoteyagé. Qo Zu ezoqam-qa matev pøpøvumáv, av bugukhokhof qoqotegoam, qo Klisten ezoqam mbain qoqogoam. Ndøgo kopømbá. Geté gekha zapâ, ndakin qoqosinaq, neka ndigu bawan vini-ak ndoqozø-pouwe, ande Zu ezoqam me ti:yagat?”

Mozes-qa guguna manqat qoté-khandi:qák, geté Yesu toqo-unimanqatin

¹⁵ Yaq no Pita manqat nøme, āv qambøe-eín nqægo, “Unimanqatín. Ni Zu ezoqa ziqaním. Ni ambá av ndi:gu, bawan vini-ak, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. ¹⁶ Geté ni ndakin mizi:nøtén, Mbumbukiam ezoqa, ndaføyamba ambá ta zapaya ndøgo, tenezæzā, ndigu guguna manqat ndimbopaev. Geté ndego ndaføyamba, nqánek genezæzá, Yesu Keliso ndi-unimanqatinat. Até ní-a, ni Keliso Yesu nqánek qazi-unimanqatiním. Ni āv qazi-matøvemém nqægo: Mbumbukiam ni ndaføyamba nqánek genenæná, Keliso tizi-unimanqatinim, ambá ndøgo, ni Mozes-qa guguna manqat tizimbo-pavat. Zapa ndøgo, ezoqa kopo kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te, ta mokho-te ndøgo te-ndaføyamba-ev, ndego Mozes-qa guguna manqat ndembopaev.”

¹⁷ Ni Zu ezoqam ndakin Keliso mokho-te Mbumbukiam-qa bøi-te ndaføyamba-qa nqeigu, yaq ni møiqeivím, ate ní-a, ni manqa-zapa-ús. Av tægoat ndægo, yaq gé, Keliso ni manqa-zapa gone-qa nígu? Av taoká. ¹⁸ Geté no manqa-zapa nqánek qatégó, nqawa tæsinan, neka Mozes-qa guguna manqat nqawa vøembópæev. Zapa ndøgo, no é-møeqeiv, av nqægo, ndøgo kopømba mbaín tønøtøke, Mbumbukiam-qa bøi-te tæ-ndaføyamba-en. ¹⁹ No bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat paev-qa nogoám. Geté kopømba mbaín. Yaq teqa guguna manqat, no andé manqa ovøyam-té qanøvé, løvøte vønø-etoam. Keliso tae mutui-te genanim, no té namba søtumu-pakhaén. No ndøgo tøtenaním: No Mbumbukiam-qa banøyagé. ²⁰ Yaq nakémbá. No nøkezan, ndakin yageáv. Geté Keliso ndøyagé, no mokho-te. No ndakin nqanek manqei-qape-te nqæyage, no unimanqatin matev-té qatøyagé, Mbumbukiam-ge Yo-te, ndego kuku ndømbogo no-te neka ekeza kha sa genqonqotav, no zapaya. ²¹ Mbumbukiam-qa kuku matev, no-te gego, no genømbó-qasiák. Unimanqatín. Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te amba ndøgo tini-ndaføyamba-ezīn, Mozes-qa guguna manqat timbo-paevin, yaq Keliso ambá khokhó sege-nanimín.

3

Keliso toqo-unimanqatin o khafeap matev toqombo-pavat, ndøgo matev ùnime-vinivinimbá

¹ Zo Galesia ezoqam, zo zó-kawakawa-ez? Gê, zo ezoqa sapi manqāt zóvewam? Ni zo Yesu Keliso-qa yaq-te, ùni nizømbe-ovøemám, tae mutui-te gitøkewem, yaq zo manqa mokho vozõndapem. ² No manqat kopo zønømbé-einim? Gê, zo Nqova Mbomambaqape, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-té qazonø-ndafem? Av taoká. Zo ndego nqáneq qazøte-ndafém, zo Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape qazo-ewagam neka vozõ-unimanqatinim.

³ Zoqa matev, mokho mbaín. Zo Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgákh qazøte-ngazém. Yaq gekha zapá, zo ndakin zoqa yageap, zøkeza bazaføgakh-te khoui-qa ndozogo? ⁴ Zo Mbumbukiam namba, mbomambá sozoyagám. Yaq gê, zo khokhó sozóyagam? No nqæmatavap, mbaín! ⁵ Gê, zo Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape ta zapaya ndøgo tezømbé-etoumit, neka zo mokho-te umingiap matev vinivinimba, ta zapaya ndøgo tezømbégot, zo guguna manqat nqazombo-paev? Av taoká. Ndego matev av nqægo, ta zapaya nqáneq gezømbegót, zo Manqat Mbomambaqape qazo-ewagam neka vozõ-unimanqatinim.

⁶ Ndæ! Eibleem zombøe-matøvemēm? Ndego Mbumbukiam, gè-unimanqatin. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndøgo, ndaføyamba-qape me:veó. ⁷ Yaq zo vøezøté: Unì Eibleem-gi zi ndigu, ndi-unimanqatinat. ⁸ Mbumbukiam-qa Manqat, é-møndø-eín, av nqægo: Bawan vini-ak ti-unimanqatinim, yaq Mbumbukiam ndigu ndaføyamba mé:zæb. Yaq nakémbá, ndego Eibleem av gembøe-eín nqægo, “Qo mokho-te, no bawabawan ate ndi:gu, matev eqeieqei nøzø-matønumát.” ⁹ Eibleem Mbumbukiam, gè-unimanqatin, yaq ndego matev eqeieqei vømbø-matanam. Yaq nakémbá, gekha ezoqám ndigu, ndi-unimanqatinat, av Eibleem ge:-unimanqatintam, Mbumbukiam ndigu matev eqeieqei zømatanám.

¹⁰ Geté gekha ezoqám ndigu, Mozes-qa guguna manqat-te ndo:taza, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez, ndigu mõndø-soqoéz. Ti-te ndigu Mbumbukiam yaq-fia ndøtá. Zapa ndøgo, ezoqa kopo mbaín, ndego teqa manqat ate ndægo ndembopaev. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo: Gekha ezoqám ndigu, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo paeveav ndigu, ti-te ndigu Mbumbukiam yaq-fia ndøtá. ¹¹ Ndakin bavokho-qapé. Ezoqa kopømba mbaín, guguna manqat mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te te-ndaføyamba-ev. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-eín nqægo: Ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatintat. Yaq géyagét. ¹² Keliso toqo-unimanqatin o Mozes-qa guguna manqat toqombo-pavat, ndøgo matev ùnime-vinivinimbá. Zapa ndøgo, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te, ezoqa sa ndigu tíyagát, ndigu uni timbøepavat.

¹³ Ni bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat, paev-qa zigoám. Geté kopømba mbaín. Yaq Mbumbukiam ni yaq-fia taev-qa nigoám, ta zapaya. Geté Keliso ni gènqovotán. Mbumbukiam niqa manqa-zapa-qa yaq-fia, te-te ndégo tenøtá. Unimanqatin. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo, “Gekha ezoqám ndego, tae-te tetøkewat, te-te ndego, Mbumbukiam yaq-fia ndøtá.” ¹⁴ Keliso nqanek matev tene-matanám ndøgo: Matev eqeieqei ndøgo, Mbumbukiam ge-ein, bawan vini-ak tezøgo, Keliso Yesu mokho-té qabenøzø-fakhán. Mbumbukiam Eibleem, manqa mbusa av tembøevé. Yaq ni nqazi-unimanqatinat, Nqova Mbomambaqape bizí:ndafem, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa é-møndové, yaq váev, Mozes-qa guguna manqat qafakhan

¹⁵ Nøfuap! Zo mõzøte-zøté. Ezoqa manqa tikopo:nem neka poev vø-unimanqatinim, yaq ezoqa nøme kopømba mbaín, tiqa manqat-te, manqat nøme to:-awam o tiqa manqat vønqagimēm. Yaq matev até kopó. Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem-te geve, ezoqa kopømba mbaín, ti-enendem. ¹⁶ Ta manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem neka tege zeo-té genøvé. Mbumbukiam-qa Manqat einiáv av nqægo, manqa mbusa tegi zi-tē genøvé, geté tege zeo kopo-té genøvé, Eibleem namba. Ngenek zeo, Kelisó. ¹⁷ Noqa manqa mokho nqáneq: Mbumbukiam Eibleem namba, poev ge-unimanqatin, yaq viav 430-qa zita-te, Mozes-qa guguna manqat qafakhan, ta guguna manqat ndøgo, kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa manqa mbusa tønqawa, ibugukhokhof Eibleem-te geve. Ta manqa mbusa ndøgo, oskia ndøgoát. ¹⁸ Ni Mbumbukiam matev mbomømboma, amba Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te teni-etoamin, yaq manqa mbusa ndøgo, Eibleem-te geve, ambá khokhó. Geté Mbumbukiam Eibleem matev āv gembøe-etoám, av manqa mbusa gembøeve. Yaq-mbá.

Mozes-qa guguna manqat-qa sasae, ndøgo ibusa-ibusa nonqó

¹⁹ Av tægoat ndægo, ni tizi-unimanqatinim, ndøgo gigiap-qapē, yaq gē, Mozes-qa guguna manqat, mokho gekhâm? Mozes-qa guguna manqat, ndøgo tønefakhán: Ni tábizi-qeivím, av nqægo, manqa-zapazapa ndøgo, ni qazigoatun, ùnime:-soqá, Mbumbukiam-qa bøi-te. Guguna manqat ndøgo, enzol ezoqam Mozes gembø-etoam, sa ndøgo tønégóát, atema Eibleem-ge zeo vømøfakhán, teqa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve. Guguna manqat, ni nginginam mokho-té qanøni-fakhán. Ngenek nginginam, Mozés. ²⁰ Geté Mbumbukiam Eibleem namba manqat gi:kopo:nem, ndøgo nginginam mbaín. Mbumbukiam manqat ekezan mbo-eín.

²¹ Yaq gē, yaq Mozes-qa guguna manqat-a, yaq manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem-te geve, qaqae matev tógo? Av taoká. Zapa ndøgo, Mozes-qa guguna manqat, ni amba khandi tøn-etoamin, yaq ni Mbumbukiam-qa bøi-te, ambá ndøgo tizi:-ndaføyamba-enín, teqa guguna manqat tizimbo-pavatin. ²² Geté Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo: Ni ezoqa ewaqape, manqa-zapa-qá mokho-té qazu:gú, neka ni bazaføgakh mbaín, Mozes-qa guguna manqat tizimbo-pavat. Yaq nakémbá, Mbumbukiam, ta khandi ndøgo, taqa yaq-te ibugukhokhof manqa mbusa geve, ndígu tezø-etoám, ndígu Yesu Keliso ndi-unimanqatinat.

²³ Nqanek unimanqatin matev fakhaneav qagoam, ni Mozes-qa guguna manqat mokho-te, løvønát zigoám, neka ande ndimbula ezoqam me vízi:goam. Geté unimanqatin matev qandovea, ni zífakhán. ²⁴ Ni guguna manqat-qá mokho-té qazu:goám. Yaq ni tøtøpøtambám ndøgo, atema Keliso vømøfakhan. Geté ndego gefakhan, yaq ni Mbumbukiam-qa bøi-te, nqáneq qazí:-ndaføyamba-én, ni Keliso tizi:-unimanqatinat. ²⁵ Unimanqatin matev qafakhan, yaq ni ndakin Mozes-qa guguna manqat, sekemba tøpøtønateáv.

Ni mizi-Mbumbukiam-gí-nakheis-én, ni Keliso nqazi-unimanqatinat

²⁶ Zo ate ndøzøte:go, Keliso Yesu nqazo-unimanqatinat, zo mõzo-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz. ²⁷ Zo ibøkha iz qazondapem, zo Keliso mokho-té qazotu:gú. Neka zo ndego andé ndabua me zøte-uzáp. ²⁸ Yaq nakémbá zo vinivinimba mbaín, zo Zu ezoqam neka zo bawan vini-ak, neka zo ezoqa iz ndøzøgo neka zo iz mbain ndozogo, neka zo angana neka zo sakheis. Keliso Yesu mokho-te, zo kopó. ²⁹ Zo Keliso-qa mokho-te tozotugóat,

zo Eibleem-gí zí. Yaq zo Eibleem-gi zi tozogoat, zo matev ndòzo-ndapém, taqa yaq-te, Mbumbukiam Eibleem manqa mbusa gembøeve.

4

¹ Zo møzøte-zøté, gekha nakhasām ndego, vaev-te eve-qa gigiap ate ndægo to:kawaev, ndego khapelavøqase zua ndego, ndego andé khokho sasae ezoqam me me:gó, oskiá ndøgo, gigiap ate ndægo, teqa ndøgo. ² Yaq ndego ezoqam-qá mokho-té gunu:gú. Ndigu timbo-kewagét, atema ta khøuwa-te ndøgo, tege eve gezav, gigiap ate ndægo to:kawaev. ³ Até ní-a, ni Keliso unimanqatinteav qazigoam, ni andé nakheis me zi:goám, neka manqei-qape khafeap matev neka matavap mokho-té qazu:goám. Ni andé tigi khokho sasae ezoqam me zi:goám. ⁴ Geté, khøuwa eqeieqei qandap, av Mbumbukiam ge:zav, ndego ekeza Yo ndokhofotáv, sævam-te vømøqan. Até ndegó-a, Mozes-qá guguna manqat mokho-té gunu:goám. ⁵ Ndego tenegeavún ndøgo: Ezoqa génqovotáz, ndigu guguna manqat mokho-te gu:goam, yaq ni bizí:-Mbumbukiam-gi-nakheis-en.

⁶ Ni Mbumbukiam-gi nakheis nqazigu, Mbumbukiam niqa mbøni-te, ekeza Yo-ge Nqova Mbomambaqape ndokhofotáv. Yaq ngenek ni mokho-te, Mbumbukiam “Tat” mbo-akhaematún. ⁷ Yaq nakémbá, zo ambá av nqægo, ande khokho sasae ezoqa me sekembā sozogō. Av taoká. Zo Mbumbukiam-gí nakhéis. Yaq zo Mbumbukiam yage eqeieqei-qape zø-etoám, ndøgo ekeza nakheis nonqo ndemendewe.

Pol Galesia ezoqam gezø-fofogim, ndigu guguna manqat-te nango givesez

⁸ Ibugukhokhof, zo Mbumbukiam zøtezteáv. Zo khape mbumbuk-qá mokho-té qazotugoám, neka zo ande tigi khokho sasae ezoqam me vøzøtøgoam. Ezoqa ndigu mbumbuk zø-akhaematún. Geté ndigu uni mbumbuk-aním mbá. ⁹ Zo ndakin Mbumbukiam møzøte-zøté. O, unimanqatin nqánek. Zo Mbumbukiam me-otév. Geté, áv khané:go, zo khafeap matev-te neka khape mbumbuk-te nqawa ndozo-vesezet, ndigu bazaføgakh mbain ndigu neka kopømba mbain ndigu, zo tizøtøke? Gekha zapá, zo tiqa mokho-te nqawa gone-qa ndozogo, nqawa vozó-tigi-khokho-sasae-ezoqam-ēz? ¹⁰ Zo khøuwa nøme, gigiap-qape zøteæzá, løvøyak nøme-te neka viav-te. Yaq zo ndozomatavap, tozo-khatiwat, zo Mbumbukiam ndaføyamba me:zæzá. ¹¹ No nøzø-fofogeáp zo. Andē noqa sasae ate ndægo khokho vøtégo, zo mokho-te bazaføgakh qæ-asazat.

¹² Nøfuap! No Zu ezoqám. Geté no ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, ndaføyamba-qa nøgō, Mbumbukiam-qa bøi-te. No nqazø-pouwe. Zo noqa zøtéqeivát, taqa yaq-te. Até nó-a, no andé zo me nøtegoám, no zo namba gategoam. Zo no-te mbøni vaev etopøteáv, atema ndakin. ¹³ Ta khøuwa-te ndøgo, no zo Mbumbukiam-qa Manqat ande qate-zømesimat, no enqoni nøvitát. ¹⁴ Geté oskiá ndøgo, noqa enqoni zo viniv qazø-etoam, zo no sanqambeáv neka qasi:veáv. Geté zo sòzo-khatombém. Unimanqatín. Zo no andé enzol ezoqam me o Yesu Keliso me zøte-khatombém. ¹⁵ Zo Mbumbukiam-qa Manqat ande qazøte-yogem, zo khanakhanakh kandambá qazondapem. No møtenøtén. Ta khøuwa-te ndøgo, zo kopømba tozogonín, zo ambá zøkeza bøi zokhawaín, no vozonø-etømemín. Zapa ndøgo, zo kuku kandambá qazogoam no-te. ¹⁶ No zo unimanqatin manqat nqazø-manqate, yaq gê, no ta mokho-te ndøgo, møezø-qaqa-ezoqam-en?

¹⁷ Nandiv khokho nømendim ezoqam, ndigu gawáp zo-te. Geté ndigu ambá av nqægo, zo tøkeam-qa zøgō. Ndigu zo qatozoat-qa mba zøgō, no-te. Ndigu sa nqánek qazøpoév, zo ti-te gawap tøzøgoat. ¹⁸ Gawap taqagoat, ndøgo qanimáv, matev eqeieqei-te taqagoat. Zo ambá oskia zøgonín, ambá ta-mba ndøgo, no zo namba tøtegoat. ¹⁹ Nogi nakhei mbomømboma! No viniv nangó qatøndapét zo zapaya, ate av-té, sævam viniv tundap, tui-ova, atema Keliso-qa matev zo mokho-te uni vømé-khouwēv. ²⁰ Noqa poev

kandambaqape nqáneek: No ndakin zo-té qabanøgó. No amba zo namba tøtegonin, yaq no manqat ambá ndaføiyamba nøzø-manqateín, kuku matev-us. Zapa ndøgo, no nqova ndafe kandambá, zoqa matev-qa yaq-te, neka nøzø-fofogeáp.

Sæla neka Hega, tiqa emanqat

²¹ Zo ezoqam, zo poev ndøzøgo, guguna manqat mokho-te tozotugoat, gê, zo mozøyogem, guguna manqat, gekha manqāt ndø-ein? ²² Av qane-peawáp nqægo: Eibleem nakhei angana menás gimboqaz. Nøme ndego, tegu sasae sævam Hega-té gemøqán. Geté nøme ndego, ekeza zas-té gemøqán, Sæla. ²³ Tege yo, ndugu sasae sævam-te gemboqan, ndego ezoqam-qá manqa vøovam-té genøqán. Geté, tege yo, tegu zas-te gemøqan, ndego ndøgo tenøqán, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve. ²⁴ Nqanek emanqat, yaya ni-etæ. Nginik sakhei menas, andé poev menas me me:gó, Mbumbukiam ezoqa namba gi-unimanqatinim. Poev nøme, Sainai olol-té ge-unimanqatín, Mozes-qa guguna manqat vøzø-etoam. Ta matev ndøgo, andé Hega me me:gó, ndugu khokho sasae sævam, Eibleem-ge nakhasa anganeam nøme gumboqan. Yaq ta guguna matev mokho-te, até ní-a, vizi-khokho-sasae-ezoqam-en. ²⁵ Ezoqa ndakin Zelusalem taon-te, Mozes-qa guguna manqat ndimbopaev, ndigu andé khokho sasae ezoqam me me:gó, ate av-té, Hega nduigu, ndugu Sainai olol guikhamas, Alebia manqei-te ndøgo. ²⁶ Geté ni Klisten ezoqam, ni ambá av nqægo, ande khokho sasae ezoqām. Zapa ndøgo, ni Zelusalem ndakinak taon-ák, ova nqo:go. Ndøgo andé nigú evó. ²⁷ Tuqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Qo khanakhanakh mbá qanegó,

qo sævam, nakheis mbain ndoqogo.

Qo khanakhanakh-us ndø-akhá,

qo nakheis qazøneav qagoam.

Zapa ndøgo, qo qakhapus mba nqoqoyage,

qo nakheis segeqá-goát. Kopoav-qapé.

Av taoká, av sævam nømu nduigu, zivis-us ndugu.”

²⁸ Nøfuap! Nqáe! Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa ndøvé, yaq Aezek vøqan. Yaq zo até kopó. Mbumbukiam manqa mbusa ndøvé, zo vozø-Mbumbukiam-gi-nakheis-ez. ²⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Hega-ge yo, Ismael, ndego ezoqam-qa manqa vøovam-te geqan, Aezek, ndego Mbumbukiam-ge Nqova-qa poev-te geqan, soqaqape-té genø-aumám. Até ndakín-a, matev até kopó. Ndigu ezoqa nøme, zo guguna manqat paev-qa ndizøgo, ndigu zo soqaqape-té ginø-abét, zo Mbumbukiam-ge Nqova-te qazofakhaz.

³⁰ Geté Mbumbukiam-qa Manqat, áv khané-ein? Ndøgo āv qane-peawáp nqægo, “Nanduv khokho sasae sævam, vøkhofotáv, ekeza yo namba.” Zapa ndøgo, khokho sasae ezoqam-ge yo, kopømba mbáin, zas-anim-ge yo namba, eve-qa gigiap to:kawaev.

³¹ Nøfuap! Yaq nakémbá, ni ambá av nqægo, andé khokho sasae sævam-gi nakheis, neka Mozes-qa guguna manqat mokho-té qazu:gū. Geté ni Eibleem-gu zas-anim-gi nakheis.

5

Keliso ni genqovotan

¹ Ni Keliso gènqovotán, guguna manqat-qa mokho-te qazu:goam. Yaq ndakin ni nqanek nqovotønat matev-te, oskia tåbizi:gú. Yaq nakémbá, zo føgøføgakh ndøwaniáp, neka nango ndøvèséz, ta viniv-te ndøgo, ni ande khokho sasae ezoqam me qazi-eqatam.

² Nqáe! No Pol, nqazó-manqate. Zo ngusu qogózat matev mokho-te, Mbumbukiam-qa bói-te ndaføyamba-qa tozogoat, yaq matev ndøgo, Keliso zoqa gematanam, gezó-tøkeák. ³ No nqawá qanzó-eín: Gekha ezoqām ndego, ngusu qogózat matev mokho-te, Mbumbukiam-qa bói-te ndaføyamba gone-qa ndego, ndego Mozes-qa guguna manqat ate ndægo bembopáev. ⁴ Zo gekha ezoqam, zo Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te, Mbumbukiam-qa bói-te ndaføyamba gone-qa ndozogo, zo mðzoqatáz, Keliso-te. Zo Mbumbukiam-qa kuku matev, zitá qazøte-wuøém. ⁵ Geté ni ezoqam, Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape mokho-te nqaziyage, ni ta-mba nqáneq qazio-taná: Ni Mbumbukiam ndaføyamba nqáneq genénæmb, ni Keliso tizi-unimanqatintat. ⁶ Zapa ndøgo, Keliso Yesu mokho-te, ndøgo gigiap-qapé mbá, ngusum e-má tiqambø-kepøtøzēm, ó, kepøtøzateav vøgoat. Geté gigiap-qape nqáneq, Keliso tizi-unimanqatintat neka kuku matev vønigoāt.

⁷ Zo mbomambá sozongazém, Klisten matev-te. Yaq gē, zo matavap, gekha ezoqām zó-enegim, unimanqatin manqat sekemba paeveav ndozogo. ⁸ Manqat ndøgo, ezoqa nøme zo ndezømesim, ambá av nqægo, Mbumbukiam-tē qando-fakhatē, ndego zo gezø-akha. Av taoká. ⁹ Zo mðzøte-zøtéz: Flawa poponøvem nonqo khapelavøqase, flawa-te toqotu-pomogim, yaq ate ndi:gu segé-popoéz. Yaq matev até kopó. Khokho nømendim manqat khapelavøqase tøgoat, yaq ndøgo segé-khouwév, ezoqa vótubām. Ezoqa kopoáv. ¹⁰ Geté no āv qate-unimanqatinát nqægo: Zo Mbumbukiam zótøké. Yaq zo tiqa matavap vini ndapeav tønē:gó. Yaq gekha ezoqām ndego, zoqa matavap ndezø-enegimit, ndego yaq-fia nqosøgeap betēndap.

¹¹ Nøfuap! Gēmbo-mataváp. No amba ezoqa tøte-zømesimin, av nqægo, ngusum yà bezøqogāz, yaq no Zu ezoqam soqaqape-te ambá géveemák. No ezoqa amba zømesipøteav tøgonin, Keliso-qa løvøte mokho-te tikhandi:z, ndego tae mutui-te genanim, yaq no Zu ezoqam, qaqa ambá genøgonemák. ¹² No nqæmatavap, ndigu ezoqam zo ngusu qogózat-qa yaq-te matavap ndizø-enegim, ndigu sà be-apét, até nqazí-a, bē-ovob.

¹³ Nøfuap! Zo Yesu nqovotøzat matev-té genøzø-akhá. Geté ndego ambá av nqægo, zo nqáneq gene-nqovotáz, zo matev vinivinimba sa tozo-matønumit, av zøkeza ndøzømbe-poev. Av taoká. Geté zo kuku matev bezøgó, yaqyaq-a, vøe-tøkeam. ¹⁴ Zapa ndøgo, manqat kopo ndøgo, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo ndøgutøve, nqáneq: “Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.” ¹⁵ Geté zo izuizu tozo-keføngimat, neka kopømba ande av søvakha gigiap ndi:gu, izu kha vøzølgāt, zo aiyá qagó, andé vøzøté-khoumbām.

Nqova Mbomambaqape-qa matev neka kha-qa poev matev

¹⁶ No zo āv qazømbé-eín nqægo: Zo Nqova Mbomambaqape-qa mokho-té qanuyagé, ndego zo bēnøzøgim. Yaq zo manqa-zapazapa zógoák, av zøkeza kha ndømbøe-poev. ¹⁷ Kha-qa poev, Mbumbukiam-ge Nqova namba, gènøfeáp. Neka Mbumbukiam-ge Nqova, ezoqam-qa kha-qa poev namba ndē:nøfeáp. Qaqa ndøgó, yaqyaq-a. Yaq nakémbá, matev eqeieqei ndøgo, gone-qa ndoqogo, kopømba mbain toqogo. ¹⁸ Geté zo Nqova Mbomambaqape tezømbo-megetat, yaq ndøgo viní. Zo ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat-qa mokho-te sekembā søzøtu:gū.

¹⁹ Ni kha-qa poev mizi:nøtén. Taqa poev nqáneq: Mambe okho matēv, neka sakhei o angana qovesam matēv, neka gekha manqa-zapazapa nøme ndøgo, av nqægo. ²⁰ Neka kha-qa poev nøme nqáneq: Tae khøwuiap vizap matēv o mbumbuk akhayam matēv, neka manqa-sisi matēv, neka sanqambap matēv, neka manqa itumbam matēv, neka gigiap qovet matēv, neka qaqa matēv, neka qakeza kha eqawat matēv, neka qaqa matev. ²¹ Neka kha-qa poev nøme nqáneq: Ova matēv neka ibøkha soqa izam matēv

neka lou loge mōqæ matēv neka gekha matev soqōsoqa av nqægo nōme ndōgo. No nqawá qanōzō-eín, av bugukhokhof qazōmbe-manqatam: Gekha ezoqām ndigu, matev av nqægo ndimatanam, ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te gemō-fakhazák.

²² Geté mokho ndōgo, Mbumbukiam-ge Nqova-te ndōndo-fakhate, nqáneek: Kuku matēv, neka khanakhanakh matēv, neka sambi matēv, neka aiyaiyav matēv, neka tanōtanakh matēv, neka matev mbomōmboma gone matēv, neka matev eqeieqei-te tōkenōmbem matev, ²³ neka qakeza kha voat neka eqeieqei nōzōgim matev. Nqanek matev ate nqægo, guguna manqat kopō nqawateáv. ²⁴ Gekha ezoqām ndigu, Keliso Yesugi, ndigu ekeza kha-qa poev sekemba gembó-pavatak. Ndigu kha-qa poev, tae mutui-té ginō-tōkeém, poev soqōsoqa ate ndægo namba. ²⁵ Ni Nqova Mbomambaqape, khandi ndakinak gini-etoam, ni ndégo teabeni-nōzōgím. ²⁶ Ni bizi-khambūváp, neka yaqyaq-qa qaqz bizilōdōzú, neka yaqyaq-a ova bizi-manqaté.

6

Qo gigiap ndōgo toqópeá, av qoqote-ogeakh

¹ Nōfuap! Zo mokho-te ezoqa nōme manqa-zapa tego, yaq zo ezoqa, Nqova Mbomambaqape nanduzumbu-gu, ndego gēmbō-tōkeém. Kuku matev-ús. Geté zōkeza kha, gēqeiví. Soqáin ndōgo, teqa matev, atē zō-a, manqa-zapa-te tō-itub. ² Zo yaqyaq-a, viniv eqawat-qa yaq-te, gētōkeám. Av tōzōtegoat ndægo, zo Keliso-qa guguna manqat o-mba zombōé-ndapát. ³ Gekha ezoqām ndego, ndematavap, av nqægo, ndego ezoqa nōme gēlōvubām, getē ndego ezoqa kandambaqapē mbā, ndego ekeza kha gēmbōe-khavozumít. ⁴ Ezoqa ewaqape ekeza matev, yā begevewát. Eqeieqei tōgoat, yaq qo kopōmbá, khanakhanákh. Geté kopōmba mbáin, toqote-khambuvupat av nqægo, qoqa matev eqeieqei, getē ezoqa nōme-qa matev soqáin. ⁵ Zapa ndōgo, ezoqa ewaqape, ekeza viniv ndōzōgó, ndi-eqægeapet.

⁶ Gekha ezoqām ndigu, Manqat Mbomambaqape ndi-upōgim, ndigu yā bembo-tōkeé, ndego nde:zōmesim, gigiap qaniqanimav-te.

⁷ Zo zōkeza kha mbōe-khavōzám, av nqægo, Mbumbukiam zimbōē-khavozōmēm. Ezoqa kopōmba mbáin, Mbumbukiam tembōe-khavozam. Gēmbō-mataváp. Gekha gigiap ndōgo, toqo-ogeakh, qo ndōgo toqópeá. ⁸ Qo manqa-zapazapa, ande gigiap soqōsoqa me toqo-ogeakh, yaq ngi:wat matev qotōndé-pe:tát. Geté Nqova Mbomambaqape toqombo-pavat neka matev eqeieqei toqo-matōnumat, kopōmba ande av avōe gigiap eqeieqei me toqote-ogeakh, yaq qo khandi miavmiav qotōndé-pe:tát. ⁹ Yaq nakémbá, ni matev eqeieqei matanam-qa yaq-te, bini-ewézát. Zapa ndōgo, khōuwa eqeieqei-te, ni avōe gigiap eqeieqei-qape zindúpeá, ni yovitav tōgoat. ¹⁰ Yaq nakémbá, gekha khōuwā ndōgo, ni kopōmba tōgoat, ezoqa nōme matev mbomōmboma tizizō-matōnumat, ni sà bizizō-matanám. Bugukhokhof matev mbomōmboma, ndígu tizizō-matanám, ndigu ni namba Keliso nqazi-unimanqatinat.

Gigiap-qape nqáneek, Mbumbukiam khandi ndakinak gini-etoam

¹¹ No nqanek manqat-qase, nōkeza zendá qate-peaomít. Zótéqeiví! Taqa peawap kandakandá.

¹² Ndigu ezoqam, zo ngusu qogōzat-qa yaq-te nditōpōtōzat, ndigu Zu ezoqam-te, iz kandakanda ndape-qa mba ndōgó. Ndigu sa tinigoatún ndōgo: Soqáin ndōgo, ezoqa soqaqape-te ti-ab, ndigu ezoqa Keliso-qa yaq-te ti:zōmesimat, ndego tae mutui-te gitōkewem. ¹³ Ndigu ekezan, Mozes-qa guguna manqat pōpōvumáv, oskiá ndōgo, ngusum ndizō-qogōzat. Geté ndigu zo ngusu qogōzat-qa tizōmbigú ndōgo: Tīabiti-khambuváp, av nqægo: Zo tiqa manqat o-mba zotondapé, taqa yaq-te. ¹⁴ Geté no nikeza Evezōza Yesu

Keliso mba nõté-khambuvupát, ndego ni zapaya tae mutui-te genanim. Te mokho-te, manqei-qape gigiap neka matev, møndønaním, no-te. Neka no nøkezan, manqei-qape matev-te, vøtō-nanim. ¹⁵ Ndøgo gigiap-qapé mbá, ngusum e-má tiqambø-kepøtøzēm, ó, kepøtøzateav vøgoat. Geté gigiap-qape nqánek, Mbumbukiam khandi ndakinak geqa-etoam. ¹⁶ Gekha ezoqām ndigu, nqanek manqat ndimbopaev, Mbumbukiam-qa sambi matev neka tanakh matev ndøgoát, ti namba. Ndigu ezoqam, unimanqatin Mbumbukiam-gí Izlael ezoqám.

¹⁷ Noqa vaev manqat nqánek: No ezoqa viniv nøme mba benømbòvė. Zapa ndøgo, no nqama ee nqanøgó, no ezoqa gizumbam, no Yesu-qa sasae nqægo.

¹⁸ Nogi Klisten nøfuap. Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev ndøgoát, zo namba. Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Efesus

Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Efesus taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Efesus taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Ta khøuwa-te ndøgo, Pol nqanek pepa gepeawam, ndego Lom taon-té geyagám. Ndimbula mokho-té gunu:goám. Gaman ezoqam, ndego ta zapaya ndøgo tini-møvøinám, ndego ezoqa Yesu-qa yaq-te ge:zømesimam. Pol nqanek pepa, Tikikus mbo-etoám, yaq ngenek Efesus taon-te vøndap.

Nqanek pepa, ndigu Klisten ezoqam, Efesus taon-te giyagam, bètøkhæ-geveømém, yaq taqa zita-te, ndigu Klisten ezoqa nøme, taon vinivinimba nøme-te giyageapam, bezø-etoam, yaq até ndigú-a, bēgeveømem. Efesus taon ndøgo, kandambaqapé. Ta manqei-te ndøgo tøgó, ndakin khøuwa Teki (*Turkey*) ndimbo-akhayam. Ta khøuwa-te ndøgo, Efesus taon-te ndøgo, bisnis kandakanda ndøgoám, neka ndugu khape mbumbukiam Atemis, tuqa khoev kandambaqape vøgoam.

Klisten ezoqam ndigu, Efesus taon-te giyagam, nøme kopokopo ndigu, Zu ezoqám. Geté ezoqa kopoáv, ndigu bawan vini-ák. Pol nqanek pepa mokho-te, nginik Klisten ezoqam, āv gezømbe-peawám nqægo: Ezoqa ewaqape ndigu, ndi-unimanqatinat, ndigu Keliso mokho-te, kopó. Neka nøme nqáne: Ni Klisten bawan ezoqam, ni Keliso-qa khá, neka ndego nigí kawá. Neka ezoqa ndigu, ndi-unimanqatinat, ndigu andé khoév. Ta khoev-qa mui-uk, Kelisó. Neka nøme nqáne: Ni Klisten bawan ezoqam, andé Keliso-gú sævám.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. No nqanek sasae nqægot, ndøgo Mbumbukiam-qa poév.

Nqanek pepa zo-té qatø-peaomít, zo Mbumbukiam-gi ezoqam, Efesus taon-te nandozo-yage, zo Keliso Yesu uni ndøzømbøe-paev.

² Mbumbukiam, nigí Tat, neka Yesu Keliso, nigí Evezøza, tiqa kuku matev neka sambí matev, ndøgoát zo-te.

Matev mbomømboma, Mbumbukiam ni Yesu mokho-te gini-etoam

³ Ni Mbumbukiam-qa iz, zí-eqatát, ndego nigí Evezøza Yesu Keliso-ge Mbumbukiam neka Eve. Keliso mokho-te, ndego ni matev mbomømboma ate ndægo ni-etoám, ndøgo yan-te ndøndo-okho, niqa Klisten matev tøke nonqo. ⁴ Mbumbukiam manqei-qape, okhokho-té genø-khakheinám. Yesu Keliso mokho-te, ndego ni é-møndø-vevendám. Ni tegí ezoqam zigoát, neka teqa bøi-te ndaføyamba neka manqa-zapa-yav vizigoát. Mbumbukiam kuku matev, é-møndømbøe-goám ni-te. ⁵ Yaq ndego é-møndæpøoá, ni gé-uponó, neka Yesu Keliso mokho-te, tegí nakheis vizigoát. Nqanek Mbumbukiam-qa poev qanimav-qapé. ⁶ Ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa iz bete-eqawát. Teqa kuku matev qanimav-qapé, ni-te. Yaq-mbá segeni-etoám, te mokho-te ndego, ndembøe-khafuat. ⁷ Keliso-qa kouk mokho-te ndøgo, qawa, ni gènqovotán, neka niqa manqa-zapazapa vømbøe-navøem. Mbumbukiam-qa kuku matev, khåpe mbøe-khouwév, ⁸ ni gini-etoam.

Teqa matavap loloakh neka teqa otevat kandambaqape-te, ⁹ Mbumbukiam matev āv tenegó, av bugukhokhof matavap ge:ve. Yaq matev ndøgo, ibugukhokhof khonoam-te qagoam, matev ate ndægo, Keliso mokho-te tematanam, ni vøenømand.

¹⁰ Mbumbukiam-qa matavap, khonoam-te qagoam, nqáneq: Uni khøuwa-in timø-khantaz, ndego gigiap ate nqægo gekhakheinam, yan-te nqo:go neka manqei-qape-te nqago, segépizám. Yaq kawa kopo mé:goát. Kawa sa ndégo, tégoát, Keliso. ¹¹ Te mokho-te, ni Mbumbukiam tene-vevendám ndógo: Ni tegé ezoqam zigoát, ate av-té, av ndego bugukhokhof ge:pøoa. Zapa ndógo, gekha matavap neka poëv ndógo, Mbumbukiam ndømbogo, ndego segé-matanám neka matev segéfakhán. ¹² Mbumbukiam tene-matanám ndógo: Ni bugukhokhof ezoqam mokho-te, ni Keliso-te mba qeitø-tambat, Mbumbukiam-qá iz bete-eqawát.

¹³ Yaq até zó-a, vozø-Keliso-gi-ezoqam-ez, zo unimanqatin manqat qazoyogem, ndógo Manqat Mbomambaqape, zoqa khandi-qa yaq-te. Yaq zo Keliso qazo-unimanqatinim, Mbumbukiam mbusa ndømøpá, zo-te, av nqægo, zo tegí. Ta mbusa ndógo, Nqova Mbomambaqapé. Ndégo, Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve, tendo-khofotav. ¹⁴ Ngenek Nqova Mbomambaqape, andé khakhatáp, av nqægo, vaev khøuwa-te, ni matev ate ndægo ndizimø-ndapém, av bugukhokhof manqat ge:-ein, ta khøuwa-te ndógo, ndego ni uni te:khatomb, ni Mbumbukiam-gi ezoqam. Yaq Mbumbukiam-qá iz bete-eqawát.

Pol-qa ike manqat neka guliguli manqat, Efesus ezoqam-qa yaq-te

¹⁵ No ande qate-ewag av nqægo, zo Evezøza Yesu qazo-unimanqatinim neka zo Mbumbukiam-gi ezoqam-te ate ndi:gu kuku ndøzøgo, ¹⁶ yaq no Mbumbukiam-te ike manqat oskia nombo-manqaté, zoqa yaq-te. No zo oskia nøzø-mataváp, noqa guliguli manqat-te. ¹⁷ No āv qate-guligulimatún nqægo: Nigi Evezøza Yesu Keliso-ge Mbumbukiam, ndego nigi Tat bazaføgakh-qape, yan-te ngo:yage, zo Nqova Mbomambaqape bezø-etoám. Yaq ngenek zo matavap loloakh bezømbē-etoam neka Mbumbukiam-qa yaq-te bezømbē-vevezam, yaq zo Mbumbukiam uni vøezøtez. ¹⁸ Neka no āv qate-guligulimatún nqægo: Zoqa matavap tabezømbe-mboqoé. Yaq zo vøzøté-zøtēz, gekha matev mbomømbomā ndógo, ni te-te nqazio-tana, ndego tini-etoam. Mbumbukiam zo tegi ezoqam, matev kandakanda mbomømboma kopoav-qapé tezø-etoam. Ndego zo ta zapaya ndógo tezømbe-akhá. ¹⁹ Neka zo teqa bazaføgakh-qape tønnezøtéz, ni-te nqøu-sasaeat, ni ndego nqazi-unimanqatinat. Nqanek bazaføgakh, bazaføgakh nøme ate ndægo, ùnime:løvuám. Nqanek bazaføgakh, ni-te nqøu-sasaeat, até kopó, av bazaføgakh ndægo, ²⁰ Mbumbukiam Keliso løvøte-te ge:khandi:v neka ekeza nakeamo zenda-te, yan manqei-te nqo:go, qonam nonqo vømbō-etoam. ²¹ Yaq Keliso uni ova-ín gono:gó. Ndego ezoqa nekā nqova, tigi megetapak neka vesøtapak, neka ndigu bazaføgakh-us ndigu neka kawakawa-za neka iz-akhayapak ate ndi:gu, ùnime:løvubám. Ta-mbá mbá, ndakin nqaziyage. Geté até ndøgó-a, megemege-te yage ndo:go. ²² Mbumbukiam matev ate ndægo, teqá zenda tokhotapak mokho-té genøvé, neka ni Klisten bawan ezoqam, kawa ndégo tinivé, matev ate ndægo, teqa mokho-te betū:goat. ²³ Ni Klisten bawan ezoqam, ni Keliso-qá khá. Keliso, ndego manqei-qape-te ate nqægo, gigiap ate ndægo mokho-te ndøugu, ndego Klisten bawan ezoqam mokho-té gunu:yagé, kha ndēzø-tønøyām.

2

Mbumbukiam tanakh ginigu

Yesu Keliso mokho-te khandi gini-etoam

¹ Zo bugukhokhof Mbumbukiam-qa manqat qazo-sanqawam neka manqa-zapazapa qazo-matønumam, zo pakhaezat zogoám. ² Ta khøuwa-te ndógo, zo manqei-qape-qá matev soqøsoqa zombopavám, neka nqova soqøsoqa, ndigu nqanek manqei-qape-te ngiyage, tigi kawa-qa manqat o-mba vozombøē-ndapam. Ngenek ndégo, ezoqam-qa

mokho-te ndu:sasaeat, ndigu Mbumbukiam-qa manqat ndisanqawe. ³Até ní-a, ni ezoqa ewaqape, bugukhokhof av tizi:yagám. Ni nikeza kha-qa poev, sizimbo-takát, ndøgo ni qa-itumbat. Gekha matev neka matavap soqøsoqā ndøgo, ni qazimbo-matøvememín, ni sizigonemín. Ni até kopó, av ndigu ezoqam ndi:gu. Até ní-a, ni Mbumbukiam-qa qaqa ndži-qeivimín.

⁴Geté Mbumbukiam, tanakh khàpe mbøe-khouwév ni-te. Zapa ndøgo, teqa kuku matev kandambá. ⁵Ni manqa-zapazapa-te qazu:goam, ni pakhaenat zigoám. Geté Mbumbukiam, Yesu Keliso mokho-te, ni møndø-khandí:n. Unimanqatín. Zo teqa kuku matev-té qazøte-khandí:z. ⁶Mbumbukiam ni Keliso namba gekhandi:n, ndego ni te namba qonam nonqo ni-etoám, yan manqei-te nqo:go. Keliso Yesu mokho-té genøni-etoám. ⁷Ndego tenegó ndøgo: Khøuwa ate ti:goat, megemege-te ndo:go, ezoqa av tiabiti-qeiví: Teqa kuku matev, kandamba tantáv. Ndøgo gèløvuám, ezoqa ewaqape-qa kuku matev. Unimanqatín. Teqa kuku matev, kandamba tantáv ni-te, ndego ni Keliso Yesu mokho-te gi:nømand. ⁸Zo Mbumbukiam-qa kuku matev-té qazøte-khandí:z, zo Yesu qazo-unimanqatinim. Zo ambá av nqægo, zøkeza matev matanam mokho-té qazøte-khandí:z. Av taoká. Ndego zo khandi, yaq-mbá segezø-etoám. ⁹Zo ambá av nqægo, sasae-qape zøte-khanøzēm. Yaq nakémbá, ezoqa kopømba mbain, ti:khambuvupat. ¹⁰Zapa ndøgo, ni Mbumbukiam ndøkhakheinømbém, av ndakin nqazi:gu. Ndego ni Keliso Yesu mokho-te, tene-khakheinømbém ndøgo: Ni matev eqeieqei zigoát, ta matev eqeieqei ndøgo, Mbumbukiam ni gone nonqo gekhakheinam.

Yesu mokho-te, ni kopó

¹¹Zo gèmbø-mataváp, zo bawan vini-ak: Zo bugukhokhof, bavokho-ak zogoám. Neka Zu ezoqam, ndigu ngusum giqogavatun, zo ngusu qogøzatav ezoqam zø-akhaemám, neka khokho ezoqam vøezæbam. (Geté nqanek ngusu qogøzat matev, ezoqa ndømatønumatún.) ¹²Ta khøuwa-te ndøgo, zo Keliso mbain. Izlael ezoqam-te, zo bavokho-ak zogoám. Zo ambá av nqægo, Zu ezoqam zogoám, Mbumbukiam geveataz. Yaq zo Mbumbukiam-qa poev mokho-te yageáv, ndego Izlael namba gi-unimanqatintam. Zo Mbumbukiam zøtezteáv neka te-te tabeáv, nqanek manqei-qape-te. ¹³Geté ndakin, zo Keliso Yesu mokho-té qazotu:yagé. Zo ezoqam, bugukhokhof qambaqape qazogoam, zo ndakin Keliso-qa kouk mokho-te, avønín qazøtøndo-fakház.

¹⁴Ngenek Keliso, sambu matev nindapavún. Zu bawan-ak neka bawan vini-ak, ndégo tetøkunú, ni bawan vøníkopo. Sinøndakha ndigu, gu:wabam, ni qaqatønnotam, ndego gènqaozó. Ekeza khá gene-nqaozó, neka qaqa matev, yaqyaq-a qanambu-goam, vø-evøzam. ¹⁵Mozes-qa guguna manqat, ndego møndø-sisizám, matev ate ndægo, ezoqa gi:zømesimatun. Ndego tenegó ndøgo: Ekeza kha mokho-te, niqa bawan menas tàbete-tøkuá, ni bizí-bawan-kopo-en, neka sambu binígu. ¹⁶Yesu tae mutui-te genanim, ndego qaqa matev gèkhoutáv, ni yaqyaq-a qanambu-goam. Ni bawan menas qanigoam, ndego sège-tøkunú, ni vizi-bawan-kopo-en, neka ni Mbumbukiam namba vøe-tøkunu. ¹⁷Yesu nqanek manqei-qape-te gegeavun, ndego sambu manqat namba me:geavún, ti-te ndigu, avønín ndimbogo, Zu bawan-ak, neka até zo-té-a, zo bawan vini-ak, qambaqape ndozotøndogo. ¹⁸Unimanqatín. Yesu mokho-te, ni Zu bawan-ak nekā zo bawan vini-ak, kopømbaqapé, Mbumbukiam-ge Nqova kopo mokho-te, Tat-qa avønín-té qazinø-niáv.

¹⁹Yaq nakémbá, zo ndakin ambá av nqægo, manqei vini-ak neka bavokho-ak. Geté até zó-a, mðzo-mo-manqei-anim-éz, Mbumbukiam-gi bawan namba, ndigu Zu ezoqam, neka até zó-a, vozø-Mbumbukiam-gi-ezoqam-ez. ²⁰Zo andé khoév. Ta khoev ndøgo,

Mbumbukiam ndøwevét. Uk ndøgo ge-asaz, Keliso-gí u-aním neka Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqám. Yaq Keliso Yesu ekezan, ndego mui-úk. ²¹ Khoev ate ndægo, ngének gegeawát, ndæføgakhat. Neka Evezøza mokho-te, nqanek khoev sègekhouwevtét. Yaq gemø-Mbumbukiam-qá-khoév. ²² Keliso mokho-te, até zó-a, sòzøtumú-Mbumbukiam-qá-khoev-éz, ezoqa nøme namba, ndego ndewevet. Yaq tege Nqova Mbomambaqape, nqanek khoev mokho-té gunú:goát.

3

Pol-qa sasae, bawan vini-ak-te gego

¹ Yaq nakémbá, no Pol, no zo bawan vini-ak, Mbumbukiam-qa Manqat Keliso Yesu-qa yaq-te nqate-zømesim, yaq ta zapaya ndimbula mokho-te nqatu:gu, nõguligulimatún, zoqa yaq-te.

² Zo àbozo-yogém ndøgo, Mbumbukiam nqanek sasae genø-etoam, zo Manqat Mbomambaqape tøte-zømesimat, teqa kuku matev-qa yaq-te. ³ Matavap ndøgo, khonoam-te qagoam, Mbumbukiam møndøveáz, no vøenømand. No bugukhokhof elavøqase møezø-peawám, taqa yaq-te. ⁴ Yaq zo nqanek manqat tozo-geveømem, zo ndøzøte-zøté, no nøtenat nqanøgó, Keliso-qa yaq-te, ndøgo bugukhokhof khonoam-te qagoam. ⁵ Ibugukhokhof, ezoqa yage gimønøzumavun, zøtezateáv, taqa yaq-te. Geté ndakin, Mbumbukiam tege Nqova mokho-te, tegi u-aním neka manqa vevezam ezoqam, møndøzø-veáz. ⁶ Matev, khonoam-te qagoam, nqánek: Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape mokho-te, bawan vini-ak, ndakin møndø-bawan-kopo-éz, Izlael ezoqam namba, neka vø-kha-kopo-ez. Yaq Keliso Yesu mokho-te, até bawan vini-ák-a, Mbumbukiam-qa matev mbomømboma ndø-upøgimít, av Mbumbukiam Zu ezoqam-te manqa mbusa ge:ve.

⁷ Mbumbukiam kuku mbogoám no-te. Yaq teqa bazaføgakh mokho-te, no mütumu-Manqat-Mbomambaqape-gé-sasae-ezoqam-én. ⁸ Mbumbukiam-gi ezoqa nøme ate ndi:gu, no møndø-løvumbumím. Geté no Mbumbukiam teqa kuku matev mokho-te, teneveatán ndøgo: Bawan vini-ak, Manqat Mbomambaqape nøté-zømesimát, teqa matev mbomømboma-qa yaq-te, ndøgo ni Keliso mokho-te gini-etoam. Ta matev mbomømboma ndøgo, kopømba mbaín tizi-geveømem. Khàpumu-khouwév. ⁹ Mbumbukiam, ndego manqei-qape neka gigiap ate nqægo gekhakheinam, no sasae nqánek genø-etoám: No teqa matavap ndøgo, ibugukhokhof ekeza mokho-te qakhonawam, ezoqa yage gimønøzumavun, ezoqa ewaqape nøzømbé-ovøemát. ¹⁰ Mbumbukiam tene-matanám ndøgo: Klisten bawan ezoqam mokho-te, ndego ndakin ekeza matavap loloakh vinivinimba, nqova-gi kawakawa-za neka iz-akhayapak mé:zømás, ndigu ova ngo:yage. ¹¹ Matev ndøgo, Mbumbukiam nupøkhan mba gepøoa, ndego møndø-matanám. Keliso Yesu-qá mokho-té genøgó, ndego nigi Evezøza. ¹² Te mokho-te, ni ezoqa nqazi-unimanqatinat, kopømbaqapé, Mbumbukiam-té qazinø-okhoát. Kha føgakh-mbá neka møe mbaín. ¹³ Yaq nakémbá, zo mbøni bezøvæev, noqa yage føgakh-qape-qa yaq-te, ndøgo zo zapaya qanøfakhan. Zapa ndøgo, ndøgo zoqá tøke nonqó. Ta mokho-te ndøgo, zo yage eqeieqei-qape zøtéqeivím.

Yesu Keliso-qa kuku matev ni-te

¹⁴ Yaq nakémbá, no Tat-qa megemege-te, katuk nomøkuiám, neka teqa iz nqæ-ēqāwāt. ¹⁵ Bawabawan ate ndægo, yan-te nqo:go neka manqei-qape-te nqago, zapa ndégo. ¹⁶ Mbumbukiam, ndego matev kandakanda mbomømboma kopoav-qapé, niqa tøke nonqo. Yaq nakémbá, no āv qambøe-vi:matún nqægo: Ndego zo tege Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, bazaføgakh bezø-etoám. Yaq zo bazaføgakh-us zógoát,

zoqa mokho-te. ¹⁷ Yaq Keliso, zoqa unimanqatin matev mokho-te, zoqa mbøni-te betū:yage. Yaq zo matev ate ndægo, kuku matev-us vøgo. Yaq zo ande tae me ndægo, lu manqei pakoa-te qamø-mbuvøem, føgøføgakh zówaniapát. ¹⁸ Yaq zo Mbumbukiam-gi ezoqam ate ndi:gu nøme namba, tønnezøté, av nqægo: Keliso-qa kuku matev-qape, ni-te ndømbogo, sà tønømá. Taqa vøndæv neka taqa sekeat neka taqa eqæv neka taqa igian, kandambá tantáv. ¹⁹ Unimanqatín. Ni manqei-qape ezoqam, ni kopømba mbaín, teqa kuku matev ate ndægo uni tizi:nøten. Geté no Mbumbukiam-te, āv qate-vi:matún nqægo: Zo Keliso-qa kuku matev tønnezøté. Yaq Mbumbukiam-qa matev mbomambaqape, ekezan-te ndøugu, até zó-a, ùni tabezømbe-tøtøvøyám, zo mokho-te.

²⁰ Mbumbukiam-qa bazaføgakh, kandamba tantáv, ni mokho-te nqøu-sasaeat. Gekha viam manqāt ndøgo, ni te-te nqanigu, neka gekha matavāp ndøgo, nqazi-matavap, teqa tøke kopømbaqapé, unimé:-løvuám. ²¹ Teqa iz, bèto-eqawát, Klisten bawan ezoqam mokho-te. Ta zapaya ndøgo, ndego Keliso Yesu mokho-te gematanam, teqa iz miavmiav be-eqawát, atema ezoqa ewaqape yage vómønøzumīt.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

4

Ni Klisten ezoqam ate nqazi:gu, ni Keliso-qa khá

¹ No Evezøza-qa sasae zapaya, ndimbula mokho-te nqatu:gu, no nqazø-pouwe: Zo Mbumbukiam gezøndo-akha, tegi ezoqam tozogoat, zo matev egeieqei-té qayageáp. ² Zo zøkeza iz ndø-eqàwát. Geté zo aiyaiyav matev-té qayageáp, ezoqa nøme namba, neka zo mbøni nqosøgeap nakha-nakhamas-te ndø-upøgím. Neka kuku matev até bezøgó yaqyaq-a. Ezoqa matev soqøsoqa timatønnumat zo-te, zo matev nakhamas-te ndø-qavøinámát. ³ Zo Nqova Mbomambaqape mokho-te qazo-kopo-ez, yaq zo bazaføgakh ndø-asøzú. Ta sambi matev-te ndøgo, ezoqa ndøtøkuzuat, até vøyageáp. ⁴ Ni Mbumbukiam-gi ezoqam, ni kha kopó. Neka Nqova Mbomambaqape kopo me:gó. Neka até matev kopo me:gó, zo ndozoto-taza, tozondapem, ma Mbumbukiam gezømbe-akha. ⁵ Neka Evezøza kopo me:gó. Neka unimanqatin matev kopo me:gó. Até ibøkha iz upøgim matév-a, kopo me:gó. ⁶ Até Mbumbukiám-a, kopo me:gó, ndego ezoqa ewaqape-ge Tat. Ezoqa ewaqape, ndégo tezømbo-kawaevát. Neka ezoqa ewaqape mokho-te, ndégo tunu-sasaeát. Neka ndego ezoqa ewaqape mokho-té gunu:gú.

⁷ Ni ezoqa kopokopo ate nqazi:gu, Keliso teqa kuku matev mokho-te, matev vinivin-imba ni-etoám, av ekezan qambøe-pøovam. ⁸ Keliso ni matev ndini-etoam, taqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo:

“Uni ova-in nqo:go geqavig,

ndego pingim-ak ndøkhatób, namba gi:qavig.

Yaq ndego ekeza ezoqam,

khanakhanakh matev zø-etoám.”

⁹ Nqanek manqat qa-ein, av nqægo, “ndego geqavig,” ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Keliso bugukhokhof, nqanek manqei-qape-té gendovís. ¹⁰ Ndego ezoqam, ibugukhokhof gendovís, ezoqam ndégo, uni ova-in nqo:go geqavig, neka yan uni vøe-løvuam. Ndego teneqavíg ndøgo: Gigiap ate ndægo, yan-te nqo:go neka manqei-qape-te nqago, tèabete-tønøyám. ¹¹ Yaq ndego ni Klisten bawan, sasae ezoqam ni-etoám. Nøme tegi u-anim ndøgoát, neka nøme tegi manqa vevezam ezoqam vøgoát. Neka ezoqa nøme ndígu, ezoqa nøme Keliso-te yozoat-qa ndígu. Neka nøme ndígu, Mbumbukiam-gi ezoqam ndizø-keoge. Neka nøme ndígu, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ndi:zømesim.

¹² Keliso nginik ezoqam, ni Klisten bawan tōke nonqo ni-etoám. Yaq ni Mbumbukiam-gi ezoqam, teqa sasae eqeieqei bizi:gu, neka Keliso-qa kha betē-bazaføgakh-us. ¹³ Tiqa sasae, sà bemá, atema ni ate nqazi:gu, niqa unimanqatin-te neka niqa nōtenat-te, Mbumbukiam-ge Yo-qa yaq-te, bizimí-kopo-en, neka Klisten matev-te bizimí-findam neka ande av Keliso ekezan nde:go, bizimí-kopømba-en.

¹⁴ Yaq ni ande av nakhei nqonqon ndi:gu, neka ande av khagua ndægo, khamøe ndøngetøyam, neka ande av gagayag ndægo, khamøe ndøpøogim, sekembá zigoák, nømendim matev vinivinimba tōni-fakhanumat. Yaq ni ezoqa manqa enaq neka khavozam manqat tini-manqatat, ni tiqa khokho nømendim manqat zimømbó-paevemák, ndøgo niqa unimanqatin matev ngi:wat-qa ndøgo. ¹⁵ Ni unimanqatin manqat mba bizi-manqaté. Kuku matev-ús. Neka niqa matev-te ate ndægo bizifindam, neka ande av Keliso nde:go, bizimí-kopømba-en, ndego nigi kawa. ¹⁶ Ni Klisten ezoqam, ni teqa kha nqazigu, ndégo tegeageáp, ta kha vinivinimba ndøgo, nqabunuzupit neka kha kinik-te ndøgeageapet. Yaq ni eqeieqei tiziyagat, ande av kha ndæbunuzupit, sasae vinivinimba eqeieqei ndømatanam, neka ni kuku tønigoat, yaq Keliso-qa kha segé-khouwév, bazaføgakh-ús.

Yage ndakinak-qa yaq-te Yesu mokho-te

¹⁷ Yaq nakémbá, no Evezøza-qa iz-te nqazó-pouwe: Zo yage sekemba ndøndápét, av bavokho ezoqam ndi:gu, ndigu Mbumbukiam zøtezteav ndigu. Tiqa matavap, gènokhombáp. ¹⁸ Bøivun-té qagó. Ndigu gèqatáz, khandi-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ndezø-etoam. Neka ndigu mokho ndapeáv. Zapa ndógo, tiqa mbøni gètokeám. ¹⁹ Ndigu mivi matev mbaín. Ndigu ekeza kha, manqa-zapazapa-té ginø-nqonqotøvé. Neka ndigu matev soqøsoqa vinivinimba møqæ mba zømbeyæt.

²⁰ Geté zøtezat ndøgo, zo Keliso-te qazondapem, viní! ²¹ Zo mōzoyogém, teqa yaq-te, neka zo te mokho-te nqazoyage, zo unimanqatin manqat, mōndæ-zømesimám, ndøgo Yesu mokho-te ndøgu. ²² Ta unimanqatin manqat, nqánek: Zoqa awenege yage matev, ndøgo taqa poev matev soqøsoqa mokho-te zo qatubam neka soqaqape-te vø-itubam, vøkhofóé. ²³ Yaq Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, zoqa matavap bezø-ndakinak. ²⁴ Neka kopømba ande av ndabua ndakinak tōzøte-uzam, zo yage ndakinak zøndapém, ta yage ndakinak ndøgo, Mbumbukiam gekhakheinam. Yaq zo matev eqeieqei-té neka unimanqatin-té qazóyagát, av Mbumbukiam ndømbøe-poev.

²⁵ Yaq nakémbá, ni yaqyaq-a meakha manqat manqate bizi-ivøvé. Geté unimanqatin manqat mba bizi-manqaté. Zapa ndógo, ni Klisten ezoqam ate nqazi:gu, kha kopo-té qani-bunøzáp. ²⁶ Zo qaqa tozo-gonemat, yaq ndøgo zo manqa-zapa-te be-itúb. Zo qaqa khapé bezømbelolokhòtáp. Geté é-vø-ivøvemát. Yaq khøuwa okhokho-té geabemø-sinanát. ²⁷ Zo nqova soqaqape, elavøqase mbøe-løvùzím. ²⁸ Gekha ezoqām ndego, nde-aqonam, ndego aqonam matev, sà be-iváv. Teqa zenda sa be-àwáp. Geté sasae betegó. Yaq av nqægo, ndego kopømbaqapé, ndigu gezø-tøkeát, ndigu gigiap mbain ndigu.

²⁹ Manqat soqøsoqa ndøgo, ezoqa nøme ndøngiæzoat, manqa-nqa-te bezøndo-fakhàté. Geté manqat eqeieqei mba ndømanqaté, ndøgo ezoqa nøme ndøzømbetøkee. Yaq ndigu zoqa manqat ti-ewagat, tiqa mbøni-te bezømbē-eqeieqeiát. ³⁰ Zo Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, viniv mbo-etødmém, ndego Mbumbukiam zo ande khakhatap me gezømbeve, av nqægo, zo tegē, neka ndego zo vaev khøuwa-te vøkhatōb, ekezan-te. ³¹ Ezoqam-qa manqa-zapazapa navupav matev neka mbøni nqosøgeap matev neka qaqa matev neka manqa sasanqa manqate matev neka ezoqam-qa iz ngi:wat matev, matev av nqægo ate ndægo, vø-ivøvé, matev soqøsoqa ate ndægo nøme namba. ³² Geté

4:13 4:13 Kol 1:28 **4:15** 4:15-16 Kol 1:18; 2:19 **4:17** 4:17 1 Pita 1:14; Lom 1:21 **4:22** 4:22 Lom 8:13; Kol 3:9
4:23 4:23 Lom 12:2 **4:24** 4:24 Gen 1:26; Kol 3:10 **4:25** 4:25 Kol 3:8-9; Zech 8:16 **4:26** 4:26 Psa 4:4; Zems
1:19-20 **4:29** 4:29 Kol 4:6 **4:30** 4:30 Isa 63:10; 1 Tes 5:19; Ef 1:13-14 **4:31** 4:31 Kol 3:8 **4:32** 4:32 Met 6:14;
18:22-35; Kol 3:12-13

zo yaqyaq-a, matev eqeieqei ndógó neka tanakh matev mba bezømbu:gu. Neka ezoqa matev soqøsoqa tizøgoat, zo sà bezømbo-navøemát, kopømba av-té, Mbumbukiam Keliso mokho-te, zoqa manqa-zapazapa sa qambøe-navøem.

5

Ni Klisten ezoqam waev-té qabizi-yagé

¹ Zo Mbumbukiam-gi nakheis ndozogo, ndego kuku ndømbogo zo-te, zo matev eqeieqei mba ndømatanám, av ekezan nde-go, matev eqeieqei ndematanam. ² Neka kuku matev-té qayagé, ate av-té, Keliso kuku qambøegoam ni-te, neka ekeza kha ni zapaya vønqonqotav, kopømba ande av ezoqa søvakha gigiap Mbumbukiam-te gi:løvusumatun. Keliso ekeza kha ge-etoam, ndøgo sisip qanimáv, Mbumbukiam-te. Yaq ndego khanakhanákh, taqa yaq-te.

³ Zo Mbumbukiam-gi ezoqam mokho-te, matev soqøsoqa elavøqase bezømbù:gu, av mambe okho matev ndægo neka gekha matev soqøsoqa av nqægo nøme ndøgo neka gigiap qovet matev. Zapa ndøgo, matev av nqægo, gemø-tøkuayák, Mbumbukiam-gi ezoqam namba. ⁴ Neka zo mambe okho manqat ndømanqaté, neka ezoqam ngenøgim matev-te ndø-àbám, neka gekha emanqat soqøsoqa nøme ndøgo, me:votòtáp. Geté zo Mbumbukiam-te, ike manqat mba ndømanqaté. ⁵ Zo vøezøté: Gekha ezoqám ndigu, mambe ndi-okho o matev soqøsoqa nøme av nqægo ndimatanam o gigiap qovet matev møqæ ndøzøya, ndigu Mbumbukiam-qa neka Keliso-qa Megeat Matev-te, gemø-ozák. Gigiap qovet matev, ndøgo andé batae-te ogiam matév. ⁶ Zo gø:feazoát! Soqain ndøgo, ezoqam-qa khavozam manqat, zo manqa-zapa-te tø-itub. Zapa ndøgo, nqanek matev soqøsoqa zapaya, Mbumbukiam-qa qaqa ndøgeáv, ti-te ndigu, teqa manqat o-mba ndapeav ndigu. ⁷ Yaq nakémbá, ezoqam ndigu matev soqøsoqa ndimatanam, zo ti namba, me:tøkúát.

⁸ Zo ibugukhokhof, bøivun-té qazogoám. Geté zo ndakin Evezøza-gí ezoqám neka zo waev-té qazoyagé. Zo waev-te ndozoyage, yaq zo matev eqeieqei-te mbá qayagé. ⁹ Waev-te toqoyagat, yaq mokho ndøgo, ndøndo-fakhate, nqáne: Matev mbomømbomá neka matev ndaføya-ndaføya neka unimanqatin manqat. ¹⁰ Zo gèvawé neka gè:zøtezát, gekha matèv ndøgo, Evezøza ndømbøe-khaneat. ¹¹ Ezoqa ndigu bøivun-te ndiyage neka ti-te mokho soqøsoqa mba ndøndo-fakhate, zo ti namba, me:khokhòmbáp, tiqa matev matanam-te. Geté zo ezoqa gè:zømesím, matev av nqægo soqain. Bematanám. ¹² Unimanqatín, matev nøme ndøgo, ezoqa khonoam-te ndimatanam, mivi-ús, toqote-manqatat. ¹³ Geté gekha matèv ndøgo, waev-te tøfakhan, yaq soqóqeív, av nqægo, eqeieqei o soqain. ¹⁴ Gigiap o matev, waev-te tøfakhatat, yaq segemø-waév. Yaq nakémbá, ouv nøme áv gini-qaqaematún nqægo, “E-moqosuzám,

qo venanqei nandoqo-buvit.
E-moqo-khandí:q,
qo løvøte-te nandoqogo.
Yaq qo waev-té qoqógoát,
ndøgo Keliso-te qandowav.”

¹⁵ Yaq nakémbá, zo gèqeiví, zo ande áv khazøté-yagát. Zo matavap livilivis ezoqam-qa, me:qeiví. Geté zo matavap loloakh ezoqam zógoát. ¹⁶ Khøuwa khokho ndøngiæzòát. Matev eqeieqei mba ndógó. Zapa ndøgo, matev soqøsoqa khàpumu-khouwév, ndakin nqaziyage. ¹⁷ Zo ande kandaniap ezoqam me ndøgø. Geté zo ùnime-vawé, gekha matèv ndøgo, Evezøza ndømbopoev. ¹⁸ Neka zo ibøkha soqa khapekhapé me:-izám, andé

kawa vòzòmbé-okī. Matev av nqægo, segé-ngiæzó. Geté zoqa kha, Nqova Mbomambaqapé qabezømbe-tønnyám. ¹⁹ Zo ouv gèqayám, yaqyaq-a, kopømba ande av Sams ouv ndægo, o ouv nøme ndøgo, Mbumbukiam-qa iz ndø-eqawat, o ouv ndøgo, Nqova Mbomambaqape nde:zømesim. Zo ouv khanakhanakh-us zóqqaemát, Evezøza-te, zoqa mbøni mokho-te. ²⁰ Neka Mbumbukiam, nigi Tat, ike manqat oskia zombó-etoumát, Yesu Keliso-qa iz-te, ndego nigi Evezøza, matev ate ndægo, ndego zo-te ndematanam.

Angana neka sakheis, eqeieqei ande av kintiyagāt

²¹ Zo Keliso ndozombo-vizap, zo izuizum mokho-té qanu:gu.

²² Zo sakheis, zøkeza angana-qá mokho-té qanu:gu, ate av-té, zo Evezøza-qa mokho-te ndozotu:gu. ²³ Zapa ndøgo, anganeam sævam-gé kawá, ate av-té, Keliso ni Klisten bawan ezoqam-ge kawa nde:go, ndego ni gekhandi:n, ni teqa kha nqazigu. ²⁴ Ate av-té, ni Klisten bawan ezoqam, Keliso-qa mokho-te nqazu:gu, yaq sakheis ekeza angana-qa mokho-te, av tiabitu:gu, matev ate ndægo.

²⁵ Zo angana, zo zøkeza sakheis-te, kuku av tabezømbe:gó, av Keliso Klisten bawan ezoqam-te, kuku qambøegoam, neka ekeza kha sa vønqonqotav, ti zapaya. ²⁶ Ndego tene-matanám ndøgo: Ni Klisten bawan ezoqam, ndego ni teqa manqat mokho-te, ande ibøkha me ge-sungutan, Mbumbukiam-gi mba zigoát. ²⁷ Keliso av qambøe-pøovám nqægo: Ni Klisten bawan ezoqam ate nqazi:gu, ndaføyamba zigoát, teqa bøi-te, ate av-té, sævam bugug keoge eqeieqei neka mbomambaqapu neka soqain-qase mbain ndu:gu, anganeam tundaf. ²⁸ Yaq matev até kopó. Angana ekeza sakheis-te, kuku av tabezømbe:gó, av ekeza kha-te kuku ndøzømbe:go. Unimanqatín. Gekha ezoqam ndego, ekeza zas-te kuku tømboqat, ndego até ekeza kha-té-a, kuku ndømbôgó. ²⁹ Gèmbomataváp: Ezoqa ekeza kha, sanqaupáv. Geté ndigu eqeieqei ndø-okefatún, neka keoge eqeieqei vømbøgoatun. Ate av-té, Keliso ni Klisten bawan ezoqam nginimbi-keoge. ³⁰ Zapa ndøgo, ni Klisten ezoqam, ni teqá khá. ³¹ Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-eín nqægo, “Yaq nakémbá, anganeam eve neka evo géziváz. Yaq zās namba mé:tøkuaném, yaq ndigu ezoqa menas, vømø-kha-kopo-éz.” ³² Taqa manqa mokho, igian kandambá. No Keliso neka ni Klisten bawan ezoqam nøte-manqaté. ³³ Geté nqanek manqat, até ni ezoqam-té-a, ni-té qando-manqaté. Angana ate ndi:gu, ekeza sakheis-te, kuku av tabezømbe:gó, av ekeza kha-te kuku ndøzømbe:go. Neka sakheis, ekeza angana, ya bezøvizáp.

6

Nakheis neka evøndipakha eqeieqei ande av kintiyagāt

¹ Nakheis, zo Evezøza-qa mokho-te ndozotu:gu, zo zøvøndipakha-qa manqat o-mba mo:ndapé. Matev av nqægo, eqeieqei. ² Mbumbukiam-qa Manqat av qane-eín nqægo, “Qave nekā qavo, gèzøvizáp.” Bugukhokhof guguna manqat nqánek, taqa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa geve. Manqa mbusa geve, nqánek, ³ “Av toqotegoat nqægo, yaq qo eqeieqei qóyagát neka møp-mbá qotéyagét, nqanek manqei-qape-te.”

⁴ Zo evøndipakha angana, zogi nakheis qaqa zøløðzū. Geté eqeieqei zógugubát neka Evezøza-qa yaq-te vozozø-ovøemāt.

Sasae ezoqam neka tigi kawakawa-za, eqeieqei ande av kintiyagāt

⁵ Zo sasae ezoqam, zøkeza manqei-qape sasae kawakawa-za, gèzøvizáp, neka tiqa manqat o-mba mo:ndapé. Zoqa mbøni mokho-te, matev ndaføyamba até bezømbu:gu,

5:19 5:19 Kol 3:16 5:20 5:20 Kol 3:17 5:21 5:21 1 Pita 5:5 5:22 5:22 Kol 3:18; 1 Pita 3:1 5:23 5:23 1 Ko 11:3; Ef 1:22 5:25 5:25 Kol 3:19; 1 Pita 3:7 5:26 5:26 Tait 3:5 5:27 5:27 2 Ko 11:2; Kol 1:22 5:31 5:31 Gen 2:24; Met 19:5 5:32 5:32 Veve 19:7 6:1 6:1 Kol 3:20 6:2 6:2-3 Deut 5:16 6:4 6:4 Kol 3:21; Psa 78:4; Prov 22:6 6:5 6:5 Kol 3:22-23; Tait 2:9-10; 1 Pita 2:18

ate av-té, zo Keliso-qa manqat o-mba ndøzømbøe-ndape. ⁶ Zo sasae bazaføgakh-us, tamhá ndøgø ndøgo, ndigu kawakawa-za, zo tizømetat, tiqa enaq giam nonqo. Geté zo Keliso-gi sasae ezoqam ndozogo, zo tiqa sasae bazaføgakh-us ndøgø, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. ⁷ Zo sasae khanakhanakh-us ndøgø. Zapa ndøgo, zo nqanek sasae, ambá av nqægo, ezoqam-qa mba zogø, geté zo Evezøza-qa zogø. ⁸ Gèmbø-mataváp. Gekha ezoqám ndego, matev eqeieqei tegoat, oskiá ndøgo, ndego khokho sasae ezoqam ndego o iz akhae vøgoát, Mbumbukiam yaq-fia eqeieqei, ndømbø-etoám.

⁹ Neka até zó-a, zo kawakawa-za, zo matev eqeieqei ndøgø, zogi sasae ezoqam-te. Zo zø-utøvé. Zapa ndøgo, zo møzøte-zøté, tigi kawa neka zoge kawa, kopo me:gó. Yan-té gonoyagé. Neka ndego gématøvemák, qo ande gekha ezoqam, iz akhae ezoqám, ø, khokho ezoqam.

Mbumbukiam-qa nakhag gigiap, yà bizi-uzám

¹⁰ Noqa vaev manqat nqáne: Zo bazaføgakh-us ndøwaniáp, ta bazaføgakh ndøgo, Evezøza-te ndøndo-okho. Zapa ndøgo, teqa bazaføgakh, kandambá tantáv. ¹¹ Zo Mbumbukiam-qa nakhag gigiap ate ndægo, vø-uzám. Yaq nqova soqaqape tezømbekhavozam, zo kopømbaqapé, kha føgakh-mhá qazó-waniapát. ¹² Zapa ndøgo, ni ambá av nqægo, manqei-qape ezoqám namba zi:nøfeét. Geté ni nqova soqøsoqá namba zi:nøfeét, ndigu ova ngo:yage, ndigu kawakawa-za neka iz-akhayapak ndigu neka gekha nqova soqøsoqa bazaføgakh-us nøme ndigu, ezoqa ndigu bøivun-te ndiyage, ndizømbø-kawaezat. ¹³ Yaq nakémbá, zo Mbumbukiam-qa nakhag gigiap ate ndægo, é-mozo-uzám. Yaq zo føgøføgakh zówaniapát, nqova soqaqape-qa khamasim matev tønødo-okhoat. Yaq tømønavøem, zo até zówaniapát.

¹⁴ Zo føgøføgakh ndøwaniáp. Unimanqatin manqat-té qanøiyagé. Av tøzøte-yagat ndægo, yaq zo møzoto-khakheinám. Ate av-té, av ndabua segim nonqo, bøndim-te toqote-løvaz.

Neka matev ndaføyamba-qape ndøgø. Ndøgo andé sanqava khakhazam nonqo me mé:goát, savim-te taqambo-tøkeat.

¹⁵ Zo é-mozoto-khakheinám. Ezoqa Mbumbukiam-qá Sambí Manqat zøté-zømesimát. Ndøgo ate av-té, av zenda tokhotapak-te, tamak toqote-uzupat.

¹⁶ Neka nøme nqáne: Zo unimanqatin matev oskia zøgoát. Ate av-té, av sanqava khakhazam nonqo nøme, zenda toqote-geatat. Yaq zo kopømbaqapé, nqova soqaqape-qa sanqava wageap-us ate ndægo, søzøté-khoutumát.

¹⁷ Zo møzøte-zøté, Mbumbukiam zo møndø-khandí:z. Nqanek zøtezat, andé nakhag wawaq me me:gó, nakhag ezoqam kawa-te gi-uzumatun. Zo vø-uzám.

Neka Mbumbukiam-qa Manqat, ndøgo ande nakhag kaiya me ndi:gu, Nqova Mbomambaqape gezø-etoam, vøgeageváp.

¹⁸ Zo Mbumbukiam oskia mbo-akhayám, ate av-té, av Nqova Mbomambaqape ndezømbø-nøzøgim. Gekha guligulim o viam manqát ndøgo, Mbumbukiam-te tozogoat, zo bazaføgakh ndø-asøzú. Livin-qase, mø-ivøvé. Zo Mbumbukiam-te, tegi ezoqam ate ndi:gu-qá yaq-té qaneviám.

¹⁹ Neka zo Mbumbukiam, até noqá yaq-té-a, vømbøe-viam. Yaq gekha manqát ndøgo, no tæmanqatat, Mbumbukiam manqat eqeieqei, tèabenømbø-etoám. Yaq no ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat tøte-zømesimat, no kopømbaqapé, manqat ndøgo, bugukhokhof qakhonawam, kha føgakh-mhá qæmanqatát. ²⁰ No Mbumbukiam-gé u upøgim ezoqám. No ndimbula-te, teqa Manqat Mbomambaqape zapayá qategó. Zo Mbumbukiam-te gèndoviám, noqa yaq-te, no teqa manqat kha føgakh-mba tåbate-manqaté, av ndego ndømbøe-poev.

6:8 6:8 2 Ko 5:10; Kol 3:24-25 **6:9** 6:9 Kol 4:1; Lom 2:11 **6:11** 6:11 Lom 13:12; 2 Ko 10:4 **6:12** 6:12 1 Pita 5:8-9 **6:14** 6:14 Isa 11:5; 59:17; 1 Tes 5:8 **6:15** 6:15 Lom 10:15 **6:17** 6:17 Iblu 4:12 **6:18** 6:18 Luk 18:1; Kol 4:2; 1 Tes 5:17 **6:19** 6:19 Kol 4:3-4; 2 Tes 3:1 **6:20** 6:20 2 Ko 5:20; Filem 9

Pol-qa vaev manqat

²¹ Noqa yaq-te, zo nigi Klisten nõfu Tikikus mé:zòmás, ndego ni nqeimboe-khafuat, ndego unimanqatin Evezoza-ge sasae ezoqam. Yaq zo matev ate ndægo zõtézõtéz, no ande āv khatēyage neka no andē gekha matev me notēgoatun. ²² No ngenek ta zapaya nqáneq qate-khofotaváv: Zo zõtézõtéz, ni ande āv khatiyage. Yaq zoqa kha gé:føgákh.

²³ Nõfuap! Mbumbukiam, ndego nigi Tat, neka Yesu Keliso, ndego nigi Evezoza, tiqa sambu matev neka kuku matev neka unimanqatin matev, ndøgoát zo-te.

²⁴ Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát zo-te, zo ate ndøzøte:go, zo nigi Evezoza-te, Yesu Keliso kuku ndøzøgo, ndøgo navupav ndøgo.

Filipai

Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Filipai taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Filipai taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Filipai ndøgo, taon kandambaqapé. Masedonia manqei-té qagó. Ta khøuwa-te ndøgo, Pol nqanek pepa gepeawam, ndego Lom taon-té geyagám. Ndimbula mokho-té gunu:goám. Gaman ezoqam, ndego ta zapaya ndøgo tini-møvøinám, ndego ezoqa Yesu-qa yaq-te ge:zømesimam. Bugukhokhof khøuwa ndøgo, Pol Filipai taon-te, møndøgoám.

Pol ndakin nqanek pepa, Filipai ezoqam-te, ta zapaya nqánek gene-peawám: Nginik ezoqam, moni ndøpisømem. Yaq Epaflodaitus-qa zenda-té ginøzavém, ndego Pol vømømbø-etoam. Yaq Pol khanakhanakh kandambá gendap, tiqa tøke-qa yaq-te, neka ndakin ike manqat vøzø-peawam. Pol ndimbula mokho-te, ambá genegoám, geté ndego khanakhanákh. Yaq ndego Klisten ezoqam, āv gezømbe-peawám nqægo: Ndigu Evezøza-qa mokho-te, khanakhanakh oskia bezøgó.

¹ Nqanek pepa, no Pol neka Timoti nipeaomít. Ni Keliso Yesu-gí sasae ezoqám. Zo-té qeitø-peaomít, zo Mbumbukiam-gi ezoqam, Filipai taon-te ndozoyage, zogi megetapak neka dikon ezoqam namba, zo Keliso Yesu mokho-te ndozotu:gu.

² Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambi matev, ndøgoát, zo-te.

Pol-qa guliguli manqat, Filipai Klisten ezoqam-qa yaq-te

³ No Mbumbukiam, ike manqat oskia nombo-etoumatún, zo qazø-matøvemín. ⁴ No Mbumbukiam-te zoqa yaq-te qævi:matun, no khanakhanakh-us nogoatún. ⁵ Zapa ndøgo, no Mbumbukiam-qa Manqat u nqæløozu, zo no oskia zonøtøkeé, zo Yesu ande qazøte-unimanqatinim, atema ndakin. ⁶ Yaq nakémbá, no āv qate-unimanqatinát nqægo: Mbumbukiam, ndego zo mokho-te sasae mbomambaqape gengaz, unimé:khóu, atema Keliso Yesu-qa Khøuwa Kandambaqape-te, ndego tendoqavan. ⁷ Noqa mbøni zo-té qaføläé. Yaq nakémbá, ndøgo eqeieqei, no zo ate ndøzøte:go, av nqazønde-matavap. Zapa ndøgo, zo ndozonø-tøkeé noqa sasae-te, ndøgo Mbumbukiam teqa kuku matev-te genø-etoam, oskiá ndøgo, no ndimbula mokho-te nqatu:gu, o ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat nqazø-unimanqatinat neka tiqa manqat nqæqavøiwat, ndigu ndiqavotam. ⁸ Mbumbukiam møndæ-otév, noqa manqat unimanqatín. No vao kandambá zo-te, zo ate ndøzøte:go. Noqa kuku zo-te, Keliso Yesu-té qandowáv.

⁹ No Mbumbukiam-te, āv qate-vi:matún nqægo: Zoqa kuku nøme mba, tåbete-fitám, zoqa zøtezat neka matavap loloakh namba. ¹⁰ Yaq zo zøtéztøté, matev eqeieqei ākhanégo. Yaq zo Keliso-qa Khøuwa Kandambaqape-te, ndaføya-ndaføyamba neka manqa-zapazapa-yav sozógoát. ¹¹ Yaq zo Yesu Keliso mokho-te, matev eqeieqei zømbé-tøvá, tozo-matønumat, yaq Mbumbukiam-qa iz betē-eqawat.

Pol khanakhanákh, Mbumbukiam-qa Manqat sa ndøvøndavet, oskiá ndøgo, matev føgøføgakh ndøfakhanam te-te

¹² Nøfuap! No zo zøtezat-qa nøzøgó. Matev ndøgo, no-te qafakhanam, ambá av nqægo, Mbumbukiam-qa Manqat ndøtøk. Av taoká. Geté ndøgo, gè:khouwév. ¹³ Zapa ndøgo, nakhag ezoqam ate ngi:gu, Lom ezoqam-ge kawa-qa khoev ngimbo-keoge, neka até ezoqa ewaqape nømé-a, nqanek ngiyage, nginik møndø-matøvemém, av nqægo, no

ndimbula mokho-te, Keliso zapayá qategó. ¹⁴ Yaq nginik nogi Klisten nõfuap kopoáv, kha møndøzø-føgákh, ta zapaya ndøgo, no ndimbula mokho-te nqatu:gu. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa Manqat, nõme vøndøzu-qa mba mo:gó. Kha føgakh-mbá neka mõe mbaín.

¹⁵ Unimanqatin. Ezoqa nõme ndigu Keliso-qa manqat, ta zapaya ndøgo tini-manqaté: Ndigu ova ndømanqaté neka qaqa ndøgó, no-te. Geté ezoqa nõme, ndigu unimanqatin matev-té ginø-matønumít. ¹⁶ Nginik kukú no-te. Zapa ndøgo, ndigu møndæzøtéz, no Mbumbukiam nqanek, teqa Manqat Mbomambaqape manqate nonqo ndøvé. ¹⁷ Geté ndigu ezoqa nõme, ekeza iz eqawat-qa mba ndøgó. Ndigu matavap eqeieqei mbaín, Keliso-qa manqat ndimanqate. Geté ndigu no-te viniv nõme mba awam-qa mo:gó, no ndimbula-te nqægo. ¹⁸ Sáq. No khanakhanákh. Oskia ndøgo, tiqa matavap eqeieqei o soqain ndøgo, gigiap-qape sa nqáneq: Keliso-qa manqat, sà bevøndavét.

Neka no khanakhanakh-us até nógoát. ¹⁹ Zapa ndøgo, no møtenøtén: Zoqa guliguli manqat neka Nqova Mbomambaqape-qa tøke mokho-te, ndego Yesu Keliso gendokhofotav, no ndækhandí:n, nqanek matev føgakh-qape-te, no-te qafakhan. ²⁰ Noqa poev neka vintønat matev kandambaqape, Mbumbukiam-te, nqáneq: No nóbøianák, noqa sasae-te. Geté no kha føgakh-mbá qæyát, miavmiáv neka até ndakín-a, neka noqa kha mokho-te, Keliso-qa iz betē-eqawat, oskia ndøgo, no tæyàgāt, ò, tænanim. ²¹ Zapa ndøgo, no-te av nqægo: No nqæyage, no Keliso-qa nõyagé. Yaq tænanim, yage eqeieqei nõme mba mó:fakhán no-te. ²² Geté no oskia tæyagat, noqa sasae-te mokho eqeieqei nõme mba mó:fakhán. Yaq no nøtenøtenák, gekha poev nõvé. ²³ No matev menás, nqaitumbam. Noqa poev kandambaqape nqáneq: Nqanek yage bånø-iváv. Yaq Kelisó namba nøtéyagát. Nqanek qanimav-qapé. ²⁴ Geté zo zapaya, no até banøyagé. ²⁵ No møematøvé. Nqanek gigiap-qapé. Yaq no møtenøtén, no até nõyagát, zo namba, ate ndøzøte:go, zoqa unimanqatin-te vøefisam neka khanakhanakh-us vøego. ²⁶ Yaq zo Keliso Yesu mokho-te ndozoyage, no namba nango tizi-qaqandam, zo khanakhanakh nõme mba zotóndapém, noqa yaq-te.

²⁷ Gekha matēv ndøgo, tøfakhan, gigiap-qape sa nqáneq: Zoqa yage, āv tabete:gó, av Keliso-qa Manqat ndæmanqate. Zapa ndøgo, no pøtøndénāv, penømakhaya, zo vøezømēt, o pøté-ewambāt, penømakhaya, yaq zoqa manqat mba nõ-ewāg, no tåbate-nøtén: Zo føgøføgakh zowaniáp, nqova kopo-te, neka unimanqatin matev zapaya, ndøgo Manqat Mbomambaqape-te ndøndo-okho, bazaføgakh-us zonøfeét. ²⁸ Neka zo mõe mbaín sozógoát, zogi qaqa ezoqam-te. Yaq ndøgo, tinízøtéz, av nqægo, ndigu ndøsoqoéz, geté zo ndøzo-khandí:z. Mbumbukiam ndømatanám. ²⁹ Zapa ndøgo, Mbumbukiam zo Keliso mokho-te, ambá ta-mba nqáneq gezø-etoām, zo te-te ndozo-unimanqatinat, geté até ndøgó-a, zo Keliso zapaya, matev føgakh-qape ndøzøte-ndape. ³⁰ Nqanek matev føgakh-qape, até kopó, av zo no-te qazøte-qeivim, neka qazo-ewagatun, no oskia nqanøgo.

2

Ni nqova kopo-té qabizigú neka yà bizi-tøkeám, yaqyaq-a

¹ Zo Keliso namba ndøzøte-yage, zo yaqyaq-a, zita mðzo-tøpøzatún. Neka teqa kuku matev, zo kha zøføgakhát. Neka zo Nqova Mbomambaqapé namba zøteyagé. Neka zo kuku matev neka tanakh matev zøgó, yaqyaq-a. ² Av tægoat ndægo, no khanakhanákh. Geté no khanakhanakh nõme mba ndøgo tøté:gó, zo matavap kopo-te neka kuku matev kopo-te neka nqova kopo-te tozoyagat.

³ Zo zøkeza kha mba, mbomatáváp neka matev khokho ndømatánám, zøkeza iz eqawat nonqo. Geté zøkeza kha, gèvoát. Zogi Klisten zøfuap, kandakanda me:zæzá, neka zøkeza

kha, khasøkhasis me:vewé. ⁴ Ezoqa ewaqape, ekeza yage mba, be:qeiví. Geté até ezoqa nøme-qá yagé-a, bēqeivi.

Keliso ekeza kha, gèvoá, yaq Mbumbukiam, gè-eqeiú

⁵ Zoqa matavap, āv tabezømbe:gó, av Keliso Yesu qambøegoam. ⁶ Ngenek uni Mbumbukiam-ín. Geté nqanek manqei-qape-te gefakhan, ndego matavapøteáv, av nqægo, ndego Mbumbukiam-qa iz akhae segē-geatāt. ⁷ Geté ndego matev av nqægo, sège-iváv, vø-khokho-sasae-ezoqam-ev. Ndego āv tenefakhán, av ni manqei-qape ezoqam nqazi:gu. ⁸ Yaq ndego ekeza kha nøme mba mo:voatát. Ndego Mbumbukiam-qa manqat o-mba mo:ndapát, neka até løvóté-a, vøndap. Até ndøgó-a, kopømba ande av pepen ezoqam nde:go, tae mutui-te gimø-tøkewem.

⁹ Yaq nakémbá, Mbumbukiam ndego uni ova-in-té genø-eqeiú. Yaq iz ndøgo tembo-akhá, ndøgo iz-akhayapak ate ndi:gu-qa iziz qaløvu. ¹⁰ Yaq ndøgo, ezoqa ewaqape, Yesu-qa megemege-te, katuk mé:møkuí, teqa iz vø-eqanēm, gekha ezoqām ndigu, yan-te ngo:yage, neka manqei-qape-te ngiyage, neka manqei mokho-te ngu:yage. ¹¹ Yaq ezoqa ewaqape sugumú-manqatét, av nqægo, “Yesu Keliso, ndego Evezøzá,” neka Mbumbukiam-qa iz, ndego Tat, betē-eqawat.

Ni Klisten ezoqam, waev bizigú, nqanek manqei-qape-te

¹² Nogi nøfuap mbomømboma! Zo noqa manqat o-mba oskia zotondapám, no zo namba qazi:yagam. Geté até ndakin-a, no nqæyona, zo o-mba nøme mba zotóndapém. Zo ezoqa kopokopo ate ndøzøte:go, zo Mbumbukiam-gi ezoqam ndozogo, ndego gekhandi:z, zo matev eqeieqei mba ndøgó. Bazaføgakh-ús neka møe-ús. ¹³ Zapa ndøgo, Mbumbukiam ekeza mu:sasaeát, zo mokho-te. Ndego zo matev eqeieqei gone-te, poev zø-etoumatún, neka matanam-te vøzø-tøkeatun. Yaq zo kopømbaqapé, matev zómatønumát, av ndego ndømbøe-poev.

¹⁴ Gekha matēv ndøgo, zo ndozogo, bezømbo-qasi:váp neka manqa ndøpønqóm. ¹⁵ Yaq zo ndaføyamba zógoát, neka manqa-zapazapa mbaín, zo Mbumbukiam-gi nakheis, ezoqa matev soqøsoqa neka køfigiap mokho-te nqazotu:yage. Yaq zo nqanek manqei-qape-te, andé nduku me zótégoát, ndigu khaiya-te, waev ndøzø-qamøetap, ¹⁶ zo ezoqa Mbumbukiam-qa khandi manqat tozozø-etoumat. Zo av tøzøtegoat ndægo, yaq no Keliso-qa Khøuwa Kandambaqape-te, zo nóté-khambuvím. Yaq no tóténótén ndøgo, noqa bazaføgakh asøzu neka sasae, ambá av nqægo, khokhō.

¹⁷ Zoqa unimanqatin matev, andé søvakha gigiap me me:gó, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, gi:løvusumatun. Yaq Mbumbukiam khanakhanákh, taqa yaq-te. Yaq no tænanim, noqa kouk vøwā, kopømba ande av waen ndægo, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, søvakha gigiap-te go:qouzumemin, ság, no khanakhanákh. Yaq no khanakhanakh, até genømbú-goát, zo namba. ¹⁸ Zo matev até kopó. Até zó-a, zo khanakhanakh bezøgó, no namba.

Pol Timoti Filipai taon-te khofotøve-qa gegoam

¹⁹ No Evezøza Yesu-te, tototaná ndøgo: No Timoti nakhamas-té qatøndó-khofotáv zo-te. Yaq ndego tendoqavan, no zoqa yaq-te emanqat tenømbe-votot, no khanakhanakh vøendāp. ²⁰ No ezoqa nøme mbaín, av Timoti nge:go, ndego zo-te miavmiav tøke-qa ndego. ²¹ Ezoqa ewaqape nøme, ekeza yage-qa yaq-te mba mbomataváp, ambá ndøgo, av Yesu Keliso ndømbøe-poev. ²² Zo møzøte-zótéz, teqa matev mbomambaqapé. Ndego no namba, Manqat Mbomambaqape-qa yaq-te, sasae qeigoam, ni andé yo neka eve niti-sasaetám. ²³ Gekha khøuwā ndøgo, no tøtenøten, ande gekha matev me nømbé-fakhán,

no ngenek nakhamas-té qatøndó-khofotáv. ²⁴ Neka no Evezøza, āv qate-unimanqatinát nqægo: Até nó-a, no nakhamas-té qatøndónáv.

Pol Epaflodaitus, Filipai taon-te gekhofotav

²⁵ Neka no āv qate-matøvém nqægo: No ndakin bugukhokhof nigi Klisten nõfu, Epaflodaitus batøndo-khofotáv. Zo-te nangó gendóveséz. Ngenek ezoqam, zo noqa tøke nonqo qazøtøndo-khofotøvem, ndego noqa sasae neka nõfe-te, Manqat Mbomambaqape zapaya, kandambá genøtøke. ²⁶ Ngenek vao kandambá zo-te. Ndego mbøni mbová, ge-otev, av nqægo, zo qazoyogem, ndego enqoni qambogoam. ²⁷ Unimanqatín. Ngenek enqoni kandambá qambogoam, neka ambá vønanimin. Geté Mbumbukiam tanakh mbogó. Geté te-mbá mbá. Até nó-a, tanakh vønøgo, ndego gekhandi:v. Soqaín ndøgo, noqa viniv neka fofogear khape tønømbe-khouwev. ²⁸ Yaq no ndakin ndego khofotøve-qa nõme mba notogó. Yaq zo nango tozomø-ometam, zo khanakhanakh zøténdapém, neka noqa fofogear benømbē-khapelavøqase. ²⁹ Zo gèkhatowém. Khanakhanakh-ús neka Klisten kuku matev-ús. Ezoqa, av ngenek nge:go, gèzøvizáp. ³⁰ Zapa ndøgo, Yesu Keliso-qa sasae zapaya, ndego ambá vønanimin. Ndego ekeza yage ndønqonqotáv, ta sasae-te ndøgo, zoqa iz-te genømbe-tøkeat.

3

Mbumbukiam-qa bøi-te, eqeieqei ande āv khoqoté-yagāt

¹ Nøfuap! Manqat nõme nqánek: Zo khanakhanakh-us ndøgó, Evezøza-qa mokho-te.

Manqat nõme, no ndakin tæpeawam, no bugukhokhof mðezø-peawám. Geté no genøwezák, nango tæzø-peawam. Zo tozombo-paevem, yaq zo gé:khakhasumát, khavozam nõmendim ezoqam-qa nõmendim matev-te. ² Manqat nqánek: Zo gø:fezoát, nandiv ezoqam-te, ndigu kopømba ande av gaqo ndi:gu ndi-okho, neka matev soqøsoqa ndimatanam, neka ezoqa ngusu qogøzat-qa ndizøgo. ³ Zapa ndøgo, uni ngusu-qogøzat-ezoqam-in neka uni Mbumbukiam-gi-ezoqam-in, ní, ni Mbumbukiam-qa iz, tege Nqova mokho-te nqazi-eqawat. Ni Keliso Yesu mba zi:khambuwáp. Neka ambá ndøgo tizio-tanā, matev ezoqa ndimatanam.

⁴ Ezoqam-qa matev av nqægo, gigiap-qape tøgonin, yaq no ambá noto-vintanín. Ezoqa ndimatavap av nqægo, ndigu kopømba ndøgo, ezoqam-qa matev matanam-te nduotaza, yaq no kopømba ambá nõme mba notogonín. ⁵ No ande qateqan, khøuwa eit qamendap, no ngusum tñnømbi-kepøtøzém, ate av-té, Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate. Neka no uni Izlael-ezoqam-ín. Benzamin khagua bawan-ák. Neka no uni Iblu-kouk-ín. No Felisi ezoqam nogoám, neka Mozes-qa guguna manqat uni vøembøē-pavam, av ndigu gi-goatun. ⁶ No bazaføgakh kandambá qæ-asazat. Neka no Klisten ezoqam nõngiæzotám. No até vøtē-ein, ndøgo Mbumbukiam-qá poév. Mozes-qa guguna manqat-qa bøi-te, no ezoqa ndaføyamba-qape nogoám.

⁷ Geté nqanek matev ate ndægo, no qæmatavupam, ndøgo gigiap-qapē, no ndakin Keliso mokho-te, khokho matev nõtevewé. ⁸ Unimanqatín. No ndakin Keliso Yesu qatenøten, noge Evezøza, ndøgo matev nõme ate ndægo, ùnime:løvuám. Matev nõme ate ndægo, møndønø-khokho-matév. No pageap nõtevewé. No Keliso mba benøgó, ⁹ neka no te-te bamø-tøkenømbem. No Mbumbukiam-qa bøi-te, ambá Mozes-qa guguna manqat paev mokho-tē qate-ndaføyamba-ēn. Geté no ndaføyamba, unimanqatin matev mokho-té qægó, Keliso-te. Mbumbukiam ndømatanám, av nqægo, teqa bøi-te tizi-ndaføyamban, Keliso tizi-unimanqatintat. ¹⁰ Noqa poev-qape sa nqánek: No Keliso nõme mba batenøtentét, neka Mbumbukiam-qa bazaføgakh vøténøtentēt, ta bazaføgakh ndøgo, Keliso løvøte-te gende-khandi:v. Neka no andé Keliso me bate:gó, oskiá ndøgo, no nqosøgear

tændap, av ndego ge:ndapat. Até ndøgó-a, no tænanim, av ndego ge:nanim. ¹¹ Yaq até nó-a, løvøte-te batësuzam, vøemø-khandi:n.

Ni bazaføgakh bizi-asøzú, atema iziz bizimø-khanøzem

¹² No møtenøtén, no ambá av nqægo, Keliso-qa matev mütumundāp, vutumū-ezoqa-mbomambaqape-en. Geté no bazaføgakh zua nø-asazét, vøemø-kopømba-ēn, av Yesu Keliso ekeza nde:go. Zapa ndøgo, ndego no ta zapaya nqáneq genevé. ¹³ Nøfuap! No møtenøtén, no matev av nqægo ndapeáv. Zuá. Geté no matev kopo nqáneq qægó: Matev ndøgo, no bugukhokhof qægoam, nø-ivavtét. Neka bazaføgakh nø-asazét, matev megemege-te ndo:go, bamēkhanaz. ¹⁴ Yaq nakémbá, no ndaføyamba nøteitít, atema yaq-fia vøemøndāp. Ta yaq-fia ndøgo, yage ova nqo:go, ma Mbumbukiam Keliso Yesu mokho-te genømbe-akha.

¹⁵ Ni ezoqa ate nqazi:gu, Klisten matev-te qazifindam, niqa matavap kopo betegó, taqa yaq-te. Geté zo ezoqa nøme, matavap vini tözøgoat, Mbumbukiam zo ndøzø-ovøyám. ¹⁶ Sáq! Gigiap-qape nqáneq. Matev ndøgo, ni qazi-matøvemem, eqeieqei, ta mokho-te até biziyaqé.

¹⁷ Nøfuap. Noqa matev até vømbopáev. Gèzømeté, ndigu ezoqam, matev eqeieqei ndimbopæev, av ni zo qati-zømesimam, neka vozozø-pavāt. ¹⁸ Zapa ndøgo, ezoqa nøme, ndigu møndømø-Keliso-gí-qaqa-ezoqam-éz, ndego tae mutui-te genanim. Ezoqa kopoáv. No zo møezø-manqatám, taqa yaq-te. No ndakin nqawa nqazømbe-manqate, no nø-eív. ¹⁹ Ndigu vaev khøuwa-te, géngiæzó. Zapa ndøgo, tigi mbumbukiam, ekeza khá. Tiqa matev, gè:khambuváp. Geté ndigu ambá mivi ndøgonemín. Neka ndigu manqei-qape-qa gigiap mba mbomataváp. ²⁰ Geté ni yan mo-manqei-aním, ma nigi khandi etoam ezoqam, Evezøza Yesu Keliso, nqazimbøe-endap, tendoqavan. ²¹ Ndego niqa nakenake nonqo kha, ndø-enénd, vømø-mbomambaqapē, av ekeza kha waev-us ndægo. Ekeza bazaføgakh-té genø-matanám, ta bazaføgakh ndøgo, ndego gigiap neka matev ate ndægo nde:tømbuat, teqa mokho-te vøugoāt.

4

¹ Yaq nakémbá, nogi nøfuap mbomømboma, no zo-te kuku neka vao nqanøgo, zo noqa khanakhanakh neka noqa sasae-qa yaq-fia ndozogo; zo Evezøza mokho-te, føgøføgakh āv tønè-waniáp, av no qazømbe-manqatavun.

Guguna manqat vinivinimba

² Zo sakhei menas, Yuodia neka Sintike, no āv qazømbe-viám nqægo: Zo Evezøza-gi ezoqam ndozogo, zo matavap kopo bezømbegó. ³ Neka qo, Sizigus, noqa sasae-te kandambaqape qoqonø-tøkeam, no āv qataqambe-viám nqægo: Nandiv sakhei menas gèzøtøké. Nginik no neka Klemen neka nogi sasae ezoqa nøme namba, Manqat Mbomambaqape-qa sasae-te, bazaføgakh ndø-asazám. Nginik ezoqa ate ngi:gu, tiqa iziz, Mbumbukiam-qá khandi mbuk-té qanø-peawáp.

⁴ Zo Evezøza-qa mokho-te, khanakhanakh-us oskia ndøgó. No nqawá qanøzø-eín: Zo khanakhanakh-us ndøgó!

⁵ Zo ezoqa ewaqape-te, matev aiyaiyav-té qanøgó. Gèmbø-mataváp: Nigi Evezøza, avønín gendóqaván.

⁶ Zo ndøfofògeáp. Geté gekha matēv ndøgo, tözø-fakhanumat, zo Mbumbukiam zombó-akhaemát, neka zoqa poev matev-qa yaq-te vømbøviam. Ike manqat-ús. ⁷ Yaq Mbumbukiam-qa mbøni bøv matev, ndøgo niqa matavap ate nqægo qaløvum, zo

ndòkhakhasumát, Keliso Yesu mokho-te. Yaq zoqa mbøni-te neka kawa-te, zo fofogear mbaín. Sozógoát.

⁸ Nøfuap! Noqa vaev manqat nqáneq: Gekha matēv ndøgo, unimanqatin neka mbomambaqape neka ndaføyamba-qape neka Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei ndøgo, neka gekha matēv ndøgo, kuku matev-us ndøgo, neka gekha matēv ndøgo, ezoqa khanakhanakh tigonem, toqo-matanam; matavap av nqægo zoqa kawa-te, bètø-tøvøyám, matev qaniqanimav ate ndægo neka matev ndøgo, ezoqa iz tiqambe-eqatat. ⁹ Gekha matev ndøgo, no zo qate-zømesimam, neka no-te vozøndapem, neka vozøqeivim-a, vozøyogem, zo até vømbopáev. Yaq Mbumbukiam, ndego ni sambi matev ngini-etoam, ndego ndøgoát, zo namba.

Pol-qa ike manqat, Filipai ezoqam-te

¹⁰ No khanakhanakh kandambá neka no Evezøza-te, ike manqat nombo-manqaté, zo tøke nango qazongazem, no-te. No møtenøtén, zo oskia zonø-mataváp. Geté zo bugukhokhof, nakhoa mbaín, vozonømbé-tøkeēm. ¹¹ No ambá av nqægo, gigiap mbaín, yaq nakēmbā, nqanek manqat nqæmanqate. Av taoká. Zapa ndøgo, no nøtenat āv qatendáp nqægo: Gekha matēv ndøgo, tønø-fakhanumat, no khanakhanakh-us nøyagát. ¹² No matev menás qatenøten: Gigiap tønøgoát, ð, mbain tøgoat. Gekha matēv ndøgo, tønø-fakhanumat, no nøtenat nøndáp, khanakhanakh-us āv khatéyagát, oskiá ndøgo, lou kandambaqape tønøgoat, o ifi tønø-vinummat, neka gigiap kopoav tønøgoat, o gigiap mbain tøgoat. ¹³ Te mokho-te ndego, no bazaføgakh ngenø-etoam, no matev ate ndægo, kopømbaqapé, sændapét.

¹⁴ Geté zo matev qanimáv qazogonem, zo noqa yage føgakh-te, qazonø-tøkeem.

¹⁵ Zo Filipai ezoqam, zo møzøte-zøtéz. No Masedonia plovins qate-ivav, no Mbumbukiam-qa Manqat ezoqa nøme-te ande qatendapat, zo mba zonø-tøkeám. Klisten bawan ezoqa nøme, no tøkeeáv. ¹⁶ Até ndøgó-a, Tesalonika taon-te qægoam, zo gigiap mðzonøndo-khofotumám, no gigiap mbain qægoam. ¹⁷ No ambá av nqægo, zo gigiap etoam-qa nözøviām. Geté noqa poev nqáneq: Zo mokho-te matev eqeieqei gezø-khouwév, neka Mbumbukiam-qa matev mbomømboma, ndego ta zapaya tezømbe-matanam, bezømbē-khouwev.

¹⁸ Gigiap ate ndægo, zo qazonøndo-khofotøvem, no møendáp. Ike kandambá. Kopoáv qazonøndo-khofotøvem, Epaflodaitus gendapavun. Ndøgo møndølvú, av no qambøepotonumam. No ndakin kopømbá. Nqanek gigiap ande søvakha gigiap sisip mbomambaqape me me:gó, Mbumbukiam-te toqota. Mbumbukiam møndøndáp, zoqa etoam matev, neka ndego khanakhanákh, taqa yaq-te.

¹⁹ Mbumbukiam, no nqæambo-sasaeat, gigiap neka matev ate ndægo, teqá. Vaev mbaín. Yaq gekha gigiap-qā ndøgo, zo tøzøte-potonumat, ndego zo Keliso Yesu mokho-te, ndøzøtøké.

²⁰ Mbumbukiam, ndego nigi Tat, teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín!

Vaev manqat

²¹ Ezoqa ewaqape nandiv, ndigu Keliso Yesu mokho-te, Mbumbukiam-gi ezoqam ndigu, noqa khaiya mboma manqat zozø-eín. Até nginik Klisten nøfuáp-a, no namba nqatigu, khaiya mboma manqat ngíkhøfötāvāv, zo-te. ²² Neka até Mbumbukiam-gi ezoqam ate ngi:gú-a, nqanek taon-te ngiyage, khaiya mboma manqat ngíkhøfötāvāv. Neka ndigu ezoqam, Siza-qa khoev-te ndisasaeat, ndego Lom kawa kandambaqape, kandambaqape vønøpouwem, tiqa khaiya mboma manqat zo-te batøndø-khofotav.

²³ Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát zo-te.

Kolosi

Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Kolosi taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Kolosi taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Ta khøuwa-te ndøgo, Pol Lom taon-té geyagám. Ndimbula mokho-té gunu:goám. Gaman ezoqam, ndego ta zapaya ndøgo tini-møvøinám, ndego ezoqa Yesu-qa yaq-te ge:zømesimam.

Kolosi taon, ta manqei-te ndøgo tøgó, ndakin khøuwa Teki (*Turkey*) ndimbo-akhayam. Pol nqanek pepa gumu-peawam, yaq Tikikus neká Onesimus, tezø-etoám, yaq ndigu Kolosi manqei-te vøndapem.

Pol nqanek pepa, ta zapaya nqánek gene-peawám: Epaflas bugukhokhof khøuwa, Lom taon-te gewav, ndego Pol āv gembøe-votót nqægo: Kolosi Klisten ezoqam mokho-te, ezoqa nøme ndígú. Ndigu ezoqa nøme-te, khavozam manqat me:zømesím. Av gini-zømesimít nqægo: Yaq Mbumbukiam-a, yaq ni, gigiap kandakanda ndígú, enzol ezoqám neka nqova kandakandá. Yaq ni bízizø-vizáp, iziz bizizø-eqawat. Neka tiqa khavozam manqat nøme nqánek: Yesu ndego Mbumbukiám mbá. Ndego andé enzol ezoqám. Neka lou nøme ndøgo, ni bizilògé. Neka ni Klisten ezoqam, ngusu bizigoqáz, ate av-té, Zu ezoqam gi-goatun. Yaq Pol nginik Kolosi Klisten ezoqam, nqanek pepa mokho-te, āv gezømbe-ovøyám nqægo: Manqat av nqægo, khavozam manqát. Neka Keliso ndego, gigiap ate ndægo-gé kawa ezoqám.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. Ndøgo Mbumbukiam-qa poév. Nqanek pepa, nigí Klisten nøfu Timotí namba niti-peaomít.

² Zo-té qeitø-peaomít, zo Mbumbukiam-gi ezoqam, zo Kolosi taon-te ndozoyage, zo nigí Klisten nøfuap, Keliso uni ndøzømbøe-paev.

Mbumbukiam, nigí Tat, teqa kuku matev neka sambí matev, ndøgoát zo-te.

Pol-qa ike manqat Mbumbukiam-te, Kolosi ezoqam zapaya

³ Ni zoqa yaq-te qeiguligulimatun, ni Mbumbukiam-te, ike manqat oskia ni etoumatún, ndego Yesu Keliso-ge Eve. ⁴ Zapa ndøgo, ni āv qatiyogém nqægo: Zo Keliso Yesu zo-unimanqatinát, neka zo Mbumbukiam-gi ezoqa ewaqape-te, kuku zøgó.

⁵ Zo av nqægo, tøzøte-goatún ndøgo, zapa ndøgo: Zo tozoto-tazá ndøgo: Zo matev, ndøzomø-ndapém, ma Mbumbukiam zo yan manqei-te ndezømbe-mendewe. Zo taqa yaq-te, mðzoyogém, Manqat Mbomambaqape, ndøgo unimanqatin manqat, ande qazømbe-fakhan.

⁶ Ta manqat ndøgo, manqei-qape-te ate nqægo gèpanqavøemét, neka mokho ndøfākhātēt. Até zo mokho-té-a, gu:sasáe, zo ande qazøte-yogem, neka Mbumbukiam-qa kuku matev-qa yaq-te, mokho vozøndapem. ⁷ Nqanek Manqat Mbomambaqape, Epaflas-té qazoyogém, ndego ni namba sasae qatigoatun, ndego Keliso-ge sasae ezoqam mbomambaqape, ni nqeimboe-khafuat, ndego zoge nømendim ezoqam mbomambaqape.

⁸ Ndego ni até zoqa kuku matev-qa yaq-té-a, emanqat vønimbī-votot, ndøgo Nqova Mbomambaqape, zo ndezø-etoam.

⁹ Yaq nakémbá, ni zoqa yaq-te, manqat ande qatiyogem, ni oskia nizø-guligulím, neka ivøveáv. Ni Mbumbukiam-te, āv qati-vi:matún nqægo: Zo matavap egeieqei, tàbezømbe-tøtvøyám. Yaq zo Nqova Mbomambaqape mokho-te, matavap loloakh neka zøtezat zømbégoát, neka teqa poev matev vøzøté-zøtēz. ¹⁰ Yaq zo kopømbaqapé, egeieqei zóyagát, av Evezøza ndømbøe-poev, zoqa yage-te ate ndægo. Yaq zo sasae

eqeieqei tozogoat, zo mokho zømbé-fakhán, neka zoqa zøtezat, Mbumbukiam-qa yaq-te, vøzømbé-khouwēv. ¹¹ Yaq Mbumbukiam, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, zo bazaføgakh zømbé-etoám. Yaq zo kopømbaqapé, bazaføgakh-us zówaniapát neka gekha viniv ndøgo, tøzø-fakhanumat, vozó-eqatát, ¹² neka Tat ike manqat khanakhanakh-us vozombó-manqatát. Ndego zo iz zø-etoám. Zo Mbumbukiam-gi ezoqa ewaqape namba, matev zóndapém, ndego ekeza waev-te, ndezømbe-mendewe. ¹³ Ni bøivun-qa bazaføgakh mokho-te qazu:goam, ndego ni gèkhandí:n, neka ekeza Yo-qa megeat matev mokho-te vø-amb, ndego ndembøe-khafuat. ¹⁴ Keliso mokho-te, ndego ni gènqovotán, neka niqa manqa-zapazapa vømbøe-navøem.

Keliso-qa matev, taqa eqæv-qaqe kandambá tantáv

¹⁵ Ni kopømba mbaín, Mbumbukiam tizi-ometam. Geté Keliso, Mbumbukiam-qá bugug ndondáp. Ndego tegé yo-khouwá. Gigiap ate ndægo, Mbumbukiam gekhakheinam, ndego ùnime:-løvuám. ¹⁶ Zapa ndøgo, Mbumbukiam gigiap ate nqægo, Keliso mokho-té genø-khakheinám, gigiap khaiya-te nqo:go, neka manqei-qaqe-te nqago, ndøgo nqazi-qeivap neka ndøgo qeivupav ndøgo, até nqova-gi megetapák-a neka kawakawa-za neka iz-akhayapak, neka gekha nqova bazaføgakh-us nøme ndigu. Gigiap neka matev ate ndægo, Mbumbukiam Keliso mokho-té genø-khakheinám, neka te nonqo ndøkhakheinám. ¹⁷ Gigiap ate ndægo fakhaneav qagoam, Keliso até gegoám. Neka gigiap ate nqægo, ndégo tegeawát. ¹⁸ Keliso ni Klisten bawan ezoqam-gé kawá, ni teqa kha nqazigu. Neka ndego ni Klisten bawan ezoqam-qá zapá. Ezoqa bugukhokhof løvøte-te gekhandi:v, ndégo. Yaq matev ate ndægo, ndégo tenó-kawaevtát. ¹⁹ Mbumbukiam āv qambøe-pøovám nqægo: Ekeza matev ate ndægo, ekeza Yo mokho-té qanú:goát, ²⁰ neka te mokho-te, gigiap ate ndægo, ekezan namba nqawa vøtøkuā, gigiap yan-te nqo:go neka nqanek manqei-qaqe-te nqago, neka teqa kouk mokho-te, ndøgo tae mutui-te qawa, sambí vøe-khakheinám.

²¹ Bugukhokhof, zo qámbá qazøtøndo-goam. Neka zo Mbumbukiam-gí qaqa ezoqam zogoám, zoqa matavap-te, neka manqa-zapazapa vozø-matønumam. ²² Geté ndakin, zo Mbumbukiam, ekezan namba, nqawa møndø-tøkuzú. Keliso-qá khá gene-tøkuzú, ndego genanim. Yaq zo teqa bøi-te, ndaføya-ndaføyamba neka manqa-zapazapa-yav sozógoát. ²³ Geté zo føgøføgakh ndøgeageáp, ndøgo zo ndozo-unimanqatinat, neka føgøføgakh ndøwaniáp. Soqaín ndøgo, zo matev nøme tø-itub, yaq zoqa vintøzat matev Yesu-te zø-ivøvēm, taqa yaq-te Manqat Mbomambaqape ndæmanqate, zo qazoyogem. Nqanek Manqat Mbomambaqape, ezoqa ewaqape sùgumu-zømesimít, nqanek manqei-qaqe-te. Mbumbukiam no Pol, nqanek sasae nonqo ndøveatán.

Pol bazaføgakh-us gesasaetam, Yesu-qa Manqat Mbomambaqape zapaya

²⁴ No ndakin viniv nqæ-eqatet, zo nqazømbe-tøkeet, no khanakhanákh. No nøkeza kha-te, viniv āv tøtendapét, av Keliso ge:ndapat. Viniv av nqægo khouiáv. Zua ndømá. Ta viniv ndøgo, nqæ-eqatet, Keliso-qá kha tøke nonqó, Klisten bawan ezoqam. ²⁵ No Mbumbukiam, Klisten bawan ezoqam-gé sasae ezoqam ndøvé. No até zo-té-a, teqa manqat ate ndægo batē-zømesim. ²⁶ Nqanek manqat, ibugukhokhof khonoam-té qagoám, nupøkhán mbá, ezoqa ate gi:goam, yage gimønøzumavun. Geté ndakin, Mbumbukiam ekeza ezoqam me:zømás. ²⁷ Mbumbukiam āv qambøe-pøovám nqægo: Teqa matavap mbomambaqape, khonoam-te qagoam, ni Klisten ezoqam, zí:nøtén. Ta matavap ndøgo nqáneq: Keliso Zu ezoqam mokho-te mbá mbá, geté até zó bawan vini-ak mokho-té-a, gunú:yagát. Yaq até zo-a, matev eqeieqei-qaqe zóndapém, ma ndøzøte-vintavet, tøfakhan.

1:11 1:11 Ef 1:19; 3:16 **1:12** 1:12 Ef 1:11, 18 **1:13** 1:13 Luk 22:53; Ef 2:2 **1:14** 1:14 Ef 1:7 **1:15** 1:15 2 Ko 4:4; Zion 1:18 **1:17** 1:17 Zion 1:1; 8:58 **1:18** 1:18 Ef 1:22-23; Kel 26:23; Veve 1:5 **1:19** 1:19 Kol 2:9 **1:20** 1:20 Ef 1:10 **1:21** 1:21 Lom 5:10; Ef 2:12 **1:22** 1:22 Ef 5:27; Lom 5:10 **1:25** 1:25 Ef 3:2, 7-8 **1:26** 1:26 Lom 16:25-26; Ef 3:5, 9

²⁸ Ni ezoqa ewaqape, teqa yaq-te ndégo tōti-zōmesím, neka vōi-gugubatun-a, vōizō-ovøematun. Matavap loloakh-ús. Yaq ni ezoqa ewaqape Mbumbukiam-qa megemege-te teito-ab, ndigu Keliso mokho-te, tiqa Klisten matev-te é-betømū-fisam. ²⁹ No bazaføgakh ndógo tōte-asazét, nqæ-sasaeat. No Keliso-qa bazaføgakh-té qatø-sasaeát, ndógo no mokho-te bazaføgakh-us nqøu-sasaeat.

2

¹ No zo zōtezat-qa nōzōgó. No bazaføgakh nō-asazét, zo zapaya, neka até Laodisia taon-ak zapayá-ya, neka ezoqa nōme ndigu, noqa kha qeiviav ndigu. ² No bazaføgakh nqæ-asazet, ezoqa kha zōmbé-føgákh, neka kuku matev mokho-te vótøkuatát neka Mbumbukiam-qa manqat uni betēzøtez, ndógo khonoam-te qagoam. Nqanek manqat, khonoam-te qagoam, Kelisó. ³ Nøtenat neka matavap loloakh ate ndægo, Keliso mokho-té qanu:gú.

⁴ No nqanek manqat tōte-eín ndógo: Soqáin ndógo, zo ezoqa tiqa manqa enøenaq-us mokho-te titubam. ⁵ Unimanqatín. No kha-te, nøyoná. Geté nqova-te, no ndótú:gú, zo namba. Neka no khanakhanákh, u nqæyoge, zoqa yage eqeieqei neka bazaføgakh-us waniap-qa yaq-te, unimanqatin matev-te, Keliso-te.

Keliso mokho-te, khandi ndøfakhán

⁶ Zo Keliso Yesu qazondafem, zoge Evezøza tegoat, yaq zo te mokho-te até vøuyagé. ⁷ Neka zo te mokho-te, ande tae me ndægo, lu manqei pakoa-te qamø-mbuvøem, føgøføgakh ndøwaniáp, neka te mokho-te vøfisám. Zoqa unimanqatin matev, bazaføgakh-us ndøgeageáp, av zo gi:zømesimam. Neka Mbumbukiam-te, ike manqat oskia mbomanqaté.

⁸ Zo gò:feazoát. Soqáin ndógo, zo ezoqa tiqa khokho khavozam manqat neka manqei-qape ezoqam-qa matavap mokho-te tinøzøzo. Nømendim manqat av nqægo, ezoqam-qa matavap-té neka nqanek manqei-qape-gí nqova soqøsoqa-té qando-okhó. Ambá av nqægo, Keliso-tē qando-okhō. ⁹ Zapa ndógo, Keliso-qa kha, ndógo kopømba ande av ezoqam-qa kha ndægo, Mbumbukiam-qa matév qanetøvá. ¹⁰ Neka zo Keliso mokho-te, ndego nqova iz-akhayapak neka bazaføgakh-us ate ndi:gu ndeløvuza, khandi vøzø-tøtvøyam. ¹¹ Zo Keliso mokho-te, andé ngusum qogøzat matev zøtendapém. Geté nqanek matev, ambá av nqægo, ezoqa zendā gene-matanām, neka ngusum vøqogaz. Geté ndógo zoqa manqa-zapazapa matanam matev zøqóg. Nqanek matev, Keliso ndømatanam. ¹² Zo ibøkha iz qazondapem, gigiosam, zo andé Keliso namba, manqei ozu-té ginø-osám. Yaq Mbumbukiam zo Keliso namba, nango vøkhandi:z, zo teqa bazaføgakh qazo-unimanqatinim, ta bazaføgakh ndógo, Keliso løvøte-te gendo-khandi:v.

¹³ Zo bugukhokhof zøkeza manqa-zapazapa-te qazogoam, zo pakhaezat ezoqa zo-goám, neka zo ambá av nqægo, Mbumbukiam-gí ezoqam zogoām, kopømba ande av Zu ezoqam ndi:gu, ndigu ngusu gizø-qogavatun. Geté Mbumbukiam zo ndakin møndø-khandi:z, Keliso namba. Niqa manqa-zapazapa ate ndægo, ndego møndømbøe-navøém. ¹⁴ Pepa ndógo, niqa manqa-zapazapa ndo:peawap neka matev ate ndægo, ni paeveav qagoam, ndógo ni amba manqa ovøyam-te tø-ambin, Mbumbukiam møndøngiú. Tae mutui-té genøndáp, vømøtøke. ¹⁵ Yaq ta matev mokho-te, ndego nqova iz-akhayapak neka gekha nqova bazaføgakh-us nōme ndigu, ni amba manqa ovøyam-te ti-ambin, tiqa bazaføgakh møndø-tømbuá neka ezoqa ewaqape-qa bugug-te, mivi matev vøzø-etoam.

Khafep matev tizimbo-paevem, ndógo kopømba mbain, ni tøkhandi:n

1:29 1:29 Ef 3:7, 20; Filip 4:13 **2:3** 2:3 1 Ko 1:24, 30 **2:4** 2:4 Lom 16:18 **2:5** 2:5 1 Ko 5:3 **2:7** 2:7 Ef 3:17
2:9 2:9 Zion 1:14, 16 **2:10** 2:10 Ef 1:21-22 **2:11** 2:11 Lom 2:29 **2:12** 2:12 Lom 6:4 **2:13** 2:13 Ef 2:1, 4-5
2:14 2:14 Ef 2:14-16; 1 Pita 2:24

¹⁶ Yaq nakémbá, zo ezoqa lou loge o ibøkha izam-qa yaq-te o pusup khøuwa-qa yaq-te, kopømba ande av løvøyak ndakinak gendo-itanin neka Sabat khøuwa-qa yaq-te, khafeap bezømbø-àwám. ¹⁷ Khafeap matev av nqægo, ndøgo andé gigiap-qá nqovønqová, ndøgo tømboe-megetav. Geté unimanqatin gigiap, Kelisó. ¹⁸ Zo ezoqa bevøðzð, ndigu khokho kha voat matev neka enzol ezoqam-te tabap matev ndøzøgawap neka emanqat ndivototap, av umingiap ndi:qeivi. Ezoqa av ngi:gu, ekeza iz mba ndø-eqawát. Geté tiqa manqat, mokho mbaín. Manqat ndøgo, ezoqa nøme gi:zømesimatun, ndøgo ekeza khokho matavap-té qando-fakhaté. ¹⁹ Ezoqa av ngi:gu, ndigu Keliso-te geawateáv, ndego ni Klisten ezoqam-ge kawa. Teqa kha ate ndægo, ndøbunuzupit neka søvakha kinik ndægeageapet, te-té qageageapét, neka ndego ndēmbō-kēōgē. Yaq nqanek kha sège-khouwevtét. Ate av-té, av Mbumbukiam ndømbøe-poev.

²⁰ Zo mòzo-pakhaéz, Keliso namba. Neka zo ndakin ambá av nqægo, manqei-qape-qa khafeap matev vinivinimba mokho-te sekembā sòzøtu:gū. Geté yaq zo gekha zapá, khafeap matev mokho-te sekemba ndozotu-yage, zo amba manqei-qape-gi ezoqam oskia tozogonin, ²¹ khafeap matev kopømba ande av, “Nqanek gigiap ndøkhanáz!” o “Nqanek loge gigiap ndòlóg!” o “Nqanek gigiap ndøgeàgím!”? ²² Nqanek gigiap ate nqægo, toqolog o toqogea, ndøgo manqei-qape gigiap yakhapús. Sège-navøemín. Khafeap matev neka nømendim matev, taqa yaq-te, ezoqa ndø-aumatún. ²³ Unimanqatin. Khafeap matev av nqægo, guliguli matev toqogoat, av qakeza poev ndægo, neka khokho kha voat matev, neka qakeza kha yage føgakh-qape etoam matev, ndøgo bugug andé matavap loloakh me:keogé. Geté ndøgo mokho mbaín. Kopømba mbaín, taqatøke, qoqa kha-qa poev soqøsoqa toqote-nøzøgim.

3

Mbumbukiam ni sùgumu-khandi:n, Keliso namba

¹ Mbumbukiam Keliso løvøte-te gekhandi:v, yaq ndego até zó-a, sùgumu-khandi:z, yage ndakinak vøzø-etoam. Yaq nakémbá, zoqa mbøni-qa poev, yan-qá matev-té qabegó, ma Keliso nde:qomat, Eve-qa nakeamo zenda-te. ² Zoqa matavap, yan-qá matev-qa yaq-té qabegó, ambá nqanek manqei-qape matev-qa yaq-te. ³ Zapa ndøgo, Keliso genanim, yaq até zó-a, sòzøtumu-pakhaéz. Zoqa khandi ndakinak, ndakin Mbumbukiam-qá mokho-té qanu-khonøwé, Keliso namba. ⁴ Geté Keliso tefakhan, ndego zoqa khandi zapa, yaq até zó-a, ndòzomø-fakház, te namba, teqa waev mokho-te.

Yage awenege neka yage ndakinak-qa yaq-te

⁵ Yaq nakémbá, zoqa manqei-qape matev vinivinimba, vølaém, kopømba ande av mambe okho matev, neka ezoqa nøme qovet matev, neka gekha matev soqøsoqa av nqægo nøme ndøgot, neka matev soqøsoqa-te poev matev, neka ezoqa nøme-qa gigiap qovet matev. Gigiap qovet matev, ndøgo andé batae-te ogiam matév. ⁶ Nqanek matev soqøsoqa zapaya, Mbumbukiam-qa qaqa ndøgeáv, ti-te ndigu, teqa manqat o-mba ndapeav ndigu. ⁷ Até zó-a, zo matev av nqægo mòzo-matønnumám, zoqa yage-te, zo bugukhokhof qazoyagam. ⁸ Geté ndakin, zo matev av nqægo vø-ivøvé, kopømba ande av mbøni nqosøgeap matev, neka qaqa matev neka sanqambap matev. Ezoqam-qa iz ngenøgim manqat, neka mambe okho emanqat vototap, zoqa manqa-nqa-te betøndo-fakhaté. ⁹ Neka zo yaqyaq-a, meakha manqat sekemba ndømanqaté. Zapa ndøgo, zo awenege yage ande ndabua me, mòzo-khofoé, taqa matev soqøsoqa namba, ¹⁰ neka yage ndakinak vozø-uzam. Mbumbukiam nqanek yage ndakinak, ndego gekhakheinam,

2:16 2:16 Lom 14:1-13 **2:17** 2:17 Iblu 8:5 **2:19** 2:19 Ef 2:21; 4:16 **2:20** 2:20-21 Gal 4:3, 9; 1 Tim 4:3 **2:22** 2:22 Met 15:9 **3:1** 3:1 Mak 12:36; 16:19; Ef 1:20 **3:2** 3:2 Met 6:33 **3:5** 3:5-6 Lom 6:6, 11; Ef 4:19; 5:3-6 **3:8** 3:8 Ef 4:25-29; 5:4 **3:9** 3:9 Ef 4:22, 25 **3:10** 3:10 Ef 4:24

oskia ndø-ndakinak-tét, atema kopømba ande av ekeza bugug ndægo vømógō, neka ni Mbumbukiam uni vizimí-nøtēn. ¹¹ Zo nqanek yage ndakinak qazondapem, yaq zo mokho-te, vinivinimba nøme mbaín, yaq Zu ezoqam-a, yaq bawan vini-ak; yaq ndigu ngusu gizø-qogavatun-a, yaq ndigu qogøvemav ndigu. Neka ndøgo gekham mbaín, qo gekha manqei-ak o bawan-ak toqogoat, o khokho sasae ezoqam o iz akhae voqógoāt. Gigiap-qape Keliso yakhapús, ndego ni ate nqazi:gu mokho-te ngu:yage.

¹² Yaq nakémbá, zo Mbumbukiam gevevesam neka vozø-tegi-ezoqam-ez, ndego zo ndezømbø-khafuat, zo matev ndakinak zó-uzám, tanakh matev, neka kuku matev, neka qakeza iz eqawatav matev, neka aiyaiyav matev, neka qaqa nakha-nakhamas-te gonemav matev. ¹³ Ezoqa matev soqøsoqa tizø-matønumat, zo nakha-nakhamas-te ndø-qavøinàmát. Zo yaqyaq-a, sà bezømbø-naváp, ate av-té, Evezøza zoqa manqa-zapazapa sa qambøe-navøem. ¹⁴ Neka zo kuku bezøgó. Zapa ndøgo, matev ndøgo, nqanek matev ate nqægo qaløvu, kuku matév. Matev nqáneq, ni Kliten ezoqam ate nqazi:gu, nqova kopo-te uni nqælvønønat.

¹⁵ Keliso-qá sambu matev bezø-nøzøgimít, zoqa mbøni-te. Zo Mbumbukiam sambu matev-té genøzø-akhá. Zo kha kopó. Neka zo Mbumbukiam ike manqat mbomanqaté. ¹⁶ Keliso-qa Manqat bètu:qonám, zo mokho-te, bezø-tøtøvøyam. Gè:nømendím neka gègugumbám, yaqyaq-a. Matavap loloakh-ús. Neka zo ouv gèqaqayám, kopømba ande av Sams ouv ndægo, o ouv nøme ndøgot, Mbumbukiam-qa iz ndø-eqawat, o ouv ndøgo, Nqova Mbomambaqape nde:zømesim. Ouv tozo-qaqaemat, yaq zoqa mbøni mokho-te, ike manqat mba bezømbu:gú, Mbumbukiam-te. ¹⁷ Gekha manqat ndøgo, tozo-manqatat neka gekha matév ndøgo, tozogoat, gèmbø-mataváp, zo Evezøza Yesu-gí paev ezoqám. Neka te mokho-te, zo Mbumbukiam ike manqat mbomanqaté.

Angana neka sakheis, eqeieqei ande āv kintiyagāt

¹⁸ Zo sakheis, zøkeza angana-qá mokho-té qanu:gú. Matev av nqægo eqeieqei, Evezøza-qa bøi-te.

¹⁹ Zo angana, zo kuku bezøgó, zøkeza sakheis-te, neka qaqa zøgó.

Nakheis neka evøndipakha, eqeieqei ande āv kintiyagāt

²⁰ Zo nakheis, zo zøvøndipakha-qa manqat o-mba mo:ndapé, matev ate ndægo. Zapa ndøgo, matev av nqægo, Evezøza gèmbopoév.

²¹ Zo evøndipakha angana, zogi nakheis qaqa zølvøzú. Soqáin ndøgo, ndigu sa timø-tabam.

Sasae ezoqam neka tigi kawakawa-za, eqeieqei ande āv kintiyagāt

²² Zo sasae ezoqam, zøkeza manqei-qape sasae kawakawa-za-qa manqat, o-mba mo:ndapé, matev ate ndægo. Zo sasae bazaføgakh-us ta-mbá ndøgó ndøgo, ndigu zo tizømetat, ti-te enaq gíam nonqo. Geté zo Evezøza ùni mbøevizáp neka zogi sasae kawakawa-za-qa sasae tozogoat, tiqa manqat ùni mbøepáev. ²³ Gekha sasae ndøgo, ndozogo, zo bazaføgakh-us ndøgó. Zapa ndøgo, zo nqanek sasae, ambá av nqægo, ezoqam-qa mba zogó, geté zo Evezøza-qa zogó. ²⁴ Zo møzøte-zøté, zo Evezøza-te, yaq-fia ndøzomø-ndapé, ndøgo zo nonqo ndemendewe. Zoge unimanqatin kawa ezoqam, Kelisó. Zo teqá sasae zogót. ²⁵ Geté gekha ezoqám ndego, matev soqøsoqa tego, Mbumbukiam ndømbø-qavøiú, av matev ge:matanam. Ndego gématøvemák, qo ande gekha ezoqam, iz akhae ezoqám, ø, khokho ezoqam.

3:11 3:11 Gal 3:28 **3:12** 3:12 1 Pita 2:9 **3:13** 3:13 Ef 4:2, 32 **3:14** 3:14 Lom 13:8-10 **3:15** 3:15 Filip 4:7; 1 Ko 12:27; Ef 4:4 **3:16** 3:16 Ef 5:19 **3:17** 3:17 1 Ko 10:31; Ef 5:20 **3:18** 3:18 Ef 5:22 **3:19** 3:19 Ef 5:25
3:20 3:20 Ef 6:1 **3:21** 3:21 Ef 6:4 **3:22** 3:22 Ef 6:5-8 **3:25** 3:25 Lom 2:11; Ef 6:8

4

¹ Neka até zó-a, kawakawa-za, zogi sasae ezoqam eqeieqei zøkeogé neka matev eqeieqei zøgó. Zapa ndógo, zo mðzøte-zøté, até zó-a, zo kawa ndezømbògó. Ndego yan-té gonoyagé.

Ovøyam manqat nøme, Klisten yage matev-qa yaq-te

² Zo oskia ndøguligulím. Matavap bèzøvisít. Neka Mbumbukiam ike manqat oskia mbomanqaté. ³ Neka até niqa yaq-té-a, gèndo-guligulím. Mbumbukiam ni nakhoa bìni-mboqóá, ni ezoqa nøme teqa manqat Keliso-qa yaq-te batí-zømesim, ndøgo khonoam-te qagoam neka ta zapaya nqanek, no ndimbula-te nqatu:gu. ⁴ Yaq no ezoqa teqa manqat bavokho-qape bazømbē-ovøyam, av Mbumbukiam-qa poev ndægo.

⁵ Zo bavokho ezoqam namba, matavap loloakh-us ndøyagé. Neka gekha khøuwā ndøgo, nakhoa tozo-qeivimat, Keliso-qa matev tøzøte-zømas, zo vøgonemát. ⁶ Zoqa manqat, kuku matev-us oskia begó. Neka ndøgo andé lou mokhov qanimav-qape me betegó. Yaq gekha ezoqām ndigu, zo unimanqatin-qa yaq-te tizømbe-bevupat, zo kopømbaqapé, qavøiwat eqeieqei zozøgoát.

Pol-qa vaev manqat

⁷ Noqa yage ate ndægo-qa yaq-te, zo nigi Klisten nøfu Tikikus mé:zømás, ndego ni nqeimbøe-khafuat, ndego unimanqatin ezoqam, ndego ni namba Evezøza-qa sasae gegoatun. ⁸ No ngenek ta zapaya nqánek qate-khofotaváv: Zo tønèzøté, ni ande av khatiyage. Yaq zoqa kha gé:føgákh. ⁹ Ndego Onesimús namba mé:geáv, ngenek unimanqatin Klisten nøfu nøme, ni nqeimbøe-khafuat, zøkeza ezoqam. Nginik ezoqa menas, matev ate nqægo-qa yaq-te mé:zømás, nqanek nqafakhanam.

¹⁰ Alistakus, no ndimbula namba nqatigu, ndego khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv zo-te, neka até Mák-a, Banabas-ge ekeabøi, khaiya mboma manqat ngíkhøfötävāv. Ngenek zo-te tendowav, yaq gèkhatowém, ate av-té, no bugukhokhof manqat qazønde-khofotav. ¹¹ Até Yesú-a*, iz nøme nqambogo, Ziastes, teqa khaiya mboma manqat ngèkhøfötävāv. Nginik ezoqa misika yakhapús, Zu ezoqam, ndigu no namba Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te ndisasaeat. Tiqa tøke kandambá no-te. ¹² Até Epaflás-a, zøkeza ezoqam, ndego Keliso Yesu-ge sasae ezoqam, khaiya mboma manqat ngèkhøfötävāv. Ndego zoqa yaq-te, bazaføgakh-us oskia ndøguligulimatún. Zo Klisten matev-te, føgøføgakh tønè-waniáp, neka zoqa unimanqatin-te, Keliso-te, ùni tønèfisám, neka zo Mbumbukiam-qa poev ate ndægo uni vøzøté-zøté. ¹³ No zo-te nð-unimanqatintét, av nqægo: Ndego bazaføgakh-us ndøsasaeát, zo zapaya, neka até ndigu Klisten ezoqa nøme zapayá-a, ndigu Laodisia taon-te neka Hielapolis taon-te ndisokhoe. ¹⁴ Até Lúk-a, ndego mulømula etoam ezoqam, ni nqeimbøe-khafuat, neka Dimas, khaiya mboma manqat ngíkhøfötävāv.

¹⁵ Noqa khaiya mboma manqat, até nigi Klisten nøfuap-té-a, zókhofotøvém, ndigu Laodisia taon-te ndisokhoe, neka Nimfa-te vozó-khofotøvém, neka ndigu Klisten bawan ezoqam-te, ndigu tuqa khoev-te gipindumatun. ¹⁶ Zo nqanek pepa tozotumu-geveømem, yaq Laodisia Klisten bawan ezoqam-té qanø-khofotøvém, ndigu bemø-geveømem. Neka ta pepa ndøgo, no Laodisia taon-te qækhofotav, até zó-a, vøgeveømém.

¹⁷ Zo Akipus gømbo-einím. Nandev sasae ùni betekhóu, Evezøza gømbo-etoam.

¹⁸ Nqanek khaiya mboma manqat-qase, no Pol nøkeza zendá qate-peaomít.

No ndimbula-té qatu:gú. Zo bezømbo-nàvøém, noqa yaq-te.

Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát zo-te.

4:1 4:1 Ef 6:9 **4:2** 4:2 Ef 6:18; Filip 4:6 **4:3** 4:3 Lom 15:30; Ef 6:19 **4:5** 4:5 Ef 5:15-16 **4:6** 4:6 Ef 4:29; 1 Pita 3:15 **4:7** 4:7 Ef 6:21 **4:8** 4:8 Ef 6:22 **4:9** 4:9 Filem 10-12 **4:10** 4:10 Kel 12:12; 15:37-39; 13:13; 2 Tim 4:11 * **4:11** 4:11 Ngenek ezoqam, iz Yesu ge-akha, ezoqa viní. Teoká ndego, Yesu Keliso. **4:12** 4:12-14 Kol 1:7; Filem 23-24 **4:17** 4:17 Filem 2 **4:18** 4:18 1 Ko 16:21

1 Tesalonika

Pol-qa bugukhokhof pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Tesalonika taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek bugukhokhof pepa, Klisten bawan ezoqam-te gepeawam, ndigu Tesalonika taon-te giyagam, ta khøuwa-te ndøgo, ndego Kolín taon-té gegoám. Tesalonika ndøgo, taon kandambaqape ndøgoám. Masedonia manqei-té, neka ndaola-té.

Pol qambo-misika, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam, ndego até Tesalonika taon-té-a, vøgoam (Kel 17:1-14). Yaq teqa nømendim mokho-te, ezoqa nøme møndø-unimanqatiním. Ezoqa kopokopo nøme ndigu, Zu bawan-ák. Geté ezoqa kopoáv, ndigu bawan vini-ák. Ndigu Zu ezoqa nøme, ndigu Yesu unimanqatinteav qagoam, ndigu Klisten ezoqam, ngenøgim-té ginø-abumám. Pol taqa yaq-te ge-ewag, ndego Timoti ndøkhofotáv ti-te, ngenek tiqa unimanqatin-te, zita tøpøzu manqat vømøzø-ein. Yaq taqa zita-te, Timoti nqawa gendovesez, ndego Pol tiqa matev eqeieqei-qa yaq-te vømbøe-votot. Yaq Pol nqanek pepa ndakin, nqánek genepeawám: Tiqa unimanqatin-te, zita tøpøzu nøme nonqó. Neka ndego tiqa bevap, løvøte neka Yesu-qa qavane-qa yaq-te, vøzømbē-qavøiu.

¹ Nqanek pepa, no Pol neka Siles neka Timoti, ni nipeaomít. Zo-té qeitø-peaomít, zo Klisten bawan ezoqam, Tesalonika taon-te ndozoyage, zo Mbumbukiam, ndego Tat, neka Evezøza, Yesu Keliso, tiqa mokho-te ndozotu:gu.

Mbumbukiam-qa kuku matev neka sambí matev, ndøgoát, zo-te.

Pol-qa ike manqat Mbumbukiam-te, Tesalonika Klisten bawan ezoqam-qa yaq-te

² Ni zoqa yaq-te qeiguligulimatun, ni Mbumbukiam ike manqat oskia nimbo-manqaté, zo ezoqa ewaqape-qa yaq-te. ³ Niqa guligulim-te, Mbumbukiam-te, nigi Tat, ni oskia teimbo-matavupatún ndøgo, av zo Yesu Keliso ndøzøte-unimanqatinat, neka zoqa sasae-qa yaq-te, ndøgo kuku matev-us ndozogo, neka zoqa føgøføgakh waniap-qa yaq-te, zo nigi Evezøza Yesu Keliso-te ndozoto-taza.

⁴ Nøfuap, zo Mbumbukiam ndezømbø-khafuat, ni møtinøtén, ndego zo møndø-vevesám, vozø-tegi-ezoqam-ez. ⁵ Zapa ndøgo, ni Manqat Mbomambaqape qeindapavun, ndøgo ambá av nqægo, manqat mba ndøgeavün. Geté bazaføgakh neka Nqova Mbomambaqapé namba me:geavün. Yaq zo áv qazøte-qeivím nqægo: Niqa manqat unimanqatín. Zo møzøte-zøté, ni zo mokho-te ande áv khatiyagam. Ni zo nitigoám. ⁶ Ezoqa nøme, zo føgakh-te ambá gini-abumám. Geté zo niqa matev neka Evezøza-qa matev, zømbo-paevém neka manqat khanakhanakh-us vozøndapem. Ta khanakhanakh ndøgo, Nqova Mbomambaqape-té qando-okhó. ⁷ Yaq ta mokho-te nqanek, ezoqa ewaqape, Masedonia neka Akaya plovins-te, Yesu ndi-unimanqatinat, ndigu zoqa matev eqeieqei me:vewé neka paev-qa ndøgó. ⁸ Evezøza-qa manqat, zo ezoqa qazozø-manqatam, ambá av nqægo, Masedonia neka Akaya plovins-te mbá qanø-panqavøem. Geté manqei-manqei ate ndægo, ezoqa ewaqape, zoqa unimanqatin-qa yaq-te sùgumu-ewagát, ndøgo Mbumbukiam-te ndøzøgo. Ni ti-te ndigu, manqat einiav tøgoat, kopømbá. Zapa ndøgo, ndigu møndøyogém. ⁹ Ndigu ekezan, emanqat møndæ-vototupatún, av zo ni qazøte-khatomb, ni zo-te qeigeavun, neka zo tae khøuwiap-te qazogoam, unimanqatin khandi Mbumbukiam-te ande áv khazøtē-qambuz, ndego zo ndakin ndozombo-vizap, ¹⁰ neka zo tege Yo Yesu ande áv khazømbøē-keoge, yan-te tendovis, ndego Mbumbukiam

løvøte-te gekhandi:v, yaq ndego ni Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-te, teqa qaqa-te vøkhandi:n.

2

Pol Tesalonika taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

¹ Nøfuap! Zo zøkeza møzøte-zøté, ni zo-te qeigeavun, ni ambá av nqægo, khokhō seigeavūn. Geté mokho kandambá qafakhan. ² Zo møzøte-zøté, ni bugukhokhof Filipai taon-te qeigoam, ezoqa ni gængiænótám, neka vøi-potonumam. Yaq ni zo-te qeitønduniav, ni ezoqa nøme, niqa manqa manqate-te tokømbem-qa nigoám. Geté Mbumbukiam ni møndøni-tøké, neka ni zo teqa Manqat Mbomambaqape, kha føgakh-mba vøizø-manqatam. ³ Ni ezoqa manqa qeizø-løvutatun, ni ambá av nqægo, khokho manqat nizø-manqatē o matavap soqøsoqa nigū o ezoqa khavozam-qa nigū. ⁴ Geté ni Mbumbukiam møndø-gevenó neka ezoqa eqeieqei vøenæmb, neka teqa manqat, niqa zenda-te vø:ve. Ni teqa manqat qeimanqatatun, ni ambá av nqægo, ezoqa khanakhanakh asøtøve-qa nizøgō. Geté ni Mbumbukiam khanakhanakh asøtøve-qa nimbogó, ndego niqa mbøni neka matavap ndini-gevevat. ⁵ Zo møzøte-zøté. Ni ambá av nqægo, ezoqa enaq nizøge:mām o khanakhanakh manqat vøizø-etoumam, yaq moni-qā nizømbi-goām. Mbumbukiam møndæ-otév, nqanek manqat unimanqatín. ⁶ Ni ambá av nqægo, nikeza iz eqawat-qa nizøgoām, zo niqa iz tozoni-eqatat, o ezoqa nøme vøní-eqatát. ⁷ Ni Keliso-gi u-anim nqei, ni tøn-poein, ni ambá nizø-pouweín, av nqægo, zo ni ezoqa kandakanda zøténæmbát. Geté ni zo mokho-te qeigoam, ni matev aiyaiyav-té qeitøgoám. Ni zo qeizø-kewagam, ni andé evo me nitigoám, ndugu nakheis tete nduzø-etoam. ⁸ Ni kuku kandambá zo-te. Yaq ni ambá av nqægo, zo Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape mba niti-zømesimām. Geté ni até nikeza yagé-a, vøizø-etoam. Zapa ndógo, ni kuku khæpe nimbi-khouwév zo-te. ⁹ Nøfuap! Zo ndozombo-matáváp, ni sasae føgakh-qape qeikhanazat, zo mokho-te qeigoam. Ni pavpave nekā lovølova, sèisasaetám, neka niqa yage nonqo, moni vøi-qaqasumam. Zapa ndógo, ni Mbumbukiam-qa Manqat qati-zømesimam, ni poeveáv, ni zogi ezoqa kopo-te sa teito-tambet, viniv vøizø-etoām.

¹⁰ Zo møzøte-zøté neka Mbumbukiam vøe-otev, ni zo namba qazi:yagam, ni āv tøtiyagám, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. Ni matev eqeieqei-té qeitøyagám neka manqa-zapa-qase goneáv. ¹¹ Neka zo møzøte-zøté, ni zo ezoqa kopokopo-te, ate ndøzøte:go, āv teizømbe-matønumám, av eve nde:go, ekeza nakheis-te te:matønumat. ¹² Ni zo nīgugubám neka zita vøizø-tøpazam neka vøizø-pouweam, av nqægo: Zo āv tøneyagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ndego zo teqa megeat matev-te neka waev kandambaqape-te ndezø-akhayam.

Klisten ezoqam, matev føgøføgakh ambá qazømbe-fakhanumám, geté ndigu føgakh-mbá giwaniapám

¹³ Ni Mbumbukiam, ike manqate oskia nimbo-manqaté. Zapa ndógo, zo teqa manqat qazoyogem ni-te, zo ambá av nqægo, khokho sozondapēm, av ezoqam-qa manqat sa ndozo-upøgim. Geté zo Mbumbukiam-qá Manqat zondapēm. Yaq ndógo unimanqatín. Nqanek manqat, zoqá mokho-té qanu-sasaeát, zo ndozo-unimanqatinat. ¹⁴ Nøfuap! Matev ndógo, zo-te qafakhanam, até kopó, av Mbumbukiam-gi Klisten bawan vinivinimba qazømbe-fakhanumam, ndigu Zudia plovins-te, Keliso Yesu-qa mokho-te ndu:gu. Zogi ezoqam, zo matev soqøsoqa, āv gizømbe-matønumám, av Zu ezoqam, Zudia plovins-te ndógo, Klisten ezoqam-te gizømbe-matønumam. ¹⁵ Ezoqam ngínik, nigi Evezøza Yesu neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, løvøte-te gi-abumam neka ni vøngiænótam. Mbumbukiam khanakhanakh mbáin ti-te. Neka tiqa matev qaqa-ús,

ezoqa ewaqape-te. ¹⁶ Ndigu ni tokombem-qa nigoám. Ni bawan vini-ak, ambá nití-zomesimák, yaq ndigu vøe-khandi:z. Ta mokho-te ndøgo, ndigu manqa-zapazapa nøme mba mo:kapuimít, atema vømótøvā. Geté Mbumbukiam-qa qaqa khakheitáp. Segezø-fakhán.

Pol Tesalonika ezoqam-te, nqawa vesezam-qa gegoam

¹⁷ Nøfuap! Ni zo qeizuvaz, yaq khapembá qa-auwam, ni vao kandambá qeigoam, zo-te. Neka ni zoqa bugug nqawa qeivi-qa nigoám. Unimanqatín. Ni qámbá zo-te. Geté niqa matavap-te neka mbøni-te, ni namba zi:gu.

¹⁸ Ni zo-te nqawa okho-qa nimbogoám. No Pol, no khøuwa kopoáy, ambá notøndo-navín, zo-te. Geté Saitan ni gètøkømbemám. ¹⁹ Nigi Evezøza Yesu tendoqavan, yaq ni gekham-qā yaq-tē qeitø-tāmb neka gekha mokhø qatí-khambuvemēm neka teqa megemege-te ndo:go, khanakhanakh-us vøtíwanāt? Ndøgo zo zøkhapús. ²⁰ Unimanqatín. Ezoqam zó, ni nqati-khambuvap neka khanakhanakh nqāní-āsøtøvē.

3

¹ Ni kopømba mbain qagoam, sekemba amba qati-kewagam, yaq ni matavap āv qatigoném nqægo: Ni nikezan, Atens taon-te até nitøkhæ-sokhoát. ² Geté ni Timoti nitøndú-khofotøvém, zo-te, ndego nigi Klisten nøfu, ni Mbumbukiam-qa sasae namba nqati-sasaeat, ndego ni Manqat Mbomambaqape manqa manqate-te ngini-tøke, Keliso-qa yaq-te. Yaq ndego zo tèabezømbe-tøké neka zita zótøpáz, zoqa unimanqatin matev bezømbē-føgakh. ³ Soqain ndøgo, matev soqøsoqa ndøgo, zo-te qafakhanam, zoqa unimanqatin matev tøkukugim. Zo zøkeza møzøte-zøtéz, matev soqøsoqa av nqægo tøndo-okhoat, ndøgo Mbumbukiam-qá poév, ni-te. ⁴ Ni zo namba qatigoam, ni møizø-manqatám, av nqægo, “Ni matev føgakh-qape, ndizimø-qeivím.” Yaq zo møzøte-zøtéz, matev møndø-fakhanám. ⁵ Yaq nakémbá, no kopømba mbain qagoam, sekemba amba qate-kewagam, no Timoti notøndo-khofotáv. No nøtenat-qa nøgoám, zoqa unimanqatin matev, āv khapezømbēgo-a. Soqain ndøgo, ndego ezoqam, ndego ezoqa nde:khamasim, zo te:khamasim, yaq niqa sasae føgakh-qape, zo mokho-te qeikhanazat, vømø-khokhø.

⁶ Geté ndakin Timoti nango gendovesez, zo-te gegoam, ndego zoqa unimanqatin matev neka kuku matev-qa yaq-te, manqat mbomambaqape ndø-ndapavún. Neka ndego ni āv ginimbi-eín nqægo: Zo ni oskia zoni-mataváp, khanakhanakh-ús, neka zo vao kandambá ni-te. Neka zo ni nqawa nømende-qa zogó, ate av-té, ni zo nqawa zømete-qa nqati:gu. ⁷ Nøfuap! Ni yage føgakh-qape-te nqeiyaqe, ezoqa matev soqøsoqa ngini-matanam, yaq Timoti zoqa unimanqatin-qa yaq-te emanqat ginimbi-votot, ndøgo ni møqæ ni-etoám. ⁸ Yaq ndakin niqa yage kopømbaqapé. Zapa ndøgo, ni møtinøtén, zo Evezøza mokho-te, bazaføgakh-ús ndozo-waniap. ⁹ Ni khanakhanakh kandambá, zoqa yaq-te. Ni nøtenateáv, Mbumbukiam zoqa yaq-te, ike manqat eqeieqei ande āv kheimbøé-einím. ¹⁰ Pavpave nekā lovølova, ni Mbumbukiam-te oskia niví:matún. Bazaføgakh-ús. Ni zoqa bugug nango bāniqeivím neka zo manqat nøme batí-zømesim, ndøgo zo zøtezateav ndøgo, neka zoqa unimanqatin matev bezømbē-khouwev.

¹¹ Ni āv qati-guligulím nqægo: Mbumbukiam, ndego nigi Tat, neka nigi Evezøza Yesu, ndigu niqa nakhoa ekeza ndøkhakheinømém, ni zo-te teitøndu-niav. ¹² Neka Evezøza, zoqa kuku matev gezø-khouwév, yaq ndøgo kandambaqape ndøgoát, yaqyaq-a nekā ezoqa nøme-te, ate av-té, ni zo-te kuku nqanimbi:gu. ¹³ Yaq ndego zo gezøtøké, zo bazaføgakh-us zówaniapát. Yaq zo Mbumbukiam-qa megemege-te, ndego nigi Tat, manqa-zapazapa-yav neka eqeieqei-qape sozógoát, ta khøuwa-te ndøgo, nigi Evezøza Yesu, ekeza ezoqam ate ndi:gu namba, tendoqavan.

4

Yage eqeieqei-qa yaq-te, av Mbumbukiam ndømbøe-pøev

¹ Nøfuap! Manqat nøme nqáneq: Ni zo mōti-zømesimám, ande āv khazøté-yagāt, yaq Mbumbukiam khanakhanakh vømbøé-asøtāv. Ni mōtinøtén, zo āv tøzøte-yagé. Yaq ndakin ni zo nīzøviám, neka nigi Evezøza Yesu-qa iz-te, manqat āv qazimbí-løvuá nqægo: Ta matev-te ndøgo, zo vøfisám. ² Zo mōzøte-zøté, nigi Evezøza Yesu-qa iz-te, zo gekha manqat nitī-zømesimam. ³ Mbumbukiam-qa pøev nqáneq: Zo ndaføyamba-qape ndøyagé neka mambe okho matev, kha mbokhanøzám. ⁴ Neka zøkeza kha gèqeiví. Matev eqeieqei-té qayagé, av Mbumbukiam ndømbøe-pøev.* ⁵ Ezoqa me:qovèsám, av bavokho ezoqam ndi:matanam, ndigu Mbumbukiam zøtezteav ndigu. ⁶ Khafeap ndøgo, Mbumbukiam geve, ndølvuám. Qoge Klisten qafu-te, manqa-zapa ndøgō, tegu zas voqó-aqonøvēm. Evezøza yaq-fia ndøtá, ti-te ndigu, matev av nqægo ndimatanam. Ni zo mōizø-manqatám, neka vøi-gugubam. ⁷ Mbumbukiam, ni ambá av nqægo, manqa-zapa gone-qā nimbi-akhā. Geté ni ndøgo tinimbi-akhá: Ni ndaføyamba-qape ziyagát. ⁸ Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, nqanek nømendim manqat ndesanqawe, ndego ambá av nqægo, ezoqam-qā manqat ndøsanqawē, geté ndego Mbumbukiam-qá manqat ndøsanqawé, ndego zo ekeza Nqova Mbomambaqape ndezø-etoam.

⁹ No zo-te, kuku matev-qa yaq-te, Klisten bawan ezoqam mokho-te, manqat nøme peaweav tøgoat, ndøgo kopømbá. Zapa ndøgo, zo Mbumbukiam ekeza me:zømás, zo kuku āv khazømbé-goāt, yaqyaq-a. ¹⁰ Neka unimanqatín, zo kuku ndøzøgō, Klisten ezoqam-te ate ndi:gu, nandav Masedonia plovins ate ndægo. Nøfuap. Ni manqat āv qazimbí-løvuá nqægo: Zoqa kuku matev, bèkhouwévtét.

¹¹ Zo bazaføgakh ndø-asøzú. Matev eqeieqei-té qayagé, neka zøkeza yage mba ndøndapét. Neka zøkeza zendá qane-sasaeát, ate av-té, ni zo qati-gugubam. ¹² Zo matev av ndægo tozogoat, yaq bavokho-ak zo ndøzøvizám neka zo ezoqa nøme-te zotótabák, lou neka gigiap-qa yaq-te.

Evezøza tendoqavan, taqa yaq-te

¹³ Nøfuap! Ni pøeveáv, zo ndigu Klisten ezoqam-qa yaq-te zøtezteav tøgoat, ndigu gipakhaez. Soqáin ndøgo, zo mbøni tøzøvat, av ezoqa nøme ndi:gu, ndigu Yesu-te vintøzateav ndigu. ¹⁴ Ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Yesu mōndønáním, neka nango vøkhandi:v. Yaq ni ate nqáneq qazi-unimanqatinát: Ndigu Klisten ezoqam, gipakhaez, Mbumbukiam Yesu namba ndé-upozó, ndego tendoqavan.

¹⁵ Manqat ndøgo, ni ndakin teizø-ein, Evezøza ekeza ndø-eín, av nqægo: Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Evezøza tendoqavan, ni ezoqam, zua nqaziyage, ni ndigu ziløvubák, ndigu bugukhokhof go:pakhaetat. ¹⁶ Zapa ndøgo, manqat bazaføgakh-us-qape ndóváv, neka enzol ezoqam-gi kawa ezoqa nøme vø-akhā neka Mbumbukiam-qa kipi wag vøpā. Yaq Evezøza yan-té gendóvís. Yaq løvøte ezoqam, ndigu Keliso gi-unimanqatinim, ndigu bugukhokhof løvøte-té gindúsúz. ¹⁷ Yaq taqa zita-te, Mbumbukiam, ni zua nqaziyage, gékhatómb, vø-eqanō, ti namba ndigu, løvøte-te gindusuz. Khaiya ozoz-té genøkhatómb, yaq ni ova nqo:go, Evezøza namba vizimø-qaqandām. Yaq ni Evezøzá namba zí:yagát, miavmiav. ¹⁸ Zo yaqyaq-a, nqanek manqat, zita me:tøpøzú.

5

Yesu gendóqaván. Ni é-bizi-khakheinám

4:3 4:3 1 Tes 5:23; 1 Pita 1:16 **4:4** 4:4-5 1 Ko 6:13 * **4:4** 4:4 Mokho nøme nqáneq: Zo angana, zøkeza sakheis eqeieqei zøkeogé. Vizap-ús. Ate av-té, Mbumbukiam ndømbøe-pøev. **4:7** 4:7 1 Pita 1:15-16; 1blu 12:14 **4:8** 4:8 Luk 10:16; 2 Ko 1:22 **4:9** 4:9 Zion 13:34 **4:11** 4:11 Ef 4:28 **4:14** 4:14 Lom 14:9; 1 Ko 15:3-4, 12 **4:15** 4:15-16 1 Ko 15:51-52

¹ Nòfuap! Ni zo taqa yaq-te manqat peaweav tɔgoat, gekha khøuwa neka gekha viav Yesu tendoqavan, ndøgo kopømbá. ² Zapa ndøgo, zo møzøte-zøté, Evezøza-qa Khøuwa, ndego tendoqavan, andé aqonam ezoqam me mé:geáv, lova khoev teqa-nqawa. Nakhamas-té. ³ Ezoqa géqaqavét. Neka āv giní-manqatát nqægo, “Ni sambi matev-té qaziyagé. Fofogeap mbain.” Geté ndigu nqova zøndáf. Ezoqa ngiæzoat matev, ande sævam-qa nqosøgeap, gui-ovain, nakhamas-té qanøzø-fakhán. Yaq ezoqa kopømba mbain tikhokhoz.

⁴ Geté zo, nòfuap, zo ambá av nqægo, bøivun-tē qazoyagē. Yaq nakémbá, ta khøuwa kopømba mbain, zo ande aqonam ezoqam me, nqova tøzøndaf. ⁵ Zo ate ndøzøte:go, zo waev neka paveat-gí ezoqám. Ni ambá av nqægo, lova neka bøivun-gí ezoqám. ⁶ Yaq nakémbá, ni bizi-sømbiápēt, kopømba ande av ezoqa nøme ndi:gu. Geté ni oskia bizio-feanoát neka niqa kha eqeieqei bizinøzøgím. ⁷ Ezoqa ndigu, ndisømbiam, ndigu lovølova ndøsømbi:matún. Neka ezoqa ndigu, ibøkha soqa ndi-izam, ndigu lovølova ndø-izumatún. ⁸ Geté ni paveat-gí ezoqám. Yaq nakémbá, ni nikeza kha, eqeieqei bizinøzøgím. Ni unimanqatin matev neka kuku matev binigú. Matev av nqægo, andé sanqava khakhazam nonqó, savim-te taqambo-tøkeat. Neka niqa vintønát matev Yesu-te, av nqægo, ndego ni gèkhandí:n, ni andé nakhag ezoqam-qá wawaq me bizi:uzáp. ⁹ Ni Mbumbukiam, ambá av nqægo, ndøgo tene-vevendám, ni qaqa nígū, neka vøngiænō. Geté ndego ni ndøgo tene-vevendám: Ni Yesu Keliso mokho-te gèkhandí:n, ndego nigi Evezøza. ¹⁰ Yesu ta zapaya nqáneq genenaním: Ni té namba bizi:yagé, oskiá ndøgo, ni e-ma tizio-pakhaen o tiziyagat, ndego tendoqavan. ¹¹ Yaq nakémbá, zo yaqyaq-a, zita ndøtøpøzú neka unimanqatin-te vøtøkeam. Ate av-té, ndakin ndøzøte:go.

Pol-qa vaev guguna manqat

¹² Nòfuap! Ni āv qazimbi-viám nqægo: Zo megetapak ezoqam, gèzøvizáp, ndigu zoqa Klisten bawan mokho-te, sasae bazaføgakh-us nandigu, ndigu zo nandizømbø-megetap neka nandi-guguza, Evezøza mokho-te. ¹³ Zo ndigu møe-mbá sozozø-vizupát neka kuku kandambá sozozø-goát, tiqa sasae zapaya. Neka zo yaqyaq-a, sambi bèzøgó.

¹⁴ Nòfuap! Ni manqat nøme āv qazimbi-løvuá nqægo: Ezoqam ndigu, ndiwauwi:zat, gèguguzá. Neka ndigu, kha føgakhateav ndigu, neka ndigu, tiqa unimanqatin-te føgakh mbain ndigu, gèzøtøkeé. Neka aiyaiyav matev ndøgó, ezoqa ewaqape-te. ¹⁵ Gèqeiví, av nqægo: Ezoqa manqa-zapa tego zo-te, zo ndego ta manqa-zapa ndøgo, mbøe-qavðinám. Geté zo yaqyaq-a, matev mbomømboma oskia ndømatanám, neka até ezoqa ewaqape-té-a, matev mbomømboma vozó-matønnumāt.

¹⁶ Zo khanakhanakh-us oskia ndøgó. ¹⁷ Neka oskia ndøguligulím. ¹⁸ Neka gekha matēv ndøgo, tøzø-fakhanumat, zo Mbumbukiam ike manqat mbomanqaté. Matev av nqægo, Mbumbukiam-qá poév, zo-te, zo Keliso Yesu mokho-te ndozotu:yage.

¹⁹ Zo Nqova Mbomambaqape, nakhoa mbøe-khakházám, ndego zo mokho-te nandu:sasaeat. ²⁰ Nqova Mbomambaqape, ezoqa nøme-te manqat tevevezam, yaq ndego ezoqam zo te:zømas, ta manqat ndøgo, ndøsanqawém. ²¹ Geté zo manqat ate ndægo vøgeveaném neka vøqeivim, nqanek manqat Mbumbukiam-tē qapøtendē-wav-a. Yaq manqat ndøgo, unimanqatin tøgoat, zo vøndapém. ²² Geté matev soqain ate ndægo, zo zósanqawém.

²³ No āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam, ndego ni sambi matev ndini-etoam, zo tèabete-khakheinøvém, teqa bøi-te vøzøté-ndaføyamba-ēz. Neka ndego zoge nqova neka zoqa matavap neka zoqa kha, eqeieqei tèabete-khatiwi. Yaq zo manqa-zapazapa

mbaín, sozógoát, nigi Evezøza Yesu Keliso tendoqavan. ²⁴ Mbumbukiam, ndego zo gezøndo-akha, ndego unimanqatín. Ndego ndømatanám.

²⁵ Nøfuap! Zo até ní-a, gñindu-guligulím.

²⁶ Zo tozo-møvabat, zenda kaka vø-itiámát, Klisten zøfuap ate ndi:gu namba, neka vøngenøndamat, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei ndægo.

²⁷ No Evezøza-qa iz-te, nqazø-pouwe: Zo nqanek pepa, Klisten ezoqa ewaqape-té qazonø-geveømém.

²⁸ Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát, zo-te.

2 Tesalonika

Pol-qa pepa qambo-menas, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Tesalonika taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek pepa nøme, Tesalonika taon Klisten bawan ezoqam-te gepeawam, ta khøuwa-te ndøgo, ndego Kolin taon-té goám.

Bugukhokhof khøuwa, Pol Tesalonika taon-te, møndøgoám, Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimam. Yaq ezoqa kopoáv, teqa manqat gè-unimanqatiním. Geté Zu ezoqa nøme, ta zapaya ndøgo, ova ndø-einím, Pol vøngeatømem (Kel 17:1-10).

Yaq ndakin Pol manqat āv gene-ewág nqægo: Tesalonika Klisten ezoqa nøme, ndigu gèqavotumít, av nqægo, Yesu nqawa tendoqavan. Ndigu āv gini-mataváp nqægo: Yesu nqawa mândoqaván. Yaq ndigu sège-qovezám neka sasae gonemáv. Nqanek pepa mokho-te, Pol ndigu nqawá gene-zømesím, Yesu-qa qavane-qa yaq-te. Yaq ndego nøme āv gezømbe-peawám nqægo: Ndigu tiqa yage, bè-enénd, neka matev egeieqei-té geabeyagé. Sasae yà begó.

¹ Nqanek pepa no Pol neka Sailes neka Timoti, ni nipeaomít. Zo-té qeitø-peaomít, zo Klisten bawan ezoqam, Tesalonika taon-te ndozoyage, zo Mbumbukiam, nigí Tat, neka Evezøza, Yesu Keliso, tiqa mokho-te ndozotu:gu.

² Mbumbukiam, nigí Tat, neka Yesu Keliso, nigí Evezøza, tiqa kuku matev neka sambí matev ndøgoát, zo-te.

Yesu-qa qavøne khøuwa neka unimanqatin-te bazaføgakh-us waniap-qa yaq-te

³ Nøfuap! Ni Mbumbukiam ike manqat oskia bambu-manqaté, zo zapaya. Matev av nqægo egeieqei. Zapa ndøgo, zoqa unimanqatin kandambá qazømbe-khouwevtét, neka zoqa kuku matev, zo ate ndøzøte:go yaqyaq-a nandøzøgo, nāndøzø-khōūwēvtét.

⁴ Yaq nakémbá, ni zo niti-khambuvupatún, Mbumbukiam-gi Klisten bawabawan nøme mokho-te. Zapa ndøgo, zo ambá gini-ngenøzoát neka zo matev føgøføgakh ambá qazøte-upøgím, geté zo sekembá sozo-apét, zoqa unimanqatin-te neka bazaføgakh-us ndözōwānī.

⁵ Ta matev ate ndægo, zo-te ndøfakhanumit, Mbumbukiam, ni āv gininømánd nqægo: Teqa manqa ovøyam matev, ndaføyamba-qapé. Zo ndakin Mbumbukiam-qa Megeat Matev zapaya, ngenøgim matev ndozo-ndape, ndego zo egeieqei mé:zæb. Yaq zo kopømbaqapé, teqa Megeat Matev-te ndøgo, ndøzomø-óz. ⁶ Mbumbukiam-qa matev egeieqei. Ndego yaq-fia ndótá, ti-te ndigu, zo ndingenøzoat. ⁷ Geté zo ndakin ndingiaæzoat, Mbumbukiam pusup zø-etoám, ni namba. Ta khøuwa-te ndøgo tenógó, Evezøza Yesu tendoveao, ndego tegi enzol ezoqam bazaføgakh-us namba, yan-te tendovis, gøina wageap-us. ⁸ Yaq ndego yaq-fia ndótá, ti-te ndigu, Mbumbukiam ndisanqawe neka ndigu Manqat Mbomambaqape, nigí Evezøza Yesu-qa yaq-te, manqa o-mba ndapeav ndigu. ⁹ Yaq-fia teta, nqánek: Ndigu soqaqape-té gígoát. Miavmiáv. Neka ndigu Evezøza-te neka teqa waev bazaføgakh-us-te, géqatáz. ¹⁰ Nqanek matev ta khøuwa-te ndøgo tønéfakhán, ndego tendoqavan, neka iz kandambaqape vøndāp, ta zapaya ndøgo, ndego ekeza ezoqam gezømbe-matanam. Neka gekha ezoqām ndigu, ndi-unimanqatinat, khanakhanakh mbá ginígoát te-te. Até zo-á, zo søzøtumú-goát, ti namba. Zapa ndøgo, manqat ndøgo, ni zo qeizø-manqatam, zo mðzo-unimanqatiním.

¹¹ Yaq nakémbá, ni oskia niguligulimatún, zoqa yaq-te. Ni Mbumbukiam-te, āv qati-vi:matún nqægo: Ndego nigi Mbumbukiam, zo gezõtøkeé. Yaq zo āv tözøté-yagát, av ndego gezømbe-akha, zo tozoyagat. Yaq zo ambá av nqægo, matev egeiegei gone-qa mba zógõt. Geté zoqa unimanqatin matev mokho-te neka Mbumbukiam-qa bazaføgakh-te, zo matev egeiegei uni zótégoát. ¹² Yaq nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz, gé-eqatát, zo zapaya, yaq te mokho-te, até zoqá íz-a, vø-eqatát. Nqanek matev ate ndægo, nigi Mbumbukiam neka Evezøza Yesu Keliso, tiqa kuku matev mokho-té qando-fakhaté.

2

Matev vinivinimba ndøkhæ-fakhanám, yaq vðev, Keliso tendoqavan

¹ Nøfuap! Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa qavøne-qa yaq-te neka ni te namba tizipindam, taqa yaq-te, ni āv qazimbi-pouwé nqægo: ² Zo matavap nakhamas-te, bezø-enøvøém neka ndøfोगimém, ezoqa nøme tezø-ein, av nqægo, Yesu-qa qavøne khøuwa møndø-fakhān. Oskia ndøgo, ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa iz-te, manqat av nqægo tezø-ein, o te-ein av nqægo, nqanek manqat ni-tē qandowāv o nī nitøndu-peaomēm, zo ndø-unimanqatinīm. ³ Zo ezoqa betúbām. Yesu naqanøká géfakhanák. Bugukhokhof ezoqa kopoáv, Mbumbukiam zitá giní-wuowém. Neka ndego ezoqam bêtøndokhæ-veáo, ndego Mbumbukiam-qa manqat ndemøkuiam, yaq ndego Mbumbukiam vaev-te vøngiū. ⁴ Ndego ezoqa soqaqape, Mbumbukiam-gé qaqa ezoqam ndøgoát. Neka ndego ekeza kha, āv genévewát nqægo: Mbumbuk ate ndi:gu, unimé:-løvubám, neka gekha gigiap nømē ndøgo, ezoqa ndimbovizap, vølvuām. Yaq ndego Mbumbukiam-qá khoev-té gemøqóm. Neka ezoqa āv gezømbé-manqatát nqægo, “No Mbumbukiām.”

⁵ Zo tozombó-matavap? No taqa yaq-te møezømbe-manqatám, no zo-te qægoam. ⁶ Zo mözøte-zøté, ndego ezoqa soqaqape, gekha ndøgeiwat, atema ta khøuwa-te ndøgo, ma Mbumbukiam gembøezav, tendoveao. ⁷ Khonoam-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat møkuiam matev, møndøngáz. Geté ndakin ezoqa kopo nqanek matev gø:toké, atema ta khøuwa-te ndøgo, tewav. ⁸ Taqa zita-te, ndego ezoqa soqaqape gendóveáo. Geté vaev-te, Evezøza Yesu tendowav, ndego gélaváo. Segé-khambáo, vøsoqoēv. Teqa bugug waev-us, géngiū. ⁹ Ndego ezoqa soqaqape, Saitan-qá bazaføgakh-té genøgeáv, neka umingiap matev vinivinimba vømatønumāt. Ndego andé Mbumbukiam-qá matev me mé:goát. Geté ndøgo khavozam matév. ¹⁰ Gekha matev soqøsoqā ndøgo, ndego sugumúgút, neka ezoqa vøtubām, ndigu Mbumbukiam vaev-te tengiæzo. Mbumbukiam ndigu ta zapaya ndøgo tené-ngiæzø: Ndigu poeveáv, unimanqatin manqat tindapem, yaq vøe-khandi:z. ¹¹ Ndigu unimanqatin manqat ndapeav tigoat, yaq Mbumbukiam tiqa matavap nøme mba zømbó-enegím. Yaq ndigu khavozam manqat vø-unimanqatinīm. ¹² Yaq ndigu yaq-fia géndapém, ndigu unimanqatin manqat unimanqatinteav qagoam neka matev soqøsoqa vøzø-goupam.

Ni føgøføgakh bizi-waniáp, ni Mbumbukiam gevevendam

¹³ Nøfuap! Ni Mbumbukiam ike manqat oskia bambu-manqaté, zo zapaya, ma Evezøza kuku ndømbøgo. Mbumbukiam zo é-møndo:-vevesám, zo gékhandi:z, zo Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, ndaføyamba ndozoyage neka unimanqatin manqat ndøzø-ünimānqātināt. ¹⁴ Mbumbukiam zo Manqat Mbomambaqape mokho-te, ni qati-zømesimam, ndøgo tezømbe-akhá: Zo nigi Evezøza Yesu Keliso-qá waev-té neka bazaføgakh-qape-té qazógoát. ¹⁵ Nøfuap! Yaq nakémbá, zo føgøføgakh ndøwaniáp neka nømendim manqat oskia ndøkhatiwi, ndøgo niqa manqat neka pepa mokho-te qati-zømesimam.

¹⁶ Yesu Keliso, nigi Evezøza, neka Mbumbukiam, nigi Tat, ndego kuku ndømbogo ni-te, neka teqa tanakh matev mokho-te, ni miavmiav zita ndini-tøpøzu neka vintønat

matev mbomambaqape gini-etoam, ¹⁷ ndigu zo zita bezøtøpøzú, neka zo bezøtøkee. Yaq zo kopømbaqapé, gekha matev eqeieqeí ndøgo, sozógoát neka manqat eqeieqeí vozó-manqatát.

3

Pol Klisten ezoqam gezøviam, tiqa yaq-te tiguligulimat

¹ Nøfuap! Manqat nøme nqáneq: Zo niqa yaq-te, āv qane-guligulím: Evezøza-qa nømendim matev, nakhamas-té qabenø-vøndá. Neka ezoqa bèndapém. Vizap-ús. Ate av-té, zo qazøte-ndapem. ² Neka nøme āv qane-guligulím: Mbumbukiam ni ezoqa soqøsoqa-te, tèabinimbi-khakhazám, ndigu ni ngiænoat-qa ndigu. Zapa ndøgo, ezoqa nøme, ndigu unimanqatinteáv, Mbumbukiam-qa Manqat. ³ Geté ndego Evezøza, unimanqatín. Ndego zo bazaføgakh zø-etoám neka nqova soqaqape-te gezømbó-khakhazumát. ⁴ Ni Evezøza-te āv qati-vintønat nqægo: Manqat ndøgo, ni zo nqazimbi-løvuat, zo matev mðzogoatún. Yaq zo sozó-apét, ta matev-te nqanek. ⁵ Ni Evezøza-te āv qati-guligulím nqægo: Ndego zo tèabezømbe-tøkeé, yaq zo Mbumbukiam-qa kuku matev nøme mba zøtéztézté, neka føgøføgakh vozó-waniapāt, ate av-té, Keliso føgøføgakh ge:yam.

Klisten ezoqam, sasae yà begó

⁶ Nøfuap! Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz-te, ni nqeizø-pouwe: Klisten ezoqa nøme, ndigu sasae ndøzømbø-qasi:vap neka ndigu yageav ndøgo, av ni zo qati-zømesimam, zo ti namba me:khokhømbáp. ⁷ Zo zøkeza mðzøte-zøtézté, zo niqa yage matev gèmbopáev. Zapa ndøgo, ni zo-te qeiyagam, ni ambá av nqægo, niwau:ntām. ⁸ Ni lou logemáv, ndøgo ni fia gonemav qagoam. Geté pavpave nekā lovølova, ni sasae bazaføgakh-us nigoám. Zapa ndøgo, ni poeveáv, ni zo ezoqa nøme-te teito-tambat. ⁹ Ni amba tønipoein, ni ambá kopømbá, zo-te lou-qa yaq-te teito-tambin. Geté ni nikeza zendá qati-sasaetám. Ni tøti-matønumám ndøgo: Zo niqa matev, tømboe-paevém. ¹⁰ Ni zo-te qeigoam, ni mðizø-manqatám, av nqægo: Gekha ezoqām ndego, sasae tømboe-qasi:vat, ndego lou beløgé.

¹¹ Ni āv qatiyogé nqægo: Zo ezoqa nøme khokhó sozoyagé. Sasae gonemáv. Ndigu kesov ezoqam-qá matev-té ginø-sokhosumatún. ¹² Ezoqam av nandi:gu, ni Evezøza Yesu Keliso-qa iz-te, nqeizø-pouwe, neka ni ndigu āv qati-guguzá nqægo: Ndigu matev eqeieqeí-té giabenø-yagé neka bèsasaeát, ekeza lou-qa.

¹³ Nøfuap! Zo matev eqeieqeí matanam-te bezø-èwéz. ¹⁴ Klisten ezoqa nøme, manqat ndapeav tegoat, ni nqanek pepa-te qeipeaomem, gè-ometé, neka zo te namba me:khokhømbáp. Yaq ndego mivi bendáp. ¹⁵ Geté zo ezoqam av nge:go, qaqa ezoqam mèvewé. Geté zóguguím. Zo gèmbø-mataváp. Ndego zogé Klisten zøfú.

Pol-qa vaev manqat

¹⁶ Ni āv qati-guligulím nqægo: Gekha matēv ndøgo, zo tøzø-fakhanumat, Evezøza, ndego sambi zapa, zo sambi oskia zø-etoumát.

Evezøza ndøgoát, zo namba, zo ate ndøzøte:go.

¹⁷ Nqanek khaiya mboma manqat-qase nqanek, no Pol, nøkeza zendá qate-peaomít. Noqa pepa-te ate ndægo, no āv tøte-peaumatún. Yaq ezoqa segézøtézté, ta pepa ndøgo, no-té qandowáv.

¹⁸ Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát, zo-te, zo ate ndøzøte:go.

1 Timoti Pol-qa bugukhokhof pepa, Timoti-te

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek bugukhokhof pepa Timoti-te gepeawam, ndego manqei vinivinimba-té genø-okhoám, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimam. Timoti ndego, ezoqa ndakinák. Esia manqei-té gekhouwév. Eve, Glik bawan-ák. Geté evo, Zu bawan ezoqám. Bugukhokhof khøuwa nøme, Pol manqei vinivinimba ge-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam, Timoti teqa manqat te-ewág ndøgo, vø-unimanqatin. Yaq taqa zita-te, Pol nqawa ezoqa zømesim-qa ge-okhoam, Timoti namba me:okhoám, vømbø-tøkeam. Yaq ndigu sùgumu-sasaetám (Kel 16:1-3).

Pol nqanek pepa gekhofotav, Timoti Efesus taon-té geyagám. Ta taon-te ndøgo, ndego Klisten bawan megeat ezoqam ndøgoám. Pol nqanek pepa, ta zapaya nqánek genepeawám: Timoti bèto-feaiwát. Soqáin ndøgo, khavozam nømendim ezoqam, ezoqa titubam. Neka Pol ndego Klisten megetapak vevesam-qa yaq-te, vøe-ometim.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. No nqanek sasae Mbumbukiam-qa manqa vøovam-té qatøgót, ndego nigi khandi etoam ezoqam, neka Keliso Yesu-qa manqa vøovam-te nqægót, ndego ni nqazio-vintønat.

² Timoti! No nqanek pepa qo-té qatø-peaomít. Niqa unimanqatin matev mokho-te, qo uni nogé-yo-in. Mbumbukiam, nigi Tat, neka Keliso Yesu, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka tanakh matev neka sambu matev, ndøgoát, qo namba.

Nømendim ezoqa nøme-qa khavozam matev-te, gø:feaqaót

³ Av no bugukhokhof manqat qataqambe-løvua, Efesus taon qate-ivav, Masedonia plovins-te vøenav, qo nandav Efesus taon-te, até vøqomát, neka ezoqam ndigu khokho nømendim manqat ndi:zømesim, gèzømbe-khafaép. ⁴ Ndigu khokho emanqat vototap neka ekeza atanakha-zapazapa-za-qa iziz kopoav-qape geveam matev namba, khøuwa basisindøvém. Zapa ndøgo, matev av nqægo, ezoqa manqa itumbam-té qanø-ituzá. Ndøgo ezoqa gezø-tøkeák, ti-unimanqatintat neka Mbumbukiam-qa manqa vøovam ti:zøtez. ⁵ Geté Mbumbukiam-qa Manqat nømendim-qa mokho nqánek: Ezoqa kuku bezøgó, kuku matev ndøgo, mbøni eqeieqei-te ndøndo-okho, ezoqa matavap eqeieqei mba tøzøgoat neka tiqa unimanqatin matev, ngusum-te mba khazeav vøgoát. ⁶ Ezoqa nøme, nqanek nømendim matev eqeieqei, møndø-ivøvém, yaq khokho manqa manqate matev-té ginøqambúz. ⁷ Nginik ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa guguna manqat-qa yaq-te zømesim-qa ndøgó, Mozes gembo-etoam. Geté ndigu zøtezat mbaín, taqa yaq-te ndøgo, ndi:manqate, oskiá ndøgo, ndigu kha føgakh-mba ndimanqate.

⁸ Ni mizi:nøtén, Mbumbukiam-qa guguna manqat, Mozes gembo-etoam, qanimáv, ni ezoqa eqeieqei tizi:-zømesim. ⁹ Neka ni bizi:nøtén. Nqanek guguna manqat, ezoqa eqeieqei nonqó mbá. Geté ti nonqo ndígu, ezoqa khafeap ndimøkuiam neka pepen matev ndimatanam, neka ndigu Mbumbukiam ndisanqawe neka manqa-zapazapa ndimatanam. Nqanek guguna manqat, ti nonqo ndígu, ndigu Mbumbukiam-qa matev paeveav ndigu neka teqa iz ndingi:wat, neka evøndipakha neka ezoqa nøme pakhapakha ndizø-khaneam. ¹⁰ Neka nqanek guguna manqat ti nonqo ndígu, mambe ndi:-okho, neka izuizum angana mambe matev ndigu. Neka ti nonqo ndígu, ndigu ezoqa nøme gi-aqonøvematur, yaq ezoqa nøme-te vøwiin. Neka ti nonqo ndígu, khavozam ezoqam, neka ndigu manqa ovøyam-te meakha manqat gimanqatatun. Neka gekha ezoqám ndigu, ndigu matev nøme ndimatanam, ndøgo nømendim matev eqeieqei paeveav

ndøgo, Mozes-qa guguna manqat, ti nonqo ndígu. ¹¹ Manqat Mbomambaqape ndøgo, Mbumbukiam noqa zenda-te geve, ezoqa tøte-zømesimat, ni āv tønínómánd. Ta manqat mokho-te, Mbumbukiam ni teqá waev neka iz eqawat-qaape me:nømendím.

Ike manqat, Mbumbukiam-qa kuku matev zapaya

¹² No ike kandambá, Keliso Yesu-te, ndego nigi Evezøza. Ndego no bazaføgakh nø-etoám neka eqeieqei me:næmb, teqa sasae tægot. ¹³ No bugukhokhof, teqa iz nøngi:tám, neka tegi ezoqam vøe-ngiæzotam-a, vøe-zitagam. Geté Mbumbukiam tanakh nøgoám. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, no Yesu unimanqatinteáv, neka no nøtenateáv, no ande gekha matev me nøtē-matønumam. ¹⁴ Nigi Evezøza, kuku kandambá gego no-te neka unimanqatin matev neka kuku matev vønø-etoam. Matev av nqægo, Keliso Yesu-té qando-okhó.

¹⁵ Keliso Yesu, manqei-qaape-te, nqáneq genegeavún, ni manqa-zapa-us ezoqam gékhandí:n. Nqanek manqat unimanqatín. Qanimáv, tizindapem. Manqa-zapa-us ezoqam mokho-te, ezoqa uni soqaqape-in nó. ¹⁶ Geté Mbumbukiam tanakh mbogoám, no-te. Zapa ndøgo, Keliso Yesu, ezoqa nøme zømesim-qa ndøgoám, av nqægo, ndego qaqa nakha-nakhamas-te gonemáv. Yaq no-té genekhamás, no ezoqa soqaqape qægoam. Yaq ezoqa géqeivím, av nqægo, ndigu ti-unimanqatinim, kopømbaqapé, khandi miavmiav tindapem. ¹⁷ Ndego miavmiav kawa ezoqam, ndego oskia ndeyage, ndego ezoqa ometupav ndego, ndego yakhapus Mbumbukiam ndego, te-te ndego, miavmiav, vizap matev neka iz eqawat matev begó. Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

¹⁸ Timoti, noge yo, noqa manqat qo-te nqáneq. Ndøgo até kopó, av ezoqa nøme, qoqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat givevezumat. Gèmbopáev. Yaq qo kopømbaqapé, nøfe mbomambaqape-te, bazaføgakh-us qónøfeét. ¹⁹ Qoqa unimanqatin matev, qógeatát neka matev eqeieqei mba qombópavát. Ezoqa nøme, matev av nqægo, møndø-ivøvém. Yaq tiqa unimanqatin matev, ande khagua me vøtøkuvøem. ²⁰ Ezoqa menas, matev av nqægo gigonem, nøme Imenæús neka nøme Aleksandá. No nginik Saitan-qá zenda-té qatø-áb. Ndigu tiabiti-zøtéz, av nqægo: Mbumbukiam-qa iz nango gimø-ngi:namāk.

2

Klisten ezoqam, ande āv kini-guligulimāt

¹ Matev kandambaqape, no Klisten ezoqam bugukhokhof nqazø-pouwe, nqáneq: Ndigu ezoqa ewaqape, bèzø-guligulím, neka tiqa yaq-te Mbumbukiam-te bembō-viømemat neka ike manqat bembō-einimat. ² Neka ndigu gaman kawakawa-za neka megetapak bezø-guligulím. Yaq ni kopømbaqapé, yage eqeieqei-té neka sambi matev-té qazíyagát, neka Mbumbukiam vizimbó-vizupāt neka matev mbomømboma vizigoāt. ³ Mbumbukiam-qa bøi-te, ndego nigi khandi etoam ezoqam, guliguli matev av nqægo eqeieqei. Yaq ndego khanakhanákh. ⁴ Ndego āv qambøepoév nqægo: Ezoqa ewaqape khandi sugumú-ndapém neka unimanqatin manqat vøezøtéz. ⁵ Zapa ndøgo, Mbumbukiam sa kopo ndégo. Neka yaq Mbumbukiam-a, yaq ezoqam, iziz ezoqam sa kopo ngéneq, Keliso Yesu, ndego ge-ezoqam-ev, ⁶ ndego ezoqa ewaqape nqovotøzat nonqo, ekeza kha sa geve. Ta mokho-te, Mbumbukiam khøuwa eqeieqei-te, āv gininómánd nqægo: Ndego ezoqa ewaqape khandi:zat-qa ndøgó. ⁷ No Mbumbukiam nqáneq geneveatán: No teqa u løozu ezoqam neka Keliso-ge u-anem nógoát. Nqanek manqat unimanqatín. No khavozøpøteáv. No ndøgo tene-veatán: No vini bawan-ak unimanqatin manqat neka unimanqatin matev-qa yaq-te nøté-zømesimát.

⁸ Yaq nakémbá, no āv qanømbe-poév nqægo: Manqei-manqei ate ndægo, angana tiguligulimat, Mbumbukiam-te zenda ti-eqagimat, tiqa mbøni mokho-te, eqeieqei mbá sa bezømbu:gu, qaqa mbaín neka ponqombap mbain.

⁹ Neka sakheis, ndabua, matev eqeieqei-té giabenø-uzám, matavap loloakh-ús, ambá av nqægo, angana poev tàbezømbewāv. Neka ndigu izum, khapekhapé bete-løvønøvé. Neka gigiap bugug mbomømboma fia kandakanda, kopømba ande av agiwa-qasis ndi:gu, khapekhapé bete-kapüiám, kha-te. Neka ndabua fia kandakanda be-üzám. ¹⁰ Geté ndigu matev eqeieqei bematánám. Sakheis ndigu, Mbumbukiam ndimbovizap, tiqa khakheinam matev eqeieqei nqáne.

¹¹ Sakheis Mbumbukiam-qa Manqat ti-ewagat, ndigu yoge eqeieqei begó. Ndigu nømendim ezoqam, yá bembovizáp neka manqat mbaín. Sà beqonøvé. ¹² No sakheis takeáv, angana tizømbo-kawæztat neka ti:zømesim. Geté ndigu yoge mbá giabiti-waní. ¹³ Zapa ndøgo, Mbumbukiam bugukhokhof Adam ndøkhakheinøvé. Yaq váev, Iv gukhakheinøvem. ¹⁴ Neka ndøgo Adám mbá, wazeam getuwam. Geté Iv ndøtuwám, yaq ndugu Mbumbukiam-qa khafeap vønqawa. ¹⁵ Geté Mbumbukiam até sakheis-a, ndigu nakheis ndizøqanim, gékhandi:z, ndigu unimanqatin matev neka kuku matev-te ate tiyagat, neka matavap loloakh vøzøgoāt neka eqeieqei vøyagāt, av Mbumbukiam ndømbøe-poev.

3

Klisten megetapak-qa yaq-te

¹ Ezoqa poev tømboqat, te-Klisten-megeat-ezoqam-ev, ndego sasae qanimáv tømboqoe. Nqanek manqat unimanqatín. ² Geté Klisten megeat ezoqam, matev eqeieqei bembogó. Yaq ndøgo, ezoqa nøme tiabiti-qeiví, ndego manqa-zapazapa mbain. Neka ndego sæva kopo mba bembogó. Neka ndego matev nakha-nakhamas-te, bègō. Neka ndego matavap loloakh-us begó. Teqa matev eqeieqei begó, yaq ezoqa tiabembøe-vizáp. Neka ndego ezoqa, khoev sà bezø-manqaté. Neka ndego Mbumbukiam-qa Manqat nømendim matev, ùni bete-otév. ³ Neka ndego khapekhapé bete-izám. Neka ndego qaqa nakha-nakhamas-te bègō. Geté ndego sambu matev neka aiyaiyav matev bembogó, ezoqam-te. Neka ndego moni-te, poev bembògō. ⁴ Ndigu khoev-te namba ndi:yage, ndego eqeieqei bezø-keogé, neka nakheis ùni bete-zømesim. Yaq ndigu teqa manqat o-mba bembøe-ndapé neka yá bembovizáp. ⁵ Zapa ndøgo, ezoqam ndego, ekeza nakheis neka zas keoge-eqeieqei-eav tøgoat, yaq gē, Mbumbukiam-qa Klisten bawan ezoqam, eqeieqei áv kezømbé-kewagāt? ⁶ Ezoqam ndego Klisten matev-te ndakinak tendo-on, ndego kopømba mbaín, Klisten ezoqam tezømbo-mege. Soqain ndøgo, te:khambuvupat, yaq Mbumbukiam manqa ovøyam-tē genøvé, av Saitan ge:ve. ⁷ Até bavokho ezoqám-a, Klisten megeat ezoqam-qa matev tiqeviat, ndigu ndego, ezoqa eqeieqei betevewé. Soqain ndøgo, manqa soqøsoqa tøfakhan teqa yaq-te, yaq nqova soqaqape-qa ka tendap.

Dikon ezoqam-qa yaq-te

⁸ Até dikon ezoqám-a, matev eqeieqei sa bezøgó. Yaq ezoqa tiabezømbe-vizáp. Ndigu unimanqatin manqat mba bemanqaté. Neka ndigu ibøkha soqa izam bezøgàwāp. Neka ndigu moni-te, poev khapé bezømbègō. ⁹ Ndigu ezoqa ndaføyamba begó, Mbumbukiam-qa bøi-te, neka teqa manqat, unimanqatin matev-qa yaq-te, ndøgo ibugukhokhof khonoam-te qagoam, eqeieqei begeawát. ¹⁰ Tiqa matev, bèzømbokho-qeiv. Yaq ndigu manqa-zapazapa mbain tøgoat, ndigu kopømbaqapé, dikon sasae tigonem.

¹¹ Até tigi sakheís-a, matev eqeieqeí sa bezøgó. Yaq ezoqa òabezømbe-vizáp. Ndigu manqa begevèám. Neka ndigu matev nakha-nakhamas-te bègó. Neka ndigu unimanqatin ezoqam begó, matev ate ndægo.

¹² Ndigu dikon ezoqam, sakhei kopokopo mba bezøgó. Neka ndigu tigi nakheis neka ezoqam, khoev-te namba ndi:yage, eqeieqeí bezø-keogé. ¹³ Yaq ndigu sasae eqeieqeí tigoat, ezoqa nøme gezø-vizupát. Yaq ndigu tiqa unimanqatin-te, Keliso Yesu-te, kha føgakh-mbá gíwaniapát.

Mbumbukiam-qa Manqat, khonoam-te qagoam

¹⁴ No tototaná ndøgo: No nakhamas-té qatøndónáv, qo vøe-qamèkh. Geté no nqanek manqat nqæpeaomit, zapa ndøgo: ¹⁵ No khøuwa tæføløtaz, nakhamas-te okhoeav tøgoat, qo vøe-qatéq, Mbumbukiam-gi ezoqam, áv kiníyagāt. Zapa ndøgo, ni Klisten bawan ezoqam, ni khandin Mbumbukiam-gí ezoqám. Neka ni unimanqatin manqat, andé uk me zi:egawát, neka ni unimanqatin manqat-qá zapá. ¹⁶ Niqa unimanqatin matev, Mbumbukiam ginindu-veaz, qanimav tantáv. Ezoqa kopømba mbaín to:nawam.

Keliso manqei-qape-te gefakhan,

ndego ezoqam ndøfakhán, neka ezoqa vø-ometam.

Yaq Nqova Mbomambaqape, møndøni-unimanqatín:

Ezoqam ngének.

Neka enzol ezoqam ndø-ometám.

Teqa manqat, manqei-manqei ate ndægo,

sùgumu-panqavøemát.

Neka manqei-qape-te ate nqægo,

ezoqa vø-unimanqatinim.

Yaq Mbumbukiam yan-té genøndáf,

neka iz kandambaqape vømbō-etoam.

4

Khavozam nømendim matev-qa yaq-te

¹ Nqova Mbomambaqape-qa manqat, bavokho-qapé. Av gene-manqaté nqægo: Vaev khøuwa-te, ezoqa nøme tiqa unimanqatin Yesu-te, ndø-ivøvé. Yaq ndigu khavozam nqova neka nqova soqøsoqa-qa nømendim manqat mbópavát. ² Ndigu ezoqam, nømendim matev av nqægo ndivøndøzu, ndigu khavozam ezoqám. Tiqa matavap møndø-soqøsoqoám, yaq ndigu mè:zøtezák, gekha matev eqeieqeí neka gekha matev soqøsoqa. ³ Ndigu nøkenøkem matev-te neka loge gigiap nøme-te, khafeap mo:aumatún. Geté loge gigiap nqanek, Mbumbukiam ndøkhakheinám. Yaq ni Klisten ezoqam, ni nqazi-unimanqatinat neka unimanqatin manqat qazi:nøten, kopømbaqapé, Mbumbukiam ike manqat zimbó-einimát, neka nqanek loge gigiap vizilogāt. ⁴ Zapa ndøgo, gigiap ate ndægo, Mbumbukiam gekhakheinam, eqeieqeí. Yaq nakémbá, ni bizi-sanqàwé. Geté Mbumbukiam-te ike manqat zímanqatát, sasa zí-upøgimāt. ⁵ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat neka guligulim mokho-te, loge gigiap ate ndægo, gè-eqeieqeí-ín, Mbumbukiam-qa bøi-te.

Klisten megeat ezoqam eqeieqeí-qa yaq-te

⁶ Qo Klisten qafuap av toqote-zømesimat ndægo, qo Keliso Yesu-ge sasae ezoqam eqeieqeí qógoát. Yaq qo Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te, unimanqatin matev-qa yaq-te, ndøgo qo ande lou me ndoqote-loge, neka nømendim manqat eqeieqeí mokho-te, qoqombo-pavat, bazaføgakh-us qógoát. ⁷ Ezoqam-qa khokho emanqat vototap matev, ndøgo ezoqa tøkemav ndøgo, zítá qanewuøé. Geté qo bazaføgakh tønø-asøzú

ndógo: Av qane-yagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. ⁸ Ezoqa sasae tegoat, ekeza kha bazaføgakh etoam nonqo, ndógo kopømbá. Elavøqase gembótøké. Geté bazaføgakh toqo-asaz, matev toqogo, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ndógo kandambá tøqatøke. Av toqotegoat ndægo, qo khandi qóndáp, ndakín neka até megemege-té-a. ⁹ Nqanek manqat unimanqatín. Qanimáv, tizindapem. ¹⁰ Yaq nakémbá, ni bazaføgakh zi-asazét neka sasae bazaføgakh-us zigút. Zapa ndógo, ni Mbumbukiam-té qazio-taná, ndego khandi Mbumbukiam, ndego ezoqa ewaqape-ge khandi etoam ezoqam. Gekha ezoqám ndigu, ndego ti-unimanqatinim, khandi ndóqeivím.

¹¹ Nqanek manqat, ezoqa gèzø-manqatét neka gè:zømesimít. ¹² Qo ezoqa besanqàqá, ta zapaya ndógo, qo ezoqam ndakinak ndoqotego. Geté qo matev eqeieqei ndógó, manqat-te neka yage-te neka kuku matev-te neka unimanqatin matev-te neka qakeza kha eqeieqei nøzøgim-te. Yaq ezoqa géqamekhám, neka qoqa matev vømbó-paevēm. ¹³ Qo ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat gèzø-geveám. Gèguguzá, neka gè:zømesím, atema no banøfakhan.

¹⁴ Bazaføgakh ndógo, Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape geqa-etoam, Klisten megetapak zenda giqambo-veem, yaq Mbumbukiam-qa manqat givevezømem qoqa yaq-te, ta bazaføgakh ndógo, ndøsanqàwé. Geté oskia mbogeawát, qoqa sasae-te. ¹⁵ Qo bazaføgakh ndø-asøzú, ta matev-te ndógo, no qataqambe-manqatavun. Até vøgó. Yaq ezoqa áv tiabiti-qeiví: Qo Klisten matev-te, kandambá qoqo-khouweq. ¹⁶ Qakeza yage neka nømendim matev, gèqeiví. Até vøyá, nqanek matev-te. Av toqotegoat ndægo, qo qakeza kha qókhándí neka até ndigú-a, voqó-khandí:z, ndigu qoqa manqat ti-ewagat.

5

Klisten megeat ezoqam, Klisten zifuap áv kenézæbāt

¹ Anganeam e-ma-khouwevat tegoat, qo manqa sasanqa-us mbomanqatét. Geté manqat taqagoat te-te, áv tønægugú, kopømba ande av qakeza qave toqote-gugu.

Neka anganeam ndakinak-te, manqat taqagoat, áv tønægugú, kopømba ande av qakeza qazøpikia o qaveqase toqote-gugu.

² Neka sævam e-ma-khouwevat tugoat, manqat taqagoat tu-te, áv tønægugú, kopømba ande av qakeza qavo toqote-gugu.

Neka sævam ndakinak-te manqat taqagoat, áv tønægugú, kopømba ande av qakeza qazan o qakhasuk toqote-gugu. Matev eqeieqei-té, Mbumbukiam-qa bøi-te.

Klisten ngængæm-qa yaq-te

³ Ngængæm tigoat, ndigu tøke ezoqa mbain tøgoat, yaq Klisten bawan ezoqam, bèzøvizáp neka yà bezøtøkeé. ⁴ Geté ngæmam ndugu, nakheis neka zi timbogoat, nginik Klisten matev eqeieqei begó neka ekeza ezoqam, yà bezø-keogé. Ndigu evøndipakha neka atanakha-za neka qaza-za, tiabezømbe-qavøiwát, av bugukhokhof gizømbe-kewagam. ⁵ Ngængæm ndigu, ekeza ezoqam mbain ndigu, ndigu Mbumbukiam-te mbá ginøtazá. Ndigu guligulim, sègezømá, pavpave nekā lovølova, neka Mbumbukiam tøke-qa ndimbōviām. ⁶ Geté ngængæm ndigu, ekeza poev matev mba ndimbopaev, ndigu andé løvøte ezoqám. Oskia ndógo, ndiyage, ndigu møndø-pakhaéz.

⁷ Nqanek manqat gè:zømesím, ndigu Klisten ezoqam. Yaq ezoqa nøme, tiabiti-qeiví, ndigu manqa-zapazapa mbain. ⁸ Gekha ezoqám ndego, ekeza ezoqam neka ndigu ezoqam, khoev-te namba ndi:yage, eqeieqei tøkemav tøgoat, ndego unimanqatin matev, zitá genewuá. Teqa manqa-zapa, Klisten-av ezoqam-qa manqa-zapa, møndølvú.

⁹ Ngæmam nømu-qa iz ndøpeawám, ta mbuk-te ndógo, Klisten ezoqa ngængæm ndizø-tøkee, tiqa iziz ndøpeawap. Geté tuqa iz sa ndógo toqó-peawám, ndugu viav 60 tumu-løvuat, neka ekeza anganeam mba gumbo-matavupam, ¹⁰ neka tuqa yaq-te, ezoqa

ti:zøtez, ndugu sasae mbomømboma gugoavun, kopømba ande av nakheis eqeieqei guzø-kewagam, neka ezoqa khoev guzø-manqatam, neka ndugu mivi mbain qagoam, khokho sasae gugoam, ande av Klisten ezoqa nøme, zenda tokhotapak guzømbe-sunguzumam neka ndigu vøzø-tøkeam, yage føgakh qazø-fakhanumam, neka gekha sasae eqeieqei nøme vøgoam.

¹¹ Geté ngængæm ezoqa ndakinak-qa iziz ndøpeàwám, ta mbuk-te ndøgo. Soqain ndøgo, tiqa poev angana-te nango tøvav, yaq angana nqawa vø-upøgim, neka Keliso zita vøe-wuowēm. ¹² Av gigonemín, ndigu manqa-zapa ndøgonemín. Zapa ndøgo, manqa mbusa ndøgo, bugukhokhof giveem, av nqægo, “Ni angana nqawa ní-upøgimāk,” ndigu gènqaonemín. ¹³ Neka nøme nqánek: Ngængæm ezoqa ndakinak-qa iziz toqo-peawam, Klisten bawan ezoqam tizøtøke, ndigu géwauwíz neka av qazømbé-meá nqægo: Ezoqam-qā khoev-te segé-okhoát. Geté ta-mbá mbá. Ndigu manqa ndøgeve:mát neka ezoqam-qa matev-te, kesov vøsokhosumát. Neka khokho manqat segé-manqatát, ndøgo ambā gēmanqateāk. ¹⁴ Yaq nakémbá, no nqæmatavap, qanimav nqánek: Ngængæm ndakinak, angana nango bètonqogim. Yaq nakheis bezøfakház neka tiqa khoev eqeieqei bembø-keoge. Yaq av nqægo, nigi qaqa ezoqam kopømba mbain, ni Klisten ezoqam, niqa iz tingi:nam. ¹⁵ Ngængæm nøme, ndigu møndø-qambúz, Saitan vømbø-paevem.

¹⁶ Klisten sævam tugoat, ndugu ekeza ezoqa mokho-te, ngængæm timbogoat, yaq ndugu yà bezøtøké. Ndugu Klisten bawan ezoqam-te nqanek viniv bezø-iváv, tizøtøkee. Yaq Klisten bawan ezoqam, ti-mbá tiabezø-tøké, ngængæm ndigu, ekeza ezoqam mbain ndigu.

Klisten megetapak-qa yaq-te

¹⁷ Klisten megetapak ndigu, Klisten bawan ezoqam eqeieqei ndizø-keoge, ndigu vizap neka fia eqeieqei be-upøgim. Bugukhokhof tiabe-upøgim ndigu, Mbumbukiam-qa emanqat vototap sasae-te, bazaføgakh ndi-asøzu neka ezoqa ndi:zømesim. ¹⁸ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-peawáp nqægo, “Qo kao-qa manqa-nqa, mboløvnám, wit tag koqogim sasae tugoat.” Neka nøme nqánek, “Gekha ezoqam ndego, ndesasaeat, ndego yaq-fia bèndáp.”

¹⁹ Ezoqa kopo, Klisten megeat ezoqam-qa yaq-te, manqat teqa-ein, av nqægo, ndego manqa-zapa ndøgō, qo teqa manqat mbo-èwág, geté bøi vizu ezoqam misika o menas tigoat. ²⁰ Geté Klisten megeat ezoqam unimanqatin manqa-zapa tego, qo ezoqa ewaqape-qa bøi-te, qógugú. Yaq ndigu Klisten ezoqa nøme, møe tinígoném, yaq manqa-zapa gégonemák.

²¹ No Mbumbukiam-qa bøi-te neka Keliso Yesu-qa bøi-te neka tegi enzol ezoqam, gevevesam, tiqa bøi-te, nqataqá-pouwe: Nqanek manqat, qataqambe-manqatavun, matev ùnime:gó. Qo ezoqa ndøgevezðát, neka yaq-mba ndø-ðkhó.

²² Qo ezoqa zenda vøvøqa zømbø-àwám, Klisten megeat sasae-te. Geté tiqa matev vøkhæqatéq. Soqain ndøgo, ndigu manqa-zapa tigonem, yaq ezoqa timatavupat, tiqa matev kopømbā qoqa bøi-te. Neka qo qakezan, ndaføyamba até vøyá, Mbumbukiam-qa bøi-te.

²³ Timoti, qo enqoni nandoqo-qeivap, ibøkha mokho-mba ndø-izám. Geté waen khasøkhasis namba me:-izám. Yaq qoqa emu eqeieqei qágoát.

²⁴ Ezoqa nøme-qa manqa-zapa, bavokhó qagó. Yaq soqoté-qatéq, ndigu manqa ovøyam-te, yaq-fia ndøndapém. Geté ezoqa nøme-qa manqa-zapa, khonoam-té qagó, yaq vaev-té qandóveá. ²⁵ Neka matev eqeieqei-qa yaq-te, até kopó. Nøme ndøgo, bavokhó qagó. Geté ta matev eqeieqei nøme ndøgo, ndakin khonoam-te nqago, kopømba mbain, oskia tøkxonawat.

6

Sasae ezoqam-qa yaq-te

¹ Yaq-fia mbain sasae ezoqam, tigi sasae kawakawa-za, ùni bezømbe-vizáp. Soqaín ndøgo, ezoqa nøme Mbumbukiam-qa iz neka niqa Klisten nømendim matev tingenøitat.

² Tigi sasae kawakawa-za, Klisten ezoqam tigoat, yaq sasae ezoqam kopømba mbain, vizap mbain tigoat ti-te, ta zapaya. Geté ndigu sasae eqeieqei begó ti-te. Zapa ndøgo, ndigu kawakawa-za, ti-te sasae ndigu, ndigu até ge-unimanqatinát neka Mbumbukiam kukú, ti-te.

Khokho nømendim neka moni-te poev-qa yaq-te

Manqat ndøgo, av qate-qamekheimavun, ezoqa gè:zømesím neka gègugúb. ³ Geté ezoqa nøme-qa nømendim manqat vini tøgoat neka nigi Evezøza Yesu Keliso-qa manqat eqeieqei uni leveav vøgoāt, neka teqa nømendim matev, ezoqa tøkeeav tøgoat, matev eqeieqei-te tiyagat, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ⁴ ezoqam av nge:go, ekeza iz khokhó sege-eqawát neka ndego mokho-qase ndapeáv. Teqa matavap, gèmbø-soqøsoqoám. Ezoqam av ngenek nge:go, manqa mokho zapaya, ponqombap neka manqa itumbam-qa mba ndøgó. Geté matev av nqægo, ezoqa ova matev neka sanqambap matev neka ezoqam-qa iz ngenøgim matev neka løvøyp matev-té qanø-ituzá. ⁵ Ezoqam av ngi:gu, khøuwa kopoáv, gèponqombupátún. Tiqa matavap gèsoqøsoqoám. Ndigu unimanqatin nømendim matev, møndø-ivøvém. Ndigu ndimatavap, qo Klisten matev-te toqoyagat, nakhoa ekeqá av nqægo: Qo gigiap kopoav qó-upøgimát.

⁶ Geté ni Mbumbukiam-qa matev tizimbo-pavat neka gigiap-qa yaq-te, ni nqanigu, khanakhanakh vønigoāt, yaq ni unimanqatin gigiap kopoav ezoqám. ⁷ Ni qazi-qanimat, ni gigiap mbain, sizi-geavún. Yaq até kopó. Ni manqei-qape nqawa tizi-ivøvem, ni gigiap mbain, sizíniáv. ⁸ Yaq nakémbá, loge gigiap neka ndabua nqanigu, ni kopømbá, khanakhanákh. Gigiap nøme binígú.

⁹ Geté ezoqa ndigu, gigiap kopoav upøgim-qa ndigu, ndigu khamasim matev-té ginø-o:azín, neka ka vøendapemín. Yaq tiqa khokho poev matev soqøsoqa kopoav-qape, soqaqape-té qanø-itúb, vøngiæzø. ¹⁰ Poev moni-te, ndøgo matev soqøsoqa ate ndægo-qá zapá. Ezoqa nøme, ndigu moni-te poev khape qazømbewav, ndigu unimanqatin matev, møndø-ivøvém. Yaq ta zapaya ndøgo, viniv kandambá gindapem.

Ni bazaføgakh bizi-asøzú, Klisten matev-te

¹¹ Geté qo, Mbumbukiam-ge ezoqam, matev soqøsoqa av nqægo, møe qombónayát. Geté bazaføgakh ndøgo tønø-asøzú: Matev eqeieqei gone-te, neka yage-te ndøgo, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, neka unimanqatin matev-te, neka kuku matev-te, neka bazaføgakh-us waniap matev-te, matev føgøføgakh toqoqeiv, neka aiyaiyav matev-te, ezoqa nøme-te. ¹² Qo nøfe mbomambaqape-te, unimanqatin matev-qa yaq-te, bazaføgakh-us qónøfeát. Khandi miavmiav, gèkhatiwí, ndøgo Mbumbukiam geqambe-akha, neka taqa yaq-te, qo ezoqa kopoav-qa bøi-te, qoqa unimanqatin matev qoqo-unimanqatin.

¹³ Mbumbukiam, ndego gigiap ate ndægo, khandi ndembo-etoam, neka Keliso Yesu, ndego Pontius Pailøt-qa bugug-te, unimanqatin manqat ge-unimanqatin, no tiqa bøi-te, nqataqá-manqate: ¹⁴ Mbumbukiam-qa Manqat, o-mba mo:ndapé. Yaq ezoqa áv tiabiti-qeiví, qoqa matev eqeieqei. Até vømbopáev, atema nigi Evezøza Yesu Keliso nango vøndóqavān, ¹⁵ ta khøuwa eqeieqei-te ndøgo, ma Mbumbukiam ge:zav, ndego iz eqawat-qape, ndego yakhapus megeat ezoqam, ndego kawakawa-za-ge Kawa neka evezøza-za-ge Evezøza. ¹⁶ Khandi miavmiav, ndego yakhapus ndømbogo. Ndego waev

kandambaqape-té geyagé. Ezoqa kopømba mbaín, taqa avønin-te tewav. Ezoqa kopo, ndego ometeáv neka kopømba mbaín, ti-ometam. Vizap matev neka kawa matev, te-te ndégo. Miavmiáv.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Ovøyam manqat nøme, gigiap kopoav ezoqam-qa yaq-te

¹⁷ Ezoqam ndigu gigiap kopoav ndøzøgo, nqanek manqei-qape-te, manqat āv qazømbe-løvuaá: Ndigu tiqa gigiap kopoav-qa yaq-te, bete-khambùváp neka be-totàzá. Zapa ndógo, manqei-qape-qa gigiap, nakhamas-té qanø-navøemín. Geté ndigu Mbumbukiam-te mbá giabeto-tazá, ndego ni matev mbomømboma ate ndægo ndini-etoam, niqa khanakhanakh nonqo. ¹⁸ Neka gezø-eín: Ndigu matev eqeieqei kopoav matanam ezoqam begó. Ndigu etoam møqæ begó, neka ezoqa nøme yà bezøtøkeé. Khanakhanakh-ús. ¹⁹ Av ti:matønumat, ndigu gigiap kopoav, megemege-te nonqo mó:møvøemét. Yaq ndøgo kopømbaqapé tiotabat. Ndigu unimanqatin khandi ndøndapém.

Vaev guguna manqat

²⁰ Timoti! Sasae ndøgo, Mbumbukiam qoqa zenda-te geve, gèqeiví. Khokho manqat ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat kha-mba oveav ndøgo, neka ta manqat ndøgo, khokho nømendim ezoqa nøme 'nøtenat' ndimbo-akhayam, qo zitá qanewuøé. ²¹ Ezoqa nøme, meakha manqat av nqægo, møndø-ndapém, neka unimanqatin matev eqeieqei vø-ivøvem.

Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát, zo namba.

2 Timoti

Pol-qa pepa qambo-menas, Timoti-te

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek pepa nøme, Timoti-te gepeawam, ndego Lom taon-té geyagám. Ndimbula mokho-té gunu:goám. Pol āv gene-matøvém nqægo: No avønín ndølambém, vøe-nanīm. Nqanek pepa, vaev pepá, Pol gepeawam. Taqa zita-te, ndego pepa nøme peawapøteáv. Pol Timoti taqa yaq-te ndógo tembøe-peawám, ndego Klisten bawan ezoqam, eqeieqei ande āv kezømbé-kewagāt. Neka Timoti ekezan, unimanqatin matev-te, bazaføgakh-us até beyá.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé u-aném. Ndøgo Mbumbukiam-qá poév. Ndego manqa mbusa, āv genevé nqægo: Ni Keliso Yesu mokho-te, yage miavmiav zindapém. Yaq no ezoqa bâte-zømesím, taqa yaq-te.

² Timoti! No nqanek pepa qo-té qatø-peaomít. Qo andé uni nogé-yo-ín. No nøtaqambo-khafuát. Mbumbukiam, nigí Tat, neka Keliso Yesu, nigí Evezøza, tiqa kuku matev neka tanakh matev neka sambí matev, ndøgoát, qo namba.

Ni mivi bizigū, Mbumbukiam-qa emanqat vototap-te

³ Mbumbukiam møndæ-otév, no teqa sasae eqeieqei nogó neka nqæmbō-vízāp, ate av-té, nogí atanakha-zapazapa-za gi:goam. Neka no ike kandambá te-te. No oskia nøtaqando-mataváp, pavpave nekā lovølova, neka vøtaqandō-guligulimatun. ⁴ No qataqa-matøvemín, qo qoqoviq, no qateqouvaq, yaq no vao kandambá qo-te neka nqawa qamekhe-qa nøgó. Yaq no kopømbá, khanakhanakh tåbenømbe-tøvá. ⁵ No qoqa unimanqatin matev, møtenøtén. Ndøgo ngusum-te mbá mbá. Qogu qazupuka Lois neka qogu qavo Yunis, unimanqatin matev, av tøzømbe-goám ndægo. Neka no āv qate-unimanqatinát nqægo: Qoqa unimanqatin matev, qo mokho-te nandu:gu, ndøgo até kopó. ⁶ Yaq nakémbá, no matavap, āv qataqambé-mboqoá nqægo: Matev ndøgo, Mbumbukiam geqa-etoam, no zenda qataqambove, qo toqo-matønumat, yaq ndakin qo mokho-te nandu:gu, ande gøinam me qoté-khambá, nqawa bēwagim. ⁷ Zapa ndógo, Nqova Mbomambaqape, Mbumbukiam gini-etoam, ndego ambá av nqægo, ni møe matev ni-etoumatūn. Geté ndego ni bazaføgakh neka kuku matev neka kha eqeieqei nøzøgim matev ni-etoumatūn.

⁸ Yaq nakémbá, qo mivi ndøgō, ezoqa nigí Evezøza-qa yaq-te toqote-zømesimat. Neka noqa yaq-te, no te zapaya ndimbula-te nqatu-utønát, mivi ndøgō. Geté viniv soqó-eqatát, no namba, Manqat Mbomambaqape zapaya. Mbumbukiam bazaføgakh qá-etoám, ⁹ ndego ni gekhandi:n, neka gini-akha, ni tegi ezoqam tizigoat neka matev eqeieqei-te vizíyagāt. Ndego ni ambá av nqægo, niqa matev matanam zapayā gene-khandi:n. Geté ndego āv tømboe-pøovám, neka ni ekeza kuku matev zapayá gene-khandi:n. Manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Mbumbukiam é-møndo:pøoá, ndego ni ekeza kuku matev, Keliso Yesu mokho-té ginínømánd. ¹⁰ Nqanek matev, ndakin møndø-fakhán, Keliso Yesu, nigí khandi etoam ezoqam, gegeavun. Ndego løvøte-qa bazaføgakh møndøngiú neka Manqat Mbomambaqape-qa mokho-te, khandi miavmiav vøndøndap.

¹¹ Mbumbukiam no nqáneek gene-veatán: No teqa u ləozu ezoqam neka Keliso-ge u anem neka nōmendim ezoqam nógoát. ¹² No matev vinivinimba ta zapaya ndógo tōte-potonám. Geté no mivi mbaín. Zapa ndógo, no mōtenōtén, gekha ezoqām ndego, no nqæ-unimanqatinat. Neka no āv qate-unimanqatinát nqægo: Sasae ndógo, ndego noqa zenda-te geve, ndego kopømbaqapé, gembó-kewagát, atema teqa qavøne khøuwa vømōndāp.

¹³ Nōmendim manqat egeieqei, qo no-te qoqo-ewagam, føgøføgakh ndøgeawát neka ezoqa āv tōne-zømesím. Unimanqatin matev neka kuku matev mokho-té qonógó, ndøgo Keliso Yesu-te ndøndo-okho. ¹⁴ Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh mokho-te, ndego ni mokho-te ngu:yage, qo unimanqatin manqat, Mbumbukiam qoqa zenda-te geve, egeieqei mbokeogé.

¹⁵ Qo mōqote-qatéq, Esia manqei-ak ate ndi:gu, no sège-nøuvøném, até Figelus neka Emogenés-a, no vø-nøuvønem. ¹⁶ Onesifolus mba ndógó, no nøuvønateav ndøgo. No āv qate-guligulím nqægo: Ndego neka tegi ezoqa nōme, namba ndi:yage, Evezøza tanakh tèabezømbegó. Zapa ndógo, ndego khøuwa kopoáv, noqa mokho-te, gèkhakheinumám. Neka ndego mivi goneáv, no ndimbula-te nqægo neka auli sen nqate-løvønømbap. ¹⁷ Geté ndego nqanek Lom taon-te gefakhan, ndego noqa, gèvawám, bazaføgakh-ús, atema vømøqand. ¹⁸ Noqa poev nqáneek: Evezøza manqa ovøyam khøuwa kandambaqape-te, tanakh bèmbogó. Qo mōqote-qatéq, ndego Efesus taon-te ndøgo, tøke kandambá genøgoam.

2

Klisten ezoqam, sasae mbomambá sa begó

¹ Noge yo! Qo bazaføgakh-us ndógó, ta kuku matev-te ndøgo, Mbumbukiam Keliso Yesu mokho-te gini-etoam. ² Manqat ndøgo, qo qoqo-ewagam, no ezoqa kopoav-qa bøi-te qate-zømesimam, ezoqa nōme qoté-zømesimát. Ezoqa ndígu toqoté-zømesimát, ndigu qo ndoqote-qateqat, ndigu unimanqatin ezoqam ndigu, neka ndigu kopømba ndøgo, ezoqa nōme ti:zømesimat.

³ Qo Keliso Yesu-ge nakhag ezoqam mbomambaqape ndoqogo, yage føgakh-qape soqóndáp, no namba. ⁴ Qo mōqote-qatéq. Nakhag ezoqam nakhag-te gewavín, ndego sasae nōme geagimáv. Geté nakhag mba mbómataavupít. Yaq tege kawa ezoqam, ndego nqanek sasae-te gendo-akha, khanakhanakh tèabetendáp. ⁵ Neka ezoqa bøiat-te gefifin-gimin, ndego kopømba mbaín, yaq-fia tendap, ndego bøiat-qa matev uni paeveav tōgoat. ⁶ Ezoqam ndego, khæ-te sasae bazaføgakh-us ndego, avøe gigiap bugukhokhof ndégo teabelóg, ndøgo tepe:tat. ⁷ Manqat nqanek ùnime:-matøvém, no nqataqa-manqate. Evezøza qateqat qá-etoám, qo manqa mokho ate ndægo voqombó-ndāp.

⁸ Yesu Keliso qombó-mataavupát, ndego Deivid-ge zeo, ndego Mbumbukiam løvøte-te gekhandi:v, teqa yaq-te Manqat Mbomambaqape ndæmanqate, no ezoqa nqate-zømesim. ⁹ No ta zapaya nqáneek qate-potonám, neka ande pepen ezoqam me, auli sen nqate-løvønømbap. Geté Mbumbukiam-qa manqat, kopømba mbaín tøløvøtupat. ¹⁰ Yaq nakémbá, no nqanek viniv ate ndægo, sæ-eqawát. No ti zapaya ndígu tōte-eqawát, Mbumbukiam gevevesam. Yaq até ndigú-a, Keliso Yesu mokho-te, khandi ndøqeivím, neka yage miavmiav qanimav-qape bemøndapem.

¹¹ Nqanek manqat unimanqatín, av nqægo:

Ni Keliso namba sa qazimu-pakhaen,

yaq ni te namba sizimú-yagát.

¹² Ni bazaføgakh-us tizi-waniapat, matev føgøføgakh tøni-fakhanumat,

yaq ni kawa matev zimøndapém, te namba.

Ni teqa yaq-te tizio-naodem,

yaq até ndegó-a, niqa yaq-te, ndò:nawám.

¹³ Geté ni unimanqatin goneav tøgoat te-te,
ndego unimanqatin até gembógoát ni-te.
Zapa ndøgo, ndego ekeza manqat gó:nawamák.

Mbumbukiam-gi unimanqatin sasae ezoqam-qa yaq-te

¹⁴ Nqanek manqat, av no qataqambe-manqatavun, qo ezoqa matavap oskia qozó-mboqoatát. Neka qógugubát, Mbumbukiam-qa bøi-te. Ndigu manqa mokho-qa yaq-te, manqa bete-itumbám. Zapa ndøgo, manqa itumbam matev av nqægo, ezoqa gezó-tøkeák. Geté ndigu segé-ngiæzó, ndigu manqat ti-ewagat. ¹⁵ Qo bazaføgakh ndø-asøzú, Mbumbukiam-qa bøi-te, ezoqa eqeieqei vøego. Qo mivi ndøgó, qoqa sasae-te, neka ezoqa unimanqatin manqat eqeieqei me:zømesím. ¹⁶ Khokho manqat, møe qombónayát, manqat ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat kha-mba oveav ndøgo. Zapa ndøgo, ta mokho-te, ezoqa Mbumbukiam nøme mba mó:sanqawém. ¹⁷ Nginik ezoqam-qa manqat, andé nqamav me me:gó. Sa tønø-khouwevtét. Yaq kha unimé-ngiú. Ezoqa nøme ndigu, khokho nømendim manqat av ndi:manqate, nøme Imenæús neka nøme Filetús. ¹⁸ Nginik ezoqa menas, unimanqatin manqat møndø-ivøvém. Ndigu āv gini-manqaté nqægo, “Khøuwa ndøgo, Mbumbukiam ezoqa løvøte-te tekhandi:z, møndø-fakhán. Ni nango zimø-khandi:nák.” Yaq ta mokho-te ndøgo, ndigu ezoqa nøme-qa unimanqatin matev, gèngi:tít. ¹⁹ Geté Mbumbukiam andé nandi-qapi me me:záv. Ndigu bazaføgakh-qapé. Ezoqa kopømba mbain tikukugimem. Nginik nandi-te āv qano-peawáp nqægo: “Evezøza møndæ-otév, ndigu ezoqam, tegi ndigu.” Neka nøme nqáne: “Gekha ezoqām ndigu, ekeza kha Evezøza-gi ndi:vewe, ndigu manqa-zapa zitá giabiti-wuóé.”

²⁰ Khoev-qape mokho-te, ndis fia kandakanda mbá mbá ndøu-awap, ndøgo gol neka silva gi:khakheinømem. Geté ndis nøme ndøgo, tae neka ganda mbá gini-khakheinømém. Ndis fia kandakanda ndøgo, lou loge kandakanda-te mbá ginø-upøgimín, lou vøe-qoqongin. Geté ndis nøme ndøgo, khokho matev neka pageap nonqó. ²¹ Gekha ezoqām ndego, khokho nømendim manqat møe tembonayat, ndego andé ndis fia kandambaqape me mé:goát, ndøgo lou loge kandakanda-te gi-upøgimatun. Ndego Mbumbukiam-ge ndøgoát. Neka ndego khakheitáp. Gekha matev eqeieqei ndøgo, Mbumbukiam, tege Kawa ezoqam, ndømbopøev, ndego tego, ndego kopømbaqapé, segégoát.

²² Yaq nakémbá, pøev matev soqøsoqa ndøgo, ezoqa ndakinak-te qafakhanumatun, møe qombónayát. Geté matev ndaføyamba-qape neka unimanqatin matev neka kuku matev neka sambi matev qombópáev, ndigu ezoqa nøme namba, ndigu Mbumbukiam-te mbøni ndaføyamba-qape ndi-akhayam. ²³ Geté khokho manqat ndøgo, av ezoqa nøme ndi:manqate, ndigu mokho ndapeav ndigu, møe qombónayát. Zapa ndøgo, qo mòqote-qatéq, manqat av ndægo, ezoqa ponqombap-té qanø-ituzá. ²⁴ Geté Evezøza-ge sasae ezoqam, beponqòmbáp. Ndego ezoqa ewaqape-te, matev aiyaiyav-té geabenøgó. Neka ndego nømendim-te, kopømba begó. Neka ndego mbøni nakha-nakhamas-te, bembo-nqosøgeáp. ²⁵ Yaq ezoqa nøme, teqa manqat sa tinqagimat, ndego qaqa bègó ti-te. Geté nakhoa eqeieqei betezømás. Eisa, Mbumbukiam pezømbé-tøkē penømakhaya, yaq ndigu vøe-qambüz neka unimanqatin manqat vøe-unimanqatiním, ²⁶ neka matavap vøzømbé-eqeieqei neka nqova soqaqape-qa ka-te vøndé-fakhāz, ma ndigu ge:gavem, ndigu teqa pøev matev timbopavat.

3

Vaev khøuwa-te, ezoqa matev soqøsoqa timatønumat

¹ Qo vøe-qatéq, vaev khøuwa-te, matev føgøføgakh ndøfakhanám. ² Ta khøuwa-te

ndøgo, ezoqa ekeza yage neka moni mba mbómatavupát. Ndigu khambuvap ndógoát neka ekeza iz vø-eqatát, neka ezoqa nøme-qa iz vøvoatát. Ndigu ngenøgim manqat ndómanqatát neka evøndipakha-qa manqa o-mba gezømbó-ndapeák. Ndigu ike manqat gémanqateák neka Mbumbukiam gembó-vizapák. ³ Ndigu kuku matev gezøgoák, neka ezoqa nøme-qa manqa-zapa gezømbó-navøemák. Ndigu manqa ndógeve:mát, neka ekeza kha génøzøgimák. Qaqa-te segé-moqozét, neka matev mbomømboma gembó-sanqaupát. ⁴ Ndigu zifuap segezø-qambuzát. Ndigu matev soqøsoqa segé-matønumát neka gembó-matavapák, av nqægo, andé gekha matev me mé:fakhān. Neka ndigu ekeza iz khokhó segé-eqatát. Tiqa poev-qape, manqei-qape khanakhanakh matev-té qanøzómá. Geté ndigu Mbumbukiam-te poev mbaín. ⁵ Ndigu Klisten matev, ngusum-te mbá ginøkhazám. Geté Klisten matev eqeieqei-qa bazaføgakh, ndigu gembó-qavotumát. Ezoqam av ngi-gu, zitá qane-wuøezá.

⁶ Ndigu ezoqa nøme, sakheis-qá khoev-té ginø-okhoatún, neka manqa enøenaq vøzø-ge:matun, neka ande ka me vøendapin, sakheis ndigu matavap loloakh mbain ndigu, neka ndigu ekeza manqa-zapazapa zapaya, viniv ndi-eqawat, neka ekeza poev matev soqøsoqa ndøkħākhāsām. ⁷ Sakheis av ngi-gu, zøtezat ndape-qa oskia ndøgó. Geté kopømba mbaín, unimanqatin manqat ti-zøtez.

⁸ Kopømba ande av Zianes neka Ziambles, Mozes tokøve-qa gigoam, até nginik khokho nømendim ezoqām-a, unimanqatin manqat, gèsanqawé. Tiqa matavap, gèzø-soqøsoqoám. Neka unimanqatin matev eqeieqei, møndø-ivøvé. ⁹ Geté ndigu kopømba mbaín, ezoqa oskia tizømbe-khavozumat. Ezoqa ewaqape, āv giníqeivát nqægo: Tiqa manqat mokho mbaín, ate av-té, Zianes neka Ziambles-qa yaq-te gi:qeivim, av nqægo, tiqa manqat mokho mbaín.

Pol-qa guguna manqat, Timoti-te

¹⁰ Geté qo, qo noqa nømendim neka yage matev mòqombo-pavám, neka no gekha mokho qatēyage. Neka qo noqa unimanqatin matev neka aiyaiyav matev neka kuku matev, mòqombo-pavám, neka no bazaføgakh-us av nqate-tokhotap, viniv matev tønø-fakhanumat. ¹¹ Qo mòqote-qatēq, no ngiænoat-te giveem, neka no av qate-potonumam, neka matev soqøsoqa ate ndægo qanø-fakhanumam, Antiok taon-te neka Aikonium taon-te neka Listla taon-te, Keliso-qa sasae zapaya. Geté ta yage føgakh-te ate ndægo, no Evezøza, møndø-khandí:n.

¹² Unimanqatin. Gekha ezoqām ndigu, Keliso Yesu mokho-te, yage eqeieqei-qa ndigu, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ndigu ngenøgim matev ndóqeivím. ¹³ Neka gekha ezoqām ndigu, manqa-zapazapa ndimatanam neka ezoqa nøme ndizømbe-khavozam, tiqa manqa-zapazapa, sa tønøzø-khouwevtét. Ndigu ezoqa nøme, gètubumít, neka ezoqa nøme, ndigu vøtubumit.

¹⁴ Geté qo, ta qateqat ndøgo, qoqondap, até vøgeawát. Qo mòqote-qatēq, ta manqat ndøgo, unimanqatin. Neka qo mòqote-qatēq, ta qateqat ndøgo, gekha ezoqam-tē qoqondap. ¹⁵ Qo nakhasa nqonqonam qoqotegoam, atema ndakin, qo Mbumbukiam-qa Manqat mòqote-qatēq. Ta manqat ndøgo, kopømbaqapé, matavap loloakh qá-etoám neka khandi voqoténdāp, Keliso Yesu toqo-unimanqatin. ¹⁶ Mbumbukiam-qa Manqat ate ndægo, ndøpeawap, matavap Nqova Mbomambaqape zø-etoumám, ndigu gipeaomem. Yaq ta manqat ndøgo, kopømbaqapé, ezoqa gé:zømesimát, neka vøgugubāt, neka nakhoa eqeieqei-te vøzø-nøzøgimāt, neka yage eqeieqei-qa yaq-te vøzø-ovøemāt. ¹⁷ Yaq gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-ge ezoqam ndego, teqa manqat ndegeawat, ndego kopømbaqapé, matev mbomømboma ate ndægo segégoát.

4

¹ Mbumbukiam-qa bœi-te neka Keliso Yesu-qa bœi-te, ndego khandi ezoqam neka lœvœte ezoqam manqa ovøyam-te te-ab, neka ndego teqavanav, kawa iz vœndâp, no tiqa bœi-te, manqat âv qataqambé-lœvuá nqægo: ² Ezoqa Mbumbukiam-qa manqat soqoté-zœmesimát, oskiá ndøgo, tœzœ-pœovat o poeveav tœgoat. Gœzœponqóm, ndigu matev soqœsoqa ndigu, neka gœguguzá. Neka ezoqa zita qozœtœpáz, Klisten matev-te. Qo manqat aiyaiyav-té qanœzœ-manqaté neka eqeieqei soqoté-zœmesimát. ³ Zapa ndøgo, khœuwa gemœfakház. Yaq ezoqa nœmendim manqat eqeieqei yoge, gezœmbó-qasi:vát. Yaq ndigu nœmendim ezoqa vini, av tiqa poev ndægo, ndœvevesám. Kopoáv. Yaq kha gezœ-wageapát, tiqa khokho manqat ti-ewagat. ⁴ Ndigu unimanqatin manqat, ndœ-ivœvém. Yaq khokho emanqat vinivinimba yoge-té ginœqambúz. ⁵ Geté qo, gekha matœv ndøgo, tœqa-fakhanumat, qakeza kha eqeieqei ndœnœzœgím. Viniv tœqa-fakhanumit, sœge-eqatét. Ezoqa Manqat Mbomambaqape qoté-zœmesimít, yaq kopœmbaqapé, Mbumbukiam-te tiqambuz. Qo Mbumbukiam-qa sasae ate ndægo, qoqa zenda-te geve, eqeieqei ndøgót.

Pol avœnín é-ndœnaním

⁶ No nqanek manqat qataqambe-manqatavun, zapa ndøgo: No avœnín é-ndœnaním. Noqa kouk andé waen me mé:wá, kopœmba ande av Mbumbukiam-qa khoev-te waen gi:qouzumatun, Mbumbukiam etoam matev gimbogoatun. Khœuwa iz avœnín, é-ndœmœ-khantáz, tœqavan. ⁷ No nœfeap mbomambaqape-te, eqeieqei nonœfeapavún. No bœiyat mœndœmœnœ-navœém. Ma qate-fifitavun, mœmœ-khanáz. No unimanqatin matev, livinqase ivœveáv. No até nogeatám. ⁸ Mbumbukiam noqa bœiyat-qa yaq-fia, mœndœnœmbo-khakheinám. Yaq-fia no tœmœndap, nqánék: Teqa Khœuwa Kandambaqape-te, Evezœza, ndego manqa ovøyam megeat ezoqam ndaføyamba-qape, no eqeieqei mé:næmb. No mbá mbá, geté até ndigú-a, gekha ezoqâm ndigu, kuku matev-us, Yesu-qa qavœne khœuwa ndimbœe-esap.

Pol-qa poev, Timoti nakhamas-te tendowav

⁹ Qo bazaføgakh ndœ-asáz. Nakhamas-té qotœndóqáv. ¹⁰ No Dimas mœndœ-nœuván. Ndego nqanek manqei-qape-qa matev-te, poev khâpe mbœewáv. Yaq Tesalonika taon-té genœwáv. Klesens, ndego Galesia manqei-té genœwáv, neka Taitus Dalmesia manqei-te vœwav. ¹¹ Luk mba ndøgó, no-te. Toqotœndoqav, Mák namba ndæzáv. Yaq ndego kopœmbaqapé, noqa sasae-te genœtœké. ¹² No Tikikus Efesus taon-té qatœ-khofotáv.

¹³ Qo toqotœndoqav, noqa qozaq nonqo ndabua, no Tloas taon-te, Kapus-qa khoev-te qœ-ivav, qotœndó-ndáp. Neka noqa mbuk vœndœ-upa. Noqa poev kandambaqape nqánék: Ta mbuk ndøgo toqotœndó-upá, sœvakha gigiap ngusum gi:khakheinœmem.

¹⁴ Aleksanda, ndego auli gigiap gekhakheinumatum, ndego matev soqœsoqa ndøgoám, no-te. Kopoáv. Evezœza yaq-fia ndœtá te-te, av no-te ge:matœnumat. ¹⁵ Qo gò:feaqaót te-te. Zapa ndøgo, ndego niqa nœmendim matev bazaføgakh-ús, ginimbo-khakhazumam.

¹⁶ No manqa ovøyam-te ande qate-itan, ezoqa kopœ no zita khonœweáv. Ezoqa ate gi:goam, sœge-nœuvœném. Geté no Mbumbukiam-te, âv qate-guligulím nqægo: Ndego bembo-matáváp, no sa ginœuvœnem. ¹⁷ Geté Evezœza mœndœgoám, no namba, no bazaføgakh vœnœ-etoam. Yaq no kopœmbaqapé, ndigu bawan vini-ak ate gi:goam, Mbumbukiam-qa Manqat ate ndægo vœtœzœmas. No andé layon-qá manqa-nqa-té qatu:goám. Geté Mbumbukiam, no mœndœ-khandí:n. Yaq ndigu no lœvœte-te veeáv. ¹⁸ Matev soqœsoqa ate ndægo, ezoqa no-te ndimatnam, Evezœza no gékhandí:n. Yaq ndego no yan-te nqo:go, ekeza Megeat Matev-té genœndapán. Teqa iz, miavmiav, bœtoeqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín!

Khaiya mboma manqat vinivinimba

¹⁹ Plisila, zivis namba, Akuila, noqa khaiya mboma manqat qozó-eín, neka até Onesifolús-a, tegi ezoqam namba, khoev-te ndimboyage, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

²⁰ Elastus, Kolin taon-té gemiá. Neka Tlofimus, Miletus taon-té qatøndo-iváv. Zapa ndøgo, ndego enqoni mbovitát. ²¹ Qo nakhamas-té qandoqáv. Yakha betaqává. Soqáin ndøgo, qozaq khøuwa ē-ndøfakhān.

Yubulus neka Pudens neka Linus neka ndugu Klodia neka Klisten ezoqam ate ngi:gu, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv qo-te.

²² Evezøza ndøgoát, qo namba. Neka Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát zo-te, zo ate ndøzøte:go.

Taitus Pol-qa pepa, Taitus-te

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek pepa Taitus-té genø-peawám. Taitus Glik bawan-ák. Zu ezoqám mbá. Ndego Yesu ndógo tene-unimanqatín, Pol-qa nømendim ge-ewag.

Taqa zita-te, Pol manqei vinivinimba nøme-te ge-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimat, Taitus namba me:mát, vømbō-tøkeat. Taitus até ndógó-a, Pol Zelusalem taon-te gewav, Keliso-gi u-anim nøme namba gimi-kakambam, namba vøewav (Kel 15:2, Gal 2:1-5). Pol Taitus khøuwa menás, Kolin taon-té genø-khofotáv (2 Ko 7:6-7, 8:6, 8:16). Taqa zita-te, Pol Taitus namba, Klit manqei bawa-té ginøzáv, yaq Taitus ta manqei-te ndøgo, vømø-Klisten-bawan-megeat-ezoqam-ev (Tait 1:5).

Nqanek pepa mokho-te, Pol Taitus Klisten megetapak vevesam-qá yaq-té gembøe-peawám. Neka ndego bèto-feaiwát. Soqain ndøgo, khavozam nømendim ezoqam, ezoqa titubam. Neka Taitus ekezan, Klisten bawan ezoqam, eqeieqei bete-zømesím, yaq Pol vømbō-ovøyam, gekha yage matēv ndøgo, eqeieqei, ti nonqo ndigu, Yesu ndi-unimanqatinat.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Mbumbukiam-gé sasae ezoqám neka Yesu Keliso-gé u-aném.

No Mbumbukiam nqánek gene-veatán: No ezoqam ndigu, gevevesam, tiqa unimanqatin-te, zita nøzø-tøpazát, yaq ndigu unimanqatin manqat mé:zøté, neka matev eqeieqei-te, av Mbumbukiam ndømbøe-pøev, vøyagát. ² Ni tizio-taná ndógo: Ni yage miavmiav zindapém. Manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Mbumbukiam ndego khavozumav ndego, manqa mbusa āv tenevé. ³ Yaq ndakin, av bugukhokhof khøuwa ge:zav, ndego manqat ndøveáz, taqa yaq-te. Mbumbukiam, ndego niggi khandi etoam ezoqam, nqanek manqat noqá zenda-té genøvé, no ezoqa batē-zømesim.

⁴ Táitus! No nqanek pepa qo-té qatø-peaomít. Niqa unimanqatin matev mokho-te, ni sa nqanumberu, qo uni nogé-yo-ín.

Mbumbukiam, niggi Tat, neka Keliso Yesu, niggi khandi etoam ezoqam, tiqa kuku matev neka sambu matev, ndøgoát, qo namba.

Klisten megetapak vevesam-qa yaq-te

⁵ No Klit manqei bawa-te nandav, nqánek qateqøuváq: Qo sasae ndøgo, qazingazem, qókhóu. Av bugukhokhof qataqambe-ein ndægo, vemiyav ate nandægot, Klisten megetapak qóvevesám. ⁶ Ezoqa toqo-veatav, ndego manqa-zapa-yav begó neka sævam kopo mba bembogó. Tegi nakheis, Yesu be-unimanqatinát neka evøndipakha-qa manqa o-mba bezømbo-ndapé neka sapi gonemav begó.

⁷ Klisten megeat ezoqam, ndego Mbumbukiam-qá sasae ndógó. Yaq nakémbá, ndego matev eqeieqei mba begó. Ndego ezoqa be-tøpøtázát neka mbøni tokhop bègø. Neka ndego khapekhapé bete-izám. Neka ndego qaqa møqæ bègø. Neka ndego moni-te, pøev khapé bembøewáv. ⁸ Neka ndego ezoqa nøme, khøev sà bezø-manqaté. Ndego matev mbomømboma-te pøev bembogó, neka matavap loloakh bembøgo. Ndego, ezoqa matev ndaføyamba-qape begó neka Mbumbukiam-qá matev mba bembopáev, neka ekeza kha nøzøgim eqeieqei betē-otøv. ⁹ Ndego unimanqatin manqat, av gi-ometimam, até begeawát. Yaq ndego, teqa nømendim matev eqeieqei mokho-te, kopømbá, até ezoqa nømé-a, zita zøtøpáz, neka ndigu vøgugubát, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat ndisanqawe.

Ezoqam ndigu, ezoqa nøme-qa unimanqatin matev ndingi:wat

¹⁰ No nqanek manqat qæmanqatavun, zapa ndógo: Ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa manqat, gèsanqawé. Ezoqa kopoáv. Ndigu khokho manqat ndømanqaté neka ezoqa nøme nditúbām. Ti mokho-te, matev av nqægo gigoatun, ezoqa kopoáv, Zu ezoqám. Yaq ndigu Klisten ezoqa nøme, ngusu qogøzat-qa yaq-te zøpouweatún. ¹¹ Qo nandiv ezoqam, gètókáz. Manqat ndøgo ndi:zømesimit, bete-zømèsím. Ndigu khoev vinivinimba-te, ezoqa ewaqape ma ndi:sokhoyap, unimanqatin matev zøngi:wát. Neka ndigu fia upøgim-qa ndøgó, ti-te ndigu, ma ndi:zømesim.

¹² Klit ezoqam nøme, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam ndi:vewe, ekezan āv gene-eín nqægo, “Nginik Klit ezoqam, meakha ezoqám. Ndigu andé søvakha gigiap khobokhobos me me:gó. Neka ndigu wauwaú neka lou loge møqæ.”

¹³ Nqanek manqat unimanqatin. Yaq nakémbá, qo gègugúb, ndigu nømendim matev eqeieqei gi-ivøvem. Manqat bazaføgakh-us qozø-manqatát. Yaq tiqa unimanqatin matev, tàbezømbe-eqeieqei. ¹⁴ Zu ezoqa nøme-qa khokho emanqat, neka ndigu ezoqam-qa khokho khafeap manqat, ndigu unimanqatin manqat zita gi:wuøem, tiqa manqat beyðgé. ¹⁵ Ezoqa ndigu, eqeieqei ndigu, ti-te ndigu, gigiap ate ndægo eqeieqei. Geté ezoqa ndigu, ande khavim-us ndigu neka unimanqatinteav ndigu, ti-te ndigu, gigiap kopo eqeieqei mbaín. Zapa ndógo, tiqa matavap neka tiqa mbøni, møndøzø-khavim-ús. ¹⁶ Ndigu āv gini-manqaté nqægo, “Ni Mbumbukiam møtinøtén.” Geté tiqa yage mokho-te, ndigu āv gini-nømendím nqægo: Ndigu Mbumbukiam zitá gini-wuowém. Mbumbukiam gèmbøeqasí:v, ezoqam av ngi:gu. Ndigu Mbumbukiam-qa manqat, gèsanqawé, neka kopømba mbaín, matev eqeieqei kopo timatønømem.

2

Klisten ezoqam vinivinimba, eqeieqei āv kinyagāt

¹ Geté qo ezoqa toqote-zømesimat, nømendim manqat ndaføyamba-qape mba mbopáev.

² Angana e-ma-fisap tigoat, ndigu āv qozømbé-ovøemát nqægo: Ndigu ekeza kha, eqeieqei benøzøgím. Yaq ezoqa, tiabezømbe-vizáp. Ndigu matavap loloakh begó. Neka tiqa unimanqatin matev neka kuku matev, ndaføyamba-qape bezøgó. Ndigu bazaføgakh-us até bewaniáp, matev føgøføgakh timø-qeivimat.

³ Neka sakheis e-ma-fisap tigoat, ndigu āv qozømbé-ovøemát nqægo: Ndigu matev eqeieqei-té giabe-yagé, ate av-té, Mbumbukiam ndømbøe-poev. Ndigu manqa begevèám. Neka ndigu waen izam benønøšám. Geté ndigu matev mbomømboma nømendim ezoqam begó. ⁴ Yaq ndigu kopømbaqapé, sakhei ndakinak mé:zømás, tigi angana neka nakheis-te, kuku matev eqeieqei ande āv khazømbé-goāt, ⁵ neka matavap loloakh-us neka ndaføyamba-qape āv kiníyagāt, neka ndigu ezoqa nøme, khoev-te ndiyage, eqeieqei āv kizømbé-kewagāt, neka ekeza angana-qa mokho-te āv kinígoāt. Soqain ndøgo, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat tingenøitat.

⁶ Angana ndakinak, āv qoqoté-gugubát nqægo: Ndigu matavap loloakh begó, matev ate ndægo. ⁷ Gekha matēv ndøgo, ndoqo-matanam, qo eqeieqei ndømatanam. Yaq ndigu qoqa matev tiqeiavat, kopømbá timbopavat. Qo ezoqa toqote-zømesimat, qoqa nømendim matev ndaføyamba neka mokho-us begó. ⁸ Qoqa manqat eqeieqei tøgoat, yaq ezoqa kopømba mbaín, manqa tigeve:mat taqa yaq-te. Yaq nigí qaqa ezoqam mivi ndøgoném neka kopømba mbaín, niqa yaq-te, manqat soqain timanqatat.

⁹ Sasae ezoqam, kawakawa-za-qá mokho-té giabetu:gú, matev ate ndægo. Ndigu sasae āv tiabitigú, av tigi kawakawa-za ndøzømbe-poev neka manqa beqavøgèáp. ¹⁰ Neka

ndigu gigiap be-aqòñám, ti-te. Geté ndigu matev eqeieqei mba begó. Yaq tigi kawakawa-za tiabiti-zòté, ndigu unimanqatin ezoqám. Neka ezoqa, tiqa matev ate ndægo mokhote, av tiabiti-qeiví, Mbumbukiam, ndego nigi khandi etoam ezoqam, teqa manqat mbomambaqapé.

Matev eqeieqei-te mbá qabizi-yagé atema Yesu befakhan

¹¹ Mbumbukiam ni av gininómánd nqægo: Ndego kuku kandambá ni-te. Ndego ezoqa ewaqape khandi-qa zógó. ¹² Teqa kuku matev, ni av qani-nòmendím nqægo: Ni matev yá bizi-ivóvém, ndøgo Mbumbukiam vizupav ndøgo, neka manqei-qape-qa poev matev. Geté ni ndakin khøuwa-te, matavap loloakh-té neka matev ndaføyamba-qape-té qabizi-yagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ¹³ atema ni tegi khøuwa kandambaqape bizimø-khantøzem, ndego nigi Mbumbukiam neka khandi etoam ezoqam Yesu Keliso, bazaføgakh-us neka waev-qape-us tendoqavan, te-te ndego ni nqazio-tana neka ndego ni nqazimbøe-keoge. ¹⁴ Ndego ekeza kha nivé, neka ni manqa-zapazapa ate ndægo mokhote qazu:goam, vønqovotan-a, vøsungutan. Yaq ni tegi ezoqa ndaføyamba-qape zigoát, neka matev mbomømboma matanam møqæ mba vizigoát.

¹⁵ Nqanek manqat qataqambe-manqatavun, ezoqa gè:zømesím. Manqa gèzø-løvuát neka gèguguzá, nandiv ezoqam. Ezoqa qo besanqaqábém.

3

Mbumbukiam ni matev eqeieqei gini-matanam, yaq ni matev eqeieqei bizi-matanám

¹ Ezoqa matavap qozó-mboqoatát: Ndigu iz-akhayapak neka gaman ezoqam-qa mokho-té giabetu-gú. Neka tiqa manqat o-mba bezømbo-ndapé. Neka gekha matev mbomømbomā ndøgo, ndigu sà begonemát. ² Ndigu ezoqam-qa manqa begevèám neka ndigu beponqòmbáp. Geté ndigu sambu matev-té giabe-yagé, neka ezoqa ewaqape-te, matev aiyaiyav-té giabenøgó.

³ Até ní-a, ni bugukhokhof matavap eqeieqei mbain. Ni Mbumbukiam-qa Manqat, zisanqawám, neka nakhoa eqeieqei paveáv. Ni gawap matev neka poev matev soqøsoqa mokho-té qazu:goám. Neka ni matev soqøsoqa matanam neka ova matev mokho-té qaziyagám, neka ezoqa ni vøsanqambam-a, ni ndigu vizi-sanqabam. ⁴ Geté Mbumbukiam, ndego nigi khandi etoam ezoqam, ni av gininómánd nqægo: Ndego tanakh neka kuku kandambá ni-te, ⁵ yaq ni vøkhandi:n. Ndego ni ambá av nqægo, niqa matev eqeieqei matanam zapayā gene-khandi:n. Geté ndego ni ekeza tanakh matev zapayá gene-khandi:n. Ndego ni gèsungután, neka Nqova Mbomambaqape mokho-te, yage ndakinak vønī-etoam neka ni vizi-ezoqam-ndakinak-en. ⁶ Yesu Keliso mokho-te, ndego nigi khandi etoam ezoqam, Mbumbukiam ni Nqova Mbomambaqape, andé ibøkha me nimboqóuz. Kandambá, ginimbo-qouz. ⁷ Mbumbukiam tenegó ndøgo: Ni teqa kuku matev mokho-te, teqa bøi-te qazi-ndaføyamba-en, neka vizi-tegi-nakheis-en, ni khandi miavmiav zimøndapém. Ni taqa yaq-te nqánek nqazio-taná.

⁸ Nqanek manqat unimanqatín. Yaq nakémbá, no nqataqá-manqate: Até vøzøpouwé, nandiv ezoqam. Ndigu yá bembopáev. Yaq ndøgo, gekha ezoqám ndigu, Mbumbukiam ndi-unimanqatinat, bazaføgakh taqa yaq-te nqánek giabiti-asøzú: Matev mbomømboma ndømatønumát. Zapa ndøgo, matev av nqægo, eqeieqei. Ezoqa ewaqape zømbétøké. ⁹ Geté khokho manqat vinivinimba neka atanakha-zapazapa-za-qa iziz geveam matev neka ponqombap matev neka manqa itumbam matev, Mozes-qa guguna manqat-qa mokho-qa yaq-te, zitá qanewuóé. Zapa ndøgo, matev av nqægo, mokho mbain neka ezoqa gezø-tøkeák.

¹⁰ Ezoqa nøme, teqa nømendim mokho-te, Klisten ezoqam teqatazotet, ndego gègugú. Ndego qoqa manqat yogeav tøgoat, khøuwa nøme vøgugu. Geté ndego sekemba yogeav tøgoat, yaq zitá qanewuáo. ¹¹ Qo soqoté-qatéq, ezoqa av ngenek nge:go, ndego nakhoa egeiegei møndø-iváv neka manqa-zapa-té gunu:yagé. Ndego ekezan, kha soqaqape-té genøvé.

Pol-qa vaev manqat

¹² No Atimas o Tikikus tøtaqando-khofotav, qo Nikopolis taon-té qandoqáv. Nakhamas-té. Ni ndøgo tizí-qaqandám. Zapa ndøgo, no matavap āv qategó nqægo: No qozøqozaq khøuwa, ndøgo khamøe tønqeivøem, ndøgo tabøemiá. ¹³ Apolos neka ndego gaman khafeap otevat ezoqam, Zinas, manqei nøme-te tizav, qo gèzøtøké. Ndigu gigiap-qase bewáféz, livin-qase nqøugu tu:-apet. ¹⁴ Nigi Klisten nøfuap nandav, bêtezøté, ezoqa ndigu gigiap tiwafez, matev mbomømboma āv khoqozømbé-goāt. Mbain tøgoat, yaq tiqa unimanqatin matev, mokho mbáin.

¹⁵ Nginik ezoqam, no namba nqatiyage, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv qo-te. Niqa khaiya mboma manqat qozø-eín, nandiv nigi Klisten nøfuap, ni namba Yesu Keliso nqazi-unimanqatinat neka kuku ndøzøgo ni-te.

Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát, zo-te, zo ate ndøzøte:go.

Filemon Pol-qa pepa, Filemon-te

Megeat Manqat-qase

Pol nqanek pepa, Filemon-té genø-peawám. Ngenek Filemon, Kolosi taon-té geyagám. Ndego gigiap kopoav ezoqám. Neka ndego Klisten ezoqám neka Pol-gé zifú.

Filemon ndego, yaq-fia mbain sasae ezoqam møndømbo-goám. Teqa iz Onesimús. Yaq khøuwa nøme, ngenek Onesimus, manqa-zapa ndøgó, Filemon-te, vøkhokhon. Yaq ngenek Lom taon-te gewav, ndego Pol-te, Yesu-qá Manqat Mbomambaqape mø-ewág, vø-Klisten-ezoqam-ev. Yaq ndego Pól namba me:yagám, vømbø-tøkeam. Ndakin Pol ngenek nqawa Filemon-te khofotøve-qa ndøgó. Yaq nqanek pepa mokho-te, Pol Filemon āv gembøevíám nqægo: Onesimus tendoqavan, nqawa vøkhatiú, kuku matev-us, neka teqa manqa-zapa betaqambø-navøem. Yaq ndego ambá av nqægo, qoge sasae ezoqam mba qágoāt, geté até qogé Klisten qafú.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-qa sasae zapaya, ndimbula-té qatu:gu.

Filemon, no nikeza Klisten nøfu Timoti namba, qo-té qeitø-peaomít, qo nigi nøfu mbomambaqape, qo ni namba Keliso-qa sasae nqazigu.

² Até zo-té-a, nigu Klisten nøfu Afia, neka Akipus, qo ni namba kopømba ande av nakhag ezoqam nde:go, nøfe mbomambaqape-te ndoqo-nøfeap, ni khaiya mboma manqat nizø-khofotaváv. Neka até Klisten bawan ezoqám-a, qoqa khoev-te guligulim-qa gipindumatun, ni khaiya mboma manqat nqæizø-khøfõtāvāv.

³ Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambi matev, ndøgoāt, zo-te.

Pol-qa khanakhanakh, Filemon-qa kuku matev neka unimanqatin matev-qa yaq-te

⁴ No qæguligulimatun neka qataqa-matøvemín, no Mbumbukiam-te, ike manqat oskia nomanqaté. ⁵ Zapa ndøgo, no āv qateyogé nqægo: Qo Yesu, nigi Evezøza, oskia qo-unimanqatinát neka qo Mbumbukiam-gi ezoqam-te ate ndi:gu, kuku qagó. ⁶ No āv qate-guligulím nqægo: Qoqa unimanqatin matev, ni sa nqanumberu, tåbetaqambe-khouwév. Yaq qo Mbumbukiam-qa matev mbomømboma-qa yaq-te, qateqat nøme mba qotóndáp, ndøgo ni Keliso mokho-te ndini-etoam. ⁷ Nøfu! No khanakhanakh kandambá qændap, neka noqa mokho-te, ùni qote-khakheinám, qoqa kuku matev-qa yaq-te qæ-ewag, qo Mbumbukiam-gi ezoqam-te nandaqago, neka qo tiqa matavap qoqozø-khakheinam.

Pol-qa viam manqat, Onesimus-qa yaq-te

⁸ Yaq nakémbá, no nøtaqa-víám. Unimanqatín, Keliso mokho-te, no iz nqanøgó. Yaq no ambá kopømbá, sataqá-eín, gekha matēv ndøgo, qo amba toqogonin. ⁹ Geté no sataqá-víám. Zapa ndøgo, no møtenøtén, qo kukú no-te. No ndakin lawaqapé neka no Keliso Yesu zapaya, ndimbula-té qatu:gu. ¹⁰ Noqa viam manqat, Onesimus-qá yaq-té qagó. No ndimbula mokho-te nqatu:gu, no Keliso-té qatøndáf. Yaq ndego møndønø-yo-év. ¹¹ Bugukhokhof khøuwa, ndego qoqa sasae eqeieqei gonemáv. Geté ndego ndakin møndø-enénd, neka kopømbaqapé, no sasae eqeieqei vønøgø-a, qo vøqágø.

¹² No Onesimus, mbøni mokho nømbeám. Geté no qo-te nangó qatø-khofotaváv. ¹³ No ndego kesiwat-qa nombogó. Yaq ndego qoqa iz-te, ambá genø-tøkeín, no Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape zapaya, ndimbula-te nqatu:gu. ¹⁴ Geté no poeveáv, sa tækeseiu, no qo bevøpøteav tøgoat. Zapa ndøgo, gekha matev eqeieqei ndøgo,

toqogo, qo qakeza poev-té qanógó, ambá av nqægo, qo noqa tɔpɔtɔqat zapayā qotégō. ¹⁵ Eisa, ndego qo-te elavɔqase ta zapaya ndógo tɔpɔté-ewawam-a, yaq ndego qo namba miavmiav tàbete-yagē? ¹⁶ Ndego ndakin ambá av nqægo, qoge yaq-fia mbain sasae ezoqam mba ndógō, av bugukhokhof ge:goam. Geté ndakin mɔndɔqa-Klisten-qafu-év. No nɔkezan, kuku kandambá te-te. Geté no mɔtenɔtén. Qo kuku nɔme mba qombóégó. Zapa ndógo, ndego ndakin qoge sasae ezoqam mbá mbá. Geté Evezɔza mokho-te, ndego mɔndɔqa-Klisten-qafu-év.

¹⁷ Yaq nakémbá, no āv qataqambé-viám nqægo: No qoge sasae kopɔmba ezoqam toqotenæmb, yaq Onesimus āv toqoté-kható, av no nɔkezan amba toqote-khatombin.

¹⁸ Av Onesimus qo-te manqa-zapa ge:goam, o ndego moni timbɔe-lɔfokat qo-te, yaq fia ndógo, ndɔmbɔe-lɔfoke, noqá zenda-té qonóvé. No nógó. ¹⁹ No nqanek manqat, nɔkeza zendá qate-peaomít. No Pol, no teqa fia ndægó, qo-te. Geté gèmba-mataváp. Qo qakeza khandi mba qambo-lɔfoké no-te, qo no mokho-te qoqo-Klisten-eq. ²⁰ Yaq nakémbá, qo noge Klisten nɔfu ndoqogo, no Evezɔza mokho-te, āv qataqambé-viám nqægo: No khanakhanakh qonɔ-etoám neka Onesimus qafu qókhatiú. Keliso zapayá qotégó. ²¹ No nqanek manqat nqæpeaomit, zapa ndógo: No mɔtenɔtén, qo soqógó, av no nqataqambe-vi:mit. Neka no mɔtenɔtén, matev ndógo toqo-matanam, ndòmɔlɔvú, av no nqataqambe-vi:mit.

²² Neka manqat nɔme nqáne: No khoev kouwat qonɔ-khakheinám. Zapa ndógo, no tototaná ndógo: Mbumbukiam zoqa guliguli manqat ndɔzɔ-qavɔiú. Yaq no ndimbula-te nqægo, nófakhán, nqawa vizí-qaqandām.

Ezoqam vinivinimba-qa khaiya mboma manqat

²³ Epaflas, ngenek Keliso Yesu zapaya, no namba ndimbula mokho-te nqeitunqeitɔnat, khaiya mboma manqat ndɔkhofotaváv, qo-te. ²⁴ Neka até Mák-a, neka Alistakus neka Dimas neka Luk, nginik no namba Mbumbukiam-qa sasae nqatigu, khaiya mboma manqat ngikhófótāvāv.

²⁵ Nigi Evezɔza Yesu Keliso, teqa kuku matev, ndógoát, zo namba.

Iblu Pepa, Iblu ezoqam-te

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Zu Klisten ezoqam-té ginø-peaomém. Nginik Zu bawan-ak, iz nøme, Iblu ezoqam zø-akhaemám. Zapa ndøgo, ndigu Iblu manqat ndømanqatám.

Ni kopømba mbaín uni tizi:nøten, gekha ezoqām ndego, nqanek pepa gepeawam. Ezoqa nøme āv gini-mataváp nqægo: Pol ategó. Geté ni ùni zi:nøtenák.

Nqanek pepa-qa manqat, taqa yaq-te nqáneq qanegó: Bugukhokhof khøuwa, Mbumbukiam nakhoa ndømboqoá, ezoqa te-te āv kindizav. Ta nakhoa nqáneq qagoám: Ezoqa Mozes-qá guguna manqat bembopáev, neka Mbumbukiam-te søvakha gigiap bembō-løvusam. Geté ta mokho-te ndøgo, ezoqa kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te uni ti-eqeieqei-ez. Geté ndakin, Mbumbukiam nakhoa ndakinak ndømboqoá. Yesu genanim neka teqa kouk vøwa, nakhoa nqáneq, Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa te-evøzam. Nakhoa nøme mbaín. Yesu ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqapé. Ndego Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyá neka ni zapaya oskia vøguligulimatun. Yaq nakémbá, ni awenege nakhoa bizi-ivøvém, neka Yesu uni bizi:-unimanqatinim.

Keliso ndego até kopó, av Mbumbukiam ekezan nde:go

¹ Ibugukhokhof, Mbumbukiam nigi atanakha-zapazapa-za, manqat, manqa vevezam ezoqam mokho-té genøzø-manqatám. Khøuwa vinivinimbá neka nakhoa vinivinimbá. ² Geté ndakin vaev khøuwa-te, ndego ni ekeza Yo mokho-té ginindu-manqatám. Yan neka manqei-qape, Mbumbukiam te mokho-te ndégo tenø-khakheinám neka āv geneveatáv nqægo: Gigiap ate ndægo, ndégo téndáp. ³ Ndego Yo, Mbumbukiam-qá waev mo:gamewáp, neka ndego até kopó, av Mbumbukiam ekezan nde:go. Gigiap ate ndægo, ndégo tegeawát. Ekeza manqat bazaføgakh-qapé genegeawát. Ezoqam-qa manqa-zapazapa sunguzam nonqo, nakhoa gumu-mboqoa, yaq yan manqei-te nqo:go, Kawa ezoqam kandambaqape-qá nakeamo zenda-té gemøqóm, ndego Mbumbukiam.

Mbumbukiam-ge Yo, enzol ezoqam, ùnime:-løvúb

⁴ Ndego Mbumbukiam-ge Yo, enzol ezoqam, ùnime:-løvúb. Iz ndøgo gendap, kandamba tantáv. Av taoká, av enzol ezoqam, iz ndøzømbe:go. ⁵ Gê, Mbumbukiam enzol ezoqa kopo, manqat møndømbó-ein, av nqægo,

“Qo nogē yō. No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-ēn”?

O gê, ndego enzol ezoqam kopo-qa yaq-te, møndæ-ein, av nqægo,

“No tegē eve nōgoāt,

neka ndego nogē yo ndøgoāt”?

Av taoká. ⁶ Geté Mbumbukiam ekeza yo-khøuwa, manqei-qape-te gendo-khofotav, ndego āv gene-eín nqægo,

“Mbumbukiam-gi enzol ezoqam ate ndi:gu, bembovizáp, ndego.”

⁷ Geté enzol ezoqam-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Mbumbukiam ekeza enzol ezoqam,

andé khamøe me me:khofotumatún. Nakhamas-té.

Ndigu tegi sasae ezoqam,

andé gøina wageap me me:gó.”

⁸ Geté Mbumbukiam ekeza Yo, āv gembøe-eín nqægo,

“Mbumbúkiam!

Qoqa megeat matev, oskia ndógoát. Miavmiáv.
Qo ezoqa matev eqeieqei qozømbe-kawaeqát.”

⁹ Qo poev, matev eqeieqei-té qaqaqó.

Geté manqa-zapa matanam matev, qo qòsanqawé.

Mbumbúkiam!

Yaq nakémbá, qoge Mbumbukiam, qo oil qamboqóuz,
iz kandambaqape neka khanakhanakh vòqā-etoam.

Ndógo ùnime:-lòvú, av qogi qafuap gi:-upøgim.

¹⁰ Mbumbukiam-qa Manqat, Keliso-qa yaq-te, nøme āv qane-eín nqægo,

“Evezøza!

Ibugukhokhof, manqei-qape-qa zapa, qo qové,
neka yan qakeza zenda voqotē-khakheinam.

¹¹ Yan neka manqei-qape, ndømø-navøém.

Andé ndabua pakha me mé:mbevøém.

Geté qo oskia qógót.

¹² Yan neka manqei-qape,

andé ndabua me qoté-putøgím

neka andé ndabua khavim-us me qoté-enénd.

Geté qo qakezan, qó-enendák,

neka qoqa yage, gemø-navøemák.”

¹³ Neka, gē, Mbumbukiam ekeza enzol ezoqa nøme, møndømbó-ein, av nqægo,
“Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.

Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam,
kopømba ande av zenda tokhotapak awam nonqo,
qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-āb.”?

Av taoká. Mbumbukiam nqanek manqat, ekeza yo mba mbo-eín.

¹⁴ Yaq gē, enzol ezoqam, ndigu gekhâm? Ndigu nqová. Mbumbukiam-qá sasae
ndógoatún, ndego ezoqa tøkeam-qa vøndø-khofosumatun, ndigu khandi miavmiav tin-
dapem.

2

Ni ndizi-soqoén, Keliso-qa khandi etoam matev tizi-sanqawem

¹ Unimanqatín. Keliso enzol ezoqam ùnime:-lòvúb. Yaq nakémbá, ni unimanqatin
manqat, føgøføgakh bizigeawát, ni qazi-ewagam. Soqáin ndógo, tizi-køombam. ² Manqat
ndógo, Mbumbukiam enzol ezoqam mokho-te, nigí atanakha-zapazapa-za gezø-ein,
ndógo føgák. Yaq gekha ezoqám ndigu, gimøkuimam, neka o-mba ndapeav vøgoam,
ndigu yaq-fia møndapém, av Mbumbukiam ge:-ein. ³ Ndigu yaq-fia soqaqape gin-
dapem, ndigu nqanek manqat paeveav qagoam, yaq ge zó, ndozo-matavap, ni yaq-fia
soqaqape zimø-ndapemák, ni Keliso-qa matev tizi-sanqawem, ndego ni ge:khandi:n?
Av taoká. Yaq-fia nqosøgeap kandambá tizimø-ndapem. Nqanek khandi:nat matev-
qa yaq-te, bugukhokhof Evezøza ekeza me:manqatám, yaq ndigu ezoqam, gimbo-
ewagam, ni-te vø-unimanqatintam. ⁴ Manqat ndógo, gimanqatam, Mbumbukiam
møndø-unimanqatintám. Matev makhamakha neka umingiap matev vinivinimbá gene-
unimanqatintám. Neka ndego até Nqova Mbomambaqape-qá matev mokho-té-a, vø-
unimanqatintam, ndógo ezoqa ndezø-etoam, av ekeza poev ndægo.

Yesu ni khandi etoam nonqo ge-ezoqam-ev

⁵ Manqei-qape ndakinak, taqa yaq-te ni nqazi-manqate, ndógo megemege-
te to:fakhan, Mbumbukiam ambá av nqægo, enzol ezoqam-qā zenda-tē genøvē,

tiokawaeztat. ⁶ Av taoká. Geté Mbumbukiam-qa Manqat-te, ezoqa nøme āv gene-eín nqægo,

“Mbumbúkiam! Manqei-qape ezoqam, gigiap-qapé mbá.

Yaq gekha zapá, qo ndego ndoqombo-matavap?

Neka gekha zapá, qo ezoqam-ge yo ndoqombo-keoge?

⁷ Qo ndego ibusa-ibusa nonqo, enzol ezoqam-qá mokho-té qonøvé.

Geté vaev-te, qo mðqo-eqeiú, iz neka megeat matev ande kawa ezoqam-qa wawaq me voqombō-etoam.

⁸ Neka gigiap ate ndægo, te mokho-te voqotūve.”

Mbumbukiam gigiap ate ndægo, te mokho-te gu:ve, ndego gigiap kopo løvuiáv. Geté unimanqatín. Ndakin, ni kopømba mbaín, tiziqeivim av nqægo, gigiap ate nqægo, te mokho-tē qanuvē. ⁹ Geté ndøgo tiziqeiví. Yesu, ndego ibusa-ibusa nonqo, enzol ezoqam-qa mokho-te gu:goam, ndego Mbumbukiam kawa ezoqam-qa wawaq, iz neka vizap matev mbo-etoám. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ewaqape-te, kuku mbogoám, yaq Yesu ni nonqo vønanim.

¹⁰ Mbumbukiam, te mokho-te neka te zapaya gigiap ate nqægo nqago, ndego nakhei kopoav ituza-qa ndøgoám, ndigu te namba yage egeieqei bemøndapem. Yaq nakémbá, ndego āv qambøe-pøovám nqægo: Ekeza Yo, nqosøgeap bendáp, yaq ta mokho-te ndøgo, ndego bemø-unimanqatin-khandi-etoam-ezoqam-ev. ¹¹ Ndego ezoqam, ndego ezoqa manqa-zapa-te ndesungutøzat, neka ndigu ezoqam, ndego ndesungutøzat, ndigu Eve kopó. Yaq nakémbá, ndego mivi mbaín. Geté ndigu namba-qaniap zø-akhayám. ¹² Ndego Mbumbukiam-te, āv gene-eín nqægo,

“Nogi namba-qaniap, qoqá yaq-té qaté-zømesimát.

No tiqa wambap-te, qoqa iz nó-eqatát. Ouv qaqayam-ús.”

¹³ Neka manqat nøme ge-ein, nqánek,

“No Mbumbukiam-te mbá qatø-vintambát.”

Neka nøme nqánek,

“Nqáe! No nqánek. Neka nakheis, Mbumbukiam genø-etoam ngínik.”

¹⁴ Ni manqei-qape ezoqam, kha-ús neka kouk-ús. Yaq nakémbá, até ndegó-a, vømø-kha-us-ev neka vømø-kouk-us-ev. Tene-ezoqam-év ndøgo, ndego tenanim, yaq teqa løvøte mokho-te, ndego nqova soqaqape géngiú, ndego løvøte-qa bazaføgakh ndømbogo, ¹⁵ neka gekha ezoqām ndigu, tiqa yage-te ate ndægo, løvøte-qa møe mokho-te gu:goam, vønqovotáz. ¹⁶ Ndego ambá av nqægo, enzol ezoqam-qa ndøgeavün. Ndøgo bavokho-qapé. Geté ndego niqa ndøgeavún, ni Eibleem-gi zi nqazigu. ¹⁷ Yaq nakémbá, ndego bè-ezoqam-év, matev ate ndægo, neka niqa betēqeivi, ni tegi emekheis nqazigu. Yaq ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqape ndøgoát, tanakh-matev-ús neka ndaføyamba-qapé, neka ekeza kha Mbumbukiam-te, ande etoam matev me vøe-nqonqotāv, yaq Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa vøzømbé-evøzām.

¹⁸ Yaq nakémbá, ndego ekezan gepotonumam, khamasim-te gewanimam, ndego kopømbaqapé, ni giní-tøkeát, ni khamasim-te tizimø-wanimat.

3

Yesu gò:megeát, Mozes gèpáev

¹ Yaq nakémbá, nogi Klisten nøfuap, zo Mbumbukiam-gi ezoqam, ndego gezø-akha, ni namba tegi ezoqam sa tizimu-goat, zo Yesu mba mbomataváp, ndego Mbumbukiam-ge u-anem neka iziz ezoqam kandambaqape, teqa yaq-te ni ezoqa nqazi-zømesim.

² Ndego sasae ndaføyamba-qape mbogoám, te-te ndego, geveatav, ate av-té, Mozes Izlael

bawan mokho-te, ndigu ande Mbumbukiam-qa khoev me gi:goam, sasae ndaføyamba-qape ge:goam. ³ Gekha ezoqām ndego, khoev tewev, vizap kandambaqape teqa ndégo tǝgǝ, ambá ndǝgo, khoev-qa ndǝgǝ. Yaq nakémbá, vizap kandambaqape Yesu-qa ndǝgǝ, ambá av nqǝgo, Mozes-qa ndǝgǝ. Zapa ndǝgo, khoev ndégo tewév. ⁴ Gekha khǝev ndǝgo, ndǝpuate, ezoqa ndǝpuán. Geté gigiap ate nqǝgo, Mbumbukiam ndǝkhakheinám. ⁵ Unimanqatín. Mozes Izlael ezoqam mokho-te, ndigu ande Mbumbukiam-qa khoev me gi:goam, sasae ndaføyamba-qape ndǝgoám. Teqa sasae andé nqovǝnqova me me:goám, ta matev-qa yaq-te, vaev-te qafakhan, ndǝgo ezoqa ndakin ndi:zǝmesimit. ⁶ Geté Keliso, ndego viní. Ndego khoev Eve-gé Yó. Ta khoev ndǝgo, ekeza khoév. Yaq ndego egeieqei mbokeogé. Nqanek khoev ní, ni kha fǝgakh-mba tizi-waniapat neka niqa vintǝnat matev Keliso-te, taqa yaq-te ni nqazi:-khambuvap, bazafǝgakh-us vizimbó-geatát.

Gekha ezoqām ndigu, unimanqatinteav ndigu, ndigu kopǝmba mbain, pusup manqei-te timǝ-oz

⁷ Yaq nakémbá, Nqova Mbomambaqape, āv gene-manqaté nqǝgo,
“Zo nqǝgo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat,

⁸ zo sa ndǝfǝgǝkhǝz, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:goam,
ndigu Mbumbukiam-qa manqat gisanqawam

neka ndego khamasim-te vǝ-aumam, ta khǝuwa-te ndǝgo, leg-av manqei-te
giyageapam.”

⁹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam āv gene-manqaté nqǝgo,

“Ndigu no khamasim-té ginǝ-ambumám, oskiá ndǝgo, noqa matev giqeiavam, no viav foti
leg-av manqei-te qazǝ-kewagam.

¹⁰ Yaq no qaqa nǝqavigát ti-te.

Yaq no āv qate-eín nqǝgo,

‘Tiqa matavap-te, oskia ndǝyoniáp. Noqa nakhoa ndǝgo, no ituza-qa qazǝgoam,
ndigu qeiviáv.’

¹¹ Yaq noqa qaqa-te, no manqa mbusa āv qatevé nqǝgo,

‘Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndǝgo, ma no amba pusup tǝzǝmbe-etoamin.’ ”

¹² Nǝfuap! Yaq nakémbá, zo aiyá qagǝ. Soqain ndǝgo, zo mokho-te, ezoqa nǝme
tisapi:z neka unimanqatin matev vǝ-ivǝvǝm neka khandi Mbumbukiam, zita vǝe-
wuowǝm. ¹³ Geté zo khǝuwa ate tǝpavpavemat, ndǝgo Mbumbukiam “Nqǝgo khaiya”
ndembo-akhayam, zita ndǝtǝpǝzú, yaqyaq-a. Soqain ndǝgo, manqa-zapazapa zo ezoqa
nǝme tǝtubam, yaq vozǝ-fǝgakhǝz.

¹⁴ Ni Kelisǝ namba zi:tǝkuaném, ni unimanqatin matev, av bugukhokhof qazi:ndapem,
fǝgǝfǝgakh tizimbo-geageapat, atema vaev-te.

¹⁵ Ni mǝziqeiávím. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqǝgo,

“Zo nqǝgo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat,

zo sa ndǝfǝgǝkhǝz, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:goam, ndigu Mbumbukiam-qa
manqat gisanqawam.”

¹⁶ Gǝ, gekha ezoqām ndigu, ndigu Mbumbukiam-qa manqa wag giyogem, yaq
vǝsanqawam? Ezoqa ndígu, Mozes mokho-te, Izip manqei-te gindu-fakhaz. ¹⁷ Neka
gǝ, gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam viav foti qaqa qambogoam ti-te? Ezoqa ndígu,
manqa-zapazapa gigoam, neka leg-av manqei-te, lǝvǝte vǝqeiavam. ¹⁸ Mbumbukiam
manqa mbusa geve, av nqǝgo, “Ndigu gǝ-ozák, ta manqei-te ndǝgo, ma no amba pusup
tǝzǝmbe-etoamin,” yaq gǝ, ndego gekha ezoqām mé:manqatam? Ndígu tené-manqatam,
ndigu teqa manqat gisanqawam. ¹⁹ Nqanek emanqat, ni āv qani-nǝmendím nqǝgo:

Ndigu ta manqei-te ndøgo, ma Mbumbukiam amba pusup tezø-etaomin, oneav ta zapaya ndøgo tinigóám: Ndigu unimanqatinteáv.

4

Ni Mbumbukiam-gi ezoqam, pusa zimótd

¹ Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam geve, ezoqa teqa pusup manqei-te ti-oz, ndøgo zua ndógó. Yaq nakémbá. Ni aiyáv qabizigú. Soqain ndøgo, zo ezoqa nøme nakhoa tözøte-busøtvem, neka oneav vozógoāt, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve. ² Até ní-a, ni nqanek manqat mbomambaqape miziyogém, av ndigu gi:yogem. Geté ti-te ndigu, nqanek manqat ambá av nqægo, møndøzø-tøkē. Zapa ndøgo, ndigu unimanqatinteáv.

³ Ni nqazi-unimanqatinat, ni Mbumbukiam-qa pusup manqei-te, ndizimø-ón. Geté tiqa yaq-te, ndigu unimanqatinteav gigoam, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, “Noqa qaqa-te, no manqa mbusa āv qatevé nqægo,

‘Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndøgo, ma no amba pusup tæzømbe-etoamin.’ ”

Ndego nqanek manqat ge-ein, oskiá ndøgo, teqa sasae qamømbo-navøem, manqei-qape gekhakheinummat, neka ekezan pusa vøta, ta sasae-te ndøgo.

⁴ Mbumbukiam manqei-qape gekhakheina, yaq khøuwa seven qandap, ta khøuwa-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo, “Khøuwa seven qandap, yaq Mbumbukiam pusa ndótá, sasae ate ndægo gumukhou.” ⁵ Geté ta manqat-te ndøgo, bugukhokhof qaziqevim, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, “Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndøgo, ma no amba pusup tæzømbe-etoamin.” ⁶ Nqanek manqa mbusa, Mbumbukiam ezoqam-te geve, pusup manqei-te timø-oz, ndøgo zua ndógó. Geté ndigu ezoqam, nqanek manqat mbomambaqape bugukhokhof gi-ewagam, ndigu oneáv. Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa manqat, o-mba ndapeáv. ⁷ Yaq nakémbá, Mbumbukiam khøuwa nøme ndøzáv, ezoqa timø-oz. Ta khøuwa ndøgo, nqægo khøuwá. Matev ndøgo, leg-av manqei-te qafakhanam, møndømø-navøém. Nupøkhán mbá. Geté vaev-te, até Deivíd-a, av qazi:qevim, taqa yaq-te, āv gene-eín nqægo,

“Zo nqægo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat, zo sa ndøføgàkhæz.”

⁸ Zosua ndigu amba pusup tezø-etoamin, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve, yaq Mbumbukiam taqa zita-te, khøuwa nøme ambá gézavák, ezoqa amba pusup tindapemin.

⁹ Yaq nakémbá, pusup khøuwa zua ndógó, ni Mbumbukiam-gi ezoqam, ande Sabat khøuwa me tizimø-khantøzem. ¹⁰ Yaq gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa pusup-te temø-on, ndego pusa ndótá, sasae-te, ate av-té, Mbumbukiam ekeza sasae-te pusa ge:ta.

¹¹ Yaq nakémbá, ni bazaføgakh bizi-asazét, ndøgo pusup manqei-te bizimø-on. Soqain ndøgo, ni ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa manqat tizi-sanqawem neka nakhoa vizimé-busøtvēm, av ndigu gi:busøtvem.

¹² Mbumbukiam-qa Manqat, nqakhandí:át neka bazaføgakh-ús. Gekha nakhag kaiya geøvap yaqyaq-us khobos-qapí ndigu, Mbumbukiam-qa Manqat, tiqa khobos møndømø-løvúb. Mbumbukiam-qa Manqat sa tunúmá ndøgo, yaq kha-qa poev matev-a, yaq Nqova-qa poev matev, vømóqatā. Bazag segé-løwazét, wema ndu:søkhoføpit, vømókhanāz. Teqa manqat, ezoqam-qa matavap neka poev matev, segé-geveá.

¹³ Unimanqatín. Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gekhakheina, kopo khonøweáv, te-te. Matev ate ndægo, ndego sùgumu-qeiví. Gigiap ate ndægo, bavokhó qanø-fakhaté, teqa bøi-te. Yaq gekha matēv ndøgo, ni nqazi-matanam, ni bizi:-omótém.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape

¹⁴ Ni Mbumbukiam-ge iziz ezoqam uni kandambaqape-in nigú. Yesú. Mbumbukiam-gé Yó. Ndego yan uni ova-in-té genøqavíg, atema Eve-te vømøfakhan. Yaq nakémbá, ni unimanqatin matev, até bizigeawát, bazaføgakh-ús, ta unimanqatin matev ndøgo, ni ezoqa nqazi:-zømesim. ¹⁵ Ngenek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, ndego tanakh matev ndøgó ni-te. Ndego møndæ-otév, ni manqei-qape ezoqam, ni bazaføgakh khapémbá. Até ndegó-a, khamasim matev ate ndægo, møndømøndæ-okhoám, ate av-té, ni-te nqæfakhanam. Geté, unimanqatín. Ndego ekezan, manqa-zapa-qase goneáv. ¹⁶ Yaq nakémbá, ni møe mbain. Mbumbukiam-te zíkhanøgím, ma ekeza qonam nonqo-te ndo:qomat. Ndego kuku matev-ús. Yaq ni tanakh matev neka kuku matev tizíqevát ndøgo, neka tøke matev vizí-ndapemát, gekha khøuwa-tē ndøgo, ni te-te tøke-qa tizi-okhoat.

5

¹ Gekha Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqapē ndego, Mbumbukiam ezoqa ewaqape mokho-te geveatavín, ndego Mbumbukiam-qá sasae ndøgoát, neka ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, Mbumbukiam-te søvakha gigiap vóløvusumát neka etoam matev vøgoát. ² Ndego ezoqa nøme-te, matev aiyaiyav-té genøgoatún, ndigu Mbumbukiam-qa manqat uni zøtezateav ndigu neka nakhoa eqeieqei pøpøvumav ndigu. Zapa ndøgo, até ndegó-a, bazaføgakh mbain ezoqám. ³ Yaq nakémbá, ndego ambá av nqægo, Mbumbukiam-te søvakha gigiap ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa zapaya mbā gene-løvusumatún, geté ndego até ekeza manqa-zapazapa zapayā-ya, vøe-løvusumatun. ⁴ Ezoqa kopømba mbain, ekeza kha sa te-eqa, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ēv. Geté Mbumbukiam mbo-akhaín, ndego vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-evín, ate av-té, Elon gembøe-akha.

⁵ Yaq Keliso-qa yaq-te, matev até kopó. Até ndegó-a, ndego ambá av nqægo, ekeza kha ge-eqā, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ev. Geté Mbumbukiam mbo-akhá. Ndego āv gembøe-eín nqægo, “Qo nogé yó.

No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-én.”

⁶ Neka manqat nøme-te, Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te, ndego āv gene-eín nqægo, “Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qøgoát. Miavmiáv,

Ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ge:goam.”

⁷ Yesu nqanek manqei-qape-te gegoam, ndego Mbumbukiam-te guligulim neka viam ndøgoám. Akhayam-ús neka eiv-ús. Ndego møndæ-otév, Mbumbukiam kopømbaqapé, løvøte-te tekhandi:v. Yaq Mbumbukiam, teqa akhayam møndø-ewág. Zapa ndøgo, ndego ekeza kha, Mbumbukiam-qá mokho-té gunu:vé. ⁸ Ndego Mbumbukiam-ge Yo ambá genegoám. Geté ndego nqosøgeap sègendapát. Yaq ta nqosøgeap mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa manqa o-mba ndape-qa yaq-te, otevat vøndap. ⁹ Yaq ndego matev ate ndægo gumu-matanam, av Mbumbukiam qambøe-pøovam, ndego gèmø-ezoqam-qá-khandi-miavmiav-zapa-év, gekha ezoqám ndigu, teqa manqa o-mba ndimbøe-ndape. ¹⁰ Yaq Mbumbukiam ndego ekeza iziz ezoqa kandambaqape vøe-veo, ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape ge:goam.

Ni ande nakhei nqonqon me, sekemba bizígú, niqa Klisten matev-te

¹¹ Yesu gemø-Mbumbukiam-ge-manqa-vezam-ezoqam-ev, kopømba ande av Melkizedek nde:go, taqa yaq-te, manqat nøme kandambá ndøgo. Geté, khápeme:-føgákh, zo teizø-ovøyam. Zapa ndøgo, zoqa yoge matev møndømø-føgákh. ¹² Zo nupøkhán mbá, qazo-Klisten-ezoqam-ez. Yaq ndakin, zo ambá ezoqa nøme zøte-zømesimín. Geté zo zøkezan, ezoqa nøme nqawa bèzøgó, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat-qa zapa betē-zømesim. Zo

ambá lou fǝgǝfǝgakh zologeín. Geté zo tete zua zologé. ¹³ Gekha ezoqām ndego, tete zua ndeloge, ndego nakhasa nqonqonam zua ndǝgǝ neka ndego matev eqeieqeï-qa yaq-te otevatéav. ¹⁴ Geté lou fǝgǝfǝgakh ti nonqo ndígu tǝgǝ, ndigu gumufisam. Ezoqam av ngi:gu, ekeza matavap, matev eqeieqeï-qa yaq-te me:-ometimám. Yaq ndakin ndigu kopǝmbá, segé-geveatát, gekha matev ndǝgo, eqeieqeï-a, gekha matev ndǝgo, soqain.

6

Aiyáv qabizigú. Soqain ndǝgo, Klisten matev-te tizimǝ-o:an

¹ Ni bizi-apét, Klisten matev-te bizimǝ-findam. Kopǝmba mbaín, Klisten matev-qa zapa-qa yaq-te mba, oskia tizi:-manqatat. Neka kopǝmba mbaín, taqa yaq-te mba, oskia tizi:-manqatat, matev soqǝsoqa matanam-te āv khoqoté-qambūq, ndǝgo lǝvǝte-te tǝ-ituqobet, neka Mbumbukiam-te āv khoqoté-unimanqatín. ² Neka kopǝmba mbaín, ibǝkha iz upǝgim-qa yaq-te neka zenda awam-qa yaq-te neka lǝvǝte-te khandi:nat-qa yaq-te neka Mbumbukiam-qa manqa ovǝyam-qa yaq-te mba, oskia tizi:-manqatat, ndǝgo ni yaq-fia soqaqape miav-ak-qape tǝni-etoam. ³ Geté ni sà bizi-apét, Mbumbukiam tinitak.

⁴ Ezoqa nǝme ndigu, Mbumbukiam-qa waev mokho-te mǝndǝgoám, neka teqa kuku matev vǝe-khamasimam, neka Nqova Mbomambaqape vǝndafem. ⁵ Ndigu Mbumbukiam-qa Manqat, mǝndǝ-khamasimám, neka mǝndǝ-qeivím, ndǝgo qanimav-qapé. Neka ndigu teqa bazafǝgakh-qape mǝndǝzǝtéz, ndǝgo vaev-te bavokho-qape tǝndo-fakhan. ⁶ Geté ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam zita ti:wuowem, kopǝmba mbaín, nqawa toqo-itub, tete nqawa tiqambuz. Ezoqam av ngi:gu, ndigu Mbumbukiam-ge Yo, tae mutui-te, andé nqawá ginǝ-tǝkewém neka ezoqa ewaqape-qa bugug-te, mivi-te vǝveém.

⁷ Ezoqa nǝme, andé manqei eqeieqeï. Qǝ ndǝgo, qalanqavǝemín, manqei av nqǝgo, gǝsogín neka avǝe gigiap vǝ-eqain, ti-te ndigu, khæ gikhayam. Ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam matev mbomǝmboma zǝmatanamín. ⁸ Geté gekha ezoqām ndigu, ande khæ soqǝsoqa me, avǝeavǝe neka khouwe-khouwe qa-eqain, ndǝgo mokho mbain ndǝgo, ezoqam av ngi:gu, aiyáv giabigú. Mbumbukiam-qa qaqa, avǝnín gezǝfakhán. Yaq vaev khǝuwa-te, khæ av nqǝgo, gǝsonqotǝvém.

⁹ Nǝfuap mbomǝmboma! Ni manqat av nqǝgo, ambá qeizǝmbe-manqaté. Geté ni mǝtinǝtén, zo āv taoká, av nqanek khæ soqaqape nqǝgo. Geté zo zomǝ-khandi:z. ¹⁰ Mbumbukiam ambá av nqǝgo, ezoqa soqaqapē. Ndego manqa matev, gembǝé-navǝemák, sasae ndǝgo qazozoat neka kuku ndǝgo, te-te vǝzǝgoam, zo tegi ezoqam qazozǝ-tǝkeam neka sekemba ndozozǝ-tǝkeet. ¹¹ Niqa poev kandambaqape nqáneq: Zo ezoqa ewaqape, bazafǝgakh até vǝ-asǝzú, atema vaev-te. Yaq matev ndǝgo, zo ndozototaza, tǝfakhan, tǝbezǝmbe-unimanqatín. ¹² Soqain ndǝgo, zo baza tǝzǝpos. Geté tiqá matev zombǝpavát, ndigu tiqa unimanqatin matev neka bazafǝgakh-us waniap mokho-te, matev mbomǝmboma timǝndapem, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

Mbumbukiam matev segǝgǝ, av manqa mbusa ge:ve

¹³ Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa geve, ndego ekeza iz-té genǝvé. Zapa ndǝgo, ezoqa kandambaqape nǝme mbaín, teqa iz-te manqa mbusa teve. ¹⁴ Ndego Eibleem, āv gembǝe-eín nqǝgo, “No unimanqatín nqataqa-manqate. No matev eqeieqeï nǝtaqá-matanám neka qazi kopoav-qape nǝtaqá-etoám.” ¹⁵ Yaq Eibleem sǝgo-kewagám. Sǝge-qaqavám, yaq matev ndǝgo, av Mbumbukiam manqa mbusa gembǝeve, vǝmbǝ-fakhan. ¹⁶ Ezoqa manqa mbusa gi-aumatun, ndigu ezoqa kandambaqape-qá iz-té ginǝ-aumatún. Yaq ta matev-te ndǝgo, ndigu ekeza manqat gǝ-unimanqatinimín. Soqain ndǝgo, ezoqa tiqa manqat tiqavotǝmem. ¹⁷ Até Mbumbukiám-a, manqa mbusa geve, ndego ezoqa zǝmesim-qa ndǝgoám, av nqǝgo, ndego gembǝépayák. Geté ndigu matev

unimé:-ndapém, av manqa mbusa gezømbeve. Yaq nakémbá, ndego manqa mbusa, ekeza iz-té genóvé. ¹⁸ Mbumbukiam matev menás gego. Manqat vōmanqatam-a, manqa mbusa vōve. Yaq nqanek matev menas, gé-enendák. Zapa ndógo, Mbumbukiam kopōmba mbaín, meakha manqat temanqatat. Ni av qazi:nøten nqægo, ndógo ni ezoqam, te-te khandi-qa qazibøin, zita nitøpøzú. Yaq ni kopōmbaqapé, niqa vintønát Mbumbukiam-te, føgøføgakh zigeatát. Zapa ndógo, ni mizi:nøtén, ni matev ndizimø-ndapém, niqa megemege-te ndo:go. ¹⁹ Nqanek nøtenat, andé angølap me me:gó, niqa yage-te. Yaq ni zíkøombamák. Geté ni føgøføgakh nigeawát. Ta angølap ndigu, Mbumbukiam-qá khoev mokho-té ginø-ozán, ta kouwat-te ndógo, ndabua nqo:føleap, ma Mbumbukiam nde:mia. ²⁰ Yesu ni zapaya, ta kouwat-te ndógo, é-møndo:-ón, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ev. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape oskia ndógoát, miavmiáv, av Melkizedek ge:goam.

7

Melkizedek-qa yaq-te

¹ Ngenek Melkizedek, Salem* taon-ak-gé kawa ezoqam ndógoám, neka ndego Mbumbukiam Equeiwat-Qape-ge iziz ezoqam kandambaqape vōgoam. Eibleem nakhag-te gendoqavan, ndógo kawa ezoqa foa gezøkhana, Melkizedek gëmøqát, zenda vømboeve, vømbo-guligulim. ² Yaq Eibleem gigiap ate ndægo, nakhag-te gendo-upøgim, gèqaqá, qaqageap vømø-ten, yaq qatoat kopō, Melkizedek vømbo-etoam. (Melkizedek-qa iz, manqa mokho menás: Nøme, kawa ezoqam ndaføyamba-qapé. Neka nøme, Salem taon-ak-gé kawa ezoqám. Nqanek manqat, mokho nøme nqambógo: Sambí kawa ezoqám.) ³ Melkizedek-ge eve neka evo neka tegi zøzøkha-za-qa yaq-te o teqa qane neka løvøte-qa yaq-te, manqat mbaín. Taqa yaq-te, ndego andé Mbumbukiam-gé Yó. Ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam oskia ndógót.

⁴ Ngenek Melkizedek, ezoqa uni kandambaqape-in ndógoám. Ni āv qazi:qeivím nqægo: Eibleem nigi atanakha-zapa kandambaqape ambá genegoám, niqa bawan gendongaz, geté ndego gigiap ate ndægo, nakhag-te gendo-upøgim, gèqaqá, neka ta qaqageap ten-te ndógo, qatoat kopō, Melkizedek vømbo-etoam. ⁵ Unimanqatín. Mozes-qa guguna manqat, āv qane-eín nqægo: Gigiap ndógo, ezoqa gi-upøgimin, bèqaqaemát, qaqageap bemø-ten-at. Yaq qatoat kopō, Livai-gí zi bendapemát, ndigu Mbumbukiam tegi iziz ezoqam gi-ab. Ndigu nqanek qatoat, ekeza ezoqam-té gindu-upøgimatún, oskiá ndógo, atē nginík-a, Eibleem-gi zi ndigu. ⁶ Geté ngenek Melkizedek, Livai-gé zeó mbá. Av taoká. Ndego é-møndo:qán. Geté oskiá ndógo, ndego Livai-ge zeo goneav qagoam, ndego ta qatoat ndógo, Eibleem gembo-etoam, sège-khatiú. Yaq ndego Eibleem-te, zenda mo:vé, vømbo-guligulim, te-te ndego, Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve. ⁷ Ndógo nake mbaín, av nqægo: Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme zenda tembøeve, ndego ezoqa kandambaqapé. Teoká ndego, ezoqa nøme, ndego zenda awam matev tendap. ⁸ Livai-gi zi, ndigu ezoqam-qa qatoat kopō gindapemín, ndigu møndø-pakhaezín. Geté Melkizedek-qa yaq-te, ndego Eibleem-qa qatoat kopō gendap, Mbumbukiam-qa Manqat einiáv, av nqægo, ndego møndønanim. ⁹ Yaq nakémbá, Eibleem Melkizedek qatoat kopō gembo-etoam, yaq até Livai-a, andé matev kopō me me:gó, oskia ndógo, ndego ekezan, ezoqam-qa qatoat kopō gendapín. ¹⁰ Ta khøuwa-te ndógo, Eibleem Melkizedek geqat, Livai qaneav ndógoám. Geté Livai, Eibleem ndømanazám. Yaq nakémbá, ndego Livai, ta khøuwa-te ndógo, andé Eibleem-qá kha mokho-té gunu:goám, neka Melkizedek-te, etoam matev vōgo, Eibleem namba.

6:18 6:18 Num 23:19 **6:19** 6:19-20 Lev 16:2-3 **7:1** 7:1 Gen 14:17-20 * **7:1** 7:1 Salem, ndógo Zelusalem taon-qá iz nómé. **7:5** 7:5 Num 18:21

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa ndakinak, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme, bugukhokhof gigoam, ùnime:-løvúb

¹¹ Mozes-qa guguna manqat, Izlael ezoqam gindapem, ndøgo āv qane-manqaté nqægo: Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae, Livai-gí zi begeawát. Geté ni amba tiqa sasae mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te tizi-ndaføyamba-enin, yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme, ambá géfakhanák. Geté ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ndigu kopømba mbaín tinitøke, tizi-ndaføyamba-en. Yaq nakémbá, Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme bēfakhán. Teqa izizi matev, andé Melkizedek-qá matev me me:gó, ambá ndøgo, ande Elon-qā matēv. ¹² Matev tø-enend, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa yaq-te, yaq até guguna manqát-a, bè-enénd, taqa yaq-te. ¹³ Nigi Evezøza, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme, ni nqazi:-manqate, ndego Livai khagua bawan-ák mbá. Teqa bawan-te, ezoqa kopo mbaín, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae gigoam. ¹⁴ Ni mizi:nøtén, av nqægo, nigi Evezøza, Zuda khagua bawan mokho-té gunu:qán, ndigu Zuda-gi zi. Mozes Mbumbukiam-gi iziz ezoqam ge:manqatam, ndego nqanek bawan-qa yaq-te manqateáv. Livai-gí zi mba me:manqatám.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam oskia ndøgót

¹⁵ Mbumbukiam-ge iziz ezoqam vini gefakhan, kopømba ande av Melkizedek nde:go, yaq ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Matev taqa yaq-te ndøgo, møndø-enénd. Ndøgo bavokho-qapé. ¹⁶ Ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa iz gendap, ndego ambá av nqægo, iz āv genendāp, av ezoqam-qa khafeap matev o guguna manqat ndæmanqate. Geté, ndego nqanek iz, khandi miavmiav-qá bazaføgákh genendáp. ¹⁷ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat, Keliso-qa yaq-te, āv qane-eín nqægo, “Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qógót, miavmiáv, ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ge:goam.”

¹⁸ Nqanek matev, ni āv qani-nømendím nqægo: Guguna manqat ndøgo, bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam gènqagím. Zapa ndøgo, ndøgo bazaføgákh mbaín. Kopømba mbaín, tønitøke. ¹⁹ Mozes-qa guguna manqat mokho-te, ezoqa kopømba mbaín, ti-ndaføyamba-ez. Geté ndakin, Mbumbukiam nakhoa ndakinak ndømboqoá, ni tizio-tambat. Ta nakhoa ndøgo, ùnime:-løvú, Mozes-qa guguna manqat. Yaq ta nakhoa-te ndøgo, ni kopømbaqapé, Mbumbukiam-qá avønin-té qazinø-niáv.

²⁰ Mbumbukiam Yesu tege iziz ezoqam geve, yaq ndego manqa mbusa ndøvé, taqa yaq-te. Geté Livai-ak Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa iz gi-upøgim, Mbumbukiam manqa mbusa veeáv. ²¹ Geté Yesu tege iziz ezoqam geve, ndego manqa mbusa ndøvé. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo, “Evezøza manqa mbusa, āv genevé nqægo:

Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qógót. Miavmiáv.”

Yaq ndego matavap gé-enendák. ²² Mbumbukiam manqa mbusa geve, Yesu tege iziz ezoqam geve, ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Poev ndakinak, Yesu ezoqa namba ge:-unimanqatin, ndøgo ùnime:-løvú, av bugukhokhof qægoam. Zapa ndøgo, ndego ekezan mbokeogé. ²³ Neka matev vini nøme nqánek: Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam nøme, kopoáv gigoam. Zapa ndøgo, ndigu møndø-pakhaezín, sasae vømø-ivøvemín. ²⁴ Geté, ndego Yesu, oskia ndøyagét, yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa sasae, ezoqa nøme-te, sa gékawawaták. ²⁵ Yaq nakémbá, ndego kopømbaqapé, gekha ezoqām ndigu, te mokho-te Mbumbukiam-te tinduzav, ndego unimé:-khandí:z. Zapa ndøgo, ndego miavmiav ndøyagét, neka ndego Mbumbukiam-te oskia ndøvi:mát, ti zapaya.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, kopømbaqapé tinitøke

²⁶ Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape av ngé:go geabinimbigú. Zapa ndógo, ngenek ezoqam ndaføyamba-qapé. Ndego manqa-zapazapa mbaín neka soqa matev-qase goneáv. Ndego ùnime-vini-év. Ndego āv tiuká, av ni manqa-zapa-us ezoqam nqazi:gu. Ndego mōndø-eqanát. Qámbá. Yan mōndømø-løvú. ²⁷ Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme, khøuwa kopoav Mbumbukiam-te søvakha gigiap giløvusumatun, bugukhokhof ekeza manqa-zapazapa zapayá gini-løvusumatún, yaq váev, ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa zapaya vøløvusumatun. Geté ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ndakinak, vini. Ndego ekezan zapaya, søvakha gigiap løvusumav tegoat, kopømbá. Zapa ndógo, ndego manqa-zapazapa mbaín. Neka ndego ambá av nqægo, søvakha gigiap oskia ndøløvusumatún. Geté ndego kopo me:gó. Ate nonqó ge:gó, ndego ekeza kha, ande søvakha gigiap løvusam matev me, sa genqonqotav. ²⁸ Ndigu ezoqam, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz gindapem, ndigu manqa-zapazapa-ús. Geté vaev-te, Mbumbukiam ekeza Yo, iziz ezoqa kandambaqape me:veó. Ndego ezoqam, Mbumbukiam-qa manqa mbusa mokho-te, nqanek iz gendap, ndego ndaføyamba-qapé. Neka ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, oskia ndógót. Miavmiáv.

8

Yesu, ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqa ndakinák, yan-te ngo:go

¹ Ni manqat qati-manqatavun, gigiap-qape nqáne: Ni Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape av nqægo, nginígú. Yan-té gono:gó. Kawa ezoqam kandambaqape-qá nakeamo zenda-té gemøqóm, ndego Mbumbukiam. ² Ndego teqa iziz matev, uni Mbumbukiam-qa-khoev-in-té gegó, yan-te nqo:go. Ta palai khoev ndøgo, ambá av nqægo, ezoqa ndøwevēm, geté Evezøza ndøwév.

³ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda ate ndi:gu, tiqa iz ndógo tinindapém: Mbumbukiam-te etoam matev ndógoát neka søvakha gigiap vømbó-løvusumāt. Yaq nakémbá, até ndegó-a, nigi Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, yan-te ngo:go, ndego gigiap etoam matev begó, Mbumbukiam-te. Yaq ndego ekeza kha mbo-etoám. ⁴ Ndego nqanek manqei-qape-te tegonin, yaq ndego ambá kopømba mbaín, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam tegonin. Zapa ndógo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa ngígú, ndigu Mbumbukiam-te etoam matev gigoatun, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate. ⁵ Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae gigoatun, ndigu yan-qá matev me:khamasimatún. Tiqa matev andé yan matev-qá nqovønqová. Até Mbumbukiam-qá khoév-a, manqei-qape-te nqawev, ndøgo andé Mbumbukiam-qá khoev-qá nqovønqová, ndøgo yan-te nqo:wev. Ta khøuwa-te ndøgo, Mozes Mbumbukiam-qa palai khoev weve-qa gembogoam, Mbumbukiam ndego āv gembøe-eín nqægo, “Palai khoev toqowev, qo gigiap ate ndægo ùni mbøepáev, av no olol-te ndo:go, qateqamakh.”

⁶ Geté Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa sasae, Yesu gendap, ndøgo ùnime:-løvú, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme-qa iziz matev. Até ta poev ndakinák-a, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, Yesu ni-te gendapavun, ndøgo ùnime:-løvú, ta poev ndøgo, ibugukhokhof ge-unimanqatin. Zapa ndógo, manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam ndakin geve, ndøgo ùnime:-løvú, av bugukhokhof ge:ve.

⁷ Poev ndøgo, Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqa namba ge:-unimanqatin, eqeieqei tøgønin, yaq ambá kopømbá, poev nøme unimanqatinteav tegønin. ⁸ Geté Mbumbukiam āv geneqeív nqægo: Ta poev ndøgo, ibugukhokhof ezoqa namba ge:-unimanqatin, kopømba mbaín tøzøtøke. Zapa ndógo, ndigu manqa-zapa-ús. Yaq ndego Evezøza, tegi ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, “Nqáe! Khøuwa nqágeav.

Yaq no Izlael ezoqam neka Zuda ezoqam namba, poev ndakinak nó-unimanqatin.

⁹ Ta poev ndøgo, tæ-unimanqatin, ambá av nqægo,
av tigi atanakha-zapazapa-za namba qate-unimanqatin,
ta khøuwa-te ndøgo,
no ndigu pingi qazøndo-geagim neka Izip manqei-te vøtøndō-itub, vøndō-fakhaz.

Ta poev ndøgo, qei-unimanqatinim, ndigu sekemba paeveáv.

Yaq no gènømbø-qasí, ndigu.

¹⁰ Geté poev ndakinak, no Izlael ezoqam namba tøte-unimanqatin, av nqægo:

Ta khøuwa-te ndøgo, no Evezøza, ndigu noqa guguna manqat,
wema-té qanøzø-nqeitám neka mbøni-te vøzømbó-peawām.

Yaq no tigi Mbumbukiam nógoát
neka ndigu nogi ezoqam vøgoāt.

¹¹ Ndigu ekeza ezoqam neka zifuap, sekemba gé:zømesimák neka gezø-manqateák, av
nqægo,

‘Zo Evezøza vøezøtéz.’

Zapa ndøgo, ndigu ate ti:goat, no é-ndæzøtéz,
ezoqa khasøkhasis nekā ezoqa kandakanda.

¹² No tiqa manqa-zapazapa, ndønømbø-navøém
neka gekha matev soqøsoqā gigoam, nombó-matavapák.”

¹³ Mbumbukiam poev ndakinak-qa yaq-te nde:manqate, ndego te-unimanqatin, yaq
ndego ta poev ndøgo, bugukhokhof ge-unimanqatin, awenege me:vewé. Neka ni
mizi:nøtén, gekha gigiap o matév ndøgo, qa-nqawønege neka sa ndømbevøemet, ndøgo
avønín segé-navøém.

9

Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, søvakha gigiap-qa kouk namba, khafeap kouwat-te gi-onin

¹ Mbumbukiam bugukhokhof khøuwa, Izlael ezoqam namba poev ge-unimanqatin,
yaq ndego møndæzømás, ande āv kimbøé-vizupāt. Ndigu Mbumbukiam-qá khoev
zøgoám, ma gimbøe-vizupam. Palai khoév. Manqei-qape-té qawevám. Ezoqa ndøwewém.

² Bugukhokhof kouwat-te, ta palai khoev mokho-te ndøugu, lampa asøzam nonqo
mu:goám neka lou-qase vøu-wuøyam. Ta lou-qase-te ndøgo, flawa mo:-abám. Mbum-
bukiam nonqó. Nqanek kouwat, khafeap kouwat mbo-akhaemám. ³ Ta kouwat-te
ndøgo, ndabua sekeqape nøme ndøfaleám, neka taqa zita-te, kouwat nøme vøugoam.

Nqanek kouwat, uni khafeap-qape kouwat mbo-akhaemám. ⁴ Ta kouwat nøme
mokho-te, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo lou-qase mu:wuøyám. Gol
khakheitáp. Gigiap sisip mbomømboma mboqotam nonqó. Neka mboges ndøgo,

Mbumbukiam Izlael ezoqam namba, poev ge-unimanqatin, vøu-nqeitavam. Mboges
ndøgo, gól gini-gutøvé, neka gigiap vøu-nqeitavam. Gigiap misiká: Nøme káp. Ta
kap ndøgo, gol khakheitáp. Neka kap-te ndøgo, mana mu:nqeitavám. Neka gigiap

nøme, Elon-qá tatuág, mbusa ekezan mba qambo-fakhan. Neka nandi vøndøgeap menas,
Mbumbukiam-qa guguna manqat qo:peaupam, ta mokho-te Mbumbukiam Izlael ezo-
qam namba poev ge-unimanqatin, vøugoam. ⁵ Mboges mumat ndo:go, enzol ezoqam
taf-us-qá ngovønqova mo:goám. Ndigu andé khakhatáp, av nqægo, Mbumbukiam

møndøgoám ndøgo. Enzol ezoqam-qa taf, mboges mumat-té qano-vøndatám. Ta mboges
mumat-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa ndøsunguzumám. Geté,
ndakin khøuwa eqeieqei mbá, nqanek gigiap ate ndægo ovøyam nonqo. ⁶ Matev āv

tønegoám.

Bugukhokhof kouwat-te, ta palai khoev mokho-te ndøugu, khøuwa ate ndæpavpaveam, Mbumbukiam-gí iziz ezoqam ndø-ozín, teqa sasae vøgonemin. ⁷ Geté ta kouwat uni mokho-te-in ndøugu, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape mba ndø-onín. Viav kopo-te, ndego khøuwa kopo mba me:-onín. Ndego sòvakha gigiap-qá kouk ndøndapín, Mbumbukiam-te etoam matev vømøgonin. Bugukhokhof, ekeza manqa-zapazapa zapaya møgonín neka yaq ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa zapaya vømøgonin, ndøgo zøtezateav gigoam, av nqægo, manqa-zapazapā. ⁸ Nqanek matev mokho-te, Nqova Mbo-mambaqape, ni āv gini-nømendím nqægo: Nqanek palai khoev oskia qawevam neka matev taqa yaq-te oskia vøgoam, yaq nakhoa mboqoeveáv, zuá, ezoqam Mbumbukiam-te timøfakhaz, ande kouwat uni khafeap-qape-te me vømé-ōz. ⁹ Ndøgo ni āv qaninømánd nqægo: Etoam matev Mbumbukiam-te, neka sòvakha gigiap løvusam matev, kopømba mbáin, tiqa mbøni tøsunguz, neka vøe-ndaføyamba-ēz, ndigu nqanek matev gigoatun. ¹⁰ Nqanek sòvakha gigiap løvusam matev neka gekha matev nøme ndøgot, kopømba ande av gekha lou toqolog o gekha ibøkha toqo-iz o āv khoqoté-khakuām, ndøgo mumat matev mbá. Matev av nqægo, sa ndøgo tønegoám, atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam nakhoa ndakinak vø-mboqoa.

Keliso ekeza kouk namba, Mbumbukiam-qa megemege-te gemøfakhan

¹¹ Geté ndakin Keliso ndøfakhán. Ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqape ndøfakhán. Matev mbomømboma ndø-ndapavún. Ta palai khoev ndøgo, ma ge:-on, ndaføyamba-qapé. Ndøgo ùnime:-løvú, ta palai khoev ndøgo, manqei-qape-te nqago. Ndøgo ambá av nqægo, manqei-qape ezoqa ndøwevēm. Av taoká. Ndøgo manqei-qape gigiáp mbá. ¹² Ta kouwat uni khafeap-qape mokho-te, Keliso khøuwa kopo mba me:-ón. Geté ndego ambá av nqægo, naningus o kao-qā kōuk namba me:-ón, Mbumbukiam-te etoam matev nonqo. Av taoká. Ndego ekeza kóuk namba me:-ón, Mbumbukiam-te etoam matev vømøgo, ni sasa ndønqovotan neka khandi miavmiav vønī-etoam. ¹³ Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ezoqam-te, kao neka naningus angana-qá kouk ndøpomoyamín, neka kao-yu gumu-longqotøvemin, tuqa pakhakh vøzømbō-pomoyamín. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa bøi-te, ande khavim-us me gi:goam, nqawa vø-eqeieqei-ezin. Geté nqanek matev, ndigu mumat-te mbá qanø-sungutazín. ¹⁴ Geté Keliso-qa kouk viní. Ndøgo ùnime:-løvú, nqanek matev. Nqova miav-ak ge-itu, yaq ndego ekeza kha ande etoam matev eqeieqei-qape me ndægo, Mbumbukiam-te genqonqotav, ta kouk ndøgo, ni uni niqa mokho-té qanø-sungutønát. Yaq ni mivi nøme mbáin, niqa manqa-zapazapa-qa yaq-te, ndøgo ni løvøte-te qa-itumbat. Yaq ni kopømbaqapé, Mbumbukiam-qa sasae sizígút, ndego khandi miav-ak Mbumbukiam.

¹⁵ Poev ndakinak, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, Keliso mokho-té qanøni-fakhán. Tae mutui-te genanim, ndego ezoqam-qa manqa-zapazapa-qa yaq-te, yaq-fia ndøgó, ndigu ta awenege poev matev mokho-te gu:goam, ndøgo Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqam namba ge:-unimanqatin, neka vønqovotaz. Ndego tenegó ndøgo: Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gezø-akha, khandi miavmiav bendapém, ate av-té, bugukhokhof manqa mbusa ge:ve.

¹⁶ Ezoqa tenanim, ndego bugukhokhof pepa gepeawam av nqægo, gekha ezoqam teqa gigiap tindapem, yaq vøkhæqatéq, av nqægo: Ndego unimé:-nanim? Yaq váev, ndigu teqa gigiap tindapem. ¹⁷ Zapa ndøgo, ndego ezoqam oskia teyagat, ta pepa ndøgo gepeawam, mokho mbáin. Matev sa ndøgo, tønéfakhán, ndego tenanim. ¹⁸ Yaq nakémbá, até ta bugukhokhof poév-a, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, kouk mokho-té qanøfakhán. Sòvakha gigiap amba pakhaezateav tøgonin, yaq ndøgo

ambá kopømba mbaín, tøfakhanin. ¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, Mozes ezoqa Mbumbukiam-qa guguna manqat ate ndægo ge:zømesim, ndego kao nakhasam neka naningus angana-qa koug ndøndáp, ibøkha namba vøe-tøkua, Mbumbukiam-qa guguna manqat mbuk-te neka ezoqam-te sasa mo:pomoyam. Isop tae esokhó neka sip su køkókuk genepomoyám. ²⁰ Yaq ndego ezoqa gezø-ein, “Nqanek koug, āv qane-unimanqatintét nqægo: Poev ndøgo, Mbumbukiam zo namba ge:-unimanqatin, zo ùni mbøepáev.” ²¹ Mozes até palai khoev-té-a neka gigiap-te ate ndægo, guligulim nonqo qagoat, koug āv tene-pomoemám. ²² Mozes-qa guguna manqat, āv qane-eín nqægo: Avønín, gigiap ate ndægo, kókuk qabete-sunguzú, bemø-eqeieqei. Zapa ndøgo, koug waeveav tøgoat, yaq Mbumbukiam manqa-zapazapa sa gembøé-navøemák.

²³ Ta gigiap ndøgo, palai khoev-te qagoam, āv tini-sunguzumám. Geté nqanek gigiap ate nqægo, nqovønqova mbá. Gigiap eqeieqei, yan-té qano:gó. Yaq ta gigiap ova nqo:go, kopømba mbaín, søvakha gigiap-qa koug toqote-sunguz. Geté matev vini begó. Matev kandambaqapé. ²⁴ Keliso ambá av nqægo, ta khafeap kouwat-te ndøgo tenø-øn, ezoqa zenda gi:wevem. Zapa ndøgo, ta khafeap kouwat ndøgo, nqovønqova mbá. Geté ndego yan-té genø-ón. Yaq ndego Mbumbukiam-qa megemege-té geyá, neka ni zapaya, manqat ndømanqaté. ²⁵ Neka ndego ambá av nqægo, ekeza kha khøuwa kopoav nqonqotøve nonqo ndø-ón, kopømba ande av manqei-qape Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape nde:go, ndego viav-viav khafeap kouwat-te ge-onin, gigiap vini-qa koug vøndapin. ²⁶ Matev av tægonin ndægo, yaq Keliso nqosøgeap ambá khøuwa kopoav mboyogeín, neka løvøte khøuwa kopoav vøqeiviin, manqei-qape ande qæfakhan, atema ndakin. Geté Keliso ndakin khøuwa-te, manqei-qape nqanavøemtet, kopo mba me:geavún, ate nonqó, neka ezoqam-qa manqa-zapazapa evøzam nonqo, ekeza kha vønqonqotav. ²⁷ Ezoqa ewaqape, bèpakhaezát. Kopo mé:nanimát, yaq Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-te bemø-itanat. ²⁸ Keliso-qa yaq-te, até kopó: Ndego ekeza kha, kopo me:nqonqotáv, neka ezoqa kopoav-qa manqa-zapazapa vø-eqa. Yaq nqawa tendoqavan, ndego ambá av nqægo, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapayā genēgeāv. Geté ndego khandi zøndapáv, gekha ezoqām ndigu, teqa ndo:keoge.

10

Keliso niqa manqa-zapazapa zapaya, ekeza kha genqonqotav, yaq Mbumbukiam-te søvakha gigiap zitøge matev nøme bègó

¹ Matev ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda gimatønumatun, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndøgo nqovønqova mbá. Uni matev-ín mbá. Ndøgo ni matev mbomømboma mba me:nømendím, vaev-te tøfakhanam. Geté, unimanqatin, ndøgo kopømba mbaín, ni taqa yaq-te uni tæno mand. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, viav-viav ate ndægo, etoam matev kopo gigoatun, ta matev ndøgo, ezoqa kopømba mbaín, ti:-ndaføyamba-ez, ndigu Mbumbukiam-qa avønin-te gizavín. ² Ezoqa amba Mbumbukiam-te søvakha gigiap zitøge matev mokho-te ti:-ndaføyamba-ezin, yaq gē, ndigu nqanek matev amba zua ndøgonin? Mbaín! Ndigu zua amba gégoák. Zapa ndøgo, ndigu ezoqam, Mbumbukiam ndimbovizap, ndigu ta matev mokho-te, é-møndø-sunguzín, yaq ndigu manqa-zapazapa-qa yaq-te, mivi sekemba ambá gégoák. ³ Geté ndigu Mbumbukiam-te viav-viav søvakha gigiap gizitagatun, ndøgo ekeza manqa-zapazapa-qa yaq-te, manqa matev mba zø-eimín. ⁴ Zapa ndøgo, kao neka naningus, tiqa koug kopømba mbaín, ezoqam-qa manqa-zapazapa tø-evøzam.

⁵ Yaq nakémbá, Keliso manqei-qape-te gegeavun, ndego Mbumbukiam āv gembøe-eín nqægo, “Ezoqa qo søvakha gigiap giqando-zitagatun neka etoam matev vøqandō-goatun,

ndøgo qo poeveáv.

Geté qo kha qonø-khakheinám, voqonø-etoam.

⁶Søvakha gigiap giqando-løvusumatun

neka gekha etoam matev nøme vøqandō-goatun, tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo,

ndøgo qo khaneateáv.

⁷Yaq no āv qate-eín nqægo:

Nqáe! No mðegeavún.

Mbumbukiam-qa Mbuk-te,

manqat ndøpeáwáp, noqa yaq-te.

Mbumbúkiam! No qoqá poev matev gone-qa nøgeavún.”

⁸Keliso bugukhokhof, āv gene-eín nqægo, “Ezoqa qo søvakha gigiap giqando-zitagatun neka etoam matev vøqandō-goatun neka manqa-zapazapa evøzam nonqo søvakha gigiap vøqandō-løvusumatun, ndøgo qo poeveáv neka khaneateáv.” Ndego nqanek manqat ge-ein, oskiá ndøgo, Mozes-qa guguna manqat qa-ein, av nqægo, matev yà begó. ⁹Yaq taqa zita-te, ndego manqat nøme vø-ein, “Nqáe! No qoqá poev matev gone-qa nøgeavún.” Nqanek manqat, ni āv qani-nømendím nqægo: Keliso awenege matev, gènøzá. Yaq taqa iziz, matev ndakinak ndømatanám. ¹⁰Yesu Keliso Mbumbukiam-qa poev gembopaev, neka ekeza kha sa vønqonqotav, ta mokho-te ndøgo, ndego ni mðndø-Mbumbukiam-gí-ezoqam-én. Ate nonqó.

¹¹Até Mbumbukiam-gí iziz ezoqam-qá matév-a, khøuwa kopoav matev kopo gigoatun, Mbumbukiam-te søvakha gigiap gimbo-løvusumatun, ta matev ndøgo, kopømba mbain, ezoqam-qa manqa-zapazapa tø-evøzam. ¹²Geté Keliso ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, ekeza kha genqonqotav, ndego etoam matev kopo mba me:matanám, ate nonqó, yaq Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te, vømøqom. ¹³Yaq ndøgo Mbumbukiam-qa mo:keogé, atema ndego tegi qaqa ezoqam, ande zenda tokhotapak awam nonqo me, te mokho-te vømboí-āb. ¹⁴Ndego ekeza kha genqonqotav, ta matev kopo mokho-te, ndego ndigu ezoqam até ge-ndaføyamba-éz, ndigu ekezan nonqo genøzøzo.

¹⁵Até Nqova Mbomambaqapé-a, ni-te gè-unimanqatintét, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat taqa yaq-te, bugukhokhof āv qane-eín nqægo,

¹⁶“Evezøza ge-ein: Megemege-te ndo:go, no ezoqa namba, poev āv qaté-unimanqatín nqægo:

No ndigu noqa guguna manqat, mbøni-té qanøzø-nqeitám neka tiqa wema-te vøzømbó-peawām.”

¹⁷Yaq taqa zita-te, ndego manqat nøme, āv gene-eín nqægo,

“Tiqa manqa-zapazapa neka matev eqeieqei mbain ndøgo, no sekemba nombó-matavapák.”

¹⁸Yaq nakémbá. Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa sa qambøe-navøem, yaq søvakha gigiap zitøge matev nøme bègð, te-te, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya.

Ni unimanqatin matev, até bizigeawát

¹⁹Nøfuap! Yaq nakémbá, Yesu-qa kouk mokho-te, ndøgo niqa manqa-zapazapa zapaya qawa, ni ndakin kopømbaqapé, ta kouwat uni khafeap-qape-te, Mbumbukiam-qa avønin-te, sizimø-ón. Møe mbain. Segenimbú-løvuzít. ²⁰Yesu ekeza kha genqonqotav, ndego nakhoa ndakinak nimboqoá, neka ndabua vønøza, ta ndabua ndøgo, khafeap kouwat-te qafaleam, ni Mbumbukiam-te qaqaatønotam. Ta nakhoa ndakinak, khandi-té qanløwét. ²¹Ni ndakin Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape ginigu, ndego

ndinimbo-kawaevat, ni Mbumbukiam-qa khoev nqazigu, ²² yaq ni Mbumbukiam-qa avønin-té qabizinø-niáv. Mbøni egeiegei-té neka unimanqatin matev-ús. Ndego niqa mbøni-te, andé ekeza kouk me nimbi-pomoyám, niqa manqa-zapazapa vøni-evøzam, taqa yaq-te ni mivi qazigoam, neka niqa kha ande ibøkha bæbæs-qape me vønimbī-sunguz. ²³ Niqa vintønát Yesu-te, ni ezoqa nqazizømbe-manqate, ni bazaføgakh-us bizigeawát. Qavotam tiá. Zapa ndógo, ndego ezoqam, ndego manqa mbusa geve, ndego unimanqatin-qapé. Ndego matev ndømatanam, av manqa mbusa ge:ve. ²⁴ Ni yaqyaq-a, yà bizi-mataváp, kuku matev-te neka matev mbomømboma gone-te, zita bizi-tøpøzu. ²⁵ Ni Klisten wambap matev bizi-ivøvém, av ezoqa nøme gi:goatun. Geté sizi-pindupát neka zita vizí-tøpazát. Zo av nqægo nøme mba mo:gót. Zapa ndógo, zo av qazøte-qeiví nqægo: Evezøza-qa khøuwa, ndego tendoqavan, avønin.

Mbumbukiam-ge Yo, zita toqote-wuao

²⁶ Ni unimanqatin manqat-qa yaq-te nøtenat qazindapem, gete zita tizi-wuøem neka manqa-zapa-te sekemba tizi-apet, yaq ndógo etoam matev nøme mbaín, Mbumbukiam tizimbo-etømem, manqa-zapa evøzam nonqo. ²⁷ Av tizi:gonem, yaq nakhoa nøme mbaín. Ni manqa ovøyam-qa neka gøina tatas-qape-qa mba zimbøe-keogé, møe-ús, ta gøinam ndógo, ndigu tøngiæzo, ndigu Mbumbukiam ndisanqawe. ²⁸ Zo mðzøte-zøtéz. Gekha ezoqām ndego, Mozes-qa guguna manqat gesanqao, yaq bøi vizu ezoqa menas o misika teqa matev giqeivim, yaq ndego ezoqam, yà benaním. Kopømba mbaín, tanakh timbogonem. ²⁹ Yaq ge zó, ndozo-matavap? Ezoqa Mbumbukiam-ge Yo tetokhonav neka teqa kouk, khokho gigiap vøe-vøo, ta kouk ndógo, Yesu ezoqa namba poev ndakinak ge:unimanqatin, neka ta mokho-te, ndego ezoqam, ge-Mbumbukiam-ge-nakhasam-ev, neka ndego Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te ngenøgim manqat nde-manqate, te mokho-te ndego, Mbumbukiam-qa kuku matev ge:-otev; av nde:matanam, ndego yaq-fia gekha nqosøgeap ndøndáp? Ndego yaq-fia unimé:soqá tendap. Ndógo unimé:løvú, av tiqa yaq-fia ndægo, ndigu Mozes-qa guguna manqat gimøkuimam. ³⁰ Zapa ndógo, ni ndego mizi:nøtén, ndego manqat ge-ein, av nqægo, “Ezoqam nó, ezoqam-qa manqa-zapazapa nqæqavøiwat neka yaq-fia nqætāwāt.” Ndego ezoqam, Mbumbukiám. Neka Mbumbukiam-qa Manqat nøme, av qane-eín nqægo, “Evezøza ekeza ezoqam manqa ovøyam-té genø-áb.” ³¹ Unimanqatin. Ti-te ndigu unimé:soqá, møe-ús, ndigu Mbumbukiam-qa zenda-te timø-o:az, ndego khandi miav-ak Mbumbukiam.

Ni bazaføgakh-us bizi-waniáp, niqa unimanqatin-te

³² Gèmbø-mataváp. Ta khøuwa-te ndógo, zo unimanqatin manqat, ande waev me qazøte-qeivim, zo viniv neka potonam matev kandambá qazondapat. Geté zo bazaføgakh-us zowaniapám. ³³ Zo ezoqa nøme møndø-ngenøzotám, ezoqa ewaqape-qa bugug-te, neka yage føgakh vøzø-etoumam. Neka zo ezoqa nøme, zo ndigu mðzozø-tøkeám, ndigu viniv gi-upøgimam. ³⁴ Klisten ezoqa nøme, ndimbula mokho-te ginqeitaz, zo ti-te ndigu, tanakh zøgoám neka vozozø-tøkeam. Neka ezoqa zoqa gigiap gizø-upøgimam, zo sòzozø-takám. Khanakhanakh-ús. Zapa ndógo, zo mðzøte-zøtéz, zo ande gigiap nøme me, nandøzøgó. Ndógo unime:løvú, av gigiap nøme, gizømbe-upøgimam. Zapa ndógo, ta gigiap ndógo, miav-ak-qapé.

³⁵ Yaq nakémbá, zoqa unimanqatin matev, ndønqagimém. Zapa ndógo, taqa yaq-fia kandambá tantáv. ³⁶ Zo føgøføgakh ndøwaniáp. Yaq zo Mbumbukiam-qa poev tozombopavat, zo matev zøndapém, av manqa mbusa ge:ve. ³⁷ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, av qane-eín nqægo,

“Khøuwa avønín.

Yaq ndego ezoqam, tegeav, gégeáv.

Ndego khøuwa géfòlòtazák.”

³⁸ Neka Mbumbukiam, manqat nøme āv gene-eín nqægo,

“Noge ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatintat.

Yaq géyagét.

Geté teqambun, no tenøuvan,

no khanakhanakh mbaín, te-te.”

³⁹ Ni āv tiuká, av ezoqam ndi:gu, tiqambuz, neka vósoqoēz. Geté ni unimanqatin matev, bazaføgakh-us zigeawát, neka vizimø-khandi:n.

11

Toqo-unimanqatin, ndøgo gekhâm?

¹ Unimanqatin matev, av nqægo: Toqo-unimanqatin, yaq soqoté-qatéq, matev ndøgo, Mbumbukiam-te ndoqoto-taqa, tøfakhan, ndøgo ndøfakhán. Toqo-unimanqatin, yaq soqoté-qatéq, matev ndøgo, bøi qeivupav ndøgo, ndøgó. ² Mbumbukiam nigi atanakha-zapazapa-za, eqeieqei tiqa unimanqatin matev zapayá genezæbám.

³ Unimanqatin matev mokho-te, ni āv qazi:qeiví nqægo: Manqei-qape ate nqægo, Mbumbukiam ekeza manqát gene-khakheinám, neka gigiap ndøgo, nqazi-qeivi, ndøgo tøndo-fakhanám, ta gigiap ndøgo, qeivupav ndøgo.

Eibol neka Inok neka Noa, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

⁴ Av khanégo, Mbumbukiam Eibol-qa etoam matev, mbomambaqape ge:veo, getē Kein-qa etoam matev, soqain me:veō? Zapa nqáneq: Eibol gè-unimanqatín. Yaq ta zapaya ndøgo, Mbumbukiam ndego ezoqa ndaføyamba-qape me:veó, neka teqa-etoam matev vøkhatiu. Eibol møndønaním. Geté até ndakín-a, teqa matev, ni unimanqatin matev-qa yaq-te me:nømendím.

⁵ Av khanégo, Mbumbukiam Inok ekezan-te gekhato, yaq ndego løvøte qeiviav qagoam? Zapa nqáneq: Inok gè-unimanqatín. Yaq ezoqa amba mbøevawém. Geté ometeáv. Zapa ndøgo, Mbumbukiam gèndáf. Teqa yaq-te, ndego ndafeav qagoam, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo: Mbumbukiam khanakhanakh mbo-goám, teqa yage-qa yaq-te. ⁶ Ezoqa unimanqatin mbain tegoat, ndego kopømba mbaín, Mbumbukiam-te khanakhanakh tego. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-te tewav, ndego yà be-unimanqatín, av nqægo, Mbumbukiam ndégō, neka ndego yaq-fia eqeieqei zó-etoám, ezoqam ndigu, teqa ndivao.

⁷ Av khanégo, Noa khagua-qape gekhakheinam, av Mbumbukiam gembøe-ein, yaq ekeza ezoqa namba vøe-khandi:z, ndigu khoev-te gi:yagam? Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatín neka Mbumbukiam-qa manqat o-mba mbøendáp, ndego ge-ein av nqægo, ezoqa tengiæzo, oskiá ndøgo, ndego bugukhokhof matev-qase qeiviav qagoam. Yaq teqa unimanqatin matev mokho-te, ndego manqei-qape ezoqam, āv genezømás nqægo: Tiqa manqa-zapazapa khàpumu-khouwév. Geté ndego ekezan, Mbumbukiam ndaføyamba-qape me:veó, teqa unimanqatin matev zapaya.

Eibleem neka Scæla, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

⁸ Av khanégo, Eibleem Mbumbukiam-qa manqa o-mba gembøendap, gembo-akha, yaq ekeza manqei vø-ivav, manqei vini sasa ndøwav, ma Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve, temøndap? Zapa nqáneq: Ndego Mbumbukiam gè-unimanqatín, oskiá ndøgo, ndego otevatav qagoam, ma te:ma. ⁹ Ndego Mbumbukiam sège-unimanqatintám, neka manqei vini-ak namba vøe-yagam, ta manqei-te ndøgo, Mbumbukiam manqa

mbusa gembøeve, tembo-etoam. Yaq ndego palai khoev mbá gene-yageapám. Até yo neka zeo, Aezek neka Zekop, ndigu Mbumbukiam-qa manqa mbusa kopo gindapem, palai khoév gini-yageapám. ¹⁰ Eibleem taon kandambaqape-qa mbøe-kewagám, ta taon ndøgo, miavmiav bazaføgakh-us ndøgo, ndøgo Mbumbukiam ekezan gepøoa neka vøkhakheinam.

¹¹ Yaq áv khanégo, Eibleem zas namba, Sæla, nakhasam gezøqan, oskiā ndøgo, gumulawaqape-ev neka tegu zas sog vøgoam? Zapa nqáneek: Ndego gè-unimanqatín. Ndego møndø-unimanqatín, av nqægo, Mbumbukiam matev ndømatanám, av manqa mbusa ge:ve. ¹² Ta khøuwa-te ndøgo, ngenek ezoqam, andē løvøte yaq-te, møndømø-itán. Geté ndego ezoqa kopo, zi kopoav-qapé gimbo-fakhaz. Andé ndukú, khaiya-te nqo:go, neka andé ndivínd, ndøgeg-te ndigu. Kopømba mbaín, toqo-gevebam.

¹³ Nginik ezoqa ate ngi:gu, Mbumbukiam oskia ndø-unimanqatintám, até vømø-pakhaez. Ndigu ekezan, matev upøgipøteáv, Mbumbukiam manqa mbusa gezømbeve. Ndigu ta matev ndøgo, andé qámbá qiqeivam. Ndigu møndæzøté, vaev-te ndømø-fakhanám, neka ndigu khanakhanák, taqa yaq-te. Ndigu manqat møndø-vøndøzumám, av nqægo, nqanek manqei-qape-te, ndigu mo-manqei-aním mbá. Geté ndigu andé okha mba me me:geavún. ¹⁴ Gekha ezoqám ndigu, manqat av ndi:manqate, ndigu áv gini-nømendím nqægo: Ndigu manqei-qa, zua ndøvawét, ma ti:yagat. ¹⁵ Nigi atanakha-zapazapa-za, amba ta manqei-qa yaq-te ti:manqatein, ma gi:geavun, yaq ndigu ambá kopømbá, nango tivesezin. ¹⁶ Geté ndigu manqei mbomambaqape-qa mbøe-esupám. Ndøgo yan-té qano:gó. Ta manqei ndøgo, ùnime:-løvú, nqanek manqei-qape. Yaq nakémbá, ndigu Mbumbukiam, “nigi Mbumbukiam” gimbo-akhaemam, ndego mivi mbaín, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, ndego yan-te nqo:go, taon mbomambaqape zøkhakheinám.

¹⁷ Mbumbukiam Eibleem khamasim-te geve, yaq ndego ekeza yo kopo, Aezek, amba telavawin, etoam matev vøgonin, ndego sège-unimanqatín, av nqægo: Mbumbukiam kopømbaqapé, tege yo segé-khandí:v, teqa yaq-te manqa mbusa geve. ¹⁸ Teqa yaq-te, Mbumbukiam áv gembøe-eín nqægo, “Qogi qazi, Aezek mokho-té ginøqá-fakház.” ¹⁹ Eibleem áv gene-matøvém nqægo: Yo tembonanim, ság, Mbumbukiam kopømbaqapé, løvøte-te nqawa segé-khandí:v. Yaq unimanqatín. Tege yo, andé løvøte-te mé gemøndæ-khandí:v.

Aezek neka Zekop neka Zosef, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

²⁰ Yaq áv khanégo, Aezek tegi nakhei angana menas, Zekop neka Isao, zenda gezømbove, neka megemege-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat vøzø-vevezam? Zapa nqáneek: Ndego gè-unimanqatín.

²¹ Yaq áv khanégo, Zekop Zosef-gi nakhei angana menas zenda gezømbove, tiqa yaq-te Mbumbukiam-te vøguligulim, ndego løvøte yaq-te gemø-itan. Zapa nqáneek: Ndego gè-unimanqatín. Tatuág genø-tøpafám, neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqatat.

²² Yaq áv khanégo, Zosef løvøte gekhatoat, ndego Izlael ezoqam-qa yaq-te ge-ein, ndigu Izip manqei-te tifakhaz, yaq ndego manqa vøzø-løvua, av nqægo, “Noqa bazag vø-upatét, manqei tozo-ivøvem?” Ndego nqanek manqat tene-eín ndøgo: Ndego gè-unimanqatín, Mbumbukiam matev ndøgó, av manqa mbusa ge:ve.

Mozes Mbumbukiam ge-unimanqatintam

11:11 11:11 Gen 18:11-14; 21:2; Lom 4:19 **11:12** 11:12 Gen 15:5; 22:17 **11:13** 11:13 Gen 23:4; 1 Chr 29:15; Psa 39:12; 1 Pita 2:11 **11:17** 11:17-18 Gen 21:12; 22:1-14 **11:19** 11:19 Lom 4:17 **11:20** 11:20 Gen 27:27-29, 39-40
11:21 11:21 Gen 47:31-48:20 **11:22** 11:22 Gen 50:24-25; Exo 13:19

²³ Yaq áv khanégo, Mozes geqan, yaq tegi evøndipakha løvøyak misika gikhonøwem? Zapa nqáneq: Ndigu gè-unimanqatiním. Ndigu møndø-qeivím, ndego opønakam mbo-mambaqapé. Yaq ndigu møe goneáv. Kawa ezoqam-qa manqat sège-ogím, ndego ge-ein av nqægo, nakhei angana ndakin ngiqanet, yà bezitøgē.

²⁴ Yaq áv khanégo, ndego Mozes gumu-khouwev, poeveav qagoam, ezoqa ndego Felo-gu yu-ge yo tivewem, ndego Izip ezoqam-ge kawa? Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatin. ²⁵ Ndego poev tømboagoám ndógo: Mbumbukiam-gi ezoqa namba, potonam matev sugumú-ndapét, ambá ndøgo, Izip ezoqa namba, khøuwa khapelavøqasite, manqa-zapa matanam-te sa tuzumbu-gøupat. ²⁶ Ndego áv gene-matøvém nqægo: Ngenøgim matev tendap, av Keliso ge:ndap, ndøgo qanimáv, ambá ndøgo, Izip ezoqam-qa gigiap kopoav-qape tømbo-gøupat. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-qa yaq-fia-qa mbovawát.

²⁷ Yaq áv khanégo, Mozes Izip manqei ge-ivav neka Izip kawa ezoqam-qa qaqa møe goneav vøgoam? Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatin. Ndego bazaføgakh-us ndøyám. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-te, ndego ezoqa ometupav ndego, áv tenetawám, av ndego amba te-ometin.

²⁸ Yaq áv khanégo, Mozes Zu ezoqam manqa gezø-løvua, Pasova lou loge matev tigonem neka søvakha gigiap-qa kouk mboqog-te vø:giam. Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatin. Soqaín ndøgo, ndego enzol ezoqam, ezoqa ndengiæzoat, tigi nakhei angana bugukhokhof giqanet, pakhapakha tezø-khaneam.

Ezoqa vinivinimba nøme, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

²⁹ Av khanégo, Izlael ezoqam, Ndaola Køkouk-te gitanqa, kopømba ande av manqei pap-te toqotema. Zapa nqáneq: Ndigu gè-unimanqatiním. Geté yaq Izip ezoqam gi:khamasem, ndigu gègeoním, vøpakhaez.

³⁰ Yaq áv khanégo, Zeliko taon-qa uta qanqoe? Zapa nqáneq: Izlael ezoqam, Mbumbukiam-qa manqat gè-unimanqatiním, neka Zeliko taon khøuwa seven vøkhøogumam, taon-qa uta vønqoe.

³¹ Yaq áv khanégo, ndugu mambe sævam, Leiab, bøibøi ezoqa khoev guzø-ein, sambius, neka Zeliko ezoqa nøme namba nanimateav vøgoam, ndigu Mbumbukiam-qa manqat giqavotøvem? Zapa nqáneq: Ndugu gè-unimanqatin.

³² Ezoqa nøme ndígú, ezoqam av ngi-gu. Kopoáv. Geté no khøuwa khàpe nømbe-elavøqasi-íz, Gideon neka Balak neka Samson neka Zefita neka Deivid neka Samuel neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, tiqa emanqat tæzømbe-vototupit. ³³ Nøme ndigu, bawan nøme namba, nakhag-te ginøfeapam, tiqa unimanqatin matev mokhote, gèpitáz. Neka nøme ndigu, ezoqa nøme matev eqeieqei-té ginøzø-nøzøgimám, neka nøme ndigu, matev ndøgo, av Mbumbukiam manqa mbusa gizømbe-aumam, vø-upøgimam. Ezoqa nøme ndigu, layon manqa-nqa zøtokemám. Yaq ndigu foqobumáv, vøe-pakhaez. ³⁴ Neka nøme ndigu, gøinam tatas-te gigoam, ndøgo ngiæzoateáv. Neka nøme ndigu, nakhag-te gigoam, yaq-ak-gi nakhag kaiya, ndigu zitøgemáv. Nøme ndigu, bazaføgakh mbaín. Geté Mbumbukiam bazaføgakh zø-etoám. Nøme ndigu, nakhag-te anøzi ndøgoám, neka bawan nøme-gi nakhag ezoqam vøngeasumam. ³⁵ Sakhei nøme ndigu, Mbumbukiam gi-unimanqatintam, ekeza ezoqam gizø-pakhaetam, nango møndøzø-khandí:z.

Ezoqa nøme ndigu, gi-unimanqatintam, nqosøgeap gizø-etoumam, ndigu sège-upøgimám, vøpakhaez. Ndigu Mbumbukiam naopøteáv, yaq sègezøták. Zapa ndøgo, ndigu áv gini-matavupám nqægo: Tipakhaez, ndigu gékhandí:z, neka yage

11:23 11:23 Exo 1:22; 2:2 **11:28** 11:28 Exo 12:21-30 **11:29** 11:29 Exo 14:21-31 **11:30** 11:30 Josh 6:12-21
11:31 11:31 Josh 2:1-21; 6:21-25; Zems 2:25 **11:32** 11:32 Judg 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1 Sam 1:1-1 King 2:11 **11:33** 11:33 Dan 6:1-2 **11:34** 11:34 Dan 3:23-27 **11:35** 11:35 1 King 17:17-24; 2 King 4:25-37

mbomambaqape nøme mba vømóndapēm. ³⁶ Ezoqa nøme ndigu, gèngenøzotám neka vøfebumam. Neka nøme ndigu, auli sén gini-løvønøvemám, ndimbula-te vønqeisumam. ³⁷ Nøme ndigu, nandí gini-poubám, vøpakhaez. Nøme ndigu, gèqaqabám. Neka nøme ndigu, nakhag kaiyá gini-zitagám. Nøme ndigu, ndabua eqeieqei mbáin. Ndigu sip o naningus ngusum mba ndø-usupám. Nøme ndigu zenda-zenda mbá neka yage soqáin segendapát, ezoqa matev soqøsoqa vøzø-matønumam. ³⁸ Nøme ndigu, khoev mbáin. Leg-av manqei neka manqei pøpotap-té sege-okhoám, nandi nqa o manqei ozap-te vøyageapam. Ezoqa nøme, nqanek manqei-qape-te ngiyage, ndigu eqeieqei mbá, ezoqa av ngi:gu, ti namba ti:yagat.

³⁹ Nginik ezoqa ate ngi:gu, Mbumbukiam gi-unimanqatintam, ndego eqeieqei me:zæbám. Geté ndigu ekezan, matev ndapeáv, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve. ⁴⁰ Zapa ndógo, matev ndøgo, Mbumbukiam ni nonqo gepøoa, ndøgo ùnime:løvú, av bugukhokhof qægoam. Yaq nakémbá, ndigu ni namba, khæ zí-ndaføyamba-én.

12

Ni Yesu mba bizimbo-mataváp, viniv tøni-fakhanumat

¹ Nginik ezoqa ate ndi:gu, ni andé ozoz me me:khøogønát, neka unimanqatin matev-qa yaq-te ngi:nømēndim. Yaq nakémbá, matev ate ndægo é-bizi-vingitáv, ndøgo ni unimanqatin-te nqatokonat, neka manqa-zapazapa ate ndægo, ndøgo ni nakhamas-te ande ka me ndizi:-ndapem. Yaq fifingiap-te, niqa megemege-te nqo:go, sizí-bøitít. Ni bizimø-vøún. ² Niqa bøi, Yesu-te mbá qabenø-føgakhát. Ndego niqa unimanqatin matev-qá zapá. Te mokho-te, ni iziz sizimø-khanøzém. Tae mutui-te gitøkewem, ndego nqosøgeap sège-eqá, neka até mivi matév-a, gimbo-etøomem, vøndap. Zapa ndógo, ndego é-møndæ-otév, vaev-te, Mbumbukiam khanakhanakh mbó-etoám. Yaq ndego Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te vømøqom.

³ Zo Yesu mbomataváp. Manqa-zapa-us ezoqam, mivi gimbo-etoumat neka matev soqøsoqa vømbo-matønumat, ndego sègendáp. Yaq nakémbá, zo baza bezøpøs neka møvøúz.

Viniv tøni-fakhanumat, ndøgo Mbumbukiam ni gè:guguná

⁴ Zoqa nøfe-te, manqa-zapa namba, zoqa kouk waeveáv, vozø-pakhaez. ⁵ Geté zo mbøni zøvaév. Gê, zo Mbumbukiam-qa manqat gezømbó-navøem, ndego zo ndezø-manqate, zo tegi nakheis ndozogo, av nqægo?

“Noge yo, qo Evezøza-qa guguna manqat betaqambo-qásí:v.

Neka ndøvøúq, ndego qo teqaponqom.

⁶ Zapa ndógo, ezoqa ndigu, Evezøza kuku ndømbogo ti-te, ndigu gèguguzá, neka yaq-fia nqosøgeap zø-etoamín, ndigu ekeza nakheis ndezæza.”

⁷ Yaq nakémbá, viniv matev tøzø-fakhanumat, zo sège-eqatét. Zapa ndógo, ta matev mokho-te ndøgo, Mbumbukiam zo gèguguzá. Ndøgo zo āv qane-zømesím nqægo: Zo Mbumbukiam-gí nakheís. Gê, nakheis tígu, eve gugubumav ndigu? Mbáin. ⁸ Zo zøve guguzaeav tøgoat, av nakheis nøme nde:guguza, yaq zo uni ekeza nakheis-ín mbá. Zo andé mambe nakheís. ⁹ Nigi manqei-qape tat-za, ni møndø-gugubumám, yaq ni vizizø-vizupam. Yaq nakémbá, nigi Tat, ndego yan-te ngo:go, ni teqa mokho-te, nøme mba bizu:gú. Av tizi:gonem, ni khandi zindapém. ¹⁰ Nigi manqei-qape tat-za, ni āv tini-gugubumám, av ekezan eqeieqei gi:vewam. Khøuwa andé khapémbá. Geté

Mbumbukiam mōndæ-otév, gekha matev eqeieqei, ni-te. Ndego ni ngeguguna, ni tōke-qa nigú. Yaq ni ndaføyamba tábizi:gú, av ekezan nde:go. ¹¹ Ezoqa teguguq, ta khøuwa-te ndøgo, qø khanakhanakh mbain. Ndøgo mbøni nqosøgeap-ús. Geté vaev-te, ndigu mokho zøfakhán, guguna manqat gindapem. Tiqa yage sambi-ús neka ndaføyamba-qapé segégoát.

Ni bazaføgakh bizi-asazét, Klisten matev-te

¹² Yaq nakémbá, zo pingi qazø-wauwauam, neka manazap vøzø-soqøsoqoam, zo bazaføgakh nango, vø-asáz. ¹³ Neka ndø-onimít. Geté ndaføyambá sege-apét. Soqain ndøgo, gømig ndigu, gizø-wauwau-ezam, ate nonqo tizømbe-qambunim. Geté nqawa bèzø-eqeieqei-éz.

¹⁴ Zo bazaføgakh ndø-asazét. Ezoqa ewaqape namba, sambi matev-té qayagé, neka āv tōneyagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, av nqægo yageav tøgoat, ndego Evezøza gé-ometák. ¹⁵ Zo aiyá qagó. Soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa kuku matev zita tøzøte-wuøem. Neka soqain ndøgo, zo mokho-te, ande gigiap khaqain-qape me vøefakhán-a, vøpanqavøēm, yaq zo Klisten bawan ezoqam kopoav vøngiæzø. ¹⁶ Zo aiyá qagó. Soqain ndøgo, zo ezoqa nøme, mambe tøzøte-okhoat o Isao-qa tøzøte-qeivim, ndego Mbumbukiam zita ge:wuao. Ndego Isao, yo-khøuwá. Yaq tege eve tumulawaqape-evin, ndego ambá zenda mbøveín, vømbō-guligulimín. Geté Isao gèmbøeqasí. Yaq ta matev ndøgo, gèwí. Eveqase mbo-etoám. Lou zapayá gembøe-etoám. ¹⁷ Zo møzøte-zøté. Vaev-te, ndego mōndømbø-poé, amba eve-qa guliguli matev tendapin. Geté eve, āv gembøe-eín nqægo, “Nakhoa mbain, toqondap.” Yaq Isao sègevín. Ndego poev ùni mbøemát, eve-qa guliguli matev tendapin. Geté nakhoa mbain, matev nango vøe-enēnd, ndøgo gematanam.

Ni Zayon manqei pøyat-té qazinø-fakhán, ambá ndøgo, Sainai olol-tē qazonø-fakhán

¹⁸ Zo Mbumbukiam qazøte-zøtez, zo ambá av nqægo, Sainai olol-tē qazonø-fakház, av Izlael ezoqam gi:fakhaz, Mbumbukiam Mozes guguna manqat gembo-etoam. Ta olol ndøgo, manqei-qape olól. Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu olol wageap-us ndøqeivím, neka bøivun vøzø-bøi, neka mbe vøzøfakhan. Møe-ús. ¹⁹ Kipi wag kandambaqape zøwagát neka manqa wag vøzø-manqatat. Izlael ezoqam nqanek manqa wag giyogem, ndigu møe kandambá. Yaq ndigu Mozes āv gimbøe-viømém nqægo, “Mbumbukiam manqat kopo nøme bemanqáté.” ²⁰ Zapa ndøgo, Mbumbukiam ndigu āv gezømbe-eín nqægo, “Gekha gigiāp ndøgo, olol tøkhanaz, ndøgo løvøte beqeiv, oskiá ndøgo, ezoqam o søvakha gigiap tigoat. Nandí giabiti-pouzá, løvøte bēqeivim.” Yaq ti-te ndigu, nqanek manqat khàpumu-føgákh. ²¹ Matev ndøgo giqueivim, olol-te qafakhan, ndigu møe kandambá gigonem. Até Mozés-a, āv gene-eín nqægo, “No møe kandambá. Kha sùgunumbu-wageapét.”

²² Geté zo viní. Zo ambá av nqægo, Sainai olol-tē qazonø-fakház. Geté zo Zayon manqei poyat-té qazonø-fakház. Zo khandi Mbumbukiam-qá Zelusalem taon-té qazonø-fakház, yan-te nqo:go. Zo ndøgo tozomø-fakház, ma enzol ezoqam taosen-taosen, khanakhanakh-us ndimøvøza. ²³ Zo Mbumbukiam-gi nakheis-qá møvøna-té qazonø-fakház. Nginiq ezoqam, andé Mbumbukiam-gí nakhei bugukhokhof qaniap me me:gó, zo namba. Neka zoqa iziz, yan-té qano-peawáp. Neka zo Mbumbukiam-té qazonø-fakház, ndego ezoqa ewaqape-qa manqa ovøyam te-ewag. Neka zo ndøgo tozomø-fakház, ma ndigu ezoqa mbomømboma gi:goam, ndigu Mbumbukiam ge-ndaføyamba-ez, tigi nqova ndakin te namba ndigu. ²⁴ Zo Yesu-té qazonø-fakház, te mokho-te, Mbumbukiam ezoqa namba, poev ndakinak ge-unimanqatin. Neka zo ndøgo tozomø-fakház, ma zo

ande teqa kouk me gizombo-pomoyam. Ta kouk-qa manqat, Eibol-qa kouk-qa manqat, ùnime:lòvuám. Ndøgo ambá av nqægo, yaq-fia tawat-qa ndø-akhayám. Geté ndøgo ni manqa-zapazapa evøzam-qa yaq-té qanimbi-manqaté.

²⁵ Yaq nakémbá, zo aiyá qagó. Zo ndego ndøsanqàwé, ndemanqate. Ndigu ezoqam, ndego gisanqawam, ndego nqanek manqei-qape-te gegugubam, yaq-fia møndø-ndapém, leg-av manqei-te gipakhaetat. Yaq ni yaq-fia nøme mba ziøndapém, ni ndego zita tizi-wuowem, ndego yan-te ndenindo-manqate. ²⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, manqei ndøkukuvøém, Mbumbukiam-qa manqa wag zapaya. Geté ndakin khøuwa-qa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa āv genevé nqægo, “No manqei nqawá qatø-kukugím. Geté manqei-qape mbá mbá. Até yán-a, sətumú-kukugím.” ²⁷ Mbumbukiam ge-ein av nqægo, ndego manqei nqawa tekukugim, taqa manqa mokho nqánek: Gigiap ate nqægo, ndego gekhakheinam, segé-kukugím, vømó-soqøsoqoām. Ndego tenégó ndøgo: Yaq vaev gigiap sa ndøgo tōgoát, ndøgo kukuvøem kopømba mbaín tōgoat.

²⁸ Ni Mbumbukiam-qa megeat matev-té qazinø-ón. Yaq ndøgo kopømba mbaín, tøkukuvøem, vøsoqā. Yaq nakémbá. Ni ike manqat zimbó-manqatát, neka teqa iz vizí-eqatát. Vizap-ús neka møe-ús. Yaq ndego khanakhanakh betēndap. ²⁹ Ni yà bizimbo-mataváp. Nigi Mbumbukiam andé gøina wageap me me:gó. Gigiap ate nqægo, segé-sonqotáv.

13

Klisten yage eqeieqei-qa yaq-te

¹ Zo yaqyaq-a, kuku matev até bezøgó. Zapa ndøgo, zo Keliso mokho-te, evenáp. ² Ezoqa nøme khoev sozozø-manqatát. Zo bezømbø-qàsí:v. Ezoqa nøme ndigu, matev av gi:matønumam ndægo, ndigu khoev, enzol ezoqam zømanqatám. Geté ndigu ekezan zøtezateáv. ³ Ezoqam ndigu, Keliso zapaya, ndimbula-te ndu:nqeitøzat, zo manqa matev bezømbø-nàvøém. Geté zo ndigu āv qazozømbé-tøké, av zo zøkezan, amba ndimbula-te tøzøte-gonin. Neka ezoqam ndigu, tiqa unimanqatin matev zapaya, nqosøgeap ndi-upøgim, āv qazozømbé-tøké, av zo zøkeza kha-te, amba nqosøgeap tozombo-yogein.

⁴ Nøkenøkem matev, zo ezoqa ewaqape, gèmbovizáp. Zo yaqyaq-a, ùnime-unimanqatinát. Ezoqa vini-te, khokho ndø-òkhó. Mbumbukiam yaq-fia ndötá, ti-te ndigu, mambe ndi-okho neka nøkenøkem matev ndingi:wat.

⁵ Zo moni-te poev khapé bezømbe-òkhó. Geté zo āv qane-mataváp, “Gigiap ság, nqanigu.” Zapa ndøgo, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, “No nóqøuvaqák. Neka qo genømbó-navøemák.” ⁶ Yaq nakémbá, ni kha føgakh-mbá, neka ni āv qazi-manqaté nqægo,

“Noge tøke ezoqam, Evezøzá.

No møe nógoák.

Gê, ezoqa gekhā nømatanām?”

Yesu Keliso enendatáv

⁷ Zogi megetapak, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam, zozø-matavupát, ndigu atema vaev-te, ande āv kiniyagam. Zo Mbumbukiam āv tønè-unimanqatinát. ⁸ Yesu Keliso enendatáv. Ndego até kopó, nømøkhaiyā, neka nqægō neka megemege-te ndo:go, miavmiav.

⁹ Ezoqa ndigu, tiqa khokho nømendim matev vinivinimba mokho-te, zo nakhoa vini-te itubam-qa ndizøgo, zøtáké. Ezoqam-qa Klisten matev, Mbumbukiam-qa kuku matév qabezømbe-føgákh. Qanimav av nqægo. Ambá ndøgo, lou loge khafeap matev ndimbopaev. Matev av nqægo, ezoqa gezø-tøkeák.

Etoam matev eqeieqei-qa yaq-te, av Mbumbukiam ndømbøe-poev

¹⁰ Ni Klisten ezoqam, ni andé sòvakha gigiap løvusam nonqo me nimbigú. Geté ndigu ezoqam, ndigu sòvakha løvusam sasae zua ndigu, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndigu kopømba mbaín, nqanek sòvakha tilog.* ¹¹ Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, ndego kouwat uni khafeap-qape mokho-te, sòvakha gigiap-qa kouk mba ndø-upøgimatún, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya. Geté sòvakha ndøgo, manqei viní gimø-taemín, vømø-pakhakh-in. Bavokhó, ambá ndøgo, ma ezoqa ndi:sokhoe. ¹² Yesu-qa yaq-te, até kopó. Até ndegó-a, taon bavokhó gemønanim. Yaq teqa kouk, ezoqa bemē-Mbumbukiam-gi-iz. ¹³ Yaq nakémbá, ni andé taon bavokhó qabizinø-niáv, neka Yesu namba, mivi āv qazimí-ndapém, av ndego mivi ge:ndap. ¹⁴ Zapa ndógo, nqanek manqei-qape-te, ni taon mbaín, oskia tøgoat. Geté ni ta taon ndógo tizimbo-vawét, megemege-te ndo:go, tøgeav. ¹⁵ Yaq nakémbá, ni Yesu mokho-te, Mbumbukiam-qa iz, oskia bizi-eqawát. Ndøgo andé niqá sòvakha løvusam matév, te-te. Yaq ta etoam matev mokho-te, ni āv qazi:-unimanqatintét nqægo: Yesu nigí Evezøzá. ¹⁶ Zo matev eqeieqei matanam neka tøkeam matev, yaqyaq-a, bezømbo-nàvøém. Matev av nqægo, andé Mbumbukiam-te etoam matév. Yaq ndego gèmbøe-khaneát.

Megetapak-qa manqat, o-mba bizio-ndapé

¹⁷ Zogi megetapak-qa manqat, o-mba mo:ndapé neka matev āv tønégó, av ndigu ndizømbe-manqate. Ndigu zo gèzø-keogé. Yaq vaev-te, ndigu manqa bèmø-ovøemém, Mbumbukiam-te, tiqa sasae-qa yaq-te, zo mokho-te ngigut. Zo tiqa manqat o-mba tozoto-ndapat, yaq ndigu nqanek sasae khanakhanakh-us ndógót. Geté zo goneav tozogoat, yaq ndigu sasae mbøni nqosøgeap-us ndógót. Yaq ndøgo ambá soqain zo-te.

¹⁸ Zo ni gínindu-guligulím. Ni āv qati-unimanqatinát nqægo: Ni manqa-zapa mbaín, niqa mbøni-te nqøugu. Geté ni khøuwa kopoav, matev qanimav matanam-qa nimbogó. ¹⁹ No zo guligulim-qa, nøme mba nqánek qazømbegó: No Mbumbukiam nakhamas-te, nango tèabetønde-khofotán zo-te.

Guliguli manqat, Klisten ezoqam-qa yaq-te

²⁰ No āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam, ndego ni sambu ndini-etoam neka nigí Evezøza Yesu løvøte-te gendo-khandi:v, ndego ni ande sip keoge ezoqa kandambaqape me ndinimbi-keoge, neka teqa kouk mokho-te, ezoqa namba poev ndakinak ge-unimanqatin, ndøgo miavmiav ndøgo, ²¹ ndego Mbumbukiam, zo yà bezøtøkeé. Yaq zo kopømbaqapé, matev eqeieqei ate ndægo zómatønnumát, av ndego poev ndømbøego. Yesu Keliso mokho-te, Mbumbukiam ni mokho-te matev ate ndægo bematanám, av ndego ndømbøe-khaneat. Keliso-qa iz, miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín!

Vaev manqat

²² Nøfuap! No nqazø-pouwe. Zo nqanek zita tøpøzu manqat, vøndapém. Nqanek pepa, no zo qazø-peaumavun, sekeqapé mbá. ²³ Zo vøezøté: Nigi nøfu Timoti, ndimbula mokho-te gu:goam, møndø-fakhán. Ndego nakhamas mba tendowav, yaq no te namba nøtøndé-náv, zo vøezømet.

²⁴ Niqa khaiya mboma manqat zomøzø-eín, zogi megetapak neka Mbumbukiam-gi ezoqa ewaqape ate nandi:gu. Nginik Itali manqei-ak, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

* **13:10** 13:10 Nqanek yaya etæ manqát. Niqa sòvakha gigiap løvusam nonqo, Yesu-qá tae mutuí, ndøgo niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo genanim. Geté ezoqam ndigu, Yesu unimanqatinteav ndigu, neka tiqa manqa-zapazapa evøzam-qa yaq-te, sòvakha løvusam sasae-te zua ndo:taza, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndigu Yesu-qa matev kopømba mbaín, tøzøtøke. **13:11** 13:11 Lev 16:27 **13:12** 13:12 Zion 19:17 **13:13** 13:13 Iblu 12:2 **13:14** 13:14 Iblu 11:10, 16; 12:22 **13:15** 13:15 Psa 50:14, 23 **13:16** 13:16 Filip 4:18 **13:17** 13:17 1 Tes 5:12 **13:18** 13:18 Kel 24:16; 2 Ko 1:12 **13:20** 13:20 Jer 32:40; Ezek 37:26; 1 Pita 2:25

²⁵ Mbumbukiam-qa kuku matev, ndògoát zo-te, zo ate ndøzøte:go.

Zems Zems-qa pepa

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Zems ndøpeawám. Ngenek Yesu-gé eveqasé. Ndego Zelusalem Klis-ten bawan ezoqam-gé megeat ezoqam ndøgoám. Ndego nqanek pepa ti-te ndígu tenø-peawám, Zu Klis-ten ezoqam, manqei vinivinimba-te gipanqanim neka ndøgo vøyageapam.

Teqa pepa mokho-te, Zems ezoqa āv gene-guguzá nqægo: Ndigu matev egeieqei-té giabe-yagé, neka tiqa unimanqatin matev, kopømba mbaín, manqat mba tøgoat, geté matev matanam-us begó.

¹ No Zéms, nqanek pepa nqæpeaomit. No Mbumbukiam neka Evezøza Yesu Keliso, tigí sasae ezoqám.

Nqanek pepa zo-té qatø-peaomít, zo Izlael khagua bawan tuelv ezoqam, manqei vinivinimba qazo-panqanim.

Khaiya mbomá, zo-te.

Khamasim matev tønifakhanam, yaq niqa unimanqatin matev ginimbi-khouwév

² Nøfuap! Zo khamasim matev vinivinimba tøzø-fakhanam, zo khanakhanakh mba bezø-asøtøvé. ³ Zapa ndøgo, zo møzøte-zøtéz, matev vinivinimba, zoqa unimanqatin matev tækhamasimit, yaq bazaføgakh-us waniap matev zømbé-fakhán. ⁴ Yaq ta bazaføgakh-us waniap matev ndøgo, até bezøgó, atema vaev-te. Yaq zo uni zøtéfisám neka matev egeieqei matanam-te zówafezák.

⁵ Geté zo mokho-te, ezoqa nøme matavap loloakh mbain tøgoat, ndego Mbumbukiam-té geabenøviám. Ndego gèmbøe-khaneát, ezoqa ewaqape matev mbomømboma tezø-etoam. Ndego geqá-ponqomák, toqombo-viam, geté matavap loloakh segeqá-etoám.

⁶ Geté gekha ezoqám ndego, Mbumbukiam temboviam, ndego ùni bete-unimanqatin. Betonáké. Zapa ndøgo, ezoqam ndego, ndo:nake, ndego andé ndaola khamøe me me-asøtavé. Khamøe tøndo-fegimat, tøvumøet, segé-khaonimát. Kopømba mbaín, ndaføyamba te-itan. ⁷ Ezoqam av nge:go, bematáváp, av nqægo, Evezøza-te matev egeieqei kopo ndondáp. ⁸ Ezoqam av ngenek nge:go, matavap menas-té geyá. Teqa yage-te ate ndægo, ndego bazaføgakh-us géyayák.

Gigiap-av ezoqam neka gigiap kopoav ezoqam-qa yaq-te

⁹ Klis-ten ezoqam ndego, gigiap-av neka iz mbain ndego, ndego khanakhanakh mbá geabetegó. Zapa ndøgo, Mbumbukiam iz kandambaqape mbo-etoám. ¹⁰ Geté gigiap kopoav ezoqam, āv geabete-mataváp: Mbumbukiam-qa bøi-te, teqa gigiap kopoav, gigiap-qapé mbá. Teqa gigiap andé flawas me mé:khataeztét, vø-o:āz. ¹¹ Ni mizi:nøtén. Khøuwa bazaføgakh-us tesasev, yaq gagayag gétá, flawas manqei-te vø-o:āz. Yaq tiqa bugug mbomømboma segé-soqá. Yaq até gigiap kopoav ezoqám-a, ndego bazaføgakh-us ndesasaat, segemø-navøém.

Mbumbukiam-te, matev mbomømboma mba ndo-okhó

¹² Ezoqam khanakhanakh mbá geabetegó, ndego bazaføgakh-us teyat, khamasim matev tømbo-fakhanumat. Ndego bazaføgakh-us teyat, yaq-fia khandi miavmiav ndøndáp. Ta khandi miavmiav-qa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa, āv genevé nqægo: Ezoqa ndígu tindapém, te-te kuku ndøzøgo.

¹³ Ezoqam ndego, manqa-zapa tækhamas, ndego bemanqáté, av nqægo, nqanek khamasim matev Mbumbukiam-té qando-okhō. Zapa ndógo, manqa-zapa, kopømba mbaín, Mbumbukiam khamasim-te tøve, neka até Mbumbukiam ekezán-a, ndego ezoqa khamasim-te abumáv, manqa-zapa-te ti-o:az. ¹⁴ Geté ezoqa ewaqape, ekeza kha-qá poev ndø-abumatún, khamasim matev-te. Ndógo tø-itubín neka vøtakhasín. ¹⁵ Yaq ndigu, kha, poev matev soqøsoqa-te, sa tinqonqotavat, yaq manqa-zapazapa zøfakhanát. Ndógo andé poev matev soqøsoqa-gí nakheís. Yaq manqa-zapazapa qakhouwevin, løvøte ndøfakhanín.

¹⁶ Nøfuap mbomømboma! Zo ezoqa betúbám. ¹⁷ Yan-te nqo:go, matev mbomømboma neka ndaføya-ndaføya mba ndo-okhō. Mbumbukiam-té qando-visín, ndego yan-qa waev vinivinimba gekhakheinam. Ta waev ndógo, sège-enendát, vø-khouiat, neka nango vøkhayat. Geté Mbumbukiam gé-enendák. ¹⁸ Mbumbukiam āv qambøe-pøovám nqægo: Ni teqa unimanqatin manqat mokho-te, khandi ndakinak zíndapém. Tene-matanám ndógo: Ni gigiap ate nqægo mokho-te, ndego gekhakheinam, tegi bizigú. Ate av-té, gigiap ndógo, toqope:tat, bugukhokhof gigiap teqa ndógo.

Mbumbukiam-qa Manqat vømbopáev, sa ndøyògé

¹⁹ Nogi nøfuap mbomømboma! Zo vøezøté. Ezoqa ewaqape, nakhamas-te, manqa yoge matev bezøgó. Geté manqa manqate-te neka qaqa-te, aiyáv qabezøgó. ²⁰ Zapa ndógo, ezoqam qaqa tegoat, ndego kopømba mbaín, matev tegoat, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. ²¹ Yaq nakémbá, matev soqøsoqa ate ndægo neka manqa-zapazapa ndógo, zo mokho-te sekemba ndøugu, vø-ivøvém. Zo Mbumbukiam-qá mokho-té qanu:gú neka teqa manqat vø-upøgim, ndego zo mokho-te, ande avøe gigiap me, ge-ogeakh. Teqa manqat kopømbaqapé, zo segé-khandí:z.

²² Mbumbukiam-qa Manqat, o-mba mbøendapé. Sa ndøyògé. Zo sa tozo-ewagat, zøkeza kha zombøé-khavozumít. ²³ Gekha ezoqām ndego, manqat sa te-ewagat, gete paeveav vøgoāt, ndego kopømba ande av ndé:go, ekeza bugug glas-te geqeiv. ²⁴ Geté nqawa gewav, bugug ndógo geqeiv, nakhamas-té qambøe-navøém. ²⁵ Geté gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa guguna manqat ndaføyamba-qape mokho-te ndu:qeivi, ndógo ezoqa nqa-nqovotøzat, neka ta guguna manqat mokho-te, oskia teyagat, neka manqa matev navøepøteav vøgoāt, gete tembopavat, ndego khanakhanakh ndógoát. Gekha matēv ndógo, tematønumat, Mbumbukiam gembó-tøkeát.

²⁶ Gekha ezoqām ndego, ekeza kha Klisten ezoqam nde:vewe, gete ekeza tou keoge eqeieqei mbain vøgoāt, ndego ekeza kha, gèmbøe-khavozumít. Teqa unimanqatin matev neka guliguli matev, mokho mbain. ²⁷ Unimanqatin neka guliguli matev, av Mbumbukiam, nigí Tat, eqeieqei neka ndaføyamba-qape nde:vewe, nqáne: Loundik nakheís neka ngængæm, tiqa potonam matev-te, zizø-tøkeát, neka manqei-qape-qa matev sa zimbó-takaták, manqa-zapa-te tø-itumbat.

2

Ni ezoqa ewaqape-te, kuku binigú

¹ Nøfuap! Zo Evezøza ndozo-unimanqatinat, ndego Yesu Keliso, ndego Mbumbukiam-qa waev-te ndeyage, zo yaq-mba ndø-òkhō. ² Khamasim, ezoqa zoqa møvøza-te tendowav, yaq ndego tendo-khakheinam, ndabua eqeieqei vøndó-uzām neka kokosov-te gol gigiap fia kandakanda vøndó-utāz, neka até gigiap-av ezoqām-a, vøndówāv, ndego ndabua soqøsoqa tendo-uzam; av tægoat ndægo, yaq matev eqeieqei ākhanégo? ³ Zo

ndego ezoqam tozombo-vizumem, ndego ndabua eqeieqei te-uzupat neka vozombó-einim, “Qonam nonqo qanimav-te nqanek, qonøqōm,” geté gigiap-av ezoqam tozombo-einim, “Soqōyāt nandav,” o “Manqei-tē qanøqōm, nqanek noqa zenda tokhotapak-te.”⁴ Gê, av tøzøte-gonem, eqeieqei? Av taoká. Zo zòqatatét, zo mokho-te. Neka matavap soqøsoqá qazøte-gevezoát.

⁵ Nogi nøfuap mbomømboma! Zøtøndé-yogēm. Mbumbukiam ndígu tevevesám, ndigu manqei-qape-qa bøi-te gigiap-av ezoqam ndigu, yaq ndigu tiqa unimanqatin matev mokho-te, vømø-ande-gigiap-kopoav-ezoqam-ez, neka ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te vømø-øz, av ndigu manqa mbusa gezømbeve, ndigu Mbumbukiam-te kuku ndøzøgo. ⁶ Geté zo, zo gigiap-av ezoqam mivi matev zozø-etoumatún, neka khokho ezoqam ndøzøtē-zæzā. Gēmbo-mataváp. Gekha ezoqām, zo ndingizæzoat, neka manqa ovøyam-te ndi-abam? Ezoqam ndígu, gigiap kopoav ezoqam. ⁷ Neka ezoqam ndígu, Yesu Keliso, zo tegi ndozogo, teqa iz qanimav-qape ndingenøiwat.

⁸ Zo nigi Kawa ezoqam-qa guguna manqat tozombo-pavat, av nqægo, “Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gō, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go,” av tøzøtegoat, zo matev eqeieqei zómatønnumát. ⁹ Geté zo yaq-mba tozo-okhoat, ezoqa nøme tozozø-vizupat, neka nøme vozó-sanqabāt, zo manqa-zapa zógoát. Yaq Mbumbukiam-qa guguna manqat, zo khafeap møkuiam ezoqam mé:zæbát. ¹⁰ Gekha ezoqām ndego, guguna manqat ndembopaev, gete manqat kopo tenqawa, ndego guguna manqat ate ndægo, sugumú-møkuiám. ¹¹ Zapa ndøgo, Mbumbukiam, ndego ge-ein av nqægo, “Qo nøkenøkem matev ndøngi:wát,” ndego até nqanek manqat nømé-a, vø-ein, “Qo ezoqa pakhapakha zøkhanèám.” Yaq nakémbá, qo nøkenøkem matev ngi:wateav toqogoat, gete ezoqa pakhapakha toqokhana, yaq qo até moqo-khafeap-møkuiam-ezoqam-éq.

¹² Gēmbo-mataváp. Zo Mbumbukiam-qá manqa ovøyam-té qazomówán. Yaq ndego zo āv tené-gevezó, av teqa guguna manqat ndæmanqate, ndøgo ni ndønqovondam. Yaq nakémbá, zoqa matev matanam neka manqa manqate, eqeieqei sa bezøgó. ¹³ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, tanakh mbain ndego, yaq até Mbumbukiám-a, tanakh mbain, te-te, teqa manqa ovøyam khøuwa-te. Geté gekha ezoqām ndego, tanakh ndømbogo, ndego kopømbaqapé, møe gégoák, manqa ovøyam matev-qa yaq-te.

Unimanqatin matev neka matev matanam-qa yaq-te

¹⁴ Nøfuap! Ezoqa nøme temanqatat av nqægo, “No Yesu, nò-unimanqatināt,” gete ndego matev-qase matønnumav tøgoat, yaq gê, gekha eqeieqei mbógo? Gê, unimanqatin matev av nqægo, kopømbâ, tøkhandi:v? ¹⁵ Klisten ezoqa nøme, anganeam ø sævam, nd-abua mbain tøgoat neka lou-qa tipotonumat, ¹⁶ yaq qo sa toqozø-ein, av nqægo, “Eqeieqei soqōyagāt, ndabua voqó-üz-a, lou voqóløg,” gete qo ndigu tøkeeav tøgoat, av gigiap-qa ndi:potonam, ndøgo áv khazømbé-tøkē? ¹⁷ Yaq matev até kopó, qo unimanqatin matev mba taqagoat, gete matev matanam mbain, yaq qoqa unimanqatin matev, mokho mbain. Ndøgo andé nanimát.

¹⁸ Ezoqa nøme, āv gini-manqaté nqægo, “Ezoqa nøme ndigu, unimanqatin matev zøgó, geté nøme ndigu, matanam matev zøgó.” Ezoqa av ndi:manqate, no āv qazømbé-qavøiú nqægo, “Gê, qoqa unimanqatin matev áv khatéqeiv, qo matev matanapøteav tøgoat? Geté noqa matev matanam mokho-te, no āv qatéqamákh nqægo: No unimanqatin matev, nqanøgó.” ¹⁹ Toqo-unimanqatin, av nqægo, Mbumbukiam kopo me:gō, qanimáv. Geté gēmbo-mataváp. Até nqova soqøsoqá-ya, āv tini-unimanqatinát. Neka ndigu møe kandambá te-te. Kha wageap-ús. ²⁰ Qo kandaniap ezoqam. Gê, qo qeiviáv, av nqægo: Matev matanam mbain tøgoat, yaq unimanqatin matev, mokho mbain.

2:5 2:5 1 Ko 1:26-28 2:8 2:8 Met 19:19; Gal 5:14 2:9 2:9 Deut 1:17 2:10 2:10 Lev 19:37; Num 20:7-12, 24; Met 5:19 2:11 2:11 Exo 20:13-14; Lom 13:9 2:12 2:12 Gal 6:2; Zems 1:25; 1 Pita 2:16 2:13 2:13 Met 5:7; 18:32-35
2:15 2:15 1 Zion 3:17 2:18 2:18 Gal 5:6

²¹ Gê, nigi atanakha-zapa Eibleem, Mbumbukiam-qa bœi-te áv kené-ndaføyamba-ev? Ndego teqa matev matanam mokho-té genø-ndaføyamba-év, ndego ekeza yo Aezek, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo, lou-qase-te geve. ²² Qo áv qoteqeiví nqægo: Teqa unimanqatin matev neka matanam matev, kopømbá sugumu-sasaetám. Yaq matev ndøgo, gematanam, tø-unimanqatín ndøgo: Ndego Mbumbukiam, ùnime:-unimanqatín. ²³ Yaq av nqægo, Mbumbukiam-qa Manqat ndøgo, ndøpeawap, møndø-unimanqatín, qa-ein, “Eibleem Mbumbukiam, gè-unimanqatín. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndøgo, ndaføyamba-qape me:veó.” Yaq Mbumbukiam ndego zifu-zifu-qa mbo-akhá. ²⁴ Ndøgo ni áv qani-nømendim nqægo: Ezoqa Mbumbukiam-qa bœi-te, matev matanam mokho-té ginø-ndaføyamba-éz, ambá av nqægo, unimanqatin-te mbā.

²⁵ Até Leiáb-a, mambe sævam guyagam, ndugu Mbumbukiam-qa bœi-te, matev matanam mokho-té gunø-ndaføyamba-év, Izlael ezoqam-gi bœibœi-anim, khoev guzø-ein, yaq nakhoa vini-te vøkhofotaz, ndigu sasa ndøkhokhoz.

²⁶ Khatae nqova mbain tøgoat, ndøgo nanimát. Yaq até kopó, unimanqatin matev, matev matanapøteav tøgoat, ndøgo nanimát.

3

Tou-qa yaq-te

¹ Nøfuap! Zoqa Klisten bawan mokho-te, nømendim ezoqam khapé me:khòuwéz. Zapa ndøgo, zo mðzøte-zøté. Ni Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-te ndizi-waniap, ndego ni nømendim ezoqam unimé:-gevenó, áv tiuká, ezoqa nøme ndigu.

² Ni ezoqa ewaqape, zibusøtumatún. Geté gekha ezoqām ndego, manqat soqa kopo einiav tøgoat, ndego møndømu-ndaføyamba-év. Ezoqam av ngenek nge:go, até ekeza kha ate ndægó-a, kopømbaqapé, tenøzøgim.

³ Hos, tuqa nøzøgim nonqo, auli gigiap-qase, manqa-nqa-te toqombo-sokhof, yaq kopømbaqapé, tuqa kha ate ndægo soqó-nøzøgim. ⁴ Neka nqáe! Até palai khaguá-ya, oskiá ndøgo, kandambaqape ndøgo, neka khamøe kandambaqape ndøsøkuzu, ndego nøzøgim ezoqam, nøzøgim nonqo khapelavøqasé genénøzá, ma manqei ndømbøe-pøotet. ⁵ Yaq matev até kopó. Tou ndøgo, gigiap-qase khapémbá, niqa kha-te. Geté taqa matanam, kandambá tantáv. Nqáe! Wageap khapelavøqase, kopømbá, yaq leg-qape segéwagim. ⁶ Niqa tou, andé gøinám. Ndøgo gigiap khapémbá, nikeza kha-te. Geté ndøgo manqa-zapazapa vinivinimba ndøngazungazumatún. Kopoáv. Yaq kha ate ndægo, manqa-zapa sugumú-tønøemét. Yaq niqa yage ate ndægo, andé gøinam me sugumú-wageapét. Gøinam av nqægo, gøinam manqei-té qando-okhó.

⁷ Gekha søvakha gigiap lozokhāk ndigu, ndiløvuvam neka ndivisigiap neka ibøkha-te ndi-okho, ezoqa nanak zøgeagimín, vøvisizin. Ndøgo kopømbaqapé. ⁸ Geté tou ndøgo, ezoqa kopømba mbain, nanak tembogea, vøvisiz. Ndøgo manqa-zapa-ús. Kopømba mbain, toqo-khakhata. Ndøgo andé mulømula soqaqapé. Ezoqa løvøte zø-etoám.

⁹ Niqa tou, Evezøza-te neka Tat-te, ike manqat zi:manqatatún, neka ezoqam soqain-te vizi:-abumatun, ndigu Mbumbukiam ande ekeza bugug me ge:khakheinøvem. ¹⁰ Tou kopo-te, Mbumbukiam-te ike manqat ndøfakhanín neka ezoqa soqain-te abam manqat vøfakhanín. Nøfuap! Matev av nqægo, bøgó. ¹¹ Gê, kea kumbutøve kopo-te, kopømbá, ibøkha bæbæs neka ibøkha soqain sa tumu-fakhatat? Kopømba mbain. ¹² Nøfuap! Neka gê, fig tae-te, oliv nanga ndøviam? Neka waen tae-te, fig nanga ndøviam? Ndøgo ùnime:-kopømba-mbain. Yaq até kea kumbutøve-té-a, leat-us tøgoat, kopømba mbain, ibøkha bæbæs toqotakha.

Matavap loloakh-qa yaq-te, Mbumbukiam-te ndøndo-okho

¹³ Gê, zo mokho-te, matavap loloakh neka zøtezat ezoqam tígu? Tigoat, yaq nandiv nqanek matev, ezoqa ekeza yage eqeieqei neka matev eqeieqei giabiti-zømesím. Ekeza kha voat-ús neka matavap loloakh-ús. ¹⁴ Geté zoqa mbøni mokho-te, ova matev tøzøgoat neka zøkeza kha mba vozóqeivāt, yaq zo me:khambùvāp, av nqægo, zo matavap loloakh ezoqām. Av tøzøtegoat, zo zøte-khavozumít neka zoqa manqat, unimanqatín mbá. ¹⁵ Matavap loloakh av nandægo, ambā Mbumbukiam-tē qandō-okho. Ndøgo Nqova Mbomambaqape-qá mbá. Geté manqei-qape-qá matév. Nqova soqaqape-té qando-okhó. ¹⁶ Ma ova matev neka qakeza kha qeivi mba matev ndøgo, até ponqombap matev neka manqa-zapazapa vinivinimba ate ndægó-a, ndøgó.

¹⁷ Geté matavap loloakh, Mbumbukiam-te ndøndo-okho, āv qanegó nqægo: Bugukhokhof matavap eqeieqei-ús. Yaq sambi-ús neka matev aiyaiyav-te matanam-ús neka yoge eqeieqei-ús neka tanakh-matev-ús. Neka ndøgo mokho eqeieqei ndøfakhanín. Neka ndøgo ambā av nqægo, yaq-mba ndø-okhō. Neka taqa matanam, ambā av nqægo, ngusum-te eqeieqei, geté mokho-te soqain. ¹⁸ Gekha ezoqām ndigu, sambi-te tiyagat neka sambi matev ande avøe gigiap me ti:-ogeakh, ndigu matev eqeieqei vinivinimba segezø-fakhanám.

4

Ni Mbumbukiam-qá mokho-té qabizu:gu

¹ Gê, zo mokho-te nandav, manqa itumbam matev neka nøfeap matev, gekham-tē qandó-okho? Ndøgo zøkeza kha-qa poev matev-té qando-okhó, ndøgo zoqa mokho-te, matev eqeieqei namba ndønøfeap. ² Zo poev zøgó. Geté zo gigiap o matev upøgimáv. Yaq zo ezoqa pakhapakha zozø-khaneám. Zo gigiap zøte-nønguvupatún. Geté kopømba mbain tozo-upøgim. Yaq zo qaqa zogoatún neka vozō-nøfe:patun. Zo gigiap neka matev mbain tøzømbegø ndøgo: Zo Mbumbukiam-te viimáv. ³ Neka qazo-vi:matun, zo gigiap o matev upøgimáv. Zapa ndøgo, zoqa matavap eqeieqei mbá. Zo Mbumbukiam-te, ta-mba nqáneq qazøte-vi:matún, av zoqa poev gigiap-te o matev-te ndøzømbe:go.

⁴ Zo mambe ezoqam-qa zøteqeiví. Zo Mbumbukiam-te tøkebeáv. Gê, zo møzøté-zøtez? Zo manqei-qape matev-gi zifuap tozogoat, yaq zo Mbumbukiam-gí qaqa ezoqām. Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, nqanek manqei-qape matev namba, nøfu matev-qa ndego, ndego møndømø-Mbumbukiam-gé-qaqa-ezoqam-év. ⁵ Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo, “Nqova ndego, ni mokho-te gu:-utav, tege mba begó. Neka ndego ova ndømanqaté, teqa yaq-te.” Ge zø, ndozo-matavap, nqanek manqat, khokhō segē-peawap? Av taoká. ⁶ Geté Mbumbukiam ni kuku matev nøme mba nimbo-etøomít. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ezoqa ekeza iz ndi-eqawat, Mbumbukiam, gèvøzoát. Geté gekha ezoqām ndigu, ekeza iz ndivoat, Mbumbukiam kuku matev zø-etoám.”

⁷ Yaq nakémbá, zo Mbumbukiam-qá mokho-té qanu:gu. Geté nqova soqaqape, gèmbøe-khakhazám. Yaq ndego gévuáo. Segéziváz. ⁸ Zo Mbumbukiam-té qanø-khanøgím, yaq ndego zo-te vøndó-khanøgím. Zo manqa-zapazapa-us ezoqam, zo ande zenda khavim-us ndøzøgo, vøsungúz, neka matev soqøsoqa, zitá qane-wuøém. Neka zo matavap keambap ezoqam, zoqa matavap soqøsoqa, vø-ivøvém, matavap kopo vøndapem. ⁹ Zo mutøkhop ndøwaním, zoqa manqa-zapazapa zapaya. Gè:-eivám, neka osombo vøwan. Zoqa otam nandav, bè-enénd, bemø-eiv, neka zoqa khanakhanakh, bemø-mutøkhop. ¹⁰ Zøkeza kha, Evezøza-qa bugug-te, zóvoatát. Yaq ndego zo ndø-eqagím.

Ezoqa nøme, bizi-gevezøát

¹¹ Nófuap! Zo izuizu manqa ndøgevèám. Gekha ezoqām ndego, Klisten zifu-qa yaq-te, soqa manqat nde:manqate neka ndégēvēiwāt, ndego soqa manqat, Mbumbukiam-qá guguna manqat-qá yaq-té gene-manqaté neka ndégēvēwāt. Geté qo Mbumbukiam-qa guguna manqat toqo-gevea, qo ambá av nqægo, qombopaēv. Geté qo sòqo-gevewát. ¹² Guguna manqat etoam ezoqam neka manqa ovøyam megeat ezoqam kopo mba me:gó. Mbumbukiám. Ezoqam ndégo, kopømba ndego, ezoqa tekhandi:v o vóngiū. Geté qo gekha ezoqām, ezoqa nøme toqo-geveiu?

Ni bizi-khambùváp

¹³ Zo ezoqam, zo ndozo-manqate, av nqægo, “Nqægo khaiya o qasun, ni taon nøme-tē qazinø-niāv. Viav kopo siziyagāt, bisnis vizimø-gonēm, neka yaq-fia kandambaqape vizimø-qasēm.” Zo av ndøzøte-manqate, gèndoyogé. ¹⁴ Zo zøtezateáv, qasun ande gekha matev me mé:fakhān, neka zoqa yage, ande āv khanégoāt. Gèmbø-mataváp. Zoqa yage, andé khøifakhøifa me me:gó. Sège-fakhanín, neka sa vømø-navøemin. ¹⁵ Yaq nakémbá, zo āv qane-manqaté, “Evezøza poev tømbo goat neka ni viziyagāt, yaq ni matev ndøgo tizigonēm, av nqazi:-matavap.” ¹⁶ Zo zøte-khambuváp, ndozo-matavap, av nqægo, zo kopømbaqapē, sa tozo-matønumat, av ndøzømbøe-pøoat. Geté khambuvap matev av nqægo, soqain.

¹⁷ Gèmbø-mataváp. Gekha ezoqām ndego, te:-otev av nqægo, gekha matev eqeieqei ndøgo, tego, getē ndego goneāv, te-te ndego, matev av nqægo, manqa-zapa-ús.

5

Guguna manqat, gigiap kopoav ezoqam-te

¹ Yaq ndakin, no zo gigiap kopoav ezoqam nøzø-manqaté. Gèndoyogé. Zo gè-eivám neka gèzøgeæz. Zapa ndøgo, viniv kandambaqape zøgeáv. ² Zoqa gigiap kopoav, khokhó sege-lanqavét neka zoqa ndabua, khotet mba ndølogét. ³ Zogi moni neka auli gigiap fia kandakanda, nagi mba ndøvøtæmét. Taqa nagi, āv qane-ovøyám nqægo: Zo nqanek gigiap-te ezoqa nøme tøkemav ndøgo, zo manqa-zapa-ús. Taqa nagi zoqa kha andé gøinam me mé:sonqotáv. Vaev khøuwa avønín. Geté zo gigiap-qape, sà tozonø-mendeomít. ⁴ Ezoqam ndigu, khæ-te gizø-sasaetam, zo zòzømbe-khavozumám. Fia etoumáv. Nqáe! Zoqa matev nandav, andé Mbumbukiam me mbøe-akhayám. Ndigu ezoqam, khæ-te gizø-sasaetam, tiqa akhayam, Evezøza Bazaføgakh-qape-qá gea-té qanø-oé. ⁵ Zo nqanek manqei-qape-te, gawap kandambá qazøgoam, neka gekha matēv ndøgo, zo qazø-poein, zo sòzo-gonemín. Kopømba ande av bøsik toqote-okefet, atema vømø-enaq-sakha-mba-ēv, sasa qólavaō, zo zøkeza kha āv tøzøte-okéfé, zoqa zitøge khøuwa nonqo. ⁶ Zo ezoqam eqeieqei, manqa ovøyam-té qazonø-áb, vozøzitag, vøpakhaez. Geté ndigu zo-te yaq qavøiwateáv.

Matev føgøføgakh ambá qabete-fakhanám, geté ni até bizi-waniáp

⁷ Nófuap! Sozotó-kewagát, atema Evezøza betøndøqavan. Nqáe! Zo avøe ogekham ezoqam-qa matev mbomataváp. Avøe gigiap gi-ogeakhin, yaq sogó-kewagát, atema avøe gigiap mbomømboma vøkhatøkhatøamin. Ndigu møndæzøté. Qæ bètøkhæ-lanqavøém, qæ ndøgo, manqei menegim nonqo, neka qæ nøme ndøgo, avøe umivøem nonqo. Yaq sogó-kewagát. ⁸ Até zó-a, sozotó-kewagát, neka føgøføgakh ndøwaniáp. Zapa ndøgo, Evezøza-qa qavøne khøuwa, avønín.

⁹ Nófuap! Zo manqa ndøpønqóm, yaqyaq-a. Soqain ndøgo, Mbumbukiam zo manqa ovøyam-te te-ab. Nqáe! Ndego manqa ovøyam ezoqam, avønín géfakhán. ¹⁰ Nófuap! Evezøza-gi manqa vevezam ezoqam zømataváp, ndigu teqa iz-te, manqat

gimanqatam. Zo tiqá matev mbopáev. Ndigu matev fəgəfəgakh ambá giniqeivám. Geté fəgəfəgakh sekembá sege-waniapám. ¹¹ Nqáe! Ni ezoqam ndigu, fəgəfəgakh giwaniapam, khanakhanakh-us nitizæzá. Zo Zob-qa yaq-te, mözoyogém. Ndego matev fəgəfəgakh, ambá geneqeivám. Geté ndafəyambá segeyám. Neka zo mözəte-zətéz: Vaev-te ndəgo, Evezəza matev mboməmboma mbogó. Zapa ndəgo, Evezəza kuku neka tanakh kandambá.

¹² Nəfuap! Gigiap-qape nqáneek: Zo manqat tozo-manqatat, zo zenda ndə-eqəgím, Mbumbukiam-te. Neka zo yan-qa iz o manqei-qape-qa iz o gekha gigiap nəme-qa iz, ndəvəwám, zoqa manqat bazafəgakh etoam nonqo. Zoqa manqat, unimanqatin mba begó. “Ya” tozo-manqatat, yaq “ya” begó. “Mbain” tozo-manqatat, yaq “mbain” begó. Soqain ndəgo, zo Mbumbukiam, zoqa manqat zapaya, manqa ovəyam-te te-ab.

Guligulim-qa bazafəgakh-qa yaq-te

¹³ Zo mokho-te, ezoqa nəme viniv təmbogoat, ndego yà beguligulim. Neka ezoqa nəme, khanakhanakh tendap, ndego Mbumbukiam-qa iz eqawat nonqo, ouv beqaqaeám.

¹⁴ Zo mokho-te, ezoqa nəme enqoni tendap, ndego Klisten megetapak-te, manqat bekhofotáv. Yaq ndigu bətəndozáv, bembə-guligulimem, neka Evezəza-qa iz-te, oil bembə-qouzumem. ¹⁵ Yaq tiqa guliguli manqat, unimanqatin matev-us tiguligulimem, ndego enqoni ezoqam, gékhakhæv. Evezəza gembótəké, və-itān. Neka av ndego manqa-zapazapa ge:goam, Evezəza segembəé-navəém. ¹⁶ Yaq nakémbá, zoqa manqa-zapazapa, yaqyaq-a é-mozo-vəndəyám, neka yaqyaq-a vəe-guligulim. Yaq zo təne-eqeieqei-éz. Zapa ndəgo, ezoqa eqeieqei-qa guligulim, taqa bazafəgakh kandambá.

¹⁷ Ilaiza mbovatáp. Ndego ezoqam até kopó, av ni nqazi:gu. Bazafəgakh-us geguligulim, av nqəgo, Izlael manqei-te qə belanqəvəém, yaq qə lanqəvəepəteáv. Viav misiká neka ləvəyak síks, qə lanqəvəepəteav qagoam. ¹⁸ Yaq nango geguligulim, av nqəgo, qə bəlanqəvəém, yaq qə sège-lanqəvəém, neka kopəmbá, avəe gigiap nango qa-umivəem.

¹⁹ Nəfuap! Zo mokho-te, ezoqa nəme unimanqatin manqat te-ivav, nakhoa nəme-te vəwāv, zo ndego nango nakhoa eqeieqei-té qaməndo-khatowém. ²⁰ Gəmbə-mataváp: Gekha ezoqām ndego, ezoqa nəme, nango nakhoa eqeieqei-te tekható, ndego ngenek ezoqam ləvəte-té gendó-khandí:v. Yaq Mbumbukiam teqa manqa-zapazapa kopoav-qape, gembó-matavapák.

1 Pita

Pita-qa bugukhokhof pepa

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pita ndøpeawám, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme gegoam. Ti-te ndigu tenø-peawám, Klisten ezoqam, manqei vinivinimba-te gipanqanim. Ta manqei vinivinimba-te ndøgo, ndigu andé manqei vini-ak me me:yageapám.

Pita Lom taon-té gegoám, nqanek pepa gepeawam. Ta taon-te ndøgo, ezoqa kopoáv, manqa-zapazapa vinivinimba ndømatønumám, ate av-té, bugukhokhof khøuwa, ezoqa Bebilon taon-te gi:matønumam. Yaq nakémbá, Pita Lom taon-qa yaq-te, yaya me:-etá, neka Bebilon mbo-akhá (5:13).

Klisten-av ezoqam, ndigu Klisten ezoqam, ngenøgim matev kandambá gizø-etoumam. Yaq Pita nginik Klisten ezoqam, zita tøpøzu manqat zøkhofotáv, av nqægo: Ndigu tiqa unimanqatin matev, até begeawát, khanakhanakh-us. Neka Pita ndigu matavap zømbøqóá. Ndigu manqa mate bezømbø-nàvøém. Yesu ndigu møndø-khandí:z. Yaq nakémbá, ndigu bazaføgakh-us bewaniáp, oskia ndøgo, yage føgøføgakh tiqeiivat. Neka Pita ndigu Yesu-qa qavane-qa yaq-te vøe-zømesim. Klisten ezoqam taqa yaq-te timatavupat, yaq kopømbaqapé, bazaføgakh-us tiyagat.

¹ No Pitá, nqanek pepa nqæpeaomit. No Yesu Keliso-gé u-aném. No pepa zo-té qatø-peaomít, zo Mbumbukiam gevevesam, zo nandav Pontus neka Galesia neka Kapadosia neka Esia neka Bitinia manqei-te qazo-panqanim, zo nqanek manqei-qape-te ande manqei vini-ak ezoqam me ndøzøte-yage. ² Mbumbukiam, nigi Tat, zo é-møndæ-otév, neka é-vøvevesam. Ndego zo Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, āv genekház nqægo: Zo tegé ezoqam zógoát, neka Yesu Keliso-qa manqat o-mba vozotó-ndapāt neka zo teqa kouk mokho-te vøsungutāz.

No āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam-qa kuku matev neka sambi matev, zo nøme mba zømbó-khouwév.

Yage mbomambaqape, ni yan-te ndønimbo-keoge

³ Ni Mbumbukiam-qa iz, zí-eqatát, ndego nigi Evezøza Yesu Keliso-ge Mbumbukiam neka Eve. Mbumbukiam Yesu Keliso løvøte-te gekhandi:v, ndego teqa tanakh kandambaqape mokho-te, ni khandi ndakinak ni-etoám. Yaq ndakin ni te-te, tizio-taná ndøgo: Ndego ni yage miavmiav ní-etoám. ⁴ Ta khandi ndøgo, gélanqayák neka gésoqayák neka elavøqase gemø-navøemák. Nqanek khandi, Mbumbukiam yan-te, zo nonqo me:mendewé, ⁵ zo Mbumbukiam-qa bazaføgakh ndøkhakhasam, zo ndozo-unimanqatinat. Yaq vaev-te, zoqa khandi ndakinak gendøveá. ⁶ Zo khøuwa elavøqasi-te nqanek, khamasim matev vinivinimba nqazø-fakhanam, zo mbøni zøvaév. Geté zo khanakhanakh kandambá. ⁷ Khamasim matev av nqægo, tøzømbe-fakhanám ndøgo: Zo unimanqatin matev zømbé-khamasimát, eqeieqei tøpøtøgo-a. Ate av-té, gol gøinam gi:løvusumatun, pageap ndøgo, gol-te tøtøkeapet, vøkoqovøemin, uni vømē-mbomambaqape-ezin. Gol ndigu, gigiap fia kandakandá. Geté até ndigú-a, segé-nasiním. Geté zoqa unimanqatin matev, gol ùnime:løvubám. Zo føgøføgakh tozo-geageapat, yaq Yesu Keliso tendoveao, tendoqavan, zo Mbumbukiam gé-eqazó, neka iz kandambaqape neka vizap matev vøzø-etoām. ⁸ Zo Keliso ometeáv. Geté zo kuku zøgó, te-te. Até ndakín-a, zo ndego ometupáv. Geté zo sòzo-unimanqatinát, neka khanakhanakh ndøzø-āsøtøvē. Ta khanakhanakh ndøgo, kandambá. Khanakhanakh

nøme ate ndægo, ùnime:løvuám. ⁹ Zo khanakhanakh tøzøtego ndøgo: Zo mðzøte-zøtéz, zo Mbumbukiam ndøkhandí:z. Ndøgo zoqa unimanqatin-qá yaq-fiá.

¹⁰ Mbumbukiam ezoqa ande āv kené-khandí:z, taqa yaq-te nqanek, tegi manqa vevezam ezoqam, zøtezat ndape-qa ndøgoám. Gèmbowawám. Neka ndigu teqa kuku matev-qa yaq-te, zo ndakin qazondapem, é-møndo:-manqatám. ¹¹ Keliso-ge Nqova, ti mokho-te gu:goam, é-møndøzømbø-ovøyám, Keliso nqosøgeap ndøndáp, yaq vaev-te, ndego iz kandambaqape vøndāp. Yaq ndigu zøtezat-qa ndøgoám: Matev gekha khøuwa-tē qanøfakhān, neka ande āv khanéfakhān?

¹² Mbumbukiam nginik manqa vevezam ezoqam, āv gene-zømesimám nqægo: Matev ndøgo, gi-manqatam, ambá av nqægo, tiqā khøuwa-tē qanø-fakhanām. Geté ndøgo zoqá khøuwa-tē qanø-fakhanām. Matev ndøgo, taqa yaq-te qazoyogem, zo ezoqa Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam, ndego Mbumbukiam yan-te gendo-khofotav. Até enzol ezoqám-a, zøtezat nøme ndape-qa ndøgó, taqa yaq-te.

Ndaføyamba bizigú, Mbumbukiam-qa bøi-te

¹³ Zo Mbumbukiam, møndø-khandí:z. Yaq zo yage eqeieqei zomøndapém. Yaq nakémbá, zo vøkhakheinám, neka zøkeza yage, gènzøgím. Zo Mbumbukiam-qá kuku matev-te mbá qanotazá, ndøgo zo tezø-etoam, Yesu Keliso tendoveao, tendoqavan. ¹⁴ Zo Mbumbukiam-gi nakheis ndozogo neka manqa o-mba ndøzømbøe-ndape, yaq zo zøkeza kha, poev soqøsoqa-te, sa ndønqonqotøvé, av bugukhokhof qazøtegoam, zo unimanqatin manqat zøtezateav qazogoam. ¹⁵ Geté gekha matēv ndøgo, zo ndozo-matanam, zo ndaføyamba ndøgó, ate av-té, Mbumbukiam ekezan ndaføyamba-qape nde:go, ndego zo gezø-akha. ¹⁶ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Zo ndaføyamba-qape ndøgó. Zapa ndøgo, no ndaføyamba-qapé.”

¹⁷ Gèmbø-mataváp. Mbumbukiam ndego, zo Tat ndozombo-akhayam, ndego ezoqa ewaqape-qa matev ndegevewat, ndego yaq-mba okhomáv. Yaq nakémbá, zo nqanek manqei-qape-te, ande manqei vini-ak ezoqa me nqazøte-yage, zoqa yage-te, Mbumbukiam møe zombógoát.

¹⁸ Zo mðzøte-zøtéz, zo khokho matev-te qazoyagam, ndøgo zogi atanakha-zapazapa-za-te qando-fakhan, yaq zo Mbumbukiam ambá av nqægo, monī genewí, zo vøzøtē-fakhaz. Gigiap av ngi:gu, segemø-nasiním. ¹⁹ Geté ndego zo andé sip eqeieqei-qapu-qá kók genewí, ndugu soqain-qase mbain ndugu. Taqa fia kandamba tantáv. Ndøgo Keliso-qá kók. ²⁰ Manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Mbumbukiam Keliso é-møndo:-veatáv. Geté ndakin vaev khøuwa-te, ndego møndø-fakhán. Zo nonqó, ²¹ zo te mokho-te Mbumbukiam ndozo-unimanqatinat, ndego løvøte-te gekhandi:v neka iz kandambaqape vømbø-etoam. Yaq nakémbá, zo Mbumbukiam-te mbá qazonø-tazá, neka ndego ndøzø-ūnīmānqātināt.

²² Zo unimanqatin manqat o-mba qazoto-ndapem neka Mbumbukiam-qa bøi-te vozø-eqeieqei-ez, neka izu Klisten-te, poev eqeieqei nandøzøgo, yaq zo yaqyaq-a kuku matev, bèzø-vøovét. ²³ Zo nqawá qazonø-qaním. Geté zo ndakin ambá av nqægo, ezoqam-qā kók qazøteqāz, ndigu tipakhaez. Geté zo Mbumbukiam-qá khandi manqát qazøteqáz. Yaq ndøgo kopømba mbain, tønøvem. Geté oskia ndøgoát, miavmiav.

²⁴ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ezoqa ewaqape andé gagayag me me:gó.

Nakhamas-té ginø-nasiním.

Até tiqá iz akhae matév-a, kopó.

Andé gagayag nanga me mé:qatáz, vónasinim.
Unimanqatín. Gagayag gèpakhaín, neka nanga vòpomozin.
²⁵ Geté Evezøza-qa manqat, oskia ndógoát. Miavmiáv.”
Manqat nqáneq, zo Manqat Mbomambaqape gi:zømesimam.

2

Khandin mbaqambaqa-qa yaq-te

¹ Yaq nakémbá, zo manqa-zapazapa ate ndægo vø-ivøvém, khavozam matev neka Kliten matev ngusum-te sa toqotø-khaz neka ova matev neka ngenøgim manqat manqate matev. ² Kopømba ande av nakhei nqonqon ndakinak ndi:gu, tete møqæ ndøzøya, zo ifin Mbumbukiam-qa Manqat yoge-té qabezø-vití. Yaq zo nqanek tete qanimav-qape tozologat, zo zófisám, khandi vozóndapēm. ³ Zo taqa mokhov qazøte-khamasem, zo mòzoqeivím, Evezøza-qa matev mbomambaqapé.

⁴ Zo Evezøza-té qandozáv, ndego khandin nandi, khoev puanam ezoqam gisanqabem, gete Mbumbukiam geveataz. Teqa bøi-te ndøgo, nginik nandi, gigiap-qapé. ⁵ Até zó-a, zo andé khandin nandi me zøte:gó. Mbumbukiam, ekeza khoev, zó genewevét. Yaq ta khoev-te ndøgo, zo andé Mbumbukiam-gí iziz ezoqa ndaføya-ndaføya me zótégoát, neka Mbumbukiam-te, Yesu Keliso-qa mokho-te, zoqa kha ande etoam matev me vøzøté-etoumemát. Etoam matev av nqægo, Mbumbukiam, gèmbøe-khaneát.

⁶ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,
“Nqáe! No Zayon manqei-te, nandi nózáv.

Nginik nandi, gigiap-qapé. No nøkezan nøveatáz.

Yaq gekha ezoqām ndego, nginik nandi te-unimanqatintat,
ndego mivi gégoák. Miavmiáv.”

⁷ Nginik nandi, gigiap-qapé zo-te, zo ndozo-unimanqatinat. Geté tiqa yaq-te ndigu, unimanqatinteav ndigu, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,
“Nandi-qapi ndigu, khoev puanam ezoqam gisanqabem,
ndigu møndømø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.”

⁸ Neka manqat nøme, āv qane-eín nqægo,
“Nandi nginik,

ezoqa ndøkhaosumát, vø-o:atāt.”

Ezoqa ndigu tíkhaosumát, ndigu Mbumbukiam-qa manqat o-mba ndapeav ndigu. Mbumbukiam é-møndømbøe-pøovám, matev āv tabezømbe-fakhán.

⁹ Geté zo viní. Zo Mbumbukiam-qá bawán. Ndego zo ekezan ndøveatáz. Zo Kawa Kandambaqape-gí iziz ezoqám. Ndego zo ekezan nonqo me:kház. Zo tegi zógoát, neka ezoqa teqa matev mbomømboma-qa yaq-te vøe-zømesimát, ndego zo gezø-akha, zo bugukhokhof khøuwa bøvun-te qazoyagam, yaq teqa waev bæbæs-qape-te vozøfakhaz. ¹⁰ Ibugukhokhof, zo Mbumbukiam-gi ezoqam goneáv. Geté ndakin, zo tegi ezoqám. Ibugukhokhof, zo Mbumbukiam-qa tanakh matev ndapeáv. Geté ndakin, zo mòzondapēm.

Ni andé Mbumbukiam-gi pingim-ak

¹¹ Nøfuap mbomømboma! Zo nqanek manqei-qape-te, andé manqei vini-ak me zøte-yageáp. Yaq nakémbá, no nqazø-pouwe: Zo zøkeza kha, sa ndønqonqotøvé, khatae-qa poev-te, ndøgo zoqa poev eqeieqei namba ndønøfeap. ¹² Geté zo ezoqa mokho-te nandozo-yageap, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu, zo matev eqeieqei qane-yageáp. Yaq ndigu zo manqa-zapa-us ndizæza, ndigu segé-matøvemém, zoqa matev

eqeieqeí. Yaq até ndigú-a, t̄abiti-unimanqatiním, yaq Mbumbukiam-qa iz vó-eqanēm, ta khøuwa-te ndøgo, tendowav.

¹³ Zo Evezøza-gi ezoqam ndozogo, zo megetapak-qá mokho-té qanu:gú. Oskia ndøgo, kawa ezoqam kandambaqape ndego, ¹⁴ o gaman ezoqam ndigu, ndego gevevesam, ndigu yaq-fia nqosøgeap tizø-etoumat, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam, neka tiqa iziz tizø-eqatat, ndigu matev eqeieqeí ndimatanam. ¹⁵ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa poev av nqægo: Zo matev eqeieqeí mba tozogoat, yaq ndigu ezoqam, zoqa yaq-te khokho manqat ndimanqate, tiqa manqat gé:khoutáv. ¹⁶ Zo Mbumbukiam genqovotaz, zo ndømatáváp, av nqægo, “Ni nqovotønát. Yaq matev soqøsoqa sizigoát.” Av taoká. Zo ndakin Mbumbukiam-gí pingim-ák. Yaq kopømba mbaín, matev sa tozo-matønumat, av zøkeza poev ndægo. ¹⁷ Zo ezoqa ewaqape gèzøvizáp, neka Klisten zøfuap-te kuku bezøgø, neka Mbumbukiam, møe-us mbovizáp, neka gaman kawa kandambaqape vozombó-vizupát.

Nqosøgeap tizindapet, ni Keliso-qá matev zimbó-paevém

¹⁸ Zo sasae ezoqam, zo zøkeza megetapak-qá mokho-té qanu:gú. Gèzøvizáp. Ambá ti-mba ndigu, ezoqa mbomømboma, zo matev eqeieqeí ndizø-matanam, geté até ndigú-a, sasanqa ndigu. ¹⁹ Gekha ezoqam ndego, Mbumbukiam-qa matev ndembopaev, yaq ta zapaya ndøgo, ngenøgim matev tendap, yaq ndego ta nqosøgeap ndøgo sa te-eqatat, Mbumbukiam khanakhanákh te-te. ²⁰ Geté zo matev soqøsoqa tozogoat, yaq ta zapaya ndøgo, yaq-fia nqosøgeap tozondapem, yaq ge zó ndozo-matavap, Mbumbukiam kopømbá, khanakhanákh zo-te? Av taoká. Geté ndego zo-te, khanakhanakh ndøgo tømboqoát, zo matev eqeieqeí tozogoat, yaq ta zapaya ndøgo nqosøgeap tozo-upøgimat. ²¹ Zo Mbumbukiam ndøgo tezømbe-akhá. Zapa ndøgo, até Kelisó-a, zo nonqo, nqosøgeap ndøndáp. Ndego zo gè:zømás, zo tømboe-paevem-a. ²² Ndego manqa-zapa goneáv, neka teqa tou-te meakha manqat fakhaneáv. ²³ Ndigu gingenøitat, yaq ndego ngenøgim manqat qavøiwateáv, neka nqosøgeap gimbo-etømem, yaq ndego utøve manqat einiáv. Geté ndego ekeza kha, Mbumbukiam-qá zenda-té genøvé. Zapa ndøgo, ndego møndæ-otév, Mbumbukiam manqa ovøyam ezoqam eqeieqeí. ²⁴ Niqa manqa-zapazapa, Keliso ekezan, tae mutui-té genøndáp, vø-evøzam. Ndego tenegoám ndøgo: Ni manqa-zapazapa matanam-te, andé løvøte ezoqam me zí:goát, neka matev eqeieqeí-té qabiziyagé. Zo teqa nqamav mokho-té qazonø-eqeieqeí-éz. ²⁵ Zo bugukhokhof, andé sip me zøtegoám. Zò-ewáz. Geté ndakin zøkeza sip keoge ezoqam-té qazonø-veséz, ndego zoqa yage, eqeieqeí ndembo-keoge.

3

Yage eqeieqeí-qa yaq-te, yaq anganeam-a, yaq sævam

¹ Zo sakheis, zøkeza angana-qá mokho-té qanu:gú. Yaq zogi angana, ndigu Mbumbukiam-qa manqat unimanqatinteav ndigu, zoqa matev tiqeviat, yaq ndigu Keliso-té gindúqambúz, oskia ndøgo, zo manqat manqatemav tozogoat. ² Zapa ndøgo, ndigu av giníqeivát nqægo: Zoqa matev eqeieqeí neka zoqa yage vizap-ús. ³ Zo ambá av nqægo, zøkeza kha mumat mbā zotó-khakheinumāt, kopømba ande av izum toqote-løvønøvem o gigiap fia kandakanda neka ndabua eqeieqeí voqó-uzām. ⁴ Geté zoqa bugug keoge eqeieqeí, zoqá mokho-té qabetu:gú. Ta bugug keoge eqeieqeí ndøgo, navupav ndøgo, nqáne: Zo matev aiyaiyav-té qanøgø. Sasanqa-te ndømatànám. Mbumbukiam, bugug keoge eqeieqeí nqáneq qambøe-khaneát. ⁵ Gèmbo-mataváp. Até ndigú-a, sakheis, bugukhokhof giyagam, ndigu Mbumbukiam-gi gigoam neka te-te vo:tabam, tiqa bugug

keoge, āv tønegoám, neka ndigu ekeza angana-qa mokho-te vøugoam. ⁶ Sævam nømu, matev av nqægo gumatanam, Sælá. Ngunuk Eibleem-qa manqat, o-mba mo:ndapám, neka kawa vømbō-akhaemam. Zo tugí nakhei mbasí, zo matev eqeieqei tozo-matønumat neka utøve-qa yaq-te møe mbain vozógoāt.

⁷ Até zo anganá-ya, zo sakheis namba ndøzøte-yageap, zo matev eqeieqei zømatanám. Zapa ndógo, zo møzøte-zøté, sakheis-qa bazaføgakh andé mbain, av angana-qa bazaføgakh ndægo. Zo gèzøvizáp. Até ndigú-a, zo namba khandi søzøtumú-ndapém, Mbumbukiam tezø-etoam. Soqain ndøgo, zogi sakheis, matev soqøsoqa tozozø-matønumat, yaq ta matev mokho-te, zoqa guliguli matev, tøzømbø-khaz.

Matev eqeieqei matanam zapaya, viniv matev tøqa-fakhanumat

⁸ No ndakin, zo ezoqa ewaqapé suzumbu-manqaté. Zo ate ndøzøte-go, zo nqova kopo neka mbøni fokeam kopo bezømbegó. Zo Klisten bawan mokho-te, kuku bezøgó, yaqyaq-a, neka tanakh bezøgo. Neka zo zøkeza iz, ndø-eqàwát.

⁹ Ezoqa matev soqøsoqa tezøgoat o ngenøgim manqat tezø-manqatat, yaq zo mbo-qavøinám. Geté gèmbø-guligulimém. Mbumbukiam matev eqeieqei bembo-matanám. Zapa ndógo, ndego zo nqánek gezømbè-akhá. Yaq ndego até zó-a, matev eqeieqei zømatanám. ¹⁰ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Gekha ezoqām ndego,

yage khoui-qa tegoat neka khøuwa eqeieqei zømete-qa vøgoāt,
teqa tou manqat soqøsoqa manqate, bè-iváv
neka khavozam manqat, bemanqaté.

¹¹ Ndego manqa-zapa zitá geabetewuá neka matev eqeieqei bēmatanam.

Ndego bazaføgakh be-asáz,

ezoqa nøme namba, sambí-té geabeyagé.

¹² Zapa ndógo, ezoqa ndaføya-ndaføya, Evezøza bøi zømbové,
neka tiqa guligulim ndézøyoḡē.

Geté ndego zitá gene-wuøezá, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam.”

¹³ Gē, zo ezoqa ndøngenøzotat, zo bazaføgakh tozo-asazet, matev eqeieqei mba tozo-goat? ¹⁴ Geté até ndøgó-a, zoqa matev eqeieqei matanam zapaya, ezoqa soqaqape-te ti-ab, nqosøgeap vozøndapēm, zo khanakhanakh mbá qanegó. Zo ezoqa møe zøḡó, neka ndøfofðgeáp. ¹⁵ Geté zoqa mbøni-te, Keliso mba mbovizáp, ndego zoge Evezøza. Gekha khøuwā ndøgo, ezoqa zoqa vintøzat matev-qa yaq-te Yesu-te, manqa qæf yoge-qa tigoat, yaq zo é-mozoto-khakheinamát. Zo sozozø-qavøiú. ¹⁶ Aiyaiyav-té qanøzø-ovøyám neka vizap-ús. Neka zoqa mbøni-te, matavap eqeieqei mba bezømbu:ḡú. Zo Keliso mokho-te, yage eqeieqei tozondapet, yaq ezoqam ndigu, zoqa yaq-te manqat soqøsoqa ndimanqate neka ndingenøzoat, ndigu mivi ndøndapemát. ¹⁷ Mbumbukiam tømbopoe, qoqa matev eqeieqei zapaya, nqosøgeap toqondap, ndøgo kopømbá. Geté soqain ndøgo, manqa-zapa matanam zapaya, nqosøgeap toqondap.

¹⁸ Até Kelisó-a, nqosøgeap ndøndáp, vønanim. Kopo me:naním, niqa manqa-zapazapa vø-evøzam. Ngenek ezoqam eqeieqei-qape, nqanek matev, ni manqa-zapazapa-us ezoqam nonqo ndømatanám, neka zo Mbumbukiam-te, nakhoa vøzø-mboqoa. Khatae-te ndøgo, gèlaém. Geté Nqova Mbomambaqape-qa mokho-te, nqawa gèkhandí:v. ¹⁹ Yaq te mokho-te ndego, Keliso até nqová-ya, ndigu løvøte manqei-te, ande ndimbula mokho-te ndu:gu, manqat vømē-zømesim. ²⁰ Ezoqa ndigu, Noa-qa khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat ndapeav qagoam. Mbumbukiam møndøzømbø-kewagám, Noa khagua-qape ge:khakheinumat. Geté ndigu teqa manqat gèsanqawém. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqam khapémhá, ate gi:goam, eit mbá, khagua-qape mokho-te gi-oz, vøkhandi:z. Yaq ibøkha

ndigu ngiæzoateáv. ²¹ Até zó-a, zo ibøkha iz qazondapem, ibøkhá qazøte-khandí:z. Ta matev ndøgo, ambá av nqægo, khavim sunguzam nonqō. Geté gekha ezoqām ndego, ibøkha iz tendap, ndego Mbumbukiam-te manqa mbusa, āv genévé nqægo: Ndego Mbumbukiam-qa bōi-te eqeieqei yage-qa ndøgó. Zo ndøgo tōzøte-khandí:z, Yesu Keliso lōvøte-te gendo-khandi:v. ²² Yaq ndego yan-té genøqavíg, Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te vømōqom, neka enzol ezoqam ate ndi:gu neka nqova megetapak neka nqova bazaføgakh-us ndezømbo-kawaevat.

4

Yage ndakinak, Yesu mokho-te

¹ Keliso ekeza kha-te gepotonam, yaq até zó-a, zo āv tōne-matøvemém, av ndego ge:matøvem. Potonam matev tōzøfakhan, sozó-eqatát. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, Keliso zapaya, kha-te tepotonam, ndego manqa-zapa, zitá genewuá. ² Ndego nqanek manqei-qape-te zua teyagat, ndego ekeza kha-qa poev sekemba gembó-pavaták. Geté Mbumbukiam-qa poev mba mbópavát.

³ Zo bugukhokhof, khøuwa kandambá, āv tōzøte-yagám, av ezoqa ndi:gu, Mbumbukiam zøtezateav ndigu, ndezømbe-khaneat. Zo mambe si zøwagám, neka kha-qa poev matev vozombō-pavam, neka lou loge kandakanda-te, matev soqøsoqa vinivinimba vozōgoam, neka ibøkha soqa izam si, vøzøwagam, neka tae khøuwiap o mbumbuk vizap matev soqaqape si, vøzøwagam.

⁴ Yaq ndakin, zo ndigu ezoqam, nqova zozøndáf, zo ti-te qazøte-qataz neka ti namba khokhombap vøzø-ivøvem, ndigu ande bøsik me, manqa-zapa-te sa ndibusit. Yaq ndigu ta zapaya ndøgo, zo tiqa matev qazo-ivøvem, ngenøgim manqat zømanqaté. ⁵ Geté yaq ndigu manqa ovøyam ezoqam-qa megemege-té gemówán. Ndego khakheitáp. Ezoqa ewaqape tiqa matev-qa yaq-te gezømbé-sinøzám, gekha ezoqām ndigu, gipakhaetat o zua ngiyage.

⁶ Yaq nakémbá, Manqat Mbomambaqape até ndigú-a, ndakin gipakhaez, vøyogem. Gipakhaez, ndigu manqa-zapa-qa yaq-fla, ekeza kha-té ginømbo-yogém. Geté nqova-te, ndigu zua ndøkhandi:zát, ate av-té, Mbumbukiam nde:khandi:vát.

Matev ndøgo, Mbumbukiam gini-etoam, tizi-matønumat, ni eqeieqei bizimbo-keogé

⁷ Gigiap ate nqægo, taqa vaev, avønín gemøfakhán. Yaq nakémbá, zo matavap loloakh bezøgó, neka zøkeza kha, gènøzøgím. Yaq matev-qase, zoqa guligulim-te, gezømbó-khazák. ⁸ Matev kandambaqape ndøgo, matev nøme ate ndægo qaløvuam, nqáneq: Zo yaqyaq-a, kuku bezøgó. Bèzø-vøovét. Zapa ndøgo, kuku matev, manqa-zapazapa kopoáv segégutáv.

⁹ Neka yaqyaq-a, khoev sège-manqaté. Bezømbo-qàsí:v.

¹⁰ Zo ezoqa kopokopo ate ndøzøte:go, Mbumbukiam matev vinivinimba gezø-etoumat, tozo-matønumat, zo ezoqa nøme zozømbé-tøkeát. Av tōzøtegoat ndægo, yaq zo ta matev-qa keoge ezoqam eqeieqei, zógoát, Mbumbukiam gezø-etoumat. ¹¹ Mbumbukiam ezoqam matev gembo-etoam, manqat temanqatat, ndego nqanek manqat, Mbumbukiam-qa Manqat bemanqaté. Ezoqa nøme, tøkeam matev ndegeawat, ndego ezoqa bazaføgakh-us bezøtøkeé, ta bazaføgakh mokho-te ndøgo, Mbumbukiam gembo-etoam. Yaq ndøgo, ta matev mokho-te ate ndægo, Mbumbukiam-qa iz be-egawát, Yesu Keliso mokho-te. Teqa iz kandambá tantáv neka bazaføgakh ate ndægo, teqá. Miavmiáv.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Ta zapaya ndøgo toqote-potonam, Kliten ezoqam ndoqogo

¹² Nøfuap mbomømboma! Zo matev føgakh-qape nqazo-qeivi, ndøgo zoqa unimanqatin ndækhamasimit, zo nqova bezøndáf. Zo ndømatáváp, av nqægo, matev vini zøfakhān. ¹³ Geté zo khanakhanakh mba bezø-asøtvé. Zapa ndøgo, zo āv tøzøte-potonumít, av Keliso ge:potonumat. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, teqa bazaføgakh neka iz akhae tøndovea, ndego tendoqavan, zo khanakhanakh nøme mba zømbó-asøtáv. ¹⁴ Zo khanakhanakh mbá qanegó, zo ezoqa ta zapaya ndøgo tingenøzotat, zo Keliso-gi ezoqam ndozogo. Zapa ndøgo, nqanek matev, āv qane-unimanqatinát nqægo: Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, nandégó zo-te, ndego Nqova iz akhae-us neka bazaføgakh-us.

¹⁵ Geté zo møkho-te, ezoqa nqosøgeap tendap, ndøgo ta zapaya ndøgo betègõ, ndego ezoqa pakhapakha ndezø-khaneam o gigiap nde-aqonam o ezoqam-qa matev-te, kesov ndesokhosam. ¹⁶ Geté gekha ezoqām ndego, Klisten ezoqam tepotonumit, ndego mivi bègõ. Geté ndego Mbumbukiam-qá iz be-eqawát.

¹⁷ Khøuwa iz møndøndáp. Mbumbukiam-qa manqa ovøyam, avønín géngáz. Tegi ezoqam-té qanóngáz. Mbumbukiam-qa manqa ovøyam ni-te tøngaz, ni tegi ezoqam nqazigu, yaq gè, ti-te ndigu áv khanégoāt, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape o-mba ndapeav ndigu? Ti-te ndigu unimé:-soqá. ¹⁸ Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo, “Ezoqam ndaføyamba-qape-te føgakh tøgoat, te:khandi:v, yaq gè, ndigu ande gekham me zømbé-fakhān, ndigu Mbumbukiam ndisanqawe neka manqa-zapazapa sa ndimatanam? Ti-te ndigu unimé:-soqá.”

¹⁹ Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndigu, ndipotonam, av Mbumbukiam-qa poev ndægo, ndigu ekeza khatae, teqá zenda-te ndégo tiabenø-veém, ndigu gekhakheinøvem. Ndegó unimanqatin ezoqám. Ndegó matev āv genégó, av manqa mbusa ge:ve. Yaq ndigu ezoqam, matev eqeieqei matanam-te até be-apét.

5

Guguna manqat, megetapak-te neka ezoqa ndakinak-te neka ezoqa ewaqape-te

¹ No ndakin zo Klisten megetapak-té qatø-manqaté. Até nó-a, no Klisten megeat ezoqám. Keliso nqosøgeap gepotom, no nøkeza bøí qateqeív, neka até nó-a, nqæpõtønām, Keliso zapaya. Neka até nó-a, matev qaniqanimav sizimú-ndapém, ta khøuwa-te ndøgo, Keliso-qa bazaføgakh neka iz akhae tøndovea, ndego tendoqavan. Yaq nakémbá, no zo megetapak, nqazø-pouwe: ² Nandiv Klisten ezoqam, Mbumbukiam kopømba ande av sip ndi:gu, zoqa zenda-te ge-ab, zo eqeieqei zøkeogé. Zo khanakhanakh-us zøkeogé, ambá av nqægo, gezømbó-qasi:vāt. Zo nqanek sasae, moni-qa mba mè:gõ. Geté zo poev ùni bezømbegó, nqanek sasae-te. ³ Zo ndigu ndøtokhònāz, Mbumbukiam zoqa zenda-te ge-ab. Geté zo matev eqeieqei ndømatanám. Yaq nandiv, zo ande sip me ndozozømbe-keoge, kopømbá, zoqa matev gembó-paevém. ⁴ Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ndego sip keoge ezoqam kandambaqape tendoveao, zo yaq-fia neka iz kandakanda zó-upøgím. Ta yaq-fia ndøgo, gemø-lanqayák. Ndøgo miavmiáv.

⁵ Zó-a, ezoqa ndakinak, zo megetapak-qá mokho-té qanu:gu.

Neka zo ezoqa ewaqape, yaqyaq-a me:khambùváp. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Ezoqa ndi:khambuvap,

Mbumbukiam gèsanqazá.

Geté ti-te ndigu, ekeza kha ndivoat,

ndego kuku mbogó.”

⁶ Yaq nakémbá. Zo me:khambùváp. Mbumbukiam-qá zenda bazaføgakh mokho-té qanu:gu. Yaq khøuwa eqeieqei tømøndap, ndego zo ndø-eqazó.

⁷ Zoqa fofogeap ate nandægo, Mbumbukiam-qa zenda-té qanøveém. Zapa ndógo, ndego zo gèzø-keogé.

⁸ Gò:feazoát, neka gò:keogé. Zapa ndógo, zoge qaqa ezoqam, ndego nqova soqaqape, andé layon khobos-qape me me:-okhó, neka ndego ezoqa ngiæzoat-qa ndøvawé. ⁹ Zoqa unimanqatin-te, bazaføgakh-us ndøwaniáp, neka gèmbøe-khakhazám, ndego. Zo mðzøte-zøté, até Klisten ezoqa nømé-a, nqanek manqei-qape-te ate nqægo, āv tini-potonumít, av zo ndøzøte-potonumit. ¹⁰ Mbumbukiam, ndego kuku kandamba ndømbogo, ndego zo gezø-akha, miavmiav Keliso Yesu namba teqa waev-te tozoyagat, zo ndakin khøuwa elavøqasi-te ndozo-potonumit, ndego zo ndøkhaheinøvé, vozó-eqeieqei-ēz, neka bazaføgakh vøzø-etoām. Yaq zo føgøføgakh zówaniapát. Yaq zo ndòzoto-gevetømém, neka zó-o:azák. ¹¹ Bazaføgakh ate ndægo, Mbumbukiam-qa ndøgoát. Miavmiáv.

Amén. Nqanek manqat unimanqatin.

Vaev manqat

¹² No nqanek pepa khapelavøqase, Sailés namba niti-peaumavún. No møtenøtén, ngenek unimanqatin Klisten ezoqám. No zo nqanek pepa mokho-te, andé gaga khaneam-qa nøzøgoám. Neka no zo āv qatezømás nqægo: Ndøgo unimanqatin. Mbumbukiam kuku zo-te. Ta kuku matev-te ndøgo, føgøføgakh até vøwaniáp.

¹³ Nginik Klisten bawan ezoqam, nqanek Babilon taon mokho-te ngiyage, Mbumbukiam zo namba sa gumu-veataz, khaiya mboma manqat ndøkhotaváv, zo-te. Neka até Mák-a, ndego kopømba ande av noge yo nde:go, khaiya mboma manqat ngèkhøfõtāvāv. ¹⁴ Tozo-møvabat, zenda kaka vø-itiamát neka vøngenøndamat. Kuku matev-ús.

Sambi ndøgoát, zo namba, ate ndøzøte:go, zo Keliso-qa mokho-te ndozotu:gu.

2 Pita

Pita-qa pepa qambo-menas

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pita gèmbò-menás, Klisten ezoqam ndígu tezø-peawám, ndigu manqei vinivinimba-te giyageapam.

Nqanek pepa mokho-te, Pita ndigu āv gezømbe-peawám nqægo: Ndigu yà beto-feazoát. Zapa ndógo, khavozam nømendim ezoqam kopoáv, Klisten ezoqam tubam-qa zøgó. Nginik khavozam nømendim ezoqam, matev soqøsoqa, mbomømboma mbo-akhayám. Neka ndigu ezoqa, āv gini-zømesím nqægo: Yesu nqawa gendó-qavanák. Yaq Pita ndigu Klisten ezoqam, guguna manqat zøkhofótáv, av nqægo: Ndigu Yesu mokho-te, føgøføgakh bewaniáp neka unimanqatin manqat, bazaføgakh-us bēgeawat.

¹ No Saemon Pitá, nqanek pepa nqæpeaomit. No Yesu Keliso-gé sasae ezoqám neka tegé u-aném. No zo-té qatø-peaomít, zo unimanqatin matev mbomambaqape kopo qa-zondapem, av ni qatindapem. Nqanek unimanqatin matev, nigi khandi etoam ezoqam neka Mbumbukiam Yesu Keliso-qa matev eqeieqei-qape mokho-té qazindapém.

² No āv qate-guligulím nqægo: Zo Mbumbukiam neka Yesu, nigi Evezøza, qazøte-zøtez, zo kuku matev neka sambí matev nøme mba zømbó-khouwév.

Ni Mbumbukiam gevevendam, ni bazaføgakh bizi-asøzú, Klisten matev-te

³ Teqa bazaføgakh kandambaqape-qa mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-te qandowav, Yesu ni ate ndægo, yage nonqo neka Mbumbukiam-qa poev gone nonqo, sègenimbu-etoám. Zapa ndógo, ni mizi:nøtén ndego, ni teqa iz kandambaqape neka matev eqeieqei-qa mokho-te ginindu-akha. ⁴ Neka ta mokho-te ndøgo, ndego ni manqa mbusa ni-aumám. Manqa mbusa qaniqanimáv neka kandakandá. Ndego tenegó ndógo: Zo manqei-qape-qa ngi:wat matev-te zøté-khokhóz, ndøgo ezoqam-qa poev matev soqøsoqa-te ndøndo-fakhate neka ezoqa ndøngiæzoat. Neka zo matev, āv tabezømbe:gó, av ekeza matev ndægo.

⁵ Yaq nakémbá, zo bazaføgakh ndø-asøzú neka zoqa unimanqatin matev-te, matev eqeieqei matanam mo:veém. Yaq zoqa matev eqeieqei matanam-te, nøtenat eqeieqei mo:veém. ⁶ Neka nøtenat eqeieqei-te, kha nøzøgim matev eqeieqei mo:veém. Neka kha eqeieqei nøzøgim matev-te, føgøføgakh waniap matev mo:veém. Neka føgøføgakh waniap matev-te, Mbumbukiam-qa poev matev paev mo:veém. ⁷ Neka Mbumbukiam-qa poev matev paev-te, Klisten zøfuap-te kuku matev mo:veém. Neka Klisten zøfuap-te kuku matev-te, ezoqa ewaqape-te kuku matev mo:veém. ⁸ Zo nqanek matev vinivinimba oskia tozogoat, neka ndøgo zoqa mokho-te vøkhouwewtēt, yaq zoqa zøtezat, nigi Evezøza Yesu Keliso-qa yaq-te, ambá av nqægo, khokhō segegō, geté mokho mbófakhán. ⁹ Geté gekha ezoqám ndego, nqanek matev vinivinimba goneav tøgoat, ndego mokho qeiviáv. Ndego andé bøi waev mbain ezoqám, neka ndego manqa mate møndømbøe-navøém, av nqægo, Mbumbukiam bugukhokhof manqa-zapazapa-te gesungutav.

¹⁰ Nøfuap! Yaq nakémbá, zoqa Klisten matev-te, bazaføgakh nøme mba mo:-asazét, ndøgo Mbumbukiam gezøndo-akha neka vøveataz. Zo nqanek matev vinivinimba tozogoat, av qazømbe-manqatavun, zo unimanqatin-te, zó-o:azák. ¹¹ Yaq Mbumbukiam zo mboqog zømbó-mboqozó. Kandambá, tezømbo-mboqozo. Yaq zo kopømbaqapé, nigi Evezøza neka Khandi Etoam Ezoqam, Yesu Keliso, teqa megeat matev-te, zomó-óz, ma miavmiav ndo:kawaevat.

¹² Zo nqanek matev vinivinimba-qa yaq-te, møzøte-zøté, neka zo unimanqatin manqat-te, føgøføgakh zowaniáp, zo qazondapem. Geté no zo oskia nøzø-manqaté.

Soqáin ndøgo, manqa mate tözømbø-navøem. ¹³ No nqæmatavap, no zo matavap oskia tæzø-mboqogimat, no nqanek manqei-qape-te, ande palai khoev mokho-te nqatu:-yage, ndøgo eqeieqei. ¹⁴ No møtenøtén, no nqanek palai khoev avønín nø-iváv, vøe-naním. Nigi Evezøza, Yesu Keliso, no āv tenømbe-veáz. ¹⁵ Yaq nakémbá, no bazaføgakh no-asazét. No tæqavan, zo nqanek manqat oskia mbomataváp.

Ni Mbumbukiam-qa Manqat, føgøføgakh bizimbo-geawát

¹⁶ Ni zo qeizø-manqatam, nigi Evezøza Yesu Keliso bazaføgakh-us tendoqavan, ni ambá av nqægo, zo emanqa-emanqa nizø-gigimām, ndøgo ezoqam-qa matavap-te qando-fakhatam. Av taoká. Ni teqa bazaføgakh-qape, nikeza bói qatiqeiwím. ¹⁷ Ni møigøám, te namba, Mbumbukiam, nigi Tat, gembovizam neka iz kandambaqape vømbø-etoam. Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam Eqeiwat-Qape-te, manqat āv qande-fakhán nqægo, “Ngenek nogé Yó. No poev kandambá te-te.” ¹⁸ Ni Yesu namba, ta olol-te qeitogoam, ma Mbumbukiam ge:goam, ni nqanek manqat, yan-te qandovis, nikeza geá qatiyogém.

¹⁹ Yaq nakémbá, ni Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat, nøme mba nito-unimanqatinát. Até zó-a, zo tiqa manqat, eqeieqei ndøyogé. Zapa ndøgo, tiqa manqat, bøivun manqei-te, andé waev me me:khaév, atema vømópavē, ta khøuwa-te ndøgo, Keliso tendoqavan, neka zoqa mbøni-te, ande pave ndukuam me vözømbé-sanqatāv. ²⁰ Geté zo vøezøtéz. Gekha manqāt ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, teqa manqat mokho-te gipeaumam, ndigu ambá av nqægo, ekeza matavap-te mbā ginø-peaumām. Av taoká. ²¹ Ta manqat ate ndægo, ambá av nqægo, tiqa poev-tē qando-fakhanām. Geté Mbumbukiam-gé Nqova Mbomambaqape ndønøzøgimám, yaq ndigu ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimam.

2

Khokho nømendim ezoqam-qa yaq-te, ndigu ezoqa nøme ndingiezoat

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Izlael bawan mokho-te, khavozam manqa vevezam ezoqam ndøgoám. Yaq até zo mokho-té-a, khokho nømendim ezoqam ndøfakház, neka khonoam-te manqat vini vøndapāv. Geté manqat av nqægo, ezoqa géngiæzó. Nginik nømendim ezoqam, até tigi Evezøzá-ya, gó:naumát, ndego genqovotaz. Geté ta mokho-te ndøgo, ndigu ekeza kha géngiú. Nakhamas-té ginø-soqoéz. ² Ndigu mambe møqæ. Yaq ezoqa kopoáv, ekeza kha Klisten ezoqam ndi:vewe, tiqa matev mbópavát. Yaq ta zapaya ndøgo, ezoqa unimanqatin nakhoa géngenøitát. ³ Nginik khokho nømendim ezoqam, moni møqæ. Ndigu tiqa khavozam manqat mokho-te, ekeza matavap-te mba ndøndo-fakhate, zogi moni upøgim-qa ndøgoát. Geté Mbumbukiam, nupøkhan mba, é-møndæpøoa. Ndego ti-te yaq-fia ndøtá. Ndego géqaqavaták. Geté géngiæzó.

⁴ Até enzol ezoqám-a, ndigu Mbumbukiam-qa manqat giqavotøvem, ndego ambá av nqægo, sègezøtāk. Geté ndego gøinam manqei-té genø-nqagevém. Yaq ndøgo auli sén gini-møpøsáp. Bøivun-té. Neka manqa ovøyam khøuwa-qa mo:keogé.

⁵ Até ndigu ezoqám-a, nupøkhan mba giyagam, ndigu Mbumbukiam gisanqawam, ndigu sa takeáv, av gi:yagam, geté ndego khøuwat-qape ndonqonqotáv, ti-te. Yaq ezoqa eit-mba ndøkhandí:z. Noa-za mba ndøkhandí:z, ndego ezoqa gezø-akha, Mbumbukiam-te tiqambuz neka matev eqeieqei-te vøyagāt.

⁶ Até Sodom neka Gomolá-ya, ta taon kandakanda menas, Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa-qa yaq-fia ndøtá, vøsonqotav, vøpakhak, ezoqam namba. Ndego tene-matanám ndøgo: Ezoqa gé:zømás, gekha ezoqám ndigu, ndisanqawe, matev āv tözømbé-fakhán. ⁷ Lot-za mba ndøkhandí:z. Zapa ndøgo, ndego ezoqam eqeieqei. Ndego mbøni mbonqosøgeapám, ndigu Mbumbukiam-qa manqat ginqagimam, neka mambe

si vøzøwagam. ⁸ Ngenek ezoqam eqeieqei, khøuwa kopoav ti mokho-te geyagam, tiqa matev soqøsoqa vøqeivam-a, vø-ewagam, ndego andé enqoni me mbøevitam.

⁹ Nqanek matev vinivinimba, ni āv qani-nømendim nqægo: Mbumbukiam ndego kopømbaqapé. Ezoqa ndaføya-ndaføya, ndipotonam, segé-khandí:z. Geté manqa-zapa-us ezoqam, ndego yaq-fia zøtaév. Ndego manqa ovøyam khøuwa kandambaqape nonqo zøgeawát. ¹⁰ Ezoqam ndigu, ekeza kha-qa poev soqøsoqa vinivinimba ndimbopaev neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev ndisanqawe, ndego yaq-fia nøme mba zømbótá.

Nginik khokho nømendim ezoqam, sapí neka ekeza kha mba ndø-eqawát. Ndigu até nqova iz kandakanda-té-a, møe mbaín, geté sège-ngenøzotatún. ¹¹ Geté até enzol ezoqám-a, oskiá ndøgo, tiqa bazaføgakh, ndigu khokho nømendim ezoqam-qa bazaføgakh uni ndæløvui, ndigu nqova vinivinimba-qa iziz ngenøgimáv, Evezøza-qa bugug-te. ¹² Nginik khokho nømendim ezoqam, andé søvakha gigiap me me:gó, søvakha gigiap ndigu, leg-te khøuwag nqazifeam, nqazi-zitøge. Ndigu mokho ndàpeáv. Ngenøgim manqat khokhó sege-manqatatún. Nginik ande søvakha gigiap khobokhobos me, gésoqoéz. ¹³ Ndigu ezoqa nøme, soqaqape-te ndi-abam, ndigu yaq-fia soqaqape āv tiníndapém. Khøuwa ate ndægo nqa-okho, ndigu lou loge si zøwág. Tiqa poev sa ndøgo. Até ndøgóa, zo namba lou gi:logatun, ndigu matev soqøsoqa neka khavozam manqat zø-okhoatún. Ndigu zoqa Klisten bawan mokho-te, andé khavim me me:gít.

¹⁴ Tiqa bøi, mambe møqæ sakheis-qa mba me:vawé. Tiqa manqa-zapazapa, sègezø-okhó. Neka ezoqa nøme ndigu, Klisten matev-te bazaføgakh mbain ndigu, ndigu manqa-zapa-te ituzá-qa ndøgó. Tiqa qovet matev, vaev mbaín. Mbumbukiam géngiæzó, ndigu. ¹⁵ Ndigu matev eqeieqei, møndø-ivøvem, neka ande leg-te me vøe-ewaz. Ndigu Balam-qa me:qeivím, ndego Beol-ge yo. Até ndegóa, manqa-zapa matanam mokho-te, moni qaqasam-qa mbogoám. ¹⁶ Geté Mbumbukiam gèmboponqóm, teqa manqa-zapa matanam zapaya. Tege donki, ezoqa manqat mbo-eín, ndego manqa vevezam ezoqam vøtokav. Zapa ndøgo, teqa matev mokho mbaín.

¹⁷ Nginik khokho nømendim ezoqam, andé kea kumbutap ibøkha-yav me me:gó. Neka ndigu andé khaiya ozoz me me:gó, khamøe tøkhamba, ndoqo-matavap, qæ ndølanqā, geté qæ mbaín. Mbumbukiam manqei møndøzømbø-mendeó. Ta manqei-qa bøivun, kandamba tantáv. ¹⁸ Ndigu manqat kandakanda, sège-manqaté. Geté ndøgo mokho mbaín. Ezoqa nøme ndigu, ndakin mba gikhokhoz, manqa-zapa matanam-te, av ezoqa nøme gi:goatun, ndigu nginik kha-qa poev soqøsoqa-te neka mambe matev-té ginø-ituzá. ¹⁹ Nginik khokho nømendim ezoqam, ezoqa manqa mbusa āv gizømbe-aumatún nqægo: Tiqa nømendim manqat, génqovotáz. Geté ndigu ekezan, tokøzát. Manqa-zapa ndønønøsám. Yaq ndøgo géngiæzó. Zapa ndøgo, gekha matēv ndøgo, ezoqa ndønøzøiwat, ndøgo génønøtám.

²⁰ Gekha ezoqám ndigu, nigí Evezøza neka Khandi Etoam Ezoqam Yesu Keliso gi:zøtez, neka manqei-qape matev vø-ivøvem, ndøgo ezoqa ndøngiæzoat, yaq vaev nqawa manqa-zapa-te tivesez, vøgutāz, yaq ti-te ndigu unimé:-soqá. Taqa soqain ndømølvú, av bugukhokhof qægoam, ndigu unimanqatinteav qagoam. ²¹ Ndigu nakhoa eqeieqei amba zøtezateav tøgonin, ndøgo ambá kopømbá ti-te. Geté ndakin ti-te ndigu, unimé:-soqá. Zapa ndøgo, nakhoa eqeieqei møndæzøtéz. Geté zitá gini-wuøém, neka Mbumbukiam-qa guguna manqat, ezoqa ndigu gi:zømesimam, vø-ivøvem. ²² Tiqa matev até kopó, av manqat nøme, nqazi-manqate. “Gaço qometa tuqoza, nangó gunølogín,” neka “Bøsik ibøkha-te tukhakuam, nango møndø-vesezin, qoq-pakha-te vømø-khakuamin.”

3

Keliso nqawa tendoqavan

¹ Nøfuap mbomømboma! No ndakin zo-te pepa qatøndo-peaumam, gènø-menás. Nqanek pepa menas mokho-te, no zo manqa matev eim-qa nøzøgoám. Zoqa matavap, ndaføyamba-qape zøgoát, ² neka zo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat bezømbē-vesezu, av bugukhokhof gi:manqatam, neka guguna manqat ndøgo, nigi Evezøza neka Khandi Etoam Ezoqam, tegi u-anim mokho-te, gizø-etoam.

³ Bugukhokhof nqáne: Zo vøezøtéz. Vaev khøuwa-te, ezoqa nøme ndøfakház. Ndigu ekeza poev matev soqøsoqa mba mbópavát. Neka zo otøota mé:zæbát. ⁴ Ndigu āv giní-manqatát nqægo, “Gê, ndego manqa mbusa geve, nqawa tendoqavan, gekham-tê gego? Nigi atanakha-za, gimbøe-kewagam, møndømu-pakhaéz. Geté matev ate nqægo, manqei-qape-te nqago, sège-okhó. Yaq manqei-qape ande vøengaz-a, yaq ndakin, matev-qase enendateáv.” ⁵ Mbumbukiam manqei-qape neka yan, nupøkhan mba, ekeza manqat ge:khakheinam, ndigu gèqavotám. Neka ndigu unimanqatinteáv, av nqægo, manqei-qape ibøkha-tê qando-fakhān; Mbumbukiam ibøkha gene-khakheinām, ⁶ yaq atē ibøkha gene-ngiū, khøuwat-qape qafakhan. ⁷ Mbumbukiam yan neka manqei-qape, ndakin até ta manqat kopó genegeawát. Av tené-geatát, atema manqa ovøyam khøuwa kandambaqape-te, gøinam vøengiū, neka ndigu vøngiæzō, ndigu ndisanqawe.

⁸ Nøfuap mbomømboma! Zo nqanek manqat bezømbø-nàvøém: Evezøza-qa bøi-te, khøuwa kopo andé viav wan taosen me:gó, neka viav wan taosen, andé khøuwa kopo me:gó. ⁹ Evezøza ambá av nqægo, yakha mbovaēv, ekeza manqa mbusa-qa yaq-te, nqawa tendoqavan, av ezoqa nøme ndi:matavap. Geté ndego zo me:gó. Ndego poeveáv, ezoqa kopo tesoquev. Geté ezoqa ewaqape, te-té giabenø-qambúz.

Mbumbukiam yan ndakinak neka manqei-qape ndakinak tekhakheinam

¹⁰ Geté Evezøza-qa Khøuwa, nakhamas-té qanøgeáv. Andé aqonam ezoqám. Yaq yan sogó-navøém. Ndand tatas-qape-ús. Yaq gigiap vinivinimba, khaiya ova nqo:go, gøinám qané-lonqotám. Yaq manqei-qape neka gigiap ate nqægo, manqei-qape-te nqago, vønnavøém. ¹¹ Zo qazøte-zøtez, Mbumbukiam gigiap ate nqægo, av nqægo tengiu, yaq ge zô ndozo-matavap, zo ndakin ande áv khazøté-yagāt? Zoqa yageap, ndaføyambá neka mbomambá sa begó, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, ¹² zo nqanek Mbumbukiam-qa khøuwa ndøzømbøe-keoge. Av tøzøte-yagat, yaq ta khøuwa kopømbá, nakhamas-té qanøfakhán, ta khøuwa ndøgo, yan tølönqotam, vønnavøém, neka gigiap ate ndægo, yan-te nqo:go, kopømba ande av ndavand ndi:gu, vø-menegim. ¹³ Geté ni yan ndakinak neka manqei-qape ndakinak zimbøe-keogé, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve. Ta manqei-te ndøgo, matev equeiepei mba ndøgoát.

Ni Keliso nqazimbøe-keoge, matev equeiepei bizigu

¹⁴ Nøfuap mbomømboma! Yaq nakémbá, zo nqanek matev ndøzømbøe-keoge, tøfakhanam, zo bazaføgakh ndø-asáz: Zo ndaføyambá segegó neka manqa-zapa-yáv segeyagé neka Mbumbukiam namba, sambí bezøgó. ¹⁵ Zøté-matøvemēm! Nigi Evezøza khøuwa ndeføløsumit, ndego tenegó ndøgo: Ezoqa khandi mé:ndapém. Nigi Klisten nøfu mbomambaqape, Pol, ndego Mbumbukiam matavap loloakh gembo-etoam, taqa yaq-te, āv tezømbø-peawám. ¹⁶ Teqa pepa-te ate ndægo, Pol taqa yaq-te ge:peaumam, ndego manqat kopo me:peawám. Manqat nøme, ta pepa-te ndøgo, andé føgakhín. Yaq

3:2 3:2 Zud 17 **3:3** 3:3 1 Tim 4:1; Zud 18 **3:4** 3:4 Met 24:48 **3:5** 3:5 Gen 1:6-9 **3:6** 3:6 Gen 7:11; 2 Pita 2:5
3:8 3:8 Psa 90:4 **3:9** 3:9 Hab 2:3; 1 Tim 2:4 **3:10** 3:10 Luk 12:39; 1 Tes 5:2; Met 24:29, 35 **3:13** 3:13 Isa 65:17;
66:22; Veve 21:1, 27 **3:15** 3:15 Lom 2:4

ezoqa nõme, ndigu Klisten matev-qa yaq-te mokho ndapeav ndigu neka tiqa unimanqatin matev fõgakh mbain ndõgo, ndigu teqa manqat nõme, mokho soqain segemboqambuanemin. Ndigu até Mbumbukiam-qa Manqat nõme-té-a, matev av tinigoatun. Ndigu gésoqoéz, ta zapaya.

¹⁷ Geté zo, nõfuap mbomõmboma, zo ndakin é-mõzõtezõtéz. Yaq nakémbá, zo gò:feazoát. Soqain ndõgo, ndigu ezoqam, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat paeveav ndigu, zo soqain-te ti-itub, yaq zo ndakin bazafõgakh ndozo-waniap, vozó-o:áz.

¹⁸ Yesu Keliso, nigi Evezõza neka Khandi Etoam Ezoqam, ndego kuku kandambá, zo-te. Yaq zo teqa kuku matev mokho-te neka zoqa zõtezat-te, teqa yaq-te, sà tõne-fisumít.

Teqa iz bèto-egawát, ndakin nekā miavmiav.

Amén. Nqanek manqat unimanqatin!

1 Zion

Zion-qa bugukhokhof pepa

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa Zion ndøpeawám, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme gegoam. Ti-te ndígu tenø-peawám, Klisten ezoqam, Esia manqei-te giyageapam. Ta khøuwa-te ndøgo, Zion nqanek pepa gepeawam neka taqa zita-te, pepa menas nøme vøpeawam, ndego é-møndø-lawaqape-év. Nqanek pepa misika-te, ndego ekeza iz veeáv. Geté zøtezat ezoqam, āv giniqeiívím nqægo: Ta pepa misika-qa peawam matev, até kopó, av peawam matev ndægo, Yesu-qa emanqat mokho-te ndøgo, Zion gepeawam. Ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Ta manqat ate qægoam, Zion ndøpeawám. Neka ndego até Manqat Qandoveveám-a, vøpeawam.

Zion nqanek pepa misika gepeawam, ndego Efesus taon-té geyagám. Ta taon-te ndøgo, ndego Klisten bawan ezoqam-gé megeat ezoqa nøme ndøgoám. Manqat nøme, Zion Klisten ezoqam-te gepeawam, ponqom manqát. Geté ndego aiyaiyav manqat-us ndøpeawám. Zapa ndøgo, ndego kuku kandambá ti-te, neka ndigu ‘nogi nakheis’ vøzø-akhaemam. Zion āv gene-ewág nqægo: Ezoqa nøme, khavozam manqat ndøvøndazát. Ndigu āv gini-manqatát nqægo: Yesu, Mbumbukiam-ge Yo, ndego ambá av nqægo, ùnime:-ezoqam-év. Neka manqat nøme gimanqatat, nqáne: Ezoqam-qa kha soqaqapé. Yaq ni bizi-sanqawé. Neka ezoqa ambá av nqægo, Yesū gini-khandi:z, geté mokho manqat qateqat betaqagó, yaq ndøgo, toqoté-khandi:q. Geté Zion ndigu Klisten ezoqam, āv gezømbe-ovøyám nqægo: Manqat av nqægo, khavozam manqát neka ndøgo mokho mbaín.

Yesu Keliso, ndego Khandi Manqát

¹ Ni zo manqat nqeiizø-peomit, ndøgo oskia ndøgoám, ibugukhokhof, atema ndakin. Ni møyogém, neka nikeza bøí qati-kewagám. Ni møyqeiívím, neka nikeza zendá qati-geagimám. Khandi Manqat niti-manqaté. ² Nqanek Khandi, mändoveá. Ni møyqeiívím neka ezoqam-te, ni-unimanqatinát. Ni zo khandi miavmiav niti-zømesimít, ndøgo Eve namba qægoam, yaq ni-te vøfakhan. ³ Ni qeiqeiívím neka vøyogem, até zó-a, ni ndøgo teizømbe-manqaté. Yaq zo ni namba zítøkuatát, neka ni Tat neka Yo namba, Yesu Keliso, bizi:-tøkuat. ⁴ Ni nqanek manqat tøti-peomit ndøgo: Ni ate nqazi:gu, khanakhanakh, tåbinimbi-tøtvøyám.

Niqa matev, mbomambá sa begó

⁵ Manqat ndøgo, Yesu Keliso-te qeiqeiívím, neka zo nqati-zømesim, nqáne: Mbumbukiam, ndego wáev neka te mokho-te ndego, bøyivun-qase mbaín. ⁶ Yaq nakémbá, tizi-manqatat, av nqægo, te namba nqazi-yage, gete ni bøyivun-te neka manqa-zapa-te zua zigū, ni zĩ:khavozám neka unimanqatin-te yageáv. ⁷ Geté ni waev-te tizi-okhoat, av ndego ekezan, waev-te nde:yage, yaq ni yaqyaq-a, sizimú-tøkuatát. Yaq Yesu-qa kouk, ndego Mbumbukiam-ge Yo, niqa manqa-zapazapa ate ndægo, ginísungúz.

⁸ Tizi-manqatat, av nqægo, ni manqa-zapazapa mbaín, ni nikeza kha, zĩmbøe-khavozám neka unimanqatin manqat mbaín, ni mokho-te. ⁹ Geté niqa manqa-zapazapa Mbumbukiam-te tizi-vøndæmem, yaq ndego matev egeieqei, av bugukhokhof ge:-ein, ndømatanám. Ndego niqa soqa matev, segembøé-navøém, neka manqa-zapazapa ate ndægo vønísungúz. ¹⁰ Tizi-manqatat, av nqægo, ni manqa-zapazapa gonemāv, ni Mbumbukiam, khavozam ezoqam zivewé neka ni mokho-te, teqa manqat mbaín.

2

Yesu nigí tǝke ezoqám

¹ Nogi nakheis! No zo nqanek manqat tǝzǝmbe-peaomít ndǝgo: Zo andé manqa-zapazapa vǝzǝtǝgoāt. Geté ezoqa manqa-zapa tego, ni ezoqa nginígú. Ndego ni zapaya, Tat manqat mbomanqaté, ndinimbǝ-vígím. Ngenek ezoqam, Yesu Kelisó, ndego ezoqam ndafǝyamba-qape. ² Keliso niqa manqa-zapazapa, ekeza kha-té genǝndáp, vǝ-evǝzam. Geté niqá manqa-zapazapa mbá mbá, geté até manqei-qape ezoqam ate ndigu-qá manqa-zapazapá-ya.

Gekha ezoqám ndigu, Mbumbukiam ndi:zǝtezat, ndigu teqá matev bembopǝev

³ Av khazí:nǝtǝn, av nqǝgo, ni Mbumbukiam mǝzi:nǝtǝn? Av qazí:nǝtǝn nqǝgo, ni teqa manqat o-mba tizimbǝe-ndapat. ⁴ Ezoqa te-ein, av nqǝgo, “No Mbumbukiam mǝtenǝtǝn,” gete ndego Mbumbukiam-qa Manqat paveav tǝgoat, ndego khavozam ezoqám neka te mokho-te, unimanqatin manqat mbaín. ⁵ Gekha ezoqám ndego, teqa manqat o-mba ndo:ndape, te mokho-te ndǝugu, Mbumbukiam-qa kuku matev, mǝndǝmu-khouwév. Yaq ta mokho-te ndǝgo, ni āv qazi:nǝtǝn nqǝgo: Ni te mokho-té qazu:gú. ⁶ Ezoqa te-ein, av nqǝgo, “No Mbumbukiam-qā mokho-té qatu:yagē,” ndego āv teabete-yagé, av Yesu ge:yagam.

Kuku matev-qa yaq-te

⁷ Nǝfuap mbomǝmboma! No ambá av nqǝgo, zo guguna manqat ndakinak nǝzǝ-peaomít. Av taoká. Nqanek guguna manqat, awenegé, ate av-té, zo oskia qazǝmbe-goam. Nqanek awenege guguna manqat, zo bugukhokhof mǝzo-ewagám. Nupǝkhán mbá. ⁸ Geté unimanqatin. No zo guguna manqat ndakinak nǝzǝ-peaomít. Yesu mokho-te, neka até zo mokho-té-a, ni āv qazi:qeiví nqǝgo: Nqanek guguna manqat, unimanqatin. Zapa ndǝgo, bǝivun ndakin, genavǝemtét neka unimanqatin waev ndǝkháev.

⁹ Ezoqa te-ein, av nqǝgo, “No waev-tǝ qǝgǝ,” gete ndego Klisten ezoqa nǝme ndesanqawe, ndego bǝivun-te zua ndǝgǝ. ¹⁰ Geté ndego ezoqam, ndego Klisten ezoqa nǝme-te kuku ndǝmbogo, ndego waev-té geyagé. Yaq ndego gébǝiavák. ¹¹ Geté ndego ezoqam, ndego Klisten ezoqa nǝme ndesanqawe, ndego bǝivun-té gegó neka bǝivun-té ge-okhó. Ndego otevatéav, ande āv kenǝma. Zapa ndǝgo, bǝivun teqa bǝi, mǝndǝgutáv.

¹² No zo-té qatǝ-peaomít, nakheis. Zapa ndǝgo, Yesu Keliso zapaya, Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, mǝndǝmbǝe-navǝém.

¹³ Neka no zo evǝndipakha angana-té qatǝ-peaomít. Zapa ndǝgo, zo ndego mǝzǝte-zǝtǝz, ndego oskia gegoam, ande qandengaz, atema ndakin*.

Neka no zo ezoqa ndakinak-té qatǝ-peaomít. Zapa ndǝgo, zo ndego soqaqape, mǝzo-tǝmbuinám.

¹⁴ No zo nakheis qazǝ-peawam, zapa ndǝgo: Zo Tat mǝzǝte-zǝtǝz.

Neka no zo evǝndipakha angana qazǝ-peawam, zapa ndǝgo: Zo ndego mǝzǝte-zǝtǝz, ndego oskia gegoam, ande qandengaz, atema ndakin.

Neka no zo ezoqa ndakinak qazǝ-peawam, zapa ndǝgo: Zo bazafǝgakh-ús. Mbumbukiam-qa Manqat, ndǝugú, zo mokho-te. Neka zo ndego soqaqape, mǝzo-tǝmbuinám.

Manqei-qape matev neka gigiap manqei-qape-te nqago, poev binígú

¹⁵ Zo manqei-qape-te poev bezǝgǝ, neka matev ate ndǝgo, manqei-qape-te nqago. Gekha ezoqám ndego, manqei-qape-te poev ndǝmbogo, te mokho-te poev mbaín, Tat-te. ¹⁶ Zapa ndǝgo, manqei-qape-qa matev, kopǝmba ande av kha-qa poev soqǝsoqa, neka

2:1 2:1 Iblu 7:25-26; 9:24 **2:2** 2:2 Zion 1:29; Kol 1:20; 1 Zion 4:10 **2:5** 2:5-6 Zion 14:21, 23 **2:7** 2:7 Zion 13:34; 2 Zion 5-6 **2:8** 2:8 Lom 13:12; Zion 1:9 **2:9** 2:9 1 Zion 4:20 **2:10** 2:10 Lom 14:13 **2:11** 2:11 Zion 12:35

* **2:13** 2:13 Ndego oskia gegoam, ande qandengaz, atema ndakin, Keliso me:manqaté. **2:15** 2:15 Lom 8:7 **2:16** 2:16 Lom 13:14

gekha gigiap o matev b̄oi toqoteqeiv taqapoe, neka khambuvap matev qoqa gigiap-qa yaq-te, ta matev ate ndægo, ambá av nqægo, Tat-tē qando-fakhatē. Geté ndøgo manqei-qape-qá matév. ¹⁷ Nqanek manqei-qape, taqa poev soqøsoqa namba, ndømø-navøém. Geté ezoqam ndego, Mbumbukiam-qa poev ndembopaev, ndego oskia ndøgoát.

Keliso-gi qaqa ezoqam-qa yaq-te

¹⁸ Nogi nakheis. Khøuwa vaev avønín. Zo m̀ozoyogém, av nqægo, Keliso-ge qaqa ezoqam ndøgeáv.† Geté até ndakín-a, Keliso-gi qaqa ezoqam kandambá, m̀ondø-fakház. Yaq taqa yaq-te ndøgo, ni m̀izi:nøtén, vaev khøuwa avønín. ¹⁹ Nginik ezoqam, ní namba zi:goám. Yaq ndigu ni gènøuván. Ndigu nigí ezoqám mbá. Ndigu amba nigí ezoqam tigonín, ndigu ambá oskia ndøgonín, ni namba. Geté ndigu ni m̀ondø-nøuván. Yaq ta mokho-te ndøgo, ni m̀izi:nøtén, ndigu ezoqam ate ndi:gu, nigí ezoqám mbá.

²⁰ Geté zo viní. Zapa ndøgo, Keliso, ndego ezoqam ndaføyamba-qape, zo Nqova Mbomambaqape zø-etoám. Andé oil me zømbo-qóuz. Yaq ta zapaya ndøgo, zo ate ndøzøte:go, unimanqatin manqat, m̀øzøte-zøtéz. ²¹ No nqanek pepa nqazø-peaomit, zapa ambá av nqægo, zo unimanqatin manqat zøtezøtezāk. Geté zapa ndøgo: Zo m̀øzøte-zøtéz. Neka zo m̀øzøte-zøtéz, khavozam manqat ate ndægo, unimanqatin-te fakhanumáv.

²² Yaq gē, khavozam ezoqam, gekha ezoqám? Ezoqam ndégo, ndo:nawam, av nqægo, Yesu ndego Mesayā mbā. Ezoqam av nge:go, ndego Keliso-gé qaqa ezoqám. Ndego Eveqa yaq-te ndō:nāwām-a, Yo-qa yaq-te ndō:nāwām. ²³ Gekha ezoqám ndego, Yo-qa yaq-te ndo:nawam, ndego até Eve ndøsanqawé. Geté ezoqa ndego, ezoqam-qa b̄oi-te Yo nde-unimanqatinat, ndego até Evé-a, ndekhatíwí.

²⁴ Mbumbukiam-qa Manqat, zo qazoyogem, zo ande qazøte-unimanqatinim, até vøgeawát. Zo oskia tozo-geatat, yaq zo Yo mokho-te neka Tat mokho-te, ate zóyagát.

²⁵ Manqa mbusa, Yesu ginive, nqánék: Khandi miavmiáv.

²⁶ No nqanek manqat nqazø-manqate, zapa ndøgo: Ezoqa nandígú. Ndigu zo tubam-qa ndøgó. ²⁷ Geté Nqova Mbomambaqape, zo qazondafem, ndego Keliso zo ande oil me gezømbo-qouz, ndego zo mokho-té gunu:yagé. Yaq nakémbá, zo nømendim ezoqa nøme bezøgō. Zapa ndøgo, matev ate ndægo, ndégo tene-zømesím. Teqa nømendim matev, unimanqatín. Khavozám mbá. Yaq nakémbá, Keliso-qa mokho-te, até vøugú, ate av-té, Nqova Mbomambaqape ge:zømesimam.

Mbumbukiam-gi nakheis-qa matev, ande āv khané:gō

²⁸ Unimanqatín, nogi nakheis. Zo Keliso-qa mokho-te, até vøugú. Yaq ndego tendoveao, ni kha føgakh-mbá qazígoát, neka teqa megemege-te, mívi mbaín, sizígoát, ta khøuwa-te ndøgo, tendoqavan. ²⁹ Zo m̀øzøte-zøtéz, Mbumbukiam, ndego eqeieqei-qapé. Yaq zo vøezøtéz, gekha ezoqám ndego, matev eqeieqei ndematanam, ndego Mbumbukiam mokho-té genøqán.

3

¹ Zøtéqeivím? Tat, kuku khàpe mbøe-khouwév ni-te. Teqa kuku matev mokho-te, Mbumbukiam ni ekeza nakheis mi:næná. Yaq ndøgo unimanqatín. Ni uni tegé nakheis-ín. Geté manqei-qape ezoqam, ndigu zøtezateáv. Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam mè:zøtezāk. ² Nøfuap mbomømboma! Ni ndakin m̀izi-Mbumbukiam-gí-nakheis-én. Megemege-te ndo:go, ni ande āv khazígoát, taqa yaq-te ndøgo, Mbumbukiam ni-te vevezupøteáv. Zuá. Geté ndøgo tizi:nøtenát: Keliso tendoveao, tendoqavan, yaq ni āv tizí:goát, av ekezan nde:go. Zapa ndøgo, ni zí-ometám, ndego ande āv kenēgo. ³ Yaq

2:17 2:17 Met 7:21 **2:18** 2:18 Met 24:5, 24; 2 Zion 7 † **2:18** 2:18 Keliso-ge qaqa ezoqam ndégo, Antikrais ndimbo-akhayam **2:19** 2:19 Kel 20:30 **2:20** 2:20 1 Ko 2:15; 2 Ko 1:21; 2 Zion 2 **2:22** 2:22 1 Zion 4:3; 2 Zion 7
2:23 2:23 Zion 5:23; 1 Zion 4:15; 5:1 **2:27** 2:27 Zion 16:13 **2:29** 2:29 1 Zion 3:10 **3:1** 3:1 Zion 1:12-13; 16:3
3:2 3:2 2 Ko 3:18

nakémbá, gekha ezoqām ndego, Keliso-te ndo:tawe, tendoqavan, ndego matev eqeieqei-té geabeyagé, ate av-té, Keliso matev eqeieqei-te nde:yage.

⁴ Gekha ezoqām ndigu, manqa-zapa ndigu, ndigu Mbumbukiam-qá khafeap ndømøkuiám. Zapa ndógo, manqa-zapa matanam matev, ndógo Mbumbukiam-qá khafeap møkuiam matév. ⁵ Zo mǝzǝte-zǝtéz, Yesu ndógo tenegeavún: Ndego niqa manqa-zapazapa, géndáp. Neka te mokho-te ndego, manqa-zapazapa mbaín. ⁶ Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, Yesu-qa mokho-te ndu:yage, ndego manqa-zapazapa matanam-te, sekemba géyagéák. Geté gekha ezoqām ndego, manqa-zapa matanam-te sekemba ndeyage, ndego Keliso-qa yaq-te, mokho ndapeáv neka mè:-otevák ndego.

⁷ Nogi nakheis. Zo ezoqa betúbám. Ezoqa ndego matev eqeieqei ndematanam, ndego ndaføyamba-qapé. Ate av-té, Keliso ndaføyamba-qape nde:go. ⁸ Geté ezoqam ndego, manqa-zapa matanam-te sekemba ndeyage, ndego nqova soqaqape-gé. Zapa ndógo, ande qandengaz, atema ndakin, ndego nqova soqaqape, manqa-zapazapa oskia ndømatanam. Geté Mbumbukiam-ge Yo, ndógo tenegeavún: Ndego nqova soqaqape-qa matev, tèabete-ngiú. ⁹ Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam mokho-te geqan, ndego manqa-zapa matanam-te sekemba géyagéák. Zapa ndógo, Mbumbukiam-qá yage matev mu:gú, te mokho-te. Yaq ndego kopømba mbaín, manqa-zapa matanam-te sa tema. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam mokho-té genøqán. ¹⁰ Ezoqam ndigu, Mbumbukiam-gi nakheis ndigu, neka ezoqam ndigu, nqova soqaqape-gi nakheis ndigu, ni āv qazí-matøvemém nqægo: Gekha ezoqām ndego, matev eqeieqei gonemav ndego, ndego Mbumbukiam-gé mbá; até ndegó-a, ndego Klisten ezoqa nøme-te kuku mbain ndego.

Ni kuku binigú, yaqyaq-a

¹¹ Manqat ndógo, ibugukhokhof mba qazoyogem, Keliso ande qazǝte-unimanqatinim, nqáneq: Ni kuku binigú, yaqyaq-a. ¹² Ni kopømba ande av Kein nde:go, bizígú. Ndego nqova soqaqape-ge ndøgoám, neka ekeza eveqase pakhapakha vømbø-khana. Gekha zapá, gelavao? Zapa ndógo, ekeza matev soqáin. Geté eveqase-qa matev, eqeieqei. ¹³ Nøfuap! Yaq nakémbá, zo nqova bezøndáf, manqei-qape ezoqam zo ndisanqaza. ¹⁴ Ni mizi:nótén: Ni lǝvǝte mizi-lǝvuím. Ni ndakin khandi-té qazigú. Zapa ndógo, ni Klisten nøfuap-te, kuku nigú. Geté gekha ezoqām ndego, kuku mbain ndego, ndego lǝvǝte-te zua mu:gú. ¹⁵ Gekha ezoqām ndego, Klisten zifuap ndesanqaza, ndego ezoqa pakhapakha khaneam ezoqám. Neka zo mǝzǝte-zǝtéz, ezoqa pakhapakha khaneam ezoqam, khandi miavmiav mbaín, te mokho-te.

¹⁶ Yesu ni nonqo, ekeza kha ndønqonqotáv. Ta mokho-te ndógo, ni mizi:nótén, kuku matev eqeieqei, av nqægo. Yaq até ní-a, nigí Klisten nøfuand tøke nonqo, nikeza kha bizí-nqonqotav. ¹⁷ Ezoqa gigiap kopoav tømbogoat, yaq ndego Klisten zifu te-omet, ndego gigiap-qa ndepotonam, yaq ndego te-te tøkemav tøgoat, gé, Mbumbukiam-qa kuku matev, te mokho-te tógo? Av taoká.

¹⁸ Nogi nakheis! Niqa kuku matev, ambá av nqægo, manqat mba begō. Geté ndógo unimanqatin kuku matev begó. Matev matanam nambá. ¹⁹ Av tizigoat ndægo, yaq ni zí:nótén, ni unimanqatin manqat-té qaziyagé. Yaq ni kopømbaqapé, Mbumbukiam-qa bøi-te, kha føgakh-mbá qazí-waniapát. ²⁰ Niqa mbøni, ni ezoqa soqøsoqa tænæmbat, yaq ni mizi:nótén, Mbumbukiam niqa mbøni møndølvú, neka ndego matev ate ndægo, møndæ-otév. Yaq nakémbá, ni mbøni vaev mbaín.

²¹ Nøfuap mbomømboma! Niqa mbøni, ni ezoqa soqøsoqa nænaeav tøgoat, yaq ni Mbumbukiam-qa megemege-te, kopømbaqapé, kha føgakh-mbá qazígoát. ²² Yaq gekhām

ndøgo, ni Mbumbukiam tizimbo-vi:mat, ndego segení-etoumát. Zapa ndøgo, ni teqa manqat, o-mba zimbøe-ndapé neka matev ndøgo tizi-matanám, ndego ndømbopoev. ²³ Teqa manqat, ni gini-løvua, nqánek: Ni tege Yo, Yesu Keliso, yà bizi-unimanqatinát, neka yaqyaq-a, kuku binigú, ate av-té, ibugukhokhof manqat ginimbi-løvua. ²⁴ Ezoqa ndego Mbumbukiam-qa Manqat o-mba ndembøe-ndape, av ni manqat ginimbi-løvua, ndego Mbumbukiam-qá mokho-té gunu:gú, neka Mbumbukiam, teqá mokho-té gunu:gú. Mbumbukiam ni mokho-te ngu:gu, ni ndøgo tizi:nøtén, ndego ni tege Nqova gini-etoam.

4

Av khazi:nøtén, nqova ndego, Mbumbukiam-gē?

¹ Nøfuap mbomømboma! Zo ezoqa ewaqape ndø-unimanqatinát, ndigu ndimanqate, av nqægo, tiqa manqat Mbumbukiam-gē Nqova Mbomambaqape-tē qando-fakhatē. Geté zo ndigu nqova, gè:khamasím. Yaq zo tøzøté-zøtéz ndøgo, ndego nqova, Mbumbukiam-tē gepøtendēwav-a. Zapa ndøgo, khavozam Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam kopoáv, nqanek manqei-qape-te gipanqanim. ² Zo Mbumbukiam-ge Nqova, āv qazøté-matøvemém nqægo: Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-qa bøi-te nde-unimanqatinat, av nqægo, Yesu Keliso ndego manqei-qape-te gegeavun, vø-ezoqam-ev, nqova ndego, ndembogo, Mbumbukiam-té gendowáv. ³ Geté gekha ezoqām ndego, Yesu-qa yaq-te ndo:nawam, ndego Mbumbukiam-ge Nqova mbain. Geté ngenek nqova, Keliso-gé qaqa ezoqam-gé nqová. Zo mðzoyogém, tege nqova soqaqape, ndøndowáv. Yaq ndakin mðndø-geavún, nqanek manqei-qape-te.

⁴ Geté zo, nogi nakheis, zo Mbumbukiam-gí. Neka zo ndigu khavozam ezoqam, mðzotømbuzú. Zapa ndøgo, nqova ndego, zo mokho-te nandu:gu, teqa bazaføgakh mðndø-løvuaám, ndego manqei-qape-ge nqova-qa bazaføgakh. ⁵ Nginik khavozam ezoqam, manqei-qape-gí. Ndigu manqei-qape manqat mba me:manqaté. Yaq manqei-qape ezoqam, tiqa manqat, gèyogé. ⁶ Geté ni Mbumbukiam-gí. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam nde-otevat, ndego niqa manqat ndeyøgé. Geté gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-gē mbā, ndego niqa manqat yogeapáv. Yaq ni ndøgo, tizi:nøtén, gekha nqovā ndego, unimanqatin manqat ndemanqate, neka gekha nqovā ndego, khavozam manqat ndēmānqatē.

Kuku matev, Mbumbukiam-té qando-okhó

⁷ Nøfuap mbomømboma. Ni kuku binigú, yaqyaq-a. Zapa ndøgo, kuku matev, Mbumbukiam-té qando-okhó. Gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego Mbumbukiam mokho-té genøqán, neka ndego Mbumbukiam mðndæ-otév. ⁸ Ezoqa ndego kuku mbain ndego, ndego Mbumbukiam otevatéav. Zapa ndøgo, Mbumbukiam, ndego kuku. ⁹ Mbumbukiam teqa kuku matev ni-te, āv gininømánd nqægo: Ndego tege Yo kopo ndokhofotáv, nqanek manqei-qape-te, yaq ni te mokho-te khandi miavmiav tabizí-ndapem-a. ¹⁰ Matev ambá av nqægo, ni Mbumbukiam-te kuku nigoām. Geté kuku, Mbumbukiam mbogoám, ni-te, neka tege Yo kopo niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo vøndø-khofotav. Unimanqatin kuku matev nqánek.

¹¹ Nøfuap mbomømboma! Mbumbukiam ni-te kuku av qambøegoam, yaq até ní-a, ni kuku binigú, yaqyaq-a. ¹² Ezoqa kopo, Mbumbukiam ometeáv. Geté ni kuku tønigoat, yaqyaq-a, yaq Mbumbukiam ni mokho-té gunu:gú neka teqa kuku matev, sasae mðndømukhóu, ni-te.

¹³ Av khazí:nòtēn, av nqægo, ni Mbumbukiam-qā mokho-tē qazu:gū, neka ndego niqā mokho-tē gunu:gū? Ni ndógo tizí:nòtén: Ndego ni ekeza Nqova ni-etoám. ¹⁴ Neka ni āv qatiqevím nqægo neka ezoqa āv qati-zømesím nqægo: Mbumbukiam ekeza Yo kopo, manqei-qape ezoqam-qa khandi:zat nonqo ndokhofotáv. ¹⁵ Gekha ezoqām ndego, ezoqam-qa bøi-te nde-unimanqatinat, av nqægo, “Yesu ndego Mbumbukiam-gē Yō,” Mbumbukiam ndû:gú, te mokho-te, neka ndego ezoqam, Mbumbukiam-qa mokho-te ndû:gú. ¹⁶ Neka nøme nqáneek: Ni mizi:nòtén neka mizi-unimanqatiním. Mbumbukiam, kukú ni-te.

Mbumbukiam, ndego kukú. Gekha ezoqām ndego, kuku matev-te ndeyage, ndego Mbumbukiam-qá mokho-té gunu:yagé neka Mbumbukiam teqá mokho-té gunu:yagé. ¹⁷ Av tizi:yagat, yaq Mbumbukiam-qa kuku matev, sasae møndømukhóu ni-te. Yaq ni manqa ovøyam khøuwa kandambaqape-te, kha føgakh-mbá sizígoát. Møe mbáin. Zapa ndógo, ni nqanek manqei-qape-te, āv qazi:yagé, av Keliso ge:yagam. ¹⁸ Kuku matev mokho-te, møe mbáin. Geté kuku matev ndógo, qamu-khouwevin, ndógo møe matev, gèngeatumatún. Zapa ndógo, møe matev ndógo, yaq-fia ndape-qá yaq-té qanegó. Gekha ezoqām ndego, yaq-fia ndape-qa yaq-te møe sekemba ndego, te mokho-te, Mbumbukiam-qa kuku matev, sasae khouiáv.

¹⁹ Ni kuku nqanigu, zapa ndógo. Bugukhokhof kuku, Mbumbukiam ndøgó, ni-te. ²⁰ Gekha ezoqām ndego, te-ein, av nqægo, “No kukū Mbumbukiam-te”, getē ndego Klisten zifu gesanqāwē, ndego khavozam ezoqám. Zapa ndógo, ndego Klisten zifu-te kuku mbáin tegoat, ndego bøi nde-omete, yaq gē, ndego Mbumbukiam-te, kuku āv khambøégoát, ndego ometupav ndógo? ²¹ Keliso ni manqat, āv ginimbi-løvuá nqægo: Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-te kuku ndømbogo, ndego até Klisten zifu-té-a, kuku bembogó.

5

Manqei-qape-qa matev soqøsoqa, āv khazí:-tømbuatāt

¹ Gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, av nqægo, Yesu ndego Mesayā, ndego Mbumbukiam mokho-té genøqán. Neka gekha ezoqām ndego, eve-te kuku ndømbogo, ndego até nakheis-té-a, kuku mbogó. ² Av khazí:nòtēn, av nqægo, ni Mbumbukiam-gi nakheis-te, kuku nqanígū? Ni ndógo tizí:nòtén, ni Mbumbukiam-te kuku tønigoat neka teqa manqat o-mbā tizimbøe-ndapat. ³ Ni Mbumbukiam-te kuku tønigoat, yaq ni teqa manqat o-mbā zimbøé-ndapát. Teqa manqat, føgakh mbáin, ni-te. ⁴ Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam mokho-te geqan, ndego manqei-qape-qa matev soqøsoqa gétømbuatát. Matev ndógo, manqei-qape-qa matev soqøsoqa ndøtømbuat, niqá unimanqatin matév. ⁵ Gekha ezoqām ndego, manqei-qape-qa matev soqøsoqa tetømbuatat? Ezoqam sate ndégo, nde-unimanqatinat, av nqægo, Yesu ndego Mbumbukiam-gē Yō.

Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat, ekeza Yo-qa yaq-te

⁶ Yesu Keliso nqanek manqei-qape-te gegeavun, ndego ibøkha iz ndøndáp neka teqa kouk vøwa. Ndego ambá av nqægo, ibøkha iz mba ndøndáp. Geté ndego até kouk mbowá. Nqanek manqat, Mbumbukiam-gé Nqova ndø-unimanqatinát. Neka ngenek Mbumbukiam-ge Nqova, unimanqatin ezoqám. ⁷ Matev misiká, ni-te Yesu-qa yaq-te, nqa-unimanqatinat. ⁸ Mbumbukiam-gé Nqová neka ibøkhá neka kōuk. Yaq manqat ndógo, nqanek matev misika nqa-unimanqatinat, kopó.

⁹ Ezoqa matev bøi gi-qeivimin, ni tiqa manqat, zī-unimanqatinímín. Geté manqat ndógo, Mbumbukiam ndemanqate, møndø-løvuám, ezoqam-qa manqat. Zapa ndógo,

ndego manqat, ekeza Yo-qá yaq-té gene-manqaté. ¹⁰ Ezoqam ndego, Mbumbukiam-ge Yo nde-unimanqatinat, ndego ekeza mokho-te, møndæ-otév, manqat ndøgo, Mbumbukiam ni-te nde-unimanqatinat, unimanqatín. Geté ezoqa ndego, Mbumbukiam-qa Manqat unimanqatinteav ndøgo, ndego Mbumbukiam khavozam ezoqam me:vewé. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-qa Manqat unimanqatinimáv, ndego tege Yo-qa yaq-te nde:manqate. ¹¹ Manqat ndøgo, Mbumbukiam ni-te nde-unimanqatinat, nqáne: Ndego ni khandi miavmiav ni-etoám. Neka nqanek khandi, ekeza Yo-qá mokho-té qanu:gú. ¹² Ezoqam ndego, Mbumbukiam-ge Yo ndembogo, ndego khandi miavmiav mbogó. Neka ezoqam ndego, Mbumbukiam-ge Yo mbain ndego, ndego khandi miavmiav, mbaín.

Khandi miavmiav-qa yaq-te

¹³ No nqanek manqat tæzømbe-peawám ndøgo: Zo ezoqam, zo Mbumbukiam-ge Yo ndozo-unimanqatinat, zo vøezótéz, av nqægo, zo khandi miavmiav, ndøzøgó. ¹⁴ Ni mizi:nøtén, ni Mbumbukiam tizimbo-vi:mat, av ekeza poev ndægo, ndego niqa viam manqat, ndø-ewagát. Yaq nakémbá, ni møe mbaín, sizigoát, Mbumbukiam-te tizi-akhaemat. ¹⁵ Ni tizi:nøten, av nqægo, ndego niqa viam manqat ndø-ewagát, yaq ni sizi:nøtén, ni ndizi-ndapém ndøgo, ni tizimbøe-vi:mat.

¹⁶ Ezoqa Klisten zifu te-omet, ndego manqa-zapa tego, manqa-zapa av nqægo, ndøgo ezoqa løvøte-te ituiav ndøgo, yaq ndego yà bembo-guligulím. Yaq Mbumbukiam ndego khandi mbó-etoám, av ndego manqa-zapa goneav qagoam, ndøgo løvøte-te ndø-itui.* Geté unimanqatín. Manqa-zapa nøme, nqágó. Ndøgo ezoqa løvøte-té qanø-ituí. Taqa yaq-te, no manqatemáv, av nqægo, gè:guligulím. ¹⁷ Matev soqøsoqa ate ndægo, manqa-zapá. Geté manqa-zapa nøme, ezoqa løvøte-te, gé-ituiák.

¹⁸ Ni mizi:nøtén, gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam mokho-te geqan, ndego manqa-zapa matanam-te sekemba géyageák. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-ge Yo, ndego ekezan, Mbumbukiam mokho-te geqan, ndembøe-khakházám. Yaq nqova soqaqape, ndego ezoqam, kha gembó-khanazák.

¹⁹ Ni mizi:nøtén, ni Mbumbukiam-gí, neka manqei-qape ate nqægo, ezoqa soqaqape-qá bazaføgakh mokho-té qanu:gú.

²⁰ Neka ni mizi:nøtén, Mbumbukiam-ge Yo møndø-geavún, neka nøtenat vønī-etoam, ni unimanqatin Mbumbukiam bizi:nøten. Ni ndego unimanqatin Mbumbukiam-qá mokho-té qazu:gú. Zapa ndøgo, ni tege Yo Yesu Keliso-qá mokho-té qazu:gú. Ngenek unimanqatin Mbumbukiám, neka ndego khandi miavmiav zapá.

²¹ Nogi nakheis! Zo khape mbumbuk, zítá qane-wuøezá.

5:10 5:10 Zion 5:36-40; Gal 4:6 **5:12** 5:12 Zion 3:36 **5:13** 5:13 Zion 20:31 **5:14** 5:14 Zion 14:13-14; 1 Zion 3:21-22 **5:16** 5:16 Met 12:31 * **5:16** 5:16 Manqa-zapa, ezoqa løvøte-te ndø-ituzá, ndøgo tønē-manqaté, ta zapaya ndøgo, ezoqa nqova-te tenanim. **5:18** 5:18 1 Zion 3:9

2 Zion

Zion-qa pepa qambo-menas

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, gè-menás, Zion gepeawam. Ndego nqanek pepa andé sævam-té genø-peawám, tugi nakheis namba. Geté zøtezat ezoqam kopoav, av gini-mataváp nqægo: Ndøgo yaya etæ manqát. Ndego nqanek pepa, Klisten bawan ezoqam-té abe-peawám, ezoqa ewaqape namba, ti mokho-te ndu:gu.

Nqanek pepa-te, Zion Klisten ezoqam nqawa, av gezømbe-eín nqægo: Ndigu kuku yà bezøgó, yaqyaq-a, neka khavozam nømendim manqat-qa yaq-te, yà beto-feazoát.

¹ No megeat ezoqám, nqanek pepa nqæpeaomit. No tu-te ndúgu tøtø-peaomít, sævam, Mbumbukiam guveatav, tugi nakheis namba. No kuku kandambá, zo-te. Geté no mbá mbá. Até ndigu ezoqa nømé-a, ndigu unimanqatin manqat ndi:zøtezat, ndigu kuku kandambá, zo-te. ² No zo-te, kuku kandambaqape, tønømbegó ndøgo: Zapa ndøgo, ni Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat nimbu:gu. Yaq ndøgo ni mokho-te miavmiav mú:goát.

³ Mbumbukiam, Tat, neka Yesu Keliso, Tat-ge Yo, tiqa kuku matev neka tanakh matev neka sambu matev, ndøgoát, ni namba. Yaq ni unimanqatin manqat-te neka kuku matev-té qazíyagát.

⁴ No khanakhanakh kandambá qændap, zogi nakheis nøme qæzømet, ndigu Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat-te ndi-okho, av Tat manqa ginimbi-løvua. ⁵ Yaq ndakin, no qo sævam, nangó qataqá-eín: Ni yaqyaq-a, kuku binigú. Nqanek manqat, guguna manqat ndakinák mbá. Awenegé. Ate av-té, ni oskia qazi:-ewagam, ibugukhokhof, atema ndakin. ⁶ Kuku matev eqeieqei nqáne: Ni av tabizi-yagé, av Mbumbukiam, ni manqa ginimbi-løvua. Teqa guguna manqat, av ibugukhokhof qazøte-ewagam, nqáne: Zo kuku matev-té qayagé.

⁷ Khavozam nømendim ezoqam kopoáv, nqanek manqei-qape-te gipanqanim. Nginik ezoqam gò:nawám, av nqægo, Yesu Keliso ge-ezoqam-ev. Gekha ezoqám ndego, av nde:manqate, ndego khavozam ezoqám neka ndego Keliso-gé qaqa ezoqám. ⁸ Zo gò:feazoát. Soqáin ndøgo, zo ndapeav tøgoat, ndøgo ni sasae-qape nqazimbogo. Geté zo yaq-fia ate ndægo, vømøndapém. ⁹ Gekha ezoqám ndego, Keliso-qa nømendim matev teløvu neka sekemba paeveav vøgoát, te mokho-te Mbumbukiam mbáin. Geté ezoqam ndego, Yesu Keliso-qa nømendim matev tegeatat, ndego Eve nekā Yo, ndømbøigoát. ¹⁰ Ezoqa zo-te tendowav, ndego nømendim matev vini tendapav, zo ndego zoqa khoev-te ndøkhatòwém, neka nøfu manqat mbomanqáté. ¹¹ Gekha ezoqám ndego, ezoqam av ngenek nge:go, nøfu manqat tembo-ein, ndego ngenek ezoqam, manqa-zapa matanam-te gembótøké.

¹² No manqat nøme kandambá, zo-te manqa manqate-qa nqægo. Geté no poeveáv, pepa-te tøtøndo-peawam. Zapa ndøgo, no tototaná ndøgo: No notøndónáv, zo namba manqat vízi-einím. Yaq niqa khanakhanakh, tàbinimbi-tøvá.

¹³ Qogu ana*, Mbumbukiam guveatav, tugi nakheis, khaiya mboma manqat ndøkhotaváv, qo-te.

1:4 4:3 Zion 3 **1:5** 5:1 Zion 2:7 **1:7** 7:1 Zion 4:1-3 * **1:13** 1:13 Até nqané-k-a, yaya etæ manqát. Klisten bawan ezoqa nøme me:manqaté.

3 Zion

Zion-qa pepa qambo-misika

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, gè-misiká, Zion gepeawam. Gaius-té genø-peawám. Ngenek Gaius, Klis-ten megeat ezoqám. Teqa Klis-ten keoge matev, qanimáv. Yaq Zion khanakhanákh, taqa yaq-te. Geté ta Klis-ten bawan ezoqam mokho-te, megeat ezoqam nøme, møndu:goám. Teqa matev soqáin. Iz nqambógo: Diotlefés.

Gigiap kandambaqape, nqanek pepa mokho-te, nqánek: Klis-ten megetapak tizi-vevesam, ndigu manqa-zapa-te ndiyage, yaq até Klis-ten bawán-a, vømósoqā. Yaq nakémbá, ni Klis-ten megetapak tabizi-vevesám ndigu, tiqa poev kandambaqape, Mbumbukiam-te mba ndøgo neka matev eqeieqei-te ndiyage. Yaq kopømbaqapé, tizizø-paev.

¹ No megeat ezoqám, nqanek pepa nqæpeaomit. No nqanek pepa, noge nøfu Gaius-té qatø-peaomít. No kuku kandambá, qo-te.

² Nøfu mbomambaqape! Noqa poev nqánek: Qo kopømba ndøyagé, enqoni mbain, ate av-té, qoqa unimanqatin matev eqeieqei ndægo. ³ No khanakhanakh kandambá qændap, Klis-ten nøfuap gifakhaz, ndigu qoqa unimanqatin-qa yaq-te ginø-einim, av qo unimanqatin-te ndoqote-yage. ⁴ No nqæyoge, av nqægo, nogi nakheis unimanqatin-te ndiyage, no khanakhanakh kandambá qændapin. Khanakhanakh av nqægo, møndø-løvuám, khanakhanakh nøme ate ndægo, no qændapin.

Gaius-qa tøke matev, Klis-ten ezoqam-te

⁵ Nøfu mbomambaqape! Qo Mbumbukiam-qa sasae qanimáv nandoqogot, Klis-ten ezoqa ndoqozø-tøkee. Qo até ndigú-a, qateqateav ndigu, sòqozø-tøkeatún. ⁶ Nginik ezoqam, niqa Klis-ten møvøna-te, qoqa kuku matev-qa yaq-te, emanqat ndøvototém. Ndigu zo-te tivesez, yaq taqa zita-te nakhoa até gēgeveēt, qo nqawa vøzøtøké, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te, eqeieqei ndægo. ⁷ Nginik ezoqam, ekeza manqei, Keliso-qá iz panqavøem nonqo ndø-ivøvé, neka ndigu poeveáv, tiqa yage nonqo, Klis-ten-av ezoqam-te tiotabat. ⁸ Yaq nakémbá, ni ezoqam av nginik ngi:gu, yà bizizø-tøkeé. Yaq ndøgo, ni unimanqatin manqat panqavøem sasae sizimúgút, nginik ezoqam namba.

Diotlefes neka Demitlius-qa yaq-te

⁹ No nandav Klis-ten bawan ezoqam-te, pepa notøndo-khofotáv. Geté Diotlefes, ndego tigi megeat ezoqam gone-qa ndego, ndego niqa manqat ndapeáv. ¹⁰ Yaq nakémbá, tøtøndonav, no ezoqa teqa matev nøtézmás, av ge:goatun ndægo. Ndego ni manqat soqøsoqa nigeve:matún. Geté ta-mbá mbá. Klis-ten zifuap, ginduzavín, ndego khato-bumáv. Neka ezoqa nøme, ndigu khatobam-qa ndigu, ndego gèzømbe-khafenín, neka Klis-ten bawan-te vøndō-natazin.

¹¹ Nøfu mbomambaqape! Qo matev soqaqape mbøpáev. Geté matev eqeieqei mbopáev. Ezoqam ndego, matev eqeieqei ndego, ndego Mbumbukiam-gé. Geté ezoqam ndego, matev soqøsoqa ndego, ndego Mbumbukiam otevatéav.

¹² Geté Demitlius, ndego ezoqa ewaqape, eqeieqei me:vewé. Até teqa matév-a, ndego ezoqa eqeieqei me:vewé. Neka ndøgo unimanqatín. Até ní-a, ni ndego ezoqa eqeieqei nitivewé. Neka qo mðqote-qatéq, niqa manqat unimanqatín.

Zion-qa vaev manqat

¹³ No manqat nøme kandambá, qo-te manqa manqate-qa nqægo. Geté no poeveáv, pepa-te tətøndo-peawam. ¹⁴ Zapa ndøgo, no tototaná ndøgo: No nakhamas-té qatøndónáv, qo namba manqat vizí-einím.

¹⁵ Sambí ndøgoát, qo-te. Qogi qafuap, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, qo-te. Neka noqa khaiya mboma manqat, nogi nøfuap kopokopo ate nandi:gu, qozø-etoám.

Zud Zud-qa pepa

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Zud ndøpeawám. Ngenek Yesu-gé eveqasé, Zems namba. Zud nqanek pepa, ta zapaya nqánek gene-peawám: Klisten ezoqam føgøføgakh bewaniáp, neka khavozam nømendim ezoqam-qa manqat, yá besanqawé, ndigu ezoqa ndi:zømesim av nqægo, ni kopømbaqapē, manqa-zapazapa vinivinimba sa tizigoat, zapa ndøgo, Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa, segembøē-navøēm. Geté manqat av nqægo, khavozam manqát neka mokho mbaín.

¹ No Zúd, nqanek pepa nqæpeaomit. No Yesu Keliso-gé sasae ezoqám neka Zems-gé eveqasé. No ti-te ndigu tøtø-peaomít, ndigu Mbumbukiam gezøndo-akha, tegi ezoqam tigoat, neka ti-te, ndego nigi Tat, kuku ndømbogo, neka ndigu Yesu Keliso ndekhatiza.

² No āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam-qa tanakh matev neka kuku matev neka sambí matev, zo nøme mba zømbó-khouwév.

Khokho nømendim ezoqam-qa yaq-te

³ Nøfuap! No zo niqa khandi:nat-qa yaq-te, peawam-qa nøzøgoám, Mbumbukiam ni ate nqazi:gu gini-etoam. No poev kandambá qanøgoam, zo amba av tæzømbe-peawamin. Geté no ndakin pepa vini banø-peawám. Zoqá zita tøpøzu nonqó. No nqazó-pouwe: Zoqa unimanqatin matev, gèkhakhatám, ndøgo Mbumbukiam ni ekeza ezoqam, ate nonqo ginimbi-etoam. ⁴ Zapa ndøgo, zo mokho-te nandav, ezoqa nøme mândo-óz. Khonoam-té. Nginik ezoqam, Mbumbukiam gèsanqawé. Teqa Manqat, kuku matev-qa yaq-te, ndigu gèqambuatét. Ndigu ezoqa āv gini-zømesimatún nqægo: Qo kopømbaqapé, mambe matev-te soqó-okhoát. Ndigu nigi khandi miavmiav Evezøza neka Kawa kopo, Yesu Keliso, teqa yaq-te gò:nawám. Tiqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, nupøkhán mbá, é-møndæ-eín, ndigu yaq-fia nqosøgeap ndømø-qeivím.

⁵ Zo møzøte-zøté. Geté no zo manqa matev eim-qa nøzøgó. Izlael ezoqam, Izip manqei-te giyagam, Evezøza møndø-khandí:z. Geté vaev-te, ndego ndigu ezoqam, unimanqatinteav qagoam, gèngiæzó. ⁶ Neka gèmbø-mataváp. Enzol ezoqam ndigu, poeveav qagoam, ta bazaføgakh-te mba tiyagat, av Mbumbukiam gezømbe-etoam, neka ndigu tiqa manqei gi-ivøvem, Mbumbukiam ndigu auli sén gene-løvønøvé. Yaq oskia ndømøpøšáp. Bøivun-té giyagé, atema Mbumbukiam-qa Khøuwa Kandambaqape-te, manqa ovøyam-te vømówān-a, yaq-fia nqosøgeap vø-upøgīm. ⁷ Neka até Sodom neka Gomolá-ya, gèmbø-mataváp. Ta taon menas neka vemíav nøme, avøavun qagoat, ezoqam ndigu mambe okho matev vinivinimba qazøgoupam, ndigu ndakin nqosøgeap miavmiav gøinam manqei-té gigú. Ndøgo niqá nømendim nonqó.

⁸ Até nandiv khokho nømendim ezoqám-a, ndigu ezoqa venanqei-tam-te gi:manqatatun, ndigu tiqa manqa-zapa matanam-te, ekeza kha ndøngi:wát, Evezøza-qa megeat matev-qa yaq-te vø:naumatun-a, tegi enzol ezoqam-qa yaq-te, ngenøgim manqat vømanqatatun. ⁹ Geté até Maekól-a, ndego enzol ezoqam kandambaqape, ndego nqova soqaqape namba Mozes-qa kha-qa yaq-te manqat ge-itumbam, ndego manqat qaqa-us einiáv, te-te. Ndego sa nqánek gembø-eín, “Evezøza, yaq-fia ndæqamákh.” ¹⁰ Nandiv ezoqam, ngenøgim manqat, sège-manqaté. Geté taqa yaq-te ndøgo, ngenøgim manqat ndi:manqate, ndigu mokho ndapeáv. Ndigu ekeza kha-qá poev matev paev mba

me:zøtezát. Ndigu andé sòvakha gigiap matavap mbain me me:gó. Yaq tiqa matev géngiæzó.

¹¹ Nginik møndø-soqóéz. Ndigu Kein-qá matev ndøndapém, ndego ekeza eveqase pakhapakha gembokhana. Neka ndigu Balam-qá matev mbopáev, ndego moni ndøpazat zapaya, manqa-zapa gego. Mbumbukiam-qa manqat, ndigu gèsanqawé, ate av-té, Kola nde:go, Mbumbukiam-qa manqat gesanqao. Geté Mbumbukiam, āv gené-ngiæzó, av Kola ge:ngiu.

¹² Nandiv ezoqam, mivi mbaín. Zo kuku lou loge matev-te qazo-pindamín, ndigu ekeza kha mba mbomatavupátún, lou loge si vøzø-wagatun. Nginik zo mokho-te, andé khavim-us ezoqám. Ndigu andé ibøkha-yav ozoz me me:gó, khamøe qakaweamín. Neka ndigu andé tae nanga-yav tae me me:gó. Tae nanga viav qafakhanín, ndigu nanga vi:māv. Lu møndøzø-khofovøém. Gèpakhaéz. ¹³ Neka ndigu andé ndaola khamøe kandakanda me me:gó. Tiqa manqa-zapazapa mivi-us, andé faf me me:vuaté. Neka ndigu andé nduku nøme me me:gó, yan-te khokho ndi-okho, sa gimø-nasinimín. Ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam tiqa manqei, møndøzø-nøzá. Bøivun-qape-té qagó. Yaq miavmiav ndøgo tíyagát.

¹⁴ Inok, ndego Adam gendo-manazam, ge-ezoqam-seven-ev, ndego ezoqa av ngi:gu, tiqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, āv gene-vevezám nqægo, “Nqáe! Evezøza møndø-geavún. Tegi enzol ezoqam kopoav gevebumav-qape namba me:geavún. ¹⁵ Ndego ezoqa ewaqape manqa ovøyam-té genø-áb. Yaq gekha ezoqám ndigu, Mbumbukiam ndisanqawe, ndego yaq-fia zótá, tiqa manqa-zapazapa zapaya neka tiqa manqat soqøsoqa ate ndægo zapaya, teqa yaq-te gi:manqatam.”

¹⁶ Nginik ezoqam, gekha matēv ndøgo, ndøzø-fakhate, ndigu khanakhanakh mbaín. Neka ndigu zenda, ezoqa nøme-té ginø-qantumátún. Ndigu ekeza poev matev soqaqape mba mbopáev, neka ekeza kha mba mo:eqawát. Ndigu ezoqa enaq manqat zøge:matún neka vøzømbē-khavozumatun. Yaq ndigu tiabezømbe-tøkeé, av ndigu ndøzømbe-poev.

Ni unimanqatin-te, bazaføgakh-us bizi-waniáp

¹⁷ Geté zo, nøfuap mbomømboma, manqat zombó-matavupát, nigi Evezøza Yesu Kelisogi u-anim gizø-manqatam. ¹⁸ Ndigu āv gini-manqatám nqægo, “Vaev khøuwa-te, ezoqa ndøndozáv. Ndigu Mbumbukiam neka Klisten ezoqam otøotam mé:zæbát, neka ekeza poev matev soqøsoqa mba vømbópavāt.” ¹⁹ Nginik ezoqam, zo gèqaqabatún. Ndigu manqei-qape ezoqam-qá matavap mba mbopáev. Neka ndigu Nqova Mbomambaqape mbaín.

²⁰ Geté zo, nøfuap mbomømboma! Zo unimanqatin matev mbomambaqape zondapém. Ndøgo zoqá zapá. Yaq ta zapa-te ndøgo, zotófisám. Nqova Mbomambaqape mokho-té qanø-guligulím. ²¹ Zo Mbumbukiam-qa kuku mokho-te, até vøugú, zo nigi Evezøza Yesu Keliso ndøzømbøe-keoge. Ndego ekeza tanakh matev-te, yage miavmiav zø-etoám.

²² Ezoqa nøme ndigu, tiqa unimanqatin bazaføgakh mbain ndigu, gèzøtøkeé. ²³ Neka ezoqa nøme, zo andé gøinam-me-té qanø-khandí:z. Neka ezoqa nøme-te, tanakh bezøgó. Geté go:feazoát. Soqáin ndøgo, zo tiqa manqa-zapazapa-te, sa tozotu-oz.

Ike manqat Mbumbukiam-te

²⁴ Mbumbukiam, ndego kopømbaqape ndego, zo tezø-geatat, yaq zo o:zaneav vøgoāt, neka ndego kopømbaqape ndego, zo ekeza waev mbomambaqape-te te-itub, yaq zo teqa megemege-te khanakhanakh-us manqa-zapa-yav vozomøwān, ²⁵ ndego Mbumbukiam kopo, ndego ni Yesu Keliso mokho-te, nigi Evezøza, gekhandi:n, waev neka bazaføgakh neka kawa matev, teqa ndégo, ibugukhokhof, khøuwa ate ndi:gu ngazeav qagoam, neka ndakin, neka megemege-te ndo:go, miavmiav.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Manqat Qandoveveam

Megeat Manqat-qase

Nqanek manqat, Zion ndøpeawám, ndego Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme gegoam. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego nqanek manqat gepeawam, ndego Patmos manqei bawa-té geyagám. Gaman ezoqam, timø-vutuním ndøgo. Yaq ndego ta manqei bawa-te ndøgo, andé ndimbula ezoqam me me:goám.

Khøuwa nøme, ta manqei bawa-te ndøgo, ndego umingiap ndøqeivát. Yesu matev kopoáv gembo-vevezam, megemege-te ndo:go, tøfakhanam. Zion nqanek manqat, tene-peawám ndøgo: Klisten ezoqam ndigu, qaqa ezoqam neka ngenøgim matev mokho-te ndiyage, føgøføgakh bewaniáp neka Evezøza-qa manqat bazaføgakh-us bembō-geawat. Zapa ndøgo, vaev-te, Mbumbukiam teqa bazaføgakh kandambaqape ndøveáz, neka Saitan, Mbumbukiam-gi qaqa ezoqam ate ti:goat namba, vøngiæzō. Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qá manqa ovøyam-té gíwaniapát. Yaq ezoqam ndigu, Yesu ndimbopaev, neka ivøveav ndigu, yage egeiegei ndøndapém.

Nqanek emanqat mokho-te, manqat kopoáv, yaya etæ manqát.

Nqanek manqat äv khandē-veveam

¹ Nqanek manqat, Yesu Keliso ndøvevezám. Mbumbukiam tene-omat ndøgo: Ndego tegi sasae ezoqam mé:zømás, ande gekha matev me mé:fakhanām. Ndøgo sà be-fakhanám. Nakhamas-té. Yesu tege enzol ezoqam, Zion-té gendo-khofotáv, ndego tege sasae ezoqam, taqa yaq-te vømbøe-ovøyam. ² Nqanek emanqat, Zion me:vototét, matev ate ndægo, geqeivat, neka manqat ndøgo, Yesu Keliso ge:-omat, ndøgo Mbumbukiam-te qandowav.

³ Gekha ezoqām ndego, nqanek manqat tegeve:mat, Mbumbukiam gevevezam, neka gekha ezoqām ndigu, nqanek manqat ti-ewagat, neka vømbópavāt, av nqæpeawap, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú. Zapa ndøgo, khøuwa ndøgo, nqanek matev tøfakhanam, avønín.

Khaiya mboma manqat, Klisten bawabawan seven-te

⁴ No Ziön. No nqanek pepa, zo Klisten bawabawan seven-té qatø-peaomít, zo Esia plovins-te ndozo-yageap.

Kuku neka sambí ndøgoát, zo namba, te-te ndego ndøndo-okho, ndego ngego neka ndego gegoam neka ndego ngegeav, neka ndøgo nqova seven-te ndøndo-okho, ndigu teqa kawa ezoqam-qa qonam nonqo megemege-te ndo:go, ⁵ neka ndøgo Yesu Keliso-te ndøndo-okho, ndego unimanqatin manqat mba ndemanqate. Bugukhokhof ezoqam ngének, løvøte-te gendosuzam. Kawakawa-za ate ndi:gu, manqei-qape-te ngigu, ndego tigí kawá.

Ndego, ni-te kuku ndømbogo neka teqa kouk mokho-te, ni manqa-zapa-te gendo-nqovotan, ⁶ neka ni teqa megeat matev mokho-te, kawa iz gini-etoam, neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqam vø-amb, ni tege Eve-qa sasae tizimbo-goat, iz kandambaqape neka bazaføgakh matev, teqa ndégo. Miavmiáv. Amén. Nqanek manqat unimanqatin.

⁷ Nqáe! Ndego khaiya ozoz mokho-té genøgeáv. Ezoqa ewaqape sugumú-ometét. Ate ndigú-a, gikeqatøvem, vø-ometām. Yaq ezoqa bawabawan ate ndi:gu, manqei-qape-te ngiyage, ndigu mbøni zóvá neka vø-eivām, te zapaya. Amén. Matev äv tønéfakhán.

⁸ Evezøza Mbumbukiam, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, ndego ngego neka

ndego gegoam neka ndego ngegeav, ndego āv gene-manqaté nqáego, “No zapá neka no váev.”

Keliso Zion-te gefakhan, Klisten bawabawan seven-te pepa peawam manqat gembo-ein

⁹ No Zión. No zogé Klisten zófu. Yesu mokho-te, ni kopó. Te mokho-te, no zo namba, viniv kopó sizimu-eqawát neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te sa nqāzīmū-yāgē, neka bazafogakh-us sa nqāzīmū-wāniāp.

No Mbumbukiam-qa manqat qate-manqatam neka ezoqa Yesu-qa yaq-te vōtē-zōmesimam, ta zapaya ndōgo, no Patmos manqei bawa-té gimø-ogenonám. ¹⁰ Yaq Sande khōuwa nōme qandopave, Evezōza-qa khōuwa, no Mbumbukiam-ge Nqova tēne-khatómb. Yaq noqa zita-te, no manqa wag kandambaqape nø-ewág. Andé kipi me me:khambá. ¹¹ Ta wag ndōgo, āv qande-eín nqáego, “Matev nqanek nqoqo-qeivit, pepa-té qonó-peawám. Yaq Klisten bawan seven-té qonó-khofotám, ndigu Efesus neka Simina neka Pegamum neka Tiatila neka Sadis neka Filadelfia neka Laodisia taon-te ndiyageap.”

¹² Yaq no nòqambún. Ambá no-ometín, gekha ezoqām ngenek, manqat ngenø-manqate. Qæqambun, yaq no lampa asøzam nonqo nøqeív. Sevén ate qægoam. Lampa asøzam nonqo neka lampa ndōgo, gol khakheitáp. ¹³ Yaq ta lampa asøzam nonqo mokho-te ndōgu, ezoqam mōndøyám. Ndego andé Ezoqam-ge Yo-qá bugug me me:kewagám. Ndego ndabua sekeqape ndø-uzám, até bov vømømbō-gutav, neka savim-te løvønam nonqo gol-us vømboe-løvøtam. ¹⁴ Teqa kawa neka tegi izum, papaqá. Khagi, andé sip su papaqá neka andé sík. Neka teqa bøi, andé gøina wageap me me:wageapám. ¹⁵ Neka teqa zenda tokhotapak, andé auli gigiap me me:goám, gøinam-te toqota. Bøi sanqatøve-ús. Neka teqa manqa wag, andé ibøkha sololo kandambaqape me me:wagám. ¹⁶ Teqa nakeamo zenda-te, nduku ndø-upøzotám. Sevén, ate gi:goam. Neka teqa manqa-nqate, nakhag kaiya geøvap yaqyaq-us khobos-qapi ndofakhatám. Neka teqa bugug, andé khōuwa tatas-qape-qá waev me me:sanqatavám.

¹⁷ Qæ-omet, no teqa zenda tokhotapak-qa megemege-te ndo:go, sæbøián. Andé løvøte ezoqam me nøteveám. Geté ndego teqa nakeamo zenda nømbové, vønø-ein, “Qo møe ndøgó! No ndégo, bugukhokhof vøegoam-a, vaev-te vøegoāt. ¹⁸ No khandi ezoqám. No møenaním. Geté nqáe! No nango møkhandí:n. Neka no miavmiav nøyagát. Neka no løvøte neka løvøte ezoqam-qa manqei, tigi mboqog mboqogim nonqo nogeazoát.

¹⁹ Matev ndōgo, nqoqo-qeivit, qópeawám, matev ndōgo, ndakin tōfakhanam, neka matev nōme, vaev-te vōfakhanām. ²⁰ Nduku seven ndigu, noqa nakeamo zenda-te qo-qozømet, neka lampa asøzam nonqo gol-us qoqoqeiv, taqa mokho ndōgo, qakhonawam, nqánek: Lampa asøzam nonqo gol-us seven, ndōgo Klisten bawan sevén. Neka nduku seven, ndigu Klisten bawan seven-gí enzol ezoqám.”*

2

Evezōza-qa manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Efesus taon-te giyagam

¹ Yaq Evezōza, āv genømbe-eín nqáego, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Efesus taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombøé-peawám nqáego:

Nqanek manqat ndégo temanqaté, ndego nakeamo zenda-te, nduku seven nde-upøzoat, neka ndego lampa asøzam nonqo gol-us seven mokho-te ndu:okho. Ndego āv gene-manqaté nqáego:

1:13 1:13 Dan 7:13; 10:5 **1:14** 1:14 Ezek 43:2; Dan 7:9; 10:6; Veve 2:18; 19:12 **1:16** 1:16 Iblu 4:12; Veve 2:12; 19:15 **1:17** 1:17-18 Isa 44:6; 48:12; Veve 2:8; 22:13 * **1:20** 1:20 Zøtezat ezoqa nōme, āv gini-mataváp nqáego: Nqanek manqat, Klisten bawan-gi enzol ezoqam seven ndæmanqate, ndōgo Klisten bawan-gí megetapak o u-anim me:manqaté. Até sapta 2 neka 3 mokho-té-a. **2:1** 2:1 Veve 1:16

² No zoqa matev mōtenōtén, av ndōzōte-matanam neka sasae fōgakh ndozo-geawat neka bazafōgakh-us ndozowani. Neka no mōtenōtén, zo manqa-zapa-us ezoqam sa takeapáv, zoqa mokho-te tu:goat. Neka zo ndigu mōzo-gevezotám, ndigu ekeza kha Keliso-gi u-anim ndi:vewe. Geté ndigu Keliso-gi u-anim mbá. Yaq zo mōzoqás, av nqægo, ndigu khavozam ezoqám. ³ Matev fōgōfōgakh qazō-fakhanumam, no zapaya, zo bazafōgakh-us zowaniapám. Neka zo ivōveáv.

⁴ Geté zoqa matev nōme-qa yaq-te, no khanakhanakh mbain. Ta matev nqáne: Zo kuku matev no-te, av bugukhokhof qazōmbe-goam, mōzo-ivōvém. ⁵ Gēmbo-mataváp: Zo bugukhokhof kuku kandambá qazōgoam. Geté ta matev-te ndōgo, zo mōzotōndo-bōiáz. Qámbá. Vōndo-qambúz. Yaq matev āv tōnegó, av bugukhokhof qazōtegoam. Mbain tōgoat, yaq no ndōtōndonáv, zoqa lampa asōzam nonqo vōtévibām, ma ndæwuøe. ⁶ Geté matev nōme ndōgo, ndozo-matanam, eqeieqei. Zo Nikolas-gi paev ezoqam-qa matev, zōsanqawé. Até nó-a, no tiqa matev, nōsanqawé.

⁷ Gekha ezoqām ndego, gea ndōmbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.

Ezoqam ndego, manqa-zapa tetōmbua, no tae nanga nombó-etoám, vōlōg, ta tae-te ndōgo, ezoqa khandi ndōzō-etoam, Mbumbukiam-qa Paladais manqei-te ndōya.”

Evezōza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Simina taon-te giyagam

⁸ Yaq Evezōza manqat nōme genō-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Simina taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombōé-peawám nqægo:

Nqanek manqat ndégo temanqaté, ndego bugukhokhof vōgoam-a, vaev-te vōgoāt, ndego genanim neka nango vōkhandi:v. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

⁹ No zoqa potonam matev, mōtenōtén. Neka no mōtenōtén, zo gigiap-av ezoqám. Geté unimanqatín, nqova-te, zo gigiap kopoáv ndōzōgo. Neka no tiqa manqat mōtenōtén, ndigu zo ndingenōzoat. Nginik ekeza kha, Zu ezoqam me:vewé. Geté ndigu Mbumbukiam-gí ezoqám mbá. Ndigu Saitan-gí bawan ezoqám.

¹⁰ Matev ndōgo, zo avōnin tozo-potonōmem, mōe mbogōném. Nqáe! Nqova so-qaqape, zo ezoqa nōme ndimbula-té genō-nqeisám, zo vōekhamās. Yaq zo khōuwa ten, zōpotonumát. Geté zoqa unimanqatin matev-te, bazafōgakh-us ndōwaniáp, até ndōgó-a, zo lōvōte etoam-qa tizōgoat. Yaq no zo yaq-fia khandi miavmiav nōzō-etoám.

¹¹ Gekha ezoqām ndego, gea ndōmbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.

Ezoqam ndego, manqa-zapa tetōmbua, ndego lōvōte nōme, ndōgo tō-menas, kopōmba mbain, tōngiu.”

Evezōza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Pegamum taon-te giyagam

¹² Yaq Evezōza manqat nōme genō-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Pegamum taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombōé-peawám nqægo:

Nqanek manqat ndégo temanqaté, ndego nakhag kaiya geōvap yaqyaq-us khobos-qapi ndimbogo. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

¹³ No mōtenōtén, ma ndōzōte-yage. Zo ndōgo tozoyagé, ma Saitan teqa kawa ezoqam-qa qonam nonqo ndōmbogo. Geté zo unimanqatin matev no-te, bazafōgakh-us zogeawát. Zo naopōteáv, até ta khōuwa-te ndōgó-a, zo mokho-te, ma Saitan nde:mia, Antipas gilaem, ndego unimanqatin ezoqam, ndego noqa yaq-te ezoqa ge:zōmesimam.

¹⁴ Geté zoqa matev nōme-qa yaq-te, no khanakhanakh mbain. Ta matev nqáne: Zo mokho-te, ezoqa nōme Balam-qá nōmendim matev mbopavét, ndego Balak ge-ometim, Izlael ezoqam āv kenétubām. Yaq ngenek, Izlael ezoqam, soqain-té geabenō-itubát. Lou ndōgo, ezoqa batae-te gi-aumam, betēloge-a, mambe betē-okho. ¹⁵ Zo

mokho-te nandav, ezoqa nøme, ndigu Nikolas-gi paev ezoqam-qa nømendim matev ndimbopaev, tiqa matev até kopó. ¹⁶ Yaq nakémbá, zo vòndo-qambúz. Mbain tøgoat, no ndøtøndonáv, nakhamas-té, ndigu ezoqa namba nakhag kaiya vøtínøfē, ndigu noqa manqa-nqa-te ngindu-fakhate.

¹⁷ Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.

Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, no mana nombó-etoám, ta lou ndøgo, ndakin ndøkhonøwe. Neka no ndego nandi papaqa nombó-etoám. Iz ndakinak mo:peawé. Ezoqa nøme ta iz ndøgo, gé:zøtezák. Sate ndegó tené-otév, nandi tendapaz.”

Evezøza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Tiatila taon-te giyagam

¹⁸ Yaq Evezøza manqat nøme genø-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Tiatila taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombøé-peawám nqægo:

Nqanek manqat, Mbumbukiam-gé Yo ndømanqaté. Teqa bøi andé gøina wageap me me:wageáp. Neka teqa zenda tokhotapak, andé auli gigiap bøi sanqatøve-us me me:gó. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

¹⁹ No zoqa matev møtenøtén, av ndøzøte-matanam, neka zoqa kuku matev neka unimanqatin matev neka zoqa tøke matev ezoqa nøme-te neka zo bazaføgakh-us ndozo-waniap. Neka no møtenøtén, matev ndøgo, zo ndakin ndozo-matønumit, møndømø-løvuám, av bugukhokhof qazøtegoam.

²⁰ Geté zoqa matev nøme-qa yaq-te, no khanakhanakh mbaín. Ta matev nqáne: Zo ndugu sævam, Zezebel, ndugu ekeza kha Mbumbukiam-gu manqa vevezam ezoqam nduivewe, sòzombo-takét. Tuqa nømendim matev mokho-te, ndugu nogi sasae ezoqam, gètubumít. Ndigu mambe betē-okho-a, lou ndøgo, ezoqa batae-te gi-aumam, bēloge. ²¹ No bugukhokhof, khøuwa iz møembo-etoám, tundui-qambun. Geté ndugu poeveáv, mambe matev tu-ivav. ²² Nqáe! No enqoni nombó-etoám. Venanqei nonqo-té gúsømbimát. Até ndigú-a, tu namba mambe gi:goam. Yaq ndigu nqosøgeap kandambaqape ndøndapém, ndigu tiqa manqa-zapa-te qambuzaneav tigoat, tu namba gi:goam. ²³ Unimanqatin. No até ndigú-a, ndigu ande av tugi nakheis ndi:gu, tuqa matev ndimbopaev, pakhapakha nøzøkhaná. Yaq Klisten bawabawan ate ndi:gu, tinízøtéz ndógo: No ezoqam-qa matavap neka poev møtenøtén. Yaq no zo ezoqa kopokopo-te, ate ndøzøte:go, yaq-fia āv tøtégot, av zo matev ndøzøte-matanam.

²⁴ Geté zo ezoqa nøme, Tiatila taon-te ndozoyage, zo tuqa nømendim manqat ndapeáv, ndøgo ezoqa nøme, Saitan-qa mokho manqat ndimbo-akhayam. Yaq no zo viniv nøme nøzø-etoamák. Geté no sa nqáneq qazø-ein: ²⁵ Zoqa unimanqatin matev nandøzøgo, føgøføgakh até vøgeawát, atema no banøgeav.

²⁶ Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, neka noqa poev tembopavat, atema vaev-te, no ndego kawa iz nombó-etoám. ²⁷ Yaq ndego bawabawan gezømbó-kawaevtát. Bazaføgakh-ús. Teqa khamokh, auli khamokh ndógoát. Yaq ndego bawabawan andé ganda pot me mé:møkuimát, ndigu teqa manqat sa tinqagimat. ²⁸ Kawa iz tæmbo-etoam, até kopó, av no Tat genømbe-etoam. Neka no teqa føi khamokh, pave ndukuam nombó-etoám.

²⁹ Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.”

3

Evezøza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Sadis taon-te giyagam

¹ Yaq Evezøza manqat nøme genø-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Sadis taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombøé-peawām nqægo:

Nqanek manqat ndégo temanqaté, ndego Mbumbukiam-ge Nqova seven neka nduku seven ndimbogo. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

No zoqa matev møtenøtén, av zo ndøzøte-matanam. Ezoqa āv gini-manqaté nqægo: Zo ndozoyâgé. Geté zo mòzo-pakhaéz. ² E-mozosúz. Zoqa unimanqatin matev-qase, zua ndøzøgo, é-bezøombo-føgføgakhám. Soqain ndøgo, ate nonqo sa tømøzø-navøem. Zapa ndøgo, no āv qateqeiví nqægo: Matev ndøgo, zo ndozo-matanam, noge Mbumbukiam-qa bøi-te, ndaføyamba-qapé mbá. ³ Gømbo-mataváp, av Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam, manqat ndøgo, zo qazoyogem. Gømbo-paevém, neka vøndo-qambúz. Zo tiaweav tøgoat, yaq no andé aqonam ezoqam me nøtégeáv. Neka zo zøtéztezák, gekha khøuwa-tē, no tøtøndonav.

⁴ Geté ezoqa kopokopo, zo Sadis Klisten bawan mokho-te, ndigu tiqa ndabua-te, khavim mbaín. Yaq ndigu no namba nití-okhoát, ndabua papaqa-papaqa vø-uzupát. Matev av nqægo eqeieqeí. Zapa ndøgo, ndigu manqa-zapazapa mbaín. ⁵ Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, ndego ndabua papaqa, āv tené-uzupát. Neka no teqa iz, khandi mbuk-te ndøpeawap, nombó-evøzamák. Yaq no teqa yaq-te, noge Tat-qa bugug-te neka tegi enzol ezoqam-qa bugug-te, āv qaté-unimanqatin nqægo: Ndego nogé ezoqám.

⁶ Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.”

Evezøza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Filadelfia taon-te giyagam

⁷ Yaq Evezøza manqat nøme genø-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Filadelfia taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombøé-peawām nqægo:

Nqanek manqat ndégo temanqaté, ndego ezoqa ndaføyamba-qape neka unimanqatin-qape, ndego Deivid-gi mboqog mboqogim nonqo ndegeazoat. Gekha mboqōg ndigu, temboqozo, ezoqa kopømba mbaín, nqawa tetokaz. Neka gekha mboqōg ndigu, tetokaz, ezoqa kopømba mbaín, nqawa temboqozo. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

⁸ No zoqa matev møtenøtén, av ndøzøte-matanam. No møtenøtén, zo bazaføgakh khapémhá. Geté zo noqa nømendim manqat, mòzombo-pavám neka noqa yaq-te naopøteáv. Yaq nqáe! No zo mboqog, møezø-mboqozó. Yaq ezoqa kopømba mbaín, nqawa tetokaz. ⁹ Nqáe! Ezoqa ndigu, Saitan-gi bawan ezoqam ndigu, gete ndi:khavozam neka ekeza kha Zu ezoqam ndi:vewe, no ndigu ezoqam, zo-té qatøndó-khofotáz, ekeza kha, zoqa zenda tokhotapak-qa megemege-te, manqei betēlaem. Yaq ndigu ndømatøvemém, av nqægo, no kukú zo-te. ¹⁰ Zo noqa manqat mòzombo-pavám, av qazømbe-ein nqægo, bazaføgakh-us tozo-waniapat. Yaq nqanek viniv-qape manqei-qape-te tøfakhan, ndøgo manqei-qape ezoqam ate ndi:gu tækhamasimat, no zo ndækhandí:z.

¹¹ No avønín notøndónáv. Até vøgeawát ndøgo, ndøzøgo. Soqain ndøgo, ezoqa zoqa yaq-fia, ndøgo Mbumbukiam zo etoam-qa ndezøgo, te:vibam. ¹² Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, no ndego noge Mbumbukiam-qa khoev-te, nandi uk nówuáo. Ndego ma gé-ivavák. Ezoqa kopømba mbaín tendaf, ma nde:wuowe. Yaq no te-te, noge Mbumbukiam-qa iz, notó-peawám, neka noge Mbumbukiam-qa taon-qa iz, vøtó-peawām, ndøgo Zelusalem taon ndakinak, noge Mbumbukiam-te, yan-te tøndovis, neka noqa iz ndakinak vøtó-peawām.

¹³ Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.”

Evezøza-qa Manqat, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Laodisia taon-te giyagam

¹⁴ Yaq Evezøza manqat nøme genø-ein, “Klisten bawan ezoqam, ndigu Laodisia taon-te ndiyage, tigi enzol ezoqam, pepa āv qoqombøé-peawám nqægo:

Nqanek manqat, ndégo temanqaté, ndego unimanqatín ezoqam ndego, ndego ‘Amen’ ndimbo-akhayam. Ndego bøi vizu ezoqam eqeieqeí, neka manqat ate ndægo, ndemanqate, unimanqatín. Ndego gigiap ate nqægo-qá zapá, Mbumbukiam gekhakheinam. Ndego āv gene-manqaté nqægo:

¹⁵ No zoqa matev møtenøtén, av zo ndøzøte-matanam. No møtenøtén, zoqa Klisten matev-te, zo tatás mbá, neka zo até vatáp mbá. Noqa poev nqáneq: Zo uni tatas-in ndøgó, o, zo uni vatap-in vøgo. ¹⁶ Geté zo livin-qasé qazotu-waní. Zo ambá av nqægo, tatas o vatap. Yaq nakémbá, no nóqozáb, zo. Zoqa mokhov, soqáin, no-te. ¹⁷ Zo āv qazøte-manqaté nqægo, ‘Ni kopømbá. Ni andé gigiap kopoav ezoqám. Ni khakhambaenteáv.’ Geté zo viní. Zo khakha-mbá. Zo qámbá, Mbumbukiam-te. Zo andé gigiap-av ezoqám. Neka zo andé bøi kopøitáp neka andé ndabua-yáv. Geté zo zøkezan matavapøteáv. ¹⁸ Yaq nakémbá, noqa guguna manqat zo-te, nqáneq: Zo vøndoazáv, andé gol me zøtéwiim no-te, gol ndigu gøinam-te uni gi-bæbæs-éz. Yaq zo uni gigiap-kopoav-ezoqam-in zógoát. Neka até ndabua papaqa-papaqá-ya, vozówī. Yaq zo nqanek ndabua tozo-uzam, zo mivi sekemba zógoák, zo ndabua-yav nandozogo. Neka até mulømula, bøi-te giam nonqo vozówiim. Yaq zo kopømbaqapé, tozo-kewagat. ¹⁹ Gekha ezoqām ndigu, no kuku nqanøgo ti-te, no nøzø-ponqomatún, neka manqa nqázø-løvūāt. Yaq nakémbá, zo vøqambúz, neka tatas ndøgó, Klisten matev-te. ²⁰ Nqáé! No mboqog tambáv qatoyá neka nqatø-khaneam. Gekha ezoqām ndigu, noqa khaneam tiyogem neka mboqog vønømbó-mboqozonām, no ndøtøndo-ón, neka lou namba vøtíløg.

²¹ Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, av no qate-tømbua, no ndego kawa iz nombó-etoám. Yaq ndego no namba kawa ezoqam-qa qonam nonqo-té qeitø-qonavát, ate av-té, no Tat namba, kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te nqati-qonøve.

²² Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé, av Mbumbukiam-ge Nqova, Klisten bawan vinivinimba-te nde:manqate.”

4

Mbumbukiam yan-te, iz ande āv kimbøē-eqawat

¹ Taqa zita-te, no qækewag, nqáé! No yan-te nqo:go, mboqog nøzømét. Mboqozoát. Yaq wag ndøgo, no bugukhokhof ande kipi me qate-ewag, no ndakin āv qanømbe-eín nqægo, “Qàndoqavíg, nqanek. Yaq no matev tøtéqamákh ndøgo, taqa zita-te tøfakhanam. Ndøgo befakhanám.” ² Yaq Mbumbukiam-ge Nqova, até gendego, no vøndapan. Yaq nqáé! No yan-te ndøgo, kawa ezoqam-qá qonam nonqo nøqeív, ezoqam vø:qotam. ³ Ndego ezoqam, qonam nonqo-te go:qotam, bugug andé nandi khagi-us momotáp. Nandi nøme-qa iz, zaspá. Ndigu khakhavá. Neka nøme ndigu, kanilién. Ndigu køkókuk. Neka khakhava vøfaleam. Qonam nonqo ùnime:-khawagát. Khakhava ndøgo, taqa khagi andé nandi nøme-qá khagí, iz emelal nqambogo. Momotap-ús. ⁴ Ta qonam nonqo, qonam nonqo tuenti-foa nøme, møndø-khawagát, yaq ta qonam nonqo nøme-te ndo:go, megetapak tuenti-foa vø:qonavam. Ndigu ndabua papaqa-papaqa ndø-uzupám neka kawa-te, kawakawa-za-qa gol wawaq vø-uzupam. ⁵ Qonam nonqo kopo-te ndøgo,

livi qøuwuoyam, ndand ndovøimám neka vøndō-møkunimam, neka xo vøndōwagam. Ta qonam nonqo megemege-te ndo:go, mogenda-pakha ndø-asazám. Waev-ús. Sevén ate qægoam. Nqanek mogenda-pakha seven, Mbumbukiam-gí Nqova sevén. ⁶ Qonam nonqo kopo-qa megemege-te ndo:go, andé ndaola me me:goám. Taqa ibøkha andé glás. Unime:-bæbæés.

Yaq ta qonam nonqo-qa avønin-te ndøgo, khandi gigiap foa vø-ogitavam. Nginik khandi gigiap foa, tiqa kha ate qazømbe-goam, bøi-us mbá, megemege-te nekā zita-te. ⁷ Khandi gigiap nøme, teqa bugug andé layón. Neka nøme ndego, ge-menas-ev, ndego andé kao anganeám. Neka nøme ndego, ge-misika-ev, teqa bugug, andé ezoqam-qá bugúg. Neka nøme ndego, ge-foa-ev, ndego andé koyám. Gèløvuvát. ⁸ Nginik khandi gigiap foa ate gi:goam, taf-ús. Taf siks-síks qazøgoam. Até taf-té-a, bøi vøzøgoam, mumat-te nekā mokho-te. Ndigu pusup mbaín. Pavpave nekā lovølova, ndigu āv gini-manqatatún nqægo,

“Ndaføyamba-qapé. Ndaføyamba-qapé.
Evezøza Mbumbukiam, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo,
ndego gegoam
neka ndego ngego
neka ndego ngegeav,
Ngenek ndaføyamba-qapé.”

⁹ Nginik khandi gigiap foa, Mbumbukiam gimbo-vizumemin neka iz vømbō-eqanimin neka ike manqat vømbō-einimin, ndego qonam nonqo-te ndo:qomat, ndego miavmiav ndeyage, ¹⁰ yaq ndigu megetapak tuenti-foa, teqa megemege-te ndo:go, ndego qonam nonqo-te ndo:qomat, ekeza kha, manqei me:laemín, vømbō-vizumemin, ndego miavmiav ndeyage. Yaq ndigu tiqa kawa ezoqam-qa wawaq, qonam nonqo-qá megemege-té ginø-awamín, manqat vø-einimin,

¹¹ “Nigi Evezøza neka Mbumbukiam!

Qo ezoqa eqeieqei.

Iz eqawat matev neka vizap matev neka bazaføgakh, qoqa begó.

Zapa ndøgo, gigiap ate ndægo, qo qokhakheinám.

Qoqá poev-té qanøfakhán neka qoqá poev-té qagó.”

5

Pepa løvøyat neka Sip Nakhasam

¹ Yaq no tæqeív ndøgo: Ndego qonam nonqo-te go:qotam, teqa nakeamo zenda-te, pepa løvøyat ndøndapám. Ta pepa løvøyat ndøgo, peawap yaqyaq-ús neka ndøgo gètókám. Ndavánd qane-tokeapám. Sevén ate gi:goam. ² Yaq no enzol ezoqam bazaføgakh-qape no-omét. Kandambaqapé møndæ-akhá. Av gene-akhá nqægo, “Gekha ezoqám ndego, ezoqa eqeieqei, nginik ndavand tekoqogim neka pepa løvøyat vø-mboqoā?” ³ Geté ezoqam mbaín, yan-te nqo:go o manqei-qape-te nqanek o manqei mokho-te nqøugu, ndego kopømba ndøgo, pepa løvøyat temboqoa neka manqat vøqeív, mokho-te ndøu-peawap. ⁴ Yaq no nøvín. Eiv baza møndønøpós, qæ-eivat. Zapa ndøgo, ezoqa eqeieqei kopo mbaín, ndego pepa løvøyat peawap-us temboqoa, mokho-te ndøugu vøe-qeív. ⁵ Geté megetapak ezoqa kopo, āv genømbe-eín nqægo, “Ndò-eív. Nqáe! Ezoqa kopo ndêgó. Ezoqa ndégo, ndego Saitan getømbuii. Ndego andé Layón. Zuda khagua bawan mokho-té gunu:gu. Deivid-gé zeó. Ndego kopømbaqapé, ndavand seven tekoqogim neka pepa løvøyat vø-mboqoā.

⁶ Yaq livin-mba ndøugu, ma qonam nonqo qægoam, no Sip Nakhasam no-omét. Khandi gigiap neka megetapak, ùnime:-ogitavát. Sip Nakhasam ndego, løvøwe bugug ndøkewagám. Teqa kawa-te, ndego auli seven mbogoám, neka bøi seven vømbøgoam. Bøi seven ndøgo, Mbumbukiam-gí nqova sevén. Ndigu nqova ndígu, Mbumbukiam manqei-manqei ate nqægo gekhofosam. ⁷ Yaq ndego Sip Nakhasam, tenøwáv ndøgo, pepa løvøyat, teqa nakeamo zenda-te vøndap, ndego kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te go:qotam. ⁸ Yaq ndego pepa løvøyat gendap, ndigu khandi gigiap foa neka megetapak tuenti-foa, teqa megemege-te ndo:go, ekeza kha, manqei me:laém. Nginik ezoqa kopokopo ate gi:goam, ouv qaqaeam nonqo, møndøzø-goám, ande gitá, neka gol ndis vøzøgoam. Ta gol ndis-te ndøugu, gigiap sisip mbomømboma ndømoqotupát. Khøifa sisip mbomømboma, qando-fakhatam, ndøgo Mbumbukiam-gí ezoqam-qa guliguli manqát. ⁹ Yaq ndigu ouv ndakinak ndøqaqaemám. Sip Nakhasam-té. Ouv āv gimboe-qaqaemám nqægo:

Qo ezoqa eqeieqei-qapé.

Qo kopømbaqapé, nqanek pepa løvøyat toqondap neka ndavand nditøkebab, voqó-koqogím.

Zapa ndøgo, qo qakeza kha qonqonqotáv, vølaqabem,

neka qakeza kouk mokho-te, qo
 ezoqa bawan vinivinimba
 neka manqat vinivinimba
 neka manqei vinivinimba
 neka ngusu vinivinimba voqōwi,

ndigu Mbumbukiam-gi betēgo.

¹⁰ Qo ndigu kawa iz qozø-etoám
 neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqam voqō-abam.
 Yaq ndigu nigi Mbumbukiam mbósasaetát,
 neka manqei-qape ezoqam vøzømbó-kawaeztát.”

¹¹ Yaq no enzol ezoqam nøzømét, neka tiqa manqa wag vøe-ewag. Enzol ezoqam kopoav-qapé. Taosen-taosen ndøgoám. Gevebumav-qapé. Nginik enzol ezoqam, qonam nonqo neka khandi gigiap foa neka megetapak, ùnime:-khøogavát. ¹² Ndigu ouv ndøqaqaemám. Gèzømo-eqavát. Ouv āv gini-qaqaemám nqægo,

“Sip Nakhasam ndego, gilaem,
 bazaføgakh neka gigiap ate ndægo neka matavap loloakh neka megeat matev neka vizap matev neka iz eqawat matev neka khanakhanakh manqat, teqa ndégo tabegó.

Matev av nqægo eqeieqei.”

¹³ Yaq tæ-ewág ndøgo: Gigiap ate ndi:gu, yan-te ngo:go neka manqei-qape-te ngigu neka manqei-qape mokho-te ngu:gu neka ndaola-te ngigu, ouv ndøqaqaemám. Av gini-qaqaemám nqægo,

“Ndego qonam nonqo-te ndo:qomat
 neka Sip Nakhasam, khanakhanakh manqat neka vizap matev neka iz eqawat matev neka bazaføgakh tiqá.

Miavmiáv.”

¹⁴ Yaq ndigu khandi gigiap foa gindu-qavøinam, “Amén. Nqanek manqat uni-manqatín.” Yaq ndigu megetapak, ekeza kha, manqei me:laém, Mbumbukiam, Sip Nakhasam namba, vøzøvizam.

6

Sip Nakhasam, ndavand siks, pepa løvøyat qætokam, gekoqogim

¹ Yaq no tæqeív ndógo: Ndego Sip Nakhasam, ndavand seven, ndigu pepa løvøyat-te gitøkebupam, bugukhokhof kopo ndøkoqozó. Yaq tæ-ewág ndógo, ndigu khandi gigiap foa, kopo nøme, gè-akhá. Teqa manqat andé ndand me me:nqøóz. Av gene-akhá nqægo, “Vøndoqáv.”

² Yaq no qækewag, nqáe! Hos papaqa ndøyám, ezoqam vø:qotam. Ngenek ezoqam, føif mbogoám. Yaq ndego, kawa ezoqam-qá wawaq mbo-etøomém, sasa ndøwav. Nakhag ezoqam nømé namba mé:nøfé, vøzitág.

³ Yaq ndego Sip Nakhasam, ndavand kopo nøme vøkoqozo. Ndakin ndavand gèmbomenas-éz, gekoqogim. Yaq ge:koqozo, no khandi gigiap nøme, ndego ge-menas-ev, teqa wag, äv qambøe-ewág nqægo, “Vøndoqáv.”

⁴ Ndego nqanek manqat ge-ein, yaq hos nøme ndofakhán. Køkóuk. Ezoqam ndego, go:qotam, Mbumbukiam bazaføgakh mbo-etoám neka nakhag kaiya kandambaqape vømbø-etoam. Ndego manqei-qape-te, sambu matev bèmøkhofá, yaq ezoqa yaqyaq-a pakhapakha betē-khaneam.

⁵ Yaq ndego Sip Nakhasam, ndavand kopo nøme vøkoqozo. Ndakin ndavand gèmbomisika-éz, gekoqogim. Yaq ge:koqozo, no khandi gigiap nøme, ndego ge-misika-ev, teqa wag, äv qambøe-ewág nqægo, “Vøndoqáv.”

Yaq qækewag, nqáe! Hos kiki ndøyám. Ezoqam ndego, go:qotam, teqa zenda-te, viniv qeivi nonqo ndøndapám. ⁶ Yaq no manqa wag nøme nø-ewág. Khandi gigiap foa mokho-té abetøndo-fakhán. Av qande-eín nqægo, “Vøqáv. Ezoqa lou-av yage matev qomøzø-etoám. Yaq lou-qa fia gékhouwév. Wit-qasi toqowi, ande av 1 kilogrem ndi:gu, tiqa fia, khøuwa kopo sasae-qá yaq-fiá. Neka até flawa nømé-a, bali, tiqa fia kandambá. 3 kilogrem toqowi, tiqa fia, khøuwa kopo sasae-qá yaq-fiá. Geté oliv tae neka waen tae ndøngiú!”

⁷ Yaq ndego Sip Nakhasam, ndavand kopo nøme vøkoqozo. Ndakin ndavand gèmbofoa-éz, gekoqogim. Yaq ge:koqozo, no khandi gigiap nøme, ndego ge-foa-ev, teqa wag, äv qambøe-ewág nqægo, “Vøndoqáv.”

⁸ Yaq qækewag, nqáe! Hos nøme ndøyám. Ngusum gèmbokhavøéz. Ezoqam ndego go:qotam, teqa iz Løvøté, neka løvøte manqei vømbøpavam. Ndigu Mbumbukiam bazaføgakh zø-etoám. Ezoqa ndøzitág. Manqei-qape ezoqam ate ndi:gu toqo-qaqab, vømø-bawan-foa-éz, yaq bawan kopo ndigu, bèzitág, vøpakhaéz. Nakhag kaiya neka ifin matev neka enqoni neka søvakha gigiap khobokhobós giní-zitagát.

⁹ Yaq ndego Sip Nakhasam, ndavand kopo nøme vøkoqozo. Ndakin ndavand gèmbofaev-éz, gekoqogim. Yaq ge:koqozo, no ezoqam-gí nqova nøzømét. Nginik nqova, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo lou-qase mokho-té gunu:goám. Ezoqam ndigu, ta zapaya ndógo gi:zitagat, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat vøgeatam-a, ezoqa Yesu-qa yaq-te vøe-zømesimam. ¹⁰ Nginik gè-akhaemám. Wag gèzømbø-eqavát. Av gini-akhaemám nqægo, “Kawa ezoqam ndaføyamba-qape neka unimanqatin-qape! Gé, qo manqei-qape ezoqam, manqa ovøyam-te gekha khøuwa-tē qoté-áb, niqa yaq-fia voqótā, ti-te ndigu, gizitangam?” ¹¹ Yaq ndigu ezoqa ate gi:goam, ndabua papaqa-papaqa zø-etoám. Neka ndigu äv gizømbø-eín nqægo, “Elavøqase até vøkhæ-keogé. Kopømba ande av Klisten ezoqam-gi qaqa ezoqam, zo ge:zitag, ndigu até zogi sasae kopo ezoqam neka zøfuap nømé-a, bètøkho-zitag. Yaq ndigu ezoqa ate ndi:gu tumuzitag, av Mbumbukiam matavap ge:ve, ndego zoqa yaq-fia ndógo tenótá.”

¹² Yaq no tæqeív ndógo: Ndego Sip Nakhasam, ndavand kopo nøme vøkoqozo. Ndakin ndavand gèmbosiks-éz, gekoqogim. Yaq manqei gekukuvøém. Kandambá tantáv. Neka khøuwa vøkesæv. Andé tekhovot kikis-qape me me:goám. Neka løvøyak sège-køkouk-év. Andé kóuk. ¹³ Neka nduku ndigu yan-te go:goam, manqei-té ginøpomóz. Kopømba ande av fig tae nanga pospos ndi:gu, tae-te gindu-vinginimin, khamøe bazaføgakh-us-qape qando-vumain, āv tindipomóz. ¹⁴ Yaq yan andé pepa løvøyat me me:løvønnumát, vømø-navøem. Olol neka manqei bawabawa ate qægoam, sègenøzøvøém, ma qægoam. ¹⁵ Yaq ezoqa ewaqape, oskiá ndøgo, manqei-qape kawakawa-za o gekha megetapak nøme gigoam, o nakhag kawakawa-za o gigiap kopoav ezoqam o iz-akhayapak o yaq-fia mbain sasae ezoqam o gekha ezoqa nøme vøgoam, ndigu manqei nqa neka olol nandí gini-otønám. ¹⁶ Yaq ndigu, olol neka nandí-te, āv gini-akhaemám nqægo, “Vøndo-o:áz, ni vø-khonombam, te-te ndego, kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te ndo:qomat neka Sip Nakhasam-qa qaqa-te. ¹⁷ Zapa ndógo, tiqa qaqa khøuwa kandambaqape møndøndáp. Yaq gê, gekha ezoqām møkhandi:z?”

7

144 taosen Izlael ezoqam, Mbumbukiam-qa khakhatap gi-upøgim

¹ Nqanek qame-navøem, yaq enzol ezoqam foa nøzømét. Manqei-qape-qá vavap foa-té giwaniapám neka manqei-qape-qa khamøe foa vøgeageapam. Tini-geageapám ndógo: Manqei-qape-te neka ndaola-te neka leg-te, khamøe bevùmá. ² Yaq enzol ezoqa nøme vøe-omet. Khøuwa fakhanám genøgeavún, Khandi Mbumbukiam-qa khakhatap gone nonqo vøndapavun. Yaq ndego, ndigu enzol ezoqam foa, ndigu Mbumbukiam bazaføgakh gezø-etoam, manqei-qape neka ndaola tingi:nam, kandambaqapé møndøzømbe-akhá. ³ Av gezømbe-akhá nqægo, “Manqei-qape neka ndaola neka leg, naqanøká ndøngi:nám. Ni nigí Mbumbukiam-gi sasae ezoqam, tiqa kawa-pap-te, khakhatap bizizømbøkhæ-awám.” ⁴ Yaq no āv qate-ewág nqægo: Ezoqa ndigu khakhatap gi-upøgimat, ndigu 144,000 ezoqám. Ndigu Izlael khagua bawabawan-te ate ndægo, āv gindi-uminimát nqægo:

⁵ Zuda khagua bawan-te: 12,000.

Neka Luben khagua bawan-te: 12,000.

Neka Gad khagua bawan-te: 12,000.

⁶ Neka Asa khagua bawan-te: 12,000.

Neka Naftali khagua bawan-te: 12,000.

Neka Manase khagua bawan-te: 12,000.

⁷ Neka Simeon khagua bawan-te: 12,000.

Neka Livai khagua bawan-te: 12,000.

Neka Isaka khagua bawan-te: 12,000.

⁸ Neka Zebulon khagua bawan-te: 12,000.

Neka Zosef khagua bawan-te: 12,000.

Neka Benzamin khagua bawan-te: 12,000.

Ezoqa bawan-qape, Mbumbukiam-qa qonam nonqo-qa megemege-te go:waniapam

⁹ Nqanek qame-navøem, yaq nqáe! No ezoqa bawan-qape nøqeív. Ezoqa kandambá tintív. Kopømba mbaín, toqo-gevebam. Ezoqa ngusu vinivinimbá neka bawan vinivinimbá neka manqei vinivinimbá neka manqat vinivinimbá. Ndigu kawa ezoqam-qá qonam nonqo neka Sip Nakhasam-qá megemege-té gono-waniapám. Neka ndigu

6:12 6:12 Met 24:29; Kel 2:20; Veve 8:12; 11:13; 16:18 **6:13** 6:13 Isa 34:4 **6:14** 6:14 Veve 16:20 **6:15** 6:15 Isa 2:10, 19, 21 **6:16** 6:16 Luk 23:30 **6:17** 6:17 Joel 2:11; Mal 3:2 **7:1** 7:1 Jer 49:36; Dan 7:2 **7:3** 7:3 Ezek 9:4, 6; Veve 9:4 **7:4** 7:4 Veve 14:1, 3

ndabua loloakh papaqa-papaqa v̄-uzupam neka epek v̄-up̄geapam. ¹⁰ Ndigu kandakandá m̄ondæ-akhaemám. Av gini-akhaemám nqægo, “Ezoqam-qa khandi:zat matev, nikeza Mbumbukiam-té qando-fakhaté, ndego kawa-qa qonam nonqo-te ndo:qomat, neka Sip Nakhasam-té qando-fakhaté.”

¹¹ Yaq enzol ezoqam ate ndi:gu, ndigu kawa-qa qonam nonqo neka megetapak neka s̄ovakha gigiap foa gi-ogitavat, ndigu kawa-qa qonam nonqo-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laém, tiqa bugug até manqei-té, Mbumbukiam v̄ombō-vizumem. ¹² Av gini-manqatát nqægo,

“Amén.

Khanakhanakh manqat
neka iz eqawat matev
neka matavap loloakh
neka ike manqat
neka vizap matev
neka bazaf̄ogakh
neka megeat matev,

nd̄ogo nigí Mbumbukiam-qá. Miavmiáv.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín!”

¹³ Yaq ndigu megetapak, ezoqa kopo gen̄bevap, “Nginik gekha ezoqám, ndabua papaqa-papaqa loloakh ndi-uzap, neka gekham-tē gin̄-geavun?”

¹⁴ Yaq qambo-qav̄oiu, “Khanánqa! No n̄otenatáv. Geté qo àboqote-qatéq.”

Yaq gen̄-ein, “Nginik ezoqam ndigu, viniv kandambaqape-te gindu-fakhaz. Ndigu tiqa ndabua, Sip Nakhasam-qá kók ginisungúz, yaq nd̄ogo v̄oz̄-papaqa-papaqawam.

¹⁵ Yaq nakémbá, ndigu Mbumbukiam-qá megemege-té gono-waniáp, ndego kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te ndo:qomat, pavpave nekā lov̄lova, teqa khoev-te ndim-bovizap. Ndego ezoqam, kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te ndo:qomat, gez̄ombó-khakhazumát. Andé palai me z̄ombé-khafúz. ¹⁶ Yaq ndigu ifin nango gez̄ovinák neka ib̄okha naq ma gez̄opapák neka kh̄ouwa tatas o gekha tatas n̄ome nd̄ogo, kha ma gez̄otayák. ¹⁷ Zapa nd̄ogo, Sip Nakhasam ndego, livin-mba ndu:mia, ma qonam nonqo nd̄ægo, ndego tigí sip keoge ezoqám. Yaq ndego kea kumbut̄ve-té gen̄-itúb, ta ib̄okha-te nd̄ogo, ezoqa khandi nd̄oz̄-etoam. Yaq Mbumbukiam tiqa b̄oi-te, b̄oi einu ate nd̄ægo, gez̄-vuogím.”

8

Yesu, ndego Sip Nakhasam, ndavand seven, vaev gekoqozo

¹ Sip Nakhasam, ta ndavand seven ndigu, pepa l̄ov̄yat-te git̄kebupam, vaev gekoqozo, yaq susú sege-wagát. Ande āv haf awá nd̄ægó. ² Taqa zita-te, no enzol ezoqam n̄oz̄mét. Sevén ate gi:goam. Mbumbukiam-qá megemege-té gono-waniapám. Yaq ndigu enzol ezoqam seven, kipi kopo-kopo z̄-etoumát.

³ Yaq enzol ezoqa n̄ome, tendowáv nd̄ogo, gol ndis, gigiap sisip mbomambaqape mboqotam nonqo, v̄ond̄ondap. Ndego Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo lou-qase av̄nin-té gen̄-itán. Yaq ndego gigiap sisip mbomambaqape mboqotam nonqo mbo-et̄omém. Kandambá. Ndego Mbumbukiam-te, etoam matev betegó, Mbumbukiam-gi ezoqam ate ndi:gu-qa guliguli manqat namba, nd̄ogo gol lou-qase-te, kawa ezoqam-qa qonam nonqo-qa megemege-te. ⁴ Nqanek gigiap sisip mbomambaqape, ndego enzol ezoqam teqa zenda ge:geatam, taqa kh̄oifa, Mbumbukiam-gi ezoqam-qa guliguli manqat namba, Mbumbukiam-té qan̄qavíg. ⁵ Taqa zita-te, ndego enzol ezoqam,

nqanek gigiap sisip mbomambaqape mboqotam nonqo ndis, gèndáp, gøinam wageap-us vøu-nqeitav, ndøgo lou-qase-te qagoam, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi:goatun. Yaq ndego até gendego, ta gol ndis gøina wageap-us, manqei-qape-té genø-ogí. Yaq ndand møkunim neka xo neka vøiyam neka manqei kukuvøem ndøfakhán.

Enzol ezoqam kipi gikhambøemat

⁶ Ndigu enzol ezoqam seven, møndø-khakheinám. Kipi seven ndøkambøemét.

⁷ Yaq ndego bugukhokhof enzol ezoqam kipi gekhamba, manqei-qape-te qæ ais-us ndølanqá neka gøinam vøndō-o:a. Kóuk namba me:nokhogeapát. Manqei-qape toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo, gèlonqotám. Yaq até lég-a, toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo, gèlonqotám. Neka gagayag ate ndægo vølonqotam.

⁸ Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-menas-éz, kipi gikhambøemem. Yaq ndaola-te, gigiap ndø-ogiím. Ndøgo andé olol kandambaqape wageap-us bugug me me:kewagám. Ndaola toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo sège-enénd, vømø-kouk. ⁹ Yaq søvakha gigiap ate ndi:gu, ta kewan qatoat-te gu:yagam, gèpakhaéz, neka khagua ate ndægo, ta kewan qatoat-te qabøetupam, vøsoqøsoqoam.

¹⁰ Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-misika-éz, kipi gikhambøemem. Yaq nqova mbain, yan-te, ndukuam kandambaqapu ndobøiáv. Andé mogenda me me:wageapám. Kea qaqæap neka kea kumbutap ate ndægo, toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo-té gunø-bøiáv. ¹¹ Ngunuk ndukuam, iz Khaqain-Qapé. Ibøkha ate ndægo, toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo, gèkhaqá. Yaq ezoqa kandambá, gipakhaez, ibøkha gi-izumam. Zapa ndøgo, ibøkha ndøgo, gèkhaqá.

¹² Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-foa-éz, kipi gikhambøemem. Yaq nqova mbain, khøuwa neka løvøyak neka nduku toqo-qaqab, vømø-qaqageap-misika-éz, qatoat kopo ndøgo, beawap mbain. Møndøzø-navøém. Neka lova neka paveat toqo-qaqa, vømø-qaqageap-misikā, yaq qatoat kopo ndøgo, waev mbain.

¹³ Nqanek qame-navøem, yaq no koyam no-omét. Khaiya ová gono-løvuvát. Ndego kandambaqapé møndæ-akhá. No teqa manqat, āv qate-ewág nqægo, “Møndø-soqoéz. Møndø-soqoéz, ndigu ezoqam, manqei-qape-te ndiyage, enzol ezoqa misika nøme, kipi tikhambøemem. Ti-te ndigu, unimé:-soqá.”

9

Enzol ezoqam ge-faev-ev, kipi gekhamba

¹ Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-faev-éz, kipi gikhambøemem. Yaq no ndukuam no-omét. Ndugu yan-te guogoam, manqei-qape-té gunø-bøiáv. Yaq ndugu mboqog mboqogim nonqo mbo-etøomém. Manqei ozu vaev mbain mboqogim nonqó. ² Yaq manqei ozu vaev mbain gumboqoa, khøifa ndofakhán. Ta khøifa ndøgo, andé gøinam kandambaqape-qá khøifá. Khøuwa waev neka khaiya sège-bøivún, ta khøifa zapaya ndøgo, manqei ozu vaev mbain-te qando-fakhatam. ³ Yaq ta khøifa mokho-te ndøgu, bamøkhokeakh ndofakhatám, kopoav-qapé, manqei-qape-te vøpanqanim. Yaq ndigu andé lakalaka-qá bazaføgakh me:ndapém. ⁴ Ndigu āv gizømbe-eín nqægo: Gagayag neka tae neka gekha gigiap nøme, manqei-te ndøpøet, bengi:nám. Geté ezoqam mba bengiæzó. Ezoqam ndigu tíngiæzó, ndigu tiqa kawa-pap-te, Mbumbukiam-qa khakhatap mbain ndigu. ⁵ Mbumbukiam ndigu bamøkhokeakh

takeáv, nginik ezoqam tizitag, vópakhaēz. Geté ndigu løvøyak faev, sa nqosøgeap bezø-etoám. Taqa nqosøgeap ndøgo, kandambá. Kopømba ande av lakalakoam tuqatag, taqá nqosøgeáp. ⁶ Ta løvøyak faev mokho-te ndøgo, ezoqa løvøte-qa, ndøvawát. Geté ma géqeivimák. Ndigu pakhaezat-qa, ndøgoát. Geté kopømba mbaín tipakhaez. Løvøte é-ndøvuaó.

⁷ Nginik bamøkhokeakh, andé hos bugug me me:kewagám, nakhag nonqo gikhakheinøvemín. Tiqa kawa-te, andé kawa ezoqam-qá gol wawaq me zømbogoám, neka tiqa bugug andé ezoqam-qá bugúg. ⁸ Tigi izum, andé sakheis-gí izúm, neka tigi khayam, andé layon-gí khayám. ⁹ Tigi savim-te, sanqava khakhazam nonqo ndø-uzupám. Taqa bugug andé auli gigiap sanqava khakhazam nonqó. Neka tiqa khavøi u, andé hos kopoav-qá wág, manqei khagua wil-us tilivupit, nakhag-qa tibøitit.

¹⁰ Tiqa otøgeam nonqo, okho-té qazøgoám. Andé lakalaká. Yaq ezoqa ndøgo tizømbí-otøgimát, løvøyak faev mokho-te. ¹¹ Tigi kawa ezoqam, ndégo, enzol ezoqam, ndego manqei ozu vaev mbain ndembo-keoge. Teqa iz, Iblu manqat-te, Abadón neka Glik manqat-te, Apolión. (Taqa manqa mokho, “Ezoqa ngiæzoat ezoqám.”)

¹² Ndakin nqanek bugukhokhof viniv matev kandambaqape, møndømø-navøém. Geté nqáe! Viniv matev kandakanda nøme menas nqágeav.

Enzol ezoqam ge-siks-ev, kipi gekhamba

¹³ Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-siks-éz, kipi gikhambøemem. Yaq no søvakha gigiap-qa auli foa-te, lou-qase-te qa-asøzam, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi-goatun, manqat no-ewág. ¹⁴ Nqanek manqa wag, ndego enzol ezoqam kipi gekhamba, āv qambøe-eín nqægo, “Enzol ezoqam foa ndigu, Yuflatis kea kandambaqape-te ndiløvnøvap, mòqo-nqovotáz.” ¹⁵ Yaq ndego nginik enzol ezoqam foa vønqovotaz. Ndigu khakheitáp. Ezoqa ndøzitág. Ndigu nqanek khøuwa iz oskia mbøe-kewagám, nqanek khøuwa neka løvøyak neka viav-te nqanek. Ezoqa ate ndi:gu, toqo-qaqab, vømø-bawan-misika-ēz, yaq bawan kopo ndigu, gézitág, vópakhaēz. ¹⁶ Nginik enzol ezoqam-gi nakhag ezoqam, bawan kandambá tantáv. Hós ginibøitít. Ate gi-goam, 200 milión. No mðe-ewág, tiqa gevebap andé gekhām. ¹⁷ Nqanek umingiap-te, no nginik hos, āv qatezømét nqægo: Ndigu ezoqam, go:qonavat, ndigu savi khonobam nonqo, møndøzø-goám. Taqa khagi, køkóuk. Andé gøina wageáp. Neka kikís. Andé khaiyá. Neka khakhavá. Hos-qa kawa, ande layon-qá kawá neka tiqa manqa-nqa-te, gøinam neka khøifa neka nandi wagøvap-us sisip soqaqape ndofakhatám. ¹⁸ Ezoqa ate ndi:gu toqo-qaqab, vømø-bawan-misika-ēz, yaq bawan kopo ndigu, gèzitág, vøpakhaez. Ta matev soqøsoqa misika ndøgo tini-zitagát, gøinam neka khøifa neka nandi wagøvap-us, hos-qa manqa-nqa-te qando-fakhatam. ¹⁹ Hos-qa bazaføgakh ndøgo, tiqa manqa-nqa mokho-té neka ngui-té qagó. Tigi ngui, ande wazá. Kawa-ús. Yaq ezoqa ndígu tizø-otøgeamín.

²⁰ Geté ndigu ezoqa nøme, pakhaezateav qagoam, nqanek matev soqøsoqa qafakhanam, ndigu Mbumbukiam-te qambuzaneáv. Ndigu nqova soqøsoqa, sekembá segezø-vizupám, neka batae, ekeza zenda gi:khakheinumam, sekemba vømbø-ogi:mam, ndøgo gol neka silva neka auli gigiap nøme neka nandi neka tae gi:khakheinumam. Geté ta batae ndøgo, mokho mbaín. Kopømba mbaín, bøi tøkewagat o manqat tø-ewagat o tø-okhoat. ²¹ Neka ndigu ezoqam qambuzaneáv, tiqa ezoqa zitøge matev-te neka manqa-sisi matev-te neka mambe okho matev-te neka aqonam matev-te.

10

Enzol ezoqam, ndego pepa løvøyat-qase gendapam

¹ Yaq no enzol ezoqam bazafögakh-qape nøme no-omét. Yan-té gendovís. Teqa ndabua, khaiya ozoz mbøe-løvøtupám, neka teqa kawa-te, khakhava vømbøe-løvøetam. Teqa bugug, andé khøuwa me me:sanqatavám, neka teqa bov, andé nandi uk wageap-us me me:kewagám. ² Teqa zenda-te, pepa løvøyat khapelavøqase ndøndapám. Møndø-mboqoatám. Teqa nakeamo zenda tokhotapak, ndaola-té genø-tokhotám, neka teqa yogea zenda tokhotapak, manqei-te vøtokhotam. ³ Yaq ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Teqa manqat, andé layon-qá ogeæv. Ndego akhayam qamømbøe-navøem, yaq ndand seven ndøqavøinám. Manqat andé ndand me me:møkunimám. ⁴ No ambá nopeawamín, manqat ndøgo, gi-einim. Geté yaq no manqat nø-ewág. Yan-té qando-fakhán. Av qande-eín nqægo: “Manqat ndøgo, ndigu ndand seven gi-einim, ndøpeawám. Khonoam-té qabegó.” ⁵ Yaq ndego enzol ezoqam, no bugukhokhof qæ-omet, ndaola-te neka manqei-te getokhotupam, ndego nakeamo zenda, yan-té genø-eqá. ⁶ Yaq ndego, manqa mbusa ndøvé. Mbumbukiam-qá iz-té genøvé, ndego miavmiav ndeyage, ndego yan neka gigiap ate ndægo yan-te ndo:go, neka manqei-qape neka gigiap ate ndægo, manqei-qape-te nqago, neka ndaola neka gigiap ate ndægo, ndaola mokho-te ndøugu, gekhakheinam. Manqa mbusa, āv genevé nqægo, “Mbumbukiam khøuwa nøme géføløtazák. ⁷ Geté enzol ezoqa nøme, kipi tekhamba, ndego te-seven-ev, yaq Mbumbukiam matev ndømatanám, ndøgo bugukhokhof qakhonawam, ndøgo tegi manqa vevezam ezoqam-te gevøndaz.”

⁸ Yaq manqat ndøgo, no bugukhokhof qæ-ewag, yan-te qando-fakhan, nangó qando-eín. Av qande-eín nqægo, “Vøqáv. Pepa løvøyat mboqoat qomøndó-ndáp, ndøgo enzol ezoqam-qa zenda-te ndo:ve, ndego ndaola-te neka manqei-te ndetokhotap.”

⁹ Yaq no ndego enzol ezoqam-te vøenav, pepa etoam manqat sasa nombø-ein. Yaq ndego āv genømbø-eín nqægo, “Mòqondáp. Neka qólóg. Qoqa emu-te, geqá-khaqáin. Geté manqa-nqa-te, ndøgo fimakh-ús. Andé ndokhós.”

¹⁰ Yaq no nqanek pepa løvøyat-qase, nøndáp, teqa zenda-te qøuveam, vøelog. Noqa manqa-nqa-te ndøgo, fimakh-ús. Andé ndokhós. Geté qatumu-khougiam, yaq emu-te, møndønø-khaqáin. ¹¹ Yaq ezoqa nøme, āv genømbø-eín nqægo, “Qo Mbumbukiam-qa Manqat nqawá qanø-vevezám, ezoqa bawan vinivinimba neka manqei vinivinimba neka manqat vinivinimba neka kawakawa-za vinivinimba-qa yaq-te.”

11

Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqa menas, teqa manqat timanqatat

¹ Yaq iziz tonqogim nonqo nø-etøomém. Taqa bugug andé føif ndaføyamba-qapí. Yaq manqa wag, āv qanømbø-eín nqægo, “Vøqáv! Mbumbukiam-qa khoev neka lou-qase ndøgo, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi-goatun, taqa fitap iziz qombóndáp, neka ndigu ezoqam, Mbumbukiam teqa khoev-te ndimbovizap, voqó-gevebām. ² Geté manqei nøme ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev-qa uta mokho-te ndøugu, soqó-iváv. Iziz mbòndáp. Zapa ndógo, ta manqei ndøgo, Mbumbukiam bawan vini-ak zø-etoám. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa taon, gétokhotát. Løvøyak 42, titokhotat. ³ Yaq nogi manqa manqate ezoqa menas, notøndó-khofotáz. Ndigu ege avus gigiap ndø-uzupát, neka noqa manqat vøvevezumát. Khøuwa 1260, noqa manqat tivevezumat.”

⁴ Ndigu Mbumbukiam-gi manqa manqate ezoqa menas, ndøgo, oliv tae menas neka lampa asøzam nonqo menas, ndøgo Evezøza-qa megemege-te ndo:asøzu, ndego manqei-qape ndo:kawaevat.

⁵ Ezoqa nøme ndigu, nginik ezoqa menas-te ngenøgim matev gone-qa tigoat, yaq tiqa manqa-nqa-te, gøinam ndófakhatát, tigi qaqa ezoqam vøngiæzoāt. Yaq ta nakhoa-te nqanek, gekha ezoqām ndego, matev soqáin gone-qa tezøgoat, génaním. ⁶ Nginik ezoqa

menas, bazaføgakh tindapém ndógo: Khaiya ozoz segétokém. Yaq qæ mbain, segégoát, ta khøuwa ate tægoat, Mbumbukiam-qa manqat tivevezumat. Neka kea kumbutap-te, ibøkha segé-enendém, vømø-køk. Neka gekha khøuwa-tē ndógo, ndigu tözø-poeat, ndigu manqei-qape-te, matev soqøsoqa bugug vinivinimba segendó-khofotumát.

⁷ Yaq ndigu tiqa manqa manqate tømøzømbe-navøem, ndego søvakha gigiap lozokhak, manqei ozu vaev mbain-te ndego, gendóqavíg, ti namba vøenøfē, sasa ndózitāg, vøpakhaēz. ⁸ Yaq tiqa khatae, nakhoa-té segé-awám, taon kandambaqape-te ndógo, ma tigi Evezøza, tae mutui-te gitøkewem. Nqanek taon, taqa yaya etæ iz, Sodóm o Izíp. ⁹ Ezoqa manqei vinivinimba, neka bawan vinivinimba neka manqat vinivinimba neka ngusu vinivinimba, tiqa khatae sugumú-qeivát. Khøuwa trí neka khøuwa nøme yaq-mbá. Ezoqa nøme sa gezótakák, ta khatae ndógo, timø-ozam. ¹⁰ Manqei-qape ezoqam khanakhanakh zø-asótáv, nginik ezoqa menas tipakhaez, neka lou vøløg neka vø-ogiām neka yaqyaq-a gigiap vø-etoām. Zapa ndógo, nginik Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, manqei-qape ezoqam, ngenøgim matev zø-etoumám.

¹¹ Geté khøuwa trí neka khøuwa yaq-mba qame-navøem, yaq nginik ezoqa menas-te, Mbumbukiam-qá mbøni føkiam ndø-oé. Yaq ndigu sègewán. Yaq ezoqa ewaqape, gizømet, møe kandambá qazø-nqeivøem. ¹² Yaq ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqa menas, manqat kandambaqape ndøyogém. Yan-té qando-fakhán. Av qande-eín nqægo, “Qandoqavíg, nqanek.” Yaq ndigu yan-te vøqavíg. Khaiya ozoz mokho-té ginøqavíg. Tigi qaqa ezoqam, até gezømetát, giqavigat.

¹³ Yaq ta khøuwa kopo-te ndógo, manqei ndøkukuvøém. Kandambá tantáv. Yaq ta taon-te ndógo, khoev ten-ten qapuatat, yaq nain-nain ndógo, até gepuatát, geté kopo-kopo nøme ndógo, gèmøkuvøém. Yaq ezoqa kopoáv, gèpakhaēz. Seven taosén, ate gi-goam. Yaq ezoqa nøme ndigu, pakhaezateav gigoam, møe kandambá gigonem, neka Mbumbukiam-qa iz vømbó-eqanem, ndego yan-te ngo:yage.

¹⁴ Ndakin viniv matev kandambaqape nøme ndógo, qamenas, møndømø-navøém. Geté nqæ! Viniv matev kandambaqape nøme, avønín géfakhán. Gemø-misiká.

Enzol ezoqam ge-seven-ev, kipi gekhamba

¹⁵ Yaq enzol ezoqa nøme, kipi vøkhamba. Ndakin enzol ezoqam, gè-seven-éz, kipi gikhambøemem. Yaq yan-te ndógo, manqa wag ndøfakhanám. Kandakandá. Av qanemanqatát nqægo:

“Ndakin manqei-qape-te,
megeat matev, nigí Evezøza Mbumbukiam ndøndáp,
tege Keliso namba.

Yaq ndego miavmiav mó:kawaevtát.”

¹⁶ Yaq ndigu megetapak tuenti-foa, ndigu Mbumbukiam-qa megemege-te ndo:go, ekeza kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te go:qonavam, ndigu ekeza kha, manqei me:laém, tiqa bugug até manqei-té, Mbumbukiam vømbō-vizumem. ¹⁷ Av gini-manqatát nqægo:

“Evezøza, Mbumbukiam,
qo bazaføgakh ate ndægo ndaqago,
qo nqoqogo neka qoqogoam,
ni ike kandambá qo-te.

Zapa ndógo, qo ezoqa av qoqote-zømás nqægo:

Qo bazaføgakh-qapé, neka kawa matev voqøngaz.

¹⁸ Bawabawan vinivinimba, qaqa kandambá giqagoam.

Geté ndakin qoqá qaqa khøuwa ndøndáp.

Qo løvøte ezoqam, avønín, manqa ovøyam-té qonó-áb.

Yaq qogi sasae ezoqam, ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam,
neka qogi ezoqam ate ndi:gu, ndigu ndiqavizap,
ezoqa kandakanda neka khasøkhasis,
qo yaq-fia egeiegei voqozø-etoām.

Yaq ezoqam ndigu, manqei-qape gingi:tat, qóngiæzó.”

¹⁹ Yaq Mbumbukiam-qa khoev, yan-te nqo:go, sège-mboqoé. Yaq mboges ndøgo, ma Mbumbukiam-qa guguna manqat qøu-nqeitavam, ta mokho-te, ndego Izlael ezoqam namba poev ge-unimanqatin, bavokhó qandoveám. Yaq ndand ndovøimám neka vøndō-møkunimam, neka xo vøndōwagam. Neka manqei vøkukuvoem-a, qæ ais-us kandambaqape vøndō-lanqa.

12

Sævam neka wazeam-qa emanqat

¹ Yaq yan-te nqo:go, matev kandambaqape ndøfakhán. Nqova ndafe-ús. Sævam møndøgoám. Tuqa ndabua, khøuwá. Neka tuqa zenda tokhotapak mokho-te, løvøyak mbøigoám neka tuqa kawa-te, nduku tuelv, ande kawa ezoqam-qa wawaq me vømbøegoam. ² Ngunuk sævam, emu-ús. Gèmbongáz. Yaq tūni-akhayám, nqosøgeap gumbo-ewag.

³ Yaq yan-te nqo:go, matev nøme vøfakhan. Nqáe! Wazeam kandambaqape, møndøgoám. Køkouk-qapé. Ngenek kawa sevén qambogoam neka auli ten vømbøgoam, neka teqa kawa ate qambøegoam, kawa ezoqam-qa wawaq vømbøe-uzupam. ⁴ Yaq ngenek wazeam, até gendego, nduku nøme yan-te nqo:go, vøkhataz. Okhó genekhatáz, manqei-qape-te vønqagevem. Nduku misika-misika gigoam, yaq menømenas ndigu, até gegoám, geté nøme kopo-kopo ndigu, gèkhatáz. Yaq ndego wazeam, sævam qambongaz, tuqá megemege-té gono-itán. Yaq ndego nakhasam ndego, tui-ova, løutøve-qa mbogoám.

⁵ Yaq ndugu sævam vøe-ova. Nakhasam anganeám. Ndego bawabawan ate ndægo, gezømbó-kawaevtát. Bazaføgakh-ús. Teqa khamokh, auli khamokh ndøgoát. Geté ndego nakhasam é-vøqán-ae, enzol ezoqam, Mbumbukiam-te é-vøndafem, ma ekeza qonam nonqo-te go:qotam. ⁶ Yaq sævam ndugu, leg-av manqei-té gunø-khokhón. Ta manqei ndøgo, Mbumbukiam é-møndombo-khakheinám. Yaq timbó-kewagát ndøgo, atema 1260 khøuwa vømøndāp.

⁷ Yaq yan-te, nakhag ndøfakhán. Ndego enzol ezoqam kandambaqape, Maekol neka ekeza enzol ezoqam, wazeám namba me:nøfé. Neka ndego wazeam, ekeza enzol ezoqam namba vøndēwan, yaq vøzø-qavøiu. ⁸ Geté ndego wazeam, bazaføgakh mbaín. Yaq gèpitøvém, yaq ndego tegi enzol ezoqam namba, kopømba mbaín, yan-te sekemba tiyagat. ⁹ Yaq ndego wazeam kandambaqape, iz Nqova Soqaqape neka Saitan ndimbo-akhayam, gè-oginám, ndego manqei-qape ezoqam ate ndi:gu, ndetubam. Manqei-qape-té genø-oginám, tegi enzol ezoqam namba.

¹⁰ Yaq yan-te ndøgo, no manqat kandambaqape nø-ewág. Av qane-eín nqægo,
“Ndakin nigi Mbumbukiam-qa ezoqa khandi:zat matev
neka bazaføgakh matev
neka megeat matev,
møndø-fakhán.

Ndakin Keliso mó:kawaevtát,
ndego kawa ezoqam geve.

Zapa ndógo, ndego ezoqam, Mbumbukiam-qa megemege-te go:yam neka nigi Klisten nøfuap, pappave nekā lovølova, manqa vøzø-søkuzumam, ndego møndø-oginám.

¹¹ Klisten ezoqam møndø-tømbuinám.

Sip Nakhasam-qa kóuk neka unimanqatin manqát gini-tømbuinám, ndøgo ezoqa nøme-te gimanqatam.

Ndigu ekeza yage-qa yaq-te, matavapøteáv, neka ndigu møe mbaín, Mbumbukiam-qa Manqat zapaya, tipakhaez.

¹² Zo khanakhanakh mbá qanegó, qo yan neka zo yan-te ndozoyage.

Geté ti-te ndigu unimé:-soqá, ndigu manqei-qape neka ndaola-te ndiyage.

Zapa ndógo, nqova soqaqape mändovís zo-te.

Ndego qaqa kandambá.

Ndego møndæ-otév, khøuwa khapémbá, ndimbøe-yoza.”

¹³ Yaq ndego wazeam ge:-otev av nqægo, manqei-qape-tē ginø-ogenonām, ndego até gendego, ndugu sævam, nakhasam anganeam gui-ova, vøngeatam. Até gembopavát.

¹⁴ Geté ngunuk sævam, ngangakh kandambaqape-qa taf menas mbo-etøomém. Ekeza manqei-té guabenø-løvui, leg-av manqei-te ndøgo. Yaq timbó-kewagát ndógo, viav misika neka viav nøme yaq-mba vømøndāp. Ta manqei-te ndøgo, ndugu wazeam-qa bugug-te, qambaqape ndógoát. ¹⁵ Yaq wazeam, até gendego, ibøkha vøqoza. Ibøkha ndøgo, teqa manqa-nqa-te qando-fakhan, andé kea-qa ibøkha mbageáp. Ndego sævam kawøwe-qa mbogoám. ¹⁶ Geté ndugu sævam, manqei mbotøké. Manqei manqa-nqa é-møndø-mboqoá, ibøkha vøkhoug, ndøgo wazeam-qa manqa-nqa-te qando-fakhan. ¹⁷ Yaq ndego wazeam, qaqa kandambá, ndugu sævam-te. Yaq sègewáv, tugi zi nøme namba vømēnøfe. Nginik ezoqam ndigu, Mbumbukiam-qa manqat o-mba ndo:ndape neka Yesu-qa manqat ndigēāwāt. ¹⁸ Yaq ndego wazeam, ndøgeg-té genø-itán.

13

Søvakha gigiap lozokhak, ndaola-te gendo-fakhan

¹ Taqa zita-te, no søvakha gigiap lozokhak no-omét. Ndaola-té gendo-fakhán. Ndego kawa sevén qambogoam neka auli ten vømbōgoam. Auli até qambøegoam, kawa ezoqam-qa wawaq ndø-uzupám, neka teqa kawa ate qambøegoam, Mbumbukiam-qa iz ngenøgim manqat vø:peaupam. ² Ngenek søvakha gigiap lozokhak, qæ-omet, bugug andé lepad me me:kewagám, ndugu puskas khobos kandambaqapu. Geté zenda andé søvakha gigiap nøme-qa zendá, ndego bea ndimbo-akhayam. Bazaføgakh kandambá. Neka manqa-nqa, andé layon-qa manqa-nqá. Ngenek søvakha gigiap lozokhak, wazeam ekeza bazaføgakh mbo-etoám neka ekeza kawa ezoqam-qa qonam nonqo neka megeat iz kandambaqape vømbō-etoam. ³ Søvakha gigiap lozokhak-qa kawa nøme, bugug av qane-kewagám nqægo: Ezoqa pakhapakha mbokhaná. Geté nqamav ndøgo, qambogoam, møndø-e:ám. Yaq ndøgo, manqei-qape ezoqam ate ndigu, nqova zømbendáf, neka ndego søvakha gigiap lozokhak vømbōpavat. ⁴ Ezoqa ate gi-goam, wazeam gèmbø-vizupám, ndego søvakha gigiap lozokhak, bazaføgakh gembøe-etoam. Neka ndigu søvakha gigiap lozokhak, vømbō-vizupam. Av gini-manqatám nqægo, “Gekha ezoqám ndego, kopømba ande av ngenek søvakha gigiap lozokhak nde:go? Neka gekha ezoqám ndego, te namba tenøfe, vøpitāv?”

⁵ Ndego søvakha gigiap lozokhak, Mbumbukiam sègemboták: Ekeza iz segé-eqatát, neka Mbumbukiam-qa iz vøngenøitāt, neka bazaføgakh matev vømatønumāt, atema

løvøyak 42 vømó-nasinim. ⁶ Ndego sòvakha gigiap lozokhak manqat ge-einin, Mbumbukiam ndøngenøiuin, neka teqa iz vøngiuin neka teqa khoev vøngenøiuin neka tegi ezoqam ndigu, yan-te ndiyage, vøngenøzoin. ⁷ Neka Mbumbukiam ndego nøme āv gembøeták nqægo: Mbumbukiam-gi ezoqam namba mé:nøfé neka vøpitáz. Neka ndego bazaføgakh ndøndáp. Ezoqa bawan vinivinimba neka manqei vinivinimba neka manqat vinivinimba neka ngusu vinivinimba gezømbó-kawaevtát. ⁸ Ezoqa ewaqape, manqei-qape-te tiyagat, gembó-vizupát, gekha ezoqām ndigu, tiqa iziz khandi mbuk-te peawapøteav ndøgo, Sip Nakhasam-qa mbuk-te, ndego gilaem. Manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, ta mbuk ndøgo, é-møndo-peawám.

⁹ Gekha ezoqām ndego, gea ndømbogo, ndego yà beyogé. ¹⁰ Ezoqa ndigu, Mbumbukiam gevevesam, ndimbula-te tinqeisam, ndigu segé-nqeisám. Neka ezoqam ndigu, Mbumbukiam gevevesam, nakhag kaiya ti:zitag, ndigu nakhag kaiya segé:zitág. Nqanek matev tøfakhanam, Mbumbukiam-gi ezoqam, føgøføgakh bewaniáp, tiqa unimanqatin-te.

Sòvakha gigiap lozokhak nøme, manqei mokho-te gendo-fakhan

¹¹ Yaq no sòvakha gigiap lozokhak nøme no-omét. Manqei mokho-té gendo-fakhán. Ndego andé sip nakhasam-qá auli me mbøegoám. Menás. Neka ndego manqat gemanqatam, andé wazeam-qá manqát. ¹² Bazaføgakh ndégo tembo-etoám, sòvakha gigiap, bugukhokhof ndaola-te gendo-fakhan. Yaq ndego matev, teqá iz-té genø-matønumám. Ndego manqei-qape ezoqam ate ndi:gu, āv gene-tøpøtavám nqægo: Ndego sòvakha gigiap lozokhak, bugukhokhof gegeavun, tiabembøe-vizáp, ndego nqamav soqaqape qambo-goam, ndakin qambo-e:am. ¹³ Ngenek sòvakha gigiap lozokhak nøme, ndakin gefakhan, nqova ndaføgim matev ndømatønumám. Kandakandá. Nøme gematanam, nqáne: Yan-te gøinam ndovís, atema manqei-qape-te, ezoqa ewaqape-qa bøi-te. ¹⁴ Yaq ta matev vinivinimba-te ndøgo, ndego ezoqa ewaqape, manqei-qape-te giyagam, gètubumám. Bazaføgakh ndégo tembo-etoám, ndego sòvakha gigiap, bugukhokhof ndaola-te gendo-fakhan. Ndego matev, teqá iz-té genø-matønumám. Yaq ndego sòvakha gigiap lozokhak, ndigu ezoqam, manqei-qape-te giyagam, āv gezømbøe-eín nqægo: Ndego sòvakha gigiap lozokhak, nakhag kaiya gilaem, gete sekemba geyagat, tae khøuwiap bømbo-viagém. Andé teqá bugúg. ¹⁵ Yaq ndego sòvakha gigiap lozokhak, vaev-te gepavavun, bazaføgakh nøme, āv genendáp nqægo: Ta tae khøuwiap ndøgo, ndego bugukhokhof sòvakha gigiap lozokhak-qa bugug-te gikhakheinøvemem, khandin qozøqozaq mbókhambá. Yaq ta tae khøuwiap ndøgo, manqa manqate ndøngáz. Av qandé-eín nqægo: Gekha ezoqām ndigu, ndøgo vizøpøteav tøgoat, pakhapakha bezø-khanóé. ¹⁶ Yaq ndego sòvakha gigiap lozokhak, vaev-te gegeavun, ezoqa ewaqape, ezoqa khasøkhasis nekā kandakanda, gigiap kopoav ezoqam nekā gigiap-av ezoqam, iz-akhayapak nekā yaq-fia mbain sasae ezoqam, āv gene-tøpøtáz nqægo: Ndigu tiqa nakeamo zenda-te o tiqa kawa-pap-te, khakhatap bezøgó. ¹⁷ Yaq gekha ezoqām ndego, nqanek khakhatap mbain ndego, ndego kopømba mbain, ezoqa nøme-te gigiap tendowi, o te-te gigiap temøwi. Ta khakhatap ndøgo, sòvakha gigiap lozokhak-qá iz o teqa iz-qá geveáp.

¹⁸ Matavap loloakh begó, taqa yaq-te. Ezoqa matavap loloakh tømbo-goat, ndego sòvakha gigiap lozokhak-qa geveap, mokho bembondáp. Ndøgo ezoqam-qá geveáp. Nqanek geveap 666.

14

Sip Nakhasam neka ndigu 144 taosen ezoqam

¹ Yaq qækewag, nqáe! Sip Nakhasam no-omét. Zayon manqei pøyat-té gono:yám. Ezoqá namba me:wanám. 144 taosén. Ndigu tiqa kawa-pap-te, Sip Nakhasam-qá iz neka tege Eve-qá iz zømbo-peaupám. ² Yaq no manqa wag nø-ewág. Yan-té qando-fakhán. Andé ibøkha sololo kandambaqape me me:wagám neka ande ndand kandakanda me me:møkunimám. Naq ndøgo, qæ-ewag, andé gita khaneam ezoqam kopoav-qá gita khaneám. ³ Nginik ezoqam, Mbumbukiam-qá kawa qonam nonqo-qá megemege-té neka khandi gigiap foa neka megetapak-qá megemege-té gono-waniapám. Yaq ndigu ouv ndakinak ndøqaqaemám. Ta ouv ndøgo, ezoqa nøme kopømba mbaín ti:zøtez. Sati ndígu tinízøté, ndigu 144 taosen ezoqam, Mbumbukiam manqei-qape-te gewi. ⁴ Nginik ezoqam, Evezøza-te ùnime:-tøkéb. Ndigu manqa-zapa gonemáv, sakheis namba.* Ndigu Sip Nakhasam mba mbopáev, ndego ande āv kenē-okho. Ezoqa ewaqape mokho-te, Mbumbukiam ndígu tewí. Ndigu Mbumbukiam-te neka Sip Nakhasam-te, andé tiqá etoam matév, ate av-té, gigiap ndøgo, toqope:tat, bugukhokhof gigiap tiqa ndøgo. ⁵ Tiqa manqa-nqa-te, meakha manqat mbaín, neka ndigu manqa-zapa gonemáv.

Enzol ezoqa misika-qa manqat

⁶ Yaq no enzol ezoqa nøme no-omét. Khaiya ová gono-løvuvát. Ndego miavmiav manqat mbomambaqape ndøgeatát. Ezoqa ndigu, manqei-qape-te ndiyage, gé:zømesimát, ezoqa ngusu vinivinimba neka bawan vinivinimba neka manqat vinivinimba neka manqei vinivinimba. ⁷ Ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Av gene-akhá nqægo, “Mbumbukiam-te møe zógoát, neka teqá iz zó-eqatát. Zapa ndøgo, teqa manqa ovøyam khøuwa, møndøndáp. Gèmbovizáp ndego, yan neka manqei-qape neka ndaola neka kea kumbutap gekhakheinam.”

⁸ Ndego enzol ezoqam-qa zita-te, enzol ezoqa nøme ndofakhán. Ngenek enzol ezoqam, ge-menas-ev, āv gene-eín nqægo, “Møndøbøí. Babilon taon kandambaqape, møndøbøí, ta taon ndøgo, kopømba ande av sævam me guigoam, ndugu bawabawan ezoqam ate ndigu, tuqa waen føgakh-qape guzø-etoam, ti-izam, neka tu namba mambe gone-te gutubam.”†

⁹ Ndego enzol ezoqam-qa zita-te, enzol ezoqa nøme ndofakhán. Ngenek enzol ezoqam, ge-misika-ev, kandambaqapé møndæ-akhá. Av gene-akhá nqægo, “Gekha ezoqām ndego, søvakha gigiap lozokhak neka teqa tae khøuwiap tembo-vizupat, neka kawa-pap-te o zenda-te teqa khakhatap vøndáp, ndego møndø-soqoév. ¹⁰ Ndego Mbumbukiam-qá waen føgakh-qape be-íz. Nqanek waen, Mbumbukiam-qá qaqá. Teqá yaq-fia so-qaqapé. Ta waen ndøgo, Mbumbukiam ibøkha namba, génokhogimák. Geté føgakh-qapé segégoát. Yaq ngenek ezoqam, Mbumbukiam-gi enzol ezoqam-qa megemege-te neka Sip Nakhasam-qa megemege-te, gøinam tatas-té neka nandí wagøvap-us-té gunú:goát, nqosøgeap kandambaqape vøndáp. ¹¹ Ezoqam ndigu, søvakha gigiap lozokhak neka teqa tae khøuwiap ndimbovizap, o teqa iz-qa khakhatap gindapem, ndigu pusup mbaín. Pavpave nekā lovølova, ta gøinam ndøgo, ndigu nqosøgeap ndøzø-etoam, taqa khøifa miavmiav ndøqavigát.”

¹² Yaq nakémbá, Mbumbukiam-gi ezoqam bazaføgakh-us bewaniáp, ezoqam ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat ndimbopaev-a, Yesu ndī-ūnimānqātināt.

¹³ Yaq no manqat nø-ewág. Yan-té qando-fakhán. Av qande-eín nqægo, “Av qo-qoté-peawám: Ndakin qangaz, atema ndøma, gekha ezoqām ndigu, Evezøza ndi-unimanqatinat, tipakhaez, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.”

14:2 14:2 Veve 1:15; 19:6 **14:3** 14:3 Isa 42:10; Veve 5:9; 7:4 * **14:4** 14:4 Nqanek manqat, yaya ndø-etæ. Taqa manqa mokho nqáne: Nginik mbumbuk nøme vizupáv, ndøgo kopømba ande av mambe okho matev ndægo, Mbumbukiam-qa bøi-te. **14:8** 14:8 Isa 21:9; Jer 51:7-8; Veve 17:2; 18:2, 3 † **14:8** 14:8 Nqanek Manqat Qandoveeam mokho-te, manqat nøme, mambe nqæmanqate, yaya etæ manqát. Mbumbukiam zita wuowe matev neka batae vizap matev me:manqaté. **14:9** 14:9 Veve 13:12-17 **14:10** 14:10 Isa 51:17, 22; Jer 25:15-16; Psa 75:8; Ezek 38:22; Gen 19:24; Veve 16:19; 20:10; 21:8 **14:11** 14:11 Isa 34:10 **14:12** 14:12 Veve 13:10

Neka Mbumbukiam-ge Nqova, āv gene-manqaté nqægo, “Unimanqatín. Nginik ezoqam, sasae-qape gikhanazat, pusa ndótá. Zapa ndógo, sasae ndógo gi:matønumam, ndigu taqa yaq-fia, ndøndapém.”

Yaya etæ manqat, avøe gigiap neka waen tae nanga-qa yaq-te, qakhatøkhatoam

¹⁴ Yaq no qækewag, nqáe! Khaiya ozoz papaqa nøqeív. Ezoqam mo:qotám. Ndego andé Ezoqam-gé Yó. Teqa kawa-te, kawa ezoqam-qá gol wawaq mo:-uzám, neka zenda-te, kaiya køfizuat khobos-qapi vøndapavam. ¹⁵ Yaq enzol ezoqa nøme ndowáv. Mbumbukiam-qá khoev-té gendo-fakhán. Ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Te-te ndego, khaiya ozoz-te go:qotam, āv gembøe-akhá nqægo, “Kaiya køfizuat nandiv, nandoqo-ndøpazat, qoge mòqongáz. Zapa ndógo, qoge-qa khøuwa iz, møndøndáp. Avøe gigiap ate ndægo, manqei-qape-te ndøpoe, møndø-khatøkhatoám. Qoge-qa mo:keogé.”

¹⁶ Yaq ndego khaiya ozoz-te go:qotam, ta kaiya køfizuat ndigu, manqei-qape me:khaná. Yaq manqei-qape-te ndógo, avøe gigiap qakhatøkhatoam, vøqog.

¹⁷ Taqa zita-te, Mbumbukiam-qa khoev-te, yan-te ndógo, enzol ezoqa nøme ndo-fakhán. Até ndegó-a, kaiya køfizuat khobos-qapi vøndapavam.

¹⁸ Yaq teqa zita-te, enzol ezoqa nøme vøndō-fakhan. Lou-qase-té gendowáv, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi:goatun. Ndego gøina ate ndægo-gé kawa ezoqám. Ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Ndego enzol ezoqam, ndego kaiya køfizuat khobos-qapi gendapavam, āv gembøe-akhá nqægo, “Manqei-qape-te ndógo, waen tae nanga møndø-khatøkhatøezám. Kaiya khobos-qapi nandiv, toqoté-qogáz, waen tae nanga ndigu, tae-te ndifaløbap. Neka vø-møvøbam.”

¹⁹ Yaq ndego enzol ezoqam, até gendego, manqei-qape, kaiya køfizuat vøekhana, waen tae nanga vøqogaz-a, vø-møvøbam. Yaq waen pesegim nonqo kandambaqape-té genø-nqagím. Nqanek pesegim nonqo, Mbumbukiam-qá qaqá. ²⁰ Yaq taon bavokho ndo:go, waen tae nanga gipesegimem, ezoqa kouk ndofakhán. Kandambá tantáv. Kouk ndógo, qambagim, gèmø-keá. Taqa sekeat, ande āv 300 kilomitá ndægó, neka taqa igian, ande āv hos-qá eqawán ndægó, tuyat.

15

Enzol ezoqam seven, viniv matev seven gi-upøgeapavun

¹ Yaq no yan-te nqo:go, matev nøme nøqeív. Kandambaqapé neka nqova ndafe-ús. Enzol ezoqam seven møndøgoám, ndigu matev soqøsoqa seven vø-upøgeapam. Nqanek vaev viniv matév. Zapa ndógo, nqanek viniv matev tømē-navøem, yaq Mbumbukiam-qa qaqá gemø-navøém. ² Yaq no andé ndaola nøteqeív. Bæbæs-qapé. Andé glás. Gøina wageap namba me:nokhombáp. Neka no ezoqa vøezømet. Ezoqam ndigu, søvakha gigiap lozokhak gipitøvem neka teqa tae khøuwiap vizøpøteav vøgoam-a, teqa iz-qa geveap ndapeav vøgoam. Ndigu ndaola ndøgeg-té giwaniapám, neka andé gita me-upøgeapám. Ndógo Mbumbukiam zø-etoám. ³ Ndigu Mozes-qá ouv ndøqaqaemám, ndego Mbumbukiam-ge sasae ezoqam, neka Sip Nakhasam-qa ouv vø-qaqaemam. Ouv āv gini-qaqaemám nqægo:

“Evezøza, Mbumbukiam,
qo bazaføgakh ate ndægo ndaqago,
matev ndógo, ndoqo-matanam,
kandakandá neka nqova ndafe-ús.

Qoqa matev unimanqatín neka ndaføya-ndaføýá.

Bawabawan ate ndægo, kawa qó.

⁴ Evézøza! Qo qakhapús soqogó, ndaføyamba-qape.

Gê, ezoqa tígu, ndigu qo-te mœ goneav tigoat
neka qoqa iz eqawateav vógoât? Mbaín.
Bawabawan ate ndi:gu, ndòndoZáv, qo vøqá-vizumēm.
Zapa ndógo, qoqa matev ndaføya-ndaføya, mândo-veveám.”

⁵ Ouv gumu-qaqaemem, no yan-te nqo:go, Mbumbukiam-qá khoev nøqeív. Ndøgo palai khoév. Yaq mboqog sège-mboqóz. ⁶ Yaq ndigu enzol ezoqam seven, matev soqøsoqa seven gi-upøgeapam, Mbumbukiam-qá khoev-té gindu-fakház. Tiqa ndabua bæbæ-bæbæs neka vøiyam-ús, neka savim-te løvønám nonqo gol-us vøzømbō-løvøtupam. ⁷ Yaq khandi gigiap foa, kopo nøme gegoam, ndigu enzol ezoqam seven, gol ndis seven zø-etoám. Ta ndis-te ndøgo, Mbumbukiam-qá qaqa mu:nqeitupám, ndego miavmiav ngeyage. Até vømō-tøtøvyam. ⁸ Mbumbukiam-qa waev-te neka bazaføgakh-te, khøifa ndofakhán, yaq teqa khoev mokho-te ndøgu, vømōtøva. Yaq ezoqa kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa khoev-te ti-oz. Matev soqøsoqa seven bètøkhæ-navøém, ndøgo enzol ezoqam seven gi-upøgiapavun.

16

Enzol ezoqam seven, Mbumbukiam-qa qaqa giqouzømem

¹ Yaq no manqat kandambaqape nø-ewág. Mbumbukiam-qá khoev-té qando-fakhán. Ndøgo enzol ezoqam seven, äv qazømbæ-eín nqægo, “Mòzozáv. Zoqa ndis seven-te nandav, Mbumbukiam-qa qaqa, qatøtøvyam, manqei-qape-té qazonø-qouzømém.”

² Yaq bugukhokhof enzol ezoqam ndøwáv, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, manqei-qape-te vøqouz. Yaq ndigu ezoqam, søvakha gigiap lozokhak-qa khakhatap gindapem neka teqa tae khøuwiap vømbō-vizupam, ndigu nqamav soqøsoqa nqosøgeap-us ndø-upøgím.

³ Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-menas-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, ndaola-té genøqóuz. Yaq ibøkha ndøgo, gèmo-kóuk. Andé løvøte ezoqam-qá kóuk. Yaq gigiap ate ndi:gu, ndaola-te giyagam, gèpakhaéz.

⁴ Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-misika-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, kea-te neka kea kumbutap-té genøqouzám. Yaq até ta ibøkha ndøgó-a, vømō-kouk. ⁵ Yaq no ndego enzol ezoqam, ndego ibøkha ndembo-keoge, teqa manqat äv qate-ewág nqægo,

“Mbumbúkiam!

Qo nqoqogo neka qoqogoam,
qo ndaføyamba-qapé.

Yaq-fia ndøgo, qo ti-te ndigu qoqota, ndøgo eqeieqeí.

⁶ Zapa ndógo, ndigu qogi ezoqam neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ndøzitagám, tiqa kouk vøwa.

Yaq nakémbá, qo ndigu tiqa izam nonqo, kouk qozø-etoám.

Yaq-fia ndøgo tindapém, av yaq gi:matønumam.”

⁷ Yaq no manqat nøme nø-ewág. Ndøgo tøndo-fakhán, lou-qase-te ndøgo, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi:goatun. Av qande-eín nqægo, “Evézøza, Mbumbukiam, qo bazaføgakh ate ndægo ndaqago! Unimanqatín. Yaq-fia nqosøgeap, qo ti-te ndigu qoqo-khofotav, ndøgo ndaføyambá.”

⁸ Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-foa-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, khøuwa-té genøqóuz. Yaq khøuwa, bazaføgakh ndøndáp: Teqa tatas, ezoqa mé:louwavát. ⁹ Yaq ezoqa teqa tatas kandambaqape, vøelouwaz. Geté ndigu Mbumbukiam-te qambuzaneáv, neka ndego vizøpøteáv, ndego nqanek matev soqøsoqa gekhofotam. Geté iz mbongi:nám.

¹⁰ Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-faev-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, søvakha gigiap lozokhak-qa qonam nonqo-té genøqóuz. Yaq ezoqa ewaqape, ngenek søvakha gigiap lozokhak-qa mokho-te gu:goam, bøivun zønqeivøém, neka nqosøgeap vø-upøgim. Ndigu ekeza sas ndø-otøgevém, nqosøgeap zapaya. ¹¹ Yaq ndigu tiqa nqosøgeap neka nqamav zapaya, Mbumbukiam, ndego yan-te ngo:yage, vøngenøinam. Tiqa manqa-zapazapa gone-te, ndigu qambuzaneáv.

¹² Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-siks-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, Yuflatis kea-té genøqóuz, ndøgo kea kandambaqape. Yaq kea ndøgo, sègevikíá. Yaq ta mokho-te ndøgo, kawakawa-za-te, ndigu tigi nakhag ezoqam namba, khøuwa fakhanam-te tinduzav, nakhoa zømbe-mboqóá. ¹³ Yaq no áv qateqeív nqægo: Ndego wazeam kandambaqape-qa manqa-nqa-te, neka søvakha gigiap lozokhak-qa manqa-nqa-te, neka khavozam manqa vevezam ezoqam-qa manqa-nqa-te, nqova soqøsoqa misika ndofakház. Ndigu andé taka-qa bugúg. ¹⁴ Nginik nqova soqøsoqa, umingiap matev ndøgoatún. Yaq ndigu manqei-qape-te ate ndægo, kawakawa-za-té ginøzáv, nakhag nonqo vø-møvøbām, ta nakhag ndøgo, Mbumbukiam-qa khøuwa kandambaqape-te tøfakhan, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo.

¹⁵ Keliso áv gene-manqaté nqægo, “Nqáe! No andé aqonam ezoqám me nøtégeáv. Gekha ezoqám ndego, to:tiawet, neka teqa unimanqatin matev no-te, ande ndabua me ate te:-uzupat, ndego khanakhanakh mbá geabetegó. Soqáin ndøgo, ndego ande naqei-av me te:-okhoat neka ezoqa ewaqape-qa bugug-te, mivi vøndāp.”

¹⁶ Yaq ndigu nqova soqøsoqa, kawakawa-za, nakhag-qa, ta manqei-te ndøgo tinømøváb, Iblu manqat-te, Amagedon ndimbo-akhayam.

¹⁷ Yaq enzol ezoqa nøme, ndego ge-seven-ev, Mbumbukiam-qa qaqa, ekeza ndis-te qøugoam, khaiya-té genøqóuz. Yaq kawa ezoqam-qa qonam nonqo-te, Mbumbukiam-qa khoev-te, manqat ndofakhán. Kandambaqapé møndæ-akhá. Av qande-eín nqægo, “Matev ate ndægo, møndømø-navøém.” ¹⁸ Yaq ndand ndovøimám neka vøndō-møkunimam, neka xo vøndōwagam. Yaq manqei gèkukuvøém. Nqanek manqei kukuvøem, kandambá tantáv. Ezoqa manqei-qape-te ande gi:fakhaz, atema ndakin, manqei kukuvøem mbaín, av ndakin qæfakhan. ¹⁹ Babilon taon kandambaqape, gèqaqavøém, vømø-qaqageap-misika. Neka manqei-manqei-qa taon ate qægoam, vøsoqøsoqoam. Matev av qæfakhan ndægo, zapa ndógo: Mbumbukiam Babilon taon kandambaqape neka taqa manqa-zapazapa, manqa mate navøepøteáv. Yaq ndego yaq-fia mbotá, neka teqa qaqa kandambaqape, ande waen føgakh-qape me vømbō-etoam. ²⁰ Manqei bawabawa ate qægoat, gèsinøvøém, vønnavøem. Neka até olól-a, vønnavøem. Nqawa qóqeivák. ²¹ Yaq yan-te, qæ ais-us kandakanda ndolanqá, ezoqam-te vó:-o:az. Ais fisap ndigu, kandakandá tintív. Tiqa viniv, ande áv 50 kilogrém ndi:gú. Yaq ezoqam, Mbumbukiam-qa iz, gèngenøinám, nginik qæ ais kandakanda zapaya. Zapa ndógo, nqanek matev qafakhan, ùnime:-soqá.

17

Mambe sævam khoveakh-qapu-qa yaq-te

¹ Yaq ndigu enzol ezoqam seven, ndis seven qazøgoam, nøme kopo, no-té gendowáv. Yaq áv genømbe-eín nqægo, “Qotøndéqāv! Ndugu mambe sævam khoveakh-qapu, ndugu kea kopoav avønin-te ndumia, ndugu yaq-fia nqosøgeap soqaqape ndøndáp. No nøtéqamákh. ² Manqei-qape kawakawa-za, tu namba mambe ndøgoám. Neka

16:10 16:10 Exo 10:22; Isa 8:21-22 **16:12** 16:12 Isa 11:15 **16:14** 16:14 Veve 19:19 **16:15** 16:15 Met 24:43-44; Veve 3:3 **16:16** 16:16 Zech 12:11 **16:18** 16:18 Veve 4:5; 8:5 **16:19** 16:19 Veve 14:10 **16:20** 16:20 Veve 6:14
16:21 16:21 Exo 9:23-24; Veve 11:19 **17:1** 17:1 Jer 51:12-13 **17:2** 17:2 Isa 23:17; Jer 51:7; Veve 14:8

ezoqa ewaqape, nqanek manqei-qape-te ngiyage, ndigu kawa zø-okivám, tuqa manqa-zapazapa zapaya, ndøgo ande waen me gi:-izam.”

³ Yaq ndego enzol ezoqam, no leg-av manqei-té genøndapán. Ngova-té. Yaq no sævam no-omét. Søvakha gigiap lozokhak køkouk-qá zita-té gunoqotám. Teqa kha ate qambøegoam, Mbumbukiam-qá iz ngenøgim manqat ndøkház. Ndego kawa seven mbogoám neka auli ten vømbøgoam. ⁴ Ndugu sævam, ndabua gu-uzam, khagi menás. Nøme ndøgo, uni køkouk-ín, neka nøme ndøgo, køkouk igiá. Neka ndugu gol gigiap vinivinimba neka nandi momotap-us neka agiwa-qasis fia kandakanda vø-usupam. Tuqa zenda-te, ndugu ibøkha izam nonqo ndøndapám. Gol khakheitáp. Ta ibøkha izam nonqo-te, matev vøvanq-us neka gekha matev soqøsoqa nøme ndøgo, tuqa mambe matev-te qando-fakhanam, até vømøtøva. ⁵ Tuqa kawa-pap-te, iz mo:peawám. Mokho manqát. Av qane-peawám nqægo:

BEBILON TAON KANDAMBAQAPE.
MAMBE SAKHEIS ATE NDI:GU-GU EVO
NEKA MANQEI-QAPE MANQA-ZAPAZAPA-GU EVO.

⁶ Yaq no tæqeív ndøgo: Ngunuk sævam, Mbumbukiam-gi ezoqam-qá kouk ndø-íz, kawa vømbø-oki. Tiqá kouk ndøgo tu-íz, ndigu Yesu-qa manqat gimanqatam, neka ta zapaya vøe-zitagam.

No ngova ndafe kandambá, qæ-omet. ⁷ Yaq ndego enzol ezoqam genø-ein, “Gekha zapá, qo ngova qaqandaf? No ngunuk sævam-qa mokho manqat nøtéqamákh, neka ndego søvakha gigiap lozokhak-qa yaq-te, teqa zita-te nduoqomat, ndego kawa seven neka auli ten ndømbogo. ⁸ Ndego søvakha gigiap lozokhak qoqo-omet, møndøyagám. Geté ndakin mbaín. Geté ndego avønín, manqei nqa-té gendóqavíg, manqei nqa vaev mbain ndøgo. Geté yaq, até gemé-navøém. Yaq ndigu ezoqam, nqanek manqei-qape-te ngiyage, tiqa iziz khandi mbuk-te peawapøteav ndøgo, ta mbuk ndøgo, Mbumbukiam ibugukhokhof gepeawam, manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, ndigu ngova zøndáf, ndego søvakha gigiap lozokhak ti-ometam. Zapa ndøgo, ndego møndøyagám. Geté ndakin mbaín. Geté nango ndøfakhán.

⁹ Taqa yaq-te, matavap loloakh begó. Kawa seven ndøgo, manqei popotap sevén. Sævam ndøgo tunoqomát. Ndøgo até kawakawa-za sevén. ¹⁰ Faev nøme ndigu, møndø-o:áz. Nøme kopo, zua ndøgó. Geté nøme kopo, fakhaneáv. Zuá. Yaq tefakhan, khapé gembøé-auwamák. Ndego khøuwa andé khapémbá tegoat. ¹¹ Yaq ndego søvakha gigiap lozokhak, bugukhokhof geyagam, ndego ndakin yageav ndøgo, ndego gé-kawa-ezoqam-eit-év. Ngenek ndigu kawakawa-za seven nøme, tigí ezoqám. Yaq até ndegó-a, ndøsoqóév.

¹² Auli ten ndøgo, qoqoqeiv, até ndøgó-a, kawakawa-zá. Nginik kawakawa-za ten, kawaezat matev ngazeáv. Zuá. Ndigu søvakha gigiap lozokhak namba mó:kawaeztát. Geté khøuwa andé khapémbá, tiokawaeztat. ¹³ Nginik kawakawa-za ten, matavap kopo ndøveém, neka ekeza bazaføgakh neka iz, søvakha gigiap lozokhak-qá mokho-té gunu-awám. ¹⁴ Yaq ndigu, Sip Nakhasám namba mé:nøfé. Geté ndego ekeza ezoqam namba, ndigu gevevesam neka gezø-akha neka te namba gi:køfinimam, gépitáz. Zapa ndøgo, ndego Sip Nakhasam, ndego kawakawa-za-gé Kawá neka evezøza-za-gé Evezøzá.”

¹⁵ Yaq ndego enzol ezoqam, manqat nøme genø-ein, “Kea vinivinimba ndøgo, qo-qoqeiv, ma mambe sævam nduimia, ndøgo manqei-manqei neka bawabawán neka ngusum vinivinimbá neka manqat vinivinimbá. ¹⁶ Auli ten ndøgo neka søvakha gigiap lozokhak, ndigu ngunuk mambe sævam, ndøsanqawém. Yaq gigiap ate ndømbøgo,

gembó-upøgimém. Naqei-áv segé-ivøvé. Yaq kha mbólogém, gøinam-te vónqagimēm.
¹⁷ Nginik kawakawa-za ten, manqat gikopo:nem, ekeza megeat matev, søvakha gigiap lozokhak-qa mokho-te tu:veem, matavap Mbumbukiam zø-etoám. Yaq av nqægo, Mbumbukiam-qa poev mbopaevém. Tiqa megeat matev tómá ndógo, atema matev ate ndægo vømú-fakhanām, av Mbumbukiam ibugukhokhof manqat ge:-ein.

¹⁸ Sævam ndugu, qoqo-omet, ndógo taon kandambaqapé. Manqei-qape kawakawa-za ate ndi:gu, ta taon-qa megeat matev mokho-té gunu:gu.”

18

Bebilon taon qasoqa

¹ Taqa zita-te, no enzol ezoqa nøme no-omét. Yan-té gendovís. Ndego bazaføgakh kandambá neka waev bæbæs-qapé. Ta waev ndógo, manqei-qape, sùgumu-gutavát.

² Yaq ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Av gene-akhá nqægo,

“Møndøbóí. Bebilon taon kandambaqape, møndøbóí.

Gevøgev nekā nqova soqøsoqa, møndømø-tiqá-khóev.

Gekha pipisi neka søvakha gigiāp ndigu,

Mbumbukiam-qa bøi-te soqain ndigu, ndego ndesanqaza,
 ndógo tiyagé.

³ Zapa ndógo, Bebilon taon,

ndógo ande sævam me nduigu,

bawabawan ate ndægo,

tuqa mambe matev waen ndø-izumám, kawa vøzø-okivam.

Até manqei-qape kawakawa-zá-ya, tu namba mambe matev vøegoam.

Neka bisnis ezoqam, manqei-qape-te ngiyage, tu zapaya, gëmø-moni-kopoav-ezoqam-éz.

Zapa ndógo, ndugu gigiap møqæ.”

⁴ Yaq no manqat nøme nø-ewág. Yan-té qando-fakhán. Av qande-eín nqægo,

“Nogi ezoqam! Mòzotøndo-fakház.

Vøndo-fakház, zo Bebilon taon mokho-te ndozotu:gu.

Soqain ndógo,

zo tu namba manqa-zapa gone-te tozo-khokhombupat.

Neka soqain ndógo,

tu namba yaq-fia nqosøgeap sa tozotumu-upøgim.

⁵ Tuqa manqa-zapazapa, khápumu-kapuiám, yan vømøkhanaz.

Mbumbukiam tuqa matev soqøsoqa, manqa mate navøepøteáv.

⁶ Zo yaq āv tømboe-matønømém, av zo guzømbe-matønnumam.

Zo tu-te yaq-fia menás sozó-tané, av matev guimatønnumam.

Waen føgakh soqaqape guzø-etoam, yaq menás sozombó-etøomém.

⁷ Av ndugu gui-khambuvupam

neka gigiap kopoav-qape qambøegoam,

yaq zo nqosøgeap neka mbøni vaev matev,

āv tozombøé-etøomém.

Ndugu mokho-mba,

āv guni-manqaté nqægo,

‘No kawa sævam noqomát.

No ngæmám mbá. No ambá av nqægo, anganeam genønanim.

Matev soqain genø-fakhanák. No mbøni genøvayák.’

⁸ Geté ndugu av nduikhambuvap,

ta zapaya ndøgo, matev soqøsoqa vinivinimba, khøuwa kopo-té segembøé-fakhanám,
 løvøte neka mbøni vaev neka ifin matev.
 Yaq ndugu gøinám guní-longqotøvém.
 Zapa ndøgo, Evezøza Mbumbukiam, ndugu yaq-fia nqosøgeap ndembo-etoam,
 ndego bazaføgakh-qapé.”

⁹ Yaq manqei-qape kawakawa-za, tu namba mambe matev gi:goam neka tuqa gigiap kopoav qazøgoupam, ndigu gé-eivám, mbøni vøzø-nqosøgim, khøifa tiqeivim, tutuavet.

¹⁰ Ndigu qambaqapé segendó-waniapét. Gó:khouwaném, matev soqaqape tiqeivim, tu-te tøfakhan. Yaq āv giní-ugufømém nqægo,
 “Hao, ú:-ā!”

O Bëbilon taon kandambaqape, bazaføgakh-qape.

Qoqa manqa-zapa-qa yaq-fia, nakhamas-té qanøqa-fakhán.”

¹¹ Neka bisnis ezoqam, manqei-qape-te, gé-eivám neka tu zapaya mbøni vøzøvā. Zapa ndøgo, ezoqa nøme mbaín, tiqa gigiap tiwiat. ¹² Ezoqa tiqa gigiap sekemba géwiák, kopømba ande av gol neka silva neka nandi qaniqanimav-qape neka aqeing agiwa-qasis, neka ndabua mbomømboma køkø-køkouk neka khagi vinivinimba, neka tae vinivinimba fia kandakanda, neka gigiap ndøgo, søvakha gigiap-gi khayam khakheitap, neka tae ndis fia kandakanda, neka gigiap ndøgo, auli neka nandi khakheitap. ¹³ Neka ezoqa nøme mbaín, tiqa gigiap tiwiat, kopømba ande av lou mokhov egeiegei nonqo, neka gigiap sisip mbomømboma, toqo-mboqotumat, neka nøme ndøgo, kha-te toqo-gi:mat, neka waen neka oliv oil, neka flawa, neka wit, neka kao, neka sip, neka hos, neka manqei khagua, neka até ezoqam-aním-a.

¹⁴ Ndigu bisnis ezoqam, āv giní-einím nqægo, “Bëbilon. Gigiap ate ndægo, qo møqæ qaqagoam, qo møndø-qøuváq. Qoqa gigiap qaniqanim neka fia kandakanda møndøqa-navøém. Qo nango geqá-fakhanák.”

¹⁵ Ndigu bisnis ezoqam, tu mokho-te gimø-gigiap-kopoav-ezoqam-ez, ndigu qambaqapé segendó-waniapét. Gó:khouwaném, matev soqaqape tiqeivim, tu-te tøfakhan. Ndigu gé-eivám neka mbøni vøzø-nqosogim. ¹⁶ Yaq āv giní-ugufømém nqægo,
 “Hao, ú:-ā!”

O taon kandambaqape, bazaføgakh-qape,

qo ndabua mbomømboma papaqa-papaqa neka køkø-køkouk neka kiki-kikis qoqo-uzumam
 neka qoqa kha, gol neka nandi mbomømboma neka aqeing agiwa-qasis voqotē-khakheinumam,

¹⁷ qoqa gigiap mbomømboma, ate qaqambe-goam,
 nakhamas-té qanøqa-soqøsoqøám.”

Palai khagua nøzøgim ezoqam ate ti:goat neka ezoqa ewaqape, khagua-te, manqei nøme-te tiguvimat, neka ezoqa ewaqape, khagua-te tisaætæt neka gekha ezoqām ndigu, ndaola-te yage tindapat, ndigu qambaqapé segendó-waniapét. ¹⁸ Yaq khøifa tiqeivim, ndugu tutuavet, yaq āv giní-akhaemém nqægo, “Gê, taon kandambaqape nøme tógo, av nqanek taon qægoam? Mbaín.”

¹⁹ Yaq ndigu gè-akhaemém, neka gè-eivám. Neka tiqa mbøni nqosøgeap-te, ekeza kawa-te, pakhakh ndønqagimám. Yaq āv gini-einím nqægo,
 “Hao, ú:-ā!”

Taon kandambaqape. Tu mokho-te, palai khagua evøndipakha ate ndi:gu, ndaola-te gibøetam,
 ndigu møndømø-moni-kopoav-ezoqam-eztám, tiqa gigiap guwiam.

Geté ndugu nakhamas-té gunø-soqoév.”

²⁰ “Geté zo yan-te ndozoyage,
neka zo Mbumbukiam-gi ezoqam,
Keliso-gi u-anim neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam namba,
zo khanakhanakh bezøgó, tu zapaya.

Zapa ndógo, matev soqøsoqa, zo guzø-matønumam,
Mbumbukiam Bebilon-te, yaq-fia me:tá.”

²¹ Yaq enzol ezoqam bazaføgakh-qape, nandi kandambaqape ndøndapáz. Kandambá tintív. Tiqa khouwezat, andé wit mivitøzat nonqó. Yaq ndaola-té genø-ogezó, gendo-ein,
“Taon kandambaqape, Bebilon, āv tøné-ogí.

Bazaføgakh-ús.

Yaq ezoqa nango géqeivimák.

²² Qo mokho-te,
gita khaneam ezoqam-qa khaneam neka ouv qaqayam ezoqam-qa wag neka ndigu
pøinda o kipi gikhambøematun, taqa wag,
ezoqa nango géyogemák.

Neka qo mokho-te,
sasae vinivinimba zøtezat ezoqam, nango gégoák.

Neka ndigu wit nandi gi:mivisumatun,
ezoqa taqa u, nango géyogemák.

²³ Neka qo mokho-te, lampa waev nango gékhayák.

Neka qo mokho-te, sakheis neka angana, ndigu tinøkem,
tiqa khanakhanakh manqat, ezoqa nango géyogemák.

Matev āv taqambé-fakhán.

Zapa ndógo, qogi bisnis ezoqam, manqei-qape-te ate nqægo, āv gini-khambuvupám
nqægo,

‘Ni bisnis ezoqam kandakandá.’

Neka qoqa manqa-sisi matev,
qo bawabawan ate ndægo qote-tubumám.

²⁴ Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka Mbumbukiam-gi ezoqam ate ndi:gu,
tiqa kouk, Bebilon taon-té giqeivím.

Ndøgo tuqá manqa-zapá, ndigu gizitagat, vøpakhaetat,
ezoqa ewaqape nøme namba, manqei-qape-te gizitagat.”

19

Yan-te nqo:go, Mbumbukiam-qa iz gi-eqanem, Bebilon ngi:wat zapaya

¹ Taqa zita-te, no yan-te, manqa wag nø-ewág. Andé ezoqa kopoav-qapi-qá akhayam
kandakandá. Av gini-akhaemám nqægo,

“Alelúya. Iké: Mbumbukiam-te.

Ezoqam-qa khandi:zat matev,
nikeza Mbumbukiam-té qando-fakhaté.

Iz kandambaqape neka bazaføgakh,
teqa ndégo.

² Zapa ndógo, teqa manqa ovøyam matev unimanqatín neka ndaføyambá.

Ndugu mambe sævam kandambaqapu, ndugu tuqa mambe matev, manqei-qape gui-
ngi:tat,

ndego yaq-fia nqosøgeap mbo-etoám.

Ndego yaq-fia møndotá, tu-te ndugu,
tegi sasae ezoqam, pakhapakha guzø-khanæmam.”

³ Yaq nango gi-akhaemem,
“Alelúya. Iké: Mbumbukiam-te.

Taon kandambaqape ndøgo, ndøwageapet,
taqa khøifa oskia ndøqaviág. Miavmiáv.”

⁴ Yaq ndigu megetapak tuenti-foa neka ndigu khandi gigiap foa, ekeza kha, manqei me:laém, Mbumbukiam vømbø-vizumem, ndego kawa-qa qonam nonqo-te go:qotam, vø-einim,

“Amén. Nqanek manqat unimanqatín.
Alelúya. Iké: Mbumbukiam-te.”

Sip Nakhasam, sævam ge-okí

⁵ Yaq Mbumbukiam-qa qonam nonqo-te, manqat ndofakhán. Av qande-eín nqægo,
“Nigi Mbumbukiam-qa iz, zó-eqatát, zo tegi sasae ezoqam ate nqazøte:go neka ezoqa ewaqape, kandakanda neka khasøkhasis, zo ndego ndozombo-vizap.”

⁶ Yaq no manqa wag nø-ewág. Andé ezoqa kopoav-qape-qá náq. Andé ibøkha sololo kandambaqape me me:wagám neka andé ndand kandakanda me me:møkunimám. Av qane-eín nqægo,

“Alelúya. Iké: Mbumbukiam-te.

Zapa ndøgo, nigi Evezøza, ndego Mbumbukiam,
ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, ndégo teno-kawaevát.

⁷ Ni khanakhanakh bini-asøtøvé neka iz bizimbø-eqanem.

Zapa ndøgo, khøuwa iz møndøndáp. Sip Nakhasam, sævam ndø-okí.
Mbasønakam ndugu, tu-okí, møndø-khakheinám.

⁸ Mbumbukiam ndabua papaqa mbo-etoám.

Bæbæs-qapé neka vøiyam-ús, yaq ndugu vø-uz.”

(Nqanek ndabua papaqa qanimav-qape ndøgo, matev mbomømboma, Mbumbukiam-gi ezoqam gimatønnumam.)

⁹ Yaq ndego enzol ezoqam genø-ein, “Av qoqoté-peawám: Ezoqam ndigu, Sip Nakhasam-qa nøkenøkem lou loge-te gizø-akha, tizav, khanakhanakh mbá giabitigú.”

Yaq ndego manqat nøme, äv gene-eín nqægo, “Nqanek manqat unimanqatín. Mbumbukiam-qá manqát.”

¹⁰ Yaq no teqa zenda tokhotapak-qa megemege-te, nøkeza kha, manqei nøtelaváo. Neka ambá nombo-vizamín. Geté ndego äv genømbe-eín nqægo, “Nandav ndømatånám. Até nó-a, no Mbumbukiam-gé sasae ezoqám, av qo nqoqote:go neka qogi Klisten qafuap ndi:gu, ndigu Yesu-qa manqat ndigeawat. Geté Mbumbukiam qombóvizám. Manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ndimanqate, ndøgo Yesu-qá manqát.”

Ezoqa hos papaqa-te go:qotam

¹¹ Yaq no äv qateqeív nqægo: Yan sège-mboqoé. Yaq nqáe! Hos papaqa no-omét. Ndego go:qotam, teqa iz Ndaføyamba-qapé neka Unimanqatin Ezoqám. Ndego ezoqa manqa ovøyam-te ndegevezoat, neka nakhag vøgoatun, ndego matev egeieqei mba mbopáev. ¹² Teqa bøi andé gøina wageap me me:wageapám. Neka kawa-te, kawa ezoqam-qá wawaq ndø-uzupám. Wawaq kopoáv. Neka kawa-pap-te, iz vømbøe-peawam. Ta iz ndøgo, ndego yakhapus mbá sege-otév. Ezoqa nøme zøtezateáv.

¹³ Ndego ndabua sekeqape ndø-uzám. Ndabua ndøgo, kouk-té qanu-qoqotám. Teqa iz

Mbumbukiam-qá Manqát. ¹⁴Ngenek, yan-gí nakhag ezoqam mbopaevém. Hos papaqa-papaqa-té gono-qonavát, neka ndabua bæbæ-bæbæs papaqa-papaqa vø-uzupat. ¹⁵Teqa manqa-nqa-te, nakhag kaiya khobos-qapi ndofakhatám. Yaq bawabawan ate ndi:gu gé:pitáz. Ndego bazaføgakh-us zømbó-kawaevtát. Auli khamókh gezømbé-kawaevtát. Neka andé waen tae nanga me mé:pesegim. Gétokhonøvé. Mbumbukiam, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, teqa qaqa matev, āv tøzømbé-fakhán. ¹⁶Teqa ndabua sekeqape, mbagi-te ndøgo, iz møndømbø-peawám. Av qambøe-peawám nqægo:

KAWAKAWA-ZA-GÉ KAWÁ
NEKA EVEZØZA-ZA-GÉ EVEZØZÁ.

¹⁷Yaq no enzol ezoqam no-omét. Khøuwa-té gono:yám. Ndego kandambaqapé møndæ-akhá. Pipisi-té genø-akhá, ndigu khaiya ova go:løvøvupat. Av gezømbæ-akhá nqægo, “Vøndozáv. Mbumbukiam-qá lou loge kandambaqape zombómøváb. ¹⁸Vøndozáv. Kawakawa-za-qá kha zólóg neka nakhag kawa ezoqam-qa kha, neka nakhag ezoqam-qa kha, neka hos-qa kha, neka tiqa kha, hos-te go:qonavam, neka gekha ezoqa nøme-qa kha, iz-akhayapak neka yaq-fia mbain sasae ezoqam, neka ezoqa kandakanda neka ezoqa khasøkhasis, tiqa kha vøzølog.”

¹⁹Yaq no nøme, āv qateqéiv nqægo: Søvakha gigiap lozokhak neka manqei-qape-gi kawakawa-za neka tigi nakhag ezoqam, møndømváb. Ambá nakhag ndøgonemín, te namba ndego, hos-te go:qotam, neka tegi nakhag ezoqam namba. ²⁰Geté ndego søvakha gigiap lozokhak, gèmvøinám. Até khavozam manqa vevezam ezoqám-a, vø-møvøinam, ndego teqa iz-te nqova ndaføgim matev gematønnumam, ta mokho-te ndøgo, ndego ndigu ezoqam getubam, ndigu søvakha gigiap lozokhak-qa khakhatap gindapem neka teqa tae khøuiap vømbō-vizupam. Yaq søvakha gigiap lozokhak, khavozam manqa vevezam ezoqam namba, gøinam kewan nandi wagøvap-us-té ginø-nqagivém. Khandín. ²¹Tigi nakhag ezoqam, nakhag kaiyá ginizitág, ta nakhag kaiya ndigu, ndego hos-te go:qotam, teqa manqa-nqa-te gindu-fakhatam. Neka tiqa kha, pipisi ndølog. Pipisi ate gi:goam, até vøzømbū-ewez.

20

Matev ndøgo, viav wan taosen mokho-te tøfakhanam

¹Yaq no enzol ezoqa nøme no-omét. Yan-té gendovís. Teqa zenda-te, manqei ozu vaev mbain mboqogim nonqo neka auli sen kandambaqape ndø-ndapavám. ²Yaq ndego até gendego, ndego wazeam vø-møvøiu, ndego awenege wazeam, Nqova Soqaqape o Saitan ndimbo-akhayam, sasa ndølvønøvem. Viav wan taosén teløvønøvupat. ³Yaq ndego ngenek manqei ozu vaev mbain-té genø-ogiú, mboqog vømbøe-tokaz. Ünime:-føgakhæz, getokaz. Yaq ndego manqei-qape ezoqam tubøpøteav tæabetegó, atema viav wan taosen bemøndap. Yaq taqa zita-te, ndego nqawa bømbo-nqovozømém. Geté khapé gembøé-auwamák. ⁴Yaq no kawakawa-za-qa qonam nonqo nøqeív, ezoqa vø:qonavam. Nginik ezoqam, bazaføgakh, āv ginindapém nqægo: Ezoqam-qá manqa ovøyam ndø-ewagát. Neka no nqova vøezømet. Nginik nqova ndígu, ezoqam monqo gizøqog, Yesu-qa manqat gigeatam neka Mbumbukiam-qa Manqat vøe-zømesimam, ta zapaya. Nginik ndego søvakha gigiap lozokhak o teqa tae khøuiap vizøpøteáv, neka ndigu søvakha gigiap lozokhak-qa khakhatap ndapeáv, tiqa kawa-pap-te o zenda-te. Ndigu nqawá gindu-khandí:z, neka Keliso namba vø:kawaez. Viav wan taosén go:kawaeztam. ⁵Nqanek bugukhokhof khøuwá, Mbumbukiam ezoqa løvøte-te gekhandi:z. Løvøte ezoqa nøme,

19:15 19:15 Psa 2:9; Veve 1:16; 14:20 **19:16** 19:16 Veve 17:14 **19:17** 19:17 Ezek 39:17-20 **19:20** 19:20 Veve 13:12-17; 20:10 **20:1** 20:1 Veve 9:1 **20:2** 20:2 Gen 3:1; Veve 12:9 **20:4** 20:4 Dan 7:9, 22, 27; 1 Ko 6:2; Veve 13:17

nango khandi:zateáv, atema viav wan taosen vømð-navøem. ⁶ Ezoqam ndigu, Mbumbukiam ta bugukhokhof khøuwa-te løvøte-te tekhandi:z, khanakhanakh mbá giabitigú. Ndigu tegí ekeza ezoqám. Yaq løvøte nøme tøfakhan, ta løvøte ndøgo, tø-menas, ndøgo bazaføgakh mbaín, ti-te. Ndigu Mbumbukiam-gi neka Keliso-gi iziz ezoqam ndøgoát, neka te namba vó:kawaeztát, atema viav wan taosen vømð-navøem.

Saitan gipitøvem

⁷ Yaq viav wan taosen tømø-navøem, Saitan timbøé-mboqoaném, ndego ndimbulate ndego. ⁸ Neka ndego ndøwáv, bawabawan ate nqægo, manqei-qape-te nqago, vótubām. Nqanek bawabawan ndøgo, Gog neka Magog. Yaq Saitan ndigu ezoqa ate ndi:gu, nakhag-qa ndómøváb. Ezoqa kopoav-qapé. Andé ndivínd, ndaola-qa ndøgeg-te ndigu. ⁹ Ndigu manqei-qape ate ndægo gépanqaním, Mbumbukiam-gi ezoqam, ma ndi:sokhoeapet, neka taon ndøgo, Mbumbukiam ndembøe-khafuat, vøkhøogāz. Geté gøinam tøndóvís ndøgo, ndigu Saitan-gi nakhag ezoqam vøngiæzō. ¹⁰ Yaq ndego nqova soqaqape, ndego getubumat, gøinam kewan-té ginø-oginám, ta nandi wagøvap-us-te ndøgo, ma søvakha gigiap lozokhak neka khavozam manqa vevezam ezoqam, go:nqagivem. Yaq ndigu nqosøgeap zøgoát, pavpave nekā lovølova. Miavmiáv.

Mbumbukiam-qa manqa ovøyam kandambaqape

¹¹ Yaq no kawa ezoqam-qa qonam nonqo papaqa kandambaqape nøqeív, neka ndego go:qotam, vøe-omet. Manqei-qape neka yan, teqa bugug-te, møe mbobøín, vømð-navøem. Manqei nøme mbaín, vøegoát. ¹² Neka no løvøte ezoqam nøzømét, iz-akhayapak nekā khokho ezoqam. Kawa ezoqam-qá qonam nonqo megemege-té gonowaniapám. Yaq enzol ezoqam, mbuk ndømboqogimém. Mbuk nøme gimboqogimem, khandi mbúk. Yaq Mbumbukiam, løvøte ezoqam, matev, āv gezømbe-geveá, av mbuk-te ndøgu qøupeupam, av matev gi:matønumam. ¹³ Até ndaolá-ya neka até løvøté-a neka até løvøte ezoqam-qá manqei-a, tigi løvøte ezoqam vønqonqotaz, yaq Mbumbukiam ndigu vøzø-gevea, av tiqa matev qazømbe-goam. ¹⁴ Yaq løvøte neka løvøte ezoqam-qa manqei, gøinam kewan-té ginø-nqagimém, vømð-navøem. Nginik gøinam kewan, løvøté nømé, løvøte ndøgo, tø-menas. ¹⁵ Yaq gekha ezoqām ndego, teqa iz khandi mbuk-te peawapøteav ndøgo, ndego gøinam kewan-té ginø-oginám.

21

Yan ndakinak neka manqei-qape ndakinak

¹ Yaq no yan ndakinak neka manqei-qape ndakinak nøqeív. Yan neka manqei-qape ndøgo, bugukhokhof qagoam, sògo-navøém, neka ndaola nøme mbaín. ² Yaq no Mbumbukiam-qá Zelusalem taon ndakinak nøqeív. Mbumbukiam-té qandovís, yan-te nqo:go. Khakheitáp neka bugug keogé. Ate av-té, mbasønakam bugug keoge nduigu, anganea tundaf. ³ Yaq no manqat kandambaqape nø-ewág. Kawa ezoqam-qá qonam nonqo-té qando-manqatát. Av qande-eín nqægo, “Nqáe! Ndakin Mbumbukiam, ezoqám namba mé:goát. Ndego namba mé:yagát. Neka ndigu tegí ezoqam ndøgoát. Mbumbukiam ekezan, ti namba mé:goát, neka ndego tigi Mbumbukiam vøgoát. ⁴ Ndego tiqa bøi-te, bøi einu ate ndægo zøvuoqím. Løvøte matev nøme mbaín, segégoát, neka até mbøni vaev matév-a, neka eiv neka nqosøgeap nøme mbaín. Matev av nqægo, av bugukhokhof qægoam, møndømø-navøém.”

⁵ Yaq ndego kawa-qa qonam nonqo-te go:qotam, āv gene-eín nqægo, “Nqáe! No ndakin gigiap ate ndægo nóndakinák.”

20:6 20:6 Veve 1:6 **20:8** 20:8 Ezek 38:2, 9, 15-16 **20:9** 20:9 2 King 1:10 **20:10** 20:10 Psa 11:6; Veve 19:20; 21:8
20:12 20:12 Dan 7:9-10; Met 25:31-46; Kel 17:31; 2 Ko 5:10; Veve 13:8 **20:13** 20:13 Lom 2:6; 1 Pita 1:17; Veve 2:23;
22:12 **21:1** 21:1 Isa 65:17; 2 Pita 3:13 **21:2** 21:2 Isa 52:1; 61:10; Iblu 11:16; 12:22; Veve 3:12 **21:3** 21:3 Lev
26:11-12; Ezek 37:27; Zech 2:10; 2 Ko 6:16 **21:4** 21:4 Isa 35:10; 65:19; Veve 7:17 **21:5** 21:5 2 Ko 5:17

Yaq nøme ge-ein, “Qópeawám. Zapa ndógo, nqanek manqat, unimanqatin-qapé.”

⁶ Yaq ndego manqat nøme genø-ein, “Matev ate ndægo, møndømø-navøém. No zapá neka no váev. No ndégo, ndo:megeat neka ndøndōpāēv.

Gekha ezoqām ndego, ibøkha naq ndømbopapat, no ibøkha ndógo tæmbó-etoám, ta kea kumbutøve-te ndøndo-fakhate, ezoqa khandi ndøzø-etoam. Yaq-mbá sæmbó-etoám. ⁷ Ezoqam ndego, manqa-zapa tetømbua, gigiap āv tenéndáp. Neka no tegé Mbumbukiam tægoát neka ndego noge nakhasam vógoát. ⁸ Geté ndigu møe ndisinim, neka ndigu unimanqatinteav ndigu, neka ndigu matev soqøsoqa vinivinimba ndigu, neka ndigu ezoqa pakhapakha ndizø-khaneam, neka ndigu mambe ndi-okho, neka ndigu manqa-sisi ndigu, neka ndigu batae ndimbovizap, neka ndigu meakha manqat ndimanqate, tiqa manqei gøinam kewan ndógoát, kewan ndigu, nandi wagøvap-us ndigu. Nqanek løvøté nømé, løvøte ndøgo, tø-menas.”

Zelusalem taon ndakinak

⁹ Yaq ndigu enzol ezoqam seven, ndis seven qazøgoam, matev soqøsoqa seven qamøzø-tøtvøyam, vaev-te qafakhanam, nøme kopo, no-té gendowáv, vønø-ein, “Qotøndéqāv! No Sip Nakhasam-gu sævam nøtéqamákh, ndakin tu-oki.”

¹⁰ Yaq ndego enzol ezoqam, no olol eqawat-qape-té genøndapán. Nqova-té. Yaq ndego no tene-nømánd ndógo: Yan-te, Mbumbukiam-te, Mbumbukiam-qá Zelusalem taon ndøvisavún. ¹¹ Ta taon-te ndøgo, Mbumbukiam-qá waev ndøwawám. Nqanek waev, andé nandi qanimav-qape-qá momotáp, zaspá ndimbo-akhayam. Bæbæs-qapé. Andé glás. ¹² Taon ndøgo, uta-ús. Uta kandambá. Tø-eqavét. Mboqog-ús. Tuélv, ate gi-goam. Ta mboqog-te ndigu, enzol ezoqam tuelv, møndø-waniapám, neka Izlael khagua bawan tuelv-qa iziz vø:peaupam. ¹³ Mboqog misika, khøuwa fakhanam-té qagoám, neka misika nakeamo zenda-te vøgoam-a, misika yogea zenda-te vøgoam-a, misika khøuwa sininim-te vøgoam. ¹⁴ Nqanek taon uta-qape, nandi tuelv mumát qano-ogíí. Neka ta nandi-te, Sip Nakhasam-gí u-anim tuelv-qá iziz mo:peaupám.

¹⁵ Ndego enzol ezoqam, no manqat genø-ein, iziz tonqogim nonqo ndøndapám. Gol khakheitáp. Taon neka mboqog neka uta, taqa fitap iziz qeivi nonqó. ¹⁶ Nqanek taon vavap foa ate qægoam, taqa loloakh kopó. Taqa sekeat neka taqa khouwevat kopó. Yaq ndego enzol ezoqam, teqa iziz tonqogim nonqo, taon-qa khouwevat iziz, vømbøendap. Taqa sekeat neka khouwevat neka eqæv, kopó: 2400 kilomítá. ¹⁷ Neka ndego enzol ezoqam, até uta-qá eqæv iziz-a, vømbøndap. Taqa eqæv 144, pingim toqote-khamasim, toqo-geveam. Ta iziz tonqogim nonqo, ma ndego enzol ezoqam, taon-qa fitap iziz gembondap, ndøgo até kopó, av ezoqa ekeza gigiap-qa fitap gi-upøgimatum. ¹⁸ Taon-qa uta, nandi zaspá qane-ogíí. Neka taon ndøgo, gol khakheitáp. Nginik gol, bæbæs-qapé. Andé glás. ¹⁹ Taon uta zapa-te ndøgo, nandi fia kandakanda ndø-abáp. Bugukhokhof nandi qanimav-qape, zapa-te ndizave, ndigu zaspá. Neka nøme ndizave, gi-menas-ez, ndigu nandi kikís. Tiqa iz safaiá. Neka nøme ndizave, gi-misika-ez, ndigu papaqá. Tiqa iz agét. Neka nøme ndizave, gi-foa-ez, ndigu nandi esokho khagí. Tiqa iz emelál. ²⁰ Neka nøme ndizave, gi-faev-ez, ndigu gùnokhogeapét, papaqa neka køkók. Tiqa iz oníks. Neka nøme ndizave, gi-siks-ez, ndigu køkók. Tiqa iz kaneliún. Neka nøme ndizave, gi-seven-ez, ndigu khakhavá. Tiqa iz klisolaít. Neka nøme ndizave, gi-eit-ez, tiqa iz belíl. Neka nøme ndizave, gi-nain-ez, ndigu khakhavá. Tiqa iz topáz. Neka nøme ndizave, gi-ten-ez, ndigu klisoplás. Neka nøme ndizave, gi-eleven-ez, ndigu aiyazín. Neka nøme ndizave, gi-tuelv-ez, ndigu køkók nømé. Tiqa iz ametís. ²¹ Mboqog tuelv ate gi-goam,

21:6 21:6 Isa 55:1; Jer 2:13; Zion 7:37; Veve 1:8, 17; 22:17 **21:7** 21:7 2 Sam 7:14; 1 Chr 17:13; Psa 89:26-27 **21:8** 21:8 Met 25:41; Veve 20:15; 22:15 **21:10** 21:10 Ezek 40:2 **21:11** 21:11 Isa 60:1-2, 19 **21:12** 21:12-13 Ezek 48:30-35 **21:15** 21:15 Ezek 40:3; Veve 11:1 **21:18** 21:18-21 Isa 54:11-12

aqeing khakheitáp. Mboqog kopokopo, aqeing kopokopó gini-khakheinøvemém. Taon-te ndøgo, nakhoa kandambaqape, gól gini-khakheinømém. Ndøgo ùnime:-bæbæs. Andé glás. Bøi segé-løwáz, yaq voqóqéiv.

²² No Mbumbukiam-qa khoev qeiviáv, ta taon-te ndøgo. Zapa ndøgo, ndego Evezøza Mbumbukiam, ndego bazaføgakh ate ndægo ndømbogo, neka ndego Sip Nakhasam, ekezan ndígú, ta taon-te ndøgo. Ndigu ekezan, andé Mbumbukiam-qá khoév, ta taon-te ndøgo. ²³ Nqanek taon, khøuwa neka løvøyak mbaín, waev tømbo-etoumat. Ndøgo kopømbá. Zapa ndøgo, waev Mbumbukiam-qá waev mbo-etoumatún. Neka Sip Nakhasam, ndego andé taqá lampá. ²⁴ Bawabawan ate tægoat, ta taon-qá wáev giníyagát. Neka manqei-qape kawakawa-za tinø-okhoát ndøgo, ekeza gigiap mbomømboma vø-upøgim. ²⁵ Taon-gi mboqog tokovemáv, khøuwa tema. Zapa ndøgo, lova mbaín. Paveat mba ndøgoát. ²⁶ Bawabawan ate ndægo, tiqa gigiap mbomømboma neka fia kandakanda, taon-té ginø-upøgimát. ²⁷ Geté gekha gigiap ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te khavim-us ndøgo, kopømba mbaín, tø-oe. Neka ezoqa ndigu matev soqøsoqa ndimatanam o khavozam manqat ndimanqate, ndigu ma gé-ozák. Ti-mba ndígu tí-óz, tiqa iziz Sip Nakhasam-qa khandi mbuk-te ndøpeawap.

22

¹ Yaq ndego enzol ezoqam, no kea me:nómánd. Ta ibøkha ndøgo, ezoqa khandi zø-etoám. Ndøgo bæbæs-qapé. Andé glás. Nqanek ibøkha, kawa ezoqam-qá qonam nonqo-té qando-okhó, ma Mbumbukiam neka Sip Nakhasam ndiqonøve. ² Taon nakhoa livin-té qanuqæt. Kea keoqa yaqyaq-a, tae ndøpøé. Ta tae ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam. Nqanek tae, løvøyak tuelv ate ndi:gu, sùgumu-vi:matún. Neka taqa esokho mulømula-ús. Enqoni-us ezoqam bawan vinivinimba khakheinøvem nonqó. ³ Neka ta taon-te ndøgo, gigiap o matev nøme mbaín, Mbumbukiam-qa qaqa mokho-te ndøugu. Kawa ezoqam-qa qonam nonqo, mú:goát, ma Mbumbukiam neka Sip Nakhasam tiqonavat. Ezoqa ewaqape, tisokhoat, ndigu Mbumbukiam-qá sasae ndøgoát neka vømbó-vizupát. ⁴ Ndigu bugug gembóqéivát neka teqa iz kawa-pap-te vøzømbó-peaupát. ⁵ Lova nøme mbaín. Segégoát. Ndigu lampa neka khøuwa beawap, mbaín. Segéyagát. Ndøgo kopømbá. Zapa ndøgo, waev, Evezøza Mbumbukiam zø-etøumát. Yaq nginik ezoqam, miavmiav mó:kawaeztát.

Yesu tendoqavan

⁶ Yaq ngenek enzol ezoqam genø-ein, “Nqanek manqat ate ndægo, qoqo-ewagat, unimanqatin-qapé. Evezøza Mbumbukiam, ndego ekeza Nqova tegi manqa vevezam ezoqam ndezø-etoam, tegé enzol ezoqam ndokhofotáv. Nó. Tende-khofotán ndøgo: No tegi sasae ezoqam nøtézømás, ande gekha matev me, avønín-qape tøfakhanam. Ndøgo sà befakhanám.”

⁷ Yesu āv gene-manqaté nqægo, “Nqæe! No avønín nófakhán. Gekha ezoqām ndego, nqanek manqat tembopavat, Mbumbukiam gevevezam, ndego khanakhanakh mbá geabetegó.”

⁸ No Zión, nqanek manqat ate ndægo qæ-ewagat neka matev vøe-qeivat. Yaq no manqat qatumu-ewag neka matev vøtumū-qeiv, no ndego enzol ezoqam-qa zenda tokhotapak-qa megemege-te, ndego nqanek matev ge:nømendimat, nøkeza kha, manqei nøtelaváo. Neka ambá nombo-vizamín. ⁹ Geté ndego āv genømbe-eín nqægo, “Nandav ndømatánám. Até nó-a, no Mbumbukiam-gé sasae ezoqám, av qo nqoqote:go neka qogi Klisten qafuap ndi:gu, ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, neka

21:23 21:23 Isa 60:19-20; Veve 22:5 **21:24** 21:24 Isa 60:3, 5 **21:25** 21:25 Isa 60:11 **21:27** 21:27 Isa 52:1; Ezek 44:9; 1 Ko 6:9-10 **22:1** 22:1 Ezek 47:1 **22:2** 22:2 Ezek 47:12; Gen 2:9; Zech 14:8; Joel 3:18 **22:4** 22:4 Met 5:8; Veve 3:12 **22:5** 22:5 Dan 7:18, 27; Veve 5:10; 20:6; 21:23, 25 **22:6** 22:6 Veve 1:1 **22:7** 22:7 Veve 1:3 **22:8** 22:8-9 Veve 19:10

ezoqa ewaqape, nqanek manqat ndimbopaev, nqanek mbuk-te nqapeawap. Geté Mbumbukiam qombóvizám.”

¹⁰ Yaq ndego manqat nøme, āv genømbe-eín nqægo, “Nqanek manqat, Mbumbukiam gevevezam, nqanek mbuk-te nqapeawap, ndøkhonàð. Zapa ndøgo, nqanek matev tøfakhanam, khøuwa avønín. ¹¹ Ezoqa ndego, manqa-zapa ndematanam, ndego manqa-zapa matanam-te, sà bemá. Neka ezoqa ndego, matev soqøsoqa møqæ ndego, ndego teqa matev soqøsoqa gone-te, sà bemá.* Geté ezoqam ndego, matev eqeieqei ndematanam, ndego teqa matev eqeieqei matanam-te, sà bemá. Neka ezoqa ndego, Mbumbukiam-ge ndego, ndego Mbumbukiam-qa matev-te, sà bemá.”

¹² Yesu āv gene-manqaté nqægo, “Nqæ! No avønín notøndónáv. No yaq-fiá namba nøtégeáv. No ezoqa ewaqape, āv tæzømbé-etømit, av ezoqa kopokopo matev gi:matønumam. ¹³ No zapá neka no váev. No ndégo, ndo:megeat-a, ndøndöpāēv. No bugukhokhof vøegoam-a, vaev-te vøegoāt.

¹⁴ Gekha ezoqām ndigu, tiqa ndabua ndisunguzu, ndigu khanakhanakh mbá giabigtigú. Ndigu tae nanga ndigu, ezoqa khandi ndøzø-etoam, ndølogém. Taon-gi mboqog, segezø-mboqozotát, vø-ðz. ¹⁵ Geté ezoqa ndigu, ande gaqo me ndi:gu, taon-te gé-ozák. Bavokhó gonó-waniapát, ezoqa ndigu, manqa-sisi ndimatanam neka mambe ndi-okho neka ezoqa pakhapakha ndizøkhanæ neka batae ndimbovizap neka gekha ezoqa nøme, meakha manqat ndøzømbé-khaneat neka ezoqa ndizømbé-khavozam.

¹⁶ No Yesú, nøkeza enzol ezoqam zo-te qatøndo-khofotav, ndego zo nqanek manqat te:zømesim. Klisten bawan vinivinimba, nqanek manqat, bètezøtéz. No Deivid-gé zapá neka tegé zeó. Neka no pave ndukuam bæbæs-qapú.”

¹⁷ Mbumbukiam-ge Nqova neka Sip Nakhasam-gu sævam, āv gini-manqaté nqægo, “Vøndoqáv!”

Neka gekha ezoqām ndego, nqanek manqat te-ewagat, āv geabete-manqaté nqægo, “Vøndoqáv!”

Neka gekha ezoqām ndego, ibøkha naq ndømbopapat, yà betøndowáv. Poev tømbogoat, ibøkha bē-izam, ndøgo khandi ndøzø-etoam. Yaq-mbá segé-izám.

Zion-qa vaev manqat

¹⁸ Gekha ezoqām ndego, nqanek mbuk-qa manqat ndeyoge, Mbumbukiam gevevezam, no ndego āv qambøe-manqaté nqægo: Ezoqam ndego, nqanek manqat-te, manqat nøme to:ve, Mbumbukiam te-te ndego, matev soqøsoqa mó:-áo, av nqanek mbuk-te nqæpeawap. ¹⁹ Neka ezoqa ndego, manqat nøme tekhofoe, nqanek mbuk-te nqapeawap, ndøgo Mbumbukiam gevevezam, Mbumbukiam teqa tae nanga ndøkhofóé, ezoqa khandi ndøzø-etoam. Yaq ndego Mbumbukiam-qa taon-te géyageák, av nqanek mbuk-te nqæpeawap.

²⁰ Ndego ezoqam, nqanek manqat nde-unimanqatinat, ni-te, ndego āv gene-manqaté nqægo, “Unimanqatín. No avønín notøndónáv.”

Amén. Nqanek manqat unimanqatín. Nigi Evezøza, Yesu. Vøndoqáv!

²¹ Nigi Evezøza Yesu-qa kuku matev, ndøgoát, zo namba, zo ate ndøzøte:go.

22:11 22:11 Dan 12:10 * **22:11** 22:11 Ezoqa av nginik ngi:gu, yaq-fia ndøqeivím. **22:12** 22:12 Isa 40:10; Jer 17:10; Veve 2:23 **22:13** 22:13 Isa 44:6; Veve 1:8, 17; 21:6 **22:14** 22:14 Gen 2:9; 3:22 **22:16** 22:16 Num 24:17; Isa 11:1, 10; Lom 1:3; Veve 2:28; 5:5 **22:17** 22:17 Isa 55:1; Veve 21:6 **22:18** 22:18-19 Deut 4:2; 12:32 **22:20** 22:20 Met 24:30-31; 1 Ko 16:22

Manqa mokho ovøyam nonqo

Megeat Manqat-qase

Manqat neka iziz vinivinimba-qa yaq-te, nqanek Niu Testamen mokho-te, ovøyam manqat nqánek qonóqeív.

Nqanek ovøyam manqat mokho-te, ndukuam-qasu av nguigu * toqo-omet, yaq soqoté-qatéq, ta manqat-qa yaq-te, ovøyam manqat nøme ndógó.

Kuni Manqat-qa iz-zapazapa nqánek:

A Æ B Mb D Nd E F G Ng H I I K K H L M N O Ø P Q Nq S T U V W X Y Z

A

Adam (*Adam*)

Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, bugukhokhof ezoqam, gekhakheinøvem, Adám. Tegu sævam, Mbumbukiam teqa zita-te gekhakheinøvem, tuqa iz *Iv. (*Gen 1:26-3:21*)

Aezaya (*Isaiah*)

Aezaya ndego, *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam kandambaqape ndógoám, *Ol Testamen khøuwa-te. Zelusalem taon-té geyagám. Yesu viav ande āv 700-qá zita-té genóqán. Aezaya ndégo, ta *Ol Testamen mbuk gepeawam, Aezaya (*Isaiah*) ndimbo-akhayam. Ta mbuk-te ndógo, ndego āv gene-peawám nqægo: Deivid-gi zi mokho-te, *khandi etoam ezoqam ndøfakhán. Yaq vaev-te, ngenek møndø-fakhán. Yesú.

Aezek (*Isaac*)

Aezek ndego *Eibleem neka *Sæla, tigé yó. Teqa iz-qa manqa mokho, otám. Mbumbukiam nqanek iz gembo-akha, zapa ndógo: Eibleem gè-otám, Mbumbukiam gembo-ein av nqægo, nakhasam anganeam temboqan. (*Gen 17:17-19*)

Ta khøuwa-te ndógo, Eibleem ùnime-lawaqape-év, neka até tegú zás-a, vømū-ngæpuka-ev. Eibleem viav wan andléd qambondap. Mbumbukiam Eibleem-te nupøkhán mbá, manqa mbusá, é-møndøvé, av nqægo: Ndego nakhasam anganeam ndóndáf. Tegú sævam-té gemóqán, ndugu *Sæla. Ngenek nakhasam anganeam, Aezék.

Aleluya (*Hallelujah*)

Aleluya ndógo, Iblu manqát. Khoum manqát, Mbumbukiam-te. Taqa manqa mokho nqánek, “Iké:, Evezøza-te.” (*Veve 19:1-6*)

Aleopagus (*Areopagus*)

Aleopagus ndógo, manqei pøyat-qá íz. Ta manqei pøyat ndógo, Atens taon-té qagoám. Taon megetapak neka ezoqa kandakanda ndógo tinø-pindumám, vøkakambumam. Yaq nakémbá, ezoqa até tiqa møvóná-ya, Aleopagus mbo-akhaemám. (*Kel 17:19-22*)

Aloe (*Aloes*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonóqeív ndógo: *Mel.

Amagedon (*Armageddon, Harmagedon*)

Amagedon, manqei-qá íz. Izlael manqei mokho-té qanu:gú. Iblu manqat-te, Amagedon manqei, iz nøme Megido mbo-akhayám. Ol Testamen khøuwa-te, ta manqei-te ndógo, nakhag vinivinimbá qagoam.

(*Judg 5:19; 2 King 23:29-30; 2 Chr 35:22*)

Ni kopømba mbáin, uni tizi:nøten, av nqægo, ta nakhag ndógo, Manqat Qandoveveam 16:16 ndæmanqate, ta manqei-te ndógo tønøfakhán, o Izlael ezoqam-gi qaqa ezoqam, sa ndógo tinømaváb, Izlael ezoqam namba nakhag gone nonqo.

Ezoqa nøme ndimatavap, Amagedon yaya etæ manqat mbá. Yaq Saitan-qá nakhag me:manqaté, ndego Mbumbukiam namba tegoat.

Amen (*Amen*)

Amen ndøgo, Iblu manqát. Taqa manqat mokho nqáneq: “Nqanek manqat unimanqatín” o “Matev āv tabete-fakhán” o “Matev āv tønéfakhán.”

Ezoqa geguligulimatun, yaq ezoqa nøme ‘Amen’ gimanqatatum, ta mokho-te ndøgo, ndigu teqa manqat, gè-unimanqatinimín.

(*Lom 15:33, 16:27; 1 Ko 14:16; 2 Ko 1:20; Gal 1:5; Ef 3:21; 1 Pita 4:11*)

Manqat Qandoveveam 3:14 mokho-te, Yesu ‘Amen’ mbo-akhayám. Zapa ndøgo, ndego unimanqatin ezoqám. (*Veve 3:14*)

Atemis (*Artemis*)

Atemis, khape mbumbukiam sævam-qá íz. Esia manqei-te ndøgo, ezoqa kopoáv tuqa iz gi-eqatam neka khape mbumbuk nøme-qa iziz vø-eqatam. (*Kel 19:24-35*)

Auli (*Metal, Horn*)

Auli ndøgo, mokho menás.

- 1) Nøme ndøgo, auli ndøgo, khamasim, ila gi:khakheinøvematum. Auli av nqægo nøme, gól, neka silvá, neka kopā.
- 2) Neka auli nøme ndøgo, søvakha gigiap-qa auli, kawa-te ndøzømbø-fakhatap.

B**Balam** (*Balaam*)

Balam ndego, *manqa-sisi ezoqam ndøgoám. Ngenek ezoqa soqaqapé neka moni møqæ. Ta khøuwa-te ndøgo, Izlael ezoqam, Izip manqei-te ginduqavaz, atema Keinan manqei-te, ta manqei ndøgo, ma Mbumbukiam manqa mbusa gezømbeve, tezø-etoam, yaq Moab manqei-ge kawa ezoqam, møe ndøgoám, ti-te. Zapa ndøgo, teqa manqei avønín. Yaq ndego Balam mbo-akhá, ndego Izlael ezoqam, soqaqape-te bē-ab. Geté Mbumbukiam, gèmbøe-kház. Yaq ndego kopømba mbaín, soqaqape-te ti-ab. Geté ndego bèzø-guligulím, av nqægo, Mbumbukiam matev eqeieqei bezø-matanám.

(*Num 22-24; 2 Pita 2:15; Zud 1:11; Veve 2:14*)

Bali (*Barley*)

Ovøyam manqat, Bali-qa yaq-te, toqonøqeív ndøgo: *Wit.

Bawan vini-ak (*Gentiles, Nations*)

Bawan vini-ak-qa yaq-te toqote-geveam, nqanek Niu Testamen mokho-te, ndøgo ndigu tønemanqaté, ndigu *Zu bawan-ak goneav ndigu. Ibugukhokhof, Mbumbukiam Zu ezoqam mba ndøveatáz, tegi ezoqam tigoat. Geté Yesu Keliso gendowav, ndego nakhoa, ezoqa ewaqape zømboqóá, Mbumbukiam ti:zøtez neka vø-Mbumbukiam-gi-ezoqam-ēz.

Bebilon (*Babylon*)

Bebilon, taon kandambaqape-qá íz. Ndakin khøuwa-te, manqei-qa iz, ma Be-bilon taon nqøuve, Irák. *Ol Testamen khøuwa-te, Be-bilon ezoqam, bazaføgakh-us ndøgoám. Yaq ndigu bawan vinivinimbá namba me:nakhagtám, neka tiqa manqei vø-upøgimam.

Ndigu até Izlael ezoqam nambá-ya, vøe-nakhagtam. Zelusalem taon-té ginøzáv, taqa uta kandambaqape neka taon ate qægoam vøngi:nam. Até *Mbumbukiam-qá khoev qanimav-qapé-a, vøngi:nam, ndøgo Izlael ezoqam, tigi kawa ezoqam Solomon-qa manqa vøovam-te giwevem, neka taqa gigiap qaniquanim, mokho-te qøugoam, vø-aqonømem. Neka até kawa ezoqam-qa khoev vinivinimba vøngi:nam, neka gigiap mbomømboma ate qægoam vø-aqonømem. Izlael ezoqam ate gi-goam, ndigu pingim-ak ndø-upøgím, Be-bilon manqei-te vø-itub. Ndøgo qambaqapé. Bóv ginizáv. Yaq Be-bilon manqei-te ndøgo, Izlael-ak, Be-bilon-ak-qá sasae begó. Izlael ezoqam matev av nqægo qazøfakhan, ndøgo Mbumbukiam-qá yaq-fiá, ti-te. Zapa ndøgo, ndigu teqa manqat, gènqagimám, mbumbuk vinivinimba vøzø-vizupam neka matev soqøsoqa vinivinimba vømatønnumam. Izlael ezoqam andé viav kandambá, Be-bilon manqei-te giyagam. Ate qægoam, viav 70. Taqa zita-te, Mbumbukiam nakhoa zømboqóá. Yaq

ndigu kopømbaqapé, ekeza manqei-té ginøqaváz, Zelusalem taon-qa khoev vinivin-imba vøpuan neka Mbumbukiam-qa khoev nqawa vøwevem-a, taon uta ndakinak vø-ogim. (*Met 1:11; Kel 7:43*)

'Manqat Qandoveveam' mokho-te (*Veve 14:8; 17:5; 18:1-24*), ta manqat ndøgo, Bebilon-qa yaq-te ndæmanqate, yaya etæ manqát. Ndøgo ezoqam neka gaman-qa yaq-té qane-manqaté, ndigu matev kandakanda ndimatanam, neka zøtezat kandakanda ndigu, neka vø-gigiap-kopoav-ezoqam-ez. Yaq ta mokho-te ndøgo, ndigu khambuvap kandambá neka ekeza poev matev mba mbopáev. Ndigu Mbumbukiam neka teqa manqat, gèsanqawé, neka até tegi ezoqám-a, ndisānqāzā.

Até *1 Pita 5:13* mokho-té-a, Bebilon, yaya etæ manqát. Ndøgo Lom táon ate-manqaté. Ezoqa nøme, āv gini-mataváp nqægo: Até 'Manqat Qandoveveam' mokho-té-a, Bebilon ndøgo, Lom taon o taon kandambaqape nøme ate-manqaté.

Belzebul (*Beelzebul*)

Belzebul, ndøgo *Saitan-qa iz nømé, Baebol mbuk mokho-te.

Benzamin (*Benjamin*)

Benzamin ndego, Zekop-gé yo vaev qawán. Benzamin-gu evo, Laisól (*Rachel*). Guiova, Benzamin geqan, yaq ndugu gènaním.

Neka Benzamin, Izlael khagua bawan tuelv nøme-qá íz.

Mb

Mboges ndøgo, Mbumbukiam Izlael ezoqa namba, poev ge-unimanqatin (*Ark of the Covenant*)

Nqanek mboges, tae khakheitáp. *Gól gini-gutøvé, mumat-te nekā mokho-te. Mboges mumat-te ndo:go, enzol ezoqa menas taf-us-qá nqovønqova mo:goám. Ndøgo gol khakheitáp. Nginik enzol ezoqam-qa taf, gò:vøndatám, mboges mumat-te. Gigiap mboges-te qøu-nqeitavam, nqáne: Nandi vøndøgeap menas, Mbumbukiam-qa guguna manqat qo:peaupam, neka kap, *mana qøu-nqeitavam, ta lou ndøgo, Mbumbukiam *Izlael-ak leg-av manqei-te gezø-etoumam, neka *Elon-qa tatuag, mbusa ekezan mba qambo-fakhan. Nqanek mboges, Mbumbukiam-qá palai khoev-qá uni khafeap-qape kouwat mokho-té qanu-wuøyám. Izlael ezoqam leg-av manqei-te gi-okhoam, nqanek mboges oskia ndø-eqatám, manqei nøme-te, atema manqei nøme-te.

Ta kouwat uni khafeap-qape-te, ma nqanek mboges qøuwuøyam, *Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, viav kopo-te, khøuwa kopo me:-onín, neka Izlael ezoqam-qa manqa-zapazapa evøzam nonqo, sip-qa kouk mboges-te vøpomoyamin.

Vaev-te, ndego kawa kandambaqape Solomon, manqa gevøovam, Zelusalem taon-te, *Mbumbukiam-qa khoev giwevem, nqanek mboges ndøgo tinøndapém, taqa kouwat uni khafeap-qape-te vøuveem, ma ndabua qæfaleam, taqa zita-te. (*Gen 25-26*)

Mboges-qa nqovønqova, *Iblu 9:5* avønín-té qonøqeív.

Mbumbukiam-gi iziz ezoqam (*Priests*)

Mbumbukiam-gi iziz ezoqam ndígu, Mbumbukiam-te *søvakha gigiap giløvusumam, neka etoam matev nøme vømbø-gonemín, Izlael ezoqa ewaqape zapaya. Ndigu livín gunu:goám, yaq Mbumbukiam-a, yaq ezoqam. Ezoqa nøme-te, khafeáp, matev av nqægo tigonem.

Yesu-qa khøuwa-te, nginik Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, tiqa sasae *Mbumbukiam-qá khoev-té gigoám, Zelusalem taon-te. Nginik Mbumbukiam-gi iziz ezoqam ate gi:goam, *Livai khagua bawan-ák neka *Elon-gí zí. Ezoqa vini kopømba mbaín, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam tigoat.

(*Exo 28:1; Luk 1:5-9; Iblu 10:11*)

Ezoqa nøme, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam gegoam neka Mbumbukiam vømbø-vizupam, *Melkizedék. Geté ndego viní. Ndego ambá av nqægo, Elon-gé zeo ndøgoám.

Zapa ndógo, ndego nupøkhán mbá geyagam. Elon vaev ndøfakhán. Iblu pepa mokho-te, manqat nøme, āv qane-peawáp nqægo: Até Yesú-a, Mbumbukiam-gé iziz ezoqám. Neka ndego andé Melkizedék. Zapa ndógo, até Yesú-a, Elon-gé zeó mbá. (*Iblu 5:6; 7:1, 3*)

Yesu Keliso mokho-te, ni Klisten ezoqam, mizi-Mbumbukiam-gi-iziz-ezoqam-én. Ni ndakin kopømbaqapé, ndaføyamba Mbumbukiam-te tiziniav. Ni ezoqa nøme bin-imbù:gū, yaq ni-a, yaq Mbumbukiam. (*1 Pita 2:9; Veve 1:6; 5:10; 20:6*)

Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa nqovønqova, *Iblu 5:1* avønin-té qagó.

Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape (*High Priest*)

Ngenek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, ndego Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme, tigí megeat ezoqám. Te-mbá te-onimám ndégo, ma ndabua qæfaleam ndógo, *Mbumbukiam-qa khoev kouwat uni khafeap-qape mokho-te, neka Mbumbukiam-te etoam matev vøgonin, ekeza manqa-zapazapa neka Izlael ezoqam-qa manqa-zapazapa evøzam nonqo.

Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, viav kopo nonqo mba me:veatøvemín, yaq taqa zita-te, ezoqa nøme vøveatøvemín, teqa iziz gendapín.

Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa nqovønqova, *Iblu 4:16* avønin-té qagó.

Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda (*Chief Priests*)

Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda ndígu, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka ndigu ezoqa nøme, bugukhokhof khøuwa, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa iz gindapem neka ezoqa kandakanda nøme, ti namba gi:sasaetam.

Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam (*Prophet*)

Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, ezoqa ndógo tezø-manqatatún, Mbumbukiam ti nonqo gembo-vevezumatun. Ndego Mbumbukiam-gé u-aném.

*Ol Testamen khøuwa-te, Mbumbukiam tegi manqa vevezam ezoqam kopoáv gindu-khofotaz. Ti mokho-te, Mbumbukiam Izlael ezoqam, matev vinivinimba zøvevezumám, megemege-te ndo:go, tømø-fakhanam. Ezoqa nøme, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gigoam, ngínik: *Samuel neka *Aezaya neka *Zelemaya.

Yesu Keliso fakhaneav qagoam, Mbumbukiam Izlael ezoqam, tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te, nupøkhán mbá, é-møndøzø-eín, ndego ndøfakhán. Ndigu é-møndo-peaumám, gekha matēv ndógo, tematønumat neka vømbó-fakhanumāt. Neka ndigu, é-møndo-qeivím, ndego tegi ezoqam, gékhandí:z. Ngenek ezoqam, *Mesaya mbo-akhaemám. Yaq vaev-te, ndego møndø-fakhán. Yesú.

Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, até taqa yaq-te ndøgó-a, vøe-peaumam, vaev khøuwa-te tøfakhanam, av Yesu Keliso nqawa tendeqavan neka manqei-qape ezoqa ate ti:goat, teqa manqa ovøyam-te to:waniapat, manqa vø-ovøemēm.

(*Met 2:4-6; 2:17-18, 23; 3:3; 8:17; Mak 6:15; 7:6; Luk 13:28; 18:31; Zion 12:38*)

Mbumbukiam-ge Sip Nakhasam (*Lamb of God*)

Zion ndego ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam, ndego Zion 1:29 neka 36 mokho-te, Yesu, Mbumbukiam-gé Sip Nakhasam mbo-akhaemám. Ibugukhokhof, Yesu fakhaneav qagoam, Zu ezoqam, Mbumbukiam-te, sip nakheis ndøløvusumám, tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo. Yaq nginik sip nakheis-qa kouk mokho-te, ndigu Mbumbukiam-qa bøi-te betē-eqeieqei-ez. Geté unimanqatín, nginik sip nakheis-qa kouk, kopømba mbaín, ezoqam-qa manqa-zapazapa uni tæ-evøzam. Yesu Mbumbukiam-ge Sip Nakhasam, timbøe-akhayám ndógo: Ndego ekeza kha ndøvé. Yaq teqa kouk waev mokho-te, Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa segembøé-navøém, neka ni teqa bøi-te vizí-eqeieqei-én. (*Kel 8:32*)

Mbumbukiam-qa khoev (*Temple*)

Mbumbukiam-qa khoev, ndøgo Zu ezoqam-qá guliguli khoev kandambaqapé. Zelusalem taon-té qawevám. Ndøgo nandi khoev. Bugukhokhof Mbumbukiam-qa khoev, ndego kawa ezoqam kandambaqape, *Solomon-qá manqa vøovam-té ginøwevém.

Ezoqa kopoáv, Zelusalem taon-te gi-okhoam, Mbumbukiam gimbo-vizumemín neka etoam matev vømbō-gonemín. Yaq *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, søvakha gigiap, ezoqa gindu-upøgimam, Mbumbukiam-té ginø-løvusumám.

Bawan vini-ak-te, ndøgo khafeáp, Mbumbukiam-qa khoev-te ti-oz. Ndigu bavokho mbá giabeto-waniáp, khoev-qa uta mokho-te ndøgu. Khoev-te, Zu ezoqam mba ndø-onimám.

Mbumbukiam-qa khoev mokho-te, Zu ezoqam-qa møvømbam kouwat-qa zita-te, kougiap nøme, møndøgoám. Menás. Livin-qase ndøgu, ndabua mu:faleám. Bugukhokhof kouwat-te, ndabua-qa megemege-te, *Mbumbukiam-gí iziz ezoqam mba ndø-onimám. Geté ma ndabua qæfaleam, taqa zita-te, kouwat ùnime:-khafeap-qapé. Yaq ndøgo, *Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqape mba ndø-onín. Viav kopo-te, khøuwa kopó. Ndego sip nakhei angana menas-qá kouk ndøndapín, yaq nqanek kouk, manqei-te neka ta mboges-te ndøgo, ma Mbumbukiam Izlael ezoqa namba, poev ge:-unimanqatin, vømø-pomoyamín, ma Mbumbukiam-qa guguna manqat qøuveam, ndøgo Mozes gembo-etoam, Izlael ezoqam nonqo. Yaq ndego Mbumbukiam, āv gembøe-viamín nqægo: Ndego Zu ezoqam-qa manqa-zapazapa ate ndægo, sà bembøe-navøém.

Yesu genanim, ta ndabua ndøgo, kouwat uni khafeap-qape-te qo:faleam, livin-mbá qanumu-keqavát, ova ndo:go, atema manqei-te.

(Met 27:51; Mak 15:38; Luk 23:45)

Ndøgo ni āv qaninømánd nqægo: Ndakin khafeap av nqægo nøme mbaín. Yesu-qa kouk qawa, ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ewaqape, nakhoa zømboqoá. Yaq ni kopømbaqapé, teqa megemege-te, siziniáv, Yesu tizi-unimanqatintat. *(Met 12:6; Mak 11:15-17; Luk 2:27; Zion 2:14; Kel 5:20)*

Ndakin Mbumbukiam-qa khoev mbaín, Zelusalem taon-te. Lom ezoqam, gèngi:nám. Nupøkhán mbá.

Mbumbukiam-qa khoev-qa yaq-te, Pol, ndego Keliso-ge u-anem, āv gene-peawám nqægo: Mbumbukiam-qa khoev, ní, ni Yesu ndizi-unimanqatinat neka ndizimbo-paev. *(2 Ko 6:16; Ef 2:12)*

Nqovønqova, Mbumbukiam-qa khoev-qa yaq-te, nqovønqova khagi-us mokho-té qanu:gú.

Mbumbukiam-qa Manqat *(Scripture)*

*Niu Testamen mokho-te, manqat ande av nqægo toqo-geveam, ‘Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawāp nqægo’, ndøgo *Ol Testamen me:manqaté.

Mbumbukiam-qa megeat matev *(Kingdom of God, Kingdom of Heaven)*

Zu ezoqam, Deivid-gi zi mokho-te, kawa ezoqam-qa mo:kewagám. Ndigu āv gini-matavupám nqægo: Ndego Lom ezoqam géngeasám. Yaq ndego gezømbó-megetát, ate av-té, ibugukhokhof kawakawa-za gizømbo-megetam.

Yesu Mbumbukiam-qa megeat matev-qa yaq-te manqat kandambá gemanqatam. Geté ndego ambá ta megeat matev ndøgo tene-manqatām, av Zu ezoqam gimbøe-kewagam. Ndego Mbumbukiam-qa megeat matev-qa yaq-te ge:manqatam, ndego ndøgo tene-manqatām, av Mbumbukiam ezoqa ndezømbe-megeat, ndigu Mbumbukiam tigi kawa ezoqam tikhatiwiwim, neka teqa manqat o-mba vó:ndapāt.

Gekha ezoqām ndigu, ti-unimanqatinim, av nqægo, Yesu tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo genanim, ndigu yage ndakinak ndøndapém, neka Mbumbukiam-qa megeat matev-té ginø-óz, vømø-tegi-nakheis-ēz. *(Zion 3:5)*

Ndigu ndakin ambá av nqægo, bøvun-qā bazaføgakh mokho-tē gunū:goāt, geté waev mokho-té gunú:yagát. (*Kol 1:13; Zion 11:9; Lom 13:13; 1 Tes 5:5, 8*)

Mbumbukiam-qa megeat matev, nqanek manqei-qape-té qagó, neka até yan-té-a, ndō:ḡō. (*Met 6:10*)

Yesu nqawa tendoqavan, ndego kawa ezoqam ndówáv. Yaq Mbumbukiam-qa megeat matev, bavokho-qapé qágoát. (*Met 24:30; 25:31; Mak 13:26; Kel 1:6-7*)

Mbumbukiam-qa palai khoev (*Tabernacle, Tent of God*)

Izrael ezoqam, leg-av manqei-te gi-okhoam, Mbumbukiam Mozes āv gembøe-eín nqægo: Ndego palai khoev bewév. Mbumbukiam ùnime:-omát, ndigu āv kiníwevēm, taqa khouwevat neka khagi, neka gekha ndabua neka søvakha gigiap-gi ngusum ti:wevem. Ta palai khoev mokho-te, até ta *mboges ndógo tunu:-wuøyám, ma Mbumbukiam Izrael ezoqam namba, poev ge-unimanqatin. Yaq ta mboges mokho-te ndógo, nandi vøndøgeap menas, ma Mbumbukiam-qa guguna manqat qo:peaupam, vøu-abam.

Zu ezoqam, Mbumbukiam-qa iz, nqanek palai khoev-té gi-eqatám, neka Mbumbukiam-te søvakha gigiap vølvusumam, atema vaev-te, Solomon-qa manqa vøovam-te, *Mbumbukiam-qa khoev egeieqei vøwevem.

(*Kel 7:44; Iblu 8:2; Veve 15:5*)

Mbumbukiam-qa palai khoev-qa nqovønqova, *Iblu 8:5* avønín-té qagó.

D

Deivid (*David*)

Deivid ndego, Izrael ezoqam-gé kawa ezoqam kandambaqape ndógoám. Ndego gè-kawa-ezoqa-menas-év, Izrael ezoqam mokho-te. Bugukhokhof Izrael ezoqam-ge kawa ezoqam, Sol ndógoám.

Deivid ndego, vaev qawán. Ndigu evenap sevén, ate gi:goam. Tigi eve, *Zesí. Neka Zesi-ge atanakha, Boáz. Ezoqam ndégo, Lut gu-okí. (*Rut 4:17*)

Deivid ezoqa ndakinak ge:goam, ndego eve-gí sip zøkewagám. Khøuwa nøme, ndego Golayat ndølaváo. Ngenek ezoqam, teqa sekevat, kandamba tantáv.

Vaev-te, Deivid kawa iz gendap, Izrael ezoqam, gè-bazaføgakh-éz. Deivid kawa ezoqam qanimáv neka ndego poev kandambá, Mbumbukiam-te.

Ndego ouv qaqayam, gèmbøe-khaneatám. Hap khaneam-ús. (Hap ndógo, taqa wag andé gitá. Hap-qa nqovønqova, *Veve 5:8* avønín-té qonóqeív). Deivid ouv ndakinak kandambá geqaqaemam neka vøpeaumam. Ta ouv vinivinimba ndógo, Sams mokho-té qagó.

Deivid-qa emanqat, *Ol Testamen mokho-te, 1 Samuel 16 qanøngáz.

Yesu ndego, Deivid-gé zeó.

Deivid-ge Zeo (*Son of David*)

Deivid ndego, Izrael ezoqam-gé kawa ezoqam kandambaqape ndógoám. Mbumbukiam ndøvé, kawa ezoqam. Mbumbukiam te-te ndego, manqa mbusa āv genevé nqægo: Tegi zi, ezoqa kopo, kawa ezoqam oskia ndógoát. Nqanek manqat møndø-unimanqatín. Zapa ndógo, Deivid-ge zeo nøme, Yesú. Yaq ndego oskia ndóyagát neka kawa ezoqam vøgoāt. Yaq nakémbá, Yesu-qa iz nøme, Deivid-gé Zeo mbo-akhayám. (*Met 1:1; 9:27; 12:23; 15:22; 21:9; Luk 20:41; Zion 7:42; Kel 13:23; 2 Tim 2:8; Veve 5:5; 22:16*)

Donki (*Donkey, Ass*)

Donki ndugu, gigiap qanøyam neka ezoqam qanøbam nonqó. Ndugu andé aiyav-té gunómá.

Donki-qa nqovønqova, nqovønqova khagi-us mokho-té qanu:gú.

Nd

Ndaola kòkouk (*Red Sea*)

Nqanek Ndaola Køkouk, yaq Izip manqei-a, yaq Izlael manqei, livin-qasé qanu:gu. Ndaola Køkouk, ta ndaola-qá iz. Ibøkha ndøgo, køkóuk mbá. Izlael ezoqam, Mozes-qa megeat matev mokho-te, Izip manqei gi-ivøvem, Ndaola Køkouk ndøtanqá. Manqei pap-té ginøtanqá. Ibøkha sège-qatavát. Gumutanqa, yaq ibøkha, nqawá qanø-tøkuá, Izip ezoqam-gi nakhag ezoqam vøgutaz-a, vøgeonim. (*Exo 14, Kel 7:36; Iblu 11:29*).

E

Eibleem (*Abraham*)

Eibleem-qa iz, ibugukhokhof Eibleem ndøgoám. Vaev-te, Mbumbukiam ndego iz Eibleem mbo-akhá. Taqa manqa mokho nqánek, “Ezoqa kopoav-qape-gé evé.” Eibleem ndego, U taon-té geqán, Mesopotemia manqei-te. Ndego khape mbumbuk-qa iz eqawatáv, ma ta manqei-te ndøgo gizømbe-goam. Geté ndego Mbumbukiam-anim mba mbovizupám. Eibleem-gu sævam, *Sælá. Nginik ezoqa menas, nupøkhán mbá ginøkim. Geté nakheis mbaín.

Eibleem U taon-te gegoam, Mbumbukiam āv gembøe-eín nqægo: Ndego ta taon ndøgo, bè-iváv, zas namba, yaq teabenøwáv ndøgo, ma Mbumbukiam manqei te-omat.

Mbumbukiam, Eibleem namba, poev ndø-unimanqatín. Yaq manqa mbusa, āv gembøevé nqægo: Ndego nakhasam anganeam ndøndáf. Tegú sævam-té gemøqán, ndugu Sæla.

Neka manqa mbusa nøme, Mbumbukiam Eibleem-te geve, nqánek: Ndego zi kopoav gevebumav-qape mbógoát. Ate av-té, khaiya-te nqo:go, nduku ndi:gu. Neka nøme nqánek, tege zeo kopo mokho-te, Mbumbukiam ezoqa ewaqape, manqei-qape-te, matev mbomømboma zømatanám (*Kel 3:25*). Keliso mokho-te, nqanek manqat, møndø-unimanqatín.

Eibleem Mbumbukiam-qa manqat, gè-unimanqatín. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndøgo, ndaføyamba-qape me:veó. (*Lom 4:3*)

Eibleem-qa emanqat, *Ol Testamen mokho-te, Genesis 11:26 qanøngáz.

Eibol (*Abel*)

Eibol ndego, *Adam neka *Iv, tigé yó. Khøuwa nøme, Eibol sip ndøzitág, Mbumbukiam-qa iz eqawat nonqo, vømbō-løvusam. Yaq tege zapikia *Kein, pakha-pakha mbokhaná. Zapa ndøgo, Mbumbukiam Eibol-qa etoam matev, gèkhatiú, geté Kein-qa, gèsanqáo. (*Gen 4; Met 23:35; Luk 11:51; Iblu 11:4, 12:24*)

Elod (*Herod*)

Elod ndøgo, Izlael kawakawa-za vinivinimba-qá izíz. Foá ate gi:goam. Ezoqa ngínik:

1) **Elod Kandambaqape** (*Herod the Great*)

Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu geqan, ngenek Elod Kandambaqape, Zudia ezoqam-gé kawa ezoqam ndøgoám. Ezoqam ndégo, manqa gevøovam av nqægo, Betliem vemiaiv-te neka vemiaiv avøavun vøgoat, gekha nakhei anganá ndigu, ndakinak qaniap, atema viav menas qazøndap, tipakhaez. Ndego tenegó ndøgo: Ndego *Mesaya løvøwe-qa mbogoám. (*Met 2; Luk 1:5*)

2) **Elod Antipas** (*Herod Antipas*)

Ngenek ezoqam, Elod Kandambaqape-gé yó. Ndego Gelili ezoqam-gé kawa ezoqam ndøgoám. Ezoqam ndégo, manqa gevøovam av nqægo, Zion, ndego ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam, teqa monqo tikepøzem, ndego ndimbula mokho-te gu:goam. Neka ezoqam ndégo, Yesu manqa ovøyam-te giveem, otøotam-te geve neka vøngenøiu, yaq Pailøt-te nango sasa ndøkhofotav. (*Met 14:1-11; Mak 6:14-28; Luk 3:19-20, 23:6-15*)

3) **Elod Aglipa 1** (*Herod Agrippa I*)

Ngenek ezoqam, Elod Kandambaqape-gé zeó. Ndego Zudia ezoqam-gé kawá ndøgoám. Ndego Klisten ezoqam, ngenøgim-té genø-áb. Zems, ndego Zebedi-ge yo, ndego løvøte-té genøvé, neka Pita ndimbula-te vø-utav. Vaev-te, Evezøza-ge enzol

ezoqam, ngenek Elod Aglipa, enqoni kandambaqape mbo-etoám, vōnanim. (Kel 12)

4) **Elod Aglipa 2** (*Herod Agrippa II*)

Ngenek ezoqam, Elod Aglipa 1-gé yó. Pol Zelusalem taon-te gimøvōinam, yaq gaman ezoqam Festus, Pol Elod Aglipa 2-té genø-khofotáv, yaq ndego Pol bembøē-sinøzam. (Kel 23:35, 25:13-26:2, 26:19, 27-32)

Elon (*Aaron*)

Elon ndego, Mozes-gé zapikiá. Tigu sævømiu, Miliám. Nginik Livai-gí zí. Livai khagua bawan-ák. Elon Mozes-gé manqa manqate ezoqam ndøgoám. Ndego Mozes namba, *Felo-té ginøzavín, ndego Izip ezoqam-ge kawa, neka Izlael ezoqam nqon-qotøzat manqat vømbō-einimin, yaq ndigu ekeza Keinan manqei-te betēvesez.

Elon, Mozes neka Izlael ezoqam ate gi-goam, leg-av manqei-te, namba gi:yageapam, Mbumbukiam ekeza iziz ezoqam ndøveatáv. Neka até tegi nakhei angana neka zí-a *Mbumbukiam-gí iziz ezoqam begó. Vaev-te, Izlael ezoqam, Mozes neka Elon-qa megeat matev giqavotøvem, yaq Mbumbukiam āv genegó nqægo: Elon-qa tatuag-te, mbusa ndøfakhán, neka tae nanga vømbōviam. Nakhamas-té. Nøme pave, é-møndøfakhán. Nqanek matev, ezoqa āv qanezømás nqægo: Nginik ezoqam, unimanqatin Izlael ezoqam-gí megetapák. Mbumbukiam ndøveatáz. Taqa zita-te, Elon-qa tatuag, ta *mboges-te ndøgo tinø-utøvém, ma Mbumbukiam Izlael ezoqam namba, poev ge:-unimanqatin. Ezoqa matavap vesezu nonqó, av nqægo, ndigu Livai bawan-ak, Elon-gi zi, unimanqatin Mbumbukiam-gí iziz ezoqám. (*Num 17:1-10; Luk 1:5; Iblu 5:4, 7:11; 9:4*)

Mozes leg-av manqei-te ndøgo, ande møe mba qambo-auwam, olol-te gegoam, yaq Izlael ezoqam gimatavupam, av nqægo, ndego nqawa gendō-qavanāk, Elon manqazapa ndøgó. Ndego tae khøuwiap ndøkhakheinám, av Izlael ezoqam qazømbe-pøovam. Ndøgo andé kao nakhasam-qá bugug me:kewagám. (*Kel 7:40*)

Enzol ezoqam (*Angel*)

Enzol ezoqam ndigu, nqová. Mbumbukiám namba me:yagé, yan manqei-te. Ndigu Mbumbukiam-gí u-aním. Khøuwa kopoav, ezoqa kopømba mbain, tizømetupat. Geté khøuwa kopokopo-te, ndigu ezoqa nøme, ndizø-fakhánám.

Ndigu Mbumbukiam-qá sasae ndøgoatún, av ndego ge:khofosumatun. Neka ndigu Mbumbukiam-gi ezoqam, gèzø-keogé. (*Kel 12:6-11; Iblu 1:14*).

Khøuwa nøme, Mbumbukiam, enzol ezoqam, ezoqa nøme-te, teqá manqat manqate-qa ndøkhofosumatún. (*Met 2:13; Luk 1:26, 2:9; Kel 27:23*).

Enzol ezoqa kandakanda, nøme Maekól (*Zud 9*),
neka nøme Gebliél (*Luk 1:19, 26*).

Etoam matev Mbumbukiam-te (*Offering*)

Etoam matev, Mbumbukiam-te, ndøgo ike manqát, te-te. Ibugukhokhof Izlael ezoqam, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo, søvakha gigiap mboløvusumám neka gigiap o moni vømbō-etoumam.

Neka guguna manqat ndøgo, Mbumbukiam Mozes gembo-etoam, āv qane-eín nqægo: Enqoni-us ezoqa tekhakhæv, ndego Mbumbukiam-te etoam matev begó. (*Met 8:4*)

Até ní-a, kopømbaqapé, Mbumbukiam-te etoam matev tizigonem. Ndøgo, moni o gigiap, Mbumbukiam-qa sasae gone nonqo tizi-etømem. Taqa yaq-te, 2 *Ko 9:7* āv qane-eín nqægo: Gekha ezoqám ndego, khanakhanakh-us nde-etoam, Mbumbukiam kukú, te-te.

Evezøza-qa lou loge matev (*The Lord's supper, Communion*)

Ta khagus ndøgo, ma Yesu nøme pave, tae mutui-te gitøkewem, ndego tegi paev ezoqam tuelv namba me:goám. Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa *Pasova khøuwa ndøngáz. Yaq lou gi:logat, Yesu flawa ndøndapáz neka izam nonqo waen-us vøndap.

Yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Nqanek noqá khá. No nónqonqotáv. Neka nqanek noqá kóuk. Ezoqa kopoav zapayá qanéwá. Zo matev āv tønégó. Yaq no zonømbé-matøvememát.” Até ndakín-a, ni Klisten ezoqam, matev āv tabizi:-matanám. Ndøgo niqá manqa matev eim nonqó. Pol taqa yaq-te, āv gene-peawám nqægo, “Gekha khøuwā ndigu, zo nginik flawa tozolouzat neka nqanek waen vozó-izamāt, zo Evezøza-qá løvøte-qa yaq-té zøté-zømasát, atema ekezan vøgeāv.” Nqanek matev, gigiap-qapé, Klisten bawan mokho-te.

(Met 26:17-30; Mak 14:12-25; Luk 22:7-20; 1 Ko 11:23-32)

Ezoqam-ge Yo (*Son of Man*)

Nupøkhán mbá, Yesu fakhaneav ndøgoám, ndego *Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, Deniel, Ezoqam-gé Yo me:manqatám. Ngenek ezoqam, kawa ezoqam ndøgeáv, neka ezoqa ewaqape vøzømbó-kawaevtāt. Neka teqa *megeat matev, oskia ndøgoát.

Yesu Ezoqam-ge Yo-qa yaq-te ge-einin, ndego ekezan me:manqatám. Ta mokho-te ndøgo, ndego ezoqa āv genezømás nqægo: Mbumbukiam ndokhofotáv. Neka ndego iz kandambaqapé. Yesu ndego, Mbumbukiám. Geté ndego ùni møndæ-ezoqam-év, av ni nqazi:gu.

(Dan 7:13-14; Met 9:6; 12:8; 16:13; 18:10; Mak 10:33; Luk 12:40; Zion 3:13-15; 6:27; Kel 7:56)

F

Felisi ezoqam (*Pharisee*)

Nginik Felisi ezoqam, ezoqa kandakandá, Zu ezoqam mokho-te. Ndigu āv gini-matavupám nqægo: Ezoqa Mozes-qa guguna manqat neka khafeap vinivinimba nøme timbopavat, ndigu go:-aomem, yaq Mbumbukiam-qa bøi-te, ndøgo tini-eqeieqei-éz. Ndigu gè:khambuvupám, neka āv gini-matavupám nqægo: Ekeza yage matev, eqeieqei, geté ezoqa nøme-qa matev, soqain. Ndigu guliguli matev, ezoqa ewaqape-qá bøi-té ginø-matønnumám. Yaq ezoqa ewaqape, tiabezømbe-vizáp. Geté Yesu tiqa matev, møndæ-otév. Ndego møndøqeív, av nqægo: Tiqa matev matanam, ngusum-te mbá qazøgó. Geté mokho-te ndøugu, ndigu soqain.

Vaev-te, nginik Felisi ezoqam, *Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam namba, Yesu, løvøwe-qa ndøgoám. (Met 3:7-10; 5:20; 15:1-12; Mak 7:1; Zion 8:3)

Felo (*Pharao*)

Felo ndego, *Izip ezoqam-gé kawa kandambaqapé. Baebol khøuwa-te, Izip ezoqam-gi kawakawa-za, iz Felo zø-akhaemám. Ta khøuwa-te ndøgo, Izip ezoqam-qa matev āv qanegoám nqægo: Felo kopo ate teyagat, ndego andé Mbumbukiam mé:vewát. Gigiap neka manqei ate ndægo, teqa ndøgoám, neka ezoqa ate gi:goam, tegi vøgoam. (Kel 7:9-21; Lom 9:17; Iblu 11:24)

Flawa poponøvemav louzi matev (*Festival of unleavened bread*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonøqeív ndøgo: *Khøuwa kandakanda, 2) Flawa poponøvemav louzi matev.

G

Glik manqei neka Glik manqat (*Greece and the Greek language*)

Glik manqei, Glik ezoqam-qá manqei. Meditelenien ndaola-té qagó. Ta khøuwa-te ndøgo, Glik manqei-qa iz, Akaya mbo-akhaemám. Geté até Masedoniá-ya, Glik ezoqam-qá manqei ndøgoám. Glik manqei-qa taon vinivinimba, nqánek: Filipai neka Tesalonika neka Belia neka Atens neka Kolin. Pol, ndego Keliso-ge u-anem, manqei vinivinimba ge-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam, ndego até ta taon-te ndøgó-a, vøyageapam.

Glik ezoqam, Glik manqat ndømanqaté. Yesu-qa khøuwa-te, ezoqa kopoáv, Meditelenien ndaola avønin-te, ekeza manqat vinivinimba ndømanqatám, neka até Glik

manqát-a, vōmanqatam. Ta khōuwa-te ndōgo, Glik manqat, zōtezat ezoqam-qá manqat ndōgoám. Mbuk kopoáv, Glik manqát qane-peaupám. Até *Niu Testamén-a, ibugukhokhof, Glik manqat-té ginø-peaomém. Pol manqei vinivinimba-te ge-okhoam, ndego *bawan vini-ak namba, Glik manqát gezømbe-manqatám. Zapa ndōgo, ndigu teqa *Iblu neka Alameik manqat, zōtezateáv.

Glik manqat peawam, bugug av nqægo:

Gog neka Magog (*Gog and Magog*)

Ni kopømba mbain, uni tizi:nøten, Gog neka Magog gekha mē:manqate, Manqat Qandoveveam 20:8 mokho-te. Zōtezat ezoqa nøme ndimatavap, ndōgo bawan-qá iziz. Geté nøme ndimatavap, Gog neka Magog, andé yaya etæ manqát. Ndōgo Mbumbukiam-gí qaqa ezoqam ate ndi:gu me:manqaté.

Bavokho-qape sa nqánek: Nakhag ndōgo, *Manqat Qandoveveam 20:7-10* ndæmanqate, kopømba mbain, nakhamas-te mba tōfakhan. Zapa ndōgo, ta nakhag ndōgo, sa ndōgo tøméfakhán, Saitan viav wan taosen teløvønøvupat, yaq taqa zita-te, nqawa vømbó-nqovozømém. (*Veve 20:1-10*)

Gol (*Gold*)

Gol ndigu, *auli gigiáp. Khagi khakhavá. Taqa fia kandambá tantáv.

Gomola (*Gomorrah*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonøqeív ndōgo: *Sodom neka Gomola.

Ng

Ngusu qogøzat matev (*Circumcision, circumcise*)

Zu ezoqam, nakhei angana ate ndi:gu, ndakinak qaniap, khōuwa eit tømøzø-ndapat, angana-gí gigiap ov ngusum zøqogavatún. Mbumbukiam ekezan zø-eín, matev ti-gunem. Ndōgo tiqá khakhatáp, av nqægo, ndigu Mbumbukiam-gí. Nqanek matev ndōgo tøngáz, Mbumbukiam Eibleem namba poev ge-unimanqatin. (*Gen 17:9-14; Kel 7:8*)

Nqanek matev zapaya, ezoqa Zu ezoqam, ngusu qogøzat ezoqam zø-akhaemám. Até Yesú-a, Zu ezoqam ndōgoám, neka até ndegó-a, ngusum vømbō-kepøtøzem. (*Luk 2:21*)

Yesu yan-te geqavig, yaq taqa zita-te, ezoqa teqa manqat, *bawan vini-ak gi:zømesimam, Zu ezoqa nøme, āv gini-manqatám nqægo: Bawan vini-ak tøzø-pøovat, ti-Klisten-ezoqam-ez, ndigu bugukhokhof, bètøkhæ-Zu-ezoqam-éz, neka ngusu bezøqogaz. Geté Pol tiqa manqat unimanqatinteáv. Ndego āv gene-peawám nqægo: Ezoqa ndigu, Zu bawan-ak mbain ndigu, kopømbaqapé, ngusu qogøzatav tøgoat. Gekha ezoqam ndego, poev tømbo goat, tekhandi:v, ndego matev kopo mba bembogó: Ndego Yesu Keliso be-unimanqatin.

(*1 Ko 7:18-19; Gal 5:1-6; Kol 2:1; Tait 1:10-11*)

H

Hos (*Horse*)

Hos ndugu, gigiap kandambaqapú. Tuqa bazaføgakh, andé kandambá. Ezoqa kopømbaqapé, to:qom, sasa ndótēit. Baebol khōuwa-te ndōgo, hos, kawakawa-za neka nakhag ezoqam mba zøgoát. Ndigu nakhag me:-okhoám neka søvakha fouzu nonqo or gigiap qanøyam nonqo vøzøgoam. Ezoqa nøme, manqei khagua wil-us zøgoám, hos gulivupam.

Hos-qa nqovønqova, *Zems 3:3* avønin-té qagó.

Hosana (*Hosanna*)

Hosana ndōgo, Iblu manqát. Ibugukhokhof, taqa manqa mokho nqánek, “Ginitøké” o “Gèkhandín, ni.” Geté vaev-te, nqanek manqat, møndømø-khoum-manqát, ate av-té, Kuni manqat-te “Ike:” toqote-akhaemat.

(*Met 21:9, 15; Mak 11:9-10; Zion 12:13*)

I

Iblu ezoqam neka Iblu manqat (*The Hebrew people and the Hebrew language*)

Iblu ezoqam, Izlael ezoqam-qá iz nømé. Neka tiqa iz nømé, Zu ezoqám. Ibugukhokhof, até Eibleém-a, tegi ezoqam namba, Iblu ezoqam zø-akhaemám. (*Gen 39:14; Exo 2:6-7, 5:3*)

Nginik Iblu ezoqam, Iblu manqat ndømanqatám. Até ndakín-a, Izlael manqei-te, ndigu Iblu manqat ndømanqaté. Geté Yesu-qa khøuwa-te, ezoqa kopoáv, ekeza Iblu manqat gè-ivøvém, neka Alameik manqat ndømanqatám. Taqa manqa wag, andé kopó. Geté vinivinimba, møndømbo-goám. Geté ezoqa nqanek manqat, até Iblu manqat mbo-akhaemám. Até Yesú-a, Alameik manqat ndømanqatám.

*Niu Testamen mokho-te, manqat kopokopo nømé ndøgó, Iblu o Alameik manqat-te. Toqonøqeív ndógo: *Met 27:46; Mak 5:41; 15:34; Zion 1:38; 19:20; 20:16.*

*Niu Testamen mbuk mokho-te, pepa nømé, 'Iblu' mbo-akhayám. Taqa yaq-te, ovøyam manqat nømé, ndøgó, ta pepa-qa megeat manqat-qase mokho-te.

(*Kel 6:1; 2 Ko 11:22; Filip 3:5*)

Ol Testamen, ibugukhokhof, Iblu manqat-té ginø-peaomém. Iblu peawam-qa bugug av nqægo:

Ibøkha (Water)

Ibøkha ndøgo, ezoqa nømé 'lano' mbo-akhayám. Ibøkha neka lano, gigiap kopó. Vinivinimba mbaín.

Ibøkha iz ndape matev (Baptism)

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, Zoden kea-te ezoqa kopoáv, ibøkha iz gezø-etoumam. Ndego ezoqa āv gezømbe-manqatám nqægo: Ndigu bèqambúz, neka ibøkha iz bē-upøgim. Yaq Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa, segembøé-navøém. Yaq Zion ndigu ibøkha-te vøgeosam. (*Met 3:5-6; Mak 1:4-5*)

Até Yesú-a, Zion-te ibøkha iz vømøndō-ndap. Ndego ta mokho-te ndøgo, ezoqa āv genezømás nqægo: Ndego matev ùni mbøepavám, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. (*Met 3:13-16; Mak 1:9-11; Luk 3:21-23*)

Yesu yan-te, okhokho-té genøqavíg. Ndego bugukhokhof tegi paev ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo: Bawabawan ate ndækhet, sozó-okhoát, ezoqa noqa manqat vømē-zømesim, yaq ndigu bemø-nogi-paev-ezoqam-ez. Yaq ibøkha iz zozø-etoumát, Tat-qā iz-tē, neka Yo-qā iz-tē, neka Nqova Mbomambaqape-qā iz-tē. Ezoqa ndego ibøkha iz tendap, ndego ta mokho-te, āv gené-unimanqatín nqægo: Teqa awenege yage matev, møndønaním, Yesu namba, ndego tae mutui-te genanim. Yaq Yesu nqawa gekhandi:v, ta mokho-te ndøgo, ngenek ezoqam, ndakin yage ndakinak ndøndáp. (*Lom 6:3-8; Gal 3:27*)

Ilaiza (Elijah)

Ilaiza ndego, *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndøgoám. Ndego nani-mateáv. Geté Mbumbukiam, yan-té genøndáf. Khandín. Ilaiza-qa emanqat nqáne: *1 King 17-19; 2 King 1-2.*

Isao (Esau)

Isao ndego, *Aezek neka Lebeka, tigé yó. Tege eveqase-qa iz, *Zekóp. Nginik ezoqa menas, qaqangeáp. Isao, teqa iz-qa manqa mokho, 'Kha su-ús.' Isao-qa poev kandambaqape ndøgo tøgoám, leg-te te-okhoat neka søvakha vøfouzāt. Geté Mbumbukiam-qa matev mbomømboma-qa yaq-te, ndego matavapøteáv. Ndøgo gigiap-qasé, te-te. Yaq nakémbá, khøuwa nømé, ndego søvakha fouzu-te gendoqavan neka ifin-qape vømbōvin, ndego Mbumbukiam-qa matev mbomømboma gèwí, ta matev ndøgo, ndego amba te-upain, ndego yo-khøuwa ndego. Lou ndape nonqo me:wí. (*Gen 25:19-34; 27:1-40; Lom 9:10-13; Iblu 11:20; 12:16-17*)

Isao-gi zi, Edom ezoqám.

Isop (Hyssop)

Isop ndøgo, tae-qase-qá iz. Ta tae-qa tang, khasøkhasís neka taqa esokho khøogáp. Ta khøuwa-te ndøgo, enzol ezoqam Izip ezoqam-gi nakhei angana ate gi:goam,

ndigu bugukhokhof giqanat, pakhapakha gezø-khaneam, Izlael ezoqam, sip-qa kouk, mboqog-te, isop tæe gini-gi:mám. (Nqovønqova taqa yaq-te, *Iblu 11:28* avønín-té qonøqeív.) Yaq ndego enzol ezoqam, Izlael ezoqam-gi nakhei angana, pakhapakha khaneapøteáv.

Neka *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, sip-qa kouk, *mboges-te go:pomoemam, ma Mbumbukiam Izlael ezoqa namba, poev ge-unimanqatin, neka khøuwa nøme, ezoqam-te vø:pomoemam, tiqa manqa-zapazapa sunguzam nonqo, ndigu isop tæe gini-matønumám.

Iv (*Eve*)

Iv ndugu, *Adam-gú zás. Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, bugukhokhof ezoqam, gekhakheinøvem, Adám. Yaq Mbumbukiam sanqa kopo mbokhaozó, sævam vømbøe-khakheinøvem.

Vaev-te, ngunuk Iv, Mbumbukiam-qa manqat, gè-ogí, neka Saitan-qá manqat mbopáev. Yaq tae nøme-qa nanga, taqa yaq-te Mbumbukiam gezømbe-ein, khafeāp tilog, ndugu sègelóg. Yaq nøme, zivis mbo-etoám. Yaq até ndegó-a, vølog. (*Gen 2:21-3:24; 1 Ko 11:12; 2 Ko 11:3; 1 Tim 2:13*)

Adam neka Iv, tigi nakhei angana, tiqa yaq-te, Baebol mokho-te nqøu-peawap, ngínik: Kein neka Eibol neka Set.

Izip (*Egypt*)

Izip ndøgo, manqei kandambaqapé. Izlael manqei avønín-té qagó, neka Mediteleenien ndaola-té qagó.

Baebol khøuwa-te, Izip-gi kawakawa-za, *Felo zø-akhaemám. Izlael ezoqam, Izip manqei-te, *yaq-fia mbain sasae ezoqam ndøgoám. Andé pingim-ák. Nupøkhán mbá. Viav 400, ate qægoam. Emanqat taqa yaq-te, Eksodus (Exodus) 1 qanøngáz.

Vaev-te, Yesu gegān, yaq *Elod løvøwe-qa gembogoam, Yesu-gi evøndipakha, Izip manqei-té ginø-khokhóz, te namba, atema Elod vønanim.

(*Met 2:13-19; Kel 7:12-34; 1 Ko 10:1; Iblu 11:22-29; Veve 11:8*)

Izlael (*Israel*)

Izlael, *Zekop-qá iz nømé. Nqanek iz, Mbumbukiam mbo-akhá. (*Gen 32:22-32*)

Taqa zita-te, tegi zi ate gi:goam, Izlael ezoqam zø-akhaemám, neka tiqa manqei, Izlael manqei vømbø-akhaemam. Iziz nøme, ndizø-akhayam, *Zu ezoqám neka *Iblu ezoqám. Nginik ezoqam namba, Mbumbukiam, poev ndø-unimanqatín, av nqægo: Ndigu tegi ezoqam ndøgoát.

Izlael ezoqam-ge kawa ezoqam, Solomon, genanim, yaq tiqa manqei gèqatá, yaq qatoat nøme, Izlael manqei mbo-akhaemám neka nøme, Zuda manqei vømbø-akhaemam.

Até Yesú-a, ndego Izlael ezoqam ndøgoám neka Izlael manqei-te vøyagam.

K

Kawa ezoqam-qa wawaq (*Crown*)

Wawaq av nqægo, kawa ezoqam-qá khakhatáp. Ndøgo ezoqa, āv qane-zømesimám nqægo: Ngenek ezoqam, iz-akhaé. Kopømbaqapé, tezømbo-kawaevtat. Nqanek wawaq, gól neka nandi fia kandakandá gini-khakheinumám.

Yesu manqa ovøyam-te giveem, nakhag ezoqam, otøotam me:vewém. Ndigu gumbag fakiafakia-us ndø-ogeaném, kawa-te vømbøe-uzim. Andé kawa ezoqam-qá wawáq.

(Nqovønqova, kawa ezoqam-qa wawaq-qa yaq-te, *Veve 4:4* avønín-té qagó.)

Kein (*Cain*)

Kein ndego, *Adam neka *Iv, tigé yo-khøuwá. Ndego khæe ogekham ezoqam ndøgoám. Tege eveqase, *Eiból. Khøuwa nøme, Eibol Mbumbukiam-te sip geløvusam, Kein pakhapakha mbokhaná. Zapa ndøgo, Mbumbukiam Eibol-qa etoam matev, gèkhatiú. Geté Kein-qa, gèsanqáo. Eibol sip ndøzitág, Mbumbukiam vømbø-etoam.

Geté Kein-qa etoam matev, Mbumbukiam-te, avøe gigiap mba ndøgoám. (*Gen 4; Iblu 11:4; 1 Zion 3:11-12; Zud 11*)

Keinan (*Canaan*)

Izlael ezoqam-qa manqei, ibugukhokhof, iz Keinan ndøgoám. Mbumbukiam *Eibleem ta manqei-te ndøgo tenø-itú. Ta khøuwa-te ndøgo, nqanek manqei-te, Keinan ezoqam ndøyagám. Nginik ezoqam, manqa-zapazapa-ús. Toqonøqeív ndøgo: *Sodom neka Gomola. (*Gen 11:31, 13:12-13; Kel 7:11, 13:19*)

Keliso (*Christ*)

Keliso, ndøgo Glik manqát. Manqa mokho até kopó, av *Mesaya ndægo. Taqa manqa mokho nqáneq, “Ezoqam ndego, oil gimboe-qouzim.” *Ol Testamen khøuwa-te, *Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, Zu ezoqam-gi kawakawa-za neka *Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, tiqa kawa-te, oil mo:qouzimín, ndigu tiqa sasae gingazemin. Ndøgo khakhatáp, av nqægo, ngenek ezoqam, Mbumbukiam ekezan ndøvé, iz av nqægo te:ndap.

Yesu, iz Keliso ndimbo-akhayam, zapa ndøgo: Ezoqam ndégo, Mbumbukiam ibugukhokhof manqa mbusa geve, kawa ezoqam tendo-khofotav, ekeza ezoqam tekhandi:z. (*Met 1:1; Luk 2:11; Zion 17:3; Iblu 9:28*)

Ovøyam manqat nøme, toqonøqeív ndøgo: *Mesaya

Keliso-gi u-anim (*Apostles*)

Yesu Keliso manqei-qape-te geyagam, neka ezoqa tuelv vøvevesam, ndego nginik, tegí u-anim zø-akhaemám (*Met 10:1-4, Mak 3:13-19, Luk 6:12-16; Kel 1:26; 15:22*). Nginik Keliso-gi u-anim, iz nøme, Yesu-gí paev ezoqam zø-akhaemám. Geté Yesu-gi paev ezoqa nøme, møndøgoám.

Nginik Keliso-gi u-anim, Yesu namba oskia me:goám, neka ndego vøe-zømesimam. Yaq ndego bazaføgakh zø-etoám, enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvemam, neka nqova soqøsoqa ezoqam-qa mokho-te gu:goam, vøzø-ngeasumam.

Yesu genanim, yaq nqawa vøkhandi:v, nginik ezoqam, ekeza bói giniqeivím. Yaq Yesu nginik manqei vinivinimba-té genø-khofosám, ezoqa Manqat Mbomambaqape bemē-zømesim (*Luk 24:48, Zion 15:27; Kel 3:15*). Vaev-te, nginik u-anim, møndømø-tigi-megetapak-éz, ndigu Yesu gi-unimanqatintam.

Yesu yan-te gegavig, yaq taqa zita-te, até ezoqa nømé-a, Keliso-gi u-anim vøzø-akhaemam. Ezoqa nøme Pól, neka nøme Banabás. Mbumbukiam até nginik ezoqám-a, teqa sasae gone nonqo vøzø-akha.

Kemol (*Camel*)

Kemol ndugu, gigiap kandambaqapú. Ngunuk kopømbaqapé, gigiap kandambaqape segé-qaná neka ezoqa vøqanaō. Leg-av manqei-te toqo-okhoat, yaq kemol-qa tøke kandambá. Zapa ndøgo, ndugu kopømbaqapé, ibøkha kandambaqapé sege-izamín. Yaq vaev-te, leg-av manqei-te, ma ibøkha mbain ndøgo, ndugu khøuwa andé kandambá segé-okhoát, oskia ndøgo, ibøkha nøme izumav tugoat.

Kemol-qa nqovønqova, nqovønqova khagi-us mokho-té qanu:gú.

Klisten ezoqam (*Christian*)

Klisten ezoqam, taqa manqa mokho nqáneq, “Keliso-gí ezoqám.” Yaq nakémbá, gekha ezoqám ndigu, ekeza kha Klisten ezoqam ndivewe, ndigu Yesu *Keliso, ùni bembøepáev.

Ezoqa ndigu Yesu ndimbopaev, Klisten iz ndizø-akhayam, matev Antiok taon-té qangáz. (*Kel 11:26*).

Kopa (*Copper*)

Kopa ndøgo, *auli gigiáp. Khagi køkóuk. Kopa moni, tiqa fia andé khapémbá.

Kha sisi (*Leprosy, dreaded skin disease*)

Baebol khøuwa-te, ngusu enqoni vinivinimba, ‘Leprosi’ mbo-akhaemám. Nøme ndøgo, nqamáv, neka nøme tøpuiáp, neka nøme kha kefótáp, neka nøme asavím.

Enqoni nøme av nqægo taqagoat, até ezoqa nømé-a, kopømbaqapé segéndáp. Ezoqa ndigu, enqoni av nqægo qazøgoam, Zu ezoqam-qa guguna manqat, ezoqa soqøsoqa me:zæbám. Khavim-ús. Yaq ndigu kopømba mbaín, vemiav-te tiyagat. Geté qam-baqapé giabetøndo-yagé, ezoqa mbain-te ndøgo. Neka ndigu ndabua keqageap be-uzáp. Ndigu tiqa manqa-nqa neka kesov, bègutám, neka 'khavi khavim-us' bē-akhayam, ezoqa nøme tiqa avønin-te ti-okhoat.

Ezoqa enqoni av nqægo qambogoam, yaq tekhakhæv, *Mbumbukiam-gé iziz ezoqam-té geabenøwáv, ndego bēqeiv, av nqægo, teqa enqoni uni pembøē-navøem-a. Uni tømboē-navøem, yaq ngenek ezoqam, Zu ezoqam-qa matev bembopáev, av Mbumbukiam Mozes gembøe-ein. Yaq taqa zita-te, kopømbaqapé, ekeza ezoqam-te nqawa tevesez. (*Lev 14; Met 8:1-4; Luk 17:11-19*)

Kh

Kha sunguzam matev (*Cleansing*)

Mbumbukiam, ndego ndaføyamba-qapé. Yaq ndego Izlael ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo: Ndigu bæbæs-qape begó, teqa avønin-te tizav, teqa iz eqawat nonqo. Zu ezoqam, løvøte ezoqam-qa kha gekhanazin, o sævam yokea guiqeivin o nakhasa gui-ovain, o anganeam khanqan qambo-qoain, o ezoqa kha sisi tømboagoat, o lou gelogin, eqeieqei mbain ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te, yaq ndigu andé ge-khavim-us-ezín. Zu ezoqam av ngi:gu, kopømba mbaín, *Mbumbukiam-qa khoev-te o guliguli khoev-te ti-oz. Yaq nqawa bæbæs gone nonqo, Zu ezoqam av ngi:gu, elavøqase bèzømbøkhæ-auwamát, yaq kha bēsunguzat, av tiqa matev qazømbe-goam. Yaq taqa zita-te, ndigu Mbumbukiam-te, søvakha gigiap beløvusamát. (*Mak 1:44; Luk 2:22; Zion 2:6*)

Yesu-qa khøuwa-te, Felisi ezoqam neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, matev vinivinimba nøme mo-awám. Khamasim, Zu ezoqam, lou okhokho-té giabenølog. Ndigu bugukhokhof zenda, matev vini-té giabetøknhæ-sunguzát, ndigu uni betē-bæbæs-ez, Mbumbukiam-qa bøi-te. Yesu tiqa manqat unimanqatinteáv. Zapa ndøgo, tiqa poev, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-eqeieqei-ez, ngusum-te mbá qazøgoám. Taqa yaq-te, Yesu āv gene-eín nqægo: Gekha gigiāp ndøgo, ezoqam-te ndø-oev, ndøgo kopømba mbaín, te:-manqa-zapa-us-ev, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté ezoqam ndøgo tené-manqa-zapa-us-év, matev neka manqat ndøgo, te-te ndøndo-fakhate. (*Mak 7:1-23; Kel 10:15; Lom 14:14*)

Khandi etoam ezoqam (*Saviour*)

Yesu manqei-qape-ge khandi etoam ezoqam, timbøe-akhayám ndøgo: Ndego tae mutui-te genanim, ndego ni ezoqam, ni amba tizi-soqoenin, nakhoa nimboqoá. Yaq ni kopømbaqapé, sizi-khandí:n. Zapa ndøgo, ndego niqa manqa-zapazapa-qa yaq-fia, ta zapaya ni amba tizi-soqoenin, ekeza kha-té genøndáp. Yaq ta mokho-te ndøgo, gekha ezoqām ndigu, ti-unimanqatintat, av nqægo, Yesu tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo genanim, Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa, segembøē-navøém. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa bøi-te, gé-eqeieqei-éz, neka vøkhandí:z.

*Yesu-qa iz, taqa manqa mokho nqáneq, “Mbumbukiam, khandi etoam ezoqám.” (*Luk 1:47; 2:11; Zion 4:42; Kel 5:31; 13:13; Ef 5:23; Filip 3:20; 1 Tim 1:1; 2 Pita 1:11; 3:18*)

Khandi etoam matev oEzoqa khandi-zat matev (*Salvation*)

Ezoqa toqo-khandi:v, ndøgo, ezoqam matev soqain tømbo-fakhan, yaq ndego qoqa matev matanam mokho-te, khandi nqawa tendap. Mbumbukiam ni matev, āv tinimbi-matanám. Ezoqa ndigu, manqa-zapazapa matanam-te neka Saitan-qa bazaføgakh mokho-te ndu:gu, yaq Yesu-te tizav, ndego génqovotáz, khandi ndakinak vøzø-etoām. (*Luk 2:30; 3:6; Kel 28:28; Tait 3:4-5*)

Ezoqam ndego, ni ndekhandi:nat, ndego *khandi etoam ezoqám.

Khøuwa kandakanda (*Festival, Feast*)

Zu ezoqam, ndigu viav kopo mokho-te ndøugu, khøuwa kandakanda vinivinimbá ndøzøgo. Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa matev mbomømboma mbo-matavupatún, ndego bugukhokhof khøuwa gezøgo. Zu ezoqam-gi khøuwa kandakanda, taqa yaq-te *Niu Testamen ndæmanqate, nqáneq:

1) Pasova khøuwa kandambaqape (*Festival of the Passover*)

(*Met 26:1-5, 17-19*)

Pasova khøuwa, khøuwa ùnime:-kandambaqapé, Zu ezoqam-te. Ndøgo løvøyak Mas (March) o Eiplil (April) mokho-té qanu:gu. Ate av-té, niqa Ista (*Easter*) khøuwa ndægo. Pasova, taqa manqa mokho, 'løvuám'. Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam timbøe-matavupatún ndøgo, av tigi atanakha-zapazapa-za, Izip manqei-te gindi-khokhoz, ma nupøkhan mba, ande pingim-ak, Izip ezoqam-qa sasae gigoam. Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam, ekeza enzol ezoqam ndøkhofotáv. Izip ezoqam-gí nakhei angana, bugukhokhof giganat, zitøge nonqó. Geté Zu ezoqam, Mbumbukiam, āv gezømb-eín nqægo: Ndigu ekeza khoev vinivinimba-te, *sip nakhasam belaemát. Yaq tuqa kouk, mboqog-té giabenø-gi:mát. (Nqovønqova taqa yaq-te, *Iblu 11:28* avønín-té qonóqeiv.) Yaq Mbumbukiam-ge enzol ezoqam, nqanek kouk geqeivin, ndego nqanek khoev, sège-løvuín, yaq Izlael ezoqam-gi nakhei angana bugukhokhof qaniap, pakhaezatáv, Izip ezoqam-gi angana bugukhokhof qaniap ate gi:goam namba.

Yaq nakémbá, Pasova khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam, tiqa khoev vinivinimba-te, sip nakhasam ndølaemín. Yaq sùgumu-loutøvemín.

Yesu genanim neka nqawa vøkhandi:v, ta khøuwa-te ndøgo, Pasova khøuwa ndøgoám. Ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqa āv genezømás nqægo: Sip nakhasam eqeieqei-qape, ezoqa løvøte-te tekhandi:z, Yesú. Yaq nakémbá, Yesu iz nøme, *Mbumbukiam-gé Sip Nakhasam mbo-akhayám.

2) Flawa poponøvemav louzi matev (*Festival of Unleavened Bread*)

(*Met 26:17*)

*Pasova khøuwa kandambaqape-qa zita-te, Zu ezoqam, tigi flawa, poponøvemav ndølouzatún, pula kopo até vømū-navøemín. Yaq ndøgo timbo-matavupatún, tigi atanakha-zapazapa-za, Izip manqei-te gindi-khokhoz. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam ge:nqovotaz, yaq ndigu gè:ngetøgeapám. Yaq tigi flawa kopømba mbain, tipopoez. Yaq nakémbá, Zu ezoqam, ta khøuwa gimbo-matavupatun, ndigu flawa poponøvemav ndølouzatún.

3) Pentikos (*Festival of Pentecost*)

(*Kel 2:1; 20:16; 1 Ko 16:8*)

Até Pentikos khøuwá-ya, khøuwa kandambaqapé, Zu ezoqam-te. Pentikos, taqa manqa mokho, fiftí. Zapa ndøgo, *Pasova khøuwa tømø-navøem, yaq khøuwa fifti-qa zita-te, Pentikos khøuwa ndøgo tønóndáp.

Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam Mbumbukiam ike manqat mbómanqatát. Zapa ndøgo, ndøgo tiqá *wit qogøzat viáv. Neka ndigu até ndøgo timbó-matavupát, Mbumbukiam tigi atanakha-zapazapa-za, Mozes mokho-te, teqa guguna manqat gezø-etoam.

Até ni Klisten ezoqam-té-a, Pentikos ndøgo, khøuwa kandambaqapé. Ta khøuwa-te ndøgo, ni ndøgo tizimbo-matavupatún, Mbumbukiam tege Nqova Mbomambaqape, Klisten ezoqam-te ande gende-khofotav (*Kel 2:1-4*). Pentikos khøuwa ndøgo tønóndáp, Ista (*Easter*) khøuwa tømø-navøem, khøuwa fifti-qa zita-te.

4) Zu ezoqam-qa khøuwa kandakanda, ndøgo khoev-qasis gipuanumatun
(*Festival of shelters, tabernacles, or booths*)

(*Zion 7:2-52*)

Nqanek khøuwa kandakanda, Zu ezoqam-qa khanakhanakh khøuwá. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, tiqa avøe gigiap pewat khøuwa, gèmøzø-navøemín.

Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam, khoev-qasis ndøpuanumatún. Ibu-ibus nonqó. Neka pula kopo-te, ndøgo tíyageapét. Yaq ta khøuwa-te, ndøgo timbó-matavupát, av tigi atanakha-zapazapa-za, viav foti, leg-av manqei-te giyageapam neka khoev egeiegei goneav vøzøgoam.

5) **Khøuwa kandambaqape, ma Mbumbukiam-qa khoev mboqoat khøuwa gimbøe-matavupatun** (*Festival of the Dedication of the Temple*)

(*Zion 10:22*)

Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam timbo-matavupatún ndøgo, ibugukhokhof ezoqa nøme, iz Zudas Makabeus qambogoam, gigiap soqøsoqa ate qægoam, *Mbumbukiam-qa khoev-te qøugoam, gekhofe, neka Mbumbukiam-qa khoev, nqawa teqa zenda-te vøve. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev-te, bugukhokhof manqei vini-ak ndø-ozín, neka ekeza mbumbuk-te, iz eqawat matev vømø-gonemin. Geté Mbumbukiam-qa khoev nqawa teqa zenda-te giveem, yaq Zu ezoqam kopømbaqapé, nqawa ti-onimat, Mbumbukiam-qa iz vø-eqatát.

Zu ezoqam, nqanek khøuwa kandambaqape, iz nøme, 'Waev-qá Khøuwa Kandambaqape' mbo-akhayám. Yaq nakémbá, khøuwa nøme, Zu ezoqam nqanek khøuwa kandambaqape gindapem, Yesu āv gene-eín nqægo, "Manqei-qape-qa waev, nó." (*Zion 9:5*)

L

Layon (*Lion*)

Layon ndego, gigiap khobos-qapé. Møe-ús. Teqa avønin-te toqofaqakh, yaq segé-loutáq.

Leg-av manqei (*Desert, Wilderness*)

Leg-av manqei-te ndøgo, tae kandakanda mbaín neka gagayag mbaín. Ndivind mbá neka tae khasøkhasis kopokopo mba mú:pøét. Neka leg-av manqei-te ndøgo, ibøkha andé mbaín.

Leiab (*Rahab*)

Leiab ndugu, Zeliko taon-té guyagám. Ngunuk mambe sævam ndøgoám. Tuqa khoev, taon uta-qape-té qawevám. Izlael ezoqam-gi bøibøi-anim, Zeliko taon-te gizav, yaq taon megetapak, møndøyogém. Yaq ndigu gavem-qa ndøgoám. Geté Leiab, gèkhonáb, yaq ndigu vøkhokhoz. Ngunuk tuni-matanám ndøgo: Ndugu āv guni-unimanqatintám nqægo: Izlael ezoqam-ge Mbumbukiam, ndego Mbumbukiam-aním, neka teqa bazaføgakh, ekeza mbumbuk-qa bazaføgakh, ùnime-løvuám. Ndego Mbumbukiam, Izlael ezoqam gezøtøké, yaq ndigu Zeliko ezoqam vøpitáz. Yaq Izlael ezoqam, Zeliko taon-te gizav, ndigu ngunuk Leiab, tegi evøndipakha neka namba qazan namba, zitøgeáv. Yaq ndigu kopømbaqapé, Izlael ezoqam namba tiyagat. Vaev-te ndøgo, ngunuk Leiab, Izlael ezoqam ndøndáf. Yaq ndugu møndømø-Deivid-gú-zupuka-zapa-év, yaq te mokho-te, até Yesú-a, vømø-tegu-zupuka-zapa-ev.

(*Joshua 2 neka 6; Met 1:5; Iblu 11:31; Zems 2:25*)

Livai (*Levi*)

*Niu Testamen mokho-te, ezoqa menás, iz Livai ndøzøgo.

1) **Livai ndego, Zekop neka Leia, tige yo.**

Ngenek Livai, namba-qaniap ilevén gimbogoam. Nginik evenap tuelv, vaev-te, møndømø-Izlael-ezoqam-qa-khagua-bawan-tuelv-éz. *Mozes neka *Elon, Livai-gí zi ndøgoám. Mbumbukiam Izlael ezoqam, teqa guguna manqat gezø-etoam neka manqa vøzø-vøovam, palai khoev timbowevem, yaq ndego Elon-za ndøveatáz, *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam tigoat. Vaev-te, Livai-gi zi, Livai ezoqam zø-akhaemám. Até nginík-a, Mbumbukiam-qá sasae ndøgoám, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa namba, neka Izlael ezoqam, Mozes-qa guguna manqat vøe-zømesimam. Mbumbukiam Izlael ezoqam, *Keinan manqei gezø-etoam, ndego Livai ezoqam, manqei etopøteáv, ti-yagat. Geté ndego taon vinivinimba zø-etoám. 48 ate qægoam.

Ta taon ndøgo, møndø-panqavøém, Izlael manqei ate qægoam. Yaq Izlael ezoqa nøme ate gi:goam, ndigu ekeza manqei gi-upøgim, ndigu nginik Livai ezoqam, bèzøtøké, neka ekeza avøe gigiap vinivinimba, qaqageap nøme bezø-etoam. (*Iblu 7:5*)

2) Livai, ndego teks moni upøgim ezoqam.

Ngenek ezoqam, iz nøme qambogoam, Metiú. Khøuwa nøme, Yesu ndego paev manqat mbo-eín. Yaq ndego até gendego, vømbøpaev. Ezoqa ndégo, ta mbuk ndøgo, Metiu ndimbo-akhayam, gepeawam. Ovøyam manqat nøme, Metiu-qa yaq-te, ta mbuk-qá megeat manqat-qase mokho-té qonóqéiv. (*Mak 2:14, Luk 5:27-29*)

Lom (Rome)

Lom ndøgo, taon kandambaqape-qá iz. Itali manqei-té qagó. Ta khøuwa-te ndøgo, *Niu Testamen gipeaumam, gaman kawakawa-za, ndøgo tiyagám. Até *Sizá-ya, ndego Lom ezoqam-gi kawa kandambaqape, ndøgo vøyagam. Nginik Lom ezoqam, bawan vinivinimba-qá manqei ndø-upøgimám, neka ezoqa vøzømbø-kawaeztam. Até Izlael manqei-a, vøndapem. Yaq ndigu ezoqam, ma nqanek manqei vinivinimba gi:yageapam, Lom ezoqam, teks moni bezø-etoám. Kandambá. Até Izlael manqei-té-a, Lom nakhag ezoqam neka gaman ezoqam, kandambá gigoam. (*Met 8:5-13; 22:17; Zion 18:28*)

Pol, ndego Keliso-ge u-anem, Zu ezoqam ndøgoám, geté ndego até Lom mo-manqei-anem vøgoam. (*Kel 16:37-39; 22:25-28*)

Pol-qa pepa nøme, ndego Lom ezoqam-té genø-peawám. (*Lom 1:7*)

Vaev-te, Pol gimøvøinam, Lom gaman ezoqam, Lom taon-té ginøndafém. Yaq ndøgo, ndego ndimbula ezoqam ndøgoám. Geté unimanqatín, ndego ekezan, Lom taon-te gone-qa ndøgoám. (*Kel 19:21; 23:11; 28:14; Filip 1:13*)

Ta taon-te ndøgo, Pol pepa nøme ndøpeaumám, Klisten bawan vinivinimba-te vøkhofotumam. Pepa Lom taon-te gepeaumam nqáneq: Efesūs neka Filipaí neka Kolosí neka 2 Timoti.

Lot (Lot)

Lot ndego, Eibleem-gé eveqase-gé yó. Ndego *Sodom taon-té geyagám. Mbumbukiam Sodom neka Gomola taon gengiu, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, yaq Lot zas neka tegi nakhei mbasi menas namba, gèkhokhóz. Geté Lot-gu zas, møndø-qambún, taon-te vøkwag. Yaq ndugu gèmqø-ngalam-év. Andé uk me:wuøeám. Sège-føgakh-év.

(*Gen 12:5; 13:5-13; 19:1-38; Luk 17:28-32; 2 Pita 2:7*)

Lou logemav matev (Fasting)

Lou logemav matev ndøgo, lou logemav toqogoat, yaq khøuwa vøqágoāt, Mbumbukiam-te toqo-guligulimat. Geté leg-te toqo-okhoat neka khokho matev vinivinimba voqógoāt, ndøgo ambá av nqægo, lou logemav matev, av Mbumbukiam ndømbøe-poev.

Zu ezoqam, lou logemav matev, ndøgo tigonemín, tiqa manqa-zapazapa zapaya, mutøkhop giwanimín, neka Mbumbukiam-qa bøi-te, nqawa egeiegei gone-qa gigonemín (*Neh 9:1-3*). Nøme ndøgo, ndigu lou logemav matev, khøuwa kopo mba me:gonemín, qanaqanus atema khagus, neka nøme ndøgo, khøuwa andé møe-mbá tigoat.

Yesu teqa sasae ande ge:ngaz, ndego leg-av manqei-té genøwáv, lou logemav matev vømøgo. Khøuwa fotí, ate gi:goam. Yaq Saitan ge:khamasimam, ndego tatak vitiáv (*Met 4:1-2, Luk 4:1-2*).

Taqa zita-te, Yesu-qa yaq-te, manqat nøme mbaín, av nqægo, ndego lou logemav matev ndøgō. Yaq ezoqa gimbo-bevupam, av nqægo, gekha zapā ndego tegi paev ezoqam namba lou logemav matev gonemav gigoam, ndego āv gezømbe-eín nqægo: Vaev-te ndøgo, ndigu lou logemav matev ndøgoát, gete ndego ti namba ate te:goat, ndigu khanakhanakh mba ndøgoát, neka kopømba mbaín, lou logemav matev tigoat

neka mutøkhop vówaniapāt. (*Met 9:14-15; Luk 5:33-35*)

Yesu-qa khøuwa-te, Zu ezoqa nøme, lou logemav matev, Tusde-Tusde neka Tesde-Tesde ndøgoám. Geté Yesu khanakhanakh mbain, Felisi ezoqam-qa lou logemav matev-qa yaq-te. Zapa ndøgo, ndigu oskia, gè:khambuvupám. (*Met 6:16-18*)

Bugukhokhof Klisten ezoqam, lou logemav matev, tigonemín ndøgo, Klisten megetapak neka nømendim ezoqam, sasae-te gi:-abin (*Kel 13:2-3; 14:23*), o matavap loloakh-qa o ezoqa zapaya gi:guligulimemín, o Mbumbukiam gekha matev nøme-qa yaq-te gimboe-vi:memín (*Kel 12:5; 27:1-38*), o sasae ndakinak nonqo, gi:khakheinømemín.

Lou-qase, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo (*Altar*)

Lou-qasis ndøgo, ma Mbumbukiam-te *etoam matev gi:goam, kopoav ndøgo, nandí gini-khakheinumám. Geté nøme ndøgo, auli gigiap o gól gini-khakheinumám. *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam mbá, kopømba ndigu, Mbumbukiam-te etoam matev av nqægo tigoat. Ezoqa nøme-te, khafeáp. Geté ezoqa nøme kopømbaqapé, gigiap ti-upøgimat ti-te, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo.

Lou-qasis vinivinimba, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo, nqáneq:

1) Lou-qasis ndøgo, ma Mbumbukiam-te, søvakha gigiap go:løvusumam. Matev av nqægo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ezoqam-qa manqa-zapazapa evøzam nonqo ndømatønumám. Nqovønqova taqa yaq-te, *Iblu 5:1* avønin-té qonøqeív.

2) Lou-qasis nøme, ma Mbumbukiam-te etoam matev gi:goam, ndøgo khasøkhasís. Ndøgo gigiap sisip mbomømboma mboqotam nonqó. Matev av nqægo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, Mbumbukiam-qa iz eqawat nonqo ndøgoám.

M

Magog (*Magog*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonøqeív ndøgo: *Gog neka Magog.

Mana (*Manna*)

Mana ndøgo, lou ndøgo, *Izlael ezoqam, *leg-av manqei-te gilogam, ndøgo Mbumbukiam gezø-etoumam. Ndøgo khasøkhasís neka papaqa-papaqá. Bugug andé nangaqasís. Ndøgo khaiya-té qando-o:eám. Lovølová. Yaq qanaqanus qando-nqoeín, Izlael ezoqam, manqei-té ginø-møvøememín. (*Exo 16:14-21; Num 11:7-9, Zion 6:31, 49; Iblu 9:4; Veve 2:17*)

Manqa-sisi (*Magic, Sorcery*)

Mbumbukiam-qa Manqat, manqa-sisi-qa yaq-te ndæmanqate, ndøgo até nqáneq qane-manqaté: Bevem matev neka løvøyap matev neka wanda matev neka kha somømbem matev neka mbasønakhei manqa-sisi matev neka khofoe matev neka nqeia matev neka yakhav vøqeizam matev neka mapøisøkha upøgim matev neka gekha matev av nqægo nøme ndøgot. Nqanek matev ate ndægo, ùnime:-soqá, Mbumbukiam-qa bøi-te. Ndego yaq-fia, ndótá, ezoqam-te ndigu, matev av nqægo ndimatnam, ndigu Mbumbukiam-te qambuzaneav tigoat. Zapa ndøgo, gekha ezoqám ndigu, matev av nqægo ndigut, ndigu ambá av nqægo, Mbumbukiam-tē gonotazā, geté ndigu *Saitan neka tegi *nqova soqøsoqa-té gonotazá, ndigu Mbumbukiam-gi qaqa ezoqam ndigu. Qo matev av nqægo toqogo, yaq qo Saitan-qa bazaføgakh-té qonø-óq.

Gekha ezoqám ndigu, matev av nqægo gigonem, ndigu zitá giabiti-wuøém, neka āv giabiti-matøvemém nqægo, matev av nqægo, ùnime:-soqá, Mbumbukiam-qa bøi-te. Yaq tiqa manqa-zapazapa tivøndøzem, neka Mbumbukiam tanakh manqat timboeinim, yaq ndego nqanek manqa-zapazapa, segembøé-navøém. Yesu até ta nonqo ndøgó-a, tenenaním.

Até nqanéq-a, ùnime:-soqá, ezoqam-te toqo-løvøyap, av nqægo, ndigu manqa-sisi ndøgonēm. Neka nøme nqáneq: Gekha ezoqám ndigu, Yesu ndi-unimanqatinat, ndigu kopømbaqapé, møe mbain segéyagát, manqa-sisi-qa yaq-te. Zapa ndøgo, ni mizi:nøtén, Mbumbukiam-qa bazaføgakh, ùnime:-løvúám, *Saitan-qa bazaføgakh.

(Lev 19:31; Deut 18:10-13; Isa 8:19; Jer 27:9; Zech 10:2; 1 Chr 10:13; Kel 8:9-25; 19:17-20; Veve 21:8; 22:15)

Manqat Mbomambaqape (*Gospel, Good News*)

Manqat Mbomambaqape, ndógo tōne-manqaté, matev ndógo, Mbumbukiam ibugukhokhof gematōnumam, neka ndakin ndematanam, neka megemege-te ndo:go, tematanam. Neka ndógo Yesu-qá emanqát. Yaq nakémbá, até ta mbuk foa ndógó-a, Metiu neka Mak neka Luk neka Zion gipeaomem, 'gospel' mbo-akhayám. Yesu tegi paev ezoqam, āv gezōmbe-eín nqægo, "Manqei-qape ate nqægo, sozó-okhoát, ezoqa ewaqape, Manqat Mbomambaqape vōmē-zōmesim."

(Met 4:23; 24:14; Mak 1:1, 15; 16:15; Kel 8:4; Lom 1:16)

Manqa-zapa (*Sin*)

Manqa-zapa toqogo, qo Mbumbukiam-qá Manqat qósanqáo. Qo ambá av nqægo, teqa manqat qó-ewagát neka o-mba voqotó-ndapát. Gekha ezoqām ndego, manqa-zapa ndego, ndego unimanqatinteáv, av nqægo, Mbumbukiam-qa keoge eqeieqei-qapē te-te. Geté ndego ekeza kawa ezoqam gone-qa ndógó, ekeza yage-qa yaq-te. Ambá ndógo, Mbumbukiam tembøe-kawaevtat. Yaq ta mokho-te ndógo, manqa-zapa matanam ndófakhán.

*Adam neka *Iv, Mbumbukiam-qa manqat, unimanqatinteáv. Gè-ogíim. Yaq ta mokho-te ndógo, manqei-qape-te, manqa-zapa matanam matev ndo-oé, neka lōvøte vōndō-oe (*Lom 5:12*). Zapa ndógo, manqa-zapa-qa yaq-fia, lōvøté (*Lom 6:23*). Mbumbukiam, ndego ezoqa eqeieqei-qapé. Manqa-zapa matanam matev, kopōmba mbaín, teqa avōnin-te tōgoat. Yaq nakémbá, Mbumbukiam Adam neka Iv, gēngeasám, Iden manqei-te, ma teqa avōnin-te gi:goam (*Gen 3*).

Manqei-qape-te nqanek, ezoqa kopo mbaín, ndego manqa-zapa-qase goneav qagoam. Yaq nakémbá, ezoqa ewaqape, manqa-zapa-ús. (*Lom 3:9-20*)

Ni ezoqam, nakhoa mbaín, niqa manqa-zapazapa tizi-evøzømem. Ni mizi-soqoén. Geté nakhoa, Mbumbukiam ekezan ndōmboqoá, Yesu niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo, tae mutui-te genanim. Yaq ndakin, gekha ezoqām ndigu, Yesu tigi khandi etoam ezoqam tindafem, gékhandí:z. Nakhoa khandi-te, sa nqáne. Nakhoa nøme mbaín. (*Lom 5:18-19; 6:23; Zion 1:12*)

Masted tae nanga (*Mustard seed*)

Masted tae nanga ndigu, ùnime:khasøkhasis-ezám. Geté toqo-zøgeakh, yaq ndigu andé kandambá segé-khouwéz. Andé taé. Nginik tae nanga-qa et, ezoqa lou-té ginø-qouzumatún, taqa mokhov, vø-eqeieqei-in. Yesu masted tae nanga, Mbumbukiam-qá Megeat Matev me:khamasimám, neka ezoqam-qa unimanqatin, matev vøe-khamasimam.

(Met 13:31-32; 17:20; Mak 4:30-32; Luk 13:18-19; 17:6)

Megeat matev (*Kingdom*)

Taqa yaq-te, toqonøqeiv ndógo: *Mbumbukiam-qa Megeat Matev

Mel (*Myrrh*)

Mel ndógo, tae et sisip mbomambaqapé. Taqa fia kandambá. Ezoqa ekeza khaté ginøgi:mám. Neka ezoqa genanimin, ndigu mel, aloé namba me:tøkuanemín, neka lōvøte ezoqam-qa kha-te vō:gi:min. Até alóe-a, tae ét. Neka ezoqa nøme, nqosøgeap giyogemin, mel, *wáen namba me:tøkuanemín, vø-izamin.

Yesu geqan, yaq nduku gevezoat ezoqam, okha ginduzav, ndigu *gol neka gigiap sisip mbomømboma, mboqotam nonqo, neka mel ndø-upatavún.

(Met 2:9-11).

Yaq Yesu tae mutui-te gitøkewem, Lom nakhag ezoqam, bugukhokhof, ambá waen mbo-etømemín. Mél namba me:tøkuaném. Geté Yesu gēmbøeqasí. Neka izeáv. (*Mak 15:22-24*)

Yesu manqei-pakha-te gi-eeoinam, Nikodemus tae etet sisip mbomømboma ndø-upatavún. Tae etet menas tøkúát, mel neka aloe. Yaq Yesu-qa kha, tae etet sisip

mbomømboma namba, ndabua papaqa vøe-gutøvem. (*Zion 19:39-40*)

Meli (Mary)

*Niu Testamen mokho-te, sakheis síks, tiqa iz Meli ndøzøgo. Ezoqa nginik:

1) **Meli, Yesu-gu evo**

(*Met 1:16-18; 13:55; Luk 2:2-7; Zion 19:25-27; Kel 1:14*)

2) **Meli, Magdala vemiav-ak**

Ngunuk Meli, Gelili manqei-ák. Ngunuk sævam ndúgu, ibugukhokhof nqova soqøsoqa seven gimboigoam, Yesu gumbo-ngeasam. Taqa zita-te, ngunuk Yesu sasae-té gunømbø-tøkeám.

(*Met 27:56, 61; 28:1; Mak 15:40, 47; 16:1, 9; Luk 8:2; Zion 20:1-2, 11-18*)

3) **Meli, Betani vemiav-ak**

Ngunuk Meli, tugu zan, Matá, neka tuge anganøm-yo, Lazalés. Nginik ate gi-goam, Yesu-gí zifuap ndøgoám. Khøuwa nøme, Yesu Betani vemiav-te gegoam, ti namba lou gilog, Meli até gundigu, tae et sisip mbomambaqape, fia kandambaqape, ndondáp, yaq Yesu-qa zenda tokhotapak-te, sasa mo:qouz. (*Luk 10:38-42; Zion 11:1-46; 12:1-7*)

4) **Meli, Zems neka Zosef, tigu evo**

Ngunuk Meli, sakhei nøme namba, Yesu mbopavám, vømbø-tøkeam. Yaq Yesu genanim, neka vø-eeinam, ndugu até ndøgó-a, vøgoam.

(*Met 27:56; 28:1; Mak 15:40-41, 47*)

5) **Meli, Zion Mak-gu evo**

Klisten ezoqam, Zelusalem taon-te ndøgo, tuqá khoev-té ginø-pindumám. Pita ndimbula-te gegoam, yaq enzol ezoqam genqovotav, ndego bugukhokhof ndøgo tenøwáv, nginik Klisten ezoqam, emanqat vøzømbø-votot.

(*Kel 12:12-13*)

6) **Meli nømu, Lom taon-te guyagam**

Ngunuk Meli, sasae kandambá gugoam, Klisten bawan ezoqam mokho-te. (*Lom 16:6*)

Melkizedek (Melchizedek)

Ngenek Melkizedek, *Eibleem-qá khøuwa-té geyagam. Ndego Salem taon-ak-gé kawa ezoqam ndøgoám. Vaev-te ndøgo, nqanek Salem taon, møndømo-Zelusalem-táon. Melkizedek ndego, *Mbumbukiam-gé iziz ezoqam ndøgoám. Ndego khandi miav-ak Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatám. Khøuwa nøme, Eibleem nakhag-te gendoqavan, ndøgo kawa ezoqa foa gezøkhana, ndigu *Lot-za gi-upozo, Melkizedek gëmøqát. Yaq Melkizedek, zenda mbøevé, vømbø-guligulim. Yaq Eibleem gigiap ate ndægo, nakhag-te gendo-upøgim, gèqaqá, qaqageap vømø-ten, yaq qatoat kopo, Melkizedek vømbø-etoam. (*Gen 14:11-20; Iblu 7:1-28*)

Iblu pepa-te, äv qane-peawáp nqægo: Melkizedek, ndego *Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqape ndøgoám. Teqa matev møndø-løvuám, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ndigu *Elon-gi zi gigoam, tiqa matev. Neka nøme ndøgo, äv qane-peawáp nqægo: Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape nøme, av Melkizedek ge-goam, Yesú. (*Iblu 5:6-10; 6:20*)

Mesaya (Messiah)

Mesaya, ndøgo Iblu manqát. Taqa manqa mokho nqánek, “Ezoqam ndego, oil gimboe-qouzim.” *Ol Testamen khøuwa-te, *Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, Zu ezoqam-gi kawakawa-za neka *Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, tiqa kawa-te, oil mo:qouzín, ndigu sasae gingazemín. Ndøgo khakhatáp, av nqægo, ngenek ezoqam, Mbumbukiam ekezan ndøvé, iz av te:ndap.

Mbumbukiam, Zu bawan-ak-te, manqa mbusa, äv genevé nqægo: Vaev-te, ndego tigi ezoqa kopo ndókhofotáv, kawa tezømbø-goat. Ngenek *Deivid-gé zeo ndøgoát. Ndego gezømbø-megé neka vønqovotáz. Yaq Zu ezoqam, ngenek ezoqam, Mesaya mbo-akhaemám. Ngenek ezoqam, møndø-fakhán: Yesú. Geté Zu ezoqam kopoáv,

ndigu Yesu, gèbi:nám. Ndigu matavapøteáv, av nqægo, ndego Mesayā. Yaq ndigu Mesaya-qa, zua mo:keogé.

(*Met 2:4; 16:13-16, Mak 8:27-29; 14:61-62*)

Ovøyam manqat nøme, taqa yaq-te, toqonóqeiv ndógo: *Keliso

Mozes neka Mozes-qa guguna manqat (*Moses and the Law of Moses*)

Mozes ndego, Izlael ezoqam-gé megeat ezoqam kandambaqape ndøgoám. Ezoqam ndégo, Izlael ezoqam, Izip manqei-te gendo-itub, atema ta manqei-qa iziz-te ndøgo, taqa yaq-te Mbumbukiam manqa mbusa gezømbeve, tezø-etoam. Izlael ezoqam, leg-av manqei-te gigoam, Mbumbukiam Mozes, Sainai olol-te, guguna manqat ten mbo-etoám, guguna manqat nøme namba, Izlael ezoqam nonqo. (*Exo 24:12-18*)

Ta olol-te ndøgo, Mbumbukiam Mozes até ndøgó-a, tene-omát, av *Mbumbukiam-qa palai khoev ti:wevem neka *mboges ndøgo, ma Mbumbukiam ti namba, poev ge-unimanqatin, ti:khakheinømem. (*Exo 25:1-8; 26:1-37; Kel 7:44-45*)

Bugukhokhof mbuk faev, Baebol mokho-te nqapeawap, Mozes ndøpeawám. Ta mbuk nqáneq: Genesis neka Exodus neka Leviticus neka Numbers neka Deuteronomy.

Mozes ndego, zapikia mõndømbo-goám. Teqa iz *Elón. Neka sævømiu vømbøgoam. Tuqa iz Miliám.

Mozes Izip manqei-té geqán. Ta khøuwa-te ndøgo, Izlael ezoqam, Izip ezoqam-gí yaq-fia mbain sasae ezoqam ndøgoám. Andé pingim-ák. *Felo, ndego Izip-akge kawa, Izlael opønakheis ndakinak qaniap, zitøge-qa ndøgoám. Geté Mozes geqan, tegi evøndipakha, gèkhonøwém. Yaq vaev-te, ava-té gunu-utøvém, kea avønin-te vø-ivøvem. Yaq kawa-gú yu ndø-omét. Yaq ndugu, gè-anqó, neka kopømba ande av ekeza nakhasam nde:go, vø-okef. Yaq Mozes Felo-qá khoev-té gekhouwév. (*Exo 2:1-10; Kel 7:17-22; Iblu 11:23*)

Mozes viav foti qamømbo-ndap, ndego Midian manqei-té genø-khokhón. Zapa ndógo, Izip manqei-te ndøgo, ndego teqeiv ndógo, Izip ezoqam, Izlael ezoqam ndøfeumát. Yaq Mozes até gendego, vømbõtøke, ngenek Izip ezoqam pakhapakha vømbø-khana. (*Exo 2:11-25; Kel 7:23-29*)

Yaq Mozes viav foti nøme, Midian manqei-té geyagám. Ta manqei-te ndøgo, ndego sip keoge ezoqam ndøgoám. Yaq khøuwa nøme, Mbumbukiam Mozes manqat mbo-eín. Manqat, tae-qase wageap-us mokho-té genømbo-eín. Yaq Mbumbukiam Mozes nqawa Izip manqei-té genø-khofotáv. Yaq ngenek, ta manqei-te ndøgo, Izlael ezoqam-gé megeat ezoqam begó, neka ndigu Izip manqei-te ndigu, betøndō-itub. (*Exo 3:1-4:17; Mak 12:26-27; Kel 7:30-35*)

Yaq viav foti nøme, Izlael ezoqam, ndégo tezømbo-megé, Izip manqei vø-ivøvem. Mbumbukiam, Mozes mokho-te, umingiap matev kandambá gegoat, até Izip manqei-té-a neka ndaola-te ndøgo, *Ndaola Køkouk ndimbo-akhayam, neka ta viav foti ndøgo, ndigu leg-av manqei-te gigoam. Vaev-te, Izlael ezoqam, ta manqei ndøgo gikhanøzem, taqa yaq-te Mbumbukiam manqa mbusa geve, tezø-etoam, Mozes viav 120 qamømbo-ndap. Yaq ndego olol-té genøqavíg, ta manqei vømøqeiv, sasa ndønanim. (Nqanek emanqat ndøgo tøngáz: *Exo 4:18*; neka manqat nøme taqa yaq-te nqáneq: *Deut 34:1-12; Kel 7:36-45; Iblu 11:24-28*)

Manqat-qasis nøme, Mozes neka teqa guguna manqat-qa yaq-te nqáneq: *Met 5:17; Mak 9:2-4; Luk 24:44; Lom 3:19-20; Iblu 3:1-3; Veve 15:3-4*

Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam (*Teachers of the Law, Scribes*)

Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, ezoqa kandakanda ndøgoám, Zu ezoqam mokho-te. Ndigu Mozes-qa guguna manqat neka Zu atanakha-zapazapa-za-qa guguna manqat, ùnime:-zøtéz, neka ezoqa vøe-zømesimam. Neka ndigu *Zu ezoqam-gí manqa ovøyam megetapak mokho-té gunu-goám.

Vaev-te, nginik Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka *Felisi ezoqam,

Yesu, løvøwe-qa ndøgoám. Zapa ndøgo, ndego tiqa manqat nøme unimanqatinteáv, ndigu Mozes-qa guguna manqat namba gi:tøkugimam neka ezoqa vøe-zømesimam. (Met 2:4; 5:20; Mak 7:1; Luk 19:47; Zion 8:3)

N

Nandi wagøvap-us (*Sulfur, Brimstone*)

Nandi wagøvap-us ndøgo, Inglis manqat-te ‘Salfa’ o ‘Brimston’ ndimbo-akhayam. ‘Brimston’ ndøgo, awenege íz. Geté ‘Salfa’ ndøgo, av ezoqa ndakin ndimbøe-akhayam. Nginik, bugug andé nandi khasøkhasís. Geté menanqíg. Khagi, khakhavá. Manqei mokho-té gunu:gú. Tiwagøvem, yaq tiqa wageap-qa waev kandambá neka tiqa sisip soqaqapé. Tiqa avønin-te, mbøni fokeam, føgákh.

(Luk 17:29; Veve 9:17; 14:10; 19:20; 20:10; 21:8)

Nakeamo zenda-te (*At the right hand side*)

Mbumbukiam Yesu yan-te ge-eqeiu, yaq teqa nakeamo zenda-te, qonam nonqo gembo-etoam, taqa manqa mokho av nqægo: Baebol khøuwa-te, qo ezoqa qoqa nakeamo zenda-te toqove, qo ndego qombóvizám neka iz kandambaqape voqombō-etoám.

(Ef 1:20; Kol 3:1; Iblu 1:3, 13; 8:1; 10:12; 12:2)

Niniva (*Nineveh*)

Niniva, taon kandambaqape ndøgoám. Mesopotemia manqei-té qagó. Taiglis kea-té.

Mbumbukiam Niniva taon-te, tege manqa vevezam ezoqam Ziona ndøkhotáv. Zapa ndøgo, tiqa manqa-zapazapa, khàpumu-khouwév. Yaq Mbumbukiam ndigu ambá gengiæzoín. Geté ndigu Ziona-qa manqat giyogem, yaq mutøkhop ndøwaním, tiqa manqa-zapazapa zapaya, neka Mbumbukiam-te vøqambuz. Yaq Mbumbukiam nqanek Niniva taon ngi:wateáv, ezoqa ewaqape namba.

(Jona 1-4, Met 12:41, Luk 11:32)

Niu Testamen (*New Testament*)

Niu Testamen, taqa manqa mokho nqáne, “Poev matev ndakinak, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin.” Taqa yaq-te, ovøyam manqat nøme toqonøqeív ndøgo: *Poev matev, Mbumbukiam ge-unimanqatintam (4).

Noa (*Noah*)

Noa nupøkhán mbá geyagam. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa ewaqape, manqei-qape-te, tiqa manqa-zapazapa, khàpumu-khouwév. Yaq Mbumbukiam, gembo-ewéz, taqa yaq-te. Yaq ndego matavap āv genevé nqægo: Ezoqa ewaqape, gengiæzó. Ibøkha segé-qavigít. Yaq ezoqa gégeoním, vøpakhaēz. Geté Noa, ndego ezoqa mbomambaqapé. Yaq Mbumbukiam āv gembøe-eín nqægo: Ndego khagua kandambaqape bekhakheinám. Yaq ta mokho-te ndøgo, Noa tegu sævam neka tegi nakhei angana misika neka tigi sakheis namba gékhandí:z. Yaq até søvakha gigiap vinivinimbá-ya, bemø-oz, bemø-khandi:z. Yaq Mbumbukiam qæ-qape ndokhotáv, neka até manqei-té-a, ibøkha vøndō-fakhanam. Yaq ezoqa ewaqape, gégeoním, vøpakhaez. Noa-za mba ndøkhandí:z. Noa-qa emanqat nqáne: Genesis 6 atema 9.

(Met 24:37-39; Luk 3:36; 17:26-27; Iblu 11:7; 1 Pita 3:20; 2 Pita 2:5)

O

Ol Testamen (*Old Testament*)

Ol Testamen, taqa manqa mokho nqáne, “Awenege poev matev, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin.” Taqa yaq-te, ovøyam manqat nøme toqonøqeív ndøgo: *Poev matev, Mbumbukiam ge-unimanqatintam (2).

Oliv (*Olive*)

Oliv ndigu, táe neka tae nangá. Nginik tae nanga, khandin tigoat, tiqa khagi andé esokho khagi. Yaq gikhatøkhatøezamín, ndigu gèkisezín, neka ndigu ndøkek-ús.

Izrael manqei-te, oliv tae qanimáv sege-fakhanín. Oliv tae kopo-te, tae nanga kopoáv tivi:pat. Viav kandambá tivi:pat.

Zu ezoqam-te, oliv ndigu, gigiap-qapé. Gikhatøkhatøezamín, ezoqa, nøme sègelouzín. Geté nøme ndigu, nandí gini-pesegememín, oil sasa ndøwain. Yaq ta oil ndøgo, nøme lou løvutam nonqo ndøyogemín. Geté nøme lampa-té ginø-qouzamín. Andé kelesén. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, kelesen mbaín. Neka ndigu oil nøme, kha-té o nqamav-té ginøgi:mám. Andé mulømulá.

(Met 25:1-4; Kel 1:12; Veve 18:13)

Nqovønqova, oliv tae neka oliv pesegim-qa yaq-te, nqovønqova khagi-us mokho-té qanu:gú.

Yesu Zelusalem taon-te gegoam, ndego tegi paev ezoqam namba, ta manqei-te ndøgo tinø-pindamín, Oliv manqei pøyat gimbo-akhaemam. Ta manqei pøyat-te ndøgo, oliv tae khae ndøgoám. Zelusalem taon avønin-té qagoám.

(Met 21:1; 24:3; 26:30; Mak 13:3; 14:26; Kel 1:12; Veve 18:13)

P

Pailøt (*Pilate*)

Pailøt, ndøgo ezoqam-qá iz. Ndøgo ambá av nqægo, plen nøzøgim ezoqam me:manqaté. Ta khøuwa-te ndøgo, gigiap av nqægo mbaín. Geté ndego Pailøt, Izlael manqei-te, Lom kawa ezoqam ndøgoám.

Ezoqam ndøgo, manqa gevøovam, Yesu tae mutui-te gitøkewem, oskiá ndøgo, ndego teqa manqa-zapa qeiviav qagoam.

Paladais (*Paradise*)

Paladais, taqa manqa mokho, “Khae bugug egeieqei-qapé.” Iden manqei mbomam-baqape, ndøgo Mbumbukiam ibugukhokhof *Adam neka *Iv tiqa yage nonqo gezø-etoam, ezoqa nøme, iz nøme, Paladais manqei mbo-akhayám. Geté *Niu Testamen mokho-te, Paladais manqei, ndøgo tønemanqaté, ma ezoqa tizav, ndigu Yesu Keliso ndi-unimanqatinat, ndigu tipakhaez, taqa zita-te.

(Luk 23:43; 2 Ko 12:3; Veve 2:7)

Palai Khagua (*Ship, Sailing boat*)

Palai khagua ndøgo, andé katá. Geté palai ginibøitám. Ta khøuwa-te ndøgo, enzin o mota mbaín. Khamøe ndøskuzám. Palai khagua ndøgo, tæe gini-khakheinumám. Nøme ndøgo, khasøkhasís. Nøme kandakandá.

Palai khagua kandakanda, Meditelenien ndaola-té ginøbøitám. Pol-za palai khagua av nqægo ginø-ketabín, manqei vinivinimba-te gi-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam. Yaq Pol Lom taon-te gemat, ta palai khagua-te ndøgo, ezoqa andé kandambá, gu:guvat. Ate gi:goam, 276 (*Kel 27:37*).

Geté Gelili kewan-te ndøgo, palai khagua khasøkhasis mbá qabøitam. Ezoqa tuelv mba kopømbá, giguvín, ta palai khagua-te, av nqægo.

Pasova (*Passover*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonøqeív ndøgo:

*Khøuwa kandakanda, 1) Pasova khøuwa kandambaqape.

Pentikos (*Pentecost*)

Ovøyam manqat taqa yaq-te, toqonøqeív ndøgo:

*Khøuwa kandakanda, 3) Pentikos

Pepa løvøyat (*Scroll*)

Baebol khøuwa-te neka até taqa zita-té-a, nupøkhán mbá, ezoqa pepa neka mbuk mbaín, av ndakin nqazi-qeivi. Ezoqa tiqa pepa neka mbuk nøme, søvakha gigiap-gí ngusum-té gono-peaumám. Neka pepa nøme, ande peføpefá gini-khakheinumám, vøtøkubumam. Yaq ndøgo tino-peaomemín. Ta gigiap-qa iz, papaelés (papyrus). Yaq nginik søvakha gigiap-gi ngusum neka papaeles, gèlvønøvemám. Ndøgo tiqá mbúk. (*Veve 5 neka 6 neka 8 neka 10*)

Yesu ekeza Nazalet vemiav-te, guliguli khoev-te gegoam, ndego pepa løvøyat mbuk av nqægo gimbo-etøomém, yaq ndego Mbumbukiam-qa Manqat vøgeveam (*Luk 4:16-21*).

Poev matev, Mbumbukiam ge-unimanqatintam (Covenant)

Poev toqo-unimanqatin, ezoqa namba, ndøgo gigiap-qapé. Manqa mbusá, yaqyaq-a. Toqonqawa, qo nøfu matev qóngiú. Yaq qaqa ndøfakhán. Baebol mokho-te, Mbumbukiam ezoqa namba, poev matev foá, ge-unimanqatintam:

1) Poev matev ndøgo, Mbumbukiam Eibleem namba, ge-unimanqatin.

Nqanek poev matev-te, Mbumbukiam *Eibleem-te, manqa mbusa, áv genevé nqægo: Ndego Eibleem neka tegi zi, matev mbomømboma zømatønumát, neka Eibleem mokho-te, ezoqa ewaqape manqei-qape-te, matev mbomømboma vøzø-matønumát. (*Gen 12:2-3; Kel 3:25; 7:8; Gal 3:8*)

2) Poev matev ndøgo, Mbumbukiam Izlael ezoqa namba, ge-unimanqatin.

Mbumbukiam *Izlael ezoqa namba, nqanek poev ge-unimanqatin, ndego Mozes mokho-te, teqa guguna manqat ten zø-etoám, neka nømendim manqat vinivinimba vøzø-etoam, ndigu áv kiníyagát, ndigu ekeza bawan ezoqam ndigu, ndigu khandi miav-ak Mbumbukiam ndimbovizap. (*Exo 19:5-8*)

3) Poev matev ndøgo, Mbumbukiam Deivid namba, ge-unimanqatin.

Nqanek poev matev-te, Mbumbukiam *Deivid-te, manqa mbusa áv genevé nqægo: Tegi zi, ezoqa kopo, kawa ezoqam oskia ndøgoát. Nqanek manqat, møndø-unimanqatín. Zapa ndøgo, *Deivid-ge zeo nøme, Yesú. Yaq ndego kawa ezoqam oskia ndøgoát. (*2 Sam 7:16, 28*)

4) Poev matev ndakinak, Mbumbukiam ezoqa namba, ge-unimanqatin.

*Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam Zelemaya neka Ezekiel, é-møndø-manqatám, Mbumbukiam ezoqa namba, poev ndakinak ndø-unimanqatín. Ndøgo unimé:-viní, av poev matev nøme, ibugukhokhof ezoqa namba ge:-unimanqatintat. Ta poev matev ndakinak-te, Mbumbukiam manqa mbusa, áv genevé nqægo: Ndego ezoqam-qa manqa-zapazapa, segembøé-navøém. Yaq ndego ezoqa gé-enénd, tiqá mokho-té, ambá ndøgo, ngusum-te mbā. Nqanek manqa mbusa, Mbumbukiam ibugukhokhof, Zu ezoqam-té genøvé. Yaq Yesu tae mutui-te genanim, nqanek manqa mbusa, møndø-unimanqatín. Yaq ta mokho-te, Mbumbukiam-qa manqa mbusa, ezoqa ewaqape-té qanøfakhán, gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-te tiotabat neka *Yesu *Keliso vø-unimanqatintāt.

(*Met 26:28; Luk 22:20; 1 Ko 11:25; Iblu 8:7-13*)

Nq

Nqova Mbomambaqape (Holy Spirit)

Nqova Mbomambaqape, ndego Mbumbukiam ekezan-gé Nqová. Ndego ni mokho-té gunu:yagé, gekha ezoqām ndigu, Yesu ndi-unimanqatinat. Ndego ni unimanqatin manqat-té genø-ituná (*Zion 16:13*). Neka ndego ni guligulim-té genøni-tøkeé, neka ni zapaya, Mbumbukiam ndēmbōviām (*Lom 8:26-27*). Neka ndego ni Mbumbukiam-qa poev ni-ovøyám (*Kel 13:2; 16:6-7*), neka ni Mbumbukiam-qa Manqat manqate-te ndīnī-tøkeé (*1 Ko 2:4-5*), neka ni Kliten nøfuand tøke nonqo, etoam matev vinivinimba ndīnī-ētōām (*1 Ko 12 neka 14*). Neka ndego ni até niqa yage matev-té-a, ginitøkeé, ni tiziyagat, av Mbumbukiam ndømbøe-poev (*Gal 5:22-23*).

Yesu yan-te geqavig, ndego bugukhokhof, manqa mbusa é-møndøvé, av nqægo: Ndego tegi paev ezoqam-te, tøke ezoqam ndókhofotáv. Ngenek tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqapé (*Zion 14:26, Kel 1:5, 8; 2:1-4*).

Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam, Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te timbøe-viømem, ndego segezø-etoám (*Luk 11:13*).

Nqova soqaqape (Devil)

Manqat teqa yaq-te, toqonóqeív ndógo: *Saitan
Nqova soqøsoqa (*Evil spirits, Demons*)

Nqova soqøsoqa, *Saitan-gí nqová. Nginik ambá av nqægo, løvøte ezoqam-gí nqovā. Av taoká. Ezoqa tipakhaetat, tigi nqova, nango Mbumbukiam-té ginø-vesezát (*Eccl 12:7*). Nginik ambá av nqægo, manqei-qape-té ginø-okhoāt. Vaev-te, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, te namba mé:yagát. Geté ndigu, gisanqawam, gøinam-té ginø-nqagivém.

Geté nqova soqøsoqa, viní. Nginik Saitan-gi nqova, ezoqa ngenøgim-té ginø-abumatún. Tiqa poev kandambaqape nqáneek: Ezoqa gétubumát, yaq ndigu Mbumbukiam vòsanqawēm-a, Saitan vømbópavāt. Nøme ndógo, nqova soqa, ezoqam-té genø-tøkewín, yaq ndego ezoqam, manqa-zapazapa vinivinimba vøgonín. Neka nøme, nqova soqa, ezoqam-té genø-onín. Yaq ngenek ezoqam-qa yage, ùnime:-soqáin. Yesu manqei-qape-te geyagam, ndego nqova soqøsoqa kopoáv gengeasumam, ezoqam-qa mokho-te gu:goam. Até ndakin-a, Yesu kopømbaqapé, ezoqa tinqovotaz, ndigu nqova soqøsoqa ndizømbøigu o tiqa mokho-te ndu:yage.

Gekha ezoqām ndigu, Yesu ndi-unimanqatinat, ndigu kopømbaqapé, møe mbaín segéyagát, nqova soqøsoqa-qa yaq-te. Zapa ndógo, ni mizi:nótén, Mbumbukiam-qa bazaføgakh, ùnime:-løvú, *Saitan-qa bazaføgakh. Neka Yesu, Saitan møndøpitáv. Neka te namba, até ní-a, kopømbaqapé, Saitan, tegi nqova soqøsoqa namba, tizi-tømbuzutat. (*Met 4:24; 17:14-20; Mak 7:29-30; Luk 4:33-36; Zion 10:19-21; Kol 2:10; 1 Ti 4:1; Zems 2:19; 1 Zion 4:4*)

S
Sabat (*Sabbath*)

Sabat, taqa manqa mokho, “Pusúp”.

Sabat khøuwa, Mbumbukiam ndøvé. Ndego khøuwa siks gesasaetam, manqei-qape gekhakheinam, yaq sasae qamømbo-navøem, ndego khøuwa seven-te, pusup ndøqóm. Yaq Mbumbukiam, āv gene-eín nqægo: Ezoqa tiqa sasae, khøuwa siks mokho-té giabenø-sasaeát. Geté khøuwa seven-te ndógo, ndigu pusup beqøvezát, Mbumbukiam bembō-vizumemat (*Gen 2:1-3*).

Zu ezoqam, tiqa khøuwa, khagus ndøngazín. Siks oklók. Yaq nakémbá, até tiqa Sabat khøuwá-ya, Fraide khagus ndøngazín, yaq nøme pave ndógo, khagus, vømø-navøemin. Khamasim, Yesu tae mutui-te gitøkewem, vønanim, yaq ndigu ezoqam, gi-oeinam, gè:ngetøgeapát. Zapa ndógo, tiqa Sabat, avønín géngáz.

Zu ezoqam, Sabat khøuwa-qa yaq-te, khafeap vinivinimbá qazøgoam. Sabat khøuwa-te, ezoqa ùnime:-kopømba-mbaín, sasae-qase tigoat. Yaq ndigu qaqa ndøgonemín, ezoqa nqanek khafeap ginqøonemín. Yaq nakémbá, ndigu até Yesú-a, qaqa mbo-gonemín, ndego Sabat khøuwa-te, ezoqa gekhakheinøvemín o tegi paev ezoqam, Sabat khøuwa nøme-te, wit nanga-qasi givingsømem, vølouz. Ndigu āv gini-manqatám nqægo: Matev av nqægo, sasáe. Yaq khafeáp, Sabat khøuwa-te toqogo.

(*Met 12:1-2; 28:1; Mak 2:28; Luk 4:16; 23:56; Zion 19:31; Kel 1:12; 18:4; 1 Ko 16:2*)

Sadusi ezoqam (*Sadducees*)

Nginik Sadusi ezoqam, iz akhayapák nømé, Zu ezoqam-qa mokho-te. Ndigu ezoqa āv gini-zømesimám nqægo: Ndigu Mozes-qa guguna manqat neka manqat nøme, Zu ezoqam-gi atanakha-zapazapa-za oskia gimbopavam, ùni bembøepáev. Geté tiqa unimanqatin matev, viní. Yaq ta zapaya nqanek, Sadusi ezoqam neka Felisi ezoqam, khøuwa kopoáv, manqa ndø-itumbumám. Felisi ezoqam, āv gini-unimanqatintám nqægo: Ezoqa tipakhaetat, ndigu nqawa ndøkhandi:tát. Geté Sadusi ezoqam gimanqatam: Ezoqa tenanim, vaev sa nqáneek. Khandi nøme mbaín, løvøte-qa zita-te. Neka ndigu unimanqatinteáv, av nqægo, nqova nøme ndígū. Ndigu āv gini-manqatám nqægo: Mbumbukiam yakhapús, nqova, neka nqova nøme mbaín, kopømba ande av enzol ezoqam neka nqova soqøsoqa ndi:gu.

(Met 3:7; 16:1; 22:23; Mak 12:18; Kel 23:6-11)

Sainai (*Sinai*)

Sanai ndøgo, olol-qá íz. Mbumbukiam teqa guguna manqat, *Mozes ndøgo tembo-etoám, Izlael ezoqam nonqo.

(Kel 7:38; Gal 4:24-26; Iblu 12:18-24; Veve 14:1)

Saitan (*Satan, Devil*)

Saitan, taqa manqa mokho, “Qaqa ezoqám.” Ndego *nqova soqøsoqa-gé megeat ezoqám. Iz nøme, ndego nqova soqaqape neka manqei-qape-gé megeat ezoqam mbo-akhayám. Ibugukhokhof, ndego Mbumbukiam-gé enzol ezoqam ndøgoám. Geté ndego Mbumbukiam-qa manqat, gèsanqáo, vø-Mbumbukiam-ge-qaqa-ezoqam-ev.

Saitan, ndego até ni ezoqam-gé qaqa ezoqám. Ndego ezoqa oskia tubam-qa neka khamasim-qa ndøgó, ndigu manqa-zapazapa vinivinimba betē-matanam. Neka ndego meakha manqat ate ndægo-gé evé. Neka ndego ni Klisten ezoqam, oskia niqa manqa-zapazapa-qa yaq-te manqa mate eim-qa nigú, ni bugukhokhof qazimatønumam. Zapa ndøgo, ndego poeveáv, ni tizi-unimanqatintat, av nqægo, Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa, sègembøe-navøēm.

(Met 4:1; Mak 4:15; Luk 22:3; Zion 8:44; 2 Ko 2:11; 1 Pita 5:8; 1 Zion 3:8; 5:18)

Yesu løvøte-te gekhandi:v, ndego ezoqa neka nqova ate ndi:gu, áv genezømás nqægo: Teqa bazaføgakh ùnime:løvuám, Saitan-qa bazaføgakh. Yaq vaev-te, Yesu Saitan unimé:-ngiú. (Iblu 2:14; Veve 20)

Samalia (*Samaria*)

Samalia, manqei-qá íz. Nqanek manqei, e Zudia plovins-a, e Gelili plovins, livinqasé qanu:gú. Samalia ezoqam, uni Zu ezoqam-ín mbá. Zapa ndøgo, ibugukhokhof *Bebilon ezoqam-ge kawa, Samalia manqei møndøndáp. Yaq ezoqa nøme, ma gi:søkhoam ndøgo, Bebilon manqei-té ginø-upøzó. Pingim-ák. Yaq ndego manqei vini-ak ndø-upøgím, Samalia manqei-te tiyagat, yaq ndigu Zu ezoqam namba, vøe-tøkuatam. Nginik ezoqam, khandi Mbumbukiam mbovizupám, geté até ekeza mbumbúk-a vøzø-vizupam. Emanqat taqa yaq-te nqáne: 2 King 24-41. Yaq nakémbá, Zu ezoqam, Samalia ezoqam, gèsanqabám. Geté Yesu até ti-té-a, kuku mbogoám.

(Luk 9:51-56; 10:30-37; 17:11-19; Zion 4:1-26, 39-42; Kel 1:8; 8:5-8; 9:31; 15:3)

Sams (*Psalms*)

Sams mbuk ndøgo, ouv mbúk. Ta ouv ndøgo, Mbumbukiam-qá iz eqawat nonqó. Ouv kopoáv, Sams mbuk mokho-te, *Deivid ndøqaqaemám, vøpeaumam, neka ouv nøme ndøgo, ezoqa vinivinimba nøme, vø-qaqaemam.

(Luk 20:42; 24:44; Kel 2:29-35; 13:33-35, Lom 4:6-7; Ef 5:19; Kol 3:16; Iblu 1:10)

*Meli, Yesu-gu evo, Elizabet-te okha guwav, yaq Mbumbukiam-qa iz gu-eqa, tuqa manqat ndøgo, andé Sáms. (Luk 1:46-54)

Samuel (*Samuel*)

Samuel ndego, *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam kandambaqape ndøgoám, neka ndego *Izlael ezoqam-ge megeat ezoqam mbomambaqape vøgoam. Ezoqam ndégo, Izlael ezoqam-ge kawa *Deivid oil gembøe-qouz, Mbumbukiam ngenek kawa ezoqam geveatav.

Samuel-qa emanqat, *Ol Testamen mokho-te, 1 Samuel 1 qanøngáz.

(Kel 3:24; 13:20; Iblu 11:32)

Sande (*Sunday, First day of the week*)

Sande ndøgo, pula-qá bugukhokhof khøuwá. Yesu genanim, manqei-pakha-te vøgoam, yaq ndego Sande qanaqanus ndøkhadí:v (Met 28:1, Mak 16:2, 9; Luk 24:1; Zion 20:1). Yaq nakémbá, Klisten ezoqam, Sande khøuwa, Evezøza-qá khøuwa mbo-akhaemám (Veve 1:10).

Yesu løvøte-te gekhandi:v, ndego tegi paev ezoqam, ma gi-pindam, bugukhokhof, Sande khagus zøfakhán, neka pula kopo-qa zita-te, Sande khøuwa nøme, nqawa

vøzøfakhan (*Zion 20:19-22, 26*).

Vaev-te, Klisten ezoqa nøme, Sande khøuwa ndøpindumám (*Kel 20:7, 1 Ko 16:2*).

Yesu Zion-te, manqat gevez neka umingiap vinivinimba ge:-omat, ta matev ndøgo, Sande khøuwa-té qanøfakhán. Evezøza-qá khøuwa-té (*Veve 1:10*).

Klisten ezoqam, Sabat khøuwa-te o Sande khøuwa-te tiguligulimat, taqa yaq-te, Pol āv gene-peawám nqægo: Qo matev ùnime:gó, av ndoqote-unimanqatinat (*Lom 14:5*), neka ni bizi-ponqòmbáp, unimanqatin matev vinivinimba-qa yaq-te (*Lom 14:1*).

Sæla (*Sarah*)

Sæla ndugu, *Eibleem-gú zás. Ngunuk sog ndøgoám. Nupøkhán mbá. Geté gumu-ngæpuka-ev, ndugu nakhasam me:-ová, anganeám, *Aezek vøqan.

(*Lom 4:19; 9:9; Iblu 11:11; 1 Pita 3:6*)

Silva (*Silver*)

Silva ndøgo, *auli gigiáp. Momotap-ús. Taqa fia andé kandambá. Geté *gol-qa fia, gò:megeát.

Sip (*Sheep*)

Sip ndugu, søvakha gigiap nanák. Gagayag ndølogatún. Baebol khøuwa-te ndøgo, sip ndigu, gigiap-qapé, Zu ezoqam-te. Sip su ndøgo, ndabua me:khakheinumám, neka sip-qa tete vø-izumam, neka sip-kha vølogam.

Sip ndigu, *sip keoge ezoqam bezøgó. Mbain tøgoat, ndigu gésoqoéz.

Khøuwa kopoáv, Zu ezoqam, Mbumbukiam-te, sip nakheis ndølovusumám (*Mak 14:12*). Taqa yaq-te, ovøyam manqat nøme toqonøqeív ndøgo, *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam neka *Mbumbukiam-ge Sip Nakhasam, ta manqat-qa mokho-te.

Baebol, āv qane-eín nqægo: Ni ezoqam, andé síp, neka Yesu, nigí sip keoge ezoqám. (*Met 9:36; Zion 10:1-16*)

Sip keoge ezoqam (*Shepherd*)

Sip keoge ezoqam, sip zøkewagatún. Nginik, sip, manqei eqeieqei-té ginø-itubatún, ma gagayag kopoav tøgoat, tiqa loge nonqo. Sip keoge ezoqam ndigu, tigi sip, ùni møndæ-zøtezin, neka iziz vøzø-akhaematun. Neka sip ndigu, tigi keoge ezoqam-qa manqa wag, vøezøtezin. Nginik sip keoge ezoqam, uta ndønqagimatún. (Nqovønqova taqa yaq-te, *Zion 10:6* avønin-té qonøqeív.) Neka lova, ndigu sip ndøgo tunu:-møvabín. Yaq mboqog-té ginø-buvín, tigi sip vøzømbø-khazin. Soqain ndøgo, matev soqøsoqa tøzøfakhan. Ndigu ta uta-te o sip-qa khoev-te, mboqog-té ginø-onimatún. Geté aqona ezoqam, uta-té genø-qavigín, sip vø-aqonøvemín. Ni ezoqam, andé sip, neka Yesu, nigí sip keoge ezoqám. (*Met 9:36; 12:11-12; 18:12; Luk 2:8; Zion 10:1-16, 25-27*)

Pol, ndego Keliso-ge u-anem, āv gene-eín nqægo: Klisten bawan megetapak, ndigu andé sip keoge ezoqam eqeieqei betegó. Neka ndigu Mbumbukiam-gi bawan ezoqam, mbomambá sa bezø-keogé, ndego ekeza kouk ge:wi (*Kel 20:28*).

Sip nakhasam (*Lamb*)

Zu ezoqam, tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo, Mbumbukiam-te sip nakheis ndølovusumám. Nqanek matev, *Mbumbukiam-gí iziz ezoqam ndømatønumám. Taqa yaq-te, manqat nøme toqonøqeív ndøgo: *Mbumbukiam-ge Sip Nakhasam neka *Søvakha gigiap løvusam matev.

Manqat Qandoveveam mokho-te, Zion Sip Nakhasam nde:manqate, ndego Yesu me:manqaté. (*Veve 5:6-14; 6:1; 7:9*)

Siza (*Cesar*)

Siza ndøgo, *Lom kawa ezoqam kandambaqape-qá íz, ezoqa gimbo-akhaemam. Yesu-qa khøuwa-te, Lom ezoqam, manqei vinivinimbá gi-upøgimam. Até *Izlael manqei-a, vøndap. Yaq ta mokho-te ndøgo, ngenek Siza, até Izlael ezoqam-gé kawa ezoqam kandambaqape ndøgoám. (*Met 22:15-21, Kel 17:7; 25:8-12; Filip 4:22*)

*Niu Testamen mokho-te, ezoqa vinivinimbá, iz Siza gindapem, gikawawat. Nøme Siza Ogastés (*Luk 2:1*), neka nøme Siza Taibiliés (*Luk 3:1*), neka nøme Siza Klodiés (*Kel 11:28; 18:2*)

Ezoqa nøme, nginik Siza, andé mbumbuk me:zæbám.

Sodom neka Gomola (*Sodom and Gomorrah*)

Sodom neka Gomola, taon menas-qá izíz. Mbumbukiam nqanek taon menas, gèngiú, ezoqa ewaqape namba. Zapa ndógo, nginik taon-ak, tiqa manqa-zapazapa, khàpumu-khouwév. Gøinam neka *nandi tatas wagøvap-us ndø-o:áz. Andé qæ me me:lanqá, ezoqa ewaqape vøngiæzo. *Lot-za mba ndøkhokhóz, ndigu Sodom taon-te giyagam.

(*Gen 18:1-19:29; Met 10:15; 11:23-24; Luk 17:29; Lom 9:29; 2 Pita 2:6; Zud 1:7; Veve 11:8*)

Solomon (*Solomon*)

Solomon ndego, Deivid-gé yó, ndego Izlael ezoqam-ge kawa, tegu sævam nømu namba, tuqa iz Batseba. Deivid genanim, yaq kawa iz, Solomon ndøndáp.

Khøuwa nøme, Solomon, Mbumbukiam mbofakhán. Venanqei-tam-té. Yaq Mbumbukiam, åv gembøebéváp nqægo: Qo gekha gigiap o matev qápoev, tøtaqa-etoam? Yaq Solomon Mbumbukiam matavap loloakh-qa mboviám. Yaq ndego kopømba ndógoát. Izlael ezoqam eqeieqei zømbó-megetát. Yaq Mbumbukiam Solomon matavap loloakh kandambá gembo-etoam. Teqa matavap loloakh, kawakawa-za ate ndi:gu-qa matavap loloakh, møndø-løvuám. Neka Mbumbukiam Solomon até gigiap kopoav vømbø-etoam. Yaq Solomon, gigiap kandamba tantáv, qambogoam.

Bugukhokhof *Mbumbukiam-qa khoev eqeieqei, manqat, Solomon ndøvøovám, tiwevem. Ta khoev ndøgo, qanimav tantáv. Ibugukhokhof, Mbumbukiam-qa khoev, palai khoev mba ndøgoám, ma Izlael ezoqam, Mbumbukiam-qa iz gi-eqatam. (Taqa yaq-te, ovøyam manqat toqonøqeiv ndógo: *Mbumbukiam-qa palai khoev.)

Geté matev nøme, Solomon gematanam, soqain. Ndego manqei vini-ak sakheis ndøzøkím. Kopoav-qapé. Yaq ndigu ekeza mbumbuk vinivinimba-té ginø-ituím, yaq Solomon até nginik mbumbúk-a, iz vøzø-eqatam, neka lou-qasis løvønám, ti-te etoam matev gone nonqo, manqat vøvøovam.

Solomon até mbuk ndøpeaumám. Ta mbuk ndøgo, *Ol Testamen mokho-té qanu:gú. Mbuk nqánek: Ecclesiastés, neka manqat vinivinimba, Proverbs mbuk-te ndøugu, neka Song of Söngs neka Sams menas.

(*Met 1:6-7; 6:29; 12:42; Luk 11:31; 12:27; Kel 7:47*)

Søvakha gigiap løvusam matev Mbumbukiam-te (*Sacrifice*)

Zu ezoqam, Mbumbukiam-te søvakha gigiap, tini-løvøsumám ndógo: Nøme ndøgo, ike manqat nonqó, Mbumbukiam-te, neka nøme, ekeza manqa-zapazapa zapayá. Søvakha gigiap Mbumbukiam-te, *Mbumbukiam-gi iziz ezoqam mba ndølvøsumám, ezoqam-qa iz-te. Ezoqa nøme-te, matev av nqægo, khafeap ndøgoám (*Luk 2:24*).

Yesu-qa khøuwa-te, Zu ezoqam, søvakha gigiap løvusam matev av nqægo, *Mbumbukiam-qá khoev-té ginøgoám, Zelusalem taon-te ndøgo. Geté ndakin, kopømba mbaín, av ti:matønumat ndægo, zapa ndógo: Ndakin Mbumbukiam-qa khoev mbaín, Zelusalem taon-te. Lom ezoqam ndøngi:nám.

Yesu søvakha gigiap løvusam matev-qa yaq-te Mbumbukiam-te, åv gene-eín nqægo: Gigiap-qape Mbumbukiam-qa bøi-te, tanakh matév neka kuku matév neka teqa manqat o-mba ndape matév, ambá ndøgo, ezoqa søvakha gigiap timbo-løvusumat. (*Met 9:13; 12:7; Mak 12:33*)

Yesu ekeza kha, ande søvakha gigiap løvusam matev, Mbumbukiam-te gembo-etoam, yaq ni ndakin søvakha gigiap løvusam matev binígú, niqa manqa-zapazapa zapaya. Kopømbaqapé, mbain tøgoat. Zapa ndógo, Yesu niqa manqa-zapazapa, é-møndø-evzám. (*Iblu 10:18, Ef 5:2*)

Pol, ndego Keliso-ge u-anem, åv gene-eín nqægo: Av Mbumbukiam-gi iziz ezoqam,

søvakha gigiap gi:løvusumam te-te, ni nikeza kha neka yage, Mbumbukiam āv tabiz-imbøe-etøomém (*Lom 12:1*)

Søvakha ngusum, waen nonqo (*Wine skin*)

Taqa yaq-te, ovøyam manqat, toqonøqeív ndøgo: *Waen

T

Tae etet sisip mbomømboma, mboqotam nonqo (*Incense*)

Tae etet av nqægo toqo-mboqotam, taqa sisip andé fimakh-ús. Gigiap av nqægo nøme, tae-anim-qá etét gini-khakheinumátún, neka nøme, esokho o lu vøe-khakheinumátún. *Mbumbukiam-qa khoev-te, tae etet av nqægo, *lou-qase-té ginø-mboqotumám, ma Mbumbukiam-te *etoam matev gi:goam. Ta lou-qase ndøgo, gol khakheitáp.

Viav kopo-te, khøuwa kopo, *Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, kouwat uni khafeap-qape-in mokho-té genø-onín. Ndego søvakha gigiap-qá kouk ndøndapín neka tae etet mboqotam nonqo vøndapín.

Zu ezoqam, Mbumbukiam-te, tae etet sisip mbomømboma mboqotam matev, teqa iz eqawat nonqo neka ike manqat gone nonqo ndøgoám.

(*Met 2:11; Luk 1:9-11; Ef 5:2; Veve 8:3-4; 18:13*)

Tae mutui (*Cross*)

Lom gaman ezoqam, pepen ezoqam, tiqa løvøte etoam nonqo, tae mutui-té ginø-potosamín. Ndøgo ùnime-soqá, av toqote-naqanim. Neka ezoqa, tae mutui-te gifølbamín, ndigu mivi kandambá gindapemín. Ezoqa tae mutui-te tøkebam matev, Lom ezoqam, taon bavokhó ginø-gonemín.

Yesu tae mutui-te genanim, nqosøgeap kandambaqape vøndap-a, mivi kandambaqape vøndap, ndego ni me:gó. Ndego ni nqawa Mbumbukiam-te ituna-qa ndøgoám. Soqáin ndøgo, ezoqa ewaqape tisoqoez.

Yesu tae mutui-qa yaq-te, āv gene-eín nqægo: Gekha ezoqām ndego, te-te paev-qa ndego, ndego ekeza tae mutui be-eqá, bembōpaev. Nqanek manqat, yaya etæ manqát. Taqa manqa mokho nqáneq: Gekha ezoqām ndego, te-te paev-qa ndego, ndego ekeza poev matev, zitá geabetewuá, neka Mbumbukiam-qa poev matev bembōpaev. Yesu matev, āv tenegó. Até ndøgó-a, tae mutui-te gitøkewem. (*Luk 9:23; Met 16:24; Mak 8:34; Filip 2:5-8*)

Teks moni upøgim ezoqam (*Tax collector*)

Teks moni upøgim ezoqam, Izlael manqei-te ndøgo, Zu ezoqam ndøgoám. Geté ndigu Lom gaman-qa ndøsasætám. Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam, teks moni kopoáv gi-abumam, Lom ezoqam-te, ndigu gizømbo-kawaeztam. Teks moni upøgim ezoqam, ndigu nginik moni, Lom ezoqam nonqo ndø-upøgimám. Ndigu taon mboqog avøninte, khoev-qasis zøgoám. Yaq gekha ezoqām ndigu, taon-te gi-ozín, ndigu moni be-abám. Ezoqa nginik teks moni upøgim ezoqam, gèsanqabám. Zapa ndøgo, ndigu Lom ezoqam-qá sasae ndøgoám, neka khøuwa kopoáv, ndigu ezoqam-te, moni khápumu-upøgimám, ambá sa nqáneq, av teks moni upøgim eqeieqei ndægo.

Neka nøme nqáneq: Nginik teks moni upøgim ezoqam, oskia *bawan vini-ák namba me:khokhombupám. Yaq ezoqa ndigu ta zapaya ndøgo, khavim-us me:zæbám, Mbumbukiam-qa bøi-te, neka ezoqa soqøsoqa manqa-zapazapa-us vøezæbam. Geté teks moni upøgim ezoqa nøme, Mbumbukiam-té ginøqambúz, ambá av nqægo, av *Felisi ezoqa nøme ndi:gu, ndigu gimatavupam av nqægo, tiqa yage eqeieqei, neka kopømbaqapē, Mbumbukiam-te qambuzaneav tigoat.

(*Met 9:9-11; Mak 2:15-16; Luk 18:10-13*)

W

Waen (*Wine*)

Waen ndøgo, waen tae nanga ét. Baebol khøuwa-te ndøgo, waen āv gini-khakheinumám nqægo: Waen tae nanga, gleips (*Grapes*) ndimbo-akhayam,

gèpeseгимemín. Yaq et ndøgo, qawain, bugukhokhof ganda pot-té ginø-zivememín. Yaq sège-ivøvemín. Yaq et ndøgo, sège-qambuín, vømø-waen-in. Yaq vaev-te nqanek waen, søvakha ngusum-té ginø-zivememín. Zapa ndøgo, ta khøuwa-te ndøgo, botol mbaín. Geté nginik søvakha ngusum, ndakinak begó. Zapa ndøgo, awenege ngusum-te toqoziaiv, yaq waen tōpopon, ndigu gékeqáz. Yaq waen vóqouvøēm-a, søvakha ngusum vósoqoēz (*Met 9:17, Mak 2:22*).

Søvakha ngusum-qa nqovønqova, *Metiu 9:17* avønin-té qonóqeív.

Izrael manqei-te, waen khæe kopoáv. Gleips gikhatøkhatøezamin, yaq nøme, ezoqa khandin ndølouzatún. Nøme ndigu, khøuwa tatas-té ginø-abamín, vøpapevemín. Yaq vaev-te, av tini-louzatún. Neka nøme ndigu, waen me:khakheinumatún.

Ezoqa waen, khøuwa kandakanda-té ginø-izumám. Khamasim, *Pasova khøuwa-tē o sakhei etoam lou loge-tē. Neka khøuwa nøme, ndigu waen, ibøkhá namba me:nokhogimám, tiqa lou namba, vøe-izumam (*Met 21:33; Mak 14:25; Zion 2:1-10; 15:1-8; 1 Ko 11:25; 1 Tim 5:23*).

Neka Yesu-qa khøuwa-te, ezoqa waen nøme, *oliv oíl namba me:nokhogimám, neka nqamav-te vøqouzamin. Ndøgo tiqá nqamav mulømulá (*Luk 10:34*).

Bæbol mokho-te, manqat mbaín, av nqægo, khæfæp, waen toqo-iz. Geté soqain ndøgo, khæpe toqote-iz, yaq kawa taqa-oki. Yaq nakémbá, waen o bia o gekha ibøkha føgakh av nqægo, izumav toqogoat, qanimáv.

(*Lom 14:21; Ef 5:18; 1 Tim 3:8; Tait 2:3*)

Nqovønqova, waen khæe neka gleips-qa yaq-te, nqovønqova khægi-us mokho-té qanu:gú.

Wit neka Bali (*Wheat and Barley, Grain*)

Wit neka Bali, loge gigiáp. Bugug andé eketóp. Zu ezoqam, gèzøgeakhæematún. Yaq gígatazin, gumu-papevømin, ndigu gèqogazín, sasa ndølvønøvemín. Yaq gètítítazín, sasa ndø-evememín, wit nanga, nandi pot kandakanda-te sasa ndønqeisamin. Yaq vaev-te, nandí gini-mivitøzemín, vømø-flawæezin. Yaq ndøgo tiqá lóu.

Wit neka Bali, tiqa bugug neka mokhov elavøqase vinivinimbá. Wit ndigu, tiqa fia andé kandambá. Geté bali-qa fia andé khapémbá. Bali nøme, ezoqa *hos neka søvakha gigiap nanak me:zøkefemám.

Nqovønqova, wit neka bali-qa yaq-te, nqovønqova khægi-us mokho-té qanu:gú.

Y

Yaq-fia mbain sasae ezoqam (*Slave*)

Bæbol khøuwa-te ndøgo, ezoqa nøme, yaq-fia mbain sasae ezoqam ndøgoám. Nøme, ndigu pingim-ák. Nakhag-té gi-upøgimám. Neka nøme ndigu, gigiap-av ezoqám, ndigu kopømba mbain qagoam, yaq-fia tigungem. Yaq ndigu ezoqa nøme-te, ekeza nakheis o ekeza kha ndøwiám, vø-tegi-yaq-fia-mbain-sasae-ezoqam-ezin neka ti namba vømøyagin. Nginik yaq-fia mbain sasae ezoqam, tigi kawakawa-za-qa manqat, o-mba bezømbøe-ndapé. Ndigu kopømba mbaín, matev timatønumat, av ekezan qazømbe-pøovam. Ndigu khokho ezoqám. Iz mbaín, neka gisasaetam, yaq-fia mbaín. Ezoqa nøme ndigu, tigi kawakawa-za, ezoqa eqeieqei gigoam, tiqa yage andé kopømbá, geté ezoqa nøme-qa yage, ùnime:-føgákh.

Yesu (*Jesus*)

Yesu, taqa manqa mokho nqáne, “Mbumbukiam, khandi etoam ezoqám.” Yesu-qa iz, Iblu manqat-te, Zosua mbo-akhaemám. Geté Glik manqat-te ndøgo, Yesú. Até ezoqa nømé-a, iz Yesu vøzøgoam.

Mbumbukiam-ge Yo, manqei-qape-te gefakhan, nakhasa nqonqonam geqan, iz Yesu mbo-akhaém, ate av-té, *enzol ezoqam, tegu evo Meli gumbøe-ein (*Luk 1:31; 2:21*).

Yesu-ge unimanqatin eve, Mbumbukiám. Geté ezoqa kopoáv, āv gini-matavupám nqægo: Yesu-ge eve, Zoséf, ndego Meli-ge zivis (*Luk 3:23, Mak 6:3*).

Yesu, ndego yo-khøuwá. Teqa zita-te, Meli nakheis nøme, møndømbo-fakház. Yesu-gí emekheís. Angana-qa iziz nqáneek: *Zems neka *Zosef neka Saemon neka *Zudas. (Ngenek Zudas ambá ndego, Yesu sa gemboqambun.) Yesu até sænakheís-a, vømbøgoam. Geté tiqa iziz, Baebol mokho-te peawapøteáv (*Mak 6:3*).

Yesu ndego, Deivid ndomanazám (*Met 1:1*).

Vaev-te, Yesu, iz nøme *Keliso neka *Mesaya mbo-akhaém. Zapa ndøgo, ezoqa ndégo, teqa yaq-te, Mbumbukiam nupøkhan mba, manqa mbusa geve, tendo-khofotav.

Yesu-gi paev ezoqam (*Disciples, Followers*)

Yesu-gi paev ezoqam ndigu, Yesu gimbopavam, ndego nqanek manqei-qape-te geyagam. Ndigu paev ezoqam tuelv, Yesu ibugukhokhof gevevesam, timbo-paevem, ndigu iz nøme, Keliso-gí u-anim zø-akhaemám. Geté paev ezoqa nøme, møndømbo-goám. Ezoqa andé kandambá. Yaq Yesu yan-te ge-eqan, taqa zita-te, até ezoqa ewaqapé-a, Yesu gi-unimanqatintam, iz Yesu-gí paev ezoqam zø-akhaemám. Yaq ndakin, até ní-a, ni Kliten ezoqam, ni Yesu-gi paev ezoqám.

(*Met 8:23; 10:1-4; Mak 3:13-19; Luk 6:12-16; Kel 6:7*)

Z

Zayon (*Zion*)

Zayon ndøgo, manqei pøyat-qá íz. Zelusalem taon-té qagó. Ibugukhokhof, Zayon Zebusait ezoqam-qá manqei ndøgoám. Yaq vaev, Deivid ndøndáp, tegi ezoqam namba. Nakhag-té ginøndapém. Yaq taqa zita-te, nqanek manqei, iz nøme, Deivid-qá taon mbo-akhaemám (*2 Sam 5:6-10*). Deivid genanim, yaq tege yo Solomon kawa ezoqam-qa iziz gendap, *Mbumbukiam-qa khoev, teqa manqa vøovam-te, Zayon manqei pøyat avøninté ginøwevém. Yaq ta zapaya ndøgo, ezoqa até Mbumbukiam-qá khoev-qá manqei-a, Zayon mbo-akhaemám.

Manqat nøme, Zayon manqei ndæmanqate, Zelusalem taon ate ndægo me:manqaté (*Met 21:5; Zion 12:15; Lom 9:33; 11:26; 1 Pita 2:6*).

Neka manqat nøme, Zayon-qa yaq-te, Zelusalem ndakinak me:manqaté, yan-te nqo:go. Ndøgo Mbumbukiam-qá manqei (*Iblu 12:22; Veve 14:1*).

Zekop (*Jacob*)

Zekop ndego, *Aezek neka Lebeke, tigé yó. Tege atanakha, Eibleem ndøgoám. Baebol mokho-te, manqat kopoáv, āv qane-manqaté nqægo: Mbumbukiam, ndego Eibleem neka Aezek neka Zekop, tigi Mbumbukiám (*Exo 3:6; Met 22:32; Mak 12:26; Luk 20:37; Kel 7:32*).

Zekop-ge zapikia, *Isáo. Nginik ezoqa menas, qaqangeáp. Zu ezoqam-qa matev, āv qanegoám nqægo: Eve løvøte avøninté gemø-itanin, ndego yo-khøuwa-te, zenda mo:-awamín, vømbø-guligulimin. Yaq Mbumbukiam, ngenek yo-khøuwa, matev mbomømboma bembø-matanam. Zekop Eve-qa guliguli manqat neka ta matev mbomømboma, ta guliguli manqat mokho-te ndøndo-fakhate, upøgim-qa oskia ndøgoám. Yaq khøuwa nøme, Isao søvakha fouzu-te gendoqavan, ifin qambovin, yaq Zekop lou-qa gemboviam, ngenek āv gembøe-eín nqægo, “No lou naqanøká nøtaqá-etoamák. Geté qo yo-khøuwa iz, vønømbøkhæ-etoám, tat-qa guliguli matev tændap.” Yaq Isao sègembo-etoám, yaq Zekop lou vømbø-etoam. Yaq vaev-te, Zekop tege eve, gètubám, teqa guliguli manqat vøndap, ndego Isao etoam-qa gegoam

(*Gen 25:19-34; 27:1-40; Lom 9:10-13; Iblu 11:20*).

Zekop sakhei menás, gezøkim. Tiqa iziz, Leiá neka Laisól. Taqa zita-te, ndego até tigi tøke ezoqa menás-a, vøzøkim. Zekop ndego, nakhei angana tuelv gimbogoam. Tiqa iziz nqáneek: Lubēn neka Simeōn neka Livaí neka Zudā neka Dēn neka Naftalí neka Gād neka Asā neka Isakā neka Zebulōn neka Zoséf neka Benzamin. Nginik ezoqam,

Izlael khagua bawan-ak-gi atanakha-zapazapa-zá. Mbumbukiam, Zekop-qa iz, vaev-te, *Izlael mbo-akhá, yaq ndego vømø-Izlael-ezoqam-gi-atanakha-zapa-ev (*Met 1:2; Luk 1:33*).

Sika vemiav-te ndøgo, ibøkha ozu møndøgoám. Ndøgo Zekop-qa ibøkha ozu mbo-akhaemám. Zapa ndøgo, Zekop-za ndø-ozém. Yesu-qa khøuwa-te ndøgo, ta ibøkha ozu zua ndøgoám (*Zion 4:5-6, 12*). Até ndakín-a, zua ndøgó.

Zelemaya (Jeremiah)

Zelemaya ndego, *Ol Testamen khøuwa-té geyagám. Ndego *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam kandambaqape ndøgoám. Zelusalem taon-té geyagám. Ta khøuwa-te ndøgo, Izlael ezoqam-gi kawakawa-za, tiqa matev soqáin. Neka ezoqa manqa-zapazapa ndøgoám. Yaq Zelemaya nginik é-møndøzø-manqatám, av nqægo: *Bebilon ezoqam ndøzáv, yaq tigi nakhag ezoqam, Izlael ezoqam, pingim-ak ndø-upozó, tiqa manqa-zapazapa matanam zapaya. Yaq Izlael-ak, Bebilon manqei-té gíyagát. Viav 70, ndøgo tiyagat. Zelemaya até geyagám, Bebilon ezoqam-ge kawa vøndōwav, tegi nakhag ezoqa namba, Zelusalem taon vøngi:nam-a, Izlael ezoqam, pingim-ak vø-upozo. Geté Zelemaya ekezan, Bebilon manqei-te ndafeáv. Ndego Zelusalem taon-te, até gegoám, ezoqa kopokopo nøme namba, ndigu manqei keoge nonqo gizuvaz. Geté vaev-te, nginik ezoqam, Zelemaya *Izip manqei-té ginø-ituím, oskiá ndøgo, ndego poeveav qagoam. Yaq gemø-lawaqape-ev, ndego ta manqei-te ndøgo tenaním.

Zelemaya ndégo, ta *Ol Testamen mbuk gepeawam, Zelemaya (*Jeremiah*) ndimbo-akhayam. (*Met 2:17; 16:14; 27:9*)

Zelot (Zealot)

Yesu-qa khøuwa-te, Zu ezoqa nøme, Izlael manqei-te, Lom ezoqam ngeasam-qa ndøgoám, ndigu gizømbo-kawaeztam. Nakhag-ús. Yaq nginik ezoqam, Zelot ezoqam zø-akhaemám. Yesu-ge paev ezoqa nøme, ndego ibugukhokhof Zelot ezoqam ndøgoám. (*Met 10:4; Mak 3:18; Luk 6:14-16*)

Zems (James)

*Niu Testamen mokho-te, ezoqa vinivinimbá, iz Zems ndøzøgo. Ezoqa nginik:

1) Zems, ndego Yesu-ge eveqase

Ibugukhokhof, Yesu-gi emekheis unimanqatinteáv av nqægo, Yesu, Mbumbukiam ndokhofotáv (*Zion 7:5*). Geté vaev-te, até ndigú-a, ti mokho-té gunu:goám, Yesu gi-unimanqatintam (*Kel 1:14*). Ngenek Zems, Zelusalem Klisten bawan ezoqam-gé megeat ezoqam ndøgoám (*Kel 12:17; 15:13; 21:18; Gal 1:19; 2:9, 12*). Ngenek ta pepa ndøgo tepeawám, Zems ndimbo-akhayam.

2) Zems, ndego Zebedi-ge yo

Ngenek Zems, tege namba qawan, Zión (*Zion 2). Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme ndégo. (*Met 4:21; 10:2; 17:1; 26:37; Mak 3:17; Luk 6:14; 8:51; Kel 1:13*)

3) Zems, ndego Alfius-ge yo

Até ngenék-a, Yesu-gi paev ezoqa tuelv nøme vøgoam. (*Met 10:3, Mak 3:18; Luk 6:15, Kel 1:13*)

4) Zems, ndego Zudas-ge eve

Ngenek Zems, Zudas-gé évé, ngenek Yesu-ge paev ezoqa tuelv nøme gegoam. Ngenek Zudas, ezoqa viní, ambá ndego, Yesu sa gemboqambun. (*Luk 6:16; Kel 1:13*)

Zesi (Jesse)

Zesi ndego, Deivid-gé évé, ndego Izlael kawa ezoqam kandambaqape. Neka Zesi, Yesu-gé atanakha-zapá.

(*Met 1:5-6; Luk 3:32; Kel 13:22; Lom 15:12*)

Zion (John)

*Niu Testamen mokho-te, ezoqa vinivinimbá, iz Zion ndøzøgo. Ezoqa nginik:

1) Zion, ndego ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam (John the Baptist)

Ngenek Zion, Zekalaya neka Elizabet, tigé yó. Mbumbukiam tene-khofotáv ndógo: Ndego *Mesaya-qá nakhoa ndókhakheinám. Ndego ezoqa, áv gezømbe-manqatám nqægo: Ndigu Mbumbukiam-té giabenø-qambúz, neka *ibøkha iz bēndapem. Ndógo tiqá khakhatáp, av nqægo, ndigu unimanqatín møndø-qambúz.

(Met 3:1-2; 11:2-18; 14:1-12; Luk 1:13-17, 57-63; 7:24-30; Zion 1:6-40; Kel 1:5; 13:24-25)

2) **Zion, ndego Keliso-ge u-anem** (*John the Apostle*)

Ngenek Zion, Zebedi-gé yó. Tege namba qawan, Zéms (*Zems 2). Até ngenék-a, Yesu-gé pæv ezoqam ndógoám. Zion ndégo, ta Baebol mbuk gepeawam, Zion ndimbo-akhayam, neka ta pepa misika ndógo, 1 Zion neka 2 Zion neka 3 Zion ndimbo-akhayam. Neka ndego até Manqat Qandoveveám-a, vøpeawam. Ovøyam manqat nøme, ngenek Zion-qa yaq-te, nqanek mbuk vinivinimba-qa megeat manqat-qasis-té qonóqeív

(Met 10:2; Mak 3:17; 5:37; Luk 9:28; Kel 1:13; 3:1-4:23)

3) **Zion-Mak** (*John Mark*)

Ngenek Zion-Mak, iz nøme Mak mba mbo-akhaemám. Ezoqam ndégo, ta mbuk ndógo, Mak, ndimbo-akhayam, gepeawam. Pol neka Banabas, bugukhokhof khøuwa manqei vinivinimba-te gi-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam, ndego møndøgoám. Ovøyam manqat nøme, teqa yaq-te, Mak mbuk megeat manqat-qase-té qonóqeív. (Kel 12:12, 25; 15:36-39)

4) **Zion, ndego Pita-ge eve** (*John, Peter's father*)

Ngenek Zion, Pita-ge eve, iz nøme Ziona mbo-akhaemám.

(Zion 1:42; 21:15-17; Met 16:17)

5) **Zion nøme** (*John*)

Ngenek Zion, *Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqape-gé ezoqa nøme ndógoám. (Kel 4:6)

Ziona (*Jonah*)

Ziona ndego, *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndógoám. *Ol Testamen khøuwa-té geyagám. Ziona-qa emanqat toqonóqeív ndógo, ta mbuk-te ndógo, Ziona (*Jonah*) ndimbo-akhayam.

(Met 12:39-41; 16:4; Luk 11:29-32)

Zosef (*Joseph*)

Baebol mokho-te, ezoqa vinivinimbá, iz Zosef ndøzøgo.

1) **Zosef, ndego Zekop-ge yo**

Ngenek Zosef, *Zekop-ge yo, *Ol Testamen khøuwa-té geyagám. Tegu evo, Laisól. Evenap 11 namba me:khouwév. Tege eveqase, *Benzamín. Até ngenék-a, Zosef neka Laisól, tigé yó. Zekop poev kandambá, Zosef-te. Yaq tegi namba-qaniap, ova mbo-einím, ta zapaya. Yaq Izip manqei-té ginøwím. Ta manqei-te ndógo, ndego yaq-fia mbain sasae ezoqam ndógoát. Geté khøuwa nøme, *Felo venanqei ndótám. Ta venanqei-tam ndógo, nqova mbondáf. Yaq ezoqa kopømba mbáin, taqa mokho timbo-ovøyømem. Geté yaq Zosef kopømba qagoam, taqa mokho temboveaz, yaq Felo ndego vesøteve iz mbo-akhá. Yaq vaev-te, vikia seke qamat, Zosef tege eve neka namba-qaniap, lóu gezømbe-tøkeám. Yaq ndigu pakhaezateáv. Nqanek emanqat toqonóqeív ndógo: *Genesis 37 neka 39-47.*

(Zion 4:5; Kel 7:9, 13-14, 18)

2) **Zosef, Meli-ge zivis**

Ngenek Zosef, *Meli-gé zivís, ndugu *Yesu-gu evo. Ndego khoev puanam ezoqam ndógoám. Deivid ndomanazám, ndego Izlael ezoqam-ge kawa ezoqam kandambaqape. Zosef Yesu-ge eve-aním mbá. Tege eve Mbumbukiám. Nqova Mbomambaqape-qá mokho-té genøfakhán. Geté Zosef gè-anqó. Yaq ezoqa, áv gini-matavupám nqægo: Zosef, Yesu-gé evé.

(Met 1:16, 18-25; 2:13-15, 19; Luk 1:26-27; 3:23; 4:22; Zion 1:45; 6:42)

3) Zosef, Yesu-ge eveqase*(Met 13:55)***4) Zosef, ndego Alimatea vemia-v-ak**

Ngenek Zosef, gigiap kopoav ezoqam ndøgoám. Ndego Yesu-gé paev ezoqam nøme ndøgoám, neka manqa ovøyam ezoqam kandambaqape vøgoam. Manqa givøovømem, av nqægo, Yesu tae mutui-te titøkewem, ndego poev mbaín. Yaq Yesu genanim, ndego teqa kha, manqei-pakha ndakinak-té genø-utáv, ndøgo ekeza ezoqam nonqo, nandi-te ge-oz, av tiqa matev qazømbe-goam (*Met 27:57-60; Mak 15:42-46; Luk 23:50-53; Zion 19:38-42*).

5) Zosef, iz nøme qambogoam, Basabas neka Ziastes

Ngenek Yesu-gé paev ezoqam ndøgoám. Keliso-gi u-anim, ezoqam-qa givawam, ndego Zudas Iskaliot-qa iziz tendap, ndigu ngenek Zosef neka Matias ndø-upozó, ti mokho-te, ezoqa kopo teqa iziz tendap (*Kel 1:23*).

6) Zosef Banabas

Ngenek ezoqam, teqa iz-anim, Zoséf. Geté Keliso-gi u-anim, iz Banabas mbo-akhaemám. Taqa manqa mokho, “Ezoqa zita tøpøzu ezoqám.” Ngenek Zosef Banabas, Zu Kliten ezoqám. Saiples manqei bawá geqán. Pol bugukhokhof khøuwa, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam, ngenek møndøgoám, teqa sasae-te vømbō-tøkeam. (*Kel 4:36; 9:27; 11:22-30; 12:25; 13-15*)

7) Zosef, Zems-ge zapikia

Ngenek Zosef, Zems-gé zapikiá, ndego ezoqa ndakinak gegoam. Iz nøme qambo-goam, Zosés. Tigu evo-qa iz, *Melí (*Met 27:56, Mak 15:40*)

Zosua (Joshua)

*Mozes genanim, yaq iziz Zosua mbondáp, Izlael ezoqam tezømbo-megetat. Ezoqa ndégo, Izlael ezoqam, Keinan manqei-te ge-itub, ta manqei ndøgo, taqa yaq-te Mbumbukiam manqa mbusa geve, tezø-etoam. Zosua-qa megeat matev eqeieqeí. Ndego Mbumbukiam-te poev mbogoám neka teqa nakhoa oskia vømbōpavam. Ndego Izlael ezoqam, āv gene-gugubám nqægo: Ndigu oskia Mbumbukiam-té giabenø-tøkezá, neka khape mbumbuk, zitá giabiti-wuøezá. Zosua-qa emanqat toqonøqeív ndøgo, ta mbuk ndøgo, Zosua (*Joshua*) ndimbo-akhayam. (*Kel 7:45; Iblu 4:8*)

Zu bawan-ak (Jews)

Zu ezoqam ndígu, Mbumbukiam ibugukhokhof geveataz, tegi ezoqam tigoat. Iz nøme, ndigu *Izlael ezoqam zø-akhayám. Ndøgo tønøngáz, *Eibleem U taon-te gegoam, yaq Mbumbukiam gembo-akha, manqei vini-te tewav. Yaq Keinan manqei-te gemøfakhan, Mbumbukiam Eibleem namba, poev ndø-unimanqatín. Neka manqa mbusa, āv genevé nqægo: Ndego ndømbo-kewagát neka bawan-qape vømøvé. Neka manqat nøme, āv gembøe-eín nqægo: Angana ate ti:goat, *ngusu bezøqogáz. Ndøgo tiqá khakhatáp av nqægo, ndigu Mbumbukiam-gi.

Eibleem gemanaz, Aezek vøfakhan. Yaq Aezek gemanaz, Isao neka Zekop vøfakhaz. Yaq Mbumbukiam, *Zekop ndøveatáv, ndego tegi ezoqam namba, Mbumbukiam-gi tigoat. Vaev-te, Mbumbukiam Zekop, iz ndakinak mbo-akha: Izlaél. Yaq Zekop gemanaz, nakhei angana tuélv gimbo-fakhaz. Nginik angana, Izlael ezoqam-qa khagua bawan-ak tuelv-gi atanakha-zapazapa-zá.

Mbumbukiam teqa guguna manqat, Zu bawan-ak zø-etoám, Mozes mokho-te. Ibugukhokhof, bawan vinivinimba nøme zøtezateáv, Mbumbukiam-anim-qa yaq-te. Zu ezoqam mba me:zøté. Zapa ndøgo, Mbumbukiam ibugukhokhof sa ndígu teveatáz, tegi ezoqam tigoat.

Ibugukhokhof, iz Zu, Zuda-gí zi mba zø-akhaemám, ndego Zekop-ge yo nøme gegoam. Geté vaev-te, iz Zu, Izlael ezoqam ate ndí:gu tizø-akhaemám.

Yesu ndego ekezan, Zu bawan-ak ndøgoám. Neka até tegí paev ezoqám-a, Zu bawan-ak vøgoam.

Até ndakín-a, Zu bawan-ak, Mbumbukiam-gí ezoqám. Geté Yesu mokho-te, ate ní-a, ni *bawan vini-ak, kopømbaqapé tizi-Mbumbukiam-gi-ezoqam-en, ni ndego tizi-unimanqatinim.

Zu ezoqam-gi manqa ovøyam megetapak (*Council, Sanhedrin*)

Nginik manqa ovøyam megetapak, Zu ezoqam-gí iz-akhayapak ndøgoám. Manqa ovøyam-te, ndøgo tini-pindumám, ezoqa Mozes-qa guguna manqat o ekeza manqat nøme, go:-aumam, gimøkuimam. Vemiav o taon vinivinimba, ekeza manqa ovøyam ezoqam zøgoám. Ezoqa khapekhapémbá. Geté manqa ovøyam kandambaqape, Zelusalem taon-té qagoám. Ndøgo manqa ovøyam ezoqam 71 gisokhoam. Ta manqa ovøyam mokho-te, *Mbumbukiam-gí iziz ezoqa kandakanda mu-goám neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam vøugoam. Ti mokho-te, ezoqa nøme, *Felisi ezoqám neka nøme *Sadusi ezoqám. Neka tigi manqa ovøyam megeat ezoqam, *Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqape ndøgoám.

Lom ezoqam-qa gaman mokho-te, Zu ezoqam, ekeza manqa ovøyam matev zua zøgoám. Geté Lom ezoqam ndigu takeapáv, ezoqa løvøte-te ti-ab. Lom gaman ezoqam mbá, kopømba ndøgo, ezoqa løvøte-te ti-ab. Yaq nakémbá, ndigu Zu manqa ovøyam megetapak, Yesu *Pailøt-té ginø-ituím, ndego Lom gaman ezoqam, ndigu Yesu løvøwe-qa gigoam.

(*Met 26:59; 27:2, 11-14; Mak 14:55; 15:1; Luk 22:66; 23:1; Zion 11:47; Kel 4:15; 5:21; 6:12; 23:1; 24:20*)

Zu ezoqam-qa guliguli khoev (*Synagogue*)

Zu ezoqam-qa manqei-te, vemiav neka taon vinivinimba ate qægoam, ekeza guliguli khoev zøpuatát. Zu ezoqam, Sabat khøuwa-te, tiqa guligulim-te, ndøgo tinø-pindupám. Guligulim-qa neka Mbumbukiam-qa iz eqawat-qa neka teqa Manqat geveam neka ovøyam-qa ndøpindupám. Neka khøuwa nøme, ta khoev kopo-te ndøgo, ndigu manqa ovøyam zøgoám.

Neka Zu ezoqam-gi nakheis, tiqa skul até ndøgo tøzøgoám, ma geveam neka peawam matev neka zøtezat Mbumbukiam-qa yaq-te gi-upøgimam.

Vaev-te, Izlael ezoqam, manqei nøme-te gipanqanim, ndigu até ndøgó-a, taon vinivinimba-te, ekeza guliguli khoev ndøpuanumám. Até ndakín-a, Izlael manqei-te neka manqei vinivinimba-te, ndigu tiqa guliguli khoev, zua zøpuatét.

(*Met 4:23; 6:5; 13:54; Luk 4:16; Kel 13:5, 14; 14:1; 17:1, 10; 18:4*)

Zuda (*Judah*)

Zuda, ndego *Zekop-gé yó. Tegu evo, Leiá. Ndegó namba-qaniap ate gi-goam, ilevén, gimbogoam. Ngenek Zuda, Zuda khagua bawan-ak-gé atanakha-zapá. Ezoqa nøme gendomanaz, *Deivíd. Neka até *Yesú-a, Zuda khagua bawan-ak ndøgoám. Deivid neka Yesu, tiqa vemiav, Betliém. Zudia manqei-té qagó. Ta manqei ndøgo, Zuda bawan-ak-qa manqei.

(*Met 1:2-3; Iblu 7:14; Veve 5:5*)

Zudas (*Judas*)

*Niu Testamen mokho-te, ezoqa síks, iz Zudas ndøzøgo. Ezoqa ngínik:

1) Zudas, ndego Lom ezoqam ngeasam-qa gegoam.

Ngenek ezoqam, Gelili plovins-ák. Ndegó Lom gaman namba, nakhag ndøngáz. Geté gelaém, yaq tegi paev ezoqam ate gi-goam, sège-panqanimát (*Kel 5:37*).

2) Zudas, Yesu-ge eveqase

Ngenek Zudas, Yesu-gé eveqasé, neka até Zems-gé eveqasé. Zudas, iz nøme Zud mbo-akhaemám. Ezoqa ndégo, ta pepa ndøgo gepeawam, Zud ndimbo-akhayam. Ovøyam manqat nøme, teqa yaq-te, ta pepa-qa megeat manqat-qase-té qonøqeív (*Met 13:55; Mak 6:3*).

3) Zudas, Zems nøme-ge yo

Ngenek Zudas, Yesu-gí paev ezoqam tuelv ndøgoám. Teqa iz nøme, Tadies atøgó.
(*Met 10:3; Mak 3:18; Luk 6:16; Zion 14:22; Kel 1:13*)

4) Zudas, Iskaliot

Até ngenék-a, Yesu-gí paev ezoqam tuelv ndøgoám. Geté vaev-te, ndego sègembogambún, tegi qaqa ezoqam-qa zenda-te vøve. Geté geqev av nqægo, ndigu Yesu løvøwe-qa gimbogoam, yaq mbøni mbová. Yaq tenøwáv ndøgo, ekeza monqo vømøfok, vønanim.
(*Met 10:4; Mak 3:19; Luk 6:16; Met 26:14-16, 20-25, 47-50; Met 27:3-10; Kel 1:16-25*)

5) Zudas, Damaskus taon-ak

Ngenek Zudas, Damaskus taon-té geyagám. Pol teqá khoev-té geqotám, ndego Damaskus taon-te gemat, yaq ta nakhoa-te ndøgo, Yesu gembo-fakhan, yaq bøi waev vømbø-navøem. Yaq Ananayas ndowáv, Pol vømbø-guligulim. Yaq taqa zita-te, Pol bøi waev nqawa vøndap. (*Kel 9:11*)

6) Zudas Basabas

Ngenek ezoqam, Klisten bawan mokho-te, Zelusalem taon-te, *Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqa nøme ndøgoám. Yaq Klisten bawan megetapak, Zelusalem taon-te ndøgo, Zudas Basabas neká Sailes tivevesám, Pol neka Banabas namba, Antiok taon-te tizav, tiqa pepa tindapet, *bawan vini-ak Klisten ezoqam-qa yaq-te.
(*Kel 15:22-32*)

Klisten ezoqam-qa Khøuwa Kandakanda**Klismes (Christmas)**

Klismes khøuwa-te, ni ndøgo tizimbo-matavupatún, Mbumbukiam-ge Yo, Yesu Keliso, nqanek manqei-qape-te geqan, ge-ezoqam-ev.

Emanqat taqa yaq-te, nqánek:

Met 1:18-2:18; Luk 1:26-56; 2:1-40.

Epek fege Sande (Palm Sunday)

Ta Sande ndøgo, taqa zita-te, Sande nøme Ista khøuwa tøndap, ni ndøgo tizimbo-matavupatún, Yesu ande kawa ezoqam me, Zelusalem taon-te ge-on. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa epek ndø-upøgím, vømbøe-qatøzem. Yaq āv gini-akhaemát nqægo, “Hosána! Iké: Mbumbukiam-te. Ndego ngenek ezoqam bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav, ngenek Izlael ezoqam-ge kawa.”

Emanqat taqa yaq-te, nqánek:

Met 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Zion 12:12-19

Tesde ndøgo, ta khagus, Yesu tegi paev ezoqam namba, lou gilog (Maundy Thursday)

Ta Tesde ndøgo, taqa zita-te, Ista khøuwa tøndap, ni ndøgo tizimbo-matavupatún, Yesu tegi paev ezoqam namba, vaev khøuwa-te *Pasova lou gilog, yaq ndego *Evezøza-qa lou loge matev (*Communion*) gengaz.

Até ta Tesde ndøgo tøgoám, Yesu Getsemani manqei-te, Mbumbukiam-te gemø-guligulim, yaq Zudas ndego tegi qaqa ezoqam-qa zenda-te geve, vø-møvøinam-a, manqa ovøyam-te vøndafem.

Emanqat taqa yaq-te, nqánek:

Met 26:17-75; Mak 14:12-72; Luk 22:7-23, 31-65; Zion 13:1-38; 18:1-27

Fraide Mbomambaqape (Good Friday)

Ta Fraide ndøgo, taqa zita-te, Ista khøuwa tøndap, ni ndøgo tizimbo-matavupatún, Yesu niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo, nqosøgeap neka mivi gendap, neka tae mutui-te vønanim.

Emanqat taqa yaq-te, nqánek:

Met 27:1-66; Mak 15:1-47; Luk 22:66-23:56; Zion 18:28-19:42

Ista khøuwa (Easter)

Ni Ista khøuwa, ndøgo tizimbo-matavupatún, Yesu løvøte-te gendo-khandi:v. Taqa yaq-te, *Pol 1 Kolin 15:17* mokho-te, āv gene-eín nqægo, “Keliso løvøte-te amba khandi:vateav tøgonín, zoqa unimanqatin matev, ambá mokho mbaín. Ambá khokhó. Neka zo manqa-zapa-te, ambá zua zogonín.” Unimanqatín. Yesu ndego løvøte-te gendo-khandi:v, ndøgo gigiap-qape kandamba tantáv, niqa Klisten unimanqatin matev mokho-te.

Emanqat taqa yaq-te, nqáneek:

Met 28:1-20; Mak 16:1-18; Luk 24:1-49; Zion 20:1-23

Tesde ndøgo, Yesu yan-te geqavig (*Ascension Day*)

Yesu løvøte-te gendo-khandi:v, yaq ndego khøuwa foti-qa zita-te, yan-té genøqavíg. Yaq nakémbá, Ista khøuwa-te, khøuwa gevebam toqongaz, yaq khøuwa foti toqomø-khantaz, kopømbaqapé, ta Tesde ndøgo, tizimbo-matavupat, ndego yan-te geqavig.

Emanqat taqa yaq-te, nqáneek:

Mak 16:19-20; Luk 24:50-53; Kel 1:3, 9-11

Pentikos khøuwa (*Pentecost*)

Pentikos, taqa manqa mokho, “Fiftí.” Ezoqa ta khøuwa ndøgo, Pentikos khøuwa, timbøe-akhayám ndøgo: Yesu løvøte-te gendo-khandi:v, yaq khøuwa fifti-qa zita-te, ndego Nqova Mbomambaqape ndokhofotáv. Ate av-té, ibugukhokhof tegi paev ezoqam-te, manqa mbusa ge:ve.

Emanqat taqa yaq-te, nqáneek:

Kel 2:1-41

Baebol manqat vinivinimba, gekham-tē qonøqeiv

Mbumbukiam-qa yaq-te

Mbumbukiam, ndego Tat, teqa yaq-te

Mak 10:27
 Mak 12:29-30
 Luk 1:37
 Luk 6:35-36
 Zion 4:23-24
 Kel 14:14-17
 Kel 17:22-31
 Lom 1:18-23
 Lom 11:33-36
 1 Ko 8:4-6
 2 Ko 1:3
 1 Tim 1:17
 1 Tim 6:15-16
 Iblu 4:13
 Iblu 10:30-31
 Zems 1:17
 1 Pita 1:14-17
 1 Zion 1:5
 1 Zion 4:7-12, 16
 Zud 24-25
 Veve 4:8-11
 Veve 15:3-4

Mbumbukiam-ge Yo-qa yaq-te, ndego Yesu Keliso

Yesu Keliso, ndego unimanqatin Mbumbukiam-gé yó

Met 11:27-30
 Met 16:13-17
 Mak 1:9-11
 Luk 1:35
 Luk 3:21-22
 Zion 1:1-18
 Zion 5:19-29
 Zion 6:35-40
 Zion 8:48-58
 Zion 11:25-27
 Zion 14:5-11
 Zion 17:1-5
 Zion 20:26-31
 Kel 3:13-18
 Lom 1:3-4
 2 Ko 4:4-6
 Gal 4:4-5
 Filip 2:5-11
 Kol 1:15-20
 Kol 2:9-10
 Iblu 1:1-14
 Iblu 7:26-28
 1 Zion 5:20
 Veve 1:12-18

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge Yo, geqan, gemø-ezoqam-ev

Zion 1:14
 Luk 1:26-38

Met 1:18-25
 Luk 2:1-20
 Met 2:1-23
 Gal 4:4-5
 Filip 2:6-7
 Iblu 2:14-18

Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat gezømesimam neka enqoni-us ezoqam vøkhakheinøvemam

Met 4:23-25
 Met 7:28-29
 Met 9:35-36
 Met 11:1-6
 Luk 4:14-44
 Kel 10:36-38
 Zion 20:30-31

Yesu umingiap matev vinivinimba gematønumam

Met 8:1-15, 23-34
 Met 9:1-7, 18-34
 Met 12:9-14, 22-23
 Met 14:15-33
 Met 15:22-28, 32-38
 Met 17:14-18
 Met 20:29-34
 Met 21:18-22
 Mak 1:21-28
 Mak 7:32-37
 Mak 8:22-25
 Luk 5:4-10
 Luk 7:11-17
 Luk 13:10-13
 Luk 14:1-4
 Luk 17:12-17
 Luk 22:50-51
 Zion 2:1-11
 Zion 4:46-54
 Zion 5:1-9
 Zion 9:1-7
 Zion 11:11-44
 Zion 21:4-6
 Kel 2:22

Zu Megetapak, Yesu gimøvøinam neka løvøte-te vøveem

Met 26:47-68
 Met 27:1-2, 11-31
 Mak 14:43-65
 Mak 15:1-20
 Luk 22:47-53
 Luk 22:63-23:25
 Zion 18:1-14, 19-24
 Zion 18:28-19:16

Yesu tae mutui-te gitøkewem

Met 27:32-56
 Mak 15:21-41
 Luk 23:26-49
 Zion 19:17-37

Yesu manqei ozu-te gi-oeinam

Met 27:57-66
 Mak 15:42-47

Luk 23:50-56
Zion 19:38-42

Yesu løvøte-te gendo-khandi:v neka ezoqa vinivinimba-te vøfakhanumam

Met 28:1-20
Mak 16:1-8
Luk 24:1-49
Zion 20:1-21:14
Kel 1:3-8
Kel 2:24-32
Kel 3:15
Kel 4:10, 33
Kel 10:39-41
Kel 13:29-37
Kel 17:2-3, 30-31
Lom 1:4
Lom 4:24-25
1 Ko 15:3-8, 12-21
Veve 1:18

Yesu yan-te geqavig neka Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te vømøqom

Luk 24:50-51
Kel 1:9-11
Kel 2:32-36
Kel 5:30-31
Lom 8:34
Ef 1:20-23
Filip 2:9-11
Iblu 1:3
Iblu 2:9
Iblu 4:14-16
Iblu 7:25-26
Iblu 10:12-13
1 Pita 3:22
1 Zion 3:21-22

Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te

Met 28:19
Mak 1:9-11
Mak 3:28-29
Luk 1:35
Luk 3:16
Luk 4:1
Luk 11:13
Luk 12:12
Zion 1:32-34
Zion 3:5-8
Zion 7:37-39
Zion 14:15-17, 26
Zion 15:26
Zion 16:7-15
Zion 20:19-23
Kel 1:4-5, 8
Kel 2:1-18, 38-39
Kel 4:31
Kel 5:3-4
Kel 8:14-17
Kel 10:44-48
Kel 13:2-4
Kel 15:28
Kel 16:7-10

Kel 19:1-7
 Lom 5:5
 Lom 7:6
 Lom 8:9-16, 26-27
 1 Ko 2:4, 6-16
 1 Ko 3:16
 1 Ko 6:11, 19
 1 Ko 12:1-13
 2 Ko 1:21-22
 2 Ko 5:5
 2 Ko 13:13
 Gal 3:2-5
 Gal 4:6
 Gal 5:16-18, 22-25
 Ef 1:13-14, 17
 Ef 3:16
 Ef 4:3-4, 30
 Ef 5:18-20
 Ef 6:17-18
 1 Tes 1:5-6
 1 Tes 5:19-20
 2 Tes 2:13
 Tait 3:5-6
 Iblu 2:4
 Iblu 9:14
 1 Pita 1:2, 11
 2 Pita 1:20-21
 1 Zion 2:20
 1 Zion 3:24
 1 Zion 4:13
 1 Zion 5:6-8

Mbumbukiam manqei-qape neka gigiap ate ndægo gekhakheinam

Met 19:4
 Zion 1:1-3
 Kel 14:15
 Kel 17:24-26
 1 Ko 8:6
 Kol 1:15-16
 Iblu 1:2
 Iblu 11:3
 Veve 4:11

Mbumbukiam-qa keoge matev-qa yaq-te

Met 6:25-34
 Met 10:29-31
 Kel 14:15-17
 Lom 8:28
 Lom 11:36
 Kol 1:17
 Iblu 1:3
 Zems 4:13-16

Ezoqam-qa yaq-te

Ezoqa ewaqape, manqa-zapazapa-ús

Zion 8:7-9
 Lom 3:9-20, 23
 Lom 5:12
 Gal 3:22
 1 Zion 1:8-10

Gekha matēv ndøgo, manqa-zapa

Lom 1:18-32
 Lom 8:5-8
 Gal 5:19-21
 Ef 2:1-3
 Ef 5:3-5
 Kol 3:5-10
 Zems 4:17
 1 Pita 4:3
 1 Zion 3:4-5

Mbumbukiam-qa yaq-fia-qa yaq-te, ezoqa manqa-zapazapa-us-te

Met 10:28
 Met 13:41-42
 Zion 3:18-20, 36
 Kel 17:30-31
 Lom 1:18-19
 Lom 6:23
 Gal 6:7-8
 Kol 3:5-6
 2 Tes 1:7-9
 Iblu 9:27
 Iblu 10:26-31
 1 Pita 1:17
 1 Pita 4:3-5
 Zud 1:7
 Veve 20:11-15

*Khandi Miavmiav ndape-qa yaq-te**Mbumbukiam, kuku, ezoqa ewaqape-te, neka khandi:zat-qa ndøgó*

Zion 3:16-17
 Lom 5:8
 Ef 2:4-9
 1 Tim 2:4-6
 2 Pita 3:9
 1 Zion 4:9-10

Mbumbukiam-ge Yo, Yesu Keliso, ni khandi:nat-qa me:nanim

Mak 10:45
 Zion 3:16
 Lom 4:25
 Lom 5:8
 1 Ko 15:3-4
 2 Ko 5:19-21
 Gal 3:13
 1 Tim 1:15
 1 Tim 2:4-6
 Iblu 2:9
 Iblu 9:28
 1 Pita 1:3-5
 1 Pita 1:18-20
 1 Pita 2:24-25
 1 Pita 3:18
 1 Zion 2:2
 Veve 5:8-10

Yesu-qa kouk, niqa manqa-zapazapa, gè-evøzám

Met 26:26-29
 Lom 3:25
 Lom 5:9-10
 Ef 1:7

Iblu 9:11-14
 1 Zion 1:6-7
 Veve 7:14-17

Mbumbukiam, niqa manqa-zapazapa, segembøé-navøém

Met 26:28
 Kel 5:29-31
 Kel 10:43
 Kel 26:15-18
 Ef 1:7
 Kol 1:13-14
 Kol 2:13-14
 Iblu 10:17-18
 1 Zion 1:8-2:2

Ni Mbumbukiam-qa bøi-te, Yesu-qa kóuk qazi:-ndaføyamba-én

Kel 13:38-39
 Lom 1:16-17
 Lom 3:21-26
 Lom 5:1, 9-10, 18-19
 2 Ko 5:21
 Gal 2:16
 Gal 3:6-9
 Tait 3:7
 1 Zion 2:1-2

Mbumbukiam, ni khandi miavmiav ni-etoám

Met 19:16-30
 Luk 10:25-28
 Zion 3:1-16
 Zion 5:19-29
 Zion 10:10
 Zion 11:25-26
 Zion 14:6
 Zion 17:2-3
 Zion 20:31
 Kel 4:12
 Lom 5:21
 Lom 6:5-14
 Lom 8:10-17
 2 Ko 5:17
 Gal 2:19-20
 Ef 2:1-6, 8
 Kol 2:13
 Kol 3:1-4
 2 Tim 1:10
 Tait 3:4-7
 1 Pita 1:23
 1 Zion 5:11-13

Mbumbukiam, ni møndø-ekeza-nakheis-én

Zion 1:12-13
 Lom 8:14-17
 Gal 4:6-7
 Ef 1:13
 Iblu 12:5-11
 1 Zion 3:1-2

Ni qazi:nøten, av nqægo, Mbumbukiam ni khandi:nat-qa ndøgō, yaq gekha matev zìgonēm?

Ni Mbumbukiam-té qazinø-qambún neka manqa-zapazapa matanam, zì-ivøvé

Met 4:17
 Mak 6:12
 Luk 13:1-5
 Luk 15:1-31
 Luk 24:45-47
 Kel 2:37-40
 Kel 3:19-20
 Kel 17:29-31
 Kel 20:21
 Kel 26:19-20
 2 Ko 7:8-11
 2 Pita 3:9
 Veve 9:20-21

Ni Yesu av qazi:-unimanqatinim nqægo: Ndego ni khandi miavmiav ni-etoam

Zion 1:12
 Zion 3:15-18, 36
 Zion 6:47
 Zion 14:6
 Zion 20:31
 Kel 4:11-12
 Kel 16:30-31
 Lom 3:20-22
 Lom 10:9-13
 Gal 2:16
 Ef 2:8-9

Ni Baebol ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, zigeveømém, yaq nøtenat zindapém, Mbumbukiam-qa yaq-te neka teqa poev-qa yaq-te

Met 4:1-4
 Met 5:17-20
 Met 22:29
 Zion 8:31-32
 Zion 20:31
 Kel 20:32
 Lom 15:4
 Lom 16:26
 Kol 3:16
 1 Tes 2:13
 1 Tim 4:13
 2 Tim 3:14-17
 Iblu 4:12
 1 Pita 1:22-25
 2 Pita 1:19-21
 2 Zion 9-10
 Veve 1:3

Ni ibøkha iz zindapém

Met 3:1-2, 5-6
 Met 28:18-20
 Zion 3:22
 Zion 4:1-2
 Kel 2:37-42
 Kel 8:12, 36-38
 Kel 10:44-48
 Kel 16:14-15, 31-33
 Kel 19:1-7
 Kel 22:12-16
 Lom 6:1-4
 Gal 3:26-27
 Kol 2:12

1 Pita 3:20-22

Ni Klisten ezoqa nøme namba, zipindumát, vizi-guligulimát-a, Mbumbukiam-qa Manqat vizi-ewagāt

Kel 2:41-47

Kel 12:12

Kel 20:7

Lom 12:4-8

1 Ko 14:26

Ef 4:11-16

Kol 3:15-17

1 Tim 4:13

Iblu 10:24-25

Ni Klisten ezoqa nøme namba, Evezøza-qá lou loge matev zigoát

Met 26:26-30

Mak 14:22-26

Luk 22:14-20

1 Ko 10:14-22

1 Ko 11:17-34

Klisten Ezoqam-qa yage eqeieqei-qa yaq-te

Gekha matēv ndøgo, tønifakhanumat, ni Mbumbukiam zī-unimanqatintát

Mak 11:22-26

Luk 17:5-6

Zion 14:1

Lom 5:1-11

Lom 14:22-23

1 Ko 13:13

2 Ko 5:6-7

Gal 5:6

Iblu 11:1-40

Zems 1:2-8

Zems 2:14-16

1 Pita 1:3-9

Ni Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa manqat o-mba ziondapát

Zion 14:15, 21, 23-24

Zion 15:10-17

Lom 13:8-10

1 Pita 1:14

1 Zion 2:3-6

1 Zion 3:22-24

2 Zion 5-6

Ni Mbumbukiam-te nekā ezoqa ewaqape-te, kuku nigoát

Met 5:43-48

Met 22:37-40

Mak 12:28-33

Luk 10:25-37

Zion 14:21

Zion 13:34-35

Zion 15:12-17

Lom 12:9-10

Lom 13:8-10

1 Ko 13:1-8

1 Ko 16:14

Gal 5:13-14

1 Tes 4:9-10

Zems 2:1-9

1 Pita 1:8

1 Pita 4:8
 1 Zion 2:9-11
 1 Zion 3:11-19
 1 Zion 4:7-2
 1 Zion 5:3

Niqa matev āv tønégóát, av Yesu-qa matev ndægo

Zion 13:34-35
 Zion 14:27
 Lom 12:9-16
 Gal 5:22-26
 Filip 1:27
 Kol 3:11-17
 1 Tes 5:16-18

Ni zīguligulimát

Av qazi-guligulimát nqægo:

Met 6:5-13
 Met 7:7-11
 Met 18:19-20
 Mak 11:24-25
 Luk 11:1-13
 Luk 18:1-8
 Luk 21:36
 Zion 14:13-14
 Zion 15:7
 Zion 16:23-24
 Lom 8:26-27
 Lom 12:12
 Ef 6:18
 Filip 4:6-7
 Kol 4:2
 1 Tes 5:17
 1 Tim 2:1-4, 8
 1 Tim 4:4-5
 Iblu 4:16
 Iblu 10:19-22
 Zems 1:5-8
 Zems 4:2-3
 Zems 5:13-18
 1 Pita 4:7
 1 Zion 3:21-22
 1 Zion 5:14-15

Ezoqa vinivinimba-qa guliguli matev, Baebol mokho-te

Met 11:25-26
 Met 14:23
 Met 19:13-15
 Mak 1:35
 Luk 5:16
 Luk 6:12
 Luk 22:32, 39-46
 Zion 11:41-42
 Zion 17:1-26
 Kel 4:24-31
 Kel 16:25-26
 Kel 20:36
 Kel 21:5
 Lom 1:9-10
 Lom 10:1-2

Lom 15:30-33
 2 Ko 12:7-10
 Ef 1:15-20
 Ef 3:14-21
 Ef 6:19-20
 Filip 1:3-5, 9-11
 Kol 1:9-12
 Kol 4:3-4
 1 Tes 3:9-12
 2 Tes 1:11-12
 2 Tes 3:1-5
 Iblu 5:7
 Iblu 7:25

Lou logemav matev-qa yaq-te

Met 1:16-18
 Mak 2:18-20
 Kel 13:1-3
 Kel 14:23

Ni ike manqat zimanqatát, Mbumbukiam-te

Luk 17:11-19
 Zion 6:11
 Lom 1:21
 Ef 5:20
 Filip 4:4-7
 Kol 2:7
 Kol 3:17
 Kol 4:2
 1 Tes 5:18
 1 Tim 2:1
 1 Tim 4:4-5

Ni ezoqa nøme, zizø-tøkeát

Met 6:1-4
 Met 7:12
 Met 25:31-40
 Luk 3:10-11
 Luk 6:38
 Kel 11:27-30
 1 Ko 10:24
 2 Ko 8:1-15
 2 Ko 9:1-15
 Gal 6:9-10
 Filip 4:14-19
 Iblu 10:24
 Iblu 13:1-3, 16
 Zems 1:27
 Zems 2:15-16, 26
 1 Zion 3:16-18

Ni ezoqam-qa manqa-zapazapa, ni-te ndimatanam, segenimbó-navupát

Met 6:12, 14-15
 Met 18:21-35
 Mak 11:25-26
 Luk 6:37
 Luk 17:3-4
 2 Ko 2:5-11
 Ef 4:31-32
 Kol 3:13

Ni yaq-fia zitawatak, ezoqam-te

Met 5:38-42
 Luk 6:27-28
 Lom 12:19-21
 1 Tes 5:15
 Iblu 10:30
 1 Pita 2:23
 1 Pita 3:9

Ni nikeza kha, zi-eqawatak

Met 5:3-12
 Met 18:1-5
 Luk 14:7-11
 Luk 18:9-14
 Ef 4:2
 Filip 2:3-11
 Kol 3:12-13
 Zems 4:6, 10
 1 Pita 5:5-6

Moni neka gigiap-qa yaq-te

Met 6:19-21, 24-34
 Luk 12:13-21, 32-34
 Kel 20:35
 1 Tim 6:6-10, 17-19
 Iblu 13:5-6
 Zems 2:1-9
 Zems 5:1-6

Manqa ovøyam-qa yaq-te, ezoqa nøme namba

Met 5:25-26, 38-42
 Met 18:15-17
 Lom 12:14-21
 1 Ko 6:1-8

Ni gaman ezoqam, zizø-vizupát

Met 22:15-22
 Kel 5:27-29
 Lom 13:1-7
 1 Tim 2:1-2
 Tait 3:1
 1 Pita 2:13-14, 17

Ni khape mbumbuk neka batae-te, ziguligulimák neka zizø-vizapák

Met 4:10
 Kel 17:16, 29-31
 1 Ko 5:11
 1 Ko 6:9-11
 1 Ko 8:1-13
 1 Ko 10:6-7, 14-22
 2 Ko 6:14-18
 Gal 5:19-21
 1 Tes 1:9-10
 1 Pita 4:3
 1 Zion 5:21
 Veve 21:8
 Veve 22:15

Ni manqa-sisi matev, zigodák neka zì-unimanqatinimák

Kel 13:4-12
 Kel 19:11-20

Gal 5:19-21
 Veve 21:8
 Veve 22:15

Ni Mbumbukiam-te o khape mbumbuk-te, søvakha gigiap løvusam matev, zigodk

Met 9:13
 Mak 12:33
 Lom 12:1
 Iblu 9:6-10:18

Ni mambe okho matev, zigodk

Met 5:27-30
 Zion 8:2-11
 Lom 13:9
 1 Ko 5:9-12
 1 Ko 6:9-20
 Gal 5:19
 Ef 5:3-6
 Kol 3:5-6
 1 Tes 4:1-8
 Iblu 13:4
 Zud 1:7

Ni ibøkha soqa, khapekhapē zi-izamak

Lom 13:13
 1 Ko 5:11
 1 Ko 6:9-11
 Gal 5:19-21
 Ef 5:18
 1 Tim 3:1-3
 Tait 1:7
 1 Pita 4:3-5

Klisten Bawan-qa yaq-te

Klisten bawan ezoqam-qa yaq-te

Kel 2:41-47
 Lom 12:4-8
 1 Ko 12:12-31
 1 Ko 14:26
 Ef 1:22-23
 Ef 2:19-22
 Ef 4:1-16
 Kol 1:18
 Iblu 10:24-25
 1 Pita 2:4-10
 Veve 19:5-9

Klisten megetapak-qa yaq-te

Kel 6:1-6
 Kel 14:23
 1 Tim 3:1-13
 Tait 1:5-9

Guguna manqat, Klisten megetapak-te

Met 28:18-20
 Luk 22:24-27
 Kel 20:17-35
 1 Tes 2:3-9
 1 Tim 4:6-16
 2 Tim 2:1-2, 14-19, 22-24
 2 Tim 4:1-5
 Tait 2:7-8

1 Pita 5:1-4

Vizap matev, Klisten megetapak-te

1 Ko 9:14

Gal 6:6

1 Tes 5:12-13

1 Tim 5:17-19, 22

Iblu 13:7, 17

Yage-qa yaq-te, nigi ezoqam namba

Zivis neka zas, tiqa yaq-te

Met 19:4-6

1 Ko 7:1-16

Ef 5:21-33

Kol 3:18-19

Tait 2:1-5

Iblu 13:4

1 Pita 3:1-7

Nakheis-qa yaq-te

Met 15:3-6

Luk 2:51

Ef 6:1-3

Kol 3:20

1 Tim 5:4, 8

Iblu 12:7-11

Evøndipakha-qa yaq-te

Ef 6:4

Kol 3:21

1 Tim 3:4-5

Ngængæm-qa yaq-te

Kel 6:1-3

Lom 7:2-3

1 Ko 7:39-40

1 Tim 5:3-16

Zems 1:27

Sakhei neka angana zøuvis-qa yaq-te

Met 5:31-32

Met 19:3-9

Luk 16:18

Lom 7:1-3

1 Ko 7:10-16

Ni Klisten ezoqam, yage føgakh tøni-fakhanumat

Yage føgakh-qa yaq-te

Lom 8:18-25, 28

2 Ko 1:4

2 Ko 4:16-18

Zems 1:2-4

1 Pita 1:6-9

1 Pita 2:19-21

1 Pita 5:8-10

Klisten ezoqam-te, potonam matev neka ngenøgim matev tøndo-okhoat

Met 5:10-12

Mak 13:9-13

Luk 12:4-9

Zion 15:18-21

Zion 16:1-4
 Kel 5:41
 Lom 8:35-37
 Lom 12:12-14, 17-21
 1 Ko 4:11-14
 2 Ko 4:8-11
 2 Ko 12:10
 Filip 1:28-29
 2 Tes 1:4-8
 2 Tes 3:2-5
 2 Tim 3:10-14
 Iblu 10:32-39
 Iblu 12:3-7
 1 Pita 3:13-17
 1 Pita 4:12-19
 Veve 2:10

Ni Klisten ezoqam, kopømbaqapé, ləvøte-qa yaq-te, møe mbain, siziyagát

Zion 6:39-40
 Zion 11:17-27
 Zion 14:1-4
 Lom 8:10-11, 38-39
 Lom 14:7-9
 1 Ko 15:12-58
 2 Ko 5:1-10
 Filip 1:20-24
 1 Tes 4:13-18
 Iblu 2:14-15
 Veve 14:13
 Veve 21:1-4
 Veve 22:1-5

Mbumbukiam, Klisten ezoqa namba, ndøgoát, neka vøzø-tøkeāt

Met 18:19-20
 Met 28:19-20
 Zion 14:16-23
 Lom 8:35-39
 2 Ko 6:16-18
 Ef 3:17-19
 Filip 4:13
 Kol 2:6-7
 2 Tes 3:16
 Iblu 13:5-6

Nqova soqaqape, ni ngiænoat-qa ndøgó

Met 13:19
 Met 25:41
 Luk 4:1-13
 Luk 22:3-4
 Zion 8:42-44
 2 Ko 2:10-11
 2 Ko 4:4
 2 Ko 11:13-15
 Ef 2:2
 1 Tes 2:18
 2 Tes 2:9-12
 1 Pita 5:8-9
 1 Zion 3:8-10
 Veve 12:7-12
 Veve 20:1-3, 10

Mbumbukiam-qa bazaføgakh mokho-te, ni Saitan-qa khamasim matev, zítømbuatát

Met 4:1-11
 Met 6:13
 Luk 22:31-32
 Zion 17:14-19
 Lom 8:31-39
 Lom 12:12
 Lom 16:19-20
 1 Ko 10:12-13
 1 Ko 16:13
 2 Ko 12:7-10
 Ef 3:20-21
 Ef 6:10-18
 Filip 4:13
 1 Tes 3:5-8
 2 Tes 3:3
 2 Tim 1:7-8
 Iblu 2:18
 Iblu 4:14-16
 Iblu 12:1-2
 Zems 4:7
 1 Pita 1:5
 1 Pita 5:8-11
 1 Zion 4:4
 1 Zion 5:3-5
 Veve 12:7-12

Enqoni-us ezoqam khakheinøvem-qa yaq-te

Met 4:23-25
 Met 9:35
 Met 11:2-5
 Kel 3:1-8
 Kel 8:4-8
 Kel 19:11-12
 Kel 28:8-9
 1 Ko 12:9
 2 Ko 12:7-10
 1 Tim 5:23
 2 Tim 4:20
 Zems 5:14-15

*Matev vinivinimba, megemege-te ndøgo, tøfakhanumit**Yesu nqanek manqei-qape-te, nango tendoqavan*

Met 24:29-44
 Zion 14:1-3
 Kel 1:10-11
 Kel 3:19-21
 Filip 3:20
 Kol 3:4
 1 Tes 1:9-10
 1 Tes 3:13
 1 Tes 4:13-5:11
 2 Tes 1:6-10
 2 Tes 2:1-3
 1 Tim 6:13-15
 2 Tim 4:8
 Iblu 9:28
 2 Pita 3:1-13
 1 Zion 3:1-3
 Veve 1:7

Veve 22:12-13

Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-te, tiowanim

Met 7:21-23

Met 16:24-27

Met 25:31-46

Zion 3:18-21

Zion 5:24-30

Kel 17:30-31

Lom 2:1-11

Lom 14:10-12

1 Ko 3:10-15

1 Ko 4:5

2 Ko 5:9-10

2 Tes 1:5-10

Iblu 9:27-28

Iblu 10:26-31

1 Pita 1:17

1 Pita 4:3-5

Veve 19: 11-16

Veve 20:11-15

Ezoqa ndigu, Mbumbukiam gekhandi:z, te namba miavmiav ndøyangát

Luk 12:32-34

Zion 14:1-3

2 Ko 5:1-8

Filip 1:23

Kol 3:1

1 Pita 1:4-5

Veve 4:1-11

Veve 7:9-17

Veve 21:1-4

Veve 21:9-22:5

Veve 22:14-15

Gøina manqei-qa yaq-te

Met 10:28

Met 13:41-42, 47-50

Met 25:41

Luk 16:23-26

2 Tes 1:7-9

Veve 20:10-15

Veve 21:8